

26. 25. 1913

CAPI. I. TRA MAGNA EGO IRASCOR SVPER GETES. ET SAGITAS MEAS COMPLEBO IN EIS DEV 32.

VITAE SANCTORVM

PATRV M VETERIS CATHOLICAE atq; Apostolicae Ecclesiae, dicta gesta q; insignia & admiranda excellentium aliquot Dei amicorum utriusq; sexus complectētes, Authore D. Hieronymo partim, partimq; alijs atq; alijs, quos uersa pagella nosse poteris,

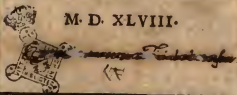
LIBRI. V.

Recepta & approbata ab Ecclesia Catholica ante annos plus mille quinquaginta.

Vna cum rerum praecipuarum Indice.

Coloniae excudebat Iaspas Gennepwus. Cum privilegio Caesaris & Catholicae Maiestatis. Anno Iesu Christi,

M. D. XLVIII.

• ♀ ELENCHVS ♀
AVTHORVM ET VERSO.
rum hulus Operis.

Hieronymus.	Zozymas.
Athanasius.	Leontius.
Eusagrius.	Amphilochius Epif.
Ephraem.	Pelagius Diaconus.
Petronius.	Iacobus Diaconus.
Pachomius.	Iohannes Subdiac.
Macharius.	Iohannes Cassianus.
Iohannes Damascenus.	Iohannes Clymacus.
Theodorus.	Dionysius exiguus.
Vigilius.	

*prohibet in eam
prohibet in eam.*

deuotissima ueneranda

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO D. HENRI-
co, Abbati insignis cenobij ordinis S. Benedicti in Vuiblingen, Constanuē.
Diecepsios, patrono & amico suo plurimum uenerando, F. Theodorici Lo-
her a Stratis, Carthusiæ Aulæ Mariæ in Buxia Prior, ac
Prouincialis Visitor. S.P.D

Bsurdum profecto uideretur, Reuerende in Chri-
sto pater, si tua paternitas alienis libris in publi-
cum emittendis grauaretur, quum ingenuè fateri
debeamus te in parturiendis mittēdisq; proprio
marte libris laboriosissimum pariter & felicissi-
mum fuisse a primis assumptæ religionis annis;
ut interim non commemorem, q̃ egregios, q̃q;
grauī materia elaboratos ædideris. Passim multi
multa scribunt, nonnulli ridicula tractant, quidā
saniori mente præditi, in rerum ciuiliū argumē-
to uersantur, nec defunt qui scholasticas digladiationes magno ingenij acumine
tradant. Breuiter comprehendam: Alius alio scribendi genere occupatur. Cætes-
rum tu in talibus uersaris thesibus & problematis, quæ paucissimi uix summis
(quod aiunt) labris degustarunt. Talia quædam præ se ferunt spirantēq; tuarum
lucubrationum scripta, ut diuino calamo, indubitatoq; cœlestis spiritus afflatu
exarata esse uideantur. Aut enim nobis conspiciendum excubens rerum cœlestiū
ordinem illum pulcherrimum & incommutabilem, aut graphice admodum de
substantijs illis diuinis disseris, aut totius supernæ curiæ statum nobis mira qua-
dam luce ob oculos proponis, aut deniq; æternæ illius sapientiæ immensam &
incomprehensibilem magnitudinem & maiestatem pulchre exsequeris, per quæ
crassa illa humani intellectus caligo fidei lumine usq; adeo illustrā, ut alis chari-
tatis cincti ad empyreum usq; cœlum subuehamur, uidelicet ultra naturę huma-
næ limites: hinc inq; consequemur, ut diuinarum contemplationum dulcedine
perfruamur, totiq; dilectionis ardore inflammemur, nec non fluxarum rerum fa-
stidium concipientes anhelanti animo illud Apostolicum proferamus: Cupio
dissolui & esse cum Christo. Proinde cum tam egregij libri ex propria officina
profecti tibi suppetant q̃ plurimi, non minus inepitū fuerit T. P. alienos libros
obtrudere, q̃ alterius oues alieno pastori committere, qui pascendas habeat pro-
prias. Hinc est q̃ nemo legatur unq̃ D. Hieronymo seu D. Augustino suas uir-
gilitas inscripsisse. Eri huiusmodi quibusdā machinis absterrear, quo minus fa-
cile ausim T. P. nostros qualescunq; labores offerre, nihilominus tuæ humanita-
tis fiducia, meus erga te amor, tum ipsa libri utilitas me compulerunt ut Vitas
sanctorum patrum T. P. nuncuparem, quas modo a plus mille erroribus, qui
passim occurrebant, ad uetustissima pariter ac diuersa exēplaria repurgauimus.
Nam multa sunt restaurata, pleraq; adiecta, nonnulla adempta, oia deniq; ad o-
mnia amussim examinata, ut non modo renouatus, sed pene renatus iustus thesau-
rus (haud sine graui tamen labore) ab omnibus p̃js merito excipi possit. Addidi

EPISTOLA DEDICATORIA.

mus præterea nouum quendam ordinem ac nouū Indicem, qui semper durabit. Nullis sane laboribus peperimus, quo istud tam insigne opus prodire posset emunctius ac tersius q̃p̃ hactenus. Quum in tuis libris a T. P. mihi cōmunicatis, miram quandā diuinārū contēplationū ubertatem reperissem, præsertim in ijs, quos de cœlestibus hyperarchijs, deq̃ ulta ac passione Domini nostri Iesu Christi, tum de cognitione sui scripsisti, cogitabā te etiā in Vitis patrū aliquando laboraturū: quare uolui futurā tuam occupationē præcurrere, teq̃ quodāmodo oppressum negotiorum multitudinē subleuare. Ac dixeris forsā: Quos maxie decebat theoreticis studijs operā impendere, si mundanis curis inuoluti, plane illa a tergo postposuisse uidentur, ut ualde pauci hac nostra exulceratissima tēpestate reperiantur, qui contēplationū dulcedinē norunt, uel quibus ea uere cordi sit. Non immerito conquereris Reuerende pater, nostri seculi prauitate, interim tamen te in memoria habere uelim illud Helicæ exemplum. Is enim tum in tam disturbatæ religionis tēpora incidisset, & apud Dominum conquereretur filios Israel pactū eius dereliquisse, eiusq̃ altaria destruxisse, tale responsum accepit a Dño: Dereliqui mihi septem milia uirorū in Israel, quorū genua non sunt curuata ante Baal. Quare si in terra Israelitica, quæ exigua est respectu amplitudinis Germaniæ, tot uirorū milia seruauit, post tot idololatriæ inuectæ annos, certa spes magna nobis esse debet, longe plures posse apud nos reperiri, qui cōstātī animo apud orthodoxā Dei ecclesiam perseverauerūt, præsertim quū hæc teter rima prophanatæ religionis belua, non sit tam diu adhuc in Germaniæ finibus grassata, q̃p̃ olim tēpore Helicæ in populo Iudaico. His igit, siue pauci siue multi fuerint, succurrendū est, & tales libri emittendi, qualis est hic Vita patrū, q̃ synchronæ fidei iter ostendit, & seminaria quædam reuocandę contēplationis animis hominū instillat. Tu igitur Reuerende pater, monumenta rectę fidei, & seminaria resuscitandę sanctę contēplationis, quæ per te Deus mūdo clementer impartire dignetur, noli in sinū recondere tuū priuatim: sed in honorem potius Dei, per cuius gratiam ad tam multa, in ædificationē proximī tui, atq̃ adeo in cōmunem factus es utilitatem Reipub. Christianę, in publicū benignus emitte. Nam assatim hinc haurire licebit uitæ contemplatix gemmās, eritq̃ tui cœ nobis ornamentū non uulgare: quod quidem cœ nobis quorūdam ignauia in ædificijs miserabiliter collapsum restaurasti, & ingenti ære alieno quod contraxerat liberaisti pro tua singulari industria ac ope diuina. Quare sicut laudari in te debent hæc edificia, ita etiam laudetur in te ædificiorū exornatio, quam facile tibi parabis ex euulgatione piarū lucubrationū tuarū. Tanto nimirū dignius iudicabitur hoc, q̃p̃ illud, egregiū facinus tuū, quanto terrenis præferuntur cœlestia. Et uideo equidem te iam pridem in his sacris studijs ita profecisse, ut tuo monasterio uere dici queat illud Psalmistæ: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Prius enim tuus (præter alios) ita studiose tuis insisit uestigijs, ut ipse quoq̃ non contēmendę eruditionis scribere didicerit, sub tuæ curę disciplina, tam prosa q̃ carmine opuscula. Bene ualeat R. P. T. cū uniuerso suo collegio, & hanc meā dedicationem adhortationemq̃ boni precor consulat. Ex Augusta. xij. Kal. Februarij. M. D. XLVIII.

INDEX COPIOSISSIMVS PENE OMNI

um rerum præcipuarum, auctorū, personarū atq; locorū, quæ sparsim in
hiscē Viræ sanctorū priscorū patrum libris, cōprehenduntur.

*Nouerit autē lector, numerū indicare Alphabetorum quotitatē: litera
autē sequēs signat cuiusq; Alphabeti ordinē.*

Abbas Ammonas quorū annos
orauerit vtrūq; suparet. 15 a
abbas quidam pbat perignē
suam iano. cantum. 5 r
abbas quo pacto benedicebat Deum
in abstinentia fratris. 24 q
Abbatres tres oratione a Deo impe-
trant naum. 11 v
abbatis quibus signis peobet mona-
chum quandam non esse pfectū. 11 n
Abrahe dicitur discipulante pau-
peribus. 17 q
Abrahe eremitæ vita. 17 o
Abrahæ modo cōuertendi gētilis. 17 r
Abrahæ orō gētia cōtinua ad Deū. 17 s
Abrahæ paupertas mira. 17 q
Abrahæ sanctitas cōsulatur in po-
pulis. 17 q
Abraham cor quā liberum a negotiis
terrenis custodiat. 17 q
Abraham eremita cōparatur Abe-
læ patriarchæ. 15 a
Abrahā eremita in pueritia vxorē a
parentibus ducere cōpellitur. 17 q
Abraham eremita sponfam suam de-
relinquens eremū petit. 17 q
Abrahā habitū militariē induens, ad
reuocandū nepotem suū pperat. 15 a
Abraham nepotem suum in cella sua ex-
teriori iubeat includi. 17 x
Abrahā obiurgat diabolum. 17 x
Abrahā puer cellā sibi cum stetit. 17 q
Abraham semimortuus trahitur ex-
teuacum. 17 s
Abraham sese in cellā includit. 17 q
Abstinentiæ rigor in Machario Ale-
xandrino quāuis. 21 b
Abstinentiæ rigor quāuis fuerit apud
priscos monachos. 15 n
Abstinentia S. Eufraxie qualis. 15 v
Abstinentiam duram & extensam dia-
bolus frequenter immitit. 25 e
Abstinentia cur occulte fieri debeat. 10 v
Abstinentia sancti Antonij. 1 f
Abstinentia Simeonis mirabilis. 5 e
Achilles quatenus inuenit Isaiam
comoditum. 25 n
Actiōis iustæ picipiū quod sit. 1 x
actus malos non solum comprimere
tenetur, sed & cogitare. 25 K
actum malorū in futuro seculo mā-
ximæ pæne sunt. 27 K
Adolescens quidā gēte clarus, eremū
ingressus, breui tpe in omni gēte vir-
tutū emissit, sed postea falsē iustitie
vmbra deceptus, eremū deserit, &
dæmone impletur. 18 m
Aegyptij monachi quare tpe suscep-
tionis frum non sciunt. 26 c

Aegyptij rustici quo pacto ex pro-
prijs laborib. virtutes acq; fieri. 15 t
Aegyptiorum pīm & eorū qui apud
Palest. vixerūt vita & doct. rit. 15 e
Aethiopes cōuersant cū monachis. 15 r
Agapitus sit magister Eufrosin. 10 g
Agathon moriens tres dies mīsit in
mobili, tenēs oculos apertos. 17 v
Agathon qualis fuerit. 19 q
Agathon quare noluerit ad vtilitatē
sui pecuniā a fīdā viro accipere. 14 f
Agathon quādamodum similes homi-
nem arbori. 19 q
Agathon quo pacto didicerit taciturni-
tatem. 21 n
Agathon viriorū sibi obiectum qua
tenus cōfiscit se fateatur. 19 p
Alæ orationis quæ sint. 15 g
Alexandria quō in sepulchro meruit
videre sctōs patriarchas, prophe-
tas, apostolos cum reliquis. 12 m
Allado vir sctūs succedit Basilio. 6 z
Alonius quid voces cōtēptum. 10 m
Amicus fidelis quis sit. 11 v
amicitia qñ incendat. 25 i
Ammonius quare non permisit disci-
pulis suum iuxta se ambulare. 10 a
Ammon adolefcentem rabidum curat
prophecie. 11 z
Ammon a muliere quatenus dicatur
fatus. 16 n
Ammon conuectit miro modo latro-
nes. 10 y
Ammon discipulus S. Antonij. 11 r
Ammonij ad Euagelium exprobatē
sibi responsio facera. 11 o
Ammonij cautela aduersus carnē. 11 n
Ammonij cū sororibus statū de nō
excipit dīs alienigenis in cellis. 11 n
Ammonij sancti vita. 11 e
Ammonij obedūt & feruunt draco-
nes. 10 y
Ammonij quō seruiat asinus. 11 t
Ammonius animū vidit Autonius fer-
ri in celum. 11 t
Ammonij beati vita. 11 x
Ammon secularis existēs seruauit Chri-
stū nuptam sibi virginem. 11 t
Ammon Thebaensis abbas trīū mi-
lium monachorum. 11 z
Ammonius nihil cōctum comedit, dē
pro pane. 11 n
Ammonius voluit abscondere lingū-
suā, nē epātū suscipere cogret. 11 n
Anachoretæ herbarū radicib. vimen-
tes nullo certo loco consistunt, ne
ab hominibus visitentur. 15 K
anachoreta quidā a fera docetur quæ
herbarū virentes, & quæ non. 15 K

anachoretarum ordo excellēs habet
tur cœnobico. 15 v
Ananias, Asael & Misael vbi qui
elegant. 4 v
angelus boni a malisq; discernēdū. 1 g
angelica vita quō imitanda. 15 q
angelus increpant dæmones. 27 f.
angelus abiciendū carnis incētia Se-
reni abbat. 19 a
angelus docet Onufriū anachoretin. 17 n
angelus qualiter agrotant cūdam
solitario ministraverit. 24 m
angelus quare discit, auctū poculum
super altare. 27 l
alæ nix quatenus diabolus nocere non
possit. 19 y
anima operationes tres quæ. 11 a
anima iusti & peccatoris quomodo a
corpore abstrahatur. 15 m
animi esse rectum quid sit. 15 b
anima pauperis causidā ad vocē cyra-
e & psalmodi egreditur. 22 m
anima quō ad pīcat hūilitatem. 10 z
ala q; pacto pro pīmo ponitur. 27 e
anni mortis, & anni vitæ qui sint. 15 b
Antigonis fides in Christum. 14 q
Antonij ardor ad martirium. 15 l
Antonij conuersio. 10 o
Antonij in excipit dīs fratribus dis-
cretio. 11 p
Antonij mortem per spm cognouit
Hilarion. 4 r
Antonij patria & parentes. 10 o
Antonius cum fratribus gaudentem
quatenus venatori displacuit. 11 c
Antonius cum suis orat pro Thaide
conuersa. 17 o
Antonius diuturna oratione obtrinit
vt ostenderetur sibi locus iustorum
& peccatorum. 11 r
Antonius entit Paulo simplici curā
dos quos ipse curare nō potest. 11 z
Antonius pgr ad interiorē desertū. 1 z
Antonij pīficiū ad coriarum. 10 e
Antonij de causā Deū nō timeat. 17 c
Antonius qualiter Eulogiū & lepro-
sum dura increpati cōpescunt. 13 q
Antonius quare iubeat fratrem elere
carnes. 14 h
Antonius quare osculetur Macharij
manus. 24 s
Antonius quatenus distinguit tripli-
cem in corpore motum. 19 i
Antonius quatenus non peruenit ad
mensuram coriarum. 10 t
Antonius quo pacto peobet fratres
iuniores ad se venientes. 27 a
Antonius sanctus in oratione persi-
stēs, quid scientie sole in excessu
A 19

mentis proclamauerit 19 c
 Antonius scribit Balario Ariano 11 b
 Antonius scribit Hilarioni 4 i
 Antonius scribit Imperatoribus 1 z
 Antonius venit ad Paulum 1 h
 Antonius 20. annos solitarie egit 2 y
 Anub quapropter faciem statuit lapidet 16 m
 Anub quo consilio penitentiam apud statum lapidem agat 16 m
 Apelles faber ferrarius fugat diabolum candenti ferro 10 K
 Apollon abbas quomodo consolatur fratrem de se desperantem 23 p
 Apollon quod deprecetur Deum vt frenex inquietetur spū fornicatōis 11 p
 Appollonij sancti cōuersatio 21 r
 Appollonius annouit suis oratione impetrat 10 r
 Appollonius conijcitur in carcerem a gentilibus 21 o
 Appollonius conuertit maximū mulatitudinem hominum 20 p
 Appollonius cum multis alijs submergitur 11 o
 Appollonius cum Philemone celitus liberatur ex igne 11 o
 Appropinquare quō quis possit deo, & quasi facie ad faciem loqui cū eo 11 g
 Apostoli quō tēpore per omnes gentes dispersi sint 11 g
 Aquæ penuria quanta fuerit anachoretis 15 v
 Aqua Nili quō propter diaconipreces rursus ascendit 21 f
 Aquila ostendit locum habitationis in eremo monacho 24 q
 Aquila quatenus monstrat fratri vitam in eremo 24 q
 Arbitrio proprio nihil facere cōsuetudo quibūdā eī monasterijs 15 f
 Arbitrū liberū quid sit 31 x
 Arbori homo affimilatur 19 q
 Archiepius eremita eriliā suam ex charitate alijs donat, & sibi aliā cōstituit 15 v
 Archistrapa qua rati de sui facti Regi optimam rationem probat 10 f
 Archistrapa quō Regis iussu reperi tus sit, & ante tribunal suum calibit 10 r
 Archistrapa Auennē Regis quatenus saculo huic valefecerit, & inter monachos se commiscuerit 10 q
 Arem abbas qua de causa fratrem grauet, graui sarcina ad se proper deum venientem 19 f
 Arem quatenus instruat fratrē vt saluetur 19 f
 Ariani oriuntur 2 z
 Ariantē condemnantur ab Antho nio 2 y
 Ariano scuitia quanta 2 z
 Arma contra demones q̄ fortia 2 f
 Arsenij abbatīs vita, & compuncti-

onis gratia 20 h
 Arsenius abbas videtur à fratre quodam quasi totus igneus 27 y
 Arsenius annis natus nonagintaquinque moritur 27 a
 Arsenius in palatio Theodosij imperatoris sublimis 20 h
 Arsenius & Theodorus quomō gloriam humanam odio habuerint 21 c
 Arsenius qua de causa voluit offacere aquam feridam 20 h
 Arsenius qualem orans deum auduit vocem 21 c
 Arsenius quale respōsum dederit fratri non intelligenti virtutem diuine scripturæ 20 h
 Arsenius quare gesserit pantum in sinu 20 h
 Arsenius quo pacto nondum didicerit alphabetum rusticus Aegyptij 14 y
 Arsenius quo pacto obiurgat mulierem ad se venientem 21 c
 Arsenius q̄ pacto timeat mortē 24 z
 Arsenius quo pacto vixerit 21 g
 Asclapiō multo pater monachorum 4 t
 Aspidem pueri capiunt, sed propter instantiam virginis corripuntur 15 g
 Assia campus in quo occisus est Iulianus apostata 3 b
 Assitū adolescens instruit ad fidem 3 c
 Astronomos quatenus Rex de puero sibi nato consiluerit 10 y
 Athanasius vitam Sancti Antonij fert bit 11 n
 Auaritionē fœtere commouit Hilarionem 4 K
 Auenir regis Indiæ descriptio à qua litare & quantitate 10 p
 Auenir quibus modis viuendum sibi amicū sentet, quāsi præsencia de spiciens, & deserta petens 12 a
 Auenir quomodo filium sibi natum deus immolet 10 x
 Auenir quibus coris affligebat 10 p
 Aues & iumenta plangunt mortem si mednis 1 p
 Auitus, & Sergius fratres fuisse Eugenie 14 e
 Auriga Gazensis curatur à demone per Hilarionem 4 c
 Aurum atq; argentum neq; habent neque habere cupiunt cumdam loci habitatores 15 c
 B aculus senioris defuncti supra sepulchrum positus quatenus fructus & fructū producit 10 g
 Balaam vt mysteria Christi elarisset, prædixerit 21 r
 Balanus hereticus punitur 1 b
 Baptismi virtutem videt quidam super vestimentum monachi 21 y
 Baptizantur mille gentiles conuersi 27 t

Baptizatur Iosaphat regis filius quomodo perfecte in fide fuit instructus 2 f
 Barlaam quatenus dominū suum coram Iosaphat proficiatur 21 f
 Barlaam quatenus fingat se habere lapidem adeo preciosum, vt simulis in orbem terrarum ei non existeret, 21 d
 Barlaam quo pacto Iosaphat lapidem preciosum ostendit 21 e
 Barlaam quomodo petat se introduci ad Iosaphat 21 d
 Barantrum vt significet mundū 16 f
 Basiliscus rex Saraceno in visitat Simonem 5 L
 Basiliscus ad Aegyptum pergit, literis christi ianis imbuendus 4 x
 Basiliscus consecratur in Episcopum 6 y
 Basiliscus debellatur hereticorum 6 x
 Basiliscus liberat iuuenem à proprietate diaboli 6 x
 Basiliscus mittit mulierem peccatricem ad Efreem 7 a
 Basiliscus moritur 7 b
 Basiliscus mortuus impetrat mulieri peccatrici veniam 7 a
 Basiliscus renouantem culdam seculo & aliquod faculatū suarum sibi reseruanti quid responderit 24 h
 Basilisa gladio transfoditur pp Christum 14 n
 Basilisa Pöpelum videre recusat 14 n
 Beati & ter beati qui sunt 11 e
 Benisancti & anglicæ perfectionis viri, via 11 v
 Bejarion abbas demoniacum curat 27 u
 Benjamin sancti hydropici patientissim viri 11 q
 Blasphemus spiritui quomodo sit resistendum 20 L
 Ihesilla filia S. Paulæ 12 e
 Bleilla mater S. Paulæ 12 d
 Bona veraciter quomodo sint 21 v
 C aduer Simonis signa facit 1 p
 Calceanea nostra qualiter serpens antiquus obierit 15 b
 Calceamenta cur deponant Aegyptij monachi, quando accedunt ad sacrosancta mysteria 15 n
 Canones cuiusmodi constituti fuerint baptizandis hereticis 11 l
 Captiuos recipit Iolani, elemosynarius 2 z
 Caro Christi quo pacto transmutetur in panem 27 l
 Carnem edomare sine opere manuum impossibile 17 o
 Carnes contra voluntatē propriae necedere melius est quam pisces prodelestatione 12 e
 Castitas abbatīs Sereni quanta fuerit 12 a
 Castitas 12 a

INDEX HVIVS OPERIS.

Calkas Heleni eremite quanta 11 e
 Castitas mentis & corporis quomo-
 do acquirenda 19 a
 Castitatem cordis & corporis impe-
 trat Serenus abbas à deo, peccatis
 ieiunij & vigilijs 19 a
 Castus nō indicabit fornicatorē 15 f
 Cellia solitudo q̄re sic dicta sit 11 q
 Cellij firmā consuetudo q̄lis fuerit 11 q
 Cynobita qualis debeat esse 11 y
 Enoxiōxi viciū quā longe abfue-
 rit à sanctis antiq̄s patribus 15 q
 Certamina fēda inter episcopos &
 monachos gerbant Alexāndrie de
 libris Origenis 18 f
 Charitatis apostolicę perfectio, q̄-
 modo acquiritur 18 s
 Christiani falso accusantur apud Im-
 peratores 16 K
 Christiani monachi abstinentia mi-
 rabilis 8 t
 Christianorū professioni quita vie-
 tus instit 19 c
 Cibis quatenus sumendo 19 d
 Claudia fuit mater Eugenij 14. a. e
 Claudia mai Eugenij baptizata 14 i
 Colum sumebat quidam dñica die
 tantum, aliq̄ bis in hebdomoda, aliq̄
 post dies duos 35 p
 Corodulum dei scripto fugat 11 v
 Corodulum peccato occidit Hele-
 nus abbas 11 f
 Coccolilo vehit Helenū p̄ sumē. 11 f
 Codices Antonij abba. q̄ facit 14 i
 Cogitatio contraria in corde exorta
 quomodo impugnanda 14 b
 Cogitatio immanēda quando pollui-
 at hominem 19 q
 Cogitatio immanēda quo pacto pel-
 lauda 14 d
 Cogitationes celare spirituales pa-
 tres maxime noxiū est monachis
 & iustificat demones 18 s
 Cogitationes hominum vt demones
 obferuent 13 K
 Cogitationes immundę quo pacto
 in corde nō potē fiant 14 i
 Cogitationes indifferētis patribus nō
 esse reuelandas 19 v
 Cogitationes male & vanę oratio-
 num tempore venientes qualiter in
 stinctu demonum fiant 19 K
 Cogitationes malignę patientia pau-
 lam deficiunt 19 c
 Cogitationes nocturnas quibus reuel-
 are debemus 18 x
 Cogitationes qualiter condemnent
 fratres & coronent 19 v
 Cogitationes tristitū & desperati-
 onis propter aliquot graue pecca-
 tum non admittere debemus 12 s
 Cogitare iocres videret vt omnino ab-
 quēdare incideret 11 l
 Cogitationibus de rebus corpori ne
 cellularis nō inuadere debemus, 19 c

cogitationibus prauis omnibus non
 resistendum, sed principaliori. 19 t
 cogitationi quoties quis resistit, 10-
 ties à deo coronatur 14 l
 cogitationū introitus prohiberi nō
 potest 15 s
 cogitationum molestias quis nō pa-
 tiamur 13 q
 cogitatio superbiz in nos si ingre-
 diatur quomodo arcenda 18 t
 cogitare de castitō quid sit 19 h
 collochia linea monachorū quid my-
 stice significant 18 n
 colloquētes ocioso, angeli relin-
 quere, & demones in portorū spe-
 cie accedere visi sunt 10 h
 colloquētibz de diuinis scriptu-
 ris angeli scilicet altare visi sunt 10 h
 Colloquia secularia quantopere mo-
 nacho execranda 6 h
 Columba quomodo in os monachi
 intret 11 x
 Comam capitis ne nutriat monach-
 suadet Apollonius 10 v
 commedentes fratres videt senex in
 spū quosdam mel, alios panem, ali-
 os vero sterces 17 y
 communione sacra abstinere quan-
 tum nocet 11 v
 compunctionem & stertum vbiq̄q̄
 fumus semper nobiscum habere de-
 bemus 18 t
 Compunctio saluacis nascitur ex tri-
 moe dei 18 s
 consilium quid sit 11 x
 consolari in quibus seipsum homo
 debeat 18 q
 consolationem nullam in cella habere
 quatenus bonum 10 o
 consolatio parentum impedit conso-
 lationem diuinam 17 s
 Constantij formę deuotio ad S. Hi-
 larium 4 s
 Cōstituit Imperatores pietas ad mo-
 nachos 9 n
 Constantius Imperator corruptus h-
 resti Arianorum 4 l
 Constantinus Imperator e fidem am-
 plectitur Christi 5 t
 constitutiones Posthumij abbas ad
 monachos 7 h
 consuetudinem malam e corde eucl-
 laudā eē dū adhuc moderna est. 11 f
 contemptum omnium rerum facit il-
 lum dei 18 s
 contemptum omnium facultatum humi-
 lias vera acquiritur 18 s
 contentio quemadmodum inter fra-
 tres meliores exorta 17 o
 continenter viuit quidam diues cum
 coniuge triginta annis 7 t
 conuersionis suę initium quatenus
 homo singulari diebus sacre que-
 rat 19 x
 Capres senex arcam benedixit & p-

tam terram fecundat 11 e
 Capres senex egreditur ex igne il-
 latus 19 d
 Capres senex gentiles cōuertit 11 d
 Cornelius abscōdit à Romanis. 14 l
 Cornelius discipulus Pachomij 4 r
 Cornelius Papa quando passus 1 d
 cor sum non custodiens homo quā
 incommoda inuitat 19 y
 coronas septem sūt quidam septies re-
 sistendo cogitationibus suis, pro-
 meretur 14 l
 corporis & sanguinis Christi facie-
 mentum fidelibus datum esse in re-
 missionem peccatorum, illuminati
 onemq̄ & sanctificationem corpo-
 ris & animę 11 q
 corporum esse interfectores nos nō
 sumus docti, sed passionum 12 v
 corpus Christi quomodo accipi-
 endum 10 v
 corpus dñi accipientes exurit & in-
 cendit 17 v
 corpus dñi accipientium peccatorum
 facies nigre vidit episcopo 17 v
 corpus ieiunij siccatum eleuat aliam
 monachi de profundo 10 l
 corpus quantum virefcit, tantum ala
 excutitur 17 t
 corripuens quis a terum iracundiam
 deuit 11 x
 cripta quomodo propter calicē vini
 corruerit 13 n
 christiani quatenus confidenter ver-
 bū dei in India p̄dicauerit. 10 q
 Cronij patris sancti viua 11 s
 Cronius senex discipulus S. Anto-
 nij 11 s
 crucifixus quomodo quis viuus esse
 possit 18 s
 crucis Christi signaculo fugatur dia-
 bolus 17 K
 cuculla quid spūaliter faciendū cō-
 mouat monachos 18 n
Daniel abb. mceito puritatis &
 māsuetudinis sug, adfubuerit
 honore p̄uolutus 10 a
 Demone p̄ a hominis per panē be-
 neficiū effugit 6 K
 Demonebus quāsi dñari possit 11 m
 Deo per orationem coniungi possit
 hominem 13 g
 Diabolus quare aduersus peimū ho-
 minem inuidia motus sit 11 f
 Diabolus q̄tpe à monacho recedat 11 a
 Vidimus sancti virtutes 11 s
 Dulcis fuit discipulus abbas Bessar-
 onis 17 s
 Dyoscorus abb. cētū monachos 11 l
Editū quale Rex Indię contra
 Christianos ediderit 10 q
 E ffrēm abbas interest concioni
 Basilij 6 y
 E ffrēm q̄le viderit somnium 17 m
 E ffrēm vt recuset sacerdotum 7 c
 A 14 q Elladius

INDEX HVIVS OPERIS.

Ad Eadui in viginti annis non eleua- uit oculos suos	23. n	Eufrosina manifestat seipsam pa- tri suo	16 K	bendum	6. s
Episcopus dæmoniacum sanat	8 b	Eufrosina morit corā patre suo.	16 K	expositio hoies pbariores fuit.	19 c
Episcopus fit sacerdos dei excelsi.	3 a	Eufrosina vocat se Smaragdū	16 g	expositio illius. Nolite iudicare. & non iudicabimini.	21 q
Epiphanius & Hilarion quem inter se habuerunt sermonem	23 h	Eugenia abbas humilem instruit vi- tam	14 f	expositio illius. Qui habet tunicam vendat eam. & emat gladium.	28 g
Epiphanius episcopus Cypri ami- cus Hilarionis	4 e	Eugenia castitatis amore nuptias re- spuit	14 a	exteriorum hominem custodiri im- possibile est. nisi interior se se bre- gescit	29 g
Epiphanius recipit Paulam hospiti- tio	22 g	Eugenia cū suis accusatur apud Im- peratorem	14 n	Fabiola domum infirmorum co- stituit	13 q
Episcopus ex facie quatenus iudice animas.	20 y	Eugenia cum toto monasterio con- stituitur in vincula	14 g	Fabiola matronā Hieron- imo miris antollit laudibus.	23 m. n
Episcopus quatenus coram senē pæ- nitentiam agat	25 d	eugenia eligitur in abbatem mona- sterij	14 f	Fabiola recipit Hieronymus ho- spicio	23 r
Episcopus qdam idolis compulsus sacrificat. & postea eremum pæ- nitens ingredit. atq; post quadra- ginta octo annos indulgentiā me- retur	28 l	eugenia cōgregat virginis Cloro	14 l	Fabiola moritur multis monachis præsentibus	23 t
epistolæ parentum comburuntur an- tequam leguntur	18 t	eugenie virginis ingenium mira- bile	14 a	Fallacie dēmonū vt cōtēnendæ	2 c
epistola prima Antonij	3 e	eugenia fit Christiana	14 b. d	Feritas dæmonum quanta fuerit in molum	29 b
epistola secunda S. Antonij	3 i	eugenia habitu virili malet in mo- nasterio	14 r	Ficus deferentes egrotanti. fame moriuntur	13 v
epistola tertia S. Antonij	3 p	eugenia instruit Basilam fidē Chri- sti	14 l	Fides Christianæ tropheum	2 x
epistola quarta S. Antonij	3 t	eugeniam in carcere Christus cibat & confortat	14 o	Fides catholica qua ratione nos cen- sueat deo	29 p
epistola quinta S. Antonij	3 v	eugenia occidit pro Christo	14 o	Fiducia apud deum quantum iuuat hominē in omni labore	28 q
epistola sexta S. Antonij	3 y	eugenia p̄dicat p̄fecto fidelem	14 o	Filia imitat patrem defunctū.	27 K
Eremita quidam solo sacramēto Eu- charistie sustentatur	20 K	eugenia Romanis orta nobiliss. pa- rentibus	14 l	Filia matrem puerfam iuniori quo pactio proponat	27 i
eremitarum consuetudo quæ sit in fratribus suscipiēdis de labore ve- nientibus	25 q	eugeniae fēminam ostendit coram iudice	14 i	Filia Protherij consulit Basilū sup perditione mariti	6 r
eremitarum vita describitur	2 m	eugenia vocat se eugenium	14 d	Filia Protherij petitur à iuvene me- diante diabolo	6 r
Euagrii beati vita	22 m	eulali meriti quantū fuerit	20 c	Filius adhuc lac fugens à patre dedu- citur in Scythi	23 e
Euagrii virtutes & doctrinæ ac ab- stinentiæ	22 s	eulali sancti vita. patientia & humi- litas	20 c	Filius multis supplicijs à patre af- flictitur	24 r
Euagrius a dæmonibus frequenter flagellatus	22 n	eulogius a leproso multis detracti- onibus afficitur	22 p	Flere quibus de causis semper debe- amus	23 f
Euagrius a spiritu fornicationis gra- uiter impugnatur	22 m. n	eulogius fuit discipulus Iohannis ar- chiepiscopi	25 b	Factorem sustinet S. Arsenius pro suauissimo odore	20 h
Euagrius de diuinis scripturis opti- me meritis	22 n	eulogius p̄sbyter agnoscit cōmu- nicantium merita. &c.	11 l	Fornicationē fr̄ quidā incidēs. quō diabolum viccit	22 z
Euagrius ex consilio Melaniæ vitæ solitariæ institutum rursū ar- ripuit	22 n	eulogius præter panem & sal nihil cō- medit	25 b	Fornicatio quatenus obloquutioni prior sit	23 q
Euagrius petit asene sermonem. per quem saluus fiat	23 c	euphraxia efficit sanitates	14 v	Fornicationis cogitatio quā facile rūpā si à nobis p̄iiciat	28 y
Euagrius orante Melania dei famu- la sanatur	22 m	euphraxia puellæ abstinentia	14 v	Fornicationis cogitatio oratione sa- tis p̄iicienda	29 i
Euagrius quid nuntianti sibi mortē patris sui responderit	22 n	euphraxia virginis vita	14 q	Fornicationis spiritum qualiter de- uicerit Macharius	22 b
Eubulus philosophus baptizatur a Maximino	6 y	euphraxia expellit dæmones post mortem	16 c	Fornicationis spū quidā tētatus. oīs dignos suos incendit	23 v
Eubulus philosophus conuertitur a Basilio	6 x	euphraxia monacha petitur ad nu- ptias	14 t	Frater ex cella quare expellat	25 r
Eubulus præceptor Basilij	6 x	euphraxia cum filia sua Aegyptum ingreditur	14 r	Frater ex monasterio expulsi. qua ratione recipiāt	25 d
Eucharistus cum vxore sua Maria in virginitate viuens. substantiam su- am in tres partes diuidit	28 d	euphraxia moritur	16 c	Frater fingit ex luto figuram multi- eris	29 f
Eufrosina accedit monasterium vi- rorum	16 g	euphraxia rescribit Imperatori re- spuens nuptias	14 t	Frater impugnāt in passione forni- cationis	29 f
eufrosine gratia & pulchritudo quā- ta	16 d	eustachij Lectoris sufferentia	22 t	Frater moriens centum dereliquit solidos	21 f
eufrosina certificatur de vicina mor- te sua	16 K	eustochiū monile virginitatis	12 c	Frater qua ratione biberit saniem ex vulnere scnis effluentem	27 e
		eutropius instruit eugeniam	14 d	Fra-	
		excommunicat clericos dnos Iohan- n. clermosynarius	9 d		
		exemplum de filio agrū patris a tri- bulis & spinis purgante	24 x		
		exemplum de fratre qui sathanā ce- dentem. & omnem miliciam eius astantem ei. vidit	23 y		
		exercitium ante ingressum lēti ha-			

INDEX HVIVS OPERIS.

Frater quidam propter obedientiam fili
liu suu iactat in furnu ardere 26 i
frater quemodo animam suam pro
fratre ponat 21 i
frater quemodo cognoscat se a dia
bolo illisum 24 i
frater quo pacto in laboribus de
ficat 24 d
fratres vifa matre quod ad celam se
conuertant 21 K
fratres quare noluerit matrem suam
nudis contingere manibus 25 n
fratres quatenus occulte a sepe fugi
ant 25 q
frater in cella sedens memoretur di
ei mortis 21 f
frater quemodo gratiam perditam
recipere 23 f
frater quatuordecim annis a fornic
tione impugnatu quem liberet 24 c
frater interrogatu quatenus profece
rit in quadraginta annis 21 K
frater quemodo fuerit liberum A
nastasiu 24 m
frater requirit viam a sepe rem per
quam saluetur 20 p
frater per orationem senioris quate
nus non liberetur 19 K
frater quod hauriat aquam neglecto
fune 20 a
frater quemodo iudicet angelus &
non homo 24 n
frater reuersus in seculum quatenus
reperiat parentes viuos, quos dia
bolicus moriuos dixerat 14 r
frater loquitur a mulieribus de
pictis 23 q
frater que conet habitare sola 24 K
frater quid nescit quid sit mulier 23 q
frater qualem audierit vocem in te
plo iolorum 21 r
fratres & quibus nos visitantes qua
liter suscipere debeamus 29 f
fratres duo quare post tormenta plu
rima decapitunt 24 l
fratres comprehendunt latrones in ere
mitam iterantes 20 o
fratribus loqui quando non conuen
niat 29 r
Fraus & furui quid sit, ignorant cu
ius loci incolae 18 e
Fronotius cum septuaginta sociis
eremum intrat 7 y
Fronotius murmurantes compescit
socios suos 7 y
fugendi que sint homines 12 l
Fugitiuus quidam monachus a dæ
mone possidetur 18 m
Fundamentum & radix immaculatę
Christianorū fidei quod sit 11 h
G

Enratio nouissima quatenus
creatorem suum videre me
ruerit 31 h
gentiles conuertunt per Abrahę pat
rem & charitatem 27 e

genus non curant apud Aegyptios,
a vespera sabbati vsq; ad nuntien
tem vesperam, nec in quinquagesi
ma 21 n
Germana inuadet Euphrasie 24 x
gladio percussus gladio perit 29 g
gloriam & laudes temporales fugit
S. Eulalius 20 c
gloriam propter vanam opera bona
facientes, dupliciter detrimentum
patiuntur 31 q
gloria vana quā opere fugienda 21 r
granorum trium lentule damnu faci
ens, penitentię publica puniō 18 p
gratia dñi quod fratri in specie virgi
nis apparuerit 24 v
gratie dei totū ascribendū esse quic
quid virtutis habemus 31 p
gratia paracleti quod Iosaphat ocu
los primū aperire cepit 31 d
gratia dei vti qdam perdidit 17 f
gratia loquendi quo pacto a seni
bus auferatur 21 g
gratiam dei vt viri sancti non semp
agnoscant 21 a
gratia Paulo simplici data erat vt al
liquem introspliciens cunas animi
esset agnoscere posset 27 q
Gregorius Nazanzenus ad exequi
as basilicę prope rat 7 b
gulę concupiscentiam quid frater
p patientiam exiungit 19 h
H

Abitus virtutū quomodo ac
quiratur 31 f
habitus monachorū quatuor
ad modum formam congruat 28 n
habitus monachi quid significet, &
quod iuxta significatonem eius
ipse viuere debeat 29 e
Helienus Episcopus qualis fuerit in
pueritia & monachismo 14 c
Heliodorum iuuenem Hieronymus
hortatur ad eremum 13 s
Helix senis centum & decem anno
rum habitatio horrida 21 l
Helias senex accepit spiritum Helie
prophetę 17 l
Helias ienex facit sanitates 11 l
Helias tres res quenas rimat 21 e
Heremopolis cuius ad quā fugit Io
sephum Maria & puero Iesu a fa
cie Herodis 10 m
Herentius pręfectus dolo occidit pa
terem Eugenię 14 r
Hesychius furatur corpus Hilari
onis 4 s
Hieronymus presbyter Bethlehemiti
cam ex ceciliam exiit 12 f
Hilarionis patre que fuerit 4 b
Hilarion eremum intrat 4 b
holica Capretus furto ablata coqui
non possunt 21 d
homo in peccatum lapsus quid agere
debeat 22 x
homo quatenus bonus 22 t

homo quod debeat cōuersari 23 a
homo quod vitare possit ne loquatur
de aliquo malum 10 v
homo verba habens & operibus ca
rens quod similes arbori 19 y
homo secularis quare filium vnici
sui in sumē iactare disponat 26 g
honorabiles res ad d. monachos, res
que 27 y
hora edendi quantitas differatur, ut
hora tertie, sextę & nonę quare reli
giosis sint obsequijs consecratę, &
quod mysticia eis olim celebrata 18 o
horas tertiam, sextam & nonā, trinus
psalmis finiant patres 11 o
Hor abbas fratrū pfectio sita 21 d
Hor cōsuetudo ad refectiōem 21 l
Hor abbas itas & cōditio illa 11 h
Hor ignarus literarum legit ex co
dice 21 h
Hor abbas labores & exercitia 11 h
hospites cui igitur suscipiendi 10 v
humilitas quid sit 26 e
humilitas vera de cōiudicijs compro
batur 28 s
humilitas vnde procedat 28 s
humilitas vera quod aquirat 18 s
humilitas Cronę senis mirabilis 18 s
humilitatis & patientię virtus qua
tenus obseruanda 14 g
humilitatis que fit via 26 c
humilitatis amore S. Eulalius sepro
pter culpas aliorum accusat ac pa
niri patitur 20 c
humilitate acquirendi modo quid p
humor naturalis quod maneat 21 l
humoris naturalis nocturnus fluxus
vt non sit pectus 11 l
humoris naturalis abundantia vt cō
stenda 21 l
Ieronimus Ierusalem 11 s
Iuniorū gens vnde cepit 13 s
I

Acetia quid piculosum vinu sit 10 c
Ieronianus quidam antiquissimus san
ctorum tota lebdomada 31 p
Ieronianus quod opus sit 21 c
Ieronia serps quarta & sexta cur ob
seruanda 10 v
Ieronia quare instituta 21 g
Ieronianus quatenus in nostra sit vo
luntate 26 c
Imperator coronatus vt habeat se
pulchri sui curam 29 f
Imperatores scribit ad Anto. 22 x
Iukanatio Christi quantum emerua
rit potestatem dæmonum 6 s
Indi quod periculi sint vt de sepe pe
terent, & in corpore mortali ange
lorum conuersationē suscipere 14 p
Infirmis & pugnare non valentibus
deus sepe parit 29 b
Infirmus quatenus modū pficiat 21 g
Infirmus quatenus corporis non esse mo
leste serendam 24 y
Infirmus quod homo profect 20 y

INDEX HVIVS OPERIS.

injurie & tribulationes porta dei sunt	29 i	Ioseph qua ratione manus extendit in celum	26 a	mutandum	24 y
Instituta primum conuelleret quæ sit perniciosum	6 o	Iracundia perturbata quomodo reprimi possit	29 b	Longanimitas S. Eulogij	22 o
Innocentius impetravit ut filius suus à demone vexaretur, ne in luxuriam vitium relaberetur	22 s	Iraſci quatenus liceat	29 d	Loquendum non esse anteq̃ interrogetur	27 c
Innocentius presbyter simplicitate supra modum exornatus	22 s	Iraſci quare naturaliter inſit homini	29 d	Loth quid secundum virtutem suam fecerit	26 a
hannes abbas ad furorem motus loquatenus fugiat	21 n	Isaac abbas propter temerariū iudiciū reprehenditur ab angelo	27 c	Lucius abbas quatenus sine intermissione orat	26 a
Iohannes abbas cui monachum similit	21 e	Isaia abbas religiositas quæstus	27 v	Leſtatores sumus cogitationum, non craticatores	24 d
Iohannes abbas quomodo post distractionem se exercebat	21 g	Isidorus testamentū q̃ se reliquit	21 i	Legere & abſtinere quo tempore nobis opus sit	26 c
Iohannes abbas qua ppter sinceritatem se deſunctū ne cōturbaret frem.	19 t	Isidorus sancti & Dorothei conſectatio, & cuiusdā virginis paſſio.	21 l	Lupa officium præſtat cuidam Solitario	25 f
Iohannes Caſſianus ſalubriter vigilare cōpellit a Theodoro abbate.	16 t	Isidorus abbas mille monachos Italicus curavit ab Hilarione	24 g	M acharius diſcipulus S. Antoni	7 q
Iohannes Aegyptius apparet in ſomno vxori tribuni	27 r	Iudex quatenus effingit cauſam vti poſſit videre abbate Paſtorē	29 n	nh pater quinq̃ milia monachorum	7 q
Iohannes Aegyptius quantum vitærit mulierum præſentiam	27 y	Iudicium quid ſit	21 x	Macharius Aegypt. ſe monachū nō eſſe, ſed vidiffe monachos aſſerit	19 f
Iohannes Aegyptius prædicat mortem Theodoſij	20 i	Iudicare alium quid ſit	21 y	Macharius maior caput mortuum alio loquitur	28 o
Iohannes conſiliarius Iohannis elemoſynarij	29 m	Iudicium notitiam habere non expetamus	28 r	Macharius quo paſto docet eſſe orandum	26 b
Iohannes brevis nunq̃ dimiſit mitem ſuam diſſundi in cogitationibus ſeculi	21 r	Iulia magiſtra Euphratiæ mortitur	26 e	Macharij Aegypt. mirifica geſta	12 e
Iohannes elemoſ. iudicat iniuriam patientes	25 s	Iulia narrat Euphratiæ viſionem abbaſſiſe	26 a b	Macharius quatenus dormiat in monumento, in quo corpora paganorum ſepulta erant	24 i
Iohannes elemoſ. mittit patriarchæ Ieroſolymone ſubſidium	29 e	Iulianus apoſtata quærit Hilarionem ad mortem	24 n	Macharius mulierem in equum à maleſſico mutatam, ſue formæ priſtine reſtituit	21 v
Iohannes eremita vti fuerit eunuchus	29 q	Iulianus apoſtata vbi & à quo occiſus	24 v	Macharius Aegyptius prophetiſ & ſanitate gratiſ conſecutus	21 e
Iohannes eremita gratia conſolandi mactos mira donatus	22 b	L aborantes manibus, pſalmorum nihilominus & ceterarū ſcripturarum meditationem exercent antiqui patres	18 o	Macharius Romanus narrat ſui progeniem ac vitam	25 a
Iohannes diſcipulus Pauli abbaſſis leuē legatum ducit ad monaſt	29 e	Laborantiū fratrum q̃tundā facies q̃re ſciorant, aliorum vero minus	21 x	Macharius decipitur à demone	25 a
Iohannes quō ſororē viſiſet	29 e	Laborare quare deus permittat ſuos electos	21 a	Macharius Romanus inuenitur iuxta paradifum	24 x
Ioh. ſi Pachomij moritur	25 x	Lapis quō reſurgendum	29 q	Macharij aduerſus ſomnoſitiam cauſa	23 b
Iohannes gratia ſanitarum ſublimatus	21 b	Latro eripit virginem de manibus latronum	27 s	Macharij duo, vnus Aegyptius, alius Alexandrinus quales	21 e
Iohannes Macharij diſcipulus propter inobedientiam elephanſus factus	21 t	Latro pietatem oſtendit deſolatū mœnium	27 s	Macharij in hortu Ianne & Milie ingreſſus, & eiſdē hortu deſcrip.	21 b
Iohannes qua ratione voluerit eſſe carus ſicut angeli dei	27 i	Latro pietatem oſtendit deſolatū mœnium	27 s	Machetes monachos nunq̃ ſomno opprimebat, ſi q̃ collatio ſpūaliſ per totam noctē & diē ageretur	18 e
Iohannes penitentiam apud fratrem egit	22 i	Latrones conuertuntur per S. Theonem	21 K	Magiſtri vt non ſunt deſpiciendi exemplum terribile	24 n
Iohannis beati, qui iuxta Lyco oppidū habitabat obediens vir.	18 q	Latrones perſpecta Moyſis cōuerſione, ipſi quoq̃ compuncti in penitentiam ſeſe dederunt	22 r	Malchus captiuſ ducitur ab Iſmaelitis	25 d
Iofaphat quo pacto exenſi palatii à Rege copiam obtineat	21 d	Leo ſodus ſepulchrum Mariæ Aegyptiacæ	27 e	Malchus monachus tremū petiit	25 c
Iofaphat q̃tenus educatus ſit	21 c	Leo pomis veſcitur ex manu cuiuſdam ſenis	28 h	Malchus paſci oues	25 c
Iofaphat qua ratione reſciſcat quod obrem à patre intra muros reclusus ſit	21 e	Leontius Alexandriam viſurus martyres irrat	28 x	Malchus Syrus quid interſectus	25 c
Ioseph Hebræus medicus ſit per Baſilium Chriſtianus	27 b	Leontius ſcriptor vitæ Iohannis elemoſynarij	28 v	Mandatum Dei qualiter cuſtodendum ſit	21 a
Ioseph interrogat paſtorem quō monachus ſicri querat	27 c	Libro quæſus nſc ſit abuſus	28 v	Manendum vt ſit in Eccleſia tempore Miſſam	29 q
Ioseph patriarcha vbi conſiderit ſumma Pharaonis	21 n	Lignum aridum ex obedientia rigare nō ceſſat abbas Iohannes	18 q	Manicheus à ſene qualiter conuerſatur	26 e
		Linguis ſemper vbicūq̃ fuerimus cohibere debemus	29 e	Manicheum ſedeſtorem turbæ in ignem cōſiſcunt	21 d
		Locī frequens mutatio piculoſa.	29 b	Marcellj marconis lacyta propagoque	21 e
		Locum propter temptationes non eſſe		Marcellæ vitæ ſeries cuiuſmodi fuerit	22 g

INDEX HVIVS OPERIS.

Marcella nuptias recusat 11 r
 Marcella primam auspicat vitam
 monachiarum Romae 11 g
 Marcianus quòd fororem suam ad se
 venientem cū maneribz populeusiss
 Marcus ad salutandum marem quo
 vestium ornata exeat 16 g
 Margarita fuit appellata meretrix
 Pelagia, propter pondas ornament
 torum 17 i
 Maria virgo recipit Mariam Aegy
 ptia in suis fidem & gratiam 16 s
 Maria Aegyptia convertit ad ima
 ginem dei genitricis 16 s
 Maria quo pacto Marthe auxilio
 opus habeat 17 m
 Maria nepes Abraham, uxulari pa
 truum suum mittit 17 s
 Maria nepem Abraham viginti iam
 annos in sancta conversatione ha
 bentem, monachus quidam libidi
 nis suæ scelere contaminat 17 s
 Maria nepes fuit reducta Abraham cū
 gaudio ex lupanari ad eremum 18 c
 Maria vxor Eucharisti in virginia
 te cum vxore suo laudabilem dedit
 vitam 18 d
 Marina sub habitu & nosse viri recipi
 tur in monasterium 18 m
 Marinus falso accusat stupri 18 n
 Marinus facetur stuprum quod non
 commisit 18 n
 Marinus ablutus post mortem inuen
 nitur miles 18 o
 Maritus iuuenis curatur à demone
 per Hilarionem 18 f
 Maximiani in ecclesiâ persecutio 18 l
 Maximianus Episcopus Ierusalyma
 rū recipit Basilid ab baptismo 18 y
 Mazian gens ferocissima cum pani
 bus occurrat fratribus errantibus,
 & fame deficientibus 18 y
 medici spūales qui sūt 19 K
 medica q̄ rariōe glorificet deum 14 li
 Melanthea Alexandrina curat ab Eu
 gena 14 f
 Memoria S. Ant. fuit pro libris 19 q
 Menas dispensator Ecclesiæ Ale
 xandrinæ 18 x
 Mercurius martyr occidit Iulianum
 apostatam 19 v
 Milidon abbas, duorumq; discipu
 lom eius maritus 19 i
 Monachus toro oculis eē debet 19 e
 Monachus quòd q̄ fieri possit 18 f
 Monachus qualiter mūdo mori de
 beat 18 x
 Monachus debet esse nudus ab omni
 materia seculari 19 h
 Monachus quis esse non possit 19 g
 Monachi opus esse praeceptum quo
 nam 19 e
 Monachi S. Dyoscori quòd se praepra
 rent ad Eucharistiam 19 l
 Monachus quatuor necessaria 18 c

Monachū qualiter esse oporteat 18 a
 Motuum Episcopus presbyterium
 facit 11 b
 Motus abbas non presumptit deo
 oblationem offerre 11 b
 Moyses ab archiepiscopo qua ratio
 ne probetur 16 q
 Moyses eremita dux quondam la
 tronum 11 K
 Moses latro q̄lter cōuersus fit 11 K
 Moyses quare portauit sportā ple
 nam arena 15 c
 Mundo quòd amicos suos illudit 11 r
 Mustus quidam sequit Paphnutiū
 ad eremum 7 s
 Mutius abbas filium suum in aquam
 iactare iubetur 15 r
Nathanael sancti vitæ, & tem
 tamenta eius à demone 11 s
 Nauigari in hoc seculo sine
 periculo quòd possit 14 s
 Negligentia quantum sit malum 19 g
 Nestor exorta sibi aliqua tribulati
 one quare nihil loquatur 18 y
 Nestor videns draconem quare
 fugerit 14 s
 Nilii fluminis ripas frequentibus mo
 nasteriis esse confertas 18 i
 Nitro unde dicta sit 11 p
 Nitria quingenta tabernacula mo
 nachorum 11 p
 Nomen Iesu fuit Abraham validissi
 mus murus cōtra diabolum 18 x
 Nominis Christi virtus quanta 14 h
 Nomo episcopi autē pbat. monac. 15 f
 Normam viuendi acceperit antiqui
 monachi à successoribus aposto
 lorum 15 n
 Nouum monachi in aliquis immutatio
 ne vel inobedientia deprehensi,
 congregatione expelluntur 18 o
 Nouitiorum vestimenta pauperibus
 largiuntur 18 o
 Nyro politanus solitarius à belua
 deuoratur 18 a
 Nytera abbas episc. ordinatus durius
 seipsum affligebat 18 s
Obedientia est monachi mi
 nisterium 16 l
 Obedientia vt faciat hominē
 redire ad primitiam infantiam 18 n
 Obedientia prima virtus monac. 18 l
 Obedientiæ duo magna miracula 18 l
 Obedientiæ opera quòd amplectenda
 sint veluti à deo innumēta 18 p q
 Obedientiæ encomium 18 K
 Obloquens proximo suo, serpenti ad
 Euam susurranti assimilat 18 m
 Oculos si perdamus quatenus nō sit
 grauius ferendum 18 g
 Odium hostile de monachis cōtra mo
 nachos & virgines 18 c
 Odo habendi non sunt mali ho
 mines 18 q
 Onuphrius moritur & ab angelis

laudatur 18 r
 Onuphrius pandit Paphnutiæ vitæ
 suæ modum 18 p
 Onuphrii forma & terribilis aspe
 ctus 18 K
 Opus nō verba q̄nta necessaria 19 y
 Opus holis magnū quod sit 19 n
 Orare quomodo oporteat 18 g
 Oratio cū ieiunio prauas cogitatio
 nes repellit 18 l
 Oratio quatenus opus habeat magni
 certaminis 18 a
 Oratio Thaidis meretricis conuersæ
 pro suis peccatis 17 o
 Oraciones breues, sed creberrimas fi
 eri vtilius esse 18 n
 Oraciones sancto homin non pro
 desse negligentibus 19 K
 Origenes discipulus S. Antonij 11 s
 Origenem hereticum damnat Pa
 chomius 18 e
 Orionis curatur ab Hilarione 18 f
 Orsinius fit pater monasteriorum
 Pachomij 18 v
 Orsinius discipulus Pachomij 18 l
 Oxirinchii ciui. religiositas q̄ta 11 n
 Oxirinchii ciuit. Thebaidis multiu
 do monacho. quanta 11 n
Paphnutij anima inter choros
 prophetarum & angelorū de
 fertur in celum 18 x
 Pachomij abstinencia mirabilis 18 x
 Pachomius pater infinitæ multitudi
 nis monachorum 18 f
 Pachomius regulam ab angelo ac
 cipit 18 y
 Paphnutius Thebaidis instruit ab
 angelo 18 s
 Patermon & Pachomius feceris in
 uit simul viuendi 18 y
 Palamonis eremite vitæ abstinen
 tia 18 v
 Pallor cum humilitate, & macie de
 cus est monachi 18 m
 Pambo ab Antonio instruitur quid
 agere debeat 18 b
 Pannochius maritus Pauline filius
 S. Paulæ 18 e
 Paphnurus abbas mutato habitu mo
 nachali accedit ad conuertendū mi
 rerricem Thaidem 18 n
 Palconis sancti vitæ, & qualiter ten
 tamenta carnis euicere 18 l
 Pastor lachrymis q̄re mīduer, 18 n
 Pastoris consilium contra passionē
 fornicationis 18 f
 Patres seniores quatenus ab iunior
 fratribus non precipiant recta, sed
 magis dīctora 18 i
 Patrum sanctorum vitæ, verba, do
 ctinæ & exhortationes permiscere
 posita 19 e
 Patientia requiritur in vincendo spi
 ritu fornicationis 19 e
 Paulæ abstinencia qualis fuerit 18 q
 Pan-

INDEX HVIVS OPERIS.

Patra recedit S. Epiphanius hof-
pino 11 c
Pauli Romanus ians quanta 11 c
Pauli abbas abstinencia quanta 11 v
Pauli & Mofi abbas cōuerfario 11 b
Paulina filia S. Pauli 11 c
Pauli, ortus, vita & finis 11 m
Pauli simplicitas conuerfionis causa
que fuerit 11 y
Pauli simplicitas vita 11 y
Pax vera in quibus confistat 11 q
Peccati principium quod fit 11 x
Pelagia Antiochena Ierufalem fugit
foia 11 l
Pelagia ab ftinencia & penitencia mi-
rabilis 17 m
Petronius difcipulus Pachomij 11 l
Petrus abbas nō bibeat vinum 11 n
Philonē cōuerfus improperat iudi-
ci inuultū necē Chriftianonē 11 o
Philippus martyr miracula facit 14 K
Philippus pater Eugeni occifit tri-
bus debuit fuperuivē 14 K
Philonem epifcopum exulē vifitat
Hilarion 14 l
Piamō ab angelo fanatur 11 a
Pinuphij vita & hūilitatis ftudij 11 a
Pior abbas ftulidus comedebat 11 v
Pityrion abbas declarat aftus dē-
monum 11 m
Poftulmij abftinencia mirabilis 7 f
Primarius obfus dimiffus fequitur
Paphnium 11 v
Principia virgo Chrifti deuota 7 c
Prileus epifc docet ab angelo 7 c
Prothas & Hyacinthus martyri-
zantur 14 n
Pfallendi modus per angelum anti-
quis patribus datur 11 n
Pyor portat faccum arena pleni in
dorfo, & ante fe modicum arenę in
sportella 11 f
Pyrrhus qua de causa in monafterio
feymina omnes defideret fiores
infpicere 11 g
Quadragefime Iefumum vt ce-
lebrari folitū in fecūdo mo-
nafterio Zoizime 14 r
Quanta deus fecerit pro nobis 11 i
Questionis obfcureffime folutionē
a deo impetravit Theodorus ab-
bas per orationem 11 t
Quies fratru in Cellia quanta 11 q
Quomodo fe quifq; habere debeat
in loco vbi vult manere 11 m
Raphael angelus educit Ma-
charium ad loca mira 11 a
Reliquie fañctorum propter
quing; caufas circūferuntur 11 o
Refurgere quoufq; q̄s poterit 11 o
Refurrectio mortuorū quid fit 11 i
Rogatus pater Pauli 11 d
Romana Diaconiffa fit mater Pūa-
lia Pelagie 11 i
Ruffina filia Pauli 11 c

Saluarī quō quis poterit, & nec
moleftiam ferre, nec labora-
re, nec cleemofynam dare
poffit 11 y
Saluari quō quis poterit 11 t
Samuel a Pachomo praefectus mo-
nafterio 11 n
Sapientem quem fañcti patres voca-
uerunt 11 y
Scyrtion vir fañctus prophetar de ge-
neratione vltima 11 t
Sepeliendis mortuis mos quifnam
Aegyptijs fuerit antiquius 11 c
Serapionis abbas confessione, dia-
bolus velut lampas accensa fugit
fictore relicto 11 x
Sereni abbas virtutes ac castitas
fingularis 11 a
Serenus abbas fumens fañctitatis &
continentie vir 11 a
Silentium quantum inuēt ad cordis
puritatem 11 b
Situū humilitas mirabilis 11 l
Simeon omniū pafcorū intrat mona-
fterium 11 h
Simplicitas & innocentia paruulo-
rum vt fingit pel cūculat mona-
chorum 11 n
Sincretica quare perferat continen-
tie obedientiam 11 l
Sifois abbas moriens choros vidit
fañctorum, & angelorum ad fe ve-
nientium 11 h
Smaragdus feparat a fratribus 11 g
Somni facietas quid mali in homine
operetur 11 d
Sophronia amiffima J. Pauli 11 h
Sophronius cōfiliarius Iohannis E-
leymonis 11 m
Sorih ponit tres alie opatides 11 a
Stephani beati vita & fuffertia 11 r
Sylvanus abbas in exceffu mēris vi-
dit gloriam dei 11 a
Syna montis cacumen cerlo ferme
contiguum effe 11 l
Syrus abbas quantē abftinentie fu-
erit 11 v
Syrus, Ifaias, & Paulus abbates vifi-
unt Anuph abbatem 11 v
Sylfo abbas mortuū fufcitāt 11 c
Tacendum quatenus fit in Ec-
clefia 11 q
Tenebras exteriores quomo-
do quis incurrat 11 h
Tactē & orare nihil melius 11 y
Tentamentis dæmonum vt refiftē-
dom 11 l
Tentatio fi abfcondatur dæmon ex-
ulrat 11 z
Tētati vehemēs quatenus fugeat 11 c
Tentatōes cur reuelat de plaris 11 v
Tentatio veniens, quid facere de-
beat homo 11 q
Teflamentum quale copdit Anho-
nims 11 d

Thais meretricis pub. hūdo quan-
ta 11 n
Thais conuerfa comburit oia ca. pec-
cato acquifita 11 n
Thaidis penitendi modus quis 11 o
Thais mortui 11 o
Theodori abbas ftrenu quis forit
ad abbatē Ichnem 11 q
Theodori pueri conuerfio 11 g
Theodorus abbas qualiter feteri-
fud planerit 11 x
Theodorus putr monafterium in-
trat 11 g
Theodosius imperator nēn prufu-
mebat ad bella procedere, nifi alba
tis Iohannis annuaret oraculis 11 q
Theodofius imperator qualiter cum
folitario quodam panem & aquā
comederit 11 m
Theodosius imperator quatenus vi-
fiet monachū folitarium 11 m
Theogenia praeficit monafterio Eu-
phrafie 11 c
Theon abbas silentium fequitur tri-
ginta annis 11 K
Theopentus qua ratione a Machario
examinetur 11 o
Theophilus quare veniat ad Afe-
nium 11 c
Theon ofene ligat latrones 11 K
Thupothus quare tenetur 11 x
Timor dei quomodo defendat in a-
nimam 11 b
Timor domini principium noftre fa-
luis 11 a
Triftitia quomodo pellenda 11 p
Varas epifcopus euocat ad fe
Pachomium 11 m
Ventrū motus vt reftingē-
di 11 h
Verba feptem quae abbas Moyfes
mifit abbati Pafiori, in quibus con-
tinetur consummata virtus, & per-
fectio monachū 11 p
Verba quae fufficiant ad falutē 11 b
Vercellensis innocens mulier occidit
non potest 11 y
Vermis Simeonis vertitur in marga-
ritam optimam 11 l
Vigiliae quis fructus 11 d
Vigiliae & panis inopia domine
caro 11 c
Vita diftū quam periculofa 11 m
Vita quomodo inftituenda 11 f
Vitalis abbas miro artificio conuer-
tit meretricies 11 n
Zacharias a Pachomio per pu-
nitur ceteris fribus 11 t
Zacarias magus inuitus a po-
pulo traditur ignibus 11 c
Zacharias quō inuenit Sylvanū 11 o
Zenon quo pacto fmetipfum pro-
baret ne aliena raperet 11 h
Zoizimas centum annorū moftit
in pace 11 e

FINIS INDICIS.

S. HIERONYMI
CARDINALIS PRESBYTERI IN LI-
bros Vitas patrum: quos partim ipse conscripsit, partim ab
alijs scriptos aut uersos, huc apposuit,
PROLOGVS.

A.

BENEDICTVS Deus, qui uult
omnes homines saluos fieri, & ad agnitio-
nem ueritatis uenire: qui etiam nostrū iter
direxerat ad Aegyptum, & ostendit nobis
mirabilia magna, ad posteritatis memoriā
profutura: ex quibus non solum nobis causa
salutis oriretur, uerum & historia saluta-
ris, atq; ad doctrinam pietatis aptissima cō-
deretur: quæ uirtutis iter agere uolentibus,
gestorum præcedentium fide amplissimū tra-
mitem pandat. Quamuis uero ad tantarum rerū narrationem minus ido-
nei simus, nec dignum uideatur, ingentium rerum exiguos ac paruos fieri
autores, præcellasq; uirtutes humili narrare sermone: Tamen quoniam
fratrum charitas, eorum qui in monte sancto Oliueti commanent, hoc a
nobis frequenter exposcit, ut Aegyptiorum monachorum uitam, uirtus
tesq; animi, & cultum pietatis atq; abstinentiæ robur, quod in eis corā
uidimus, explicemus: precibus ipsorum qui hoc imperant, adiuuandū me
credens, aggrediar: non tam ex stylo laudem requirens, q̄ ex narratione
rerum ædificationem futuram legentibus sperans: dum gestorum uisusq; q̄
que inflammatur exemplis, horrēscere quidem seculi illecebras, sectari
uero quietem, & ad pietatis inuitatur exercitia. Vidi ego, & uere ui-
di, thesaurum Iesu Christi in humanis absconditum uasculis: quem the-
saurum repertum, noluit tanq̄ inuidus occultare, sed quasi pro multis in-
uentum, proferre in medium & facere communem: certus, q̄ quanto plu-
res ex eo fuerint ditati, tanto mihi amplius acquiritur. Ego enim locus
pletior sīam, cum aliorum salus ministerij mei fuerit quæsita mercedis
nō. In principio ergo narrationis nostræ adesse nobis precamur gra-
tiam domini nostri Iesu Christi, cuius uirtute omnia hæc pietatis exer-
citia apud Aegypti monachos habentur. Vidimus enim apud eos mul-
tos patres cœlestem uitam in terra positos agentes, & novos quosdam
prophetas, tam uirtutibus animi q̄ uaticinandi officio, suscitatos: qui
bis ad testimonium meritorum, nec signorum quidem ac prodigiorū de-
erit efficacia. Et merito. Cur enim hī qui nihil terrenum, nihilq; carna-
le cupiunt, non accipiant potestatem? Nonnullos namq; eorum ita ab om-
ni malitiæ cogitatione & suspitione uidimus defœcatos, ut nec, si aliqd
mali adhuc gereretur in seculo, meminissent. Tanta eis inerat tranquil-

litus

PROLOGVS.

litas animi, tantuq; inoluerat bonitatis affectus, ut merito de eis dictū sit: Pax multa diligentibus legem tuam Domine. Commangent autem per eremum dispersi & separati cellulis, sed charitate connexi. Ob hoc autē dirimuntur habitaculis, ut silentij sui quietem & intentionem mentis diuina seclātis nec uox aliqua, nec occurfus ullus, aut sermo aliquis ociosis obstat. *Ingentis* ergo in suo quiescente animi, uelut boni patres, Christi expectant aduentum: aut tanquam miles paratus in castris, imperatoris praesentiam: uel, ut fideles serui aduentum dominum sustinent, libertatem sibi pariter & munera largiturum. Omnes ergo hi nullam cibis aut indumenti aut ullius horum sollicitudinem gerunt. Sciunt enim quia scriptum est: Haec omnia gentes cogitant: ipsi uero iustitiam & regnū Dei requirunt, & haec omnia, secundum promissionem Saluatoris, apponuntur eis. *B.* Deniq; eorum plurimi, si forte in aliquo necessarii ad uisus corporis egerint, nō ad humana profugia, sed ad Deum conuersi, et ab ipso tanquam a patre poscentes, quae poposcerint ilico consequuntur. Tanta namq; in eis fides est, quae etiam montibus, ut transferantur, ualeat imperare. *Vnde* & nonnulli eorum irruptiones flumij in perniciem uiciu narum ciuitatum concitatas, orationibus represserunt. Et pede incedentes aluei eius profunda digressi sunt, immanesq; in eis bestias premunt. Et plurima atq; immensa signa, quae a prophetis & apostolis antiquitus gesta fuerant, consummarūt: ut dubitari non debeat ipsorum meritis adhuc flare mundum. Sed & illud ualde mirum est, cum semper optima quae rara sint & difficilia, in illis tamen utrunq; conuenisse, ut & numero immensi sint, & uirtutibus incomparabiles. Sunt alij in suburbanis locis, alij per rura: plures autem & egregij uiri per eremum dispersi. & uelut quidam caelestis exercitus in procinctu positus, atque in tabernaculis degens ad obedientiam praceptorū regi semper intēsus, armis orationū pugnas et scuto fidei ab inimico insidiante proteclut: regnū sibi caeleste cōquirūt. Sunt ergo ornatī moribus & quieti, lenes, tranquilli, charitatis uinculis, uelut quadam germanitate constricti. Ad emulationē uero uirtutū certamē ingens exercēt et agones. Si uideat enim unusquisq; clementior alter altero, benignior, humilior et patitior inueniri. Si quis alie sapientior ceteris fuerit, hic ita communis erga omnes et mediocris existit, ut secundum mandatum Domini, omnium minimus & omnium seruius esse uideatur. Quia ergo Dei munere donatum mihi est, ut uiderem eos & in terrestrem conuersationi eorum, de singulis iam nunc quae ad memoriam Dominus reduxerit, enarrare tentabo: ut hi qui non uiderunt eos in corpore, opera eorum cognoscētes, uitamq; perfectam lectionis indicio colligentes, ad emulationem sancti operis inuitentur, & perfecta patientia palmam requirant.

PROLOGI FINIS.

VITAE SAN

CTORVM PATRV LIBRI PRIMI

pars prima, de Vita Sancti.

*Beatus Hieronymus Presbyter, de ortu, vita & obitu Sancti Pauli primi Eremitae
quomodo fuerit sepultus a sancto Antonio Monacho.*

Intet multos sepe dubitatum est, à quo potissimū monachorū
eremus habitari coepit. Quidam enim alius repentes, à be
ato Helia & Iohanne sumptere principium. Quorum & Helias
plus nobis videtur fuisse, q̄ monachus, & Iohannes ante proph
etare coepisse, q̄ natus esset. Alij autem (in quam opinionem
vulgus omne consentit) asserunt Antonium huius propositi ca
put: quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes
fuit, q̄ ab eo omnium incitata sunt studia. Amathas vero & Ma
charius discipuli Antonij, quorum superior corpus magistri se peliuit, etiam nunc affic
mant, Paulum quendam Thebarum, principem istius rei fuisse. Quod non tam nomi
ne, q̄ opinione nos quoq; comprobamus. Nonnulli & hęc & alia, prout voluntas tu
lit, iacitanti subterraneo specu crinium calcaneo tenus hominem, & multa quoq; per
sequi otiosum est, in credibilia fingentes. Quorum quia impudens mendacium fiat, ne
refellenda quidem sententia videtur. Igitur quia de Antonio tam Gręco q̄ Romano
stylo diligenter traditum est, pauca de Pauli primi eremite principio & fine scribere
disposui: magis quia res omisa fuit, q̄ fretus ingenio. Quomodo autem in media etate
vixerit, aut quas fathane pertulerit insidias, nulli hominum compertum habetur.

D Sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romę, Cy
prianus Carthagine felici cruore damnati sunt, multas apud Aegyptum & Thebaidā
ecclesias tempestas sua populata est. Voti tunc Christianis erat, pro Christi nomine
gladio percuti. Verum hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas
cupiebat insigare, non corpora. Et ut ipse (qui ab eo passus est) Cyprianus ait volenti
bus mori, non permittatur occidi. Cuius vt crudelitas notior fiat, duo memorę cau
sa exempli subiecimus. Perseuerantem in fide martyrem, & inter eculeos laminasque
victorem, iussit melle perungi, & sub ardentissimo sole, ligatis post tergum manibus,
resuppinari, scilicet vt muscarum aculeis cederet, qui ignitas sartagine ante superasset.
Alium iuuenillitate florentem, in amoenissimos hortulos precepit abduci. ibiq; inter
candentia lilia & rubentes rosas, quum leni murmure a quacum iuxta serperet riuus, &
molli fibilo arborū folia ventus pręstringeret, super extructū plumis lectum resupina
ri iussit: & ne se inde posset excutere, blandis serico nexibus irretitum relinqui. Quo
cum, recedentibus cunctis, meretrix speciosa venisset, corpit delicatis stringere colla cō
plexibus: & quod dictū quoq; scelus est, manibus atrectare virilia, vt corpore in libidi
nem concitato, se victrix impudica superiaceret. Quid ageret miles Christi, & quo se
conferret, nesciebat. Quem tormenta non vicerant, superaret voluptas: Tandem co
elius inspiratus, præcisam morsu linguam, in osculantis se faciem expulit: ac sic libidinis
sensum, succedens doloris magnitudo superauit. E Per idem ergo tempus quo talia
gerebantur apud inferiorem Thebaidam, cum sorore iam vico tradita, post mortem
amborum parentum, in hereditate locupleti Paulus relictus est, annorum circiter quin
decim, literis tam Gręcis q̄ Aegyptiacis apprime etuditus, mansueti animi, deum val
de amans. Et cum persecutionis procella detonaret, in villam remotiorem & secreto
rem secessit. Verum quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames? Sororis mari
tus corpit prodere velle, quem celare debuerat. Non illum vxoris lachrymarum, non com
munio sanguinis, non spectans cuncta ex alto Deus, ab scelere reuocat. Ad hęc instaba
t, crudelitas quoque pietatem videbatur imitari. Quod vbi prudentissimus adolefens
intellexit, ad montium deserta confugiens, dum persecutionis finem prefolaretur, ne
cessitatem in voluntatem vertit: ac paulatim progrediens, rursumq; subsistens, atq; hoc
idem sepius faciens, tandem repperit faxum montem, ad cuius radicem haud procul

A ij erat

erat grandis spelunca, quæ lapide clau debatur. Quo remoto, ut est cupiditas hominum occulta cognoscere audius explorans, animaduertit intus grande uestibulum, quod aperto desuper caelo, parulis diffusa ramis vetus palma contexerat, fontem lucidissimum ostendens, cuius riuum tantummodo foras erumpentem. statim modico foramine, eadem quæ genuerat aquas, terra sorbebat. Erant præterea per exelum montem non pauca habitacula, in quibus scabrae iam incudes & mallei, quibus pecuniae olim signatae uidebantur. Hunc locum Aegyptiorum literæ sunt suntuæ monetæ officinæ fuisse, ea tēpestate, qua Cleopatrae iunctus Antonius est. F Igitur adamoto, quasi qđ d deo sibi offerret habitaculo, oēm ibidem in orationibus & solitudine duxit ætatē Cibum & uestimentum ei palma præbebat. Quod ne cui impossibile uideatur, Iesum testor & sanctos angelos eius, in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, uidisse me monachos, de quibus vnus triginta iam per annos clausus hordeaceo pane, & luteulenta aqua vixit. Alter in cisterna veteri (quam gentili sermone Syri cubam uocant) quinq; caricis (id est sicubus siccis) per singulos dies sustentabatur. Hæc igitur incredibilia esse uidebuntur his, qui non crediderint, quia omnia possibilia sunt credentibus. Sed ut ad id redeam unde digressus sum, quum iam centū tredecim annos beatus Paulus uitam coelestem in terris ageret & nonagenarius in alia solitudine moraretur Antonius (vr̄ ipse asserere solebat) hæc in mentem eius cogitatio incidit, nullum ultra se p̄fessum monachum in eremo consedissee. At illi per noctem quiescenti reuelatum est, esse alium interius multo se meliorem, ad quem visendum debet propere. Illico erumpente luce, venerabilis senex infirmos artus baculo regente sustentans, cepit ire uelle quo nesciebat. Et iam media dies, coquente desuper sole, seruebat: nec tamē a cæpto itinere abducebatur, dicens: Credo in deum meum, quia q̄ mihi seruo suo promissit, ostendetur. Nec plura his conspicit hominem equo mixtum, cui opinio poetarū hippocentauro uocabulum indidit. Quo viso salutaris impressione signi armat frontem. Et, heus tu, inquit, qua nam in parte hic seruus dei habitat? At ille barbarum nescio qđ intendens, & frangens potius uerba quā proloquens, inter horrenda ora senis indidit quæ fuit eloquium, & dextræ manus protentione cupitum indicat iter: & sic patientes campos volucris transmittens fuga, ex oculis mirantis euauit. Verum hæc utrū diabolus ad terrendum eum simulauerit, an ut solet eremici, monstrorum ferax animalium, istam quoque gignat bestiam, incertum habemus. G Stupens itaq; Antonius, & de eo quod uiderat secum uolens, ulterius progreditur. Nec mora: inter saxosam conuallem haud grandem homunculum uidet, ad uncis naribus, fronte cornibus aspirata: cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Infractusq; & hoc Antonius spectaculo, scutum fidei & lorica spei bonus præliator arripuit. Nilominus memoratum animal, palmarum fructus eidem ad uaticum quasi pacis obsequis, offerebat. Quo cognito, gradum pressit Antonius: & quinquam esset interrogas, hoc ab eo responsum accepit: Mortalis ego sum & vnus ex accolis eremi, quos vario delusa errore gētilitas, Faunos Satyrosq; & incubos vocis colit. Legatus sum gor gregis mei. Precamur ut pro nobis communem deum depreceris, quem pro salute mundi uenisse cognouimus, & in vniuersam terram exijt sonus eius. Talia eo loquēte, Jongæus uiator uberrimam faciem lachrymis rigabat, quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat: Gaudebat quippe de Christi gloria, & de interitu sathanæ: simulq; admirans, quod eius posset intelligere sermonem, & baculo humum percutiens, aiebat: Vg tibi Alexandria, quæ pro deo portenta veneraris: vg tibi ciuitas meretrix, in quam totius orbis dæmonia confluxere. Quid nūc dictura es? Resistit Christum loquitur, & tu pro deo portenta veneraris. Necdum uerba compleuerat, & quasi pennigerio volatu petulcum animalis aufugit. Hoc ne cuiquam ob incredulitatem scrupulum moueat, sub rege Constantino, vniuerso mundo teste, defenditur. Nam Alexandriam istiusmodi homo uiuus perductus, magnum populo spectaculum præbuit: & postea cecidit exa nime ne calore æstatis dissiparetur, sale insulum, Antiochiam, ut ab imperatore videre tur, allatum est. H Sed ut propositum persequar, Antonius exptam regionem pergebat, ferarum tantum uestigia intuens, & eremi latam vastitatē: quid ageret, quo uerteret gradum, nesciebat. Iam altera effluerat dies: cibat vnū, ut deferi se a Christo non posse consideret. Pernox secundas in oratione exigit tenebras, & dubia adhuc

Marc. 9.

p̄ salm. 13.

luce

lucē procul in tuetur lupam sitis arboribus anhēlantem, ad radicē mōtis irrēpere. Quam secutus oculis, & iuxta speluncam cum fera abijisset, accedēs, cepit introaspicere, nihil curiositate proficēte, tenebris arcentibus visum. Verum, ut scriptura ait, perfectā dilectio foras mittit timorem. Suspenso gradu & anhelu temperato, callidus explorator ingressus: ac paulatim progrediens, sæpiusq; sicbistns, sonum aure captabat. Tandem per cæcæ noctis horrorem procul lumen intuitus, dē audius properat, offēso pede in lapidem, strepitum concitabat. Post cuius sonitum beatus Paulus, ostium quod patebat, occludens, fera obscuravit. Tunc vero Antonius præ foribus corruens, usq; ad sextam & eo amplius horam aditum precabatur, dicens: Qui sim, vnde, cur venerim, nosti. Scio me non mereri conspectum tuum: tamen nisi videro, non recedam. Qui bestias recipis, hominem cur repellis? Quæsiui, & inveni, pulso vt aperiatur mihi. Quod si non impetro, hic moriar ante postes tuos, cerne sepelies vel cadaver meum. Talia perstabat memorans, fixusq; manebat. Ad quem responsum pauca ita reddidit heros: Nemo sic petit vt minetur, nemo cum lachrymis iniuriam vel calumniam facit: & miraris si non recipiam, cum moriturus advenies? Sic arridens Paulus patefecit ingressum. Quo aperto, dum in mutuos miscerentur amplexus, proprijs se salutare nominibus, gratiæ domino in commune ab eis referantur. Et post sanctum osculū, residens Paulus cum Antonio, ita exorsus est: En quē tanto labore quæstisti, putridis senectute membris operit inculta canities. En uides hominē pulverē mox futurū. Verū quia charitas omnia sustinet, narra mihi quæso, q̄modo se habeat hominū genus, an in antiquis urbibus nova te cta consurgāt, quo mundus regatur imperio, an supersint aliqui, qui dæmonum errore rapiantur. I.

Intrahas sermocinationes suspiciunt alitem coruū in ramo arboris consedisce, Qui inde leniter subuolans, integrum panem ante mirantium ora deposuit. Post cuius abscissum, eia, inquit Paulus, dominus nobis prandium misit, vere pius, vere misericors. Sexaginta iam annisunt, q̄ accipio dimidiū semper panis fragmentum: verum ad aduentum tuum, militibus suis Christus duplicavit annonā. Igitur domino gratiarum actione celebrata, super vitrei fontis marginē viciq; conleddi. Hic vero quis frangeret panem, abortita contentione, pene diem duxit in vesp̄um. Paulus more eogebat hospitij, Antonius iure refellebat ætatis. Tandē consilij fuit, vt apprehēso e regione pane, dum ad se quisq; nititur, pars cuiq; remaneret in manibus. Dehinc paululum aquæ in fonte pronō ore libarunt: & immolantes deo sacrificium laudis, noctē translegere uigilijs. Cumq; iam esset terræ redditus dies, beatus Paulus ad Antonium sic locutus est: Olim te frater in istis regionibus habitare sciebam, olim te conferuū meum mihi promiserat dominus. Sed quia iam dormitionis tempus aduenit, & quod semper cupiebam dissolui & esse cum Christo, peracto cursu, superest mihi corona iustitiæ, tu missus es a domino, qui humo corpusculū tegas, immo terram terræ reddas. His Antonius auditis, flens & gemens, ne se desereret, atq; ut comitem talis itineris acciperet, precabatur. Et ille, non debes, inquit, quærere quæ tua sunt, sed quæ aliena. Expedit quidem tibi sarcina carnis abiecta, agnum sequi: sed & cæteris expedit fratribus, ut tuo adhuc instituatur exemplo. Quam obrem perge quæso, nisi molestū est: & pallium quod tibi Athanasius episcopus dedit, ad obuoluendum corpusculum meum defer. Hoc autem beatus Paulus rogauit, non q̄ magnopere curaret, vtrū teatū putrefceret cadaver, an nudum: quippe qui tanto temporis spacio cōtextis palmarū folijs vestiebas: sed vt à se recedenti, mæror suæ mortis leuaret. K. Stupefactus ergo Antonius, quod de Athanasio & de pallio eius audierat, quasi Christum in Paulo videns, & in pectore eius deum venerans, vltra respondere nihil ausus est: sed cum silentio lachrymans, osculatis eius oculis manibusq; ad monasterium, quod postea à Saracenis occupatum est, regrediebatur. Neq; vero gressus sequebatur animus: Sed quamuis corpus inane ieiunijs, seniles etiam anni fregerant, tamen animo vincebat ætatem. Tandem fatigatus & anhelus, ad habitaculū suum confectio itinere peruenit. Cui cum duo discipuli, qui ei longo iam tempore ministrare consueuerant, occurrissent, dicētes: Vbi tam diu moratus es pater? respondit: Vx mihi peccatori, qui falsum monachi nomen fero, vidi Heliam, vidi Iohannē in deserto, & vere in para-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

disio Paulum vidi. Et sic ore compresso, manu verberans pectus, ex cellula posillum protulit. Rogentibusq; discipulis, vt plenius quidnam rei esset exponeret, ait: Tempus loquendi, tacendi & tempus. Tunc egressus foras, & ne modicum quidem cibum sumens, per viam qua venerat, regressus est: illum sciens, illum oculis ac mente contemplans. Timebat enim, quod eueniret, ne se absente Christo debitum spiritum redderet. Cumq; iam dies illuxisset alia, & trium horarum spacio viam remeasset, vidit inter angelorum choros, & inter prophetarum & apostolorum populos niuem candorem Paulum fulgentem in sublimi conscendere. Et statim in faciem procidentem, sublimi capitis supericiebat, plorans atq; eiulans aiebat: Cur me Paule dimittis? cur ab insulatus: tam tarde notus, tam cito recedis? Referebat postea beatus Antonius, tanta se velocitate quod reliquum erat viae, cucurrisse, vt instar aquis peruolasset. Nec immerito. Nam introgressus speluncam, vidit genibus complicatis, erecta ceruice, extensisq; manibus in altum, corpus exanimet: ac primum & ipse viuere eum credens, pariter orabat. Postquam vero nulla, vt solebat, suspiria precantis audiuit, in Hebelesculum ruens, intellexit qd etiam cadauer sancti viri deum, cui omnia viuunt, officio gestu precaretur. L. Igif obuoluto & prolato foras corpore, hymnos quoq; & psalmos ex Christiana traditione decantans: contristabatur Antonius, qd sacculum, quo terram foderet non haberet, fluctuansq; vario mentis aestu, & secum multa reputans, dicebat: Si ad monasterium reuertar, tridui iter est: si hic maneam, nihil ultra proficiam. Moriar ergo vt dignum est, & iuxta bellatorem tuum ruens, extremum Christe altum fundam. Talia eo animo volente, ecce leones duo ex interioris eremi parte currentes, volantes per colla iubis, ferebantur. Quibus adspicis, primo exhorruit rursusq; ad deum mentem referens, quasi columbas videret, mansit intrepidus. Et illi quidem directo cursu ad cadauer beati senis substiterunt, adulantibusq; caudis, circa eius pedes accubuerunt, fremitu ingenti ragientes, prorsus vt intelligeret eos plangere quomodo poterant. Deinde haud procul corperunt humum pedibus scalpere, arenamq; certatim egerentes, vnus hominis capacem locum effoderet: & statim quasi mercede pro opere postulantibus, cum motu aurium, ceruice deiecta, ad Antonium perrexerunt, manus eius pedesq; lingentes. At ille animaduertit benedictionem eos se precari. Nec mora in laudatione Christi effusus, qd muta quoq; animalia Deum essentirent, ait: Domine, sine cuius nutu nec folium arboris defluit, nec vnus passerum ad terram cadit: da illis sicut tu scis. Et manu annuens, vt abirent, imperauit. Cumq; illi recessissent, sancti corporis onere seniles curauit humeros: & deposito eo in fossam, defuper humum congregans, tumulum ex more composuit. Postquam aurem dies illuxit alia, ne quid pius haeres ex intestati bonis non possideret, tunicam eius sibi vendicauit, quam in sportarum modum de palmæ folijs sibi ipse contexuerat. Ac sic ad monasterium reuersus, discipulis ex ordine cuncta replicauit: diebusq; solēnibus pascebat & pœtecoites semper Pauli tunica vestitus est. M. Libet in fine opusculi interrogare eos, qui patrimonia sua ignorant, qui domos marmoribus vestunt, qui vno filo vilarum insuunt prædia, huic seni nudo quid vnquam defuerit. Vos gemma bibitis, ille naturæ cōcauia manibus satisfecit: vos in tunicis aurum texitis, ille ne vilissimum quidem habuit indumentum mancipij vestri. Sed le contrario illi quidem pauperculo paradisus patet, vos auratos gehenna suscipiet: ille vestem Christi, nudus licet, tamen seruauit, vos vestiti recitis, indumentum Christi perdidistis. Paulus vilissimo paluere cooperatus, iacet refecturus in gloriam, vos operosa sepulchra premunt cum vestris opibus arduos. Parcite quæso vobis, parcite saltem diuites quas amatis. Cur mortuos vestros auratis obuoluitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lachrymasq; non cessat? An cadauera diuitum nisi in serico putrefecere nesciunt? Obsecro quicunq; hæc legie, vt Hieronymi peccatoris memineris: cui si Dominus optionē daret, multo magis eligeret tunicam Pauli cum meritis eius, quam regum purpuram cum pœnibus suis.

Vixit S. Paulus primus eremita annos circiter centum tredecim in humanis: in domo paterna 20. & hominibus incognitus in solitudine 93. Obiit autem circa annum Domini 287. die 10. Ianuarij.

Eusgrij

Presbyter Euagrius Innocentio charissimo filio in Domino salutem. Ex alia in aliam linguam ad verbum expressa translato, sensus operitur, & veluti letum gramen satis itringulat. Dum enim casibus & figuris seruit oratio, quod breui poterat indicari sermone, longo ambitu circumacta vix explicat. Hoc igitur ego vitans, ut tam beati Antonij, & petentis ita transposui, ut nihil desit ex sensu, cum aliquid desit ex verbis. Aliq syllabas aucupentur & liceras, tu quæ sententiam.

S. Athanasij episcopi in uitâ sancti Antonij monachi, Præfatio.

Athanasius episcopus ad peregrinos fratres. Optimum fratres in ijs certamen, aut & quari Aegypti monachis, aut superare nitētes virtutis instantia, Etenim apud vos iam plurimi sunt monasteria: monachorum quoq; nomen est celebre: & hanc voluntatem iuste quisq; mirabitur: orantibusq; vobis optatum Deus tribuet effectum. Quoniam igitur exegistis à me, ut vobis scriberē de conuersatione beati Antonij, volentibus discere quemadmodum ceperit, quidue fuerit ante sanctū propositū, qualem etiam habuerit terminum vitæ, & si vera sunt ea, quæ de ipso fama dispersit, ut ad eius emulationem atq; exemplum vos instituere possitis: magna cum læticia suscepi vestræ charitatis imperium. Etenim mihi ingens lucrum est atq; utilitas hoc ipsum quod recorder Antonij: & vos cum admiratione audientes, scio eius propositū cupere sectari: perfecta est siquidem ad uirtutem uia, Antonium scire quid fuerit. Ergo ut breuiter dicam, ex omnibus quæ de eo referentiū sermo laudauit, cre dite, & minima vos existimate audisse de maximis: quia non ambigo nec eos omnia potuisse cognoscere, cum & ego rogatus à vobis, quanta cuique per epistolam significauero, non æqualia sim eius meritis narraturus. Sed & vos omnes hinc nauigationes studiose percontamini, quo singulis, quæ norunt referentibus, congrua dignaq; tanti nominis relatio compleatur. Disponebam itaq; post lectionem literarū vestrarum aliquos ad me monachos inuicare, & maxime eos qui crebro ad eum ire consueuerant: ut plenius aliquid addiscens, munera vobis maiora transmitterē. Sed quoniā & nauigationis tempora labebantur, & literarum portior vehementissime festina bat, ideo ea quæ & ipse noueram, frequenter enim eum uisitaui, & quæ ab eo didici, qui ad præbendam ei aquam non paululum temporis cum eo feci: dilectioni vestræ indicare properaui, utrobique curam veritatis habens, ut neq; plus aliquis audiens miraculorum congectionem non credat, nec rursus meritis eius inferiora cognoscens, non putet dignum esse miraculo pro tanti nominis viro.

Vita sancti Antonij abbatis, ab Athanasio episcopo Alexandrino conscripta, & ab Euagrio presbytero e graeco in latinū trās lata. O.

Antonius nobilibus religiosiq; parētib; natus, in Aegypto oriūds fuit, tanta suorū nutritus cura, ut nihil aliud fecer parentēs domūq; cognosceret. Et cū iā puer esset, nō se literis etudiri, nō ineptis infantū iungi passus est fabulis: sed Dei desiderio flagrans, secundū qd scriptū est, innocēter habitabat domi. Ad ecclesiam quoq; cum parentibus sæpe conueniens, nec infantum lasciuas, nec puerorum negligentiam sectabatur: sed tantū ea quæ legebātur auscultans, utilitatem præceptorum vitæ institutione seruabat, nō suis, ut solet illa ætas, pro varij & delicatis cibis vnquam cædidi fuit, non esq; mollioris blandimenta sectatus est, his solum quæ dabantur contentus, nihil amplius requisit. Post mortem autem parentum, annorū circiter decē & octo seu viginti, cum sorore admodū parua derelictus, & domus & sororis honestā curā gerebat. Necdū veros fluxerant menses, quibus ad ecclesiam (ut solebat) accurrens, recordabatur quomodo & apostoli, omnibus spretis secuti fuissent saluatorem: & multi, ut legitur in Actis apostolorum, facultatibus suis venditis, precia ad pedes eorū detulissent & gentibus par tienda, quæue aut quanta spes nūdem reposita esset in celis. Talia secum voluens, intrauit ecclesiam, & accidit ut tunc Euangelium legeretur, in quo Dominus dicit, ad diuitem: Si vis per-

VITAE SANCTORVM PATRV LIB. I. PARS I.

fectus esse, vade, vende omnia tua quaecumque habes, & da pauperibus, & veni sequere me, & habebis thesaurum in caelo. Quo audito, quasi diuinitus huiusmodi ante memoriam concepisset, & veluti propter se haec esset scriptura recitata, ad se dominicum traxit imperiū statimque regressus, possessiones quas habebat vendidit. Erant autem ei trecentae palmarum vberes & valde optimae, quas vicinis largitus est: ne in aliquo aut sibi, aut sorori molestia gigneret. Caetera vero, quae in mobilibus possidebat, vniuersa vendidit: & aggregato non exiguo precio, indigentibus dedit, paucis tamen ob sororem reseruatis, quos & sexu & aetate videbatur infirmior. P. Rursus autem ecclesiam ingressus, cum audisset Dominum in Euangelio dicentem: Nolite cogitare de crastino, reliquam quoque portionem pauperibus distribuit, neque se versari passus est domi, sed sorore fidelibus ac notis virginibus commendata, ut earum nutrire tur exemplo, ipse iam omnibus seculi vinculis liber, asperum atque erduum arripuit institutum. Necdum autem tam crebra erant in Aegypto monasteria: neque omnino quisquam auiam solitudinem nouerat: sed quicumque in Christi seruitute sibi metipsum prodesset curauit, non longe à sua villula separatus instituebatur. Erat igitur in agro vicino senex quidam vitam solitariam à prima sectatus aetate: hunc Antonius cum vidisset, amulatus est ad bonum. Et primo quidem incipiens etiam ipse, in locis paululum à villa remotioribus manebat: exinde autem si quem vigilantem in hoc studio compererat, procedens, quae rebus ut apud prudētissima: nec ad habitaculum suum ante remeabat, nisi eius quem cupiebat, frueretur aspectibus: & sic tanquam munere mellis accepto, abibat ad sua. Tali ibidem institutus exordio, cum per dies singulos ita animum desiderium & sollicitudinem erga id quod coeperat, exerceret: operabatur manibus suis, sciens scriptum esse: Qui non operatur, non manducet. Mercedem sane operis sui, precio panis excepto, egentibus largiebatur. Orabat frequenter: quippe qui didicerat, quod oporteret sine intermissione Dominum orare. Q. Auditioni etiam scripturatum ita studium commodabat, ut nihil ex eius animo laboraretur: sed vniuersa Domini praecepta custodiens, memoriam pro libris haberet. Sic suam vitam instituens, ab vniuersis fratribus puro diligebatur affectu: & omnibus ad quos studio discendi pergebat, obediens proprias singulorum gratias hauriebat: huius continentiam, iucunditatem illius sectabatur: istius lenitatem, illius vigilantiam, alterius legendi amulabatur industriam: istum ieiunantem, illum humi quiescentem mirabatur: alterius patientiam, alterius mansuetudinem praedicabat. Omnium quoque vicariam erga se retinens charitatem, atque vniuersis virtutum partibus irrigatus, ad sedem propriam regrediebatur. Ibi secum vniuersa pertractans, omnium in se bona nitetur exprimere. Neque vero aduersum coeuios aliquando mouebatur, sed ea tantummodo fama egregio viro crescebat in pectore, ne secundus cuiquam in praedictis operibus inueniretur. Et hoc ita faciebat, ut cum omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus esset. Nam & vicini & monachi, ad quos saepe veniebat, Antonium vidētes, deicolam nuncupabant: indultisque naturae vocabulis: quidā ut filium, alij ut patrem diligebant.

Dum haec gereret Antonius, quibus omnium in se provocaret affectum, inimicus nominis Christiani diabolus, impatienter ferens tantas in adolescente virtutes, ueteranis eum aggressus est fraudibus. Et primo quidem tentans, si quo modo posset ab arrepto eum instituto detrahēre, immittebat ei memoriam possessionum, sororis defensionem, generis nobilitatem, amorem rerum, fluxam seculi gloriam, et cetera uariam delectationem, & reliqua uitae remissioris blandimenta, postremo virtutis arduum finem, & maximum perueniendi laborem, necnon & corporis fragilitatem suggerēbat, & aetatis spacia proluxa, prorsus maximā ei cogitationū caliginem fuscabat, volens eū à recto proposito reuocare. R. Postquam autem diabolus orationibus eius ad Deum, per passionis fidem se inrelexit ebdi, consueta aduersum omnes adolescentētes arma arripiebat, nocturnis eum inquietabat illecebris. Et primum noctibus infesta multitudo & horribili metu sonitus eum exagitare conabatur. Per dies etiam tam apertis in celis irruebat, ut nullus ambigeret, quin Antonius contra diabolum dimicaret.

Nam

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM I.

Nam & ille cogitationes sordidas conabatur inferere: & hic eas oratu submouebat assiduo. Ille stillabat sensus naturali carnis ardore: hic fide, vigilijs Xicinnus corpus omne vallabat. Ille per noctes in pulchræ mulieris veruebatur ornatum, nulla omittens figmenta lasciuie: hic vitrices gehennæ flammæ & dolorem vermium recordans, in gristibi libidini opponebat. Ille lubricum adolescenti iter & ad ruinam facile proponebat, hic æterna futuri iudicii tormenta considerans, ipsam animæ puritatem p̄tentamentis seruabat. Ista autem omnia ad confusionem diaboli fiebant: Qui enim similem se deo fieri posse existimabat, nunc ab adolescenti, vt miserimus deludebatur: & qui contra carnem & sanguinem sauebat, ab homine qui carnem portabat, elusus est. Adiuuabat enim seruū suum dominus, qui nostri gratia carnem suscipiens, victoriam corpori contra diabolū largitus est: vt singulis ita certantibus, apostolicū liceret proferre sermonem: non autem ego, sed gratia dei quæ mecum est. Postremo cum nec hoc argumentum destruere posset Antonium draco deterrimus, & videret se semper ab eius cogitationibus repellī, secundum quod scriptum est, stridens dentibus & vsulans: qualis est merito, talis apparebat & vultu: puer horridus atq; niger, ad eius se genus prouoluens, humana voce fiebat, dicebat Multos seduxi, plurimos decepi: nunc autem vt à ceteris sanctis, ita & tuo lūm labore superatus. Quem cum interrogaret Antonius, quinquam esset qui talia loqueretur, ait: Ego sum fornicationis amicus, ego multimoda aduersum omnes adolescentes turpitudinis arma suscepi: hinc & spiritus fornicationis vocor. Quantos pudice viuere disponentes, sefellī: quot tenuiter incipientes, ad sordes pristinas redire persuasi: Ego sum propter quē propheta lapsos increpat, dicens: Spiritu fornicationis seducti estis: & reuera per me illi fuerant supplantati. Ego sum qui te ipsum saepe tentauī, & semper repulsus sum. Cū hoc Christi miles audisset, gratias agens deo, & largiore a ductus inimicum confortatus audacia, ait: Multū ergo despicabilis, multumq; contemptibilis es inam & obscuritas tua & ætas infirmarum signa sunt rerum. Nulla mihi iam de te cura est. Dominus mihi adiutor est, & ego exultabo super inimicos meos. Et statim ad vocem cantantis phantasma, quod videbatur euauit. S Hæc autem Antonij cōtra diabolū fuit prima victoria, in eo virtus in Antonio saluatoris qui peccatum in carne condemnauit, vt iustificatio legis in nobis cōpleretur: quia non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Sed neq; Antonio securitatem dedit hic vnus triumphus, nec diabolo semel fractæ defecere vires. Nam & iste vt korugiens, querebat aditum per quem posset irrumperet: & ille scripturarum doctus eloquio, non ignorabat multas esse demonum captiones. Propter quod solerti propositum labores seruabat, considerans quia posset sathanas in carnis colluctatione superatus, nouarum aduersus se artium machinas acrius commouere. Idcirco magis ac magis sub iugabat corpus suum, ne victor aliorum, in alijs vinceretur. Disponens igitur duriori se vitæ lege constringere, cum omnes infatigabilem adolescentis mirarentur instantiam, sanctum toleranter ferebat laborem, & voluntarijs seruitutis longum in dei opere studium consuetudine in naturam vertebat. Inedie autem & vigiliarum intantum patiens erat, vt credulitatem viribus vinceret. Pernoctabat in oratione sæpissime, edebat se mel in die post solis occasum, nonnunq; biduo triduoq; sic permanens, quartā demum die reficiebatur. Sumebat vero panem & sal, potumq; aquæ per paruum. De carnibus vero & vino tacere melius puto, q̄ quicq; diceret: quoniam nec apud plurimos quidem monachorum, istiusmodi elix in vñ haberentur. Quieti autem membra concedens, iuncto contextu atq; cilio vtebatur. Nonnunq; etiam super nudum humum iacebat, vnguenta penitus repudiāns. Dicebat enim, minime posse vtentium, & præcipue iunum, corpora roborari, si olei essent lenitate mollita: oportere vero asperos carni labores impetare, secundum Apostoli præceptum, dicens: Quando infirmor, tunc fortior sum, & potens. Afferbatq; sensum sic animi posse reuiuiscere, si corporis fuisset impetus fatigatus. Vnde nec temporum longitudine laborum merita pensabat, sed amore & famulatu spontaneo semper tanq̄ in principijs constitutus, ad profectum diuini metus desiderij continebatur. Nouisq; cupiens zugeri præterita, su præmemorati diuini sermonū recordabatur, qui ait: Præterita obliuiscens, & in futurum conualescens.

Me-

VITAE SANCTORVM PATRV LIB. I PARS I.

Meminerat quoq; Heliæ prophete dicētis Viuit dominus cui adfio hodie ante Ipfum & difcerebat, cur Hodie eſſet appoſitum, quia non computabat Heliās præteritū tempus: ſed tanq̃ quotidie in certamine conſtitutus, talem ſe præbere cupiebat, qualem ſciebat dignum dei eſſe conſpectibus, purum corde, & paratum obedire voluntati eius.

T Igitur ſanctus Antonius ſecum reputans, oportere Dei famulum ex inſtituto magni Heliæ exemplum capere, & ad illud ſpeculum vitam ſuam debere componere: ad ſepulchra non longe à villa conſtituta ſeceſſit, vni de cognitis mādans, vt ſtatim diebus ſibi alimenta deferret. Et cum in vna memoria ſupradictus frater eum clauſuſſet, ſolus ibidem morabatur. Metuens ergo diabolus, ne acceſſu temporis eremum quocq; habitari faceret, ita cum aggregatis ſatellitibus ſuis, varia cæ de lacerauit, vt doloris magnitudo & motum auferret, & vocē. Nam & ipſe poſtea referebat, vulnera fuiſſe tam grauiā, vt vniuerſa hominum tormenta ſuperarent: ſed Dei providentia, quæ nunq̃ in ſe ſperantibus deeſt, conſeruaui eum. Alio die, iſ quem ſupra diximus frater aduenit, diabolus deferens aſſuetos: atq; eum iacentem in terra ſemimortuum, fractis foribus, inuenit. Quem impoſitum humeris, ad villulæ domicilium reſportauit. Quo audito, ingēſa vicinorum atq; affinium multitudo concurrens, triſti in medio poſiti funeri, de bitum reddebat officium. Et iam media noctis parte tranſgreſſa, & grauiſ peruiſiles omniū oculos vicerat ſopor, Antonius anima paululū redeūte, ſuſpirās eleuaui caput: cæteris vero alta quiete proſtratis, rū à quo delatus fuerat, vigilare conſepit: eſq; nutu aduocatus, obſecrauit, vt nullo penitus excitato, ad priſtinum ſe referret habitaculum. Relatus ergo, iuxta conſuetudinem ſolus iterum permanebat: & ſtare quidem propter recentes plagas non poterat, orans vero proſtratus, poſt orationem clara voce dicebat: Ecce ego hic ſum Antonius, non ſugio veſtra certamina: etiam ſi maiora faciatis, nullas me ſeparabit à charitate Chriſti. Pſallebatq; dicens: Si conſiſtam aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. Talia eo dicente, bonorum hoſtis diabolus, admiratus q; poſt tot verba fuiſſet auſus reuerti, congregatis canibus ſuis, & proprio furore ſe lamantē Videntis, ait, quia nec ſpiritu fornicationis, nec corporis doloribus ſuperatus, inſuper audacter laeſiſſit nos. Omnia arma corripite, acris nobis impugnādis eſt. Sēriat, ſentiat. Debet ſcire quos prouocet. Dixit, & adhortantis vocem audientium turba conſenſit, quia innumeras diabolus habet artes nocendi. Sonitus igitur repentinus increpuit, ita vt loco ſunditus agitato, & parietibus patefactis, multiſaria de monum exinde turbaſe effunderet: nam & beſtiarum & ſerpentium formas induentes, omnem protinus locū replere phantasiſ leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentium, ſcorpionum, necnon & pardorum atq; vrſorum. Et hæc ſingula ſecundum ſuam ſtremebant naturam. Rugiebat leo, occidere volens: taurus mugitu & cornibus minabatur: ſerpens ſibilo perſonabatur: luporum impetus inhiabat: pardus diſcolor à tergo aitoris ſui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, & vocis horridæ dirus auditus, Antonius flagellatus atq; conſoſus, ſentiebat quidem aſperiores corporis doloris, ſed imperterritus durabat mente peruigili. Et licet gemitum vulnera carnis exprimerēt, ſenſu tamen idem permanens, quali de inimicis luderet loquebatur: Si virium aliquid haberetis, ſufficeret vnus ad prælium: ſed quoniam Domino vos eneruante frangimini, multitudini tentatis inferre terrores: cum hoc ipſum infirmitatis indicium ſit, q; irrationabiliū indutiſ formas beſtiarum. Rurſumq; conſidens, aiebat: Si quid valētis, ſi vobis in me poteſtatem Dominus dedit, ecce præſto ſum: deuorate conſeſſum. Si vero non poteſtis, cur fruſtra nictimini? Signum enim crucis & fides ad Dominum, in expugnabilis nobis murus eſt. Multa contra ſanctum Antonium minantes, fremebant dentibus ſuis, q; nullus eorum tentamenta ſequeretur effectus: ſed maxime e contrario gignere ſolus illuſio. V Non oblitus Ieſus colluſtationis ſerui ſui, eidem protector factus eſt. Deniq; cum eleuaret oculos, vidit de ſuper culmen aperiri, & deductis tenebris, radium ad ſe lucis inſuere. Poſt cuius ſplendoris aduentum nec demonum aliquis apparuit, & corporis dolor extemplo deleſtus eſt. Aedificium quoq; quod paulo ante diſſolutum fuerat, inſtauratum eſt. Illico præſentiam Domini intellexit Antonius, & ex intimo pectore trahens longa ſuſpiria, ad viſionem quæ ei apparuerat, loquebatur, dicens: Vbi eras bone Ieſu? vbi eras? Quare nō à principio aſſuſi, vt ſanares vulnera mea? Et vox ad eum facta eſt, dicens: Antoni, hic eram, ſed expectabam videre certamen tuū. Nonne

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM I.

autem quia dimicando viriliter non cessasti, semper auxilior tibi, & faciam te in omni orbe nominari. His auditis, exurgens, intantum roboratus orabat, ut intelligeret se plus recepisse tunc virum, quam ante perdidisset. Erat autem tunc Antonius annos natus triginta quinque. Exinde cum voluntati promptè merita religiosa succrescerent, vadens ad supradictum senem, precabatur ut in deserto pariter abirent. Causante illo senile æuam & rei nouitatem, solus contendit ad montem, & eremi adhuc monachis ignote vitæ, rupto metu, viam conatus est pandere. Sed nec tunc cessauit inatigibilibus aduersariis: nam impedire eius propositum volens, argentum discum in iuin. re protegit: quo viso Antonius callidis artificis agnouit isturiam istamque intrepidus, & discum toruis intuens oculis, doli autorem in phantasmate oburgabat argenti, talia secum reputans. Vnde hic in deserto discus? auim hoc iter est, nullasunt uestigia com. uenit. lapsus, de farina, præ magnitudine latere non potuit: sed & qui perdididerat reuersus, ob solitudinem locorum, inuenisset profecto quod ruerat. Hoc sacrificium diabole tuum est: non impedies voluntatem meam, argentum tuum tecum sit in perditionem. Hæc illo dicente, discus ut fumus à facie eius euauit. X Dehinc non ut ante in phantasmate, sed ingrem auri massam in itinere conspexit. Verù hanc virum diabolus simulauerit, au ad Antonium comprobandum, quia nec vetis opibus inficaretur, virtus celestis ostenderit, ignoratur. hoc tamen agnouimus, quia quod ali sum est, aurum fuit. At ille magnitudinem admiratus radiantis metalli, rapido cursu, quasi quoddam vitaret incendium, ad montem vsq; perrexit, ibiq; flumine transuadito, inuenit castellum desertum, plenum (ob tempus & solitudinem) venenatorum animalium, in quo se constituens nouus hospes habitauit. Statim ad eius aduentum ingens turba serpentium, quasi persecutorem passa, profugit. At ille obstructo lapidibus introitu, panes mensum sex, ut Thebris mos est, secum recondens: nem crebro per annum incorrupti durare solent: nec non & exiguum habens aquæ, solitarius per durabat: nusquam inde procedens, nunquam aliquem suscipiens, intantum ut cum bis in anno per te sum desuper panes acciperet, nullum cum deferentibus haberet al loquum. Multis igitur videndi eum desiderio & studio requirendi, ante ostium eius per noctantibus, audiebantur ut vulgi voces aduersum Antonium, tumultusque dicentium: Quid te nostris ingeris habitaculis? quid tibi & deserto? Abcede à finibus alienis, non potes hic habitare, non nostras infidias sustinere. Et primo quidem qui fors erant, existimabant aliquos homines scalis possitis introisse, ibiq; contendere. Postq; autem per cauernam introspectientes, nullum viderunt, & demones intellexerunt contra eum contendere: & nimio metu perterriti, Antonij auxilium flagitabant. At ille ostio propinquans ad consolidos fratres, ne timerent, atq; ut inde recederent, precabatur: trepidantibusq; asseuebat à demonibus incuti metum: signate vos, inquiens, & abite securi, ipsosq; se metipsos finire deludere. Itaq; illis reuertentibus, hic remanebat illusus, nec vnquam in certamine lassabatur. Accedentium autem augmentum prosequum vel debilitas repugnantium, maximè eius contentioni leuamen addiderant, sum eius animo constantiam suggererebant. Rursusq; ad cretum venientibus turbis, quidam mortuum eum se existimauerant reperturos: ille psallebat intrinsecus: Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius. Sicut de fructu fumus, deficiant: ut liquefcit cera à facie ignis, ita pereant peccatores à facie Dei. Eciterum: Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine Domini vindicauit in eis.

Y Sic Antonius annis viginti solitarie transactis, atq; ab hominum segregatus conspectibus perdurauit. Cum ergo multorum & propositum imitari cupientium, & notorum multitudo ad eum concurreret, nec non & patientium in finita se caterua conglomeraret, tandem pene iam per vim foribus euulsis, quasi ex aliquo celesti aditu consecratus apparuit. Obstupuerunt vniuersi & oris gratiam, & corporis dignitatem, q; nec per inquietem intumuerat, nec cieiunjs, demonumq; certamine faciem eius pallor obfederat: sed ecòtario, quasi nihil temporis egisset, antiquis membrorum decor perseverauit. Porro quanta miracula, quæ in illo animi puritas fuit? Nunquam hilaritate nimia resolorus in risum est, nunquæ recordatione peccati tristitia ora contraxit, non magnis stupentium se elatus est laudibus, Nihil in illo indecens solitudo,

nihil

VITAE SANCTORVM PATRV. LIB. I. PARS I.

nihil asperum quotidiana cum hostibus bella contulerant: sed temperata mens equali ad cuncta ferebatur examine. Plurimos igitur ab immundis spiritibus & infirmitatibus varijs, dei gratia per Antonium liberauit. Sermo eius sane conditus consolabatur mortuos, docebat infidos, concordabat iratos, omnibus suadens nihil amoris Christi anteponendum. Proponebatq; ante oculos bonorum magnitudinem futurorū, & Dei clementiam, & beneficia reTeXebat indulta, q; proprio filio suo non fereperit Deus, sed pro nostra omnium salute eum tradiderit. Nec mora, plura audientium corda ad humanarum rerum contemptum hæc eius suavit oratio, & habundantia ceterū istud eius exordium fuit. Quid sane et Arsenoi tarū oppido gestum sit, non transibo silentio. Nam cum fratres vellet inuisere, & rivulum fluminis Nili, qui crocodilis & multis eiusdem fluminis bestijs plenus erat, transuadare esset necesse: tam cum cōmunicibus suis transiit illusus, quā inde redibat in columis. Rursusq; in pristinis laboribus perseuerās, multos magisterio suo fratres confirmavit, ita vt breui tempore plurima fierent monasteria. Novos antiquorūq; monachos pro ætate vel tempore, pariter no moderabatur affectu. **Z** Quadam autem die cum sanctus Antonius, congregatis fratribus, rogaretur, vt eis institutoria largiretur præcepta, cum prophetica fiducia exaltans vocem, aiebat: Ad omnem quidem mandatorum disciplinam scripturas posse sufficere: sed & hoc optimum fore, si mutuis se inuicem fratres sermonibus consolarentur. Et vos ergo, inquit, vt patri referre quæ nostis: & ego quæ per longā ætatem consecutus sum, quasi filijs indicabo. Hoc fit autem primum cunctis in commune mandatum, nullum in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientē augere semper de bere quod cœperit, præsertim cum humanæ vitæ spacia æternitati compassata, breuissima sint ac parua. Ita exorsus, paululum siluit: & admiratus nimis Dei largitatem, rursus adiecit dicens: In præsentī hac vitæ æqualia sunt pro rerū commutatione cōmertia, nec maiora recipit ab emente qui vendit. Promissio autem vitæ sempiternæ vili precio comparatur. Scriptum est enim: Dies vitæ nostræ septuaginta anni: si autem in potentatibus, octoginta anni: quicquid reliquum est, labor & dolor est. Quando ergo octoginta aut centum, aut multos annos laborantes, in Dei opere vixerimus, nō pari tempore regnaturi sumus in futuro: sed pro annis prædictis, omnī nobis seculorum regna tribuentur. Non terram hæc editabimus: sed cœlum: corpus quoq; corruptum relinquentes, id ipsum cum incorruptione recipiemus. Ego filio non vos aut tædium defatiget, aut vanæ gloriæ delectet ambitio: Non sunt enim condignæ passionēs huius temporis, ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Nemo, cum aspexerit mundum, reliquisse se arbitretur ingentia: quia omnis terra ad infinitatem comparata cœlorum, brevis ac parua est. Si ergo nec vniuerso orbi renunciantes, dignum aliquid habitaculis possumus compensare cœlestibus, se vnusquisq; consideret, et statim intelliget, paruis thesauris & parietibus vel modica auri portione contempta, nec gloriari se de bere quasi magna dimiserit, nec tepere, quasi parua se recepturus. Vt enim contemnit aliquis vnā æream drachinā, ad drachmas centum aureas conquirendas: ita etiam qui totius orbis dominium dereliquit, centuplum de melioribus præmijs in sublimi se de recipit. Ad summu, illud perspicere debemus, q; etsi nostras velimus rete nare diuitias, cum lege mortis ab ipsi diuellamur inuiti, vt in libro Ecclesiastes scriptum est: Quia nescit homo quid sit post eū in labore suo. Cur ergo non facimus de necessitate virtutem? Cur non ad lucranda regna cœlestia vitro relinquimus, quod lucis istius sine perdendum est? Nihil eorum curæ sit Christianis, quæ secum auferre non possunt: illud potius debemus expetere, quod nos ducat ad cœlum, sapientiam scilicet, castitatem, iustitiam, virtutem, sensum peritigilem, pauperum curam, fidem in Christo robustam, animam iræ victorem, hospitalitatem. Hæc sectantes, mansionem nobis in terra quietorum, secundum Evangelium, præparabimus. Consideremus Domini esse nos famulos, & seruitutem debere ei: à quo creati sumus. Vt enim seruus præteriti gratia famulus, præsens aut futurū non contemnit imperium, nec audeat asserere, q; ex labore transactio instantis operis habere debeat libertatem, sed iugi studio (vt in Evangelio scriptum est) eandem semper exhibet seruitutem, vt & Domino placere possit, ne metum lucretur & verbera.

fic & nos diuinis congruit parere præceptis, scientes q̄ æquus ille retributor, in quo quæq; inueniet, in eo sit iudicaturus, quod prophetica per Ezechielem uoce testatur. Nam & infelix Iudas propter vnus noctis impietatem, omni præteriti temporis labore priuatus est. Idcirco tenendus est continuus instituti rigor, habentibus Deum auxiliatorem, sicut scriptum est: Quia omni proponenti bonum Deus cooperatur.

A. 2. Ad inertiam autem calcandam, Apostoli præcepta replicemus, quibus se morti quotidie testabatur similiter & nos humanæ conditionis uitam ancipitem tetra stantes, non peccabimus cum enim excitati a somno, ad uesperam nos peruenire dubitemus, & quieti corpora concedentes, de lucis non confidamus aduentu, & ubiq; naturæ ac uitæ incertæ memores, Deinos intelligamus prouidentia gubernari. Hoc modo non delinquemus, aut aliqua fragili cupiditate raptabimur: sed nec irascemur qui dem aduersus aliquē, nec terrenos congregare thesauros ambiemus: quin potius metu quotidiani recessus, & seiangendi corporis iugi meditatione, omnia caduca calcabimus. Celsabit mulierum amor, libidinis exstinguetur incendium, inuicem nobis debita nostra donabimus, ante oculos semper habentes uitæ retributionis aduentum: quia maior formido iudicii & poenarum timor horridus, simul & lubricæ carnis incetrina dissoluit, & ruerem animū quasi ex aliqua rupe sustentat. Ideoq; precor, ut ad finem propoliti omni labore tendamus. Nemo post tergum respiciat. Lot iniectur uxorem, præsertim cum Dominus dixerit, nullum ponentem manum super aram, & respicientem retrorsum, dignum esse regno celorum. Respicere autem retrorsum nihil aliud est, q̄ in eo poenitere quod ceperis, & mundanis rursus desiderijs obligari. Nolite, quæso, uirtutis tanquam impossibile nomen pauere, nec peregrinum uobis aut procul positum uideatur hoc studiū, quod ex nostro, Dei gratia præcedente, pendet arbitrio. huius operis homini inserta natura est, & eiusmodi res est, quæ nostram tantummodo expectat voluntatem. Græci studia transmarina sectentur, & in alieno orbe constitutos, inaniter literarum querant magistros: nobis uero nulla proficiscēdi, nulla transfretandi fluctus necessitas imminet: in omni sede terrarū constituta sunt regna celorum. Vnde Dominus in Euangelio ait: Regnum Dei intra uos est: uirtus quæ in nobis est, mentem tantum requirit humanam. B. 2. Cui enim dubiū est, quia naturalis animæ puritas, si nulla fuerit extrinsecus sorde polluta, sors fit & origo omnium uirtutum? Bonam necesse est esse eam, quam creauit bonus creator. Quod si forte contabimur, audiamus Iesum filium Nauæ populo dicentem: Rectum facite cor uestrum ad Dominum Deum Israel. Nec Iohannes dissonam tulit de uirtute sententiam, prædicans: Rectas facite semitas eius. Si quidem hoc est rectam esse animam, cum eius principalis integritas nulla uitiorum labe maculat: ut si naturam mutauerit, peruersa tunc dicitur: si conditio seruetur, uirtus est. Animam nostram commendauit nobis Deus: seruemus depositum quale accepimus. Nemo causari potest extrinsecus situm, quod in se nascitur: facturam suam, qui fecit, agnoscat: opus suum inueniat ut creauit. Sufficit nobis naturalis ornatus: ne deturpes homo quod tibi largitio diuina concessit: operam Dei immutare uelle, polluere est. Illud etiam sollicitè providere debemus, ut tyrannicam iræ superemus insaniam: quia scriptum est: Iracundia uiri iustitiam Dei non operatur. Et iterum: Desiderium concupiscens parit peccatū, quo per se illo, mors gignitur. Diuinæ uocis præceptum est, ut iugi custodia tueramur animam nostram, quia exercitatus ad supplantandū habemus inimicos, daemones scilicet, contra quos nobis, secundum Apostolicam contestationē, pugna sine intermissione est. Ait enim: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē, sed aduersus principatus & potestates huius mundi, aduersus spiritalia nequitæ in ecclesiis. Ingens eorum turba istum peruolat aerem, non procul a nobis hostium catervis discurrit. Et diuersitatem quidem eorū non est meæ paruittis exponere, sed hanc maioribus concedo rationem. Quod autem in promptu est, & ignorare non expedit, dolos scilicet eorum aduersum nos compositos breuiter indicabo. Hoc primum de beemus memibus affigere, nihil Deum fecisse quod malum est, nec ab eius institutione daemonū cepisse principia: perneruissas ista, nō naturæ, sed uoluntatis est uitium. Boni etenim, utpote a Deo conditi, ex proprio mētis arbitrio ad terras ruere de celsis ubiq; in co-

ni sordibus volutati, gentilitatis impias constituere culturas: & nūc de nobis terquemur inuidia, atq; vniuersa mala commouere non cessant, ne prutinus eorum scdibus succedamus. Diuersa autem eorum & partita nequitia est. Quidam enim ad summū nocendi verticem peruenire, alij ex comparatione peiorum videntur esse liuiores: atq; omnes pro possibilitate virium, diuersa contra singulas causas sumptere certamina.

C 2. Idcirco necessarium est donum spirituum discernendorum à Domino petere, vt possimus tam fraudes eorū q̃ studia prouidentes, aduersum diuina pugna vnum Dominicę crucis eleuare vexillum. Hoc munere Paulus accepto, docebat discipulos: Non enim eius ignoramus astutias. Ad cuius exemplum etiam nos oportet ex his que possibiles, mutuis nos inuicem instruere sermonibus. Hostile illis contra omnes Christianos, maxime vero cōtra monachos & virgines Christi odium est. Eorum seminis laqueos tendunt, eorum mentes impijs atq; obsecris cogitationibus nituntur euertere: sed nihil vobis in hoc terroris incuriant. Fidelium enim orationibus atq; ieiunijs ad Dominum, statim corrunt: nec tamen si paululum cessauerint, profusus plenam putetis esse uictoriam. Solent saepe grauius assurgere, & mutata arte pugnandi, cum cogitatione nihil egerint, paucis terrent, assumentes nunc mulierū, nunc bestiarum, nunc serpentium formas, necnon & ingentia quædam corpora, & usque ad tectum domus portentum caput, infinitas species & militum cateruas. Quæ omnia ad primum quoq; crucis signum euanescent. His quoq; agnitis fallaciarū modis, incipiunt presagire, & futurorū dierum euentus velle prædicere. Cumq; & in his contempti fuerint, ipsum iam suę nequitie principem ac totius mali summum, ad subbidium sui certaminis vocant. Crebro deniq; Antonius talem à se vultū diaboli asserbat, qualem & beatus Iob, Domino reuelante, cognouerat. Oculi eius ac si species luciferi, ex ore eius procedunt lampades incensę. Crines quoq; incēdij sparguntur, & ex naribus eius fumus egreditur, quasi fornacis æstuantis ardore carbonum. Halitus eius vt pruna, flammam vero ex ore eius glomeratur. Cum huiusmodi terroribus visus est princeps demonum, inquit Antonius, & ingentia saepe, ut dixi, promittens, impietatis suę definit lingua magniloqua, de qua dominus triumphauit, ad Iob dicens: Arbitratur enim ferrum vt paleas, aramentum vt lignum putridum, maria vt lata erasa, tartara profunda tanq̃ captiua æstimabit, abyssum vt demulatoriū. Per prophetam quoq; increpat dicens: Persequens comprehendis, & omnem orbem terrarum manu mea vt nidum tencho, & vt oia derelicta auferes. Si iniquus fueras euocans voces, bene uiuentium aliquos frequenter illaqueas, sed non nec eius pollicitationibus credere, nec minas formidare debemus: fallit enim, nihilq; verum semper promittit. Nam si non mendacia cuncta loqueretur, quod modo talis & tam infinita promittens, hamo crucis vt draco aduncatus à domino est, et capistro ligatus vt iumentum, & quasi mancipium fugitiuum vincius circulo, & a milla libia perforatus, nullum omnino fidelium deuorare permittitur. Nunc miser: bilis vt passer, ad ludendum irretitus à Christo est, calcaneo Christianorum substratus gemit. Ille qui vniuersa maria à se deleta plaudebat, ille qui orbem terrarum manu sua teneri pollicebatur, ecce à nobis vincitur, ecce me aduersum se prohibere nō potest discipulante. Contemnenda est filioli penitus cum inanibus verbis superba iactantia: fulgor ille, qui lucere se simulat, non veri splendor est luminis: sed quibus arsus est, iudicatur flamas. Nam dūto citius recedens, suarum secum refert simulachra pernarū. D 2. Solent etiam cum modulatione nonnunq̃ apparentes psallere. Proli neas, adhuc & impuro ore sacra scripturarum eloquia meditantur. Frequenter enim legentibus nobis, quasi echo ad extrema verba respondent. Dormientes quoq; excitant ad orandum, vt totius noctis somnum eripiant plerofq; etiam, dum se in monachorum nobilium habitibus transferunt, monachos coercent, & pristina, quibus consēti sunt, peccata imputant: sed spernendę sunt eorum increpationes & admonitiones ieiunandi, vigiliarum quoq; fraudulenta suggestio. Ob id enim familiares nobis species assumunt, vt affinitate virtutum nocentes, facilius virus interferant. & innocentes quoq; per speciem honestatis elidant. Impossibile postea durumq; hoc studium prædicantes, vt dum onerosum esse videtur quod corpus est, ex desperatione tardius, et ex tedio succedat ignauia. Idcirco

circo Propheta missus à domino, laetitia denuntiatis, sublimi voce dicebat: Vx qui potat proximum suum sobuersione turbida. Huiusmodi enim exhortamenta, deprauior sunt itineris quod ducit ad cælum. Idcirco cum venisset dominus ad terras, & vera de eo demones prædicarent (vere enim dicebant: Tu es Christus filius Dei viui) vociferantium ora claudibat, qui vinctas hominum linguas soluebat, ne cū p. x conio veti peruersitatis venena miscerent: & vt nos eius exemplo, etiam profuturam suaderent, in nullo his cōmodaremus assensum: quia profectio non congruit nos p. st libertatem à domino concessam, & scripturarum præcepta vitalia, à diabolo viuendi capere exempla, qui suum deserens ordinem, sacrum Christi temeravit imperiū. Propterea etiam dominus eum descripturis loquentem iubebar tacere, quia peccatori dicit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testimonium meum per os tuum? Omnia demones simulant, colloquantur sepe cum fratribus, & eos saepe cōturbant saepe inconditis excitant sonitus, manus apprehendunt, sibilant, inspicere ca chinant, vt vel in puncto peccati Christianum pectus introat. Comq; ab viuiculis fuerint repulsi, ad extremum debilitatem suam lamentatione tacentur. Et dominus quidem quasi Deus, & suę cōscius maiestatis, obmutescere his imperabat: nos autem vestigijs sanctorum inhaerentes, eandem gradiamur viam, qui memoratis subtilibus fallacijs peruidentes, canebant: Cum consisteret aduersum me peccator, obmutui & humiliatus sum, & filii à bonis. Et iterum: Ego vero tanq̃ furdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum: Et factus sum vt homo non audiens. Christus silentium vt dominus imperauit, vt nos diabolo nihil credamus, & vincimus. Si orare compellunt, si ieiunia suadent, non ex eorum nos monitis, sed ex nostra consuetudine id agamus. Deniq; etiam si irruentes, mortem nobis intentare videantur, ridendi potius sunt q̃ timendi: quia cum sint debiles, minantur cunctis, nec faciunt. Equidem de istis iam transitorie me dixisse memini, tamen eadem nunc explicanda sunt latius, quia non mediocriter affert repetitio medelanti. Adueniente Domino destructus est inimicus, & omne penitus eius robur elanguit. Propter qd pristinae virtutis memor, quasi tyrannus iam sedens, cum ruisse se videat, in pernitiem grassatur humanam; nec tamen potest firmum Deo pectus, cogitationū & cæterarum fraudum arte peruertere. Nam luce clarius est, quom aduersary nostri, cum nec humana carne sint sepi, vt causari valeant, idcirco nos à se non posse superari: quia clauso ostio interiore, in erare non valeant. Et reuera si fuissent hoc fragili corpore colligati, obseruato introitu, osdem negaretur accessus. Cum autem (vt diximus) hoc impedimento sint liberi, & obstructa penetrant, atq; in omnicenter volunt aere, manifestum est, ob cōseruationē eorum, permanere ecclesie corpus illud. Deniq; satellites impij cum principe suo diabolo, quem Saluator in Euangelio homicidam & patrem malitię ab initio fuisse firmat, nobis aduersum se dimicantibus fortiter, nullo modo cessissent, si potestas eorum non fuisset ablata. Nam si mentior, cur nobis sathanas parcis, qui vbiq; discurre? Cur qui nullo claudis loco, aduersum te bene viuentium & disputantium non potes labefactare cōstantiam? Sed fortasse nos diligis, quos quotidie conaris obruere: aut credibile est te esse bonitatis magistrum, et fauere magis optimis, q̃ nocere? Et quid tam charum tibi esse potest, q̃ laedere, maxime eos qui tuis sceleribus viriliter repugnant, secundum quod scriptum est: Quia abominatio est pietas peccatori. Quis tam secundum ad malitiam possidet pectus? quis tam meditas implere conatur in fidiast? Scimus te impurissimū cadaueri scimus quia idcirco viuimus Christiani, & contra te nobis est secura congressio, quia infirmatus es à domino. Ideo de tuis confoderis iaculis, quia minationem tuam non sequitur effectus: quod si fallimur, cur cum terrore simulato, cur magnitudine corporum nostram aggredieris fidem? Si voluntatem sequitur possibilitas, tantum tibi velle sufficiat. Is enim potentie mos est, nō extraneae fallacie adiumenta conquirere, sed sua virtute implere quod cupiat. At nunc dū theatri mutatione formarum, quasi rudem infantiam scenica niteris simulatione deludere, ex haustas vires manifestum probas. Nunquidnam verus ille angelus contra Assyrios missus à domino, aut populorum eguit societate, aut sonitus quæsiuit, aut plausus: & non potius tacitam exercens potestatem, centum octogintaquinq; millia hostiū sermone velox in iuxta iubentis domini pstravit imperiū? F. 1. Vos ergo

cum fragiles fitis viribus, perpetuus vos consequitur interitus. At dicit aliquis: Cur diabolus egrediens, beatum Iob omnem in ruinam impulit domum? cur eius opibus penitus dissipatis, parietum quoque fundamenta subuerteret, vnum numerosa sobolis coaceruauit sepulchrum? cur ipsum ad extremū diri vultus nouitate percussit? Qui hoc opponit, audiat et diuerso non diabolum potuisse hoc, sed Dominum, à quo potestas aduersum nos dupliciter datur: vel ad gloriam, si probamur: vel ad poenam si delinquimus. quin potius ex hoc animaduertat, ne contra vnum quidem hominem diabolum quicquid potuisse, si non potestatem accepisset à Domino. Nullus enim quod lux ditionis est ab alio deprecatur. Sed quid Iob memoro, quem nec expetitū potuit vincere? sed nec contra iumenta quidem eius, nec contra oues, nec contra lues sine concessu Dei proprium robur exercuit, sicut in Euangelio scriptū est: Dæmones autem rogabant eum dicentes: Si eijs nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Quomodo igitur qui porcorum experunt mores, imaginem Dei hominem, tam charum conditori animal suo valebunt iure peruertere? Magna dilectissimā aduersum dæmones arma sunt, vita sincera, et intemerata ad Deum fides. Credite mihi experto: perit mescit sathanas recte et viuientium vigilas, orationes, ieiunia, mansuetudinem, voluntariam paupertatem, vanæ gloriæ contemptum, humilitatem, misericordiam, iræ dominatum, & præcipue purum cor erga Christi amorē. Nouit teterrimas coluber, ex præcepto Domini sub iustorum se iacere uestigijs, qui ait: Ecce dedi vobis potestatem calcare super serpentes & scorpiones & super omnem virtutem inimici. Si autem & diuinationem se habere simulantes, venturos fratres nunciauerint, & assuerint quos venire prædixerant, nec sic fides est commodanda mendacibus: ob id enim præcessere venientes, vt credulitas sibi paretur ex nūcio, & postea aditus ex credulitate fallacis. Verum in hoc nullum Christiano debet esse miraculum, cum nō tantum qui leuitate naturæ per cuncta discunt, valeant pertinere gradientes: sed homines quoque equorum velocitate præuerti, nunciant affuturos. Non enim ea quæ nondum fieri cœpta sunt referunt: quia Dominus solus conscius est futurorum, sed quorum conspicit in actu initium, eorum sibi tanquā apud ignaros vendicant de futuris fieri notionem. Nam quantos nunc putatis, qui velocitate puerili istum cœptum nostrorum contra se sermones ante relatum alicuius hic positi, longe manentibus indicare? Hoc quod dico vobis perspicuum fieri potest exemplis: Si quis à Thebaide aut alicuius regionis oppido cœperit proficisci, & hunc dæmones viderint in itinere ambulantiem, pernicitate memorata possunt prædicere venientem. Ita & de Nili inundatione solenni, cum multas in Aethiopia viderint pluuias, e quibus flugius intumescens, ultra alium effluere consuevit, præcurrētes ad Aegyptum, nunciant amnis aduentum. Hoc autem & homines, si illis celeritas esset tanta natura, facile nunciarent. Vt cū speculator beatus Dauid ad verticem loci cellioris adscēdens, prior quā hi qui in terra erant prospiciens venientes, non quædam incerta de futuris, sed de his qui venire cœperant nunciabat. Sic & dæmones cura peruigili omnia considerantes, rapido cursu sibi inuicem nunciant. Sed si forte contigerit, vt Dei nutu ad finem cœpta non veniant: hoc est, si aut viator e media regrediatur via, aut suspensis nubibus, aquæ ad altū cœli cardinem deserantur, tunc decipientium vna cum credentibus error aperitur. Hæc gentilitas fuisse principia, his præfagitorum dolis apud delubra dæmonum quondam credebantur oracula: quæ aduentu Domini nostri Iesu Christi inditio sibi silentio obtinuerunt, fusosque perdidere captiuos. Quis (rogo) arbitratur medicum ex observatione morborum, cum animæ æstuantis incendia de venarum pulsu, leuigū digitorum tactu, diuinam arbitratur habere noticiam? Quis gubernatorem nauigationis suæ viam inter cœli sidera requirentem maiestatis honore veneratur? Quis agricolam de aridis æstatis feruoribus, aut de hyemali aquarum largitate vel frigore dispartientem, nō potius experientia laudat, quā Dei consecrat nomine? Verum, vt concedamus paulisper vera dæmones nunciare: spondere mihi, quis fructus est nosce venientia? Nunquid aut sciens hæc aliquando laudatus, aut punitus est nesciens? In hoc vnusque sibi præparat, seu tormenta, seu gloriam, si vel negligat scripturarum mandata, vel faciat. Nullus ob id nostrum hanc arripuit vitam, vt habeat præsentia futurorum: sed

sed vt præceptis domini obediens, amicus esse incipiat de seruo. Cui andum est, non prætere quæ veniant, sed implere quæ iussa sunt: nec institutionibus bonis hanc flagitare mercedem, cum magis debeamus victoriâ contra diabolum ab auxiliatore domino postulare. Sed si forte aliquis hoc libenter assumat, vt futura cognoscat, habet purum eor: quia credo animam Deo seruientem, si in ea perseverauerit integritate qua renata est, plus scire posse q̃ dæmones. Talis erat anima Helisei, quæ alijs incognitas virtutes faciebat. **G. 2.** Nunciam cæteras vobis dæmonum explicabo fallacias. Solent nocte venientes, angelos Dei se fingere, laudare studium, mirari perseverantiam, futura premia polliceri. Quos cum videritis, tam vos q̃ domos vestras crucis armate signaculo, & confestim insilientur in nihilû: quia metuunt illud trophæum in quo Saluator a cæcis expoliatis potestas es, eas fecit ostentui. Solent etiam varijs simulationibus mîbra torquere, & nostris procaciter offerre se visibus, vt mentem pauore, & corpus horrore concutiant. Sed & in hoc fides Deo tuta & immota sugat eos quasi infirma ludibria. Non est autem difficilis bonorum spirituum malorumq; discretio, quæ sic Deo tribuente panditur: Sanctorum angelorum amabilis & tranquillius aspectus est quia non contendunt neq; clamant, neq; audiet aliquis vocem eorum: verum tacite leniterq; properant, gaudium, exultationem, fiduciam pectoribus infundunt. siquidem cum illis est dominus, qui est fons & origo lætitiæ. Tunc mens nostra non turbida sed lenis & placida angelorum luce radiatur: tunc anima cœlestium præmiorum auiditate flagrans, effracto, si posset humani corporis domicilio, & membris exonerata mortalibus, cum his quos videt abire, festinat ad cœlum. Horum tanta benignitas est, vt si quis pro conditione fragilitatis humanæ, miro fuerit eorum fulgore perterritus, omnem continuo ex corde auferant metum. Ita Gabriel cum Zachariæ loqueretur in templo, & angeli cum diuinum virginis partum pastoribus nuntiaret, & qui domini corporis agebant excubias, securis videntium se manibus ostendentes, ne metuerent, imperabant. Metus enim non tantum ex pauore animi, quantum hoc magnarum rerum sæpe incutitur aspectu. Pestilimorum vero vultus truces, sonitus horridi, sordidi cogitatus, plausus motusq; indisciplinatorum adolescentum vel latronum, & quibus confestim timor animæ, sensibus stupor incutitur: odium Christianorum, monachorum mæror, tediumq; suorum, recordatio & metus mortis, cupiditas nequitie, lassitudo virtutis, cordis hebetatio. Si igitur post timorem horrore concepto, successerit gaudium, & ad Deum fiducia atq; ineffabilis charitas, venisse scimus auxilium: quia securitas animæ præsentis maiestatis indicium est. Si namq; & Abraham patriarcha videns Deum, gaudius est: & Iohannes cum Mariam superuenisse sentiret, quæ in sacri ventris hospitio vniuersitatis gestabat parentem, exultauit necdum natus in gaudium. Si autem incussa formido permanserit, hostis est qui videtur: quoniam nec reformare nouit, ut Gabriel pauentem virginem ne timeat, iubet: & sicut pastores nuncio consolari sunt, quinimo pauorem duplicat, et vsq; ad profundam impietatis fouet, vt sibi homines prosternantur, impellit. Exinde misera gentilitas dominicæ interdictionis ignara, falso dæmones de eos opinata est. Christianorum autem populos his fallacijs irritari non passus est dominus, qui diabolum in Euangelio audacter sibi principatum omnium præsumentem repulit, dicens: Vade Sathana. Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli serues. Horum verborum etiam nobis licentia est tributa: quia idcirco locutus est talia, vt similitudo tentamentorum auctoris non fristrangatur eloquijs. **H. 2.** Illud mei quoq; charissimi admono, vt vitæ magis sit vobis, q̃ singulorum sollicitudo. Nullus ex vobis hæc faciens, aut ipse superbia intumescat, aut despiciat eos qui facere non possunt. Conuersationem magis scrutamini singulorum: in hac vita & imitari vos quæ perfecta sunt, conuenit, & implere quæ de sunt. Nam signa facere non est nostræ paruitatis, sed domini potestatis, qui ad discipulos gloriantes, in Euangelio ait: Ne gaudeatis quia dæmones vobis subiecti sunt, sed quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Nominum enim in libro vitæ conscriptio, testimonium est virtutis & meritis: expulso autem sathana, largitio Saluatoris est. Vnde his qui non in vitæ laboribus, sed in prodigijs exultabant, dicentibus: Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? respondebit

B in dominus

VITAE SANGTORVM PATRV LIB. I. PARS I.

Dominus: Amen dico vobis, non novi vos: Discedite à me operari iniquitatis. Non enim novit Dominus vias impiorum. Hoc ergo magnopere postulemus, ut donum spirituum discernendorum mereamur accipere quo, secundum sententiam scripturam, omni spiritui non credamus. Volveram quidem iam finire sermonem, & sicutio peccare quae euenire non possent, idcirco licet insipiens sim, tamē dominus, quae creta mentis est inspector, novit non me causa iactantem, sed vestri gratia profectus hoc facere pauca replicabo de plurimis. Quoties me nimis laudibus effere conati sunt cū à me in nomine domini maledicta reciperent: quoties augmenta Nili fluminis futura dixerunt, cum à me audierint: Et hoc ad vestram quid pertinet curam? quoties militantes ut milites armati, scorpionibus, equis, beluis, & varis serpentibus circumdegerunt me, & domū in qua eram, repleverunt, cū ego contra psallerē: Hi in curibus & hi in equis, nos autē in nomine Dñi Dei nostri magnificabimur, & ita in misericordia Christi fugabuntur. Quodam autem tempore cum ingenti luce venientes, duxerunt venimus Antoni nostrum tibi praeberē fulgorem. Et ego clausis oculis, quia lucē diaboli de dignitate aspiciere, orabam, & dicto eius impiorum exinguebatur. Post menses autem paucos, cum coram me psalleret. & de scripturis sibi met sermocinaretur, ego tanq̃ surdus non audiebam. Commoverunt aliquando monasteriū meum, & ego mente immobili dominum deprecabar. Saepē strepitus saepe salutationes, saepe fribilos ingesserunt: & me psallente, sonus eorum in voces fribiles vertebatur. 1. 2.

Credite mi filioli quod dicturus sum vobis: Vidi aliquando diabolu excelsum corpore, qui se Dei virtutem & providentiam ausus est dicere: & ait ad me: Quid vis ut à me tibi donetur Antoni? Atego speravi vi maximā in os eius iuge minans, totū me in eum Christi nomine armatum, ingressi & statim ille procerus aspectu inter median manus exolevit. leiuanti etiam mihi visus est ut monachus & panis offerret, his fer monibus suadebat ut vinceret, & huic aliquid indulgerē corpusculo: Et tu, inquit, homines, & humana fragilitate circundaris: labor paululu conquiescat ne egreditur subripiat. Illico luridam faciem serpentis agnouit & cum ad consuetū Christi munimenta confugerem, tanq̃ per fenestram foras laberetur, euasit. Auri quoq̃ decipulam mihi in deserto frequenter tēdit: quod ideo offerebat, ut aut visui retiret me, aut tactu commacularet. Saepē quoq̃ me à dæmonibus non denego verberatum. Canebat autem sic: Nullus me se parabit à charitate Christi. Ad cuius vocis auditum, in se inuicem desurrentes, non meo, sed domini fugabantur imperio, qui ait: Vidi sathanam qui fulgur cadētem de caelo. Hæc ego filioli, Apostolici memor eloqui, in me transformari, vi propositū vestrum nec demonū terror, nec aliqua lassitudo dissolueret. Sed quoniam ob vestram utilitatē multa memorando, insipiens factus sum, & huius rei vobis impertiri cupio notionem, quam veram esse nullus ambigat audientium. Pulsauit aliquando dæmon monasteriū hostium: egrediens, video hominem enotui sublimitate porrectum caput vsq̃ ad cælum. Cum ab hoc quisnā esset, inquirerem, ait: Ego sum sathanas. Et ego: quid, inquam hic quaeris? respondit: Cur mihi frustra imputant monachi? cur mihi omnes Christianorum populi maledicunt? Et ego: iuste facientes tuis enim frequenter molestāt invidijs. At ille ait: Nihil ego facio, sed ipsi se inuicem turbant. Nam ego miserabilis factus sum. Rogo: Nonne legisti, quia defecerūt inimici fraeme in finem, & ciuitates eorum destruxisti? En nullum iam habeo locum, nullam possideo ciuitatem, iam mihi nulla sunt arma: per omnes nationes cunctasq̃ prouincias Christi personat nomen: solitudines quoq̃ monachorum stipantur chorus. Ipsi se, quæso, tueantur, & me sine causa non lacerent. Tunc ego Dei gratiam cum alacritate miratus, sic ad eum locutus sum: Non tux veritati, quæ nulla est, tam nouam & tam inauditam ascribo sententiam. Nam cum fallacie caput sis, hoc sine mēdicio coactas es confiteri. Vere enim Iesus tuas funditus subruit vires, & honore nudatus angelico, volutatis in sordibus. Vix dum verba compleueram, & ille sublimis Saluatoris nomine deiectus est. Quæ ergo iam, o filioli, poterit residere cum statio? quæ trepidatio manebit vltimus? Quis vos eorum turbo poterit conuellere? Securæ sint animæ singulorum, non sibi fingant vanas cogitationes, vana discrimina: non aliquis timet

meat à diabolo sublatum ad præcipitia posse deferri. Pellatur omnis anxietas : Dominus enim qui nostros prostravit inimicos, manēs vt promisit in nobis, à varijs nobis sathanæ municiis incurribus. En ipse diabolus, qui huiusmodi cum suis steliis cunctis ætatis, nihil esse posse contra Christianos fatetur. K. 2. Iam curæ Christianorum & monachorum sit, ne per eorum in etiam vites dæmonibus præbeantur. Nam quales nos & nostras reperire cogitationes, tales se nobis præstare consueverunt. Et si quod in pectoribus male mentis & pavoris semen inuenerint, quasi latrones qui deserti obtinent loca, corporos cumulant timores, & crudeliter immiscentes, infericem puniunt animam. Si autem alacres fuerimus in Domino, & futurorum bonorum cupido nos succenderit: si semper omnia manibus Dei committamus, nullus dæmonum ad expugnandum valebit accedere: magis enim cum munita in Christo corda conspexerint, confusi reuertentur. Ita & Iob firmatum in Domino diabolus refugit: & infelicissimum Iudam expoliati fide, vinculis captiuitatis innexuit. Vna est ergo ratio uincendi inimicum, lætitia spiritualis, & animæ Dominum semper cogitantis iugis recordatio: quæ dæmonum ludos quasi fumum expellens, persequetur aduersarios potius quæ timebit. Non est enim nescius sathanas ignium futurorum, & æstuantis gehennæ copiosa nouit incendia. Sed vt mea iam claudatur oratio. Illud in finem commemoro: Cum aliquæ vobis obtulerit visio, audacter requirite quis sit ille, & vnde venerit: ac sine mora, si sanctorum fuerit reuelatio, angelica consolatione tumor vertetur in gaudium. Si vero diaboli fuerit tentatio, fidelis animæ percontationibus euascent: quia maximum est securitatis indicium, interrogare quisnam est & vnde. Sic & Naue filius auxiliatorem suum interrogando cognouit: nec Daniele percontante latere potuit inimicus. Postquæ Antonius dicendi finem fecit, lætantibus cunctis, in alijs virtutis cupido exardebat, in alijs infirma refouebat fides, ex aliorum mentibus falsæ opiniones pellebantur, ex aliorum sensibus inanum terrorum pellebatur accensio: simulque cum iam dæmonum insidias contemnerent, mirabantur in Antonio tantam gratiam spirituum discernendorum, quam Domino tribuente perceperat. Erant igitur in monte monasteria tanquam tabernacula, plena diuinis choris psallentium, legentium, orantium: tantumque ieiunandi & vigiliatum ardorem cunctorum mentibus sermo eius afflauerat, vt futuræ spei auiditate, ad charitatem mutam & misericordias indigentibus exhibenda iugi studio laborarent: qui in finitima regionem quandam, & oppidum à mundana conuersatione seiunctum, plenum pietatis & iustitiæ videbantur incolere. Quis tantum monachorum agmen aspiciens, quis virilem illum eorum concordie cœtum cernens, in quo nullus nocens, nulla detractio susurronis, sed multitudo abstinentium & certamen officiorum erat, non in hanc statim errumperet vocem: Quam bonæ domus tuæ Iacob, tabernacula tua Israel tanquam nemora obumbrantis, tanquam paradysus super fluuios, tanquam tabernacula quæ fixa sunt à Domino, tanquam cedri libani circa aquas. L. 2. Dum hæc cita geruntur, quibus indes beatæ vitæ studiū cresceret, Antonius mansionem in celo posituram recordans, & præsentis vitæ despiciens inanitatē, quasi parua essent quæcumque iam gesserat, separatus à fratribus instituebatur. Cumque eum siue cibum, siue somnum, indulgere corpusculo, aut alias naturæ necessitates cogere humana conditio, miro afficiebatur pudore, quod tantam animæ libertatem modici carnis termini coercerent. Nam frequenter cum fratribus sedens, à cibo qui fuerat appositus, memoriā escæ spiritualis abstrahabatur. Edebat tamen, utpote homo, sæpe solus, sæpe cum fratribus. Et cum hæc mira (vt prædixi) ageret, cum consensione animæ adhibendam magopere corpori diligenter persuadebat, dicens nec corpus esse penitus enecandum, ne operatio contra voluntatem creatoris dissoluere retur: & ob id omne studium animæ confectendum, ne vitij superata corporis, ad æternas inferni tenebras truderetur: quinimmo indultum sibi in carnis imperiū, vindictā domitilium suū, vt apostolus paulus, ad tertiam celum subleuaretur. Asseribatque hoc à Salvatore præceptum, in quo ait: Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis aut quid bibatis, nec corpori quid vestiamini, quia hæc gentes quæruunt: vester autem pater nouit quod indigetis his omnibus. Quærite ergo primum regnū Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. His tebus transactis, cum persequitio impissima

Maximiani furore vesano vastaret ecclesiam, sanctis quoque martyribus Alexandriam perductis, relicto & ipse monasterio securus est futuras victimas, dicens, Pergamus ad gloriosos fratrum triumphos, ut aut ipsi congregiamur, aut spectemus alios praeliantes. Et amore quidem iam martyr erat, sed cum tradere se vitro non valeret, & socii: i confessoribus in metallis vel in carceribus constitutis, magna cum libertate & curam ingrediens ad iudicem, exhortabatur ne terrore impiorum subacti, Dominum negarent, iamque sententia coronatos exultans, quasi ipse vicisset, usque ad locum foetidis sanguinis profectus hatur. Quamobrem motus iudex, ob Antonij sociorumque eius constantiam, praecepit nullum monachorum observare iudicium, aut in civitate versari. Et ceteris quidem omnibus in illa die placuit abscondi. Antonius autem impavidus, neglecto persecutoris imperio, laui ependiten, id est scapulare suum. Et alia die stans in quodam eminenti loco, candente praecinctus veste, procedentem iudicem suo provocabat aspectu flagrans cupiditate martyrij: ostendebatque nobis contemptorem poenarum & mortis Christiani animum perseverare debere, intantum ut contristaretur, quia volenti pati pro Dei nomine, martyrium non dabatur. Sed Dominus qui suo gregi parabat magistrum, servavit Antonium: ut institutio (sicut factum est) monachorum non solum oratione eius, sed & conspectibus firmaretur. Nunquam tamen a sanctorum confessorum vestigijs separatus est, quin anxia circa eos cura & charitatis vinculis colligatus, magis carcerem patiebatur exclusus. Postquam autem persecutionis turbo defluerat, et beato episcopo Petro iam ob martyrij gloriam coronato, ad pristinum monasterium regressus, quotidianum fidei ac conscientiae martyrium merebatur: anterioribus se ieiunijs vigiliisque conficiens vestimento cilicino interius, desuper pellicio utebatur, nunquam corpus laevis, nunquam pedibus sordes ablucens, nisi cum per aquam transire necessitas compulset. Nullus denique Antonij corpus nudum, ante quam morere tur, unquam vidit. M. 2. Quodam autem tempore, cum ab omnibus amovisset oculis, & clauso monasterio neminem omnino suscipere, Martinianus militum praepositus, cuius filia immundi spiritus infestationibus quatiebatur, pulsans ostium obsecravit ut suo pignori subveniret, & exigens ut Deum pro filia deprecaret. Tum ille aperire quidem minime voluit: prospiciens vero desuper ait, o homo quid meum polcis auxilium? mortalis & ego sum, & tuae socius fragilitatis: si autem credis in Christum cui deservio, vade & secundum fidem tuam ora Deum, & sanabitur filia tua. Confestim ille credens abiit: & invocato Iesu, filiam reduxit incolumem. Multa & alia mirabilia per illum Dominus operatus est, & merito: qui enim promisit in Euangelio, Petite, & dabitur vobis, inuento qui eius gratiam meretur accipere, suam potentiam non negavit. Nam plures vexatorum ante monasterium eius, clauso introitu, dormientes, fidelibus per eum ad Christum precibus curabantur. Haec illi multitudo venientium, desiderata solitudinem auferens, tædio fuit. Metuens itaque ne signorum copiosa concessio aut suos animos extolleret, aut alios plus de se, quam videbant in ipso cogere estimare, ad superiorem Thebaidem pergere cogitavit, ubi nullus eum agnosceret. Et a fratribus acceptis panibus, sedebat super flumina ripam transitum navis observans. Illo talia cogitante, vox ad eum desuper facta est, dicens: Antoni quo pergis, & quare? Ad ille intrepide, quasi consuetam vocem loquentis agnosceret, respondit: Quoniam non finium me quiescere populi, idcirco ad superiorem Thebaidem ire optinui dixi, praecipue quia ea exigor, quae virtutem meam pusillanimitatis excedunt. Et vox ad illum ait: Si ad Thebaidem vadas & ad pastoralia (ut cogitas) pergas, maiorem ac duplicem sustinebis laborem. Si autem vere quiescere cupis, vade nunc ad interioris desertum. Cumque Antonius diceret, quis mihi locum autum poterit ostendere? signatus enim sum locorum: confestim ei vox quae loquebatur, Sara cenos indicavit, qui mercandi gratia ad Aegyptum venire consueverant. His appropinquans Antonius, rogavit ut se pariter adducerent in desertum. Nullus obniscus est, sed tanquam a Deo missum comitem suscipientes, amplexi sunt eius societatem. Tribus autem diebus & noctibus itinere confectio, inuenit montem valde excessum, ad cuius radices fons aquae dulcis habebatur, & campus haud magnus totum ambiens montem, qui palmulis per paucis, & his neglectis, confusus erat. Hunc Antonius locum, quasi a Deo sibi offerretur, ample

xus est. Is enim erat, quem sibi ad fluminis ripam sedenti, qui loquebatur, ostenderat. Et primo quidem accipiens à comitibus panes, solus remansit in monte, nullo alio cum eodem cōuersante. Quasi propriam enim domum agnoscens, habebat lecum illum. Saraceni quoque videntes eius fiduciam, optatō per eum transiit, p̄ nec eadem cum lætitiā deserebant, nec non palmarum, licet me diocri, attamen aliquanto solatio refouebatur. N. 2. Exinde cum fratres agnito loco, tanquam ad patrem filij, sollicite alimenta transmitteret, videns Antonius q̄ ob suum refrigeriū multis onerosus labor indicetetur, & parcens etiam in hoc monachis, rogauit vnum de aduenientibus vt facerent sibi bis accutum cum frumento deferret. Quibus allatis, circueiens montē hand grandē, culturæ aptum reperit locum, ad quem diriuata aqua desuper poterat infueret, ibique seminauit, atq; exinde annuū sibi panē laborans, gaudebat, q̄ sine cuiusquā molestia ex propria manibus vinceret in deserto. Sed cum rursus etiam illuc quidam venire cōcepissent, misertus est lassitudinis eorū, & olus in paruo terræ cespite coluit, vt post aspectū iter aliquando venientes solatio refouerentur. Hoc fratrū refrigeriū & paruulam messēm bestię propter aquas illuc conuenientes, depasce sunt: quibus vnam apprehendens dixit omnibus: Cur me lædētis, nihil à me lædētis, bite & in nomine Domini ne huc appropietis vitē riuus. Quis non credat, post hanc denunciationem quasi timentes, nunquam illuc bestias appropinquasse? Sic Antonio impenetrabilia montium & deserti interiora captauit, orationibus etiā dedito, introeuntes fratres ritibus vix precibus extorserunt, vt oliuas & legumen & oleum, quod post menses aliquot ministrabant, dignaretur accipere, & senili modicum laxaret ætati. Proh quantas ibi conuersatione expertus est luctas, vere secundum quod scriptum est non illi aduersus carnem & sanguinem fuisse collationem, sed aduersus principatus & potestates ab his qui ad eum in gere diebantur agnouimus. Illic enim tumultus & voces populi armorumq; sonitus, prorsus plenum montem demonū multitudine se vidisse referebat: ipsam etiam quasi contra inimicos palam resistēte & fortiter gossistantem. Qui tamen & aduenientes suō rifuiebat hortatu, & flexis genibus, armis quoque orationum omnem satanæ prosternebat exercitum. Admiratioe plane dignū est, in tam immani solitudine, vnum hominem nec demonum quotidiana expauisse cōgressiones, nec tantarum bestiarum, quadrupedum siue reptilium diuersæ celsissē feritatis. Iuste David cecinit: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion non commouebitur in æternum. Immobilem & tranquillam retinens animi firmitatem, & demonē fugabat, & feras, sicut scriptum est, secum pacificabat. Sed & diabolus vt supra dictus propheta ait, obseruans eum, fredebat dentibus suis: & ille saluatoris auxilio ab vniuersis ruit perseverabat insidijs. Quod in ergo nocte cum per trigil Antonius obsecraret Dominum, tantos in monasterium eius bestiarum greges coaceruauit, vt omnes eremi beluas circum se aspiceret. Quæ cum rictu oris morsum corpori minitaretur, intellexit hostis astutias, dixitq; Si à Domino in me vobis est tributa licentia, deuotate concessum: si autem demonū huc venistis impulsu, quæto cū abite, quia Christi famulus sum. ita factum est, & iubentis vocem omnia bestiarum multitudo, quasi maiestatis verbere caderet, aufugit. O. 1. Non multi post hæc fluxerat dies, et alia oritur cum eodem hoste certatio (nam semper, vt venientibus pro his quæ sibi deulerant, aliquod munusculū rependeret, laborabat) traxit quandam sportellā quam texebat, acritiam suæ insulicū. Ad cuius motum exurgens, vidit bestiam putbetenus humanam faciem præferentem, quæ exinde in sinum hincibat. Post cuius aspectū, vexillum crucis in fronte sua pingens, hoc tantū ait: Christi seruus sum, si ad me missa es nō fugio. Nullum in medio spacium, & statim informe prodigiū dicto ocyus cum fœtelitum turba fugit, & in medio cursu ruens extinctum est. Ista autem explosio mors atq; enecati prodigiū, demonum erat communis interitus: qui omni studio laborantes, Antonium à deserto deducere non valuerunt. Mirandis p̄tis miranda succedūt. Non grande post ista tempus exceſſerat, & tantarum victoriarum homo fratrum precibus vincitur. A monachis enim rogatus, vt eos dignaretur iungere, vna cū his profectus est, impositis camelo aqua & panibus, quia nusquam præter monasterij locum ex quo hauserat, potabilis aqua per arenam viam reperiebatur. Verum in medio itinere

VITAE SANCTORUM PATRUM LIB. I. PARS I.

nere bibendi subsidia defecerunt. Ardor nimius, & stus intolerabilis, morte cuncta immanatur. Circueunt, & quaerunt saltem collectam pluuijs lacunam, nihil prorsus remedium, nihil occurrit penitus ad salutem. Camelus quasi periturus & ipse & stus dimittitur, & stuantis pectus exurit, & sitis desperatione seruescit. Moute senem fratri commune discrimen. & vehementissime contristatus ingemuit. Dehinc ad iolta precum auxilia confugiens, paululum ab eis secessit: ibique genibus flexis, supplices manus tetendit ad Dominum. Nec mora & ad primas rogantis lachrymas, in orationis loco sons ebulliens erupit, ibique extincta siti, & arentia membra refecta sunt, & plenius vtribus inuentum potant camelum. Ita enim casu euenerat, vt camelus errans per eremum, dum funiculum trahit, in quodam lapide eiusdem alligatione funiculi teneretur. Tandem confecto itinere, ad monachos qui inuitauerant, peruenit. Tunc vero quasi petri ornnes obuijs occurrunt, & honorifico salutatu in oscula eius & amplexus certatim ruunt. Proposito seruanti gaudet Antonius: & latentibus de aduentu suo cunctis, quae si xenia de monte portans, spiritualia impartitur alimenta. Laudat veterum studia, hortatur nouorum. Sororem quoque iam vetulam virginem videns, & aliarum puellarum magistrat mira exultatione sustollitur. Exinde quasi diu abest: ab eremo, iustum festinauit ad montem. Plurimis iam ad illum venientibus, cum etiam vexati a demonibus, malo necessitatis coacti, auderent deserta penetrare: quos ille consolans, & monachis in commune praecipiens, aiebat. Credite in Iesum fideliter: mentem a malis cogitationibus, carnem ab immundicijs seruate puram, & iuxta eloquia diuina, ne seducamini in saturitatem ventris: odite vanam gloriam, orate sapissime, psallite vespere & mane & meridie, & mandata scripturarum reuoluite. Recor damini gestorum quae sancti quique fecerunt, vt exempli memoria animam incitet ad virtutem, refrenet a vitis. Suadebat etiam iugi meditatione retinendum Apostoli sermone, quo ait: Sol non occidat super iracundiam vestram. Non tantum autem super iracundiam solem occidere non debere interpretabatur, sed & super omnia delicta hominum: ne peccatorum unquam nostrorum aut in nocte luna, aut in die sol testes abscederet: illius quoque admonere praecipit, quo memores esse dicit: *Indiccate vobismet ipsos & probate vt rationem diei noctisque facientes, si in se delictum deprehendissent peccare desisterent: sin autem nullus error decessisset, persequentes instarent potius incepto, quam arrogantia tumidi aut alios contemnerent, aut sibi iustitiam vendicarent, iuxta supra dicti doctoris eloquiū dicentis: Nolite iudicare ante tempus: magis debere eos Christo, cui soli occulta patent, reseruare iudicium. Multas esse (vtriusque scriptum est) vias, quae videntur hominibus iustae, sed fines earum ad profundum respiciere infernit: saepe nostra non posse nos intelligere peccata, saepe falli in ratione gestorum: aliud esse Dei cuncta cernentis iudicium, qui non ex superficie corporum sed ex mentium iudicijs aeternis. Aequum autem esse nos nobis compari, & inuicem onera nostra portare: vt concesso examine Saluatori, proprias conscientias nosmetipsos iudicantes inuermur. Necnon dicebat magnam esse ad virtutem viam, si singuli vel obliuiscant quid peregerent, vel vniuersas mentium cogitationes fratribus referrent. Non enim pro se aliquem peccare, cum relicturus esset ad alium quae cunctis peccasset, & subire pudorem in publicum turpia proferendi. Denique nullum peccatum, coram alio audere peccare: et non si peccet, tamen rectem vitare peccati, mentiri magis & negare ei & vitis delictum nouo inficiandi augeri delicto. Igitur quasi sub oculis agebat nostris, & cogitatu confundimur & actus, si omnia referenda faciamus: multo autem magis, si peccata nostra fideliter describentes digeramus in ordinē. Tunc vero annotatio delictorum fratrum uidebitur oculis: Tunc timebimus peccati maculas, conscientia ipsi nos arguent apices, & quomodo meretricibus membra miscentes, confunduntur ad praesentiam ceterorum, ita & nos erubescamus ad litterarum scripturas. Haec agimus, hanc viam gradiamur viam, & corpora mentibus subiungentes, perniciosas diaboli conteras infidias. Talibus sermonibus hortamentisque & venientes ad se monachos incitabat ad studium, & patientibus condolebat: pluresque eorum Dominus per Antonium liberauit. Nunquam tamen aut de incoluntate curatorum est institus ad gloriam, aut contra iura de obsessis adhuc corporibus murmurauit. Magis autē eodem semper animo &*

vultu

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

vultu manens, gratias Deo referebat: suadens occupatis, vt correptionem qua vexabantur, patiētius ferrent. Non enim Antonij aut cuiusquam hominū omnino hanc esse medicinam, sed Desifolius: qui consuevit & quibus vellet, & quo vellet tempore dare sanitatem. Ita consolatione sua & vexatos equanimiter, ferre tētionem, & iam liberatos. nō sibi, sed Deo gratias referre docebat. Q. 2. Fronto autem quidam vir ex Palestinis, qui infestissimo dāmonio vexabatur, (nam & linguam eius laniabant dentibus & oculorum nitebatur lumen extingueret) perrexit ad montem, rogabatq; beatum senem vt pro se Dominum rogaret. orauit Antonius, dixitq; ad eum: vade & curaberis. Illo incredulo sibi & violenter ibidem contra praeceptum remoranti, eadem geminabat Antonius, dicens: Hic curari non poteris: egredere, & calcata Aegypto statim te misericordia Christi consequetur. Tandē credidit & professus est: ac visa Aegypto, secundum promissionem senis quam ei Dominus oranti reuelauerat, infestio cessauit inimici. Virgo vero quaedam quae à Tripolitanae regionis ciuitate deuenerat, inauditis ac flebilibus doloribus laborabat. Etenim narium purgamenta, oculorum lachrymae, aurium putridus humor in terram cadens conestum in vermes verrebantur. Angebat calamitatem corpus paralyti dissolutū, oculos quoq; peruersos contra naturam habens. Hanc parentes eius deferentes, cum ad Antonium monachos ire didicissent: credentes in Domino, qui pertinacem sanguinis fluxum in Euangelio tactu simbrae stare praeceperat, rogauerunt vt miserabilem filiae comitatu susciperent. Illis renitentibus eam vsq; ad Antonium perducere, remansere parentes eius foris cum filia debili apud beatum confessorē & monachū Paphnucium, qui & flos fidei pro Christo oculis sub Maximiano persecutore, tali diuinitatis corporis plurimū gloriabatur. Peruenērūt igitur ad Antonium monachi. Cumq; de morbo puellae referre disponentes, relationem eorum senis sermo praeuenit: et omnem diuinitatis et itineris vsq; ad sanctum Paphnucium causam, quasi ipse interfuisset, exposuit, rogan-
tes autem cum monachis vt parentibus cum filia permitteretur ingressus, non concessit, sed ait: Ite & inuenietis puellam, si non est mortua, curatam. Et adiecit: Nullus debet ad meam humilitatem venire, quia largitio curationum non est humanae misericordiae sed Iesu Christi misericordiae, qui ubiq; in se credentibus prestare consuevit auxilium. Quamobrem & illa pro qua petitis, suis precibus libera est: & cum ad Dominum orarem ego, mihi praesentia sanitatis eius indulta est, dixit, & verba eius puellae incolumitas secuta est. Nam exeuntes foras ad beatum Paphnucium, et filiam sospitē, & parentes laetos repperunt. Non multos autem post illos dies, quum duobus fratribus euentibus ad Antonium aqua in itinere defecisset, & vno siti mortuo, alter iaceret in terra mortem expectans: Antonius sedens in monte, celeriter ad se duos monachos vocauit, qui forte ibidem sunt reperti: et festinato praecepit, vt lagenae aquae assumentes, inuaderēt iter quod ducit ad Aegyptum, dixitq;: Vnus e fratribus huc aduenientibus modo migravit ad Dominum, alter, si non succurreritis, addetur: hoc enim mihi nunc oranti reuelatum est. Sic ait, & iuxta praeceptum eius monachi festinantes, ex-
tinguunt corpus inuolunt, terraq; id operientes, alterum refocillatum suo iunxerunt comitatu. erat autem spatium itineris vnius Diei. Fortasse aliquis quaerit: cur non anteq; moreretur, Antonius dixerit? incōgruo protus Christianis argumento vitura quia nō Antonij, sed Dei iudicium fuit, qui & de recedente quam voluit, sententiam tulit, & de hūiēte reuolare dignatus est. Hoc tantum in Antonio mirabile est, qd in monte remotissimo sedēs, corde peruigili cuncta procul posita, Domino indicāte, cognosceret. R. 2. Alio rursus in tempore cum sederet in monte, & oculos tendisset in caelum, xidit nescio quam animam, stantibus in eius occursum angelis, ad caelum pergeret. Cuius spectaculi nouitate stupefactus, beatum dixit sanctōrū chorū morauitq; vt sibi eei presertim agnitio panderetur. Et statim vox ad eum facta est inquit, istam esse Ammonis monachi animam, qui Nitria morabatur. Erat autem Ammon vir grandaeuus, qui perseueraret a pueritia vsq; ad senectutem in sanctitate vixerat. Itine re quodq; dierum xij. spacio à Nitria, locus in quo sedebat Antonius diuidebatur. Videntes autem eum monachi admirantes qui venerant, deprecantur vt causam hilaritatis ediceret. Quibus ait, modo Ammonem quieuisse: quem propter frequentem
eius

VITAE SANCTORVM PATRV LIB. I. PARS I.

eius ad Antonium commeatum, & propter celebritatem indultorum ei à Domino si gnorum optime nouerat. de quibus etiam hoc vnum dicendum est: Necessè ei fuit aliquando humen nomine Lycum subitis aquis inundatum transuadare: rogauitq; Theodorum qui cum ipso erat, vt paululum à suo separaretur aspectu, ne nuditatem corporis inuicem vterq; conspicerent. Recessit Theodorus: nihilominus ille seipsum cum nudare vellet, erubuit. Cogitantem autem eum, in alteram ripam virtus diuina transposuit. Rursusq; Theodorus, vir vt ipse deo deuotus, transiens ad senem mirari cepit q; tam velociter fluium transuadasset. Cumq; nihil humoris in pedibus, nihil in vestibus eius aquæ conspiceret, rogauit eum, vt tam incredibilem translationē quasi filio pater exponeret. Nolente illo dicere quæ acciderant, amplexus est pedes eius, iurauitq; non se dimissurum, priusq; sibi id quod celabat referret. Vidēs ergo senex contentiose vincere volentem fratrem, exegit vicissim ab eo, vt nulli hoc ante suā mortē omnino vndis impressisse vestigia: dominici corporis hoc tantummodo priuilegiū asserens, & eorum quibus ipse, vt apostolo Petro donaueret, vt aquarum leuitate humanum corpus insisteret. Hæc autem Theodorus præmissio tempore non dixit, post eius mortē retulit. Monachi vero quibus dixerat Antonius de morte Ammonis, notauerunt diem: & venientibus de Nitria fratribus post dies triginta, sciscitantes, repperunt illo die illaq; hora dormisse Ammonem, qua animam eius ferri senex viderat; vtriq; igitur puritate mentis in Antonio mirati sunt, quomodo rei tam longe gestæ statim ad eum fuisset perlata cognitio. Archelaus quoq; comes, cum eum inuenisset in exteriori monte, rogauit ut oraret pro Policratia Publii filia, quæ in Laodicea erat, admirabili & Christo dedita virginē. Patiebatur enim pessimi stomachi & laetris dolorē, quos ieiunijs nimijs vigilijsq; cōtraxerat, et erat penitus toto debilis corpore. Orauitq; Antonius: & diem quo oratio fuerat facta annotauit Archelaus. Rediit Laodicēam, & inuenit virginem incolumem. Perconatus diem sanitatis, reperit tempus medellæ cum annotatione congruere. Et omnes admirati sunt, agnoscētes eo tempore illam à Domino fuisse à doloribus liberatam, quo orans Antonius pro ipsa bonitatem saluatoris inuocauerat. S. 1. Sæpe etiam ad se venientium turbamur, ante dies & menses, et causas prædixit & tempora. Nam quosdam videnti eum tantum desiderium, alios imbecillitas, non nullos obsessa à dæmonibus corpora pertrahēbant: nemo tamen vnq; vexationem aut detrimentum laboris itineris cōque stus est: regrediebantur omnes spiritali cibo pleni. At ille præciplebat, non sine laudi hanc admirationem ab eis applicari debere: sed Domini, qui sui notionem hominibus pro cā pacitate mortalitatis indulserit. Quodam autē tempore eum exisset ad exteriora monasteria, & rogatus esset à fratribus vt in nauī quadam cum monachis proficiscentibus oraret: ascendit, & solus ex omnibus odorem sensit teterrimum. asserēbant cuncti piscium salorum & carixarum in nauī positarum hunc esse pudorem. At ille alterius rei fœtorem se sentire affirmauit. Adhuc loquente illo, adolescens quidā possessus à dæmone, qui procedens, iuxta catinam se nauis absconderat, repente exclamauit. Quo statim per Antonium in nomine Domini nostri Iesu Christi curato, intellexere vniuersi diaboli illum fuisse putorem. Alius quoq; ad eum vir inter suos nobilis dæmoniosus adducitur, tanta oppressus infania, vt nō sciret se esse apud Antonium, nec non & corporis sui superflua comederet. Quamobrem rogatus senex ab his qui eum adduxerant, vt pro illo Dominum oraret, intantum iuuenis miseræ condoluit, vt tota nocte peruigilans cum eo, aduersus patientis infaniam laboraret. Sed cum iam luce feceret, & obsessus impetu in Antoniū factio, vehementer eum impulisset, irasci ceperunt qui eum adduxerant, cur seni fecisset iniuriam: Quibus Antonius ait: Nolite alienam culpam iuueni misero adscribere: furor iste obsidentis est, non obsessi. Idcirco autem in hanc proruit dolens hostis audaciam, quia Dominus ad aridam regionē ire eum iussit, & expulsi sathane indiciū, iste aduersum me impetus fuit. Nulla post verba mora: adolescens recepto sensu, & gratias agens Deo, locū ubi esset, agnoui, & toto Antonium complexans, deosculatus est affectu. T. 1. Innumera & alia istiusmodi signa sunt, quæ monachorum concordia sæpe relatione cognouimus.

cautem

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

idilectificos enim habebat oculos, & dentes sicut lac candidos. Similiter agnoscatur Antonius: qui semper eandem faciem inter prospera & aduersa retinens, nec secundis extollebatur, nec frangebatur aduersis. Erat enim & in valis amabilis, & in fidei puritate mirabilis. Nunquam scismaticorum se miscuit communioni, antequam scias prauitatem atque transgressionem. Nunquam Manichaeis aut alijs haereticis saltem amicitabilia verba largitus esset, nisi tantum ea quae eos possent ab iniquitatis errore reuocare: de nunciis talium amicitias atque sermones, perditionem esse animarum. Sic etiam Arrianos detestabatur, ut omnibus diceret, nec iuxta eos quidem esse accedendum. Nam cum venissent quidam Arrianianae, reperit post eorum examinationem infidelissimam esse, & fugauit eos de monte, dicens, multo serpentibus deteriores horum esse sermones. Mentientibus autem Arrianis aliquando, Antonium ita ut se crederet, admiratus eorum audaciam, & iusti doloris ira commotus: rogatusque ab episcopis atque vniuersis fratribus, Alexandriam descendit: ibique Arrianicas publice sermones condemnauit, vltimam hanc esse haereseos & praecursoris Antichristi affirmatis praedicauit in populo filium dei, non facturam, non ex vilis extantibus, sed propriam & vnius cum patre substantiam: ne creatura potius aut adoptio aut appellatio videretur impium esse dicens vel mente concipere erat quando non erat: cum verbum Dei Deus, qui est semper patri sit coaeternus, quia ex eo natus est patre, qui semper est. Vnde dicebat. Cum Arrianis vobis nulla sit conuersio. Quae enim societas luci ad tenebras: vos fideles et credentes, Christiani estis illi verbum, id est filium, qui ex Deo patre est, creatura docentes, nullo intervallo a gentilibus separantur, qui seruimus creaturae potius quam creatori, qui est benedictus in saecula. Ipsa, mihi credite, iurantur clementia, et ceteris contra Arrianum furorem, secundum Apostoli dictum, ingemiscit creatura, quae sibi dominum suum, per quem omnia & in quo omnia facta sunt, videat corquari, alias aggregari. Haec tamen viri praedicatio, exprimi non potest quantum ad fidem populos roborauerit. Letabantur quippe hostilem & Christo inimicam haereseos anathematizari ab ecclesiae columna. Nulla tunc aetas, nullus sexus dominum remissit. Taceo de Christianis pagani quoque & ipsi idolorum sacerdotes ad dominicum imperium conuolabantur dicentes: Praecatur ut videamus hominem Dei: qui hoc apud vniuersos conspicuum erat nomen Antonij. Ambrosius quoque saltem simbrim vestimenti eius attingere, multum sibi & tunc prodesse credentes. Quot tunc diabolicae obsidione & varijs infirmitatibus liberati: quot simulacris erepta sunt spolia: quanti etiam ab errore gentilium retracti, nostro iuncti sunt gregi? Tanti certe, ut paucorum dierum spacio ex idolorum superstitione conuersio omnem per annum credentium vincebat turbam. Praeterea cum irruentem multitudinem comites repellerent, astimantes tardio illi conuentum populum fore, ille tranquillo animo dicebat: Nunquid hic ceteris dormonum maior est turbs? nunquid obsequentium multitudo colluctatorum in monte nostro ceteris est numerosior? Accidit etiam, ut cum eum redeuntem extra portam prosequeremur, a tergo quaedam mulier chinitaret dicens: Expecta homo Dei, sista mea atrocissimo vexatur demonio: expecta obsecro, expecta, ne & ego corruens in terram. Hoc audito, mirabilis senex a nobis admonitus, volens tamen & ipse paululum subsistit. Concepit appropinquare muliere poella in ceret et explosa, orauit tacitus Dominum Iesum: & ad comminationem eius statim spiritus impurus egressus est. Puella in columba, populus in laudibus Dei, mater in gaudio fuit. Ipse autem letabatur, quia ad desideratam solitudinem repedabat. Erat autem valde sapiens, & hoc in se mirabile habebat, quia cum literas non didicisset, ingenicissimus & prudentissimus, immobilitas & mansuetus erat. X. 2. Aliquando etenim philosophi duo gentiles uenerunt ad eum, putantes Antonium posse decipere, erat vero in superiori monte. Quos cum vidisset, paganos intellexit ex vultu: & procedens ad eos, per interpretationem ita cepit loqui: Quare tam longe ad stultum hominem sapientes se vexare voluerunt? Illis dicentibus, non esse illum stultum, sed & nimium sapientem, vigilanter respondit: Si ad stultum venistis, superfluum est labor vester: si autem putatis me sapientem esse, & sapientiam habere, bonum est: imitamini quod probatis, quia bona conueniunt imitari. Si ego ad vos uenissem, uos imitaret: sed quia vos ad me quasi ad sapientem uenistis,

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

sicut ego sum, Chistiiani, Absceſſerunt Philosophi, vtruncq; mirantes, & acumen inge-
gij & demonum expulſiones. Alios quoq; ſimiliter mundi ſapientes, qui cum irride-
re cupiebant, quia literas ignoraret, tali diſputatione colliguit, dicens: Reſpōdere mi-
hi, quid prius, ſenſus an literę? & quid cuius exordium? Senſus ex literis, an literę ori-
untur ex ſenſu? Illis aſſerentibus, quia ſenſus eſſet autor atq; inventor literarū, aut: Igi-
tur cui ſenſus incolūis eſt, hic literas non requirit. Quis præſentium poſt hanc colla-
tionem non exclamauerit, cum obſtupuerint & ipſi qui viciſſim, tantam in impe-
rito literarum, ſagacitatem animi admirantes? Neq; enim, vt in ſolitudine & moni-
bus verſatus, atq; omnem ibidem exigens vitam, agreſtis & rudis erat, ſed iocundus
atq; aſſabilis: ſermonem ſecundum Apoſtoli præceptum, diuino conditum ſale pro-
fert bar, ita vt inuidia careret, & amore omnium potiretur. Inter hæc, quaſi parū eſſe
his genulitatem fuiſſe ſuperatam, & tertio veniunt viri ad eum omnis ſecularis pru-
dētis nube cæcati atq; vniuerſis philoſophię ſtudijs artium ſuarum aſtimatione do-
ctiſſimi. Hi cum rationem ab eo exigere ſidei, quam in Chriſto habemus, & nice-
rentur arguta ſophiſmarum interrogatione de diuina cruce eum illudere, in ſilentio
paululum voce compreſſa, primum eorum miſeratus erroris eſt: deinde per inter-
pretem, quæ eius verba diligentiffime in Græcum ſolebat exprimere ſermonē, ita exor-
tus eſt dicens: Quid pulchrius eſt quidue honeſtius, crucē colere, an adulteria, partici-
dium vel inceſtus his aſſignare quos colitis: cum in altero ſit conſemptus mortis, in-
ſigne virtutum, in altero turpis religio obſcœnitatis magiſtra? Quid melius eſt dice-
re, qd Dei verbum manens vt erat, obſcœnitatem noſtram humanum corpus aſſumpſerit,
vt ſocietate mortalitatis nos eueheret ad cœlum, participetq; naturę cœleſtis effice-
retur, ut ipſi aſſeritis, diuinę mentis hauſtum, ad terrena veneranda caput ſubmitte-
re, & pecudū atq; ſerpētum formis cœleſte nomen includere? Quo ore Chriſtiano-
rum credulitatem auditis lridere, dicentium Chriſtum filium Dei ſine ſui detrimen-
to & coepliſſe eſſe quod non erat, & manſiſſe quod fuerat: cum ipſi animam de cœle-
ſtibus detrahentes, non tantum hominum ſed & pecudum ſoleatis ſepire corporibus?
Chriſtiana credulitas proſolue mundi Deum ſuum veniſſe teſtatur: vos vero innatā
animam prædicantes, ultro citroq; transferitis. Chriſtiana fides, quæ omnipotentiam
Dei clementiamq; veneratur, conſequenter incarnationem dicit Deo fuiſſe poſſibi-
lem, ita tamen vt non euacuauerit dignatio dignitatem: Vos qui animam ex ſplen-
didiffimo Dei fonte manantem turpiter decidiſſe iactatis, qui mutabilem & conuer-
ſibilem eam poſt ſui diminutionem auditis aſſerere, iam illam quoq; naturam domi-
nam ſeculorum per animę contumelias impia lingua trimeratis. imago enim quæ ſe-
cundum nos naturalem ſimilitudinē ſui retinet auctoris, cui vna eſt ex quo deſcendit eadē-
demq; ſubſtantia humilitates proprias & iniurias conſequenter ad ſuam originem re-
mittit. Igitur animaduertite contumelias animarum ad patrem (vt appellatis) earum
per vſtram blaſphemiam trundare. Crux Chriſti Domini Dei noſtri hic nobis in-
geritur. Rogo quæ hæc eſt religionis obſcœnitas? nonne potius eſt crucem attollere
aut alicuius generis mortem, ab iniquis hominibus illatam paſſiſter ſuſtinere, q̃ iſidis
plangere poſt Oſirim uagos incertoſq; diſcurſus? Pudeat, quaſo, vos inſidiarum Ty-
phonis pudeat Saturni fugę & deuoratiōis crudeliſſimę liberorū. Erubeſcite par-
ricidium Iouis & inceſtum, erubeſcite raptum eius & coitum mulierum atq; puerorū.
ille, ſicut veſtri ſingunt poëtę, ad explendum immaniſſimę libidinis furorē, mol-
les dedit in amore vagitus: ille in Dianę fluxit ſinus: Ipſe amator & precium: ille mo-
dulatus ales Lædæos petiuit amplexus: ille in proprium ſcruens ſexum, regium pue-
rum miniſtris auiſus polluit. Hæc vos creditis, hæc colitis, hæc ſunt veſtrorum orna-
ta templorum. A quo deprecor, pro veſtra ſalute, noſtra dicta penſate iudicio. Cun-
cta, an nihil libris crediſſa ſunt Chriſtianiſ? Si nihil, nec crucis quoq; cui detrahitis no-
men, agnoſcitis. Si vniuerſa credenda ſunt, cur cum in q̃ſdē libris cruci reſurrectio co-
puleretur, paſſionem diuinam ſtolido laceratis eloquio, & non ſtatim lungitis cæcorū
viſum, ſardorum auditum, claudorum greſſum, ſe præmundationem, ſeruens ambu-
lanti Deo ſuo mare, demonum fugas, reſurrectionis morteorum, & defunctorū ab-
inferis reditus? Hæc omnia ſcripturis diuinis quas interpellatis, inſerta ſunt, & q̃ſdem

VITAE SANCTORVM PATRV LIB. I. PARS I.

voluminibus continentur præconia maiestatis & mortis. Quamobrem odio quomodo
 buti estis, abiecti, inuenietis ilico, & Deum verum esse Iesum, & salutaris humane gratia
 fragilem assumptisse naturam. Vestram tamen nobis, si non pudet, narrate religionem.
 sed quas error infelix poteris referre? culturas de tanta rerum sordiditate atque vecordia?
 nisi forte (vt audio) fabulas asseratis decorum vestrorum, & obsecrationes & crudelita-
 tes & vanitates, et mortes, tegentes eas allegoricis velaminibus: Liberum raptum, tee-
 ram Proserpinæ, semiclaudum Vulcanum, & debilem ignem, lunonem aeternam, Apollin-
 nem solem, Dianam lunam, Neptunum maria, & libidinum principem Iouem aetherem
 interpretantes. Nec post hanc excusationis procacitatem deum, sed creaturas, contem-
 pto creatore suscipitis. Quod si pulchritudo vos elementorum ad suam traxit venerationem,
 modum fas erat custodire: et oportebat mirari tantum. nec colere neque sacre
 venerationis creatoris esset iniuria. Nam secundum istiusmodi quam vos sequimini, ratio
 est præpostera atque peruersa, & architecti honoris inuigrauit ad domum, & medicis scien-
 tia ad remedia confertur, omnium quoque artificum merita vel laudes ad opera transfe-
 rentur. Quid ad hæc dicitis, vt agnoscamus quæ sit crucis, ridiculae vobis ignominio-
 sa confessio? Hæc disputatione cōuertentibus inter se philosophis oculis, simulque mu-
 sitantibus, subridens Antonius, rursum per interpretem ait: Prædurum namque cun-
 cto videtur operi, quoties iusto vniuersæ reite non calcato, laboris merita factis ma-
 gis quæ factoribus adstruuntur. Elementa quidem, vt memoravi, ex ipso conspectu suam
 veneratio seruitem. Sed quoniam vos obseruatione dialectica nec cessantia, ut pu-
 tatis, quæque colligitis, hoc quoque artificio etiam nos nostram religionem compelli-
 tis affirmare. Respondete mihi: Cognitione Dei, quem admodum manifestus approba-
 tur, per lectionem verborum an per operationem fidei? Et quid antiquius est, opera-
 tio fidei, an disputatio per argumenta procedens? Illis respondentibus, firmiter sec-
 monibus operationem esse, hanc & liquidam de Deo cognitionem bene eos & ipse di-
 xisse consensit: quia operationem quæ ex fide descendit, a nimis generat affectus, dialecti-
 cam vero ex artificio componentium sumptis oppositionis exordia. Cum ergo, ait,
 operationem fidei animo fixam quis habuerit, superflua erit verborum compositio,
 per quam conceptam sensu nostro credulitatem tenetis euellere, & tamen sæpe no-
 stras explicare intelligentias non valetis. Ita solidiora sunt mentis opera quæ sophis-
 tatum fraudulenta conclusio. Y. 2. Nos Christiani misterium viæ nostræ non in sa-
 pientia mundi habemus repositum, sed in virtute fidei, quæ nobis à Deo tributa per
 Christum est. Hanc orationis meæ veritatem, quotidie quæ geruntur, ordo commen-
 dat: nobis imperitis & literarum vestrarum ignavis ad dignotionem eius solum ver-
 ba sufficiunt. Ecce nos tot gentilitatis gregibus abstracti, in vniuersum orbem quoti-
 die propagamur: vobis vero post aduentum Domini, nodos sophismatis deserunt
 veritatem. Ecce nos simplicem Christi fidem docti, idololatriæ debellantes, & per præ-
 dicationem ignominiosæ crucis, aurata templa ceciderunt. Vos, si potestis, ostendite
 qua contextione verborum gentilitatem Christo præponere suaseritis. Per omnes iam
 terras Deus Dei filius Christus est agnitus, nihil eloquentiæ sophismatum, nihil dispu-
 tatio philosophiæ multitudini potest obesse credentium. Crucifixum nominamus, &
 vniuersi damones, quos vos vt deos colitis, rugiunt, atque obfessis corporibus ad pri-
 mum dominicæ crucis signum fugantur. Vbi sunt illa fabulosa oracula? Vbi Aegyp-
 tiorum incantationes? quo magorum proficere carmina? Certe nunc vastata sunt om-
 nia, cum de sua cruce mundo Christus intonuit. Nihilominus vos prætermisissis debi-
 litatorum exterius, gloriosam Iesu mortem irridere conamini. Illud iure quale est,
 quod nunquam in festinatione regali concussa gentilitas, in mo seculo chara & hominum præ-
 sidij fulta corruit. Nos famuli Christi quo plus præmiamur, eo magis affurgimus &
 floremus. Vestra simulachra ornatis quondam septa parietibus, iam vetustate collapsa
 sunt. Christi vero doctrina, quæ vobis stultitia videtur & ludus, licet tyrannica perse-
 quentium principum tentamenta pertulerit, licet varijs sit incurfata terroribus, nullo
 tamen terrarum orbe concluditur, nullo gentium barbararum sine prohibetur. Quando
 tot simul in se conuenere virtutes? continentia in matrimonio, virginitas in ecclesia, sto-
 ret martyrum pro domino suo gloriosa constantia: quorum omnium crux Christi
 principium

DE S. ANTONIO. ALPHABETVM II.

principium est. Cum interim vos inter tantos virtutum choros syllogismorum retia tenditis; & veram rerum lucem tenebrosis conamini argumentationibus obuoluer. Ecce nos, vt dixit doctor noster, non in gentili persuasione, sed in fide aperitissima suademus, & verborum affirmatione praeuenire consuevit. Assunt quippe patientes à demonibus vexati: quos cum in medium produxisset, verba repetiuit, dicens: Nunc vos collectionibus vestris, & quo vultis malefico carmine deos vestros, quos putatis, expellite: sin autem non potestis, videri submittite manus, & ad Christi tropheja confugite, & statim crucifixi credulitatem maiestatis potentia prosequetur. Dixit, & inuocato nomine Iesu, cum vitale signum in sacro numero trinitatis pressisset in frontibus, vna cum expulsiis demonibus vana praesentium philosophorum confutata sapientia est. Expauerunt enim stupentes homines, cui post tantum ingenium afflueret signorum diuina largitio. At ille vniuersa Christus qui curauerat, ad discipulos, vsus est assatu reciproco, & ait: Nolite me putare his sanitatem dedisse: Christus per seruos suos facit ista, miracula. Credite & vos, & videbitis quia deuota deo fides, non eloquentie vanus tumor talia signa mereatur. Confugite ad crucifixi legem, & eius imitamine famulos: & hoc scientie sine contenti, nulla deinceps secularis imprudentiae argumenta queratis. Haec nunc Antonio dicite, miro philosophi stupore percussi cum honorifico salutata ab eo recedentes, multum eius sibi fatebant profuisse conspectum. Z. 2. Hoc in eo viro mirabile est, vt hominem in extremo mundi limite conditum, & fauor principum & omnis celebraret aula regalis. Nam & Constantinus Augustus & eius liberi Constanti atque Constantiani talia cognoscetes, crebro ad eum, quasi ad patrem missis literis obsecrabant, vt reciprocos eos scriptis hilararet. At ille eiusmodi manens, qualis & antequam literas ad eum venirent, fuerat: nec salutatione principum mouebatur, & tanquam non acceptis literis conuocatis monachis abbatibus Reges seculi ad nos miserunt epistolas, quae hic Christianis adhibenda miratio est? Licet enim diuersa sit dignitas, attamen eadem nascendi moriendi conditio est. Illa sunt veneratione omni percolenda, illa toto animi affectu retinenda sunt: quod hominibus Deus legem scripserit, quod per filium suum, propriis ecclesiis dixerit eloquiis. Quae monachis est ratio cum epistolis regum? cur accipis literas quibus consueta nesci redde salutationis obsequia? Igitur rogatus ab vniuersis fratribus vt Christianos reges suis literis refrigeraret, ne sollicit per silentium eius exasperarentur ad inscriptas epistolas conuenientia rescripsit. Lauda ait primum quod Christum coleret, deinde salutaria persuasit ne magnam putarent regum potestatem, ne praesentis carnis imperio tumentes, se homines esse nescirent, & iudicandos à Christo obliuiscerentur. Ad postremum, clementiae circa subiectos & iustitiae, cur & quocumque inopiam admonuit, atque vnum sempiternum esse regem omnium seculorum Iesum Christum epistolis testatus est. His principes susceptis vehemētissime laetabantur. Sancta quoque apud cunctos Antonii flagrabat opinio, ita vt eas se filios cuperet nominari. Magna etenim cum aduenientibus affabilitas omnium in se studium conuerterat. Postquam ergo gentiles confutati, reges admoniti, fratres ab eos sunt consolatione releuati, ad interiore montem, & ad rigorem solitum regressus est: ibique sepe cum introeuntibus deambulans ac rediens stupebat, sicuti in Daniele scriptum est: & interiectionum horarum spacijs, consequentia respondebat, ut intelligeret aliqua reuelationis vidisse secreta. Nam in monte positus, ea quae in Aegypto longe gerebant, praevidens, episcopo Serapioni ibi constituto narrauit. Lamentabilis sequitur visio, & omni lachrymarum fonte plangenda: Cum enim fratribus circa se sedentibus operaretur, intente fixis oculis in coelum, gemens atque suspirans. Et post aliquantum spacio reuelationis inceptae nimio dolore contremuit: & statim fixis genibus ante Dei vultum prouolans orauit, vt clementia sua futurum scelus auerteret. Succedunt orationi lachrymae, metus ingens inuadit praesentes: obsecrat vt tantae calamitatis exponeret visionem. Singultus occupant vocem, lingua fletibus praepeditur, & in medio conatu sermo gemitu interrumpitur. Vix tamen cum vociferatione fluctuosa ait: Melius erat o filioli, impedens pisculum cita morte lucrari. Sic incipiens rursum lachrymis vincit, & inter agra suspiria tandem peiori commodas vocem: Magnam, inquit, quoddam et vniuersis seculis inauditum imminet nephas. Magno fides catholica tuebitur subuertet, & homines iumentis similes Christiani stia diripiet, Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudinem,

C in qui

quæ crebris calcibus omnino dissipabant. Hæc est causa gemituum meorum quos audi-
stis. Et facta est vox Domini dicens: Abominabitur altarium meum, nec mora, visio-
nem sequi effectus: Nā post annos duos sacra Arrianorum irrupit insania. Tunc eccle-
siæ fuerunt rapinæ, tunc diuinorum temeratio valorum, tunc polluti Ethnecorum manibus
sacra polluta sunt ministeria, tunc paganos opificum præsidia aduersus Christum compa-
rata cum assumptione palmarum, quod idololatriæ apud Alexandriam insigne est: ad eccle-
siam pergere compellebant Christiani, ut Arrianorum populi crederent. Proh ecclesie,
horret animus replicare quæ gesta sunt: Virginum matronarum ereptus pudor, san-
guis ouium Christi in Christi templo effusus veneranda respectu altaria baptisterium
pro voluntate gentiliū pollutum est. Nihil defuit, visionis veritatem monstrauit eff. Quis,
quod calcitrantiū malorum indisciplinatio, Arrianorum esset impietas. Sed ista tristitia con-
sequentis reuelationis prosperitate consolatus est, & ait: Nolite filii mærorum vos pe-
nitentia dare: ut enim iratus est Dominus, sic rursus miserebitur, & suum cito ecclesia
recuperabit ornatum: eosque qui in persecutionibus fidem Domini seruauerunt, solito vi-
debit fulgore resplendentes. Reuertentur ad foueas suas serpentes, & religio longius pro-
pagabitur: tantum videre ne fidei vestrae sinceritas Arriana labe prodescat. Non apo-
stolorum, sed demonum & patris eorum diabolica doctrina est: ob id per insipientiam iume-
torum similibus peccatis eorum expressus est animus. A. 3. Hucusque Antonius. Sed
nos minime cōuenit diffidere, tam grande miraculum per hominem potuisse ostendi.
Saluatoris enim promissio est, ita dicta: Si habueritis fidem in granum sinapis, dicetis
huic monti transfer te, & transferetur, & nihil impossibile erit vobis. Et iterum: Amen
amen dico vobis, omne quod petieritis patre in nomine meo, dabit vobis. Petite & ac-
cipietis. Ipse enim suis discipulis & vniuerso credentium gregi nunc subiectione demo-
norum, nunc variarum infirmitatum pollicens curationem, ait: Gratias acceptis, gratias da-
te. Nunquid suæ virtutis imperio curabat Antonius? nunquid suæ possibilitatis arbi-
trabatur esse quod fecerat? Oracionibus, non præceptis demones moribus cesserunt,
& ad Christi Dei nostri nominationem semper vniuersa perfecta sunt. Nemo sapientium
sanitatum admirationem ascribat Antonio: sed Domino Iesu, qui solitam erga creaturas
suas exhibens beneuolentiam, nunc quoque per electum famulum suum indulgentem exercuit.
Antonius tamen orabat, & ob uitæ eius merita cuncta deus largiebatur. Sæpe autem, & contra
voluntatem, ad exteriorem mortem à fratribus perducebatur. Et cum iudices, qui ad
interius archistrictum propter asperitatem itineris, & obsequentiū multitudinem, & horri-
dam solitudinem ire non poterant, precario quaesierunt ut eis fruerentur aspectibus,
ut impetrare possent, quia molestissime ferebant vexationem discursuum, ipsos cate-
natos, quos aut noxietas, aut vigor publicus constrinxerat, ad eum destinabant, scien-
tes tales ab Antonio non posse contemni: quorum fletibus superatus pertrahabatur
ad exteriorem montem, agnoscens laborem suum vtilem miser fore: suadentibus iudi-
cibus qui eum inuitauerant, ut in sententia profertenda & odio & gratia Dei tumorem
anteponerent, nec ignorare eos debere quod scriptum est: Quocumque iudicio iudicaue-
ritis, in eo iudicabitur de vobis: atque inter multos sermones charæ sibi solitudinis
recreabatur. Post coactamque presentiam, quam ducis preces, & quod verius est mi-
serorum fletus extorserat, post salutaria monita, post reorum commendationem, quorum-
dam etiam absolutionem, postulantem duci ut paulo largius eidem suam presentiam indul-
geret, ait non posse se diutius ibidem morari, grato usus exemplo, quod sicut pisces ab
aqua extrahit, mox in arenti terra morerentur, ita & monachos cum secularibus retar-
dantes, humanis statim resoluī confabulationibus. Ob id ergo, inquit, conuenit ut pi-
sces ad mare, ita nos ad montem festinemus, ne tardantibus nobis aliqua propoliti succe-
dat obliuio. Pro tanta hominis sapientia dux miratus, iussit de eo tulit veramque senten-
tiam, dicens: Vere istum esse Dei famulum agnosco: nec in rustico homine potuisse tantam
aliquando ineffabilem sapientiam, nisi diuino amore regeret. B. Præterea cum Balatius, quibus
Nestorio prefecto Alexandriae dux Aegypti fuit, homo Arrianæ iniquitatis studiosissimus
fautor, ita Christi ecclesiæ persequeretur, ut animo vesano virgines monachosque nudatos
verberaret in publico, ad eum Antonius literas misit, quarum ista sententia est: Video iram
Dei venientem super te, desine persequere Christianos, ne te ira occupet, quæ proximū
iam tibi minatur interitum. Legit infelix epistolam, & irritum, atque in eam expulsi piecit
in

DE SANCTO ANTONIO ALPHABET. III.

in terram portitores quoque multis afficiens iniurijs, Antonio talia renunciari precepit. Quoniam cura tibi tanto pere monachorum est, etiam ad te melioris transibit disciplina. Sed confestim imitatore oppressit supplicium, & post quinque dies os effrenatum vicio diuina expleuit. Egredis enim ad primam mansionem Alexandriam, quae appellatur Chyretum cum supradicto Aegypti praefecto Nestorio vehunt equis, quos inter omnes Balatus, cuius erat, mansuetissimos nutrebat. Cum ergo pariter solito sibi met equi alluderet, mitior quo Nestorius ueliebat, morsu repentino Balatum decussit in terram, ac sic in eum inhians, femora eius lacerauit atque corripuit, ut statim relatus ad ciuitatem post tertium diem moreretur: vniuersique agnosceret minarum ab Antonio praedictarum effectum quapropter consecutus, digno persecutoris fine completo. Caeteros ad se venientes mira cum modestia Antonius admonere, ut oblita seculi dignitate, remotioris vitae beatitudinem appetere. Si qui autem maiori potestate premebantur, nec poterant obtinere iustitiam, ita eos obnixae defendebat, ut ipse pro illis pati videretur iniuriam. Multis uillis fuit secularis oratio: multi magnis diuitijs & altiori gradu militis derelicto eius adhaerere curricula. Et ut in finita breui sermone comprehendere, bonum Aegypto medicum Christus indulserat. Quis non tristitiam apud Antonium mutauit in gaudium? quis non iram vertit in pacem? quis orbis luctum non ad eius temperauit aspectum? quis non in merore paupertatis quo premebatur abiectus, statim & diuitum desepit opulentiam, & in finale status est paupertatis? quis post laetitudinem monachus non eius iuuatus est hortatu? quis adolescentiae aetatis accessus amoribus, non ex eius admonitione pudicitiae amator fuit? quis vexatus à diabolo sine medela rediit? Quis inimici cogitationibus distractus, ex ea tempestate sopitus, sereno non regressus est animo? Sciebat enim quo quisque laboraret incommodo, & ex ista meritis discretionem spirituum agnoscens, adhibebat morbos, prout erant vulnera, sanabat. Unde effectus est ut post eius doctrinam omnes diaboli pandere insidias. Multae quoque desolatae puellae ad eius conspectum ab ipso pene thalamo recedentes, in ecclesiae matris gremio conuerserunt. Quid plura? Totius orbis homines à eum conuehebant, & vniuersarum gentium varietas bellicosissimam contra daemonum virum conspiceret gestantem, nullusque frustra illuc uenisse conqueustus est: omnibus delectabile atque iucundum laboris commercium fuit. Fatigatio enim itineris emolumentum uisitationis reportabat, sicut rei probauit effectus. Nam post resolutionem eius, quasi communi vulnere occubitis excepto, propriis singulari parente laxerunt. Quis autem finis vitae eius fuerit, dignum est & me commemorare, & vos cum desiderio audire: quia & hoc in eo imitabile cunctis fuit. Iuxta consuetudinem ad uisendos fratres qui in exteriori morte erant, uenit, ibique à diuina providentia de sua morte condiscens, ita exorsus est. C. Vltimum filiolus patris audite sententiam, non enim arbitror quod in hoc seculo iterum uos uisuri simus. Cogit conditio naturae, ut post centennarium numerum, quem annis quinque supergredior, iam resoluar. Ita locutus, auditorum pectora conuulsit, gemitus lacrymaeque dicta merita consecutus sunt. Amplexabantur eum vniuersi, quasi iam de seculo recessurum. At ille, tanquam aliena desiderans, ad propriam patriam profecturus, magna cum laetitia precipiebat: desideria instituta non debere subire, sed tanquam quotidie morituros, ut ante praedicerat, à fordibus cogitationibus animam custodire, & omnem emulationem ad sanctos discipulos conuvertere: ad Meletianos uero schismaticosque ne prope quidem accedere. Scitis enim, aiebat, eorum antiquum peruersitatem iniquamque Arianam communionem iugamini, quia impietas eorum iam omnibus manifesta est. His etiam illud addebat, nullum debere Christianum, cum seculi uideret potestates pro Arianorum et Meletianorum pugnare nequitia, à Christi territorio discedere ueritatemque talium illi esse defensionem, nec diu fallacem permanere posse phantasiam. Qua propter aiebat, custodienda est pia fides in Christo, & patrum religiosa traditio, quam ex scripturarum lectione & crebro meae paruitatis didicisti admonitu. Finito sermone, facies eum uelut mentis me retinebant, glorioso patris cupientes termino decorari. Sed multas ob causas, quae & silentio demonstrabat, precipue tamen ob praesumptam Aegypti consuetudinem contra dixit. Mos etenim Aegyptij est nobilium & precipue beatorum martyrum corpora lineam mine quidem abuoluerunt, & studium funeris solitum non negat: terra uero non abscondere, sed super lectulos domi per hira reseruare. Hunc honorem quiescentibus reddi, in ueterata consuetudinis uanitas traiecit. De hoc Antonius sepe & episcopos deprecatus est, ut populos ecclesiastica consuetudine corrigeret, & laicos viros ac mulieres rigidius ipse con-

Cum uenit,

uenit, dicens, nec licitū hoc esse, nec Deo placitū: quippe cum patriarcharū & prophetarū sepulchra quæ ad nos usq; perdurāt, hæc facta cōuincerent. Dominici quoq; corporis exemplū oportere intueti iubebat, quod in sepulchro positū, lapide vsq; ad resurrectionis diē tertii clausum fuerit. atq; his modis viciū circa defunctos Aegyptij etiā si sancta essent corpora, coarguebat, dicens: Quid maius aut sanctius corpore potest esse Dominico, qd iuxta cōsuetudinē gentiū cæterarū humo conditū esse scimus? Hæc iusta p̄uasio multorū infirmū euellit errorē, & repositis in terra cadaueribus, Dño gratias pro bono magisterio retulerūt. Metūs ergo cōsuetudinē supradictā, ne eodē etiā circa se haberent errore, celeriter vale dicens monachis qui confluxerāt, ad amicū uicinis habitaculū repedarū. Post mēses aut paucos, cū non mediocre in cōmōdum senilia mēbra turbasset, vocatis ad se duobus fratribus, quos ibidē ante quindecim annos modico intervallo seiuictos instituerat, quicq; etiā ei iam senī corperāt ministrare, ait: Ego quidē filioli secundū eloga scripturarū, patrū gradior uiam iam em̄. Dñs me inuizat, ut cupio videre celestia, sed vos o viscera mea ad moneo, ne tāti tēporis laborē repente p̄datis. D. Hodie vos religiosum studiū arripuisse arbitramini, & ceptē uolūtatis sortitudo succrescet. Varias dæmonū nostis infidias, uidistis eorū & impetus feroces, & vires effrenatas. Iesum suspirate, & credulitatē uolūti uostre vestris figite mētibus, & a certa fide vnuerſū dæmones fugabunt. Memētote etiā admonitionū mearū, & incertæ cōditionis uitæ quotidie ancipitē p̄tragate, & celeste uobis p̄miū sine cūctamine tribuet. Scismaticorū quoq; & h̄reticorū uenena uitate, meūq; circa eos odiū sectamini, quia Christifunt inimici. Scitis ipsi q; nullus mihi nec pacificus quidē sermo cū eis aliquādo fuerit, p̄pter prauā eorū uoluntatē, & p̄uax cōtra Christū bellum. In hoc autē magis estote solliciti, ut Dñi p̄cepta seruetis, ut post mortē uestrā sancti quicq; quasi amicos & notos, in æterna uos recipiāt tabernacula. Hæc cogitate, hæc sapite, hæc retexite: & si qua mei uobis cura, si qua patris memoria est, si mihi uicariū rep̄datis affectū, nullus ad Aegyptū meas p̄ferat reliquias, ne uano corpus honore seruet, ne vituperati ritus à me, ut nostis, etiā circa me seruent obsequia. Huius em̄ rei gratia maxime huc sum regressus. Vos igit̄ humo tegite, uos patris operite corpus sculi, & illud quoq; senis uestricustodite mandatū ut nemo p̄ter uestrā dilectionē locū tumuli mei nouerit. Confido in Dño, qā necessario resurrectionis tēpore hoc corpusculū resurget incorruptū. Vestimentorū aut meorū sit ista diuisio: Melotē & palliū tritū cui supiaceo, Athanasio ep̄scopo date, quod mihi nouū ipse detulerat Seraphiō ep̄scopus aliū accipiat melotē: uos cilicinū habetote uerimentū, & ualete viscera mea. Antonius em̄ migrat, & iam nō erit in p̄senti seculo uobiscū. Verba finierat, & osculatus se discipulis, extēdēns paululū pedes, mortē istus asperxit: ita ut ex hilaritate uultus eius, angelorū sanctorū, qui ad p̄ferendā animā eius descenderāt, p̄sencia noscere tur. hos intūs, tanq̄ amicos uideret, animā exhalauit, & additus est patribus secundū ordinē scripturarū. Seruauerūt m̄data discipuli, inuolutū (ut p̄ceperat) corpus humo operietes: & nemo interim vsq; ad hāc diē, p̄ter eos, ubi sit conditū nouit. Legarius aut Antonij benedicti, qui tritū palliū cū melote imperio eius meruerat accipere, Antoniū in Antonij muneribus amplectus: & tanq̄ magna hereditate ditatus, laxatus per uerimentū recordat imaginē sanctitatis. Hic Antonio uitæ terminus fuit, ista principia meritorū: quæ licet pariori, ut p̄dixi, sermone narrauerim, tamē ex his potestis aduertere qualiter homo Dei à pueritia ad senectū vsq; puenit: & q; omni tempore uita bitatione calcata, nec lāguori, nec lōgæ uæ quicq; ætati aliquādo cōcesserit. magis aut æqualitatē p̄posuit tenēs, nec uerimentū mutauit, nec pedes lauit, nec cū cūctis uisitat; molliorē: oculorū quoq; acie, & numerū dentium, licet paululū ob ætatē uiderētur attriti, necnō & pedū incessum, totius etiā corporis firmitatē, ita & contra iura naturę meritorū gratia custodiuit, ut lauorū corporū, quæ balneis atq; delictis confouent, hilarior eius caro uideret. Hoc etiā fratres, q; per omnes, puincias amor eius famag; uoluit, quē nec librorū disseminatorū oratio luculenta, nec mūdane sapiētie disputatio, nec nobilitas generis, nec opū infinita cōgestio cōmendauit: cui omnium ore est adscribendū, nisi Christō, cuius hoc donū est, qui de uotis eius animos erga suam p̄uidens malicariē, hominē alio pene orbe celatum, & inter tantas positum solitudines, Africæ,

Hispaniæ

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM III.

Hispania, Gallia, Italia, Illyrico ipsi etiam quæ urbium caput est, Romæ, ut in exordio promiserat, demonstravit. Creatoris est ista benignitas, qui famulos suos, licet non lentes, nobilitate consuevit, ut virtus possibiliter, nec ultra humanam esse naturam sanctorum doceatur exemplis, & ad beatæ vitæ imitationem, exitu laboris optimus quisque impellatur. Hunc itaque fratribus librum magnopere perlegere curate: ut agnita fidei vitæ sublimium monachorum, scient quod saluator noster Iesus Christus glorificantes se glorificat, & seruientibus sibi met, non tantum regna cælorum, sed etiam hic in ipsis monachorum secretis latere cupientibus, famæ tribuit nobilitatem: scilicet ut & ipsi fruantur laude meritorum, & ceteri eorum prouocentur exemplis. Si autem necesse farius fuerit, & gentibus legite, ut vel sic agnoscant, quia Dominus noster Iesus Christus non solum est Deus Dei filius, sed etiam his qui eum sollicitè colunt, & in eum fideliter credunt, hanc dedit potestatem, ut doceant quos illi deos esse arbitrantur, conculcent atque ericiant, deceptores scilicet hominum, & totius corruptionis artifices.

Exemplum de diui Antonij insuperabili castitate, ex quodam Germanico libro exceptum, & hisce eiusdem sancti Elissimii utriusque miris gestis adiunctum.

CVM B. Antonius quodam tempore longius iter egisset, inuenit diabolus sub humana specie in deserto sedentem, nec tamen perfectum habuit demoneum cum esset sed secum reputabat esse ex venatoribus unum, qui capiendis feris insistent. (rhetia namque conficiebat & laqueos, quibus cerui & omnis generis animantia capiuntur.) Vnde et allocutus eum, ait: Para mihi, obsecro decipulam, qua talpas capiam, quæ demoliantur hortulæ meum. Cui daemon respondit: Faciam libens quodcumque uoles, interim pro viribus illi conficiendæ insistent: confido autem quod uisui tibi erit. Abijt Antonius ulterius per eremum, & diabolus promissum opus perficiebat. Quo absoluto Antonium sequebatur, talem quæ ei decipulam exhibuit, qualis ab orbe condito nec uisa nec audita fuit. Cumque Antonius corruptum perageret iter, contigit ut in ripa fluminis cuiusdam speciosissimam cerneret mulierem, quæ multæ honestatis multumque venerabilis esse videbatur in ipso flumine: sed nuda erat, tanquam ab ipso fluuio recens lota exisset. Quam cum Antonius uideret, vultu ab ea auerso fugit, & eadem qua uenerat via redire coepit. Tum mulier lachrymata post ipsam, o eremita, inquit, qui hanc solitudinem pro Dei gloria, cui seruis, inhabitas, siste obsecro gradum, & noli me fugere, quæ multo te tempore quæsiui, sperans quod me salutis iter edocebis. Nec clam te est quam gratum & acceptum sit Deo animam ad æternæ vitæ perhennisq; felicitatis visum deducere. His auditis, Abbas Antonius reuersus substitit, percepturus ea quæ diabolica mulier dictura erat. Tum illa: Mi pater ait, benefecisti, faciens quod agere tenebaris. Bonus enim homo animam suam ponit pro fratre suo, quod perfectus tuam decebat sanctitatem. Multa enim & magna percepi de te, ut super hos demones victor superaris, quamobrem sancte pater obnixè rogo, ut salutis animæ meæ curam geras, priusquam illa damnationis perpetuæ miseris inuoluatur. Hæc dum illa loqueretur, puellæ eius nudæ stabant in flumine, auscultantes uerba dominæ suæ. Quas regina tartaræ cum lachrymis increpabat: Non pudet vos ita turpiter nudas apparere in præsencia venerabilis sanctiq; viri huius, nobis à Deo missi, & per eum saluti consulat animarum nostrarum? Ad hanc uisionem dominæ suæ fallaces pedisse quæ uestibus induuntur, ac mirum in modum sese exornant. Quo uiso Antonius, mulierem se cum loquentem ita affatus est: Cur forma ipsa te quoque non induis? Tum illa ueluti pudore suffusa, Antonium respiciens, ait: Itane sancte pater & amice Dei miseram me peccatricem metuis? Ignosce obsecro mihi. Putabam enim te malitiam meam contemplante me, carnem non attendere, nec meam aduerte nuditatē: itaque ob sanctitatē tuam faciam libens quicquid uoles. Nec mora, statim fallaces puellæ a duolâ, dominamque suam preciosissimo & gratissimæ odoris panno uestiunt. Quæ cum indueretur, ad Antonium dixit: Quæso pater ne me respicias, nec tamen mihi seruis in se te contempler. Cum enim, ut optime

*Tota h' adulterina
adulterium peruersa
lectur, si uelis in
omni legere & temp
in cassum reuocare.*

VITAE SANCTORVM PATRV LIB. I. PARS I.

me nosti, mulier de viri latere opeante Deo facta sit, virq; de terra creatus, huic terra respicienda est, illi vero est vnde sumpta est, contemplandus: quod tamen magis naturæ q̃ moribus congruit. Ita enim & in naturalibus viri ac mulieris actibus ordinatū est. His auditis, S. Antonius satis territus est, vultumq; & oculos in terram deflexit. Cui deinde mulier assedit, reliq; memorato sermone, quo S. Antoniu detinuerat, rursus loqui exorta, verbis blandis, honestis ac rationabilibus vsa est; tanq̃ deuota, religioſaq; sibi inuicem amicitia seu familiaritate iungerentur, sicq; dixit: Indica mihi patrem tuum, quot annorū curricula euoluta sunt q̃ Deo in hac asperrima solitudine famulari coepisti? Antonius respondit: iam quintus supra quinquagesimum agitur annus, q̃ Christi me obsequijs tradidi. Tum illa impositrix mulier exurgens, & stans coram Antonio, veluti p̃r compassionem lachrymas effunderet, erupit, sicq; locuta est: Equidem noui pater diuersos te demonum laqueos & insidias pertulisse, multaq; aduersa perpeſsum: nec tamen adhuc finem habet labor tuus, quando superbi admodum demones sunt, & difficile eis resisti potest. Et Antonius ad ipsam: Cuncta ait, quæ memorasti soror mea perpeſsum, ac sedulo afflictus multoq; dolore affectus sum, ita vt pene succubuissem, nisi p̃ſſima Christi misericordia opem mihi iulisset, & robur ac vires subministrasset. Quibus auditis, versuta mulier subſiſcit, atq; Magnus est Dominus Deus: cur non ipse pro te aduersas tentationes diabolicas dimicauit? Dum ita mulier verba gestusq; variaret, suspiciens Antonius, vidit duas grandes & honestissimas vrbes, & mulierē affatus, rogauit si illius oppida forent. Cui illa: Has, inquit, vrbes plurq; alia charismata & dona iam multis annis Deus omnipotēs mihi cōcessit. Et Antonius ad ipsam: Quenam, inquit, sunt ea multiplicia charismata & dona quæ a Deo percepisti? Mulier respōdit: Donatum est mihi curare ægros, claudis atq; contractis membrorum agilitatem, cæcis visum, læproſis mundiciam restituere, & quacunq; demum infirmitates depellere, morboſq; curare: attamen hac loco priuatus ad vitam euocare non possum. Cæterum si maritus meus superesset, & hac quoq; gratia pollerem, sicut & ipse ea pollebat. His auditis, satis admiratus est Antonius, nec habebat quid diceret. Quod cernens mulier, itane miraris, ait, quæ a me dicta sunt tibi? curte priusquam a me recedas etiam oculis ea contemplare: itaq; surge & stasuper pedes tuos. Surrexit ergo Antonius, simulq; fallax & diabolica mulier, cunctiq; pedesq; illius mirum in modum venustissimo ac superbissimo cultu decoratæ. Apprehensaq; scemina Antonij manu, cum ipso per fluuiū siccis vt ſtigijs gradiebatur. Quod cum Antonius satis miraretur, en alij demones in oppidi illius turribus tantam vigiles in hominū effigie stabant, dominam suam eminens præſtolantes. Qui postea q̃ eam trans flumen uenisse conspexerāt, fistulis ac tubis canere cœperūt: principes quoq; & magnates, geneeolæ domine ac uirgines suæ heroidi miro cum apparatu conſeſſim obuiam proceſſere. Necnon turba quædam militum armis optimis decenter instructa in caballis: pariterq; iuuenes aliquot in elegantissimis ac perniciosis equis præcurrentes, dominam suam vtrinq; cingebant, diuersis modis amiriſulæritiam declarantes. Interim vehiculum quoddam splendidum ac mirabili elegantiavenuſtum mulieri adducebatur, cui beatum Antoniu sedere fecerunt. Sicq; multo cum honore, pompa & gaudio tartarea mulier vna cum Antonio & pedesſequis suis ad oppidum perducti sunt: & primo quidem per argentariorum, collybistarum vicum proceſſere, vbi ingens auri & argenti diuerſorumq; lapidum prætorum strepitus & apparatus erat: deinde per myropolarum plateam gradiebantur, quæ gratissimum spargebat odorem, & omnigenum suauifragrantium aromatum mater abundabat. Hinc per mercatorum vicum incedebant, vbi diuerſi coloris & formæ preciosissimum pannum cernere erat. Atq; hoc modo vrbis illius splendor & nobilitas Antonio monstrabatur. Qui iam secum cogitabat, nullam in toto orbe siue elegantiorē siue opulentiorē urbem inueniri. Nam & fontes ibi cernebantur, quæ per varij coloris marmora profluere: ipsumq; oppidum, cuius muri fortissimi erant, per gyrum fluuiio cingebatur. Ad hæc vrbis portæ siue turres diuersis imaginibus ſculpægerant. Deinde in eminentiori oppidi illius parte arx quædam munitissima ac elegantissima consistebat: ad quam fallax regina S. Antonij inuitauit, sine intermissione colloquens eidem.

DE SANGTO ANTONIO. ALPHABETVM II.

idem. Duxit autem eum in atrium arcis sue, vbi prestantissimum ac amoenissimum munus illi palatium suum vario opere ac miro artificio confectum monstrabat. Quod ingressi, Antoni-um per omnes domos siue cubacula perducebat. Ad extremum impurissima regina in suum tum cubiculū, quod pro regali magnificentiā multo ornatum, qui nō mediocri precij esse videbatur, instructum erat, induxit. Et Antonius quidē tantam Dei misericordiam, tamq̃ multiplicia & ingētia bona reginæ illi collata stupebat. Ve- rum omnium quæ illi contemplatus fuit corde nihil penitus appetebat. Itaq̃ sic de- nus illi mulier locuta est: Vidisti pater mi quanta sit misericordia Dei. Equidem in his thesauris & opibus non lætor, cū sine corruptioni obnoxius, magis in diuinis operibus & charismatibus, per quæ diuinas nos artes docuit, exulto. Cui Antonius: De quibus, virginitatibus loqueris? Et illi: De omnibus, inquit mundo cognitis artibus loquor. Nec sum ingrata Deo, s; quales possum grates refero Domino meo Iesu Christo q̃ me in sanctorum suorum & perfectorum hominum societate admisit, diuinæq̃ artis suæ com- potem me fecit. potestatem mihi tribuens superius memorata supernaturalia opera prouiribus patrandi. Rursumq̃ Antonius ad eam: Indica mihi, ait, quidnā sentias de donis illis quæ te à Deo consecrata didici. Equidem nullū adhuc videre potui, nisi q̃ flumen siccis vestigijs transiit. Cui illa respondit: Quantū hoc est, q̃ fluxui pedes transiit? ac si diceret, minimū hoc est eorū quæ à Deo nata sum charismatū, & ipsum pe- ne nihil ducō. Ceterū nulla debes dubitatione pulsari de his donis, quæ mox visurus es, quæ sunt decor ac perfectio artis diuinę, quā supra electos Dei amicos adepta sum.

Hic regina tartarea multos curauit egrotos adduci, qui omnes demones sunt, & coram Antonio signa patrare molitur.

POst hæc fallax mulier puellis suis præcipiens ait: Ite, properate, & quoscunq̃ vi- deritis egrotos adducite. Mox tartareę pedisseque iussa impletes, cæcos, clau- dos, clinicos, horribiles ac pauēdos, leprosos, hydropicos, et omniū generis infirmi- tatibus decetentos, qui cuncti demouea fuere, in lectis siue grabatis aduehunt, & domū suā coram Antonio offerunt. Tum illi stans coram omnibus, manus in cœlū ten- dens, sub silentio orauit. Adduq̃ illi est aqua, quam benediceret. Finita uero bene- dictione, infirmorum multitudinem asperxit, flens modice. Statimq̃ egroti omnes quotquot aqua illa tetigerat, exiliētes de grabatis suis, cum ingrati gaudio ab ipsa re- eccebant, & veluti Deum laudabāt. Quibus visis Antonius, Deo laudes magnifice ex- colluit, locutusq̃ de nouo mulieri, sic ait: Ista dumtaxat admiror, non thesauros nec opera tuas. Tum illa suspirans inquit: O si & maritum meum iam pridem defunctum vidis- ses, qui huius vrbi & regni rex fuit, tum demum maiora conspexisses: Nam & ver- bo plus hac luce priuatus à morte suscitauit. Rursumq̃ beatus & venerabilis pater Antonius ad eam: Oro te, inquit, Vt conuersationis tuæ rationem mihi aperias, & vt viuas in Christo Iesu necnon quibus virtutum studijs tantam à Deo gratiam sis con- secuta. Cui illa respondit: Viri & conuersationis meæ ratio hæc est, q̃ Christo seruiō. Ceterū dicam tibi quod te audire delectet: Fructus omnes bonorumq̃ memorū abun- dantiam & plenitudinem pauperibus tribui infirmosq̃ per me ipsam visito, hoc sedulo curans, vt nihil eis desit, sed in omnibus abunde prouideatur: in cæcos omnes con- solor, & egenis quibuscunq̃ pro cuiusq̃ statu & conditione pro viribus necessitas sub- ministrot: cibum potumq̃ mihi præparatum pauperibus impertior, facit quod de- eet. Ad extremum, diebus quibus ieiunandum est, pane & aqua contenta sum. Dixitq̃ illi Antonius: Ea quæ memorasti, bona & rationi consona sunt, si ad finem vsq̃ in eis perseueraueris. Ad quod illa: Facio, ait, quantum vires & facultas exigunt. Sed oro te pater mi vt addias & discas quod intra me occulte gero: Maritus meus, qui huius terræ rex fuit, mortuus est, & per plures reges legatis ad me missis, vxorem me petunt, dona etiam magnifica pollicentes: quibus tamen omnibus consensum denegaui. Sed confiteor tibi pater, quia admodum propensū fui ad consentiendū eis: non enim diu absq̃ marito continere possum. Considerans nihilominus eam quam à Deo con- secrata sum gratiam, quam & oculis ipse vidisti: Viri quoq̃ mei defuncti attendens san- ctum moniū, iam me cum statui pro rebus temporalibus, quæ corruptioni subiacent, vi- ro

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

ppccatori nō nubere, sed sancto potius atq; perfectq; viro, qualis maritus meus fuit, qui, vt prafata sum, & mortuis vitam, & quibuscunq; infirmis ac male habentibus (sanitatem restituit. Et licet egre casta viuere possim, (multas enim carnis rēditiones patior) nolui tamen alteri marito præbere consensum. Sed nunc omnipotens Deus mel miseratus, te ad me mittere dignatus est. Vnde certum habeto pater, non humano consilio factū, vt ad me venires, sed Dei potius voluntate. Vult namq; Deus, vt mariti mei statum & hereditatem suscipias, corpusq; tuum tanto labore cruciatum & afflictum decemeps post tam diuturnum atq; durum exilium requie & consolatione perfruaris & vt tandem cor tuum ab omni immundorum spirituum, cum quibus multo tempore laboriose de certasti, rēditione & impugnatione habeat pacem; ipseq; denum in hoc regno vna mecum, sicut & ego tecū honore & voluptate perfruaris. His dictis cum versatissima regina B. Antonium nihil moueri cerneret, ad alia se contulit, sicq; locuta est: Dic mihi obsecro pater, quid vtilitatis habet, qd solus er enim incolis? vbi nullos afflictos, nullos miseros cernis, quibus miserationis impendas affectum, nullos famē laborantes inuenis quos cibo reficias, nec vllum deniq; templum conspicias quod orationis studio honores. Cui respondens Antonius ait: Quid est quod a me fieri cupis? Et illa: Volo, inq; vt regni mei gubernacula suscipias mihiq; legitimo matrimonio copuleris: in enim audisti & vidisti contempsisse me reges, principes & magnates, quime precibus sollicitant, ut eis præberem assensum: sed nolui, eo qd peccatores esse nō, meq; prorsus indigni. Te ipsum autem per sanctitatem tuam oro pater, ne me despicias. Respondit sacer Antonius, & ait: Quanam ratione fieri potest vt hac in parte tibi morem gerā? præsertim cum iam ad seniles peruenierim annos, & completio mea relaxaret corpusq; meum exhaustum sit, robur omne defecerit, vires clangerint, caro absumpta sit & concupiscentia exaruerit? Hæc cum Antonius perorasset, illa propius ei accessit. Ex eleuatis oculis Antonius cum eam aspexisset, tantam impostrix mulier pulchritudinem & formæ elegantiam præ se ferre videbatur, vt iam senex Antonius reparet, nullam in toto orbe speciosiores creaturas superesse. Simulq; fallacissima mulier gratissimum ex vestium suarum motione concitauit odorē, & magis ac magis illi gratā exhibere studebat, atq; ad ipsum: Antoni dilectissime, queso inclina te mihi, vt matrimoniali sumus fœdere sociati. Ad quam beatus & reuerendus pater Antonius: Putas, inquit, mulier qd austeram, arctam & multa cum solitudine & cruciatu transactam immensoq; labore annis plus sexaginta partā vitam mariti sub vna velim hora perdere? certe per castitatis studium regno Dei propius ero, qd si tuis petitionibus morem gesserō, ac vnius femine gratia pretiosissimum ac irreparabile castitatis monile perdidero. O Deus meus obsecro te per castitatem tue re vitam meam. Quibus auditis, mulier toruo atq; contrito vultu quasi ita Antonium respiciens, ait: Grauit o Abba peccasti, loquens contra fidem & legitimam veritatem: locutus es enim aduersus sanctissimum matrimonij statum. An ignoras pater plebsq; sanctis foeminas esse copulatas? Plane si in diuinis foras literis versatus, non ista protulisses. Quamobrem oro te pater, ne moleste fecas, nec remissioni meæ ascribas, si te verum docuero. Equidem omnes sacre scripturæ libros cunctasq; artes calleo, & totum vetustissimum verbatim & per capita tibi referam. Et nunc sancte pater à lege Moysi vici Dei, cui Deus omnipotens nūram potestatem & scientiam concessit, exordium sumamus. Simul autem dum textum recenseo apertam tibi sapientiam declarabo. Porro sermonis mei exordium verbum illud erit, qd Dominus ipse in veteri testamento locutus est, dicens: Crescite & multiplicamini, & replete terrā. Hoc cum dixisset mulier, contra Antonium sedit: rursumq; inchoans sermonē suum inde auspicata est, quod in prouerbis Salomonis habetur: Frater qui adiunatur à fratre, quasi ciuitas firmata: addens quod in Euangelio Dominus de dono scientiæ dicit: Gratis accepistis, gratis dote quod est, inquit, docere fratres vestros, quomodo ego vos docui, adiecitq; Multa cum reuerentia pater sancte textum edisseram, non pro doctorum confutudine, sed pro more deuotionis. Cui Antonius: Ex quorū sum inquit artium, vt ista dicas? Mulier respondit: Vide quid loquaris Abba? ne forte sis de illorum numero, qui scientiā Dei repulerunt, dicuntq; Deo: Recede à nobis, scientiā viarum tuarum volumus.

DE SANGTO ANTONIO. ALPHABETVM II.

nolamus. Quod vt dicas, longe fit à te pater. Nec vllum ei respondendi spacium relin-
quens, conuue sine cessatione loquebatur. & ait: Quando Deus Adam de limo plas-
mauit, nonne eadem hora Eam fecit? Scriptum est enim: Immisit Dominus soporē
in Adam: cumq; obdormisset, tulit vnam de costis eius, & edificauit eam in mulierem,
& adduxit eam ad Adam. Qui expauens ait: Hoc nunc os est ossibus meis, & caro
de carne mea. Et hoc quidem testimoniuū est Adæ progenitoris nostri. Sane si ciui-
set Dominus q; vitaret mulierē is cui per matrimonium conianctus erat, eam mini-
me creasset. Et cui aliqua scripturarum noticia est, perspectum habet non pro coniugali
opere Adam e paradiso depulsum esse, sed pro inobedientiā culpa, q; videlicet de
fructu ligni vetiti ausus fuerit manducare. Deinde & Noe dilectio suo, cum quo & lo-
quebatur Dominus, præcepit vt arcam fabricaret, & intraret in ipsam, vxoremq; sibi
coniungeret de terra sua sancta. In eademq; arca Noe filij erant cum vxoribus suis &
nepotibus illius. Mandauit autem illi Deus, vt omne genus animantium tam e reptiliū
q; volatiliū, & quæque alia animalia secum in arce recipere t, quod & factum est. De-
inde vbi ostium archæ Deus exterius concludit, iussus Dei opera fecerunt. Sed & Da-
uid, cuius præ cæteris hominibus celebrius nomen erat, cuiq; Deus ipse fert testimo-
nium, vbi ait: Inueni David seruum meum, non vna, nec duabus, sed nec tribus quidē
vxoribus contentus fuit, at octoginta duxit, ac super eas maritam fidelis militis sui sibi
coniunxit: nec in sensu illi Dominus fuit, qd plures duxisset vxores: sed quod vltimam
neci tradidisset, at nihilominus à Deo filius est appellatus, eademq; Bersabee Salomo-
nem regem enixa est, cui similiter nō vna succedit vxor, sed centum habuit: & nec ipse
quidem ex hoc Deo offensam incurrit, quin potius suscepit eum Deus, tantamq; illi
sapientiam largitus est, quæ & in templi quod extruxerat ædificatione reluxit, vt usq;
hodie illius scientia & sapientia tota ecclesia ad meliora instituatur & exornetur. Ta-
ceo Moysen, qui prophetarum caput fuit, cum quo Deus septuaginta duabus vidibus
locutus est palam quidem, vt soler amicus cum amico. Prætereo & Abraham, qui pa-
trum nostrorum progenitor fuit, cui tres fuere coniuges, & nihil oscius Dei amicus
appellatus est, idemq; Christum ad conuiuium inuitauit. Ergo hoc certum habebat pa-
ter, quod si Dei voluntas fuisset vt mulieres à viris disungerentur ac dividerentur,
nunq; se tam amicū & familiarem eis exhibuisset. Transeo & Ioseph, qui & ipse filios
& filias habuit. Sed & Petrum Apostolorum principem sileo, qui & ipse vxorem ha-
buit, & à Domino vocatus est Cephas, id est caput & princeps aliorum: tradiditq; illi
Deus clauēs regni celestis, & suarum illi ouium curam & solitudinem commisit, di-
cens illi: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Deniq; & plu-
res alios prætereo, qui & ipsi matrimonio iuncti fuere. Si enim omnes commemorare
voluero, expositio mea in immentum extendetur. Ad Euangelium venio, in quo Do-
minus ipse dicit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori
suz. Et ipse nunquid non audisti pater quod in eodem Euangelio legitur: Veniens
multi ab oriente & occidente, & recumbent in sinu Abraham. Non dicit plane in sinu
Antonij in hæremo, nec in sinu filiorum eius. Cur ergo adhuc te ipsum affligis poterit
iunge te mihi sine mora, & fac quod abs te peto. Non enim tam ardua est postulatio
mea. Confortare quæso, & esto virtus mea, & repara animam tuam, & lucundos me-
cum age dies in seculo. Itaq; ex mulieris huius vario & instabili aspectu, dum illa cre-
bris vultum in maiorem elegantiam mutaret, atq; ex hūc sermonibus beatus Anto-
nius morore quodam affectus & ad resistendū impotentior effectus est, adeo vt ali-
qua ex parte emollescere animo, & ad consensum propensior esset. Cumq; tartarea
mulier tristicinium cum effectum, & ex prouocatione sua terribum conspiceret, incli-
nata paulisper ad eum, manus suas capiti illius imponēs, trahere eum moliebatur. Tum
vero S. Antonius habitū suū vtraq; manu fortiter tenens, mulieri dixit: Cessa tam
demonem enim desero habitum meum, etiam si bona omnia mundi regna mihi largiri
velles, imo nec si celum mihi donares: quid quidem maiori mihi solatio est habitus
iste, quo ipse Dominus meus Iesus Christus me induit. Quod cum formina diabolica
audisset, magis ac magis ipsum commouebat: & secundo quoq; habitum illi detrahere
nitabatur. Sed Antonius tam strenue se defendebat, vt nullis dolis & machinatiōni-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

bus suis id posset efficere, sicuti nec prius. Atq; cum demū beatus Antonius didicisset eam diabolum esse, vnde nō parum exterritus dixit: Nunc tandem aduerto q̄ satanas fuit & omni qua poterat virtute exclamans ait: Adiuvā me Domine Iesu Christe, prope-
ra in auxilium mihi, ne quāto deferas me. Ex hac Dei imploratione & voce huiusce-
modi, tartarea mulier coram Antonio ingēs quidam & teterrimus mons effēcta est,
ex eusq; lateribus flamma horribilis & fumus tartareus erupit: cunctiq; demones illi
qui prius in oppido phārico sub virorū & mulierum schemate visērant pariter ad
ipsum conglomerati, rugitus dabant terribiles, atq; dicebant: O senex pessime, o im-
probissime pulvis, quanto nos morore affecisti, quod multiplicibus mendacijs & la-
queis nostris te nequimus superare. Ad extremum ergo cum mulier sathanica An-
tonium varijs dolis & technis impetum flectere non posset, cum ingenti dolore &
importuno strepitu simul omnes in ipsum irruentes, diris eum verberibus affecerūt,
habitumq; illi detrudere conabant, et sine vlla miseratione passim cum per desertum,
per frutera & arbuta stipitesq; trahebant nec ab huiuscemodi opere vel parum ces-
sabant vsq; ad Nonam alterius diei horam. Iacuit ergo Antonius viribus destitutus,
ita vt nec surgere posset: ibiq; comingenti desiderio intime ad Dominum clamabat
dicens: O pie Iesu succurre mihi, quando nulla in toto corpore meo superest virtus.
Et ecce Dominus illi apparens, sic eum allocutus est: Salve fortissime miles & agoni-
sta meus: vicisti fraudes & formas robustorum, dehinc dignus es qui abundissimos
gratiz meæ thesauros largiter consequaris. Et sanctitas divinitatis & gratiz meæ re-
velabitur tibi: & sicut ipse sperasti in me, & memor mei fuisti in tentationibus tuis, &
impugnationibus spirituum immundorum, sic & ego pacem bonam et sempiternam
super te cogitabo. Notum ergo tibi sit Antoni, quod zona iustitiz præcingam te, &
super homines vniuersos tribuam tibi potestatem: & quicumq; nomen tuum magnū
inuocauerit in afflictionibus suis, & pie tibi confisus fuerit, consolabitur. Dixit autē
Antonius ad dominum: Quāto domine misericordiā tuā semper mihi præsto sit,
vt non elongeris a me, domine Deus meus. Tunc dominus arripens Antoni manū
sanitatem illi integram restituit: qui mox surrexit, plenus spiritu sancto, atq; sit no-
men domini benedictum ex hoc nunc & vsq; in seculum. Itaq; reuersus ad suum pri-
stinum solitudinis locum, sepes ibi & sportulas quas venderet operabatur. Deinde ad
monasterium suum regressurus, cum hac illucq; in heremo vagaretur, inuenit venato-
rem illum, quem prius, anteq̄ memorata phantasmata viderat, pro muscipula con-
ficienda rogarat. Quem affatus, ait: Nondū muscipulam absoluiisti? Cui tartareus ve-
nator respondens, dixit: Equidem paraueram eam tibi, o maledictē, sed consumpsisti,
ac penitus confregisti eam. Discede a me, ne & ipse per te ludus fiam. Et confestim
phantasticus ille venator in grandem columnam versus est. Laudans ergo & magni-
ficans Deum beatus pater Antonius, sanus & ouans in monasterium suum reuersus
est, filijsq; suis visionem diabolicam per ordinem enarrauit, simul instruens eos, vt in
Deum sperare atq; confidere deberent, hoc exemplo probans, vt Deus omnipotens
misericordiā & opem suam præstendar his, qui seruiunt illi. Quamobrem & nos omni
potenti Deo toto corde famulari debemus, & ita illius hic seruitiū & laudem inchoa-
re, vt nunq̄ in æternum separemur ab eo. Quod ipsum nobis sacer Antonius co-
piosis meritis suis impetret apud Deum. Amen.

Beatissimus Antonius anno nostrę salutis 254, imperante Decio natus est, & pœ-
annos circiter 27, domi versatus: Tum deinde in solitudine & eremo annos circiter
octoginta quatuor angelicam prope duxit vitam. Mortuus vero est & sepulturę tra-
ditus humanę redemptionis anno 359. Constantio Magni Constantini filio impe-
rante. Vixit igitur in humanis annos centum quinq;. Iacuit autem eiusdem gloriosi
confessoris corpus in torridis eremi locis sepultum annis ferme 170, ac tandem do-
mino reuelante anno 529. Iustiniano Magno imperante, est inuentum, ac Alexan-
driam honorificē delatum. Deinde Constantinopolim Thraciæ, olim Bizantium,
ac tandē ac tertio circa annos domini 1070, ad prouinciam & archiepiscopatū Viennensem
& oppidum Moræ, vbi nunc est primarium monasterium S. Antoni, in Del-
phinatu est translatus, vbi & hodie quiescit, multis coruscans miraculis.

Huius

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM III.

Huius vicē celeberrimi viri Italici, Mapheus Vegius & clarissimus princeps Ioannes Picus Mirandulanus, præter alios, multis heroicisq; carminū centurijs celebrauerūt.

Hieronymus de S. Antonio in eo libro quē de viris illustribus ædedit,

Antonius monachus, cuius uitam Athanasius Alexandring urbis episcopus, insigni uolumine profecutus est, misit Aegyptiace ad diuersa monasteria, apostolici sensus sermo nisq; epistolas septem, quæ in Græcam linguā translatae sunt, (La tine uertit Valerius Saresius) quarum præcipua est ad Arsenoitas. Floruit Constantino & filijs eius regnantibus.

BEATISSIMI PATRIS ANTONII merito magni, Abbatis sanctissimi ad fratres suos, Epist. I.

Primum saluto vos in domino. Existimo autem animas quascūq; apprehenderit gratia Dei uocantis ad prædicationem sui, habere tres modos seu masculos seu feminas. Quidam enim per testamentariam legem, & indurum in eis semel bonum ad primi sui conditione, pertingere uerbo Dei ad eam morat non sunt, sed perrexerunt parati cum eo, sicuti & noster progenitor Abraham, cui primo quia porrexit indaginem Deus per testamentariam legem apparuit dicens: Exi de terra tua & de cognatione tua, & de domo patris tui, & ueni ad terram, quā ostendero tibi. At ille in nullo hæsitans paratus fuit in uocatione. Hic autem figura fuit primæ uix huius institutionis, quæ nūc usq; persistit in eis qui eius sequuntur uestigia. Unde & iterum si animæ sic sustineat & ita egerint, facile easdem uirtutes assument, eo quod parata sint corda eorum repleri spiritu Dei. Et hæc institutio prima. Huic uero secunda existit de his, qui audiunt scriptam legem iustificante eis uirueria supplicia, quæ peccatoribus præparantur, & annunciantem de sanctis promissionibus ad eos qui proficiant, quibus & per testimonia inscriptæ legis sobria uoluntas existit, & per hanc quæ fuerint intrare in uocationem uocantis. Sic & Dauid testificatur dicens: Lex domini immaculata conuertens animas. Et: Declaratio, inquit, sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Sed & alia quamplurima, de quibus modo non possumus enarrare. Porro tertia institutio est, in qua duris cordibus sæpe inter uicia, & in peccati operibus permanentibus, aliquoties benignus deus infert labores ad increpandum, donec sentiant per ærumnam, & poenitentes ex toto accipientes & ipsi uirtutes, quem admodum & illi de quibus prædixi. Hæc igitur sunt introductiones tres in animabus, quæ ad poenitudinem ueniunt, donec adipiscantur gratiam & uocationem filij dei. Sed puto quod eos prius uocet spiritus, qui ingreditur ex toto corde certamen, & ordinans semetipsum ad sustinendū in oratione aduersarij, donec deuincant, cum præstat uero eis & lenitate in omnibus iuuans eos spiritus, ut indulcentur in illis opera poenitentiae, ponit eis terminos modum quemdam poenitudinis in corpore & anima eorum, usquequo doceat eas etiam conuersationis modum, ad conditorem proprium deum. Necnon & præbet eis uolentiae compulsionem in animā discurrentem & corpore, ut utraq; sanctificari queant, ut eodem modo hereditatem utraq; sumant: corpus quidem iniungens crebris & uigilijs arq; solertia, ministerijs quoq; quæ facit in corpore, cōsādum hoc in omni fructificatione carnali. Spiritus quoq; poenitetur deductor efficitur in istis, & tenet eum in his, ne qua sit in amicitia ad conuertendum forte retrorsum. Tum uero ille deductor spiritus in cipit ad aperire animæ oculos ad poenitentiam exhibendam, & ut sanctificetur etiam sensus, distinctionem inter mediam præbet, incipiens doceri ad spiritus sanctificatione corporis & animæ poenitentiam sensu per spiritum & doctō, dedit centem nos ad illud animæ corporisq; agendum, qui sanctificans omnia ac distinctionem præbens, ut & carnis miscetur fructus ad uirueria corporis naturalia, ex quibus transgressio fuit, & adducit unumquodq; corporum naturalium ad priorem conditionem, non habens aliquid alienum aut hostile spiritus. Corpus siquidem redigitur

D η sub

sub potestatem sensus, doctum à spiritu secundum eloquium Pauli: Obculco corpus meum, & in seruitutem redigo. Quoniam vero sensus antea semetipsum sanctificat in escis & potationibus à sopore, & semel ac simpliciter iunctis motibus suis, quicq; & naturale copulam sequebatur sanctificationi propriæ. F Reor autem & corpus existere motus, in ipso enim est naturale corporis concretum illi, quod tamen non operatur, aut efficit aliquid sine animæ voluntate, nisi quod iudicat in corpore solum. Nam & alius motus existit ex pastu corporis multorum ciborum ac potuum, ex quibus ad infario sanguinis orta, per escas oppugnat totius animæ corpus, epulari sumptione permotum. Ob hoc & Apostolus ait: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Deinde domino nunciante, discipulis suis in euangelio dicitur: Videte, ne quando grauentur corda uestra in esca & potu, siue deliciis. Inquirentibus præsertim mensuram sanctificationis debitum est istud asserere: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Tertius uero motus, est spirituum malignorum tentantium per liuorem, ac uolentium flaccidiores efficere eos, qui continentur sanctificare semetipsos. Veruntamen si in istis tribus modis sustineat anima semetipsam testimonij, quibus spiritus doceuerit sensum, sanctificabitur in utroq; ab illo languore triformi. Sin uero dimiserit semetipsum sensus à testimonij, quibus spiritus testificatur ei, tunc maligni spiritus superferunt congregationi corporis, & oppugnant illo motu usq; dum anima fatigetur, & incipiat requirere unde auxilium ueniat, conuersaq; reprehendat spiritus testimonij, ac sanetur. Tunc etiam ei dat, quod unico sit requies postulanda à Deo, & quia sic fit pax eius. Hæc autem asserui ad poenitendū in corpore & anima, & qualiter oportet mundari eam, cumq; superferit tale certamen, tunc nuncia spiritus abeunt, & incipit discernere etiam ægritudines animales, quæ accedunt & per proprias uoluptates. Q Tunc si quidem erit participatio spiritus, cum sensum per custodiam mandatorū quæ ei tradidit, & docet eum curare omnem languorē propriæ animæ, unumquodq; eorum discernens ei permixtione accepta in corpore naturalium ac reliquorum, quæ sunt peculiariter ei extra corpus, à capite usq; ad pedes, propriam uoluntatem habens permixtam in illis, & oculis quidem terminum, ut recte & confidenter conspiciatur, nihil ultra peregrinum gerentes. Deinde ut aures audiant in pace, nec oblectitur amplius obsecrationem ac cōtumelias spirituales audire, sed potius ut omnium correctio nem & miserationem incessuram, præ omni desiderant possessione, quoniam in illis ægrobat prius. Deinde rursus ut linguam propriam doceat sanctitatem, quoniam huiusmodi languor infederat ei dudum, ut quibus ægrobat, ex ipsis semper aliquid loqueretur tradens linguæ promenda organo, utpote extanti sibi. Hic ergo languor abundantius magnificatus est illi in hoc membro, quod est lingua. Vnde & Iacobus apostolus testificatur: Si quis uidetur religiosus esse, non refrenans propriam linguā, semetipsum fallit, & huius religio uana est. Idemq; ait: Et lingua parua pars est, maculans totum corpus, & alia multa, quæ non possum adscribere cuncta. Quod si præualuerit sensus sumere à spiritu, ipse prius sanctificabitur, & tandem per se ipsius sermones tradet quidem propriæ linguæ, sed nihil habentes prauum, aut animæ uoluntarium, per quæ uerbum Salomonis implebitur dictis: Mei sermones diuini sunt à deo, nec est in illis aliquid prauum aut perplexum. Idem rursus in alio loco ait: Lingua sapientium sanat, & alia quamplurima. Deinde iterum manuum motus intra me si erant aliquando moti, in quibus non oportebat animæ uoluptatibus sed tunc ei spiritus unus terminat sensum, ut in sanctitate, in orationibus & misericordijs moueantur, huiusmodiq; opera perficiant. Quin etiam in his illud eloquij compleatur oratio nū causa prolata: Eleuatio manuum mearum domine sacrificium uespertinum. Item Salomon, Et quia manus fortium dilatantur. Sicq; postmodū, ut ipsam escam ventris & potū emundet, etiam si ad faciat eam eis utatur, aut si aliquando in illis animæ uoluptas paululum in desiderijs fuerit, considerans quod nonnulli in facietate escæ uel porus dæmonibus obtemperarint, de quibus spiritus per Dauid ait: Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Nam & isti si iterum domini inquisierint sanctitatem, etiam spiritus rursus terminat eis eadem sanctimonia, ut moderate & sufficienter ad sustinendum corpus utantur, & ultra non habeant in eo concupiscentiam aut uoluptatem.

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

Sicq̃ eloquium Pauli complebitur dicentis: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite. H Deinde & his quæ per cogitationem coitus sub alio metitur, rursus sensus à spiritu doctus, discretionem tribuit motibus eorum in supradictis tribus modis, & innititur ad sanctificationem, auxiliatorem spiritum habens. Extinguitur etiam motus ille per virtutem spiritus pacificantis totum corpus, & perimentis totum illum motum. Vnde est illud eloquium quod à Paulo prædictum est: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immundiciam, concupiscentiam malam, & quæ deinceps. Si denuo pedes, qui licet aliquando non erant habentes incolumem gressum, nec secundum deum ambulabant, hos iterum sensus qui sub spiritus fuerit voluntate, ad pergendum ministrare operibus optimis cogit, ut immutatum corpus fiat sub spiritus potestate. Sed æstimo, quod talis habitatio iam acceperit, etiam in hæc, partem quandam spiritualis corporis, quam acceptura erit in resurrectione iustorum. Hæc uero dixi propter animæ ægritudines, quæ usurpant permutationem inter naturalia corporis, cum inde anima mouetur in illis, sectatrix est: Et malignorum spirituum, ut operentur in membris. Sed etiam prædixi, ut habeat proprie etiam ipsa discretionem horum. Nam superbia languor est eius, & corporis iactantia, idem ægritudo est ei extra corpus. Item inflatio, odium, inuidia, ira, atq̃ possilianimitas, impatientia quoq̃, ac reliquæ minutie horum. Quod si vero crediderit se Deo ex toto corde, tunc benignus Deus tribuit ei spiritum poenitentis, & testificatur illi, ut de uoquoq̃ languore poeniteat, propter quæ aduersarij prohibent eam tentantes usurpare sibi, nec sinunt poeniteri. Quæ si sustinuerit obediens, hortantem se spiritum ad poenitendum, creator quoq̃ illius miserationis visceribus motus supra labores eius, quibus in egestatibus corporeis, id est, ieiunijs plurimis, in vigilijs, in meditationibus multis, in verbo Dei ac precibus largis, vel in abdicationibus mundanis, in humilitate, in paupertate spiritus, in quibus cunctis sustinentem Deus benignus aspiciens & considerans, & patientiam eius in tentationibus perdurantem miserans, adiuuabit eam.

Beatissimi patris Antonij abbatis ad Arsenoitas. Epist. 11.

I.

Antonius omnibus dilectissimis, qui sunt in Arsenoite & in parochia eius, vel qui cum illis, in domino salutem. Vniuersos vos paratos abire ad deum saluto in domino charissimi, à minore usq̃ ad maximum, & à masculis usq̃ ad foeminas. O filij Israelitæ, secundum sensualem vestram extantiam. Vere etenim filioli, grandis vobis in generatione vestra promissio. Decebat quippe vos propter eum, qui visitationem vestris fecit, nequaquam fatigari certantes, donec vosmetipsos offeretis sacrificiū deo in omni sanctimonia, sine qua nemo poterit hæreditare deum. Nam pro certo charissimi magnum est vobis istud, ut percontemini de cognatione sensualis extantiæ, in qua non est masculus, neq̃ foemina, sed substantia tantum immortalis existit, habens quidem principium, finem vero nequaquam: debitumq̃ vobis erat cognoscere, & de eo quomodo omnino deciderit in tantam humilitatē, & in confusionem eximiam, quæ petransiens in omnibus vobis, aduenit. Igitur quando substantia immortalis existit, non consoluenda corporibus: hanc ob causam deus eandem plagam aspiciens irremediabilem effectam, & quia magnificata esset vehementer, per suam indulgentiam visitationem eorum faciens, propter propriam bonitatem post aliquantum temporis legem posuit eis: vnde & operatus est per Moysen, præbendo legem. Et Moyses quidē fundauit eis veritatis domum, curare volens eandem validam plagam. Sed perficere nequiuit ædificium domus, insuper autem & omnis sanctorum chorus collectus in vnū, petiit patris bonitatem de salutari nostro, ut calcaret in terris pro nostra cunctorum salute. Ipso vrpote extante nostro magno & fideli pontifice ac medico vtro, qui solus sanare posset hanc enormem plagam: vnde & voluntate patris exinaniuit semetipsum propria gloria, deusq̃ existens formam serui assumpsit, tradens se pro nostra peccata. Et delicta quidem nostra humiliauerunt eum, sed liuore eius non omnes sanati sumus. Quamobrem dilectissimi filioli, in domino scire vos volo, quod pro nostra stultitia elegit stulta, & pro nostra infirmitate formam infirmitatis assumpsit, ob nostram pauperiem effectus est pauper, & ob nostram mortem induit figuram mortis.

D ij Ergo

VITEA SANCT. PATRV LIBRI PRIMI PARS I.

Ergo quia in his omnibus sustinuit propter nos, vere dico dilectissimi in domino, quia non debemus dare somnū oculis nostris, neque palpebris nostris dormitionem, postulantes ac perurgentes dei patris inextimabilem bonitatem, usquequo egrediamur nobiscum, & in hoc requiem habeamus, aduentus Iesu atque virtutis, ut obsequemur sanctis, qui nos excolere festinant tempore negligentiae nostrae, alacritatem animorum dantes ei, ad iuvandum nos in tempore tribulationis nostrae. Tunc enim seminans pariter cum metente gaudebit. Noscite etiam vos cupio filioli, quod plurimum dolore meū, quem habeo pro vobis, aspiciens grandem illam confusionem, quae super vniuersos aduenit, & considerans multum illum laborem in sanctorum omnium atque gemitum, quae emittunt pro vobis semper ad deum, cernentes laborem proprii conditoris, omnesque malitias parvipendentes, necnon & decipulas diaboli & angelorum eius insidians iuges ad perditionem nostram. Quoniam etenim portio eorum in infernum habet ire, idcirco & illi volunt nostrum quoque spiritum, una secum attrahere. Vere igitur charissimi in domino, sicut prudens loquor, ut cognoscatis cunctas opificia nostri dispensationes pro nobis factas. Quae & visitationem nostri faciant per manifestā & occultā praecōnia. Nos sumus rationales nuncupati, sed gerimus irrationabilem sensum, dum ignoramus occultas calliditates & artes diaboli multiformes, quae sint, qualesque noscantur. Quando enim compererint conari nos confusionem nostram cognoscere, & quod queramus modum efficaciae illorum operantes in nobis, & notantur, & non obediunt malitiae eorum, aut hortamentis, quae diffeminant in cordibus nostris: sed & nequaquam plurimi nostrorum profiteantur studia eorum, ipsi quoque cognoscentes indulgentiam conditoris, quod mors his fiat in terris, illis vero sit praeparatum haereditate gehennam propter negligentiam suam. Scire autem vos volo filioli, quod non desino obsecrans pro vobis deum, ut vobis oculos cordis vestri ad pervidendum crebris occultam malignitatem eorum, quam per singula supra nos effundunt in isto nunc tempore. Quaeso etiam, ut concedat vobis scientiae cor, ac discretionis spiritum praestet, ut possitis offerre proprium cor, hostiam sanctam in conspectu patris in multa sanctitate & sine querela. **K** Vere enim filioli, invident nobis per omnem horam in suo maligno concilio, & persecutione quam plurima & malitia sua, necnon & spiritibus erroris, siue cogitationibus blasphemis, inidelitibus nostris quoque quae seminantur ab ipsis in cordibus ac doloribus multis, quae irrogant nobis per omnem horam. Animi etiam defectionibus, in quibus per singula labefacere animum non desistunt in vniuersis quoque iracundiis suis & obrectationibus, quas docent nos habere & adversus alterutrum, & ut iustificemus nosmetipsos in his quae facimus, & condemnationem, quae seminatur ab ipsis in mentibus nostris, etiam cum existimus singulares: cumque faciunt nos proximum iudicare, nec tamen ipso extante nobiscum, praesumptionibus siquidem quas ingerunt cordibus nostris, in superbia duri cordis exstantes, & inuicem spernentes, amaritudinem habentes, omni hora vituperantes alterutrum, & non nosmetipsos, opinantes laborem nostrum & propria constare virtute, iudices existentes manifestorum, totum intra domum nostram inuitante latrone, & in iurgis atque similitudinibus adversumque alterutrum affectibus, donec sermonē proprium confutro faciamus, ut pareamus in conspectu nostri iustificationis, animositate nobis praebentes, ac facientes studia, quae tamen impossibile est geri. In tempeste enim facientes nos resoluī, ob id quod sumus ex illo, quod emolumentum est nobis. Propter quae ridere nos faciunt tempore stetit, & flere in tempore risus. Et ut semel atque simpliciter dixerim, transponunt semper à recta via in alios quam plurimos erroribus, per oia nos ipsos sibi met in famulos redigerunt, quorum tempus non est in propatulo fieri modo. Quumque vero his omnibus corda nostra repleuerint, & inebriati fuerimus illis, tunc indulget deus quid gerit malitia nostra, ac de reliquo visitationem nostris faciens resolutione grauisimi corporis huius, relinquit nobis illud: tunc maligna opera quae gerebamus male, reuelat nobis in corpore poenae exposito, quod induxerimus per negligentiam conditoris. Tunc etiam fiunt nouissima nostra peiora prioribus. Propter quod nolite astringi, obsecrantes benignitatem patris, ut semper possitis habere vobiscum adiutorium eius, doceatque vos cognitionem sui, qui se bene habet. **L** Vere

eternus

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

etenim dico vobis nati mei, quia vas istud in quo sumus habitantes, in perditionē nobis existit, & domus est plena bellis. Pro certo filioli dico vobis, quod omnis homo illectus in voluptatibus suis, & prostratus à cogitationibus proprijs, complexusq; à maligno, seminauit in corde. Qui congaudet eis, & recipit sensu veluti magna existētia sacramēta, in eo quod agit iustificans semetipsum. Huiusmodi anima coexistit malignis spiritibus consiliatrix in malum, corpus quoq; illius custodia est horrendorum archanorū, quæ occultat in semetipso. Præualebunt autem aduersus huiusmodi, quoniam non traduxit eos coram omnibus. At, nunquid & ipsi nescitis, quod non huiusmodi capturas habeant, quas non cognoscentes procul dubio fugiamus? Cæterum, etsi quæsieris non inuenies peccatum eorum, nec iniquitatem corporaliter manifestam. Corpus enim est animæ recipiens malignitatem eorum, quam cum suscepit, tunc si velit in proptulato punit, per corpus istud in quo sumus inhabitantes. Nunc itaq; filioli, non demus ei locum vllum, alioquin nobismet dei excitabimus iram, & illi permiscerentur in domibus nostris iridentes nos, quoniā hoc nouerunt quod perditionis est nostræ, quæ tamen & ipsa de proximo consistit, sicuti & vita de prope. Quis enim vnquam deum aspexit, vt videns congauderet ei de re tanta apud semetipsum, ne forte aufugeret eum, sed vt adiudicaret etiā veluti habitanti in hoc pondere tanto? Aut qs aliquando aspexit diabolū oppugnantē nos, aut prohibentem beneficīa adipisci, aduersantem nobis & stantem in loco corporali secreto, vt præuidens fugeret ab ipso? Sed illi quidem habitant in occulto. Nos autem propalamus eos per stadia meliora. Quoniam igitur ex vno creatore sunt omnes secundū sensualem extantiam eorum. In fugiendo vero eos à deo, & multa diuersitas est in illis effecta ob diuersas operationes ipsorum. Idcirco autem omnia hæc nomina adiecta sunt istis, propter vniuersitatem eorum operationem. Ideo & nunc quidam ipsorum vocantur Archangeli, alij Sedes, & Dominationes, & Potestates, & Cherubim. Hæc autem eis nomina sunt addita, pro eo quod conditoris proprii custodierunt voluntatem. Item ob crimē aliorum motum necessario fuit nominari etiam istos propter malignas adinventiones ipsorum diabolū & Sathanam. Porro alij nuncupati sunt demones, spiritusq; maligni, etiam mundi, status erroris, principes quoq; seculi huius. Aliæq; complures in eis aduersitates existunt. Rursum vero & in his qui obuiauerunt sibi in grauissimo corpore isto, in quo & sumus inhabitantes, & ipsi etiam nuncupati sunt. Quidam etiā patriarchæ, alij vero prophetæ & reges ac sacerdotes, non nulli iudices & apostoli, atq; alij multi effecti propter egregium meritum suum. Vniuersa autem hæc nomina adiecta sunt eis, siue masculi, siue feminae ob diuersitates operationis eorum, & iuxta principatum ipsorum: quia ex vno sunt omnes. Propterea ergo quicūq; in proximū peccauerit, in semetipso delinquit. Qui & malefecerit proximo, semetipsum efficit malū. Itidem qui benefecerit proximo, sibi hoc facit. Sin vero quis, qui aliquando peccare potuerit in deum, vel quis est qui eum vnquam reficere queat? Quis vero erat, qui ei ministrauerit aliquando, aut quis benedicat eum vnquam, vt opus habeat benedictione eius? Quis enim potuit honorare illum, vt ipse honorandus existit? Vel quis est qui valeat exaltare eum sicut excelsus habetur? Quam ob rem dum sumus vestiri grauissimo corpore isto, alieno inuitamento suscitamus deum in nobis, vt hoc agentes commēdemus illam circa nos bonorum viscerum essentiam. Non autem simus nosmetipsos amantes. Sin minus, illorum inconstātis portiones erimus. Nam qui cognouerit semetipsum, vniuersos cognouit. Ideo & scriptum est: Qui vocauit ex nihilo vt essent cuncta. Hoc autem dicentes, significant de sensuali natura, quæ occulta est in hoc corruptibili corpore, extante in principio increpanda ab eo. Aut qui potuerit diligere semetipsum, nihilominus diligit omnes. M. Charissimi filioli mei, quæso vos vt non laboretis, neq; fatigemini inuicem diligentes: sed tollite corpus quod estis induti, & facite illud altare, superponentes desuper omnem deliberationem vestram, omnemq; malignum instructū relinquire in conspectu domini. Extollite manus cordis vestri ad eum, id est, sensus agendorum, & precemini deum vt donet vobis illum inuisibilem & magnum ignem, qui descendens cœlitus comedit altare, & oīa quæ in eo sunt, vniuersiq; sacerdotes Baalim, qui quidem existunt operationis aduer-

VITEſA SANCT. PATRV LIBRI PRIMI PARS I.

ſe timeant fugientes à facie veſtra, quemadmodum Eliæ prophetæ. Tunc demum videbitis veſtigium hominis in mari, adducens ſpecialem imbrem, quod eſt paraclēſiſ ſpiritus conſolatio. Dilectiſſimi mei nati in domino, filiſ Iſraelitæ ſanctiſſimi, non opus eſt beatificari corporum noſtrorum vocabula tranſitura: nec enim ignoratis charitatem quam habeo in vobis, quia non eſt charitas corporalis, ſed ſpirituālis, & amans Deum. Dilecti in hoc & repleor, quod beatitudo vobis facta ſit in tempore iſto. Sermo igitur vobis exiſtit iudex, ac non exiſtmetis perfectum veſtrum inſtitutū. Quod eſt ergo obſequium dei, noſtram inſtantem operationem exiſtere? Sed eſt virtus quædam cooperans vobis. Certantes itaq; voſipſos offerre hoſtiam Deo, continue præbere cooperanti vobis virtutē & requiē Chriſti Ieſu: quoniam vnita eſt vniverſo ſanctorum choro, ſed & mihi deterrimo habitanti in hac lutea & tenebroſa domo. Quā enim ob cauſam diſſerere vobis, niſi vt requiem exhiberem? Vnde & obſecro, vt quia omnes creati ſumus vnus ſubſtantię inuiſibilis, & in initium ſine fine, vnice diligamus alterutrum. Quot quot enim cognouerint ſemetipſos, cognoscent q; vnus ſubſtantię immortalis exiſtant. Siue quod volo, q; Ieſus Chriſtus dominus noſter ipſe patris verus eſt ſenſus, in quo omnis plenitudo totius naturæ rationalis effecta eſt: eorum maxime, qui ſunt imaginis eius conformes effecti, caput totius creaturæ, & corpus eccleſiæ. Nam & iccirco nos omnes membra ſumus in alterutrū, & corpus Chriſti. Nec poteſt dicere caput pedibus, non vos habeo opus ſed ſi patitur vnum membrum, totum corpus mouetur cum eo, & patitur. Alienatorum vero membrorum corporisq; proprię non ſunt capiti ſociata, ſed ſorditati dedita, & propter proprias libidinum paſſiones, irremediabilis eorum effecta eſt plaga: quia obliuionem acceperunt principij atq; finis, in quo & creaturarū genitor viſceribus motus, pro plaga noſtra quæ ſanari non poterat à nullo creaturarum, niſi per ſolam ipſius bonitatē, miſit vni-genitum nobis, vt per ſeruitutem noſtram ſeruitutis aſſumeret formam, traderetq; ſe pro peccatis noſtris. Ex peccata quidem noſtra humiliauerūt eum, ſed linore eius nos omnes ſanati ſumus. Hic congregauit nos ex omnibus regionibus, vſquequo reſurrectionem cordium noſtrorum de terra faceret, docens cunctos nos vnus eſſe ſubſtantię, & membra in alterutrum. Propterea debemus diligere vehementer, quia quicquid dilexerit proximum diligit animam propriam. N Ex hic ſermo manifeſtus ſit vobis chariſſimi nati in domino filiſ Iſraelitæ ſancti, qui paraſtis voſmetipſos ad deum ire, offerre voſmetipſos hoſtiam deo in omni ſanctitate: quoniam nec poteſt hæreditatem capere quiſpiam ſine ſanctitate. Aut nunquid ignoratis dilectiſſimi, q; aduerſarij virtutis veritati ſemper inſidiannr? Ex iccirco chariſſimi, obſeruate ne detis oculis ſomnum, aut dormitationem palpebris, proclamantes ad proprium conditorem die ac nocte, ac ſi forte quo egrediatur vobis adiutorium ab excelſor quo protegēte corda veſtra & cogitationes in Chriſto. Nam vere, o filioli, in domo ſumus latronis in habitans, & in vinculis mortis extamus vincti. Pro certo etiam dico vobis, q; noſtra negligentia & humiliatio, extranea commotio, non nobis ſolis eſt detrimentos ſed angelis labor exiſtit, & omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu, quia nondum vſq; requieuerunt propter nos. Vere nati mei, hæc noſtra humiliatio illis omnibus triſtitia eſt: ſicut iterum ſalus & gloriatio noſtra lartificationem eis ac requiem omnibus præbet. Vt autē cognoscatis, quia benignitas patris nō ceſſat, à quo motio facta eſt, beneficijs ſulciens ſemper vſq; in hodiernum diem, vt obnoxios faceret nos proprię morti, quoniam in noſtra ſumus poſſetate creati: vnde & illi poſtulant pro nobis ſemper, ſicut ſcriptum eſt: Immittit ſe angelus domini in circuitu timentium eum, & liberabit eos. Ergo filioli ſcire volo vos, ex quo factus eſt mundus vſq; nunc, vniverſa quæcunq; extra virtutem fuerunt, completa malitia ipſorum, & ipſi cognoscantur inter filios eſſe diaboli reputatos, propterea q; conantur vnicuiq; noſtrum ingerere propriam voluntatē. Nam pro certo eſt, q; cum ſe nouerit diabolus per ſuperbiam & inanem gloriam corollus fuiſſe deiectum, ideo & illi eos qui peruenerit in magna menſura, aggrediuntur in primis artifices exiſtentes per ſuperbiam & inanem gloriam, vt ſint aduerſum abterunt ſcientes q; per iſta ſegregent nos à Deo. Ex quia nouerunt, q; qui dilexerint proximum diligant Deum: ideo & illi cum ſint virtutis inimici, proprium ſeminant ſomi-

fomite simulationum in corde nostro, vt possideamus inimicitiam magnam aduersus alterutrum, ne vel de longe proximo colloquamur. O. In totum vere filioli volo vos etiam istud cognoscere, esse plurimos qui sustinuerint maximum certamen in conuersatione sanctissima, sed indiscretio interfecit eos. Vere filioli, quia non est tantum mirandum si negligatis vosmetipsos, quantum si non discernentes proprium opus incidatis in mensura diaboli, arbitantes quod iam vicini deifitis effecti, & expectantes fortem lucem, tenebris occupemini. Quid enim omnino fuerat opus, vt praeingens se Iesus linteo, ac ponens peluim, inferiorum sibi laueret pedes: Sed exemplum istud effecti, significans de conuersuris ad proprium illud supernumque principium. Initium quippe motus superbia existit, quae facta est in primis. Et ne si rursus post multa confoderis in corde tuo, & in tota anima tua, & in toto spiritu tuo, & in tota etiam anima, & in corpore toto, non poteris hereditarie capere regnum Dei. Vere filioli mei in domino, quae creatorum meum die ac nocte, a quo & habeo spiritum commendatum, vt aperiat oculos cordis vestri ad cognoscendam dilectionem nostram a vobis, quae habeo erga vos, & vt pateant auditis animae vestrae, ad conspiciendam confusionem propriam. Quisquis etenim cognouerit dedecus suum hic demum requirit & electam gloriam suam. Et quicumque cognouerit propriam mortem, iste iterum cognosce etiam suam aeternam vitam. Quasi prudentibus loquor vere filioli, quia timore neforte famas nos comprehendat in via, & in loco quo poteramus diuites fieri si velimus. Volebam autem videre vos ad faciem in corpore. Sed iam expecto tempus, quod est prope, in quo possumus ex ipso nos contuitu alterutrum peruidere, cum auferit dolor, tristitia, ac gemitus, cumque super caput exultatio extiterit vniuersorum. Erant & alia multa, quae velim dicere, sed si dederit occasionem sapienti, sapientior erit. Saluto omnes desideratissimos meos natos in domino per nomen.

Epistola tertia sancti Antonij abbatis.

P.

Scitis gratiam domini nostri Iesu Christi, quod propter nos pauper factus est cum diues esset, vt nos paupertate illius dicere mur i seruitus autem illius liberauit nos, & infirmitas eius constituit nos validos. Stultitia illius nos sapientes effecit. Si tamen iterum per mortem propriam resurrectionem faciat nostram, vt in hac possimus vocem magnam eleuare, dicentes: Tamen si nouimus secundum carnem sed creatura est in Christo noua. Vere charissimi in domino, dico vobis, quod iuxta minutias verbi libertatis, in qua cuncti liberi sumus effecti, alia habeo multa quae dicam vobis: sed non est horum tempus dicendi modo. Saluto interim vos omnes charissimi mei, nati in domino, filij Israelitae sancti secundum sensualem vestram extantiam. Vere inquam, de orbat vobis quasi propinquantibus proprio conditori, ad inquirendum salutem animarum vestrarum per testamentariam legem, licet propter multitudinem malitiae & malignitatis distinctionem ac libidinum voluptates refrigerit testamentaria illa lex, animaeque vestrae sensus officio obierint. Et ideo nequaquam potueritis animaduvertere sensualem & gloriosam essentiam, propter mortem qua corruerant. Ideoque scriptum est in scriptura diuina, quod sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Ergo ipse est vita totius rationalis naturae creatae, in ipso secundum effigiem imaginis eius. Ipse etiam existit sensus verus patris. Sed imago quidem genitoris inuerfabilis est, quae assumpta est. Praeter illam tamen vobis accidit malitia, in qua & vniuersi mortui sumus, extra naturam. Si quidem est substantia sensualis in Deo. Ergo omnibus, inquit, extra naturam est, acquisiuimus dominum tenebrosam ac prius plenam. Et in hoc testificamur vobis, quod totius vigoris scientia deficit a nobis. Ob quam etiam causam aspiciens genitor noster deus infirmitatem nostram, quod impossibiles sumus effecti gestare veritatem, ex quo huius rei gratia, bonitate propria venit visitationem facere creaturarum suarum, per ministerium sanctorum. Obsecro vos vniuersos in domino charissimi, vt intelligatis quae scribo vobis. Quia non dilectionem corporalem habeo in vos, sed charitatem spiritus, culturae Dei. Praeparate vosmetipsos ad conditorem vestrum ire. Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra: & scitote quid possumus restituere Domino, pro cunctis donationibus quae dedit nobis. Quia & ubi, & hic in ista habitatione, memoriam nostri facit pro-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

cit propter immensam bonitatem suam, & infinitam dilectionem, non faciens nobis secundum peccata nostra. Qui & solem vsq; fecit ministrare nobis, in tenebrosa domo. Lunam quoq; ac sydera cuncta, iubens deseruire vanitati periturae creaturae, propter corporum constabulationem. Aliasq; virtutes multas nobis ministrare praefecit, quas neq; vidimus corporis oculo. Quid ergo dicemus, quasi in aliquo boni fraudemur ab eo, quod ipse non fecerit nobis? Nunquid patriarchae non possunt pro nobis, aut sacerdotes non docuerunt nos? Nunquid prophetae pro nobis mortui non sunt? Aut Apostoli persecutionem non sustinuerunt pro nobis? Nunquid filius Dei dilectus, non pro nobis omnibus mortuus est? Ob quae viuere scilicet debemus & ipsi propterea, ad pergendum in omni sanctitate, ad proprium conditorem. Qui cernens creaturam non posse curare plagam quae facta fuerat ludaeis, proprijs videlicet membris, pater ipse creaturarum sciens infirmitatem, ac sensus eorum, motus est visceribus circa eos, & secundum multam dilectionem suam non pepercit vniuerso filio suo: sed ob nostram omnium salutem tradidit eum, & propter nostra peccata. Et iniquitates quidem nostrae humiliauerunt eum. Luctore autem eius nos omnes sanati sumus. Hic congregauit nos ex omnibus regionibus verbo virtutis suae, donec illam sensus nostrae resurrectionem efficeret, docens nos alterutrum existere in membris. Docet idcirco vniuersis nobis properantibus ad proprium conditorem, exercere habitudines nostrae, ac sensus officia ad agnoscendam dignitatem, boni maliq; discrimen: ut sciamus omnes illas lesu dispensationes, quas ille proprio dedit affectui, similis nobis factus per omnia, excepto peccato, propter vero multam malitiam nostram distinctionemq; malitiae, & graue dinem inconstantiae nostrae, factus est aduentus eius quibusdam quidem stultitia, alijs vero scandalum, alteri parti emolumentum: itemq; alijs sapientia & virtus, porro alijs resurrectio & vita. Q. Hoc quoq; manifestum sit vobis, quod aduentus illius factus sit omni mundo iudicium. Ecce enim, ait, veniunt dies dicit Dominus, & omnes scient me à minimo usq; ad maximum eorum, & auditum faciam usq; ad extremum terrae, ut omne os obstetare, & subditum fiat omnis mundus Deo. Qui cum cognouissent Deum, non ut creatorem proprium glorificauerunt. Erit propter recordiam suam, per quam nec potuerunt capere sapientiam eius. Sed vnusquisq; nostrum, vendidit semetipsum proprijs voluptatibus in malitiam, & ipsis seruus additus est. Ob quae ipse lesus exinanivit semetipsum à gloria, formam serui accipiens, ut illius seruitus nos liberaret. Stulti fuimus, & in stultitia nostra facinus gessimus. Assumpsit ille habitus stultitiae, ut nos faceret sapientes: inopes eramus, & in paupertate nostra omnis defecerat vigor à nobis. Item ille ob hanc assumpsit inopi formam, ut paupertate sua nos in omni sapientia & intellectu ditaret. Non solum autem haec sed insuper & infirmitatis nostrae figuram assumpsit, ut propria infirmitate nos robustos efficeret, obediens factus patri in omnibus vsq; ad mortem, mortem autem crucis: ut in sua morte & humilitate, illam cunctorum resurrectionem efficeret: cumq; destrueret qui mortis habebat imperiū hoc est diabolus. Igitur si pro certo liberabimus nosmetipsos in eius aduentum, profecto inueniemur discipuli lesu, & diuinæ hereditatis in spiritum habere des. *Chalcedonensis* in Domino, turbor vehementer & moueor in spiritu meo, quod nominibus amicis sumus, & cunctorum schemata baluamus in conspectu infidelium gloriantes. Sed metuo ne illud Pauli oraculum impleatur in nobis, quo sit: Habentes formam pietatis, virtutem autem eius negantes. De charitate vero quam habeo in vos, oro pro vobis ad Deum, ut consideretis vitam vestram, & hereditatem capiat is ea quae non videntur. Nam verum filio est, quod etiam si demus nos ipsos ex tota virtute inquirere Deum, nec sic quidem condigna gratia erit. Id enim inquitimus, quod nostrum existit, & quod naturale est substantiae nostrae.

R. Vere etiam charissimi in Dño, qui in omni sanctitate parastis vosmetipsos offerre hostiam Deo, quia nihil de ijs quae expediebant celabimus vobis: sed perspicua facientes testificabimus ea, quod aduersarij virtutis surripiunt veritati. Hoc quoq; cognoscite scientes, quod hic qui secundum carnem est, semper infectus eum qui secundum spiritum, & quod omnis qui voluerit pie vivere in Christo, persecutionem patitur. Propter quod lesus cognoscens tribulationes omnes ac tentamenta, veniens in mundo ad apostolos,

& sciens, q̄ per patientiam suam resolveret vniuersam inimici virtutem, id est, idololatriam, consolabatur dicens, Vos tribulationem habebitis in mundo, sed constantes estote, quia ego vici mundum. Dicebatq; eos dicens, Nolite timere mundum, quia omnes afflictiones mundi condignæ non sunt ad eam q̄ expectatur gloria. Nam si eos qui ante vos fuerunt prophetas persecuti sunt, & vos persequantur. Et si me oderunt, & vos oderint. Sed confidentes estote, quia vestra sapientia soluetis omnem inimici virtutem. De minutia vero verbi libertatis, in qua liberati sumus habeo alia multa dicere vobis, si dederō occasionē sapienti sapientior erit. Opus tamē habemus consolari inuicem exquis quibusq; sermonibus. Quod si vere perpexerit mens, iam nequaquā egebit loquelæ corporalis mendacio. Gaudeo autem in omnibus vobis, dilecti in domino viri Israelitæ sancti, secundum propriam sensualem extantiam. Quia primum quidē decebat rationabilem virum cognoscere semetipsum, deinde ut cognoscat, ea quæ sunt Dei, & vniuersas ipsius grauas, quasq; semper cum eo facit. Ac deinceps nouerit, q̄ omne peccatum, & totum quicquid querulosum existit, extra naturam est sensualis extantiae. Deniq; videns conditor noster, nos hæc extra naturam possidere arbitrio liberali, in quo hic moriebamur, horum causa visceribus pro nobis motus, propria bonitate voluit conuertere nos ad illud sine fine principium, visitationem fecit creaturatum, non parces sibi metipsum ob nostram vniuersorū salutem. Tradidit quippe se pro peccatis nostris, & iniquitates quidem nostræ humiliauerunt eum, sed liuore eius nos omnes sanati sumus. Verbo etiam virtutis suæ congregauit nos ex omnibus regionibus, ad extremum terræ vsq; ad vltimum orbis, docens q̄ essemus alterutrum membra. Quamobrem si pro certo parauimus nosmetipsos liberos facere in eius aduentu, scrutare semetipsum rationalis homo, quidnam possit retribuere Deo, pro cunctis donis quæ fecerunt nobis. S. Vnde & ego q̄q; deterrimus, qui hanc descripsi epistolam, expergetus à dormitione mortis, plurimum illud temporis, quod mihi fuit supra terram factum, existimo lucum & stum: lu-gens quidnam possum retribuere domino, pro omnibus quæ fecit mihi. In nullo enim frustrati sumus eorum, quæ non perfecit nobis in humilitate nostra. Angelos etiam suos nobis ministrare fecit, prophetasq; proprios vaticinari præcepit. Apostolos etiam suos nobis euangelizare iussit. Insuper vero illud omnium insignis est præceptorum, quod vni genitum suam formam seruisceit assumere pro nobis. Obsecro itaq; charissimi in domino vos, qui sanctorum existitis coheredes, vt excitare velitis proprias mentes in timore Dei. Sermo enim vobis iste fit manifestus, q̄ Ioannes qui dem præcursor Iesu, baptizauerit in remissionem peccatorum propter nos: spiritus autem sanctificati fuerimus in Christo. Præparemus nos ipsos nunc in omni sanctitate ad purgandam sensualem mentem nostram, vt simus mundi in baptizare Iesu, ad offerendum nosmetipsos hostiam Deo. Hic vero paracletus spiritus, qui consolatur nos, conuertiturus ad principium nostrum ad recuperandas hereditates proprias, & magisteria eiusdem spiritus consolantis. Huius rei gratia quocunq; in Christo baptizati sunt, Christum induiti sunt. Nec est masculus aut femina, non est seruus aut liber. Omnis etiam lingua corporum destruitur apud illos, accipientibus eis doctrinā spiritus sancti in tempore, quo sumunt hereditatem sanctam, & adorabunt patrem sicut oportet in spiritu & veritate. Manifestus siquidem fit vobis sermo iste, ne expectare velitis iudicium futurum in illa præsentia Iesu. Iam etenim aduentus illius omnibus nobis iudicium existit. Scitote etiam, quod omnes in se gestantes spiritum, recipiantur & vestiantur vestimento illo, quo sumus exuti iuxta sensualem nostram extantiam. Nam & ipse fit vox, veniens semper à Deo patre ad omnes illos, qui in se ipsum gerunt, dicens eis: Consolamini consolamini popule meus, dicit dominus, & facietes loquimini ad cor Ierusalem: Deus quippe visitationem continuo fecit creaturæ suæ, manifestans propriam bonitatem. Et vere charissimi, secundū minutias verbi libertatis, in qua liberati sumus, sunt & alia quamplurima quæ dicantur vobis. Sed si dederō occasionem sapienti, sapientior erit. Deus autem pacis det vobis gratiam discretionis, vt cognoscatis quæcunq; scribo vobis, quod mandatum fit domini. Custodiat vos idem totius gratiæ Deus sanctos in domino vsq; ad nouissimum flamen.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

Oro autem Deum semper pro omnium vestrum salute, in domino dilectissimi. Gratia domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Epistola quarta sancti Antonij abbatis.

Charissimis & honorabilibus, in domino salutem. Vere dilectissimi in domino, quia non in vno tempore tantum visitationem facit Deus creaturarum suarum, sed & constitutione mundi quoqueque venerint ad opificem Deum per testamentariam legem, nisi coadest Deus singulis in simplicitate, secundum gratiam per spiritum suum. De rationabilibus autem naturis, in quibus illud testamentarium refriguit, & officia animorum illorum mortificata sunt, ita ut ultra non inquirant cognoscere semetipsas secundum suam priorem conditionem. Atque irrationabiles omnino effectae, seruierunt creaturae potius, quam creatori. Idem vero conditor, propria bonitate nostri visitationem effecit per testamentariam legem, quoniam substantia immortalis existit. Quoqueque igitur digni habiti sunt gratia, & concreuerunt per suam cardinales legem, edocili sunt per spiritum sanctum, accipientes filiorum adoptionis spiritum. Hi etiam praevaluerunt adorare conditorem proprium sicut oportet. De quibus & Paulus: Quia non perceperunt promissiones propter nos. In sua vero sibi dilectione volens ipse cum filiorum Deus visitationem facere refrigerationis nostrae ad dispensationis, excitauit Moysen doctorem legis, qui daret nobis legem in littera. Et fundauit nobis veritatis domum, quae est ecclesia catholica, quam creauit volens convertere Deus ad primum initium. Et quia Moyses quidem adificauit ut praedecens, idcirco non timebimus asserere, eundem latorem legis vnum esse ex praecursoribus. Et quia spiritus, qui fuit cum Moysese idem sit operatus & in choro sanctorum, omnesque petierunt de vniigenito dei. Item Ioanncs vnus de praecursoribus extat, & ideo lex & prophetiae usque ad Ioannem. Atque hinc regnum caelorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Prudentes autem qui spiritu ferebant, quod nulla creatura possit curare illam grandissimam plagam, nisi sola beatitudo dei, qui est vniigenitus eius, quemque & destinauit salutem totius orbis, qui & est medicus magnus, potens curare ingentem plagam sua bonitate, pater creaturarum non pepercit vniogenito propter nos, cum pro nostra vniuersorum salute tradens, pro peccatis nostris & pro iniquitatibus. Et ipse quidem semetipsum humiliavit, sed illius timore nos omnes sanati sumus; verborumque virtutis suae congregauit nos ex omnibus regionibus, ab extremo terrae usque ad vltimum orbis, faciens resurrexerunt cordium nostrorum a terra: docuit nos aliterum existere membra. Obsecro ergo vos charissimi in domino ut intelligatis scripta, quia Dei mandata sunt: Magnum quippe nobis est hoc, ut aduertamus mentem ad formam quam assumpsit Iesus propter nos, eo quod per omnia nobis similis fuerit, excepto peccato. Decet etiam ut & nos ipsi liberemus ipsos nos in eius aduentum, & illius stultiia nos sapientes efficiat, paupertas ipsius dicat, & infirmitas robustos ostendat, & ut ipse omnium resurrectio fiat, destruens eum qui mortis habet imperium. Tunc enim cessabimus opus habere secundum carnem in lesum aduentu. Namque Iesus cooperatus nobis in bono seruitio, usqueque destruas malitiam nostram. Tunc quoque dicet nobis Iesus: Iam non vocabo vos seruos, sed fratres. Quando igitur sic eos vocauit Deus, ut acciperent spiritum filiorum adoptionis, tunc & spiritus sanctus docuit eos adorare patrem, sicut oportebat. Vnde & mihi quoque de terrimo iunctio Iesu tempus istud in quo aduenimus factum est laetificatio, & iuctus, & fletus: quoniam & multi de genere nostro induerunt indumenta pietatis, virtutem vero negauerunt. Quamobrem & ego in his quidem laetifico, qui praeparauerunt semetipsos liberare in aduentu Iesu: in illis vero lugeo, qui interpellant nomen Iesu, & faciunt voluntates cordis & carnis. Nec non & eos desero, qui intuentur longitadinem temporis, pusillanimes effecti sunt, & spoliauerunt se pietatis amictu, facti sicut bestiae. Agnoscant vero huiusmodi dicentes: Quia iam non vocabo vos seruos, sed amicos & fratres: quia quae cumque nota fecit mihi pater, manifestavi vobis. Confitectes igitur mente, quod agnouerunt semetipsum secundum sensualem suam substantiam, dederunt vocem dicentes: Quia etiam cognouimus te aliquando secundum carnem, sed nunc iam non nouimus: quia accipientes filiorum adoptionis spiritum, exclamauerunt dicentes: Non enim accepimus spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepimus

pium

DE S. ANTONIO ALPHABETVM III.

primus spiritum adoptionis in quo clamamus, Abba pater. Nunc ergo Deus, cognouimus quæcumq; donasti nobis, & scimus quoniam filij sumus, & heredes erimus. Hæc redēs quidem Dei, coheredes aut Christi. Manifestus igitur sit vobis iste sermo, quod nisi quis præparauerit emendationem propriam, nec creatus fuerit ex tota virtute, quod huic aduentus Saluatoris in iudicium fiet. Quibusdam enim est odor mortis, in mortem, quibusdam autem odor viæ in vitam, propterea quod in ruinam & in resurrectionem multorum positus sit in Israel, & in signum contradictionis. Quapropter obsecro vos, ne negligatis salutem propriam: sed unusquisq; vestrum scindat cor, & non vestimenta, ne forte amicti habitu iniusto, paremus vobis iudicium. Ecce enim iam appropinquabit tempus, in quo probentur vniuscuiusq; vestrum opera. De minutia vero verbi, erant alia quæ scriberentur vobis, sed scriptum est: Da sapienti occasionē, & sapientior erit. Saluto vos omnes in domino, à minimo vsq; ad magnum. Deus autem pacis custodiat vos vniuersos charissimi.

Epistola quinta sancti Antonij abbatis.

V.

Antonius dilectissimis natis filijs Israelitis secundum sensualem ipsorum extantiam. Non enim necesse est nominari vocabula quæ transeunt, quia filij estis Israel. Adhuc vere nati mei, dilectio quam habeo in vos, nō est dilectio corporalis: sed est charitas spiritus culturae Dei. Propterea autem nec defatigor obsecrans Deum die ac nocte pro vobis, vt possitis cognoscere gratiam quæ concessa est vobis. Quia non in vno tempore visitationem facit creaturarum suarum: sed à constitutione mundi modelatur Deus proprias creaturas per generationes singulas, expergefaciens quemq; occasionibus quibusdam & gratia. Nunc itaq; filijoli, nolite negligere proclamantes ad Dominum die ac nocte, compellātes benignitatem patris, vt hoc donet vobis adiutoriū de caelo, docēs vos vsq; quo cognoscatis, quid in se habeat. Nam vere filijoli, qui in propria nec constitutus, habitantes & in latronis domo & manentes, nec nō & mortis vinculis obligamur nunc. Quapropter ne dederitis somnum oculis vestris, nec palpebris dormitationem, offerētes vobismetipsos sacrificium Deo in omni sanctitate, quem nemo hereditare potest sine sanctimonia. Vere charissimi in Dño, manifestus sit vobis iste sermo, & id quod bonum est faciat, in quo & vniuersos reficitis sanctos, alacritatem animoq; præbentes, obsequium angelorū, & Iustificatiōem Iesu. Quoniam necdum requiem habuerunt propter nos, vsq; ad hanc horam. Sed & mihi deterrimo hac habitanti in lutea domo, eandem lætitiā in spiritu meo præbete. Vere etenim filijoli, quia nostra incommoditas & inutilitas dolorem eis omnibus præbet, vtuntur lachrymis atq; gemitibus pro nobis in conspectu conditoris, & ob hoc cum sanctorum etiam Deus, irascitur supra opera nostra maligna, propter gemitum sanctorum, sicut iterum profectus & emendatio nostrorum animorum, alacritatem præbet choro sanctorum. Et vtuntur prece multa atq; læticia in exultatione coram creatore nostro. **X** Ipse quoq; sanctorum opifex lætatur in operibus nostris, & propter testimonium sanctorum donat nobis charismata immensa. Igitur vt cognoscatis quod Deus diligit semper propriam creaturam, eo quod sit immortalis extantiae, non est resoluenda corporibus, aspiciens sensualem naturam ipse, quod mortua omnino perrexisset in abyssum: & illud testamentarium refriguisset. Tum idem Deus propria bonitate eandem visitat ex morte, per Moysen & edificare volens, & magnam curare plagam, & gestiens convertere eam ad pristinam concordiam. Sed potens discessit ab eis. Adhuc insuper & omnis prophetarum chorus, & edificauerunt super fundamentum Moysi. Sed nec isti valuerunt mederi ingentem plagam membrorum suorum. Cernentesq; quod cessasset virtuteorum, iterato adhuc vniuersis sanctorum chorus collectus in vnum, orationes refert in conspectu proprii conditoris, dicens: Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus in iherusalem? Quare ergo nō ascendit sanitas filie populi mei, Domine curauimus Babylonem, & non est sanata. Nunc fugiemus ab ea, petentibusque cunctis benignitatē patris de vnigenito quod nisi ipse in terris calcaret, nulla creatura curare possit ingentē plagam. Huius rei causa, bonitate, propria vocē dedit, dicens: Fili hominū, facito tibi galea captiuitatis. Voluntas itaq; patris vnigenito nō pepercit pro nostra omnium salute, sed tradidit eum pro peccatis nostris. Et iniquitates quidem

E

nostræ

nostra humiliaverunt cum sed liuore eius nos omnes sanati sumus. Congregans ipse nos ex omnibus regionibus, à summo terre vsq; ad extremum orbis: faciens resurrexionem sensum nostroru de terra, & docens nos quod alterutrum membra sumus. Attendite ergo filioli, ne forte illud oraculum Pauli impleatur in vobis, Habētes quidem formam pietatis, virtutem autē eius negātes. Quamobrem vnusquisq; nostrum scindat proprium cor, deffens in conspectu eius dicens: Quid retribuam Domino, pro omnibus bonis quae retribuit mihi? Formido iterum filioli, ne forte illud eloquium impleatur in nobis: Quae utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem? Vere filioli, quia sicut prudētibz loquor, intelligatis quae dico vobis: Quod nisi vnusquisq; vestrum exuerit omnem puluerem naturae huiusmodi materiae, & abre nunciauerit ei & omni operationi eius ex toto corde, expandentq; manus cordis suum ad vniuersum patrem, & ipse visceribus moueatur circa laborem eius, & donec ei inuisibilem ignem qui comburat omnem immunditiam ab eo, ac principatui ipsū expurgans, tunc spiritum suum sanctum faciat habitare vobiscū, & sic possimus habitare patrem sicut oportet. Nam quamdiu fatiscimus naturali materiae, velut inimici existimus angelorum, Dei, atque sanctorum eius. Nunc ergo obsecro vos dilectissimi in nomine Domini nostri Iesu Christi, vti ne velitis negligere propriam vitam: nec confundat exiguitas temporis illud sine fine tempus, ne pellicula carnis corruptibilis confuscet regnum ineffabilis lucis, neq; condemnatiois locus exitialis in angelis exterminet sedes. Vere filioli, quia anima mea phantasma patitur, & spūs meus in pavore cōstitit, qd vniuersi nos velut gurgite immersi sumus, & vt ebrj musto consistimus, cum vnusquisq; nostrum proprie distrahit voluntati. Huius enim dominio subiugamur, nolentes at tollere oculos nostros ad corli gloriam inquirendā, & illam sanctorum omnium operationem illustrem, ipsorum vestigijs inherentes. Vt ergo scitis qd coeli sancti siue angeli, siue sedes, siue dilationes, siue Cherubim, siue Seraphim, siue sol, siue luna, siue astra, siue patriarchae, siue prophetae, siue apostoli, siue diaboli, siue Sathanas, siue spiritus maligni, siue principes aeris huius: & ne plura dixerim, siue masculus, siue foemina, secundū principium creaturae suae, ex vno sunt oēs, excepta sola perfecta ac beata trinitate patris & filij & spūs sancti. Propter bonum vero quorundam motum, opus fuit ut Deus horum nomina vocitaret, & secundum studia ipsorum, his qui amplius profecerunt attribuit super excellentem gloriam dignitatis.

Epistola sexta beati Antonij abbatis.

Y.

DEbet rationalis homo paratus esse, ut liberet semetipsum in aduentu filij Dei, cognoscens se esse secundum sensualem suam extantiam. Quia quicumq; cognouerit semetipsum, cognoscat & dispensationem proprii conditoris: vel quaecunque facit in proprijs creaturis. Dilectissimi nobis in Domino, membra nostra & coheredes sanctorum, obsecro vos in nomine Iesu Christi facere vt praestet iis vobis omnibus discretionis spiritum, in ad discendum & sciendum dilectionem. Nam habeo in vobis quia non est corporalis dilectio, sed est spiritualis charitas diuinæ culturae. De nominibus vero corporum nostrorum, non opus est nominari ea: pertransiunt enim. Cognoscat autem homo id quod verum est nomen, propter quod & Iacob luctanti per totam noctem cum Angelo, nomen illi erat Iacob. Mane autem factio, vocauit nomen ipsius Israel, quod est mens videns Deum. Puto etenim non ignorare vos, quod aduersarij virtutis obideant veritatem. Vnde nec in vno tantum tempore Deus visitat proprias creaturas, sed ab exordio mundi. Nonnulli enim parauerunt se venire ad proprium conditorem per testamentariam ipsius legem, edocti ab illo adorare opificem suum sicut oportet. Quoniam vero per passionē infirmitatis, & grauedinem corporis, ac distinctionem malignam, refriguit testamentarij illud: & officia sensus animae lassauerūt. Idcirco non potuerunt exquirere proprie secundū suam errationem, qd esset substantia immortalis non correfoluenda corporibus, vnde nec praeualuit semetipsum liberare iniustitia. Huius rei gratia aggressus est eos Deus per scripturam legem, vt doceret eos adorare patrem sicut oportet. Sed quoniam Deus vnus existit, & secundū sensualem essentiam in idipsum est vnitus, sit iste vobis sermo manifestus, quod omnis locus in quocunq; non fuerit consonantia, illic brilla congrunt filioli, &

DE SANCTO ANTONIO. ALPHABETVM III.

bi & iudicia faciunt oriri apud semetipfos. Videns autem cōditor quod plaga eorum magnificata fuerit vehementer, & opus haberet remedium Iesu medicū veri (Ipse enim vnigenitus creator illorum existit, & ipse curat eos) misit ante se instruatorem domus, ac ille nequaquā proficiens abiit sibi. Itemq; Deus excitauit prophetarum choros per spiritum suum, qui a edificauerunt quidem super fundamentum Moisi. Veruntamen nec isti quidem poterunt, sed eodem modo dereliquentes abierunt sibi, & ipsi cuncti spiritum in se gerentes peruiderunt plagam quod insanabilis esset, & quia per nullam creaturarum curari possit, nisi per vnigenitum qui sensus est patris, & imago eius existit: cuius etiam imaginis effigie tota facta est creatura. Agnoscētes liquido qd hic saluator & medicus existeret magnus, collecti sunt in idipsum omnes, & retulerunt orationes pro commembranceis suis, qui sumus nos, proclamantes ac dicentes: Nunquid refina est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non ascendit sanitas filie populi mei? quia curauimus eam, & non est sanata. Nunc ergo ibimus ad ipsū.

Z At ipse Deus supereminenti & non simulata dilectione et sua affuit nobis per sanctos suos, dicens: Fili hominis, facito tibi captiuitatis vasa. Ipse quoq; in forma Dei existens, non rapinam arbitratus esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanīuit formam serui accipiens, & obediens factus est usq; ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu Christi omne genua curuetur celestium, terrestrium, & inferorum: nomeniq; lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Nunc ergo charissimi, sermo iste sit vobis manifestus, quod benignitas patris nō pepercit vnigenito propter nosse tradidit eum propter nostram omnium salutem, tradens ipse semetipsum propter peccata nostra. Et iniquitates quidem nostræ humiliauerunt eum: sed liore eius nos sanati sumus. Ipse quoq; verbo virtutis sue, congregauit nos ex omnibus regionibus, ab extremo terræ usq; ad vltimū orbis, faciens resurrectionem sensuum nostrorū, & remissionem peccatorum: docēs nos alterutrum existere membra. Quapropter obsecro vos fratres in nomine Iesu Christi, vt cognoscatis hanc tam magnam dispensationem, quod similis nobis per omnia fuerit excepto peccato. Debet autem vniuersa rationalis natura, propter quam maxime saluatore aduenit, ut diiudicaret habitudinem suam & ignorantiam proprii sensus, distinctionemq; dare inter medium mali ac boni, liberari quærens per eius aduentum. Etenim quotquot liberi facti sunt per illius dispensationem, hi vocati sunt serui Dei. Quod tamen necdum perfectum est, nisi quod tantum in tempore suo iustum existit, & deducit ad filiorum adoptionem. Nam is saluator noster, sciens quod appropinquaret accipere spiritum filiorum adoptionis, dedit vt etiam cognoscerent eum docti à spiritu sancto, quod aduentus Iesu factus sit hominibus iudicium. Vnde & vos charissimi in Domino, cognoscite vosmetipsos, vt ad hæc & tempus possitis cognoscere, & parati sitis offerre vos ipsos sacrificium Deo. Vere charissimi in Domino hæc tanquā rationalibus vobis scribo, qui & potuistis cognoscere vosmetipsos. Scio enim quod quicumq; cognouerit semetipsum agnoscat & deum. Qui vero cognouerit Deum, agnoscat & dispensationes illius, quas effecit in propriis creaturis. Manifestus quoq; sit vobis iste sermo: non corpoream dilectionem habeo in vobis, sed charitatem spiritus cultus Dei: eius videlicet Dei, qui gloriatur in consilio iustorum. Parate ergo vos ipsos dum habetis qui pro vobis exorēt, & postulantes pro vestra salute: vt ignē quem venit ipse mittere super terram, immittat cordibus vestris, vt possitis exercere habitus diues vestras. Et dei sensum officia ad cognoscendum discernere malignum à bono, à sinistra dexteram, à substantia in substantiam. Sciens enim Iesus quod imperium diaboli materia facit, aduocās discipulos dixit eis: Nolite thesaurizare vobis super terram, nec solliciti sitis de crastino. Crastinus enim dies sollicitus erit de se. Vere fratres scitis, quod tempore ventorum prosperitatis, omnis gubernator plaudet sibi in contrariis vero quæque ventorum, omnis gubernator manifestatur. Intelligite ergo tempus, in quod aduenimus, quale sit. De minutia autem verbi libertatis erant plurima quæ dicerentur vobis: sed si dederō occasionem sapienti, sapientior eritis: Saluto vos à minimo usq; ad maximum.

Epistola septima sancti Antonij abbatis.

A.

Antonius omnibus dilectissimis fratribus, in Domino salutem. Non deficio me morans vestri, qui estis catholice ecclesie membra. Agnoscere autem vos volo dilectione quam habeo in vobis quia non est corporea, sed est dilectio spiritus culturæ Dei. Corporum quippe nostrorum amicia in substantia & in cōstantia: sæpe ab extraneis ventis. Cuncti vero, qui timent Dominum & custodiunt mandata eius, serui sunt Dei. Sed non est in ipsa seruitute perfectio, nisi quod tantum iusta tenet, deducens filiorum adoptionem. Propter quod & propheta & apostoli omnisq; sanctorum chorus Deo suscepti, ut crederetur ei apostolica prædicatione, per voluntatem patris vincti Christi, effecti sunt. Denique Paulus ait: vinctus Iesu Christi vocatus apostolus. Scripta itaq; lex cooperatrix fiat vobis in hoc seruitio, usquo dominari possumus omni vitio, & perficiamur in optimo ministerio virtutis per apostolicum mandatum. Quia si prope fuerimus effecti ad accipiendum donū, tunc dicet nobis Iesus: Quia iam non vocabo vos seruos meos, sed amicos & fratres: quia quæcumq; nota fecit mihi pater, reuelauit vobis. Quotquot enim proposuerunt, edocti sunt per spiritum sanctum, hi cognouerunt semetipsos secundum sensualem suam exantiam, in ipsa vero sui cognitione proclamauerunt, dicentes: Non enim accepimus spiritū seruitutis iterum in timore: sed accepimus spiritum filiorum adoptionis in quo clamamus: Abba pater: vt cognoscamus quanta nobis donauerit Deus, quia & filij sumus & hæredes: hæredes quidem Dei, & cohæredes sanctorum. Fratres dilectissimi, omnis virtus nō est aliena vobis, sed vestra existit, si tamen inculpabiles sitis à mala vita, Deo autem manifesti. In mala enim anima non intrabit spiritus Dei, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sancta quippe est virtus, fugiens ab omni dolo. Vere dilectissimi, quia si licet rationalibus scribo vobis, & quasi potētib; cognoscere vosmetipsos. Quia qui se metipsum cognouerit, Deum cognouit. Qui vero cognouerit Deum, hunc adorare debet sicut oportet. Et charissimi in Domino cognoscite vosmetipsos, quia qui semetipsos cognoscunt, & tempus cognouerunt: qui vero cognouerunt tempus, nō poterunt statuerē semetipsos immobiles à diuersitate linguarum. De Acrio vero qui in Alexandria surrexit, & loquitur aliena verba de vnigenito, cuiq; & qui sine tempore est, tempus non adiciuit, & ineffabilis finem inter creaturas non dedit, immobilis immobilitatem non affixit.

VITA SANCTI HILARIONIS, A Beato Hieronymo descripta.

Cripturus vitam beati Hilarionis, habitatorem eius inuoco spiritum sanctum, vt qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, vt facta dictis exequantur. Eorum enim qui fecere virtutes (vt ait Crispus) tanta habetur merita, quantum ea verbis potuere attollere præclara ingenia. Alexander Magnus Macedo, quem vel arietē, vel pardum, vel hircum caprarum Daniel vocat, cum ad Achillis tumulū peruenisset, Felicem te (ait) iuuenis, qui magno fructus præcone meritū, Homerum videlicet significans. Porro mihi tanti ac talis viri conuersatio vitæq; dicenda est, vt Homerus quoque si adesset, vel inuideret materiz, vel succumberet. Quamquam enim sanctus Epiphantus Salaminæ Cypri episcopus, qui cum Hilarione plurimum versatus est, laudem eius breui epistola scripserit, quæ vulgo legitur, tamen aliud est locis communibus laudare defunctum, aliud defuncti proprias narrare virtutes. Vnde & nos fauore magis illius quàm iniuria ceptum ab eo opus aggredientes, male dicorum voces contemnimus, qui olim detrahentes Paulo meo, nunc forte detrahent & Hilarioni, illum solitudinis calumniari, huic obijcientes frequentiam vt qui semper latuit, non fuisse; qui à multis visus est, visis existimetur. Fecerunt hoc & maiores eorum quondam pharisæi, quibus nec Ioannis eremus ac ieiunium,

nec Do-

*Epiphanius arguens
non in his locis*

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

nec Domini saluatoris turbe cibi potusque placere. Verum destinato operi imponam manum, & Scyllae canes obturata aure transibo. Hilarion ortus vico Thabatha, qui circiter quinque milia à Gaza vrbe Palaestinae ad austrum situs est, cum haberet parentes idolis deditos, rosa (vt dicitur) de spinis floruit. A quibus missus Alexandria, grammatico traditus est: ibique quantum illa patiebatur aetas, magni ingenij & morum documenta praeiuit, in breui charus omnibus & loquendi arte gnarus. Quodque his maius est omnibus, credens in Dominum Iesum, non Circi furoribus, non aene sanguine, non theatri luxuria delectabatur, sed tota illi voluntas in Ecclesiae erat congregatione. Audiens autem tunc celebre nomen Antonij, quod per omnes Aegypti populos ferebatur, incensus visendi eius studio, perrexit ad eum. Ei statim vt eum vidit, mutato pristino habitu, duobus sere mensibus iuxta eum mansit, contemplatus ordinem vitae eius, morumque gravitatem. Quam creber in oratione, quam humilis in suscipiendis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortandis esset & vt continentiam, cibique eius asperitatem nulla vniquam infirmitas frangeret. Porro frequentiam eorum, qui ad eum ob varias passionibus aut impetus daemonum concurrerant, vltra non ferens: nec congruum esse ducens, pati in eremo populos ciuitatum, siquid sibi magis incipiendum esse, vt coepisset Antonius, illum quasi virum fortem vihoriz praemia accipere, se necdum militare cepisse, reuersus est cum quibudam monachis ad patriam: & parentibus iam defunctis, partem substantiae fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino referuans, & timens illud de Actibus Apostolorum, Ananias & Sapphirae vel exemplum, vel supplicium, maximeque Domini memor, dicentis: Qui non renunciauerit omnibus quae habet, non potest meus esse discipulus. Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus & armatus in Christo, solitudinem quae in septimo miliario à Maioma Gazae emporio per litus euntibus Aegyptum ad leuam flectitur, ingressus est. Cumque essent cruenta latrocinij loca & propinqui amicis eius imminens periculum denunciaret, contempsit mortem, vt mortem euaderet. Mirabantur omnes animum, mirabantur statem, nisi quod flammam quaedam peccatoris, & scintillae fidei in oculis relucebant. Lenes erant genae, delicatus corpus & tenue & ad omnem iniuriam impatiens, quod leui vel frigore vel aestu posset affligi. C. Igitur sacco tantum membra coopertus & pellicem habens ependytem (id est superindumentum) quem illi beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum, inter mare & paludem, vasta & terribili solitudine fruebatur, quindecim tantum carycae post solis occasum comedens: & quia regio latrocinij infamis erat, nunquam in eodem loco mansitans. Quid faceret diabolus: quo se verteret? Qui gloriabatur ante, dicens: In caelum ascendam, super lydera caeli ponam thronum meum, & ero similis altissimo: cernebat se vinci à puero, & prius ab eo calcatum fuisse, quam per aetatem calcare potuisset. Titillabat itaque sensus eius, & pubescenti corpori solita voluptatum incendia suggererebat. Cogebatur tyrunculus Christi cogitare quod nesciebat, & eius rei animo pompam voluere, cuius experimenta non nouerat. Iratus itaque sibi, & peccus pugnis verberans, quasi cogitationes ea de manibus posset excludere: Ego, inquit, aselle faciam vt non calcitres, nec te hordeo aliam, sed palea. Fama te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per aestus indagabo & frigora, vt cibum potius quam lasciuia cogites. Herbarum ergo succo & paucis carycis post triduum vel quatuoriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum sodiens: vt iuniorum laborem labor operis duplicaret. Simulque fuscillas iuncotextens, emulabatur Aegyptiorum monachorum disciplinam, & Apostoli sententiam, dicentis: Qui autem non operatur, non manducet: sic attentus, & iunctum ex eo corpore, vt ossibus vix haereret. Quadam nocte coepit infantum audire vagitus, balatus pecorum, mugitus bouum, planctum quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exercitus, & rursus variarum portentosa vocum, vt ante sonitu quam aspectu territus cederet. Intellexit daemonum ludibria, & pro volutus genibus, Christi crucem signauit in fronte: talique armatus caside, & lorica fidei circumdatus, iacens fortius praehabatur, amodo videre desiderans, quos horrebatur audire, & sollicitis oculis huc illucque circumspiciens. Cum interim ex impro-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

fo, splendente luna, cernit rhedam feruentibus equis super se irueret: cumq; in clamas-
 fer lesum, ante oculos eius repentino terræ hiatu pompa omnis absorpta est. Tunc
 ille ait: Equum & ascensorem proiecit in mare. Et, Hi in curribus, & hi in equis, nos
 autem in nomine Dei nostri magnificabimur. Multæ sunt tentationes eius, & die
 nocteque variæ dæmonum insidiæ, quas si omnes narrare velim, modum excedam
 voluminis. Quoties illi nudæ mulieres cubanti, quoties esurienti largissimæ appa-
 ruere dapes? Interdum orantem, lupus ululans & vulpecula ganniens transiuit,
 psallentique gladiatorum pugna spectaculum præbuit, & vnus quasi interfectus, &
 ante pedes eius corruens, sepulturam rogauit. Orauit semel fixo in terram capite,
 & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens, nescio quid aliud cogitabat:
 insiluit dorso eius festinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans:
 Eia, inquit, cur dormitas? cachinnansque desuper, cum defecisset, an hordeum vellet
 accipere, sciscitabatur. Igitur à sexto decimo vsque ad vicesimum suæ ætatis an-
 num, æstus & pluias breui tugurionculo declinauit, quod iunco & carice (id est,
 herba agrestis & spinosa,) texerat. Extructa deinceps breui cellula, quæ vsque
 hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc est statu-
 ra sua humiliore, porro longitudine paulo ampliore, quàm eius corpusculum patie-
 batur, vt sepulchrum potius quàm domum crederes, capillum si mel in anno die Pa-
 schæ torondit super nudam humum stratumq; iunctum vsque ad mortem cubitauit,
 saccum quo semel fuerat indutus, nunquam lauans, & superfluum esse dicens, mun-
 dicias in cilicio quærere. Nec mutauit alteram tunicam, nisi cum prior penitus scissa
 esset. Scripturas quoque sanctas memoriter tenens, post orationes & psalmos quasi
 Deo præsentem recitabat. Et quia longum est per diuersa tempora carptim ascensum
 eius edicere, comprehendam breuiter, ante lesoris oculis vitam eius pariter expo-
 nens, & deinceps ad narrandi ordinem regrediar. D Vicesimoprimo anno vsq;
 ad vicesimumseptimum, tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua
 frigida comedit, & alijs tribus panem aridum cum sale & aqua. Porro à vigesimo-
 septimo vsque ad tricesium, herbis agrestibus, & virgultorum quorundam radici-
 bus crudis sustentatus est. A tricésimo autem primo vsque ad tricésimumquintum,
 sex vncias hordeacei panis, & coctum modice holus absque oleo in cibo habuit. Sen-
 tiens autem caligare oculos suos, & totum corpus impetigine & pumicea quadam
 scabredine contrahi, ad superiorem vlsium adiecit oleum, & vsque ad sexagesimum
 tertium vitæ suæ annum hoc continentia cucurrit gradu, nihil extrinsecus aut po-
 morum, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustans. Inde cum se videret corpore defa-
 tigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à sexagesimoquarto anno vsq;
 ad octogesimum pane abstinuit, incredibili feruore mentis, vt eo tempore quasi no-
 uus accederet ad seruitutem Domini, quo cæteri solent remissius viuere. Fiebant au-
 tem ei de farina & comminuto holere forbitiunculæ, cibo & potu vix quinque vncias
 appendentibus: sicq; complens ordinem vitæ, nunquam ante solis occasum, nec die-
 bus festis nec in grauissima valetudine soluit ieiunium. Sed iam tempus est vt ad or-
 dinem reuertamur. Cum habitaret adhuc in tuguriolo annos natus decim & octo,
 latrones ad eum nocte venerunt, vel existimantes habere aliquid quod tollerent, vel
 in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum imperus non pertime-
 sceret. Itaque inter mare & paludem à vespere usq; ad solis ortum discurrentes, nun-
 quam locum eius cubiculi inuenire potuerunt. Porro clara luce reperto puero, quasi
 per iocum: Quid, inquirunt, faceres, si latrones ad te venirent? Quibus ille respondit:
 Nudus latrones non timer. Et illi: Certe, aiunt, occidi potest. Possunt, inquit, possumus
 & ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius
 & fidem, confessi sunt noctis errorem, cæcatisq; oculos, correctiorem deinceps vi-
 tam pollicentes. Viginti & duos iam in solitudine habebat annos, fama tantum
 notus omnibus, & per totas Palæstinæ vulgatus vrbes, cum interim mulier quædam
 Elutheropolitana cernens despectuise haberi à viro ob sterilitatem (iam enim per
 annos quindecim nullos coniugij fructus dederat) prima irrumperè causa est ad bea-
 tum Hilarionem, & nihil tale suspicanti, repente genibus eius aduoluta: Ignosce, in-
 quit,

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

quit, audacia, ignosce necessitati meæ. Quid auertis oculos? quid rogantem fugis? Noli mulierem aspicere, sed miseram. Hic sexus genuit saluatorem. Non habent san-
 opus medico, sed qui male habent. Tandem substitit, & post tantum temporis visa
 muliere, interrogauit causam aduentus eius, ac fletum. Et postquam didicit, leuatis
 cum filio. E. Hoc signorum eius principium, maius aliud signum nobilitauit Ari-
 stæneta Helpidij, qui postea Præfectus prætorio fuit vxor, valde nobilis inter suos,
 & inter Christianos nobilior, reuertens cum marito & tribus liberis à beato Anto-
 nio, Gazæ propter eorum infirmitatem remorata est. Ibi enim, siue ob corruptum
 aerem, siue (vt postea claruit) propter gloriam Hilarionis serui Dei, heihitritzo (mor-
 bo, uidelicet imperfectæ febris tertianæ) pariter arrepti, omnes à medicis desperati
 sunt, lacebat uiolans mater, & quasi inter tria filiorum discubens cadauera, quæ prius
 plangeret nesciebat. Cognito autem quod esset quidam monachus in vicina solitudi-
 ne, oblata matronalis pompæ, tantum se matrem bouerat: vadit comitâta a neclulua
 & eunuchis, vixq; à viro periculum est, vt affello sedens pergeret. Ad quem cum per-
 uenisset, Per ego te, ait, Iesum clementissimum Deum nostrum obtestor, per crucem
 & sanguinem, vt reddas mihi treis filios, & glorificetur in vrbe gentium nomen do-
 mini saluatoris, & ingreditur seruus eius Gazam & Marnas corruiat. Reuente illo,
 & dicente, nunquam se egressurum de cella: nec habere consuetudinem, vt non mo-
 do ciuitatem sed ne villulam quidem ingrederetur, prostrauit se humi crebris clami-
 tans: Hilarion serue Christi, redde mihi liberos meos. Quos Antonius tenuit in Aeg-
 ypto, à te seruauerunt in Syria. Flebant cuncti qui aderant, sed & ipse negans fleuit.
 Quid multas? Non prius mulier recessit, quàm ille pollicitus est, se post solis occasum
 Gazam introiturum. Quo postquam venit, singulorum lectulos & arentia mem-
 bra considerans, inuocauit Iesum. Et omnia virtus, quasi de tribus fontibus sudor
 pariter erupit, eadem hora acceperunt cibos, lugentemq; matrem cognoscentes, &
 benedicentes Deum, san. Si manus deosculati sunt. Quod postquam auditum est,
 & longe lateq; percrebuit, certatim ad eum de Syria & Aegypto confluebant, ita vt
 multi crederent in Christum, & se monachos profiterentur. Necdum enim tunc mo-
 nasteria erant in Palaestina, nec quisquam monachum ante sanctum Hilarionem in
 Syria nouerat, ille fundator & eruditor huius conuersationis & studij in hac provin-
 cia fuit. Habebat dominus Iesus in Aegypto senem Antonium: habebat in Palaesti-
 na Hilarionem iuniorem. Pacidia vicus est Rhinocoruræ, vrbs Aegypti. De hoc
 (sunt decem iam anni) cæca mulier adducta est ad beatum Hilarionem: oblataq; es-
 à fratribus (iam enim multi cum eo monachi erant) omnem se substantiam expen-
 disse ait in medicos. Cui respondit: Si quæ in medicis perdidisti dedisses pauperibus,
 curasset te verus medicus Iesus. Clamante autem illa, & misericordiam deprecante
 expuit in oculos eius: statimq; saluatoris exemplum virtutis eadem profectura est.
 Auriga quoque Gazensis in curru percussus à dæmone, totus obrigit, ita vt nec ma-
 nam à girare, nec cervice posset reficere. Delatus ergo in lecto, cum solam lin-
 guam moueret ad preces, audit non prius posse sanari, quàm crederet in Iesum, & se
 sponderet arti pristina renunciatum. Cre didit, sponddit, sanatus est, magisq; de
 animæ, quàm de corporis salute exultauit. F. Præterea fortissimus iuuenis, no-
 mine Maritus, de territorio Hierosolymæ, tantum sibi applaudebat in viribus, vt quint
 decim frumenti modios diu longeq; portaret: & hanc haberet palmam fortitudinis
 suæ, si asinos vinceret. Hic afflictus pessimo dæmone, non catenas, non compedes,
 non claustra ostiorum integra patiebatur, multorum nasum & aures moribus am-
 putauerat: horum pedes illorum gulam fregerat. Tantumq; sui terrorem omnibus
 inculcasset, vt oneratus catenis & funibus in diuersa nitentium, quasi feracissimus tau-
 rus ad monasterium pertraheretur: quem postquam fratres viderè, perterriti (erat
 enim miræ magnitudinis) nunciauerunt patri. Ille sicut sedebat, iussit eum ad se per-
 trahi & dimitti. Solutusq; in elina, ait, caput, & veni. Tremere ille, & cervice flecte-
 re, nec aspicere contra ausus: omniq; serocitate posita, pedes corporis sedentis sambe-
 re, Adiuratus itaq; dæmon, & tortus quatenus possederat, septima die egressus est:

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

Sed nec illud tacendum est, quod Orionus, vir primarius, & ditissimus vrbis Ailæ, quæ mari rubro imminet, à legione possessus dæmonum, ad eum adductus est. Magnus, ceruix, latera, pedes ferro onerati erāt, furorisq; scuitiam torui oculi minabatur. Cumq; deambulare sanctus cum fratribus, & de scripturis nescio quid interpretaretur, erupit ille de manibus se tenentium, & amplexus eum post tergum, in sublime leuauit. Clamor ortus ab omnibus: timebant enim, ne confecta ieiunij membra collideret. Et sanctus aridens: Sinite (inquit) & mihi meum palæstritum (luctatorē) dimittere. Ac sic reflexa super humeros manu, caput eius retigit, apprehensq; crine, ante pedes adduxit, stringens è regione ambas manus eius, & plantas utroq; calcans pede, simulq; in geminans, torquere dæmonum turba. Cumq; ille eiularet, & reflexa ceruice terram vertice tangeret: Domine, inquit, Iesu, solue miserū, solue captiuum. Ut vnum, ita & plures vincere tuum est. Rem loquor inauditam: Ex vno hominis ore diuersæ voces, & quasi consensus populi clamor audiebatur. Curatus itaq; & hic non post multum temporis, cum vxore & liberis venit ad monasteriū, plurima, quasi gratiam reddendus, dona afferens. Cui sanctus: Non legisti, inquit, quid Hiczi, quid Simon passi sint: quorum alter accepit precium, alter obtulit: ut ille venderet gratiam spiritus sancti, hic mercaretur? Cumq; Orionus fletu diceret: Accipe, & da pauperibus. Respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes. Ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum, occasio auaritiæ est: misericordia vero artem non habet. Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reueruat. Tristi autem & in terra iacenti: Noli, inquit, contristari fili, quod facio, pro me & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offendam Deum, & ad te legio reuertetur. Quis vero possit silentio præterire, quod Gazanus Mariometes haud longe à monasterio eius lapides ad ædificandum de ora maris eudens, totus paralyti dissolutus, & ab operis locis delatus ad sanctum, statim ad opus reuersus est? Etenim lietus, quod Palæstinæ Aegyptiq; prætenditur, per naturam molle, arenis in saxa durecentibus asperatur paulatimq; cohaerescens sibi glateram, perdit tactum, cum non perdat aspectum. G. Sed & Italicus, eiusdem oppidi munciceps, Christianus, aduersum Gazensem duumvirem, Marnæ idolo deditum, Circenses equos nutrebat. Hoc siquidem in Romanis vrbibus iam inde seruatur à Romulo: ut propter felicem Sabinarum raptum, ab ipso Conso quasi consiliorum Deo quadrigæ septeno currant circumitus: & equos partis aduersæ fregisse, victoria sit. Hic itaque æmulo suo habente maleficum, qui dæmoniacis quibusdam imprecationibus huius impediret equos, & illius incitaret ad cursum, venit ad beatum Hilarionē, & non tam aduersarium lædi, quàm se defendi obsecrauit. Ineptum visum esse venerando seni, in huiusmodi nugis orationem perdere. Cumq; subrideret & diceret: Cur enim non magis equorum precium pro salute animæ tuæ pauperibus erogas? Ille respondit, functionem esse publicam, & hoc non tam se velle, quàm cogi: nec posse hominem Christianum vii magicis artibus, sed à seruo Christi potius auxiliū petere, maxime contra Gazenses aduersarios Dei, & non tam sibi, quàm ecclesiæ Christi insultantes. Rogatus ergo à fratribus qui aderant, scyphum fictilem, quo bibere consueuerat, aqua iussit impleri, eiq; tradi. Quem quum accepisset Italicus, & stabilem, & equos, & aurigas suos, rhedam, carcerumq; repagula aspersit. Mira vulgi expectatio: nam & aduersarius hocipsum irridens diffamauerat, & fautores Italici sibi certam victoriam pollicentes exultabant. Igitur dato signo hi aduolant, isti præpediuntur. Sub horum curru rotæ feruent, illi præteruolantium terga vix cernunt. Clamor fit vulgi nimis, ita ut ethnici ipsi q̄q; conceperāt, Marnæ victus est à Christo. Porro furentes aduersarii, Hilarionem maleficum Christianum ad supplicium poscere. Indubitata ergo victoria, & illis, & multis retro Circensibus plurimis fidei occasio fuit. Eiusdem Gazensis emporij oppido virginem Dei vicinis iuuenis deperiebat. Qui cum sequebatur tactu, joci, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil profecisset: perrexerat Memphim, ut confectio vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur post annum doctus Aesculap̄i vatibus, non remediatis animas, sed perdentis, venit

ptæsum.

DE SANCTO HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

præsumptum animo stuprum gestiens: & subter limen domus puellæ tormenta quædam verborum, & portentosas figuras sculptas in æris Cyprij lamina defodit. Illico insanire virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, stridere dentibus, in clamare nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium, seni traditur, vlulante statim & consistente dæmone: vim sustinui, inuitus abductus sum, quàm bene Memphii somnij homines deludebam. O cruces, o tormenta quæ patior. Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Non exeo, nisi me adolescens qui tenet, dimiserit. Tunc senex: Grandis, ait, fortitudo tua, qui licio & lamina strictus teneris. Die, cur ausus es ingredi puellam Dei? Vt seruarem, inquit, eam virginem. Tu seruares proditor castitatis? Cur non porius in eum, qui te mittebat, es ingressus? Vt quid, respondit, intrarem in eum, qui habebat collegam meum amoris dæmonem? Noluit autem sanctus antequam purgaret virginem, vel adolescentem, signa iubere perquiri, ne aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem, asserens fallaces esse dæmones, & ad simulandum esse callidos: & magis reddita sanitate increpuit virginem, cur fecisset talia, per quæ dæmon intrare poruisset. H. Non solum autem in Palæstina, & in vicinis vrbibus Aegypti vel Syriæ, sed etiã in longinquis prouincijs fama eius percrebuerat. Nanq; candidatus Constantij imperatoris, rutila coma & candore corporis indicans prouinciam, (inter Saxones quippe & Alemanos gens eius non tam lata, quàm valida, apud historicos Germania, nunc vero Francia vocatur) antiquo, hoc est, ab infantia possessus à dæmone, qui noctibus eum vlulare, ingemiscere, fremere dentibus compellebat, secreto ab imperatore euectionem petijt, causam ei simpliciter indicans. Et acceptis ad consularem quoq; Palæstinæ literis, cum ingenti honore & comitatu Gazam deductus est. Qui cum à decurionibus illius loci quæssissent, vbi habitaret Hilarion monachus, terribi Gazenses, & putantes eum ab Imperatore missum, ad monasterium adduxerunt: vt & honorem commendato exhiberent, & si quid ex præteritis iniurijs in Hilarionẽ essent offensis, nouo officio deleteretur. Deambulabat tunc senex in arenis molibus, & secum de psalmis nescio quid submurmurabat. Vidensq; tantam turbam venientem, substitit. Et resalutatis omnibus, manuq; eis benedicens, post horam cæteros abire præcepit, illum vero cum seruis suis & apparitoribus remanere. Ex oculis enĩ eius & vultu, cur venisset, agnouit. Statim ergo ad interrogationem suspensus homo, vix terram pedibus tangens, & immane rugiens, Syro quo interrogatus fuerat sermone, respondit: Videres de ore barbaro, & qui Francem tantum & Latinam linguam nouerat, Syra ad purum verba resonare, vt non stridor, non aspiratio, non idioma aliquod Palæstini decisset eloquij. Confessus est itaque, quo in eum intrasset ordine. Et vt interpretes eius intelligerent, qui Græcam tantum & Latinam linguam nouerant, Græce quoque eum interrogauit. Quo similiter & in verba eadem respondente, multasq; incantationum occasiones, & necessitates magicarum artium obtendente: Non curo, ait, quomodo intraueris, sed vt exas in nomine domini nostri Iesu Christi impero. Cumq; curatus esset, simplicitate rustica decem auri libras offerens, hordeaceum ab eo panem accepit, audiens quod qui tali cibo alerentur, aurum pro luto ducerent. Parum est de hominibus loqui, bruta quoque animalia quotidie ad eum fuentia pertrahabantur, in quibus Bactrum camelum enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuera, triginta, & eo amplius, viri dissentum solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, spumabat os, vobulbilis lingua turgebat, & super omnem terrorem rugitus personabat inimanis. Iussit igitur eum dimitti senex. Statim vero & qui adduxerant, & qui cum sene erant, vsque ad vnum omnes diffugere. Porro ille solus perrexit obuiam, & sermone Syro: Non me, inquit, terras diabole tanta mole corporis, & in vulpçula, & in camelo vnus atque idem es. Et interim porrecta stabat manu. Ad quem dum furens, & quasi eum deuoratura belua peruenisset, statim corruit, submissumq; caput terræ coæquauit, mirantibus cunctis qui aderant, post tantam ferociam tantam subito mansuetudinem. Docebat autem senex, hominum causa diabolum etiam iumenta corripere: & tanto

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

& tanto eorum ardere odio, vt non solum ipsos, sed & ea quæ ipsorum essent, ceperet interire. Huiusq; rei proponebat exemplum, quod antequam beaurum Iob renare permitteretur, omnem substantiam eius interfecerit. Nec mouere quempiam debere, quod domini iussione duomilia porcorum à daemonibus interfecta sunt. Siquidem eos qui viderant, non potuisse eos aliter credere, exisse de homine tantam demonum multitudinem, nisi grandis porcorum numerus, & quasi à multis ælius pariter corruisset. **L.** Tempus me deficiet, si voluero vniuersa signa, quæ ab eo perpetrata sunt, dicere. In tantam enim à domino fuerat eleuatus gloria, vt beatus quoque Antonius audiens conuersationem eius, scriberet ei, libenterq; eius epistolas sumeret. Et si quando de Syriæ partibus ad se languentes perirexissent, dicebat eis: Quare vos, tam longe vexare voluistis, cum habeatis ibi filium meum Hilarionem? Exemplo itaq; eius per totam Palestinam innumerabilia monasteria esse ceperunt, & omnes ad eum monachi certatim currere. Quod ille cernens, laudabat domini gratiam: & pro affectu animi singulos cohortabatur, dicens prætereire figurâ huius mundi, & illam esse veram vitam, quæ vitæ præsentis emeretur incommodo. Volens autem exemplum eius dare & humilitatis, & officij, statis diebus ante vindemiam lustrabat cellulas monachorum. Quod postquam cognitum est à fratribus, omnes ad eum confluxerunt: & comitati tali duce, circumbant monasteria, habentes viaticum suis, quia interdum visq; ad duo milia hominum congregabantur. Sed & procedente tempore vnaquaq; villula vicinis monachis ad susceptionem sanctiorum gaudens cibos offerebat. Quantum autem fuerit in eo studij, vt nullum fratrem quamuis humilem, quamuis pauperem præteriret, vel illud indicio est, quod vadens in desertum Cades ad vnum de discipulis suis visendum, cum infinito agmine monachorum peruenit. Elapsus, eo forte die, quo anniuersaria solennitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregauerat. Colunt autem illam ob Luciferum, cuius cultui Saracenorum natio dedita est. Sed & ipsum oppidum ex magna parte semibarbarum est propter loci situm. Igitur audito quod sanctus Hilarion præteriret, (multos enim Saracenorum arreptos à demone frequenter curauerat) gregatim ei cum vxoribus & liberis obuiam processere, submittentés colla, & voce Syra Barach, id est, benedic, inclamantes. Quos ille blande humiliterq; suscipiens, obsecrabat vt deum magis, quàm lapides colerent: simulq; vbertim flebat, cælum spectans, & pollicens, si Christo crederent, ad eos se crebro esse venturum. Mira domini gratia, non prius abire passi sunt, quàm futuræ ecclesiæ lineam mitteret: & sacerdos eorum, vt erat coronatus, Christi signo denotaretur. Alio quoque anno cum exiturus esset ad visenda monasteria, & digereret in scedula, apud quos manere, quos in transitu visitare deberet: scientes monachi quendam de fratribus parciorem, simulq; cupientes vitio eius mederi, rogabant vt apud eum maneret. Et ille: Quid, inquit, vultis & vobis iniuriam, & fratri vexationem facere? Quod postquam frater ille parcus audiuit, & annitentibus cunctis, vix ab inuito impetrauit, vt suum quoq; monasterium in mansionum ordinem poneret. Post diem ergo decimum venerunt ad eum, custodibus iam in vinea, qua venient illi dispositis: qui cum lapidibus & glebarum sacculis fundeq; vertigine accedentes deterrerent, sine eis vix mane omnes profecti sunt ridem te sene, & dissimulante scire quod euenerat. Porro suscepti ab alio monacho, cui Sabas vocabulum est (debemus quippe parci tacere vocabulum, largi dicere) quia dominicus erat dies, inuitabantur ab eo vniuersi in vineam, vt ante horam cibi vuarum pastu laborem viæ subleuant. Et sanctus: Maledictus, ait, qui prius refectione corporis, quàm animæ quæsierit. Oremus, psallamus, reddamus domino officium, & sic ad vineam properabitis. Completo itaque ministerio, in sublimi stans benedixit vineæ, & suas ad pascendum dimisit oves. Erant autem qui vrescebantur, non minus tribus milibus. Cumq; centum lagenis æstimata fuisset integra adhuc vinea, post dies viginti trecentas fecit. Porro ille parcus frater multo minus solito colligens, etiam id quod habuerat versum in aconitum sero dohuit. Hoc multis fratribus senex ante futurum prædixerat. **K.** Detestabatur autem præcipue monachos, qui infidelitate quadam in futurum reseruarent suæ: & diligentiam haberent, vel sumptuum, vel vestitus,

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

fitus, vel alicuius earum rerum, quæ cum seculo transeunt. Denique vnum de fratribus in quinto fere de se milario manentem, quia comperiebat hortuli sui nimis cautum timidumque custodem, & pauxillum habere nummorum, ab oculis abegit. Qui volens sibi reconciliari senem, frequenter veniebat ad fratres, & maxime ad Hefychium, quo ille vehemensissime delectabatur. Quadam igitur die ciceris fascem virentis, sicur in herbis erat, detulit. Quem cum Hefychius posuisset in mensa ad vespertum, exclamavit senex, se putorem eius ferre non posse, simulque vnde esset rogauit. Respondente autem Hefychio, quod frater quidam primitias ageli sui fratribus detulisset. Non sentis, inquit, putorem teterrimum, & in ciceris foetere auaritiæ? Mitte bubus, mitte brutis animalibus, & vide an comendant. Quod cum ille iuxta præceptum in præsepe posuisset, exterriti boues, & plus solito mugientes, ruptis vinculis in diuersa fugerunt. Habebat enim senex hanc gratiam, vt ex odore corporis vestiumque, & earum rerum, quas quis tetigerat, sciret cui demoni, vel cui vitio subiaceret. Igitur sexagesimo tertio vite sue anno cernens grande monasterium, & multitudinem fratrum secum habitantium: turbasque eorum, qui diuersis languoribus & immundi spiritibus occupatos ad se deducebat, ita vt omni genere hominum solitudo præcircuicū repletur, fiebat quotidie, & incredibili desiderio conuersationis antiquæ recordabatur. Interrogatus à fratribus quid haberet, cur se conficeret, ait: Rursum ad seculum rediij, & recepi mercedem meam in vitam ætæ. En homines Palestinae & vicinæ provincie existimant me alicuius esse momenti, & ego sub prætextu monasterij ad dispensationem fratrum, vilem suppellectilem habeo. Seruabatur autem à fratribus, maxime ab Hefychio, qui miro amore venerationi senis deditus erat. Cumque ita vixisset lugens biennium, Aristeneta illa, cuius supra fecimus mentionem, præfessi tunc vxor, sed nihil de præfessi ambitu habens, venit ad eum, volens etiam ad Antonium pergere. Cui ille fletus: Vellem, ait, ipse quoque ire, si non carcere huius monasterij clausus tenerer, & si eundi fructus esset: Biduum enim hodie est, quod totus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa, & subiecit. Et post paucos dies veniente nuncio, Antonij dormitionem audiuit. L. Mirentur aliqui signa quæ fecit, mirentur incredibilem abstinentiam, scientiam, humilitatem. Ego nihil ita stupeo, quam gloriosum & honorem calcare potuisse. Concurrerant episcopi, presbyteri, clericorum & monachorum greges, matronarum quoque Christianorum grandis tentatio, & hinc inde ex vrbibus & agris vulgus ignobile sed & potentes viri & iudices, vt benedictum ab eo penam vel oleum acciperet. At ille nihil aliud nisi solitudinem meditabatur, intentum, vt quadam die proficiscitatus erit: & ad duodecimum a seculo nimis quippe exclusus seunjs vix ingredi poterat: iter arripere conaretur. Quod cum percrebuisse, & quasi vastitas & iustitiam, id est, omnium rerum intermissionem, & quasi publicum luctum, palestinae indiceretur, plus quam decem milia hominum diuersæ ætatis & sexus, ad retinendum eum congregata sunt. Immobiles ille ad preces, & baculo arenas discutiens, loquebatur: Fallacem dominum meum non faciam: non possum videre subuersas ecclesias, calcata Christi altaria, filiorum meorum sanguinem. Vniuersi autem qui aderant, intelligebant reuelatum ei quiddam esse secreti, quod nollet confiteri: & nihilominus custodiebant eum, ne proficisceretur. Decreuit ergo, publica omnes voce contestans, non cibis, non potus quicquam sumere, nisi dimitteretur. Et post septem dies inedia, tandem relaxatus, ac valedicens plurimis, cum infinito agmine prosequentiū venit Berilium: vbi persuasus bis vt reuerterentur, elrgit quadraginta monachos, qui haberent viaticum & possent ieiunantes ingredi, id est, post solis occasum cibum sumere. Quinto igitur die venit Pelusium, visitatque fratribus, qui in vicina eremo erant, & in loco qui dicitur Lynchos morabantur, perrexit post triduum ad castrum Thebatū, vt videret Dracontium episcopū & confessorem, qui ibi exulabat. Quo incredibiliter consolato tanti viri præsentia, post aliud triduum multo Babylonem labore peruenit, vt videret Philonem episcopum & ipsam confessorē. Constantius enim rex, Arianorum fauens hæresi, vtrūque in ea loca deportauerat. Inde egrediens post triduum venit ad oppidū Aphroditon: vbi conuicio dæcono Baiane, qui locatis camelis & dromedis, oba quæ in eremo penuria consecuerat euntes

ad An

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRII. PARS I.

ad Antonium ducere, confessus est fratribus instare diem dormitionis beati Antonij: & perugilem noctem in ipso quo defunctus fuerat loco, à se illi debere celebrari. Tribus igitur diebus per vastam & horribilem solitudinem, tandem ad montem altissimum peruenerunt, repertis ibi duobus monachis, Isaac & Pelusiano, quorum Isaac interpretes Antonij fuerat. M. Et quia se præbet occasio, & ad id loci venimus, dignum videtur breui sermone habitaculum tanti viri describere. Saxum & sublimis mons per mille circiter passus, ad radices suas aquas exscindit: quarum alia arenæ ebibunt: alia ad inferiora delapsæ, paulatim riuum efficiunt: super quem ex utraq; ripa palmæ innumerabiles, multum loco & amcenitatis & commodi tribuunt. Videres senem huc atq; illuc cum discipulis beati Antonij discurrere. Hic autem psallere, hic orare, hic operari, hic sessus residere solitus erat. Has vites, has arbusculas ipse plantauit: illam areolam manibus suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus est. Istum sarculum ad fodiendum terram pluribus annis habuit. Lucebat in stratu eius, & quasi calens adhuc cubile de osculabatur. Erat autem cellula non plus mensuræ per quadrum tenens, q̃ homo dormiens extendi poterat. Præterea in sublimi montis vertice, quasi per cochleam ascendentibus arduo valde nisu, duæ eiusdem mensuræ cellulae viscebantur, in quibus venientium frequentiam, & discipulorum suorum contubernium fugiens, commoratus est. Verum hæc in viu excisæ saxo, ostia tantum addita habebant. Postquam autem ad hortulum venerant: Vides inquit Isaac, hoc pomarium arbusculis confitum, & holeribus virens. Ante hoc ferme triennium cum onagrorum grex vastaret, vnum è ductoribus eoque stare iussit, baculoq; tundens latera: Quare, inquit, comeditis quod non seminastis? Et exinde exceptis aquis, ad quas potandas ventricabatur, nunquam eos nec arbusculæ, nec holeræ contigisse. Præterea rogabat senex, vt sibi locum tumuli eius ostenderet. Qui cum seorsum eum abduxissent, vtrum monstrauerint, nec ne, ignoratur: causam occultandi iuxta præceptum Antonij fuisse referentes, ne Pergamum, qui in illis locis ditissimus erat, sublato ad villam suam sancti corpore, martyrium fabricaretur. Igitur reuersus ad Aphroditon, duobus secum tantum retentis fratribus, in vicina eremo moratus est: tanta abstinencia & silentio, vt tunc primum se corpissæ Christo seruire diceret. Porro iam triennium erat, quod clausum coelum terras illas arefecerat: vt vulgo dicerent, Antonij mortem etiam elementa lugere. Non latuit fama Hilario nis accolæ quoq; illius loci: & certatim virilis ac muliebris sexus, ora luridi & attenuati fame, pluuia à seruo Christi, id est, à beati Antonij successore deprecabantur. Quos ille cernens mire doluit. Eleuatisq; in cælum oculis, & vtrasque in sublime erigens palmas, statim impetrauit quod rogauerat. Ecce autem sitiens are nosaq; regio, postquam pluuijs irrigata est, tantam serpentum & venenatorum animantium ex impro uiso ebulliuit multitudinem, vt perculsi innumerabiles, nisi ad Hilariorem concurrissent, statim interirent. Benedicto itaq; oleo vniuersi agricolæ atq; pastores tangentes vulnera, certam salutem resumebant. N. Videns etiam ibi se miris honoribus affici, perrexit Alexandriam, inde ad vltiorem Oasim eremum transiturus. Et quia nunquam ex quo coeperat esse monachus, in vr̃bibus manserat, diuertit ad quosdã fratres sibi notos in Bruto, haud procul ab Alexandria: qui cum miro gaudio susceperunt senem. & iam vicina nox esset, repente audiunt discipulos eius asinum sternere, illumq; parare proficisci. Itaq; aduoluti pedibus, rogabant ne hoc faceret: & ante limen prostrati, citius se mori, q̃ tanto carere hospite testabantur. Quibus ille respondit: Idcirco abire festino, ne vobis molestiam generem. Certe ex posterioribus cognoscetis, non sine causa subito ambulasse. Igitur altera die Gazenses cum licioribus profecti (nam pridie eum venisse cognouerant) intrantes monasteriũ cum illum minime inuenissent, inuicem loquebantur: Nonne vera sunt que audiuiamus? magus est & futura cognoscit. Vrb̃s enim Gaza, postq̃ profecto de Palestina Hilariõne, Iulianus in imperium successerat, destructo monasterio eius, precibus ad imperatorem datis, & Hilariõis & Helychij mortem impetrauerat:amboq; vt quæreretur, toto orb̃e scriptum erat. Egressus ergo de Bruto, per inuiam solitudinem intravit Oasim: ibiq; anno plus minus exaeto, quia illuc quoq; sua fama præuenierat, quasi iam in Oriente

DE SANGTO HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

ente latere non posset, ubi multi illum & opinione & vultu nouerant, ad solas nauigare insulas cogitabat: vt quem terra vulgauerat, saltem maria celarent. Eodem tunc tempore Hadrianus discipulus eius de Palaestina superuenit, dicens Iulianum occisum, Christianum imperatorem regnare coepisse, reuerti cum debere ad monasterium reliquias. Quod ille audiens detestatus est: & conducto camelo per vastam solitudinem peruenit ad maritimam urbem Libyae Paretonium: ubi Hadrianus infelix volens Palaestinam reuerti, & pristinam sub nomine magistri quærens gloriam, multas ei fecit iniurias. Ad extremum, conuassatus quæ a fratribus ei missa de tulerat, nesciente illo profectus est. Super hoc quia alter locus referendi non est, hoc tantum dixerim in terrorem eorum, qui magistros despiciunt, quod post aliquantulum temporis computruerit morbo regio. Habens igitur senex Gazanum secum, ascendit classem, quæ Siciliam nauigabat. Cumq; venundato Euangeliorum codice, quem manu sua adolefens scripserat, dare nautum disponderet, in medio ferme Adriæ, naucleri filius arreptus à dæmone, clamare coepit & dicere: Hilarion serue Dei, cur nobis perire & in pelago tutos esse non licet? Da mihi spacium donec ad terram veniam, ne hic electus præcipiter in abyssum. Cui ille: Si Deus meus, ait, tibi concedit vt maneat, mane. Sin autem ille te erigit, quid mihi inuidiam facis, homini peccatori atq; mendico? Hoc autem dicebat, ne nauar & negotiatores, qui in naui erant, se cum ad terram peruenissent, proderent. Nec multo post purgatus est pectore, patre fidem dante, & cæteris qui aderant, nulli se super eius nomine locuturos. O. Ingressus autem Pachynum promontorium Siciliæ, obtulit nauclero euangelium pro subuectione sua & Gazani. Qui nolens accipere, maxime cum videret illos, excepto illo codice, & his quibus vestiri erant, amplius nihil habere, ad extremum iurat se non accepturum. Sed & senex accessus fiducia pauperis conscientie, in eo magis labatur, & quod nihil haberet seculi, & ab accolis illius loci mendicus putaretur. Potro recogitans, ne negotiatores de oriente venientes se notum facerent, ad mediterranea fugit loca, id est, vicinissimum à mari miliario, ibique in quodam deserto agello, lignorum quotidie fascem alligans, imponebat dorso discipuli. Quo in proximo villa venundato, & bibi alimoniam, & his qui forte ad eos veniebant, paucillum panis emebant. Sed vere iuxta quod scriptum est: Non potest ciuitas latere super montem posita. Scutarius quidam, cum in basilica beati Petri Romæ torqueretur, clamauit in eorum mûdus spiritus: Ante paucos dies Siciliam ingressus est Hilarion seruus Christi, & nemo eum nouit, & putat se esse secretum, ego vadam & prodam illum. Statimq; cum serualis suis ascensa in portu naue, appulsus est Pachynum, & deducente se dæmone, ubi ante eugurium senis se prostrauit, ilico curatus est. Hoc initium signorum eius in Sicilia, innumerabilem ad eum deinceps ægrotantium, sed & religiosorum hominum adduxit multitudinem: intantum, vt de primoribus quidam, numens morbo intercutis, eodem die quo ad eum venerat, curatus sit. Qui postea offerens ei infinita munera, audiuit dictum saluatoris ad discipulos: Gratis accepistis, gratis date. Dum hæc ita geruntur in Sicilia, Hefychius discipulus eius, roto senem orbe querebat, Iustrans litora, deserta penetrans: & hanc tantum habens fiduciam, quia vbique quæret, diu latere non posset. Transacto igitur iam triennio, audiuit Methonæ à quodam Iudæo, villa populis scruta vendente, prophetam Christianorum apparuisse in Sicilia, tanta miracula & signa facientem, vt de veteribus sanctis deputaretur. Interrogatus itaq; habitum eius, incessum & linguam, maximeq; ætatem, nihil dicere potuit. Ille enim qui referebat, famam ad se venisse tantum hominis testabatur. Ingressus igitur Adriam, prospero cursu venit Pachynum, & in quadam curiustitoris villula, famam senis sciscitatus, consona voce omnium cognouit ubi esset, quid ageret: nihil in eo ita cunctis admirantibus, quàm quod post tanta signa atque miracula, ne fragmen quidem panis à quoquam in illis locis accepisset. P. Et ne longum faciam, sanctus vir Hefychius ad magistri genua prouolutus, plantasq; eius lachrymis rigans, tandem ab eo subleuatus, post bidui triduiq; sermonem audit à Gazano, non posse senem iam in illis habitare regionibus, sed velie ad barbaras quasdam pergere nationes, ubi & nomē & sermo suus incognitus foret. Duxit itaque illum ad Epidaurum Dalmatiæ op-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

pidum, ubi paucis diebus in vicino apello mansitans, non potuit abscondi. Siquidem draco miræ magnitudinis, quos gentili sermone bores vocant, ab eo, quod tam grandes sint, ut bores glutire soleant, omnem late vastabat præuincium, & non solum armenta & pecudes, sed agricolas quoque & pastores trahos ad se vi spiritus absorbebat. Cui cum pyram iussisset præparari, & oratione ad Christum missa, euocato populo, præcepisset struem lignorum scandere, ignem supplicuit. Tum itaque cuncta spectante plebe, inmanam bestiam concremauit. Vnde æstuans, quid faceres, quod se verteret, aliam parabat fugam, & solitarias terras mente perstruans, morerebat quod tacente de se lingua, miracula loquerentur. Ea tempestate terræ motu totius orbis, qui post Iuliani mortem accidit, maria egressa sunt terminos suos: & quasi rursum Deus diluuium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naues ad prærupta de latere montium pependerunt. Quod cum viderent Epidauritani, frementes fluctus & vndarum moles, & montes gurgitum litoribus inserti, verentes quod iam euenisse cernebant, ne oppidum funditus subuerteretur, ingressi sunt ad senem, & quasi ad prælium proficiscentes, posuerunt eum in litore. Qui cum tria crucis signa pinxisset in sabulo, manusque contra tenderet, incredibile dictum est, in quantam altitudinem intumescens mare ante eum ficeretur: ac diu fremens, & quasi ad obicem indignans, paulatim in semetipsum relapsum est. Hoc Epidaurus & omnis illa regio vsque hodie prædicat, matresque docent liberos suos, ad memoriam in posterum transmittendam. Vere illud, quod ad apostolos dictum est: Si credideritis, dicetis huic monti: Transi in mare, & fiet: etiam iuxta litteram impleri potest, si tamen quis habuerit apostolorum fidem, & talem qualem illis habendam Dominus imperauit. Quid enim interest, utrum mons descendat in mare, an immensi vndarum montes repente obringerint, & ante senis tantum pedes saxei ex alia parte molliter fluxerint. Q. Mirabatur omnis ciuitas, & magnitudo signi Salonis quoque percrebuerat. Quod intelligens senex, in breui lembo clam nocte fugit, & inuenta post biduum oneraria nauis, perrexerat Cyprum. Cumque inter Malmam & Cytheram piratae, detrecta classe, in litore, quæ non antemna, sed conto regitur, duobus haud paruis myoparonibus, (myoparon, genus nauis est, ad cursum & celeritatem paratum) occurrissent, & denuo hincinde fluctus occurrerent, remiges omnes qui in nauicrant trepidare, flere, discurrere, præparare contos, & quasi non sufficeret vnus nauicrant, certatim seni piratas adesse dicebant. Quos ille procul intuens subrisit. Et conuersus ad discipulos, dixit: Modicæ, inquit, fidei quare trepidatis? Nunquid plures sunt hi, quàm Pharaonis exercitus? tamen omnes Deo volente submersi sunt. Loquebatur hic, & nihilominus spumantibus rostris, hostiles turmæ imminebant, iactu tantum lapidis medio. Stetit ergo in prora nauis, & porrecta contra venientes manu: Hucusque, ait, venisse sufficiat. Omnia rerum fides, statim refluere nauiculæ, & impellentibus contra remis ad puppim impetus redit. Mirabantur piratae, post tergum se redire nolentes, toroque corporis nixu, ut ad nauighum peruenirent laborantes, velocius multo quàm venierant, ad litus ferebantur. Prætermitto cætera, ne videar in narratione signorum volumen extendere. Hoc solum dicam, quod prospero cursu inter Cycladas nauigans, hincinde clamantium de urbibus & vicis, & ad litora concurrentium, immundorum spirituum voces audiebat. Ingressus ergo Paphum urbem Cypri nobilem carminibus poetarum, quæ frequenter terræ motu lapsa, nunc ruinarum tantum vestigijs quid olim fuerit ostendit, in secundo ab urbe miliario habitabat ignobilis, gaudensque quod paucis diebus quiete viveret. Verum non ad plenum viginti transire dies, cum per omnem illam insulam quicumque immundus haberet spiritus clamare corperent, venisse Hilarionem seruum Christi, & ad eum se debere propere. Hoc Salamina, hoc Curium, hoc Lapetha, & vrbes reliquæ conclamabant: plerisque asserentibus scire se quidem Hilarionem, & vere illum esse famulum Dei, sed ubi esset ignorare. Intra triginta igitur nec multo amplius dies, ducenti ferme, tam viri quàm mulieres, ad eum congregati sunt. Quos cum vidisset, dolens quod se non poterant quiescere, & quodammodo in vitionem sui seruens, tanta eos orationum insistencia flagellauit: ut quidam statim, alij post biduum triduumve, cuncti vero intra vnum hebdo-

DE S. HILARIONE, ALPHABETVM IIII.

hebdomadam curaretur. R. Manens itaq; biennio, & semper de fuga cogitans, Hefychium ad se veris tempore reuersurum, Palestinam ad salutationem fratrum, & monasterij sui cineseris visendos misit. Qui cum reuersisset, cupienti rursus ad Aegyptum nauigare, hoc est, ad ea loca quae vocantur Bucolia, eo quod nullus ibi Christianorum esset, sed barbara tantum & serox natio, iussit ut in ipsa magis insula ad secretiorem locum conscenderet. Quem cum diu lustrans omnia reperisset, perduxit eum duodecim milibus à mari procul inter secretos asperosq; montes, & quo vix reptando manibus genubusq; posset ascendere. Qui introgressus, contemplans quidem esset terribilem valde & remotum locum, arboribusq; hincinde circumdatum, habentem etiam aquas de supercilio collis irriguas, & hortulorum peramœnenum, & pomaria plurima, quorum fructum nunquam in cibo sumpsisset & antiquissimi iuxta templi ruinam, ex quo (ut ipse referebat, & eius discipuli testantur) tam innumerabili per noctes & dies daemonum voces resonabant, ut exercitum crederes. Quo ille valde delectatus, quo scilicet antagonistas (aduersarios certaminis) haberet in proximis habitauit ibi per annos quinque; & saepe inuisente se Hefychio, in hoc extremo iam vitę suę tempore refocillatus est, quod propter asperitatem difficultatemq; loci & umbrarum (ut referebat vulgo) multitudinem, aut nullus, aut rarus ad se vel posset, vel auderet ascendere. Quodam autem die egressus hortulum, vidit hominem toto corpore paralyticum, iacentem ante fores. Interrogauitq; Hefychium quisnam esset, & quomodo fuisset adductus. Qui respondens, ait: Procuratorem se fuisse villulae, ad cuius confinia hortulus quoque in quo ipsi erant, pertineret. Et ille collachrymans, tendensq; ad iacentem manum: Tibi, inquit, dico, in nomine domini nostri Iesu Christi surge & ambula. Mira velocitas. Adhuc verba in ore loquentis voluebantur, & iam membra solidata ad standum hominem surrigebant. Quod postquam auditum est, etiam difficultatem loci, & iter inuium plurimorum vix necessitas: nihil æque per circuitum cunctis villis obseruantibus, quàm ne quomodo elaboretur. Dissimulauerat enim hoc de eo rumor, diu cum in eodem loco manere non posse. Quod ille non leuitate quadam, aut puerili sensu victus faciebat, sed honorem fugiens & importunitatem. Semper enim silentium, & vitam ignobilem desiderabat. S. Igitur octogesimo ætatis suę anno, cum absens esset Hefychius, quasi testamenti vice breuē manu propria scriptis epistolam, omnes diuitias suas ei derelinquens. Euangelium scilicet, & tunicam faccam, cucullam, & palliolum. Nam minister eius ante paucos dies obiebat. Venerunt itaque ad ægroantem de Papho multi religiosi viri, & maxime quod eum dixisse audierant, iam se ad Dominum migraturum, & de corporis vinculis liberandum. Sed & Constantia quædam sancta femina, cuius generum & filium de morte liberauerat vnctione olei, quos omnes adiurauit, ut ne puncto quidem horę post mortem reseruares, sed statim eum in eodem hortulo terra operirent, sicut vestitus erat in tunica cilicina, & cuculla, & sago rustico. Lamq; modicus calor tepetbat in corpore, nec præter sensum quicquam viui hominis supererat, & tamen apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta prope annis seruisti Christo, & mortem times? In hæc verba exhalauit spiritum. Statimq; humo obrutum, ante vrbi sepultum, quàm mortuum nunciauerunt. Quod postquam Palestinae sanctus vir audiuit Hefychius, perrexit ad Cyprum, & simulans se velle habitare in eodem hortulo, ut diligentis custodię suspicionem accolis tolleretur, cum ingenti vitę suę periculo, post decem fere menses corpus eius furatus est. Quod Maioniam deferens, totis monachorum & oppidorum gurgibus prosequentibus, in antiquo monasterio condidit, illæsa tunica, cuculla & palliolo: & toto corpore, quasi adhuc viueret, integrotantib; fragrantē odoribus, ut delibatum vnguentis putaret. Non mihi videtur in calce libri tacenda Constantiæ illius sanctissimę mulieris deuotio, quæ peritæ ad se nuncio, quod corpusculum Hilarionis Palestinae esset, statim exanimata est, veram in seruum Dei dilectionem etiam morte comprobans. Erat enim solita perugile in sepulchro eius noctis ducere, & quasi cum præsentē ad adiuvandas orationes suas sermocinari. Cernas vsque hodie miram inter Palestinos & Cyprios contentione, his corpus Hilarionis, illis spiritum se habere & certanti-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.
bus. Et ramen in vtrifque locis magna quotidie signa fiunt, sed magis in hortulo Cy
pri, forfitan quia plus illum locum dilexerit.

Vixit circa annos domini, 290. potentissimus in miraculis, & sanctitate incomparabilis. Obijt
autem postq Deo fideliter 65. annis seruauit octogenerum, mensis Octobris die 21.

VITA SERVI DEI MACHARIJ

rij Romani, qui inuentus est iuxta paradysum.

T.

L Oram & magnificentiam Deo soli & benignissimo agere de-
bemus, qui per innumerabilia miraculorum exempla, ad vite coe-
lestis gaudia nos perduxit. Denique nos miseri & humiles mona-
chi, Theophilus, Sergius, & Thimus, deprecamur vos omnes san-
ctissimos fratres, vt accommodetis aures his, quę vobis narratu-
ri sumus de vita & conuersatione sanctissimi Macharij Romani,
qui apparuit nobis prope paradysum ad viginti miliaria. Et hoc
rogamus, vt fidem dictis adhibeatis, qui quidem multo melius nobis fuisse credimus,
sub silentij portu innoxios remanere, q̃ de falsitatis crimine vt reos puniri. Igitur
nos prętulati fratres, Theophilus, Sergius, & Thimus, propitia diuinitate, abrenū-
ciantes seculo, venimus ad monasterium, quod est in Mesopotamia Syrie, in medio
duorum fluminum, Tygris & Euphrates, in quo vir clarissimus nomine Asclapion,
ergumenus, multorum exiit pater monachorum. Ibi deniq; coniungentes, a prę-
nominato patre & omni cętu fratrum gratanter suscepti, ac iugo regulę colla sub-
mittentes, communi vita conuersati sumus. Factum est autem tempore longo post
hęc, hora nona quadam die synaxi expleta, accedentes ad Euphratis fluminis litus,
confedimus ibi & aliquam diu inter nos de sustententia & conuersatione simul, & la-
bore seruatorum Dei disputatum est. Tunc mihi misero Theophilo venit in men-
tem cogitatio: & respondens, dixi fratribus meis, Sergio & Thimo: Velle mihi ad-
est o fratres dilectissimi, cunctis vite meę diebus ambulare, illōq; ire, vbi cælum ter-
rę se coniungit. At illi Te, inquiunt, frater Theophile, vt fratrem spiritalem sem-
per habuimus & priorem, & amodo nullatenus a te separabimur: nobis enim verba
tua placent: idcirco vbi corde concepisti, perget & nos in vita & morte tecū erimus.
Itaque surgentes de loco, intrauimus monasterium: factaq; vesp̃era, omniq; diurni
officio oratione completa, cęteris quiescentibus, clam monasterium egressi sumus.
Post hęc vero decem & septem dies ambulantes, coniunximus Hierusalem, & san-
ctam resurrectionem Iesu Christi & crucem adorauimus. Deinde exeuntes in Beth-
lehem, vidimus & salutauimus sanctum pręsepe, vbi Christus nasci dignatus est, &
vbi stella magos adduxit, Christo munera deferentes: & vidimus locum mirabilem,
vbi angelus cum multitudine exercitus celestis, gloriam in altissimis Deo canebat,
qui locus ad duo miliaria longe a Bethlechem situs est. In montem quoque Oliueti
adscendimus, & in ipso loco sancto adorauimus, vbi Christus pedibus stetit, quando
euectus est, & a nube susceptus adscendit ad cęlos. Exinde Hierusalem reuersi, ado-
rauimus Deum: & consignantes nos, & commendantes Christo & sanctis eius, exi-
uimus, non habentes iam animum & mentem in hoc seculo. V. Igitur nos Chri-
sti comitante gratia, viam continuo aggredientes, ac quinquagesimo die fluminis
Tygris alueum pertranscentes, terram Persarum ingressi sumus, & venimus in cam-
pum magnum & planitiosum, vocabulo Asla, in quo martyr Christi sanctus Mer-
curius apostatam Iulianum peremisse legitur. Deinde ciuitatem Perfidis, nomine
Kieisesodo, intrantes, in qua tres pueri, Ananias, Azarias, Misael, requiescunt lon-
ge a Babylone: adorauimus ibi, & in eodem loco manducantes, & Domino lau-
dis hymnum offerentes, mansimus dies aliquot. Inde profecti post menses quatuor
pertransiuimus Perfidis regionē, & Indię terrā sumus ingressi. In gradientes vero do-
mum quandā, & neminem ibi habitatorē reperientes, duos ibidem fecimus dies. Et

ecce tertia post hæc die, apparuerunt aduenientes duo armati, vir & femina: nos vero nimio terrore perterriti, surreximus, illisq; obuiam ire deliberauimus. Ipsi autē nos videntes, simul & exploratores esse credentes, concito gradu per viam, qua uenerant, redierunt: & post aliquantulum congregati, de suis quasi tria milia æthiopes aduenerūt. Qui festini iter domū in qua eramus orātes, vallo circumdātes, nosq; cum & aspicientes, per quatuor eiusdem domus angulos ignem copiosum applicuerunt, viuos nos cremare nitentes. Quod nos vt adspeximus timore valido exterriti, Christum omnium saluatorem inuocauimus, & in medium illorum profuimus. Tunc ipsi lingua sua multum inuicem murmurantes, diuq; contra nos frendentes, cum neque nos illos, nec ipsi nos viderent intelligere possemus, comprehendentes nos, in obscuro clauferunt carcere. Seditibus ergo nobis in tenebris, non erat qui panem vel aquam tribueret. Nos deniq; cum lachrymis omnipotentis dei creatoris omnium misericordiam inuocare haud omisimus. Facientibus autem nobis ibi dies aliquot, iterum congregati, cum nos fame & siti exanimis credidissent, circumdederunt carcerem. Sed cum orantes nos adspexissent, aperientes ianuam eduxerunt nos: & cum multum inter se murmurantes loquerentur, nouissime cum lignis agrestibus cardentes nos, acriter de finibus suis elegerunt, & octoginta dies sine cibo expleuimus, sicut testis est nobis Deus. Eiecti itaque à finibus illis, iter fecimus dies multos in orientē: & deuenimus in locum admirabilem, & campum gloriosum, qui arboribus altissimis plenus, & mellisibus fructibus abundabat. Deniq; nos glorificantes & laudantes Deū manducauimus dulcissimos fructus, & saturauimus nos valde. Itaq; exeuntes inde, terram Chanaanorum ingressi sumus, & videntes illos, in aspectu eorum valde mirati sumus. Ipsi vero cum mulieribus suis & paruulis sobus in petris habitantes, nos omnino non tetigerunt, Christi nos protegente gratia. Inde igitur profecti contra orientem, cum centū & decē dies eos pertranscentes, iter nostrū fecissemus: intrauimus terrā gentis, quæ nominat Pichii (pygmæi): ipsa vero gens in statura & altitudine sua non plus quā mensuram vnus cubiti habebat. Et vidētes nos, timore perculsi fugerunt. Nos autem Deum collaudantes, qui de illorum manibus nos liberauit, cursum nostrum quotidie accelerauimus. Post hæc autem deuenimus in montes altissimos terribilesq; vbi sol non intrat, nec arbor, nec herba crescunt: ibi ergo serpētes innumerabiles, & dracones & aspides, sed & basiliscos & viperas, & vnicornes, & bubalos vidimus multos: alias quoque bestias mortiferas multas, & venenosa animalia, quorum nomina vel naturam penitus ignoramus. Dextera igitur Dei nos protegente, illas pertransiimus illa: sed & sibilos draconum & serpentium per viginti continuos dies in auribus habuimus, & non nisi aures obturātes, illos ferre quimus. X. Interea in locum incidimus terribilem, rupes habentes asperrimas, in altū erectas, & in limā descēdentes. Nos ergo septem dies ibi fecimus, vltra progredi non valentes. Septima autem post hæc die apparuit ceruus ante nos ambulans rugiedo, quē surgentes secuti sumus. Iter autem facientes, multo maiores inuenimus ante nos rupes. Nos vero maximo cum labore & angustia exinde euasimus, & venimus in campum planum & magnum, in quo elephatorum magna multitudo stabat: & per medium illorum illæsi transiimus. Post hæc itaq; minime nobis apparuit via. Tunc nos cum lachrymis dementiū Domini inuocantes, & per nouem dies sine cibo per deua ambulantes, conuenimus tandem in locum planitie largum, qui fructibus plurimis abundabat. Iam ergo tenebræ densissimæ cum hæc illa repleuerant loca: nec aliquid lucebat, sed nebule obscurissimæ erant. Tunc nos nimium turbati & afflicti, cadentes in terram cum planctu valido orantes clamauimus ad Deum, & in eodem loco dies septem compleuimus, non manducantes nec bibentes, nec lumen celi videntes. Nobis autem valde afflictis, & in oratione persistentibus, post dies septem affuit columba, quæ nobis appropinquans, ac diu circa nos volitans, & pennulas fortiter percutiens, quasi ad ambulandum nos confortabat. Tunc nos Deo agentes gratias, surreximus: illaq; præcedente, per deua iter fecimus: & ecce ante nos maximam inuenimus abidam, in circuitu scriptam. Videntes vero scripturam illam, gauisi sumus, & collaudauimus Dominum. Hæc autem erat scriptura: Abidam istam fecit Alexan-

der Philippi Maceda imperator, quando persecutus est Darium regem Persarum. Qui terram hanc ingredi voluerit, ad manum sinistrani vadat: ad dexteram enim terra iniua, & rupibus & angustis est plena. Nos igitur ad leuam intrantes, ambulamus dies multos. Et factum est post quadraginta dies, cunctibus nobis venit pessimus & intolerabilis factor, ex quo velut exanimis effecti, & cadentes in terram, orauimus Dominum, vt iam clementer recipi iuberet animas nostras. Post modicum vero surgentes à terra, ad pexinus lacum magnum, & multitudinem serpentium in eo ignitorum: & ex ipso lacu exierunt voces, & audiuius vultatum & planctum magnum, quasi populi innumerabilis, & de celo vox sonuit, dicens: Locus iste iudicij & poenarum est in quo cruciantur qui Christum negauerunt. Nos autem vocem hanc audientes, & pectora percutientes cum lachryis & timore nimio ipsum transuius lacum: & venimus inter montes duos altissimos, & in medio ipsorum apparuit nobis homo longa statura, quasi centum cubitorum, & ipse catenis confectus æreis, toto ligatus erat corpore. Dux autem catenarum de vna corporis parte, in monte vno erant fixæ, & dux in monte altero, & ignis maximus in circuitu eius ex omni parte. Vox autem clamoris illius audiebatur, quasi per quadraginta miliaria. Qui & nos vidit, plorans & ciulans fortissime exclamauit: crudeliter enim ab igne cremabatur. Cumq; nos talia cerneremus, valde pertinuimus: & cooperientes facies, à longe ipsos transuius montes: & ecce in alium continuo deuenimus locum, vbi rupes multarum & profunditas magna erat. Ibi etiam quandam vidimus feminam crinibus solutis stantem, toto corpore à maximo & terribili dracone inuolutam. Quandoque ergo ad loquendum os suum aperire voluisset, caput suum draco confestim in os eius mittens, linguam ipsius mordebat. Capilli autem huius mulieris ad terram vsque descendebant. Cumq; in illam mirantes & pauidi adspiceremus, subito de ipsa profunditate & valde miserabiles audiuius voces, dicens: Miserere nobis, miserere Christe fili Dei altissimi. Nos itaq; vehementer exterriti, ponentes genua in terram orauimus, dicens cum lachryis: Domine, qui nos creasti, tolle animas nostras, quoniam iudicia tua oculi nostri viderunt in terra. Surgentes autem, ingenti luctu & moreore simul & timore venimus in locum alium, in quo arbores multas & maximas vidimus, habentes similitudinem ficorum. In ramis autem ipsis volatilia multa similia auiibus cœli, voce humanâ fortiter clamabant, dicentia: Parce nobis Domine, qui plasmasti nos, parce nobis misericors, quia peccauimus ante faciem tuam super omnem terram. Nos autem orauimus, dicens: Domine misericordissime, ostende nobis ista quæ vidimus miracula tua, quoniam ignoramus quid sint. Venit ergo vox dicens: Non est vestrum nosse mysteria quæ vidistis: viam pergit vestram. Y. Inde igitur cum ingenti pauore egressi, deuenimus ad locum honorabiliorem ac speciosissimum, in quo quatuor viri stabant habentes figuras venerabiles, tamq; mira pulchritudine decoras, vt credi aut fieri omnino facile vix possit isti siquidem coronas aureas, gemmis & lapidibus honorifice compositas, in capibus habebant, & in manibus palmas aureas gestabant: ignis vero maximus ac terribilis ante illos, & spatæ acutissimas ante se tenebant. Nos ergo ista cernentes, ac valido perculsi timore exclamauimus ad illos, dicens: Domini & serui Dei excelsi, miseremini nostri, vt spatæ & iste ignis nobis non præualeant nocere. At illi respondentes nobis, dixerunt: Nolite timere, viam quam vobis Deus demonstrauit, ite securi: nos enim Dominus in isto posuit loco, vt viam hanc seruaremus & custodiremus vsque in diem iudicij, quando orbem terrarum iudicaturus adueniet. Hæc nos audientes à sanctis viris illis, ac de longe eos salutantes, pertransuius locum ipsum & per quadraginta continuos dies ambulauimus, nullum omnino cibum sumentes, aquam tantum bibentes. Ambulantibus ergo nobis, subito voces populi innumerabilis audiuius psallentium, & odor suauissimus, quasi balsami optimi & preciosissimi venit nobis, & sicut de mellis sauo dulcissimo os nostrum indulcruit. De suauissimo igitur odoris nectare, ac celestis melodia cantilenarum sopor nos arripuit. Post modicum autem surgentes è somno, vidimus ante nos ecclesiam, mirabili ornatu decoratam, ac preciosissimam, quæ tota quasi crystallina

lina videbatur, in medio autem ipsius ecclesie altare honorificum, & de altari
 aqua egrediebatur, quæ lactis candidissimi colorem habebat. Nos autem aquam
 ipsam in veritate lac sperauimus. In circuitu vero fontis illius, stabant viri san-
 cti & honorabiles, & cantabant canticum celeste, id est, voces Cherubin. Nos
 autem hæc inuenientes, timuimus valde. Ipsa vero ecclesia à parte meridiana, simili-
 tudinem habebat lapidis prasmi preciosi, à parte australi, colorem sanguinis mun-
 dissimi prætendebat, à parte autem occidentali, tota erat alba, instar lactis & ni-
 uis candidissimi: stellæ super ipsam ecclesiam plusquam huius mundi sidera lucebant,
 sol ibi septemplex lucebat & calebat, quàm in huius terræ regione: alpes & arbo-
 res omnes plus alte, & folia ac fructus plures & dulciores, quàm illius mundi arbores
 habebant: sed & aues coeli aliter resonabant, quàm aues terræ: istius omnis autem terra
 ipsa duplices habebat colores, id est, vna facies alba erat vt nix, & alia rubicundissi-
 mis coloribus erat. Nos igitur stupentes, & in eodem loco adorantes, ac ipsos viros
 salutantes, cum timore egressi, corpus iter arripere festinauimus. Denique post hæc
 centum impleti sunt dies, vt Dominus testis est nobis, quod nullo refecti sumus ci-
 bo, aqua nos frequentius refocillantes: cum ecce subito cunctibus nobis, venit popu-
 li innumerabilis multitudo virotum ac mulierum obuiam in vnum conglobati: non
 autem inter illos longiorem præterquam vnius cubiti staturam vidimus. Igitur vi-
 sis illis, valde perterriti, tunc miserabilis ego & peccator Theophilus, dixi fratri-
 bus meis Sergio & Thymo: Soluentes capillos nostros, veniamus aduersus eos, for-
 sitan fugient à nobis, & liberabit nos Dominus de manibus illorum. Quod cum
 ipsis vñum fuisset bonum, solutis fasciis & capillis nostris, iterum super eos repen-
 te, ipsi autem hoc cernentes, confestim filios suos arripientes, stridentesque denti-
 bus, citius aufugerunt omnes. Nos autem Dominum collaudauimus qui eripuit
 nos, & transiens flumen, inuenimus herbas candidas & albas sicut lac, dulces ve-
 lut mel, altas vero vsque ad vnum cubitum. Manducantes itaque de herbis mei-
 lissis ac nos saturantes ex eis, gratiarum actiones creatori omnium obtulimus,
 qui nos per tanta seruauit pericula, ac gratuita nos sua gratia nutrebat. Nos in-
 terea viam inuenimus speciosam: & cadentes in terram, adorauimus & collauda-
 uimus Dominum misericordem, qui tam nobis demonstrauit. **Z** Igitur per
 dies plurimos ipsam viam sequentes, tandem ad speluncam peruenimus honora-
 bilem, tunc signaculo sanctæ crucis membris vndique munitis, in eandem Ingressi
 sumus cryptam, sed nullum ibi inuenientes habitatorem, diximus inter nos: Man-
 ditia hæc non est nisi de manu hominis. Manemus ergo hic vsque ad vespertum: &
 videre habebimus loci huius habitatorem. His ergo dictis, vna hora vt pote lassī re-
 sedimus, & subito odore suauissimo perfusi, obdormiuimus. Rursum igitur par-
 uo intervallo excitati à somno, foras speluncam exiimus, & contra orientem respexi-
 mus: & ecce subito figuram hominis à longe properantis vidimus, cuius capilli ca-
 pitis instar lactis candidissimi aut niuis, quasi in aera volantes, totum vixi corpus
 opetuerunt. Ipse autem mox vt nos à longe respexit, semetipsum in terram pro-
 iecit protinus, ac rursus eleuans se, ad nos ita clamare coepit: Si vos ex Deo estis,
 sanctæ crucis signaculo munite vos, ad me vsque properantes: sin autem ex dia-
 bolo, fugite à me Dei seruo. Hæc eo dicente, tali voce affati sumus: Benedic
 nobis pater sancte, & noli turbari: quoniam & nos serui sumus Iesu Christi Do-
 mini & saluatoris nostri. Renunciauimus siquidem seculo huic vano, fastique su-
 mus monachi. Talia vt audiuit, illico ad nos venit: & manus suas ad cælum ele-
 uans, diutius orauit: & surgens ab oratione, capillos ab ore & facie sua tollens, bene
 dixit nos, ac locutus est nobis. Ipsi vero capilli capitis ac barbae erant candidi vt lac,
 faciesque eius sicut vultus angeli. Erat enim sicut lignum secus aquarum decursus
 plantatum, & præ senectute nimia oculi eius non aperiebantur, eo quod supercilia
 eos cooperiebant: vngula quoque manuum eius ac pedum longe nimis, barba ve-
 ro & capilli, corpus eius omne circumdederunt: cutis illius, quasi pellis testudinis.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

Tunc ipse cum lachrymis ad nos exorsus est ita: Fratres mei benedicti, vnde estis? vel vnde huc aduenistis? dicite nobis qualiter se habeat genus humanum, vel quomodo fides Christianorum, & si Sarraceni vel Ethnici haecenus Christi populo perfectionem ingerunt. Nos itaque ut interrogati sumus, ei per ordinem responsum dedimus, simul dicentes angustias & pericula, quae per omnem passus sumus viam, & quia voluntas ac desiderium esset, ire ubi coelum terrae se iungit, aperuimus. Ipse autem ad haec respondens, ait: Filioli mei charissimi, audite me. Ab isto loco ultra ad paradisi locum non potest ire homo carne vestitus. Ego enim peccator exiguus, valde in hac etiam voluntate laboravi, cupiens ultra procedere, ut sine terrae ac poli cernere quiuissem, sed nocte quadam additit mihi in visu Dominus angelus, dixitque ad me: Ne ultra procedas, neque Dominum tentare praesumas. Cui ego quidem ob causam, inquam, mihi Dñe, in antea pergere non licet? At ille: De isto, inquit, loco viginti sunt miliaria usque ad paradysum, ubi Adam & Eva in deliciis constituti fuerunt: super ipsum vero paradysum, coram terrae iungit. Posuit denique Dominus ante eundem paradysum, cherubin cum ignea romphea atque volubili, ad custodiendum vitam lignum: & habet à pedibus usque ad umbilicum similitudinem hominis, pectus sicut pectus leonis, manus sicut crystalli, habens gladium ut feruet paradysum, ne aliquis illuc proximare valeat. Ego itaque haec audiens ab angelo, amplius non respondi, nec ultra procedere tetraui. Igitur ego Theophilus & itineris mei socii ac fratres, ista à sancto audientes, prostrato omni corpore, collaudauimus Dominum. & ipsum seruū Christi salutauimus, vespere autem facto, dixit nobis: Fratres mei dilectissimi, exite foras criulam, & expectate paululum, habeo enim leones duos, qui per diem foras ambulantes, sero ad me reuertuntur, ne ipsi subito venientibus, mali aliquid patiamini ab eis. Nobis ergo cum pauore paululum exeuntibus, leones rugiendo extemplo adueniunt. Ipse vero manus super eos ponens, ac colla demulcens, ait illis: Filioli mei, boni fratres tres de seculo venerunt ad nos, ne faciat illis malum. Continuo nos aduocans, dixit: Fratres venite & iam timere nolite. Nos vero cum pauore nimio intrantes, salutauimus illum, & vespertina synaxi celebrata, & edimus, glandes ac herbarum radices pro cibo sumentes, & aqua bibentes cum silentio. Mane autem facto, locuti sumus viro sancto, dicentes: Pater sancte & dñe, obsecramus tuam beatitudinem, ut conuersationem tuam nobis enarres, & quomodo huc aut vnde venisti, & quo nomine voceris, edicito nobis. At sanctus nobis tale dedit responsum. Ego, inquit, mihi amantissimi fratres & filii, Macharius vocor, in regali ciuitate natus & nutritus, filius viri Romani, quondam indyus fuit & in imperiali pollebat ciuitate. Cum autem pueriles excessissem annos, me reuertente ac nolente, pater meus de se posauit mihi uxorem, diemque statuit nuptiarum. Interea thalamo adornato, cum iam se quaestio populi fuisset inuitata, & sponsa sedente, pater meus hylarior effectus, cunctos inuitatos hortatur petere quicquid vellent. Omnibus autem qui aderant, iocis ac saltationibus intentis, furtim exiui, & domū viduae cuiusdam familiaris intraui, ac septem dies cum illa lauitans permansi. Ipsa autem diebus singulis domū patris mei ingressa, audiuit quae de mea inquisitione loquebatur, & veniens, cuncta mihi replicans dixit. Pater autem meus cum me vndique requirendo non inueniret, sicut amarissime, sed & mater, ac tota familia: Octaua exinde die, id est, nocte dominica, mulierem illam salutavi, & egressus in publicam viam, inueni virum quendam canicie venerabilem, quasi ad ambulandum stantem. Quem adorans, dixi: Quo pergere habes senior sancte? At ille hilari vultu ad me conuersus, dixit: Quo tu ire desideras, ego tecum ire dispono, eo quod itinera ipsa mihi oppido sunt cognita. Tunc ego confortatus, corpi hominem sequi. Per domos vero exinde intrantes vicinas, per viam panem rogauimus accipere, & accepimus. Per plurimos autem dies ambulantes, tandem peruenimus ad angustias viarum omnium, vnde vos venire dixistis. Cum ergo ad triginta miliaria prope locum istum venissemus, quadam die sedentibus nobis, inter ipsa mutua colloquia repente socius disparuit. Tunc ego nimium turbatus, & quo me verterem ignarus, cadens in terram plangebam validissime. Et ecce cōfestim sine mora is qui ante disparuit cum magna claritate apparuit, & ita affatus est me: Noli turbari dilectissime, ego enim sum angelus Raphael, iam adiutorium tibi missus, qui te huc per duxi precepto altissimi. Dominus autem viam tuam prosperum fecit. Loca siquidem tenebrarum, loca tormentorum, loca poenarum per

rum pertransisti in lucem venisti, fontem aque viue & loca iustorum vidisti: Iccirco noli timere, sed fursens, viam tuam proficiscere. Quo dicto, rursus qui apparuit, disparuit. Ego vero inter viribus receptis, surgens ambulare coepi, & à longe onagram intui, clamaui, dixiq; illi: Aue, per Christum, qui te creauit, ostende mihi viam per quam ambulem: ipse aut concite occurrens, ingressus est ante me per semitam quam dam paruulâ & angustam. Quê ego subsecutus sum, sicq; duos cõpleuimus dies, simul ambulantes. Die aut tertia adpeximus ceruum mirę magnitudinis à longe. Quem onager vidēs & pertimescēs, declinauit à me: iterũ ego solus reliq;us, angustatus sum, viam omnino nõ habens. Tunc contra ceruum clamās, dixi: Quia adiutorium mihi tulisti, per Deũ te coniuuro, semitam mihi ostende. Ad hanc vocẽ veluti animal domesticũ ad me dedinam, angustum ingressus est callem, post tergũ me semper adpiciēs. Sic ergo tres insimul ambulauimus dies. Tunc ecce quarta die immẽsum ac terribilem offendimus draconem, mediũ distentum per viam. Quẽ vt ceruus vidit, repente fuga elapsus euasit. Ego interim timore valido percutsus, in terrã cecidi: deinde cõfortatus in Dño surrexi: ac me signo sanctę crucis muniēs, ad draconẽ dixi: Deũ omnipotentem time, & noli mihi nocere. Tunc ipse terribiliter de terra se erigēs, humana me affatus est voce, dicēs: Veni benedicte Dñe, tu es seruus Dei altissimi Machariur. Angelus aut sanctus Raphael, figuram & vultum tuum mihi demonstrans, præcepit concite vt tibi occurrerem, atq; perducerẽ in locum à Deo tibi præparatũ. Ego itaq; quarto hodie die te hic expectaui, nihil omnino comedēs. Hac vero nocte in nube lucidissima te sedentem adpexi, simul & vocẽ desuper audiui, dicentem mihi: Accelera vt eripias Macharium seruũ Dei, qui adest, vt tibi prædixi. Quapropter surgens, seque me, ne dubites, sed veni, & locũ monstrabo tibi, vbi Dominũ debes collaudare. His ergo dictis, quasi vir iuuenis apparuit, & mecũ ad speluncã hanc vsq; peruenit. Cumque ingressi fuissetus, repente euauit. Tunc ego peccator in parte altera prospexi duos leonis catellos iacentes, mater aut illorũ iuxta illos mortua iacebat. Quam ego foras eiciens sepelui, & Dñm collaudans, glorificauit: qui tanta in me mirabilia fecit, & de tam grauib; angustijs liberauit, ipsos aut leuculos, frondes arborum decerpens ac illis porrigens, vt proprios enutritui filios, sicq; nos insimul quiete habitantes multũ tempus compleuimus. Cum ecce post hæc laqueus diaboli, cuius nunq; à seruis Dei cessat inuidia affuit. Nam die quadã hora quasi septima, espelunca foras egressus, sole seruescente redi: tunc subito subtile fascioli & oculis delectabile, iuxta me in terra positum adpexi: Ego vero in memetipso cogitans dixi, vnde in hac solitudine fasciolum? Estimans tñ quia in veritate esset fasciolum, oblitusq; ego miserimus me signo crucis munire, quoniam quidem sacrosanctę crucis signaculum omnes inimici eneruat phantasiam nisi manũ, & leuans fasciolum reportauit in speluncam, altera nil hilominus die egressus, calceos scemineos repperiãcentes in terra, sed nec tunc miser ego insidias diaboli aduertens, nec crucis vexillo me muniēs, calceos leuaui, & in speluncam portans, fasciolo iunxi. Tertia autem iam die iterum exiens, diabolum in de core vel specie mulieris, vestibus præciosis indutę, stantem inuenit ego vero miserabilis hæc sic quidem laqueos inimici recordans, nec aliquo modo me signans, sed credens in veritate quia mulier esset, aio ad illam: vnde huc aduenisti? aut quis te in hanc adduxit solitudinem? Illa continuo flere amarissime cepit. Tunc ego misellus, simul cum illa veluti compatiendo valde ploraui. Post hæc respondens dixit: Ego miserima, o pater sanctissime, filia sum viri Romani: quę cum me inuitam ac nolentem desponsasset iuueni cuidam nobilissimo Romano, ac dies nuptiarum venirent, & thalamum ac conuiuium ordinarent, inter nuptias ipsas sponsum meum dispe-ruit. Cumq; turbati omnes, huc illucq; eum inquirendo turbarentur, ego gaudiũ effecta, clam exi: & nocte eadem iter arripieus, nec itineris ducem aliquo modo habens per angustia montium, ac vallium errando huculque perueni. Hęc ego cum audissem, & omnia ita esse credidissem, simul & sponfam meam fore sperans, per manus apprehendi illam, & in hanc introduxi speluncam, lachrymę vero ab eius oculis nullatenus cessabant. Tunc ego miserijs & lachrymis eius compatiens, & valde super tam dolens, sedere eam iuxta me feci: similiter & glandes illi ad manducandum præbui,

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

præbui, non enim infidias diaboli intellexi, neq; vilatenus crucis me signo muniri: sed
 similiter sedentes, diutius colloquia habuimus. Tunc corpi quasi de labore nimio som-
 no grauari: at illa manibus suis mea omnia membra mulcendo palpaui, & eo amplius
 somno grauatus sum. Quid morer? miser ego q̄ antea nunq̄ cum femina peccare cō-
 fessi, in omnis me p̄m̄ perpetrassē cognoui, nam subito expergetus & somno,
 quasi cū femina dū coopertū me in terra iacentē inueni, ipsa iam vero non apparuit.
 Tunc infelix ego infidias diaboli sero aduertēs, foras speluncā citius exiui, & pectus fe-
 riens, ingentes lachrymas fudi. Ipsi interea leones q̄ meū aderant, meū intelligentes
 delictū, quantocyus fugerūt à me. Hæc aut cum cernerem, fugisse scilicet leones, cū lu-
 ctu nimio ac dolore corpi Christi misericordiā deuote inuocare, quatenus & mihi pœ-
 nitentię normā ostēderet, ac leones ipsos redire iubere t. Nec mora clemētissimus pa-
 ter q̄ me ad poenitentiam seruare voluit, illos cōsestim fecit redire leones, meumq; in-
 gressū in hanc speluncā, humum pedibus suis ad vnius staturam hoīs aggerebant, ego
 aut hæc intelligens colloratus ipsam intraui fossam, ipsi im p̄ans leōibus, vt in eodem
 me sepelirent loco. Quod cū factum fuisset, annos tres sepultus in eadē fossa peregi.
 Inter ea ingenti pluuia descēdente, rupta est spelunca desuper caput meū vbi stabam,
 & lucem vidi, & foras manus emittens, herbas q̄ in circuitu sup̄ caput erant, de cerpsū
 & comedi. Tribus itaq; annis euolutis, affuerūt leones, & lumē circa me videntes, ef-
 fodiebant humū in qua me sepelierunt, ego q̄dem toto corpore sanus egressus sum,
 virtutem pristinā in me sentiens. Tunc glorificans Dñm meum Iesum Christū, exiui
 de spelunca, ponensq; genua mea in terra, quadraginta dies & quadraginta noctes, in
 eodem immobilis pmanē loco, collaudis & obsecrans Dñū, & gratias actiones offe-
 rend, q̄ tanta mīsericōrdiarum munera nobis peccatoribus iugiter fstat. His ergo cō-
 pletis diebus, respexi in spelunca & ecce quatuor anguli eiusdē speluncę, lumine cele-
 sti resplenderunt valde, & vidi saluatōrē Christum in schemate viri, quasi aurēā habem-
 tem in manibus virgē, ac dulcisona voce mirabilē cantū personantē, vox autem illius
 yehemēti & fortis, quasi mille hoīm audiebatur. Cū vero iam melodice celestis can-
 tici explerent, repente vox tribus vicibus insonuit, dicens: Amen, & in sem̄ p̄iternum
 amen. In ipsa igit̄ hora egressus à spelunca saluator, scēdebat ad æthera, & ecce conti-
 nuo maxima ignis colūna, quasi nubes valida, intrauit speluncā, & facta sunt tonitrua,
 & immense coruscationes, & oīa celi volatilia secundū proprias audiui voces canere,
 dicentia: Sanctus sanctus sanctus Dñs Deus. Ego itaq; dum hæc cernerē, simulq; audi-
 rem propter visionis magnitudinē territus valde sum, & in extasi raptus, cecidi in ter-
 ram, & octo dies ita pmanē, tunc nūq̄ intellexi, q̄a saluator exiit à Christi Dñi hanc
 ingressus speluncā bñdixit, illamq; sanctificauerit. Tunc ego introgressus in eā, pro
 ignorantia p̄pria ac negligentia corpi facisfacere, collaudis & glorificans Christū sal-
 uatorem ac redemptorē nostrum, & creatorem oīm, qui tanta me sustinuit patientia,
 & p̄duxit ad poenitentiam, & rursus takm mihi demonstrauit clementiam. Quando
 aut̄ hæc acta sunt, septem in hac spelunca, ætatis vero quadraginta annos habebam,
 ecce nunc vobis velut filiis charissimis, omnem vitam meā in veritate enarraui. Vos
 ergo p̄ pugnas vel infidias maligni hostis sustinere potestis, considerate, & hic nobis-
 cum manete: fin alias ad monasterium de q̄ egressi estis reuertimini, & Dominus sit in
 itinere vestro. B Nos autem cum ista à sancto Dei audissemus, cadentes in terrā,
 glorificauimus Dominū, qui facit mirabilia solus, & ad sanctum seruumq; Christi lo-
 cuti sumus Macharium, dicentes: Pater beatissime Machari, ora pro nobis ad Domi-
 num, vt ad nostrum remeare possimus monasterium, atq; conuersionem tuam san-
 ctam p̄ omnes Christi ecclesias enarrare. Cœdimus enim quia Dominus iccirco nos
 perduxit ad te. Tunc senior diutius super nos orationem fudit & sua oratione, bene
 dixit atq; osculatus est nos omnes, & cōmendauit Christo, vt in pace dirigeret viam
 nostram, deinde tradidit eis, vt trāducerent nos, quousq; loca te nebrarū pertransiremus, vbi pridem septem dies & totidē noctes in tenebris ta-
 cuimus, dimissi ergo à seruo Christi sancto Machario, p̄pere ad abbdē Alexandri pue-
 nimus, vbi leones saluantes nos concito gradu reuersi sunt ad seruū Dei. Igit̄ fauente
 Christo Deo, sine angustia aliqua nostrā ambulauimus viā, & introgressi tētra Persæ
 venimus

DE SANGTO MALCHO, ALPHABETVM V.

venimus in campum mirabilem, qui vocatur Assia, ubi sanctus Mercurius interfecit apostatam Iulianum, & ingressi de novo sumus ciuitatem Riuisscedo in qua pueri tres requiescunt, non longe à Babylone. Post hæc Tigrin flumen pertranscentes, quinto decimo die intrauimus Hierusalem, & ad sepulchrum Domini nostri Iesu Christi per cuncta loca orantes, gratiarum actiones Christo salutori omnium habuimus, qui nos sua gratia incolumes seruauit euntes & redeuntes, inde igitur egressi, veloci cursu ad nostrum peruenimus monasterium, & nostrum ergumenum ac fratres nostros omnes in pace & sospitate reperientes, per ordinem quæ uidimus & audimus mirabilia & misericordias Dñi, sed & vitam & conuersationem beatissimi Macharii illis enarrauimus. Quotquot autem hæc audiebant, laudabant & glorificabant, & hymnum dicebant Deo patri omnipotenti, & filio eius vnigenito Domino ac saluatori nostro, necnon & spiritui uiuificatori & illuminatori animarum nostrarum, qui iustus in personis, vnusq; deitate nominatur, uiuit & regnat vbique Deus benedictus & laudabilis, nunc & semper, per immortalia secula seculorum, Amen.

DE VITA MALCHI CAPTIVI

Monachi, Authore S. Hieronymo.

Vi nauali prælio dimicaturi sunt, ante in portu & in tranquillo mari flexunt gubernacula, remos trahunt, ferreas manus & uincos præparant, dispositumq; per tabulata militem, pendente gradu, & habente vestigio stare firmiter consuefaciant, ut quod in simulachro pugne didicerint, in vero certamine non perhorrescant. Ita & ego qui diu tacui (silere quippe me fecit, cui meus sermo supplicium est) prius exerceri cupio in paruo opere, & veluti quandam rubiginē linguæ abstergere, ut venire possim ad laudem historiam. Scribere enim disposui (si tamen vitam Dominus dederit, & si vituperatores mei saltem fugientes me & inclusam persequi desierint) ab aduentu saluatoris usq; ad nostram ætatem, id est, ab apostolis usq; ad nostri temporis fecem, quomodo & per quos Christus ecclesia nata sit, & adulta, persecutionibus creuerit, martyrs coronata sui, & postq; ad Christum principes uenit, potentia quidem & diuinitas maior, sed virtutibus minor facta sit. Verum hæc alias. Nunc quod imminet explicemus. Maronia triginta ferme milibus ab Antiochia urbe Syriæ, haud grandis ad orientem distat viculus. Hic post multos vel dominos vel patronos, dum ego adolescentulus morarer in Syria, ad patrem Euaristii necessarii mei possessionem deuolutus est, quem iccirco nunc nominauit, ut ostenderem, unde nossem quod scripturus sum. Erat igitur illic quidam senex nomine Malchus, quem nos Latine regem possumus dicere, Syrus natione & lingua, & reuera *αὐτοκράτωρ*. Anus quoq; in eius contubernio valde decrepita, & iam morti proxima videbatur, tam studiose ambo religiosi, & sic ecclesiæ limen terentes, ut Zachariam & Elizabeth de Euangelio crederes, nisi quod Ioannes in medio non erat. De his cum curiose ab accolis quærerem, quæ nam esset eorum copula, matrimonij, sanguinis, an spiritus: omnes voce consona, sanctos & Deo placitos, & mira nescio quæ respondebant. Quæ cupiditate ille deus, adortus sum hominem, & curiosos sciscitanti rerum fidem, hæc ab eo accepi. Ego inquit, mihi nate Maroniaci agelli colonus sed solus parentibus fui. Qui cum me quasi stirpem generis sui, & hæc eadem familiæ suæ ad nuptias cogenter, monachum potius me velle esse respondi. Quantis pater minis, quantis mater blanditijs persequuti sint, ut pudicitiam proderem, hæc res sola indicio est, quod & domum & parentes fugi. Et quia ad orientem ire non poteram propter vicinam Persidem, & Romanorum militum custodiam, ad occidentem verti pedes, pauxillum nescio quid portans viatici, quod me ab inopia tantum defenset. Quid multa? Perueni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Iamnam & Essam magna austrum sita est. Ibi repertis monachis, eorum me magisterio tradidi, manu labore victum queritans, lasciuiaq; carnis refrænans ieiunijs. D Post multos apud nos incidit mihi desiderij, ut ad patriam pergerē. Et cum adhuc viueret mater, iam enim

VITAE SANCTI PATRUM LIBRI PRIMI PARS I.

enim patrem mortuum audieram, solaret viduitatem eius, & exinde venundata pos-
 sessiuncula, partem erogarem pauperibus, partem monasterio constituerem: quid
 erubescō confiteri infidelitatem meam? partem in sumptuum meorum solatia refer-
 uarem. Clamare coepit abbas meus, diaboli esse tentationem, & sub honestæ rei oc-
 casione, latere antiqui hostis insidias. Hoc esse reuerti canem ad vomitum suum. Sic
 multos monachorum esse deceptos, nusquam diabolum aperta fronte se prodere.
 Proponbat mihi exempla de scripturis plurima: inter quos illud, quod initio Adam
 quoque & Eua spe diuinitatis supplantauerit. Et cum persuadere non posset, pro-
 uoluit genibus obsecrabat, ne se desererem, ne me perderem, nec aratrum tenens,
 post tergum respicerem. Vix misero mihi, vici monitorem pessima victoria, putans
 illum non meam salutem, sed suum solatium querere. Prosequutus ergo me de mo-
 nasterio, quasi finis efferret, & ad extremum valedicens: Video, ait, te fili satanae
 cautio notatum: non quero causas, excusationes non recipio. Quis quæ de oculis
 egreditur, lupi statim moribus patet. De Beria ad Essam pergentibus, vicina est
 publico ieiunio solitudo, per quam Saraceni incertis sedibus huc atque illuc semper
 vagantur. Quæ suspicio frequentiam in illis locis viatorum congregat, vt imminens
 periculum auxilio mutuo declinetur. Erant in comitatu meo viri, formix, senes,
 iuuenes, paruuli, numero circiter septuaginta. Et ecce subito eorum camelorum-
 que sessores Ismaelitarum irrunt, crinibus vittarumque capitibus ac seminuando corpore,
 pallia & laticæ caligas trahentes pendebant ex humero pharetræ: laxos arcus vibra-
 ntes hastilia longa portabant. Non enim ad pugnandum, sed ad prædā venerant.
 Rapimus, dispergimur, in diuersa trahimur. Ego interim longo postliminio hæc di-
 rari possessor, & sero mei consilij poenitens, cum altera muliercula in vnus heri
 seruitutem sortitus venio. Ducimur, imo portamur sublimis in camelis, & per va-
 stam eremum semper ruinam timentes, pendemus potius quàm sedemus. Carnes
 semicrudæ cibis, & lac camelorum potus erat. Tandem grande æmne transmissis,
 petuimus ad interiorē solitudinem, vbi dominam liberosque ex more gentis ado-
 rare iussi, cernices fecimus. E hic quasi clausus carcere, mutato habito, id est, vi-
 dus ambulare disco. Nam actis quoque intemperies, nihil aliud præter pudenda velari
 patiebatur. Traduntur mihi pascendæ oues, & in malorum comparatione hoc fructu
 solatio, quod dominos meos & conseruos rarius video. Videbar mihi aliquid hobe-
 re sancti Jacob, recordor Moyse, qui & ipsi in eremo quondam fuerē pastores. Ve-
 scebar recenti caseo & lacte. Orabam iugiter, canebam psalmos, quos in monaste-
 rio didiceram. Delectabat me captiuitas mea: agebamque Dei iudicio gratus, quod
 monachum quem in patria fueram perditurus, in eremo inueneram. O nihil vn-
 quam tutum apud diabolum. O multiplices & ineffabiles eius insidiæ. Sic quoque la-
 tentem me inuenit inuidia. Dominus videns gregem suum crescere, nihilque in me
 deprehendens fraudulentis: sciebam enim Apostolum præcepisse, dominus sic quasi
 Deo fideliter seruendum, & volens me remunerare, quo fidum sibi magis faceret,
 tradidit mihi illam conseruam meam, aliquando captiuam. Et cum ego refusarem,
 diceremque me Christianum, nec licere mihi uxorem viuientis mariti accipere (siqui-
 dem caprus nobiscum vir eius, ab alio domino fuerat abductus) rursus serus ille &
 implacabilis in furorē versus, euaginato me coepit peter e gladio. Et nisi confestim
 brachia tendens mulierem præoccupassem, illico fudisset sanguinem. Iam igitur ve-
 nerat tenebrosior solito, & mihi nimis matura nox. Duco in speluncam semirutam,
 nouam coniungo, & pronubante nobis mortis, uterque detestatur alterum, nec
 fatimur. Tunc vere sensi captiuitatem meam, profususque humi, monachum coepi
 plangere, quem perdebam, dicens: Hucine miser seruatus sum? Ad hoc me mea sce-
 lera perduxerunt, vt incanescere iam capite, virgo maritus fierem? Quid prodest
 parentes, patriam, rem familiarem contempsisse pro Domino, si hoc facio, quod ne face-
 rem, illa contempsissem, nisi quod sorte propterea hæc sustineo, quia patriam desideraui?
 Quid agimus animæ? perimus an vincimus? Expectamus manum Domini, an pro-
 prio mucrone confodimur? Verte in te gladium, tua magis mors timenda est, quàm
 corporis. Habet & seruata pudicitia suum martyrium, iaceat in sepulchro Christi tui
 in eremo

DE S. MALCHO, ALPHABETVM V.

In eremo, ipse mihi ero persecutor & martyr. Sic fatus, eduxi in tenebris quoque nisanterem gladium, & acumine contra me versos Vale, inquam, infelix mulier, habeto me martyrem potius quam maritum. Tunc illa pedibus meis prouoluit: Precor te, inquit, per Iesum Christum, & per huius horæ necessitatem adiuro, ne effundas sanguinem tuum in crimen meum. Veli mori placet, in me primum verte mucronem: Sic nobis potius coniungamur. Etiam si vir meus ad me redierit, seruarem castitatem, quam me captiuitas docuit, vel interirem potius quam perderem. Cur moreris, ne mihi iungaris? Ego morerer, si mihi iungi velles. Habeto me coniugem pudicitæ, & magis animæ copulam amato, quam corporis. Sperent domini maritum, Christus nouerit fratrem. Facile suadebimus nuptias, cum nos viderint sic amare. Fa-teor, inquit, obstupui, & admiratus virtutem scemine, coniugem plus amaui. Nunquam tamen illius nudum corpus intuius sum, nunquam eius carnem attingi, timens in pace perdere, quod in prælio seruaueram. Transiunt in tali matrimonio dies plurimi, amabiliore nos dominis fecerant nuptiæ. Nulla fugæ suspitio, interdum & mense toto aberam fidus gregis pastor per solitudinem. F. Post grande interuallum dum solus in eremo sedeo, & præter cælum terramque nihil video, cœpi mecum tacitus voluere, & inter multa, contubernij quoque monachorum recordari, maximeque vultum patris mei, qui me erudierat, tenuerat, perdideratque. Sicque cogitans, aspicio formicarum gregem angusto calle seruere, ferre onera maiora quam corpora. Aliæ herbarum quædam semina forcipe oris trahebant, aliæ egerant humum de foueis, & aquarum meatus aggeribus excludebant. Illæ venturæ hyemis memores, ne madefacta humus in herbam horrea verteret, illata semina præcidebant. Hæ luctu celebri, corpora defuncta deportabant. Quodque magis mirum est in tanto agmine, egredientes non obstabat intranti, quin potius si quam vidissent sub fasce & onere concidisse, suppositis humeris adiuebant. Quid multa? Pulchrum mihi spectaculum dies illa præbuit. Vnde recordarus Salomonis, ad formicarum solertiam nos mittentis, & pigras mentes tali exemplo suscitantis, corpi tædere captiuitatis. & monasterij cellulas querere, ac formicarum illarum solitudinem desiderare, ubi laboratur in medium, cumque nihil cuiusquam proprium sit, omnium omnia sunt. Regresso ad cubile occurrit mulier, tristitiam animi dissimulare non potui. Rogat cur ita exanimatus sim. Audit causas, hortatur fugam. Peto silentij fidem, non aspernatur, & iugi susurro iter spem & metum medijs fluctuamus. Erant mihi in grege duo hirci miræ magnitudinis. Quibus occisis, vtres facio, eorumque carnes viatico præparo. Et primo vesperti, putantibus nos dominis secreto cubitare, inuadimus iter, vtres & partes carniū portantes. Cumque peruenissemus ad flumem, nam decem milibus aberat, infatis consensibus vtribus, aquis nos credimus, paulatim pedibus subpremi-gantes: vt deorsum nos flumine deferente, & multo longius quam conscenderamus, in alteram nos exponente ripam, vestigium sequentes perderent. Sed inter hæc madefactæ carnes, & ex parte lapsæ, vix tridui cibum pollicebantur. Bibimus visque ad satietatem, futuræ nos fici præparantes. Currimus, post tergum semper aspicimus, & magis noctibus prouehimus quam diebus, vel propter insidias late vagantium Saceratonum, vel propter ardorem solis nimium. Pauesco miser etiam referens, & si tota mente securus, toto tamen corpore perhorresco. Post diem vero tertium, dubio prospectu procul aspicimus duos camelis insidentes venire concitos. Statimque mens mali præsaga, putare cœpit dominum, meditari mortem, solem cernere nigrescentem. G. Dumque timemus, & vestigijs nos proditos per arenam intelligimus, offertur ad dexteram specus, longe sub terram penetrans. Igitur timentes venenata animalia, nam solent vipera, reguli, & scorpiones, cæteraque huiusmodi, feruorem solis declinantes, vmbra petere: intrauimus quidem speluncam, sed statim in ipso introitu sinistra nos foueæ credimus, nequaquam vltra progredientes, ne dum mortem fugimus, in curramus in mortem. Illudque nobiscum reputantes, si iussit dominus miseris, habemus salutem. Si despexit peccatores habemus sepulchrum. Quid putas fuisse nobis animi? quid terroris, cum ante specum haud procul staret dominus & conseruatus, & vestigio indice iam ad latebras peruenissent? O multo grauior expe-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

clata, quàm illata mors. Rursus cum timore & labore lingua balbutit, & quasi clamante Domino, mutire non audeo. Mittit seruum, vt nos despectu trahat: ipse camelos tenet, & euaginato gladio, nostrum expectat aduentum. Interea tribus fere vel quatuor cubicis introgresso famulo, nobis ex oculo tergum eius videntibus, nam oculorum istiusmodi natura est, vt post solem vmbra intransitibus, & cetera sunt omnia, vox per antrum sonat: Exite furciferi, exite morituri. Quid statis? quid moramini? Exite. Dominus vocat, patienter expectat. Adhuc loquebatur, & ecce per tenebras aspiciamus leonem inuasisse hominem, & gutture suffocatum, cruentum intro trahere. Iesu bone, quid tunc terroris nobis, quid gaudij fuit? Spectabamus Domino nesciente, hostem nostrum petire. Qui cum videret illum moras facere, suspicatus est duos vnire sistere. Sed iram differre non valens, sicut tenebat gladium ad speluncam venit, & furore rabido serui increpans vecordij, prius à sera est tentus quàm ad nostras latebras perueniret. Qui sunt qui hoc credentes, vt ante os nostrum, bestia pro nobis dimicaret? Sublato autem illo metu, similis ante oculos nostros versabatur interitus, nisi quod tutius erat rabiem leonis, quàm iram hominis sustinere. Paucius intrinsecus, & ne mouere quidem nos ausi, praestolumur euentum rei, inter tanta pericula, pudicitiae tantum conscientia pro muro septi. Leonis insidias cauens, & visam esse sentiens, apprehensus mordicus catulos effert, nobiscum cedit hospitium. Neque tamen satis creduli statim erumpimus, sed expectantes diu, & egredi cogitantes, illius nobis figurabamus occursum. Sublato ergo horrore, & alia transacta die egredimur ad vesperam, vidimusque camelos, quos ob nimiam velocitatem dromedarios vocant, praeteritos cibos in ore voluere, & in alium missos iterum retrahere. Quibus ascensis, & noua firarcia id est, annonae refocillati, decima tandem die ad Romana per desertum castra venimus. Oblatusq; tribuno, rem ordine pandimus, inde transmissi ad Sabinum Mesopotamiae ducem, camelorum precium accepimus. Et quia iam abbas ille meus dormierat in Domino, ad huc delatus loca me monachis reddo, hanc trado virginibus, diligens eam vt sororem, non tamen ei me credens vt forori. Hæc mihi senex Malchus adolescentulo retulit. Hæc ego vobis narraui senex, & castis historiam casti tatis expono. Virgines castitatem custodire exhortor. Vos narrate posteris, vt sciunt inter gladios & inter deserta & bestias, pudicitiam nunquam esse captiuam: & hominem Christo deditum posse mori, non posse superari.

VITA SANCTI SIMEONIS

a columna eremita.

H.

SANCTVS Simeon ex utero matris suæ electus est à Domino, & meditabatur parere & placere illi: erat autem isti pater Sufocion nomine, & nutriebatur à parentibus suis. Qui cum factus fuisset annorum tredecim, pascebat oves patris sui: & videns ecclesiam, relictis pecoribus, ingressus est: audiuitque Apostolum ibi legi, interrogansque vnum seniore, ait Domine, quid est istud quod legitur: senex respondit ei: Pro substantia animæ, vt discat homo timere Deum ex toto corde, & ex tota mente sua. Dixit beatus Simeon: Quid est timere Deum? dixit eisenior: Quare me flagitas fili? Et ille: Quasi Deum, inquit, interrogo te. Ista enim quæ à te audio, discere volo, quia ignarus sum & stultus. Respondit ei senior: Fili, si quis ieiunauerit iugiter, & obsecrationes fecerit per momenta, & humiliauerit seipsum omni hominibus & non dilexerit aurum neque parentes, neque vestimenta, neque possessiones: & honorat patrem & matrem, & facit dotes Dei prosequitur,

DE SANGTO SIMEONE, ALPHABET. V.

sequitur, hic hereditabit regnum æternum: & qui e contrario ista non custodit, hic hereditabit tenebras exteriores, quas parauit Deus diabolo & angelis eius. Ista omnia filii in monasterio exaggerantur. Audiens hæc beatus Simeon, cecidit ad pedes eius, dicens: Tu es pater meus & mater mea, & doctor operum bonorum, & dux ad regna celorum. Tu enim acquisisti animam meam, quæ iam mergebatur in perditionem. Dominus reddat tibi vicissitudinem pro anima mea. Ista sunt enim quæ edificant, ego autem iam nunc vadam sicut docuisti, in monasterium, vbi Deus voluerit: & fiat voluntas eius in me, dixit illi seniori: fili, priusquam ingrediaris monasterium, audi quæ dico. Tribulationem habiturus es, necesse est enim te seruire & vigilare in nuditate, & indefinenter sustinere mala: & iterum confortandus es, vas preciosum Deo. Et statim exiens beatus Simeon de Ecclesia, ibat in monasterium sancti Timothei magnifici viri: & proci dens ante fores monasterii, iacebat per dies quinque non manducans neque bibens, & die quinta egrediens abbas Timotheus, interrogauit eum, dicens: Vnde es fili? aut quos parentes habes qui sic afflictus es? aut quid est nomen tuum, ne forte aliquid mali gesseris, aut forsitan seruus sis, & dominum tuum fugias? Tunc beatus Simeon cum lachrymis dixit: Nequaquam domine sed opto ut sim seruus Dei, si ipse voluerit, quia volo seruare animam meam perditam. Iube ergo me introire in monasterium, & omnibus deservire: noli me foris diutius dimittere. Tunc apprehensis manu eius, introduxit eum abbas in monasterium, dicens fratribus: filii mei, ecce trado vobis istum fratrem, docete eum canones monasterii. Fecit autem in monasterio quasi menses quatuor, seruans omnibus sine querela, in quibus psalterium ex integro memoriz commendauit, quotidie percipiens cibum diuinum. Cibum vero quem simul cum fratribus accipiebat, tacite pauperibus erogabat, non sollicitus de crastino. Fratres ergo ad vesperam, ille vero septimo die cibum sumebat. Vna autem dierum egressus ad puteum aquam haurire, sumpsit funem de situla, vnde fratres aquam hauriebant, & inuoluit eum toto corpori suo nudo à renibus usque ad collum: & ingressus, dicit fratribus: Exiui haurire aquam, & non inueni situm in situla. Et illi dixerunt: Tace frater, ne forte agnoscat abbas, quousque tempus prætereat. Putrefactum est autem corpus eius de obligatione & asperitate funis, quia secabat eum usque ad ossa, ingressus est enim in carnem ita, ut vix appareret. Quadam autem die exeuntes aliqui de fratribus, inuenierunt eum cibum suum dantem pauperibus, & regressi, dixerunt abbati: Vnde nobis adduxisti hominem istum? Non possumus abstinere sicut ille: de dominica enim in dominicam ieiunat, cibos quos accipit, pauperibus erogat: sed & fœtor grauissimus egreditur de corpore eius, ita ut nullus iuxta eum stare possit: & cum ambulat, vermes de corpore eius cadunt, lectusque eius plenus est vermibus. Tunc exiens abbas inuenit sicut illi dixerunt, cui ait: Fili quid est quod dicunt fratres de te? Non tibi sufficit ieiunare sicut nos? An non audisti euangelium, de doctoribus dicens, quia non est discipulus super magistrum: erit autem omnis perfectus, ut sit sicut doctor eius? dic mihi fili, fœtor iste vnde procedit? Stans beatus Simeon, nihil respondit. Et iratus abbas, fuisse eum spoliarum, & inuenit funem circa corpus eius, ita ut nihil pareret de eo nisi summus tantum. exclamans autem abbas voce magna, dixit: Vnde nobis aduenit iste homo, destruere volens regulam monasterii? Rogo ergo te, discede hinc, & perge quo vis: cum multo tamen dolore & labore tulerunt à corpore eius funem, de quo erat inuolutus, una cum carne eius putrida. facientes autem illi studium per multos dies, sanauerunt eum. sanatus autem post hæc, exiuit de monasterio, nullo sciente: & ingressus est puteum desertum, vbi non erat aqua, non longe à monasterio, vbi immundi spiritus inhabitabant. Et ipsa nocte reuelatum est abbati, quod multitudo populorum circumdarent monasterium suum cum fustibus & gladiis, dicentes: Da nobis seruum Dei Simeonem Timothee. Sin autem, incēdemus te cum monasterio tuo, quoniam exasperasti hominem istum. Qui euigilans, ait fratribus: Filii domini mei, visionem vidi, & multum turbatus sum in ea. Et in alia nocte vidit multitudinem virorum fortium adstantium & dicentium ei: Da nobis seruum Dei Simeonem: dilectus est enim Deo & angelis, quare illum vexasti? maior te est apud Deum: omnes enim angeli contri-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

stantur propter illum. ipsum autem præponere habet Deus in mundo, ita vt per illum multa signa fiant, qualia nemo fecit. Tunc exurgens abbas, cum magnò more dixit fratribus: Requirit mihi hominem illum, & adducite in hunc locum, ne forte omnes moriamur propter illum. Vere enim sanctus Dei est mirabilia enim magna vidi & audiui de illo. Tunc omnes monachi audierunt eum querere, & omnia perlustrantes & non inuenientes, renunciarunt abbati dicentes: Nullum locum reliquimus, vbi eum non quaesivimus, nisi tantum in deserto puteo. Respondit abbas: Rogo vos fratres, ite ad perquirendum eum: sed & ego vadam vobiscum, vere sanctus & servus Dei est. Et sumens secum quinque ex illis, venit ad puteum. Et faciens orationem, descendit cum fratribus in puteum. Videntque illum beatus Simeon, corpit rogare, dicens: Rogo vos servi Dei, dimittite me vna hora, vt reddam spiritum meum: adhuc enim modicum deficiens est, valde autem fatigatur anima mea, quoniam exaspavi Dominum. Dixitque ad illum abbas: Venis servus Dei, vt deducamus te in monasterium: cognovi enim de te, quia servus Dei es. Illo vero nolente, adducunt eum vi ad monasterium: & omnes prosternunt se ad pedes eius, fientes & dicentes: Peccavimus in te famule Dei, indulge nobis. Beatus autem Simeon gemebat, dicens: Quare gravatis infelicem & peccatorem? Vos autem estis servi Dei & patres. Sicut autem ibi quasi annum vnum. K. Post hæc egressus occulte, pergit non longe à monasterio, ibique multo tempore fuit, & edificavitque sibi clausuram ex lapide, ibique fuit annos tres. & veniebant ad eum multi ad orationem. Deinde fecit columnellam cubitorum quatuor, stetitque in ea annos quatuor. crescebat autem de eo fama sancta per orbem terrarum, & facient ei columnam habentem cubitos duodecim. & stetit in ea annos duodecim. Rursusque fecerunt columnam cubitorum viginti, stetitque in ea annos duodecim. Tunc congregati sunt omnes habitatores loci illius, & edificaverunt iuxta ipsam columnam basilicas duas, & columnam cubitorum triginta: & super ipsam stetit annos quatuor, & corpit virtutes facere. Multi languidi veniebant ad eum, & dæmonia habentes, & curabat eos: cæci visum recipiebant, debilibus manus restituebantur, surdi auditum recipiebant, leprosi mundabantur. Multas hic gentes inclinavit ad fidem Christianam, id est, Sarracenos, Persas, Armenios & Laotos: similiter & Allophylas. audientisque de eo & de virtutibus eius, conveniebant & adorabant eum. Tunc invidus diabolus transformavit se in speciem angeli, fulgens in splendore cum equis igneis. & currens igneus apparuit iuxta columnam, vbi stabat beatus Simeon, illuxitque cum fulgore & splendore quasi specie angeli fulgens. Et dixit diabolus blandis sermonibus Simeon audi verba mea, quæ tibi Dominus mandavit. Misit me angelum suum cum curru igneo & equis igneis, vt rapiam te, quomodo rapui Heliam. Tempus tuum iam est. Et tu similiter ascende iam mecum in currum: quia Dominus celi & terræ transfert hunc, ascendamus pariter in celos, vt videant te angeli & archangeli cum Maria matre Domini, cum Apostolis & Martyribus, confessoribus & prophetis: quia gaudent videre te, vt ores Dominum qui te fecit ad imaginem suam. Etiam locutus sum tibi, ne tardes ascendere. Simeon completa oratione, dixit: Domine, vis rapere me peccatorem in celum? Et eleans dexteram pedem vt ascenderet in currum, levavit dexteram manum, & fecit signaculum Christi. Cum signum crucis fecisset, continuo diabolus nusquam comparuit. Cum argumento suo evanuit, sicut pulvis ante faciem venti. Tunc intellexit Simeon artem esse diaboli. Reversus ego in se, dixit pedisuo: Non reverteris terrorem hinc, sed stabis hic vsque ad obitum meum, donec accersiat Dominus me peccatorem. Interea diabolus in frigore apposuit vulnus super femur eius, & putrefactum est ita vt multitudo vermium scatefens de eo, descenderet de corpore eius. decurrebatque de pedibus eius in columnam, & de columna in terram. Anno autem integro stetit in columna super vnum pedem. Quidam autem iuuenis addidit ei Anthonii nomine, qui vidit & scripsit hæc. Iuxta præceptum illius colligebat vermes, qui cadebant ad terram, porrigi barque illi sursum.

At ille

DE S. SIMEONE, ALPHABETVM V.

At ille ponebat eos sibi in ipso vulnere, ad similitudinem iusti Iob, dicens: Manduca-
te quod vobis Dominus dedit. L. Audiens autem Basiliscus rex Sarracenorum fa-
mam eius, venit ad eum. Videns autem illum stantem sursum & orantem, subito ce-
cidit vermis de corpore eius. At ille currens apprehendit eum in fide, & posuit super oc-
ulos suos. Et videns Simeon, ait: Quare hoc fecisti vir illustis, & me grauasti? Vermis est
enim de corpore meo putrido. Et cum hæc audisset rex Basiliscus, aperiens manum
suam, inuenit margaritam preciosissimam. Et dixit ad beatum Simeonem: Non est
vermis putridus, sed margarita preciosissima, cui ille respondit: Homo, secundum fi-
dem tuam data est tibi, & benedicetur in manibus tuis omnibus diebus vite tue. Et
ita ingressus est homo ille plenus fide. Post multum vero temporis, audiens mater
eius famam de eo, venit videre eum, sed prohibita est videre eum, quia locum illius
mulier non ingrediebatur. Cum autem audisset beatus Simeon vocem matris suæ,
dixit ei: Sustine mater modicum tempus, & simul nos videbimus, si Deus voluerit. At
illa hæc audiens flere coepit, & rogare vt eum videret, & soluti crinibus, increpabat
eum, dicens: Fili, quare hoc fecisti? pro vtero quo te portavi, satiasisti me luctu: pro la-
statione qua te lacraui, dedisti mihi lachrymas: pro osculo quo te osculata sum, dedisti
mihi amaras cordis angustias: pro dolore & labore quem passa sum, imposuisti mihi
sauiissimas plagas. Et tantum locuta est, vt nos omnes faceret flere. Audiens beatus
Simeon vocem genitricis suæ, posuit faciem suam in manus suas, & plorauit amare,
mandansque illi, dicens: Domina mater, quiesce modicum tempus, & videbimus nos
in æterna æquie. At illa coepit dicere: Per Christum qui te plasmavit, si est possibili-
tas videni te, in tanto tempore alienum à me, permittit me videre te, aut si non, vel
vocem tuam audiam, & statim moriar, quia pater tuus in tristitia propter te mor-
uus est. Et nunc me in ipsa amaritudine perdas fili. Hæc dicens, præ tristitia & plan-
ctu in somnum conuersa est, habebat autem tres dies & tres noctes, non cessans de-
precari eum. Tunc beatus Simeon orauit ad Dominum pro illa, & statim reddidit
spiritum. Colligentes vero corpusculum eius, adduxerunt in conspectu eius. Et ille
fletus, ait: Dominus suscipiat te in gaudio, quia tribulata es propter me, & portasti me
in vtero mensibus novem, atque lacasti simul etiam & nutriti cum labore. Hæc eo di-
cente, matris vultus sudabat, & corpus eius commotum est, nobis omnibus inspecien-
tibus. Ille autem elevans oculos ad celum, dixit: Domine Deus virtutum, qui sedes
super Cherubim, & serutas fundamenta abyssi, qui cognovisti Adam antequam es-
set, qui promissisti ægri celorum divitias diligentibus te, qui locutus es Moyse in ru-
bo ignis, qui benedixisti Abraham patrem nostrum, qui introducis in paradisum ani-
mas iustorum, & animas impiorum mergis in peccationem, qui duos leones humi-
liasti, & fortia chaldeorum in cendia mitigasti servis tuis, qui Heliam corvis deferenti-
bus escam pavisti, suscipe animam eius in pace, & colloca eam in locum patrum sancto-
rum, quia tibi est potestas in secula seculorum. Post hos vero dies rursus fecerunt el-
columnam habentem cubitos quadraginta, & stetit super ipsam annos sedecim vsque
ad obitum suum. In quo tempore draco grandis nimis habitabat iuxta eum in parti-
bus aquilonis, unde nec herba ibidem nascebatur, cui etiam intrauit lignum in oculo
dextero. Et ecce quadam die veniebat cecus ille draco, & trahens se applicuit ad habi-
tulum in quo vir Dei morabatur, totus in girum se complicans, quasi veniam pos-
cens, humiliatoque capite iacebat. Quem beato Simeone intuerente, statim exiit de
oculo eius lignum habens cubitum vnum. Videntes autem omnes, glorificaverunt
Deum, tamen ab eo fugerunt propter metum. Sed bestia ipsa inuoluit se, & mansit in
vno loco immobilis, quod diu omnis populus pertransiret. Dein de surgens, adiecit offi-
um monasterij fere per duas horas, & sic reuersa est in cubile suum, & neminem læsit.

M. Mulier quædam sciens nocte, venit ad hydriam aquam bibere, in qua erat par-
uus serpens, & bibens, deglutivit illum, & crevit in vtero eius. Sed multi medici &
incantatores & magi adhibentes studium, nihil profecerunt. Post aliquid vero tem-
pus adducitur ad sanctum Simeonem, at ille iussit eam poni in terram, & de aqua mo-
nasterij in os eius mitteri, tunc exclamavit fortiter, & statim exiit de ore eius serpens,
cuius longitudo erat cubitorum trium. Eadem hora crepuit serpens, qui etiam ad

multorum testimonium suspensus est ibi septem diebus. Et sana facta est mulier ex illa hora. Virtutes eius quamvis alicuius facundia enumerare vix valeant, tamen prout sunt vires, omnino silentio eas tegi minime patiar. Factum est aut ut aqua in loco non inueniretur, & totus populus periclitabatur, & omnia animalia prae aquae penuria. Videns vero sanctus Simeon contritionem eorum, stetit ad orationem. Circa decimam autem diei horam, subito dirupta est terra, & factum est chaos magnum ab orientali parte ipsius monasterij & inuenta est quasi spelunca, inestimabiliter multam habens aquam. Tunc iussit fodi septem cubitis, & ex eo tempore superabundauit aqua in illo loco usque in praesentem diem. Quo in tempore expetentes quidam de longe orationem ipsius & opera, meridiana hora diuerterunt paululum ad vmbra culum arboris propter aestum ad repauescendum. cumque sederent, ecce subito pugnans cerua praeteribat secus illos, & dixerunt ad illam: Per orationem sancti Simeonis te coniuuamus: modicum sta, ut te comprehendamus. Quae stetit eadem hora. Apprehendentes eam, occiderunt, & comederunt partem aliquam ex ea, statimque obmuerunt, & sic veniebant, sicut & cerua illa. Currentes autem, venerunt ad sanctum Simeonem, portantes corium eius, & fecerunt ibi duos annos, & vix aliquando sanitatem recipere potuerunt. Iniquum est enim, peccatum eorum recitare. Corium autem ceruae suspenderunt ibi ad testimonium multorum. Sed & pardus inhumanis erat in locis illis, qui & homines & animalia interficiebat, & in gyro omnia vastabat. Venientes autem homines loci illius ad sanctum Simeonem nunciauerunt ei, quod tanta & talia mala pardus operaret. Tunc sanctus Simeon iussit de terra vel de aqua monasterij adpergi in illa loca. Et factum est. Exquirentes vero postmodum, inuenerunt ipsum pardum iacentem mortuum: & omnes glorificauerunt Deum Simeonis. Quicumque tamen sanabat, praecipiebat illi, dicens: Vade in domum tuam, & honorifica Deum qui te sanauit: & ne audeas dicere quod te Simeon curauerit, ne tibi subito deterius contingat: & ne praesumas iurare per nomen Domini, quia graue peccatum est: sed in me humili & peccatore iura siue iuste siue iniuste. quam ob causam omnes orientales & barbarae gentes, qui sunt in illis regionibus, per eum iurant.

N Latro quidam de Antiochia, qui nominabatur Ionathas, multa mala faciens, cum a multis persequeretur, nec posset se iam ab illis abscondere, quasi leo a facie multorum persequendum fugiens, subito ingressus est monasterium, & amplexus columnam sancti Simeonis, coepit amarissime flere. At ille dixit ei: Quis es? aut vnde venisti homo, aut cur hic introisti? At ille: Ego sum Ionathas latro, qui omnia mala feci, veni hic poenitere. Ait itaque sanctus Simeon: Talium est regnum coelorum. sed ne velis me tentare, ne iterum inueniaris in sceleribus ipsis quae reliquisti. Haec illo loquente, ecce officiales veniebant ab Antiochia, dicentes: Trade nobis inimicum & maleficum Ionathan, ne subito commoueat ciuitas in seditionem. Bestiae enim paratae sunt ad deuorandum eum. Respondit eis beatus Simeon: Filioli mei, ego non adduxi eum huc: quoniam qui adduxit eum, maior nobis est. & istis talibus subuenit: etenim talium est regnum coelorum. Et si potestis intrare, rapite eum hinc. ego autem non possum, quia timeo eum qui illum misit ad me. Audientes autem haec viri illi, regressi sunt cum timore magno, & renunciauerunt omnia Antiochiae, sed Ionathas latro per septem dies amplexans & tenens columnam, dicit ad beatum Simeonem: Domine, si iubes, ambulare volo. Respondit illi iustus: Iterum in ipsa mala festinas? dixit illi Ionathas: Non domine, sed tempus meum impletum est. Et sic loquens cum eo, reddidit spiritum. Et volentibus eum sepelire iuxta monasterium, ecce alij officiales veniebant ab Antiochia propter illum, & coeperunt clamare & dicere: Da nobis inimicum nostrum: omnis enim ciuitas turbata est propter illum. Respondit ei beatus Simeon: Qui illum adduxit, venit cum multitudine coelestis militum, qui potens est in tartarum mittere ciuitatem vestram cum habitantibus in ea, qui etiam hunc reconciliabit sibi: & ego timui ne subito occideret me. ne ergo amplius fatigaret me humilem & pauperem, & ita cum timore regressi sunt, nunciantes omnia quae viderant & audierant. O Post paucos vero annos, factum est vna die, hoc est, sexta sabbati, & inclinauit

DE S. SIMEONE, ALPHABETVM V.

inclinauit se ad orationem, sustinens tres dies, id est, sexta, sabbato, & dominico, Tunc ego pauescens ascendi ad ipsum, & steti in conspectu eius, dixique ad eum: Surge domine, benedic nos: quoniam populus tres dies & tres noctes habet, expectans benedictionem à te: & nō respondit mihi, & rursus aio ad eum: Quare me contristas domine, aut quid offendi? Supplico, mitte mihi manum: aut forsitan iam à nobis migrasti? Et sentiens quod non loquebatur mihi, cogitavi ut nulli dicerem, quia timebam illum tangere. & stans quasi hora media inclinaui me, & posui aurem meam ad auscultandum: & non erat satus, nisi tantum quasi odor multorum aromatum ascendebant de corpore eius: & sic intellexi quia requieuit in Domino. & hebefactus, planxi amarissime: & inclinans me, osculatus sum oculos eius, & barbam complexus crinesque capitis eius, & increpans dixi: Cui me domine derelinquis? vel ubi requiram tuam angelicam doctrinam? Quale responsum reddam pro te? aut cuius anima respiciat columnam sine te, & non luceat? Quale responsum reddam infirmis, quando veniit & requirunt te hic, & non inveniunt? Quid dicam, aut quid loquar ego humilis? Hodie video te, crastina vero considero ad dexteram siue ad sinistram, & nō inuenio te. Aut quo amictu operiam columnam tuam? Heu me, quando veniunt aliqui de longe quærentes te, & non inveniunt. Et præ multa tristitia obdormiui. Statimque apparuit mihi, dicens: Non derelinquam columnam hanc, nec locum & montem hunc benedictum, in quo illuminatus sum: sed descendens, facias populo: & annuncia de me Antiochie secrete, ne tumultus fiat in populo. Ego enim requieui, sicut dominus voluit: tu autem ne cesses ministrare in hoc loco, & reddet tibi dominus mercedem in cœlis. Exurgens autem à somno pauescens dixi: Domine, memento mei in requie sancta tua. Et subleuans vestimenta eius, proclaudi ad pedes eius, & osculatus sum vestigia illius: & tenens manus eius, posui super oculos meos, dicens: Benedic obsecro mi domine. Et iterum flexi & dixi: Quales reliquias tollam à te in memoriam? Et hæc dicens, motum est corpus illius. ego autem timui tangere eum. P. Et ut nemo sciret, descendi celeriter: & fidelem fratrem misi Annochiam ad episcopum. Qui statim veniens cum tribus episcopis, & cum illis Ardaborius magister militum cum suis, tendentes cortinas circa columnam eius, defixerunt vestimenta sua. Erant autem confecta ab auro. Et deponentibus eum iuxta altare ante columnam, colligentibusque se, aures volabant super columnam, clamantes & quasi lugentes, ita ut omnia viderent. Planctus etiam populi & iumentorum resonabat per miliaria septem, sed & montes & campi, & arbores, contristati sunt circa loca illa: vbi quæ enim nebula te nebrofacta est per circuitum. Ego autem considerabam angelum venientem ad visitandum eum. Circa horam septimam seniores septem loquebantur cum angelo, vultus cuius erat sicut fulgur, & vestimenta sicut nix. Et vocem eius in timore & tremore tam diu consideravi, quam diu audire potui: quid tamen fuisset, ignoro. Quum autem iaceret sanctus Simeon in feretro, volens Papa Antiochie de barba illius probatione aliquid contingere, extendit manum, statimque arefacta est: multæque obsecrationes & orationes habebant ad Deum pro eo, & sic restituta est manus eius. Supponentes autem corpus feretro, cum psalmis & hymnis duxerunt Antiochiam. Omnis autem populus qui erat per circuitum regionis illius plangebat, quod patrociniū tantarum reliquiarum tolleretur ab eis, & quod episcopus Antiochie iurasset, ut nemo tangeret corpus illius. Venientes vero in quintum miliarium ab Antiochia in vicum qui vocatur Meroe, nullus potuit mouere eum. Tunc quidam homo annis quadraginta surdus & mutus, subito cecidit ante feretrum, & cepit clamare, & diceret: Bene venisti serue Dei, tuus enim aduentus me saluabit: & si metuo viuere, ego tibi seruiam oibus diebus vitæ meæ. Et eleuans se, apprehendit vnū de burdonibus qui portabant feretrum, statimque mouit se de loco isto. Et ita sanus factus est homo ex illa hora. Peccatū autem hominis illius tale erat: Hic amabat vxorē alienam, & volens eam adulterare, nō potuit & mortua est, & posita in monumento. At ille iuit, & violauit sepulchrū eius: statimque obmutuit, & surdus factus est, & obligatus est in illo loco annis quadraginta.

Q. Tunc exeuntes omnes de ciuitate Antiochie,
G iij susci-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

ſuſcipiunt ſuper argentum & aurum corpus ſancti Simeonis, cum pſalmis & hymnis, & cum multis lampadibus portauerunt in eccleſiam maiorem, & inde in aliam eccleſiam, quæ vocatur, Pœnitentia. Multæ etiam virtutes ſunt ad ſepulchrum eius, magis quàm in vita ſua: & homo qui ſanus factus eſt, iſeruiuit vſq; in diem mortis ſuæ. Multi autem obtulerunt theſauros epîſcopo Antiochiæ pro fide, poſcentes reliquias de corpore eius: ſed propter iſiurandum minime præſtitit. Ego humilis & peccator Antonius, in quantum potui, lectionem hanc breuiter expoſui. Beatus autem qui habet illam ſcriptam in libro, & legit in eccleſia & in domo Dei: & cum memoriam eius fecerit, mercedem ab altîſſimo recipiet: cui eſt honor, poteſtas, & victus in ſecula ſeculorum, Amen.

Eius de poſitio ſexto Calendas Auguſti celebratur. Secundum Vſuardum autem ac alios, Nonis Ianuarij. Vixit vero circa annos domini 430. tempore Theodoſij iunioris.

Huius ſancti Confeſſoris in hunc modum honorificam facit mentionem beatus Gregorius Turonenſis hiſtoriographus in libro ſuo, De gloria Confeſſorum: Simeon Confeſſor, qui in columna paget Antiocbenſis dicitur ſtetiſſe, frequenter incolis tribuit ſanitates. Et quia ut legitur in eius vitæ libro, nullam unquam mulierem poſt conuerſionem oculis attentis inſpexit. Poſtquam vero columnæ editiori ſe ſanctitate ſeruens inuexit, nõ modo extraneæ mulieri, verum etiam nec propriæ matri ſe videntum permiſit. Et nunc ergo uſq; bodie locum ipſum ab huius ſexus deſenſat accenſu. Nam ſeruunt quandam mulierem indu tam fuiſſe veſte uirili, & in baſilicam ingredi uoliſſe columnæ. Traſtat ſecum miſera, agere poſſe per indumentum, quod lateret altîſſimũ, ignorans illud Apoſtoli, Quia Deus non irridetur. Et licet ueniens ad templum exeret pedem, ut ſanctum ingrederetur limen, tamen protinus retrorſum ruens cecidit, & mortua eſt. Satisq; fuit populis, ne hoc ultra mulier ulla præſumeret, cum in iſtam cerneret ultionem peſſime irrogatam. Scribitur quoque in geſtis ſancti Ioannis eleemoſynarij, quod idem ſemper in memoria retinebat, quod ſancto Simoni, qui in columnis ſtetit, per reuelationem factum eſt notum: Quia anima exeuante de corpore obuiant ei cum aſcenderit a terra in cœlum chori dæmonum, ſinguli in proprio ordine. Chorus dæmoniorum ſuperbiæ, tunc ſtigmat eam, ſi habet opera eorum. Chorus ſpirituum detractiõis aſpiciunt, ſi aliquando obloquuta ſit, & pœnitentiam non egerit. Chorus dæmonum fornicationis, ſcrutantur ſi cognoscant in ea uoluptates ſuas. Et quando a terra uſq; ad cœlum miſera anima poſitura rationem peruererit, ſeorſum ab ea ſancti angeli ſtabunt, & non adiuuabunt eam, niſi bonitates ſuæ, & Deo placita opera, &c.

VITA SANCTI PACHO,
mij Abbatis.

Domini-

Omnino noster Iesus Christus, sapientie fons, & scientie verum lumen, verbumq; Dei patris, per quod facta sunt omnia, sciens infirmitatem nostram ad peccata pronam atq; precipiem, plura circa nos remedia sue pietatis ostendit. Abraham namq; pater noster, cum diuinis iussionibus obtemperans, filium suum offerret in sacrificio, placuit Deo: & merito fidei, mox & heredem accepit & meritum. Cui etiam per semetipsum Deus iurauit, dicens: Nisi benedicens benedixero te, & multiplicans multiplicabo te sicut stellas cœli in multitudine, & sicut arenam quæ est ad oram maris in numerabilis. Et iterum: In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. De quo semine manifeste nos edocet Apostolus, dicēs: Non dicit, & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, qui est Christus. Omnes etiam sancti prophetæ, tantæ salutis arcnum reuelante spiritu sancto, prævidentes, scientesq; Deum nullo modo posse mentiri: ad sanandos languores nostros cœlestem medicum nuntiabant esse venturum, atq; vt celeri præsentia sua prospiceret humano generi continua supplicatione poscebant. Ac misericors Deus, qui pia vota semper antequirit, nec vnq; deserit eos, qui se toto corde quæsierint, promissiones suas nouissimis diebus impleuit, mittēs filium suum factum ex muliere, factum sub lege, qui pro similitudine mortalitatis nostre carne pateretur eumq; qui habebat mortis imperiū, sua morte destrueret. Deniq; diuinitate sua manens impassibilis, à corruptione atq; interitu nos redemit, & à vinculis absoluit infolubilibus inferorū: perfectaq; dispensatione nostre redemptionis, oibus gentibus per lauacrum regenerationis peccatorū indulgentiā contulit, cunctosq; ad verā fidē per doctrinam apostolicā confluētes, iuxta illud qd in euangelio ait: Euntes docete oēs gentes, baptizantes eos in noīe patris, & filij, & spiritus sancti, gremijs infinitæ pietatis suæ amplexus est. Igitur cum per vniuersam terrā euangelij præconia cōfiscaret, & plures in adoptionē filiorū per gratiā Christi concurrerent, inimicus humani gēis vehementer exaruit: multosq; seueriora tentationū prælia, q̃ prius, seruis Dei exciuaerant, nūc est comminari, inspicatus infelix, q̃ posset nobis iter indulgentiæ cœlestis obstruere. Sed hac ipsa intentione sua deceptus est & elusus. Adiutorio nāq; diuini muneris, à fidelibus & vigilantibus viris eius prosternunt insidiæ, vt ipsi quidē confusio, famulis aut Christi perennis gloria cōparetur. nam iuxta dñi promissionē, cū examen patientiæ ac fidei eorū, q̃ spiritualia bella prudenter exercēt, pagani vbicq; consistērēt, & vbicq; cōtra Christianos persecutionis pcellæ descīrēt: multi apud Aegyptū martyres sancti per varia supplicia vsq; ad mortē in Christi noīe perstiterūt, & simul cū Petro Alexandriæ vrbis episcopo, perpetuas coronas & immortalia præmia sunt adepti. Crescebat autē in dies fidelium multitudo, & per oīa loca mirabiliter augebatur: nec non ecclesiæ q̃ plurimæ martyrum memoriæ construebantur impensius: monasteria q̃q; frequentissima eorū, q̃ continentis studentes, renunciauerūt seculo, solitudinis ipsius secreta decorabant. Hi nāq; qui de gentibus in Christū crediderūt, considerātes martyrum passiones, eorūq; sincerā circa Christū cōfessionis affectū: ceperūt & ipsi per gratiam dñi sanctæ vitæ conuersationēq; sectari, & huius institutionis esse, vt etiā his illud aptaret Apost. Circuerūt in melotis, in pellibus caprinis, egētes, angustitii, afflicti, q̃b nō erat dignus mūdus, in solitudinibus errātes & mōtib; in spelūcis & cauernis terræ. Quicquid solitudo appetētes, gaudiū p̃prie salutis ac fidei diuino munere lunc cōsecuti, ceterisq; mox exēpla sublimioris vitæ sacratorisq; p̃buerūt. Oibus enī terre nis exuti negotijs, adhuc morātes in corpore, angelorū imitati sunt sanctitatē: p̃ qua facti gia adscēdentes celsa virtutū, vltra admirationē enituerē mortalium, ita vt in nullo protius antiquissimis patribus inferiores existerēt: equiparātes etiā illorū merita, q̃ p noīe Christi Iesu dñi nostri certauerūt vsq; ad sanguinē, inuisibiliū hostiū molimina destrucētes, de q̃bus ait Apost. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē, sed aduersus principes & p̃tates, cōtra mūdi rectores tenebrarū harū, cōtra spiritualia nequiciē in cœlestibus. Quorū multiformes præcauētes incursum, & caput serpētis antiqui fortiter conterētes, sempernitatis p̃mij sunt potiti, de q̃bus scriptū est: Quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoīs ascēdit, q̃ præparauit deus diligētibus se.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

T. Erat per idem tempus beati Antonij vita cunctis ad imitandum præclare appo-
 sita: qui magni Heliæ atq; Heliæ, necnon & sancti Ioannis Baptiste imulator existens,
 secreta interioris eremi studio sectatus est singulari, vitamq; coelestem in terris gessit
 amore virtutis. Cuius sanctus Athanasius Alexandrinæ ciuitatis antistes, proprio sty-
 lo testimonium præbuit, dignus sane relator conuersationis Antonij, qui iuxta sup-
 plicationem fratrum, vitam eius pro multorum commoditate perscriberet, & amu-
 landum viris spiritualibus exhiberet. In quo opere sancti quoq; patris Ammon me-
 minit, à quo cooperante Dei gratia, primum iacta sunt fundamenta conuersationis
 eorum fratrum, qui nunc in monte Nitrie commorantur, necnon & Theodorum,
 sanctum admodum virum, qui cum sene præfatus fuerat, idem nobis pontifex indica-
 uit: quem singulari ac perfecto proposito, & fide non ficta Deo subditum, multipli-
 cia reuitit diaboli machinamenta superasse. Igitur vbicq; diuina gratia copiose diffusa,
 illud quod in psalmis scriptum canitur, declarauit expletum: Visitasti terram, & ine-
 briasti eam, multiplicasti locupletare eam. Nam pro tristitia & gemitu, gaudium pro-
 uenit & læticia: & pro sollicitudine atq; miseria, felicitas securitasq; successit. Hinc
 itaque patres monachorum, viri mirabiles, in vniuersis propemodum regionibus ex-
 titerunt, quorum nomina in libro viuientium probantur adscripta. Paucissimi sane
 tunc adhuc per Aegyptum & Thebaidem monachi esse ferebantur. Post persecutio-
 nem namq; Diocletiani & Maximiani crudelium principum, plenitudo gentium in-
 traui, sicut diuinitus præordinatum est, & fecunditas ecclesie fructus amplissimos
 cepit exhibere, sanctis episcopis iuxta doctrinam tunc apostolicam, iter fidei sincera
 quoque conuersatione monstrantibus. Per idem tempus Pachomius quidam se-
 cundum ritum & traditionem parentum gentilis, apud Thebaidem commanens, di-
 uina gratia gubernante, Christianus effectus est. Hic ab adolescentia sua præcipuam
 frugalitatis dicitur arripuisse virtutem. Idcirco autem pro gloria Christi, qui nos de
 tenebris vocauit ad lucem, & pro utilitate eorum qui ista læturi sunt, strictim conuer-
 sationem eius, quæ fuerat à paruulo, refero, quia à tanta perfectione eius, initia quoq;
 ipsa non discrepant. Hic etenim cum adhuc puer esset, cum parçtibus suis ad sum-
 lacrum quoddam demonis super ripam Nyli fluminis collocatū, tanquam victimas
 oblaturus aduenit. Cumq; sacerdos impurissimus sacra sacilega solito celebrare vo-
 luisse, præsentia Pachomij demonis prorsus euanuerit præstigia. Tum diu multumq;
 idem sacerdos hæsitans, in modum timulaci quod colebat, mansit immobilis, vche-
 menter admirans, cur solennia demones responsa non redderent: tandemq; immū-
 do spiritu reuelante, cognouit pueri Pachomij causā, insolita prouenisse silentia, atq;
 in hæc verba prorupit attonitus: Quid inimicus deorum huc venit? procul hinc eum
 procul pellite, & quin oculus amouete. Quod cum parentes eius audissent, cumq; suo
 conspexissent separari consortio, merore magno repleti sunt: eo præcipue, quod in-
 imicus deorum tali fuisset contestatione declaratus. Ambigebant ergo parçtes eius,
 quid de eo fieret, quia & antea cum paululum degustasset de vinolibrationis demonū,
 protinus euomerat illud. Hæc itaq; cum se viderent non posse discernere, quicurrūt.
 Instabat autem vt Aegyptiæ imbueretur literis, & antiquorum studijs informaretur.
 Eodem tempore Constantino in imperio properante, & contra tyrannum ge-
 rentem prælium, præcepta regalia cucurrerunt, vt electissimi quiq; iuuenum ad tyro-
 cinij militiam vbicq; tenerentur: inter quos & Pachomius annos natus viginti deten-
 tus est, vt ipse postea retulit. Cumq; nauis fuisset inter alios ad peregrina transactus,
 ad ciuitatem quandam vespere vrgente delati sunt. Ciues ergo loci illius, videntes ty-
 rones archius custodiri, & quid illis accidisset & docti, pietate mori sunt, & iuxta man-
 datum Christi, solatia in maximo merore positi, & necessaria corporis attulerunt.
 Tunc Pachomius animaduertens quod ab eis factum est, & nimis admirans, ab his q;
 simul aderant inquit, qui sint viri isti, sic erga misericordiam atq; humilitatē prom-
 pti ac faciles: audiuiq; Christianos esse, qui circa omnes, & maxime peregrinantes,
 impenderent prona liberalitatis officia: scilicet citabatur autem, quid tibi vellet appella-
 tio nominis Christiani: dictumq; est ei, & homines esse pios, & veræ cultores religio-
 nis, credentes in nomine Iesu Christi filij Dei vniuersi, cunctiq; pro viribus bene-
 facientes

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM V.

facientes, & sperantes ad Deo retributionem bonorum operum in futura vita precipere. Hæc audiens Pachomius, corde compunctus est: & illustratus diuino lumine, Christanorum miratus est fidem: atque diuini timoris igne succensus, paululum presentium conspectibus sese subtraxit, & ad cælum manus eleuans, ait: Omnipotens Deus, qui fecisti cælum & terram, si respiciens respexeris ad precem meam, & sancti tui nominis mihi veram contuleris perfectamque notitiam, atque ab hac me compede mœoris exemeris, seruitio tuo me tradam cunctis diebus vitæ meæ, & spero seculo iugiter tibi adhaerebo. Quæ cum orasset, ad suos reuersus est comites: & die sequenti de ciuitate illa profecti sunt. Cumque diuersa loca nauigio circuirent, si quando Pachomium voluptas corporis & mundana titillasset ille cebranimis auersus bas, sponsoniam suæ memor, quæ se dho seruicij esse deuouerat. Nam diuina gratia suffragante, iam ab annis puerilibus amator extiterat castitatis. Igitur Constantinianus imperator pietate ac fide, quæ Christo credidit, victoriam de hostibus consecutus, tyrones iussit absolui. Sic Pachomius operata sibi libertate concessa, protinus ad Thebaidis vltiora, prægreditur: & ingressus ecclesiam, quæ est in vico, cui nomen est Chinoboscium, sit ilico catechumenus, & post paululum gratiam lauari vitalis adipiscitur. & ipsa nocte qua mysterijs sacris imbutus est, vidit in somnis veluti torem cœlitus illapsum, eius replec de xteram, & in mellis creuisse pinguedinem audiuit quoque vocem dicentem sibi: Consecratus Pachomij d. geritur. Est enim hoc signum gratiæ, quæ tibi à Christo collata est. Hinc itaque diuino inflammatus affectu, & dilectionis eius iaculo salubri vulnere sauciatus, monachorum se disciplinis atque institutionibus subiunguit. V. Audiuit autem quandam anochoretam, cui nomen erat Palæmon, intra eremi secreta domino seruientem ad quem confectum, cum eo cupiens habitare, perrexit, & pulsans ostium cellulæ eius, precabatur ingressum. cui senex aliquantulum patefaciens aditum, dixit: Quid vis? aut quem queris? Erat enim seuerus ad aspectum, eo quod multo tempore solitarius vitam rigidæ conuersationis exegerat. Respondens autem Pachomius, ait: Deus me misit ad te, vt monachus fiam. Cui senior: Non potes hic, inquit, monachus fieri: non enim parua res agitur, si veri monachi conuersatio casta pensetur: nam plures huc dudum venientes, affectu tædio, perseverantia non tenuere virtutem. Et Pachomius: Non sunt, inquit, æquales omnium mores. idcirco precor, vt me digneris excipere: & processu temporis tam voluntatem meam, quæ possibilitatem plenius approbabis. Et senior ait: Iam tibi præfatus sum, quod hic fieri monachus nullo modo possis. perge magis ad aliud monasterium, & cum tanctisper viderem continentie operam dederis, tunc ad me regredere, itaque sine mora recipiam. Verunram aduerte que dico. Ego hic fili satis frugaliter vivo. Nam nimis ardua & durissima conuersatione me castigo, nullius rei cibis utens, nisi tantum panis & salis. Ab oleo autem & vino in totum prorsus abstineo. Vigilo dimidium noctis: quod spatium vel in oratione solenni, vel in meditatione diuinæ lectionis infuso: interdum quoque totam noctem duco peruiigilem. Hæc autem audiens Pachomius, expauit: vt solent pueri in magistrorum vereri presentiam: sed gratia domini roboratus, omnem laborem tolerare proposuit, senique respondit: Credo in domino Iesu Christo, qui mihi fortitudinem patientiamque præstabit, vt dignus efficiar tuis adiutus precibus, in sancta conuersatione per omnia vitæ meæ curricula permanere. Tunc sanctus Palæmon spiritalibus oculis intuens Pachomij fidem, tandem patefecit aditum: eumque suscipiens, habitu monachi consecrauit. Morabantur ergo simul, abstinentiæ atque præcibus operam dantes. Terebant quoque ciliciis, & laborabant manibus suis, iuxta beatum Apostolum, non tantum pro sua refectioe vel requie, sed vt haberent unde tribuerent necessitatem patientibus. in vigilijs etiam cum nocturnas orationes celebrarent, si quando senior vidisset somno Pachomium premi, educens eum foras, harenam portare præcipiebat de loco ad alterum locum: & tali exercitio mentem eius grauata somni pondere, subleuabat, instruens ac formans eum, vt sollicitus esset in precibus, dicens ei: Labora Pachomij, & vigila, ne quando (quod procul abest) ab hoc nunc incepto proposito te amoueas qui tentat, & inanis fiat labor noster.

Quæ

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

Quae cuncta Pachomius obedienter ac sollicitè suscipiens, & indies sanctae continentiae profectibus crescens, venerabile senem nimis alacriter atque reddebat, ita ut Christo semper pro conuersatione eius gratias ageret. Per idem tempus sacratissimus dies Paschalis aduenerat, & ait ad Pachomium seniores: Quoniam cunctorum Christianorum vniuersalis est ista solennitas, nobis quoque para, quae vni nostro sunt congrua. Tunc ille promptus ad obtemperandum, id quod sibi praeceptum est impleuit, & prae ter solitum, parumper accipiens olei, cum salibus tritis admiscuit. Laqueas enim, id est, agrestia olera, & herbas alias prae ter oleum consueuerant edere. Cum ergo praeparasset, ait ad senem: Fecit quod tua paternitas imperauit. Cumque post orationem beatus Palamon accessisset ad mensam, vidissetque olei apparatus cum salibus, fricans manibus frontem, & vbertim fundens lachrymas, ait: Dominus meus crucifixus est, & ego nunc oleum comedi: Cumque rogaret eum Pachomius, ut modicum quid ex eo perciperet, nullatenus acquieuit. Tunc pro more sal & panis est allatus, & ad manducandum pariter considerunt. Quae senex crucis signo, sicut consueuerat benedicens, cibum vterque sumperunt, domino gratias (ut moris fuerat) humiliter exhibentes.

X. Vna vero dierum, cum vigilantes simul Palamon & Pachomius accenderent ignem: quidam frater superueniens, apud eos manere voluit. Qui cum susceptus esset, inter verba (ut fieri solet) erupit, & dixit: Si quis fidelis est ex vobis, stet super hos carbonem ignis, & orationem dominicam sensim lentè pronunciet. Quem beatus Palamon intelligens superbis tumore deceptum, commouit dicens: Desine frater ab hac infania, nec tale quid vterius loquaris. qui correptione senis non solum non profecit in melius, sed plus elatione mentis inflatus, super ignem stare cepit audacter, nullo sibi penitus imperante: eratque conspiciere, quomodo cooperante inimico humani generis, & domino permittente, nequaquam perustus fuerit ignis attractu. Hoc ipsum vero quod gessit impune, ad augmentum profecit eius infaniae, scilicet quod scriptum est: Prouis ad prauas vias mittit dominus. Hoc itaque cum fuisset factum, postera die idem frater mature proficiscens, ac velut exprobratis eis, aiebat: Vbi est fides vestra? Post non multum vero temporis cernens diabolus eum sibi per omnia mancipatum, & facile ad quae vellet facinora cum posse compellere, transfigurauit se in mulierem pulchram, splendidis vestibus adornatam, & cepit ostium cellae eius vehementer extondere. Qui cum aperuisset, ait ei diabolus in habitum mulieris immutatus: Obsecro te, quia nimis creditoribus vrgeor, & metuo ne me aliqua pericula comprehendant, recipias me in tuam cellam, quoniam debitum soluere nequeo, quatenus per te salus facta, gratias referam, Dominus enim me direxit ad te. Qui caritate mentis penitus obcuratus, nec valens discernere quis esset, qui sibi talia loqueretur, diabolum miser in suum recepit exitum. Tunc hostis nostrae substantiae, videns eum ad omne saeculum esse praecipitem, immisit ei turpe cogitationem. Qui mox cessit inimici suggestionibus: & eius, quasi muliebres, petiuit amplexus. Quem spiritus immundus inuadens, elisit atque occiderit: & reuolutus super pauimentum, veluti mortuus diu multumque permansit. Post aliquantos autem dies tandem in se reuersus, & dementiae propriae sero poenitens, ad sanctum Palamonem venit: & cum magno fletu quod sibi accidisset exposuit, vociferans & dicens: Agnosce pater, agnosce, quod ego causa perditionis meae existam. Bene enim me commoneere dignatus es, sed ego infelix, qui te audire contempsim. Quia propter obsecro, ut me sanctis orationibus tuis adiuuare digneris, ne sub ingenti periculo constiturum, discerpam inimicus & perimat. Cumque ista cum lamentis prosequeretur & fletibus, & sanctus Palamon beatusque Pachomius lachrymas pro eo fundere, compariens subito correptus ab immundo spiritu, de conspectu eorum profugit, & per desertum discurrens agebatur infrenis. Peruenit autem ad ciuitatem Panon nomine, ac deinceps in fornace balnei per amentiam sese praecipitans, incendio propinquitus ierijt. Haec audiens vidensque Pachomius, magis ac magis incubuit abstinentiae tenere mensuram: & cum in omnibus, tum maxime in orationibus animam seruare perugilem, iuxta illud quod scriptum est: Omni custodia serua cor tuum, intantum, ut eum senex miraretur attonitus, quia non solum consuetam abstinentiae regulam alacriter extrinsecus adimplebat, sed etiam intrinsecus conscientiam suam iuxta con-

lectum formam studebat exhibere purissimam, sicut betas Apostolus dicit: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ: certus, ex hoc magnam sibi in oculis parari mercedem. Nam cum diuinas scripturas relegeret, memoriarumq; mandaret, non id passim negligenterq; faciebat, sed vniquodq; præceptum solerter examinans, ac pia mente pertractans, studebat in dies ope perficere, quæ memoria retentabat. Præcipue vero humilitatis ac patientiæ munere, & erga Deum proximorumq; purissima dilectione præ multis nitebatur excellere. Hæc autem aliaq; eius plurima didicimus à sanctis hominibus Dei, qui simul cum eo multo tpe sunt moratis: quibus etiam vitæ spiritualis exempla contulerat, post lectionem diuinæ legis, ea quæ ad edificationem animarum pertinent diligenter exponens. Quæ cum multa sint, & vices nostræ paruitatis excedant, non oia præsentī stylo perscripsimus. Non enim sumus idonei, tanti viri merita eloquio pari depromere. Y. Igitur et per locum montis, vbi sancti morabantur, plenius spinis cretus adiacebat: ad quam sæpe Pachomius veniens ligna legere, super spinas nudis pedibus incede bati: & cum infigerentur ei plurimę, lætatur, patienter ac fortiter ferens, recolebat qd dñs noster in cruce clauis fuerit dignanter affixus. Diligebat autem anachoresim plurimum, frequenter expetens solitudinē. & illic diu in oratione persistens, dño supplicabat, vt tam se, q̃ hoies oēs ab vniuersis inimici fraudibus clementer triperet. Quodam vero tempore contigit, vt Pachomius proci ad cellam suam progressus, veniret ad quandam vicinam, cui nomen est Tabennense, in quo tunc nullus penitus habitator existerat. Vbi cum pro more diutius in orationibus perduraret, vox ad eum coelitus delata est dicens: Mane istic, o Pachomius, & monasterium construe. Venturū sunt namq; ad te q̃ plurimi, tua cupientes institutione proficere: quibus duarum præstabis, iuxta regulam quam monstrauero tibi. Et protinus apparuit angelus domini, deferens ei tabulam, in qua erat omnis forma institutionis adscripta, qua docendi forent, quicunq; ad eius monasterij studia peruenissent. Quam regulam Tabennenses hodieq; custodiunt, eodem cibo semper videntes & habitu, ipsamq; disciplinam sollicita circumspectione seruantes. Nam monachi qui ibidem commanent, non solum more, sed & robore corporis & locorum suorum præ ceteris longe diuersi sunt: & necesse est eos diuersam quoq; regulam custodire. Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quam illi diuina gratia & merita vitæ contulerat, agnouit ad se coelitus delatam, regulasq; valde mirabiles approbavit. Tunc reuersus ad venerabilem senem, retulit quemadmodum voce sit diuina commonitus, obsecrans, vt secum pariter veniret ad locum, quo posset domini mandata explere. Qui nolens eū in aliquo contristare, vt pote charissimū filium, precibus eius illico paruit, atq; ad præfatam villam cum eo peruenit, modicamq; ibi cellulam construens, lætabantur in dño, promissionum eius beneficia postulantes. Post aliquantum vero tps ait Palamon ad Pachomium: Quoniam cerno gratiam à Deo tibi collatam, & deinceps istic permanere disponis: veni, statuamus inter nos pactum, vt non diuidamur ab invicē. sed q̃ diu in hac luce versamur, visitatione nos consolemur assidua. Vtriusq; placuit hæc pactio, quam omni tpe vitæ suæ tam beatus senex, q̃ beatus Pachomius solliciti sunt executi. Z. Inter hæc venerabilis idem Palamon, dolore splenis, qui ex nimia abstinentia illi promenerat, toto corpore graui cepit ægitudinis incommodo laborare. Nam sumebat escam, potu sæpius abstinens: item solummodo bibebat, nihil cibi percipiens. Rogatus igitur ab aliquibus fratribus, qui ad eū gratia visitationis aduenerant, ne penitus corpus debile frangeretur, sed ei aliquantulum solatii pateretur impendi, tandem cessit orationibus eorum, vt victu congruo attenuata membra resoueret. Sed non hoc diuinus pertulit. Nā grauioribus subito doloribus splenis expertus, relicta ciborum insolentia, ad antiquum victum sine dilatione reuertitur, dicens: Si martyres Christi alij per frustra lacerati, alij capite cæsi, nonnulli etiam ignibus sunt cremati, & tamen vix ad finem fortiter pro fide tolerauerunt: cur ego patientiæ præmia, paruis cedens doloribus, impatienter abiciā, & desiderio vitæ præsentis, afflictionis momentaneas inaniter expauescam? Deniq; suadentibus acquiesci cibos insolitos sumere, q̃ mihi dolores auxerunt potius, q̃ vllam requiem præstiterunt. Recurrā igitur ad prisca remedia, & continentię subsidia non relinquam, in quibus est (vt ego certus sum) omnis

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

requies & vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma suscepisti, sed ob amorem Christi his certare proposuisti. Sic itaq; viriliter agens, intra mensiem dictum valido humore consumptus est. Ad quem Pachomius veniens, sivebat cum vt patrē, de osculans pedes eius, atq; completens: & veluti valesaciens, sic videbatur affari. Venerabilis autē senex, omni virtutum gratia cumulatus, & plenus dictū, sicut scriptū est, quieuit in pace. Tunc sanctus Pachomius corpus eius sepeliuit: cuius anima suscepta choris angelicis, ad celos euecta est.

Quod simul conuersabantur Pachomius & frater eius Ioannes.

QUO peracto Pachomius ad proprium directorium reuertit. Et non post multum temporis germanus eius, Ioannes nomine, cuncta de illo comperiens, venit ad eum. Quem cum vidisset, gaudius est plurimū, nam ex quo baptizatus in Christum crederat, & solitariam vitam elegerat, nullum suorū viderat propinquorum. Igitur Ioānes, vt vere Pachomii frater, imitator eius effectus, cum eo permansit, vnū habentes idēq; propositum, eundēq; circa Deum dilectionis affectū. Et qā in lege Dei diebus meditantur ac noctibus, nullis terrenorum negotiorū curis animū deprimebant. Nam etsi quicq; supererat illis ex his, quæ suis manibus operabatur, id continuo distribuēbant egenis, vt iuxta præceptum domini Iesu Christi de crastino minime cogitarent. In tanta vero vestimentorum penuria sese constrinxerāt, vt nunq; lebetone alio vererentur, nisi cum indumenti fordes necessitas coegisset eluere. Lebeton autem linea vestis erat, instar cobolij qua monachi vsitū hodie p Thebaidem & Aegyptum. Sed beatus Pachomius ad humiliandū corpus propriū, inducbat se plerūq; cilicio, & per annos quindecim, post illos ingentes sudores atq; labores eximios vigiliarū & abstinentiæ, non iacens somnum capiebat noctibus, sed in medio cellulæ suæ reclinatus adeo, vt nec dorsum saltem parieti pro sustentatione reclinaret. Cumq; nimis ex hoc affligeretur, ferebat tamen æquanimiter hunc laborem, spe quodammodo prælibans illam requiem, quæ sibi parabatur in cælis. Plurimorum namq; patrum considerans instituta, dabat semper operam, cum proprio fratre ad maiora virtutis augmenta consurgere. Operabantur etiā sed illa & vnusquisq; sicut poterat, ita vivebat, cum summa scilicet humilitate & patientia, & fide nō ficta. Inter hæc Pachomius iterum diuinitus admonetur pro regulis, quibus debent institui, qui erant per eum Domino credituri, cōpitq; cum germano suo habitaculum, in quo manebant, capacius reddere, & ædificiū amplificare q̃ plurimis, eorū (vt diximus) gratia, qui seculo renunciantes, ad seruiendū Christo erant sine dubitatione venturi: quatenus essent spatia digna membrorum, in quibus eorum possē recipi multitudo. Cum ergo sanctus Pachomius hac intentione, qua dictum est, locorum ambitus extenderet, & monasterij tēmbra dilataret, idem frater eius solitudinem atq; anchoretism cogitans, habitaculi diligebat angustias: & nimium indigne ferens, erat enim natu maior, ait beato Pachomio: Desine ab hac intentione tua: qd agiam superfluum, inaniter temetipsum dilatare contendens. Qui cum hæc audisset grauiter quidem tulit, qd insolitū audisset iniuriam: verū tamē nihil omnino ei respondit, sed mansuete sustinēs sese continuit. Sequenti vtro necit ad inferiora domus descendens, cuius aliquā partē ipse construxerat, pstravit se in orationē: cōpitq; flere vehemēter ac dicere: Vx mihi, qā prudētia carnis adhuc in me sibi videt locū. Adhuc em̃ secundū carnē ambulo, sicut nuper expertus sum. Tantę nāq; cōuersationis instituta suscipiēs, quū nō est, vt me modo impatientia præcipiet, modo moror vexet, mō furor exagitet, quīs iure ac merito videar irasci. Miserere mei dñe, ne peream, ne diaboli decipis fraude succumbā. Si em̃ me tua gratia deseruerit, & aliquis in me partem suæ actiū repererit inimicus, durissimæ eius seruituti subijciar, quia scriptū est: A quo qd superatur, huic & seruus addicitur. Et iterū scriptū est: Si totam legē qd impleuerit, offendat autē in vno, factus est oim reus. Credo dñe, qd miserationes tuæ multæ sunt: quæ me nullis meritis subnixū adiuvabunt, viamq; sanctiorū tuorum per te illuminatus ingrediar: & in anteriora me semper extendēs, obliuiscar ea quæ quæ retro sunt. Sic enim famulorum tuorum chorus, qui tibi a seculo placuit, tuo protectus auxilio, diaboli vitæ incursus, longe lateq; pro multorum salute mira-

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

bili decore splenduit. Ego aut Domine quomodo alios docere tentabo, quos per me ad monachorum propositum vocare dignatus fueris: cum nec passionēs carnis, quæ aduersus animam militant, deuicerim, nec legem tuā immaculatam mente seruauerim? Sed, confido Christe, q̃ tua mihi virtus in omnibus semper assistat: eaq̃ geram, quæ tuis conspectibus placeant. Remitte clementissime Deus, remitte precor omnia peccata mea, & cor meum tua iugiter inspectione purifica. Hęc igitur cum lachrymis dño confitebatur & fletibus, nocte per uigil in oratione consistens: & præ nimietate sudoris atq; lachrymarū, nam tempus erat æstatis, ita pauimentū ubi orauerat, humectum reddidit, ut fusa illic aqua crederetur. Conſueuerat aut̃ stans in oratione manus expandere, quas paliquor horarū spatia minime colligebat: sed extensione diurna, ueluti cruci confixū corpus retinebat immobile, & sic animū suū ad uigilandū in precibus excitabat. Et quīs esset in omni uirtutū gēe sp̃otens, incredibili tñ humilitate & mira mansuetudine, cum suo germano cohabitā, cum per omnia sustinebat. Qui nō post multum temporis, uitæ præsentis cursum impleuit. Cuius funus debito curauit honore Pachomius. Nam totā noctem super eius cadauer psalmis egit hymnisq; per uigilem; & animam quidem eius dño commendauit, cui & ipse crediderat, corpus uero solite reddidit sepulturæ. A. 6. Tunc infatigabilis Pachomius archi & singulari conuersatione semetipsum affligens, studebat integrū se atq; immaculatū in oībus exhibere. Si q̃ namq; cum cogitatio pulsasset illicita, mox eam diuino munere repellēbat, atq; in timore dñi perseuerabat affixus, æternæ memor pœnarū, & dolorū sine fine mansuetudine, ignis scilicet illius inextinguibilis, & uermis eorū nunq̃ morietis. Cū his itaq; Pachomius modis & ab illicitis abstinere, & ad meliora proficeret: dilatādī monasterii curā gerebat immodicā profusceptione multosq; cui diabolus ueremēter cepit obſistere, sitidensq; super eum dentibus, ueluti singularis serus, tētationes ei uarias excitabat, si forsā aduersus eum fraudis suæ reperisset ingressum. Sed hic secuto si dei communis, uigilanter inimici declinabat insidias, sanctas scripturas memoria retinens atq; decantans. Quadam uero die, cum Pachomius supplicaret dño, & genua uellet in oratione curuare, ante conspectū eius dæmonum præſtigij laqueus apparuit. Huiusmodi nāq; figuras inanes atq; superfluas, hostis humani generis semper exhibere festinat, ut aliqua subreptione uel fraude mens orantis à propria intentione distracti, preces dño purissimas offerre non possit. Pachomius ergo dæmonū machinas Christo reuelante cognoscens, pariterq; despiciens, maxima fidei capiebat augmenta, hos quidem arguens, Deum uero solita gratiarum actione benedicens. Conſueuerat quoq; sanctus uir, procul à monasterio suo causa orationis ad loca remotiora discedere. Qui cum exinde reuertē, immundi spiritus illudētes, frequenter facti uelut ordine præcedebant, exhortantes alter alterum, quasi ante iudicem directis agminibus, ac dicentes: Date locum homini Dei. Pachomius aut̃ spe Christi redemptoris armatus, spernebat eorum ridiculosa figmenta, & acti canem latratus incepti mori deputabat. Qui magnam uiri considerantes constantiā, q̃ in nullo prorsus tantis luctaminibus frangeretur, irruunt super eum magno cuncto conglobati: & circumdantes eum habitaculum, nisi sunt illud à fundamento conuellere, ita ut putaret sanctus locum penitus fuisse collapsum. Qui manens intrepidus, consuetam citharā spiritalis plectri modulatione pulsabat, ingenti uoce decantans: Deus noster refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis propterea nō timebimur dum tur babitur terra. Quo p̃sallente, protinus est facta tranquillitas, & impetus inimicorū uelut fumus euanuit: paululum quidem recedentes, ut canes, qui cum fatigati fuerint, ad præſens uidentur abscedere, sed impudentiores postea reuertuntur: nam cum idem sanctus post orationes ad opus solitum conſeდიდეთ, instar galli gallinæci nimicū magnitudinis coram eo uisus est inimicus, crebras iterans uoces, & clamores inconditos excitans: deinde insiliens in eum, suis uelut unguibus fœde lacerauit. Qui signo crucis fronte suā muniens, exussauit in eum, moxq; fugatus est. Intelligebat enī cunctas inimici uersutias: & timore diuino p̃ditus, illusiones eius p̃ nihilo cōputabat. Unde frequēter ab eo lacerissimā, in nullo lacerare poterat sed tanq̃ turris inexpugnabilis, patiētissimū ad oīa certamina p̃durabat. Rursus alio tpe cohortes dæmonū, ta-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

li genere phantasmatis sanctum Dei famulum fallere moliantur. Plures enim conuenientes in vnum, arboris folium coram eo magnis funibus colligare videbant, & summum conamine trahere, dextra leuag ductis ordinibus: ac sese mutuo cohortantes, sic insistere nitebantur, ac si magni lapidis mouerent pondus immensum. Hoc autem nequissimi spiritus idcirco faciebant, ut mentem eius, si possent, in titulum forte resolveret, & inuenirent unde illi exprobrarent. Quorum Pachomius impudenti cernens ingemuit atque ad dominum solitis precibus conuolauit, statimque virtute Christi totus eorum cunctus est ad nihilum reductus. Frequenter enim cum resideret ad mensam, Deoque gratias ageret, apparebant illi in habitu pulcherrimarum mulierum, specie differentium, & procaci ac sorda nuditate conspicuae, eidem astare videbantur, & ex apposis velle contingere. Sed athleta fortissimus, quis sentiret ex hoc ipso molestiam, in exteriores oculi claudens, & interiores ad dominum referans, eorum molimina proterebat. Aderat enim misericors Deus, qui etiam nunc contritis ac rectis corde cunctis adesse dignatur, & dicit: Nolite timere: ego vobiscum sum oibus diebus usque ad consummationem seculi: suumque fidelem seruabat in omnibus. B. Alia quoque vice, quum idem sanctus grauius diaboli molestus vrgeretur, sic ab eo est crudeliter cersus, ut à vespera usque mane, totum corpus multis esset verberibus exaratum. Et quauquam doloribus cruciaretur immanibus, nulla tamen desperatione penitus frangebatur: sed memor erat Domini, qui seruos suos non deserit in tentatione. Tunc quidam monachus, Apollonio nomine, gratia visendi venit ad eum. Cui Pachomius loquens ea quae pertinent ad salutem, insidias diaboli multiformes esse pronuncians, cepit etiam illa quae circa se gererentur exponere: quantaque sibi per eorum acerbitates illata essent verbera, recensere. Ad quod monachus ait: Viriliter age, & confortetur cor tuum venerabilis pater. Sciens enim diabolus, quia si te vis cedente confiliius vicerit, consequenter etiam nos, qui pro virium possibilitate certaminum tuorum sectatores existimus, quicquid maxima per te capimus exempla virtutum, facile superabit: idcirco te vehementer impugnare non desinit. Sed tu domini protectione munitus, impetum eius fortiter excipe: ne, quod absit, pro nobis cogaris reddere rationem. Nam si tu, qui nobis gratia diuina praelatus es, aliqua desidia cesseris, multis occasione tuisque causis famam praeiudicabis. Haec audiens Pachomius, grandes accepit vires aduersus daemonum insidias: & glorificans Deum de monachi praesentia, precabatur eum, ne se desereret. Exinde memoratus Apollonio veniebat ad senem. Qui post aliquantum temporis, dum solito Pachomium visitans, paucis cum eo diebus remoratus esset, valida infirmitate correptus, humanis rebus excessit: iuxta votum senis dies suos perfecta conuersatione consummans. Sepelitur itaque sanctis manibus, psalmis ab eo & hymnis & canticis spiritualibus ex more celebratis. Tantam vero post haec fiduciam beatus Pachomius apud deum acquisierat, & ita spe diuina magnificus habebatur, ut se penumero calcaret super serpentes, & scorpiones, & per omnia maneret illaesus: nec non crocodili, si quoniam necessitas suum uiuum transire compelleret, eum cum summa subiectione portabant, exponentes eum ad locum quocunque praecipisset. Super his ergo Deo gratias referens, quod ab vniuersis inimici fraudibus seruauerit illaesus, orabat dicens: Benedictus es domine Deus patrum nostrorum, qui non despexisti humilitatem meam, neque sinisti me nimis infirmum, decipui illud fraude diabolis: miserere domine ignoranti meae discutiens tenebras, docuisti me facere voluntatem tuam. Nam cum pusillus essem & abiectus, ac vix meae penitus nescius, timoris tui sensum mihi largitus es: ut tenebras exteriores & supplicia aeterna deuotans, te veram lucem gaudiumque peregrine cognoscerem. Cumque se videret assidua daemonis impugnatione pulsari, tanquam fortissimus athleta nimis alacer pro vitae sanctitate certabar, postulans à Domino, ut si fieri posset, quo modum humanae fragilitatis excederet, necessitatem somni superaret: quatenus diebus ac noctibus vigilans, aduersariorum machinamenta destrueret, sicut scriptum est: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficiant. Affligam illos, nec poterunt stare: cadeunt subtus pedes meos, & praecinxisti me virtute ad bellum. Postquam vero haec petitio eius, quantum conditio permittit humana, completa est,

est, inuisibilem tanquam videns sustinuit, in eloquijs coelestibus se perseueranter exercens. Preces aut eius incessabiles erant, ut domini voluntas in omnibus impleteret. Quodam aut tempore, cum Pachomius vigilaret in oratione, apparuit illi angelus dñi, dicens: Voluntas domini est, o Pachomi, ut ei pura mente deserviens, multitudinem congreges monachorum, & iuxta formam quæ tibi ostensa est, cunctos instituas, ac Deo exhibere contendas. Acceperat enim dudum tabulam, in qua erat hæc adnotata

REGULA MONACHORVM, QUAM

Pachomius ab angelo suscepit.

Inguis iuxta vires suas edere permittas & bibere: & pro modo vescendum, laborare cōpellas: & neq; comedere modeste, neq; ieiunare prohibeas. Validioribus quidem, & comedentibus, validiora opera: leuiora vero, in firmitioribus & abstinentibus imponas. Facies aut diuerfas cellulas, & ternos per vnam cellulam manere constituas. Omnium vero cibis in vno loco paretur, atq; consumat. Induatur aut noctibus lebetonibus lineis, præcincti lumbos: habeantq; singuli melotem. id est, caprinā pellem confectā albam, sine qua neq; comedant, neq; dormiant. Accedentes tamen ad communionē sacramentorum Christi, & cingulos soluant, & melotē deponant, cucullis vientes tantummodo. Hoc etiam præceptum fuerat, ut iuxta numerum elementorū & Græcarum literarum, xxiiij. monachorū turmæ cōstituerentur, ita ut singulis turmis imponerentur singularum nomina literarū, id est, α, β, & deinceps vsque ad ω, ut cū interrogaret archimadrita de aliquo in multitudine tāta, facili responsione cognosceret. Verbi gratia: cū diceret, qualiter esset α, β, γ, vel z, & rursus, Salutate r, vel v, approprio quādam signo nominis literæ, vniuscuiusq; turmæ mores exprimens simplicioribus & innocentioribus, nomen imponens, difficilioribus autem & tortuosis, & competenter accommodast ita ut pro modo conuersationis & propositi, singulis turmis literarum elementa continerent, solis spiritalibus hæc ipsa quæ significaret scire valentibus. Sed & hoc in illa tabula referebatur adscriptum, ut peregrinus alterius monasterij, si veniret habebat habitum diuersum, nullus cum eo comederet, excepto eo qui iter agens, id obseruare nō posset. Qui vero semel ad hoc intraret monasterium, ut ibi iugiter permaneret, per tres annos ad studijs sacrationibus arceretur: operaretur tantum opera sua simpliciter, & ita post triennium stadium certaminis introiret. Cum aut comederēt, capita sua cucullis operirent, ne frater fratrem videret manducantē: & ut nullus comedens loqueretur, nec suos alibi circumferret aspectus. Nec non ab angelo, qui cum Pachomio loquebatur, hoc quoq; constitutū est, ut diurnæ orationes xij. fierent, & vespertinæ xij. & nocturnæ xij. Cūq; Pachomius diceret, paucas orationes esse, respondit angelus: Has cōstitui, quas possent infirmiores absq; labore perficere: cæterum qui perfecti sunt, hac lege non indigent. Apud se namq; in proprijs constituti cellulis, orare non desinunt, qui puritate mentis & diuina cōtēplatione pascunt. cumq; hoc dixisset, nuncius coelestis abcessit: & Pammochius solite Deo gratias referens, de visione certus est redditus, quam trina reuelatione agnouerat. cepitq; suscipere cunctos, qui per penitentiam se Dei miserationibus offerebant: quos etiam post longam conuersationis experientiam, monachorum cœtib; aggregabat, instruens eos mundi illecebras fugere, sanctisq; semper institutionibus inhærere, primitus admonens, ut generaliter monachus vniuerso mundo renunciet, deinde iuxta euangelicum præceptum parentibus suis, & ad postremum sibi met, ut ita possit tollere crucem suam, & Christi vestigiā venanda sectari. Tali vtiq; beati senis admonitione formati, fructus penitentię dignissimos offerebant, maxime considerantes, eum iam ætate defessum, infatigabili studio spiritalis vitæ seruare propositum. Non solum namq; se distictiori regulæ subdiderat, sed & totius monasterij sollicitudinem curamq; portabat, ultra vires omnibus seruare contendens. Ad horam namque conuiuij ipse parabat mensam fratribus, & solita exhibebat officia. Nec non in hortulis serebat olera, quæ suis manibus

H iij irriga

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

irrigabat. Si quis etiam non asterij pulsasset ostium, vigilanter occurrēs, prompte responsa reddebat. Infirmis autem diebus obsequabatur & noctibus: & in his omnibus exemplum se maximum suis discipulis offerebat. Quapropter hi qui nuper ad domini seruitium veniebant, alacriores ad omnia pietatis officia reddebantur: quos tamen beatus senex, quia talium solitudinum munus adhuc adire non poterant, securos esse ab vniuersis distentionibus admonebat, dicens: In quo vocati estis fratres, viriliter in eo persistite, psalmos dicite, libros alios, & praecipue sanctum euangelium, memoria retinete. Sic enim seruientes domino, & iuxta mandata eius inuicem diligentes, vos quidem eritis perfecti: meum vero spiritum per omnia refouebitis, praesertim si coelestia praecepta fueritis sollicitius executi. Erant autem tres filii viri, qui primitus ad Pachomium conuenerant: quorum ista sunt nomina, Psenthesis, Suris, & Obhis, quibus Dei verbum Pachomius frequenter insinuans, multum eos iuuerat, & ad emulationem spiritualis operis incitauerat. Qui etiam contemplantes vitam senis specimen esse virtutis, nimis admirabantur, dicens: Errant valde, qui putant homines exinde iam ad natiuitate parentum, quodam privilegio beatos existere, vt arbitrij libertas adimatur, & peccatores per poenitentiam non possint opera dare virtutibus. Ecce enim manifestissimam in hunc venerabilem patrem domini conspiciamus largitatem, qui cum de parentibus ortus sit gentilibus & prophanis, ad tantam beatitudinem diuini cultus se extendit, vt omnia Christi mandata perfecit. Vnde certum est, & nos & quicumque vulerint, adiuuante Dei gratia, normam sancti viri posse subsequi, sicut & ipse perfectissimorum patrum emulatus est sanctitatem. Denique quid est aliud, quod in euangelio scriptum est, dicente Christo: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: iniqua proicientes onera, quae depriment genus humanum, bono incommutabili sine distractione iungamur? Et ideo perseueremus vsque in finem cum hoc senae, vt glorificari cum ipso in illa perenni beatitudine mereamur: nam recte nos instruit ad omnia, non solum verbo, sed etiam, quod est efficacius, proprio mirabiliter informante exemplo. Tunc accedentes ad sanctum Pachomium, dicunt ei: Pater venerabilis, cur solus monasterij solitudinem sustines? Quibus ille respondit: Nemo iugum subito iumentis imponens, laborare compellit, & tanto premittit onere, quo sub fasce deficient: sed paulatim assuefacit, ea leuioribus exercens ante ponderibus, vsque dum valeant, & opportune possint ad opera grauiora constringere. Eodem modo nos quoque conuenit mensura ipsa, qua nobis mensus est Christus, sic agere vobiscum, vt de vestra per oia gaudeamus firmitate. Clementissimus autem Deus, qui nunquam preces humilitatis meae despiciat, corda vestra in sua disciplina corroboret, vt omne opus bonum perficere cum patientia & longanimitate possitis, sanctosque patrum vestigia subsequentes: vt sinceram ac Deo placitam conuersationem vestram videntes, ad Christi seruitium veniant, curamque monasterij pariter & quo labore sustentet. D. Regulas igitur quas acceperat, tradidit: scilicet vt haberent moderatum cibum, vilissimum vestimentum, somnum etiam competentem. Vnde factum est, vt iuxta voluntatem domini, qui omnes homines conuocat ad salutem, cum istaque bonorum incrementa largitur, ad senem plurimi conuolarent, volentes pariter commorari: inter quos erat Pecusius, & Cornelius, Paulus quoque, & Pachomius alter, & Ioannes, qui omnes immaculatam fidem beati patris & doctrinam saluiferam amplexi sunt. Statuitque vt hi qui poterant, monasterij suscipere curam: & ita in breui multiplicatus est monachorum numerus. Proinde cum sollemnitas ex more deposceret, vt mysterio celestium participes fierent, ex proximis viculis presbyteros conuocabant, quibus festiuitate laetitiae spiritualis implerent. Non enim pariebantur eidem senex inter eos esse quempiam, qui clericatus officio fungeretur. Dicebat enim multo melius esse atque commodius monachis, non solum prorsus honorem non querere primatus & gloriae, verum etiam occasiones huiusmodi de se nobis amputari, qui frequenter hinc inter fratres contentiones & emulationes inutiles nascerentur. sicut & in scintilla ignis cum in messiem ceciderit non cito restinguitur, sed inter dum totius anni fructus exurit: ita cogitatio teralis ambitus, si mentes irreperit monachorum, vt vel primi cupiant esse, vel clerici, nisi cito suggestionis huius ardorem de suo corde repellant, ilico perdent continentiam multis laboribus acquisitam. Oportet ergo cum omni mansuetudine &

chari-

charitate communicantes Christi ecclesijs, clericos venerari, quia hoc expedit monachis, nullas autem religiosas appetere dignitates. Si vero reperimus aliquos ex monachis iam pridem clericos ab episcopis ordinatos, amplectamur eorum ministerium quia & in veteri testamento non omne vulgus factum præsumebat officium, sed hi tantum, qui erant de tribu Levi, ad hæc obsequia nascebantur. Si quando igitur extraneus frater aduenit, de quo certum est, quod sacerdos fungatur officio: non exprobremus ei, tanquam qui sacra iura peruasit, & his se ministerijs insolenter ingerit. Quo modo namque hoc de eo suspicabimur, quem nos ad celebranda cœlestia sacramenta enixius obsecramus? Imo magis ut patrem, & nobis in hac re obedientem, plus honorare nos conuenit, utpote qui sanctorum vestigia seclatur, & illibatum Deo munus offerre non desinat, maxime si conuersatio eius, expectata cunctis est & probata. Si vero quod absit, in aliquo delicto putatur esse collapsus de eo nos iudicare non possumus. Deus enim iudex iustus, constituit episcopos super eos iudices, qui beatorum apostolorum successores & imitatores existunt, qui possunt spiritali examine discernere negocia singulorum, & æquum de eis ferre iudicium. Nos autem compatiatur ex imo preciore talibus quia & misericordea nos Dominus esse commonet, cui supplicare iugiter oportet, ne nos in aliquo tentationem paria induci. Hæc à memorato patre non solum dicebantur utiliter, sed & cum omni sollicitudine seruebant. Si quando venisset denique ad eum clericus, qui sub eius reglâ vellet vivere, dignitati eius honorẽ reddebat ecclesiæ de his: ille vero monachorum seruiens institutus, tanquam patris multa humilitate subdebat. Omnes autem Christi famulos beatus Pachomius adeo diligebat, ut eis semper compateretur pater no affectu. Senibus etiam & ægrotantibus, nec non & parulis, misericordiaz opera proprijs manibus ingerebat, præ ceteris eorum mentes munimine spiritali corroborans. Cumque in fide & in opere multi proficerent, & magnus fratrum numerus auangeretur, omnes propemodum satagebant emulatores esse virtutis. Constituti igitur ex eis præpositos, qui sibi ad lucrandas animas, quæ ad eum quotidie confluebant, adiutores existerent. Plurimis etiam (sic ut dictum est) ad eum venientibus, & multipliciter in opere spiritali crescentibus, magna quædam conuersationis eorum videbatur esse diuersitas. Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus regulam, gratia Christi se per omnia moderante, pro viribus & ingenijs singulorum mensuras & formas operum custodire censebatur alijs quidem, ut labore manuum victum quærent; alijs, ut frarum occuparent obsequijs, nec hisdem temporibus vescerentur, sed vniuersique pro labore suo vel studio, continentie moderamina retineret. Solitudinem vero totius dispensationis erga fratres atque peregrinos, eidem commisit, qui se in ordine sequebatur. Vniuersos autem monachos promptos esse ad obedientiam commonebat, ut hoc cõpendio facile perfectionis apprehenderent celsa fastigia, cordaque sua in timore Christi diligenter excoherent. Sic enim Deo potius quam sibi viuerent, dum fructus obedientie simplices exhiberent. Hic autem pater venerabilis, quibus esset spiritalibus actibus occupatus, si quando tamen acciderat, ut abesset is cui monasterij curam commiserat, sic adimplebat omnia solus, velut oim famulus. Et hoc agebat sine aliqua ostentatione vel iniqua, quæ magnas spiritalium virorum solet euacuare virtutes. Nam summa mentis humilitate cunctos edificabat in domino, utiliter vniuersa dispensans. Omnia quoque monasteria sollicitè circumibat, usque dum rursus ad eosdem filios suos paternò remearet affectu. Quos inueniens in opere domini sollicitè vigilare, gaudebat, multumque profectuum eorum laudabatur augmentis. Quodam vero tempore, videns aliquos mediocres homines in vicinis locis, dum pascerent pecora, à cõmunione sacramentorum Christi diutius abstinere, nec diuinorum fructuum lectione voluminum, qui per omne sabbatum atque dominicum sollemniter vbiq; recitant, iniit consiliũ cum sancto Pycerulo Tentyrorum episcopo, ut in vico eorum iam pene deserto, construeret ecclesia, ad quã cõuenirent, & mysteria diuina perciperent. Quod ubi factum est, eum necdum essent ordinati clerici, gressu plebi pagerent, ipse ad horã cõuētus ecclesiæ cum monachis occurrebat salutiferas plebi paginas relegatq; ut dixi, nondum ibidem lectores fuerant constituti, nec alij clerici quibus mysteria sacra celebraret. Quã diu ergo presbyter ordinaret, & reliquus ordo clericorum, Pachomius veniebat: & sic alacriter ac inuerecunde lectoris implebat officium, & ita mita-

de corporis oculos habebat intentos, vt videntes eum populi, non hominem, sed angelum crederent. Vnde plures institutione eius ab errore conuersi facti sunt Christiani. Erat enim circa proximi charitatem valde perfectus, & intantum in sericors, vt si quando vidisset aliquos diaboli fraude deceptos, eosq; non vnum Deum colere, sed vanis inservire simulacris, super eorū perditione ingemisceret fortiter, & vbetim lachrymas pro eorum salute funderet. E. Per idem tempus Alexandrinæ ecclesiæ sanctus episcopus Athanasius præerat, vir omni virtute mirabilis. Qui cum solenniter superioris Thebaidæ circuiret ecclesias, & salutari doctrina in fide Christi plebem institueret, accidit vt ad loca Tabennensium nauigio perueniret. Quod vbi Pachomius agnouit, statim cum vniuersis monachis in eius properauit occursum, omnesq; gaudentes & exultantes, cum psalmis & hymnis summum Christi suscipere pontificem: & erat ingens multitudo fratrum, qui de eius aduentu gloriabatur in Domino. Pachomius vero non se ostendebat antistiti memorato: sed ex industria subtrahens se, inter monachorum turbas occultauit, ex hac videlicet causa, quod manifestus Tentyroec episcopus, de eo sanctum Athanasium sæpius exorarat, virtum dicens esse mirabilem, & vere famulum Dei, quem ad honorem sacerdotij dignissime promoueret. Id ergo sciens Pachomius, non ei se manifeste monstrauit, inter monachorum agmina delitescens, vsq; dum idem præteriret episcopus, quem intantum venerabatur, vt nullum præstantiorem ipsi temporibus diceret. Compererat enim sanctam vitam eius, & persecutiones innumeras, quas ab Arrianis pro Christi petu lerat confessione: charitatem quoq; quam erga vniuersos, & maxime monachos, exhibebat, intento mirabatur animo, eumq; toto cordis affectu venerabatur. Nec solum hunc diligebat ardentius, sed & omnes rectæ fidei viros summo studio præferebat. Hæreticos autem detestabatur plurimum, & maxime Origenem, velut blasphemum ac perfidum, vehementer horrebat: qui præius Atrij Miletiq; declaratus, sub Heracla venerabili Alexandrinæ ciuitatis episcopo, de ecclesia pulsus est, quique sacre scripturæ dogmatibus exosa atq; detestanda, vt nonnullorum corda subueiret, ex positionibus suis admisit. & sicuti solent, qui venena temperant, amaritudinem melle contegere, sic iste proprijs vitis erroris, cœlestium verborum dulcedine linens, exitiosis rudibus obijciens dogmata propinquit. Quapropter vniuersos fratres sollicitus admonerat, vt non solum ipsi Origenis commenta non legerent, sed neq; legentibus quidem aurem penitus admoherent. Vnde fertur aliquando reperisse volumen eius, & in aquis meruisse, continuo testatus his verbis: Nisi scirem nomen Dei in eo esse conscriptum, omnes garrulitates blasphemiarum eius ignibus cōcremassem. Adeo rectæ fidei erat amator, & mulatorq; veritatis. Sicut aut̃ inimicis ecclesiæ odio aduersabatur hostili, ita catholicorum probabatur adgaudere profectibus, & ipsum Christum redemptorem omnium, se in sacerdotibus eius in ecclesiæ throno testabatur cernere. Si quem vero fratrem detrahentem pro quolibet negotio cognouisset, non solum non credebat ei, sed etiam auertens se mox ab eo, veluti à facie serpentis concitus abscedebat, illud psalmographi frequenter insinuans: Detrahentem proximo suo occulte, hunc persequer. Nullus (aiebat) bonus de ore suo profert quicquid mali, nec sanctis patribus venenato ore prorsus obloquitur. De qua re multis quidem scripturis, Dei monstrabat indignantis offensam, præcipue tamen Mariæ proferebat exemplum, quæ mox vt aduersus Moysen querelas obtestationis effudit, persusa le prædiuinum iudicium vitare non potuit. Hæc docens, utilitatem maximam audientibus conferebat.

De monasterio quod Pachomius sorori suæ construxit.

F.

Comperit autem Germana soror eius institutionem senis præclaram atque sublimem: cupiensq; videre eum, ad monasterium venit. Quod vbi agnouit Pachomius, huiusmodi responsum ei per ostiarium direxit: Ecce soror audisti de me quod vnam & incolumem existam: perge igitur in pace, nec contristeris quod te non videam corporalibus oculis. Quod si vuleris hanc conuersationem sequi, quam temento, vt possis apud Deum misericordiam reperire, cogita tecum diligenter & tracta:

et si

etiam cognouero hoc sanctum cordi tuo sedisse propositum, precipiam fratribus meis qui tibi procul edificent mansionem, in qua cum disciplina verecundiaq; persistas. Nec dubito quod alias exemplo tuo Dominus aduocabit, quæ tecum maneant, & petere mereantur salutis æternæ inuenire subsidium. Nullam namq; requiem in hoc corpore mortis habere poterit homo, nisi qui p̄s operibus Deo placuerit. Hæc audiens dolor eius, fleuit amare, & compuncta diuinitus, ad exhortationē saluberrimam mox appulit animum, scq; Christo seruire professus est. Hauc ergo mentem germanæ suæ Pachomius agnoscens, Deo gratias egit, qui ei promptam largitus est voluntatem, & protinus religiosioribus imperat fratribus, ut ei procul à se monasterium construant. Quod ubi factum est, & illa secundum timorem Dei vitam duceret; conuenerūt ad eam alii plurimæ, & breui tempore magnæ multitudinis mater effecta est. Quas instruens & docens, ut cor à cupiditatibus carnalibus abstraheret, ad celestia & mansura semper attollerent, ipsa pariter & viuendo & loquendo salutis eis itinera demonstrabat. Sanctus autem Pachomius cuidam Petro, ætate iam grandæuo & veneranda senectute conspicuo, præcepit, ut interdum famulas Dei uisitare et, sancta exhortatione sustolleret. Habebatq; enim cum mortificatione passionum omnium, etiam sermone (sicut scriptum est) sale conditum, eratq; oculis mentis valde castissimus, qui se penumero virginibus Christi de sanctis scripturis loquebatur, & insinuat ea quæ pertinent ad salutem. Pachomius uero descripsit eis regulas quibus utentes, iugiter conuersationis suæ monimenta dirigerent. Excepit enim melioris, quas femine non habent, om̄is institutionis earum forma monachis probatur esse consimilis. Si quis autem de fratribus habebat in monasterio forminarum propinquam aliquam vel forerem, eamq; uisitare uoluisset, mittebat cum eo unus ex senioribus probatq; uitæ; & primum quidē uidebat eam, quæ fororibus præerat; & deinde sub eius præsentia & aliarum quæ erant prouectioris gratus, sorore suam vel proximā frater cū omni pudore & sanctitate cernebat, nihil ei deserēs, nec prorsus ab ea quicquid accipiens. Non enim propriū quid habebant, q̄ sibi mutuo largirentur: eratq; satis utrūq; solū uisitationis officiū, memoriæq; futurorū cum spe felicitatis eternæ. Si q̄ uero uel ad structurā, uel ad aliam rem femine monachis in digere, eligebatur magnæ conuersationis vir, q̄ fratribus ad quesita præfisset officia; & cū timore Dñi laborantes, refectionis hora reuertebantur ad monasteriū, cauentes apud eas quicquid cibi potusq; percipere. Vna uero regula tam uirorū q̄ forminarū hodieq; durat, nisi q̄ femine melioris (ut diximus) minime utantur. Quod si defuncta esset uirgo, curantes funus eius reliquæ, cunctaq; q̄ ad sepulcrū pertinent, adimplentes, deferrebant usq; ad ripam fluminis, q̄ utraq; monasteria diuidit palmas ex more canentes. Tunc trāscentes monachi cum palmis & oliuarū frondibus, psallentes transuehebant eam, & in sepulchris suis cum hilaritate condebant.

De conuersatione Theodori uiri Dei.

G.

HÆC talis ac tanta conuersatio longe lateq; crebrescēs, sanctiq; Pachomij nomen ubiq; perueniens, uniuersos ad agendas Deo gratias exciabat. Non pauci quoq; contententes huius mundi negocia, singularem monachorum conuersationem & spiritalia studia diligebant inter quos & Theodorus, adolescens annoru sermone xiii, christianis ortus parentibus, & secundū seculū valde claris, hoc modo conuersus est. Unde clmo die mensis Tybe, i. ad octauū Idus Ianuarias, q̄dam apud Aegyptū celebraf ex more festiuitas. Cernēs itaq; domū suā nimis amplā ac splendidā, ac bonis om̄ibus abundante, per Dei gratiā corde cōpunctus, talia secum cœpit uolueri: Quid tibi proderit infelix Theodore, si totum mundum lucratus fueris, & temporalibus utens usq; quæq; diuitijs, ab illis æternis bonis & immortalibus excludaris? Nullus enim potest & præsentibus diuitijs perfrui, & perennis gloriæ præmia promereri. Super his ergo fortiter ingemiscens, penetralia suæ domus ingressus est; & procidēs in faciem suam, cum lachrymis ait: Omnipotens Deus, qui occultorum es cognitor: tu scis quia nihil horū quæ sunt in hoc seculo, amor tuo præpono. Propter quod obsecro te misericors, ut in uolūtate tua me dirigas, illuminans animam meam miseram, ne in æternam mortem contenebrata peccatis obdormiat, sed redempta tuo mune,

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

nere, per omnia te collaudet atq; glorificet. Hæc eo orante, venit mater illius. & inue-
nit oculos eius plenos lachrymis, & ait: Quis te contristauit charissime fili, vt seque-
steris à nobis? Nam solliciti ac dolentes vbiq; te quærebamus, vt nobiscum pariter
epuleris. Qui respondit: Perge, queso, mater, & cibum sume, quia ego nunc manduca-
re non possum. Nec acquieuit precibus eius, vt cum ea comederet. Et cum ad scho-
lam ambularet vt literas disceret, ieiunabat vsq; ad vesperam. Frequentè autem & bi-
duana ieiunia transigebat, per duos annos omnibus preciosis & delicatioribus cibis ab-
stinens, seq; ad perfectam continentiam, quantum ætas illa patiebatur, extendens.
Cœpit itaq; secum tractare, quatenus monasteriũ expeteret, sanctiq; se regulæ man-
ciparet. Et deferens omnia quæ habebat, quosdam religiosos viros reperit, optima
institutione viuentes: habitauitq; cum eis, in domini timore proficiens. Quodam
vero tempore contigit, vt post orationem vespertinam, cum monachi residissent, &
diuina consue- meditatentur eloquia: vnus ex eis disputans, audiente quoq; Theo-
doro, tabernaculum veteris testamenti & sancta sanctorum ad duos referebat popu-
los, ad circuncisionem. s. atq; præputium, dicens quod exterius tabernaculũ figuram
gereret prioris populi Iudeorum, interius autem, quod est sancta sanctorum, vocario-
nem præfignaret omnium gentium, quæ sacratoris aditus meruisset a cœsum, & ma-
iorum mysteriorum participes extitisset. pro hostijs enim animalium, & pro arca in
qua erat manna, & virga Aaron quæ fronderat, & tabulæ testamenti: pro thuribu-
lo quoq; & mensâ & candelabro ac propiciatorio, Deus verbo nobis in sua incarna-
tione clementer apparuit, & illuminauit nos lumine suæ præsentie: nostrorumq; fac-
tus est propiciatio peccatorum, & pro manna corpus proprium largitus est ad edem-
dum. Hæc quum monachis qui præsentem aderant, idem frater religiose differeret,
addidit dicens: Hanc interpretationem à sancto patre nostro Pachomio didici, qui in
Tabernensi cœnobio monachos primitus congregauit: cum quibus de die in diem,
domino auxiliante, profeci. Et credo quia tanti viri recordatus sum, peccata mea re-
mittuntur vniuersa. Audiens ista Theodorus, accensus est animo, & intra semetipsam
precatus est, dicens: Domine Deus, si talis est vir iustus in terra, dignũ me fac vt eum
videam, & sequens vestigia eius, vniuersa mandata perficiam: saluum quoq; factus, bo-
na tua quæ diligentibus te promissisti, promerear. Hæc dicens cum lachrymis, vince-
batur amore diuino fortiter lauciatus. Post aliquot autem dies venit ad eos quidam
venerabilis vir, Pecusius nomine, longæuæ senectute decoratus, vt visitaret fratres: si-
mulq; qualiter agerent, scire desiderans. Quem valde Theodorus precabatur, vt se co-
mitem susciperet, & ad sanctum Pachonium perducere dignaretur. Qui nihil disse-
rens, cum secum gratanter assumpsit. Cumq; peruenissent ad locum, Theodorus ado-
rauit Dominum, dicens: Benedictus es Domine, qui sic celeriter orationem peccatoris
audisti: & sicut abs te poposceram, desiderium meũ complere dignatus es. Accedens
ergo ad ostium monasterij, mox vt vidit Pachomiũ cœpit flere præ gaudio. Ad quem
venerabilis pater ait: Noli fili mi plângere, quia & ego homo peccator sum, licet Dei op-
pus aggressus sim, & hæc dicens, introduxit eum in monasterium. Qui cum fratrũ
multitudinem vidisset, illuminatus mente, circa diuinum cultum pio zelo vehemen-
ter incaluit, ac processu temporis magna in virtutibus incrementa percepit. Erat em̃
largitate diuini muneris præditus, & in operibus bonis ac verbis multum prudens: &
humilitate atq; contritione cordis valde mirabilis, in ieiunijs sedulus, in vigilijs inten-
tus, in oratione solicius, nunq; penitus omittens, quin spiritalis gratiæ maiora mune-
ra sectaretur. Cõsolabatur autem plurimos morore depressos, & eos qui aliquo pec-
cato deuiuerant, admonitione humili atq; beneuola corripbat. H. Deniq; tam
præclaram ac fulgentem conuersationem eius Pachomius cernens, satis eum dilexit,
& in corde suo conseruit. Audiens autem mater eius, quod apud beatũ Pachonium
moraretur, ad eum protinus aduolat, secum deferens episcoporum scripta, quæ præ-
cipiebant, vt ei suus filius redderetur. Hanc ergo susceperunt virgines in monasterio,
quod à virorem, vt supra dictum est, haud procul aberat: quæ mox mittit epistolam
sancto Pachomio, similiter obsecrans, vt filium proprium videre permitteret. Tunc
aduocans Theodorum Pachomius ait ad eum: Comperi filium quod huc mater tua ve-

Berit,

berit, & te videre desideret: ecce nobis & episcoporum literas attulit. Pergens itaq; satisfacito matri, maxime propter sanctos episcopos, qui nobis per eā dignati sunt ieta pia dirigere. Respondit Theodorus Prius me venerabilis pater certum facito, q; post tantam spiritualium rerum cognitionem, si videro e: m, non dabo inde rationem Domino in die iudicii: & quod precipis faciam. Hanc enim iuxta mandatum Christi cū toto mundo deserui. Et quō eam in offensionem fratrum nunc audio cōspicere? Nam si prius ante manifestationē tantę gratię, filij Levi parētes p̄prios ignorarunt, vt iustificationis legis implerent: q̄to magis ego, q; tanti muneris particeps factus sum. parētes non debeo diuini sponcere charitati, dicente Dño in euangelio: q; diligit patrē aut matrem sup̄ me, nō est me dignus? Dicit ei Pachomius: Si probas id tibi nō exp̄dire fili mi, nō te cogo. Hoc aut̄ eorum est, q; perfecte renūciāt huic mundo, & seip̄os penitus abnegant. Oportet enī monachos, inutile: & seculares salutatiōis & collegia vana diffugere: & his q; membra Christi sunt, pia mēte sociari. Si q; aut̄ passioni traditus, & seculi amore captus, dicit: Parētes caro mea sunt, eos diligere debeo: audiat beatū Petrum apostolum p̄dicantem. A quo quis superat, huic & seruus efficitur. Qui ergo vincitur amore carnis, seruus sine dubio est carnis. Cumq; non acquieuisset Theodorus matri se p̄sentare, decreuit & illa in ipso monasterio cū Christi permanere virginibus, hęc apud se p̄tractans: Si volueris Dñi fueris, inter alios salū m monachos videbo eum: & propter hanc occasionē, meam quoq; lucrabor animam, dum in hac sancta cōuersatione perfuso. Constat igitur, eos qui rigorem pro noīe Christi, non p̄ vana laude custodiunt, plurimas vtilitatis causas ceteris adhibere, licet videantur ad breue tempus nonnullos offendere. Igitur sicut huius studium ad amulationem eorum qui meliora cupiunt imitari, protulimus: ita negligentias aliquorum, iustum credimus intimari, ad cauēlam eorum qui ista lecturi sunt. Quidam monachi secundum carnem viuentes, nec veterē hominem curantes exuere, sanctum Pachomium fortiter assurgentes: Frequenter itaq; salutaribus eos monitis alloquens, nullum penitus profectum eorū sentiebat. Vnde tristis & anxius, Domino pro eis supplicabat impensius, dicens: Dominator Domine, tu p̄cepisti nobis diligere proximos vt nos ipsos. Quia ergo secreta cordis eorum agnoscis, obsecro ne me clamantē ad te, pro eorum salute despicias: sed miserere eorum, da illis timorem tuum, vt diuinam tuam potentiam cognoscant, in veritate tibi deseruiant, spe promissionum tuarum per omnia roborati: quia nimis affligitur anima mea pro eis, & omnes sensus mei turbantur vsq; itaq;. Hęc dicens, filuit. Post aliquod vero dies videns quod nec per orationem meliores effecti sunt, iterum stans ad orationem, pro eis Domino supplicauit: & quasdam priuatas ac proprias regulas eius orandi atq; viuēdi tradidit, vt saltem quasi seui statuta complentes, paulatim consuecerent ad filiorum munus affectionis peruenire. Qui cernentes se post concupiscentias suas ire non posse, p̄sentiamq; sancti Pachomij formidantes, spiritu timoris non illius casti decepti sunt: & abierunt retro post sathanam, conuersationem eius admirabilem non ferentes. His itaq; recentibus, grex vniuersus in sui status integritate permansit, magis ac magis ad incrementa virtutum assurgens, sicuti solent in agris optima frumenta latius efflorescere, cum fuerint ab eis zizania radicipis amputata. Hęc autem retuli, volens ostendere, quia sicut nihil obest hominibus seculo deditis, si se tradiderint monachorum institutis, ita nihil vtilitatis affert monachi professio venerabilis, si negligentes existunt: sed nec oratio paterna, nec condescensio eos poterit adiuuare torpentes. I Con fessor interea Dionysius presbyter & oeconomus, id est, dispensator ecclesię Tentyrorum, amicus sancti Pachomij, comperit ab aliquibus, quod ex alijs monasterijs ad eum venientibus, non concedat cum suis fratribus veluti sed eos sequestra tos loco monasterij, foris excipiat. Contristatus itaque plurimum super hac re, venit ad eum: & increpantis potius assumens animum, quā monentis, aiebat: Non recte facis abba, charitatem fratribus debitam, non æqualiter omnibus exhibens. Qui correptionem eius cum multa longanimitate patientiaque suscipiens, ita respondit: Nouit Dominus p̄positum meum, & paterna tua cognoscat affectio, quod

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

quod nunq̃ cuiuslibet animam cupiam contristari, ne dicam spernere. Quomodo igitur hoc auderem agere, vt meum dominum promouens iritarem, qui manifeste restatur in euangelio dicēs: q̃dū fecistis vni ex minimis fratribus meis mihi fecistis? Accipe itaq̃ satisfactionē meam venerabilis pater, quia non velut vitās atq̃ spernēs eos qui huc veniunt, hoc quod asserū, facio: sed quia in cornubio congregationem suscepi, plurimos qui nuper conuersi sunt, & diuersos eorum mores esse cognosco. Noui non nullos, tantum ipsius cōuersationis ignaros, vt nec monachorum habitum nouerint. Inier quos sunt paruuli, tanta simplicitate viuētes, vt nec dexteram valeant scire neq̃ sinistram. Idcirco credidi esse commodius, vt superuenientes fratres seorsum susciperentur, in honore maximo constituti. Hinc ergo non estimo patribus vel fratribus qui ad nos diuertunt, vllam contumeliā fieri, sed magis debitam reuerentiam commodari: praesertim cum statutis horis ad reddendum nobiscum Deo vota sua conueniant, & post hāc singuli ad loca destinata concurrant, quieti operam dantes, me secundum Deum sollicitē vībus eorum necessaria providente. Hāc audiens praefatus presbyter, omni eum laude dignissimum comprobauit, certo cognoscens, quod secundum Deum cuncta ageret: multumq̃ releuatus sancti Pachomii satisfactione, latus remeauit ad propria. Mulier autem quaedam in eadem Tentyrorum ciuitate, patiebar fluxum sanguinis, & hac infirmitate iam prolixo tempore laborabat. Hāc audiens Pachomium Dei esse cultorem, sanctaq̃ cōuersatione mirabilem, insuper & Dionysium presbyterum amicum eius esse charissimum, rogatum vt saluificaretur, & quasi per occasionem necessariā ad se Pachomium conuocet. Qui precibus mulieris flexus, hoc agere non moratur. Cum ergo venisset Pachomius ad ecclesiam, & post orationem Dionysium salutasset, iuxta eum protinus assedit. Dumq̃ loquerentur ad inimicem, mulier fiducia fidei roborata, credensq̃ dicenti Christo: Cōfide filia, fides tua saluam te fecit: post tergum eius latenter accessit, & cucullam quae cooperiebat caput eius, tremens attigit: statimq̃ sanata est. Et prociens in faciem suam, adorauit Deum, glorificans eius clementiam, quod tanta per seruos suos beneficia credentibus conuulisset. Tunc sanctus vir Dionysius factum sentiens, benedixit mulieri, & protinus ad sua repedauit. Aliquando vero necessitas exegit, vt sepius munimine monasterium vallaretur: in quo opere laborantibus fratribus, ipse latus se rebat maximum auxilium. Post aliquotōs autem dies monachus quidam presbyter, multorum fratrum pater existens, qui solitus erat sanctum Pachomium crebro visitare: venit ad eum cum vno fratre, propter contentionem quae in monasterio orta fuerat, ex hac videlicet causa: Is ipse frater, qui cum eo peruenerat, molestus erat ei nimium, clericatus desiderans dignitatem: quem sciens indignum tali munere, diuerso modo ne hoc ipsum fieret, differebat. Et cum amplius importunitatem eius ferre non posset, venit ad sanctum Pachomium, cuncta quae negotij erant eidem pandens, certus quod ipse solus contentiones huiusmodi posset absolvere. Qui cum causam penitus cognouisset, ait presbytero: Nonne ad hoc venisti, vt per me cognosceres Domini voluntatem? Audi ergo me, & da ei quod postulat, nihil in hac parte desperans. Fortassis enim per hoc officium liberabitur anima eius de captiuitate diaboli. Super namq̃ contingit, vt homo malus affectus beneficii, ad bonos se conferat mores. Desiderium namq̃ meliorum, plium nouit ingenerare propositum, his dumtaxat animabus, quae non vigadeo negligentiae torpore prolapsae sunt, vt possint studere virtutibus. Nos ergo frater hoc decet, quod Deo placeat. Sic enim dilectio eius in nobis esse probabitur, si compatiāmur alterutrum. Hoc accepto responso, senior se cit quod sibi fuerat imperatum. Sed frater ille voti compos effectus, ad beatum Pachomium reuersus est, iam mente sobrius atq̃ compunctus, & cadens in faciem confitebatur dicens: O homo Dei, multum sublimatus es a Deo, qui discernens ea quae pertinent ad salutem, malum in bono viciisti. Si ergo nō fuisses erga me mitis atq̃ longanimis, sed aliquid in me rigidum protulisses: ab hoc discedens habitu, a Deo prorsus alienus efficerer. Nunc autem benedictus tu Domino, per quem anima mea salua facta est. Tunc alienus eum de terra venerabilis senex, hortabatur sedulo, vt vitā sumeret rōgruam dignitatem, ne quando negligens, perpetua in futuro tormentata sentiret. Et oscula-

tus eum,

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

tus eum, dimisit in pacē: quem etiam vsq; ad fores monasterij profecutus est. K Ad
 huc autem sancto Pachomio ibidem stante, ecce vir à longe festinus veniens, ad eius
 vestigia prouoluit, obsecrans vt filiam suam à dæmonio vexatam, per Christi gra-
 tiam curare dignaretur. Quo relicto præ foribus, ingressus ipse, tale ei responsum per
 ostiarium dirigit: Non est nobis consuetudo cum mulieribus loqui: sed si quid habes
 ex vestimentis eius, mitte nobis, quod in nomine Domini benedicentes, tibi protin-
 us remittam: & credimus in Christo, qd filia tua isto modo ab inimici liberetur incur-
 su. Cumq; tunica puellæ sancto fuisset allata, ille eam nimis intruens ait: Non est eius
 iste vestitus. Affirmante vero patre atq; dicente eius esse, respondit: Ego noui qd eius
 sit: sed virginitatem suam Deo dedicans, non seruauit sanctimonix puritatem: pro-
 pter hoc eius inspiciens tunicam, & intelligens castitatē suam minime custodisse, non
 eius esse testatus sum. Spondeat itaq; tibi in conspectu Domini deinceps viuere con-
 tinenter, & propitiabit ei Christus, sanamq; cōstituet. Pater igitur indignans & moe-
 rens, filiam suā percutratus est: & sic esse, vt sanctus Pachomius dixerat, puellæ con-
 fessione cognouit. Quæ quum iuramēto pollicita fuisset, nunq̃ se talia gerere velle, pro
 ea vir beatus Dño supplicauit, benedicensq; oleum misit. Quo peruncta, sine mora cu-
 rata est, & glorificabat Dominū iugiter, qd non solum dæmone, sed etiam detestabili
 conuersatione caruisset, & in reliquum continentie se studijs per Christi mancipasse
 auxilium. Tali igitur opinione de sancto viro vbique currēte, alius nihilominus qui
 filium suum à dæmonio possessum, sine intermissione deflebat, nec eū perducere po-
 terat ad monasterium, genu nixus, supplicabat Pachomio, vt pro eo precaretur om-
 nipotentiam Christi. Qui cum orasset, dedit ei benedictum panem: sollicitè præcipiens
 vt ante cibum ex eo paululum semper emergentes sumeret. Cumq; esurisset filius
 eius, ex ipso pane particulam ei tradidit: Sed non permisit immundus spiritus, vt ex in-
 de omnino gustaret: ex alijs aut panibus q̃ erant apposti manus suas impleuit, & cepitq;
 comedere. Pater ergo benedictū panē p̃ frustra cōinuens, in interioribus palmarū,
 sublati exinde ossibus, immisit: & has ei rīmōdo palmas apposuit, vt nesciens id qd
 factum est, benedictionem percipere mereretur. Quas adaperiens, ille frustra quæ in-
 iecta fuerant, proiebat: & ipsas execratus palmas, nihil penitus elcæ volebat acci-
 pere. Cumq; pater eum sine cibo manere diebus plurimis cōpulisset, fame coactus, ex
 benedictio pane percipit: ac protinus somno detētus, à maligno spiritu liberatus est.
 Quem secum pater ad sancti Pachomij vestigia perduxit, laudās & glorificans Dñm,
 qui per seruos suos opatur magnalia & gloriosa, q̃rum nō est numerus. Alias quoq;
 sanitates in virtute sancti spiritus vir beatissimus faciēs, nō extollebatur, nec vnq̃ coc-
 eius elatum est. habebat aut hanc à Dño gratiam, vt idem semper & æqualis esset in
 omnibus, animumq; in disciplina Dñi sollicitum contineret. Et si quando poscens ali-
 quid à Domino, petitionis suæ non consequeretur effectum, non contristabatur om-
 nino, sed patētissime sustinebat, sciens hoc expedire vel sibi vel omnibus, quicquid di-
 uina misericordia censuisset: quia frequenter intentione sincera videmur postulare
 contraria, quæ Domini bonitas cum non concedit, præstare dignatur: & tunc potius
 elementer exaudit, cum vota nostræ ignorantix nocte velata, non perficit.

De conuersione sancti Siluani.

L.

Quidam deniq; iuuenis Siluanus nomine, de scena conuersus, ad sanctum Pa-
 chomium venit, volens in eius monasterio commorari. Qui cum susceptus es-
 set, infectus peruersa consuetudine seculi, nullis disciplinx regulis poterat coerceri: sa-
 lutemq; propriam negligēs, suis vanitatibus pristinis atq; regulis se occupabat: adeo
 vt nonnullos ex fratribus euerteret, & ad studium simile commoueret. Quod pluri-
 mi non ferentes, sancto Pachomio suggerunt, vt eum de monasterio pelli præcipe-
 ret. Ad quam rem non eis annuit: sed æquanimiter ferens, admonuit præfatum fra-
 trem, vt se corrigeret, & ab antiqua conuersatione reuocaret. Pro quo etiam iugi-
 ter Dominum exorabat, vt ei compunctionem cordis, solita pietatis abundantia lar-
 giretur. Cumq; memoratus iuuenis in propria persisteret prauitate, & alijs exem-
 plum perditionis ostenderet: ad postremum visum est omnibus, vt à sancta congre-
 gatione

gatione velut indignissimus arceretur. Sed beatus Pachomius hoc idem credidit & deferendū. Quem etiam mitissima atq; sapientissima correptione conueniens, & celestibus erudiens institutis, ita diuino timore succēdit, & sic anima eius futurorum fide componēta est, vt se deinceps abstinere nō possit à lachrymis. Emendatus itaq; per omnia, magnum ceteris documentum conuersionis exhibuit. In omni namq; loco & in omni operatione flebat iugiter: & nec tunc quidem, cum cibum fratres capere, à lamentatione cessabat. Quae res etiam permouit multos ex monachis, qui & dixerunt: Tandem à planctu te cohibe, nec tanta quiesumus afflictione deſicias. Qui respondit: Conor quidem, sicut iubetis, à lachrymis temperare, nec possum. Pectus enī meum veluti quaedam flamma comburens, quietum me esse non finit. Rursum ipsi dixerunt: Apud te in secreto tuo vel certe in orationibus plangitorum vero conuenimus ad mensam, cibum sumere debes, & à fletibus abstinere. Nam possibile est animā & sine istis exterioribus lachrymis semper in compunctione persistere: quia plures fratribus videntes te flentem, manducare non possunt. Et cogebant eum sateri, cui ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad eos: Non vultis vt plāgam, cum videam me foeteri multis obsequijs sanctorum fratrum: quorum & pulvis pedum mihi venerandus est, nec eis me conferre dignum existimo. Non ego plāgam, q̄ homo de scena multis peccatis obnoxius, officia tūa percipiam? Timeo valde, ne sicut Dathan & Abyron, me q̄q; prophanū hiatu suo terra deglutiat. Illi namq; impijs ausibus manibusq; pollutis sancta sibi met vſurpare tentauerunt: ego vero post tantam cognitio nem diuini muneris, animę meę salutem de ſidiosa conuersatione neglexi. Ideo quippe ista recolens, non rubesco flere coram omnibus: quia multa facinora mea esse cognosco, quae iugibus lachrymarū fontibus de beam expiāre. Quod si ipsam miseram animam meam per lamenta diffunderem, nihil facerem magnū: quia nullum pro factis meis in presenti dignum possum recipere supplicium. Cumq; per dies singulos idem frater ad meliora pficeret, omnesq; propemodum in humilitate sapient, ita de eo sanctus Pachomius cepit coram oibus dicere: Testor vos fratres ac filij corā Deo & sanctis eis angelis: q̄a ex quo cornobium hoc fundatum est, nullum de fratribus qui mecum sunt vel fuerūt, humilitatē meam secutū esse cognosco, nisi vnū tūmodo. Quo fratres audito, nōnulli putabant hunc vnū esse Theodori, alij Petronij, alij vero Orselij. Cumq; rogaret Theodorus eū, vt q̄ ille esset depromeret: & sanctus vir indicare differret, rursus eū Theodorus vehemēter vrgebat. alij quoq; maiores ex fratribus plurimū precabantur, vt diceret q̄a esset, cui testimoniū tale perhiberet. Tunc respondit Pachomius: Si scirem eū de q̄ d. sturus sum, vanę glorię stimulis incitari, nūq̄ eum offenderem: Sed q̄a proculdubio credo, q̄ per Christi gratiam q̄rum laudis ei accesserit, tanto ipse munus humilitatis aegret. iccirco vt eum possitis imitari, palmam beatificare nō deſino. Tu quidem Theodore, & quicunq; tui sunt similes, in monasterio certantes, diabolum fortiter vicisti, vt passerem, & sub vestris pedibus alluisti eum, per Dei gratiā conculcantes vt puluerem: sed si (q̄d abſit) neglexeritis in aliquo, conſurgēs is qui sub vestigijs vestris est, aduersus vos graui furore bacchabitur. Iuuenis autem Siluanus, quem dudum ppter negligentiam de monasterio pellere volebatis, ita profrauit inimicū, & à suis ſcñibus effugauit, vt nusq̄ coram eo cōpareat: atq; humilitate eum per omnia superauit. Et vos q̄dem fratres habētes operam iustitię, in his quę gessistis, glorioſi confiditis: hic autem q̄ro fortius pugnas, tanto se deteriore m oibus iudicat, ex tota mēte totaq; virtute inuilem se reprobusq; pronuncians. Ideo deniq; & lachrymas habet in proſpectu, q̄a ſemetipſum nimis humiliat & inclināt, nec aliquo momento q̄d gesserit, exultat. Diabolū autem nū ita red dit inualidū, sicut humilitas de corde puro, cui tñ correclōis opera probant adiūta. Sic itaq; viriliter anſectus Siluanus per octo annos, cūricula Deo militis, cursum vitę suę finiuit in pace. De cuius exitu testatus est beatus Pachomius, q̄ multitudo sanctorū angelorū eum magna letitia ſumentes animam eius, velut electam hostiam Christi conspectibus obſcruitur.

M Eodem tempore Panos ciuitatis episcopus, Varus nomine, per omnia venerabilis ac Deo deditus, rectiq; fidei seruetissimus amator existens, audiuit dispositionē conuersionis Pachomij. Quem missis epistolis vocauit, plurimis verbis et xos ne,

vt etiam circa ciuitatem eius monasteria optata construeret. Cumq; multis ex causa precibus acquieuisset episcopi, dum properat ad eum, iustum credidit, vt pariter omnia monasteria quę ab eo curabant, inuiseret. Et cum vni ex ipsis monasterijs ap. p. pin. quasset, cuiusdam fratris occurrit exequijs, qui vitam suā negligenter consumplerat. Fratres autem ipsius monasterij funus prolequebantur honorifice. psalmos solito cō cinnētes, presentibus quoq; defuncti parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomium, feretrum continuo deposuerunt, vt tam pro mortuo q̄ pro se Domino supplicaret. Qui mox vt orationem persoluit, conuersus ad fratres ait: Sinite psallere. Pręcepitq; defuncti vestimenta splendida, quibus indutus erat, auferri: quę coram omnibus fecit exuri, & ita cadauer efferrī iussit pręter aliquam psalmodiam, atq; sepe liri fratrem. Igitur fratres cum parentibus eius, & vniuersis qui tunc aderant, nouum genus spectaculi contuentes, & obstupefacti nimium, precabantur senem, vt consuerat super eum psalmodiam celebrari permitteret. Quibus cum non acquieuisset, ceperunt parentes defuncti, culpantes eum, dicere: Quid est hoc spectaculum nouum? Quis mortui non misereatur, licet sit inimicus? Sufficiens per se est ipsa calamitas. Noli, quęsumus inferre mortuo, quod nec beluę facerent, nec tuam concedet penitus sanctitatem. Nam & nos hinc notamur maximo opprobrio, aliq; q̄ plurima suspicionum probra nascuntur. Vtinam nunq̄ ad hunc locum venissemus, vtinam nec iste monachus fuisset effectus: non hunc æternum dolorem nobis infligeret. Rogamus ergo, vt solitam psalmodiam defuncto restituas. Qui respondens ait: Vere fratres ac filij, plus vobis presentis mortui misereor, intm̄ vt vobis de visibili re ac temporalis curantibus, ego de inuisibili eius substantia sollicitudinem geram, & iccirco hæc erga eum fieri iubeam. Et vos quidē maiores illi dolores per hunc honorē, quem putatis, acquiritis: ego autē quantulamcunq; ei requiem vel satisfactionē per hanc injuriam præparabo. Propter qđ non curo pro hoc exanimi corpusculo, sed pro immortali eius anima satago, quę & hanc carnem rursus in resurrectione receptura est incorruptam & integram. Alias autem si hoc quod vultis, annuero, veluti placens hominibus iudicabor: atq; vt ad presens vobis satisfecisse videar, id dispicio, qđ ei prodesse poterit in futuro. Fons enim bonitatis Deus noster existens, occasiones quęrit, per quas opulenta super nos dona pietatis sue effundat, remittatq; nobis peccata, non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Nam cū dicat in euangelio, qui blasphemauerit in spiritum sanctum, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro, dat patenter intelligi, quod sunt quędam delicta, quę possunt & post hanc vitam, si pro eis supplicetur, ignosci. Nos ergo quos dignos iudicauit Christi potentia diuinę suę dispensationis exercere medicinam, si nō vnicuiq; congruens adiutorium proferamus, profecto veluti contemptores æstimabimur, & audiemus illud quod scriptum est in prophetia: Videte contemptores & admiramini, & disperdimini. Et ideo, quęro, finite defunctum ad proprijs malis aliquatenus exui, & quantulamcunq; requiem in illo futuro examine promereri. Sepelire ergo eum sine psalmis, vt dixi. Potens est em̄ Deus benignus & clemens, multiq; misericors, pro supplicatione nostrę paruitatis eum in eternā suā regem collocare. Hęc cum dixisset abierunt, & secundum q̄ venerabilis pater preceperat, eū in monte vbi erant parata monumenta, sepelire curauerunt. Non Morus est autem sanctus ibidem cum monachis duobus diebus, docebatq; in primis singulos timorem Domini, deinde qualiter aduersus diabolum dimicare deberent, & infidias eius per Christi possent declinare potentia. Tunc nuncia ei, quod frater quidā de Chinobosciorum monasterio graui infirmitate detentus, benedictionē precis eius vltimam postularet. Hęc audiens homo Dei confestim secutus est eos, qui hęc sibi reuulerant. Cumq; conatus proficisceret, & duobus vel tribus milibus abesset à monasterio quod petebat, audiuit suauissimam vocem in aere personantem: suspiciensq; vidit ipsius fratris animā velut curru ab angelis Dñi laudantibus, ad beatam vitam perennemq; sustolli. Comites autē Pachomij cum neq; vocem audirent, nec quicq; sentirent penitus, sed tñ modo cernerent eum ad orientē diu suspicere, dicunt ei: Cur stesisti pater? Properemus, vt possimus occurrere. Qui respondit: Frustra iam currimus: hoc em̄ est quod diu considero, quemadmodum frater ipse ad gaudia perpetua deducatur.

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI PRIMI PARS I.

catur. Quem cum rogarent, vt eis exponeret quomodo vidisset animam: quantum poterant audire, narravit eis ex his quę ipse conspexerat. Quidam igit ex his eunies ad memoratum monasterium, & diligenter inquirentes qua hora frater ille dormisset ea quę à sancto didicerant videri, vana omnia cognouerunt. Hęc aut retulimus duobus ex causis: primū, volentes ostendere, beatū senem nimium fuisse perspicacissimū, gratiamq; possedisse propheticam, ac longe posita intellectualibus oculis pręuidisset inde, vt tales semper imitantes malorum consortia solite vitaremus. Et de his quidem nobis hactenus dicta sufficiant. Sanctus ergo Pachomius ad antecessum episcopum cum suis monachis veniens, ab eo in summa veneratione susceptus est. Nam festinante tem maximam in eius celebravit aduentu, de dieq; ei loca insperata vt monasteria condeceret, sicut dudum per scripta rogauerat: quę etiam venerabilis vir cum alacritate cōstruxit. Et cum macerie munimen in circuitu daceret, ne quis facile posset irrumperet: quidam pestilentes homines, quos diabolus cœcauit invidia, nocte venientes, quę construxerat fuerant, destruebant. Sed non in longum malignitatis eorum perniciosa durata est. Nam cum senex discipulos suos ad tolerantium cōmoneret, & illi nequissimi iuxta consuetudinem conuenissent, vt facinorum suorum cœpta perficerent: ab angelis Domini protinus exusti sunt, & velut cera à facie ignis ad nihilū sunt redacti. Fratres ergo velociter vniuersam cōsummauerunt edificium: in quo beatus Pachomius constituit monachos, religiosos viros, quibus Samuelem perposuit, hilarem virum, & doctorem frugalitatis eximium. Quia vero prędicta monasteria in suburbano fuerant insituta, idem sanctus ibi voluit manere diutius, vsq; dum hi qđ ordinauerat, Christi munere firmaretur. Interea philosophus quidam ciuitatis ipsius, audita seruatoris deī opinione, venit ad eos, scire volens quid essent, quidque profiterentur: & videns aliquē ex monachis, ait ad eos: Vocate mihi patrem vestrū, quia de rebus necessarijs cum eo disputaturus sum. Cum cognouisset autem sanctus vir, quia philosophus esset, misit ad eum Cornelium & Theodorum, percipiente eis, vt ad ea quę sciscitaretur fructus responsione satisfacere. Egressis igitur ad eū, Philosophus ait: Multos ad nos sermo delatus est, qđ sapientię peccatis studiū, & iuxta religionē vestram, quietē diligētis in penitus, insuper etiā pudenter his qđ proponunt aliquid, satisfacere videamini: & ideo de his quę agitis, vos interrogare disposui. Cui Theodotus: Profer, ait qđ vis. Et Philosophus: Habes, inquit, tu meū disceptationē, vt quę fuerint cōtra, dissoluas? Cui Theodotus respondit: Exprime iam qđ intendis. Tunc Philosophus ait: Quis, non natus, mortuus est? Quis rursus natus, à morte subtrahitur? Quis aut, cū sit mortuus, nō est factore corruptus? Et ait Theodorus: Nō grandis, inquit, hęc propositio tua o Philosopho, nam facile qđ ingris soluiam. Qui nō natus, mortuus est, habet Adam protoplasrus. Qui vero natus est, nec tñ mortuus est, existit Enoch: qđ Deo placuit, atq; translatus est. Qui mortuus est aut ne factore vilo corruptus, vxor est Lothi: qđ conuersa in statum salis, vsq; nūc in eo habitu pro incredulorū pđurat exemplo. Et ideo consiliū do tibi, o Philosopho, vt has ineptas propositiones tuas & inanes deserens qđiones, ad verum Deū quem colimus, te sine dilatione cōuertras, remissionēq; peccatorū tuorum propter salutē percipias. Ad hęc Philosophus obstupescens, nihil inquit videri sed descendens, acumen viri, responsionēq; tam celerē paratūq; miratus est. O Proinde Pachomius in eiusdē monasterijs nup extructis, diebus plurimis immoratus est. exinde profectus est, atq; ad aliud monasteriū qđ sub eius erat ditione, peruenit. Quē cum fratres oēs in occursum eius properantes, summa venerationē susceperent, infansulus qdam de ipsa cōgregatione, qđ inter alios occurrerat, clamare cepit ac dicere: Vere pater ex qđ hinc ambulasti, nullus nobis olera nec legumen aliquod coxit. Ad quē sanctus grata mente respondit: Non cōstristeris filii mi: ego iam coquam. Ingressusq; monasterium, post orationem venit ad cognam: & inueniens fratrem qđ coquere pręparat, pñatos (id est, tegetes) operantem, quas mattas vulgus appellat, ait ad eum: Dic mihi frater, quum temporis habes, ex quo non coxisti fratribus olera vel legumina? Qui respondit: Sunt fere duo menses. Et sanctus Pachomius ait: Quare contra peccatum facere voluisti, vt tanta fratrum negligenter vilitas? Qui sub humili satisfactione respondit: Optaueram quidem venerabilis pater, quotidie implere ministerium

rium meum: sed quia quicquid coquebam, non consumebatur à fratribus, quia omnes abstinere: soli quippe pueri aliquid cocturæ percipiunt, ne tanto labore paratæ proicerentur expensæ: propterea pulmentum non coxi. At ne ociosus essem, pſantos eligi cum fratribus texere, sciens vnũ de his qui mihi deputati sunt, ad opus huiusce modi posse sufficere, vt paruas elcas, id est, oliuas & herbulas ad refectiõnem fratribus pararet. Hæc audiens Pachomius: & quor sunt, inquit pſati, q̃s te fecisse dixisti? Qui respondit: Quingenti. Et ille, Defer, inquit, huc omnes, vt videam. Qui cum fuisſent allati, protinus eos igne supposito, iussit exuri. Tunc ait illis: Sicut vos tradidam vobis erga dispensationem fratrum regulam despexistis, sic ego passim labores vestros concremaui: quatenus cognoscatis, q̃ perniciosum sit, patrum instituta conuellere, quæ pro animarum salute promissa sunt. An ignoratis, quod gloriosum sit semper, abstinere præsentibus? Nam si quis ab ea re quæ in eius est potestate, diuina consideratione se continet, magnum consequitur à Domino præmium. Ab ea vero re, cuius vtendilicetiam non habet, quidam noscitur necessitate cohiberi: & ideo propter abstinentiam coactam atq; inutilem, frustra videtur expectare mercedem. Deniq; cum plures elcæ appositæ fuerint, si fratres parcius his vtantur propter Deum, tunc loquatur Deum sibi maximam spem reponunt. De cibis aut quos non vident, nec eis ad percipiendum facultas vlla tribuitur, quomodo pro parsimonia præmiũ conceditur? Ideoq; propter exiguos sumptus, tanta fratrum non debuit intermitteri commoditas. Hæc cum loqueretur ad eos, & sufficienter eorum delicta corripere ostiarius ad eum festinus ingressus est, magnos viros & anachoretas egregios indicans aduenisse, qui eum videre desiderarent. Quos ilico iussit intrare, debitaq; reuerentia salutans eos, post orationem per fratrum ducebat cellulas, & omnia eĩs monasterij loca monstrabat. Qui rogauerunt sententiam, vt cum eo de quibus cuperent rebus, secreto loquerentur. Tunc vero introduxit eos in cellam seorsum, seditq; cum eis. Illis autem de rebus additis atq; archanis altius disputantibus, corpore sanctus odorem sentire deterri-mum. Videbat enim eos ex cultis satis vti sermone, & in scripturis paratos existere: nec poterat de intolerantia fortioris aliquid vel cogitare, vel dicere. Vbi ergo de diuini eloquij diuini disputarent, & hora ix. iam refectiõis tempus indiceret, surges ipsi, mox abire vulerunt. Quos sanctus vir enixius orabat, vt cibum pariter sumerent. Qui noluerunt penitus acquiescere, dicentes festinare se ante occasum solis ad propria remare. Et valedicentes ei, sine mora profecti sunt. Tunc sanctus Pachomius volens certius causam fortioris agnoscere, in orationem prostrernitur, exorans Dominum, quatenus sibi quales essent, pandere dignaretur. moxq; cognouit, quod impietatis eorum dogmata, quibus probabantur imbuti, tantam perniciem de eorum cordibus exhalarent. Nec mora viros ipsos insequitur, & apprehensis ait: Vnum vobis vos interrogare sermonem. Qui dixerũt: Interroga. Nunquid, ait, Origenis commenta legistis? Qui negantes, dixerunt: Nequa q̃. Quibus ait: Ecce confessor vos coram Domino, quod omnis homo qui legit Origenem, & consensit his quæ prauè dissertit, in profunda perueniet inferorum, haraditasque eius erunt vermes & exteriores tenebræ, quibus iniquorum animæ sine fine punientur: En ego, quod mihi manifestatum est à Domino, vobis sollicitè nunciavi, ex hoc innocens eris: vos videtis, si ea quæ sunt vera, respueritis. Quod si mihi vultis acquiescere, Deoq; placere, per omnia cunctos Origenis libros in flumen mergite, ne ab illis vobisq; mergamini. Hæc dicens, discessit ab eis, & rediens ad exercitium solij virtutis, reperit fratres in oratione consistere, cum quibus alacriter hymnos cantilenæ spiritualis explicuit. P Mo-nachis igitur ad vespendum conuenientibus, venerabilis senex in cellulam vbi consueuerat supplicare Domino, se recepit. & obserans ostium, orabat in mente, memore visionis quam aliquando conspexerat: & obsecrabat Dominum, quatenus ei de clararet statum monachorum qui futurus esset, vel quid post eius obitum in tanta congregatione contingeret: & ab hora nona vsque ad illud tempus, quo frater qui nocturnis orationibus præerat, vocem mitteret, & ad præces solitas excitaret instantiam suæ supplicationis extendit. Cumq; precaretur attentius, subito circa mediam noctem visionẽ cernit, quæ cum iuxta petitionem propriam, de statu posterorũ suorum plenius edo-

VITAE SANCTORVM PATRVM. LIBRI I. PARS I.

nus edoceret. Nam monasteria sua vehementius dilatanda, nonnullosq; pie victuorum & continenter agnouit, neglecturos etiam plurimos didici suamq; salutē penitus et se perdituros. Vidit ergo sicut ipse narravit, multitudinē monachorum in valle quadam profunda satis atq; caliginosa cōsistere: & alios exinde velle cōscendere, nec valere: qdam em occurrerant ex aduerso sibi, nec inuicem dignoscere poterant, nec de profundo illo & tenebroso loco prorsus emergeret: alios autem frustra conatos, p̄ laitudine ruere atq; ad inferos peruenire: alios lacēs, miserabili ac lachrymosa voce desistere: nonnullos vero cū maximo labore cōscendere, quibus in adfensu ipso lux p̄ otinus occurrebat, in qua constituti, referebant Deo gratias q̄ euadere potuissent. Ita Pachomius intellexit, quē nouissimū: essent euentura temporibus: cācitatemq; mentis eorum quē post funi sunt, & errorē cordis, bonorumq; defectum valde doluit maxime vero, q̄ p̄positi tunc negligentes ac desides forent, nec in Deo confiderēt, sed concordia discors diosa niterentur, placentes stultę multitudini, & ostentantes habitum monachorum, nullaq; bona opera p̄ferentes. Semel autē pessimis primatum tenētibus, ipsūq; nomen sanctę cōuersationis ignorantibus, necesse est emulationes ac iurgia generari, & qui p̄stit ac maior sit, ambitiosa lite contendere: & reprobari quidem bonos, ac malos eligi nec probitate morum, sed antiquitate vel ordine vnum quemq; velle ceteris anteferrī. vnde neq; aliqua bonis viris loquenē fidusia suberit pro vtilitate communi, sed erunt in silentio & quiete: aut certe sub colore honestatis, magnis persecutionibus affligentur. Et quid est opus singula recensere, cū omnia penne quę sunt regulę subnixā diuinis, humanis cōmutabuntur illecebris? Tunc Pachomius exclamauit ad Dominū cum lachrymis dicens: Omnipotens Deus, si fic erit, vt quid permisiſti cōnobis ista constitui? Si enim in tempore destruiunt, quicunq; fratribus p̄terunt, peruersi futuri sunt, quales erunt illi qui sub eorum regimine versabuntur? Cęcus enim si cęco ducatur p̄bet, vterq; in foueam cadit. Heu me, quia frustra & superuacue laboravi. Memento Domine studiorum meorū, quę tu munere perfecisti: memento famulorum tuorum, qui tibi tota mente destruiunt: memento iſta menti tui, quod vsq; ad consummationē seculi a tuis promisiſti custodiri cultoribus. Tu nosti Domine, quia ex quo suscepi hunc habitum monachi, nimis humilitatum sum in conspectu tuo, nunq; faciatis sum pane & aqua, vel qualibet creatura alia quam fecisti. Hęc eo dicente, vox ad eum facta est, dicens: Ne gloriaris Pachomi, cum sis homo & indigeas misericordia: quia cuncta quę condidi, mea miseratione subsistunt. Qui cōfessim prostratus in terra, misericordiam Dñi postulabat, dicens: Omnipotens Deus, veniat mihi miserationes tuę & viuā: & ne auferas misericordias tuas à me, quia misericordia & veritas tua sem̄ suscepunt me. Scio em̄ ego Dñe, quia nūc & claudicant vniuersa sine proteclis tuę auxilio. Hęc cum dixisset, astiterunt sup eum angeli lucis: & iuuenis in medio eorum, ineffabili pulchritudine atq; claritate resplendens, qui instar solis ex se fulgoris radios emittebat, habens sup caput coronam spineam, & leuantes à terra Pachomiū angeli, dicunt ei: Quoniā peristi à Domino misericordię, ecce venit tibi misericordia tua, Deus glorie Iesus Christus filius Dei patris inuiginitus, q̄ missus est in hunc mūdum, & pro salute generis humani crucifixus est, spineam ferens in capite coronā. Et Pachomius ait: Oro Dñe, nunquid ego te crucifixi? Et Dominus placidior ait ad eū: Non tu quidem crucifixiſti me, sed parentes tuos. Veruntamen animi ægor esto, & confortet cor tuum, quia posteritas tua manebit in seculum, nec vsq; in finem mundi deficiet: ipsiq; qui post te futuri sunt, de profunda illa caligine liberabuntur, quotquot vixerint abstinent, & curam salutis proprię gesserint. Modo namq; qui p̄sentia tua se cōtinent, tuarū sequentes exēpla virtutū, maxima gratię luce resplendent: post vero, q̄ in huius seculi caligine fuerint immorati, quia prudenter intelligent q̄ petenda sunt, quę ve fugienda: & spontanea voluntate nullo humanitus vtentes exemplo, de tantis exilerint tenebris, omnemq; iustitiam seruantes, æternam vitam toto corde dilexerint: amen dico tibi, quia cum istis erunt, qui nunc tecum in summa continentia & sanctitate p̄clari sunt, eandemque salutem ac requiem sortientur. Hęc dicens Dominus, ascendit in cœlum. Sic autem illustatus atq; est, vt splendor lucis illius non possit humanis sermonibus explicari.

¶ Tunc

DE S. PACHOMIO, ALPHABETVM VI.

Q. Tunc Pachomius super his quæ sibi ostēsa sunt, ad synaxim cū vniuersa frater nitate conuenit. Et officio sancto solenniter adimpleto, cuncti monachi iuxta consuetudinem coram senē ad audiendum verbum Dei constitērūt. Qui aperiens os suum, docebat eos, dicens: Filioli mei, quantacūq; est virtus in nobis atq; possibilitas, pro salute nostra certate fortiter, & aduersus armatum hostem viriliter dimicite: prius q̄ veniat tempus, quo nos metip̄os, si tamen inertes fuerimus ac desides, miserabili lamentatione plangamus. Non negligamus dies nostros, quos largitus est nobis dominus: sed operemur in eis cum omni alacritate virtutē. Dico enim vobis, quoniam si sciretis quanta sanctis in cœlestibus bona parata sunt, & quæ tormēta maneat eos, qui à virtutis itinere deuiauerunt, cognitaq; veritate, non in ea digne versati sunt, summis virtutibus æterna supplicia vitantes, hæreditatē illam beatam, quæ Dei famulis promissa est, festinare eis adipisci: quā nemo, nisi malus ac perditus, fugit ac negligit: quia quid amittit, penitus nescit: quem iam iamq; respiscere oportet, & terrenis absolui cupiditatibus, vt mala præterita descedo iugiter, indulgentiā dñi consequat̄, & sic ad meliora conuersus, iter suum dirigat, quatenus in exitu vitæ æternus existens, ad cœlestem regem cum magna laude perueniat: quando terrestre hoc habitaculum deseret aia, ad cognitionem suæ substantiæ properat: qñ cœlestibus sociata virtutibus, ad Patrē luminum peruenire festinat. Quid extollis homo per vanam gloriā? Quid erigis pulvis? Quid superbis terra & cinis? Plangamus nos ipsos potius dum tempus habemus: ne cum fuerit expleta singulis, determinata dilatio, tūc inueniamur tempus poenitentię exposcere, quando iam accipere non meremur. In hac enī vita nobis peccata desistere permīssum est: in inferno autē, sicut à sancto David propheta dictum est, quis confitebitur dño? Nimis anima illa probabitur infelix, & omni lachrymarū fonte plangenda, quæ seculo renuncians, iterum seculi actibus implicat̄: & inutilibus dudū curis exuta, rursum redit ad durę seruitutis obsequia. Et ideo charissimi fratres, ab hoc instabili mundo, & post paululum transituro, perpetuā beatamq; vitam nobis nō patiāmur auferri, Vereor autē, & totus penitus intremisco, ne carnis nostrę parētes vsu seculi, rebus & vitæ præsentis occupati negotijs, qui putabant nos deseruisse mundi mala, & ab hinc iam vita frui perpetua, suo nos iudicio condemnent, dicentes nobis: Quomodo lassati estis in semitis vestris, tantis obsessi miserijs? Ex vestra namq; tam magna tristitia, vobis etiam mœror accessit, & poenis nostris vester ignis adiectus est. Rami quippe vestri fructus ferunt inutiles: nec fructus, quos in flore monstrauerunt, ediderunt. Sed & illud propheticum si nobis ingerant, expauesco. Ideo in deprecationem venerunt dilecti, facti sunt abominabiles, & corona capitis eorū sublata est. Ciuitates ad austrum sitæ, clausæ sunt: nec est qui aperiat eas. Tollatur igitur impius, ne videat gloriam Dei. Hæc cogitantes fratres mei, totis certemus viribus, ne ab hoste superemur. Ille semper infisit vt perimat: nos solícite vigilemus, ne (quod absit) eius fraude perimamur. **R.** Ante omnia præ oculis habeamus vltimum diem, & momentis singulis æternorum dolorum supplicia formidemus. His enim causis animæ se confuevit agnoscere, corpusq; ieiunjs ac vigilijs deprimens, ipsa in mœrore luctuq; continuo perseverat, donec spiritus sancti calore succensa, supernæ contemplationis mereatur auxilium: & à contagijs exoluta terrenis, diuinis iugiter exacietur alloquijs. Aliàs etiam qui semper hæc cogitat, puritatem mentis obtinet, humilitatem cordis acquirit, vanam gloriam respuit, omnem secularem prudentiam spernere contendit. Philosophetur ergo charissimi fratres, anima spiritalis quotidie aduersus crassam carnis suæ materiam: omniq; circumspectione cum ea taliter agat, quatenus ad meliora sibi consentiat. Et cum vespere peruenit ad stratum, singulis membris corporis sui dicat: Donec simul sumus, obedite mihi suadenti, quæ recta sunt, mecumque Domino cum alacritate seruite. Manibus quoq; suis dicat: Veniet tempus, quando iustitia vestra cessabit, quando pugillus administrator iracundiæ non erit, quando palme, quæ ad rapinas extensæ sunt, conquiescent. Pedibus dicat: Eric quando ad iniquitatem non valebitis prorsus excurrere, quando prauitatis itinera non poteritis intrare, Cuncta quoque membra sua similiter alloquatur, & dicat eis:

I iij Ante-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

Antequam mors nos ab inuicem dicimat, & separatio quæ per peccatum primi hominis accidit, impleatur: certemus fortiter, stemus persequenter, viriliter dimicemus, sine torpore atq; pigritia domino seruimus, vsq; dum rursus adueniat, & temporalis abstergens sudores nostros, ad immortalia nos regna perducas. Fondite lachrymas oculi, demonstra caro tuam nobilem seruitutem, collabora tecum in precibus, quibus Deo confiteor: ne, cum requiescere vis atq; dormire, perpetua nobis cruciamenta conquiras. Et ideo vigila semper in operibus tuis: quia si te sobrie gesseris, bonorum tibi retributio copiosa proueniet. Quod si neglexeris, tormentorum genera miserranda succedenti: & tunc audietur uulatus animæ desistentis ad corpus: Hen me, quia colligata sum tibi, & propter te poenam perpetuæ condemnationis excipio. Si hæc intra nos assidue tractemus, efficiemur vere templum domini, & spiritus sanctus habitabit in nobis, nec vlla nos satanas poterit ulterius circumuenire versutia. Super decem milia quoque pedagogorum magistrorumque doctrinam, timor domini per cogitationes huiusmodi nos erudiet, prudentesq; custodiet: & quæcumq; humano sensui non valemus attingere, hæc nobis spiritus sanctus inspirabit. Nam quid oremus, vt beatus ait Apostolus, sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Erant quidem & alia plurima quæ diceremus: sed ne vos multum labore cogamus, hunc terminum sermonibus nostris imponimus. Deus pacis & gratiæ confirmet vos, atq; corroboret in timore suo fratres. Amen. Hæc dicens, sine mora discessit: & commendans eos Domino, profectus est. Quumq; pergeret ad monasterium, cui cognomen erat Tabenne, cum Theodoro & Cornelio, cæterisque quamplurimis fratribus, substitit parumper in itinere, velut interrogas aliquem de quodam secreto negotio: & cognouit in spiritu, vnum de mandatis quæ præfixerat in monasterio, fuisse neglectum. Præceperat enim fratribus, qui in pictoria arte laborabant, vt si quando facerent oblationes, nihil loquerentur superuacuis, sed apud semetipsos salutaria meditarentur eloquia. Vocauit ergo Theodorum, qui ipse monasterij curam gerebat, & dixit ei: Vade secreto sollicitus inquire, quid fratres ferro cum oblationes facerent, sunt locuti: & quicquid deprehenderis, ad me referre curabis. Qui pergens, diligenter inuestigauit omnia: & ea quæ didicit, sancto Pachomio nunciavit. Qui dixit: Num existimant fratres, quod traditiones quas eis dedimus seruandas, humanæ sint: & nesciunt, qd pro contemptu etiam minimi mandati, magna pericula negligentes maneant? Nonne septem diebus Israel silentiū circa Hierichuntinam ciuitatem concorditer tenuit, deinde tempore constituto populus exclamans protinus cepit: & ita præceptum Dei, quanquam datum per hominem, nulla dissimulatione contempsit? Nunc ergo deinceps monachi præcepta nostra custodiant, vt hoc eis peccatum negligentie remittatur, siquidem & nos ipsi, quæ alijs indicimus, omni solitudine custodimus. Tunc ingressus monasterium, post orationem venit ad fratres, qui psaltos operabantur, sedensq; cum eis, corripit & ipse texere. Transiens autem puerulus, qui constitutus erat ad obsequium eius, qui septimanam faciebat, intendit textentem beatum Pachomium, & dixit ei: Non bene pater operaris, alio modo abbas Theodorus intexit. Et mox surgens ait ad puerum: Ostende mihi fili quomodo texere debeam? Et cum didicisset ab eo, sedit rursus ad opus suum, mente tranquillus, & in hoc facto super bis spiritum comprimens. Nam si secundum carnem quantumcumq; speret, nequaquam pueri monitis acquiesceret: sed potius iniret passet eum, quod ultra iracundiam suam loqui præsumeret. S. Alio vero tempore, cum se remouisset ab omni conspectu, & in loco suo moraretur, introiit ad eum diabolus habitu simulato, & ex aduerso consistens. Aue, inquit, Pachomi. Ego sum Christus, & venio ad te fidelem amicum meum. Tunc ipse, reuelante sibi spiritu sancto, visionem reuolvens inimici, cogitabat intra se, atque dicebat: Aduentus Christi tranquillus est, & visio eius omni timore libera, & gaudio plena est: protinus enim & humanæ cogitationes abeunt, & desideria æterna succedunt: ego autem nunc turbatus, varijs cogitationibus æstuo. Et continuo surgens, & Christi signo se muniens, extendit manus suas vt ipsum comprehenderet. Et exufflans in eum dixit: Discede à me diabolus, quia maledictus es tu, & visio tua, & artes insidiarum tuarum nec

nec habens locum aduersus famulum Dei & factus veluti pulvis, cellulam eius molissimum fectore compluit, ita ut ipsam confunderet eremum, voce magna proclamans: Modo te lucratus essem, & sub meam potestatem redegissem, sed præcelsa est virtus Christi. Ideo deo tentare vos in omnibus. Verumptamen quantum possum, vos impugnare non desinam: oportet enim me opus meum sine intermissione complere. Pachomius ergo confortatus spiritu sancto confitebatur domino, gratias ei agens de miris erga se beneficijs atque muneribus. In hoc etiam monasterio quadam nocte cum Theodoro ambulans, subito procul intuius est grandem phantasmam, multa seductione compositam. Erat enim in habitu mulieris, excedens omnem humanam pulchritudinem, ita ut forma eius ac dispositio & visus exponi non posset: hæc videns etiam Theodorus, turbatus est valde, & vultus eius immutatus est. Quem venerabilis senex videns nimium formidare: confide in domino, ait, o Theodore, nec aliquatenus expauescas. Hæc dicens, stetit in oratione, supplicans domino, ut stupenda illa phantasia diuinæ maiestatis præsentia solueretur. Cumque simul orarent, cepit illa proxima fieri, quam præcebat plurima demonum multitudo. Cum ergo preces suas Pachomius explicasset, illa veniens, ait ad eos: Quid superflue laboratis, dum contra me nihil agere potestis? Ego namque potestatem accepi a domino, tentare quos volo. Et interrogauit eam Pachomius, dicens: Quid vis esse, vel vnde venis, aut quæ tentare tu queris? Quæ ait: Ego sum diaboli virtus, & mihi est ceterus demonum tota subiecta. Ego sum quæ semina in terram præcipito, & caligine ac mortiferis volucribus inuoluo. Ego ludam quoque decepti, & ab apostolatus dei fastigio. Et te igitur, o Pachomi, expectui a domino, & impugnare non cessam: nec possum amplius opus probria demonum sustinere, quia vniuersis impugnationibus ac prælijs meis superiorem te esse demonstraueris. Nullus enim me, sicut tu, sine viribus reddidit. Nam iniuribus & senibus, ne non & pueris doctrina tua me subdidit: ut ab eis penitus conculcer, effecit: tantum congregans contra me exercitum monachorum, et muro inexpugnabili Dei timore circumdans ita, ut ministri mei non valeant ex vobis quantum sua multiplici fraude seducere. Hæc autem nobis omnia contingunt propter verbum Dei factum hominem: qui vobis potestatem tribuit nostram proculeare virtutem. Et Pachomius ait: Quid igitur? Me solum, sicut dixisti, tentare venisti, an non alios? Et te, ait, & qui tui sunt similes. Iterum sanctus vir in interrogauit eam dicens: Ergo & Theodorum? Illa respondit: Et te & Theodorum expectui, & potestatem accepi tentare vos: sed appropinquare vobis penitus nequeo. Et interrogantibus eam, cur non posset id agere, respondit: Si vobiscum pugnaui, non paruum vobis utilitatum commoda ministrabo, maxime tibi o Pachomi, qui ad tantam celsitudinem peruenisti, ut corporeis oculis gloriam domini dignus sis habitus intueri. Sed nunquid in perpetuum cum tuis monachis habitabis, quos nunc & orationibus protegis, & exhortatione corroboras? Erit tempus post obitum tuum, quando inter eos, prouolueris, debachabor, & agam de his quæcunque placuerint mihi. Tu namque facis, ut nunc a tanta monachorum congregatione conculcer. Et sanctus vir: Vnde scis, inquit, infelix? quia forsitan post nos meliores erunt, qui Christo syncera voluntate sequentes, eos qui ad disciplinam domini confugerint, & doctrinis spiritalibus imbueti, & pijs exemplis ædificent. Noui, ait illa, quia contra caput tuum modo mentitus sis. Tunc Pachomius ait: Tu mendacij principatum geris, nam prædicare nihil omnino præuolare. Quæ respondit: Secundum præscientiam quidem, ut dicis, penitus nihil noui, consienciendo tamen plurima cognosco. Et sancto Pachomio sciscitante, quomodo coniciat, ait illa: Ex præcedentibus quæ sunt ventura, considero. Et vir sanctus ait ad eam: Quomodo consiencere possis, exprime. Et illa: Omnis, inquit, rei principium processu temporis ad constitutum tendit augmentum, deinde ad detrimentum diuergit. Sic ergo & in hac diuina vocatione consilio, quæ inter initia sua cœlesti roborata præsidio, signis & prodigijs, varijsque virtutibus creuit. Cum igitur senescere coeperit, à proprijs minuetur incrementis, aut temporis diuturnitate

lasciens, aut negligentia torpore deficiens. Tunc igitur aduersus huiusmodi po-
tius praeualere. Sed nunc opus meum est, supplantare quos possum. Magnos viros
tentare non desino. Cui Pachomius ait: Si, ut dicis, magnos viros tentare non desi-
nis, proprium quoque opus tuum animarum perditionem esse professus es, vepote quae cum
his excellis in malitia daemones: dic, quomodo nunc aduersus Dei famulos non po-
tes praeualere? Et illa: Iam tibi, inquit, ante praedixi, ex quo mirabilis incarnatio Chri-
sti facta est in terris, non sine viribus prius existeret corpimus: ita ut ab his qui cre-
dunt in nomine eius, illudamur ut passeret. Veruntamen et in firmi sumus redditi,
non usque adeo gerimus oia, ut non quos possumus, decipere moliamur. Namque
quippe quiescimus aduersari generi vestro, serentes malas cogitationes in animabus
eorum, qui contra nos decertare contendunt. Et si nobis titilla nobis annuere eos ex
parte aliquid senserimus, tunc amplius nequissimas cogitationes immittimus, & di-
uersarum voluptatum inedia ministramus: & ita praebantes acerrime, subintramus
eos, nostraeque plenius potestate subijcimus. Si vero viderimus ea quae suggeruntur à
nobis, eos et contrario non solum non suscipere, verum nec libenter attendere, fideque
quae in Christo est, vigilanter & sobrie se munire, sicut fumus dissipatur in aere, sic ab
eorum cordibus pellimur & fugamur. Non omnibus etiam viribus nostris permic-
simur cum omni homine congredi, quia non omnes possunt nostros impetus susti-
nere. Nam si concederetur nobis passim contra omnes nostra fortitudine depugna-
re, multos possemus, qui nunc tuo fouentur labore decipere. Sed quid agimus? qui
iuuantur precibus tuis, & virtute atque potentia crucifixi muniantur. Tunc sanctus
Pachomius voce magna cum gemitu dixit ad eam: O indormitabilis nequitia ves-
tra, quae nunquam aduersus genus humanum saeuire desistit, donec iterum diuina
virtus, id est, Dei filius de caelis adueniens, ex integro vos consumat & perdat. Haec
dicens, increpauit eam eternam daemonum sub nomine Christi. Quae mox dissipata est,
& ad nihilum dissoluta. Mane autem facto, conuocans Pachomius omnes fratres, qui
vel sanctitate vitae, vel antiquitate temporis praecedebant, exposuit eis cuncta quae
viderat atque audierat à malignis spiritibus. Infirmavit etiam per epistolam suas absenti-
bus, muniens eos in disciplina atque timore domini, & instruens prouidenter, ut in nul-
lo prius phantasias daemonum cedant, nec in insidiarum multiformium praestigia ex-
timeant. Qui videntes & audientes quae per diuinam gratiam ab eo miracula gere-
bantur, corrobore atque solidati, fide cum omni alacritate laborem contenti suffe-
rebant. T. Inter ea alicuius fratris, qui patientiae senis æmulus & imitator erat, cum
staret ad orationem, percussit scorpis pedem: & a deo virus infudit, ut usque ad coe-
lus dolor excurreret, & spiritui paulominus exhalaret. Qui licet sic affectus extremo
cruciatu, non tamen se commouit à loco suo, donec finiretur oratio: pro quo statim
Pachomius preces Christo fudit, & pristinae sanitati restituit. Theodoro quoque gra-
uis passio capitis inflicta, dolores acerrimos excitabat. Qui cum rogaret Pachomium,
ut eum suis releuaret orationibus, ait ad eum: Putasne fili, quod alicui contingat do-
lor, aut passio, aut aliquid huiusmodi sine permissione Dei? Idcirco in dolore sustine,
& in humilitate tua patientiam habet & quando voluerit dominus, conferet tibi so-
llicitatem. Quod si te diutius probare dignatur, esto gratus, ut fuit perfectissimus & pa-
tientissimus Iob, qui multas tribulationum & cruciarum tentationes excipiens, Do-
minum benedicebat. Et sicut ille, tu quoque pro doloribus tuis maiorem requiem à Chri-
sto percipies. Bona quidem est abstinentia, & in oratione perseverantia: amen infir-
mus magnum praemium adipiscitur, cum longanimis & patiens inuenit. Et quia no-
bis de magnanimis viris sermo praecessit, necessarium reor, vnius adhuc viri toleran-
tiam, quae cunctam laudem transcendit humanam, proferre in medium pro vilitate
multorum.

De patientia Zachari monachi.

Zacharius quidam monachus, post longa continentiae tempora, regio morbo cor-
reptus, sequestratam à fratribus habuit cellulam, tota vita sua pane tantum &
sale

sale contentus. Semper autem pñatos operabatur: tantamq; contritionem propter dominum sustinebat, vt se penumero funiculos torquens, compungerentur manus eius, & sanguinis guttæ effluerent in tantum, vt ex ipso opere magna viri tolerantia monstraretur. In tanta igitur infirmitate corporis cõstitus, nunq; fratrum collecta deferuit: sed ad explendas omnes diurnas orationes, sollicitè conuolauit. Nunquam dormiuit interdiu. Conueuerat autem per singulas noctes, priusquam caperet somnum, quædam de scripturis sanctis meditari: toraque membra sua Christi signaculo munici, glorificabat iugiter Dominum, & ita paululum quiescebat. Deinde circa noctis medium surgens, vsque ad matutinas orationes alacer permanebat. Huius aliquando manus quidã frater frater inspiciens, operis nimietate atq; violentia fortiter fauciatus, & resperfas sanguine, dicit eis: Quid ita pater durissimo labore te discrutias, maxime tali infirmitate depressus? An forte meruis, ne apud Deum cõtrahis offensam, vel oçi cimen incutras, si non sedulo facris operatus? Scit dominus quid pateris, & quia nemo tantis tribulationibus afflictus, vllum valet opus attingere: præcipue tu, qui nulla necessitate constringeris. Nam si peregrinis pauperibus pro Deo vsq; ad sufficiens largimur, quanto magis tibi tanto patri cum deuotione maxima seruiemus? Ad quem ille respondit: Impossibile est mihi non operari, Et frater ait: Si hoc, inquit, tibi placet, saltem manus tuas oleo perunge: ne tantum sanguinem profuenter in labore deficiant. Qui consilio eius acquiescens, fecit quod hortatus est eũs & intantum vulneratæ manus eius grauatz sunt, vt nequãq; posset ferre cruciatu. Ad quem visendum beatus Pachomius veniens, ait: Putabas frater q; te oleũ posset iuuare? Quis em̃ te coegit ita sedulo laborare, vt sub prætextu operis, in hoc visibili oleo magis q; in Deo spem tuam poneret? Aut nung; impossibile est Deo sanare te? Aut ignorat ægri tudines singulor; nostror; commotionibus indiget? vel despiciat nos qui est natura miserico: Sed vtilitatem considerans animarum nostrarũ, finit ad momentum nos pati tristitiam, vt tolerantia perpetua præmiis largiatur. Super ipsam igitur omnem curam nostram sollicitudinẽq; iactemus: & quando voluerit, vel quõ iudicauerit, ipse terminũ doloribus nostris benignus imponet. Qui respondens, ait: Ignosce mihi venerabilis pater, & ora pro me dñm, vt & hoc mihi delictũ remittere pro sua pietate dignet. Assensit abane aut plurimi de hoc sene, q; per annũ integrũ se defleuit, post biduũ ieiunium parum cibi percipiens. Hũc S. Pachomius monachis præponebat, velut exemplum bonor; operum, firmamentũq; virtutũ. Ad quem etiã eos q; erant in merore positi, dirigebat: quia & habebat consolatoriũ verbum, sicut nullus alius. Qui vsq; ad finẽ fortiter decurrans in senectute sancta, pro doloribus tantis æterna solatia recepturus, ad ecclesiã regna transiuit. V. Certus itaq; Pachomius, q; talentum sibi creditũ nunq; profus absconderat, sed omnibus prærogans, & hunc & alios q; plures perfecte conuersationis ad Christum ante præmiserat, diem festum læta mente celebrabat super tantis ac talibus fructibus à dño sibi concessis, de quibus noster hic sermo diu productus est, Deo gratias referens. Post beatissimũ vero Paschalis festi diem, multis fratribus ad dñm pmissis, ad postremũ ipse dñs S. Pachomius infirmatus est: & ministrabat ei Theodoros, cõsus sæpe meminimus. Et quis esset toto corpore attenuatus ac debilis, faciem tñ habebat hilarem atq; fulgentẽ, ita vt ex hoc quoq; videntibus pñe mentis ac sincerissimæ conscientie suę monstraret indicib. Ante duos ergo dies sanctæ dormitionis suæ, conuocans vniuersos fratres, ait ad eos: Ego quidem charissimĩ, viam patrum secutus ingredior: nam video me à Domino prope vocari. Vos ergo mementote verborum, quæ à me frequenter audistis: & vigilantes in precibus sobrii estote in oprib; vestris. Nulla sit vobis coniunctio cum secularibus Miletij vel Arrii, seu Christi præceptis aduersantibus. Cum illis autem conuersamini, qui doctrinam metuunt, & possunt prodesse vobis conuersatione sancta, & animabus vestris præstare solatia. Ego iam delibor, & tempus meę resolutionis instat. Eligite igitur ex vobis fratrem, me præsentem, qui post Deum præsit omnibus, curamq; vestrarum gerat animarum. Quantum vero mea discretionẽ perpendo, Petronium ego ad hoc opus idoneum iudico: vestrum autem est, quod expedit vobis, eligere. Receperunt ergo & hoc obedienssimi filij consilium patris.

ERAT

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

Erat enim Petronius potens in fide, humilis in conuersatione, intellectu prudens, in bonis moribus, discretione perfectus. Pro quo precem Domino sanctus Pachomius fudit: quia & ipsum in monasterio, cognomento Chinobosiorum, & grotare conpererat. Cui, licet absenti, cunctam fraternitatem commendauit in Domino, mitens ad eum protinus ut veniret. Et signaculo Christi se muniera, atque angelum lucis qui fuerat ad se directus, ad speculum inueniens hilariter, sanctam reddidit animam, quarto decimo die mensis Pachon, secundum Aegyptios, quod est iuxta Romanos, ad septimum diem Iduum Maiarum. Cuius venerabile corpus cum discipuli eius, sicut decerebat pro more curantes, totam noctem super illud duxere peruigilem, psalmos hymnosque canentes: sequenti vero die sepelierunt eum in monte, ubi fuerat constitutus. Illi autem qui missi erant ad sanctum Petronium, eum deduxerunt, adhuc in firmitate ipsa laborantem. Qui paucis diebus totam fraternitatem gubernans, & hic in pace defunctus est, relinquens post se virum iustum & acceptum Deo, Orsenium nomine. Hæc igitur nos ex multis eorum meritis descripsimus pauca, & ex magnis parua digressimus, non ut illis honor aliquis præstaretur: nec enim fas est, eos indigere præconijs, quibus sufficiens est æterna laus & indeficiens gloria, quam coram Christo & sanctis angelis eius adepti sunt, & plenius cum suis corporibus in resurrectione omnium consequentur. Fulgebunt enim sicut sol in conspectu dei, qui glorificantes se glorificare testatur est: sed & nos emulatores eorum pro nostris efficitur viribus, cum vitas eorum præclarissimas agnoscimus, eas imitari Christo donante contendimus, precibus semper adiuti beatorum patrum, patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, omniumque sanctorum, per quos omnipotens & clementer Deus noscitur, beata & coæterna & consubstantialis & inseparabilis trinitas, pater, & filius, & spiritus sanctus, glorificatur iugiter & collaudatur: quia ipsi debetur omnis laus & gloria in secula seculorum. Amen.

Vixit circa annos domini trecentesimo: pater innumerabilium monachorum ac monialium, fundatorque multorum canobiorum. Quiuit autem in Christo anno ætatis sue centesimo decimo, mensis Maii, die 14.

Amphilochij Iconensis episcopi in uitam sancti patris nostri Basilij Magni, Cæsareæ Cappadociae archiepiscopi, Præfatio.

Ilectissimi, non erat indecorum, filios fideles patris contristari defunctione, & lacrymam ei dare iustum, quem admodum visq. nunc omnia compassibiliter tulimus. Postquam autem lamentationis caliginem, secundum quod scriptum est, amouimus, & ad gratificationem nos postulacionem apud omnium verum Deum nostrum admonimus necessarium credimus, memorabilia & vera ac magna miracula ipsius patris & magistri nostri Basilij scripturæ tradere, ut non temporali percussione obliuionis profunditati tradantur. Tribus siquidem sacratissimis & mirabilibus viris, Gregorium dico in theologia decorum, & Gregorium mirabilem Nyssensis ciuitatis, sed & Eusebium beatissimum, alijs aliter epitaphiis sermonibus virum in fulgentibus visum est: & mihi tanquam abortiuo, ut Apostolice loquar, in manibus habenti, ab eisdem venerabilibus viris editas narrationes, quæ his defuerunt, supplere, ut fidelis filius patri debitor reddes. Si enim scit nubes occultare solem, multo facilius temporalis percussio bonis enarrationibus obducere nouit obliuionem. Ergo quomodo magnus pastor noster & resonatus in orbe, celestium virtutum collocutor, ac anglicorum ordinum comminister, magniloquus ecclesie prædicator, solida orthodoxorum dogmatum columna, naturæ rerum existentiæ expressit, inimicum trinitatis eiecit, videlicet Iulianum apostatam, Valentis blasphemum obstruxit, Atrianorum rebel lauit malam gloriam, Christianorum plane corroborauit rectam gloriam, pastor acquisitus ecclesie populi, regale sacerdotium, circum mortuus ouium Christi aries, diuine fidei doctor gloriosus, & virtuosus: & post transitum magnis splenduit miraculis, & ora-

& oratione eius, sicut dictum est: Facta est Iuliani Deo odibilis, extolletis in altum cornu, & loquentis aduersus Deum iniustitiam: quomodo Valens ipsius auunculus, apprehendens indigne imperialem purpuram, & Arrianorum male glorie patronus, venit ad eam, quæ apud nos est, Cæsaris illustram ciuitatem. Sed ad propositum reuertamur, ex natiuitate S. patris nostri Basilij usque in finem virtutes enarrantes.

VITA SANCTI PATRIS BASILII
filiij Magni, Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopi, & S. patris Effrem.

Basilius itaq; solus (vt sic dicam) in terra æqualem & decentem ostendit vitam, operibus & verbis diuina sapientia componens, omnia Christo dans, sed & animam atq; corpus, necnon sermonum manus, gentilem errorem, sicut araneæ telam dirupit. Hic septennis factus, datur à genitoribus literis. Vacans aut doctrinis quinquennio, fructum acquisiuit multum, multam philosophicam disciplinam, dulcedine naturæ. Deinde relinquens patriam,

Cappadox em erat natione, apprehendit matrem verborum Athenas. Castitate & multa abstinentia decoratus, adijt præceptorem Græcorum sapientiæ, nomine Eubulum, & sic seipsum dedit doctrinis admirandis, etiam & magistris, factusque sunt ipsius cõscholastici, Gregorius Magnus, Nazanz postea factus episcopus, & apostolicæ sedis gubernacula in duo & decem annos per gubernauit tempora: Iulianus etiam, à paruo Christianus, atq; Libanius. Is aut ab omnibus vir admirandus, posuit in corde suo, nihil sumere panis & vini, donec superna prouidentia intellexerit diuinæ sapientiæ arcana. Morans quoq; in doctrinis quinque & decem annis, omnemq; Græcæ philosophiam percurrens, in fine astronomiam, ac optima quæq; colligens, & nullatenus inuenire valens per ipsa omnia creatorem, in vna nocturnum vigilante eo diuinus quidem splendor fidei accendit eum, perlustrare totius religionis scripturæ. Surgens ergo abiit in Aegyptum. Et accedens vnum archimandrarum, Porphyrium nomine, supplicauit sibi dari libros sacros, ad comprehensionem diuinorum dogmatum. Quod consecutus, mansit ibi, delectans se meditatione diuinorum sermonum, & aqua & herbis se enutrens. Annuali vero tempore ibidem commorans, & verbum veritatis fide considerans, permansit, scrutans veritatis sermonem. Sicq; postulauit dimitti se Hierosolymam orationis gratia: & quæ ibi sunt, videndi miracula. Iam autem superorans illum, dimisit eum. Veniens namq; vbi Græcorum philosophia didicit, corpie persuadere multis philosophis, & multitudini gentilium, atq; offerre eos Christo, ostendens eis viam salutis. Quærebat nihilominus & suum præceptorẽ Eubulum, qui erat opinatissimus vbi, ad retributionem in ipsum laboris, offerre immaculatæ fidei, sicut se bene currentem ad eam, omnes etiam eum sicut magistrum sequebantur, qui philosophiam sectabantur. Quærens autem illum per omnia eruditiora, inuenit in suburbano, conquirentem in sermone cum cæteris philosophis. Hoc enim erat apud illos moris festinabatur aut dici quid, aut audiri plus noui. Disputante ergo eo, reprehendit eum superueniens Basilus. Et hi qui cum illo erant: Quis, inquirunt, reprehendit te, o philosophus? Ipse aut ait: Aut Deus, aut Basilus. Recognoscens ergo Basilium, coeßentes sibi dimisit Eubulus, & coeßit Basilio. tribusq; diebus inebati permanentes, conquirebant inuicem. Interrogauit ergo Eubulus Basilium, dicens: Quæ est diffinitio philosophiæ? Qui ait: Prima diffinitio philosophiæ, est meditatio mortis. Ille admirans, dixit: Quid est mundus? Qui ait: Qui est super mundum. Et dulces quidem sunt mundi sermones: amarus aut valde illi mundus, qui cum continet viciosa. Et altera est voluptas corporis, & altera incorporeæ naturæ: & simul hæc coesse cuidam, nõ de licitis est. Nemo enim potest duobus dominis seruire. Veritatem vt virtus est, frangimus esurientibus panis scientiæ: & per malitiam interfectos, pro virtute ducimus sub teclũ. Si aut & nudũ videmus, cõtaminamus: & vt proprii seminis, non

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

despicimus. Hæc dicens, & exacuens eum parabolice saluatoris qui erga nos est clementia, per poenitentiam, tres cathinos menti proposuit in vestibulum cogitationis. Superliminare quidem portarum, virtutem adducentem prudentiam, virilitatem, iustitiam, castitatem: quæ aut sinistra parte, suscionem: in utraq; vero parte eius, intemperantiam, libidinem, ebrietatem, impudiciam, segritiam, criminationem, linguositatem, incitationem, & quoddam talium examen poenitentiam autem de center stantem, intremetentem, subridentem, lenem, aduersarios quidem increpantem, proprio rum autem indigentem populo iuxta eam vero, abstinentiam, intellectum, lenitatem, venerabilitatem, timorem, clementiam, & multorum bonorum plenus: ipse huius rix, mens diuina, cautela: audientibus autem, zelorum meliorum occasio. Hæc ego ipse videns, benigne factus sum, & isto ductus sum o Eubule. Sunt enim in nobis non imagines, neq; ænigmata: sed ipsa plane veritas, duccens ad salutem. Resurgemus enim oest huius vitam æternam, & huius opprobrium & confusionem æternam: & ad stabulum tribunalis Christi, sicut docent nos magnis vocibus prophete, Elaias, Ieremias, Ezechiel, Daniel, & David rex, atq; diuinus Paulus post illos. Ipse enim poenitentia dactor, & ipse retributionis dominus, qui ouem quæ suam perdidit, & apostatam puerum, ex patris sinu cum multis diuitijs & seipsum prodige consumenem, & postea reuertentem fame afflictum sincere amplexatus est, & vnde splendida ornavit, ac anulo induit preciosos: sed etq; peccanti puero sciienti, sicut fratri indulgentiam dare. Iste in inuido dominus prævalens benignitate, qui æqualem mercedem circa vendicam horam venientibus tribuit, & nobis poenitentibus ac suscipientibus ex aqua & spiritu sancto regenerationem, dabit enim quod oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus eum. Huius sensu factus Eubulus, dixit: O Basilie, celestis demonstrator Trinitatis, per te credo in vnum Deum, patrem omnipotentem, & deinceps vsq; expectans resurrectionem mortuorum, & vitam seculi venturi. Amen. Ego aut in hoc quæ in me est ostendi tibi, quia oia quæ mihi sunt, in manus tuas dans, reliquum tempus vitæ meæ tecum ero si placitum in conspectu dñi fuerit, suscipiens ex sancta aqua & spiritu regenerationem. Basilus dixit: Benedictus dominus Deus noster, a modo & vsq; in seculum o Eubule, qui splenduit lucem veram in mente tua, & transfudit te de multimodo errore in agnitionem ipsius misericordiae. Quia vero, vt dixisti, mihi coesse vis, ostendam tibi quomodo saluti nostræ prouideamus: vinculis istius vitæ nos liberantes, venundemus omnia quæ nobis sunt, & demus indigentibus: & sic in sanctam ciuitatem abeamus ipsi, vbi sunt quæ sunt ibi miraculorum, & apud Deum acquiramus fiduciam. Et sic vterq; quæ eorum erant dispensantes, ad sanctum baptisma, indumenta tantum ex ipsis ementes, Hierosolymam ibant, conuercentes ad Deum gentium multitudinem magnam. Y. Apprehendentes autem Hierosolymam, & omnem locum sacrum fide & amore requirentes, & in ipsis locis, qui est super omnia, Deum adorantes, manifesti sibi episcopo ciuitatis, nomine Maximino. Et se ei prosternentes, postulabatur cõsequi regenerationem in Iordanis fluuio diuinam. Quos videns idem vir sanctus, plenus cum esset benigne, adimpleuit postulationem eorũ, & simul cum fidelibus viris venit ad Iordanem. Basilus autem iuxta ripam facilius, proiecit se in humum, & cum lachrymis & clamore fortis postulabat signum reuelari eius fidei. Resurgens cum tremore, despoliauit se vestimentis suis, & cum ipsis vere vetusto homine, & descendens in aquam, orabat. Descendens autem sacerdos, baptizauit eum. Et ecce salgar ignis vniebat super eos, & columba ex eodem fulgure venit in Iordanem, & conturbans aquam, reuoluit in coelum. Admirans quoque Maximinus episcopus Basilij in Deum dilectionem, oransque vestiuit eum resurrectionis Christi indumento. Baptizauit autem & Eubulum, atque vngeus eos sancto chrismate, tradidit illis viuificam communionem. Postulauitque Basilium Dei sacerdos per orationem sumere cibum: quod & fecit, dicens: Iesu Christe Deus noster, credo euangelice tuæ voci, & spero in tua benignitate, comedens & bibens contra egredientem à nobis diabolum, cooperationem nobis sancti spiritus fieri. Stupens vero sacerdos Dei in fide eius

DE S. BASILIO, ALPHABETVM VI.

eius, reuersus est cum ipsis in sanctam ciuitatem. Annuali aut tempore inibi commo-
 reus, communi sententia venerunt Antiochiā, & ibi gradū diaconi suscepit. Con-
 uenientes ergo ceteris episcopis, sancti spiritus cooperatione, elegerunt Basilium ad
 episcopatus sedem. & consecratus gubernabat ecclesiam Dei prouidentia. Post quod-
 dam aut tempus postulauit Deum, ut daret sibi gratiam, & sapientiam, atque intellectu,
 proprijs sermonibus offerre sanguineum sacrificium illi, & venire super eum sancti
 spiritus aduentum. Post dies vero sex, sicut in extra factus, propter aduentum sancti
 spiritus, septima die apprehendente, cepit ministrare Deo per singulos dies. Et post
 aliquod tempus, fide & oratione cepit propria manu scribere ministrationis myste-
 ria: atque in vna nocte adueniens ei dominus in visione cum apostolis, propositionem
 panis faciens in sancto altari, excitauit Basilium, dicens ei: Secundum postulationem
 tuam repleatur os tuum laude, ut per proprios sermones offeras mihi sanguineum sa-
 crificium. Qui non ferens oculis visionem, surrexit cum tremore. Et accedens ad san-
 ctum altare, cepit dicere, scribens in charta sic: Repleatur os meum laude, ut hymni
 dicat glorie tue: dñe Deus, qui creasti nos, & adduxisti in vitam hanc. & ceteras ora-
 tiones sancti ministerij. Et post finē orationū, exaltauit panē, sine intermissione orās,
 & dicens: Respice dñe Iesu Christe Deus noster, ex sancto habitaculo tuo, & veni ad
 sanctificandum nos, qui sursum patri tuo confides, & hic nobis inuisibiliter coexistis:
 dignare potenti manu tua tradere nobis, & per nos omni populo tuo sancta sanctis.
 Populus respondit: Vnus sanctus, vnus dñs noster Iesus Christus, cum sancto spiritu,
 in gloria Dei patris, Amen. Et diuidens panem in tres partes, vnam quidē commu-
 nicauit timore multos: alteram autem reueruauit consepelire secum: tertiam vero im-
 ponens columbe auree, quae pendit super altare. Eubulus siquidem & clerici princi-
 pes stantes ante portas templi, viderunt lucem intelligibilem in templo, & viros glo-
 riosos candidas vestes habentes: & audientes vocem populi glorificantis Deum, Ba-
 siliūque cernentes altari adstantem, stupefacti in visione, ceciderunt in facies suas, glo-
 rificantes Deum. Exeunte aut Basilio, prostrauerunt se ad pedes eius. Interrogauit aut
 causam adorationis & penitentiae eorum, qui retulerunt ei admirabilem visionē, quā
 viderunt in templo. Tunc Basilus gratias agens sine intermissione dñō propter eius
 admirabilia, vocauit aurifabrum, & fecit columbam ex auro puro, atque in ipsam de po-
 sulit (ut diximus) portionē, pendens eam ante sanctam mensam, in figura illius sancte
 columbe, quae apparuit ei in Iordane dño baptizato. Hoc aut factō, exorsus est ser-
 monem consolationis dicere ad populū. Et congregata est multitudo infinita in ec-
 clesia: inter quos erat magnus abbas Eusebius, de quo postea narrabimus, quō ex di-
 uina ostensione visor factus est beatissimi patris nostri Basilij. Diuino quidem mi-
 nisterio eo agente, Hebraeus quidam se, sicut Christianus, populo commiscuit, officij
 ministerium explorare volens, viditque infantem partiri in manibus sancti Basilij. Et
 communicantibus omnibus, venit & ipse Hebraeus: dataque est ei hostia, vera caro sa-
 cta. Inde accessit ad calicem sanguine repletam, & ipsius factus est particeps: atque de
 vtriusque seruans reliquias, abiensque in domum suam, ostendit uxori suae ad confirma-
 tionem discipulorum, & narrauit quae proprijs oculis viderat. Credens ergo vere, quia hoc
 mirabile & admirabile est Christianorum mysterium, in crastino venit ad Basilium, po-
 stulans se sine dilatione accipere, quod in Christo est signaculum. Basilus aut sanctus
 nō differens, sed consummatam eucharistiam volenti oēs salutare offerens, baptizauit eum
 cum omni domo sua credente Domino. Z. Alladius autē, ipse sanctissimae me-
 moriae visor & minister factus ab eo perfectiorum miraculorū, & successor sedis post
 obitum iam dictae memoriae apostolicae Basilij, vir mirabilis, & omni virtute decora-
 tus: enarrauit mihi, quia senator quidam fidelis, nomine Protherius, abiit ad sancta
 & venerabilia loca, ibi filiam suam consecrare, ac in vno de bene actionalibus domi-
 bus monasteriorum mittere, atque sacrificium Deo offerre volens. Sed ab initio ho-
 micida diabolus, inuidens diuinæ voluntati, mouit vnum de seruis suis, & incendit ad
 puellae amorem. Is autem cum fuisset huiusmodi inchoationis indignus, & non au-
 dens appropinquare ad propositum, alloquitur vnum abominandorum incantato-
 rum, promittens se, si meruerit dominari ipsius puellae, multam auri tribuere ei quan-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

titate. Maleficus vero dixit ad eum: Homo, ego in istud non praeualeo. Sed si vis, mīto te ad mecum procuratorem diabolum, & ipse perficiet voluntatem tuam. Qui ait ad eum: Quaecūq; dixeris mihi, faciam. Et ait ad eum: Abrenuncia Christo in scripto. Dixit ei: Etiam. Iniquitatis autem operator dicit ei: Si in isto paratus extiteris, cooperator tibi fiam. Qui ait ad eum: Paratus sum: tantum vt consequar meum desiderium. Et faciens malignitatis magister epistolam ad diabolum, misit eam ad illū, habentem sensum istum: Quoniam quidem in domino & procurator, oportet me à Christianorum religione abstrahere, & tuæ adducere volūtatī, vt multiplicetur pars tua, misi tibi hunc, qui praesentes meas defert literas, cupiditate in puellam exarsum; & postulo eum actionem istam consequi, vt & in isto glorier, & cum multa alacritate congregem placidiores tuos. Et dans epistolam, dixit: Vade secundum talem horam noctis, sta super monumentum gentilis, & exalta chartam in aere, & adstabant tibi q; debent te ducere diabolo. Qui alacriter hoc faciens, iactavit miseram vocem, inuocans diaboli auxilium. Et continuo adstiterunt ei principes potestatis tenebrarū, spiritalis nequitiae: & apprehendentes errantem, cum gaudio magno duxerūt eum ubi erat diabolus. Et ostenderunt ei ipsum sedentem in sede alta, & in circuitu eius malignitatis spiritus stantes. Et suscipiens missas à malefico literas, dixit ad missum: Credis in me? qui ait: Credo. Et abnegas Christum tuum? qui respondit: Abnego. Dicit ei diabolus: Perdidisti vos Christiani. Et quando quidem me opus haberis, tunc venitis ad me: quando autem consequimini desiderium vestrum, negatis me: & acceditis ad Deum vestrum, qui est benignus ac clementissimus, & suscipit vos: sed fac mihi manuscriptam Christi tui & baptismatis abrenunciationem voluntariam: & quæ in me est in secula voluntaria professio: & quia mecum sis in die iudicii, concede mihi in praeparatis æternis tormentis, & ego statim desiderium tuū adimplebo. Qui disposuit propria manu scriptum, sicut quaesitus fuerat. Statim autem animarum corruptor draco tortuosus, misit illos qui sunt super fornicationem, daemones, & inflammauerunt puellam in amorem iuuenis. Quæ proiciens se in terram, cepit clamare ad patrem: Miserere mei, miserere mei mi pater, quia dire torqueor propter talem puerum nostrum. Miserere visceribus tuis, ostende in vnigenita tua paternum amorem, & coniunge me puero nostro, quem amo. Si autem non vis hoc facere, videbis me post modicum temporis amara morte morientem: & sermonem dabis pro me Deo in die iudicii. Pater autem eius cum lachrymis dicebat: Heu mihi peccatori, quid conuenit miseræ filiae meae? Quis mecum thesaurum furatus est? Quis meam coinquinauit filiam? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit? Ego caelesti re volebam nubere sponso, & angelorum cohabitatricem constituere, & in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus Deo canere festinabam, & per te saluari sperabam: tu autem in amorem lasciuiae infanisti? Sine me, sicut volo, desponsare te Deo, ne ducas senectutem meam cum tribulatione ad inferos, neque nobilitatem parentum tuorum confusionem operias. Illa autem pro nihilo reputans quæ à patre dicebantur, instabat clamans: Pater mi, pater mi, aut fac desiderium meum, aut post mortem me videbis. Pater ergo in magna defectione factus, ac immensurabilitate tristitiae absorptus, ac amicorum consilij credulus, hortantium ei deferre voluntatem eius: aut seipsam exponere concedens pater, praecepit fieri desiderium puellæ, ne exitiali se traderet morti. Et adduxit quaesitum puerum, ac propriam filiam: dansq; ei omnem substantiam suam, dixit filiae suæ: Vade filia, vere misera. Multum enim planges, poenitens in nouissimo; quando nihil habes proficere. Iniquo ergo coniugio factio, & diabolica facinorositate completa, ac modico transiente tempore designatus est à quibusdam puer non introire ecclesiam, neque appropinquare immortalibus & viuificis mysterijs: & dicunt miseræ coniugi eius: Scis, quia vir tuus quem elegisti, non est Christianus, sed peregrinus fidei & alienus? Tenebrarum & dolorosæ plagæ repleta, prosternit se in humum, & cepit discerpere semetipsam ungulis suis, & percutere pectus, ac clamare: Nemo non obediens patribus saluus

saluus fuit vnquam. Quis annuntiabit patri meo meam confusionē? Hec mihi miserē in quantum profunditatem perditionis descendit? Cur nata sum, & nata, continuo rapta non fui? Ista ergo lamentari eam discens erratissimus vir eius accurret ad eam, contendens ita non haberi veritatem. Illa autem in consolationē veniente suadibilibus eius sermonibus, dixit ad eum: Si vis mihi satisfacere & miserę animę meę, cras ego & tu vnanimiter eamus ad ecclesiam, & coram me participa in contemptum capituli. Continuo deponens illam muliebrem infirmitatem, & consilium bonū consiliis illi, cucurrit ad pastorem, & ad discipulum Christi sanctum Basilium, aduersus impietatem clamans: Misere mihi, misere mei sancte Dei, misere mihi discipule domini, quæ cum dæmonibus causam egi. Misere mihi, misere proprio patri non obediēti. Et docet eum rerum gestarum ordinem. Sanctus autem Dei vocans puerum, sciscitans est ab eo, si ista in hunc modum se haberent? Qui ad sanctum Dei cum lachrymis ait: Etiam sancte Dei: si ego siluero, opera mea clamabunt. Et enarrauit ei etiam ipse a principio vsq; ad finem, consequentem diaboli malam operationē. Tunc dicit ei sanctus Basilus: Vis reuerti ad dominum Deum nostrum? Ad quem puer: Vtq; volo, sed non valeo. Dicit ei sanctus: Quare? Respondit puer: Scripto abnegavi Christum, & professus sum diabolo. Dicit ei sanctus: Non sit tibi cura. Benignus est enim Deus noster, & recipiet te poenitentem, compatitur etiam malicijs nostris. Et iactans se puella ad pedes sancti, euangelice deprecata est eum, dicens: Discipule Christi Dei nostri, quantum potes, adiuua nos. Dicit ad puerum sanctus: Credis saluari? Qui ait: Credo dominæ adiuua incredulitatem meam. Et continuo apprehendens manus eius, faciensq; signum Christi in eo, & orans, reclusit eum in vno loco interioris sacri periboli. Et dans ei regulam, collaborabat ei per tres dies, post quos visitauit eum, & dicit ei: Quomodo habes fili? Dicit ad eum: In magna domine sum defectione. Sancte Dei, non fero clamores eorum, & terrores ac iaculationes seu lapidationes eorum, tenentes manuscriptum chirographum meum, causantur me dicentes: Tu venisti ad nos, non nos ad te. Et dicit ei sanctus: Noli timere fili, tantum crede. Et dans ei modicam escam, faciensq; super eum Christi iterum signaculum, ac orans reclusit eum. Et post paucos dies visitauit eum & dicit ei: Quomodo habes fili? Dicit ei: Pater sancte, à longe clamores eorum audio & minas, sed non video eos. Et iterum dans ei escam, & orans, claudensq; ostium, abiit. Et quadragesimo die rediit, & dicit ei: Quomodo habes frater mi? Respondens dicit ad eum: Bene habeo sancte Dei, vidi enim te hodie in visu pugnantem pro me, & vince nēq; diabolum. Mox ergo sanctus secundum consuetudinem faciens orationē, eduxit eum, & adduxit eum in dormitorium suum. Mane aut factō, vocauit eum clericū sacrum, & monasteria, & omnē Christi amabilem populū, & dixit eis: Filii mei dilectissimi, oēs gratias agamus domino, ecce enim ouem perditā debet pastor bonus in humeris suis reportare, & offerre ecclesie: quapropter debitum est, & nos vigiliam facere nocte, ac postulare eius benignitatem, vt non corruptor animarum vincat etiam in hoc facto. Et alacriter populo aggregato, per totam noctem postulauerunt Deum cum bono pastore, cum lachrymis clamante pro eo, Kyrie eleison. Et mature cum omni multitudine populū accepit sanctus puerum, & tenens dexteram manū eius, ducebat illum in sanctam dei ecclesiam cum psalmis & hymnis. Et ecce diabolus omnino festinans in tristēm vitam, cum omni pernicioſa virtute aduenit: & insubiler apprehendens puerum, conabatur rapere eum de manu sancti. Et cepit clamare puer: Sancte Dei, adiuua me. Et tantā instantia improbus aggressus est, vt etiā memorabilem virū compelleret trahere puerum. Conuersus ergo sanctus ad diabolum, dixit: Improbissime, & animarū corruptor, pater tenebrarū & perditionis, nō sufficit tibi tua perditio, qua te & eos glub te sunt, affecisti, nisi etiā & Dei mei tentes plasma? Diabolus aut dixit ad eū: Præiudicas me, o Basilii, ita vt plurimi ex nobis voces audierint dæmonū hæc dicentiū, clamante populo Kyrie eleison. Sanctus aut Dei ait ad illum: Increpet te dñs diaboſe, qui respondens ait ad eū: Basilii, præiudicas me: nō ego abij ad eū, sed ipse venit ad me. Abnegauit Christū suū, & mihi professus est, ecce manuscriptū habeo eius chiographū

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

& in die iudicii ad communem iudicē eum ducō, Sanctus Dei dixit. Benedictus dñs Deus meus, non defleat populus iste manus de altitudine coeli, donec reddas illud. Et conuertens se, dixit populo: Erigite manus vestras in coelū, clamantes cū lachrymis, Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Et stante populo in horam multam, extensas habente manus in coelū, ecce manuscriptū pueri per aetrem delatum, & ab oibus visum, venit & impositū est manibus memorabilis patris nostri Basilij. Suscipiens autē eum, & gratias agens Deo, gauisus factus est valde, & corā omni populo dixit ad puerū: Cognosci literulas has frater? Qui ait ad eum: Eia sancte Dei, manuscriptum meli est. Et dirumpens manu scriptū sanctus Basilius, perduxit eū ad ecclesiā & dignū fecit sancto ministerio & cōmunionē mysteriorū Christi. Et faciens susceptionem magnā, refrigerauit oēm populū. Et ducens puerū, ac instruens, seu dans ei regulam decentē, reddidit eum mulieri eius, in tacibili ore glorificantē & laudante in Deum. Amē. A. 7. Mulier quēdā diuitijs & nobilitate orāta, & ceteris vitæ istius vanis ministracionibus superelēuata, quasi viduitatē complectens, indecorosa vsa est potestate, gastrimargie & prodigalitati semper inferuens, nihil placidi Deo possideret, sed porcorū more se ceno voluptatis inuoluens, sero q̄sq; secundum dispensationem Dei ad mentē rediens, immensurabilitatē suorū delictorū illuminata silenter sola cogitabat, & multitudinē peccatorū suorum flebiliter suspirans dixit: Hei mihi peccatrici & prodigæ, quō me excusabo de actis delictis meis? Templum spiritus sancti corruipi, & animam in corpore habitantē pollui. Heu mihi abiectissimæ. Putas dicam me sic meretricē anteriore, an publicanū sed nemo sicut ego peccaui, maxime post sanctum baptisma. Quō ergo certa ero, q̄a poenitentem suscipiet me Deus? Et hæc cogitante ea, qui oēs vult saluare, & ad agnitionem venire veritatis, in mentem ei misit de iuuentute vsq; in senectutē peccata sua scribere in charta. Quæ scripta, nouissime oim scripsit, quod erat ei maximū peccatum: & plumbo signauit eam. Considerans autē tēpus opportunū, qñ S. Basilius ad consuetas orationes ibat ad sanctam ecclesiam, cucurrit clam, & piecit chartā secus pedes eius, & super facie iactans seipsam, clamabat, dicens: Miserere mei sancte Dei super oēs peccatrici. Stans autē beatus Christi famulus sciscitabatur ab ea causam doloris. Quæ ait: ecce dñe oia peccata mea scripsi in ista charta & iniquitates meas, & sigillauis eas, tu autē sancte Dei sigillū me amouens, sed tñ per orationē tuā ea dele. Qui tñ mihi dedit talem cogitationē, omnino exaudiret pro me postulante. Basilius autē tollens chartā, & respiciens in coelū, ait: Dñe, tibi soli est opus istud possibile. Qui tñ mundi peccatū tollis, & vnus atq; istius facilius de leue potes p̄c̄m, oia tñ nostra delicta numerata sunt apud te: misericordia autē tua in numerabilis & inuestigabilis est. Et hæc dicens, intrat ecclesiā, tenens chartā & p̄sternens seipsum, & ponens chartā secus altare, mansit p̄ oēm vigiliā orans, & crastino p̄ omne sanctū mysteriū deprecans Deū. Et post completionē sanctorū mysteriorū vocauit mulierē secrete, adstantibus paucis clericis: & ostendens eis chartā, dixit ad eam: Audisti mulier, q̄a nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Quæ ait: Audisti senior, & p̄ hoc admoui te ad intercessionē misericordissimi Dei. Et hæc dicens, soluit chartā, & inuēta est tota inscripta. m̄s̄s̄ autē magni p̄c̄i scelestū opus nō deletū. Vidēs autē mulier, posillanimis effecta est: & percuriens pedes suū manibus, cecidit ad pedes ep̄sc̄opi, clamans: miserere mei serue Dei altissimi, & quēdam odum p̄ oibus iniquitatibus meis certasti, sic & pro isto postula, & omnino delebit. Archiep̄sc̄opus autē lachrymans est propter indulgentiā, dicens: Surge mulier, q̄a & ego peccator sum, indigenis indulgentia. Qui deleuit tua peccata quanta voluit, potēs est tollere & istud à te, qui tollis peccata mundi. Si custodieris amodo nō peccare, & vias dñi ambulaueris, nō tñ indulget tibi, sed & gloria digna eris. Vade ergo ad eremū, & inuenies virū sanctum & nominatū in oibus, nomine Estrem. Isti da chartā: & postulas placabit Deū pro te. Mulier autē concite à sancto ad eremū cucurrit: & transiens longitudinē viæ ad prædictū sibi locū magni eremite puenit: & pulsans ostiū clamabat dicens: Miserere mei sancte Dei. Qui p̄sciens propter quā causam adstiterit, dixit ei vade à me mulier, q̄a hō peccator sum, indiges & ipse auxiliū. Illa autē piecit chartā, dicens: Archiep̄sc̄opus Basilius misit me ad te, vt orāte te deū, deleat iniquitatē meā, q̄ in ipsa charta cōscripta iacet.

Ceteras

Ceteras oēs ipse sanctus orans delatuit: tu autē pro vna noli pigritari de precari Deum. Ad te enī mihi sum. Respondit Effrem: Non filia, nō. Qui enī pro multis preualuit placare Deū, & pro vno poterit plus me, vade ergo & noli stare, vt cōprehendas eū, ante eius transitum. Mulier autē concite à sancto Effrem reuersa est Cēsaream, & intrante ea in ciuitatē, obuiavit corpus portantibus sancti Basilij. Et videns, cœpit clamare, voluens se in humo: & cauebatur cū sancto, dicens: Heu mihi miserę, heu mihi sancte Dei, propter hoc misisti me ad ere mū, vt immolestatus à me transires: & ecce inacta reuera sum, inuaniū pertransiens pelagus vię, videat Deus, & iudicet inter me & te: quia placare potens Deum, ad alterū me misisti. Et hæc clamans, piccit chartam super feretrum, subtiliter enarrans de causa orbi populo. Vnus autē de clero volēs videre quale peccatum esset, tulit chartam. Et absolvens, inuenit eam super totum inscriptam: & clamauit voce magna, dicens ad mulierē: Inscripta est charta o mulier, quid laboras nesciens in te factam clementiam? Multitudo ergo videns admirabile miraculum, glorificauit Deum, qui dedit potestatem hoibus super terrā dimittere peccata: dans etiam gratiam seruis suis, & post mortē sanare omnem infirmitatem & omnem languorem, sed & peccata fide accedentium dimittere. B Ioseph quidam Hebręus egregius, in arte medicinalis disciplinę valde probatus, simul & illustris cum fuisset in ipsa peritita summam scientiam habebat, tactu eius venę præscire caute ante tres vel quinq; dies, si quis deberet de his transire tumultibus ad meliorem stabilitatem. Inuidiosum autem multitudinē medicorū deiser pater noster Basilius, ex diuino splendore præsciens, qd deberet dari ei diuini baptismi donum, valde amabat eum, & assidue ad colloquium vocabat illum, docens eum regiam viam salutis & veritatis ambulare. postulabatq; illū discedere de polluta regione, & per baptismum induere Christū. Qui non acquiescebat, dicens quia in fide qua natus sum, in ipsa & finiam. Sanctus autem Dei dixit ei: Crede Ioseph, nec tu nec ego de istis transibimus tumultibus, donec renouet te Dominus meus Iesus Christus per aquam & spiritum. sine istis enī impossibile est introire in regnum cœlorum. Nunquid & patres tui non baptizati fuerunt in nube & mari, & biberunt ex spiritali sequenti eos petra? Petra autē erat Christus. Qui in nouissimis diebus ex virgine incarnatus, & propter nostrā salutem humanatus & mirabilia agēs, passus ac pro patribus tuis crucifixus & sepultus, & tertia die resurgens, in cœlū ascendit, & sedet ad dexterā patris: & veniet in multa gloria cū angelis suis iudicare viuos & mortuos, & credere vnicuiq; secundū opera eius. Impossibile est ergo sicut dictū est, omnem hoīem in regnū Dei introire, nisi per aquā & spiritum, & participationē viuificorū & incontaminatorū mysteriorū corporis & sanguinis Iesu Christi. Et talibus oratiōibus probatus oparius Dei cultor, colloquebat cū eo: ipse autē non audiebat eum. Qñ vero prosperauit Deus q̄ segregauit eum ex vtero matris suę, suscipe eum sancti spūs gratiam, debēs sanctus de his transferri tumultibus, duxit eum occasiōem ad se medicinalis disciplinę, & dicit ei: Quō vides q̄ erga me sum? ille à tactu venę sentiens virtute eius mortē imminere, dixit ad domesticos ipsius: quæ ad sepulturam sunt indumenta, præparate. iste enī pene moritur. Dicit ei magnus Basilus: Nescis quid dicis. Dicit ad eū Ioseph Hebręus: Crede Dñe, sol cū sole occidet hodie. Et dicit ei sanctus: Esti nō morior vsq; ad matutinum, quid? Dixit Hebręus: Non est possibile Dñe hoc fieri. vix enī vna hora erit anima tua in te. Sed dispone iam ecclēsiā tuā & res tuas, non enī obscurabitur dies hodie in te. Dicit ei sanctus: Est si vixero in crastinū vsq; ad horā sextę, quid facies? Quia ait: Ego moriar. Dicit ei sanctus: Etiam vt moriaris peccato, viuas autē in Christo tuorū dicit ei Hebręus: Scio quid dicis, & facio iussione tuam. si sicut dicis, fit: cum iuramentis horribilibus promittens, quia si vixerit Dei discipulus omnino accipere sancti spiritus gratiam. Dei cultor pater noster postulauit Deum additionē vitę dari sibi, vt illum Hebręum saluaret. misit ergo sanctus mane, & vocat Hebręum. Qui dissidens aduenit, putans omnino eum mortuum: & videns illum viucentem, in stupore factus est. & proniciens se ad pedes eius, dixit in vero corde dico, nō est Deus magnus sicut Christianorum, & nō est Deus amplius eo. Nego ergo Christe odibile religionē iudeorū, & accedo fideliter veritati Christiana norū. nube ergo sine dilatiōe dati mihi in Christo signaculū & sanctū baptisma, & totū

domui meæ: dicit ei sanctus Dei: Ego manibus meis baptizo te & omnem domum tuam. Procedens ergo iterum medicus, & tangens dexteram manum eius, dixit eis: Lassæ factæ sunt virtutes tuæ domine, & natura valde defecit. Dicit ei sanctus: Habemus naturæ creatorem confortantem nos. Et surgens, venit in sanctam Dei ecclesiam: & coram omni populo baptizauit eum cum tota domo eius, vocans nomen illius Iohannes. Communicans autem cum viuisicis mysterijs, assumpsit eum & duxit in dormitorium suum, dans ei escam: & docebat eum quæ sunt æternæ vitæ, adjiciens eum oculi suo cum mulieribus & filiis nouiter electum militem: medicus autem sequētibz diebus pertransibat benedictionales domos, & dabat donatam sibi de medicina pecuniæ, & quod ei erat residuum. Et circa horam nonam stetit magnus pater noster Basilius ad ministerium Missæ in sancta ecclesia simul cum cleri & ciuitatis capitaneis: & iterum cum ipsa pante sumens dimisit eos, instruens & osculans eos in osculo sancto, & nouum Christi militem commendans etiam & omnes Domino, atq; diuinitati sibi conspeliere sumpsit tertiam partem, quæ à Domino data fuit ei communionistæ tecum bens in lecto, gratias egit extense Domino & Deo nostro, in peregrinatione à corpore & fide medici, & adhuc gratiæ cum esset in ore eius, reddidit Domino spiritum, & additus est principibus sacerdotum, prædicatoribus quoq; magnis, magni verbi tonitruum. Videtur autem ex Hebræis fidelis medicus, quia sicut dixit homo Dei & magnus princeps sacerdotum Basilius, sic & requieuit, cadens super pectus eius, cum lachrymis dicebat: Vere serue Dei Basili, si non voluisses, nec modo mortuus fuisses. Crastina autem congregata est multitudo, & duxit honorificum corpus eius (qui vicit materiale institutionem) in sanctam ecclesiam, cum omni oblatione aromatum & thymiamatum sepelientium. Audiens autem Gregorius Nazanzii episcopus, currens & ipse aduenit: & uidens honorificum corpus, procidit super illud. Et lamentans multum, ad orationem hortabatur populum, in hymnis & canticis spiritualibus cum decenti honore gloriosam memoriam magni sacerdotis facere, simulq; concurren tibus duodecim episcopis & multitudine ciuitatis, & posuerunt eum in archatrum marmoreum, in templo sancti & gloriosi martyris Isidori, ubi & Leontius ante eum episcopus cum cæteris dormit. Requieuit autem angelicam vitam in terra agens magnus Basilius, mense Ianuario, die prima, quinto anno Imperij Valentis & Valentiani memoriorum suæ vitæ derelinquens ecclesie, quæ est secundum operationem sancti spiritus conscripta cum eo in celesti libro. C

Effrem autem Syrus memorabilis cum esset in eremo quadā splendore spiritus sancti illustrante, videns quendam de amatoribus eius, & interrogatione discens mirabilia opera patris nostri Basilij, sine intermissione postulabat revelari sibi, qualis esset magnus Basilius. In extasi ergo factus vidit columnam ignis, cuius caput pertingebat cælum, & vocem desuper dicentem, audiuit: Effrem Effrem, quemadmodum vidisti columnam istam ignis, talis & magnus est Basilius. Et continuo accipiens interpretem, eo quod nesciebat loqui græcam linguam, venit ad magnam ecclesiam magni nominis Cæsareæ Capadociæ, perueniens in ipsa sancta festiuitate sanctæ Theophaniæ: & intrans eam, vidit procedentem in ecclesia magnum Basilius, & dicit sequenti se in uanum laborauimus, ut suspicor, frater. Iste enim in tali ordine cum sit, non est quemadmodum vidi. vidit enim eum indutum stola candida: & qui circa eum erant, sicutum clerum candidissimum. Et procedente eo, stans in loco occulto ecclesiæ, desperabat prohibuismodi materia, dicens secum: Nos qui portauimus pondus diei & æstus, nihil consecuti sumus. & hic in tali cum sit stipatione & honore humano, columna ignis est! Miror valde. Ista igitur eo sic loquente, mittit sanctus Basilius archidiaconum suum, dicens: Vade circa portam occidentalem, & in angulo ecclesiæ inuenies abbatem Effrem, habentem cucullam, cum altero quodam cum parua barba pusillum, & cætera de vultu eius, & dicens ei lube, intra presbyterium vocat te pater tuus archiepiscopus. Et discens Dominus Effrem per interpretem, quæ dicebantur, respondit, dicens: Ex rasti frater nos peregrini sumus. Ex abiens archidiaconus, retulit beato Basilio ista. Magno autem Basilio sacros libros legente, vidit sanctus Effrem linguam ignem loquentem per os eius, Et dicit sanctus archidiaconus: Vade, & dic ei Domine Effrem,

iubetis

DE S. POSTHYMIO, ALPHABETVM VII.

tuberis intrare sanctum presbyterium. Obstupuit ergo in istis sanctus Effrem, glorificans Deum. & genu flexens, respondit dicens: Vere magnus Basilius, vere columna ignis, vere spiritus sanctus loquitur per os eius. Postulauit autem archidiaconum excusare se, & ut magis post ministerium in secretario saluaret eum. Intrās itaq; post completionem ministerij Basilius magnus in secretarium, vocauit sanctum Effrem & in Domino salutationem reddidit ei, dicens: Bene venisti o pater filiorum eremi, bene venisti, qui multiplicasti discipulos Christi in ipsa eremo, & demones eminaisti in Christo. In quibus labor tuus pater venisti videre peccatorem hominem? Det tibi Deus mercedem secundum laborem tuum. Et respondens ei honorificentissimus Effrem, & perdiscens omnia quæ in corde eius erant colenda, simul cū coessente suo abbate communicauit de sanctis manibus eius, & faciente eo charitatem, dixit sanctus Effrem: Pater honorificentissime, vnam postulo gratiam à te: annue eam dare mihi. Qui ait ad eum: lube & dic quæ videntur tibi. Multa enim debeo maxime pro labore tuo ad meam presentiam. Dixit ei honorificentissimus Effrem: Scio pater sancte, quia quantacūq; postulaueris à Deo, tribuet tibi, & volo ut depreceris Dominum, quatenus loquar græce. Qui ait: Super virtutem meam postulasti. Sed quia fideliter petisti, veni pater honorificentissime & eremi magister, postulemus Dominum, potest enim facere voluntatem tuam. Scriptum est enim: Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos. Et facientes orationem in multam horam, resurgentibus eis, dixit magnus Basilius. Cur Domine Effrem, non accipis ordinationem presbyterij, quia decet te? Dixit ei per interpretem sanctus Effrem: Quia peccator sum. Respondit ei sanctus: Vtinam peccata tua ego habuissem. & dicit eni fluctamus genua. Et iacentibus eis in humo, posuit manū suam in sanctum Effrem magnus sacerdos, & dixit ei quæ sunt diaconi. Et dixit: lube, surgere nos fac. Aperta ergo lingua eius, dixit sanctus Effrem græca lingua: Suscipe, salua, miserere, et custodi nos Deus gratia tua. Tunc impletum est, quod scriptū est in propheta: Tunc saliet claudus sicut ceruus, & aperta erit lingua mutorum. Et loquente eo græce in ipsa hora, glorificauerunt Deum omnipotentem, & exaudientem postulationem deprecantium & timentium se. Et spiritualiter letantes per tres dies, atq; ordinans sanctus sacerdos interpretem in diaconem, ipsum vero beatum Effrem in presbyterum dimisit eos in pace, glorificantes Deum in omnibus quæ audierunt & viderunt, sicut locutus est ad eos.

Plura de huius sanctissimi viri vita, & prolixam regulam monachis prescriptam, habes in præclarissimis ipsius operibus a Iano Cornario uersu. In laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, cui eū pater est gloria simul & sancto ac uiuifico spiritu, nunc & semper in secula seculorū Amen.

Vixit S. Basilius circa annos Domini 330. Obijt autem die prima Ianuarij.

VITA SANCTI POSTHYMI

patriſ quinq; milium monachorum.

D.

Voniam desiderio desiderasti semper audire quæ sancta sunt, & nonne silentio tempora peragant curare debeamus: siccirco de operibus Dñi tacere non possumus, quæ in seculis suis indefinenter ostendit. At primū de sancto Posthumio Deiseruo sciendū quo ordine eum Dñs ad suam vocare dignatus est gratiā, sicut referentium factauit oratio, qui conversionis eius ordinē nouerunt. Hæc veritate dilectionis scripta intimare curauim, quomodo per rusticos Dñs credētibz in se manifestauit regni sui mysteriū. Erat Posthumus Memphis græce, genolis natus, ab infantia innocens, ignarus literarū, & ab omni peritia alienus Aegyptiorum, ab eorum gentiliū delubris semper extraneus. Fuerat restium spatarius, nunq; se adolescentium gregibus commiscuit, nec publici vsus fabulas aliquando cognouit: pes eius ad saltandum non est commotus. In vita sua nunquam de ore eius turpis sermo processit, neque auidia in cor eius aliquando adscendit. Ad foeminam oculos suos cum adhuc esset in seculo, non leuauit: mendacium omni virtute vitauit, discordiam vel odium aduersus proximum suum, neque contra extraneum nouerunt, custodiebat

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

custodiebat pacem in animo suo per omne tempus. Cum ergo hæc ab eo gererentur, & annorum esset triginta septem, placuit Deo eripere eum de corruptione peccatorum, & ad incorruptionem vitæ æternæ euocare. Vnde fertur introisse ad eum angelus Domini, quando ipse plectam de spato plectebat. Atque ad eum angelus: Posthumus, At ille ait: Quid est? Et dixit ad eum angelus Domini: Quid est in manu tua? Ille ait: Funis plectacius. & dixit ad eum angelus Domini: Deum excelsum qui habitat in celo, nosti? Posthumus dixit: Domine, nescio si est Deus in celo, sum enim rusticus, & nulla est mihi sapientia. Arti meæ inferui ab infantia mea, & nihil ab vrbis hominibus audiui quod dicerem. sed & publicum semper fugi accessum. dixit ad eum angelus: Ora Deum, & dabitur tibi sapientia & intellectus. Posthumus dixit: Deum non noui orare, nescio enim quid dicam. Et accepit angelus solam lauri, & scripsit in eo verba orationis, & dedit illud Posthumio, dicens: Manduca illud, & erit amarum in ore tuo sicut fel, ventremque tuum implebit obsecrationibus sapientiæ, & dabit tibi formam orationis & sanæ doctrinæ. Et accipiens Posthumus, manducauit: & factum est os eius amarum. Porro venter eius dulcedine impletus est, & magnificauit Dominum valde. Vere autem credimus in eo impletum illud prophete Ezechielis, vel Iohannis apostoli, qui librum de manibus angelorum accipientes, comederunt: & adimpleti sunt sapientia ad prophetiam. Item angelus Domini tetigit labia Posthumij. Et depulsa amaritudine, lingua eius de Deo loquebatur ingentia, dixitque ad eum angelus: Posthumus, fige genua tua in terra, & faciem tuam ad orientem, & tunc dabitur tibi à Deo quemadmodum possis orare. Et posuit Posthumus genua sua in terram, faciem quoque etiam ad orientem, & infusa est ei oratio, & ait: E. Benedicam te Domine Deus omnipotens rex celestis, qui ignorantibus te nomen tuum innotescere facias, per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, nomen tuum efficies manifestum, ut populum tibi congregaret ex omnibus gentibus adoptiuum. Nam volens mundo succurrere labore laboranti, propter generis humani salutem, vnico filio non pepercisti. Per eum ergo te obsecro, & tuam misericordiam, ut mihi cuncto verum lumen in tenebris constituto ostendas. Tu enim Dñe nosti, quia nullum sciebam, omnino sermonem: & dignatus es donare quod loqueret ad te, & docuisti me quibus te roga rem. Ex me ipso cognosco Domine Deus meus, quia vere cæci vident, surdi audiunt, mutorum linguæ soluantur, claudi ambulant, leprosi mundantur, pauperes euangelizantur, peccatores vocantur. Quis eram ego, quia recordatus es mei? In quo praeualeat apud te pusillanimitas mea, quia requisisti me? Quare nunc peto, ut à sordibus me abluas peccatorum naturalis miseris, quæ me longe tempore pressit. viuebam enim eruditus à parentibus infideliter more gentilium tanquam socius iumentorum? Misisti tu mihi angelum tuum, & percussisti semur meum, aperuisti mihi saxum peccatorum. Ve tacenti de te, quia ignis visionis trucidatur in sempiternum. Ecce in brevi cognoui, quia non est gaudium impijs apud te, nec peccatoribus lætitia post obitum veniet. Nisi ad te conuerterentur, salui esse non possunt: & quoniam non est visum tibi perdere me Domine redemptor humilitatis meæ, ostende mihi in melius, ut in pleno cognoscam Dominum & saluatorem Iesum, & quod non est aliud absque te, qui es benedictus in secula. Hæc oratio sancti Posthumij prima, per quam eum introduxit angelus Domini ad vitam fidei requirendam. Erat intentus ex hoc beatus Posthumus quando ad eum angelus Domini remeare posset: fretus ex hoc sperabat quod esset eum Dominus semper visitaturus, cum autem pauci dies transissent, ecce Posthumus iuxta consuetudinem suam restitit torquebat ex iunco. Et ingressus angelus Domini ad eum, ait: Ave Posthumus. Statimque pauculus surrexit Posthumus. Et ait illi angelus. Vis ducam te ad virum sacerdotem Dei, qui te baptizet in nomine patris & filij & spiritus sancti? Et respondit Posthumus: Domine mi sancte Dei, hoc est mihi obtabile iocundumque valde, ut plene me viam doceas Dei, & quæ sit perfecta salus operum supernorum. Et apprehendit eum angelus Domini à vertice capilli capitis eius, & duxit eum ad quandam nomine Priscum, sanctum virum & timentem Deum, aitque illi: hunc doce quæ sit via Domini, sapientiæ & intellectus: & baptiza eum in nomine patris & filij & spiritus sancti. Porro sacerdos Domini audiens, gratulatus est valde.

DE SANCTO POSTHVMIO, ALPHABET. VI.

desiderat sacerdos non intellexit angelum Dei esse, qui introduxit eum ad se. Statimque angelus in splendida mutatus effigie resulsit in faciem sacerdotis in albis vestibus, vultuq. decoro. Tunc Christi sacerdos timore perterritus cecidit consternatus in terram. Cumque angelus erexit eum, & ait: Ne timeas. conseruus enim tuus & omnium fratrum tuorum ego sum. Oportuit tibi manifestare gloriam Dei nostri, vt scias quomodo hunc doceas verbum Domini, erudiens eum secundum saluationem eius, vt viuat in eternum coram Domino. Hæc dicens, discessit ab eis. Prius autem episcopus accepto secum Posthumio, docuit eum ieiunare. Cui manum imponens, catechumenum fecit. atq. ita velociter baptizauit, docens eum symbolum sacramenti. Qui mox vt baptizatus est, impletus est spiritu sancto, & dixit hanc orationem: Gratias tibi ago Domine Iesu Christe, qui per spiritum sanctum reconciliare me dignatus es Deo patri, & redemisti me à morte & à poena eterna: quam non cedentes in te, consequuntur, peccatorum suorum ponderibus aggravati. Sunt autem peccata plumbo grauiora, quibus ego lætor extractus: & de omnibus iniquitatibus & necessitatibus liberatus, exulto. Vere enim personarum acceptio apud Deum non est, sed misericordia multiplex. Quomodo igitur indignus ego ad sedes accedere creaturæ tuæ, nisi tu me celesti digito tangeres? Fœnum male aridum quod in corporis materia habitare præceperas: velociter mihi voluisti subuenire, inimicum legis tuæ qui mihi in carne dominabatur, subuertens, à sordibus aqua spiritus sancti regeneratione mundasti. loquitur in me anima renouata, quæ longo tempore inter oues perditasiacebat abiecta. Accepto signo letatus sum quasi nominis magni census imperatoris militi infixio reparatur in gratiam. Quasi mutus accepi vocem. loqui cupio filiis tuis, & hymnum narrare in confessione, qm̄ absoluisisti captiuum migrantem. Quæsisisti stultum per sapientiam, vitam donasti, egentem ditasti, mortuum resuscitasti, longe post eum appropinquare tuæ maiestati fecisti: alienū à conuersatione Israel, socium sanctorum tuorum per Christi gratiam esse voluisti. Ideo confiteor tibi, & psalmum dicam nomini tuo, cū me docueris ordinem: psallam tibi, & bñdicam nomini tuo in eternū, & in secula seculorū. F. Igitur Posthumius baptismū consecutus, literas nesciebat sed tm̄ nomen Domini fidei augmento & robore de die in diem crescebat. Accendebatur frater noster studio charitatis, humilitatis vinculo ad vniuersos colligatus fuerat fratres. Charitatis iugum vehementer amabat. cunctosq. fratres q. aderant, ecclesiæ Christi loca inhabitantes, sollicitè requirebat. Studiose psalmos dicebat. corpus vero suū ieiunijs affligebat in oratione Dei quotidie pernoctabat. Agrestes edebat herbas, & aquam frigidam bibebat. Cilicio corpus operum fatigabat, per eternū cursū, vt miserum frangeret corpus: afferens esse peccatum, aliquā ab opere si vacasset. verbositatem sermonis cauebat, diuinis libris accommodabat aurem, iurare omnino detestabatur. mundum se in omni oratione sua exhibebat: plangere non desinebat: Nam cum frequentia pateretur in corpore dæmonum tentamenta, ad nota orationum prædicia conuolabat, & ne amplius somno indulgere videretur, vt mortalia membra foueret, paululum super saxa requiescebat: vt quum duritia lectuli doloribus ageretur corpus, statim ad Deum ad conflugeret opus. Panem etiam suum ad mensuram accipiebat, & aquam ad mensuram bibebat. Nunq. pleno ventre à mensa recessit, nec sitim suam vnq. satiauit, dicens: non esse dignum si carnis voluntas esset implet. Obedientiam vero & fecit, & docuit. Patientia vero superbos & iracundos homines humiliter miti gauit. Sed qm̄ sathanas suggestionibus suis cupiebat propositū ipsius impedire, oculos in cælum leuabat, & statim sanctū adesse sibi sentiebat auxiliū. Talis eius vita vsq. ad senectam fuit, qualis ab initio fuit, cum hæc gerent in eo, vt omnino vsq. ad extremū, suum despiceret corpus: Et si quando infirmitas febrium aut stomachi dolores graui tormento eum afficerent, non dedit indulgentiā morbo infirmitatis, nec calidis vsus est rebus, nec ieiunia minorauit, estimans q. si corpori calido cibo consuleretur, à dño redemptio animæ non daretur. Nam si aliquā valetudo grauis debilita genua fatigaret, ita vt ad vigilias Posthumius exurgere nō valeret, orando & psallendo in stratu suo non desinebat. Si lingua præ siti siccaretur, cordis intima rugiebāt, ne silentio eius hostis animæ diabolus letaretur, aut in opere Dei vir sanctus negligens inueniretur.

Sed cum

Sed cum in tam districtione vita Posthumius permanceret, ad baptizantem suum per
 rexit & ab eo commendatorem orationem poposcit. & sine aliquo victu eremi pe-
 titiuit arcana. ibique multo tempore demoratus innumeras dæmonum insidias pertulit.
 Sed Dominus qui de mundo venerabilem cōuerterat virum, quotidie cor eius arma-
 bat ad sustinendas versutias dæmonum. G. Nota igitur facta est sancto Maca-
 rio, scilicet beati Antonij discipulo conuersatio Posthumij, & celebre eius factum est
 nomen. visumq; est illi, ad hunc abire in eremum. Nam idem Macarius, ab illustri viro
 Antonio monachorum fere quinquaginta millia susceperat gubernanda. Eiusdem
 igitur Macarij exitus de seculo, appropinquabat & dominico gregi quis post eius ex-
 cessum magisterij nomine subrogaretur, inquirebatur. Sanctus itaq; Macarius cum
 ad sanctum venisset Posthumium, excepit eum libenter, præcipue cuius iam ab ange-
 lo fami audierat. Non ergo ille vt hospes, sed eius subtiliter explorare proposuit ven-
 nerat. Porro Macarij adpectibus, Posthumij complacuit conuersatio, & eum fudere
 coepit, vt sancti Antonij anachoretarum principis, non graualetur visitare reliquias.
 Sed cum omni virtute reniteretur, & abire penitus noluisse, in somnis Posthumius
 sine aliquo cunctamine ire iussus, diuinæ contradicere non poterat maiestati. Itaq; cū
 Macario aggrederetur iter multitudinem congregationis monachorum quæ à solo gu-
 bernabatur Macario ingressus, de quo sepe diximus, corpus sepeleisse magistrum, cum spi-
 ritus eius vocatus est ex seculo. Qui cum se in extremo vite istius temporalis adspi-
 ceret, aduocato ad se sancto Posthumio, ita exorsus est eis. In frater tempus resolutio-
 nis meæ instat, quapropter audiens bonum testimonium de te, sinem senectutis meæ
 debilitatis suppositui gressibus ad pertingendum visq; ad te. Nunc igitur bene fecisti ve-
 nire mecum. Suscipe ergo paterno amore gregem Dei ad regendum. Noli querere
 quod tibi utile est, sed quod multis, vt salui fiant: ne ergo neq; suscipiendi honoris
 gratiam, mercedem à Domino recepturus tempore oportuno. Tunc sanctus Posthu-
 mius pedibus eius, prostratus, ait Charissime pater, quomodo mihi tam magnæ multitu-
 dinis curam imponis, rustico homini, literas nescienti? provide igitur ex eis meritum
 hominem, qui possit cum solitudine tantas animas regere populorum. Tunc Maca-
 rius ait Posthumio: Excusationes non audio, neq; causas recipio. hi enim omnes sub
 tua ditione manebunt, nec alius est tantæ abstinentiæ vir, qui possit istius populi gu-
 bernare animas, ac sollicitè pertractare. & vt certius dicam dilectissime frater, te electi-
 one sua Dominus designauit ad suscipiendum hoc ministerij locum: nequaq; ergo coe-
 lesti poteris contradicere iussioni. Nihil ex hoc Posthumius locutus est Macario. sed
 dum eius verba secum in animo volueret, Macarius emisit spiritum, statimq; populo-
 rum ingens turba intente ad funus cœrunt. ipsi psalterium multitudine, diuersum hym-
 norum vocibus quasi vno ore laudes Deo canebant, donec corpus ad sepulchrum de-
 duceretur humanum. nemo tamen vehementer dolebat, eo quod sanctus Macarius
 tam velociet monasterium relinqueret, quoniam Dominus similis ei Posthumium
 gregisuo magistrum prouiderat. H. Tribus ergo diebus post sancti Macarij de-
 cessum orabat Posthumius, vt acciperet de celo fontem doctrinæ per Iesum in spi-
 ritu sancto, vt posset tantam populorum militiam docere prudentiam. Tercio igitur die
 venit ad eum secundum consuetudinem, qui eum conuerterat angelus, & locutus est
 ad eum: & constituit eum monasteriorum doctorem & principem, in eum locum à
 quo Macarius recesserat: deditq; ei formam spiritualium præceptorum, & abiit. Por-
 ro Posthumius congregatis fratribus sanctis, aperiens os suum, locutus est eis, dicens:
 Audite filii verbum, quod Dominus locutus est vobis, præclaram preceptorum ius-
 titiam & charitatis regulam sensibus nostris volens infundere. paternæ enim voce io-
 quor ad vos in nomine Domini nostri Iesu Christi & spiritus Dei nostri. Accepi em
 formam de manu angeli, vt dicā vniuersa quæ acciderint sensui meo, ad vestram edifi-
 cationem. Intente igitur prebete aures: Deus ipse mandauit, quod de ore meo pro-
 cedit: Prima est enim mandati confederatio, in omnibus vos obedire maioribus. Se-
 cunda mandati est subiectio, vt in timore casto seruiatis Domino. Tertia positio est,
 vt temperanter & pie & iuste viuatis in hoc seculo. Quarta mandati ratio, vt corpo-
 ra vestra affligatis per omnia, quo possitis acquirere animarum salutem, domando ie-

funijs, ac mortificando carnem, quia hæc est delectatio honorū operū. Quinta consti-
tutio, orationis frequenter instare, sicut & Apostolus ineficenter orare nos iubet.
Orantes quippe semper ac ieiunantes, & fidei dona in memoria mentium tenebimus
infixa, vt possimus scatentiū dæmonum superare naturā. Sequitur aliud genus erro-
ris, in quo maius est animæ damnum, superbiz malum per oia esse cauendū: hæc ange-
lum in primordio mundi de coelo deiecit: & nouimus superbiam originale esse pec-
catum. Ad quā excludendam de cogitationibus nostris Deum semper deprecemur
vt donetur nobis forma humilitatis. Accedit & alia infectatio mortis in corpore, si
secularium viciōz causa monachorū sollicitet quenq̃. Funiculum vero charitatis ante
oia inter vos habete, fide continua in spe manentes qm̃ ad regnū Dei si finitatis æter-
nitatis. Cura ergo disciplinæ monachorū perfecta est dilectio. Hæc vincula charita-
tis & pacis exoriant sine avaritia. Igitur in dilectione sincera modus sufficiens est præ-
sentibus: & q̃ inuicē diligunt, filij regni vocabuntur. Perfectius inuicem diligētes, ipsi
sunt qui manducant panem in regno Dei sine macula. Perfecti ergo eritis, si mundum
sacrificium charitas in odorem suauitatis zelo succendet. Gaudebit enī dñs Iesus in
vobis, q̃ fecistis fideliter qd ipse mandauit. Nam prima legis in monte Syna ordina-
tio hæc ad Moysen data est: Diliges, inquit, dñm Deum tuū ex toto corde tuo & ex to-
ta anima tua. Secunda: Diliges proximū tuū sicut teipsum. Vacat enī dilectio Dei, ni-
si iungatur & proximi. Plenum ergo præceptū veritatis, vt maneat in sensu indiui-
dua regula charitatis. Tunc ergo dilectio beata erit in pleno, si colla obediētiæ posue-
ritis proposito. Obedientia q̃q̃ in congregatione laudatur. Nihil vobis p̃derit filioli
si diligitis inuicem, & nō vultis inuicem obedire. Dilectio sine obedientia facit crimi-
nosum, & conscientia ægrum. Quō enī gramen seminales impedit fructus, sic inobe-
diens homo frustra ieiunat, & orationis nullum accipit fructum. Igitur qui in vno esse
concupiscunt, & viuere mente cōmuni disposuerūt, hi consilij maioribus seruiāt, qd-
ex cōsilijs processerit patrū, hoc faciat q̃ a perfectione adhuc procul est. Quicūq̃
frater oneris quippiam collo suo portauerit, nec quidē sustinet de humero suo onus
extare, si abbas præsens fuerit, reperiens aquam scatiuā siue germinantē, præter abba-
tis consilium diuerterit ad bibendum, aut alterius fratris secum comitantis, etiā iunio-
ris, peccatū fecisti qui præter benedictionē aquam potasti. Quod si calor solis exarse-
rit, & volueris bibere, & abbas ad te domandū prohibuerit: si vel mente in armuraue-
ris, deliquisti. Deinde si in via calcaueris spinam, nō est educenda donec abbas præce-
perit. Procul ab inuicem contextas vites sternite. Cum ad dormiendū seceditis, in-
terstitium cubitus habeatur vnus: ne, dum ad inuicem proximant corpora, nutrian-
t libidinis incitua. I. Porro negotiū noctis, propter lucifugas dæmones & nocti-
peras, in spiritali ope peragatur. Expectatis autē nulla de secularibus causis ingerēda,
donec ad galli cantū fraternalū orationum cōmunis hora succedat. Alterius vocis
cātus altēz nō excitet ad orandū: sed cum suū pectus tundere cœperit, q̃ primū ex-
perrectus est, puocetur etiā ille qui dormit, exurgere. Sepe enī sathanas somno ani-
mam captā nocturnis inuoluit tenebris, vt ab orationis patrocinio separata sit, ope-
rante diabolo socio tenebræ. Ideo dico vobis filioli, vigilate: q̃a nescitis qua hora sur-
veniet aiarum. Studete igitur cōplacere Deo, conuersationē habentes spiritalē. Diui-
na mandata in dilectione Dei cū sapiētia, legis præcepta in tabulis cordiū vestrorum
sint: nec quidē amplius sapiatis, q̃ simplicitas confirmat scripturarū Dei. Multi autē de
Deo aliter sentientes, exciderūt a dilectione ipsius & proximorū suorū. Qui autē hu-
iusmodi sunt, audiant Baruch prophetā dicentē: Pax iustitiæ & honor pietatis. Sic enī
videns populi sui dilectionē fraternitatis esse incorruptā, inter cunctos facit eos ami-
ciz Dei fieri socios. Quoniā q̃ diligūt Deum secundū boni opis gloriā, inuicē in ope-
ribus bonis irritam faciūt vitam istius mundi: pphanātes quidq̃ ex diabolo est cogi-
tationum malitū in cordibus Dei seruo: qm̃ cupiūt anachoretarum perfrui vitā, si
corpus abdicāt adhuc in terra positū: iam celestibus delectent, nihil terrenū prorsus
exquirāt: ve iam seculariū tenebrarū causas conculcantes ac prosperēntes. Verum q̃a
celestibus regionibus apti, vos satis placere conuenit creatori, virgines mente & cor-
pore permanētes, fructus fidei & limam sermonis q̃ maxime conseruātes: ne phas est

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

enim vt monachū quis rephendat in modico vel in maximo. Irreprehensibilis em̃ nos esse oportere Apostolus docet, & vt sermo noster in gratia sale semp sit conditus, s. condimēto q̃ nos euangelista condidit, dicens: Vos estis sal terrę. Quod peto vt nō in vobis euanescat, ne forte cū euauerit, extra congregationē multitudinis foras pron- ciatur, lingua inimicorū quotidie conculcandum. Hoc ūt obsecro filioli, secundum formam quę mihi data est de manu: angeli, fugere lingua detrahentiū iniquorū, qui mordaci dente, etiam sine causa ecclesię Christi insultare festinant. Dissimiles quas habetis inter vos, p̃ncipe ab inuicē: scientes dominū nostrum nō esse dissensionis, sed pacis. Si quā igitur scandala inimico suggerente frater habet aduersus fratrem, propter obedientiā fide extrane dimittatq̃ nū ego non ex me loqr̃, sed ex Deo, q̃ in manu nun- cij sui docuit me. Et si obedientiā p̃lato prebueritis, hospitalitatē peregrinant, ex p̃- cepto dñi facitis. Si fieri potest, nullo pacto miles Dei debet irasci, nō solum ad socios, verumetiā ad extraneos. In quocunq; negotio nullus seculariū seruum Dei audeat in- dicare: q̃a inter se & illum distat. Nō patiaris coniugari iudicio tecum cōstendere: me- lius est cr̃m monacho, fraudē & iniurias sustinere, q̃ vt audiatur vox militis Christi in clamore. Nō decet monachū causa pecunię esse negotiatorē sed celestiu bonorū lu- cra mercantē. P̃dicet verbi salutis: aīas inuitet ad cælū: ad nihilū deducat seculi de- sideriū. Cor cr̃i christianū exultat, maxime serui Dei tyrannū fraudatorē animarū, diuine virtutis oratione expugnat. Quod si terrores aliq̃s intulerint, currat ad auxilii crucis: statim ille recedet: versutia eius crebris orationibus & ieiunijs deuincit. Filioli qd̃ ad vestram pertinet curā, si aduersus vos conueniant dēmonū cistra: Potestis & vos multis adiuuari agminibus angelorū. Sed cum dēmonū cateruq; crescere cōperint oculos vestros ad cælū leuetis, dicentes: Dñe Iesu Christe, adiuua infirmitatē meā. Tunc sermo vobis prophete Elisei cōueniet aduersus eos, q̃ de Samaria comprehen- dere eum venerant, q̃ terrenti se puero suo respondit: Aperi dñe oculos serui tui, & vi- deat q̃ plures sunt nobiscum q̃ cum illis. Statim ergo ad adiuuandū nos angelorum Dei legiones aduenient, q̃ fidei vestrę auxiliū prębeant. Hęc sunt filioli mādara, quę vt pusillanimitas cordis inuenit, vobis de diaboli certaminibus explanauī. Nolo aut̃ ea quę nobis ipso immitte acciderunt, silentio p̃terire, vt & vos possitis malitijs eius resistere. Quadā die in monte sedenti mihi ingens velut milieum turba occurrit. Ego autem deposito om̃i terrore, genibus prouolutus humo, vt cederē orabam, dominū inuocans redemptorem. Tunc turba quę venerat, velut stipula quę a vento rapitur, nusq̃ comparuit. Gratias ergo egi domino per Iesum Christum dominū no- strum, q̃ meo certamini finem imposuit cito, & orationē meā illico exaudivit. Mul- tas itaq; insidias passus sum, & ex om̃ibus me eripuit dominus. Vnde & vos filioli cō- stantes estote, quia mitis est dominus ad liberandum nos. Amate ergo dēminū, odite malignū: & Deus misericordię erit vobiscum, vt possitis eius insidias euadere, Amen.

Posthumijuit finis.

PROLOGVS IN VITAM BEA- ti Onuphrij eremita.

K,

Eat Onuphrij vitam, inter græcorum scripta nuper repperi, vt quon- dam d̃ venerabili ac prudentissimo viro, scilicet Gregorio, ipsius gr̃ca narrante, cognoui: Hanc Paphnutius vir quoque sanctissimus, græco sermone rexit ab exordio. Quem ego secutus, a græco transfusi in la- tinum, largiente domino, vt eius probabilis vita secundum vires meas manifestata, admirationem legentibus prębeat & imitationem. Non perpēditę quę- so mei sermonis rusticitatem, sed tanti laboris animo reuoluiue lōganimitatem: quum vir Deo plenus patienter sustinuit, dum mundanę vanitatis gloriam spreuit, & cele- ste regnum districte viuendo sibi nec hære ditauit,

VITA

DE S. ONUPHRIO, ALPHABETVM VII.
 VITA ET CONVERSATIO BEA-
 ti Onuphrij eremita, a beato Paphnutio abbate edita.

EAte memorie Paphnutius quedam cogitationū & actuum
 ieorum secreta taliter referauit, dicens: Quodam die dum ego
 Paphnutius solus tacitusq; sederē, cogitauī in corde meo, qđ
 desiderā peterem, & vniuersa loca sanctorum monachorum, piazq;
 conuersionis habitū lustrarem, ac qualiter Deo ministrarent,
 considerarem. Vnde factum est, vt tacitus iter arriperem, & in
 eremum cursu desiderabili properarem. Panes itaq; cum aqua

exiguam mecum portauī, ne deficerem à labore itineris cepti. Quarto autem die per
 actio, alimenta quę mecum sumpsi defecerunt: meaq; membra nullo victu refocillata
 vires perdidērunt. Moxq; diuina illustrante gratia, mors imminens ablata cōstrum-
 ptisq; viribus iter arripui, atq; dies alios quatuor nihil gustando peregi. His itaq; com-
 pletis nimium fessus, humo prostratus iacui velut mortuus. Extemplo quoq; celesti
 solatus adiutorio, assistere mihi vidi virum, gloria mirabilem, splendore terribilem,
 polchritudine laudabilem, magnitudine procerum, adpectu præclarum. Quem vt
 adspexi, vehementer obstupui: sed tamen ille volūptacido accedens, nūc manūs, nūc
 labia mea tetigit, mihiq; vires potenter restaurauit. Continuo lætus surrexi, Deoq; fa-
 uente, per solitudinem exinde decem & septem dierum cursum direxi: quousq; ad so-
 cum, quem dominus mihi famulo suo indigno providebat ostendere, perueni: illic ab
 itinere labore cessauī. Igitur dum fessus requiescerem, & qđ egre profectus essem cogi-
 tare: virum procul adpectu terribilem vidi, in modum bestię pilis vndiq; cir-
 cumseptum: cui tanta scilicet capillorum prolixitas erat, vt corpus illius ipsorum dif-
 fusione tegetetur. Pro vestimento quoq; solus herbisq; utebatur, quibus subteriora
 renum tantummodo cingebat. Tali vīlo homine, nimio perterritus sum terrore, an-
 xiatas vltra qđ credi potest timore & admiratione: quoniā tam mira forma meis oeu-
 lis nunq; fuit ostensa in humana specie: quid facerem, ignorauī: sed quantum valui, su-
 gam peti, montemq; propinquum concito cursu ascenditibq; tremefactus corruī,
 atq; me sub frondium densitate à facie illius abscondi, multa dāns suspiria. Defeci pe-
 nē ætate & labore abstinentię. Hic vero dum me cernebat in monte iacentem, voce
 nimia clamauit & dixit vir Dei, descēde de monte, noli timere: ego enim sum homo
 passibilis, tibi similis. His itaq; consolatus verbis, mentem recepi, moxq; descendī, &
 ad virum sanctum peruenī, atq; pedibus eius me timidus prostrauī. Ille quoq; me pro-
 hibens ante se iacere, surge, inquit, surge: ego enim es Dei seruus, & vocaris Paphnutius,
 sanctorum amicus. Statim surrexi. & quis esset, tamen lætus ante eum sedi, iam ser-
 uenti desiderio, quis ipse, & qualis eius esset vita cupiens dinoscere, diceñs: Ecce, votū
 adimpleuit, qui me per hanc eremum direxit. En artus mei fatiscētes, aliquid sentīūt
 solarium: sed mens sitibunda non adhuc inuenit refrigerium. Idcirco te senior corde
 deuoto deprecor, atq; per illum, ob cuius amorem huius solitudinis in deserta habitas,
 te confessor, vt vnde sis, aut quō voceris, seu quando huc aduenieris, apertis mihi ver-
 bis denuncies. Et vir Dei recognoscens, qđ libenti animo sententiā sui laboris audire,
 dixit mihi: L. Quoniam te frater dilecte, auida mentē vitę meę longas erumnas
 velle scire video, repetere me tibi nō dubites has ab exordio. Ego, licet immeritus,
 vocor Onuphrius. & ecce non minus sunt qđ lxx. anni, qđ in hoc deserto laboriose vi-
 xi. Cum seris conuersatus sum crebrius, pro pane comedi iugiter herbarum fructus,
 in montibus & in speluncis & in vallibus meum reclinaui miserabile corpus. Tot an-
 nis neminem nisi te solum adspexi, alimentum à nullo hominum sumpsi, in monaste-
 rio Hermopolim dicto, nutritus in provincia Thebaida nominata: vbi simul pene
 centum monachi debebant. Porro vita illorum talis extitit, vt more & actione eęqua
 nimirum omnes viverent, & vno corde & vno spiritu, iugo ac disciplinę sanctę regu-
 lę colla submitterent, atq; fluctus huius seculi omnino non formidarent. Quicquid

L. ij. vni

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

vni placebat, cunctis placebat. Mente sancta, fide pura, charitate perfecta ante Deum
 incerebanti: cui die nocte omni mansuetudine & patientia ministrare non cessabit.
 Tanta his erat taciturnitas cum abstinentia, ut nullus audiret nisi cum iusta interroga-
 tione, vel recto responso reddere verbum. Ibi quoque pabulum sanctae doctrinae ab
 adolescentia suscepi ubi regularis vitae normam à fratribus didici, à quibus: maxime
 diligebam: ab his, qualiter instituta mandatorum Dei servare de berem, diligenter
 instruebar. Profectio vitam beati patris nostri Heliae, venerabiles fratres meos audiui
 frequenter laudare, qui se in eremo in tanta abstinentia & oratione studuit assilgere,
 ut maximam virtutem à Domino meruisset accipere: & igneo curru transmissus, spi-
 ritus sancti dona quae habuerat, discipulo impartiri, ac adhuc longaevis fratri, mortis
 poenam non videre. M. Insuper ad exemplum, beatum Baptistam Ioannem
 protulerunt, qui in novi testamenti serie clarissimus effulsit, perque plurima annorum
 spatia diuino mandatus officio, corpus suum maceravit, donec in Iordanis vnda re-
 demptorem mundi baptizare dignus existeret, atque ipsum Dei agnum esse digito
 suo demonstraret. Ego vero quum talia eos recitantes audissem dicebam illis: Quare
 seniores mei vitam & miracula eorum oblitiscimini? aut cur illorum facta tam assidue
 commemoratis? An sunt vobis fortiores qui desertum habitant, an leuiorcs? At illi
 respondentes, dixerunt: Fili, fortiores nobis sunt, quia sine adiutorio humano vi-
 uunt. Nos itaque alter ab altero conspiciuntur, pariterque diuinum officium à nobis
 celebratur. Si quando cibum cupimus, paratum reperimus: si quando infirmitas, ac
 aliqua corporis imbecillitas irrepserit, statim cura fratrum cum omni sollicitudine nos
 adiuvat. In ædificiis lucide constructis habitamus, in quibus & ab æstus solis cooperari
 sumus, & ab inundatione pluviae, & à turbine venti ac tempestate manemus defensi.
 Monachi vero qui in deserto sunt, nihil consolationis nisi à Deo recipiunt. Si quando
 angustias aut tribulationes perpessi fuerint, vel cum diabolo antiquo humani gene-
 ris inimico pugnare coeperint, quis eis est? A quo adiuvatur? Sed quibus humanum
 alit est solatium, constat eos habere diuinum. Et si esuriunt, quis eis panem dabit? Si si-
 giunt, quis eis aquam tribuit, ubi panis & aqua non est? Maximus labor in deser-
 tiis locis esse non dabitur, ubi nihil necessarium reperitur. Primum ergo, quando
 in solitudine de finium habitat, in Dei timore certant firmes stare. In fame & siti,
 in labore & passione corpora sua cruciatur: contra diabolicas insidias viriliter dimic-
 tes & ut vincant, contra tela nequissimi ignea gladijs spiritualibus pugnant. Antiquus
 etenim ille hostis, totius inuentor iniquitatis, studet eos subvertere, & in consortium
 malitiae suae implicare, atque de bona voluntate quam inchoabant, retrahere, & men-
 tes eorum mundania voluptatibus iterum irretire, ut in opere cepto satiscant per-
 sistere. Omnipotens ergo Deus, qui non derelinquit sperantes in se, circumdat eos ar-
 mibus suae potentiae, ut hos incuriosae hanc non valeat proferre, quos protegit cel-
 stis diuinae misericordiae. Quapropter ad eos angeli Dei ingerit mittuntur, ac per
 manus illorum quaecumque necessaria crebris eis administrantur. A quem de petra
 hauriunt, quod interpretatur Christus. Scriptum est enim Sancti qui sperant in do-
 mino habebunt fortitudinem: sument pennas ut aquilae: volabunt, & non deficiet
 currens, & gressus eorum non labentur. Et alibi Qui sument, de superno fonte con-
 diuntur, & herbarum folia in ore eorum tanquam favius mellis dulcescunt. Si autem aliquan-
 do diaboli aduersus eos colluctatur, protinus surgunt: manus suas ad dominum ex-
 pandunt, preces ante diuinam maiestatem fideliter fundunt: mox auxilio coelesti sub-
 leuantur, & dolosa iacula inimici penitus destruant. Non intelligi sili, qualiter in psal-
 mo legitur: Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non
 peribit in æternum? Et iterum: Exaudiuit eos dominus in die tribulationis, & de om-
 ni angustia liberauit eos. Enimvero vnusquisque propriam mercedem accipiet,
 secundum suum laborem. Beatus est enim vir, qui semper est pauidus, & voluntatem
 Dei in hac praesenti vita & fragili studiosus agit. Certissime scias o fili, quoniam
 angeli Dei sanctis ac iustis viris quotidie simulantur, atque virtute superna corpo-
 ra & animae illorum ingerit illuminant. N. Tali denique ratione ego pauper Ombri
 in sanctissimis patribus in meo monasterio subtiliter instructus, corpi tacita mente
 tracta

tractare, q̄ gloriosa felicitate perfruuntur in caelis, qui certamina laboriosa propter
 amorem dñi tolerarunt in terris: cor meum ardebat, mens mea desiderabiliter ferve-
 bat mundi gaudia penitus spernere. patriæ celestis toris viribus appropinquare, si-
 cut Psalmista edocet, dicens: Mihi aut̄ adhaerere Deo bonum est, ponere in dño Deo
 spem meam. Dumq; hæc sollicitudo excogitare, nocte silenti concitus surrexi, paruum
 panem mecum detuli cum exiguis leguminibus, vt vix vsq; in quartā diem sufficeret
 sicq; secundū Dei dispensationem & eius pietatē profectus sum, vt mihi ostenderet
 meq; habitationis locum. Egreidente aut̄ me de monasterio in montana, veni in de-
 sertum: cogitansq; vt manerem ibi. continuo lumen splendidū ante me, quasi obuiās
 mihi, vidi. Quo viso, valde timui. Idcirco q̄q; putavi, me debere ad monasteriū regre-
 di, vnde exiui. Exemplū aut̄ de radio prædari luminis vir aspectū pulcherrimū ac-
 cessit ad me, & dixit mihi: Noli pauescere. ego em̄ sum Dei angelus, tibi ad custodiē-
 dum ab ortu tuo providentia diuina destinatus, vt iubente Deo tecum manerem. &
 te in hanc eremum ducere. Perfectus esto, humilis incede coram dño, cum gaudio la-
 bora, cor tuum in custodia conserua, viue sine querela, in bono opere perseuera. Ego
 vero te non derelinquam, donec animam tuā in præsentiam summæ maiestatis offerā.
 Hæc locutus est mihi angelus, iter inceptū mecum comitatus. O. Pergebamus ita si-
 mul, lex miliaria vel septem, & ad quendam venimus speluncā nimis decorā. Appro-
 pinqui, volens sciscitari, si forte quispiam intus maneret. Secundum consuetudinē mo-
 nachorum clamare coepi, benedictionē humilime petri. Inde virum sanctissimū exi-
 re vidi, quem prostratus humo tenus adoravi. Ille vero manus suas mihi porrexit, de
 terra me eleuauit, osculum mihi pacis tribuit, atq; dixit: Tu es em̄ frater meus, & eremi-
 ticæ cooperatoe vitæ, o fili ingredi. Deus tibi concedat, vt timor eius in te perma-
 neat, opus tuum in illius conspectu cōplaceat. Statim cum eospectum introiui, diesq;
 plures apud illum pausavi, opa eius cupiens discere, & solitariam habitationem curio-
 sius inuestigare, ipse quoq; vt meum desiderū agnouit, consiliū honorabile mihi præ-
 buit: ac qualiter infidas diaboli superare deberē, verbis charitatis grātanter potesce-
 rit. Transactis itaq; quibusdā diebus, talibus admonuit me verbis, dicens: Fili surge,
 mecum perge: interiora deserti debes intrare, & in alia spelunca solus habitare: ibi si
 viriliter dimicas, oia demoniorū tentamenta superas. Idcirco vero Deus in hoc desce-
 ro vult te probare, si mandatis eius fideliter velis obedire. Fidelia oia mandata eius
 confirmata in seculum seculi, facta in veritate & æquitate. Vir aut̄ sanctus hæc dicēs,
 surrexit: & mecum in interiora deserti iter quatuor dierū perrexit. Quinta vero die
 deuenimus in locum, qui Caliodiomes dicitur tibi palmæ propinque erant. Tunc vie
 Dei inquit: Ecce fili, vide locum quem tibi dñs præparauit ad manendū. Fuit aut̄ ille
 mecum spacio triginta dierum, & edocens me serbare cuncta diligentia doctrinam Dei
 mandatorū. Quibus ita peractis, oratione sua sancta dño me commendauit: & sepa-
 ratus a me ad propria remeauit. Per singulos vero annos solitus erat me visitare, ac
 quali industria & simplicitate deberē viuere diuinis alloquijs nō cessabat admonere.
 P. Quodam autem tempore iuxta consuetudinem ad me veniens, inter verba sa-
 lutationis prostratus in terrā corruiti dñsq; remittens animam, obdormiuit. Quod
 cum viderē, nimis sum contristatus: & deuolutus humi, lachrymis obortis, vberime
 fleui. Corpus eius mox accepi, & secus Caliodiomeā terræ cōmendauī. Dum aut̄ ego
 Paphnutius a viro sanctissimo Onophrio, rationis huius loqueliam audire, inquam
 ad eum: Pater sancte, laborē esse non modicū iam sentio, quem pro nole Christi tole-
 rasti in hac eremo. Vir sanctus respondit: Mihi frater crede diuinitus in deserto su-
 stinui, vt sæpius putarem me morte superari. Ab spe etiam multoties vitæ, vt vix ha-
 bitum in corpore sentirem remanere. Per diem æstu & igne solis ardētis vrebar, ro-
 re & pruina infectus fame & siti defectus. O quāta & qualia passus sum. Non sufficit,
 neq; quēpiam decet plagas ac labores enarrare. q̄s homo moriturus pro Dei viuētis
 amore debet tolerare. Reddet dñs mercedē laborū sanctorū suorū: cuius diuitiæ sicut
 nō augē, ita nequāq; minuent. Per quē em̄ fame, sitim, frigus & æstu, atq; multigenæ
 cruciamentā molestiā sustinui, potē est cū diuinis celsisq; inter angelorū cateruas
 me cōsolari: alimētū vero spiritui corporalia, vt dignus acciperē spiritualia. Sanctus em̄

angelus quotidie panē mihi offerebat, & aquā pro mensura ministrabat, vt corpus meū cōfortaret, ne deficeret, & iugiter in laude Dei perseueraret. Arbores palmarū ibidem constitutæ erant, quæ duodecies in anno dactylorum fructus germinabant. Quos per singulos dies colligens, pro pane edebam, mixtos herbarum folijs: & erāt in ore meo tanq̃ fauus mellis. Nam in euangelio legitur: Non in solo pane uiuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Frater Paphnuti, si implere studes voluntatem Dei, omnia tibi necessaria præparantur ab eo. Vnde ipsa veritas admonet, dicens: Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibatis, neq; corpori vestro quid induamini: scit enim pater vester, quia his omnibus indigeris. Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiciuntur vobis. Q. Cumq; hoc à beato viro Onufrio intentius auscultarē, mirans in sermonibus & actibus ac laboribus illius, dixi: Pater benigne, die dominico vel sabbato communionem percipiebas ab aliquo? At ille respondens, ait: Omni die dominico vel sabbato angelum domini paratum inuenio, sacrosanctum corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi secum deferentem: de cuius manu mihi preciosissima donantur munera, vt atq; meæ salus perpetua. Verum etiam omnes, qui vitam spiritalem ducunt in eremo monachi, tali participant gaudio. Hi vero sancti eremiti, qui hanc solitudinē habitant, si fortasse aliquando videre hominem desiderant, illico in cælum ab angelo deportantur: visionem illie animæ iustorum, fulgentium sicut sol in regno patris eorum, ibi multitudinem contemplantur angelorum, suarq; animas ceteribus mixtas beatorum. Quare omnes qui in agone contendunt, tota mente, toto corde, totis viribus in bono opere seruent, quatenus gloriam cælestis patris cum Christo & cum sanctis mereantur possidere. Ista deniq; omnia, venerādo Onuphrio narrante, cognoui iuxta summitatem ipsius monticelli, vbi obuiam mihi. Ita videlicet gaudiū meum impletum est, vt omnem aduersitatem, quam in itinere tuleram, traderem obliuioni. Credo, inquam, pater, inter felices me deputari, q̃a videre te & opera tua egregia promerui. Verba tua nimis pulchra, omni dulcedine mellita, ita mei penetrant cordis intima, vt possum dicere cum Psalmista: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mei & fauam ori meo. Qui ait: Fili, me cum vade locum meæ habitationis conspice: parcamus paululum verbis. Continuo surrexit, præiuit: secutus sum. Duxit me secum quasi trium militiorum iter: venimus Calidiomeam in spiritalem locum, arboribus palmarum gratanter ornatum. ibi preces domino fundimus: eisq; completis in terram sedimus in diuinis altercantes eloquijs. Sole iam iamq; in occasum verso, vidi panem positum cum aqua exigua. Vir etenim Dei sentiens me fatigari, dixit mihi: Profecto fili, cerno te periclitari, nisi cibum capias. Surge ergo, & comede. Cui inquam: Viuit dominus, & benedictus dominus Deus meus, in cuius conspectu erimus: non manduco, neq; bibo, donec charitate pura pariter cibū sumimus. Igitur vix eum coegi, vt faceret quod volui. Veruntamen vt meum agnouit desiderium, panem fregit, tribuit mihi: manducauimus, & saturati sumus: nobisq; fragmenta superfluerūt edentibus. Noctem illam in somnem pene duximus, diuineq; laudibus immorati sumus. Mane facto, post horam orationis, videbam vultum eius pallore ita mutatum, & qd acciderit, quæ uiuab eo. Qui ait: Non expauescas frater Paphnuti, quoniam omnipotens Deus recto itinere in hanc solitudinem direxit te, vt honorifice sepelias me, atq; corpus meum commendes terræ. Hac etenim hora anima carnis vinculis absoluitur, atq; ad creatorem suum in cæleste regnum deportatur. Frater amantissime, quando redieris in Aegyptum, memorare mei in præsentia fratrum tuorum, & in conspectu omnium Christum colentium. R. Hæc est postulatio mea, quā imperaui à domino Deo. Si quis oblationem ob amorem nominis mei ante conspectū domini nostri Iesu Christi, & ad laudem eius immolat, ab omni tentatione diaboli, & à vinculo prauitatis humane liber existit, atq; cum sanctis angelis in regno colorum æternæ hereditatis capax fiet. Si quis vero oblationem non valet offerre, vel præ inopia redimere, is in nomine domini & ad honorē illius elemosynam pauperi tribuat. & ego orabo pro eo in conspectu Dei, vt dignus in cælestibus vita superna perfrui valeat. Si quis neq; oblationem, nec elemosynā potest offerre, pro charitate mea incensum dno

DE S. PAPHNVIO, ALPHABETVM VII.

domino Deo nostro in odorem suauitatis illi accendat, & ego rogo pro eo, vt gaudiū perenne possideat. Cui inquam: Pater mi, ne irascaris si loquar: is incensum nec quis habet, nec facultatis aliquid, vn de Deum placare potest: vt tamē tua bene dictione nō careat, in quacūq; tribulatione te inuocet. Tunc ille respondit: Si quis pauper in deserto vel in aliquo alio loco oblationem aut elemosynam seu incensum non habeat ad immolandum: surgat, & manus suas ad dominū extendat: ter dominicam orationem, id est, Pater noster, pro me cum intentā mente, & in nomine sanctæ Trinitatis psallat. Ego vero pro ipso ad dominū intercedo, vt vitæ celestis mereatur particeps fieri cum omnibus sanctis Dei. Iterū dixi ad eum: Domine, si dignus essem aut si donis gratia tuæ mihi liceret, post obitum tuū locum istum libentissime obtinerem. Ac ille ait: Nequāq; tibi fili conceditur, nec ideo misit te Deus in peregrinationem istius solitudinis, vt hic obtineres locū habitationis: sed vt cum iustis qui, in desertis sunt, gratales. & intimare ea studeas mundo, quæ cognouisti in eremo. In Aegyptū perge: ibi esto usq; ad finem vitæ tuæ. Opus bonum perface, & accipies coronam perpetuæ gloriæ. Hæc cum homo Dei loqueretur, aduoluit sum pedibus eius, dicens: Pater charē. scio enī quia quicūq; petieris à Deo, dabit tibi dominus propter immentem laborem certaminis longissimi, q̃ corpus tuū afflixisti lxx. annis pro nomine domini: præbe ergo mihi munera tuæ sanctæ benedictionis, quatenus tibi in virtute efficiar similis, & tua interuentione spiritus meus dirigatur, & in futuro tecū participari merear. Qui mox respondens, protulit ista: Paphnuti, ne cōtisteris: petitiū tua tribuente domino, erit stabilis. Sta in fide, viriliter age, oculos cum mente ad Deū erige in mandatis corroborare: bonum facere impiger contende, & vitam æternā apprehende. Protegant te angeli Dei, & conseruent te ab omni consilio prauitatis, vt purus ante Deum & immaculatus in die sui examinis inueniaris. Post hæc surrexit, & ad Dominū lachrymans orauit, genus flexit, atq; subito dixit: In manus tuas Deus commendo spiritum meum. Cumq; hæc dixisset, lumen splendidum corpus eius obumbravit, & in ipsius claritate luminis anima sancta carne soluta est. Repente vero vocem angelorum multosq; audiui, laudantium Deum, & in discessu sanctissimæ animæ sancti Onuphrii, æthera scilicet angelicis canticis resonantia, gaudium inriffabile astris intulerant, per quæ celestes exercitus animi militis indyri celis inuexerunt. Mox oculi mei flexu profluunt, interiora gemitus producunt, lachrymarū riuī manarunt, planctus mei miserī Paphnutii exuberant: illud flebilis planxi, q̃ quem vix inueni, diuitias habere non potui: Deinde tonicam meam per dimidium scidi: vna parte indutus sum, in alteram collocaui corpus beatū, & sepeliui illud in sepulchro, quod excilium erat de petra. Tunc videns me solum remanere, iterum corpi lugere. Ita mœrēs surrexi, specusq; illius habitaculum intrare volui. Deniq; me adstante, ipsa spelunca cecidit cum magna ruina, & palms radicitus erutz, simul procubuerunt. Cognoui itaq; ego Paphnutius, q̃ non esset voluntas domini, me in illo loco habitare: cecelli inde, in Aegyptum redi: ubiq; ecclesie resuli, quæ vidi & audiui.

Sanctus igitur Onuphrius obiit mense iunio, die xi. id est, tertio ianuariæ mensis, ibi benedictio eius præstantur usque in presentem diem: ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, cui est honor & potestas in secula seculorum. Amen.

DE SANCTO PAPHNVIO. S.

Idimus & aliud monasterium sancti Paphnutii hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis anachoritis, & vltimi habitator fuerat: deserti in regionibus Heracleos, splendide urbis apud Thebaidam. De hoc ergo fidelissima parū narratione compertimus, q̃ cum fuisset vitæ angelicæ, quodam tempore orauit ad Deum, vt sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur. Assistēs vero angelus Dei, respondit ei, q̃ similis esset symphoniacō cuidam, qui in vico cantandi arte victum quæ-

rebat. Tunc ille stupescens monuit responsi, cum omni prope ratione pergens ad
L. iij. vicū,

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

vicum, requirit hominē. Et cum inuenisset, studiosissime percontabatur ab eo, quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesque actus eius curiosius discuit. At illerespondit quod res erat, se esse indignissimū utiā hominem peccatorem, atque ante e non multum temporis ex latrone in istud, quod nunc exercere videretur, fore dum artificium deuolutum. Paphnurius eo magis instabat, requirens si quid ei forte vel intra latrocinia per operis fuisset admissum: Nihil, inquit, mihi conscius sum boni. Hoc tamen scio, quod cum inter latrones essem, capta est à nobis aliquādo virgo Deo consecrata, huius cum ceteri collegae mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me medium & eripui eam de contaminatione latronum, & nocte deducens eam vsque ad vicum, domui suae restitui intactam. Alio quoque tempore inueni mulierem honestae formae in cremo oberrantem. Haec cum interrogaretur à me, unde, vel cur, aut quomodo in hac loca deuenisset: respondit, Nihil me interroges infelicissimā mulierē, nec causas requiras: sed si ancillam placeat habere, abduco quo vis. Mihi enim infelici est maritus, qui de bitū fiscalis gratia sepe suspensus & flagellatus, ac poenae omnibus cruciatus, seruatur in carcere: nec aliam ob causam producit, nisi ut tormenta patiat. Tres autē nobis filij fuerant, qui pro eiusdē iam debiti necessitate distracti sunt. Ego quoque miserrima, quia ad similes poenas inquiror, de loco ad locum fugitans, inedia miseriaque confecta, per hęc nunc latitans oborto loca, triduum hoc sine cibo iam ducens. Ego ubi haec audiui, miseratus adduxi eam ad speluncam: & reficiens animam eius fame collapsam, dedi etiam trecentos ei solidos, pro quibus se ac maritum & filios non solum seruituti, sed & supplicij asserbat obnoxios: & remota ad ciuitatem, omnes eos data pecunia liberauit. Hoc solum scio me fecisse in latrocinio meo. Tunc pater Paphnurius: Ego, inquit, nihil tale feci, tamen credo etiam ad te peruenisse, quod celebre Paphnuriū nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocriter studij, ut vitam meam in huiusmodi excolerem disciplinis. Deus igitur de te mihi reuelauit, quia nihil minus apud eum meriti habeas, quā ego. Quia ergo frater vides, te non minimo loco haberi apud Deū, non negligas animam tuā. At ille statim fistulas, quas manu gererat, abiciens, secutus est eum ad eremum: & artem musicam in spiritali commutans vitae sententiāque harmoniam, per integrū triennium artificissimae se tradidit abstinentiae, in psalmis & orationibus semetipsum die nocteque exercens. atque iter coeleste animi virtutibus agens, inter sanctorum angelicos choros reddidit spiritū.

T. Postea quē hunc Paphnurius omnis exercitij virtute praemissus ad deum, ipse acrioribus semetipsum studiis, quā prius exercebat, agenniterum domino supplicabat, ut sibi ostenderet, quis ei esset similis super terram. Fit ergo vox ad eum, dicens: Similem te esse nosse primario vici huius, qui est in proximo. Quibus auditis, Paphnurius sine mora ad eum properans, pulsatus ad ostium domus eius. Ille vero, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atque intro duxit in domum suā: lauans quoque pedes eius, apposuit mensam, egitque conuiuium. Inter epulas vero percuntari Paphnurius corporis ab hōspite, qui actus eius, quod studium, cuiusque operis haberet exercitia. Ille vero cum de se humilia responderet, & latere in bonis, quā publicari mallet: perurgebat Paphnurius dicens reuelatum sibi esse à Domino, quod dignus esset consortijs monachorum. At ille ergo magis humilia de seipso sententiā dabat: Ego quidem in nullo mihi boni alicuius sum conscius. Verum quia verbum Dei factum est ad te, cum quā nihil haec, & latere non possum. Haec ergo quae mihi in medio multorum posito in vultu sunt, eloquar: Trīginta iam complēti sunt anni, quod continentij consensum habere me cum coniuge mea nullus agnouit. Suscepi autē ex ea tres filios: horum etiā causa solemmodo cognita est mihi vxor, nec praeter eam alia, nec ipsa ultra iam cognita. Suscipere hospites nunquā cessauisse dicit, ut neminem ante me paterer aduenientij occurrere peregrino. Non dā mihi vnquam de domo mea hospitem sine viatico, pauperem nullum dispexi, sed quae necessaria fuerant praebui. Si in iudicio sedi, nec filij mei personā contra iusticiā accipi. Alieni laboris fructus nunquā introierant in domum meam. Litem si vidi, nunquam praeter hō donec reconciliaretur dissidentes ad pacem. Nemo vnquā deprenderit in culpa famulos meos: nunquā greges mei tibi ut fruges alienae. Volentes seminare in rure meo, nunquam prohibui: nec verbera mihi noualia elegi, & sterilia illis dereliqui.

Quareū

DE S. PAPHNVTIO, ALPHABETVM VII.

Quantum in me fuit, manū permisi, vt potentior infirmum premeret. Semper studius in vita mea vt neminem contristarem. Iudicium si fuit apud me, neminem condemnauī, & dissidentes reuocare in concordiam studui. Hæc interim mihi vitæ institutio, Deo donante, hæc tenuis fuit: V. Audiens autem hæc beatus Paphnutius, caput eius ex osculans, benedixit eum, & dixit: Benedicat te dominus ex Syon, & videas quæ bona sunt Hierusalem, omnibus diebus vitæ tuæ. Quia ergo bene hæc & conuenter implesti, illud tibi deest, quod bonorum omnium summa est: vt omnes cuncta, ipsam iam sequaris Dei sapientiam, & secretioris scientiæ inquiras thesauros; ad quos aliter non poteris peruenire, nisi abneget teipsum, & tollas crucem tuam, & sequaris Christum. At ille cum audisset hæc, nihil moratus, nec omnino aliquid in domo sua ordinans, secutus est virum, pergens cum ipso ad desertum. Cumq; venisset ad flumen, nusquam ad transmeandum reperto nauigio, Paphnutius præcepit intrare secū pedibus fluium, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierunt ergo pariter fluium, ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi vero veniunt ad desertū, collocat hominem Paphnutius in cellula quadam, haud procul à suo monasterio: & conuersationis spiritalis ordinem tradidit, perfectorumq; studiorum exercitia docet, scientiarum quoque secretiora concedit. Cumq; eum in omnibus instituxisset, semet ipsum denum maioribus exercitijs dedit, exiguos priores deputans labores, quibus confecti poterit his, qui seculi videbantur actibus occupari. Hoc enim sibi dicebat: Si isti qui sunt in seculo, tantū boni operis faciunt, quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentiæ labore eos antecedere? Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad scientiæ perfectionem perducto eo, quem perfectum iam in operibus assumptum, quadam die Paphnutius sedens in cellula sua, videt animā eius inter angelorum choros assumptam, dicentium: Beatus quem elegisti & assumpsisti, habitabit in tabernaculis tuis. Et cum hæc audisset, agnouit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc vero Paphnutius persistebat in ieiunijs & orationibus, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens, & rursus orabat dominum, vt sibi ostenderet, cui si milis haberetur inter homines. Rursus ei vox diuina respondit, dicens: Similis es negotiatori, quem videris ad te venientem, effurge velociter, & occurre ei. Adest ita vir, cui te similem esse iudicui. Et Paphnutius sine mora descendens, occurrit cuidam negotiatori Alexandrino, viginti milibus solidorum merces tribus nauibus deferenti ex Thebaidis, & quoniam erat religiosus, & bonorum operum studium gerens, decem leguminum saccos pueris suis impositos, ad monasterium Dei hominis deferrebat, & hæc ei causa adeundi Paphnutium fuit. At ille continuo vt eum vidit: Quid agis, inquit, o preciosissima & Deo digna anima? Quid tibi cum terrenis est labor, cui soli & societas cum celestibus data est? Relinque hæc illi qui de terra sunt, & de terra cogitant: tu autem te regi Dei, ad quod vocatus es, negotiator effice: & sequere saluatorem, à quo paulo post assumendus es. At ille nihil omnino differens, præcepit pueris suis, vt omnia quæ superessent, multa iam ipse per se distribuerrat, pauperibus erogarent. Ipse vero sequens sanctum Paphnutium in desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo & priores ad Deum fuerant assumpti. Et similiter ab eo de omnibus institutus in exercitijs spiritualibus, & diuinæ sapientiæ studijs permansit. Breui autem tempore consummato, etiam hic translatus est ad congregationem iustorum. X. Et non multo post, ipse etiam Paphnutius, in ipsius summæ abstinentiæ exercitijs & laboribus vitam ponit. Assitit enim ei angelus domini, dicens ad eum: Veni iam benedicti domini, & ingredere ea quæ tibi debentur, æterna tabernacula. Ecce enim mecum adsunt prophete, qui te in suum suscipiant chorum. Hoc autem tibi prius indicito non reuelauī, ne forte elatus, damnum aliquod tui laboris incurreres. Et vnam post hæc in corpore adhuc positus diem ducens, cum quidam præbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis quæ sibi dominus reuelauerat, notafecit, dicens ad eos: Nullum in hoc seculo debere despici, etiam si latro sit aliquis, aut in scena positus, etiam si cultum ruris exerceat, & coniugio videatur adstrictus: etiam si negotiator dicatur, & mercimonijs inferuāt: tamen in omni ordine humane vitæ sunt animæ Deo placentes, & habentes actus aliquos occultos, quibus delectatur Deus. Unde constat, nō

tantum professionem vitæ aut habitus speciem Deo esse placitam, quantum sinceri-
tatem atq; affectionem mentis & operum probitatē. Et cum similia de singulis qui-
busque disseruisset, tradidit spiritum. Evidenter autem presbyteri qui aderant, & om-
nes fratres viderunt cum ab angelis suscipi, hymnum cantantibus, & collaudan-
tibus Deum.

VITA SANCTI FRONTONII

abbatis.

Y.

VOniam sæpe desideratis audire quæ sancta sunt, & ego placide disposui operari: nam non in pellibus caprarum, neq; earumdem pilis, sed auro & argento gemmisq; preciosis decreui construere templum Dei: ut & nos tanquam lapides vivi ædificemur in domum spiritualem, ex operibus meliorum proficientes in Christo Iesu domino nostro: quod nunc apud Nitriam gestum sit, referam: & non præteribo veritatem vlllo modo, quoniam satis ædificat monachos præsens opusculum. Igitur Frontonius verus Deiseruus, studio Dei timoris de die in diem proficiens, publicam communemq; vitam perhorrescens, auiam desiderans solitudinem, conuocatis de se fratribus, dixit: (erant enim cum eo viri circiter septuaginta) En quid nobis & mundo damnabili, cuius operibus renunciare omni modo concedet, ut cœlestem consequamur vitam? Quæ propter pergamus ad eremum, nihil nobiscum ferentes, ad acquirendam cœlestem gloriam, & superiorem inuestigamus ex virtutibus disciplinā. His dictis, vniuersi consensere: deserentesq; ad eremum secum parua olerum semina, & bis acutos paruosq; sarculos, vnde humum defoderent: profecti sunt, & venerunt ita in eremum: rursusq; Frontonius ait: Dominus in euangelio ait: Nolite cogitare quid manducetis, aut quid bibatis, aut quo operiamini. Hæc enim omnia gentes, qui in mundo sunt, querunt. Querite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc oia adiſcientur vobis. Teneamus promissum, & inuenimus in nobis opus domini conseruatum. Omnes ergo habitabant in eremo, in opere domini iugiter laborantes, & in agone spirituali proficientes: adiuvabat enim dominus seruos suos. Ipse vero Frontonius non pro se tantum, sed pro cunctis orabat, sciens scriptum esse: Non querens quod mihi vtile sit, sed quod multis, ut salui fiant. Cumq; in eadē eremo longo tempore in eremo morarentur, tentare eos aduersarius Christianorum cepit, ut cogitarent in corde suo, quid debuissent in deserto morari, quia anachoritarum vita durissima est, & nemo eam potest sustinere: murmurare ergo cœperunt in cordibus suis, dicentes: Quid est, quod voluit pater noster Frontonius, ut habitemus in eremo? Num quid illi qui in urbibus & in castellis habitant, Deum videre non possunt: & qui in eremo habitant, soli vident? Nonne eos boni actus commendant? Quisnam poterit cibo viuere angelorum? Ecce morimur fame: defectus vigiliarum non capit labor, sed acriora nos frangunt ieiunia, fiuntq; debilia gēua, ut vnusquisq; nostrum nō possit stare. Audiens Frontonius eorum murmur, anteq̃ ad eum conuenirent dicentes aliquid, ipse præueniens eos, ait: Quousq; irritatis Deum murmurantes in cordibus vestris, & dicentes: Nunquid qui eremum inhabitant, hi tantum sunt Dei serui? & quia ex cibo poterit viuere angelorum? Conueniamus ad abbatem, & loquamur ad eum, ut habitemus in ciuitate: quia si qui nos illic viderint, opportune nobis iuxta Dei votum dirigunt escas, prout cuiq; dominus dedit facere. Illud autem scitote, quia nō necabit dominus fame animam iusti. Ecce oculi domini super timentes eum, vt alat eos fame. Et illud non memoramini scriptū, quod ait Apostolus: In fame & siti: Sed vobis quoq; in eremo nunq̃ defuerunt radices herbarum, nec mansistis aliquando ieiunari. Recordamini autem quia antea locutus sum vobis: Nolite cogitare quid manducetis, aut quid bibatis, aut quo operiamini: hæc enim omnia gentes mundi querunt. Nouit dominus cibum dare timentibus se. Querite primum regnum Dei & iustitiā eius,

ejus, & hæc oīa adjicientur vobis. Si enim Deus volatilia pascit, & coruū nō deserit: quō nos derelinquere poterit, ipsum iugiter in mente habentes, eumq; assidue orantes. Certe si fame defecerimus in eremo, nos dñm accusabimus: impropereamus ei, cū ad ipsum venerimus, dicentes: Credidimus euangelio tuo, vbi dixisti, q; vniuersos in te credentes, coeli pabulo pascis: fecimus cuncta quæ præcepisti, sperauimus in te, & tu nos despe xisti. Sed quia ibi nos probasti, hic magis, vt probes veritatē, redde quod promissisti. Nolite ergo murmurare aduersus Deum, ne murmurātes, sicut patres nostri in hoc deserto, à serpentibus pereatis. Quod si expectaueritis dñm, quando voluerit dabit bona timentibus se. Quo dicto, desierunt oēs paululum à murmuratione sua: erant tñ in mœrore positi. Ego vero proposui vniuersa breuiter exequi, & cuncta sermone rustico comprehendere, quæ cum suo prosequi titulo fas est: & per huius libelli sententias ac syllogismos dulci eloquio currere, prout potest vnusquisq; lector audire. Redeamus ad ordinem cepti opusculi, vt non nostra videamur asserere, sed operi eius placidioribus eloquijs apparere. Pergit itaq; angelus missus à dño ad quendam diuitē nocte, & dicit illi: Tu epularis in diuitijs splendide, & serui mei in eremo indigent pane. Surge ergo diluculo, & mitte seruis meis escas ex oibus quæ tibi de dī, qui procuratorem te posui rei meæ, qui te celo lactante iugiter pavi, nec vnq; dimisi. Ita ergo placuit mihi eleemosyna tua, vt ex ea reficere velim pauperes meos, qui in deserto spiritualiter viuunt, & se mihi suo dño crediderūt: idcirco sine mora facies sermonē, quē modo missus sum à dño, vt loquar tibi. Quod nisi feceris, dissipasti sce dus pacificū dñi Dei tui. At ille tanto terrore conuētus, ex illo somno expergiscitur: confurgensq; mane, cōuocatis necessarijs amicis, seruiscq; suis fidelibus, locutus est ad eos, dicens: laementi mihi nocte in lecto, quippia soporis ceperā, & ecce subito nuntius adstitit, dicens: En tu epularis in diuitijs tuis splendide, serui vero mei in deserto indigent panibus. Surge ergo diluculo, & mitte seruis meis escas ex omnibus quæ dedi tibi, quia procuratorem te posui rei meæ. Ecce mittere quæ rosas vbi morentur serui Dei ignoro. Cupio præceptū implere admonitus: sed quis mihi, ad quem dirigam locū, ostendat? Conuenit me angelus, præcepit & Deus. Sed vos q; seniores estis, ostendite locum. Et nemo valuit illi indicare locū, quia in abdito montis manebant: & nemo vbi morarentur agnouerat. Igitur altera nocte duriori comminatione conuentus, plagisq; confossus diues ille, corripitur & vrgetur, vt seruis Dei dirigeret escas. Iterum diluculo confurgens, à prioribus amicis quærebat consilium, vt sibi dicerent, aut certe ab alijs inquirerent, vbi serui Dei morarentur. Aiebat quoq; ista, cum maximo fletu plagas ostendens, quibus de manu angeli fuerat nocte correptus. Z. Sed cum nemo posset locum habitationis seruorum Dei ei ostendere, vnus qui præ cæteris maioris erat consilij, respondit & ait: Si volueris accipere consilium meum charissimè, forsitan erit hoc tibi salubre: Sunt tibi cameli septuaginta, onera eos ex omnibus bonis, quibus intelligis Dei famulos posse vesci: & dirige camelos per viam, nemine ducente. Et si ex Deo hoc factum est imperium, animalia tua salua regredientur ad te: si vero tibi ex diabolo iactura iacuerit, & liberius toleat flagella temporis, q; acriori forte cæde corripiaris. Quod si hoc tibi consilium displicet, quæte alium qui poterit dare melius responsum. Hæc dicens, contigit: sed ipsi diuiti & qui cum eo erant, huiusmodi consilium bene placuit. Onerauit ergo sexaginta camelos ex his quæ serui Dei comedere possent: quinq; vērō camelis cibaria facta imposuit ob escam cunctorum animalium, in maximo dolore dicens: Si quis inuenerit eos, & eorum exposuerit onera: visis cibarijs miserebitur eis, & dabit eis manducare. Et cum ingenti fletu vno ordine innectens chordas, direxit eos per viam, commendans Domino, vt si ex Deo esset imperium, remearent celeriter cum salute. Nullus vero ductor cum animalibus abiit. Et qñ egressi sunt ianuam, dimisit seruu primū camelum, cuius ductorem tenebat, quē ceteri sequebant, & abierunt per viam iuxta prædictā viam montis, cunctes soli. Sed nescio an soli cameli pergere potuerant, qui dñi nuncio præunte, viam directā (vt intellectum est postea) abierunt: & quarto die confecto itinere, hora nona agentibus opus Dei fratribus, sicut quidā postea reculit nobis, ecce primus ante forea

fores accubauit camelus sed campanę, quę in collo eius connexa pependit, sonitus audiri non potuit propter perstreptentem sonitum hymnorum. Abbas tamen quomodo prope ostium erat, ipse prior vidit, & gaudius est valde. Angustus enim erat introitus monasterij, & solus abbas fores suo statu claudebat, ceterisq; interpositis fratribus tacuit, nihil respondens, donec hymni complerentur. Sed & tunc non dixit ista fratribus, donec compleretur hymnorum ordo. Postea aduocatis fratribus, ut bis illorum pene impropere, ait: Vbi sunt murmuraciones vestrę? Ecce Dominus imperio sorti nobis escas ab alto misit, & cuius viro prudenti imperans, adduxit nobis camelos onustos. Venite, deponamus onera, ut possint refici animalia lassā. Tunc canes mira gratulatione læti, communiter gratiarum actionem Deo reddiderunt, & gaudentes de ponebant onera camelorum. Supra quinque vero camelos, referatis saccinis, cibaria reppererunt. Abluentes igitur animalium pedes, de stratu eorum fecerunt præsepia: & apposuerunt eis escas, quas ipsi sibi portauerāt. Nec non & ipsi etiam discurrebant per omnes montis anfractus, notas inquirere herbas, ut laborantia animalia escis pluribus reficerentur. **Z.** Mane autem facta, abbas consilium vtile eligens & auaritiā omnino spernens, medietatem sumpsit escarum: aliam vero partem diuidens super camelos omnes, ne alij viderentur portare, & fieret alijs iniuria, omnibus medium imposuit onus, velut eulogias remittens domino rerum, ut auaritię legem scinderet, & medietatem oblationis proprio domino camelorum reddidisset. Erant igitur supradicti amici cum domino camelorum, consolantes eum de animalium tantorum periculo, simulq; dominum deprecantes, ne accideret innocenti viro tanta iactura. Octaua autem die cum essent omnes in vnum collecti ieiunij, vnus qui leues ac tinnulas aureas habebat, per flamina ventorum campanulę rapiens sonitum, paululum reticuit: & cum bene tandem sonantem comprehenderet, ait: Puto quod ex altitudine montium campanę sonantis motus auditur. Tunc omnes egressi, senserunt camelorum aduentus gratulando. Mirabilis statim cunctos accepit lætitia, & fecundauit de consolatione viri. Nam qui de sancta animalia aut perdita iam lugebat, gaudens de receptis animalibus lætatur. Venerunt omnes illi, non tristes vultu, nec maciem necessitatis habentes. Suscepit ergo camelos suos homo ille cum magno gratiarum actione: & visis oneribus, multo amplius recreatus exultat. Tunc & illos amicos & pauperes plures ad prandium nobile vocat, eisdemq; eulogias indigentibus distribuit quas acceperat. Sed & amicis qui aderant, ex eis largitus est: & ipse quoque benedictionem sanctę iocunditatis accipiens, gaudebat in Domino. Ex illo igitur anno vsque in mortem Frontonij, sic diues ille notato tempore, quando primum miserat, escas necessarias ipsis dirigebat: & alijs sic diuitibus dominus imperabat, ut ex omnibus dapibus irrigati, nihil Dei serui cum sancto Frontonio minus haberent. Vigilabant in operibus diuinis Dei filij cum patre, spiritualibusq; eos admonens dapibus, implebat quotidie sermone celestis: exultansq; lætatur in Domino, qui sibi talem dederat intellectum, ut aia solitudinis loca digne quę fisset. Legendum hoc traditum est malitorum ad reedificationem monachorum. Ille enim magis erit melior in conspectu Dei, non quicumque legerit, sed qui credendo Dei seruis sic fecerit. Mercedem autem à Christo Iesu Domino nostro recipiet, qui elemosynam pauperibus erogauerit, & seruos Dei directo corde intuitus fuerit, in gloria Domini nostri Iesu Christi, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. Hęc sub Antonino imperatore gesta sunt, tertio decimo anno imperij eius.

Vita sancti Frontonis suis.

VITA BEATI EPICTETI PRES.

byteri, & Asionis monachi.

A. 8.

Tempo.

DE S. EPICTITI ET ASTIG. ALPHABETVM VIII.

IMPORIBVS Diocletiani profanissimi imperatoris, qui regnauit circa annos domini cxc. erat quidā presbyter in partibus orientis, nomine Epictitus, religiosam vitam agens, & castus in omni sua conuersatione existens. Hic namq; à parvitate in seruitio domini enutritus, exercebatur in omnibus iustificationibus Christi. Cum autem ad maturam peruenisset ætatem, vt Samuel, quondam ephod sacerdotale promeruit portare, eo quod multa signa ac prodigia per eum diuina gratia in omnibus operabatur. Deniq; cæcorum sæpe oculos orationibus illuminabat, sed & leprosos ad se venientes emundabat, paralyticos sanabat, ac de obsessis corporibus demonia effugabat. Igif vna è diebus dum solus suus in cella resideret, ac solitas orationes Christo exhiberet, quædam puella comitis cuiusdam filia, omnibus membris præter linguā tota mortua ad eum perducitur. Cumq; pro foribus eius pater filiam posuisset, ingressus ipse ad sanctum, genibus eius subito aduersus, taliter clamans & dicens: Miserere mei o homo Dei excelsi, eo quod Deus tuus, totus misericors & miserator à seruis suis pronuntiatur. Ne velis me quæso projicere à facie tua, cum ille grātiter suscipit omnes ad se confugientes. Ego enim vnicaui habeo filiam annos fere xv. ætatis habentem, sed hæc per triennium temporis à nimia paralisy dissoluta est. Itaq; non dubito quod ille qui xh. annorum fluxum sanguinis restrinxit, poterit si volueris, & filiz meæ per te laus grā in columitare præstare, eo quod fidei ipsius nos vocauimus, & filij sanctæ ecclesiæ existimus, atq; in nomine patris & filij & spiritus sancti sumus baptizati. Hoc audiens sacerdos domini, iussit puellam intro ad se perducī. Quam cum ante ipsius pedes pater posuisset, taliter pro ea homo Dei preces profudit ad dominum Deum dicens: Deus æterne, agitor cherubim, qui de celo descendiſti vt paradiso exalatum in antiquam reduceres possessionem, qui per humanitatis tuæ dispensationem nostram infirmitatem suscepisti, vt te nos in nostris vasis fidelibus possidere promereamur: quæso domine quæso, dignare respicere in fidem famuli tui, & sicut filiam archisynagogi de mortis ianuâ reuocasti ad vitam, ita & nunc huius vnicaui pignus per tuam gratiam recuperare in priorem habitum dignare, vt agnoscat hæc generatio incredula & peruersa, sanctum & terribile nomen tuum colere, & enarrare mirabilia tua in omni tempore. Et finita oratione, de sanctificato oleo puellæ membra vniuersa perunxit. Quæ hanc sanctitatem ac medellam consecrata, vna cum parentibus suis dominū benedicebat. Tunc sanctus Epictitus præcepit patri puellæ dicens: Si cupis o charissime mi, vt nulla de reliquo infirmitas seu vexatio aliqua in domo tua præualeat, per singulas septimanas cum omni tua familia dominici sacramenta cum deuotione intima, & mundo corde percipere festina. Hæc cum dixisset, letum eum & bono animo cum omnibus ad propria abire imperat. B. Item alio tempore dæmoniæ quidam ad eum deductus. Quem cum secum degere Dei homo fecisset, corpit triduum taliter diabolus ad eum vociferari & diceret: O crux, o tormenta, quæ sine causa patior. Quem bene mihi semp in Phrygiæ partibus erat, quo modo quotidie hominibus meum sacrificium ritumq; suadebam. In quantis itaq; honoribus ego miser illic degebam, sed nunc vsq; non intellexi, eo quod leuitate quædam inde recessi & huc perueni. Et ecce nunc ab vno famulo tuo vt mancipium vortium ligatus teneor o Christe. Hæc & plura horū dæmone vociferante, à beato viro increpatus, tertio die à suo domicilio recessit, purgataq; psona Christo domino gratias referebat. Alio rursus tempore cæca mulier ad eum pducta est, & stans coram ipso, taliter flebat dicens: Qui sis agnosco, sed & quantum apud Deum valeas credo. Ne ergo velis despiciere stertum meum, nec in vanum ducere obsecrationem meam. Totus namq; provincie huius medicus in me prudentiam, industriamq; exercentes, in nullo prodesse potuerunt, sed & quantum in me sumam artem demonstrauerunt, in tantum ego miser doloribus dissoluebar. Vnde obsecro sanctitatem tuam, vt digneris tantummodo dexteram tuam super oculos meos in nomine Christi tui imponere: & credo, quod mox meorum luminum visio per te mihi tribuatur. Tunc sanctus Epictitus ammirans huius foemine fidem, dexteram suam super oculos eius

los eius posuit, glorificans domini bonitatem & dicens ad eam: Secundum quod credidisti o filia fiat tibi. Adhuc verba more Christi sacerdotia volebantur, & repente patefactis oculis mulier lumen aspexit, clamans & dicens Gloria tibi Deus christiano rum, qui non despicias peccatores in errore positos, sed propter magnam misericordiam tuam suscipis & salvas ad te cōuercentes se. Et cum hæc dixisset, statim cum vni uersa domo sua credidit in Deum saluatorem. Et quia satis longum est si velimus vni uersa mirabilia quæ per eum dominus operatus est studiose lectori exponere; hæc in gerim pauca de multis intranscursu perstrinxisse sufficiat. C. Vna itaq; e diebus quæ quidam adolescens nimium decorus vultu & pulcher aspectu Asion nomine visitationis gratia ad eum deuenisset, atq; iuxta se eum sedere beatus presbyter rogasset; ponens manum super caput eius cepit cum blandis sermonibus taliter ad fidem domini cohortari dicens: Quis inquit, es tu o dulcissime fili, & vnde venis, aut quo va dis? aut cuius filius leu generis sis indicamihî. At ille respondens dixit ad eum: Originem vel genus meum, qualiter beatitudini tue exponam o beatissime pater ignoro. Hoc ergo quod scio trîmodo breuiter & intrans cursu tibi indicabo. Pater meus primarius vr bis huius, & nimium diuissimus habetur, mater vero de illustrium gene re & luliani senatoris extitit filia, qui me quotidie quasi vnicum pignus ac preciosissi mam inspiciunt margaritam. Et sanctus ad hæc: Bene dixisti mi nate, quia velut mar garitam inspiciunt non enim iam habent, sed inspicunt tantummodo, eo quod benedi cta anima tua præciosior omni margarita omniq; metallo habetur Christo, quam sibi ipse saluator noster iam in suam ministerium & ad seruendum elegit vt video. Ve ni ergo mi nate & respue ea quæ in mundo hoc habentur, vt cum sanctis omnibus illa in futuro percipias quæ hic non videntur. Ista enim omnia quæ hic inueniuntur, transitoria sunt & peritura, illa autem quæ Deus sibi seruientibus præparauit, manent in æternum, quomodo & ipse manet in æternum. Nam aurum hoc fili quod vides nō est verum, sed quedam vanitas est phantasia, per quam in hoc mundo illudentur animæ iustorum. Similiter & argentum quod istis oculis cernitur falsum possidet no men, quod ab hominibus fabricatur & limatur, tantummodo vt decipiat rapaces & suadeat insipientes. Veni ergo & audi me fili dulcissime, & ego tibi ostendo quale aurum tibi est eligendum, vel quale argentum sit concupiscendum, illud scilicet quod dominus noster atq; saluator in se credentibus impartitur dicens: Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum, vt locuples fias, & vestimentis albis induas vt non appareat confusio nuditatis tue. Aurum ergo hoc ignitum probatum, Christus domi nus noster est. Ex fili qui voluerit eum in sede sui pectoris habere, statim diuitias cœlestes promeretur, & vestimentis albis induetur, id est Spe, Fide, & Charitate, per quas de reliquo non hunc visibilem mundum tantum, sed & diabolus, quem vos vt dominum colitis cum vniuersis angelis eius poteris superare. Nam & pater tuus iste qui viderit fili non est verus pater, sed omnipotens dicitur Deus pater tuus, & ideo alius dicitur ille, & alius iste pronunciat. Ille namq; inuisibilis & inenarrabilis existit, hic vero visibilis & corruptibilis est. Ille incomprehensibilis permanet & immortalis, hic corruptibilis & mortalis in omnibus deget. Per illum igitur dispensationem constant vniuersa, per istius vero ordinationem nihil permanet stabiliter. Ille iussit & factus es, mandauit & in utero matris formatus es, præcepit & egressus es, impetrauit & ad hanc iuuenilem ætatem perductus es. Et quidem iste visibilis pater honorandus est fili, non tamen sicut ille, eo quod ille ad imaginem & similitudinem suam nos condidit & creauit, intellectum quoq; ac prudentiam domus, sensum peruigilem, & memoriam bonorum habere concessit, atq; super omnia opera sua nos constituit dominatores, ex seruis in filios & fratres atq; amicos nos sibi per suam gratiam adoptauit, & ideo hūc verum patrem qui nobis tanta præstitit bona, semper conuenit fili agnoscere & adorare D. Nam & isto visibili patri ad hoc tantum honor est deferendus quod serui ministerium erga nos sæpe exercuit in parua ætate constitutos, frequenter nos dum pauid, sæpius dum sollicitus fuit, ad ea quæ infantie nostræ erant necessaria dum osculata est caro quæ carnis sunt, dum sollicitudinem habuit pro visceribus proprijs, Ecce itaq; pro talibus causis honor ei deferendus est.

DE S. EPICTITI ET ASTIG. ALPHABET. VIII.

Sed & mater nostra alia habetur fili. Non hæc visibilis, sed immortalis permanet, & quædigne salutatori nostro est desponsata, atq; per angelos est adornata, per prophetas exornata, per apostolos glorificata, per martyres & confessores exaltata, atque in Christo, & per Christum in celesti thalamo est eleuata: quæ & ab hominibus hæc sancta mater ecclesia pronuntiatur. Cuius vox vt turturis habetur, ad cuius labia distillant aromata: scilicet apostolorum doctrina. Cuius oculi, duo sunt cæli luminaria: cuius dentes sunt candidi, & quasi de lauro oascedentis. Quem mysticum sensum viginquatuor libri sacratissima habet in figura. De cuius manibus stillat myrra, quod est iustitia & fides vera. Cuius decem digiti, decalogi virtutem continent, & sacramentum. Cuius vbera duo sunt testamenta: Mosayca scilicet lex, & euangelij gratia. Cuius pedes similes sunt auricalco: cuius venter & interiora, sacratissimi fontem baptismi, & omnium gentium declarat regenerationem. Veni ergo dulcissime mi nate, & huius verissimæ matris tuæ vbera suges: & acquiescens monitionibus, respice quæ in hoc seculo videntur: vt illis fruamercaris, quæ in futura vita suis filijs te Deus repromisit donare. Sed & verum patrem nostrum audi dicentem: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & veni in illam terram quam demonstrauero tibi in terram scilicet viuætionem, & regionem sanctorum, in terram fluentem lacte & melle, id est, in doctrina apostolorum & prophetarum. Et cum vnuerſa quæ tibi præceperat expleueris, tunc tradet possessiones paradisi, pandet tibi sacramenta celestia, donabit regni cælorum gloriam, demonstrabit apostolorum inmensam lætitiā, martyrum choros, angelorum atq; archangelorum frequentiam sæpius declarabit. Sed super hæc omnia, vt filium & fratrem, te sibi per gratiam adoptabit. Hæc audiens iuuenis sapientissimus, procidit ad senis genus, & rogare eum coepit, vt illi se potius offerret, cui ipse ab inuente ætate deseruierat, qui & tantæ potentie & agnitudinisq; solus haberetur. Et quia propter seruos, seu ministros, qui ad eius erant obsequium, ne quispiam eorum hæc patri indicaret: amplius nihil Astion in die illa ad hominem Dei locutus est. E. Alia vero die surgens primo diluculo, vt apud prudentissimam, ad eundem locum vnde hesternæ diæ celestes flores fuerat depastus, properauit. Et ingressus in mansionem sacerdotis Domini, aliter eum salutauit, dicens: Ave, ô apostole Christi, & noui testamenti minister. Et sanctus ad hæc: Ave & tu iuuenis, qui martyrij stolam & coronam uarijs gemmis contextam in capite gestas. Cumq; iuxta se eum sedere fecisset, taliter ad eum locutus est: Quid est fili? Semen Dominicum, quod hesternæ diæ in terram cordis tui per diuinam gratiam seminauimus, ascendit ad fructum, an adhuc infidelitatis vitio detinetur? Et Astion ait: Vt nouit beatitudo tua, ô sanctissime pater, vnico mel genitoris, nimiumq; charus existo, & satis timeo, si Christianus effectus fuero, ille præ nimia desperatione, aut spiritu violenter careat, aut in profundum maris semetipsum præcipitet: & aut ne, quod absit, propter me amens efficiatur: atq; vnde mihi salutem spero deuenire, illi mortem perpetuam, & gehennam præparem ignes. Ergo si dignaris consilium meum accipere, facito interim quæ dico: lube me hodie fieri catechumenum, & impone mihi ieiunium in quantos voueris dies, & post dies definitas mihi faciamentum baptismatis tribue. Cumq; omnia, quæ Christianæ pertinent religioni expleuerit, tunc precor vt pariter ab hac vrbe ambo egrediamur, & in regionem longinquam, vbi nos spiritus sanctus perduxerit, propterea: ne immaculatam conscientiam meam per suas lachrymas polluat pater. Cumq; in prudentissimam inuenire quæ disposuerat ipse consummata fuissent, post dies paucos, oratione ad Christum præmissa, ambo ab vrbe egrediantur, & descendentes nauim in Scytharum fines ingressi sunt, atq; in Almiridentii ciuitatem deueniunt: vbi nullus erat, qui eos vel eorum patriam posset agnoscere. Igitur cum hanc sanctam fugam beatissimi viri perperassent, ceperunt parentes sancti Astionis per diuersa loca eum requirere, & nomen eius, huc illucq; discurrerent, cum nimio moretore inclamare. Siquidem pater eius vociferabatur, dicens: Fili dulcissime, & vnicum meum pignus, Astion charissime, quid tibi factum est, vel qualis fera te subito deuorauit, vt nec parum aliquid reliquiarum tuarum potuerim reperire? O baculus senectutis meæ, & viscum meorum lumen, vbi te iam viderem requiram nescio, & in quam regionem propter te me commisit-

tam famulos ignoro. Tu enim eras vrbis huius preciosissima margarita, tu inter tuos
 ciues vt columba pulcherrima incedebas, tu vt radius solis inter oēs fulgebās, tu vt
 splendidissima luna inter populare vulgus coruscabas, tu inter sapientes sapientior ex-
 stitebas. Ex quid multa? Per tua melliflua verba, vniuersos ad tui amoris desideria
 prouocabas. Hæc quidem pater. Sed & mater scindens vestimenta sua, ac feruens ma-
 nibus peccatis, tali modo desiebat, dicens: Quis te à me separauit, vel quis seduxit? seu
 qualis vis demens de gremijs rapuit, o dulcissime fili! Astion ignoro. Sed vt suspicor
 forte ille Christianorum Deus, vnum milis de suis, & peruerit cor tuum, & abalena
 uisit te à nobis. Et nunc vñ mihi miseræ soli, eo qd infinita tristitia, & intolerabilis dolor
 me apprehendit, & tantorū annorum labor inanis inuentus est. Cecidit corona capi-
 tis mei. Aruit siquidem fructus ventris mei, & sed eo vt ciuitas desolata. Mater fui vsq;
 hodie per te fili mi, ac regina, & nunc te amittens, nec reginæ gloriam, nec matris gau-
 dium habeo. Sed & tu nate dulcissime, arbor fuisti, & excisa es: margarita, & à Gali-
 læis furatus es: gemma preciosa, & in obscuro collocatus es vt lampas, & extincta est
 columna eras, & deiectus es: regalis statua, & euersa es. Et quid multa? Homo fuisti,
 & in momenti hora vt suspicor subito mortuus es. Et nōc propter te, fili mi, amens
 effusa sum: vt nec vel vitam, vel nomen meum intelligam. Hæc & huiusmodi ver-
 ba pater eius & mater dicentes, nullo modo se poterant à mœnore maximo re-
 leuare. F. Igitur cū in memorata vrbe, sancti Dei homines mansiones sibi aptas
 inuenissent in ea gratiarū actiones soli Deo exhibebāt. Et quia scriptum est: Non po-
 test ciuitas abscondi super montem posita, neq; diuina gratia latere sub modio: corpi-
 iterum celestis virtus per S. Epictitum plura signa & prodigia in regione Scytharū,
 q̃ ea quæ in Orientis partibus fecerat, operari. Nam vna dierum quorūdam mulier ad
 eum veniens, obtulit ei filium suum, annorum sex & xv. mutum, & surdū, & aridū ex-
 istentem: proficiensq; eum ad pedes S. Epictiti, taliter ad illum loquebatur, dicens:
 Vnde adueneris nescio, vel de qua origine existas ignoro. Hoc autem tantummodo
 credo, quia si vis, potes languentibus sanitate me delam præstare: eo qd habitus tuus
 atq; religio, Nazaryni illius te esse discipulum de claret. Audiuimus siquidem, quanta
 signa & prodigia, aliq; de numero tuo in illius sunt nomine operati. Ergo quia vnus ex
 illius discipulis haberi, subueni infirmitatibus nostris. Prædica nobis de mirabilibus
 illius, expone de natione ipsius, seu diuinitatis sacramentū, vt & nos serui eius per te
 effici mereamur. Hæc audiens sacerdos Domini, taliter mulieri locutus est, dicens: Si
 credere vis mulier in eum quem ego prædico Deum, & nullum deinceps infidelitatis
 vitium in animo tuo resederit, sed credideris ex toto corde tuo, qd ipse sit conditor cœ-
 li & terræ, maris quoq; & fontium aquarū, & omnium quæ in eis sunt, erit qd petisti.
 Nec enī longe est ab vnoquoq; nostrum, eo qd in ipso sumus, viuimus, & mouemur.
 Hæc dicens, puerum dissolutū iubet eleuari & subleuatis oculis ad cœlum, taliter pro
 eo Dominū deprecabatur, dicens: Omnipotens Deus, qui es immensus & inuisibilis,
 innarrabilis quoq; & incomprehensibilis, salus Christianorū, infirmantium medicus,
 gubernator nauigantium, periclitantium portus, lumen cæcorum, pes claudorū, vis
 errantium: respice quæso Domine super hunc famulum tuum, & solue vinculum lin-
 guæ illius ad laudem nominis tui. Aperi quoq; aures ipsius, ad audiendum tua cele-
 stia sacramenta. Santa vniuersa membra eius coherita, tam animam, q̃ etiam corpus, si-
 cut illius paralytici, quem post triginta & octo annos, tuus venerabilis aduentus inte-
 gra donauit sanitati, vt agnoscat nomen tuum qui te non nouerunt, & credant
 quia tu es solus & verus Deus, qui regnas & permanes vnā cum patre & spiritu san-
 cto in secula seculorum. Expleta oratione, expulit ter in os infantis, atq; interrogans
 eum, dixit: Fili, in quem Deum nos conuenit credere, in idola quæ ab hominibus fi-
 unt, aut in Iesum Christum crucifixum, qui te hodie sanare dignatus est? At ille cum
 magna voce exclamauit, dicens: In Iesum Christum nos conuenit credere, o beati-
 simi: qui tanta beneficia semper & vsq; in præsentem diem in hominibus operatur.
 Comq; hoc miracolum cerneret Almiridensium multitudo, dedit gloriam Deo: &
 plus q̃ mille animæ in illa die crediderunt in Dominum saluatorem. Non solum igitur
 sanctus Epictitus, sed & beatissimus Astion plurima miracula in nomine Do-
 mini

mini operabatur. Denique collata est eis plurima gratia aduersus omnes infirmitates sed & contra demones maxima illis potestas tributa est. Vna igitur e diebus, dum ad hauriendum aquam pergeret ad Danubium, occurrit ei homo, qui à daemonio vexabatur. Et appropians iuxta illum, & orans pro eo sufficienter, salutare signum in fronte eius fecit, & per vniuersa membra eius depinxit. Qui eadem hora egressus est ab eo. Fugiens autem diabolus, dicebat: Fides tua, o Astion, ac puritas mentis, magnā aduersus genus nostrum à saluatore accepit potestatem. Et hæc dicens, nusquam comparuit. Item alio tempore vidit hominem, qui de nimia altitudine lapsus, semimortuus à parietibus in domum propriam dacebatur. Cumque intueretur illos de repente facto nimium lamentari, pia miseratione commotus, se cecidit in quendam locum occultum, & stans, taliter Dominum nostrum pro eo precatus est, dicens: Christe Deus, qui per beatum Paulum apostolum, Euticum de fenestra ruentem à mortis ianuis renocasti ad vitam, & qui Aenez ab annis lxxx. in grabato iacenti, per sanctū Petrum stabilitatem tribuisti membroque, & claudo ex vtero matris existenti integrā sanitatem præstidisti: nunc quoque Domine, respice super istum hominē, qui per diaboli operationem à tanta cecidit altitudine: dona ei integram sanitatem, facitque eum esse de numero gregum tuorum, quia tu es pastor noster, verus Dñs, qui in tuo sancto euangelio locutus es, dicens: Ego sum pastor bonus, & cognosco meas oues, & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrē: & animam meam pono pro ouibus meis. Oratione finita, accedens iuxta hominē, taliter ad eum locutus est, dicens: In noīe Iesu Christi surge, & ambula. Et apprehensa eius manu dextra eleuauit eum: & protinus consolidatæ sunt hæc eius & plantæ, & exiuit & ambulauit. Et veniens vnā cum parentibus suis vsq; ad habitaculum sanctorum, exclamauit magna voce, dicens: Vnus Deus Epictiti & Astionis, vere vnus Deus Christianorum: ideoque non recedo hinc, nisi hodie Christianus cum meis parentibus fuero & effectus. Tunc faciens Domini assumens hominem, cum vniuersis qui aderant, eadem hora catechumenos effecit, & post paucos dies sacramentū eis baptismi tradidit. Alio quoque tempore, dum ad hauriendam aquam ex flumine ipse beatissimus Astion, sine iussione vel commendatione senis perrexisset, turpis quedam cogitatio in via eunte illo, mentem eius subito inuasit. Et cum per triduum huiusmodi ac tantus vir, non potuisset de suo pectore eam extrudere, nimium tristis & effectus est, & vultus eius valde pro hoc permanebat consensus. Quem intuens venerabilis senior, ait ad eum: Quid est hoc, fili, quod sic tristis te intueor, & insolito moerore aspicio confectum? Hæc siquidem tristitia, quæ te nunc detinere videtur, non est illa quam sancti solent habere in vultu, vel penitentes pro sua communi salute: sed puto hanc esse illam mortiferam tristitiam, quæ aut apostatam Iudam, vel Achitophel consiliatorē Absolon, necauit. Tunc ille: Ante hoc triduum, quando tua venerabilitas cum hominibus illis de cœlesti mysterio loquebatur, pudore vetante, ego te nesciente, ad hauriendam aquam ad fluuiū perrexi. Eunte me veto in via, turpis quedam & satis sordida cogitatio, & vt puto per diabolum in mentem mihi ascendit. Et nunc itaque, ecce iam per triduum, quantū valeo cum lachrymis & oratione scripturarum laboro ad expellendam eam, & nullo modo valeo superare. Tunc sanctus Epictius terribilem ei suum vultum ostendens, & indignans quodammodo aduersus dēmonem, taliter ad eum locutus est, dicens: Et quare absque mea sententia, ostium cellule egressus es, vel sine oratione Christi sacerdotis perrexisti ad flumē? An ignoras, quia commendatio Præpositi semper iunioribus murtis inexpugnabilis, & lorica fidei, ad superandum diabolum existit? Et hæc dicens, iubet eum pariter secum in oratione ante Dominū prosternere. Cumque diu multumque saluatoris misericordiam precati fuissent, & finita oratione ex solo surrexissent, vidit beatus Astion puerum quendam nigrum cum ignea facula de suo sinu egredi entem, ac talia sibi dicentem: Confessio tua Astion, magnas meas contriuit hodie vires, & vna oratio vestra me inermem in omnibus reddidit, ac desolatum. Ideoque egredere hinc, intrabo in cor Latroniani ducis, & excitabo eum aduersum vos celeriter, & per varia suppliciorum genera vos expendet, eo quod ingressi estis, vt quidam latrones, siue malefici in provinciā ipsius, & multos homines à cultura deorum ipsius per-

VITAE SANCT. PATRVM, LIBRI I. PARS I.

veneficia vestra auertentes, Deo vestro sociatis. Et hæc dicens de mon, vitra nō compa-
ruit. H. Igitur cum huiusmodi spūalibus exercitijs sancti Dei famuli conuersarent,
& saluatori nostro Iesu Christo in psalmis & orationibus vnaanimiter deferuissent: ac
multa mirabilia non solum in hominibus, verum etiam & in pecoribus, diuina gratia
per eisdem operaretur, subito aduenit Latronianus dux in Almiridensium ciuitatē.
Et cum per triduum opera publica, & imperialia ministeria quæ ibidem erant, perui-
disset: quarta die nunciauerunt ei quidam de officio de beatissimi viri, dicentes ei,
& quod malefici sunt, & magis multos per sua veneficia auerterent iam à sacrificijs
deorum. Hæc cum ille audisset, continuo imperat aliquos ex questionarijs, vt post
solis occasum pergerent ad habitaculum sanctorum, & comprehensos eos ferro vin-
ctos perducerent in custodiam carceris. Cum ergo comprehēsi beatissimi viri in vin-
culatorum ducerentur, psallebant dicentes: Deus noster refugium & virtus, adiutor
in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Et iterum: Dominus virtutum nobis-
cum, susceptor noster Deus Iacob. Rursumque: Multæ tribulationes iustorum, & non
impiorum: sed tamen ex omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus om-
nia ossa eorum, vnum ex his non conteretur. Cumque ingressi fuissent in carcerem,
totam noctem more sibi solito, in psalmis & orationibus transegerunt. Post exple-
tam autem vigiliarum sollemnitatem hoc modo sanctus Episcopus ad beatum Aftionē
locutus est, dicens: Si nos, o dulcissime fili, crastino die interrogauerit iudex, dicens
Quod genus, vel quæ nomina vestra, vel ex qua provincia estis, & vnde huc venistis:
nos nihil illi penitus respondeamus: neque genus ei, vel nomina nostra indicemus: sed
nec patriam, vnde sumus oriundi, illi fateamur nisi hoc tantum dicamus, quia Chris-
tiani sumus, & hoc nomen nobis: hoc genus, hoc patria: & nihil aliud sumus, quàm
veri Dei cultores. Et iterum: Si nobis post hanc confessionem supplicia iusserit adhi-
beri, nihil aliud in tormentis positi dicamus, nisi: Domine Iesu, tua voluntas semper
fiat in nobis. I. Igitur alia die, primo diluculo iubet Latronianus duos tribuna-
lari in media ciuitate: & præconibus imperat, vt cum nimio clamore ad tam ne-
phandum & horridum spectaculum multitudinem populi inuocarent. Et facta iam
hora diei tertio, quasi foribunda bestia Latronianus procedit. Et populo vndique ex-
pectante, sedens pro tribunali iubet adduci sanctos in conspectu suo. Quosque exhi-
biti coram eo astarent, mox vt vidit eos, à pauore nimio totus obriguit: non enim po-
terat intendere in sanctos, eo quod instar solis præ nimia gratia quam gerebant, ful-
gebant facies eorum. Erat siquidem sanctus Episcopus annorum fere sexaginta, sta-
tura procerus, barba proluxa, & splendore caniciei decoratus. Similiter & beatissimus
Aftion monachus, statura & ipse procerus existerat: sed & nimium pulcher ac deli-
catus, & quasi trigintaquinque annos ætatis agens. Cumque vnus horum spatium tran-
sisset, interrogauit eos Latronianus dux, dicens: Quæ sunt vocabula vestra, quod ge-
nus, seu de quali provincia vos estis oriundi, nobis in conspectu huius multitudi-
nis explanate. Respondentes sancti, dixerunt: Nos Christiani sumus, & de paren-
tibus nati Christianis, atque de Christianorum patria nos sumus oriundi. Latronia-
nus dux dixit: Ego nomina vestra interim volui audire. Nam eo quod de illa maledi-
cta perfidia estis, & ego noui, & vniuersi circumstantes. Ad hæc sancti martyres dix-
erunt: Nos Christiani sumus, & Iesum Christum dominum nostrum, in cuius pote-
state cuncta habentur, agnoscimus & adoramus, vniuersa idola tua abominamur, di-
cente scripturæ: Similes illis fiant qui faciunt eas, sed & omnes qui confidunt in eis. Hæc
audienti dux, nimium iratus est: & imperat, vt expoliatos fortiter verberaret. Cumque
à ministris Christi martyres cederentur, oculorum suorum obtutum eleuant ad cœ-
lum, taliter dicebant: Domine Iesu, magister noster, tua voluntas fiat in nobis. Sed cū
diu multumque cederentur, & nihil eius immanitas aduersus Dei cultores præualis-
set: taliter iratus contra eos Latronianus locutus est, dicens: Vbi est mirabilis ille ve-
ster defensor, quem sine cessatione vobis in auxilium inuocastis? Veniat itaque nunc,
& si potest, de meis vos eripiat manibus. Sancti martyres dixerunt: Christiani sumus,
o tyranne: fiat voluntas Dei nostri in nobis. Hæc cum audisset Latronianus, iussit eos
in eculeum leuari, & fortiter vagulis ferreis radi. Cumque raderentur, iterum dicebāt

Chrl

DE S. EPICTITI ET ASTIG. ALPHABET. VIII.

Christiani sumus, o tyranne Latroniane: Fiat voluntas Dei nostri in nobis. Tunc deinde iussit tyrannus, ut lampades ardescentes, cum adhuc in eculeo penderent, ad latera eorum applicarent. Cumq; & hoc tormenti genus magnanimiter tolerarent, dicebant Christiani sumus, o tyranne: fiat voluntas Dei in nobis. Et cum iam hora septima facta fuisset, iussit eos Latronianus de eculeo deponi, & in custodia carceris perducere. Unus autem ex questionariis, nomine Vigilantius, audiens hunc versiculum sanctos martyres in tormentis positos, frequenter & sæpius iterare, id est, Christiani sumus, o tyranne Latroniane, fiat voluntas Dei nostri in nobis: existimans quod aliqui magnificæ præconationis in se haberent virtutem: quia dicebant, nullo modo posse meditantibus cum dolore sentire: cepit hunc ipsam versiculum incessabili meditatione ruminare: infra domum & in plateis, dormiens atq; exurgens, & in omni tempore decantare. Quumq; per triduum iugiter non quiesceret decantando, quarta demum die cepit voce publica proclamare, dicens: Ego Christianus sum, o tyranne Latroniane: fiat voluntas Dei nostri in nobis. Et perveniens ad beatissimos martyres in custodia carceris, signaculum vitæ ab eis promeruit percipere: & cum omni domo sum credens in Deum salutarem, beatorum sancta corpora ipse postmodum cum honore maximo sepelivit. K. Igitur post quintam demum diem, sedens iterum Latronianus dux pro tribunali, iussit sanctum Epictitum presbyterum, & Astionem monachum in conspectu suo perducere. Cumq; à ministris demonum ducerentur, psallebant, dicentes: In te inimicos nostros ventilabimus Domine, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu nostro speramus, & gladius humanus nequaquam salutare nos poterit: sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam tu complacisti in nobis. Cumq; ante subsellium prophanissimi dei eis Christi martyres astisissent, ait ad eos Latronianus dux: Acquiescis mihi, & sacrificas deus, an adhuc in vestra insania perduratis? Sanctus Epictitus respondit: Sæpius nos interrogasti, frequenter nobis blanditus es, multotiensq; plurima, & honores nobis maximos promissisti: & tamen penitus nihil aliud à nobis audire potuisti, nisi quia Christiani sumus: & ecce, nunc hoc ipsum iterare non quiescimus. Cum aut audisset Latronianus hæc omnia verba, dedit mugitum ut leo: & exclamans voce magna, taliter ad suos milites locutus est, dicens: Velociter, o ministri huius splendidissimi calminis, sal & acetum huc asserite, & prioribus eorum lacerationibus conficite, simulq; picem & adipem in cacabum æneum mittite, & cum corperit fortiter ebullire, eos in eundem mittite. Et sancti hæc audientes dicebant: Christiani sumus, o tyranne: fiat voluntas Dei in nobis. Cumq; hoc tormenti genus pro Christi nomine magnanimiter tolerassent, & in nullo penitus læsi fuissent, imperat saevissimus tyrannus, ut inde eos eicerent, & in custodiam carceris denuo perducerent: ne forte, inquit, & constantia eorum nobis ignominiam, & Christianis audaciam generare videat. Et sic iussit, ut per xxx. dies nullus ad eos introiret, neq; ab aliquo cibus potusq; deferretur. Sed Astilex Christi de plenitudine verbi divini, & de illo pane qui de celo descendit, quotidie reficiebatur, atq; in desinenæ psallebat, dicens: Deus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultu suum super nos, & misereatur nostri: ut cognoscamus in terra viam tuam, in oibus gentibus gentibus salutare tuum. L. Igitur cum in urbe Almlidenis S. martyres hæc tormenta pro Christi nomine tolerasset, quidam peregrinus qdā die videns beatos, Astionem ante tribunal iudicis consistentem, & cognosces quæ cuiusq; gratia haberet, festinanter navigans in paribus orietis descendit: & veniens vnde erat oriundus, nuntiavit patri eius & matri hæc universa quæ illi acciderant, dicens enim eis: Sene qdā Christiano, Epictito nomine, in martyrio consistere. Similiter nomen civitatis in qua essent, diligenter eis edocuit. At illi hæc audientes, mox ad genus sibi ista ferentis a duobus viris fortiter exorare cœperunt, ut ea quæ vera essent eis diceret. At ille increpando vera hæc esse affirmabat. Tunc cœpit dicere pater eius: Si ego infelix meritis fuero ut videi facilem filij mei, quod illud est quod mihi mandaverit & docuerit, hoc sine aliqua mora facturus sum. Similiter pater & mater dicebat: Ego miserabilis & humilissimus pater oia, si illud adhuc in hoc corpore merui fuero intueri, & domum universamq; meam substantiam derelinquā, & illi soli adhaerebo, eo quod super hæc oia ipse solus mihi charior & dulcior habeatur.

M iij Quod

Quod & si me imperauerit fieri Christianam, nec hoc recusabo facere, & cum ipso postmodum, si voluerit, parata sum tormenta sustinere, & mortem graueranter accipere. Et hæc dicentes, vniuersam substantiã suã ac diuitias subactoribus & procuratoribus reliquerunt. Et egressi cum tribus pueris de domo sua, nauim protinus conscenderunt, & nauigare cœperunt, vt in Scytarum terram, atq; in Almiridenſium ciuitatē deuenirent. Cuius prouintię tunc Pontifex & Præpositus sanctorum Dei ecclesiarum, beatissimus Euangelicus habebatur. Igitur expleto numero triginta dierum, iussit tyrannus, vt sancti martyres coram se exhiberentur. Qui cum hilari animo, & vultu splendido coram illo constitissent, sic ad eos Latronianus dux locutus est, dicēs: Sæpius vos de nominum vestrorum vocabulo interrogaui, vel genere, sen vnde estis oriundi: & nunquam mihi veritatem dixistis. Nunc itaque, quum nec patriam noui, nec genus agnosco, sed nec nomina vestra potui addiscere, hoc cogitaui apud me mer ipsum, dicens: Eo quod nihil aliud vos esse videmini, nisi corpori dæmones, qui sine nomine vel genere esse noscuntur: & ideo secundum qđ digni estis, hoc vos vocabulo nūcupabo. Et adiecit dicere ad eos: Dicite mihi vos, o corpori dæmoneſi nō sacrificatis immortalibus dīs, facio hodie vt capita vestra abscondantur. Christi martyres dixerunt: Nos Christiani sumus, & in nomine Christi dæmones, quos vos vt deos adoratis & colitis, nos de obſessu corporibus eſſugamus. Vtinam in te Dæmon pessimus non habitaret. Hoc audiens vſanus ille, & horrendus, nimium efferatus est: & iussit ministris suis, vt cum lapidibus ora sanctorum conruderent. Deinde imperauit, vt virgas afferrent fraxineas, & sic ex eis tam diu eos verberarent, quam diu spiritum exhalarent. Beatissimi vero athletæ Christi taliter patientes, nihil aliud dicebant, nisi: Domine Deus noster, tua voluntas fiat in nobis. Sed cum diu multumq; cederetur, & semper hilares magnanimesq; in confessione dñi perduraret: vidēs minister ille diaboli, eo quod nullo modo præuulſisset eius insania contra ipsorum constantiam, iussit ministris scelerum duci eos foris ciuitatem, & capita eorum gladio amputari. Quumq; ducerentur psallebant, dicentes: Laudate nomen Domini, laudate serui Domini: quia facta est voluntas Dei nostri in nobis per omnia. M. Cum aut peruenissent ad locum vbi ferendi essent, stantes contra partem orientis, expansis manibus, & subleuatis oculis in celum, taliter Dominum orauerunt, dicentes: Benedicis ei domine Deus patrum nostrorum, & laudabilis, & super exaltatus in secula: eo quod non humana, sed tua voluntas per omnia facta est in nobis. Tu es enim qui doces in te credentes, vt faciant voluntatem tuam, & vt annuncient mirabilia tua in omni tempore, eo quod spiritus tuus sanctus gubernat vnumquodq; in bono, secundum propositum cordis sui, & secundum propriam voluntatem. Tunc enim q Abram secundum tuam voluntatem semper gubernasti, Isaac sanctificasti, & cum Iacob colloctatus es, imponens illi nomen nouum Israel: qui Ioseph ad perſuaſionibus Aegyptiæ & blandimentibus castum custodiſti, & Susannam similiter a pollutione infideliorum immaculatam conseruaſti: qui sanctorum prophetarum tuorum corda purificasti, & beatissimorum apostolorum mentes per donum sanctiſpīritus illustrasti, dicens ad eos: Accipite spiritum sanctum. qui athletas tuos per gratiam tuam coronasti, & pro nomine tuo dimicantibus semper victoriam condonaſti: qui nos humilimos & peccatores famulos tuos ad hanc patriam perduxisti, vt annunciemus in ea, ac prædicemus euangelij tui doctrinam, his qui in ea habitant, qui noster gubernator ac magister, ac bonus promisor in oibus extitisti: qui vsq; ad hanc horam secundū tuā voluntatem nos semper gubernasti. Quorsumus Dñe, vt digneris nobis sanctos tuos angelos transmittere, qui nos liberent & defendant ab aduersarij potestate: & victores nos ac triūphatores per tuam gratiā vsq; ad thronū tuę maiestatis pducant. Sed & viros huius regionis seu ciuitatis cōserua in timore tuo, ptege in mia tua, custodi in bonitate tua, gubernas secundū voluntatē tuā, benedic pusillis eoꝝ cū magnis, atq; p honore quē nobis exhibueris, representa eis mercedē in beatitudine sempiterna. Tribue itq; nobis fiducia, vt quotiescumq; diuinam tuā maiestatem exorauerimus, adimplas petitiones nras in bono. Et nūc qsumus Dñe, suscipe nos in manibus tuis sempiternis, & introduce nos in Hierusalem celestē, q est mater cūm scđōꝝ, cuius ipse es lūmē, & spōsū cōdōtor

quocq; ac fabricator, vt vna cum angelis & archangelis, patribus, patriarchis, prophetis, apostolis, martyribus, confessoribus, iugiter collaudemus & glorificemus patrem, & filium, & spiritum sanctum in secula seculorum, Et cum respondent circūstantes amē rogare coepit carnis fides S. Epictitus, vt ante se prius beatum percuteret Astior ē. Sed cum ille diceret, q; te primū decet, o beatiss, parer, hanc saluiterā pro priāq; propitia tione mereri, S. Epictitus respondit: Veterana, ingit, calliditas serpentis, satis sublellis & circūuentola est fili & ideo qd nūc iubeo fieri pro tua salute ac mea requie habetur. Hodie nāq; x. & vij. annos per diuinā gratiā munus castū immaculatūq; te seruauit, & modo vis vt in puncto vnius horæ tantorum annoꝝ laborē perdam: Non ita. Quod em̄ cupio facere mi fili, per inspirationē spiritus sancti facio. Sic em̄ Abram in holocaustū Isaac filium obtulit, lepte filiam Dño in sacrificiū exhibuit: Petrus q̄q; Stephanum ante se in celestibus p̄misi. Et quis ego nō possum esse incredulus de bonitate Dei, eo q; potest te & sine mea p̄sentia in oib; cōseruare, sicut & vsq; in hodiernā diem custodiuit immaculatū, ita agnoscere debes, eo q; bonus pastor semper pro ouibus suis animā ponit. Ergo qd facio, p me & te facio, fili. Noli igit amodo de mea sollicitate dubitare. Credo em̄ q; iam S. Michael cum angelis, & Abel cum prophetis, Petrus q̄q; cum apostolis, Stephanus cum martyribus, Daniel cum cōfessoribus, in occursum tibi venerit fili, qui te nunc in suis gremijs suscipiant, & vsq; ad thronū Christi saluatoris nostri cū hymnis & canticis spūalibus perducāt. N. Hæc & horū ampliora audiens beatus Astion, respondit, dicens: Fiat voluntas Dei & tuā, o sacerdos Dei, ac venerande pater. Et faciens signaculum crucis in fronte sua, taliter orauit ad Dñm, dicens: Qm̄ tu es p̄tor meus Dñe, in manus tuas commēdo spiritū meū. Et hæc dicens, statim à spiculatoris caput eius amputat. Hoc cum factū fuisset, cernens S. Epictitus, dedit gloriā Deo. Et proniciens se super corpusculum eius, rogare coepit à carnis oibus, vt quō iaceret super cadaver sancti martyris, sic & ipsum percuterent. Quod cū expletū fuisset, intuentes vniuersi q; aderāt Christiani pariter ac gentiles, de bono magistro Epictito, ac de perfecta discipuli obedientia, cū lachrymis Deo gratias retulerunt. Et dñ illi daret Deo gloriā & honore, ecce subito corpus sanctoꝝ martyꝝ in modum niuis vīsa sunt candida: atq; p̄ nimietate splendoris, quasi solis radij esse videbant. Oēs qui à quacūq; infirmitate detenti esse videbant, statim vt cadauera ipsorū ex fide contingebant, seu cum veneratione de osculabantur, continuo vniuersa anxietas seu dolor ab eis fugabatur. Circa solis vero occasum veniens Vigilantius cū omni domino sua & cū alijs Christianis, occulte tulit corpora sanctoꝝ martyꝝ, & p̄fundens ea myrra & aromatibus p̄ciosissimis, in loco cōgruo & ap̄tissimo cū hymnis & psalmis, & cū magna deuotione sepeliuit. In q̄ loco multa signa & p̄digia ad laudē nois Christi vsq; in p̄sentē diē celebrant. Latronianus ȳo sup̄uenit te nocte inuaditur à pessimo dæmone, & surgēs primo diluculo venit in prætoriū, atq; ibi positus coepit plurima amētiā inaniāq; yba p̄ferre: deinde arrepto gladio, coepit priores q̄q; de officio suo in se qui & vulnerare: sup̄ alios vero vt canis rabidus insilire, atq; aliosq; indumēta dilaniare, huc illucq; discurre. Hoc illi intūtes & vidētes, q; amentis & infans extiterit, despoliētes illū, pugnis ac yberibus maculare fortiter coeperunt: ac deinde ligatis eum manibus ac pedibus in paruissimo domicilio proiecerunt. Qui post biduū suffocatus à dæmone, violenter spiritū exalauit. Igitur cum dies tertia passionis sanctoꝝ martyrum illuxisset, & Vigilantius ad sepulchrū corp̄ orationis gratia deuenisset, subito apparuit ei B. Astion, & dicit ad eum: Genitores mei ad querendū me, de patria nostra hodie huc sunt venturi. Rogo igitur te frater charissime, festina descendere ad portū, & suscipe eos in domum tuā, atq; per oia consolare eos, eo q; propter me valida sunt tristitia macerati: sed & in postremo de saluatoris nostri fide, atq; diuersis magnalibus facias eos scire. Hæc & plura horū audiens Vigilantius, dedit gloriā Deo: & statim cum festinatione ad statulum descendit. Et ecce, circa horam tertiam cernit nauiculam parua subitō applicuisse ad portum. Quumq; egressi de nauī Epibate fuissent, coeperunt à circumstantibus ibidem viris solite inquirere, si aliquis eorum aliquando audisset ibidem, aut vidisset iuuenem, Astion nomen habētē. Cumq; multi multa de eo dicerent, Vigilantius superuenit, & dixit: Ego vere vidi & noui eum.

Sed interim venite in domum meam, & quiescite posillum, eo qd valde fatigati estis in via, & postmodum si vultis, ego vos ad eum cum opportunum fuerit, sine aliqua mora perducam. At illi procidentes ad genua eius, ceperunt fortiter plantas eius constringere, osculantes atq; obsecrantes, vt si possibile sibi esset, antequam cibum caperet perduceret eos ad illum. Et Vigilantius ad hæc: Facite prius interim quæ rogo, vt & ego vestram petitionem atq; voluntatem impleam. Cumq; domum ipsius ingressi fuissent, & ad mensam condisissent, cepit mater S. Aftionis ad Vigilantium taliter dicere: Simili locum illum demonstraueris, ô dulcissime frater, vbi nunc meus vnicus demoratur Aftion, hodie coronam auream capiti tuo imponam. Similiter sq; & pater eius dicebat; Ego si illum per te, ô inuenis, mer ear hodie videre, indumenta auro texta te ad operiam, atq; dimidium bonorum meorum tibi condonabo. Ad hæc Vigilantius respondit ille ante triduum hinc egressus, in regionem ambulauit longinquam, atq; dimidium substantiæ suæ vnâ cum domo mihi cum quadam chartula commendauit, dicens: Si aliquis venerit, missus à patre meo ad querendū me, introduc eum in hanc domunculam meam, & dicito ei: Hæc dicit Aftion monachus: Sustine me hic, qd adq; redream ad te cum salute. Quid & si volueris heres mea substantia esse, festina vniuersa illa, quæ in hoc libro scripta sunt adimplere, & esto feliciter nihil dubitans. Et mater: Quæ dicitur, inquit, regio illa, quo perrexit dulcissimus meus & vnicus Aftion? Vigilantius respondit: Regio robustorum, seu fortium virorum. Et mater: Sunt aliqui homines ibidem commanentes? Vigilantius respondit: Plures & valde nobiles habentur, quorum possessio paradysus dicitur: quorum tabernacula ex lumine sunt constructa, quorum vita Deus est, & conuersatio immortalis existit, quorum vestes sanguine sunt respersæ, & in capite coronæ ex auro purissimo, cum geminis varijs fabricatæ habentur. Sed & rex nimium potentissimus ac metuendus est in eadem regione, cuius nomen Deus deorum, & Dominus dominantium appellatur: cuius nuncij angeli dicuntur iustitiæ, quorum vestis vna est omnibus, & tactus eorum igni assimilatur vestis. Sed & senatus huius Imperatoris valde clarus habet, & media pars prophetæ nuncupatur, alij vero apostoli pronunciant. Sed & ciuitas istius regis valde est præclara, nomenq; eius Christolis pronuntiatur: cuius murus ex auro purissimo est constructa, habens portas xij. & in ipsis singule dependent margaritæ, atq; singuli ex senatoribus per singulas sedent indeficient. Et prima quidē porta dicitur Petri secundæ Pauli, tertia Andreæ, quarta Ioannis, quinta Iacobi, sexta Philippi, septima Bartholomei, octaua Thomæ, nona Marthæ, decima Thadæi, vndecima Simonis, duodecima Mathiæ. Sed & templum mirificū est in ea, habens sancta sanctiorq; & altare aureum. Ante cuius conspectū vir quidā erat mirificus, recens decem corda: psalteriū, ac iugiter ibidem degentes ad laudē regis illius cohortat, dicens: Laudate dominū de coelis, laudate eum oēs angeli eius, laudate eum oēs virtutes eius. Huius itq; nomē, Dauid, filius Iesse pronunciat. Sed & plures huius ciuitatis ex auro purissimo sunt strata: cuius flumini vitæ æternæ emanat, cuius pomifera per singulos menses reddunt fructus suos, & folia eorū ad medicamentū proderunt animarū: cuius lumen inenarrabile est, & portæ nunq; clauduntur, eo qd nunq; ibi nox erit, nec vllæ tenebræ habentur: sed semper gaudiū & perpetua lætitia ibidem iugiter commoratur. Et mater ad hæc respondit: Et nō intellexisti chariss. frater, à q̄ vocatus illic meus Aftion perrexit, ne in aliqua culpa deprehensus sit, vel ne quispā ex comitibus, aut i senatoribus quille demorant eū conuocauit, & sibi for sit præ nimia pulchritudine eius in filiū eum ad optatus? Et Vigilantius: Ab ipso, inq; principe regionis illius cū multo honore & comitatu ibidē vocatus perrexit. Ego siquidē tūc ministros ipsos videre nō potui: tamen sicut ipse mihi referebat, valde pulcherrimo ac splendido vultu habebant, gerentes aurea arma & hircinina indumēta. Ex q̄ in hac nostra regione fideliter ex toto animo quæ sibi ab illo iniūcta fuerāt adimpleuit, hac de causa eum illic per suos ministros dicebat vocatū fuisse, vt principatū ei, videlicet super decē ciuitates cōdonaret. P. Et mater: Potas igitur in tanta gloria nūc ibidem possum habere memoriū nostrū? Et Vigilantius: Ille qdē memoriā vestri nūmū habet in mente, & valde cupit vos iuxta se habere semper, si tñ ea q̄ scripta sunt in libro illo quæ mihi reliquit, adimplere volueritis.

Et ma-

DE S. EPICTITI ET ASTIG. ALPHABETVM VIII,

Et mater ad hæc: Age ergo, & depositū nobis celeriter repræsentā. Et hæc dicentes, ēd mensa pariret conuergunt. Tunc Vigilantius assumens eos, in cellam sanctōrum matrem primum introduxit, & ostendens eis dominicā crucem & sacrosanctū euangelii Christi, ait ad eos: Hæc sunt quæ Actio filius vester mihi reliquit. Si ergo mysteriū huius diuinæ virtutis, & ea quæ in hoc codice scripta sunt feceritis, perfectio videbitis eū: & cū ipso in perpetuū eritis in illa regione. Hæc audiens pater eius, accepit euangelii Christi hōis in sede maiestatis suæ, sedebat & vos sup sedes xij. iudicātes xij. tribus Israel. Et ois q reliquerit domū, vel fratres, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut vxorē, aut filios, aut agros propter nomē meū, centuplū accipiet, & vitā æternā possidebit. Multi aut sunt primi nouissimi & nouissimi primi. Et pater: Quis est, inq, iste dñs Iesus, & qui sunt q secuti sunt eū? sed & q sunt illi, q iubent relinquare patrē aut matrē, vxorē & filios propter nomē eius: qd dicit pcepturus esse in futura beatitudine vitā æternā? Quis sumus te pater beatissime, vti aliquid in hijs, q vera sunt nostri, nobis explanare nō pigriteris. Aperiens aut Vigilantius os suū, & incipiens à scriptura ista, euangeliza uit illis dñm Iesum Christū: qualiter ab origine mundi oia per ipsum facta sunt: & qualiter hominē ad imaginē & similitudinē suā fecerit, & in paradisi delicia: posuerit & quō vnam cōstā tulerit de latere ipsius, & finxit eam in mulierē: sed & quō propter serpentē Adam de paradiso delicia: in hanc terrā mortaliū expulsi: & qualiter Eua, q ipsi serpenti magis obedire voluit q dño Deo suo, anxietatibus & doloribus in parturitione est condemnata: sed & qualiter sancti pphetæ ante primū aduentū filij Dei venientes, p̄dicauerūt eum esse venturū, & nō sunt recepti: vel quō dñs Deus noster Iesus Christus, q est vnicus patris, ybūm ac sapientia, virtus scilicet ac splendor gloriæ, dignatus sit in nouissimis diebus, de spiritu sancto & Maria semper virgine in mundo nasci: & quō o illos q secuti sunt eum, discipulos suos fecit esse, & mittēs eos ad p̄dicandum verbū salutis gentibus, apostolis imposuerit nomē: sed & q regni sui participes eos effecerit, q huius seculi cōtē pferint vanitatē, & ipsum solū super amorē p̄pinqum dum diligerēt. Cūq hæc & horū ampliora sapienter eis Vigilantius differuisset, iterū venerūt in locū illū vbi scriptū est: Et dixit Iesus discipulis suis: Amā amē dico vobis, q ois qui me confessus fuerit corā hoibz, confitebor & ego eū corā patre meo, q est in celis. Qui aut negauerit me coram hoibz, denegabo & ego eū corā patre meo, q est in celis. Nolite itaq arbitrari, qa veni pacē mittere in terrā: nō veni pacē mittere, sed gladiū. Veni enī separare hominē aduersus patrē suū, & filiū aduersus matrē suam, & nurum aduersus socrū suū: & inimici hois domestici eius. Qui amat patrē aut matrem plus q me, nō est me dignus. Et qui non accipit crucē suā & sequit me, non est me dignus. Et qui inuenit animā suā p̄det eam. Et qui perdiderit animā suā propter me & euangelii meū, inueniet eam. Et iterum: Cum aut tradiderint vos apud reges & p̄sides, nolite cogitare quō aut qd loquamini. Non enī vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri q loquitur in vobis. Tradet aut frater fratrem in mortē, & pater filium: & surgent filij in parentes, & morte eos afficient: & eritis odio oibz propter nomen meū. Qui aut perseverauerit vsq in finē, hic saluus erit. Rursumq perueniens in vltimā partē sancti euangelij, cepit scdm Ioannē iteq legere, dicens: Pater, qd dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illic sint mecum, vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionē mundi. Et denuo: Vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te: vt & ipsi in nobis vnum sint, vt credat mundus, quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis, vt sint vnum sicut & nos vnum sumus. Ego in eis, & tu in me, vt sint consummati in vnum: & cognoscat mundus, qa tu me misisti: dilexisti eos, sicut & me dilexisti. Q. Hæc & ampliora horum dum legisset pater, ad Vigilantiū ait: Precor frater, iterum explana nobis diligentius ea, quæ modo legimus: eo quod nos penitus in hijs verbis nihil intelligimus. Vigilantius respondit: Illos quos dicit Dominus Iesus noster: quia qui me confessi fuerint coram hoibz, cōfitebor & ego eos coram patre meo, qui est in celis. Qui aut denegauerint me coram hominibus, denegabo eos & ego corā patre meo,

qui

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARSL

qui est in coelis: nos sumus qui in eum credimus, & in nomine sancto eius speramus. Si ergo euenerit tempus persecutionis, & dixerint nobis principes huius seculi: abnegate Deum vestrum, & adorare nobiscum idola, qui sunt magni dii nostri, qui & vniuersa fecerunt: si eis non consenserimus, vel quae iusserint non fecerimus: sed pro nomine eius tyrannorum minus tormentorum tolerauerimus: continuo & ipse in illa sua felici regione, coram patre & coram sanctis suis angelis confitebitur nos: id est, amicos, & nimirum charos sibi constituet nos. De quorum numero existit nunc ille vester vnicus, & nimirum sanctus Aftion. Nam ante hos paucissimos dies, dux provincie istius Latronianus, dum compelleret eum, vt abnegaret Iesum Christum, verum illum quem nos dicimus imperatorem celestem, vt consentiret eius voluntati, & demonibus simulacrum exhiberet: ille nullo modo acquiescere huiusmodi ei parere, fortis in fide sua, & nimirum magnanimitas aduersus ea quae sibi ingererantur malacum alio quodam venerabili senes Christiano, Episcopo nomine, perstitit vsque in finem immobilis in sua sancta confessione. Hoc intuens eius Imperator ille celestis, & valde admirans de benevolentia & sincera ipsius erga se dilectione: mittens suos ministros, hoc est, salutaris angelos, cum ingenti eum honore in illam ciuitatem, vbi ipse demoratur, assumptum, vt illi premia sempiterna, pro eo quod viriliter contra ipsius aduersarios decertatus sit, condonaret. Et ideo tam Aftioni vestro, quatenus eius similibus, aptantur ea quae legis sacramenta: vt omnes, inquit, vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te: & ipsi in nobis vnum sint, vt credat mundus quia tu me misisti: & ego claritatem quam dedisti mihi, dedi illis: vt sint vnum, sicut & nos vnum sumus. Ideo quicumque meruerint esse de numero Aftionis vestri, o honorabilis pater, saluatoris nostri martyres vocantur. Et mater ad haec: Ne, inquit, mortuus est, & non vis nobis facere manifestum? Vigilantius respondit: Mortui nos sumus, qui in hac mortali carne degimus, & in hoc seculo vano absque noticia nostri factoris existere videmur. Nam vera vita ibi est, & verus cibis potusque ibidem habetur, ac dignitas sine fine, his qui meruerint eam accipere sibi est, vbi semper immortalitas regnat, & perpetua gaudia commemorantur. Tunc mater: Volebam, inquit, modo eum videre, in illa gloria consistentem. Putasne agnoscere me habet, eo quod genitrix eius fuerim aliquando? Aut forte in tanto honore ibidem positus, vt dicis, modo inspicere contemnit, eo quod pulcherrimam vultus ipsius legendum amisit? Et Vigilantius: Si leceris itaque quae scripta sunt in hoc libro, quem mihi dereliquit sanctus Episcopus & Aftion, & credideris ex toto corde in Iesum Christum regem ipsius, in quem & iste credidit, poteris eum videre. Sin vero nolueris credere, impossibile est, vt tu illum videas, vel matrem suam nominet aliquando, eo quod incredula extitisti in mandatis patris ipsius. Et mater: Ecce, inquit, pater ipsius iste est. Vigilantius respondit: Verum pater eius ille est, qui & dominus, cum quo nunc demoratur, qui & tanta bona ei in futura beatitudine condonauit. Et iste vero mortalis est, & mortales filios habet: & dum poterat stare, subito cecidit: dum dicit se viuere, repente moritur: eo quod nec iste illum patrem verum agnoscit, quem ille agnouit: de quo scriptum est, Pater noster qui es in coelis, sanctificet nomen tuum. R. Igitur cum per vnam septimanam inter se disputarent, & Christi mirabilia dicerent ad inuicem, & libenter audirent: dominica die adueniente ambo pariter crediderunt in Christum. Quos assumens Vigilantius, perduxit ad quandam presbyterum sanctum, nomine Bonosum, qui persecutionis atrocitatem deuitans, in quodam secreto loco occulte debebat. Qui orans pro eis sufficienter, & catechizans eos, eadem hora catechumenos fecit. Igitur cum inde egressi fuissent, ceperunt dicere ad Vigilantium: Ecce adimpleuimus ea, quae in libro illo quem nobis de disti continetur: veni modo, & thesaurum illum ostende nobis, quem Aftion noster, vt ipse affirmasti, tibi commendauit. Et Vigilantius: Sequimini me, ego enim vobis sine mora aliqua demonstabo. Sed interim eum habeo absconditum, & nescio si modo possum eum inde efferre. Ergo si vobis placeat, de noctibus eamus ad locum, & vsque ad lucem ibidem permaneamus operantes, forsitan poterimus eum inuenire, eo quod satis illum in profundo abscondi. Et cum sol declinasset, assumens eos Vigilantius, foras ciuitatem cum illis egreditur. Et peruenientes ad sepulchrum sancti Iosue, admonet eos secum tota nocte

in ora-

DE SANCT. ASTIONE ET EPIC. ALPHABET. VII.

in orationibus vigilare. Cumq; iam aurora ascenderet, & lucere inciperet dies, ecce vident subito circa se lumen resulsisse immensum, ac nimium suauitatis odorē fragrare, sanctosq; martyres qui iam dormierant, in corpore iuxta se consistere, ac Dominum secum collaudare. Tunc S. Astion intrans in amplexibus matris suæ, cepit osculari eam, dicens: Bene aduenisti ex orientis partibus o discipula Christi, & mea mater Marcellina. Similiter & beatissimus Epictetus, apprehenso capite viri eius, exosculabatur eum, dicens: Lætare in Dño o dulcissime frater Alexander, eo qd dignus habitus es in numero fidelium deputari, & perennem beatitudinē promereri. Sed & ad Vigilantiū dixerunt: Gaude & tu in Dño o dulcissime frater Vigilanti, eo qd dignus effectus es, vt impleatur in te qd scriptum est: quia qui conuerit fecerit peccatorē ab et rore vigiliæ, saluabit animam eius a morte, & operit multitudinem peccatorū. Tunc S. Astion hoc modo cepit dicere ad matrē: O dulcissima ac benedicta dñi mea mater, illa oīa quæ in sacrosancto euangelio Christi dñi nostri scripta sunt, vera sunt & firma. Festina ergo ac sine mora aliqua adimplere vt ea quæ illic scripta sunt consequi promeraris. Igitur portionem mihi de tua substantia obtingentem, pro mea requie ac tuæ salute pauperibus diuide ac distribue vt sic merearis cum iustitiæ corona & bonis operibus decorata ad nos peruenire. Et mater: Bene, inquit, habes a rege tuo, seu a familiaribus eius, dulcissime fili! Respondit Astion: Intantum dego bene, vt qualiter tibi exponam nesciam. Filium namq; suū Dñs ac Deus noster, ex seruo persuā gratiam me ad optatissimā ciuitate sua mansionē mihi tribuit: in palatio suo militare me fecit in ter senatoris maximam dignitatem mihi condonauit: para dñi amoniam mihi ad delicias tradidit. Sed & ministri eius tanq̃ de suis me habere dignati sunt, ac diligunt. Pergo namq; cum eis per singulos dies, ad visitandum infirmos, ad deuandum cecos, ad illuminandū cecos, ad saluandum periclitantes in mari, ad expugnandum gentes barbaras præliantes in terris: ad consolandum iustos, ad defendendum impotentes, atq; effugandos dæmones de obsessis corporibus, in noīe Dñi nostri Iesu Christi. Sed & quotidie de vobis mihi præcipiunt, dicens: Admone patrem tuum & matrem, vt ad hæc perueniant loca. Et mater: Agnoscut itaq; nos fili mi! Respondit S. Astion, & dixit: Nimum vos diligunt & agnouit dñi materis si vestra voluntas est agnoscere eos, vt ad illam beatitudinē sine aliqua dubitatione possitis peruenire. Et mater præ nimio gaudio feriens pectus suum, dicebat: Puras quandoq; infelix & misera illuc perueniam: Et beatissimus Astion respondit: Si crederis perfecte in Iesum Christum Dominum ac Deum nostrum, quem admodum credidit Vigilanti, atq; oīia bona tua distribueris indigentibus, sine dubio & viuere, & exultare habes mecum in illa, in qua & ego dego beatitudine sempiterna. Cumq; hęc & huiusmodi verbis athleteæ Christi instructi essent, recesserunt ab eis. S. Igitur cum quadragesima dormitionis eorum dies illux, Ier., & Christi pontifex Euangelius in vrbe Almirdensium deuenisset: affumit eos Vigilantiū vna cum sancto presbytero Bonoso, ad eum perduxerūt, exponentesq; illi per ordinem cuncta quæ acta fuissent: rogabant, vt in numero fidelium eos Christo consecraret. At ille nimium gauisus in Dño, affumens eos, & orans pro eis sufficienter, sacramentū baptismi tradidit. Et exultans cum eis p dies octo, in aliam ciuitatē quæ in proximo habetur remeauit. Cumq; sacerdos dñi inde remeasset, taliter ad Vigilantiū Alexander & Marcella dicere cœperūt: Multa beneicia tua erga nos habentur, o dilectissime & nimium nobis amabilis frater, eo qd per tuam salutis eam doctrinā iugum diaboli meruimus euadere, & ad Christi salutis nostri notitiam peruenire. Siquidē nimis existis in sapientia gloriosus in sancta ecclesia, præclarus in doctrinæ gratia: perfectam habens dilectionē erga sancti euangelij religionem, & nimum amorē in peregrinorū susceptione, inenarrabilem beneuolentiam circa impotentū defensionem, seu infirmorū visitationem, seruens fidei calore erga idolorum destructionē, vel sanctorum martyrum amorē: ac secundum tui noīis sacramentum, vigilans existis in cunctis bonis operibus propter Dei amorē. Igitur nihil aliud est de te pronuntiandū, nisi eo qd vnus ex intimis Dei amicis haberis. Ex hæc dicentes, tam cum q̃ sanctum ac venerabilem presbyterū Bonosum ducentes secū ad propriam ciuitatē, hilares animo, & perfecti in Dño remeauerunt: atq; vniuersa

N bona

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

bona sua egentibus distribuentes, glorificabant Deum patrem omnipotentem, qui eos de tenebris ad cognitionis suae lumen perducere dignatus est.

Pertulerunt autem martyrium sancti atque athletae Christi, Episcopus presbyter, & Afflicti monachus in Almiridensium ciuitate iohanna die mensis iulij temporibus Diocletiani 17 anni, sub da et L. Atroniano. Secundo nos uero,regnante in caelis Iesu Christo saluatore nostro: quem decet gloria & imperium una cum Spiritu sancto, in secula seculorum. Amen.

DE CHRISTIANO MONACHO. T.

Vidam Cenomanensis, nomine Christianus, iuuenis conuersus, ingressus est eremitorium quoddam in archiepiscopatu Turonensi, quo dicitur Castinerum. Vbi cum fortiter tentaretur à carne sua, assilgebat se, in quadragesima ieiunans & abstinens se ab omni potu, præter vnũ diem in septimanam. In hyeme stabat vestitus in aqua frigida vsq; ad collum: disciplinam sibi dabat, vsque quo vitæ dirumperent. Qui cum quadã die hoc faceret, & se cecidisset vsq; ad sanguinem, audiuit vocem à parte occidentis, dicentem: Nihil prodest tibi id facis. Iste Deus quem inclamas, non dabit tibi quod petis: sed conuertere ad me, & auxiliabor tibi. Quod ille audiens intellexit vocem esse inimici. Et cum orasset Deum, vt auxiliaretur sibi contra tentationes, proposuit aggredi peregrinationem ad diuersos sanctos, vt ita finiret vitam suam peregrinando. Et cum diu hoc cogitasset, accepto baculo egressus est nudis pedibus. Et cum venisset ante quandam ecclesiam, flexis genibus rogauit Deum, vt daret ei bonum consilium. Vix ab oratione surrexerat, & ecce sensit scetorem magnum, per quod intellexit diabolum adstantem, qui ei suggererat relinquere habitum religionis & locum suum. Et gratias agens Domino de tali signo, reuersus est ad fratres suos. Hic aliquando in festo S. Stephani dormiebat ad mactem. Et cum legeretur illa lectio, vbi legitur: Et lapidauerunt Stephanum, exasperatus ad hoc verbum, reprehendit se de somnolentia, dicens: Vae mihi, quis sic dormio ad obsequium Dei. Iste sanctus non dormiebat quando lapidabatur, & pro persecutoribus orabat: & ego miser de bueram rogare istum sanctum martyrem, vt oraret pro me: & post hoc corpi intentissime vigilare & rogare sanctum Stephanum, vt oraret pro se. In crastino cum esset in refectorio, ante quam aliquid gustaret, venit vox ad eum, dicens: Tu intendis ad terrenas escas, & non cogitas de glorioso protomartyre qui orat pro te. Tunc aperti sunt oculi eius, & leuans oculos in celum, vidit martyrem orantem pro se, sicut vox ei dixerat. Quod cum dixisset, statim surrexit, & petiit locum secretum, in quo oraret, & dixit: Sancte Stephane, quas tibi gratias agam de hoc tanto beneficio tuo? Nihil habeo proprium quod tibi dem. Sed tamen hoc do tibi, quod amodo pro amore tui non induar lineis, sed laneis tantum: quod & fecit. Hic cum postea moneret ceteros, vt in bono proposito perseverarent, narrabat dicens: Eram aliquando in Castinero, iacens in lecto pleno paleis in solario quodam. Et cum vellem repausare, sentiebam nescio quid, quod se monebat sub renibus meis. Dixi quoque hoc magistro meo: sed illa motio non quieuit. Quadã autem die inspirante mihi Domino, corpi euertere paleam lecti mei: & euertere paleas, cum illi inuenirent, leuavi vnum de asseribus solarii, sub quo inueni vnum pedulum, & in eodem magnam massam denariorum. Quos cum inuenissem, relictis illis, cucurri ad magistrum nostrum, & confessus sum quid inuenissem. Ille iussit mihi vt referrem illos ad se. Quod cum fecissem, omnes fratres iussit congregari: & omnes excommunicauerunt illum qui hoc fecerat. Quod cum audisset carpentarius quidam, dixit se hoc fecisse: & petiit veniam, humiliter correctionem promittens. Magister autem indulsit ei, & iniunxit ei penitentiam. Sed denarios male acquisitos retinere noluit, imo diuisit eos pauperibus & egentibus.

Vita Christiani monachi finis.

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM VIII.

*In uitam sancti Ioannis Eleemonis episcopi Alexandrini, alias
Eleemofynarij appellati, Praefatio.* V.

Exigante me, ac diu tacite sollicitęq; tecum considerante, quid in do-
mo Dei commodius ac dignius operari possem: ne ea uidelicet prae-
sumerem, quę mihi ex ministerio credito commissā non sunt: nec rursus
alia arripere, quę in genoli mei vires excedans, secundum illud Salo-
monis: Mel inuenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatu es omnia
illud. Ex alibi: Altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Ecce subito qui-
dam strenui ac studiosi viri me cohortari voluerunt, vt in Latinum sermonem verte-
rem Leontium de vite residuis Ioannis Alexandrini anstittis, quem Gręci propter
multiplicem compassionem, quam erga omnes possidebat, merito & absolute Ele-
monia, id est, misericordens appellant: quatenus tantus vir, non tantum sermone Grę-
co, verum etiam Latino eloquio pollētibus utilitati esset & commodo. Quapropter
quia me dignum ad tantum opus atq; idoneum minime perspexi: leuauit oculos meos
in montes, vnde veniret auxilium mihi: sicq; solatia patrum & orationes adhibens, tam
proficuum virum non passus sum carere Latinis. Sed licet membratas in ciderim,
schedulas pręparauerim: non tamen hunc in codicem ausus sum redigere, antequam
ad dominatione vestra, o miles beate, licentiam ad ipsi promerul. Nec enim fas est,
vt absq; vicario Dei, absq; clauigero coeli, absq; curru & auriga spiritualis Israelis, abs-
que vniuersali pontifice, absq; vnico Papa, absq; singulari pastore, absq; speciali pa-
tre, absq; te omnium arbitro aliquid consummetur aut diuulgetur. Tu enim tenes
clauēs David, tu accepisti clauēs scientię. In arca quippe pectoris tui tabulę te stimēd
& manna celestis saporis te quiescūt. Tu enim quod ligas, nemo soluit: quod soluis,
nemo ligat: quod aperis, nemo claudit: quod claudis, nemo aperit. Vicem nāq; in ter-
ris possides Dei. Cum autem hūc beatum in Latinum verterem eloquiū, nec Gręco-
rum idiomata, nec eorum ordinē verborum sequi potui vel debui. Non enim verbū
ē verbo, sed sensum ē sensu excerptū. Sed nec Latinas regulas vsquequaq; seruare cura-
ui, dum tantum intentio mea illō tenderet, quō vtilitas nasceretur legentibus. Quia de
re angelice domine, non personam tantillitatis meę inuens, non astutiam inue-
stigans, non verborum phaleras requirens: sed potius pio cordis oculo profectū legē-
dum pręnotens, vt tantus vir tanquam exemplar & speculum sit omnibus, vestra
apostolica autoritate translationem hanc, si vestro arbitrio placeat, firmate: si displiceat,
emen date: dum modo latinitas se tanto non doleat esse sile priuatam, quo Gręcia se
gaudet optime conditam. Suscipe ergo sanctum à peccatore interpretatum: & noli
attendere per quem translatus sit, sed quis translatus sit. Neque enim propter fistu-
lam plumbeam a quam lympidissimam despicias: neq; propter spinas quę producūt,
rosam quę producitur, spernas. Custos vero & amator tuus, quando voluit, Pharao-
ni & Nabachodonosor iniquis regibus somnia, quibus futura prænoscere, ostē-
dit: & Caiphā impiū, quod expediebat proferte pertulit: quinimo quando volu-
it, asine loqui articulata verba permisit.

Salue Praesul amate Deo, per secula salue.

Totum atque orbis Papa beate uale.

VITA S. IOANNIS ELEEMO.

*synarij, Alexandrina patriarchę, a Leontio epi-
scopo Nespolcos Cyrorum insula descripta.*

N ij Inten.

Intentio quidē vna est, nostra & eorum qui ante nos fuerunt, studioforum & sanctorū virorū super presentimemorabilis viri vitæ narratione: id est, vt in omnibus quidem imitatio pia & vtilis fiat, gloria autē & magnificentia sanctę & adorandę Trinitati referatur: & in hoc fecit & in omnibus, quę semper in generatione & generationem propria luminaria ostendit, ad illuminandos, q̄ in tenebris & in vmbra mortis sedent, peccatores. Quoniam vero amicos Christi nō valde miramur, q̄ ante generationē nostram fuerunt, qui Deo placita conuersatione vixerūt: quia sub viris qui ante nos fuerūt, nō erat iniquitas hominum multiplicata sicut modo, vt p̄dixit diuina scriptura, eo q̄ abundauit iniquitas, refrigerat charitas multorū: ideo nō valemus ad eorū cōsurgere meritū. Huius rei gratia, ad præsentiē sanctę huius vitæ narrationem ex parte veni mus, ostendere etiā diebus nostris volentes, & propositū suū cogentes, excellentiores nobis demonstrari, & angustā & arctā viam posse incedere, & obstruere os loquentiū iniquā, & aīę noxijs intellectus vitare. Iam q̄dē & alię ante nos optima atq̄ excellentissima de hoc admirabili viro & summo sacerdote Ioanne philosophatū sunt, potentes existentes in ope & in sermone. Dico em̄ Ioannē & Sophroniū Deī cultores, & amatores virtutum, & pietatis propugnatores: attamen quī tales essent, de dignitate & merito studiū viri iustius & ipsi omiserunt, & idipsum perperiti sunt, q̄d nonnulli studiosi agricolę vineam vberē & fructuosam vindemiātes: nam relinquē vtiq̄ ex fructu benedictionē, etiā nolentes, se retro sequentibus cēgis, eligentibus, id est, colligentibus racemos vinearū: ex q̄bus sumus & nos minimi. Nam & oēs sancti iusti, quī omni fortitudine sua fructiferā hanc oliuam, quę in domo Dei, vt ait Psalmista, plantata est, propter multiplices reuera oliuas, quę in ea sunt, zelo Dei vin demiare studuerint: attamen lauit eos multus oliuę fructus, dño dispensante. Nostram ergo vilem & frigidā alacritatē suscipite, vt duo viduę minuta: non em̄ illis detrahentes, neq̄ q̄ possumus eorū à Deo donatā sapientiam imitari, iusti gesta scripturę tradere festinauimus: sed primo quidem velut intelligimus nō iustum esse, ea quę possunt vtilitate audientibus facere, silentio occultare: ne & nos in eadem in iudiciū serui illius, q̄ talentum in terra abscondit. Secundo autē, vt in hac narratione nostra correptiones & delectabiles historię conscribant, q̄ scriptę non sunt ab optimis viris, in laudibus sanctissimī reuera atq̄ beatiss. Ioannis. Deinde vero, q̄a sapientes & potentes in sermone, amatores historię erant, sapienter & sublimiter materiā depinxerūt: quod maxime & per amplius erexit nos ad præsentiē sollicitudinem, vt eo qui inest nobis, p̄destri, deformi, humilique charactere enarraremus, vt posset & idiora & sine literis, de his quę dicuntur, proficere. X. Cum peruenissem Alexandriā ego indignus ad amplectendos sanctos & victores martyres, Cyrum & Ioannē, & eorū iocundis epulis & refectioe fruere, conuenientibus & colloquentibus ibidem quibuldā viris venerabilibus atq̄ philosophis, & disputaremus de scripturis & de aīę institutione: venit ad nos quidā peregrinus petens elemosynā. Dicebat em̄ se nuper de captiuitate Persarum ereptū. Accidit igitur vt nullus de confedentibus inueniret habens precium aut nummum. Vnus ergo de confedentibus habebat illic adstantē mercenariū, callide datorē, accipientem tres t̄m nummos per singulos annos, habentē vxorem & duos filios. Cumq̄ recessisset qui petebat, persecutus est eum ingeniosus: & abstulit à se quā ferebat cruciculā argenteā, & dat ei: dicens se non habere aliud aliqd vsq̄ ad filiquam vnā in vita sua. Ego igitur de hoc q̄d acciderat, imo q̄d gestū viderā, per gratiam Dei inuentus sum considerare q̄d fecerat: & compunctus, enarraui statim prope me sedentē, Menne noīe, viro in dustrio & timentē Deum: qui & erat ordinans dispensationem sanctissimę eccl̄ię sub nobili & beatissimō Ioanne patriarcha. Qui cum me intuitus esset admirantem & laudantem eum qui elemosynam fecerat, dixit mihi: Ne mireris, eo quod ex traditione & doctrina huiusmodi actionis operator extitit. Et dicente me ad eum, quōd propter charitatē prodesto mihi, ipse respondens ait: Sanctissimō ter beato patriarchę nostro ministrans permansit Ioanni, & tanquam filius proprius, patris industriam suscepit, dicente sancto ad eum: Humilis Zacharia,

DE SANCTO IOANNE ELEEM. ALPHABET. VIII.

cito misericors, & verbum promissionis habet ex Deo per infirmitatem meam, quia neq; in vita mea, neq; post mortem deerit tibi Deus. quod seruauit vsq; hodie. Multas enim benedictiones mittit ei Deus: sed non dimittit quidquam, quod nō statim det pauperibus, propemodū constringens & in nihilum redigens domum suam. Multo ties in exultatione inueniunt eum quidam, dicentem Deo: sic sic, aut tu mittendo, aut ego dispergendo, videbimus quis vincat. Liquet enim quoniam tu diues domine, & vite nostrę miserator es. Porro autem quando iuxta euentum non habet ad horam aliquid quod det a se petenti, contristatus dicit ad tabernarium aut ad negotiatorem: Da mihi vnum tremissem, id est, tertiam partē solli di aurei, & seruam tibi uno mense vel duobus, vt vis & vbi vis, qm̄ esuriunt valde qui in domo mea sunt. Et sumens dat egenis, rogans vt nemini dicat. Cum ergo senhisset me idē Dei cultor Menas, tanq̄ euangelium audientē se, dicit mihi cum compunctione: In hoc miraris dñe? Iam si inuenisses sanctum patriarcham, quid faceres? Aio ei: Quid amplius viderem? Tunc dixit mihi: Crede per indulgentiam Dei, ipse me fecisse bresbyterū, & vicedominum sanctissimę ecclesię, & vidi in eo opera, vniuersam pene naturā excedentia. Et si dignatus fueris in seruilia mea hodie veniendo, sanctificare nos, enarrabo tibi gesta, quę ipse inspector eorū factus, adpexi. Cumq; hoc dixisset, tenui manum & erexi eum: apprehendensq; duxit me in ā Deo seruata domum suam. Itaq; cum voluisset nobis mensam dignatus apponere, dixit ad eum: Non iustum est, o dñe, animę cibum relinquentes, corpus ante animā reficere sed magnū cibum, qui non perit, sumamus & postmodū corpori necessitatē præstemus. Cum ergo cepisset vitam sancti sine mendacio recitare, primum, inquit, & præcipuū bonum eius fuit, qm̄ omnimodis nō iurauit. Petij igitur chartam & atramentariū, & quę dicebant, per ordinē annorū bñ. Y. Promotus ergo, & in throno residens in amica Christi magna ciuitate Alexandria, decreto diuino veraciter, & non ex hominibus, neq; per hoies, hoc primū forte factum & præmiū omnibus demonstrauit. Mittens enī mox dispensatores, & eum q; dicebatur, super pacem, dixit corā oib; ad eos in honorabili secretario: Non iustum est, o fratres, ante alterius cuiusq; curam habere, q̄ Christi. Omni veto multitudine quę conuenerat, audito verbo compuncta ac sustinente, dicit iterum ille beatus: Euntes ergo per totā ciuitatē, conscribite mihi vsq; ad vnum oīa dominos meos. Illis autē nō intelligentibus, qui hi dñi essent, sed rogantibus dicere, & mirantibus, quānam patriarchę dñi existerēt, respondit rursus angelicū illud os, & ait: quos vos egenos & mendicios vocatis, illos ego dominos & auxiliatores prædico. Ipī enī nobis vere & auxiliari, & corū regnum donare poterūt. Et cum hoc multa velocitate vidisset factum Christi imitator, præcepit eis per singulos dies stipendia tribui, & per propriū dispensatōrē præbere eis sufficientē necessitatē: plus autē erant, q̄ septem millia quingenti. Tunc quasi pastor verus & non mercenarius, cum sacrosancto ouili & cū conuenientibus sanctis viris episcopis ad ecclesiā sanctam pergit, consecratus est diuino iudicio. R. Iustum vero est, hoc gestorū eius non postponere bonum. In crastinum enī iterum mittens per totam ciuitatē eosdē Dei amicos, & conomos & cancellarios, & reliquos quibus erat dispositio ciuitatis credita, nō permisit mensurā qualemcūq; vel pondus paruū & magnum in tota ciuitate sed oīa in vna campana, id est, iusta & æquali statera, modo & artaba, id est, mensura modios tres continente & tertiam partem modij, vendere & emere contestabatur, scribens in subscriptione suā conditionē per omnem regionem, habentē formā hanc: Ioannes humilis & exiguus seruus seruorum dñi nostri, oib; sub paupertate nostra de gentibus, quib; ab eodem dño nostro regimini subesse noscuntur. Hęc regio beato Paulo, per eum qui in eo loquebatur, Christo iubente, & omnibus legem ponente, Obedite præpositis vestris & subiacete eis ipsi enim per uigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: credit tantillitas mea, verbo diuino obediētes vos, suscipere petitiones nostras vt ex Deo, & non ex homine: vnde hoc sciens moneo charitatem vestram, vt nequaquam in quopiam vestrum appareat huiusmodi præuaricatio. Denique, vt ait diuina scriptura, si terram magnam & paruam odio habet Deus. Si vero quis apparuerit post præsentem subscriptionis nostrę conditionem, istiusmodi crimen incidens, vniuer-

las facultates suas indigentibus, non volens, sine mercede, apponeret. Ergo, vt dignum
 memoria, & hoc ipsum publicum praeceptum hic ponere curauimus. Relatum est
 autem aliquando huic diuinitus sapientiam consecuto, quod per xenia ecclesiae rectio-
 res emptas personas acciperent circa dispositiones captiuorum. Quos nihil negligēs,
 conuocauit omnes: & neminem penitus exasperans, superauxit mercedes quae eis
 prius dabantur, ponens verbum, quatenus munera à quolibet omnimodis non acci-
 perent: quoniam, inquit, ignis consumet domos munerum accipientium. Ex tunc igitur
 per gratiam Dei abundauerunt domus eorum, ita vt quidam ex eis additum sibi
 mercedum quantitatem dimitterent. Z. Discens vero aliquando iterum ille ter diues,
 qd quidam iniuriā paterent ab aduersariis suis, & volentes adire eum, timore cancella-
 riorum & ecclesiae defensorum atq; ei adstantiū prohiberent, considerauit tale qd Deo
 acceptum negotium: & quarta & sexta feria publice ponens faciebat: & praecipiebat,
 sedebat ante ecclesiam, colloquens quibusdam strenuis viris, aut sancta euangelia prae-
 manibus tenens, nullum tanti obsequij appropinquare sibi permittens, excepto vno
 defensore ecclesiae, licentiam & confidentiam dare festinans se adire volentibus: qui-
 bus & confestim quod dignum erat, per ecclesiae defensores faciebat: & praecipiebat,
 vt nemo eorum gustaret panem, quousq; ordinarent capitulum. & audientibus dice-
 bat: Si nos homines existentes, permissionem semper pro petitionibus nostris habeamus
 ingrediendi domum Dei, & petitiones nostras facere ei, videlicet, intra stabili ac
 omni creaturae supereminenti atq; operā damus, qd preces nostrae implant, necnō &
 rogamus eum, vt nō tardet, sed illud prophetae dictū, prius exclamamus: Cito antici-
 pet nos misericordia tua dñe, quō putas, nos conseruare nostrorū petitiones cū omni
 festinatione debemus peragere, memores dñi dicētis: In qua mensura mensi fueritis,
 remetietur vobis. & per prophetae vocem iterum perhibentis: Quemadmodū per se
 cisti, eris tibi. Vna ergo dierum simili modo hic mirabilis procedēs, & in solito loco
 praesidens vsq; ad horam quintā, & nemine accedente, mortuus & lachrymans cecidit:
 nullo aut audente eum interrogare causam mortoris, sanctus Sophronius ait ad eū
 secretor: (illie em erat tunc) Quae causa est Dei curator, retinens animū tuū sanctum
 tristitia: oēs quippe nos repente conturbauit. Quid dixit ei mansueta voce: Hodie hu-
 milis Ioannes qualemcūq; mercedē à quopiā nō habuit, neq; Christo pro innume-
 ris peccatis eius aliqd obtulit, sicut nec aliqñ. Cui S. Sophronius diuinitus inspiratus,
 respondit: (mox em intellexit causam, ob quā idem tristitabatur patriarcha) Hodie vero
 gaudere & letari oportet beatissimē veraciter em beatissimus es, ita pacificōs à Chri-
 sto creditū tibi gregem, vt nullum habeat contra proximū suum litem aut dubieta-
 tem, sed velut angelos sine litigio & sine iudicio hoīes esse fecisti. Ille aut vere mitis pa-
 stor, credens qd dictum erat verum esse, oculos in cælum extendēs, dicebat: Gratias
 ago tibi Deus, qd & immeritū pusillanimitatē meam sacerdotio fungi, & me exigū
 & peccatorem, sacerdotē tuum vocari, & pascere rationabilem gregem dignatus es.
 Mox vero pusillanimitate omni deposita, gaudiū in humilitate multū illi adfuit. Hunc
 vero (vt quidā aiūt) in hoc imitatus est Constantinus, q post Heraclii imperatorē ex-
 titit, cuius & filius erat. Huius sancti patriarchae tēporibus adscendentes Persae capti-
 uarunt & depredati sunt Syriam. Itaq; pene oēs qui effugiebant manus Persarum, ad
 nomen huius ter beati, tanquam ad portum sine fluctu accurrebant, ab eo & ipsi suf-
 fragio & susceptione perfrui postulātes. Quos beatus iste hospitio recipiebat, & con-
 solabatur non tanquam captiuos, sed quasi natura veraciter fratres. Continuo ergo
 plagatos quidem & infirmos, in xenodochijs & nosocomijs, id est, egenorum domi-
 bus, fecit recūbere, praecipiens curam eis & medicinā gratis impendi: & tūc recedere,
 qñ vnusquisq; eorū ppria voluntate vellet. Illis yō, q sani & egeni veniebāt ad rogā, ma-
 sculis qdē singulas filiquas dabat: mulieribus aut & puellis, tanq; infirmioribus mēbria,
 binas. Venientibus ergo quibusdā indutis ornamentis aureis & dexteralibus, & quēriti-
 bus eleemosynā: referebāt de eis patriarche hi, quibus erat roga credita. Ad qd beatus
 ille toruo oculo ac seuerā voce vsus, quāq; mitis esset & visu hilaris, dixit: Siquidē humi-
 lis Ioānis, imo Christi dispensatores vultis esse, diuino scep̄o sine calliditate obedite,
 dicētis: Omni petente tibi tribue, Si aut venientes curiosi inuestigaueritis, Deus curiosorū
 minū

DE SANCTO IOANNE ELEEM. ALPHABET. VIII.

ministorum non indiget, neque humilis Ioannes. Si enim quæ dantur, mea existerent & nec cum nata essent, fortasse bene in meis tenax existeret. Si vero quæ dantur Dei sunt, utique in suis præceptum suum custodiri vult. Si autem ex incredulitate & modica fide illud timetis, ne forte multitudo eorum quibus dantur, superet introitus pecuniarum: ego vestræ pulchræ fidei communicari non patior. Et enim si beneplacito Dei assensum est, vix esse ego indignus dispensator eius munus, si totus mundus congregaretur. Alexandriæ elemosynæ indigena, immensus thesaurus Dei non angustabunt, neque sanctæ ecclesiæ. A. Cumque illos dimisisset, vniuersam quæ circumdederat istos, defectionem & modicam fidem sciens, loquebatur his qui ei confederant, & admirabantur de data ei à Deo compassione: Cum essim, inquit, adhuc in Cypro iumentis quasi amorum quindecim, vidi vna nocturnum in somnis puellam quandam, cuius species supra solem splendebat, ornatam supra omnem humanum sensum: quæ veniebat & stetit ante lectum meum, & pulsavit me in latere. Expergestus vero, vidi eam in veritate stantem, & est mihi iam esse mulier: figura igitur crucis signatus, dixi ei: Quæ es tu? & quomodo ausa es intrare ad me dum dormire: habebat autem & coronam de olivarum ramis super caput suum. Tunc illa hilari vultu & subridendo dicit mihi: Ego sum prima filiarum regis. Cum hæc audissem, statim adoravi eam. Tunc dicit mihi: Si me possides amicum, ego te ducam in conspectu imperatoris. Etenim nemo habet potestatem apud eum, sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri & saluare homines. Et hæc dicens, disparuit. Ego vero in memetipsum reuersus, intellexi visionem, & dixi: Credo, compassio ac elemosyna est, & ideo habet in capite ex olivæ folijs coronam. Ete enim veraciter compassio & benignitas erga homines, Deum carne vestiri fecit. Statim ergo vestivi me, & nullum domus meæ excitans, in ecclesiâ abij. Erat enim iam aurora. Et cum irem obuiam fratri frigore vexato, ex poliaui me in dumento caprino, & dedi ei, dixique intra me: Ecce in hoc sciam, si utique vera est visio quam vidi, an demoniaca. Et veritate testante, nondum ecclesiâ comprehenderam, & subito obuius mihi quidam, albis indutus vestimentis, dat mihi ligaturam centum numismatum, dicens: Accipe hæc frater, & dispensa ut vis. Ego autem præ gaudio statim hæc suscipiens, reuersus sum, volens reddere ei ligaturam illam, quasi nihil indigens: & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter non esse phantasiam. Ex illa vero hora sæpe dabam confratri aliquid, & dicebam: videbo si mittat Deus mihi ut dixit centupla. Et cum tentassem dominum, malefaciens, & scis factum mihi esset diuersis modis per eas res, dixi: Cessa mihi a anima, tentando intentabilem. Tot igitur certitudinem habere e ex Deo humili anima mea, hi increduli fortasse hodie venerunt, & me in deficientiam secum cadere hortantur. Ad rione existente eadem populi multitudine in ciuitate, quidam peregrinorum videns tantam compassionem eius, voluit tentare eum: & indutus vestimenta vetera, ad eum, euntem ad visitandos qui in nosocomio, id est, in infirmario iacebant. Bis enim per ebdomadam vel ter ibat illuc. Et dicit ad eum: Misere mei, quoniam captiuus sum. Dicit datori: Da ei sex numismata. Deinde cum hæc accepisset, vadit & mutat habitum, & obuiat ei aliunde, & procidit ei, dicens: Misere mei, quia coarctor. Dicit denuo patriarcha datori: da ei sex numismata aureos. Cum vero isset, dicit ille distributor ad aurem illius patriarchæ. Per orationes tuas domine, idem ipse accepit secundo. Fecit vero scriptum patriarcha tantum nesciret. Venit itaque tertio iterum accipere & tetigit dator patriarcham qui aurum ferebat, significans quod ipse esset. Tunc respondit ei Dei amicus, ille veraciter misericors: Da ei xij. numismata, ne forte Christus meus sit, & tentet me. Nauclerus quidam peregrinus damna prulit: & accedens hunc beatum virum, rogabat eum multum lachrymis, vt cõpateretur & ei, sicut omnibus alijs. Precepitque eum accipere quinque libras auri. Cumque accepisset has, abiens emit antechâ, id est, archam, & misit in nauim. Mox accidit, vt extra forum naufragij pateret: nauim vero non perdidit. Accessit iterum ad eum, de bona eius voluntate solumens, & dixit: Misere mei, vt Drus mundi miserus est. Cui ille patriarcha dixit: Crede frater, nisi misuisses pecunijs ecclesiæ, illas pecunias quæ tibi remanserant, nullatenus naufragij pertulisses. De malis habuisti eas, & perdidit sunt cum eis & quæ fuerunt ex bonis. Verum precepit denuo dari ei decem libras auri, denunciatis

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

ne commiseret eis alias pecunias. Emens præterea antheam, & nauigans vno die, vento valido flante, proiectus est in terram: & omnia perdidit, & ipsam nauem, & non funt saluare nisi animæ tantum. Voluit ergo præ consulatione & angustia idem Nauclerus necare seipsum: sed Deus qui semper salutem hominum prævidet, & teclauit hoc beato patriarchæ. Et cum audisset quod accidit ei, nunciat ei venire ad se nihil omnino dubitans. Tunc aspersit se puluere, & tunicam scindens, indecenter accedit ad eum. Cumq; vidisset eum in tali habitu sanctus, redarguit eum, & dixit: Misertetur tui Dominus benedictus Deus. crede ei quod ab hodierna die nequaquam naufragium incidas, vsq; quo moriaris. Hoc vero tibi conringit, eo quod & ipsa nauis tua ex iniusticia esset possessa. Mox ergo iussit tradere vnā magnā nauim, plenā frumento viginti milium modiorum, de illis nauibus, quæ sanctissimæ ecclesiæ subiectæ ministrabant. Quam recipiens, exiit ab Alexandria: & affirmabat ipse Nauclerus, afferens: viginti diebus ac noctibus vehementi vento nauigauimus, non valentes omnino scire quo issemus, neq; per stellas, neq; per loca, excepto quod gubernator videbat illum patriarcham secum tenentem & dicentem sibi: Ne timeas, bene nauigas. Igitur post vicefimā diem apparuimus in insulis Britannicæ: & descendentes nobis in terram, inuenimus illic famem magnā. Cum ergo dixissemus primo ciuitatis, quod frumentum portaremus, dixit: Bene Deus adduxit vos. Quicquid vultis, eligite: aut per singulos modios nummis vnū, aut eiusdem ponderis accipite stannum. Elegimus itaq; dimidium sic, & dimidium sic. Rem autem vadit dicere fecimus, in expertis munus dei incredibilem quidem & sine fide, his vero qui experientiam miraculi eius habent, credibilem atq; acceptam. Nam præterea Alexandriam cum gaudio reuerſi quieuiſmus in Pentapoli: & asportauit Nauclerus de illo stanno, vt vendaret illud. habebat itaq; illic antiquum socium in negocijs petentem ex eodem stanno. Dat ei in sacco quinquaginta libras. At ille volens probare speciem si bona esset, soluit illud in igne, & inuenit argētum purum. Putauitq; se esse tentatum, & remisit ei saccum dicens: Deus indulgeat tibi. Nunquid inuenisti me impostorem, id est, iniquum erga re, quia argentum pro stanno dedisti mihi? Exparsit scens vero de sermone illo Nauclerus, dixit: Crede, ego pro stanno illud habeo. Si vero ille qui fecit de aqua vinum, ipse per orationes patriarchæ fecit ex stanno argētum, nihil mirum. Ervnt satis facti, veni ad nauim, & videbis cætera istius metalli socii, quod accepisti. Ascendentes itaq; inuenērunt stannum argentum optimū facium. & non est peregrinum miraculum, o philo Christi. Qui enim quinque panes multiplicauit, & rursus aquam Aegypti transmutauit in sanguinem, & virgani in serpentes transmutauit, & transtulit flammam in rorem in multis sanctis: facilius & hoc tam gloriosum miraculum operatus est, quatenus & famulum suū ditaret, & Nauclero misericordiam suam præstaret. B Descendente sanctissimo isto viro aliquando in ecclesiam dominico die, accessit ad eum homo, qui multas possederat facultates: & fures ingressi domum eius, deſpoliauerunt eum vsq; ad stramentum: & cum multa quaestio esset facta, & non inuenisset qui hæc perpetrauerant: compulſus est multa nimis paupertate, deprecari cum magna reuerentia sanctissimum illum patriarcham, dicens ei & calamitatem suam. Misertus ergo illius multum, fuerat enim ex clarissimis & magnis principibus, dicit ad eum illius cui aurum creditum erat, vt daret ei quindecim libras auri. Cum autem hæc daturus abiret, apprehendit cōsiliū logothetæ id est, rationatoris & cæconomi: & ex diabolica operatione inuidentēs, non dederūt ei nisi quinque libras. Cum ergo reuertit de collecta idem honorabilissimus archiepiscopus, dat ei inſcriptis mulier vidua habens vnicū filium, noriciam xēni quinque centenariorum auti. Cum autem suscepisset, & honorabile secretum dimisisset, conuocauit centenarios auti, & dixit eis: Quot libras dedistis illi qui ad me accessit? Qui dixerunt: Domine, vt iussit sacratissima sanctitas vestra, quindecim libras. Cum autem cognouisset per inhabitantem in se gratiam, illos esse meritos, adducit eum qui acceperat: & interrogauit eum, quid acciperet: Illo vero dicente quinque libras, proferens de honoranda manu sua ille sanctus Pythacium, quod sibi traditum fuerat, dixit eis: A vobis exquirat Deus & illa alia decem centenaria: quoniam si dedistis quindecim libras, vt dixi humilitas mea: qui

artulit

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM VIII.

atque quinquagenaria, quoddecim daret. Et ut certos vos faciam, mittens abducam qui has attulit. Et mittens duos venerabiles viros, ut accerfissent euerendam sceminā, qui in baptisterio pſtaciū ei porrexerat, cui & indicauerat, dicens: Benedictionem, quā Deus mihi offerendam misit in cor tuum, ferens tecum, veni ad humilitatem meam. Quæ cursum surgens, apprehendit vestigia sancti viri vna cum quantitate auri. Cum ergo suscepisset ille patriarcha oblationem, & orasset super eam, & super filium eius sufficienter, dixit: Obsecro te, nonne hæc tantum voluisti dare Christo, an aliud aliquid? Cum autem sensisset desiderium illud quod fecerat cognouisse: tremore compressa, dixit: peccata sanctas domini mei orationes, & sanctum meum Mennam, xv. centenaria scripseram in pſtacio: & ante vnā horam cum stare in synaxi, ut darem hoc tibi domino meo, dissoluens illud, importune legi. Ego enim indigna ancilla tua scripsi hoc propria manu, & inueni decem deleta à seipso. Tunc stupescit intra memet ipsam, dixi: Vt quid non est voluntas Dei, ut dem nisi quinquagena? Dum ite autem patriarcha reuerendam illam sceminā, ceciderunt ad pedes eius dispensatores, qui transgressi sunt voluntatem eius, petentes indulgentiam, & affirmantes nihil tale se vltius acturos esse. Intuens Niceta Patricius huius viri vltutibus pleni magnanimitatē, & sine paritate manus expensam, & tanquā ex fonte iugis præstantē, instinctu quidam diabolum imitantium, subit ad sanctum, & dicit ei: Regnum accedat, & pecunie eget iam, quia sine paritate erogantur quæ deferuntur tibi pecunie: da eas imperio, da eas in publicum succellum. Ille vero de hoc quod dictum fuerat, imperturbatus manens, dicit ad eum: Non iustum est dñe, ut æbitro Patrici, ea quæ super celestis regi oblata sunt, terrestri dare. Si vero & oīno tale aliquid iudicasti, crede, humilis Ioannis ex eis nummū non dabit tibi: sed ecce sub huius lectulo meo est apotheca Christiæ ut volueris, fac. Surgens itaque statim Patricius, vocat de suis hoībus qui portare deberent, & imponit super eos pecunias totas sub lectulo inuentas, non relinquens ex eis nisi vnum centenarium. Et cum descenderent, qui portabant huiusmodi pecuniā, ascenderant quidam alij portantes pusillas lagunculas, habentes pecunias missas patriarchæ de Africa, subſcripras alias quidem mel optimū, alias veeo mel sine fumo. Cū ergo descenderet Patricius legeret subſcriptiones lagenarū, inſinuat patriarchæ ut ſibi mitteret de tali melle, quo ad opus opus suum vteret. Nouerat enim eum mali esse immemorem. Ascendente igitur qui lagunculas habebat creditas, & responsa reddente, & indicante pecunias esse pro melle in vasis: statim veeo mitis pastor misit ei vnā lagunculam, superſcriptam mel optimū, faciens ei & pſtaciū, continens ita: Dominus qui dixit, non te deferam neque de relinquam, sine mendacio est: & Deus verus ideo Deum, qui omnibus escam & vitam præbet, homo corruptibilis constringere non potest. Vale. Præcepit autem abeuntribus & portantibus lagunculam, ut dicerent ei, ut ante se faceret eam aperiri: & dicerent ei, quod omnes quas viderat deferri lagunculas, pecunijs essent pro melle repletæ. Contigit vero sedente eo ad mensam, ut nunciaretur adesse eos qui lagunculas portabant, & pſtaciū patriarchæ. Adscendentibus itaque eis, cum vidisset vnā tantum lagunculam, dixit eis Patricius: Dicite ei, Credo domine, magnam iracundiam aduersum merentes, nam vnā solam non mitteres mihi. Tradito autem pſtatio eodem, & bullam dissoluentibus, & euacuantibus coram omnibus pecuniam agnouit & reliquas lagunculas quas vidit, similiter plenas esse. Cum ergo legisset, quod homo corruptibilis Deum constringere non posset, compunctus de sermone, dixit: Et viuit dominus, neque Niceta constringet eum. Homo etenim, & imple peccator & corruptibilis est. Et relinquens mox prandium, & sumens secum quorūque pecunias ab honorando patre abstulerat, & la lagunculam quæ ab eo transmissa fuerat, & de suo centenaria tria apprehendit honoranda vestigia, nullo in obsequium proprium sumpto: sed in humilitate multa adscendens, eogabat eum quasi alij accusantibus, quomodo indulgentiam à Deo expoleret: satis faciens ei, quod est poenitentiam ei daret, prompte hanc susciperet & custodiret. Admirans Archiepiscopus velocem viri conuersionem, nihil de commissis conqueſtus est: sed magis consolabatur eum verbis consolatorijs. Talis autem amborum confirmata est extrinsecus à Deo charitas, ut compater iam dñi fieret Patricij.

Qui

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

C. Qui Abraham in hoc quod expe diebat, tentauit, vt eius fidem soli Deo cognitam, vniuersus mundus imitaretur discens: tentauit & memorabilem istum Ioannem. Modus autem illius tentationis forma vtilitatis sanctis eius ecclesijs exitit. Est autem forma hæc: Inextinguibili multitudine fugientiu ⁊ à Persis, sicut iam dictum, & adueniente Alexandriam & sterilitate multa ciborum facta, eo quod non subiret flumini Nilus secundum consuetudinem, & auro cuncto erogato quod possederat patriarcha, misit & mutuo accepit à multis philosophis circa decem centenaria. Et his iterum cōsumptis, & adhuc fame manente, & de cetero mutuum dare ei nullo volente, sed omnibus pertinaciam famis timentibus, & necessitate compresso patriarcha eorum, qui ab eo alebantur, & in multa cura & oratione beato perseverantes: sensit quidam ciuitatis habitator eam, quæ circumde derat sanctissimum illum, ariditatem & omnimodam egestatem: bigamusque existens, desiderat diaconus ecclesiæ fieri, & per necessitatem quæ sanctum vndique circumdederat, volebat suadere ei, vt eum consecraret: secitque ei deprecationem, continentem ita: (In facie quippe ei non videbat tale aliquid dicere) Sanctissimo & ter beato patri patrum Ioanni vicario Christi, deprecatio & postulatio à Cosma indigno seruo seruorum sanctitatis vestræ. Ediscens sanctissime domine, quæ obtinet honorandum caput tuum secundum permissionem Dei, immo pro peccatis nostris, earum penuriam, non iustum existimavi seruus tuus, in refectione conuersari domino meo in subtilitate, id est, tenuitate & paupertate manenti. Sunt igitur in digno seruo tuo frumenti ducenta millia modiorum, & auri libri centum octoginta, quas rogo dari Christo per te dominum meum: tunc ego indignus ministerio tui diaconatus irui merear, vt per talem cum te domino sancti altaris ministratiōem emunder à peccatorum meorum luxuria. Dicitur enim vere per Dei prædicatorem sanctum Apostolum, quoniam ex necessitate & legis translatio fit. Hæc suscipiens diuinitus sapiens, & virum aduocans, ait ad eum: Tu es qui preces nobis per notarium tuum & filium misisti? Quo dicente, etiam domine: misit omnes foras beatus & misericordissimus, nolens coram omnibus hunc confundere, & cepit dicere ad eum: Oblatio quidem tua valde iusta & temporis necessaria, sed maculosa: & nosti quod in lege omnis siue parua, siue magna, nisi immaculata esset, non in sacrificiū offerretur: & ideo ad sacrificium Cain non respexit Deus. Quoniam vero dixisti frater, quod ex necessitate & legis translatio fiat, de legi veteri hoc dicit Apostolus: Nam quomodo ait frater domini Iacobus, quod quicumque obseruauerit totam legem, offendant alius in vno, factus est omnium reus? De fratribus vero meis egemis & de sancta ecclesiæ, Deus qui eos nutrit ante, q̃ ego & tu nascere mur, & ipse nunc nutrit eos: tantum, si sermones eius illatos custodierimus. Ille enim qui tunc quinq; panes multiplicauit, potest & decem horrei mei modijs benedicere. Quapropter illud dico ad te fili, quod in actibus apostolorum dictum est: Non est tibi portio neq; hereditas in hac parte. Cumq; hūc tristem & sine effectu dimisisset, nunc datur ei duas ecclesiæ magnarū nauium ad terram esse submissas, quas miserat in Ciliam propter frumentum. Hoc autem audiens ille beatus, cadens in terram, gratias egit omnipotenti Deo, dicens: Gratias refero tibi domine, quoniam non permisisti seruo tuo pecunijs vendere gratiam tuam. Vere inquirentes te domine, & sanctæ ecclesiæ tuæ regulas custodientes, non deficient omni bono. D. Quibusdam duobus clericis in culpam cadentibus, hoc est, manum in alterutrum iniicientibus, hos excommunicauit canonice per aliquot dies. Horum quidem vnus libenter suscepit inculpationem, & cognouit culpam suam: alter vero malitiosus existens, gaudens præceptum suscepit. Occasionem enim quæ rebat miser, ne ingrederetur ecclesiam, sed licentiam haberet perseverandi in nefandis actibus suis. Irascebatur autem contra sanctum patriarcham, & quantum in se erat, minabatur ei nocere. Quidam vero dicebant, & ipsum esse qui prodiderat pecunias ecclesiæ ad patricium Nicetam: quas & rapuit manu, vt præscriptum est. Nunciatus est igitur ei, quod ille mali memor, malitiam reseruaret, & non rectam erga beatum hunc voluntatem haberet. Ille autem vere pastor, memor dicti illius, qui infirmatur, & ego non infirmor: & iterum: Vos qui potentes estis debetis infirmitates impotentium portare: voluit hunc accerfere & decenter admonere, & soluere eum ab excommunicatione, vi

debat

debant enim lupum conantem rapere ouem. Dispensatione vero Dei a sum est, vt innotesceret omnibus patriarchæ immemor mali animus. oblitus est accersire eum, & soluere ab excommunicatione. Cum ergo ad sanctum dominicum diem peruenisset, & sancto altari adstisset, vt incruentum, id est, impollutum sacrificium offerret, iam diacono generalem orationem pene consummante, sanctam velum exaltaturo, in mentem malitiæ immemoris venit: & statim diuini præcepti recordans, asserens Si offeris munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum, &c. intimat diacono facienti orationem, quam diaconus solitus facere erat, vt reinciperet à capite: & si impleret, iterum reciperet, usque dum perueniat eius sanctificatio. Finxit enim se, tanquam eum ventris necessitas compulisset. Et veniens in honorabile cinnularium, id est, secretarium principis, misit statim fere viginti hebdomadarios, querentes iam dictum mali modi clericum. Intentio enim pastoris hæc erat, vt educeret de ore leonis ouem. Deus vero, qui voluntatem timentium se facit, fecit præ manibus inueniri mox clericum. Et veniente eo, & veritati testimonium perhibente, prior patriarcha genu flexit, & dicens Indulge mihi frater. Veritus ergo illius honorabile pontificium, & eorum qui aderant præsentiam, magis vero timens iudicium Dei, & horrens ne forte ignis de celo eadem hora consumeret eum, videntem honorandam illam canitiem humiliter genu flexit & ipse, petens veniam & misericordiam. Et dicente patriarcha: Deus nobis omnibus indulgeat, surrexerunt & ingressi sunt ambo ecclesiam: & tunc cum multo gaudio & lætitia adstetit altari, cum munda conscientia volens dicere Deo: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Ita autem sana ex tunc & compuncta mente factus est lector ille, vt presbyteri consecratione potiri mereretur. Deiseri quidam sanctorum patrum dixerunt: Angelorum est nullatenus litigare, sed in omnimoda & perpetua pace consistere: hominum vero est altercari, & statim reconciliari: demonum autem est litigare, & totum diem transire inreconciliatos. Hoc præterea præfati sumus, amatores Christi, propter præsentem narrationem. Placuit alio tempore huic nobili, vna cum commemorato Niceta patre tuo, de quadam publica re altercari. Modus autem litigii erat talis. necessarium est iuxta dicere, cum sit animæ villis: Patritius quidem disponere volebat forum propter lucra publica: patriarcha autem id non patiebatur, pauperum in hoc procurans salutem. Multum ergo coram secretario contendentes, & inflexibiles manentes, recesserunt ambo ab inuicem irati & irreconciliati. Erat autem hora quinta: & quidem patriarchæ erat refragatio & amarietudo pro mandato Dei: patricij autem, propter pecuniaria lucra erat. Tamen ait ille iustus: Neque pro rationabili, neque pro irrationabili occasione debet homo irasci. Adueniente ergo hora xi. mandat per archipresbyterum vna cum clero patriarcha Patritio hoc dignum memoria verbum: Dñe, sol ad occasum est. Cum autem hoc verbum ille audisset, non tolerans cordis sui ardorem, sed tanquam diuino igne inflammat, sancti sermone compunctus est, infususque lachrymis statim totus factus est: surgens, venit ad beatum hunc. Qui cum vidisset, ait: Bene uenisti filius ecclesiæ, obediens voci eius. Mittentibus igitur ambobus merentem, id est, poenitentem sine recognitione, & amplexantibus alterutrum, & aperiens os suum patriarcha, dixit: Crede mihi dñe, nisi quia vidi te valde tribulatum de hoc, iam non pigritaree ergo venire ad claritatem tuam. Etenim Dñs & Deus noster, ipse circuibat ciuitates & castella & domos, visitando homines. Omnibus autem humilitate summi sacerdotis edificatis, & admiratione plena, respondit ad eum Patritius: Crede pater, quia viterius non capient aures meæ corum verba, qui litigiosas mihi suggerunt res. Tunc sapiens doctor dixit ei: Crede fili & frater, si omnibus his voluerimus credere, multorum peccatorum erimus domini, maxime in tempore hoc, quando facti sunt multi hominum inuicem odientes. Multoties enim & mihi suadere tentauerunt hi, qui suggererant mihi dispositiones rerum: & cum faceret spe finem, vt seductus fueram, postmodum alij quidam suggererebant mihi, quod fuerim deceptus in capitulo. cum ergo secundum & tertio hoc fuisset propositum, dedi terminum mihi metipsum absque vitiorum parte, ne dare definitionem alio in capitulo. Quod si suggererebant mihi, metueret: ipsi potius solueret, quam accusatus ferret, & contra eum calunia

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

veraciter fuisset iniecia. Et ex eadem die inoptidius suggerere mihi contra aliquem, omnino aliquid, nullus iam ausum habet: quod de posco & moneo magnum decorem tuum fili famuliter facere. Sape enim & cardes iniustas faciunt, qui sublimitatem credita habent, si fuerint verbis suavioris commoti: & si sine cruciata reciderint quæ ad eos veniunt capitalia. Et Patricius tanq̃ ad Deo iustus, pactus est eius mandatum re custodire omni tempore illzum. E. Iste memorabilis habebat quendam nepotem, nomine Gregorium. Vna itaq̃ dierum faciens iste cum quodam civitatis tabernario rixam, convicijs ab eo severe affectus est, qui amare dolens, non solum quib̃ publice, verum etiam quib̃ a viliori in honoratus esset, maxime vet̃o, quia erat nepos patriarche subijt ad eum in conclavi, eo in secreto morante, sēns vehementer. Cum aut̃ in hunc aestuantem & lachrymantem vidisset mississimus patriarcha, interrogat causam detinentis cum anxietate, scire hanc volens. Cumq̃ ille non posset præ amaritudine, quæ circumdederat eum, exprimere sermonem, hi qui præsto fuerunt, quoniam cum ex honorari a negociatori contingeret, coepit recitare Archiepiscopo causam: & quia non debuerat, inquit, ita sanctitas vestra contemni, vt proprios suos ac propinquos a despectis ex honorari pateretur hoibus. Ille autem verus medicus, volēs primo veluti em plastro quodam curare nepotis sui furiam, & tamen tanquam ferro incisionem & liberationem passionis, per sapientissimum os suum hinc asferre, talibus verbis coepit extinguere morbum, & diceret: Et omnino ausus est aliquis os aperire, & contra dicere tibi? Crede fili mi patri tuo, quoniam faciam in eo hodie talem rem, vt tota Alexandria miretur. Cumq̃ vidisset eum remedium recepisse, & tristitiam cunctam proiecisse, putantem videlicet, quod ageret contra eum quise contumelijs affecerat, & faceret eum flagellari per eum, qui super forum erat constitutus, & a varijs pompis de honorarij dicitur, de osculans pectus ipsius, fili mi, si ex veritate humilitatis meæ nepos exiit, præpara te ipsum & flagellari, & convicia pati ab omni homine. Vera enim cognatio non ex sanguine & carne, sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur accessit eum, qui super caupones erat constitutus, & præcepit ei, ne ab illo caupone acciperet neq̃ confusa sua, neq̃ publica, neq̃ pensionem ergastrij eius. Et ipse etiam sanctissimæ ecclesie erat. Et omnes expaucescentes immobilem lōganimitatem eius, intellexerunt esse hoc quod dixit: quoniam faciam in eum talem rem, vt miretur tota Alexandria: videlicet quod non solum vicissitudinem non reddidit, verum etiam provocatione adiutorum impendit. Nunciatum est aliquando huic beato, quod quidam clericorum malitiam in corde adversus quendam resecraret, & in reconciliatū ei permaneret. Ille vero quærebatur huius nomen & gradum. In crastinum ergo die dominico didicit hunc, Damianum nomine, diaconum autem esse officio. Præcepit itaq̃ archidiacono, vt sibi, quando idem Damianus ad ecclesiam veniret, demonstraret. Igitur cum in crastinum statio dominico die fieret, venit idem diaconus ad stationem: & videns archidiaconus, ostendit eum patriarchæ. Ob eam enim tantum modo controverfiam adstabat tunc pontifex sancto altari: quid vero velle facere, nulli credidit. Cum ergo venisset diaconus Damianus, vt susciperet ab eo sanctam communionē secundum propriū gradum, tenuit manum illius ille sanctus, & dixit: Va de precis recordari fratri tuo: & tunc veniens, digne suscipe immaculata immemor malitiae, Christi mysteria. Reueritus ergo coram tanta multitudine clericorum contradicere illi, maxime in tali loco & in tali horrenda hora, sponondit hoc facere: & tunc de sanctis mysterijs detrit. Igitur ex tunc omnes clerici & laici triumphabant se, ne inter se malitiam retinerent irritantes, ne & ipsos confunderet, triumpharetq̃ quemadmodum & illum diaconum. Habebat quidem sanctissimus hic vir scientiam divinarum scripturarum: non autem in sapientia sermonis, tanquam ex inani gloria, sed per eandem ipsam operum actionem, & mandatorum observationem: & in secreto quotidiani cōsiliū sui, nullus sermo ociosus audiebatur, nisi forte ordinatio rei civilis exigeret: sed aut relationes sanctorum patrum, aut scripturales quæstiones, aut dogmata seu problemata, propter multitudinem nec nominandorum hæreticorum, qui regionem circumderat. Si vero alicui aliquis detrahere inciperet, hunc patriarcha per alteram fermocinationem, vt sapiens, ingeniosè removebat: & si iterum permaneret, nihil qui

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

quidem ei dicebat: sed hunc annotans, præcipiebat hebdomadario, ne fineret literis eum intrare cum his qui nunciabantur, quatenus per eum ceteros temperaret atque erudiret. F. Diffinitionem autem & aliam, quam affectavit hic sanctus, non est postponere. Audiens enim quod postquam coronatus est imperator, nullus vniuersi senatus & distansium exercituum antiquum memoriale ei aliquid nunciet, sed mox hi, qui dicuntur monumentorum ædificatores, sumunt quatuor vel quinque minutias marum pusillas de diuersis coloribus, & ingrediant ad eum, & dicant: Domine, quali metallo imperii tuum iubet fieri monumentum tuum: insinuantes videlicet tibi, quia tanquam homo corruptibilis & transitorius curam habeto tuæ animæ, & pie regnum disponere iunibat. Iste beatus veraciter hanc dignam laude traditionem, & præcepit sibi monumentum ædificari, ubi & reliqui prædecessores eius patriarchæ iacebant: imperfectum vero manere usque ad obitum suum, ut imperfecto existente, per celebrem festiuitatem assistente clero ingredientibus qui dicebantur studiosi, dicerent ad eum: Domine, monumentum tuum imperfectum est, præcipe ergo ut consummeur, eo quod nescias qua hora fur veniat. Hoc autem faciebat ille sanctus ut ita fieret, volens imitacionem bonam & post se futuris relinquere patriarchis. Domino ob multitudinem peccatorum nostrorum permittente, propria templa quæ erant Hierosolymis, à petcutiendis à Deo Persis cremari: discessit hic sanctissimus patriarcha, in multa egestate esse sanctum & modestum patriarcham Hierosolymorum, ad horum releuationem & reedificationem mittit ei numismata mille, & mille saccos plenos frumento, & mille legumina, mille libras ferri, mille restes ficatorum piscium, qui meromene dicuntur, mille vascula vini, & mille Aegyptios operarios, mittens ei per litteras: Da mihi veniam, vere Christi operator, nihil dignum templis Christi mittet. Vellem enim, crede mihi, si esset conueniens, & ipse eo venire & ipse operari in domo sanctæ Christi resurrectionis. Veruntamen illud rogo honorandum caput tuum, ut nullatenus hoc imputer minimo nomini exiguitatis meæ: sed hoc potius petas à Christo, ut tibi me conscribat, ubi veraciter conscriptio beata consistit. Accipit ille sanctus & hoc, bonum dico, videlicet quo infimo stratus recumberet, & vilius operimentis in cellula sua vteretur. Quod cum audisset quidam possessorum ciuitatis, adscendens ad eum, & videns quod oportorio scisso & lanceo tegetetur: transmissit ei coopertorium numismatum triginta sex, rogans multum eum, ut eo cooperiretur ad memoriam mittentis. Ille vero hoc suscipiens, propter multam viri postulationem cooperitus est hoc vna nocte, per totam pene noctem dicebat ad semetipsum, ut recitabant cubicularii eius: Quis dicit, quod humilis Ioannes (habebat enim semper verbum istud in ore) pallio triginta sex numismatum tegatur, & fratres Christi frigore necentur? Quanti sunt modo, qui dentibus strident præ glacie? quanti sunt modo, qui pfecti habentes subtus dimidium, & supra dimidium, & non possunt extendere pedes suos, sed dormiunt ut glomus trementes? Quanti in monte dormierunt incoenati, & sine lucerna, habentes duplicem cruciatum tam ex frigore quam ex ieiunio? Quanti desiderant saturari de folijs olerum, quæ projiciuntur de coquina mea? Quanti vellunt tingere panem suum in schemate, quod projiciunt coqui mei? Quanti cupiunt vel odorare vinum, quod funditur in cellariorum meo? Quanti sunt in ciuitate ista in hac hora peregrini, non habentes ubi hospitentur, & in foro iacent, fortasse & pluuia madefacti? Quanti, putas, habent totum mensem vel etiam duos, non gustantes oleum. Quanti sunt, qui non habent alterum vestimentum inestate, & alterum in hyeme, & ita miserij affliguntur? Tu vero expectans etiam æternam iocunditatem assequi, & vinis bibis, & pisces immanes deuoras, & in cubicularijs demoraris: modo autem cum omnibus malis, & in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis? Veraciter ita vinctus & in tali laxatione conuersans, non expectabis illic præparatis gaudijs frui, sed dauidicus vitæ quod & diues ille audiuit: Recepisti bona in vita tua, pauperes vero mala: nunc ergo consolantur, tu vero cruciatis. Benedictus Deus, humilis Ioannes alia nocte non cooperiretur illo. Iustum est enim, & bene acceptum Deo, ut tegatur centis potius quadraginta quatuor fratres & domini tui, quam tu infelix. Venundabantur vero quatuor recanellæ numismate vno, Mox ergo transmissit illud in crastinum, ut venundaretur.

Et videns is qui obtulerat, emit illud xxxvi. numismatibus & rursus obtulit patriarchae. Cum vero in crastinum vidisset illud, emit hoc similiter, & rursus obtulit patriarchae, deposcens ut regeretur ab eo. Cum autem tertio hoc fecisset, dicit ei gratulabundus ille sanctus: Vide binus quis deficiet, ego aut tu. Erat enim opulentus valde & suauiter quasi vindemiabat eum ille sanctus, paulatim ab eo multa auferens: & dicebat semper, quod posset aliquis intentione dandi pauperibus expoliare diuites, & ipsum etiā hypocritam, id est, vestimentū quod subter camisam est, ab eis beneuole auferre, & non peccare: & maxime, si sunt aliqui in misericordes & auari. Duo enim lucratur talis vnum quidem, quia animas illorum secat: alterum autē, quoniam & ipse ex hoc mercedem non modicam habet. Attulit autē ad ceculitatem vbi & testimonium verax, quod circa sanctum Epiphanium & Ioannem episcopum Hierosolymorum factum est: quomodo S. Epiphanius per artem tulit argētum patriarchae, videlicet Ioannis eiusdem, & dedit pauperibus.

De Petro telonario.

G.

Dignum & congruum praedicto capitulo, referebat semel coram omnibus iste sanctus, dicens: Habebam, inquit, quendam ministrum in apotheca mea in Cypro, fidelem valde, & virgineum vsq; ad obitum suum. Hic ergo narrabat mihi, quia in Aphrica existente me, facta est res huiusmodi. Permanebam enim, ait, cum quodā telonario, diuite vehementer & immisericordi. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem, seque calefacientibus, coeperūt singuli domos elemosynatorū collaudare, & pro eis orare per singulos eorum, similiter & domos elemosynarum non facientium vituperare. Inter quos venit in medium eorum & nomen senioris mei telonarii, & coeperunt singuli interrogare proximum: Vere tu frater accepisti aliquando de domo illa benedictionem? Et omnibus interrogantibus inuicem, nullus inuentus est accepisse aliquando de domo eius aliquid. Dicit ergo vnus ex eis: Quid dabitis mihi, & ego accipiam hodie ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit & stat foris portam domus, expectans quando ad domum suam reuereretur. Ex dispensatione Dei perueniunt simul, ipse ingrediens portam, & animal portans filiginem à mancipio, causa praedicti ipsius. Videns igitur egenum, non inueniens lapidem, per furorem arripit filiginem de cliteilla, & iaciuit in faciem eius. Ille vero suscepit eam, & abiit vt satisfaceret confratribus suis, quod ex eisdem manibus accepisset eam. Itaque post duos dies agrotauit infirmitate ad mortē idem telonarius, & vidit in somni: sepulchrum rationem ponentem, & oēs actus suos super stateram appendi. In vna quidem acie congegebantur mauri quidam deformes: altee autē acies, aliorū quorundam erat candidatores, & terribilium specie. Qui nihil inuenientes boni, vt & ipsi appenderent econtra aduersum mala opera, quae collecta erant à mauris in acie ipsorum, nimis turbabantur & tristabant, & mente consternabantur ad alterutrum, & dicebant: Ergo nihil nos hic habemus? Tunc dicit vnus eorum: Vere nihil habemus, nisi vnam filiginē, quā dedit ante duos dies Christo, & ipsam nō voluntarie. Et mittentibus eis filiginē equitatis facta non est. Tunc dicunt telonario hi, qui apparuerant ei candidati: Vade, & auge ad filiginem hanc: alias vere mauri isti te apprehendent. Et tuas ego, agnouit quae visa sunt ab eo, non esse mendacia sed vera. Oia vero quae iuuentute sua commiserat & quae ipse erat obliuis, videbat aethiopes illos congegere, & deportare ad libram, & dicebatur: Papē, si vna filigo quam iaciui per furorem ita profuit, à quantis malis se liberat, quod dat in simplicitate sua bona indigentibus? Et de cetero ita modestus & prudens atque summus elemosynator factus est, vt etiam corpori proprio non parcere. Contigit vero aliquando secundū consuetudinem praedire eum diluculo ad teloniatū, & obuiat ei nauta quae à naufragio nudus vt natus est, euaserat: & cecidit ante eum, rogās vt protectionē apud eum impetraret. Ille ergo putans quod egenus esset, expoliuit se esophoriū suum, quod illius melius erat, & dat encogauitque eum, vt hoc ipse vestiretur. Pergens vero ille & erubescens vestiri hoc, dedit illud venditori vt venundaret. Et cū recederet telonarius, vidit hoc suspensum, & contristatus est vehementer: & adscendens domū suam, nihil passus est gustare: sed claudens ostiū conclusus suis sedebat plorans.

rans & cogitans, quia non fui dignus, vt mei memoriam haberet egenus. Cum ergo anxietaretur, obdormiuit: & ecce vidit quendam speciosum tanq̃ solem, ferentem crucem super caput suum & esophorium, qđ dederat nauæ, adfidentē sibi & dicentem: Quid ploras dñe Petre? Hoc em erat ei nomen. Ille vero dixit, vt ad Deū disputas. Quia dñe ex quibus largiris nobis, damus alicui, & in turpe lucrum vertunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoscis hoc? Et ostēdit ei, quia deintus vestitus esset eius esophorio. Dicit ei: Ecce ego illo vestior, ex qđ dedisti mihi hoc: & gratias ago voluntati tue bonæ: qm̃ frigore assilebar, & tu cooperuisti me. Ad se ergo reuerfus, admiratus est: & corpe beatificare egenos, & dicere: Viuit dñs, si inopes Christus meus sunt, nō moriar, & fiam tanq̃ vnus ex eis. Accersito vero notario suo, quem & emetat, dicit ei: Secretum volo credere tibi: & crede, si propalaueris me, barbaris vendam te, aut si non audieris me. Dat vero ei x. libras auri, & dicit ei: Vade, & eme tibi negocium: & sume me, & duc in sanctam ciuitatem, & vende me cuilibet Christiano, & precium da pauperibus. Notario autē recusante, dicit ei iterum: Quoniā si me non vendideris, ego vendam te barbaris, vt pr̃ dixi tibi. Obediuit ergo ei notarius: & peruenientibus eis ad sancta loca, inuenit idem notarius amicum suum charum, fabrum argētarium, qui damnata incidat. Ad locutionem vero venientibus ambobus, dicit ei notarius: Audi me Zoile, & eme seruum vnum, quia habeo tam bonum, vt dicat homo qđ patritius sit. Et audiens argentarius qđ seruum haberet, admiratus est: & dicit ei: Crede mihi, qđ non possideo vade emere possim. Dicit ei rursum notarius: Accipe mutuum, & eme eum: multū em̃ est bonus, & benedict tibi Deus per eum. Acqueuit ergo ei, & emit eum sordidis vestibus indutum, numismatibus triginta. Relinquens autē eum notarius abiit. Constantinopolim sanctificis qđ nulli hoc manifestaret: & qđ de precio nequāq̃ sibi retinendo aliquid defraudaret, sed hoc tm̃ pauperibus daret. Ergo aliquādo idem Petrus coquinam faciebat dño suo, aliquando autē lauabat pannos eius, nunq̃ aliquando in quolibet horum assuetus. Afflixit autē seipsum & ieiunio multo. Cum vero vidisset se benedici dñs eius super omnem benedictionē, dicit ei, verecundatus enormē eius virtutem & humilitatē: Volo humilis Petre liberare te, & vt sis de reliquo frater meus. Ille vero noluit. Viderat em̃ eum frequēter conuicia perferre, & percuti a cōseruis suis. Habebant autē eum tanq̃ amantē, ita vt & nomen ei imponerent Amētis. Quotiescūq; ergo tribulabant eum conserui sui, & dormiebat in tribulatione: apparet ei qđ in Aphrica illi apparuerat, vestitus esophorio eius, tenens & illa triginta numismata in manu, dicens ei: Noli mortuus esse frater Petre, ego suscepi & precium tuum, sed sustenta dum cognoscaris. Post aliquod vero tempus, venerunt ad patriā eius qđā argenti venditores, vt orarent ad loca sancta: & inuitauit eos ad prandiu dñs dñi Petri: & cum ministraret, statim ille cognouit eos. Ipsi autē dum pranderent, coeperunt affigurare eum, & inuicem ad aures dicere: Quā similis est puer iste dño Petro telonario. Ille vero occultabat, quantū poterat, vultū suum. Iterum ergo comedentibus eis, coeperunt dicere ad eum qđ eos inuitauerat: Vere putamus, res tibi magna euenit dñe Zoile: ceterū, nisi erramus, publicā personam in ministerio tuo habes. Neq; sciebant certius, qđ erat de coquina & ieiunio cōmutatus vultus eius. Diu igitur confiderantibus eum, dicit vnus ex eis: Vere dñs Petrus telonarius est: surgam & tenebo eū. Valde em̃ imperator audiens, tristatur de eo, qđ dudum nō cōparuit. Foris itaq; stans audiuit hæc: & ponens catinum a se, non est ingressus, sed reſto cursu cucurrit ad portam. Erat itaq; ei qđ eum tūc habebat, ostiarius mutus & surdus a natiuitate, qui per nūm tm̃ aperiebat & claudiebat, festinans ergo seruus Dei exire, dicit furdo & mutos: Tibi dico in noīe Christi. Ille vero audiuit statim, & dixit: Enī dñe. Iterum vero ille ait: Aperī. Respondit mutus & surdus secundo: Ego dñe. Statim ergo surrexit, & aperuit ei. Et exiit de eo, subiit ostiarius, & clamauit cotam oībus gaudēs & exultans, qđ audiuit & locutus est, dñe dñe. Porro oībus qui in eadē domo erāt perterritis, qm̃ audiebant eum loquentem. Iterum dicit ille quondam mutus: Ille qui coquinam faciebat, exiit currens: sed videte, ne forte fuga lapsus sit: magnus enim seruus Dei est. Quando discedebat, dixit mihi, Tibi dico in nomine domini: & mox vidi de ore eius excurrentem flammam, & tangentem aures meas: & statim audiui, & locutus sum. Et

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

exilientes & sequentes eum cuncti, vltimus non viderunt eum. Tunc penitentiam oēs agebant, qui in domo illa erant: & ipse dñs eius qui Petrum emerat, quia in tali ex-honorantia humiliasset eum: & maxime hi qui vocabant eum Amentem. Hæ sunt beatissimi à Deo honorati Ioannis patriarchæ narrationes. Non solū em̃ de vita sua contentus erat volentē p̃ficere p̃dicare, verum etiā de Deo acceptis & veracibus re-lationibus suis, & dicebat semper hæc audientibus: Si p̃prio sanguini nō pepercerūt quidā hoim, sed hūc dederūt in manus fratrū, imo Christi quō putas nos cū alicritate & humilitate debemus de facultatibus nostris dare Christo & egenis atq; pauperibus, vt recompensationē recipiamus à iusto & mercedū redditore Deo, in illa timenda & horrenda retributionis die? Qui nūc seminat parce, parce & metet: q; q; seminat in be-nedictionibus, i. large & magnanimiter, multiplicet & metet: hoc est, bona illa hæ-reditabit, quæ omnem mentem transcendunt.

De sancto Serapione.

H.

Omnibus ergo rectis moribus iste sanctus adornatus, nec hoc carebat: valde eñ diligebat eloqui de actibus sanctoꝝ patrū, & corū q; elemosynæ cultores fue-runt. Vnde cum vna dieꝝ recitaret de vita S. Serapionis, q; vocabatur Sindonius, & inueniret eum (vt fertur) amictū suū dedisse egeno, & iteq; paululū processisse illinc, & frigus patienti obuiasse: & illi tunicā p̃rbuisse, & q; nudus sedebat, tenens sanctum euangelium: & interrogatus à quodāq; te expoliavit abbas demonstrans sanctū euāge-lium, ait: Iste. Et alio tpe hoc ipsum euangelium vendidisse, & dedisse elemosynā: & dūci-pulo suo dicente, Abbas, euangelium vbi est? & illo dicente ad eum: Crede fili, qui dixit mihi, Vende quæ habes, & da pauperibus: ipsum vendidi & dedi eis, vt in die iudicij habeamus fiduciam abundantiorē apud Deū. Et q; aliās iterum vidua mulier petisset ab eodē S. Serapione elemosynā, qm̃ esuriebat filij eius, & non habente eo aliquid omnino, tradidit se ei, vt venderet eum ad mimos (Græcos) q; & Christianos secū in paucis diebus. Hæc legens sanctus de S. Serapione, dicit ad eos: Vx vx ó philochristi, quid prodest homini colloquente de actibus sanctoꝝ patrum? Credite mihi, q; vñ hodie putabā, q; vel aliquid facerem, datis, quas habere possum, pecunijs: nesciebā autē q; & seipsum venderent, quadam compassionē superati. Semper quidem honorabat monachicum schema sanctus hic, & colebat & compatiabatur, vbi maxime adspicie-bat monachum corporalibus vtilitatibus angustatum. Habebat autē & hoc super mul-tos p̃cipuum, quia aculationem qualemcūq; siue mendacem siue veracem, non suscipiebat cōtra aliquem circumamicum monachico habitu. Semel enim cūenit in immisione quorūdam criminatoꝝ, pertulisse eum aliquid tale: Quodā monacho gi-rante in ciuitate cum puella vna iuencula, & petente elemosynam per dies aliquor, quidam qui hoc viderant, scandalizati, & existimantes q; mulier eius esset, attulerunt patriarchæ contra eum querelas, dicentes: Propter quid à Deo honorate, derogas ta-lis angelicæ monachicæ vitæ schemati, puellam quandā habens mulierem? Mox er-go Dei famulus, putans proscribere contra Deum commissā peccata, tanq; qui ad hoc ab eo esset prouectus, p̃cepit mulierem quidem flagellis caedi, & separari ab eo: ipsum autem verberari, & in carcere secreto recludi. Dum ergo cum omni celeritate iussio sancti in opus procederet, apparuit ei nocte per visum monachus, ostendens ei dorsum suum putrefactum (non parentes enim ceciderant eum ecclesie defensor-es) dicens ei: Ita placet tibi domine patriarcha: hac vna vice errasti vt homo: crede mihi, quia de proximo est vita & mors. Et hæc dicens, discessit ab eo. Mane autem san-cto, recordatus est ille beatus visionis nocturnæ: & sedebat super lectum suum moer-stus: mittitq; statim, & conuocat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus, cogitans intra se beatus ille patriarcha, si similis esset illi, qui nocte sibi apparuerat. Cum ergo venisset cum labore multo, neque enim propter plagas mo-ueri poterat: cumque vultum eius vidisset patriarcha, remansit sine voce immo-tus, non valens loqui: sola autem manu sua innixus, vt se in lectulo suo locarent.

In se-

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

In semetipsum vero reuersus & signatus, rogauit monachum praecinctum linteo, vt si ne verecundia depollaret se, quatenus videret dorsum eius, si ita esset sicut & in formis viderat. Vix ergo suus vt id ageret, depoliuit se. Cum vero depoliaret, vt monstraret dorsum suum viro sancto, per admirandum Dei consilium solius est, quo erat indutus amictus, & cecidit in terram: & viderunt eum omnes esse eunuchum. Sed quare recens erat, nulli hoc existeret manifestum. Videntibus ergo eum omnibus & sancto pontifice, & maxime dorsi eius perniciose verberans mittens mox se segregauit illos qui hunc inconsiderate traclauerunt. Venerabilissimo autem monacho complura rationabatur, in ignorantia dicens se in eum peccasse, & in Deum verum. & in hoc admonebat eum ille sanctus: Non inquit, o fili, ita sine custodia in ciuitatibus conuersari oportet eos, qui sancto angelico vestro indumento circumamicti sunt, maxime & formam circumducere ad scandalum aliorum videntium. Tunc monachus cum omni humilitate rationem reddebat sancto, dicens: Crede domine, non mentiar. Gaze enim ante paucos dies & exeunte me de ciuitate, vt venire & salutarem sanctum abbatem Cyrum, obuiauit mihi haec bene visa puella foris portam, vesperé incombente: & accurrens ad pedes meos, rogabat vt mecum ambularet. Dicebat enim se Hebræam esse, & velle fieri Christianam: & cepit eadem narrare verbus horribilibus, vt non permitterem perire eam, Timens itaque ego iudiciū Dei sumpsi eam, estimans quod non immitteret tentationem sathanas spadonibus. nesciebam vero quod nemini parcat. Igitur venientibus nobis sanctissime pater & oratione perficientibus, baptizauit eam ad sanctum abbatem Cyrum, & gyrabam cum ea in simplici corde, expositum modicum sumptum, quatenus introducerem eam in monasterium. Cum haec audisset patriarcha, dixit: Papae quot absconso seruos habet Deus, & nescimus nos humiles: Et enarrabat his quae praesto erant, visionem quam viderat nocte de eo, & protulit patriarcha cenam nominata de manu, daturus ei. Dei autem amicus ille vere monachus, non passus aliquid accipere ex eis, dignum memoria verbum ad patriarcham locutus est, dicens: Ego hoc non postulo dicit Monachus enim si fide habet, horum non indiget. Si autem horum eget, fidem non habet. Quod maxime igitur plus honorabat & hospitio recipiebat monachos, & bonos & malos: & edificabat mox xenodochium seorsum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum. I. Mortalitate aliquando ciuitatem comprehendente, ibat & ipse sanctus, vt videret funerum obsequia, valde enim dicebat hoc esse proficuum & sepulchrorum considerationem. Multoties vero affidebat & his, qui morituri, vexatione in exitu animae patiebantur: & ipse eorum oculos proprijs manibus claudere, memoriam habere ex hoc sempiternam volens, & curam proprii exitus. praecipiebat autem & collectiones pro defunctis iniungere, & sine dubio pericere. & enim dicebat, quis ante paucum tempus captiuus ductus est ad Persas quidam, & descendens in Persidam, reclusus est in carcerem, qui appellabatur lethe, hoc est, obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, venientesque in Ciprum, & interrogati a parentibus illius, si fore vidissent eum: respondentes dixerunt eis, quia nos proprijs manibus sepelimus eum. Non autem erat iste, de quo interrogabant eos: sed alius, in dissimilitudinem eum similans. Dixerunt vero eis & mensum, & diem obitus sui. Illi vero tantum pro mortuo, faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quatuor itaque annos venit in Cyprum, fuga lapsus ad Persis. Dixerunt ergo ei sui: Vere frater nos audiuimus quod mortuus esses, & memoriam tuam faciebamus ter in anno. Cum vero audisset, quod in annos facerent pro eo memoriam, interrogat eos in quo mense haec celebrarent. Et illis dicentibus, sanctus Theophanijs, & dominica sancta, atque sancta Pentecostes dixit ille, quia tribus istis temporibus anni veniebat quidam candidatus vt sol, & dissoluebat me a vinculis ferreis & a custodia: & mouebam deambulando tota die, & nemo recognoscebat me, & in crastinum inueniebat vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus episcopus, quia ex hoc discimus habere dormientes quietem, quando pro eis collectas facimus. Quod in Actibus apostolorum audiuius factum hoc seque nre & huic compariantissimo accidebat. Videntes enim multi indefinenter me elus & inscrutabilem circa gentes compassionem, mouebantur multoties ad vendenda

multa de substantijs suis: & serentes, praebebant Dei deuotq; ministro. Vnde & quiddam veniens vna dicrum, offerebat ei septem libras auri & dimidiam, satis faciens sancto qd non possideret aliud aliquid in auro. Petebat aut ab eo cum multis genuflexionibus, vt oraret, quatenus dñs Deus filium eius saluaret. Habebat enī vnum solum modo filium quasi annorum quindecim, vt reduceret nauim eius cum bono ab Aphrica. Illuc enī abierrat. Accipiens igitur summus sacerdos quantitatem auri de manu eius, miratus est cum tam esse magnanimum ad offerendam totam quantitatem auri quā possidebat. Oravit quidem & in facie multum. & sic eum dimisit. Tamen propter eius multam fidem, posuit subtus sanctam mensam ligaturam quantitatis auri patriarcha in oratorio cubiculi sui: & synaxim fecit statim perfectam super eam, pro illo qui hanc obtulerat: satis abunde q; Deum rogans, quatenus & filiū eius saluaret, & nauem cū salute reduceret, secundum qd fuerat postulatus ab illo. Needem ergo xxx. transactis diebus, defunctus est filius hoīs illius, qui obtulerat vñ libras & dimidiam patriarche: & in tertia die mortis pueri, recepit & nauim suā ab Aphrica, in qua erat & frater germanus, eiusdem viri creditor. Et veniens iuxta forum, retulit quō nauis naufragium pertulit, & perdidit totum quo erat plena, & qd non essent saluati nisi dñs, & vna scapha vacua. Cum ergo & hūc casum didicisset euenisse sibi dñs nauis & pater pueri, secundum ybūm prophetae, paulominus in inferno habitauit alia mens. Nondum enī tribulatione filij sui exincta, comprehendit eum & nauis. Relata sunt itaq; oīa quae acciderant ei, patriarche: & pene plus q̄ is qui hūc perpassus fuerat, in tristitia morabatur, maxime propter filium eius vnicū. Nescit ns ergo qd faceret, rogat misericordissimū Deum, vt consolaretur virum immensa pietate sua. Conuocare enī eum, & consolari in facie sanctus erubescibat: verum tamen mandauit ei, vt nullatenus desperaret: neq; enim sine iusto iudicio Deum facere aliquid, sed omnia in hoc qd nos ignoramus. Ergo vt non perdat mercedem, quā fecit in septem & dimidia libra auri, & fidem quam possidebat circa sanctū patriarchā, iam vero vt & nos in tentationibus, quae nobis eueniunt, qñ aliquid boni fecerimus, imperturbati & gratias referentes, ad Deum permaneamus: vidit in somnis sūm dñs vir philosophus postera nocte quendā, quasi in habitu sanctissimi patriarchae dicentem sibi: Vt quid tribularis frater, & morore dissolueris? Nonne tu me rogasti, vt peterem a Deo, vt saluus fieret filius tuus? Ecce saluus factus est. Crede mihi, si viveret, prauus & immundus homo fieret. & de nauis tua, vere, nisi Deus placaretur pro bono quod fecisti paruitati meae, sententia erat data, quatenus tota, vt iacet, cum animabus in profundum pergeret, & perderet fratertuum. Sed surge, & glorifica Deum, qui dedit tibi eum, & saluauit filium tuum mundum de hoc seculo vano. Euigilans itaq; vir, inuenit cor suum consolatum, & vniuersam tristitiam eius eiecit: & indurus vestimenta sua, venit eui sūm ad honorabilissimū patriarcham, & iussit se ad pedes eius, gratias agens Deo & ei, & narrans visionem quam viderat. Quam audiens iustissimus, dixit: Gloria tibi benigne & misericors Deus, qui & deprecationem peccatorum exaudis. Iterumq; ad hominem dixit: Nequaquā fili gratiam hanc orationi meae adscribas, sed Deo & fidei tuae: hęc enim oīa ista imitari valeui. Erat enim valde se humiliter sentiens sanctus, verbis scilicet atq; prouertia. K. Pergebat aliquando hic beatus ad visitandos pauperes, in locum qui dicitur Caesarium: illie enim eis fecerat quasi tholos quosdam prolixos, ligneis tabulis pavimento strato ad requiescendos eos, & simul cum floribus & racis per totam hyemem quodā eorū cuncte secū episcoposq; qui cum eo erant, amatore pecuniar, passibili modo pressio. Dixitq; beatus patriarcha ad eum: Ama ac honora fratrem Trollo fratrem Christi. hoc enim ei erat nomen. Nunciauerunt enim quidam patriarchae, qd triginta libras auri portaret in ipsa hora domesticus eiusdē episcopi Trolli, vt emerret speciem argenti anaglyphi, gratia mensae suae. Episcopus autem tanq; veritus se monē patriarchae imo ad horam calefactus, singula dari omnibus fratribus percipit ei, qui triginta libras illas portabat. Celeriter ergo huiusmodi auri quantitas erogata est. Recedentibus itaq; vtrifq; patriarcha scilicet, & qui inuicem (vt ita dicim) elemosynam fecerat, episcopo Trollo in proprijs episcopijs, velut quaedam amens & animae periculosa in eum cogitatio istuit, propter pecuniarum dationem: Horroris & amoris pe

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

ris pecunie, & crudelitatis & negligentie genimen eum sequebatur, febre extra naturam mixta: propter quod egrotus inuitus in lectum cecidit. Hebdomadariorum ergo à sanctissimo patriarcha ad eum veniente, & ad mensam eiusdem patriarche eum inuicantem recusauit: frigore enim & febre se vexari pro quadam causa dicebat. Igitur cum hoc audisset patriarcha, mox agnouit causam, quia propter exitum viginti librarum, infirmus est ille inuiuis elemosynator. Erat enim (ut prædictum est) valde imbecillior, & amator pecunie. Non sufferens ergo beatus se quidem super mensam reficere, illum autem super lectum cruciari grauiter, peruenit celeriter ad eum ille vere sine superbia, & dixit ad eum hilari vultu: Pac charitatem fili Troile. Aestimans quod in veritate dixerim tibi fratribus huiusmodi dare, crede mihi, per locum dixi tibi dare. Ego enim volui præstare eis singula numisma propter sanctam festiuitatem: sed quia non habebat distributor meus secum sufficientem quantitatem, huius rei gratia mutuum dedisti eam mihi, & ecce attuli tibi illas triginta libras. Ut vero vidit quantitatem episcopus amator pecunie in honorabili manu sapientis existentis medici & pastoris, febris quidem subito disparebat, frigus etiam recedebat, fortitudo quoque & corporis eius calor ad eum reuertebantur: ut ex hoc non posset latere, hanc esse causam repente comprehendentis eum commutationis. Suscipiens vero aurum ab honorandis manibus patriarche, & nihilominus contradicens, expectabar ab eo patriarcha conscriptionem abrenunciationis mercedis earum, quæ datæ sunt, triginta aurei librarum. Fecit autem hoc cum gaudio Troilus episcopus, scribens propriis manibus ita: Deus, domino meo Iohanni beatissimo patriarche huius Alexandrinorum magnæ ciuitatis, da mercedem triginta librarum, quæ datæ sunt tibi, quoniam ego recepi mea. Hoc scriptum itaque sanctus accipiens, sumpsit secum & eundem episcopum ad prandium. Ut enim iam dictum est statim sanus factus est. Volens ergo mercedis redditor Deus, corripere eum, simul autem & ad miserationem contributorum & compassionem erigere, ostendit ei eadem die dormienti post prandium patriarche in somnis, quæ mercede priuatus esset. Vidit enim (ut ait) domum, cuius pulchritudinem atque magnitudinem non potest archomimus imitari, & ianuam huius totam auream, & super ianuam titulum conscriptum: Mansio æterna, & requies Troili episcopi. Cumque hoc, inquit, legissem, gauisus sum: sciebam enim donandam mihi ab imperatore talis domus epulationem. Nondum autem huiusmodi tituli super inscriptionem perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius, habens secum & alios obsequii diuini: & cum peruenisset ad talem nitentis domus ianuam, dixit ad proprios officiales: Deponite titulum istum. Et cum deposuissent, iterum dixit: Mutate eum, & ponite quem misit orbis terrarum rex. Et attulerunt & adfixerunt aliud adspicientem me, super scriptum hæc Mansio æterna, ac requies archiepiscopi Alexandrie, empta libris triginta. Et cum hoc uidisset, surrexit à somno: & magno summoque pastori, quæ visa sunt ei in somnis, enarrauit: proficiens ea de causa Troilus episcopus, factus ex tunc elemosynator magnificus. Dominus qui diuitias in tempore quodam beato Iob abstulit, fecit simile & huic omni bonitate pleno, sancto patriarche Iohanni. Namque enim sanctissime ecclesie comprehendentibus violentam hyemem, in loco qui dicitur Adhira, proiecerunt omnia sua, quæ naues portabant: erant vero omnes naues simul. Erat autem summa multa valde enecharum suorum. habebant enim tantum vestimenta & argentum, & alias res altiores: ut computaretur pondus, quod iuit in perditionem, quantitas centenariorum triginta quatuor. Plus enim erant quam crediderint naues, capientes per singulas decem millia modiorum. Venientibus vero Alexandriam & peregrinibus, statim reliqui creditores & primi nauæ in ecclesiam confugerunt. Sanctus vero hoc audiens, & causam propter quam fugerant, misit eis verbum manibus suis conscriptum habens ita: Dominus dedit, frater, Dominus ut voluit, abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Exite filij, nihil ex hoc veritatis. Diuersi solliciti erit de crastino. Adscendit itaque pene dimidium ciuitatis in secretum: die autem altero volebant consolari nobilem istum: ipse vero preoccupans, cepit omnibus dicere: Nequaquam filij, & fratres, causa nauis difficultatis tristet.

O iij miiij

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

mini: nam humilis Iohannes, credite, inuentus est culpabilis: quippe nisi extollentiam haberem, nullo modo hoc ferrem. Sed quia extollebar in his quæ Dei erant, & gñtiam bam quod magna opera facerem, dans quæ hominum erant, hoc mihi euenit: volens ergo Deus vt hoc intelligerem, ista permisit. Eleemofyna enim non vigilantem plerumq; in extollentiam eleuat: inuitus vero casus humiliat sufficientem. Ait enim diuina scriptura: Paupertas virum humiliat. Et iterum David hoc sciens, dicebat: Bonum mihi quod tu humiliasti me, vt discam iustificationes tuas. Dum enim malis factus sum obnoxius, quia dationem per vanam gloriam perdebam, & quoniam per vitii meū perditæ sunt tantæ pecuniæ, habeo nunc iudicium animarum quæ in arcto sunt. Verum dilectissimi, qui tunc tempore iusti illius Iob fuit Deus, & nunc idem ipse est: qui non propter egestatem meam, sed ob indigentiu necessitatem, non derelinquet nos. Ipse enim dixit: Non te dferam, neq; derelinquam. Et rursus: Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiciuntur vobis. Volentes ergo consolari eum ciuitatis habitatores, vt dictum est, ipsi magis inuenti sunt e contra consolationem ab eius beatitudine recepisse. Nimis ergo breue tempus præterijt, & in duplum restituit Deus nouo nostro Iob facultates: & iterum erat ipse magnanimus circa misericordiam, fors talis autem & religiosior, quam antea fuerat. L. Ad extremam paupertatem peruenienti cuidam de domesticis ministris, propria manu iste sanctus, vt nullus sciret, duas libras auri dedit: & audiens ab accipiente, quoniam hæc accipiens domine, vltius non habeo vltum intendendi in honorabilem & angelicam faciem tuam, vere dignum laude, vt sapiens, locutus est verbum: Nondum, inquit, sanguinem meum pro te frater effudi, sicut mandauit mihi dominus meus Christus Iesus. Districus quidam ab his qui pensionem exigebant, cum non haberet quod daret: erat enim regio in magna difficultate, eo quod fluuius Nilus secundū consuetudinem non irrigaret aquis terram: ipse abiens deprecatus est ducem quandam magnatorum, vt mutuas sibi daret quinquaginta libras auri: & dicebat se dare pignora, si vellet, dupla. Repromisit ergo dux dare ei, ad præsens vero distulit. Exactoribus vero constringentibus eum, vadit & ipse ad portum à quo cuncti recipiuntur, videlicet ad mitissimum & dignum admiratione patriarcham. Et nondum pene propriam necessitatem ei narrauerat, dixit sanctus ad eum: O fili, si volueris, & quo vestior, indumentum. Etenim cum admirabilibus suis bonis & hoc possidebat, quod non poterat videre aliquem de necessitatibus lachrymantem, & non statim se proprijs irrigaret lachrymis: vnde & mox petitionem volentis ab eo mutuum accipere, adimpleuit. Et sequenti nocte videt dux, quod stare super altare quidam, cui offerant multi oblationes: & per vnā quam ponebant, accipiebant centum pro ipsa de altari. Erat autē & patriarcha post tergum eius, iacebat ergo vna oblatio ante eos in vno scamno, & dixit quidam duci: Vade domine dux, & accipe oblationem illam, & offer ad altare, & tolle pro eacunt oblationes. Illo vero pigritante, cucurrit patriarcha, licet post eū staret: & tulit hanc ante eum, & obtulit: & accepit, sicut omnes, centum de altari. Eui gilans itaq; non poterat discernere somnium. Misit autem & adduxit eum, qui volebat mutuum accipere, vt præstaret ei. Et cum venisset, dicit ei dux: Accipe quod petisti mutuum. Respondens ille, dixit ei: Ante tulit mercedem tuam dominus patriarcha. Etenim te domino differente me, compulsus sum ad illum tanquam ad portum confugere: multa enim erat vis iniquitatis exactorum. Cum ergo audisset hoc dux ille, statim recordatus est somni, & dixit: Vere bene dixisti, ante tulit mercedē tuam. Antetulit enim, & vix illi qui vult facere bonum, & differt. Et enarrauit omnibus somnium quod viderat. Pergente aliquando illo viro sancto ad templum sanctorū victoriorum martyrum Cyri & Iohannis, in gloriosarum memoria orationis gratia: exeunte eo portam ciuitatis, suscepit eum mulier procidens, & dicens: Vindica me, quoniam iniuriam patior à genero meo. Quibusdam ergo de obsequio eius, qui habebant confidentiam apud eum, dicentibus: quia cum reuersus fueris, causam eius facies. Respondit sapientissimus: Et quomodo Deus orationem nostram suscipiet, si ego istam postposuerō? Quis mihi respondit, vt viam ego in crastinum? & ibo ad Christum, pro ea rationem redditurus? Et non recessit de loco illo, vsq; quod satis ei erat,

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

erat, fieri faceret. M. Ad voluntatem igitur memorabilis huius, quæ tota in Deo erat, misit ei Deus viros sapientes & semper memorandos, Ioannem & Sophroniũ. Consiliarij enim erant veraciter boni, quibus & tanq̃ patribus discrete obediebat, & & gratias agebat, tanquam constantibus maxime & viriliter agentibus militibus pro pietate religionis. Etenim sancti spiritus virtute freti, & cum Seuerianis ac cæteris circa regionem existentibus immundis hæreticis, sapientia sua ac disputationibus pugnam habentes & conflictum, multa quidem castella, pluresq̃ ecclesias, similiter & monasteria ab ore talium bestiarum, tanq̃ boni pastores, euellere studuerũ: propterea quod & maxime plurimum honorabat sanctos hos ille vere sanctissimus. Si vero alicubi aliquem durum & inhumanum & percussorem circa proprios seruos sentiebat ille beatus, hunc primo commonebat, & cum multa lenitate rogabat, dicens: Fili, veni quidem ad aures peccatrices meas, q̃ ex operatione inimici modicum durus circa proprios pueros tuos feraris: sed rogo, ne des locum iræ. Non enĩ vt percutiamus eos, dedit nobis hos Deus, sed vt seruiant. fortasse vero nec propter hoc, sed vt sustententur a nobis, ex quibus Deus præstitit nobis. Quid enim? mihi dic) & dedit homo, & emit eum qui ad imaginem & similitudinem Dei creatus & honoratus est? Nunquid enim tu dominus eius, aliquid plus possides in proprio corpore, manum, aut pedem, vel auditum, siue animam? Nunquid non similis est tibi per omnia? Audi lumen gloriosum, Paulum dicentem: Quotquot in Christo baptizati estis, Christũ induistis. Non est ludus neq̃ Græcus, nõ est seruus neq̃ liber: omnes enim vos vnũ estis in Christo. Si ergo æquales sumus in Christo, & ad inuicem æquales efficiamur. Etenim Christus formam serui assumpsit, docens nos non superbire contra seruos nostros. Vnus enim est dominus omnium, in coelis habitans, & humilia respiciens: non dixit sublimis, sed humilia respicit. Quantum enim aurum dedimus, vt honorificatum & emptũ eum sanguine diuino & dominico, nobis seruituti subijciamus? Propter eum cælum, propter eum terrã, propter eum stellã, propter eum sol, propter eũ mare & quæ in eo sunt. Est autem verum, quia & angeli ei ministrant: propter eum Christus pedes seruorum lauit, propter eum crucifixus est, & cætera omnia propter eum passus est. Tu aut eum qui à Deo honoras, in honoras: & quasi nõ sis eiusdẽ naturæ, nõ parcens feris? Dic, obsecro velles, quies culpam admittis, vt mox redderet tibi Deus? Nequaquã, die, quò oras quotidie, dicens: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris? His & his similibus verbis de habitante in se sauro, monens hunc absoluit: & nisi didicisset istum emendatũ, præparabat & instruebat seruum afflictum, vt fugam arriperet, & venditionem peteret: & hunc comparas iustus, statim liberum statuebat. Audiens aliquando cuiusdã elemosynatoris puerum orphanum derelictũ, parentibus ipsius morientibus, & in multa paupertate conuersari hunc: dicebant enim hi, qui in testamento patris eius inuenti sunt testes, quia non dimisit ei, dñe, pater eius moriens vsq̃ ad vnũ nũmismat, sed habes x. libras auri, adducit eũ ipsa hora q̃ testamento scribebat, & dicit ei: Has x. libras habe fili mi. Quid, vis dimittas tibi istas, an vis dominã meã Dei genitricẽ, curatorẽ & prouisorẽ? Puer o yõ elegente sanctã Dei genitricẽ, præcepit dare cuncta psuperibus. Et ecce iniquiunt, sanctissime, in multa inopia consistit, nocte ac die domũ, dñe noster, nõ deserens. Cum ergo hæc audisset a scientibus sanctus hic, nemini aliquid dicens, adducit quendã tabellionẽ: & narrabat ei rem, dñs ei terminũ vt nulli crederet, quã præcepit ei facere rem, dicens ei: Vade, & in veteribus chartulis scribe testamentũ noie Theopentis: & fac in eadẽ charta me & patrẽ pueri consobrinos fratres, & vade, & dic iunioris: Scis frater, q̃ genus existens patriarchæ, nõ debebas ita in paupertate versari: & ostende ei chartam, & dici: Quoniam si erubescis, ego ordino causam tuã apud patriarcham, & vide qd tibi dicit. Cum ergo oia q̃ iussa sunt ei à patriarcha, tabellio fecisset, veniens eũ dicens: quia pactus est puer mihi, vt ego loquar causam suã dñõ, & magnas gratias actiones referebat mihi. Dixit vero sanctus: Vade & dic ei, q̃a locutus sum patriarchæ. Et dixi: qm̃ & ego scio, q̃a habuit consobrinus meus filiũ, sed ex vultu hũc nõ recognosco. Bene ergo facis, adducens hũc ad me. Adducens ergo eũ portat & chartã secum. Cum veto peruenissent, tulit eũ secreto ille iustus, & cepit deosculari eum,

eum & dicere: Bene venit filius confobrini mei. Dedit igitur eum, & vxori tradidit in Alexandria: & domum & omnia quibus opus habuit donauit ei: demonstrare festinans, quoniam non derelinquit Dominus sperantes in se. Impegit enim & huius mandati curam habens hic admirabilis legem ponens: Volenti mutare à te, ne auertas aliquando: non prohibuit aliquem huiusmodi ab eo suffragium postulante. Vnde hoc sciens quidam malignus & impostor petijt ab eo, vt sibi mutuas daret viginti libras auri. Erat autem de his, qui dicuntur gallodromij. Gallodromij dicuntur, mangones discurrentes, & fraude decipientes. Contemnens ergo sanctum, quemadmodum & alios multos, dicebat: quia nihil mihi dedit. Quae fuerunt itaque ecclesiae pastores & ordinatores, vt in carcerem hunc mitterent, & publicarent eius substantiam. At imitator dicens, Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos: nequaquam illis consentit, vt eum affligerent. His autem turbantibus contra eum, utpote qui patriarchae illuserat, & dicentibus ad eundem sanctum: Non iustum est dñe, vt quod merito pauperes acciperent, hoc luxuriosus accipiat. Respondit e contra ille ter beatus, dicens: Cre dite fratres, quia si extra voluntatem acciperetis aliquid ab eo, duo mandata transgrederemini: & vnum adimplebitis, quidam & ad pauperes data fuerit huiusmodi quantitas. Vnum quidem, quia apparebitis impatientes circa damnum, & efficiemini alijs forma malae alterum autem, quoniam non obediētes eritis domino Deo, dicenti: Ab eo qui abstulerit tuam, ne repetas. Expedit ergo o fili, vt efficiamur omnibus exemplum patientiae. Et enim Apostolus dicit: Quare non magis iniuriis sustinetis? quare non magis fraudem patimini? Et bonum est quidem veraciter fratres, omni petenti dare: ex celsus autem & honorabilis, etiam non petenti: ei autem qui aufert vestimentum sine voluntate à nobis, dare & tunc angelice verè naturae imitatio, imo diuina est. Ex his enim quae habemus, Dominus praecipit benefacere proximo. Bonum, inquit, facies fratri tuo, iuxta quod possidet manus tua: non ex his quae ex lite & contentione & ab iniuria auferuntur.

De abbate Vitalio.

N.

Senex quidam magnus, quasi annorum sexaginta, audiens tales res beati, voluit tenere eum, si posset verbis suaderi, & ad scandalum facile inclinari, & vt contigit, si condemnaret aliquem. Et habitans prius in monasterio abbatibus Seridonis, exijt & venit Alexandriam: & sumit conuersationem hominibus quidem reprehensibilem, sed Deo gratam, qui dat (vt ait David) singulis secundum cor eorum. Ingressus itaque ciuitatem, scribit omnes quae notae erant meretrices, & cepit laborare opuscula, & accipere per singulos dies filiquam vnam. Cum ergo occurreret sol, manducaabat, & intrabat ad vnam meretricum, & dabat ei aereos nummos, & dicebat: Dona mihi noctem istam, & noli fornicari. Et manebat iuxta eam nocte illa, obseruans eam ne fornicaretur. Stabatque à vespere in vno angulo cellulae vbi dormiebat mulier, psallens & orans pro ea, & mittens genuflexiones usque ad auroram: & exiens, accipiebat verbum ab illa, quod nulli diceret actionem eius. Ita agebat semper, quousque vna earum manifestauit vitam eius, quod non, vt fornicaretur, intraret ad eas, sed vt saluaret. Orauit senex, & cepit mulier à daemonio vexari, vt per illam carterae timeret, & non manifestarent eum omni tempore vitae eius. Dicebant ergo quidam ei, qui à daemonio vexabatur: Quid est? Reddidit tibi Deus quoniam mentita es. Vt fornicetur enim, ingreditur pessimus iste, & non est aliud aliquid. Iam enim & sanctus Vitalius (hoc enim nomen erat ei) volens hominum gloriam fugere, & animas à tenebris reuocare, dicebat audientibus cunctis, cum laboraret in opere, & solueret vespere: Eamus modo domina talis expectat nos. Vbi ergo erat ordo ipsius? Multis ergo criminatibus & illudentibus ei, dicebat: Nunquid ego non vestio corpus vt omnes? Aut monachis solis iratus est Deus? Vere & ipsi homines sunt vt omnes. Dicebat itaque ei quidam: Accipe tibi vnam mulierem abba, & muta vestimentum tuum, vt non blasphemetur Deus per te, & habebis iudicium, quae scandalizantur animae.

At ille

At ille respondebat eis iterum, dicebatq; se demonstrans quasi iratum: Vere non obaudiam vobis: ite à me. modo nihil aliud faciam, vt vos non scandalizemini, nisi accipiam mulierem, quatenus curam habeam domus, & faciam malos dies, qui vult scandalizari, scandalizetur: & de frontem in parietem. Quid vultis ex me? Non quid iudicetis, constituti estis à Deo? Ite, de vobis curam habetote, vos pro me Deo non reddetis rationem. Vnus est iudex, & sancta dies iudicii, qui singulis reddet secundum opera eorum. Dicebat autem hæc clamans. Quidam ergo ecclesie defensorum, hæc mulieres adducientes eo, referebant quod fiebat. Deus vero sciens, quod nollet ille sanctus offendere abbatem Vitalium, indurauit cor eius, ne crederet eis. Recordabatur enim ante memorati eunuchi, sed increpsuit vehementer, qui contra Vitalium abbatem accusationem ei efferebant, dicens ad eos: Quiescite accusare monachos. An nescitis, quod circa sancte memorie Constantinum imperatorem actum fuisse, conscriptiones quæ de eo leguntur, contineant? Quoniam, ait, quidam non timentes Deum, cum celebraretur secunda synodus in Nicea, ceperunt contra se dare inscriptis famas turpes beato illi Imperatori: quidam clerici quidem existentes, quidam monachi & ad faciem adducens sanctus Dei Constantinus accusatorem, & accusatum, vt rursus audiret. Et cum inuenisset multas talium criminatum veras esse accusationes, incendit omnes, quæ datæ sunt in scriptis, malas opiniones, dicens: Vere si proprijs oculis vidissem faceret demum Dei, vel aliquem eorum qui monachico habitu circumdatus sunt, peccentem: clamidem meam explicarem, & cooperirer eum, ne ab aliquo videretur. Nā & in seruum Dei, videlicet eunuchum, ita putastis, & misistis me extra viam, & feci animæ meæ peccatum magnum, confundens ergo eos multum, absoluit. Seruus autem Dei Vitalius à propria operatione non cessabat, Deprecabatur etgo, vt quibuscumque post mortem eius in formis manifestaret Deus de se, vt non imputaretur in peccatum his qui scandalizabantur in eum, eo quod rem quam agebat, diceretur scandalo esse plenam: & non haberet homo peccati iudicium ex ea, quicquid locutus fuisset. Multas igitur de talibus mulieribus in compunctionem induxit hæc operatio eius: & maxime, quando videbatur eum nocte extenderet manus, & oraret pro vnaquaque earum: propter quod quedam earum à fornicatione cessabant, quedam vero accipiebant viros, & pudice conuersabantur: quedam vero & modis omnibus mundum relinquentes, singularem vitam ducebant. Nullus tamen sciebat usque ad eius dormitionem, quod ipsius admonitione & oratione impudice mulierculæ à fornicatione cessarent. Vnde quodam die exeunte eo à prima talium mulierum diluculo, obuiat ei quidam homo immundus, intrans ad fornicandum cum ea: & cum vidisset sanctum Vitalium ex ea egredientem, dedit ei alapam in faciem, dicens ad eum: Viquequo pessime illusor Christi, non emendas te ab his nequitijs tuis? Qui dixit ad eum: Crede mihi, accipies alapam à me humili, vt tota Alexandria colligatur ad clamores tuos. Nondum breui tempore transacto, dormiuit cum pace in cellula sua sanctus Vitalius, nemine sciente omnino. Habebat enim valde pusillam cellulam, super locum qui dicitur Porta solis. Vnde & plerumque cum collecta celebraretur iuxta cellulam eius in ecclesia matre, conuenientes quedam muliercularum harum, ad alterutras dicebant: Eamus camus iterum abbas Vitalius collectam habet. Et venientibus eis, curabat eas. Igitur dormiente eo, vt prædictum est, in propria cellula, & nullo sciente, mox quidam demon tanquam æthiops deformis, adstat ei qui de derat alapam abbati Vitalio, & dat ei alapam, dicens: Suscipe alapam, quam misit tibi abbas Vitalius. Et cadens, statim corpus spumare. Congregata est igitur secundum prophetiam Vitalij pene tota Alexandria in violentiam, quam patiebatur à demone: & maxime, quia sonitus datæ ei alapæ audierunt quidam, quasi ad vnus actum sagitte. Post aliquantas vero horas, in mentem rediens is qui patiebatur, scdit vestimenta peccatoris sui, & cucurrit ad cellulam, clamans & dicens: Culpam feci tibi, serue Dei Vitali, miserere mei. Cucurrerunt vero cum eo omnes audientes. Cum peruenisset ad cellam sancti, exiit iterum de monium, iactans cum omnibus adspicientibus. Et cum ingrederentur intro hi, qui cum eo cucurrerunt, inuenerunt sanctum stantem in geniculis suis, & orantem, & animam domino tradentem, & in pavimento scripturam huiusmodi Viri Alexandrini, nolere ante tempus aliquid iudicare, quousque veniat dominus, Confitebatur vero & homo, qui à demonio vexabatur, quod

quod sancto fecerat, & quod dixerat sanctus ei. Recitata sunt ergo beatissimo Iohanni patriarchae omnia, quae circa sanctum Vitalium acta sunt: & descendens cum clero, venit ad corpus S. Vitalij: & cum vidisset superscriptionem, dixit: Vere hanc humilis Iohannes per Deum euasit. nam alapham quam accepit qui patitur, ego acciperem. Tunc itaq; omnes fornicariae, & quae abrenunciauerunt ex eis, & viros susceperant, cum cereis & lampadibus praebant eum flentes, & dicentes: Perdidimus salutem & doctrinam. Enarrabant enim iam conuersationem eius omnibus: & quoniam non propter torporem reui ad nos intrabat: & quia nunquam aliquando vidimus eum super latum dormientem, aut vnā ex nobis reuenire manu sua. Et reprehendentibus eas quibusdam & dicentibus: Quare haec non omnibus dicebatis, sed scandalizabatur in eo tota ciuitas? enarrabant iam capitulum, quod circa eam gestum est, quae à daemone vexationem sustinuit: & quia hoc timentes tacebamus. Sepulto ergo eo cum multo honore permansit is qui ab eo correctus & sanus factus est, faciens memoriam eius. Postmodum autem & renunciauit saeculo, ingressus monasterium abbatum Seridonis in Gaza, & suscepit cellulam abbatibus Vitalij secundum fidem, & in ea permansit vsq; ad mortem suam. At sanctissimus patriarcha multas gratias egit Deo, qui non permisit eum peccare in seruum suum Vitalium. Multi autem multum extant in Alexandria profuerunt sibi, & hospitio recipiebant monachos: & muniebantur vt non condemnarentur aliquis ab eis qui venerant. Fecit autem & sanitates post mortem honorabile nomen sancti Vitalij per diuinam gratiam: cuius orationibus det nobis Dominus bonam conuersationem, & misericordiam in die, quando manifestabit ab occultis hominum, & nuda faciet consilia cordium. O. Praecipiens aliquando dari cuidam petenti elemosynam, decem nummos aereos tantum, conuicia ab eo patiebatur in facie atrociter ille beatus, quia non dederat ei quotquot voluit. His autem qui de obsequio erant, querentibus cadere eum qui conuiciabatur, increpauit eos vehementer patriarcha, dicens: Sinite eum frater est habeo ego sexaginta annos, blasphemans per opera mea Christum: & vnum conuicium non portabo ab isto? Et praecipit datori soluere sacculum, vt sinneret pauperem tollere quantum vellet precium. Si vero aliquando audiebat sapientissimus, quoniam elemosynarius est talis adducebat eum in hilaritate sepe, & dicebat ei: Quomodo factus es elemosynator? naturaliter, an te ipsum cogens? Vnde quidam eorum qui ab eo interrogabantur, vercundati, occultabant se, quidam autē dicebant ei. Propter quod vnus interrogatus à sancto, respondit ira: Crede mihi domine, quia nihil do aut facio boni: verumtamen ipsum quod facio & praebco, ex quibus & orationes tuae largiuntur, ita facere assueui. Eram prius valde immisericors & crudelis: & semel damna pertuli, & in subtilitatem deveni: coepit autem cogitatio mea dicere mihi: Vere si esses elemosynator, non relinqueret te Deus. Statur ergo per singulos dies dare quinq; aereos nummos pauperibus: & cum corpissim dare, statim sathanas prohibebat me, dicens: Vere quinq; nummi isti sufficiunt domui tuae ad holera, aut ad balneum percipiendum: & statim, tanq; sic de sacculis natorum meorum priuarem eos, nihil dabam. Cum vero vidissem q; superaret à vitio, dico puero meo: Per singulos dies iurare, me nesciente, quinq; nummos, & da elemosynam. Sum ego enim trapezita, domine. Ille vero benefaciens, coepit furari denarios. Erat autem aliquando & filiqua. Cum ergo vidisset, quia benedicebatur, & diuitijs abundabamus, coepit & tremissem furari, & dare. Semel itaq; admirans benedictiones Dei, dixi ei: Vere multum profuerunt tibi quinq; nummi illi: volo et ergo vt des decem. Tunc dicit mihi & puer, subridens: Vade, ora furtis meis. Nam vere hodie non haberemus quē manducauissim panem, sed si est fur iustus, ego sum. Tunc ergo dixit, quoniam tremissem dabat & filiquas: & iam ex fide illius, assueui domine ex animo dare. Aedificatus ergo sanctus valde, dixit ad eum: Crede mihi, multas conuersationes patrum legitale aliquid non audiui. Malitiam referuntem quendam indolentem, contra alium principem, audiens hic magnus Iohannes, monuit eum sepe, & iussit ad concordiam: & non potuit eum conuerrere ad pacem. Semel ergo mittit & adducit eum sanctus, quasi pro re publica: & facit Missas in oratorio suo, nullum habens secum nisi ministrum suum, Cum ergo sancta benedixisset patriarcha, & orationem

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

tionem dominicam inchoasset, cœperūt dicere tantum tres illi, pater noster. Et cum
 permisissent ad sermonem quo dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos di-
 mittimus debitoribus nostris: innuit domestico patriarcha, vt taceret. Siluit ergo &
 patriarcha, & remansit princeps solus, dicens verbum: Dimitte nobis, sicut & nos di-
 mittimus. Et statim conuersus sanctus, dicit ei mansueta voce: Vide in qua terribili
 voce dicas Deo: quā sicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi. Et tanq̃ ab igne statim
 cruciatum ferens prædictus princeps, cecidit in faciem ad pedes sancti, dicens: Quæ-
 cunq; iusseris dñe, faciet seruus tuus. Et reconciliatus est inimico suo ex tūc cum omni
 veritate. Superbum autem si videbat aliquem beatum, hunc quidem non arguebat
 in facie: quando autem eum in secreto suo sedentem videbat, afferebat de humilitate
 sermones, vt per tale magisterium sensim percuteret superbum, & modestum face-
 ret, dicens ita: Miror domini mei, q̃ modo non recordatur misera anima mea humili-
 tatis, quam demonstrauit nobis super terram apparens filius Dei: sed intumescit &
 extollor super fratrem meum, si fuero modicum aut pulchrior eo, aut ditior, aut glo-
 riosior, aut principatum officij cuiuscunq; habuero: non intelligens diuinam vocem,
 quæ dicit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem ani-
 mas vestris: nec sanctorum voces cogitans, quā quidā terram, quidā cinerem, quidā
 verem & non hominē, quidam autē impeditioris & tardioris linguæ se nomi-
 nabant: & quia Esaias, q̃ Deum videre meruit, vt capit homo, tunc immunda labia
 se habere pronunauit. Quid enī nō sum humilis? Nonne de luto factus sum, vnde sunt
 & lateres? Nonne omnem quā puto habere gloriam, vt flos scēni marcescit? His er-
 go & huiusmodi verbis sapientissimus, quasi de se dicens, eum qui languorem inflatio-
 nis & superbix habebat, cauterio comburens prodebat. Intelligebat enim is qui vul-
 nus habebat, q̃ de eo patriarcha hæc intumaret. P. Et hoc frequēter ille à Deo ho-
 noratus, afferebat in medium, ad humilitatis argumentum, dicens: Quod si confide-
 rassimus & cogitassimus Dei misericordiam & bonitatem, nec in cœlos flus leuaremus
 oculos nostros, sed semper in humili habitu ac prudentia degeremus. Vt enim præ-
 teream, qualiter non existentes, vt essemus, produxit nos factor, & peccato & inobe-
 dientia deceptos, iterum viuificauit, & proprio sanguine redemit à morte: & omnem
 terram & ipsum cœlum in obsequium hominum subdidit: sed & nunc, qualiter pec-
 cantes non dissipat, sed longanimitè magis expectat immobiles illa natura, & patiens
 ille oculus: & nobis plerunq; blasphemantibus, ipse consolatur & blanditur per mis-
 rationem suam, defersum pluuias propter vitam nostram tribuens. Quantos malos
 operarios, pergentes vt occidant aut furentur, tetigit vt non capiantur & puniātur?
 Quantos existentes in pelago, vt prædentur obuantes sibi naues, & occidant qui in
 eis sunt, nō permittit in profundum dimergi, sed imperat mari ne absorbeat eos, expe-
 ctans conuersionem malitiæ ipsorum? Quanti indignè percipiunt corpus & sangui-
 nem eius sacrosanctum, & patitur & longanimitè agit, non reddens eis hic aliqd̃ dis-
 ficile? quantos in itinere latrocinantes, non tradit in cibum obuiantibus sibi bestiis?
 quantos euntes in concaua terrarū, & itinerū seditiones operantes, ptegit, vt nō con-
 sumantur à custodientibus canibus, vel etiam hominibus? Et me interdum aut cum
 meretrice recumbente, aut cum his qui se inebriant, aut cum turpia loquentibus con-
 uersante, aut cætero quolibet seculi huius implicato peccato, apis quidem circumfer-
 tur, & valles & aculeos circuit, quærens colligere mihi fructum, vt dulce faciat mihi
 guttur, quod foeda & iniqua pronuniat: vna autem festinat per calorem maturari, vt
 repleat os & lætificet cor, quod factorem suum præuicatum est: flores inuicem se
 præoccupant, vt deleat oculos, qui fornicationibus & alienis mulieribus ad luxuriā
 innuunt: sicus turbatur, quatenus perueniat, vt repleat manum per magnitudinem,
 & os per dulcedinem, qui tenet & basiat alienam mulierem. Talia ergo, inquit, ope-
 ra fratres agentes, & tales retributiones accipientes à benigno Deo, qualem debue-
 ramus habere prudentiam, considerantes nouissimam nostram & horrendam ho-
 ram? Multum enim de memoria mortis & exitu animæ disputabat semper ille bea-
 tus, ita vt frequenter quidā ad eum supbo schemate intrarent, & ridenti vultu, & in-

considerato oculo: & exirent humili more, & compuncta facie & lachrymātibz oculis. Propter quod & dicebat: Quia (vt aſtimo ego humilis) ſufficie ad ſalutem aſidue & dolenter cogitare, & ſolicitudinem habere de morte, quoniam nemo nobis in illa hora comparietur, aut comitabitur ex vita iſta, niſi opera bona noſtra. Et quomodo angelis venientibus & properantibus non turbatur tunc anima, ſi inuenta fuerit bene præparata: aut quomodo rogæ, vt addatur ſibi modicum tempus vitæ, ſi audierit Tempus quod vixiſti, bene non conſumpſiſti? Et iterum dicebat rāg de ſemetipſo: Quomodo humilis Ioannes tranſire poteris beſtias arundineti, quando obuiabunt tibi exactores? Vt qualis timor & tremor obtinet animam tunc rationem poſtponentem, tantis exquiſitoribus tam amaris & immiſericordibus? Etenim ſanctus iſte in memoria ſemper retinebat, quod ſancto Simeoni, qui in columnis ſtetit, per reuelationem factum eſt notum: quia (vt ait) exente anima ē corpore, obuiat ei cum adſcenderit ad terram in cælum, chori dæmonū, ſinguli in proprio ordine. Obuiat ei chorus dæmoniorum ſuperbiz, inuſtigat eam, ſi habeat opera eorum. Obuiat chorus ſpirituum detractiōis adſpiciunt ſi quando oblocuta ſit, & pœnitentiam non egerit. Obuiant iterum ſuperius dæmones fornicationis: ſcrutantur ſi recognoſcit in eo voluptates ſuas. Et quando à terra viſq; ad cælum miſera anima poſitura rationem petuerit, ſeorſum ab ea ſancti angeli ſtabunt, & non adiuvabūt eam niſi bonitates ſuæ. Hæc conſiderans hic nobilis, perterritus pro tali hora & ſolicius factus eſt, ſerens in memoriam factum & ſancti Hilarionis eloquium: qui cum ē vita egreſſus eſſet, formidauit, & dixit animæ ſuæ: Oſoginta annos o humilis anima habes ſeruens Chriſto, & times exire? Exi, quia miſericors eſt. Et dicebat ſibi patriarcha: Si is qui oſoginta annos ſeruiuit Chriſto, & mortuos ſuſcitauit, & ſigna fecit, timuit amarā illam horam, quid habes tu humilis Ioannes dicere auſacere, quando obuiauerint in faciem tuam crudeles illi & immiſericordes exactores & exquiſitores? Aut quam tam poteris rationem reddere ad eos qui exquirunt de mendacio, ad eos qui de detractiōe, ad eos qui de crudelitate, ad eos qui de auaritia, ad eos qui de memoria mali, ad eos qui de odio, ad eos qui exquirunt de periurio? Et dicebat: Deus in eis increpat nam omniſſis otinudo hominum eis reſiſtere non valet. Tu Domine, da nobis ductores ſanctos angelos, qui cuſtodiant & gubernent nos. Multa enim eſt contra nos eorum inſania, multus tremor, multus timor, multum periculum pelagi aeris huius. Si enim de ciuitate in ciuitate ſuper terram ambulantes, deprecamur eos qui nobis ductores ſunt, ne in præcipitia cadamus, aut in agreſtium ferarum loca, aut in flumina inſinita, aut in inaccessibiles & inuiſos montes, aut in latronum manus, aut in tremū incomprehenſibilem aut in aquoſam, & pericamur: quot ductoribus & diuinis cuſtodibus opus habemus, pergentes longa via hac & æterna, videlicet, quæ ex corpore eſt egreſſio, & ad cælum adſcenſio? Hæ ſunt ſapientia plenæ beatitudiſe & ad omnes doctrinæ: hæ ſunt eius quotidianæ curæ atq; meditationes. Q. Multam autē & de ſancta ſtatione curam habebat, & ſolicitudinem demonſtrabat. Vna enim dierum volens multos reſecare, vt non egrederentur poſt ſolutionem ſancti euangelij de eccleſia, & ocio ſis ſermonibus pro oratione vacarent, quid fecit? Reliquit mox, poſtquam lectum eſt ſanctum euangelium, eccleſiam: & ipſe exiit, & ſedit cum turba. Omnibus vero obſtupeſcentibus, dixit ad eos iuſtus: Filioli, vbi oues, illic & paſtor. Aut intrate intro, & ingrediamur: aut manete hic, & hic manebo. Ego propter vos deſcendens in ſanctam eccleſiam: nam poteram facere mihi metiſſas in epiſcopio. Semel ergo & bis fecit hoc ipſum ſchema ille beatus. Erudiuit & in hoc plebem magnifice, & emendauit: timentem enim, ne iterum idipſum ſchema faceret iſe ille ſemper memorandus. Loqui autem in ſacrario omnino non permittebat, ſed in conſpectu omnium foras mittebat eum, dicens: Si quidem vt orare a, veniſti huc in hoc mentem tuam & oſtium vacare & exopta. Si vero propter locutionē, ſcriptū eſt: Domus Dei domus orationis vocabiſi: noli ergo facere eā ſpeluneā latronū. Hoc autē erat admirabilius ſanctiſſimi huius patriarchæ, qm̄ nec monachicā viā ducēs, neq; in clero moratus in eccleſia ſed & foris in legitiſſimæ dudum coniunctus, ita tenuit vigorem eccleſiæ ab ipſo initio, quo

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

quo patriarcha consecratus est: & in talem sublimitatem exaltatus est, vt multos eremitarum & in arcta vitam degentium superaret. Nolens autem nec cuius boni expers esse, videlicet monachicę vitę connumerationis, studet rem talem: Congregans duos ordines monachorum, statuit eis omnem vtilitatem tribui de villis suis in ciuitate suis: & faciens eis cellulas in duobus oratorijs, sanctę Dei genitricis, & sancti Ioannis, quę ipse à fundamētis ædificauerat, dicens de amantissimis monachis ita: Ego post Deum vtilitatem corporalem vestram procurabo, vos autē spiritualis habetote meę curam salutis. Vespertina & nocturna vigilia mihi apud Deum imputetur: quidquid vero in cellulis vestris officij feceritis, pro vestris sit animabus. Hoc autē fecit, volens sollicitiores efficere Dei amicos monachos. Vnde & pmanfit Deo talis grata constructio ordinum: & ad similitudinē monasterij ex his, ciuitas pene viuit, in diuersis locis per uigiles hymnodias Deo referens. Et hoc bratus iste ita oēs docebat, & contestabatur dicens: Nullatenus aliquādo hereticoꝝ cōmunionis, imo cōinquinatiōis participemini, etiam si omni vita vestra ex aliqua impulsione vel necessitate, cōmunionem catholicę ecclēsię non inuenientes, sine cōmunionē permanferitis. Si enim, ait, uxorem corporalem legitime possidentes, & in regione aliqua longinqua absque illa tempore multo morantes, relinquere hanc & alię copulari, à Deo & legibus prohibemur: si vero hoc egerimus, punimur: quomodo putas, Deo per rectam fidē & catholicam ecclēsiam coniungā, vt ait Apostolus, aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo, & sanctam fidem adulterantes per cōmunionē hereticoꝝ, in futuro seculo tormenti, qđ expectat hereticos, non erimus faci participes? Cōmunio est ideo dicitur, eo qđ cōmunem faciat, & firmet cōmunicantem quibus cōmunicat. Ne igitur, quales, ait, o filij huiusmodi oratorijs applicetis. R. Cum omnibus bonis suis & hoc beatus hic possidebat, quod (vt dictū est) non cōdēnaret proximū, nec cōdēnantes reciperet. Dicam vero & eius doctrinam de hoc, omnibus proficiam: Iuuenis quidā rapiens monacham, fugit Constantinopolim. Hoc discens iustus, tristis factus est vsqđ ad mortem. Tempore aliquo transacto, cōfessēte eo vna diem in honorabili cimiliario cum quibusdam clericis, & sermonem animę vtilē mouente, venit in medium & memoria iuuenis, qui ancillam Dei rapuerat: & cōeperunt, qui cum sancto cōfedeabant, anathematizare talem iuuenem, tanqđ duas animas perdidit, suā videlicet & sanctimonialis. Compescuit ergo & refecauit eos beatus dicens: Ne sic filij, ne sicinam ostendam vobis, quia & vos duo peccata facitis vnum, quia transgreddimini mandatum dicentis: Nolite iudicare, vt non iudicemini? Deinde, quia nescitis certius, si adhuc peccent, & non pōnēteant. Legi enim vitam patris, aliquid tale habentem: quia in ciuitatem quandam duo monachi abierunt in misterium. Et cum transiret vnus per locum, clamabat ei vna fornicaria, dicens: Salua me pater, vt Christus meretricem. Ille vero hominū cōfusiōē omnino non curans, dixit ei: sequare me. Et tenens eam per manū eius, exiit publice de ciuitate, omnibus adspicientibus. Facta est ergo fama, quia abbas accepit mulierem dominam Porphyriam. (ita enim vocabatur mulier) Pergentibus ergo eis, vt mitteret eam in monasteriū, inuenit mulier in vna ecclēsia puerū in terram proiectū: & sustulit eum vt nutreret illum. Itaqđ post annum quidā venerant in patriā, vbi erat abbas & Porphyria, quę fuerat de meretricibus: & videntes eam habere puerulum, dicunt ei: Veraciter bonū abbatē pullum genuisti. Nondū est sanctū schema acceperat. Euntē ergo qđ viderant eam, Tyrum, inde est abbas tulerat illam: diffamauerunt qđ genuit de abbate Porphyria, & nos vidimus puerulum oculis nostris similitē ei. Quando ergo cognouit ex Deo abbas obitū suū, dicit nonnā Pelagiz: sic enim mutauit nomē eius, qđ tradidit ei sanctū schema? Eamus Tyrū, quia habeo illic responsum, & volo vt venias mecū. Illa vero nō valens contradicere ei, secuta est eū: & venerūt ambo, habentes & puerum vij. annorū existentē secū. Cum ergo pgrasset abbas in infirmitate ad mortē, ascenderunt ad visitatiōē eius de ciuitate vsqđ ad centū animas. Et dicit: Afferte prunas. Itaqđ cum venisset thuribulum plenum prunis, tulit & euacuauit eas in vestimentū suū, & dixit Credite fratres, quia sicut Deus rubum custodiuit incombustum ab igne, sicut nec tunicam meam incenderunt prunę istę: ita nec ego agno-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

catum mulieris, ex quo natus sum. Et omnes mirati sunt q̄ non ardebat vestimentū ab igne; & glorificauerunt Deum habentem occultos seruos. Ex occasione aut̄ nonnā Pelagiz quondā meretricis, aliz fornicariæ secuz sunt eam, abrenunciantes mundo, cum ea pergentes in monasterium eius. Seruus autem Dei monachus, qui totō dērat eam, postq̄ satisfecit omnibus, tradidit Deo spiritum in pace. Ideo inquit, dico vobis fili, ne præcipites ad condemnanda & iudicanda sis aliena. Multoties enim peccatum fornicationis vidimus; penitentiam vero eius quam fecit occulte, nō aspeximus. Sic est cum furtum faciendum quendam videmus; suspiria vero eius, & lachrymas quas producit Deo, nescimus. Et quidē habemus eum quasi furem, aut fornicatorem, aut periuurum: apud Deum forsitā recepta est occulta eius confessio & penitentia, & est apud Deum preciosus. Omnes igitur admirabātur super doctrina industrii pastoris huius atq; magistri. Duobus clericis calciamēta facientibus, & iuxta se laborantibus: vnus quippe habebat filios multos, & vxorem & patrem & matrē vacabat vero ecclesiæ sine intermissione, & omnes post Deum alebat atte sua. Alter autem quamuis doctior esset illo, eo q̄ non permaneret in ecclesiā, sed etiam de minimis diebus laboraret, nec seipsum tantum nutrire valebat. Inuidebat ergo iste vicino suo, & vna vice non sufferens inuidiam, dicit ei cum ira: Vnde diues factus es sic? Ego vacans plus arti meæ q̄ tu, in paupertatem deuēni. Dicit vero ei, volens facere eum vacare ecclesiæ: Inuenio precium in terra, & inde paulatim diues factus sum: sed si vis, semper voco te, & veni mecum: & quicquid inuenerimus, accipies dimidium. Cum ergo acquiesceret ille, & sequeretur eum euntem ad ecclesiā, sine intermissione benedixit ei Deus, & diuitem fecit eum. Tunc dixit ei ille bonus consiliarius: Vidisti frater vnum mendacium propter Deum, quantum profuit animæ tuæ & substantiæ tuæ? Crede, nihil inueniebam aliquando in terra, vt æstimasti gratia precij: sed qm̄ dixit Dñs, Querite primū regnū Dei, & iustitiā eius, & hæc oīa adiacent vobis: Idcirco occasionem feci, tm̄ vt seducerē te: & ecce nō sine causa laboraui, sed inuenisti, & superinuenisti. Hoc igitur discens S. patriarcha, fecit illum bonum consiliariū presbyterum, tanq̄ dignum erat eū lector. S. Et quidem hæc enus ante memoratus Dei cultor Mennas, qui fuerat vice dominus sanctæ ecclesiæ Alexandrinorum magnæ ciuitatis, enarrauit nobis. Dicentibus vero nobis in prædictis in quodam capitulo, q̄ multa spiritali dilectione patriarcha & Niceta patritius adinuicem colligati essent, dignum iudicium talis exhibitionis præfens existit capitulum. Quando permittente Deo pro peccatis nostris, futurū erat vt traderetur Alexandria sine Deo Persis, reminiscens pastor dicētis: Cum persecuti vos fuerint in ciuitate ista, fugite in aliam fugam arripuit in propriam patriam, videlicet in Cyprum, in ciuitatē suā. Vnde occasione accepta, præfatus Niceta patritius dixit ad sanctum: Obsecro, si inueni gratiā ante te, ne dedigneris fatigari vsq; ad reginā ciuitatum, & bene acceptas preces tuas donare p̄ssimis imperatoribus. Ille vero multæ fidei viro consentiens, obediēs ad hoc factus est Deo & voluntati eius; & a se quantum honorem daturus erat, circa beatum ostendere volens. Fatigata igitur naui multipliciter à vi ventorum, in qua sanctus cum Patritio erat, & in profundum penē iam versa: videt sæpe memoratus Patritius, & optimates, & quicum eo erant, vna nocte in qua tempestas facta est, patriarchā modo cum pauperibus per nauim vbiq; circumcurrentem, modo aut̄ iterum cum eis manus in cœlum extendentem, & ab alto adiutorium abstrahentem. Cumq; interdū peruenissent ad cēdentes, videt expergestus à Deo vocatus hic, quendam eunuchum corsuicantem formā, & aureum sceptrum in dextra manu tinentem, assistentem sibi & dicentem: Venire iubetis, rex regnantium querit te. Nihil ergo statim negligens, aduocat Patritium Nicetam, & dicit ei cum multis lachrymis: Tu quidem, o domine, ad terrenum imperatorem me vocasti sed præueniens cœlestis, ante vocasti exiguitatem meam. Et retulit ei eunuchi imo angeli visionē, quæ apparuerat sibi. Gaudius ergo & tristis factus idem gloriosissimus vir, impedire sanctū nō potuit. Abunde vero sanctia eius repletus orationibus, & imperatoribus has deferēs, eū multo honore redire ei in Cyprum iussit. T. Adueniente ergo in propriā co ciuitatē, q̄ Amathunta vocabat̄,

etiam en-

DE S. IOANNE ELEEMO. ALPHABETVM IX.

testamentum proprium scribere cito ministris suis praecepit. V dociter vero & sine dilatione chartam & calamus praesentantibus, praecepit sacrum illud os scribere sic Ioannes servus, propter eam vero quae superposita est mihi sacerdotij dignitatem, Dei gratia liber. Gratias ago Deus tibi, quoniam exaudisti me promissa anima mea, rogante bonitate tuam, ne inueniretur morientis mihi nisi vna tremisiss. Inueniente enim me in honorabili episcopo sanctae ecclesiae Alexandrinorum magnae civitatis, quam per indulgentiam Dei suscepi, quando in ea consecratus sum, circiter octoginta centenaria auri, & quae intraverunt mihi ab amicis Christi, pene numerum hominis transcendunt: in memet mentem colligens, & cognoscens haec omnia dominatoris omnium esse, festinaui ea quae Dei erant, Deo dare. Vnde & quod remansit mihi, hoc remisisse Dei, & hoc existens, iubeo dari his qui sunt Dei. O gloriosa res, o devotione sancti, Non intendit, sicut debuisset, suis. Quia faciunt multi qui in divitiis sunt, quod Dei dona aut ex iniustitia collecta, tanquam propria & tanquam ea secum mala agunt, thesaurizant, & non large egenis praebent, sed illa quae rebus, quae semper manent, & aliquando non minuuntur. Vnde sine mendacio repromissionibus non est fraudandus, quae asseverant ex persona Dei, quoniam glorificantes me glorificabo. Vere enim magnifice glorificavit sanctum hunc, qui in suis bonis glorificavit Dominum semper. Non enim ferens nobis hic temporali vita sua conquirere sancti & digna laude, quid egit? Xenodochia, gerontocomia, atque monasteria a fundamentis aedificis, & choros sanctorum monachorum statuens, incessabilem verae iustitiae memoriam possidet, per ea quae celebrantur in eis bona opera. Quod enim de his qui mala agunt, & successores propriorum malorum post mortem in vita hac relinquunt, ait Dominus Paulus apostolus: Quoniam quorundam peccata manifesta sunt, praecedentia ad iudicium, quodam autem & subsequuntur. De quibus vnus & iste extitit. Et quoniam non fabula, neque ad gratiam est, quod dictum constat: testimonium nobis perhibeat plane, quod mox in preciosa eius dormitione gestum est prodigium. Tradente enim eo & commendante propriam animam in manu Domini, ut ait alicubi sacra littera, iustorum animae in manu Dei sunt: & hanc ei ut sacrificium immolatum offerente, cum commendum esset honorabile eius corpus honorifice, & cum congruo sacerdotum ritu in quodam oratorio sancti miraculorum factoris Tyronis, sit quoddam tale signum gloriosum, facebant in quodam tumulo, ubi & iustus hic reponendus erat, duorum quorundam episcoporum, qui ante eum dormierant, sancta veraciter corpora quae & in natura ex animi interim degentia, tanquam si viua essent, revera aequalem sancto honorem tribuerunt. Cum enim beati corpus inter duos illos episcopos ponendum esset, honorantes summum pastorem pastores, & multam eius fiduciam apud Deum reverentes, & mirantes simul Dei iustionem, tanquam viua corpora sua separantes, in medio sacrum hunc susceperunt, honorem & ipsi ei praeceptione Dei, sicut a Deo honorato offerentes: & omnibus statim ostendentes, quae a Deo ei donata est, gloriae atque sublimitatem. Quod maximum & gloriosissimum miraculum, non vnus, neque decem, neque centum viderunt, sed omnis turba quae convenit ad communem domum turam. V. Aliud autem eius gloriosius, quod quidem adhuc vivens in carne cepit miraculum, sed postquam migravit ad Deum, complevit, sermo commemorare tentabit. Mulier quaedam de ea, quae sanctum proculit, civitate existens, cum audisset venisse Arhodo, & angelum ei ibidem apparuisse, & vocatione ad communem domum ei denunciasse peccamen gravissimum in se recognoscens, quod nec auditus hominum posse intrare affirmabat: hanc in ambiguum sumens, ad sanctum cursu peruenit, & pedes eius comprehendens, cum lachrymis multis clamat, & dicit secreto sancto: O ter beate, habeo misera quod ad aures hominum venire non potest: & scio, quod si vis, potes id mihi indulgere. dixit enim vobis presbyteris Dominus: quoniam quae cuncti solueritis super terram, erunt soluta & in coelis: & quae cuncti ligaveritis super terram, erunt ligata & in coelis: & quorum remisistis peccata, remittantur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Haec verba audiens a muliere sanctum, & timens, si petitionem eius refutaret, noxium ei in tormentis fieret, dum posset liberari a proprio peccato

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

per fidem, quā habebat in eum, dicit ad eam humiliter: Si utiq; credis ē mulier Deo, per fidelitatem meam ignoscatur tibi crimen quod dicis, confitere mihi hoc. Quæ dixit: Non possum domine dicere peccatum hoc: nequē enim potest auditus hominum portare illud. Dicit ad eam iterum sanctus: Etsi erubescis, vade & scribe illud, si nosti literas, & asser mihi. Illa iterum respondit: Vere domine non possum. Expectans ergo modicum sanctus tacens, dixit ei: Non potes scribere & sigillare, & asserre mihi? Tunc dixit ei: Possum domine, hoc facio. Rogo ergo honorabilem & coangelicam animam tuam, ne solvatur, neque vilo modo inueniatur à quolibet peccatum hoc aliquando. Verbum igitur accipiens à Deo honorabilis, quod nullus homo solueret aut legeret eius pŷctacium, abiens scripsit propria manu peccatum, & sigillans portauit beato. Suscipiens ergo sanctus pŷctacium, post quinque dies ad dominum profectus est, nemini aliquid de huiusmodi pŷctacio aut disponens, aut indicis. Mulier vero fortuitu, imo dispensatione Dei, non existens in ciuitate die, in qua translatus est in pace de seculo isto ad aliud patriarcha, volente & in hoc demonstrare Deo, quantam apud eum, utpote proprius famulus, fiduciam possidebat. Sed post vnā diem reconditionis preciosi eius ipsa adueniens, cum audisset dormitionē eius, amens & desipiens propemodum facta est, existimans pŷctacium quod dederat, in episcopo relictum, omnibus faceret culpam eius manifestam. Cito ergo resiliens, & priorem fidem suam indubitabilem super animam resumens, arcam à Deo honorati apprehendit: & sicut viuenti ei veraciter, ita turbata perhibebat: Homo Dei, tibi hoc peccatum non potui enumerare, eo quod supra modum existeret graue: & nunc omnibus factum est forsitan manifestum & cognitum, vtinam non tibi rem meam manifestassem. Heu heu mihi: putans confusionis absolutionem inuenire, confusio omnibus facta sum, pro medela blasphemiam recepi. Quid mihi ad te opus erat, causam animæ meæ patefacere? Tamen non deficiam neque diffidam, neque remouebo à tumultu lachrymarum meas, vsque dum satisfactionem de petitione mea accipero. Neque enim mortuus es sancte Dei, sed viuus. Scriptum est enim, quia iusti in perpetuum viuunt. Iterumque eadem verba assumens, dicebat: Nihil homo Dei petam à te, nisi vt certum facias cor meum, quidnam de dato tibi pŷctacio factum sit: Deus ergo qui dixit ad Chanaan: am: Fides tua te saluam fecit, ipse & me certam de pŷctacio facere potest. Tribus diebus perseuerans ad sepulchrum beati, cibum aut potum omnino non gustans: tertia vero nocte dum sursum lachrymis eosdem duos ac fideles sermones beatissimo diceret, ecce egreditur Dei famulus de tumultu suo, oculatim apparens cū duobus episcopis, qui cum eo iacebant: vno hinc, & altero inde cū assistentibus, & dicit ad eam: Viquequo mulier hos qui hic sunt, commoues, & non dimittis eos quiescere? Infuderunt enim stolas nostras lachrymarum tuarum. Et hæc dicens, dat ei proprium pŷctacium sigillatum, dicens: Suscipe, recognoscis hoc? Solue, adspice. Et in se ipsam ex visione veniens, vidit iterum sanctos ingredientes in proprium locum: & soluens, inuenit literas suas deletas, & subscriptionem sub eis, habentem sic: Propter Ioannem seruum meum, deletum est peccatum tuum. Quis loqueretur potentias Domini, o amici & fratres? Quis ita misericors & amator hominum, sciens voluntatem timentium se, & glorificans glorificantes se, & per miraculorum operationes magnificans eos? Non autem in loco solum, in quo preciosa dormitio eius facta est, gratia quam habuit apud Deum, manifesta est, sed vbicunque longius clauit. X. Eadem enim die, in qua ad Deum ex hac vita beatus iste profectus est, quidam eorum angelicam vitam & schema monachorum habentes, vir admirabilis & industrius, Sauinus nomine, Alexandriæ habitans, vidit quasi in excessu mentis factus, diuinitus honorabilem Ioannem episcopo egredientem cum clero omni cetera portantem, & ad imperatorem euntem, tanquam eunucho quodam (vt ipse dicebat Sauinus) cubiculario hunc vocante & postquam ianuam exiit, quod significat proprii corporis separationem, vnā puellam vt solem susipientem eum, & manu tenentem, & super caput coronam ex oleæ ramis circumamictam. Mox ergo agnouit sanctus Sauinus

vinus migrationem patriarche ad Dominum ipsa hora fuisse factam. Quapropter adorantes quidam mensē & diē, erat enim celebris sancti martyris Menne, & quibusdam venientibus de Cipro, & percutantes quidam qui habitabant Alexandrie de migratione sancti patriarche, agnouerunt veram fuisse visionem: eo quod eadem hora fieret, in qua obijt beatus, & maxime de exemplo puellæ, quæ manu tenebat eum. Acceperat enim, repromissiones ab ea sanctus, si quis præcedentibus verbis vitæ eius diximus: quia si me possides amicam, ego te ante imperatorem introducam, quod & reuera fecit. Non autem ex hoc tantum omnes satisfactionem acceperunt, quod eleemosyna & misericordia quam habuit circa egentes, eunt in celorum regnum deduxerunt: sed quia alius eorum qui habitabat ciuitatem Alexandriam, timens Deum, vidit ipsa nocte in qua & sanctus Sauinus, ordines pauperes & orphanos atque viduas, oleæ ramos baiulantes, & in patriarchæ obsequio cuntes, & ad ecclesiam pergentes. Non solum autem duo, aut decem, aut centum satisfactiones sunt, per quas scimus clare, quoniam sanctorum numerum meruit memorabile hic: sed ecce & aliz quas subsequens forma ostendit. Hymnodia enim anniuersaria post multum temporis dormitionis sancti celebrata, in templo memorati sancti Tichonis, vbi preciosum lipsanum, id est, sepulchrum beatissimi patriarchæ Ioannis repositum est: erat autem quæ colebatur sacra vigilæ hymnodia, annuæ recordationis sancti miraculorum factoris Tichonis, volensque omnipotens Dominus ostendere omnibus, quali honore seruum suum sanctum Ioannem dignum fecerit, placuit de honorabili eius lipfano vnguenti saniferam sanitatem emanare, quæ vniuersi in læticiam versi, gratiam retulerunt patri & filio & spiritui sancto, videlicet Deo nostro, qui proprios sanctos gloria glorificat infinita. Et ut nullus amicus Christi tanti miraculi incredulus sit, etenim vsque nunc videtur in amica Christi Cypri insula, in diuersis sanctis talia Dei gratia operari, & tanquam ex fontibus vnguentorum suauitatem de preciosis eorum lipsanis profluentem, ad gloriam eiusdem bonitatis, & ad honorem sanctorum eius, atque ad profectum, qui post futuri sunt, hominum: quatenus secundum imitationem eorum conuersantes, eisdem & nos honoribus digni efficiamur à iusto mercedum retributore Deo. Efficiamur igitur dilectissimi, & nos consummatore præscriptarum rectitudinum sanctissimi huius patris Ioannis Eleemonis: & quasi incolæ existentes & peregrini in vita ista, in æternum thesaurizemus futurum bonum, per largam quæ indigentibus tribuitur, donationem. Enimuero secundum diuinitus inspiratum Apostolum, qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & meteti & pro corrupebilibus æterna, quæ oculis non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus se: quæ omnes nos impetremus per gratiam & misericordiam domini nostri, cum quo est patri vnâ cum sancto spiritu gloria & honor & imperium nunc & semper in secula seculorum. Amen.

Vixit autem sanctus Ioannes Eleemosynarius circa annos Domini 590. Et obiit die tertia februarii.

DE SANCTO IOANNE

Aegyptiaco eremita,

Exemplum bonorum omnium deinceps sumamus Aegyptiū Ioannem qui vere etiam solus, satis superq̃ sufficiat, religiosus & Deo deuotas mentes ad virtutum culmen erigere, & ad perfectionis fastigia concitare. Hunc enim vidimus in Thebaidis partibus, in eremo quæ adiacet ciuitati Lyto, in rupe quadam montis ardui commanentem. Adscensus ad eum difficilis: aditus monasterij eius obstructus & clausus, ita vt à quadragesimo ætatis suæ anno vsq̃ ad nonagesimum, quem tunc gerebat quando eum vidimus, monasterium eius nullus intraret. Aduenientibus vero, per fenestram se videndum præbebat: & inde eis vel verbum Dei ad edificationem, vel si qua fuissent consolationis responsa, reddebat. Mulierum tamen illic nulla, nec ad conspectum quidē eius accessus sed & virarū, & certis quibusdam temporibus. Cellulam sane hospitalem extrinsecus fieri permisit, in qua aduenientes & longinquis regionibus paululum requiescentes: ipse vero intrinsecus solus soli Deo vacans, non diebus, non noctibus à colloquio Dei & oratione vacabat: diuinitus illud & quod super omnem mentem est, tota mentis puritate conspectans. Quantum enim se ab humanis curis & colloquio sequestrabat, tantum illi vicinior & propinquior Deus erat. In tanta deniq̃ mentis sinceritate profecerat, vt non solum eorum quæ erant, scientiam consequeretur à Domino: verum & eorum quæ futura erant, præscientiam mereretur. Evidenter namq̃ ei Dominus prophetiæ gratiam contulit, ita vt non tantum ciuibz & provincialibus suis, si forte percontarentur futura prædiceret: sed & imperatori Theodosio, vel quos belli exitus habiturus esset, vel quibus modis victoriam caperet de tyrannis, sed & quot irruptiones passurus esset gentium barbararum sepe prædixit. Quodam tempore, cum gens Aethiopum Romanum militē circa Cyrenen, quæ prima est ex Aethiopiæ partibus Thebaidis ciuitas, incursaret, & strages plurimas nostrorum dedisset, prædamq̃ duxisset: venienti ad se Romano duci, & metuenti confingere eum ipse, eo quod exiguus ei erat militum numerus, & hostis contra se innumera multitudo, Ioannes statutum designans diem: Perge, inquit, securus die enim qua dixi, & hostem prosterne, & spolia capies, prædamq̃ reuocabis. Quod cum fuisset impletū, etiam apud Augustum, quia charus ei acceptusq̃ futurus esset, prædixit. Sed hæc apud illum prophetiæ gratia ita habebatur, vt magis hoc illorum qui percurrabantur, q̃ suis meritis adscriberet. Dicebat enim, non pro se hæc, sed pro illis qui audiant, à Domino prænunciari. Aliud quoq̃ per eum mirum valde Dominus ostendit. Tribunus quidam ad agendum militem per gens, venit ad eum: & obsecrare eum corripit, vt permitteret etiam coniugem suam venire ad se. Multa namq̃ dicebat eam pertulisse pericula, ob hoc tantum, vt faciem eius videret. Tunc ille negat sibi vnquam moris fuisse videndi mulieres, & præcipue, ex quo in illius rupis se monasterio conclusisset. Tribunus persistit, obsecrando & confirmando, quod nisi videret eum, esset sine dubio in multa tristitia peritura. Cumq̃ iterum atq̃ sepius eadem precaretur, & causam mortis eum suæ coniugis confirmaret futurum, atq̃ inde interitum, vnde salutem sperauerat, accepturam: tam fidem q̃ inopportunitatem eius adspiciens senior: Vade, inquit, videbit me coniunx tua hac nocte, non tamen veniet huc sed in domo sua atque in lecto suo manebit. Post hæc verba abscedit vir, ambiguitatem responsi in pectore suo versans. Cumq̃ hæc etiam coniugi nunciasset, simili modo nihilominus etiā mulier sermonis incerto fatigabatur. Sed vbi somni tempus aduenit, adest homo Dei peruium: & adstans mulieri: fides, inquit, tua magna est o mulieri! & ideo veni desiderio tuo satisfacere: te tamen moneo, non vt faciem corporalem seruorum & discipulorum Dei, sed vt gesta & actus per spiritum contempleris. Spiritus enim est qui uiuificat: nam caro non prodest quicquam. Ego autem non quasi iustus aut propheta, vt tu putas, sed pro fide vestra intercessi pro vobis apud Deum: & concessit tibi omnium morborum, quos in corpore tuo pateris, sanitatem. Eris ergo ex hoc sana & tu, & vir tuus: & benedicetur omnis domus vestra. Sed & vos memores estote beneficij à Deo collati, & timete Dominum semper: nec amplius quàm stipendijs vestris debetur, aliquid

aliquid requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc, quod vides me in somnis, & amplius non requiras. Euangelizans autem mulier, indicauit viro suo quæ viderat, quæque audierat: sed & habitum viri & vultum atque omnia signa eius exposuit. Super quod miratus vir eius, regressus ad hominem Dei, gratias refert: & accepta ab eo benedictione, perrexit in pace. Alio quoque tempore prepositus quidam militum venit ad eum, cuius vxor grauidæ ab eo relicta est in domo sua. At illa ipsa die, quæ illi ad beatum Ioannem venerat, partum ædens periclitabatur. Tunc sanctus homo Dei dixit: Si scires donum Dei, quia tibi hodie natus est filius, gratias ageres Domino. Sed scito matrem pueri periclitatam: aderit tamen Dominus, & inuenies eam sanam. Festina ergo, & redi, & inuenies puerum septem dierum, & vocabis nomen eius Ioannem: hic nutriatur in domo tua absque ulla cōtagione gentilium septem annis: quibus peractis, trade eum monachis erudendum sanctis & celestibus disciplinis. Multis præterea ad se venientibus, siue provincialibus siue peregrinis, cum res poposeissent, occulta cordis eorum in dicatæ, & si quid forte peccati ab eis in occulto fuisset commissum, secretius corripient arguebat, & ad emendationem ac poenitentiam prouocabat. A. 10. Nili quoque fluminis siue abundantiam aquarum, siue penuriam futuram esse prædicebat: sed & si forte ex offensa hominum, plaga aliqua & correptio à Domino immineret, similiter prædicebat: & quid causæ esset, pro qua introduceretur castigatio, designabat. Sanitates quoque & curas corporum ita poscentibus conferebat, vt omnē ex hoc salutem fugerret. Non enim permettebat ad se incommodantes deferri: sed benedicens oleum dabat, ex quo petuncti, sani fiebant, à quacunque infirmitate tenerentur. Senatoris cuiusdam aliquando vxor excæcata est: hæc deprecabatur vicum suū, vt eam perduceret ad hominem Dei. Cui cum respondisset vir suus, non ei esse moris videndi mulieres: rogat, vt indicaret ei tantummodo imbecillitatis suæ causam, & de prece retur vt orationem faceret pro se. Cumque legationem pertulisset ad eum vir eius, orans & benedicens, oleum mittit ad illam. Ex quo per triduum contingens oculos suos visum recepit, & Deo gratias egit. Sed multa eius sunt gesta, quæ narrare satis longum est. Vnde omisis his interim, quæ auditu comperimus, ad ea quæ oculis nostris conspeximus, veniamus. Septem fuimus simul comitantes, qui ad eum venimus. Cumque salutassemus eum, omniū nos cum lætitia suscepisset, & vnumque nostrum gratificè alloqueretur, rogatus à nobis, vt orationem simul ac benedictionem daret. (Hic enim mos est apud Aegyptios monachos, vt vbi aduenerint fratres, statim per orationem sibi inuicem foderentur.) Interrogabat si quis è nobis esset clericus. Et vt omnes negauimus, respiciens ad singulos, intellexit esse inter nos quemdam, qui huius esset ordinis, sed latere cupiebat. Erat enim diaconus: & hoc præter vnum solum, qui ei fidus erat, etiam ipsi itineris comites ignorabant. Visurus enim tales ac tantos viros, humilitatis gratia celare voluit gradus sui honorem: vt inferior habetur in ordine his, quibus se longe inferiorem esse meritis iudicabat. Sanctus ergo Ioannes vt eum vidit, & quidem cum esset adolescentior cæteris, digito ostendit eum: Hic, inquit, diaconus est. Et cum adhuc negare tentaret, apprehendens eum manu sua, exosculatur, & dicit: Noli fili negare gratiam Dei, ne in curras pro bono malum, pro humilitate mendacium. Cauendum namque est omnibus modis mendacium, siue pro malo, siue etiam pro bono proferri videatur: quia omne mendacium non est ex Deo, sed sicut dicit saluator, à malo est. At ille, his auditis, quieuit: blandamque eius correptionem equanimiter tulit. Et cum orationem Domino obtulissemus, post finem vnus ex fratribus nostris tertiano typo, id est, febre, grauissime vexabatur: & rogabat hominem Dei, vt ab eo curaretur. Qui ait ad eum: Rem tibi necessariam cupis abicere. Vt enim corpora nitro vel alijs huiusmodi lenimentis abluant à sordibus, ita aīe à languoribus alijsque huiusmodi castigationibus purificant. Et postquam de his nobis multa per doctrinā mystica nobis disseruit, benedixit tamē, oleum dedit. Quo perunctus æger, omnē continuo abundantia felle euomit & sanissimus redditus, pedibus suis ad diuersorū tendit. B. Post hæc iubet officia erga nos humanitatis atque

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

atq; hospitalitatis expleri & corporis curam geri. Ipse vero sui negligens, nostri sollicitus erat. Iam enim continuo ulu & iugi consuetudine nec recipere cibum, nisi ad vesperum poterat: & hunc exiguum. Erat aut et tenui & aridi corporis prae abstermentia: capilli eius & barba quasi ex languore nimio rara & tenuis, utpote quem nullus sufficiens cibus nutrieret, nec lenior aliquis humor infunderet. Observabat enim etiam tunc, cum iam nonagenariam (ut supra diximus) ageret aetatem, ut nullum per ignem paratum sumeret cibum. Igitur post hospitalitatis officia regressos ad se, sedere nos iubet: & tunc demum unde vel cur aduenerimus, inquit, cum iam nos laetos & omni cum gaudio tanquam natos proprios suscepisset. Cumq; respondissemus, qd de Hierosolymis ad eum vilitatis & profectus animae nostrae causa venissemus, ut ea quae olim ad auditum nostrum fama pertulerat, ipsi nunc oculis nostris cerneremus. quoniam quidem tenacius solent inhaerere memoriae ea quae oculus viderit, q̄ quae auris audierit. Tunc beatus Iohannes vultu placidissimo & quasi subridens ex abundantia letitiae est, quale legitis in prophetis Dei & apostolis: Qui utiq; ob horum in omnibus Dei ecclesijs recitantur, ut exempla vitae hominibus non de longinquis & peregrinis locis quærantur, sed domi unusquisq; & apud se habeat quod debeat imitari. Unde plurimum miror intentionem vestri laboris ac studij, qd profectus animae vestrae causa, tantas superare regiones, tantosq; labores adire voluistis: cum nos eousq; pigritia desidiaq; constingat, ut nec cellulas nostras pergredi audamus. Veruntamen quoniam putatis esse in nobis aliquid, ex quo proficere debeatis, hoc primum vobis indicandū est, ut hoc ipsum quod venistis ad nos, & tantum laborem videndi nos suscepistis, ne iactantia alicuius habeat prouectum: ut non tam proficere ad animi virtutem, q̄ proficere se iactare unusquisq; vestrum velit, pro eo qd viderit eos, qui apud alios ex auditu solo cogniti videntur. C. Graue est iactantiae vitium & periculosum nimis, & quod de ipso etiā perfectionis fastigio deicit animas: & ideo hoc vos primo omnium cauere volo. Est autem species mali huius duplex quidem. Nonnullis enim accidit in ipsis statim inijs conuersionis suae, cum parum aliquid vel abstinentiae impenderint, vel pecuniae in pauperes erogauerint: & cum de co ita sentire debeant, quasi quod impenderint, adcecerint, ita agunt & ita sentiunt, quasi eminentiores sint illis, quibus aliquid largiti sunt. Alia vero est iactantiae species, cum quis ad summam virtutem perueniens, non totum Deo, sed suis laboribus ac studijs deputat: & dum ab hominibus gloriam quaerit, perdit eam quae à Deo est: propter quod filioli mei, fugiamus omni genere iactantiae vitium ne forte incurramus eum lapsum, quem diabolus incurrit. Tunc praeterea cordi nostro & cogitationibus nostris praecipua adhibenda est diligentia. Obseruandum namq; est, ne qua cupiditas, ne qua voluntas praua, ne quod desiderium vanum, & quod non est secundum Deum, radices in corde nostro defigat. Ex huiusmodi enim radicibus continuo pullulāt vagae & inutiles cogitationes: & intantum moleste, ut nec orantibus nobis cessent, nec in conspectu Dei consistentibus nobis, & preces pro salute nostra offerentibus erubescant: sed rapiant à nobis capriuum mentem: & cum corpore stare videamur in oratione, sensu & cogitatione vagamur & ducimur per diuersa. Si quis ergo est, qui se putat renunsiasse mundo & operibus diaboli, non sufficit in eo renunsiasse, ut possessiones & praedia ceteraq; seculi negotia dereliquerit, nisi etiam proprijs vitijs renunsiauerit, & inutiles ac vanas abiecerit voluntates. Haec enim sunt, de quibus Apostolus dicit: Desideria vana & nocua, quae mergunt hominem in interitum. Hoc est ergo vere renunsiare diabolo & operibus eius. D. Diabolus enim per alicuius vitij occasionem & prauae voluntatis adiutum, irrepit in cor nostrum: quia vitia ex parte illius sunt, sicut virtutes ex Deo sunt: ergo sunt vitia in corde nostro, cum venerit princeps eorum diabolus, quasi proprio auctori dant locum, & introducunt eum velut ad possessionem suam. Et inde est qd nunquam huiusmodi corda pacem habere possunt, nunquam quiescere: sed semper

DE S. IOANNE AEGYPT. ALPHABETVM X.

semper conturbantur, semper terrentur, & nunc vana lætitia, nunc iniqui tristitia deprimuntur. Habent enim intra se habitorem pessimum, cui introeundi ad se locum per passionem suam & vitia fecerunt. Econtra vero mens quæ vere renuntiavit mûdo, hoc est, quæ abscidit & amputavit à se omne vitium, & nullam introeundi ad se diabolo relinquit aditus: iracundiâ cohibet, furorē reprimat, mendacium fugit, execrat inuidiam & nō solum non detrahare, sed ne malum quidē sentire aut suspicari se de proximo suo patitur: quæ fratris gaudia, sua dicit: & tristitiā eius, suā tristitiā deputat. Quæ hæc ergo & hōi familia obleruat mens, spiritui sancto aperit in se locū. Qui cū ingressus fuerit, & illum inauerit eam, semper ibi iam gaudia, semper lætitia, semper charitas, patientia, longanimitas, bonitas, & omnes qui sunt fructus spiritus, oriuntur. Et hoc erat quod dicebat Dñs in euangelio: Non potest arbor bona malos fructus facere, neq; arbor mala fructus bonos facere. Ex fructibus enim arbor cognoscitur. Sunt autem nonnulli, qui videntur seculo renunciaſſe, & curam non adhibent ad munditiā cordis, neq; vitia & passionem reſecant ex anima ſua, moresq; componunt: sed hoc tantum student, vt videant aliquos ſanctorum patrum, & audiant ab eis aliqua verba, quæ narrantes alijs, glorientur se ab illo vel illo didiciſſe. Et ſicubi forte vel audiendo, vel legendo parum aliquid ſcientiæ acquiſierint: continuo doctores eſſe volunt, & docere non ea quæ egerint, ſed quæ audierint & viderint, & deſpicientes cæteros, affectant ipſi ſacerdotium, atq; immergere ſe conantur ad clerum, neſcientes quia minoris condemnationis eſt, ſi cum ipſi virtutibus pōlleas, alios tamen docere non audeat: quāquam quod ipſi paſſionibus & vitijs prematur, & alios de virtutibus doceat. Sic ergo, filioli mei, neq; fugiendum omnimodis dicimus clerum, neque rursus omnimodis expetendum: ſed danda opera eſt, vt vitia quidem à nobis depellantur, & virtutes animi conquirantur: Dei autem iudicio relinquiendum eſt, quem velit, & ſi velit aſſumere ſibi ad miniſterium, vel ad ſacerdotium. Non enim qui ſeipſum ingeſſerit, ſed quem Dominus aſſumpſerit, ille probatus eſt. E. Monachiautem illud opus eſt præcipuum, vt orationem puram offerat Deo, nihil habens in conſcientia reprehenſibile, ſicut Dominus dixit in euangelio: Cum ſteteritis ad orationem, remitte fratribus veſtris, ſi quid habetis contra eos, ex cordibus veſtris. niſi enim remiſeritis fratribus veſtris, nec vobis remittet pater veſter cœleſtis. Si autem remiſeritis fratribus veſtris, & vobis remittet pater veſter qui in cœlis eſt. Si ergo mundi (vt ſupra diximus) corde adſtiterimus ante Deum, & liberi ab omnibus hijs vitijs & paſſionibus, quæ ſupra diximus: poterimus in quantum poſſibile eſt, etiam Deum videre: & orantes oculū cordis noſtri in ipſum dirigere: & videre inuiſibilem mente, non corpore intellectū ſcientiæ, non carnis adſpectū. Nemo enim ſe putet poſſe ipſam ſicut eſt diuinam ſubſtantiam contueri, ita vt ſpeciem ſibi aliquam aut imaginem fingat in corde corpore alicuius imaginis ſimilem. Nulla forma in Deo cogitetur, nulla circumſcriptio: ſed ſenſus & mens, quæ ſentiri quidem poſſit, & perſtringere mentis affectum, non tamen comprehendere aut deſcribi aut enarrari valet. Et ideo oportet cum omni reuerentia & metu accedere ad eum, & ita in eum librare mentis intuitum, vt omne quicquid poteſt ſplendoris, claritatis, fulgoris, maiſtatis mens humana concipere, ſuper hæc omnia eſſe eum ſentiat ſemper: & hoc, ſicut diximus, ſi pura mens fuerit, nec ullis prauis voluptatis ſordibusq; occupata. Et ideo in hoc maxime oportet operam dare eos, qui renunciare ſeculo, & Deum ſequi videntur, ſicut ſcriptum eſt: Vacate & cognoscite quoniam ego ſum Deus. Si ergo cognouerit Deum, in quantum homini cognoscere poſſibile eſt: tunc demum etiam reliquorum quæ ſunt, ſcientiæ capiet, & myſteria Dei agnoſcet: & quanto purior in eo fuerit mens, tanto plura eiretueſcit Deus, & offendit ei ſecreta ſua. Amicus enim iam efficitur Dei, ſicut illi quibus in euangelio dicebat ſaluator: Iam non dico vos ſeruos, ſed amicos. & omne quicquid peſſerit ab eo tanquam amico charo, præſtat ei Deus. Ipſæ quoque virtutes angelicæ, & cuncta myſteria diuina, tanquam amicum Dei diligunt eum, & obſequuntur eius petitionibus. Et hic eſt, quem à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu, neque mors ſeparat, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque poteſtates, neq; alia creatura. Et ideo chariſſimi, quandoquidem hoc elegiſtis, vt Deo placeatis, & ad chari-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

charitatem eius perveniat: date operam alieni effici ab omni iactantia, ab omni vitio animi, ab omnibus delicijs corporalibus. Delicias autem corporales nō solum illas putetis, quibus homines seculi fruuntur: sed abstinenti deliciae credendae sunt, omne quod pro cupiditate sumperit, etiam si vile illud sit, & quod in vsum esse abstinentibus solet. Aqua denique ipsa vel panis, si cum cupiditate sumatur, id est, non ut necessitati corporis, sed ut animi desiderio satisfiat, hoc etiam abstinenti in deliciarum vitium ducitur. Oportet enim in omnibus consuetudinem, animam vitio carere. Ideo denique Dominus docere volens, animam desiderijs & voluptatibus suis resistere, dicebat: Intrate per angustam portam, quia lata est & spatiosa via, quae ducit ad mortem: angusta autem & arcta via est, quae ducit ad vitam. Lata est ergo via animae, quum qualicūque desiderio suo satisfecerit: angusta vero est, quū voluptatibus suis repugnat. Multum tamen prodest ad hanc obtinendam, secretior habitatio & conversatio solitaria: quia interdum per occasionem advenientium fratrum, & euntium ac redeuntium frequentiam, abstinentiae & parsimoniae frena laxantur: & per huiusmodi occasiones veniunt paulatim in consuetudinem & vsum deliciarum, & sic interdum etiam perfecti iam viri capiuntur. Ideo denique & David dicebat: Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine: expectabam eum qui saluum me faceret a pusillo animo & tempestate. Postquam autem multa nobis S. Ioannes de iactantiae vitio alijsque plurimis utiliter disseruit, ad virginum intulit, dicens: Retexam autem vobis, quid etiam nuper cuidam ex fratribus nostris acciderit, ut cautiore vos praecedentia exempla constituant. Erat quidam apud nos monachus, in hac vicina eremo commanens, cui habitaculum spelunca erat: vir summus abstinentis, quotidianum victum labore manuum quaerens, in orationibus die noctisque persistens, cunctisque animi virtutibus florens. Sed hic laetis successibus elatus, confidere quasi in profectibus suis cepit: & non Deo totum, sed sibi imitipsum quod profecerat, deputare. Hanc autem eius intuens animi praesumptionem tentator, continuo accedit & laqueos parat. Quadam namque die ad vesperam, fingit speciem decorae mulieris oberrantis per eremum: quae velut sessa post nimium laborem, accedens ad ostium speluncae monachi, se lassitudinem simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsam proiecit: atque aduoluta genibus virescit, ut sui miserat, exorat. Nox enim me infelicem, inquit, in eremo latitantem comprehendit: iube me requiescere in angulo cellulae tuae, ne forte efficiar nocturnis bestiis praeda. At ille primo miserationis obtentu, recepit eam intra speluncam, requirens quae ei causa errandi per eremum fuerit. Illa causam fingit satis accurate: & interim venena blandimentorum atque illecebrae virus per omnem textum narrationis interserit, nunc se miserandam, nunc se defensione dignam ostendens: elegantia & suavitate sermonis inclinat animum hominis, & in affectum sui illecebroso amore desecit. Hinc iam inter blandiora colloquia iocus risusque miscetur, manus etiam procax ad mentum barbamque quasi venerandi specie protendit: tum vero palpare cervicem mollius, collumque leuigare. Quid multa? Ad ultimum, capivum ducit militem Christi. Continuo enim perturbari intra semetipsum, & libidinis fluctibus aestuare coepit, nequaquam laborum praeteritorum, nequaquam professionis ac propositi sui memor. Paciscitur cum cordis sui concupiscentiae & intra arcana cogitationum suarum, foedus cum falsa cupiditate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Atque ubi obscenos iam conabatur inire complexus, illa ululatum tetrissimum dirae vocis emittens, umbra ut erat tenuis, per manus amplectentis elabatur: ipsum quoque de decorosis motibus inanes auras sectantem, foedissima cum irrisione deseruit. Tunc praeterea multitudo daemonum in aere ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti cum cachinno exprobrationis, elevato: o, inquam, monache monache, qui te usque ad caelum extollebas, quomodo demersus es usque in infernum? Disce ergo, quia qui se exaltat, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, & deceptionis suae pudorem non sentiens, gravior ad semetipsum decipitur, quam fuerat a daemonibus deceptus. Cum enim debuisse reparare semetipsum, & renouare certamen, ac satisfactionis suae lacrymis & humilitatis fructibus, prioris elationis culpam delere: hoc non faciens, sed desperans, semetipsum, sicut Apostolus dixit, tradidit omni impudiciae & iniquitati, regressus est enim

est enim ad vitam secularem, præda demonum factus. Refugit namq; conspectus omnium sanctorum, ne quis posset eum salutaribus monitis de præceptis reuocare. Si enim reddere semetipsum priori vitæ & abstinentiæ voluisset, recuperasset sine dubio & locum & gratiam. Deniq; audite quid de alio viro gestum sit, similiter quidem tentato, sed non simili exitu temptationis effuso. G. Fuit quidam vir in hac proxima cineritate, vitam turpissimam per omne facinus ducens, ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miseratione compunctus ad poenitentiam conuertitur & intra sepulchrum se quoddam concludens, priorum seculorum pollutiones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus: & nec alleuare quidem ausus oculos ad cælum, neq; vocem emittere, & nomen Dei nominare sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam viuens sepultos, de inferno iam quodammodo magnum cordis gemitumq; reddebat. Cumq; in his posito eo septimana vna transisset, noctu veniunt ad eum demones in sepulchro, clamantes & dicentes: Quid est hoc quod agis, o imparissime & flagitiosissime? postea q̃ omni spem cuncta omniq; impuritate satius es, nunc vis castus & religiosus procedere? & postea quæm conuenisti in sceleribus, nec iam sufficientes vires ad facinora delenda, nunc Christianus videri vis, & pudicus & poenitens, quasi vero alius tibi iam vllus possit dari locus satiato in malis, nisi ille qui tibi nobiscum debetur. Vnus ex nobis es, alius iam esse non poteris. Redi ergo magis, redi ad nos: & quod superest tibi tempus, in perficienda voluptate non perdas: præparamus abundantes delicias, præparamus secreta nobilissima, & eunda alia quæ florem tibi possint reparare gratissimæ iuuentutis. Quid temetipsum ante tempus supplicij tradis? Quid enim aliud es passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tibipsum concitas? Si te poena deleat, expecta paululum, & inuenies paratam nunc interim fructe muneribus nostris, quæ duleia semper ac grata duxisti. Hæc & huiusmodi plura exprobrantibus eis, ille iacebat immobilis: nec audire quidem suum conuertens ad eos, nec vllum penitus sermonem respondens. Cumq; illi sepius & eadem repeterent, & alia duriora nec ille omnino moueretur in furor em prolapsi demones, vbi viderunt verba contemni, verberibus eum aggressi sunt: multisq; supplicij cruciatum, seminecem reliquerunt. Nec tamen in tot tantisq; cruciatibus moueri saltem potuit à loco, in quo orationis causa iacebat. Postera autem die quidam suorum, requirentes eum humanitatis duntaxat gratia, inueniunt poenis incredibilibus affectum: & causam percontantes, eum didicissent, rogabant vt curæ gratia reportari se ad domum prooriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tunc vero & sequenti nocte repentes demones, grauioribus eum verberibus cruciabant. Sed ne sic quidem moueri voluit à loco, melius esse dicens, mortem subire, quàm vltra demonibus obedire. Nihilominus tertia nocte multitudo conuenit demonum: & absq; vlla miseratione irruentes in eum, omnibus poenis cruciatibusq; conficiunt. Cumq; iam corpus defecisset in supplicij, extremus tamen spiritus obfisteat imperio demonum. Quod vbi impij peruiderunt, exclamantes voce magna: Vicisti, inquit, vicisti: & mox velut virtute quadam cælitus fugati, præcípites abscedunt, nec vltra ei quicquam suæ artis ac sceleris intendunt. Ipse vero intantum virtutibus animi profecit, & ita ornatus moribus effectus est, ac ita diuina gratia repletus, vt omnis hæc regio quasi è cælo eum lapsum videret, & vnum esse ex numeris crederet angelorum, omnes pene simul atq; vno ore dicentes: Hæc est mutatio dextræ excelis. Quanti exemplo eius, qui iam semetipsum desperauerant, rursus poenitentiam ad spem salutis regressi sunt: & emendationem sui, quam prius desperauerant, præsumperunt? Quanti admiratione eius, de ipso iam inferno peccatorum retracti sunt, & ad virtutis indolem reparati? Illo namq; tanta immutatio conuerso, omnibus omnia visa sunt possibilia. Non solum autem emendatio morum florebat in eo, & assumptio virtutum, verum & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia quæ ab eo facta sunt, quantum apud Dominum haberet meritum, testabantur. Sic humilitas & conuersatio, bonorum omnium materiam præbet: clatio vero & desperatio, interitus & mortis est causa. Ad effugiendum vero pe-

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

viculi lapsum, & conquirendam Dei gratiam, atq; ipsius diuinitatis euidentiorē notitiam capiendam; plurimum prodest secretior conuersatio, & eremi interioris habitatio. Quod vos non tam verbis q̃ rebus ipsis & exemplis melius docere posio.

H. Quidam monachus fuit qui in eremo hac, quæ præ cæteris interior est, habitabat. Hic cum plures annos in abstinentia perdurasset, & prouectus tempore, propere iam ad senilem venisset ætatem: omni virtutis flore adornatus, at totius continentie magnitudine sublimatus. Qui cum in orationibus & hymnis sedule Deo deferuisset, tanq̃ merito, militi suo dominus remunerationes parat: utpote qui in corpore adhuc positus, iustar angelorum incorporeæ vitæ officijs fungeretur: dignum iudicans, annuam celestem præbere ei in deserto, qui celestem regem per uigilibus præstolabatur excubijs, ut digne frueretur celestibus alimonijs. Volens ergo Deus etiam in hoc seculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidentie suæ soliditatem quotidiani victus eius reuocat curam. Ut enim cibi vsum poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam, inurniebat mensē panem superpositum, miræ suauitatis, miræ candoris. Ex quo refectionis, & gratias diuinę prouidentie referens, rursus ad hymnos & orationes conuertebatur. Ad quem multæ etiam reuelationes, multæq; de futuris rebus à Deo s̃monitiones fiebant. In his ergo talibus ac tantis profectibus positus, quia gloriarī quasi de meritis suis cepit: & celestis beneficii munus, viresq; meritum duxit: continuo subintrat eum parua quædam desidia animi, tam parua, quam nec possit aduertere. Post hæc creuit negligentia, ita ut tardior iam fieret ad hymnos, sed & ad orationem pigrius surgeret, psalmi quoq; ipsi non ea, quæ prius, vigilans ab ipso canerentur, sed ubi parum quid exhibitum fuisset soliti ministri, anima eius quasi nimio labore fatigata, requiescere festinabat: quasi sensus eius reprobis effectus, de sublimioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes suæ per diuersa eum precipitia rapiebant. Erat em̃ iam in corde eius clandestina quedam incerta inueniendæ cogitatio: consuetudo tamen prior, velut si decursus aquæ, etiam crassante remigio, adhuc priore impetu nauigium ferat: ita & vetus institutio ad consueta hominū officia trahebat, ob quam causam & adhuc stare in suo statu videbat. Hic ergo cum post orationes cibum solitum requisisset: sed desperat, ingressus locum in quo reuolui consuuerat, inurnit solitum panem mensæ superpositum: ex quo refectionis, nihil de eorum quæ in corde suo versabantur, emendatione curauit, neq; immutationis suæ damna persensit: sed spernendo minima, paulatim se casurum non intellexit. Interea quum grauiam libidinis incendio stimuletur, & inflammatus turpi concupiscentia, repeteret rursus ad seculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum & orationum ministria ex more persoluit: atq; ingressus ut cibum sumeret, panem quidem inuenit mensæ superpositum, sed aliquantulo sordidiorē. Admiratus est, & tristis effectus, intellexit enim q̃ ipsum respiceret hoc genus monstrū: tamen cibo sumpto refectus est. Die tertio triplicatis utgeri stimulis cepit, occupauerant enim cogitationes eum, quasi iam præsentis & secum positæ, secumq; accubantis imago mulieris: quæ & cõplecti sibi videbatur, & ad turpes usus habere substratā. Processit tñ & sequenti die ad solita psallendi & orandi officia: sed stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cuiq; solito ingressus, ad vesp̃eram requireret cibum: panem quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum ac aridissimū, & quasi muribus vel canibus vndiq; corrosum. Tunc ille ut hoc vidit, ingemuit & lachrymas sudit: sed nō ita ex corde, nec ita vberēs, quæ possent animam tantigignis exstinguere. Verum tñ sumit cū tñ scilicet neq; qualem cõsueuerat, neq; quantū solebat. Cū interim cogitationes eum tanq̃ cohors barbara vndiq; circumuallant, & omni ex parte in eum tela iaculantur, ac vincum capiti vniq; eum ad seculum trahunt. Exurgēs ergo cepit iter agere noctū per eremum, & tendere ad ciuitatem sed ubi dies est, ciuitas quidem adhuc longe aberat. Ipe vero in rapidissimo æstu torqueretur, & fatigeretur, in eremo vndiq; versus, confidere oculis cepit & requirere, sicubi esset in vicino monasterium. Et cum respexisset fratrum quorundam cellulam, tendebat illuc, ut apud eos requiesceret. Quem ubi adessē sentire serui Dei, continuo præcurrunt obuiam: & velut angelum Dei excipientes, adorant: pedes lauant, ad orationem inuitant, mensam ponunt, atq; omnia secundum

secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Verum ubi reſectus eſt & paululum requieuit, ex more quaſi ab eruditifſimo patre ceperunt verbum ædificationis expectare, ac monita ſalutis inquirere. Interrogauere quoq; eum, quomodo quaſi diaboli lapſeos poſſit effugere: aut ſi quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli poſſint & abſci. Tum ille vt compulſus eſt monita ſatribus dare, & ſalutis eos viam docere, ac de inſidijs dæmonum, quas ſeruis Dei intendunt, facere ſermonem: illos quidem plane & ſufficite docuit, ſibi vero ipſi ſtimulos compunſionis infixit & in ſemetipſum regressus, ait: Quomodo ego alios moneo, & ipſe decipio: aut quomodo alios corripo, qui meipſum non emendo? Age ergo miſer, facito ipſe prior, quæ facere alios doces. Cumq; huiusmodi increpationibus vtetur aduerſus ſemetipſum, & intellexiſſet ſe miſerabiliter ſupplantatum, valedicens ſatribus, continuo ſe curſu rapidiſſimo in eremum dedit: & ad ſpeluncam de qua diſceſſerat, redijt, proſternens ſe Domino, in oratione dicēs: Niſi Dominus adiuuiſſet me, paulominus in inferno habitaviſſet anima mea. Et iterum: Paulominus fui in omni malo, & paulominus conſummaverunt me in terra. In hoc vero completum eſt quod ait ſcriptura: Frater fratrem adiuuans exaltabitur ſicut ciuitas munita & fortis. Poſt hæc ergo permanſit omni vita ſua in lacu & lachrymis, videns ſe diuinitus ſibi conſeſſum cœleſtis menſæ beneficium perdiſſe: cepit enim in labore ruius & ſudore vultus ſui manducare panem ſuum. Concluſit autem ſe intra ſpeluncam, atq; in ciliicio & cinere iacens, tamdiu lugens ſlenſq; permanſit in orationibus, donec adſiſſent ei angelus Domini diceret ad eum: Suſcepit Dominus poenitentiam tuam, & repropiciatus eſt tibi ſed caue, ne ultra elatus decipiaris. Venient ad te autem fratres, quos tu ipſe docuiſti, deferentes tibi benedictiones, quas ſuſcipere ne recuſes: & ſumēs cum eis cibum, age gratias Deo tuo. I. Hæc autem locus ſum vobis, filioli mei, vbi ſciſ retis quanta ſit in humilitate firmitas, & in elatione ruina quàm maxima. Ideo deniq; & ſaluator noſter primam beatitudinē de humilitate docuit, dicēs: Beati pauperes (ſpiritu, qm ipſos eſt regnum cœlorū: ſimul huiusmodi exemplo diſcentes, vt cautioretis ſitis, ne de dæmonibus in cogitationē ſubtilitate ſeducamini: propterea eñ & forma huiusmodi inter monachos obſeruatur, vt ſi quis ad eos veniat, ſive vir ille ſeu mulier ſit, ſive ſenex ſive iuuenis, ſive ignotus ſive notus, ante oīa & oratio fiat, & nomen Domini inuocetur: quaſi fuerit aliqua transformatio dæmonis, continuo oratione facta diſſugiet. Si vero in cogitatione veſtra ſuggeſſerint ipſi dæmones aliquid, vnde laudari debeatis & extollimonia quieteſcatis eis, ſed tunc magis voſmetipſos humiliate in conſpectu Domini: & pro nihilo ducite, cum vobis illi aliquid de ſectanda laude ſuggeſſerint. Deniq; etiam me frequenter dæmones noctibus ſeduxerunt, vt neq; orare me, neq; quieteſcere permiſerunt, phantaſias quaſdam per totam noctem ſenſibus & cogitationibus ſuggerentes. Mane vero velut quadā illuſione, pſternebant ſe ante me, dicentes: Indulge nobis abba, quia laborem tibi inuolumus tota nocte. Ego autē reſponſi ad eos: Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem & non tentate ſeruum Domini. Et vos ergo, filioli, quietem ſilentiumq; diligite: & ſcientiæ operā date, atq; exercete voſmetipſos, vt frequenti collatione mentem veſtram puram exhibeatis Deo, ne orationes veſtre impediuntur apud Deum. Quamvis enim & illi bonum opus agant, & ſit in illis probabilis conſcientia, qui inter ſeculares poſiti, exercentur in operibus bonis, & occupant ſemetipſos actibus religioſis & ſanctis, vel hoſpitalitatem ſectando, vel charitatis miniſterijs obſequendo, vel miſericordias ac viſitationem, aliaque huiusmodi opera explendo, in quibus alijs quidem boni ſemper aliquid conferant, & ſemetipſos caſtos ſeruent. Sunt ergo & iſti probabiles, & valde probabiles, qui in bonis actibus placent Deo, & ſunt operari in conſuſibiles man datorum Dei: ſed tamen hæc omnia terrenos habent actus, & erga materias corruptibiles geruntur. Qui vero in exercitio mentis deſudat, & ſpirituales intra ſemetipſum præparat vbi ſpiritus ſanctus habitat: & obliuionē quodāmodo capiens terrenorū, ſolitudinē gerit de cœleſtibus & æternis. Conſtituit eñ ſemper ſeipſum ante conſpectū Dei, & exemplo Heſſe & Heſſi dei: Vult deſ Deu, in cuius conſpectu

fit. Et oēs praesentium rerum solitudines post tergum iaciens, solo diuini desiderij calore constringitur & ideo in laudibus Dei positus, & hymnis & psalmis, die ac nocte non poterit satiari. Hæc, & multa alia his similia, beatus Ioannes per triduum; continuo loquens ad nos, animas nostras refecit & inuocauit. Vt autem corpibus velle ab eo proficisci, datis nobis benedictionibus: Per gite, inquit, in pace, o filii! hoc tamen scire vos volo, qd hodierna die victoriæ religiosi principis Theodosij, Alexandriæ nunciata sunt de Eugenio tyranno. Nec ille est autem & ipsum Theodosium non multo post, propria morte vitam finire. Cumq; profecti ab eo fuissetis, hæc ita gesta esse ad fidem comperimus, vt ipse prædixerat. Post dies autem paucos inconstitit nobis quidam fratres, annunciantes nobis, qd ipse sanctus Ioannes in pace quieuerit. Obitus autem ipsius talis quidem fuerat. Per triduum inquit, nullum ad lectum troire permisit: & positus genibus, in oratione reddidit spiritum, atq; ita per exit ad Dominum: cui est honor, gloria, bus & imperium in seculum seculorum. Amen.

Vixit sanctus iste Ioannes Eremita circa annos Domini, 37°. Obijt vero die 27. Aprilis.

DE SANCTO APELLE PRESBYTERO,

hycero, qui diabolum insidiantē sibi candenti ferro dispulit. K.

Idimus & alium presbyterum in vicina regione, nomine Apellen, virum iustum. Hic faber erat ferri, & quæ necessaria erant fratribus operabatur. Quodam autem tempore cum ad fabrilis opera vigilaret, in silentio noctis conuersus diabolus in formam mulieris speciosæ, venit ad eum, tanquam aliquid operis ei deferens. Tunc ille arripit manu nuda de focu nace ferrum candens in faciem ei iecit. At ille clamans & vulnus aufugit: ita vt omnes fratres qui in circuitu eius commanebant, vulnatum eius fugientis audirent. Ex illo iam vir ille in vsu habuit ferrum candens manu nuda tenere, nec laxari. A quo humane suscepti, poscebamus vt nobis vel de suis gestis, vel de eorum quos præcipuos in conuersatione sancta sciret virtutibus, loqueretur. Qui ait: Est in eremo vicina frater, nomine Iolines, & tate pronectus, vita, moribus & abstinentia cunctos præcellens: hic primo secedens ad eremum, tribus continuis annis sub cauitate rupis stans semper orauit: ita vt nunq; omnino resideret, neq; iacuerit: somni autem tantum ceperit, quantum stans capere potuit: diabolus vero nunquam superferit, nisi die dominica. Presbyter tunc enim veniebat ad eum, & offerebat pro eo sacrificium, idq; ei solum & sacramentum erat, & victus. Huic quadam die sathanas subripere volens, transfiguratur se in presbyterum, qui ad eum venire solebat: & præueniens horam solitam, simulabat se sacramentorum gratia venisse. At ille vigilanter intelligens fraudem, cum in dignatione quadam ait ad eum: Omnis doli omnique fraudis pater, inimice omnis iustitiæ, nõ desinis seducendo animas Christianas: sed ausus es etiam ad ipsa te immergere terrificæ & sacrosanctæ mysteria. Ait ille: Putavi, inquit, quod possem te lucrificere, sic enim quendam ex vestris decepi, vt mente excederet, & perderet sensum. Quem credentem mihi infanum reddidi & tot iusti orantes pro eo, vix eum & loco & sanitati restituere potuerunt. Hic dictis demon aufugit. Eratq; dictus vir in opere cepto atq; oratione perdurans. Pedes vero eius, quia multo tempore immobiles erant, rumpebantur: ita vt sanies ex eis profunderet. Tribus completis annis affuit angelus Domini, & ait ad eum: Dominus Iesus Christus & Spiritus sanctus, susceptis orationibus tuis, & corporis ciuitates sanat, & celestis cibi id est, verbi & scientiæ suæ tibi abundantiam donat. Et contingens os eius ac pedes, & ab vlcibus eum sanum reddidit, & repletum scientiæ & doctrinæ gratia, famem cibi non sentire fecit. Iubet autem transire eum ad alia loca, & eremum circuire, visitare etiam alios fratres, & edificare eos in verbo & doctrina Domini. Dominico tamen die ad eundem semper reuertebatur locum, similis modo sa-

do sacramentorum gratia: reliquis vero diebus etiam opus manuum faciebat, & operabatur, iumentorum cingula ex palmarum folijs texens, vt in illis locis haberi mos est. Quodam vero tempore claudus aliquis ad ipsum ire voluit, vt ab ipso curaretur. Contigit autem, vt animal quo incessurus erat, cingulum manibus hominis factum haberet. Cum vero imponeretur super iumentum, statim vt contigerunt pedes eius illud cingulum, sanus effectus est. Sed & quibuscumq; ægris benedictum panem misit, statim vt ex eo perceperunt sanati sunt. Alias multas sanitates & virtutes per eum Dominus impleuit. L. Habuit autem & hanc gratiam super omnes patres & ceteros homines, vt cuiusq; fratrum de vicinis monasterijs conuersatio ei reuelaretur, ita vt scriberet ad patres eorum, & commoneret qd illisegriter agunt, nec rectum in timore Dei propositum gerunt: illi vero in fide & charitate proficiunt. Sed & ad ipsos patres scribebat: alijs quidq; multum tediosi essent erga fratres, & pusillo animo erga patientiam: alijs vero, qd bene, constanter & solícite agerent, & sufficienter consolarentur fratres. Et quid huic meriti pro virtutibus, quid vero illi correptionis immi-neret à Dño pro ignauia, prædicebat: & ita eorum qui absentes erant, actus & causas, & merita & negligencias describebat: vt audientes hi, de quibus dicebatur, conscientia conuicti negare nõ possent. Docebat autem oēs, vt à visibilibus & corporeis, animos ad inuisibilia & incorporea transferret. Tẽpus est em̃, inquit, vt ad huiusmodi studia transeamus. Nec em̃ semper pueri & semper infantes esse debemus: sed aliquandõ iam ad spiritalia & altiora conscendere, & viroꝝ sensus capere, ac perfectiorẽ subire intelligentiam, vt possimus virtutibus animi enitescere. Sed & alia multa de hoc S. viro homo Dei, Apellen, narratione nobis fidelissima commendauit: quę cuncta conscribere, & perlongum videtur, & pro magnitudine sui, nonnullis fortasse audientiũ vivẽt credibile.

Vixisse creditur S. Appelles circa annos Domini 300. Obitus autem eius dies ignoratur.

DE SANCTO APOLLONIO; QUI
propter compassionem incarcerationis, & per angelum libera-
tus, multorum postea pater extitit monachorum. M.

Vidimus & alium sanctum virum, noie Apolloniũ, apud The-
baidem, in finibus Heremopolis: ad quam ciuitatem Saluato-
rem, & Mariam & Ioseph de Iudææ finibus venisse tradunt,
secundũ prophetiã Isaię dicẽtis: Ecce Dñs sedet super nubem
leuem, & veniet in Aegyptum, & commouebunt manifesta
Aegyptio: à facie eius, & cadent in terrã. Vidimus ergo ibi
etiam templum ipsum, in q̃ ingresso saluatore, corruisse omnia
idola in terram, & comminuta esse memorabant. Vidimus er-
go supra dictum virum in vicina eremo, sub monte quodam habentem monasteria.
Erat em̃ pater monachos: circiter quingentos, & famosissimus in omnibus The-
baidę finibus habebatur. Opera em̃ magna erant ei, & virtutes multę, signaq; plu-
rima & prodigia Deus faciebat per eum. A puero namq; in abstinentia nutritus, vbi ad
maturam peruenit ætatem, gratia Dei semper cum ipso creuit. Erat enim annorum
fere octoginta cum eum vidimus in congregatione monasterio: florentem. Sed &
ipsi qui eius videbant esse discipuli, ita perfecti erant atq; magnifici, vt oēs pene pos-
sent signa facere. Quindecim enim annorũ secessisse eum ferebant in eremum, atque
ibi dum quadraginta annis fuisset in exercitijs spiritualibus conuersatus, audiuit vocẽ

Q. iij. Domi-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

Domini ad se delatum dixisset Apolloni, per te perdam sapientiā sapientum in Aegy pro, & intellectum prudentium reprobo. Pedes autem mihi eos etiam qui inter ipsos sunt sapientes Babylonis, & omnem culturam demonum subruis. Perge ergo nūc ad loca habitabilia: generabis enim mihi populum substantiuū, perfectū, emulatore bonorum operum. At ille respondens, ait: Aufer ergo à me Domine iactantiam, ne forte elatus super fratres meos, cadam in omnibus bonis tuis. Respondit: d eum rursus diuina vox, dicens: Mitte manum tuam ad ceruices tuas & quod comprehendis confringe, & sub arena obrue. At ille sine mora iniecta manu ad ceruices suas, apprehendit quasi paruulum quendam æthiopem, & continuo dimisit eum sub arena clamantem, & dicentem: Ego sum, ego sum superbiæ demon. Post hæc vox ad eum facta est à Domino, dicens: Perge nunc: omnia enim quæ eumque à Deo poposceris, cōsequeris. Ille ergo post hæc perrexit ad ea loca, in quibus hoies habitabāt. Temporibus autem hæc fiebant Iuliani tyranni. Fuit itaq; in locis illis spelunca quedam eremo vicina, in qua habitare cepit, indefinenter die ac nocte orationibus vacans, usq; cennes (vt aiebant) per diem, totidemque noctis tempore curians genua consignabat. Cibo autem magis coelesti, quàm humano utebatur. Indumentum eius stuppeum collobium erat, quod apud illos lebitinariam appellatur, & lintheum, quo collum & caput obuoluebat. Quæ tamen indumenta ferebant ei permansisse in deserto nunquam veterata. Erat ergo in vicino eremi loco in virtute spiritus degens, signa & sanitates miras efficiens, quas enarrare proposui, immensitate, sicut ab his qui eum ipso erant senioribus comperimus, vox nulla sufficeret. Fama autem magnifica de eo peruiulgata, cum admiratione omnium quasi propheta aliquis, aut apostolus haberet corpisset, è vicinis regionibus monachi diuersis ex locis conueniebant ad eum, & ita, quam pio patri magna munera suas ei singuli quique animas offerebant. At ille vnumquemque illorum tota religione suscipiens alios ad beneoperandum, alios ad bene intellegendum prouocabat. Sed & ipse prius ostendebat exemplis ea, quæ verbis docere cupiebat. Alijs quidem diebus vnumquemque apud semetipsum exercere abstinentiam quam posset, sinebat. Die vero dominica charitatis gratia, secum omnes cibum sumere hortabatur: quum tamen ipse solitis abstinentiæ obseruationibus deferuisset: herbis solummodo aut oleribus utens, nec vsum aut ministerium ignis ad mittens. N. Hic quum audisset Iuliani (vt supra diximus) temporibus, fratrem quendam ad militiam comprehensum detineri in carcere, venit ad eum cum fratribus, consolandi gratia: vt moneret eum in necessitate tenere abstinentiam, atque imminencia contemnere ac deridere pericula. Tempus enim, inquit, certaminis adest, in quo fidelium mentes temptationibus probande quidem & noscenda sunt. Cumq; his & alijs verbis roboraret animum adolescentis, superuenit centurio: & indignatus cur introire ausus sit, clauis extrinsecus carceri imposuit, ipsumq; & omnes qui cum ipso venerant pariter incluserit: quod scilicet etiam ipsi similiter ad militiam detinerentur officium. Constituens quoque custodes quam plurimos, abcessit. Media nocte astare visus est angelus, ingenti luce resplendens: & obstupescens per territisq; custodibus carceris claustra patefecit. Tunc vero ipsi custodes aduoluti pedibus sanctorum, rogabant eos discedere, dicentes: melius sibi esse mori pro eis, quàm diuinæ virtutis obistere, quæ eorum curam gerēbat. Mane vero etiam ipse centurio cum principalibus viris festinus ad carcerem venit: rogatq; vt discederet omnes qui tenebantur. Dicebat enim domum suam terræ motu magno concidisse, & electos quosque famulorum suorum peremisse. Sancti vero his auditis, hymnum Deo laudesque concinerunt: & regressi ad eremum, erant in vno positi secundum apostolorum exemplum habentes animam vnam & cor vnum. Pater autem senior docebat eos, vt quotidie proficerent in virtutibus: & insidias diaboli, quas per cogitationes

nes infert hominibus, in incijs statim retunderent. Sic enim aiebat: Constringatur caput serpentis, & omne eius corpus emortuum redditur. Ob hoc enim mandat nobis Deus observare caput serpentis, vt omnino statim ab initio nec recipiamus malas & sordidas cogitationes in corde nostro. Tanto ergo magis diffundi non conuenit in sensibus nostris cogitationum phantasias, quas etiam initio recipi verat. Sed & illud monerat, vt in virtutibus alter alterum vincat: ne patiarur se vnusquisque inferiorum proximo suo fieri. Hinc autem dicebat: Scietis vos proficere in virtutibus, si nulla penitus in vobis passio fuerit erga mundana desideria. Hoc enim est initium donorum Dei. Quod si etiam ad hoc venerit quis vestrum, vt signa quoque & mirabilia faciat, non extollitur propter hoc, neque in cogitatione sua effertur, tanquam ceteris prælatus. Sed nec hoc ipsum omnibus debet ostendere, quod donum gratiæ huius acceperit: alioquin seducit semetipsum, & ipse seducitur, & gratiam amittit.

O. Habebat autem beatus Apollonius valde magnificam verbi Dei doctrinam, sicut etiam nos ipsi ex parte scivimus. Sed maiorem habebat in operibus gratiam. Omne enim quicquid petisset à Deo, sine mora aliqua à Deo consequabatur. Sed & revelationes ei plurimæ ostendebantur. Denique seniore[m] fratrem suum, qui & ipse in eremo defunctus est, cum quo plurimum tempore egerat, perfectam vitam, vidit in somnis in sede apostolica residentem, atque vnum ex eis electum, hæreditatem sibi virtutum & gloriæ reliquisse. Quumque etiam pro semetipso oraret, & velocissimum Dominus assumeret, & cum ipso sibi requiem præstaret in caelo: responsum est ei à Domino salvatore, Parum ei adhuc temporis in terris deberi, donec vitæ & conversationis eius plurimi æmulatores existerent: populus namque ei plurimus credendus esset, monachorum exercitus quidam piorum, vt per hæc dignè pro talibus meritis remunerationem inueniat apud Deum. Hæc autem vt vidit, ita gesta sunt. Conuenerunt enim ex omni loco monachi, fama & doctrina eius inuicati, & præcipue exemplo eius quam plurimi hoc seculo renunciantes, conuentum quandam magnificum secerunt apud eum in supradicto montis loco commune in vitam mensę vnus vnanimiter conseruantēs. Hos ergo tanquam vere coelestis quandam & angelicam cernebamus exercitum, omnibus virtutibus adornatum. Nullas sane in eis sollicitudinis vtebatur indumentis, sed splendore vestium, pariter atque animarum nitebantur ita vt secundum scripturas lætaretur et emus sitiens, & multi filij eius viderentur in deserto. Quæ, quamuis de ecclesia dicta sint, tamen in Aegypti desertis partibus hæc etiam historica relatione completa sunt. Vbi enim traxit per vrbes multitudines veniunt ad salutem, quantas Aegypti deserta protulerunt. Nam quanti populi habentur in vrbibus, tante pene habentur in desertis multitudines monachorum. Vnde mihi videtur etiam illud Apostoli dictum in eis esse completum: quod vbi abundauit peccatum, ibi abundauit & gratia. Abundauit enim aliquando immondus idolorum cultus in Aegypto, sicut nusquam in nullis gentibus. Canes enim & simias, atque alia portenta olim venerati sunt. Alia quoque & crepæ, & nonnulla oleorum deos esse credebantur sicut, ipso venerabili patre Apollonio narrante, didicimus: causas nobis præcæ illorum superstitionis hoc modo expohente. Iouem quidem, aiebat, Deum crediderunt aliquando Aegyptij, pro eo quod per ipsum rura excolentes, vitum cibumque capiebant. Sed & aquam Nili, pro eo quod vniuersas rigabat Aegypti regiones, venerabantur. Golebant quoque & terram, vrptote vberiores ceteris terris. Canes etiam (vt iam supradiximus) atque simias, ac diuersa herbarum genera, atque olerum colabant, pro eo, quod occasionem sibi salutis per hæc venisse opinabantur temporibus Pharaonis. Circa hæc enim singula occupatio eis exorta videbatur, quum ille patres nostros persequens, cū omnibus suis submersus est: & vnusquisque id, per quod occupari viuis est, vt ne Pharaonem sequeretur, hoc sibi deum reperiuit, dicens: Quia hoc mihi deus fuit hodie vt nō Pharaonē sequeretur, ne simul cū ipso di-

mergeret. Hæc ergo erant verba sancti Apollonii, quæ nobiscum loquebatur. Sed multo magis illa scribi oportet exempla, quæ in operibus & virtutibus habuit. P. Erant aliquando in circuitu eius positi decem circiter gentilium vici, apud quos daemoniacæ superstitionis colebatur. Templum enim erat amplissimum, atque in eo simulachrum, quod moris erat circumferri à sacerdotibus bacchantium ritu, cum reliqua multitudine circumstantibus, & quasi pro aquis pluviabibus prophana mysteria peragentibus. Contigit autem sub eo tempore, quo huiusmodi ab eis sacrilegia gerebantur, iter agere beatum Apollonium per ipsa loca, cum aliquam fratribus, Et quum vidisset infelicitum turbas quasi dæmone quodam agi, bacchariq; per eam posuimiseratus errorem eorum, fixis genibus inuocauit Dominum & saluatorem nostrum; & omnes eos, qui ceremoniarum dæmonia eis agebantur, cum simulachro suo stare fecit immobiles, nec progredi omnino vsquam posse: atque ita per totum diem rabidissimis adustis æstibus permanserunt, ignorantes vnde eis hæret vno in loco immobiliter contigisset. Tunc sacerdotes eorum dicebant, esse quemdam Christianum in regionibus vicinæ etemi commanentem, Apollonium nomine, atque ipsius esse hæc operat: qui nisi esset exoratus, sibi periculum permansurum. Vt autem ad rei tantæ miraculum conuenerunt vndique qui audierunt, percontantes quæ tantæ causæ extiterit monstri, ignorare se penitus fæcebantur: suspicionem tamen dari sibi dicunt supradicti viri, quem exorare pro se deposcunt. Tunc quidam ex ipsis, vere eos opinari iunxit nam & vidisse eum illo itinere præter euntem affirmant. Et tamen adhibere quæ putabant prodesse auxilia, non morantur. Adducunt boues, quorum virtute videretur posse moueri simulachrum. Sed cum nec sic quidem aliquid proficessent, omni iam auxilio frustrati, legatos ad hominem Dei mittunt: pollicentes, ut si eos resoluat his vinctis, pariter quoque erroris in eis vincula dissoluere. Hæc vbi nunciata sunt ei, sine mora descendit ad eos: & oratione sola ad Deum fusa, omnes resoluuit. At illi sine dilatione vnanimiter omnes confugiant ad eum, saluatori nostro Deo credentes, & gratias referentes. Simulachrum vero ipsum, quod erat ligneum, continuo igni tradunt. Ipsi autem secuti sunt hominem Dei, atque edocui ab eo fidem Domini, ecclesie Dei sociati sunt. Plurimi vero ex ipsis cum ipso permanserunt, & iam nunc in monasteriis degunt. Facti tamen huius mirabilis fama vbique diffusa est, & multi per hoc ad fidem Domini nostri conuertebantur: ita ut in omnibus illis regionibus nullus iam pene gentilium remaneret. Q. Quodam autem tempore certamen erat de finibus inter duos vicos. Hoc quum annunciatum fuisset Apollonio, festinans descendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis accensi, nullo genere ad pacis consilium flectebantur: maxime, quia vnius partis populus plurimum fiducia in viribus cuiusdam latronis gerebat, qui eiusdem certaminis signifer videbatur. Hunc autem cum videret Apollonium paci resistenter, dixit ad eum: Si mihi, o amice, acquiescere volueris ad pacem, rogo Deum meum vt remittat tibi peccata tua. At ille cum hoc audisset, nihil omnino distulit: sed genibus ei pronolurus supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas, quæ cum fuerant secutæ, fecit omnes cum pace discedere. Quibus discedentibus, ipse permansit cū homine Dei, expectans ab eo promissum. Tunc vero Apollonium assumens eum, & cum ipso ioc faciens ad monasterium, docebat eum mutare debere ordinem vitæ, & patienter ad Deo quæ tere misericordiam, promissionemque ex fide expectare. Omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumq; noctis tempore simul in monasterio quiescerent, per visum ambo se vident in cælis esse, & assistere ante tribunal Christi. Vident etiam angelos Dei, & sanctos quosque adorantes Deum. Et cum hæc videntes, Deum etiam ipsi adorassent, vox Domini ad eos defertur, dicens: Licet nulla sit communio luci & tenebris, nec sit aliqua portio fidei cum infidelitatem tibi donatur salus istius, pro quo supplicasti Apolloni. Hæc autem & alia multa quum audissent in celesti visione positi, quæ nec sermo narrare sufficit, neque aures audire, surrexerunt de somno: & quæ viderant, fratribus indicauerunt. Admiratio autem

DE S. APOLLONIO. ALPHABETVM X.

ingens esse corpit, cum vnum atq; idem somnium vterq; narraret. Permanſit autem cum fratribus larro ille, iam ſanctus, vitam ſuam moreſq; ad omnem innocentis pietatemq; commutans, tanquam in agnum verſus ex lupo, vt in eo pleniffime compleri videretur prophetia Iſaiz, dicentis: Lupi cum agnis paſcentur, & leo & bos ſimul paleis veſcentur. R. Vidimus enim quodam gentis Aethiopum viros cum monachis viuentes, & multos ex eis ceteros monachos in obſeruantia religionis & virtute animarū præcellentes: & vt in ipſis videretur compleri ſcriptura quæ dicit: Aethiopia præueniet manus eius Deo. Adhuc autem in geſtis S. Apolloniæ ferebatur etiam hoc: Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos viros, quorum alius Chriſtianorum, alius gentilium fuit. Procedunt ex vtraq; parte armatorum turbæ plurimæ, & accidit vt ſanctus Apollonius ſuperueniret. Cumq; eos hortaretur ad pacē, quidam eorum qui inter gentiles quaſi cauſa & caput illius belli erat, homo truculentus & ſerus obſiſtebat ei vehementer, dicens non ſe permittere pacem vſq; ad mortem ſuam. Tunc beatus Apollonius ait: Fiat, inquit, vt optas. Nullus eſt hic alius præter te perimetur. Sed & congruum honori tuo tibi fiet ſepulchrum: non terra, ſed beſtiarum atq; vulturum ventres. Et continuo ſermo eius efficitur veritas. Nullus enim ibi alius ex vtraq; parte, niſi ſolus ille, cecidit. Quem cum arena obruiſſent, mane regreſſi inuenerūt eum à beſtijs effoſſum, laniatum, atq; à vulturibus deuorātū. Cumq; omnes admirari habuiſſet, q̃ ſermo hominis Dei ita fuiſſet impletus, conuerſi ſunt omnes ad fidem ſaluatoris domini noſtri Ieſu Chriſti & S. Apollonium prophetam Dei prædicabant. Sed & hoc vos non effugiat, quod ab eo primis adhuc diebus, quibus in ſpelunca habitare cum paucis fratribus coepit, factum didicimus. Dies ſanctus aderat Paſce, & cum ſolennitas vigiliarum ſacramentorumq; intra ſpeluncā fuiſſet expleta, atq; ex his quæ fuerant apud eos reſectio pararetur: erant autem eis pauca tantummodo & ſicci panes atq; olera, ex his quæ ſale aſperſa reponi apud eos ſolēt. Tunc Apollonius fratres quiſcum erant, ita alloquitur: Si eſt in vobis fides, & vere fideles ſumus famuli Chriſti, petat vnusquiſq; noſtrum à Deo, ſi quid quaſi in die ſeſto ſumere libenter habet. At illi ipſi porius, qui eos & ætate & meritis præcelebat, hæc à Deo poſcenda permittunt, ſemetipſos inferiores huius gratiæ iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Dominū. Quæ expleta, cum oēs reſponſiſſent, Amen: ecce repente ante fores ſpelunçæ aſtare viderunt homines quosdam ſibi penitus ignotos, quiq; tam multas copias rerum omnium, quæ ad vſum duntaxat ciborum pertinent, detulerunt, vt neq; tam multa, neq; tam diuerſa facile quiſquam viderit. In quibus erant quædam, quæ omnino in Aegypti regionibus nunquam viſa ſunt pomorum genera, & magnitudo incredibilis vum & nucis & ficus: mala quoq; punica, & ante tempus omnia. ſauis atq; mellis & lactis copia: nicolai etiam ingentes & panes calidi ac mundiſſimi, qui tamen peregrinæ viderentur eſſe provinciæ. Viri autē qui hæc detulerant, ſtatim vt ea monachis tradiderunt, quaſi feſtināter ad eum à quo miſſi fuerant redire cupientes, mox diſcedunt. Tunc ipſi gratias Domino referentes ex his quæ ſibi fuerant delata, veſci coeperunt. Quorum tanta fuit copia, vt vſque ad diem Pentecoſtes quotidie miniſtrata ſufficerent: certi quidem de hoc, quod hæc ſibi à domino Deo ſolennitatis gratia miſſa ſint. S. Comperimus etiam hoc, quod quidam ex fratribus, cui de erat humilitatis & manſuetudinis gratia, poſcebat ab eo, vt peteret à Domino, vt ſibi daretur hoc munus. Orante illo tanta in eo gratia manſuetudinis & humilitatis aduenit, vt omnes fratres ſuperent de tranquillitate animi eius & modieſtia, in quo nihil prius horum viderat. Arta eſt aliquando fames apud Tbeaidem. Sciētes autem habitatores terræ illius, quod monachi qui cum Apollonio Deo ſeruiebant, frequenter etiam ſine cibo per Domini gratiam poſcebantur, oēs ſimul cum vxoribus & filiis pergunt ad eum, cibum ſimul benedictionemq; poſcetes. At ille nihil dubitans, proferre corpit ex his quæ ad vſus fratrum reſpoſita erant, & dare ſingulis copioſe. Cum vero tres ſolæ panum ſportæ remaniſſent, fames etiā populum vehementer vrgeret, iubet proferri in medium ſportas quæ ſolæ ſuperfuerant, vnus diei victum monachis præbituræ, & in auditum totius populi qui famis neceſſitate confluxerant, reuatis ad Deum oculis manibusq; ait: Nunquid nō valet manus

manus Domini multiplicare hæc. Hæc dicit Spiritus sanctus: Non deficiunt panes in sportis his, donec satiemur omnes de frugibus novis. Et ut plurimi ex his, qui tunc in præsentia fuerant, confirmabant: quatuor continuis mensibus neque cessatum est vni exorari panes ex sportis, neque deesse potuit aliquando. Similiter autem & alio tempore fecisse cum de fragmentis & olei specie perhibebant. In quibus virtutibus moros diabolus dixisse ad eum fertur: Nunquid Helias es tu, aut alius quis propheta? vel apostolorum, quod hæc dicere ausus es? At ille respondens, dixit illi: Quid enim? Nonne & propheta & apostoli homines erant, qui nobis & fidem suam & gratiam tradiderunt? Aut tunc Deus præsens erat, nunc vero absens est? Deus omnia potest: & quæque potest semper potest. Si ergo Deus bonus est, tu diabole quare tam malus es? Hæc (ut supra diximus) à senioribus viris religiosis & sanctis per eum gesta esse fida narratione compertimus. Et quamvis eorum fidelis sit habenda narratio, maiorem tamen fidem rerum præstitit etiam hoc, quod nos ipsi oculis nostris inspicimus. Plenas enim sportas panibus deferri vidimus ad vacuas mensas, & cum replerentur ponibus mensæ, atque ad omnem satietatem consumerentur, plenæ nihilominus recolligebantur.

T. Aliud quoque, quod apud eum mirum vidimus, non silebo. Tres eramus nos fratres cum venimus ad eum: & ecce longe a dhuc nobis positus ab eius monasterio, occurrerent nobis fratres, qui ab ipso ante triduum audierunt de adventu nostro. Occurrerunt ergo nobis cum psalmis. hoc enim moris est eis facere in adventu omnium monachorum: & adorantes in facies suas usque ad terram, osculabantur nos, atque ostendentes nos sibi inuicem dicebant: Ipsi sunt fratres, de quorum adventu ante triduum nobis pater Apollonius prædixerat: dicens post triduum affuturos tres fratres, de Hierosolymis venientes. Alij autem ex fratribus præcedebant nos, alij sequebantur: utraque tamen turba psallebat. Vbi autem appropinquare iam cœperimus audita voce psalmi, etiam ipse S. Apollonius procedit in occursum: & ut vidit nos, statim prior adoravit usque ad terram. Et surgens, osculo nos suscepit. Vbi autem ingressi sumus monasterium, oratione prius, ut moris est, data: pedes nostros proprijs manibus lauit, & cætera quæ ad requiem corporis pertinent adimplevit. Hæc autem ita facie ei moris erat omnibus advenientibus. Consuetudo autem erat apud eum, ut fratres qui cum ipso erant, non prius cibum sumerent, quam communionem dominicam perciperent circa horam diei nonam: & post hoc interdum sic usque ad vespeream permanebant dum verbum Dei audientes de mandatis Domini implendis sine intermissione docebantur. Post hæc iam cibo sumpto, alij ipsorum ad eremum secedebant, per totam noctem divinas scripturas memoriter recolentes. Alij in eodem loco, ad quem conuenerant, permanebant: & usque ad lucem in hymnis & laudibus Dei peruigiles perdurabant. Aliquantum vero ex ipsis circa horam nonam cum descendissent de monte, precepta gratia Domini statim disciebant, solo autem spiritali cibo contenti: & hoc faciebant per plurimos dies. Supra modum autem lætitia & gaudium erat in eis, & tantæ exultatio, quanta haberi ab ullo hominum non possit in terris. Nullus omnino tristis in eis inueniebatur. Sed si aliquis visus fuisset aliquantum moeritur, statim patebat Apollonius causam moeroris perquirebat. Frequenter autem etiam si aliquis occultare voluisset, ipse nuntiabat quid lateret in corde, ita ut ex eis quæ patiebatur agnosceret. Monebat ergo eos, dicens: non oportere prorsus inesse tristitiam his, quibus salus à Deo est. & spes in regno coelorum. Tristentur ergo, aiebat, gentiles, & iudei: ludæi, plangunt sine cessatione peccatores, iusti vero lætentur. Nam si hi qui terrena diligunt, super fragilibus & caducis rebus lætantur: nos qui tantæ gloriæ spei & æternitatis habemus expectationem, cur non cum omni exultatione lætemur? Aut non & Apostolus nos monet, ita dicens: Semper gaudete, sine intermissione orate, in omni hac gratias agite. V. Sed quis possit doctrinæ eius & verborum gratiam sufficienter exponere? Vnde silere de his melius censeo, quàm parum digne proloqui. Multa enim nobis secretis de ratione abstinentiæ, de conversationis integritate, multa etiam de hospitalitatis studio diserebat: & præcipiebat attentius, ut advenientes fratres quasi Domini suscipientes adventum. Nam & adorari advenientes fratres, propterea, inquit, traditio habet, ut certum sit in adventu eorum adventum domini lesu habere,

si, qui

DE SANCT. APPOLLONIO, ALPHABET. X.

ri, qui dicit: Hospes fui, & suscepistis me. Interdum autem etiam contra voluntatem cogere fratres ad corporalem requiem, sancti Loth exemplum proponebat, qui angelos vi compulso ad hospitium domus suae perduxit. Sed & hoc monebat, ut si fieri posset, quotidie monachi communicarent mysterijs Christi: ne forte qui se longe facit ab his longe fiat à Deo. Qui autem frequentius hæc suscipit, frequentius ipsum videatur suscipere saluatorem, quia & ipse saluator ita dicit: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in eo. Sed & ipsa, inquit, commemoratio dominicæ passionis cum assidue fit à monachis, plurimum utilitatis eis confert ad exemplum patientiæ. Sed & commonitio datur per hæc, ut studeat unusquisque ita semper paratus inueniri, ne indignus habeatur dominicis mysterijs. Addebat autem his, quod etiam remissio peccatorum per hæc creditibus datur. Ieiunia sane legitima, id est, quarta & sexta feria, monebat non esse soluenda, nisi grandis aliqua necessitas fieret: quia quarta feria Iudas de traditione Domini cogitauerat, & sexta crucifixus est Dominus. Videbitur ergo qui in his diebus sine aliqua necessitate soluit ieiunia, vel cum tradente tradere saluatorem, vel cum crucifigentibus crucifigere. Dicebat ergo, ut si forte in diebus supradictis superuenerit aliquis fratrū: si quidem ante horam non iam laboris causa velit reficere, ponendam esse ei mensam soli: quod si nolit, nequaquam esse cogendum. Communis autem huius obseruantie traditio est. Et culpat sane eos valde, qui vel comam capitis nutriūt, vel ferrum in collo circumferūt, vel aliquid tale, quod ad ostentationem hominum fieri videatur, gerunt. Certum est enim, quod isti laudem ab hominibus querant, & ostentationis causa hæc faciant: quum mandatum sit etiam, ieiunia ipsa in occulto celebranda, ut Deo sint cognita, cui videt quod in occulto fit, & reddit in palam. Sed ut videtur, isti non sunt contenti eius testimoniis & remuneratione, qui videt in occulto: sed manifestare se apud homines volūt. Omnis ergo abstinentie ratio in occulto habenda est, ut & corpus ieiunij fatigetur, & tamen apud homines instantia vitetur, sed apud Deum retributio queratur.

X. Hæc & multa alia nobis de conuersatione monachorū per totam differens septimanam dierum, & fidem doctrinæ gestorum suorum auctoritate confirmans, ubi proficisci ab eo coepimus, producens nos aliquantum ipse monebat, dicens: Ante omnia dilectissimi, pacem habete inter vos, & nolite ab inuicem separari. Tunc conuersus ad fratres, qui simul cum eo producentes nos aderant, dixit: Quis vestrum fratres, promptus est deducere eos vsque ad vicina patrum monasteria? Et cum pene omnes promptissimos semetipsos obtulissent, & progredi nobiscum vellent: ipse pater sanctus Appollonius elegit ex omnibus tres, qui & Græcā linguam & Aegyptiacam bene noscunt, ut sibi necessarium fuissent interpretarētur nobis, quicquid & in colloctionibus suis edificare nos possent. Mittens ergo eos nobiscum, præcepit eis, ne prius à nobis discederent, quam omnes patres atque omnia quæ vellemus monasteria consideraremus: quamuis omnes circuire nemo sufficiat. Benedicens ergo nos dimisit, atque in hæc verba benedictionem dedit: Benedicat vos Dominus ex Sion, ut videatis quæ bona sunt in Hierusalem omnibus diebus vite vestre. Igitur digressi à beato Appollonio, cum progredieremur ad partem deserti contra meridianum, vidimus per arenam vestigia tractus draconis ingentis, cuius tanta magnitudo apparebat, quasi trabes aliqua per arenam ducta videretur. Quod ut vidimus, ingenti horrore perculsi sumus. Fratres autem qui nos deducebant, hortabantur nihil omnino formidare, sed magis fiducia capere, & per vestigium sequi draconem. Videbitis, inquiunt, quantum valeat fides, cum à nobis eum extingui videritis. Multos enim & dracones & angues & cornutas manibus nostris peremimus. Sic enim scriptum legimus: quia credentibus in se concedit saluator calcare super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimicū. Sed illis hæc dicentibus, nos credo infidelitatis fragilitate magis magisque metuentes, rogabamus ne vellēt sequi draconis vestigia: sed potius ut recto itinere pergeremus. Vnus tamen ex ipsis alacritate impatiens insecutus est draconem. Et cum non longè inuenisset eius speluncam, clamabat ad nos ut iremus ad eum, & videremus exitū rei. Quidam tamen ex fratribus occurrens nobis, qui in vicino habebat monasterium, prohib-

prohibuit nos ire, dicens ingentis esse magnitudinis bestiam, nec posse nos ipsum saltem visum eius aspectumque tolerare, praesertim cum nil tale in usu habuerimus videri. Semetipsum vero fatebatur vidisse ipsam bestiam, cuius vastitas quidem incredibilis, longitudo vero distenderetur in cubitis quindecim. Cumque nos ad locum dehortatus esset accedere, ipse properans fratrem qui illic nos operiebatur, paratus ad perimendam bestiam, abstraxit secumque abduxit & nolentem discedere nisi extingueret eam, multa prece deflexit. Qui cum venisset ad nos, ignauiam nostram infidelitatemque redarguit. Peruenientes autem ad cellulam fratris illius, qui nos rogauerat cum multa dilectione suscepti ab eo, requieuius. Ille vero narrauit nobis, quod loco illo ubi ipse commanebar, quidam fuit vir sanctus, cuius esset ipse discipulus, Ammon nomine, per quem virtutes plurimas fecerat Deus. Inter ceteras igitur etiam hoc de eo narrabat. Y. Frequenter, inquit veniebant ad eum latrones, panem quo solo vesceretur, auferentes ei, & si quid erat quod ad victum continentissimum repositum videbatur. Cumque frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad eremum. Et inderediens, duos dracones ingentes secum comitari iussit, atque ad ostium sui monasterii manere eos precepit, ingressumque seruare. Veniunt ex more latrones, & videntes qui essent custodes in limine, exanimis & amentes effecti, obmutuerunt statim & concenterunt. Quod ubi senior sensit, egressus inuenit eos semineces, accedens atque erigens increpabat eos, dicens: Cernitis quantum vos duriores estis bestiis? Ille enim propter Deum nobis obediunt, vos autem nec Deum timetis, nec vitam servorum Dei erubescitis. Verumtamen introducens eos in cellam, posuit mensam & iubet ut pericerent cibum. Illi vero corde compuncti, & ab omni mentis suae immanitate conuersi, multis qui prius Domino seruire corperant breui meliores fiunt. In quantum enim per poenitentiam profecerunt, ut non post multum temporis etiam ipsi eadem facerent signa, easdemque virtutes. Alio praeterea tempore immanissimo quadam dracone vicinis vastante regiones, & plurimis peremptis, venerunt habitatores loci illius ad supradictum patrem, orantes eum ut de regionibus illis perimeret bestiam. Simul etiam, ut ad misericordiam flecterent patrem, puerum quendam pastorem filium secum deferunt, qui solo visu draconis exterritus, mente excesserat, & statu bestiae exanimis portabatur & turgens. Tunc ille puerum quidem perunguens oleo, restituit sanum, semetipsum vero ad necem draconis instigans, illis interum quasi qui nihil possit iuare, promittere nil voluit. Mature autem surgens abiit ad digressus bestiae, & fixit genua sua in terram, deprecans Dominum. Tunc bestia cum ingenti impetu venire super eum corripit, teterrimis flatibus ac sibilis, stridoribusque premissis. At ille nihil horum metuens, conuersus ad draconem, dixit: Perimat te Christus filius Dei, qui perempturus est cetum magnum. Et ubi haec senior dixit, statim durissimus draco omne simul cum spiritu euomens venenum, disruptus crepuit medius. Cum autem venissent finitimi habitatores & faculo miraculo obstupescerent, fortioris vehementiam non ferentes, congregauerunt super eum arenae molas immensas: astante tamen ibidem patre Ammone, quia nec sic quidem cum mortua fuisset bestia, sine ipso appropinquare ei audebant.

*De S. Coprete presbytero eremita, & Mutio sancto abbate,
ex latrone, atque de S. Heleno abbate.* Z.

Rat quidam presbyter Copres nomine, in ipsa eremo habens monasterium: vir sanctus, annorum circiter octoginta, & ipse multas virtutes faciens, languores curans, & efficiens sanitates, sed & demones fugans, & multa miracula faciens, ex quibus nonnulla in nostri praesentia fecit. Is ergo cum vidisset nos, & osculando salutasset, atque ex more post orationem etiam pedes lauisset, requirebat à nobis quae gererentur in seculo. Nos autem rogabamus eum, ut nobis magis de suis gestis aliqua narraret, & ex quibus actibus vel meritis

DE SANCT. C^OPRETO, ALPHABET. XL

meritis Dominus ei tantam gratiam contulisset exponeret. At ille nihil dedignatus, & lux vitæ & priorum sanctorum patrum narrare nobis ordinem cepit, quos tamen longe illustriores fuisse perhibebat, seq; ipsorum parua vix exempla scriari. Dicebat ergo: Nihil magni est, o filioli, quod in nobis videtis, ad comparationem patrum.

Qualiter abbas Mutius uenit ad uiam salutis.

ERat enim quidam ante nos vir nobilissimus, nomine Mutius. Hic fuit primus in hoc loco monachus, & in omni hac eremo uiam salutis omnibus nobis primus ostendit. Hic autem primo gentilis fuit, Iatronum maximus, & sepulchrorum violator, atq; in omnibus flagitijs opinatissimus. Ad quem tali ex modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo sacratæ, expoliandi causa peruenit. Cumq; machinis quibusdam, quæ huiusmodi artificibus satis notæ sunt, domus eius tecta conscendisset, querens quali arte vel quali aditu in penetralia eius irrumperet, difficultate per petrandi operis innexus, plurimum noctis tempus in tectis positus, sine ullo effectu transegit. Post multos vero animi conatus frustra adhibitos, veluti fessus somno opprimitur, & per vilius sibi assidere vidit quendã regio habitu, dicentem: Desine iam ab his flagitijs, & ab effusione humani sanguinis cessa, atq; ab execrabilibus furtis ad laborem religiosum conuerte vigilas, & suscipe celestem angelicamq; militiam, atq; ex hoc iam animi virtutibus vive, & ego te huius militiæ ducem ac principem faciam. At ille cum gratanter quæ sibi offerebantur audisset, ostenditur ei grex monachorum, & principatum super eos iubetur tenere. In his euigilans, astantem sibi virginem vidit, & requirentem, quis, aut unde, vel cur illic venisset? At ille quasi amens effectus, nihil ei respondit: sed tantum vt ecclesiam sibi ostenderet rogat. Illa vero cum intellexisset in re aliquid diuini operis esse, hominem perducit ad ecclesiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruens, rogabat Christianum se fieri, & ilico sibi poenitentiam dari. Presbyteri vero, qui eum cognoscerent virum hunc esse omnium flagitiorum, mirantur si hæc vera loqueretur. Et cum perseverantia sui finem rei fecisset, monent eum, vt si hæc veller, illa penitus omitteret. Dehinc cum religionis initia suscepisset, orat sibi dari præcepta, quibus uiam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis, sufficere sibi ait eos ad uiam salutis & scientiam pietatis: tribusq; diebus permanens apud eos, ad eremum proficiscitur. Vbi plurimum tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regressus autem ad ecclesiam, tres versiculos psalmi quos perceperat à presbyteris, non solum verbis, sed & rebus atq; operibus reddidit. Presbyteri autem mirabantur, qd subito conuersus acerrimam statim iniecerit sibi abstinentiam: & insurrentes eum plenius ex diuinis scripturis, hortabantur eum secum demorari. At ille ne videretur esse inobediens, vnã apud eos exigens hebdomadam, rursum ad eremum pergit, atq; ibi per septem continuos annos in omni abstinentia degens, plenitudinem gratiæ consequitur à Domino, ita vt omnes pene scripturas memoriter retineret. Panem vero dominica die tantum sumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret, surgens ab oratione, inueniebat panem positum, quem nemo detulerat hominum. Hunc ubi cum gratiarum actione sumpsisset, sufficiebat ei vsq; ad alteram dominicam. **A. 11.** Post multum autem temporis iterum regressus à deserto, exemplo abstinentiæ suæ quamplurimos ad imitationem sui inuitauit. Inter quos accessit ad eum adolescens quidã, cupiens eius esse discipulus. Cui ille cum habitum monachorum, hoc est, lebitonem & cucullam ac melorem, quæ est caprina pelis imposuisset, docere eum de cæteris monachorum institutionibus cepit. Multa sane cum sollicitudine curabat, sicubi quis Christianorum fuisset defunctus, vt sepeliret eum. Quem cum vidisset adolescens ille discipulus suus cum omni diligentia mortuis indumenta aptantem, dicit ad eum: Vellem vt & me mortuum ita indueres, ac

R sepeli-

sepelires magister. At ille ait: Ita faciam fili, & tam copiose induam, donec dicas: sufficit. Post non multum vero temporis defunctus est adolescens, & praedictus sermo completur. Cum enim plurima indumenta ei circumdedit, & ad eum coram omnibus sufficiens tibi haec ad sepulturam tuam filiule, an adhuc vis ut aliquid addamus? Tunc defunctus vocem cunctis audientibus emisit, obuelata iam facie, vultuque confusio, & dixit: Sufficit pater, impleuisti quod promiseras. Obstupuerunt autem qui praesentes aderant, & admirati sunt valde super tam mirabili facto eius. At ille sepulto a discipulo, continuo ad eremum rediit, summo studio ianiciam fugiens. Quodam autem tempore iterum de eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instituerat. Et cum quidam ex eis in extremis ageret, reuelatum est ei a Domino, quod moriturus esset. Hora autem erat iam ad vesperam. Festinabat ergo ut eum videre posset. Vicus autem ubi decumberebat pauper, longo adhuc aberat spacio. Et nolens nocte introire vicum, simul & saluatoris sermonem intra semetipsum medians, quo dicit: Ambulate dum lucem habetis in vobis: & qui ambulat in luce, non offendit: cum videret iam solem demergi, ait ad eum, in nomine Iesu Christi domini nostri sta paulisper in itinere tuo, & expecta me, donec ad vicum perueniam. At ille cum iam aliqua mergi cepisset ex parte restitit: nec prius occubuit, quam homo Dei perueniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis, qui ibi consistebant. Stantes autem, & intrantes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi vellent hoc, quod tot horas in occasum suum non descenderet sol. Videntes autem patrem Mutium de eremo venientem, querebant ab eo, quid hoc signum esset, quod ostenderet sol. At ille respondens eis: Non meministis vocem Domini, & saluatoris nostri, dicentem: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, maiora horum signa facietis? At illi cum intellexissent eam fide solem stetit, terrore magno perterriti sunt: plurimique eorum iunxerunt se eius discipulorum, & sequi eum ceperunt. Cum autem ingressus fuisset domum illius fratris, pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctum, oratione facta accedens ad lectum, osculatus est eum, & ait: Quid magis desiderii habes frater? Abire & esse cum Christo an permanere in carne? Tunc ille recuperato spiritu paululum resedit, & ait ad eum: Quid me reuocas pater? Melius est mihi redire, & esse cum Christo permanere autem in carne, mihi necessarium non est. Cui dixit: Dormi ergo in pace fili, & ora pro me. At ille continuo reclinans se in lectulo, obdormiuit. Hi autem qui aderant obstupuerunt, dicentes: Vere homo Dei est hic. Tunc ille induit adolescentem (ut sibi moris erat) satis decore, & totam noctem in psalmis hymnibus perugilem decens, hunc esse iuuenem tradidit sepulturae. B. Alium autem fratrem cum visitasset pater Mutius in lectulo decumbentem. Vbi vidit eum quietem mortis difficulter artipere, & grauius conscientiae suae metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es fili ad professionem? Accusatrix, ut video, ignauiae tuae tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obsecro te pater, intercede pro me apud Deum, ut mihi paruum spatium temporis largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nunc spatium poenitentiae requiris, ubi vitae spatium implesti? Quid faciebas in omni hoc vitae tuae tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimo? Ecce recentiora semper addebas. At ille cum permansisset orans, ait ad eum senex: Si vitra non addas malis tuis mala, otabimus pro te Deum. Bonus enim est & patiens, & indulget tibi parum aliquid temporis vitae, ut omnia debita tua persoluas. Et quum post haec orasset Deum, surgens de oratione, ait ad eum: Ecce tres annos tibi Dominus concessit in hac vita, tantum ut ex animo ad poenitentiam conuerteraris. Et apprehensa manu dextera eius, eleuauit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dilatione, secutus est eum ad eremum. Et postquam completi sunt tres anni, postea reuocauit eum ad illum locum, unde eum assumpserat, iam non quasi hominem, sed quasi angelum ex homine factum Deo confingens: ita ut omnes mirarentur de conuersatione eius. Cumque conuenissent ad eum fratres plurimi statuit eum in medio atque ex ipso sumens materiam, per totam noctem doctrinam de fructibus poenitentiae & conuersionis produxit ad fratres. Ipso vero sermone faciente, quasi dormire paululum

paululum frater ille cepit, & continuo in pace quieuit. Et facta oratione super eum, & omnibus quæ ad sepulturam pertinent rite completis, ad eremum propter anter abscedit. Frequenter autem & Nilum immanem hunc fluium pedibus transiuit, aqua usque ad genua habens. Alio tempore clausis ostijs, fratribusque in superioribus solarijs sedentibus, ingressus est ad eos. Et frequenter ad quemcumque locum voluit, quamuis longe positum, inter momentum temporis euectus est. Nam primo adhuc tempore conuersationis sue cum esset in eremo, & hebdomadam ieiunasset, aiunt occurrisse ei hominem in deserto, habentem panem & aquam, qui exhortatus est eum, ut perciperet cibum, qui de cælo illi fuerat destinatus. C. Alio quoque tempore demon assidens, auri thesauros plurimos, quos Pharaonis fuisse perhibebat, ostendit ei sub terra dimerfos. Cui respondisse fertur pater Mutius: Pecunia tua tecum sit in interitum. Hæc ergo & his similia plurima per eum fecit Deus. Sed & alij nihilo minus fuerunt ante nos multi patres, quibus dignus non fuit mundus, signa celestia & prodigia facientes. Quid ergo miramini, si nos parui homines parua faciamus, claudos & cæcos curantes, quod & medici faciunt. Et cum hæc nobis senex Coprea enarra- ret, vnus ex fratribus nostris, quasi incredulitate eorum quæ dicebantur, exdiare coe- pit, & præ terdicio dormire. Cumque somno fuisset oppressus, vidit per visum librum aurea litteris scriptum in manibus senis Copretis, ex quo narratio eius deduci videba- tur, & assistentem quandam clarissimi aspectus virum, canicie venerandum, cum con- minatione magna dicentem sibi: Cur non audis attente quæ recitantur, sed in credula dormitas? At ille conturbatus euigilat, & statim nobis secretius Latino sermone quæ vidit enarrauit. Inter hæc autem vidimus rusticum quandam accessisse ad ostium senis, habentem vas plenum arena, & expectantem donec senex sermonem suæ narrationis compleret. Nos ergo videntes eum, interrogauimus presbyterum, quid sibi velis rusticus ille stans, & arenam tenens in vase? Et respondit ad nos se- nior, dicens: Non quidem oportebat me, o filioli, vobis hoc proferre, ne videamur in Dei opere gloriari, & merces laboris nostri petere: tamen pro edificatione vestra & vtilitate qui de longo itinere venistis ad nos, nō parior etiam hoc abscondi a vobis. Sed enarcto opera Domini, quæ dignatus est implere per nos, Terra regionis huius, quæ in vicino nostro colitur, sterilis valde & infructuosa fuit: ita, ut si quando semina ex necessitate susceperit, duplicata vix redderet. Vermes enim quidam nascebantur in ipsis germinum culmis, & ascendente segetem succidebant. Erant autem agricolæ loci illius gentiles. Hos cum nos docuissimus Deum credere, & fidem Christi recipere, Christiani iam facti veniunt ad nos, rogantes ut oremus Deum pro segetibus eorum, Et cum dicere mus eis, nos quidem oraturos, sed fidem ipsorum requiri apud Deum, quæ hoc percipere mereatur: illi ex arena hac quæ calcatur a nobis sinus suos replentes, obtulerunt nobis, rogantes ut in nomine Domini benediceremus. Ego autem aiō ad eos: Secundum fidem vestram fiat vobis. Tunc illi auferentes arenam secum, mis- cuerunt seminibus quæ seminatiuri erant, & sparserunt per agros suos, & tantum fru- ctum collegerunt, quantum nulla visquam potuit Aegypti terra colligere. Ex eo ergo confectudo est eis, his per singulos annos venire ad nos, & eadem expetere a no- bis. D. Sed & illud non celabo vos, quod mihi Dominus ad gloriam nominis sui præstitit. Descenderam aliquando ad ciuitatem, & inueni ibi virum quendam do- ctorem Manichæorum, seducentem populos. Cum hoc habui confictum sermonem sed quia erat versutus nimis, & concludere eum verbis non poteram, veritus ne au- ditorum turba legerentur, si in verbis ille superior abscessisset, audientibus turbis di- xit: Accendite plurimum ignem in medio plateæ, & ambo intremus in flammam. Si quis nostrum non fuerit adustus, huius fidei vera credatur. Quod cum dixisset, val- de placuit populo: & continuo ignis accenditur plurimus. Tunc ergo apprehendens eum, corpi mecum pertrahere ad ignem: Non, inquit, ita, sed vnusquisque nostram singulariter in gradiat. Primus tamen tu debea intrare, qui hoc ipsum proposuisti. Ergo in nomine Christi consignari memini ipsum, medias flammās ingressus sum. Ignis vero huc illucque dispergi ac fugare a me penitus cepit. Steti in medio ignis di-

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARS I.

media fere hora, & in nomine Domini in nullo penitus laesus sum. Videntes autem populi, cum ingenti admiratione acclamauerunt, & benedixerunt Deo, dicentes Mirabilis Deus in sanctis suis. Ceperunt autem perurgere & Manichæum, vt introiret in ignem. At ille reluctari cepit, & subtrahere se. Tunc comprehendentes eum turbæ, iniecerunt eum in medio ignis: & statim circūdans eum flamma atq; adurens, semustum reddidit. Et illum quidam cum de decore ex vrbē populus eiecit, clamans & dicens: Vixit ardeat seductor ille. Me vero assumentes secum, & benedicentes Domino, ad ecclesiam perducunt. Alio quoq; tempore, dum transco iuxta templū quoddam, vidi ibi sacrificare gentiles, & aio ad eos: Cur vos cum sitis homines, immolatis mutis & insensibilibus simulachris? Nonne etiam vos multo magis sine sensu estis, quàm illi quibus immolatis? Ad hunc sermonem Dominus aperuit eis intellectum, & relinquentes errorem suum qui rugebant, secuti sunt me: & crediderunt saluatori Domino nostro. Fuit mihi aliquando hortulus monasterio vicinus, in quo propter aduenientes fratres holera colere videbamur. Quidā autē gentilis ingressus est nocte, & furatus est holera. Quæ cum pertulisset in domū suam, igni a pposuit vt coqueret. Cumq; tribus horis continuis, ingenti igne suggesto, neq; feruere, neque molliiri, aut calefieri aliquatenus potuisset, sed permansisset ad id vtriditate qua missa sunt, & neq; ipsa aqua quidē vel leuiter calefieri potuisset: in semetipsum regressus ille qui furatus est, erepta rursus de socio holera, reportat ad nos: & prostratus se ante pedes nostros, rogare cepit vt peccati veniam mereret, & fieret Christianus. Quod & impetrauit. Accidit autē eadem die hospites venire ad nos plurimos fratrum, quibus opportune holera ipsa parata sunt. Gratias ergo referentes Domino pro mirabilibus suis duplicem lætitiā gessimus, & pro salute hominis, & pro beneficij diuinis.

De S. Heleno, qui adhuc puer ignem illaeso detulit uestimento. E.

FVir & alius vir sanctus, Helenus nomine. Hic a pueritia in seruitio Domini, omni continentia & castissimis institutionibus enutritus, ad summa merita peruenerat. Deniq; cum adhuc puer esset in monasterio, si necessarius fuisset ignis, vt ē vicinū peteretur, vt dentes prunas uestimento deferret illi. Quod admirantes omnes qui aderant fratres, studium animi vitæq; eius ac meriti, imitari cupiebant. Huic quodā tempore cum solus esset in eremo, desiderium mellis exortum est. Et conuersus vidit in saxo sauum mellis inhaerentem. Sed intelligens inimici hanc esse fallaciā, continuo semetipsum increpans, ait: Discede à me deceptrix & illecebreosa concupiscentia. Scriptum est enim: Spiritu ambulare, & desideria carnis non perficietis. Et statim etiam derelinquens ipsum locum, discessit & abiit in desertum, atq; ibi tū pro carnis concupiscentia puniendā ieiunio semetipsum cepit affligere. Tertia autem septimana ieiunij sui, vidit in deserto iacere diuersa poma: & intelligens dolos inimici, ait: Non manducabo neq; contingam, ne fratrem meum, hoc est, animam meam, scandalizet. Scriptum est enī: quia non in cibo solo viuit homo, sed in omni verbo Dei. Cumque & sequenti septimana ieiunasset paululum, in somno ductus est: & ecce angelus Dñi assistit ei per visum, dicens: Surge iam, & quæ inueneris tibi apposta nihil dubites vescere. Exurgens autē vidit aquę fontē, lenibus repletum fluentis, cuiusq; ripas in circuitu herbis quibuscūq; teneris odoratisq; prætextas: & accedens decerpere cepit, & edere, similiter & ex fonte poculū sumere. Cōfirmabat autē se vniq; in oi vitæ suæ tæge dulcedinis aliqd & tantę suauitatis gustasse. Inuenit autē in ipso loco etiā speluncā quādam, intra quā aliqūdiu requieuit. Et cū reficēdi corpusculū tēpus & necessitas affluis, per Dei nihilominus gratiā nil deerat eorū quę posebat à Domino. Quodam vero tempore pergebat ad visitandum fratres incommodos, quibus etiam quæ necessaria erant ad refectionem eorū deferrebat. Et cum in itinere eorū quę portabat onere grauari, videt eminens oneros transire per desertū, & exclamauit, dicens: In nomine Dñi nostri Iesu Christi veniat huc vnus ex vobis, & suscipiat sarcinā meā. Et ecce vnus ex omnib; rege nota cum mansuetudine pergit ad eum. Tunc ille præ bene

DE S. HELENO. ALPHABETVM XL

se sponte, & omnis imposuit, & ipsa insedit, & cū omni velocitate ab illo ad cellulas fratrum, quo pergebat euectus est. E. Alio rursus tpe, dominico die venit ad quoddam monasteriū fratrum. Et cum vidisset eos non plenam agentes solennitatē diei, causam requirit. Cum autem dixissent ei pro eo qd presbyter nō adesset, qā trans flumen maneret: propter metū enim cocrodi transire nullus audebat. Tunc ille dixit ad eos: Si vultis, ego vadā & adducam eum ad vos. Et continuo ad ripam fluminis pergit. Vbi cum nomen Domini inuocasset, præsto erat belua: & quæ solebat adesse ad perniciem hominum, adfuit tunc ad vehiculum: & tergoq; suo suscipiens eum, cum omni metu subiecta, vsq; ad partem ripæ vterioris perduxit. Adijt continuo Helenus presbyterum, & exorare cepit vt veniret ad fratres. Erat autem indutus vilissimo & abiectissimo indumento: super quo miratus presbyter, quis vel vnde esset, vel quid sibi velit inquit. Vbi vero esse cognouit hominē Dei, sequi eum ad flumen coepit. Et cum causaretur non inueniri nauigium, quo transire posset, tunc abbas Helenus dixit ad eum: Nihil vereris pater, ego iam nūc parabo vehiculum. Et exclamās voce magna, adesse bestiam iubet. Quæ statim ad vocem eius adfuit, ac dorsum suum ad vehiculum placide præbuit. Prior ipse conscendit, & inuitat presbyterum, dicens: Ascende nihil formidans. At ille vīsa belua exterritus, retro cadere ac fugere coepit. Omnes autem qui aderant stupor ingens ac metus apprehendit: videntes hominem Dei cocodrilo euectum fluminis alueum transire. Qui vbi descendit, secum pariter in siccum educit etiam bestiam, dicens ad eam: Melior est tibi mors, q̃ tot scelerū, & tot homicidiorum inuolui reatu. At illa statim corruens exspirauit. Interea per eriduum in monasterio permanens sanctus Helenus, docebat fratres spiritali doctrina, ita vt etiam nonnullorum cogitationes cordis & secreta consilia proferret in medium, & alium quidem proderet spiritu fornicationis vrgeri, alium spiritu iracundie, alium vero cupiditate pecunie, nonnullos etiam instantie ac superbie spiritui illudis: alterius vero mansuetudinis, alterius iustitiæ, alterius aut patientiæ testimonium dabat. Et sic vtraq; ex parte, aliorum vicia, aliorū etiam virtutes exaggerās, ad oēs eos profectus mirabiliter excolebat. Agnoscetes vero singuli quicquid agi intra semet ipsos velle nunciauerat, corde compuncti emendabant. Profecturus aut ait ad eos: Præparate olera ad aduentū fratru. Et illis præparantibus continuo supercruerunt fratres: quibus honorifice susceptis, ipse consēdit ad eremum. Rogabat aut eum quidam ex fratribus, vt permitteret eum secum degere in eremo. Cumq; respondisset ei, graue esse negotium, & plurimi laboris, tentationibus obfistere demonū, eo contentius iuuenis persistebat, promittens se cuncta toleraturum, tñ vt præberet ei confortij sui copiam. Et cum permisisset, secutus eum ad eremū est. Quem ille in spelunca sibi vicina habitare iubet. Tunc demones aduolantes per noctem, primū sordis ac turpium cum cogitationibus exagitabant: post hæc vero etiam violenter irruere & necare eum aggrediuntur. Effugiens aut iuuenis, & peruolans ad cellulam S. Heleni, quibus malis vrgeretur exponit. Tunc senior consolatus est eum paucis, & de virtute fidei ac patientiæ cōmonens, statim reuocat ad speluncam, de qua effugerat, & tanq̃ fulcum quendā per arenam extra cellulam iuuenis digito suo ducens, præcepit in nomine Dñi, ne audiant demones statutū ingredi limitē. Et ita verbi eius virtute adolescens permansit de reliquo securus. G. Ferebatur de eo, qd ipse adolescens in eremo positus, celestes sepe percepisset cibos, & fratribus adse venientibus cum nihil habuisset qd apponeret, adiuuisse quendā adolescentē, panes ei & quæ necessaria erant deferentem: atq; cum ante speluncā eius deposuisset, vltra nusquam comparuisse: dixisse vero ad fratres, Benedicamus Dominū, qd præparauit nobis mensam in deserto. Hæc & alia plurima de sancti patrum vita & conuersationibus enarrauimus nobis pater Coepres, & cum omni affectu instruens, post ædificationis sermonem introducit nos in hortulum suū, ostendens nobis arbores palmarū aliorūq; pomorū, quas ipse plantauerat, & dicebat: Hæc me in eremo plantare iussit: omnis fides admonuit. Vt enim videretis tanta fide habere, vt arenā sub nostris vestigijs colligētes per agros suos spargerent, & terrā sterilem ad totius fecunditatis verterent vberitatem: pudor, inquam est, si nos inferiora inueniamur in fide, quorum fides per nos consignata est Deo.

R in Vita

*Vita S. Hor, qui in suscipiendis hospitibus alacer, angelica
prouisione triennio pasci meruit.* H.

Vidimus & alium apud Thebaidam mirabilem virum, nomine Hor. Hic multo-
rum erat monachorum pater, qui habitu ipso honoris videbatur angelici, no-
naginta iam agens ætatis annos: barba prolixa & claritatis canicie splendida, vultu
& aspectu ita lætus, vt plus aliquid haberet, quàm hominis natura pateretur. Hic pri-
mus in vltima eremo plurimis abstinentiæ laboribus exercitatus. Postremo in vici-
no vrbs monasterium instituit. In adiacentibus autem suæ habitacionis locis, diuersi
generis arborum sylvas ipse plantaria ponendo consuevit in quibus, vt nobis à plu-
ribus sanctis patribus affirmatum est, ante illius aduentum nullum omnino virgultum
fuit. Ob hoc autem plantauit hanc syluam, vt fratres quos ibi congregare cupiebat,
non haberent necessitatem ligni gratia longius euagandi: habens curam & in his que
ministerio corporis necessaria sunt, sed præcipue salutis eorum ac fidei. Ipse tamen cum
esset in eremo herbis pascabatur ac radicibus quibusdam, & hæc ei dulcia videbantur.
Aquam vero si quando inuenisset, bibebat: orationibus & hymnis occupans omne
diei tempus ac noctis. Vt autem ad maturam peruenit ætatem, apparuit ei angelus
Dei in eremo per visum, dicens: Eris in gentem magnam, & multus tibi populus cre-
detur, & erunt per te saluanda multa milia hominum. Quantosque autem in hac
positus conuerteris ad salutem, super tantos principatum accipies in futurum. Et ni-
hil verearis: nunquam enim aliquid deerit tibi eorum, quæ ad corporis vsum per-
tinent, quoties hæc poposceris à Deo. Hæc cum audisset, ad viciniora loca perrexit: &
primo solus sub paruo tugurio, quod sibi ipse construxerat habitare cepit: ceteris
compositis velsens solis: interdum etiam post continuata ieiunia, literas primo igno-
rauit. Cum autem de eremo ad hæc, quæ supra diximus, viciniore habitacula accessis-
set, data ei diuinitus gratia est. Et cum à fratribus oblatus ei codex fuisset, quasi olim
iam sciens literas legere cepit. Collata est ei & aduersus demones virtus, ita vt multi
ex his quos vrgebant demones, etiam inuiti ad eum raperentur: protestantes summo
clamore de meritis eius. Sed & alias quamplurimas sanitates operabatur. I. Con-
gregabantur interim ad eum plurimæ multitudines monachorum: inter quos etiam
cum nos aduenissemus, visis nobis lætissimus redditur. Cumque salutantes nos ora-
set, more sibi solito pedes hospium proprijs manibus lauit: & docere nos ex scriptu-
ris quæ ad ædificationem vitæ ac fidei pertinent, cepit. Erat enim ei docendi gratia
à Deo collata. Cum itaque nobis plurima scripturarum capitula sapienter differuisset,
rursus ad orationem conuertebatur. Consuetudo autem erat ei, non prius corporalem
cibum sumere, quàm spiritalem Christi communionem acciperet. Quo percepto, post
gratiarum actionem adhortari nos etiam ad reficiendum cepit. Ipse tamen sedens no-
biscum, nunquam cessabat aliquid de studijs spiritualibus commonere. Narrabat
ergo nobis tale aliquid: Scio, inquit, hominem quendam in eremo, per tres continuos
annos nullum sumpsisse terrenum cibum. Angelus enim Dei tertia quaque die escam
ei deferrebat cœlestem: & hic ei cibum erat, hic potus. Et iterum: Scio huiusmodi ho-
minem, quia venerunt ad eum demones in specie cœlestis militiæ & habitu angelorū, cur-
sus igneos agentes plurimo apparatu, tanquam magnū aliquem regem deducētes: isque
qui à cæteris vt rex haberi videbatur, dicebat ad eum qui hæc viderat: Implesti o-
minia, o homo, superest vt adores me, & transferam te sicut Helam. Sed monachus
hæc audiens dicebat in corde suo: Quid est hoc quod dicitur? Ego quotidie saluator
rem, quæ est rex meus, adoro: hic si ille esset, quomodo hoc à me posceret quod inde sinen-
ter me facere sciret? Et post hæc respondit ad ipsum: Ego habeo meum regē, quem
quotidie sine intermissione adoro: tu autem fallax, non es rex meus. Et continuo
inimicus ad hæc verba nusquam comparuit. Verum hæc ille quasi de alio nobis nar-
rans, sua gesta sub alterius persona memorabat. Patres tamen, qui aderant, ipsi nobis
confirmabant, quod ipse esset qui hæc vidisset & audiisset. Erat enim hic ma-
gnificus pater, qui inter cætera bona etiam hoc præstabat aduenientibus fratribus
& cum

DE SANCT. APPOLLONIO, ALPHABET. XL

& cum ipso habitare volentibus faciebat convocare fratres quiscum erant, & in vna die aduenienti fratri cellulam edificabat. Et erat in hoc opere magna alacritas fratrum, vnoquoque eorum festinante lateres conuolare, aut lutum porrigere, aut aqua infundere, aut ligna ferre. Vbi vero perfecta fuisset ipse eam omnibus utensilibus vel neceffarijs instruitam fratri tradebat. Hic aliquando cum falsus quidam frater ad se venisset, & vt videtur nudus vestimenta sua occultasset, arguit eum coram omnibus, & in medium quae occultauerat protulit, quo facto ita perumuerunt omnes, vt de reliquo nemo auderet coram ipso fallere. Tanta erat in eo virtus animi & tanta diuinę gratię magnitudo, quam abstinentię labore, & fidei puritate quę fuerat. Multitudines autem fratrum cum ipso posite tanta gratia erant replete, vt eum ad ecclesiam conuenirent, chori angelorum vestibus ac mētibus resplendentibus ad imitationem victutum celestium hymnis & laudibus Dei perwigiles viderentur.

De S. Theone qui triginta annis silentij habuit continentiam, & multis uirtutibus claruit:

K.

Vidimus & alium non longe ab vrbe, ad eam partem quę mittit ad e remum nomine Theonem virum sanctum, intra cellulam suam clausum solitariū, qui perhibebatur triginta annis silentij habuisse continentiam, quique tam multas virtutes faciebat vt propheta apud illos haberetur. Conueniebat namque ad eum per singulos dies infirmorum plurima multitudo, ad quos ille per fenestram manum proferens, & vniuscuiusque capiti superimponens, ac benedicens eos, sanos ab omni ægritudine remittebat. Hic etiam ipso visu tam honorabilis fuit, tantumque reuerentię gerebat in vultu, vt inter homines angelus videretur, ita letus oculis & plenus totius gratię apparebat. Huic cum ante paruum tempus vt competerimus, nocte latrones superuenissent, aurum se apud eum inuenturos sperantes, oratione solita ita eos vinxit, vt foribus eius affixi mouere se omnino non possent. Mane vero, cum ad eum turbę solito conuenissent, & viderent ad ianuas eius latrones, volebant eos igni tradere. At ille rerum necessitate compulsus, vnum eis solummodo locutus est verbum: Sinite, inquit, istos abire illos, alioquin gratia a me respicit sanitatem. Populi vero vt audiret hæc, contradicere non audentes, dimiserunt eos: Latrones vero vidētes quod secum gestum est, abiecta scelerum voluntate, præteritorum malorum poenitentiam agentes, ad monasteria vicina confugiunt, atque ibidem emendationis vię formam modumque suscipiunt. Erat autem supradictus vir eruditus, non solum Aegyptiorum & grecorum lingua, sed etiam latinorum, vt & ab ipso & ab ipsis qui ei aderant didicimus. Sed & ipse te leuare cupiens, & consolari peregrinationis nostrę laborem in tribella scribens ad nos, gratiam doctrinę suę sermonis ostendit. Erat autem cibus eius absque ignis opere. Dicebat autem quod & noctibus ad e remum progrediens, comitatu videretur plurimo cremi bestiarum. Ipse vero hauriens aquam de puteo suo, & præbens eis poculum, obsequio ferarum remunerabat laborem. Huius autem rei manifestum dabatur indicium, quod vestigia bubalorum, caprearumque & onagrorum, circa cellulam plurima deprehendebantur.

De S. Dyoscore presbytero, & qua diligentia examinare se debeat qui sacramenta altaris digne optat percipere.

L.

Vidimus & alium venerabilem patrem apud thebaidam Dyoscorem nomine presbyterum, habentem in monasterio super centum fere monachos. Quem eo tempore quo acceditur ad sacramenta, summam curam summamque perspeximus adhibere diligentiam, ne quis eorum qui accedit in aliquo deferat conscientiam maculam, intem vt etiam de his eos commoneat, quę accidere per somnia hoibus solent, vel per phantasias mulieribus apparentibus, vel etiam per naturalis humoris abundantiam.

R. in Dicebat

VITAE SANCTORVM PATRV. LIBRI I. PARSL.

Dicebat ergo siquidem absq; mulierum phantasijs, tale aliquid eueniat non esse peccatum. congenitus enim humor in corpore vbi propria repleuerit receptacula, suis necesse est vt meatibus egeratur, & ideo non trahitur ad peccatum. Vbi vero vñs mulierum & blandimenta carnis occurrunt, in hoc iam desiderijs animę et ga huiusmodi cogitationes atq; illecebras occupatę dari confirmabat indicia. Debere ergo monachos, aiebat, omni genere à cogitationibus suis repellere huiusmodi simulachra, nec indulgere omnino in hac delabi sensus suos. alioquin nihil differri ab alijs quiscundum carnem viuunt: quinimo si fieri potest, etiam in eo satis agere debere, vt per multam continentiam ipsam superent abundantiam naturalem, fluxusq; eius labem, orationis ac ieiunij continuatione restringant: Deniq; aiebat, & hi qui in delicijs viuunt si forte corporis sui egritudo deponat, ab omnibus quę noxia esse indicauerit medicus abstinebunt: cur non multo magis hoc monachus faciat, si animę & spiritus sanitas expetenda est?

De S. Eulogio presbytero, qui communicantium merita per spiritum deprehendit.

Vidimus & alium sanctum patrem Eulogium nomine, qui in offerendis sacramentis tantum gratię acceperat à domino, vt vnusquisq; accedentium ad altare Dei merita culpasq; cognosceret. Deniq; ex monachis quosdam volentes accedere ad cõmunionem, retinebat dicens: Quomodo ausi estis accedere ad sacramenta diuina, cum mens vestra & propositum sit in malor? Deniq; aiebat: Tu hac nocte habuisti cogitationes fornicandi, tu vero dixisti in corde tuo, nihil interest siue iustus ad sacramenta siue peccator accedat, Et alius dubitationem habuit dicens: Quid enim me sanctificare potest cõmuniõ? Hos ergo singulos remouebat à cõmunionis sacramenti, & dicebat eis: Secedite paululum, & agite poenitentiam, vt purificati per satisfactionem & lachrymas, digni habeamini cõmunionis Christi.

De Sancto Helia sene.

Vidimus senem venerabilem Hellam in sinibus ciuitatis Anthiniao, & metropolis thebaidis ex. annorum super quem requiescit spiritus Helij dicitur, q. lxx. annos in solitudine cuius horror exponi non potest, transiegit, illic se dit totaestate humanę habitationis, nesciens loca semita angusta & serpea ad eum ducens, vix reperiibilis locus spelunę terribilis intrauentibusq; horribilis, & licet ætate quassatus, indices signa faciens, multos in commodis contritos, resoluabat. quando in eremum secessisset, cunctos latuit. cibis ei panis exiguis & pauce obiectis vicium & tatis in ieiunante septimanas sepe ieiunans.

De Sancto Pityrione.

M.

Interea vidimus montem fluuio imminentem, terribilem aspectu, in quo spelunę difficiles accessus in his monachi erant, quorum pater Pityrion ex discipulis beati Anthonij, post cuius obitum cum sancto mansit Ammone, de hinc in hoc constituit monte, in quo virtutum & sanitatum gratia & potestas in demones tanta, vt duorum merito summorum virorum solus hæreditatem cõsecutus duplicem videre tur, hic multis nos monitis, & precipue de discretione spirituum docebat, dicens: demones quosdam cunctis vicij obsequi, & cum affectu animę passibiliter & viciole vident quosdam cõmoueri ad omne malum eos conuertunt. Volens ergo demonibus dominari, vicij & passionibus dominetur. Quodcunq; enim virgo proprie passionis abieceris, huius vicij demonem poteris etiam de obsessis corporibus e fugare. Et ideo conandum est paulatim superare propria vicia, vt possimus etiam demones superare, qui huiusmodi vicij obsequuntur. Hic secundo reficiebat in septimana,

pulcillas

pulcriculas accipiens ex farina, nec poterat iam accipere aliam escam, neq; ætate, neq; consuetudine permittente.

*De humanitate monachorum ciuitatis Oxirinci, quorum
numerus (ut Episcopo referebatur) erat, decem
miliū, uirginum uiginti miliū.*

N.

Enimus autem & ad ciuitatem quandam thebaydis, Oxirinchū, in qua tanta religionis deprehendimus bona, ut ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namq; eam monachis, intrinsecus uidimus & extrinsecus omni parte circumdatam. Edes publicæ si quæ in ea fuerant, & templa superstitionis antiquæ, habitationes nunc erant monachorum, & per totam ciuitatem multo plura monasteria quàm domus uidebantur. Sunt autem in ipsa vrbe, quia est ampla valde & populosa, duodecim ecclesiæ in quibus publicus agitur populi conuentus, exceptis monasteriis, in quibus per singula orationum domus sunt. Sed nec portæ ipse, nec turres ciuitatis, aut ullus omnino angulus eius monachorum habitationibus vacat, quicq; per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos & laudes Deo referentes, totam urbem quasi vnā ecclesiam Dei faciunt. Nullus enim ibi inuenitur, aut hæreticus, aut paganus, sed omnes ciues Christiani, omnes Catholici sunt: ut nihil omnino differat, si Episcopus in platea orationem aut in ecclesia indicat. Ipsi quoq; magistratus & principales ciuitatis, & reliqui ciues studiose per singulas portas statuunt qui obseruent ut sicubi apparuerit peregrinus aut pauper, certatim ad eum qui pœcupauerit adductus, quæ sunt necessaria conseruat. De his autem quæ erga nos ab ipsis populis gesta sunt, uidentibus transire nos per ciuitatē suā, & uelut angelis occurrentibus, atq; honorem deferentibus: quomodo enarrare, aut de ipsis monachis & uirginibus, quorū innumere multitudines, ut supra diximus in illa vrbe habent. Requirentes enim nos à S. Episcopo loci illius, uiginti milia uirginum, & decem milia monachorū inibi haberi cōperimus. Quorum oīm affectum erga nos & honorē quem exhibebant nobis exponere, nec sermo sufficit, nec uerecundia permittit, quō pallia nostra scinderentur, uoq; nos sibi rapiente & ad se abducere cupiente. Vidimus quoq; ibi plurimos sanctorum patrum, diuersas Dei gratias habentes, alios in uerbo Dei, alios in abstinentia, alios in signis & uirtutibus ministrantes.

De S. Serapione presbytero, & patre decem miliū monachorum.

Vidimus & alium quandam presbyterum in regione Asmoite, nomine Serapionem, multorum monasteriorū patrem, sub cuius cura plura & dispersa monasteria quasi decem miliū habebantur monachorum, qui omnes ex laboribus propriis quos præcipue messis tempore mercedem manuum conquirebant, partem plurimā ad supradictum patrem conferentes, in usus pauperum destinabant. Hoc autem moris erat, non solum ipsis, sed & omnibus pene Aegyptiis monachis, ut messis tempore se locent ad merendum operam suam, atq; ex eadem mercede octogenos uulquisque modios frumenti plus minusue conquirat, & horum partem plurimā pauperum usus offerant, unde non solum regionis ipsius indigentes alantur, sed & Alexandriani naues frumento onustę diriguntur, uel in carcerem conclusis, uel reliquis peregrinis atq; egentibus prærogandę. Neq; enim intra Aegyptum sufficiunt pauperes qui possint misericordiæ eorum, fructus & largitatis asumere. Vidimus autem & in regionibus niemphæos & Babylonis innumeras multitudines monachorū, apud quos diuersas uirtutum gratias & morum ornamenta conspeximus. Ibi autem esse loca illa in quibus Ioseph fertur recondidisse frumenta, quos & thesauros Ioseph uocant, alij uero Pyramides quas dicunt ipsas esse in quibus frumenta tunc congregata sunt.

Vita

TRadebani seniores fuisse quendam persecutionis tempore, nomine Apollonium. Qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studium, singulos quosq; circuire fratres, & cohortari eos ad martyriū. Cumq; fuisset etiam ipse eprehenfus, & in carcerem trusus, gentiliū plurimi tanq; insultantes veniebant ad eū, & verbis blasphemis & impijs confutabant. Inter quos fuit quidā Philemon nic, choreaula famosissimus & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurijs, impijs & scelestum & seductorē vocans, multorumq; mortaliū deceptorem, dignumq; esse in omnibus odio haberi. Cum hæc & multa alia aduersus eū grauiora loqueret. Respondit ei Apollonius: Miserere tibi dominus fili mi, & nihil tibi horum quæ locutus es reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon corde compunctus est, vimq; verborum eius supra humanum morem in sua mente persequitur, instantum, vt se christianum repetere faceretur. Et inde statim peruolat ad tribunal iudicis, atque in conspectu totius populi proclamans iniuste, inquit, agis o iudex iniquitatis, viros religiosos & Deo inamabiles puniens: nil enim mali Christiani vel faciant vel docent. At ille hæc audiens primo quidem putabat vt pote loci illius hominem loci aliquid proponere. Sed cum vidisset hæc eum serio prosequentem, & cum omni constantia asserentem, dixit ad eum: Infamis o Philemon & mente captus es subito. At ille dixit Ego non infamio, sed tu iniustissimus atq; infamissimus iudex es, qui tot iustos iniuste perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cepit eum primo plurimis blandimentis reuocare velle in id quod cum nouerat. Sed vbi immobitem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito vero qd ex verbis Apollonij hæc facta fuerit permutatio, correptum etiam Apollonium grauioribus subdit tormentis, & deceptoris in eum crimen exaggerat. Apollonius vero dixit ad eum: Vitam & tu iudex & omnes qui assistunt & audiunt me, hunc meum quem dicis errorem, deceptionemq; sequimini. At ille vt hæc audiuit, & ipsum & Philemonē ignibusardi in conspectu populi iussit. Illi vero postq; ingressi sunt flammam, beatus Apollonius cunctis audientibus, clamabat ad dominum dicens: Ne tradas domine bestijs animas consentientes tibi, sed ostēde nobis euidenter salutare tuum. Igitur vbi hæc in auditu populi, & iudicis ad dominum locutus est Apollonius, repente nubes repleta rore, circūdat viros, & flammæ accensæ ignis extinxit. Super quo stupefacti & iudex & populus, vna omnes clamare ceperunt: Magnus & vnus Deus Christianorum solus. Sed hæc cum fuissent præfecto Alexandrie nunciata, semetipso truculentior redditur, & electis quibusdam de officio suo crudelissimis, & sequestratis, non tam hominibus q̃ bestijs, mittit & iubet quo & ipsum iudicē, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos per quos virtus Dei apparuerat, victos Alexandriam perducerent. Igitur cum adducerentur pariter omnes victi, affuit gratia Dei in verbo, & cepit Apollonius eos qui se victos ducebant fidem Dei docere. Quicq; cum domini misericordia credissent, & fidem Dei tota cordis firmitate receperissent, semetipso cum his quos exhibere venerat victos iudicio offerunt, & Christianos se esse pariter profitentur. Quos cum præfectus in fide domini pertinaces & immobiles peruidisset, vniuersos iubet pariter in profundum maris demergi: ignorans impius quid ageret, hoc enim sanctis non mors, sed baptisumus fuit. Sed horum corpora, Dei sine dubio providentia, integra illibataq; maris vnda reportauit ad litus, quæ ab his qui obsequij causa simul venerant suscepta ac reuocata, sub vno sepulchri domicilio collocata sunt, à quibus vsq; ad præsens tempus virtutes multæ & signa miranda omnibus consummantur. Sed & vota omnium atq; orationes suscipiuntur ab eis, & cum fructu petitiones implentur, quo etiam & nos dignatus est dominus adducere & vota nostra orationesq; complere.

VENIMUS autem & ad Nitrie famosissimum in omnibus Aegypti monasteriis locum, qui quadraginta fere milibus abest ab Alexandria, ex nomine vici adiacentis, in quo Nitrum colligitur Nitrie vocabulum trahens prospiciente hoc credo iani tunc diuina providentia, quod in illis locis peccata hominum tanquam Nitro sordes ablueri deessent & abolenda. In hoc igitur loco quingenta fere aut non multo minus, cernuntur sibi vicina, & sub vno posita tabernacula, in quibus aliqui plures simul, aliqui pauci, nonnulli etiam singulares habitant, & mansionibus quidem diuisi, animo autem ac fide & charitate valde coniuncti & inseparabiles manent. Huic etiam cum appropinquamus loco, ubi peregrinos fratres aduenire senescunt, continuo velut examen apum singuli quique ex suis cellulis prouunt, atque obuiam nobis lecto cursu & festina alacritate contendunt, portantes secum quod plurimum ipsorum vices aquae & panes, secundum quod propheta corripiens quosdam dicit: ga non exiitis filii Israel obuiam cum pane & aqua. Tunc deinde susceptos nos adducunt, primo cum psalmis ad ecclesiam, pedes lauant, ac singuli quoque linteis quibus vtebantur, abstergunt, quasi viam laboris leuantes, re autem vera vitae humanae erumnas mysticis traditionibus abluentes. Quid ergo nunc de humanitate eorum, quid de officio, huius de charitate loquar? cum omnes gestirent nos ad locum qui, ut introducere cellulas, & non ea solū quae hospitalitati de bene expleant, sed insuper de humanitate qua ipsi pollebant docere, aut de mansuetudine, atque alia huiusmodi bonis, quae apud illos velut ad hoc ipsum de seculo sequestratos, diuersa quidem graua, vna est eademque doctrina discunt. Nusquam sic vidimus floccere charitatem, nusquam sic vidimus opus feruere misericordiae, & studium hospitalitatis impleri. Scripturarū vero diuinā meditationes & intellectus atque scientiae diuinae, nusquam tam euidentis exercitium, ut linguas pete totam oratores credas in diuina esse sapientia.

*Do loco quae Cellia dicitur, propter multitudinem dispersarum
in eo loco cellarum.*

POST hunc vero alius est locus in deserto interiore decem sepe ab hoc milibus distans. Quem locum pro multitudinis dispersum in eremo cellarum cellia nominarunt. Ad hunc locum hi qui prius fuerunt imbui, & se ceteriore iam depositis rudimentis ducere volunt vitam, secedunt. Eremita cum vasta, ac cellulae tanto inter se spacio distantes, ut neque in conspectu sibi inuicem, neque in vocis auditu sint posita. Singuli per cellulas commorantur. Silentium & quies magna est inter eos, die tamen sabbati & dominica in vnum ad ecclesiam conueniunt, & ibi semetipsos inuicem tanquam ecclesiae redditores vident. Si quis forte in conuentu illo defuerit, intelligant statim eum corporis aliqua necessitate detentum, & ad visitandum, non omnes quidem simul, diuersis tamen temporibus abeunt, portantes secum unusquisque si quid apud se est, quod egro possit gratū videri. Aliam vero ob causam nullus audet proximi sui obturbare silentium, nisi quis forte posset in verbo instruere, & velut athletas in agone positos, sermonis consolatione perurgere. Multisפורי à tribus & quatuor miliaribus à ecclesia coeunt. Ex cum longo à semetipsis spacio habitationis eorum cellulae dirimantur, charitas in eis tanta est, & tanto inter semetipsos & erga omnes fratres constringuntur affectu, ut in ammiratione & exemplo sint omnibus. Vnde & si quis forte voluerit habitare cum eis, ubi intellexerint, unusquisque cellulam suam offert.

De Sancto Ammonio, & tribus eius germanis.

R.

VIDIMUS quendam apud eos venerabilem patrem Ammonium nomine, virum in quem Deus omnem spiritualium gratiarum plenitudinem consulerat. Charitatis in eo gratiam cum videres, nihil tale vquam videris te diceres. Sed si humilitatem considera-

considerares, longe eum in hoc dono potentiorē ceteris estimares. Et rursus si patientiam, si mansuetudinem, si benignitatem, in singulis cum virtutibus ita præcellere iudicares, vt quid cui præferri debeat ignorares. Donum vero sapientiæ & scientiæ intantum ei conuulerat dominus, vt nullum fere ex omnibus patribus ita penetrasse aulas totius scientiæ crederes, sed nec ita aliquem receptum esse intra cubiculum sapientiæ Dei omnes qui eum viderant ferebantur. Huic erant duo fratres Eusebius & Euthimius. Nam Dyoscorus qui maior natus in eis fuerat, ad episcopatum officium raptus est. Hic ergo fratres erant & non solum carne, sed etiam vita atq; instructione & tota animi virtute germani. Qui omnes simul eos qui in illis locis habitabant fratres tanq̃ si nutrix foueat filios suos, ita vnumquemque instruētes consolabantur & docentes ad summam perfectionem nitebantur ducere. Vidimus ergo supradictum hominem Dei Ammonium habentem monasterium muro circumdantē, quod in illis locis ex lateribus crudis fieri facile solet, amplum & omnibus necessariis instructum, in quo etiam puteum ipse foderat. Venit autem quidam frater saluati apud eos volens, adiūq; eundem Ammonium, interrogans si cibi esset cellula vacans in qua habitare posset. Tunc ille: Ego, inquit, requiram, sed donec inueniam, hic esto in monasterio, ego enim iam nunc egredior vt requiram. Et relinquens ei omnia pariter cum monasterio, ipse procul ab eo loco parauissimam cellulam repperit, atq; in ea se constituit, fraterq; qui nuper aduenerat cum omnibus quæ in eo fuerant celsit monasterio. Sed etsi plures fuissent, qui forte venirent ad eos, & aluati cuperent in prædictis viri fratribus congregatis omnibus, cum alacritate iuuantibus sub vna die monasterium construere, & cum singulis quibusq; expleuisset monasterium, inuitabantur hi qui ibi mansuri erant, ad ecclesiam quasi refectionis gratia. Quibus inibi occupatis vnusquisq; fratrum de cellulis suis proferentes quæ necessaria erant singulorum nouas cellulas instruebant, ita vt ex cōsolatione charitatis, nihil omnino vel vtrum filium vel quæ ad vñum requiruntur deessent, & manifeste fieret vnus cuiusque oblatio. Regressi ergo ad vesperam hi quibus cellule fuerant præparatæ, inueniebant omnia posita quæ ad vñum erant necessaria, & ita instructa habitacula, vt nil prorsus deesse perciperent.

*De uirtutibus S. Didimi, qui scorpiones & alias bestias
tāquam terræ quosdam uermiculos
conculcabat.*

S.

Vidimus inter eos quendam ex senioribus, virum bonum nomine Didimum in quo multa erat gratia domini, quam in eo etiam uultus ipse indicabat: hic scorpiones & cornutas bestias, quas cerastes vocant & angues, qui in illis locis post serorem solis acerrimi habentur, tanq̃ terræ quosdam uermiculos conculcabat, & ita extinguebat vt nihil ab his omnino mali pateretur.

De sancto patre Cronio, sancti Anthonij discipulo.

Vidimus apud eum & alium summę antiquitatis patrem Cronium nomine, in senectute bona & perfecta ætate durantem. Centum namq; & decem ætatis sue annos agebat. Hic ex discipulis adhuc beati Anthonij supererat cuius inter ceteras animi uirtutes humilitatis gratiam uidimus immensam.

*De sancto Origine uiro summæ prudentiæ, Sancti
Anthonij discipulo.*

ERat autem & alius adhuc ex discipulis Anthonij, Origines nomine, vir per omnia magnificus & summę prudentiæ. Cuius narratio & sermo de uirtutibus opti-

DE S. EVAGRIO, ALPHABETVM XL.

magistri hominis Dei, edificabat audientes omnes, & inflammabat vehementer, ita vt oculis cerni quæ ab eo narrabantur putares.

De S. Euagrio, uirtutibus eius, abstinentijs & doctrina.

Vidimus ibi & sapientissimum virum, ac per omnia mirabilem Euagrium. Cui inter ceteras animi uirtutes tanta concessa est gratia discernendorum spirituum, & purgandorum, sicut Apostolus dicit, vt nullus alius putaretur ex patribus ad tantam sublimitatem & spiritualium rerum scientiam peruénisse. Cui quamuis rebus ipsis & experimentis, & quod est super omnia, per gratiam Dei magna collata fuerit intelligentia, accessit & hoc vt multo tempore instructus fuit à beato Machario, quem famosissimum in Dei gratia signisq; & uirtutibus insignem fuisse omnibus notum est. Hic ergo Euagrius incredibilis erat abstinentiæ. Super omnia tamen monebat fratres, si qui forte studium gererent, vel humiliandi corporis, vel phantasias ab eo demonum repellendi, ne in bibenda aqua largiori mensura uterentur. Dicebat enim, quia si aqua multa corpus infundatur, maiores phantasias generat, & largior receptacula demonibus præstat. Sed & multa alia de abstinentia summa cum deliberatione dicebat. Ipse autem non solum aqua parcissime utebatur, sed & pane penitus abstinebat. Illi uero qui in illis locis morabantur fratres, pane solo & sale contenti erant. Et in illa omni multitudine vix inuenires aliquem qui oleo saltem uteretur: plures autem in eis nec iacentes somnum, sed stantes, & vt ita dicam in meditatione diuinorum verborum positi, capiebant.

*De beato Ammone, discipulo beati Antonij qui adhuc
secularis nuptam sibi Christo uirginem conseruauit.* T.

Initium sane habitationis monasteriorum quæ sunt in Nitria, summum tradebant quendam Ammonem. Cuius animam cum exisset à corpore uidit ferri ad celum sanctus Antonius, sicut refert scriptura illa quæ vitam describit Antonij. Hic ergo Ammon locupletibus & generosis parentibus ortus est, à quibus inulatus ad nuptias cogitur. Et cum parentum effugere non posset violentiam, accepta uirgine cum intra nuptiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculi secreta silentia, alloqui puellam de pudicitia & de conseruanda uirginitate cepit & hortari, dicens: quia corruptio sine dubio inuenit corruptionem, & incorruptio incorruptelam sperat, multo melius est si uterq; nostrum in uirginitate perduret, q̃ ut alter corruptatur ex altero. Acquiscit uirgo, silentior egitur incorruptionis thesaurus. Cumq; plurimo tempore solius Dei contenti testimonio, Deo magis essent q̃ carne sanguineq; coniuncti, post obitum parentum, ille quidem ad hunc vicini deserti secessit locum: uirgo uero intra domum residens, breui tempore & ipsa multitudini uirginum, & ille præfuit multitudini monachorum. Cumq; secretus resideret in eremo adolescens quidam, qui motu canis rabidi actus in rabiem versus erat, multis uinctus cathenis ad eum deducitur, prosequentibus cum parentibus & rogantibus pro eo. At ille: Quid mihi molesti estis homines? Supra merita mea est quod petitis. Sed tamen hoc uobis indicare possum, q̃ in manibus uestris est sanitas eius. Reddite uiduæ bouem quem su rati estis, & sanus uobis reddetur filius uester. At illi extimuerunt quidem valde, q̃ ea quæ in secreto gesta sunt non latuerunt hominem Deignis fuisse tamen q̃ hanc eis viam salutis ostendit. Et sine mora vt reddiderunt discrepta, orante homine Dei, etiam iuuuæ sanitas redditur.

Alio quoque tempore cum uenissent ad eum quidam, probare uolens animos ipsorum, dicit dolium sibi esse necessarium, ubi aquam pro aduenientibus congregaret. Et cum polliciti fuissent perlagrosos, vnus ex ipsis graue sibi duxit, dicens posse periclitari camelum suum, si ei tam graue onus imponeret. Et ait ad alterum: Tu si vis defer, aut si potes, ego camelo meo parco, ne moriatur. Tum alter, mihi, inquit, ut ipse nosti camelus non est, sed asinus.

S Nuncquid

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBRI I. PARS I.

Nunquid potest quod camelus portare non valet, asinus portare? At ille fac tu, inquit, vt vis tu videris. ego enim non interiram camelum meum. Tunc ille Ego, inquit, imponam asino pondus quod tu camelo tuo onerosum dicis, & merita hominis Dei facient quod impossibile est, esse possibile. Et ita impositum dolium asino, peruexit vsq; ad monasterium hominis Dei, ita vt nec sentiret asinus, si aliquid e neris portaret. Quem vbi vidit Ammon, bene fecisti, inquit, in asino deferens dolium, collegem enim tui mortuus est camelus. Et regressus inuenit ita gestum vt præ dixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum dominus signa ostendit. Nam & fluvium Nilum cum transire vellet, & exuere se erubescer et, subito in alteram ripam transiens est. Beatus autem Antonius in summa admiratione vitæ eius institutionem atq; animi virtutes habuisse memoratur.

De S. patre Beno angelicæ perfectionis viro, ex cuius ore neq; iuramentum neq; mendacium processit unq.

V.

Vidimus & alium senem mansuetudine omnes homines præcellentem, Benom nomine: de quo asserunt fratres qui cum ipso erant, q; neq; iuramentum neque mendacium ex ore eius processerit, neq; vllus hominum iratum viderit eum aliquando, aut sermonem superfluum otiosumq; proferentem, sed erat vita eius in summo silentio, moreq; tranquilli, & per omnia angelici ordinis, vir humilitatis quoq; imense, & in omnibus pro nihilo semetipsum ducebat. Deniq; multum nobis rogantibus vt aliquem sermonem ab eo edificationis audiremus, vix impetrare potuimus, vt pauca nobis de mansuetudine loqueretur. Hic aliquando cum bestia quæ Yppotamus appellatur, regionem sibi proximam vastaret, rogatus ab agricolis venit ad locum. Et cum immanem beluam peruidisset, ait ad eam: Præcipio tibi in nomine Iesu Christi ne ultra vastes hanc terram. Tunc illa quasi angelo persequente effugata nusq; omnino comparuit. Simili modo etiam Cocodrillum ab eo alio tempore fugatum perhibent.

De beato Isidoro, & eius monasterio quod mille monachis præbebat habitacula.

Vidimus & apud Thebaidam etiam Isidori nominatissimum monasterium, amplissimis spatijs circûscriptum, muroq; circumdatum, mille in quo habitantibus viris, larga præbebantur habitacula, intrinsecus putei plures, orti irrigui, omnium quoque pomorum arborumq; paradisi, & quæcunq; necessaria vobis erant sufficienter, imo abundanter prouisa, ob hoc vt nulli monachorum intrinsecus habitantium, necessitas vlla fieret exeundi foras ad aliquid requirendum. Senior quidam vir gravis & de primis electus, ad ianuam sedens, hoc habebat officium, vt aduentantes ea lege susceperet quo ingressi ultra non exeant. Si ergo semel ingredi placuerit, stat immobilis lex. Sed quod est ammirabilis, ingressum non iam legis necessitas, sed vitæ beatitudo retinet & perfectio. Hic ergo senior, in ianua vbi ipse commanet adherentem si habet hospitalem cellulam, in qua aduentantes hospitio recipiat, & omni humanitate refoueat. Vt ergo & nos ab eo suscepti sumus, introitû quidem nobis copia nulla fuit: ab ipso tamen didicimus, quæ institutionis beatitudo pereretur intrinsecus. Duos aiebat esse solos seniores viros, quibus permissa est ingrediendi egrediendiq; libertas, qui opera fratrum dispensarent, & quæ necessaria sunt inferre curarent, cæteros vero ita esse in silentio & quiete, orationibus & religiosis studijs operam dantes, vt omnes signa faciant: Et quod vere omnium mirificum signum est, nullus eorum egritudine incurrit cuiusq; infirmitatis, sed cum vnicuiq; vitæ finis affuerit, omnimodo prænoscens & indicans cæteris fratribus suis, atq; omnibus valde dicens ad hoc ipsum recubans spiritum legitur emisit.

De

*De sanctis Syro, Isaia, & Paulo, qualiter uisitauerunt
abbatem Anuf.*

Abbas Syrus aliquando & Isaia & Paulus occurrerunt sibi inuicem ad ripam fluminis. Erant autem isti iusti summe abstinentie & totius religionis. Hi pergebant visitare sanctum quendam virum nomine Anuf. Aberat autem monasterium ad quod ibant mansionibus tribus. Cum ergo vellent transire fluvium, nec esset copia transmeandi, aiunt ad semetipsos: Petamus a domino gratiam ut inueniamus ne impediatur nobis boni operis iter. Et conuersi ad Abbatem Syrum: tu aiunt precipue pete a domino, scimus autem dirigi te, quia prestat tibi quae petes. At ille cohortatus etiam ipsos secum genua curuare, in oratione prostrauerunt se in facie coram domino. Et cum expleta oratione surrexissent, ecce vident appellari nauigiū ad ripam fluminis, ad iter quod acturi erant expeditum. Hoc ascendentes aduersum fluminis cursum, ita velociter fieri coeperunt, ut intra horam unam totius itineris quod acturi erant per triduum conficerent spacium. Cumque applicuissent ad terram, Isaia ait: Dominus ostendit mihi virum ad quem properamus, occurrentem nobis & uniuscuiusque nostrum secreta cordis aperientem. Sed & Paulus: Et enim dominus ostendit quod post triduum eum educat de hoc mundo. X. Dum ergo iter quod ducit ad monasterium de flumine incedere coepissent progressique essent paululum, occurrit eis supradictus vir ad quem visitandum pergebant, & salutans eos dixit: Benedictus dominus qui vos mihi & nunc in corpore & ante iam ostendit in spiritu. Et tunc coepit de uniuscuiusque meritis quod habebant ante Deum, atque actibus memorare. Tunc Paulus ait: Quoniam & nobis dominus ostendit quod post triduum te de hoc mundo assumat, petimus a te ut etiam de tuis virtutibus & actibus, quibus Deo placuisti, enarres, nec verearis iactantiae notam. Abscessurus enim de hoc mundo, ad imitationem posteris gestorum tuorum memoriam derelinquis. Tunc ille: Nihil, inquit, magnum fecisse me memini, hoc tamen custodiu ex quo nomen saluatoris nostri in persecutione confessus sum, ne post confessionem veritatis mendacium de ore meo procederet, neque post amorem celestium terrenum aliquid amarem. Sed nec gratia domini in his defuit mihi. Nunquid enim me fecit aliquid egere terreni, omnem quem desideravi cibum, angelorum mihi deferens ministerio. Nil eorum occultauit dominus quae geruntur in mundo. Nunquam defuit mihi cordi meo lux eius, per quam suscitatus somnum corporis non requirerem, desiderium semper habens videndi eum. Sed & angelum suum assistere mihi semper fecit, edocet me de singulis quibusque virtutibus mundi. Lux mentis meae nunquam extincta est. Omne quod peti a domino, sine mora consecutus sum. Ostendit mihi frequenter multitudines angelorum, assistentium sibi. Vidi coetum iustorum, congregationes martyrum, monachorum conuentus, omniumque sanctorum, eorum dumtaxat quorum opus non est aliud nisi laudare semper & benedicere Deum, in simplicitate cordis & fide. Vidi e contrario sathanam & angelos eius ignibus tradi. Rursus vidi iustos eterna leticia perfrui. Cumque haec & multa alia his similia, per totum triduum narraisset, tradidit spiritum. Et continuo videntibus ipsis ab angelis suscipitur anima eius, atque ad coelos fertur, ita ut vocem angelorum audirent, etiam ipsi quibus una cum angelis anima eius abscedens Deum collaudabat.

*De Sancto Ammone, patre trium milium monachorum,
& quam a Deo gratiam meruerit.*

Vidimus autem in Thebaida etiam & alium virum nomine Ammonem, patrem trium milium circiter monachorum: qui Tabenensi appellantur, ingentis abstinentiae viros, quibus usus est indui collobijs quasi saccis lineis, & pelle confecta a collo post tergum & latus descendente, contegi, cucullis etiam caput operire, & maxime tum ad cibum ventum fuerit, eisque etiam faciem velare, ne alius alium parcius cibum sumentem deprehendat. Est autem eis in capiendi cibum summum silentium,

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS I.

ita vt ne poterat esse in eoloco aliquis hominum vbi sedent ad mensas. Et omnis eorum conuersatio ita est in multitudine posita, quasi essent in solitudine, dum ita latet vniuscuiusq; abstinentia, vt ab alio deprehendi non possit. Sedent ergo ad mensam continentes magis q̃ fumentes cibum, vt nec defuisse mensis, nec tamen ventris satiesuisse videantur. Maior quippe est continentie virtus abstinere quæ in oculis habentur & in manibus.

*Sancti Pauli Simplicis, sancti Antonij
discipuli, iutta.*

Y,

FVIT quidam inter discipulos Antonij, Paulus nomine, cognomento simplex. Hic incinium conuersationis suæ, huiusmodi habuit. Cum vxorem suam oculis suis cum adultero cubantem vidisset, nulli quicq; dicens egressus est domum, & meretricia animi tactus in eremum semetipsum dedit. Vbi cum anxius oberraret, ad monasterium peruenit Antonij, ibiq; ex amenitate loci & opportunitate cõsiliũ capiebat. Cumq; adisset Antonium vt iter ab eo salutis inquireret, ille intuens hominem simplicis naturæ esse, respondit ei: demum cum posse saluari, si his quæ à se dicentur obediret. Tunc ille omnia quæcunq; sibi præciperet, se facturum esse spondit. Vt ergo promissionem eius probaret Antonius, antefores cellæ stanti dixit hic, inquit, expecta me orans donec egrediar. Et ingressus Antonius, mansit intrinsecus per totam diem & per totam noctem. Per fenestram tamen ex occulto frequentius respiciens, videbat eum indefinenter orantem, & nusq; penitus moueri, sed stare in x̃tu diei, & rore noctis, & ita esse mandati memotē, vt ne parum quidem loco moueretur. Egressus autē die postera Antonius, instruere eum & docere de singulari cepit, quomodo opere manuum solitudinem solaretur, & digitis quidem corporis opus carnale, cogitatione vero mentis & animi intentione operaretur quæ Deisunt. Cibum quoq; in vesperta eum sumere præcepit, sed obseruare ne vnq; vsq; ad saturitatem veniret, & præcipue in potu, confirmans nō mirus p̃ aquæ abundantia phantasias animæ fieri, q̃ per vinum calorē corporis increfceret; & vbi plene eũ qualiter se in singulari agere deberet instruxit, in vicino ei hoc est, in tribus à se milibus cellulam constituit, ibiq; eum exercere quæ dixerat iubet. Ipse tñ frequentius visitans gratulabatur, & deprehendens eũ in his quæ sibi tradita fuerant tota intentione & solitudine p̃manentem. Quadā autē die cum venissent ad S. Antonium fratres magni quidam & perfecti viri, accidit etiā Paulum adesse pariter cum eis. Et cum sermo de p̃fundibus rebus & mysticis haberet, cumq; de p̃phetis & de saluatore plurima tractarent, Paulus ex simplicitate animi interrogat si Christus prius fuerit an propheta. Beatus vero Antonius cū pro eo q̃ tam absurde interrogauerat, quasi erubuisse, blando motu, vt et ga simpliciorem solebat, silere atq; abire eum iubet. Ille quia omne q̃dcunq; ab eo dictum fuisset tanq̃ præceptũ Deiseruare instituerat, abscedens ad cellā suam, tanq̃ mandato accepto silentiũ gerere instituit, nec omnino aliqd loqui. Quod cū comperisset Antonius, mirari cepit vnde hæc illi obseruantia placuisset, quā à se sciebat non esse mandatam. Cũq; iussisset eum loq; & cur sileret indicaret, dixit ei Paulus: Tu pater dixisti mihi vt irem & silem. Et obstupescens Antonius ita ab eo sermonē quem ille negligenter protulerat obseruatũ, omnes, inquit, nos iste condemnat. Cumq; etiā nos de eo lo nobis non audiamus loquentē, ab isto qualiscunq; sermo qui, ex ore nostro ceciderit, obseruatur. Z. Multa tñ & beatus Antonius docere eum de obedientia volens, præcipere ei solitus erat etiam quæ ratio & causa nō posceret, in q̃bus eius animus erga obdientiā probaret. Haurire namq; aquam aliqui eum iussit ex puteo, & in terrā tota die effundere, & contextas sportellas resolvere, ac denuo texere, & vestimentum luere, atq; iterum rursum resolvere; & in pluribus huiusmodi exercitijs ab eo memoratis iniburus, vt in nullo prorsus etiam eorum quæ contra rationem imperari videbatur, diceret contradicere: & ita per hæc omnia informatus, in breui ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius quod si quis velit velociter ad perfectionem

DE S. PIAMONE, ALPHABETVM XII.

perfectiorem venire, non sibi ipse fieret magister, nec proprijs voluntatibus obedi-
ret, etiam si rectum vidratur esse qd velit, sed secundum mandatum saluatoris, obse-
ruandū esse, vt ante omnia vnusq; abneget semetipsum sibi, & renunciet proprijs vo-
luntatibus, qd & ipse saluator dixit: Ego veni non vt facia voluntatem meā, sed eius
qui misit me. Et vtrq; voluntas Christi non erat cōtraria voluntati patris, sed ne qui
venerat obedientiam docere, non inueniretur obediens si propriam faceret volunta-
tem. Quanto ergo magis nos nō iudicabimur inobedientes, si proprias faciamus vo-
luntates? Deniq; supra dictus Paulus exemplo nobis est, qd obedientie & simplicitatis
merito, in t̄m spiritualium gratiarum culmen ascendit, vt multiplices & potentio-
res per ipsum dominus q̄ per sanctū Antonium faceret. Et quoniam pro affluentia
gratiarū, multitudines ad eum ex oībus terre partibus cōfleebant vt curaretur ab eo,
vtrens beatus Antonius ne molestia multitudinis fatigaretur, in interiorē eremum
quo accedi facile ab alijs non posset, commanere eum fecit, vt venientes magis ipse su-
sciperet Antonius. Si quos vero ipse nō potuisset curare, hos ad Paulum tanq̄ pro-
lixiorē sanitatū gratiā habentem mittēbat, & ab illo curabantur. Tantam autē
simplicitatis eius fuisse apud Deum fiduciam tradunt, vt quodā tempore cum quidam
rabiem patiens, in modū canis laniaret oēm qui ausus fuisset ad se accedere, & per du-
ctus fuisset ad eum, insistebat orationi, vt dæmonem qui eum urgebat fugaret. Et cū
mora fieret nec eum sequeretur effectus, quasi infantū more indignatus, dixisse fer-
tur ad dominum: Vere non manducaho hodie si eum non curaueris. Et continuo
quasi delicioso domino satisfactum est à Deo, & statim curatus est tabidus.

De S. Piamone, & alijs eremi eius cultoribus.

A 12.

Non autē mihi videtur dignum etiam huius eremi habitatores quæ Parenio
mari adiacet, & vicina est oppido qd dicitur Dyolcho, silentio præterire, in qua
vidimus ammirabilem presbyterū nomine Piamonem, totius humilitatis & benigni-
tatis virum, habentem etiam reuelationum gratiam. Deniq; quodam tempore cum
dño sacrificium offerret, vidit angelum Dei stantem iuxta altare, & vnus cuiusq; mo-
nachorum accedentiū ad altare, scribentiū nomina in libro quem tenebat in manibus
quorundam tamen nō scribentem. Cuncti diligenter obseruasset senior qd essent quo-
rum nomina nō scripsisset, post q̄ sunt cōpleta mysteria, vnūquēq; eorum seorsum
vocans, percunctatur quid eis in occulto peccati fuisset admissum, & inuenit ex confes-
sione vnūquēq; eorū peccati mortalis obnoxium. Tunc hortatur eos penitenti-
am agere, & semetipsum cum eis ante dñm prosternens, die ac nocte tanq̄ ipse in eo-
rum peccatis esset obnoxius, flebat: & tam diu permansit cū eis in penitētia & lachry-
mis, donec iterum videret eundem angelum stantem & scribentiū accedentiū no-
mina, & postea q̄ oīm scripsit, tunc etiam illos ex noībus euocantem, & ad reconcilia-
tionem altaris inuocantem. At vero vbi hoc senior vidit, intellexit eorum susceptam
esse penitentiam: & sic eos altari tota cum gratulatione restituit. Tunc etiam
quodam tempore feriebant à dæmonibus verberatum, ita vt stare aut moneri omni
loco nō posset. Et cum dies adesset dominicus, & res posceret offerri sacrificium,
iussit se fratrum manibus ad altare portari. Vbi cū in oratione iacuisset, stantem con-
tinuo vidit angelum, qui altare solebat altari, & porrigentem sibi manum, atq; eleuan-
tem se de terra, & statim dolor ita ab eo discessit, vt solito sanior redderetur.

*De alio S. Iohanne, & de periculis quas prædicta lustrantes
monasteria passi sunt.*

B.

Erat in ipsijs locis & vir sanctus ac totius gratiæ bono repletus Iohannes nomi-
ne. In quo erat tanta consolationis gratia, ut quacūq; miseria, quocūq; tedio
oppressa fuisset anima, paucis eius sermonibus alacritate & læticia repletur. Sed
& sanitatum gratia plurima ei à Deo donata est. In alijs quoq; q̄ plurimis Aegypti lo-
S iij cis spax

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBRI I. PARS I.

eis partim vidimus sanctos Dei, virtutes multas & mirabilia facientes, & totius gratiae Dei plenos. Sed paucos ex multis memorauimus, de omnibus vero explicare super vires nostras est. Nam de his qui in superiore thebaide, id est, circa ipsam Syenen habitare dicuntur, auditu solo comprehendimus, quod his pene omnibus quos vidimus celsiores illi, & magnificentiores habeantur. Accedere vero ad ipsos pro itinere periculo nequimus, quia quicquid illarum partium loca latronibus incurserunt, illa tamen quae ultra ciuitatem Lycosunt, etiam barbaros patiuntur: & ideo nullis nobis accessus ad eos fuit, quia reuera, nec eos quos superius memorauimus absque periculo vidimus. Septies namque in hoc itinere periclitati sumus. in octauo autem scitum est, non obtinuit nos malum, Deo nos in omnibus protegente. Denique semel per quinque dies ac noctes incedentes per eremum, siti ac lassitudine periclitati sumus.

Alio quoque tempore incurrimus locum in quo est conualis quaedam, humorem ex semetipsa gignens salum, quem continuo calor solis velut hyemalis pruina in glaciem ita in salem stringit, & tanquam sudas acutas ex ipso sale efficit, atque ita omnia illa exasperantur loca, ut non solum nudos pedes ut habebamus nos, sed & calciamen tuis munitis terebret ac fecet. In his ergo inuenienti, magno cum periculo euasimus.

Tertio cum nihilominus per eremum pergeremus, incurrimus vallem quandam humorem ex semetipsa fere nunt. Cuius solum saxum & fetido caeno repleum, transire cupientes usque ad latera insigimus. Cumque pene in eadem mergeremur, exclamantes ad Deum vocem psalmi protulimus dicentes: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquae usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Quartum, periculum periclitati sumus in aquis quibusdam, quae ex inundatione Nili remanserant, in quibus per triduum continuum afflicti, vix euadere posuimus.

Quintum periculum nobis fuit à latronibus, cum secus mare iter ageremus, per quindecim milia passuum insequentibus nos, & quos ferro perimere non poteram, pene exanimis per fugam reddiderant. Sextum discrimen fuit nobis in ipso flumine Nili, in quo nauigantes pene submersi sumus. Septimo in stagno quod maria appellant, vento spulente in insulam eiectioni sumus, hyeme grauissima super nos & tempestate feruente. Erat enim tempus quo epiphaniarum sperabantur dies.

Octauum autem fuit, quod cum ad Nitrie monasteria venissemus, locum quaedam incidimus in quo refluente Nili aqua residens velut stagnum quoddam effecerat, in quo multae bestiae, praecipue Crocodili plurimi erant, qui cum ad teporem solis exissent, resoluti circa oram stagni iacebant, ut ignorantibus nobis mortui viderentur. Et cum accederemus ad videndam mirandam magnitudinem bestiarum, quas exanimis putabamus continuo ut sonitum pedum senserunt excitati, irruere & insectari nos vehementer ceperunt. Nos autem magno cum clamore & metu, nomen Domini inuocauimus. Cuius misericordia affuit, & bestiae quae contra nos insurrexerunt quasi angelo repellente in stagnum protinus eiectioni sunt. Nos autem cursu concito, ad monasteria festinauimus, gratias agentes

Deo nostro, qui nos de tantis periculis liberauit, & tanta nobis ostendit miracula: ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

VITAE

VITAE SANCTO

RVM PATRVM LIBRI PRIMI

PARS SECVNDA, DE SANCTIS

MVLIERIBVS.

*Sanctus Hieronymus Cardinalis presbyter de uita beatae Paulae
Romanae, primariae nobilitatis ac sanctissimae mulieris.* C.

I CVNCTA corporis mei membra verterentur in linguas, & omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sanctae ac venerabilis Paulae virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multo nobilior sanctitate: potens quondam diuitijs, sed nunc Christi paupertate insignior. Gracchorum stirps, scipioles Scipionum, Pauli haeres, cuius vocabulum trahit, Martiae Papyriae matris Africani vera & germana progenies, Romae praetulit Bethlehem, & auro recta fulgentia, informi luti vilitate mutauit. Non meremur quod talem amisimus, sed gratias agimus quod habuimus, imo habemus. Deo enim viuunt omnia, & quicquid reuertitur ad dominum, in familiarum numero computatur. Quamquam amissio illius, coelestis domus habitatio sit, quae quid diu in corpore fuit, peregrinata est a Domino, & voce semper flebili querebatur, dicens.

Hec mihi, quia peregrinatio mea prolongata est, habitauit cum habitantibus Cedar, multum peregrinata est anima mea. Nec mirum si planxit se versari in tenebris (hoc enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: & sicut tenebrae illius, ita & lumen eius, luxque in tenebris luceat, & tenebrae eam non comprehenderunt. Unde & illud crebrius inferebatur. Aduena sum & peregrina sicut omnes patres mei. Et iterum Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quoties autem infirmitate corpulculi (quam incredibili abstinentia, & duplicatis contraxerat ieiunijs) vexabatur, hoc in ore volebat. Subiugio corpus meum, & in seruitute redigo: ne alijs praedicis, ipsa re proba inueniatur. Et Bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Et Humiliaui in ieiunio animam meam, & totum lectum meum versasti in infirmitate mea, & versata sum in miseria, dum mihi configit spina. Atque inter doloris aculeos, quos mira patientia sustinebat, quasi apertis sibi caelos aspiceret, loquebatur: Quis dabit mihi pennas sicut columbae, & volabo, & requiescam? Testor Iesum & sanctos eius, ipsamque proprium angelum, qui custos fuit & comes admirabilis formae, me nihil in gratiam, nihil more blandientium loqui, sed quicquid dicturus sum, pro testimonio dicere, & minus eius esse meritum, quam totus orbis canit, sacerdotes mirantur, virginum chori desiderant, monachorum & pauperum turbae deplangunt. Vis lector eius breuiter scire virtutes: Omnes suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Nec mirum, de proximis & familia, quam in utroque sexu de seruis & ancillis in fratres sororesque mutauerat, ista proferre, cum Eustochium virginem, & deuotam Christo filiam, in cuius consolatione libellus hic cuditur, procul a nobili genere, sola fide & gratia diuitem reliquerit. D. Carpmus igitur narrandi ordinem. Alij altius repetant, & a cunabulis eius, ipsamque (ut ita dicam) crepundium, matrem Eleisiam, & Rogatum proferant patrem, quorum altera Scipionum Gracchorumque progenies est: alter per omnes fere Graecias usque hodie stemmatibus & diuitijs, ac nobilitate Agamemnonis fertur sanguinem trahere, qui decennali Troiam obsidione deleuit. Nos nihil laudabimus, nisi quod proprium est, & de purissimo sanctae mentis fonte profertur. Quamquam Dominus atque saluator in euangelio doceat apostolos, sciscitantes quid sibi redditurus sit, qui sua pro nomine eius dimiserunt, centuplum in praesentiarum recepturos, & in futuro vitam aeternam. Ex quo intelligimus, non laudis esse possidere diuitias, sed pro Christo eas contemnere: non tumere ad honores, sed pro Dei fide eos parui pendere. Vere quod pollicitus est seruis suis & ancillis saluator, reddidit in praesenti. Nana

S. iij. quae

VITAE SANCTOR. PATRYM. LIBRI I. PARS II.

quæ vnus vrbis contempsit gloriam, totius orbis opinione celebratur: quam Romanæ habitantem nullus extra Romam nouerat, latentem in Bethlehemi & barbara & Romana terra miratur. Cuius enim gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis autem in sanctis locis præter Paulam, quod plus inter homines miraretur, inuenit? Hæc ficut inter multas gemmas preciosissima gemma micat, & iubar solis paruos igniculos stellarum obruit & obscurat: ita cunctorum virtutes & potentias sua humilitate superauit, minimamq; fuit inter omnes, ut omnium maior esset. Et quanto plus se deiecit, tanto magis à Christo subleuabatur. Latebat, & non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur: quæ virtutem quasi umbra sequitur, & appetitores sui deiecit, appetit contemptores. Sed quid ago, narrandi ordinem prætermittens? Dum in singulis teneor, non seruo præcepta dicendi. Tali igitur stirpe generata, iuncta est viro Toxotio, qui Aenæ & Iuliorum altissimum sanguinem trahit. Vnde etiam filia eius Christi virgo Eustochium Iulia nuncupatur, & ipse Iulius, à magno demissum nomen Iulo. E. Et hæc dicimus, non quod habentibus grandia sint, sed quod continentibus mirabilia. Seculi homines suspiciunt eos, qui his pollent privilegijs. Nos laudamus, qui pro saluatore ista despexerint: & mirum in modum quos habetis paripendimus, si habere noluerint contemneres, prædicamus. His inquam orta maioribus, & fecunditate ac gratia probata, primum viro, deinde propinquis, & totius vrbis testimonio, cum quinque liberos & didisset: Blefillam, super cuius morte eam Romanæ consolatus sum: Paulinam, quæ sanctum & admirabilem virum, & propositi & rerum suarum Pammachium reliquit hæredem, ad quem super obitu eius paruelum libellum & didimus Eustochium, quæ nunc in sanctis locis virginis & ecclesiæ monile preciosum est: Rufinam, quæ immaturo funere piam matris animum cõsternauit & Toxotium, post quem parere desit: ut intelligeres eam non diu seruire voluisse officio coniugali, sed mariti desiderio, qui marrem optabat, liberos & didisset: post vir mortuus est, ita eum planxit, ut prope ipsa moreretur: ita se conuertit ad Domini seruitutem, ut eius mortem videretur optasse. Quid ergo referam, amplius & nobilissimum, & quondam opulentissimam, omnes pene diuitias in pauperes erogatas? Quid in cunctos clementissimum animum, & bonitatem etiam in eos, quos nunquam viderat euagantem? Quis inopum moriens, non illius vestimentis obvolutus est? Quis clinicorum non eius facultatibus sustentatus est? Quos curiosissime tota vrbis perquirens, damnum perabat, si quisquam debilis & esuriens oboleretur: aut alterius. Spoliabat filios, & inter obiurgantes propinquos, maiorem se eis hæreditatem, Christi misericordiam, dimittere loquebatur. Nec diu portum excelsi apud seculum generis, & nobilissimæ familie visitationes & frequentiam sustinere. Morebat honore suo, & ora laudantium declinare ac fugere festinabat. Cumq; Orientis & Occidentis episcopos ob quasdam ecclesiarum dissensiones Romam imperiales literæ contraxissent, vidit admirabiles viros, Christi pontifices, Paulinum Antiochenæ vrbis episcopum, & Epiphanium Salaminæ Cypri, quæ nunc Constantia dicitur: quorū Epiphanium etiam hospitem habuit: Paulinum in aliena manente domo, quasi proprium, humanitate possedit. Quorum accensæ virtutibus, per momenta patriam deiecit cogitabat. Non domus, non liberorum, non familiarum, non possessionum, non alius rei, quæ ad seculum pertinet, memor: sola (si dici potest) & in comitatu ad eremum Antoniorum atq; Paulorū pergere gestiebat. Tandemq; exacta hyeme, aperto mari, redeuntibus ad ecclesias suas episcopis, & ipsa voto cum eis ac desiderio nauis gavit. F. Quid ultra differo? Descendit ad portum, fratre, cognatis, affinis, & (quod his maius est) liberis prosequentibus, & clementissimam matrem pietate vincente cupientibus. Iam carbasia tendebantur, & remorum ductu naus in altum protrahebatur. Paruus Toxotius supplices manus tendebat in littore. Rufina iam nubilis, ut suas expectaret nuptias, tacens fletibus obsecrabat. Et tamē illa siccos tendebat ad cælum oculos, pietatem in filios, pietatem in Deum superans. Nesciebat se matrem, ut Christi probaret ancillam. Torquebantur viscera, & quasi à suis membris distraheretur, cum dolore pugnabat in eo cunctis admirabilior, quod magnam vinceret charitatem. Inter hostium manus & captiuitatis duram necessitatem nihil crudelius est, quam

quàm parentes à liberis separari. Hoc contra iura naturæ plena fides patiebatur, imo gaudens animus appetebat, & amorem filiorum maiore in Deum amore contem-
nens, in sola Eustochio, quæ & propositi & navigationis eius erat, acquiescebat. Sul-
cabat interim navis mare, & cunctis qui cum ea vehebantur littora respicientibus, ipsa
aerofos tenebat oculos, ne videret quod sine tormento videre non poterat. Fateor,
nulla sic amavit filios, quibus antequam proficisceretur, cuncta largita est, exhereditas
se in terra, ut hæreditatem inueniret in caelo. Delata ad insulam Pontiam, quam cla-
rissimæ quondam foeminarum sub Domiriano principe, pro confessione nominis
Christiani, Flauie Domitillæ nobilitavit exilium, viduasq; cellulas in quibus illa lon-
gum martyrium duxerat, sumptis fidei aliis, Hierosolymam & sancta loca videre cu-
piebat. Tardi erant venti, & omnis pigra velocitas. Inter Scyllam & Charybdim se
Adriatico credens pelago, quasi per stagnum venit Methonen, ibique refocillato pau-
lulum corpusculo,

Er sale tabentes artus in littore ponens,
Per Maleam & Cytheram (parvasq; per æquor
Cycladas, & crebris freta concita terris:

G. Post Rhodum & Lyciam tandem vidit Cyprum, vbi sancti & venerabilis
Epiphani j pedibus prouoluit, decem ab eo diebus retenta est: non in refectionem,
ut ille arbitrabatur, sed in opus Dei, ut re comprobatum est. Nam omnia illius re-
gionis lustrans monasteria, prout potuit, refrigeria sumptuum fratribus dereliquit,
quos amor sancti vtri de toto illuc orbe conduxerat. Inde breuicursu transferravit
Selruciam, de qua ascendens Antiochiam, sancti confratoris Paulini modicum chari-
tate detenta, media hyeme, calente ardore fidei, foemina nobilis, quæ prius euncho-
rum manibus portabatur, a seculo sedens prostrata est. Omitto Cæsaris Syriæ & Phœ-
nicæ iter (neque enim hoc æparicon eius disposui scribere) ea tantum loca nomi-
no, quæ sacris voluminibus continentur. Beryto Romana colonia, & antiqua vrbe
Sidone derelicta, in Sareptæ littore Helix est ingressa turriculam, in qua adorato Do-
mino saluatore, per arenas Tyri, in quibus genua Paulus fixit, peruenit ad Coth, quæ
nunc Ptolemias dicitur: & per campos Mageddo, Iosæ necis confosius, intravit ter-
ram Philistinim. Mirata ruinas Dor, vrbis quondam potentissimæ, & versa vice Stra-
tonis turrim, ab Herode rege Iudææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream nun-
cupatam, in qua Corneli j domum, Christi vidit ecclesiam, & Philippi ædificulas, & cu-
bicula quatuor virginum prophetarum. Deinde Antipatrida, semirutum oppidu-
lum, quod de patris nomine Herodes vocauerat: & Lyddam versum in Diospolim,
Dorca dis atque Aenæ resurrectione ac sanitate inelytam. Haud procul ab ea Ari-
mathiam viculum Iosrph, qui Dominum sepeliuit, Nobe vrbem quondam sacer-
dotum, nunc vero tumultum occisorum. Ioppen quoque fugientis portum Ionæ, &
(ut aliquid perstringam de fabulis portarum) relegatæ ad saxum Andromedæ spe-
ctatricem. Repetitog; itinere Nicopolim, quæ prius Emass vocabatur, apud quam
in fractione panis cognitus Dominus, Cleophræ domum in ecclesiam dedicauit.
Atque inde proficiscens, ascendit Bethroxon inferiorem & superiorem, vrbes à So-
lomone conditas, sed varia postea bellorum tempestate deletas, ad dexteram aspici-
ens Haialon & Gabaon, vbi Iesus filius Naue contra quinque reges dimicans, soli im-
perauit & Ionæ, & Gabaonitas ob dolos & insidias forderis impetrati, in aquarios li-
gnariosq; damnauit. In Gabaon vrbe vsq; ad solum diruta, paululum subsistit, recor-
data peccati eius, & concubinz in frusta diuise, & tribus Benjamin trecentos viros
propter Paulum apostolum reſeruatos. H. Quid diu moror? Adleuam mau-
soleo Helenæ derelicto, quæ Adiabenorū regina in fame populum frumento lue-
rat, ingressa est Hierosolymam vrberū trinominem, Iebus, Salem, Hierusalem, quæ ab
Heliā postea Hadriano, de ruinis & cineribus ciuitatis in Heliam suscitata est. Cumq;
proconsul Palæstinæ, qui familiam eius optime nouerat, præmissis apparitoribus
russisse parari prætorium, elegit humilem cellulam, & cuncta loca tanto ardore ac
studio circumiuit, ut nisi ad reliqua festinaret, à primis non posset abduci. Prostratæq;
ante crucem, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum,
reflux-

resurrectionis osculabat lapidem, quem ab ostio monumenti amoverat angelus. Et ipsum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fidei ore lambebat. Quid ibi lachrymarum, quantum gemituum, quid doloris effuderit, testis est cuncta Hierosolyma, testis est ipse Dominus, quem rogabat. Unde egrediens ascendit Sion, quæ in arcem vel speculam vertitur. Hanc urbem quondam expugnauit & reedificauit Dauid. De expugnata scribitur: Væ tibi ciuitas Arid, id est, leo Dei, & quondam fortissima, quam expugnauit Dauid. De ea quæ ædificata est, Fundamenta eius in montibus sanctis, diligit Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Iacob. Non eas portas, quas hodie terrimus in fauillam & cinerem dissolutas; sed portas, quibus non praualeat infernus, & per quas credentium in Christum ingreditur multitudo. Ostendebatur ei columna ecclesie porticum sustinens, insecta euore Domini, ad quam victus dicitur & flagellatus. Monstrabatur locus, ubi super centum viginti credentium animas spiritus sanctus descendisset, vt Iohelis vaticinium compleretur. Deinde facultatula sua pauperibus atq; cõseruis distributa, perrexit ad Bethlehem, & in dextera parte itineris stetit ad sepulchrum Rachel, in q̃ mater Beniamin, non vt vocauerat moriens, Benoni, hoc est, filius doloris mei, sed vt pater prophetizauit in spiritu, filium dext. & procreauit. I. Atq; inde Bethlehem ingressa, & in specum saluatoris introiens, postq̃ vidit sacrum virginis diuersorium, & stabulum in quo agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, vt illud impleretur, quod in eodẽ Propheta scriptũ est: Beatus qui seminat super aquas, ubi bos & asinus calcant: tunc audiente iurabat, cernere se oculis fidei infantem panis inuolutum, vagientem in præsepe Dominum. Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, matrem virginem, nutrimum sedulum, pastores nocte venientes, vbi viderent verbum quod factum erat: & iam tunc euangelistæ Ioannis principium dedicerunt. In principio erat verbum, & verbum caro factum est. Paruos interfectos, Herodem saeuientem, Ioseph & Mariam fugientes in Aegyptum. Mixtiq; gaudio lachrymis loquebatur: Salue Bethlehem domus panis, in qua natus est ille panis, de coelo descendit. Salue Ephrata regio vberima, atq; *ay-rasip*, cuius fertilitas Deus est. De te quondam Michæas vaticinatus est: Et tu Bethlehem domus Ephrata, notissima es in milibus Iuda. Ex te mihi egredietur, qui sit princeps in Israel, & egressus eius ab initio in diebus æternitatis. Propterea dabis eos usq; ad tempus parientis. Pariet, & reliquæ fratrum eius conuertentur ad filios Israel. In te enim natus est princeps, q̃ ante luciferum genitus est, cuius de patre natiuitas omnem excedit ætatem. Ex tam diu in te Davidici generis origo permanfit, donec virgo pareret: & reliquæ populi credentes in Christum, conuertentur ad filios Israel, & libere prædicarent. Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulisti illud, & indignos vos iudicasti æternæ vitæ, ecce conuertuntur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israel. Et eo tempore Iacob super eo tempore completa fuit: Non deficiet princeps ex Iuda, & dux de femoribus eius, donec veniat, cui repositum est: & ipse erit expectatio gentium. K. Bene Dauid iurabat, bene vota faciebat: dicens: Si introiero in tabernaculum domus meæ: si ascendero in lectum strati mei: si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, & tabernaculum Deo Iacob. Et statim quid desideraret, exposuit: atq; oculis prophetalibus, quem nos venisse iam credimus, ille venturum esse cernebat. Ecce audiuimus eum in Ephrata, inuenimus eum in campis syluz. Vau quippe sermo Hebraicus, vt te docente didici, non Mariam matrem Domini, hoc est *ay-rasip*, sed ipsum, id est, *ay-rasip*, significat. Vnde loquitur confidēt: Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterant pedes eius. Et ego misera atq; peccatrix, digna sum iudicata deosculari præsepe, in quo Dominus paruulus vagijt. Orare in spelunca, in qua virgo puerpera Dominum fudit infantem. Hæc requies mea, quia Domini mei patria est. Hic habitabo, quoniam saluator elegit eam. Parati lucernæ Christo meo. Anima illi viuet, & semen meũ seruiet illi. Haud procul inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis, iuxta quem Iacob pauit greges suos, & pastores nocte vigilantes audire metuerunt: Gloria in excelsis

celis Deo, & super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumq; eruant oues, in uenerunt agnum Dei puro & mundissimo vellere, quod in ariditate totius terræ cœlesti rore complutum est, & cuius sanguis tulit peccata mundi, & exterminatorem Aegypti, litus in postibus fugauit. Statimq; concito gradu, coepit per viam veterem pergere, quæ ducit Gazam, ad potentiam vel ad diuitias Dei, & tacita secum voluere, quomodo eunuchus Aethiops gentium populos præfigurans, mutauit pellem suam: & dum Vetus relegit instrumentum, fontem reperit euangelij. Atq; inde ad dextram transit. A Bethsur venit Escol, quæ in botrum vertitur. Vnde in testimonium terræ fertilissimæ, & in typum eius qui dicitur Torcular calcaui solus, & de gentibus nō est vir mecum, exploratores botrum miræ magnitudinis portauerunt. Nec post longum spatiū intrauit Saræ Cellulas, videns incunabula Isaac, & vestigia quercus Abraham, sub qua vidit diem Christi, & letatus est. Atque inde confregit, ascendit Chebron, hæc est Cariatharbe, id est, oppidum virorum quatuor, Abraham, Isaac, Iacob & Adam magni, quem ibi conditum, iuxta librum Iesu Naue Hebræi autumant, licet pleriq; Caleb quartam putent, cuius ex latere memoria monstratur. His inspectis, noluit pergere ad Cariathsephor, id est, viculum literarum, quia contemnens occidentem literam, repererat spiritum ædificantem. Magisq; mirabatur superiores & inferiores aquas, quas Othoniel filius Iephone, Zenez pater australi terra & arida possessione susceperat: & aquarum ductu, siccos prioris instrumenti agros faciebat irriguos, vt redemptionem veterum peccatorum in aquis baptismi reperiret. Altera die, orto iam sole, stetit in supercilio Caphar Barucha, id est, villæ benedictionis, quem ad locum Abraham Dominum prosequutus est. Vnde latam despicens solitudinem, ac terram quondam Sodomæ, & Gomorrhæ, Adamæ, & Seboim, contemplata est balsami vineas in Engaddi, & Segor vitulam consternantem, quæ prius Bala vocabatur: & in Zoaram, id est, paruulam, Syro sermone translata est. Recordabatur speluncæ Lot, & versam in lachrymas, virgines socias admonebat, cauendum esse vinum, in quo est luxuria, cuius opus Moabitæ sunt & Ammonitæ. Diu hæreo in meridie, vbi sponsa cubantem reperit sponsum, & Ioseph inebriatus est cum fratribus suis. Reuertar Hierosolymam, & per Thecuam atque Amos rutilantem montis Oliueti crucem aspiciam, de quo saluator ascendit ad patrem. In quo per annos singulos vacca ruffa in holocaustum Domino cremabatur, & cuius cinis expiabat populum Israel: in quo, iuxta Ezechielem, Cherubim de templo transmigrantes, ecclesiam Domini fundauerunt. Post ingressa sepulchrum Lazari, Mariæ & Marthæ vidit hospitium, & Bethphage, villam sacerdotum maxillarum: & locum in quo pulvis lasciuens gentium, Dei frena suscepit: apostolorumq; stratus vestibus, mollia terga præbuit ad sedendum. Restoq; itinere descendebat Hiericho, recogitans illum de euangelio vulneratum, ac sacerdotibus & leuitis, mentis feritate prætereuntibus, clementiam Samaritæ, id est, custodis, qui seminecem suo iumento impositum, ad stabulum ecclesiæ deportauit. Et locum Adomim, quod interpretatur sanguinum, quia multus in eo sanguis crebris latronum fundebatur incurfibus. Et arborem sycomorum Zachari, id est, bona penitentis opera, quibus cruenta dudum & noxia rapinis peccata calcabatur: excelsumq; Dominum de excelsis virtutum intuebatur. Et iuxta viam cæcorum loca, qui receptis luminibus vtriusq; populi credentes in Dominum sacramenta præmiserant. M. Ingressa Hiericho, vidit urbem quam fundauit Hazel in Abram primogenito suo, & cuius portas posuit in Segub nouissimo filiorum. Inuita est castra Galgala, & acerrum præputiorum, & secundæ circumcisionis mysterium: & duodecim lapides, qui de Iordanis illuc translata aluo, duodecim apostolorum fundamenta firmauerant: fontem quondam legis amarissimum & sterilem, quem verus Heliseus sua condiuit sapientia, & in dulcorem vbertatemq; conuertit. Vix nox transierat, seruentissimo æstu peruenit ad Iordanem. Stetit in ripa fluminis, & orto sole, solis iustitiæ recordata est, quomodo in medio amnis aluo sicca sacerdotes posuerint vestigia: & ad Helic & Helisigi imperiū, stantibus ex vtriusq; partis aquis iter vnda præbuerit: pollutasq; diluio aquas, & totius humani generis interfectione maculatas, suo do-

minus mundauerit baptismate. Longum est, si velim de valle Achor dicere, id est, tumultus atq; turbarum, in qua furtum & auaritia condemnata est: & de Bethel domo Dei, in qua super nudam humum nudus & pauper dormiuit Iacob, & posito subter caput lapide, qui in Zacharia septem oculos habere describitur, & in Esaia lapis dicitur angularis, vidit scalam vsq; ad coelum tendentem: in qua Dominus desuper innitebatur, ascendentibus porrigens manum, & negligentes de sublime precipitans. Sepulchra quoq; in monte Ephraim Iesu filij Naue, & Eleazari filij Aaron sacerdotis, e regione venerata est: quorum alter conditus est in Tannahsare a septentrionali parte montis Gaas: alter in Gabaa filij sui Phinees, satisq; mirata est, quod distributoe possessionum sibi montana & aspera delegisset. Quid narrem Silo, in qua altare dirutum hodieq; monstratur, & raptum Sabinarum à Romulo, tribus Beniamitica precurrit. Transiuit Sichem, non vt pleriq; errantes legunt Sichar, quæ nunc Neapolis appellatur, & ex latere montis Garizim extructam, circa puteum Iacob intrauit ecclesiam: in super quo resideus Dominus, sitiensq; & esuriens, Samaritanæ fide sariatus est: quæ quinq; Mosaicorū voluminum viuis, sextiq; quem se habere sciebat, errore Dosithei derelicto, verum Messiam, & verum repperit saluatorem. Atq; inde diuertens, vidit duodecim patriarcharum sepulchra: & Sebasten, id est, Samariam, quæ in honorem Augusti ab Herode Græco sermone Augusta nominata est. Ibi sicut sunt Helisæus & Abdias prophete, & (quo maior inter natos mulierum non fuit) Ioannes Baptista. Vbi multis intremuit consternata mirabilibus: inq; cernebat variæ demonum rugire cruciatibus, & ante sepulchra sanctorum violare homines more laporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentem, mugire aurorum. Alios cotare caput, & post tergum terram vertice tangere: suspensusq; pede sceminis, vestes defluere in faciem. Miserebatur omnium, & per singulos effusus lachrymis, Christi demenciam deprecabatur. Et sicut erat inualida, ascendit pedibus montem, in cuius duabus speluncis, persecutionis & famis tempore, Abdias propheta centū prophetas aluit pane & aqua. N. Inde cito itinere percurrit Nazareth nutriculam Domini, Chanam & Capharnaum, signorum eius familiares. Lacum Tyberiadis, na uigante Domino sanctificatum: & solitudinem, in qua multa populorum milia paucis saturata sunt panibus, & de reliquijs vescētium repleti sunt copiosi duodecim tribus Israel. Scandebat montem Thabor, in quo transfiguratus est Dominus. Aspiciebat procul montes Hermon & Hermonim, & campos latissimos Galilee, in quibus Sisara & omnis exercitus eius, Barach vincente prostratus est. Tortens Cifon, qui mediam planiciem diuidebat, & oppidum iuxta Naïm, in quo viduæ suscitatus est filius, monstrabatur. Die me prius quàm sermo deficiet, si voluero cuncta percurrere, quæ Paula venerabilis fide incredibili peruagata est. Transibo in Aegyptū, & in Sochet, atq; apud fontem Sampson, quem de molari maxilla dente produxit, subistam parumper: & arentia ora collum, vt resocillatus videam Morasthū, sepulchrum quondam Micheæ prophete, nunc ecclesiam. Et ex latere derelinquam Chorreo & Gethes, Marefa, Idumzæ, & Lachis, & per arenas mollissimas per gentium vestigia subtrahentes, latamq; eremi vastitatē, veniam ad Aegypti flumina Sior, qui inter pretaur turbidus, & quinq; Aegypti transeat ciuitates, quæ loquuntur lingua Chananitide, & terram Gessen, & campos Thaneos, in quibus fecit Deus mirabilia. Et urbem No, quæ postea versa est in Alexandriam: & oppidum Domini Nitriam, in quo purissimo virtutum nitro sordes lauantur quotidie plurimorum. Quod cum vidisset, occurrente sibi sancto & venerabili episcopo Isidoro confessore, & turbis monachorum, ex quibus multos sacerdotales & leuiticos sublimabat gradus: letabatur quidem ad gloriam Domini, sed se indignā tanto honore fatebatur. Quid ego narrem Marcarios, Arsetas, Serapionas, & reliqua columnarum Christi nomina? Cuius non intravit cellulam: quorum pedibus non aduoluta est? Per singulos sanctos Christum se videre credebat, & quicquid in illos contulerat, in Dominum contulisse letabatur. Mirus ardor, & vix in semina credibilis fortitudo. Oblita sexus & fragilitatis corporæ, inter tot millia monachorum cum puellis suis habitare cupiebat. Et forsitan cum eis eam suscipientibus impetrasset, ni maius sanctorum locorum retraxisset de fide-

DE SANCT. PAULA, ALPHABET. XII.

rium. Atq; propter frequentissimos ætus de Pelusio Maioriam nauigatione pcrueniens, tanta velocitate reuerfa est, vt auem putares. Nec multo post in sancta Bethlehem mansura perpetuo, angusto per triennium mansit hospitio, donec exireret cellulas ac monasteria, & diuersorium peregrinorum iuxta viam conderet, in qua Maria & ioseph hospitium non inuenerant. Hucusq; iter eius descripium sit, quod multis virginibus & filia comite peragrauit. O. Nunc virtus latius describarur, quæ ipsius propria est, & in qua exponenda, Deo iudice ac teste profiteor, me nihil addere, nihil in maius attollere more laudantium: sed ne rerum excedam finem, multa detraxerit & ne apud detractores & genuino me semper dente rodentes fingere puter, & cornicem Aesopi alienis coloribus adornare. Quæ prima Christianorum virtus est, tanta se humilitate deiecit, vt qui eam non vidisset, & pro celebritate nominis videre gestissit, ipsam esse nō crederet, sed ancillarum vltimam. Et cum frequentibus choris virginum cingeretur, & veste, & voce, habitu, & incessu minima omnium erat: nunquam post viri mortem vsque ad diem dormitionis suæ, cum vllō comedit viro, quamuis eum sanctum, & in pontificali scirer culmine constitutum. Balneas, nisi periculis, non adijt. Mollia, etiam in grauissima febre, lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum, stratis ciliciolis quiescebat: si tamen illa quies dicenda est, quæ iugibus pene orationibus dies noctesq; iungebatur: illud implens de psalterio: La uabo per singulas non des lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. In qua fontes crederes lachrymarum, ita leuia peccata plangebat, vt illam grauissimorum criminum crederes ream. Quamq; à nobis crebrius moneretur, vt parceret oculis, & eos seruaret euangelicæ lectioni, aiebat: Turpanda est facies, quam contra Dei prædicatū purpuris & cerussa & stibio sæpe depinxi. Affligendum corpus, ad multis vacuit delicijs. Longus risus, perperī compensandus est fletu. Mollia in reamina & serica preciosisima, asperitate cilicij commutanda. Quæ viro & seculo placui, nunc Christo placere desidero. Si in rer tales tantasq; virtutes castitatem in illa uoluerō prædicare, superfluous videar in qua etiam cum secularis esset, omnium Romæ matronarum exemplum fuit: quæ ita se gessit, vt nulla de illa etiam maledicorum quicquam auderet fama confingere. Nihil animo eius clementius, nihil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes, nec tamen superbos & gloriam quæ renes fastidio despiciebat. Si pauperem videbar, sustentabar: si diuitem, ad benefaciendum hortabatur. Liberalitas sola excede bat modum. Et vsuras tribuens, versuras quoque sæpius faciebat, vt nulli stipem rogantium denegaret. P. Fateor errorem meū: quum in largiendo esset profusior, arguebam, illud proferens de Apostolo: Non vt alijs refrigerium nobis autem tribulatio, sed ex æqualitate in hoc tempore, vt vestra abundantia sit ad illorum inopiam, & illorum abundantia sit ad vestram inopiam. Et hoc de euangelio saluatoris: Qui habet duas tunicas, det alteram non habenti. Et pro uidendum esse, ne quod libenter faceret, semper facere non posset: multa q; huiusmodi, quæ illa mira verecundia, & sermone parcissimo dissoluebat: ite sem de inuocans Deum se pro illius nomine cuncta facere, & hoc habere voti, vt men dicans ipsa moreretur, vt vnum nummum filiz non dimitteret, & in funere suo aliena sine dote inuolueretur. Ad extremum inferebat: Ego, si petiero, multos inueniam qui mihi tribuant: iste mendicis si me non acceperit, quæ ei possum etiam de alieno tribuere, & mortuus fuerit, à quo eius anima requireretur? Ego cautior in re familiarī esse cupiebam, sed illa ardentior fide, toto saluatori animo iungebatur: & pauperem Dominum pauper spiritu se quebatur, reddens ei quod acceperat, pauper pro ipso effectus. Denique consequta est quod optabar, & in grandi ære alieno filiam dereliquit: quod hucusque debens, non suls viribus, sed Christi se confidit misericordia redditarum. Solent pleræque matronarum buccinatoribus suis dona conferre, & in paucos largitate profusa, manum à cæteris retrahere: quo illa omnino carebar vitio. Ita enim singulis suam pecuniam diuidebar, vt singulis necessarium erat: non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Nemo ab ea pauper vacuus reuersus est. Quod obtinebat, non diuitiarum magnitudine, sed prudenna dispensandi: illud semper replicans: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et: Sicut aqua extinguit ignem,

T ncm,

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

nem, ita elemosyna extinguit peccatum. Et Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula. Et Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Et verba Danielis, regem Nabuchodonosor monentis, vt elemosynis redimeret peccata sua. Nolebat in his lapidibus pecuniã effundere, qui cum terra & seculo transfiguratur: sed in viuis lapidibus, qui voluntur super terram, de quibus in Apocalypsi Ioannis, ciuitas magni regis extruitur: quos in Saphirum & Smaragdum & Lapidem, & ceteras gemmas esse vertendos scriptura commemorat. Verum hæc possunt esse communia cum paucis, & scit diabolus, non in summo virtutũ colmine posita. Vnde loquitur ad Dominum, post amissam Iob substantiam, post domum euersam, post liberos interfectos: corium pro corio, & omnia quæ habuerit homo dabit pro anima sua. Sed extende manum tuam, & tange ossa eius & carnes, nisi in faciem benedixerit tibi. Q. Scimus plebsque dedisse elemosynam, sed de proprio corpore nihil dedisse: potuerunt egentibus manum, sed carnis voluptate superatos dealbasse quæ foris erant, & intus plenos fuisse ossibus mortuorum. At non Paula talis, quæ tantæ continentia fuit, vt propè mensuram excederet, & debilitatem corporis nimis ieiunij ac labore contraheret. Quæ, exceptis diebus festis, vix oleum in cibo caperet: vt ex hoc vno cõstimeretur, quid de vino & liquamine, & piscibus, & melle, & ouis, & reliquis quæ gustui suauia sunt, iudicaret. In quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant, & si hie ventrem ingurgitauerint, tutam pudicitiam suspicantur. Semper quidem virtutis sequitur inuidia, seruiuntque summos fulgura monentes. Nec mirum, si hoc de hominibus loquar, quum etiam Dominus noster pharisæorum zelo sit crucifixus, & omnes sanctos æmulos habuerint, in paradiso quoque serpens fuerit, cuius quidem inuidia mors introiit in orbem terrarum. Suscitauerat ei Dominus Adã Iudæum, qui eam colaphizaret, ne se extolleret, & quasi quodã stimulo carnis sepius ammonerebat, ne magnitudo virtutum altius raperet, & aliarum virtutis forminarum, se in excessu crederet constitutam. Ego aiebam, liuori esse cedendum, & dandum infanij locum, quod fecisset Iacob in fratre suo Esau, & David in pettinacissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allophyliis tradiderit, malens hostibus quàm inuidiasubiicere. At illa respondebat: luste hæc dices, si diabolus contra seruos Dei & ancillas non vbique pugnaret, & ad omnia loca fugientes non præcederet, si non sanctorum locorum amore retineret, & Bethlehem meam in alia reperire possem parte terrarum. Cur enim non patientia luorem superem? Cur non humilitate frangam superbiam, & percutientem maxillam offeram alteram? Dicente apostolo Paulo: Vincite in bono malum. Nonne apostoli gloriabantur, quando pro Domino passi sunt contumeliam? Nonne ipse saluator humiliauit se, formam serui accipiens, & factus est obediens patri vsque ad mortem, & mortem crucis, vt nos sua passione saluaret? Iob, nisi cecidisset, & vicisset in prælio, nõ accepisset coronam iustitiæ, nec audisset à Domino: Putas me aliter locutũ tibi, quàm vt appareres iustus? R. Beati dicuntur in euangelio, qui persecutionem patientur propter iustitiam. Secura scit conscientia, quod non propter peccata patiamur, & afflictio in seculo, materia præmiorum est. Si quando prociator fuisset inimicus, & vsque ad verborum iurgia profuisset, illud psalterij decantabat: Cum confisteret aduersum me peccator, obmutui, & filii à bonis. Et rursus: Ego autem quousque audire non audiebam, & quasi mutus nõ aperiens os suum. Et factus sum sicut homo nõ audiens, & non habens in ore suo increpationes. In tentationibus, Deuteronomij verba volebat: Tentat vos dominus Deus vester, vt sciat si diligatis dominum Deum vestrum de toto corde vestro, & de tota anima vestra. In tribulationibus & angustijs, Esaiæ replicabat eloquia: Qui ablati estis à laete, qui abstrahab ubi est tribulatio non super tribulationem expectate, spem super spem: adhuc pusillum propter malitiam labiorum, propter linguam malignam. Et scripturæ testimonium in consolationem suam edidisset: Ablatorum esse, eorum scilicet, qui ad virilem ætatem peruenissent, tribulationem super tribulationem sustinere, vt spem super spem mereantur accipere. Scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientiam autem probationem, probatio vero spes: spes autem non confundit. Et, quod si in quæris est homo noster corrupturus, ille qui intus est renouetur: & in præsentia leue

DE S. PAVLA, ALPHABETVM XII.

& momentaneum tribulationis vestræ, æternæ gloriæ pondus operatur in vobis: nō aspicientibus quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Nec longum fore tempus, etiam si humanæ impatientiæ tardum videatur, quin Dei statim videatur auxilium, dicentis: Tempore opportuno exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tibi. Nec dolosa labia & linguas iniquorum esse metuendas, cum Domino adiutore lætemur, & ipsum debeamus audire per prophetam monentem: Nolite timere opprobria hominum, & blasphemias eorum ne metueritis. Sicut enim vestimentum, sic comedit eos vermis: & sicut lanam, sic deuorauit eos tinea. Et: Per patientiam vestram possidebitis animas vestras. Et: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriā, quæ in nobis reuelabitur. Et alibi: Tribulationem super tribulationem sustinere, vt patienter agamus in omnibus quæ accidunt nobis. Patiens enim vir multum prudens. Qui autem pusillanimis est, vehementer insipiens. S. In languoribus & crebra infirmitate dicebat: Quando infirma sum, tunc fortis sum. Et: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, donec mortale hoc induat immortalitatem, & corruptibilem hoc vestiat incorruptione. Et iterum: Sicut superabundant passionibus Christi in nobis, ita & per Christum abundauit & consolatio. Ac deinde: Vt socij passionum estis, sic eritis & consolationis. In mœrore cantabat: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc cōfitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus. In periculis loquebatur: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Er iterum: Qui vult animam suam saluam facere, perdet eam. Et: Qui perdiderit animam suam propter me, saluam faciet. Quando dispendia (quod gentes hominum vel perniciosissimum est) quasi beneuolum nuntiasset, quod pro nimio seruire virtutum quibusdam videretur insaniam, & cerebrum illius dicerent confouendum. Cui illa respondit: Theatrum facti sumus mundo, & angelis & hominibus. Et: Nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapientiam est hominibus. Vnde & saluator loquitur ad patrem: Tu scis insipientiam meam. Er iterum: Tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis: vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Quem in euangelio & propinqui quasi mentis impotem ligare cupiebant, & aduersarij suggillabant, dicentes: Dæmonium habet, & Samaritanus est in Beelzebub principe dæmoniorum enit dæmonia. Sed nos audiamus Apostolum cohortantem: Hæc est gloria nostra, testimonium conscientie nostræ, quoniam in sanctitate & symeetate, & in gratia Dei conuersati sumus in mundo. Et Dominum dicentem ad apostolos: Ideo mundus odit vos, quoniam non estis de mundo. Si enim essetis de mundo, amaret vtrique mundus quod suum erat. Et ad ipsum Dominum verba vertebat: Tu nosti cordis abscondita, & hæc omnia venerunt super nos, nec sumus oblitui tui, nec inique egimus in testamento tuo, nec auersum est terrorum cor nostrum. Et propter te mortificati sumus tota die, reputati sumus vt oves occisionis. Sed Dominus auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi homo. Legi enim: Fili, Honora Dominum, & confortaberis, & extra Dominum nullum timebis. His & talibus testimonijs, quasi armatura Dei, & aduersus omnia quidem vitia, sed præcipue instruebatur contra inuidiam feruentem, & patienti iniurias, furorem rabido pectore

re mitigabat. Denique usque ad diem mortis, & huius patientia, & aliorum zelus omnibus paruit: qui suum rodit aurore, & dum emulum laedere nititur, in semetipsum proprio furore barrhatur. V. Dicam & de ordine monasterii, quomodo sanctorum continentiam in suum verterit lucrum. Seminabat carnalia, ut mereret spiritalia: dabat terrena, ut coelestia colleret: breuia concedebat, ut pro his aeterna mutaret. Post virorum monasterium, quod viris tradiderat gubernandum, plures virgines, quas & diuersis prouincijs congregarat, tam nobiles quam medijs & infimi generis, in tres turmas monasterijs diuisit: ita duntaxat, ut in opere & in cibo separatae, psalmodijs & orationibus iungerentur. Post Alleluia cantatum (quo signo vocabantur ad collectionem) nulli residere licitum erat. Sed prima seu inter primas veniens, ceterarum operiebatur aduentum, pudore & exemplo ad laborem eas prouocans, non terrore. Mane hora tertia sexta, nona, vespere, noctis medio, per ordinem psalterium decantabant. Nec licebat cuiquam fororū ignorare psalmos, & non de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum dominico ad ecclesiam procedebant, ex cuius habitaculo latere. Erant vnum quodque agmen matrem propriam sequebatur: atque inde pariter reuerterent, instabant operi distributo, & vel sibi, vel ceteris indumenta faciebant. Si qua erat nobilis, non permittebatur de domo sua habere comitem, ne veterum actuum memor, & lascentis infantiae errore reficaret antiquum, & reuera confabulatione renouaret. Vnus omnium habitus. Lintheamine ad tergendas solum manus utebantur. A viris tanta separatio, ut à spadonibus quoque eas se iungeret, ne vllam daret occasionem linguae maledicæ, quæ sanctos carpere solita est in solatium delinquendi. Si qua vel tardior veniebat ad psalmos, vel erat in opere pigrior, varijs eam modis aggrediebatur. Si erat itacunda, blanditijs: si patiens, correptione, illud Apostoli imitans: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in spiritu lenitatis & mansuetudinis? Excepit victu & vestitu, nullam habere quicquam patiebatur, dicente Paulus Habentes victum & vestitum, his contenti sumus: ne consuetudine plus habendi preberet locum avaritiæ, quæ nullis expletur opibus: & quanto amplius habuerit, eo plus requirit: & neque copia, neque inopia minuitur. Iurgantes inter se, sermone lenissimo fce derabat. Lasciuientem adolescentularum carnem crebris & duplicatis frangebatur, quæ malis eis stomachum dolere, quam mentem. X. Si vidisset aliquis compemorem, contractione fronteis, & vultus tristitia arguebat errantem, dicens: Mugditiā corporis atque vestitus, animæ esse immunditiam. Et turpe verbum atque lasciuum nunquam de ore virgineo proferendum, quibus signis libidinosus animus ostenditur: & per exteriorē hominem, interioris hominis vitia demonstrantur. Quam linguosam, garrulam, atque procacem, rixisq; persperxerat delectari, & sæpius commonitam nolle reuerti, inter vltimas, & extra conuentum sororum, ad fores atriclinij orare solebat, & separatim cibum capere: ut quam obiurgatio non correxerat, emendaret pudor. Furtum quasi sacrilegium detestabatur. Et quod inter feruli homines, vel leue putatur, vel nihil: hoc in monasterijs grauissimum dicebat esse delictum. Quid memorem clementiam & sedulitatem in ægrotautes, quas miris obsequijs & ministris conseruebat? Quumq; alijs languentibus abunde præberet omnia, & eum quoque exhiberet carniū, si quando ipsa ægrotaffet, sibi non indulgebatur: & in coina qualia videbatur, quod in alijs clementiam, in se duritiam commutabat. Nulla iuuenum puellarum sano & vegeto corpore, tantæ se dederat continentia, quantæ ipsa fracto & senili debilitatoq; corpufculo. Fateor, in hac re pertinacior fuit, ut sibi non parceret, & nulli cederet admonenti. Referam quod expertus sum: Mense Iulio seruenissimis aestibus incidit in ardorem febris, & post desperationem cum Dei misericordia respirasset, & medici persuaderent obrefectionem corporis vix opus esse tenui & parco, ne aquam bibens in hydropem verteretur: & ego eam beatum papam Epiphanium rogarem, ut eam moneret, imo compelleret vinum bibere: illa, ut erat prudens & soleris ingenij, statim sensit insidias, & subridens, meum esse quod ille diceret, intimauit. Quid plura? Quum beatus pontifex post multa hortamenta exisset foras, quærenti mihi quid egisset, respondit: Tanum proferi, ut sancti homini penitus persuaserit, ne vinum bibam. Hæc refero, non quod inconsideranter,

ter, & ultra vires sumpta onera probem, monente scriptura: Super te onus ne leuare
 ris: sed quod mentis eius ardorem, & desiderium fidelis animæ, ex hac quoque proba-
 re velim per seuerantia, decantanis: Sitiuit anima mea in te, quam multipliciter tibi ca-
 ro mea. Y. Difficile est, modum tenere in omnibus. Et vere iuxta philosopho-
 rum sententiam: *μὲν οὖν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐπιβολὴ ἐν μέσῳ*, id est, Modus, virtus est: vi-
 tium, nimietas reputatur. Quod nos vna & breui sententiuncula exprimere possu-
 mus: Ne quid nimis. Quæ in contemptu ciborum tantam habebat pertinaciam, in
 lusu mitis erat, & suorum moribus frangebatur, maxime liberorum. Nam & in viri
 & filiarum dormitione, semper periculata est. Et cum os stomachique signaret, & ma-
 tris dolorem, crucis niteretur impressione lenire: superabatur affectu, & credulam
 mentem parentis viscera consternabant: animoque vincens, fragilitate corporis vince-
 batur. Quam semel languor arripiens, longo tempore possidebat, vt & nobis inqui-
 etudinem, & sibi discrimina offerret. In quo illa lætabatur, per momenta commemorans:
 Mulier ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Dicit prudens
 lector, pro laudibus me vituperationem scribere. Testor Iesum, cui illa seruauit, & ego
 seruire cupio, me vtrunque in partem nihil fingere: sed quasi Christianum de Chri-
 stiana, quæ sunt vera proferres id est, historiam scribere, non panegyricum: & illius vi-
 tia, aliorum esse virtutes. Vitia loquor, secundum nimum meum, & omnium for-
 rum ac fratrum desiderium, qui illam diligimus, & absentem querimus. Cæterum,
 illa impleuit cursum suum, fidemque seruauit, & nunc fruitor corona iustitiæ, se-
 quiturque agnum quocumque vadit. Saturatur, quia esuriuit, & læta decantat: Sicut au-
 diuimus, ita & vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri. O beata
 rerum commutatio. Fleuit, vt semper rideret. Depexit lacus contritos, vt fontem
 Dominum reperiret. Vestia cilicio est, vt nunc albis vestimentis vteretur, & diceret:
 Scidisti saccum meum, & induisti me læticia. Cinerem sicut panem manducabat, &
 potionem suam cum fletu miscebat, dicens: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die
 ac nocte, vt in æternum pane angelorum vesceretur, & caneret: Gustate & videte,
 quoniam suauis est Dominus. Et: Eructauit cor meum verbum bonum, dico ego o-
 pera me regi. Et Esaiæ, imo Domini per Esaiam in se caneret verba compleri: Ecce,
 qui seruiunt mihi, manducabunt: vos autem esurietis. Ecce, qui seruiunt mihi, bi-
 bent: vos autem sitietis. Ecce, qui seruiunt mihi, lætabuntur: vos autem confundemini.
 Ecce, qui seruiunt mihi, exultabunt: vos autem clamabitis ob dolorem cordis, &
 propter contritionem spiritus, ululabitis. Z. Dixeram, lacus eam semper fugisse
 contritos, vt fontem Dominum reperiret, & posset læta cantare: Sicut ceruus de-
 siderat ad fontem aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Quando veniam, &
 apparebo ante faciem Dei? Tangam ergo breuiter, quomodo hæreticorum cœno-
 sos deuiterauerit lacus, & eos insat habuerit ethnicorum. Quidam veterator callidus,
 atque (vbi sibi videbatur) doctus & sciolus, me nesciente, cepit ei proponere quæstio-
 nes, & dicere: Quid peccauit infans, vt à dæmone corripatur? In qua ætate surre-
 cturum sumus? Si in ipsa qua morimur, ergo nutricibus post resurrectionem opus erit.
 Sin aliter, nequaquam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Di-
 uersitas quoque sexus, maris ac femine erit, an non erit? Si erit, sequentur & nuptiæ,
 & concubitus, sed & generatio. Si non erit, sublata diuersitate sexus, eadem corpora
 non resurgent. Aggrauat enim terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, sed te-
 nuia erunt & spiritualia, dicente Apostolo: Seminatur corpus animale, surget corpus
 spirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat, rationales creaturas ob quædam vi-
 tia, & antiqua peccata in corpore esse delapsas: & pro diuersitate & in meritis pecca-
 torum, tali vel tali conditione generari, vt vel corporum sanitate gauderent, & paren-
 tum diuitijs ac nobilitate, vel in moribundis carnes & domos inopum venientes, pœnas
 pristinorum luerent delictorum, & præsentis seculo atque corporibus, quasi carere
 clauderentur. Quod cum audisset, & ad me retulisset, in dicens hominem, mihiq;
 incubuisset necessitas nequissimæ vipere ac mortiferæ bestie resistendi, de quibus
 Psalmista commemorat, dicens: Ne tradas bestiis animas consentientium tibi. Et: In-
 crepa Domine bestias calami, qui scribentes iniquitatem, loquuntur contra Dominum

mendacium, & eleuant in excelsum os suum: conueni hominem, & orationibus eius quam decipere nitebatur, breui interrogatione conclusi: Vtrum crederet futuram resurrectionem mortuorum, an non? Qui quum se credere respondisset, intulit Eadem resurgent corpora, an altera? Quum dixisset, Eade miscebitur sum, In eodem sexu, an in altero? Ad interrogata reticenti, & instar colubri huc atque illuc transferenti caput, ne feriretur: quia (inquam) taces, ego mihi pro te respondebo, & consequentia inferam: Si non resurget mulier vt inulier, neque masculus vt masculus: non erit resurrectio mortuorum, quia sexus membra habet, membra autem totum corpus efficiunt. Si autem sexus & membra non fuerint, vbi erit resurrectio corporum, quæ sine sexu non constant & membris? Porro si corporum non fuerit resurrectio, nequaquam erit resurrectio mortuorum. Sed & illud quod de nuptijs obijcis, Si eadem membra fuerint, sequi nuptias, à saluatore dissoluitur: Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim mortuorum, non nubent, neque nubentur, sed erunt similes angelorum. Vbi dicitur: non nubent, neque nubentur, sexuum diuersitas demonstratur. Nemo enim de lapide & ligno dicit, non nubent, neque nubentur, quæ naturam nubendi non habent: sed de his qui possint nubere, & gratia Christi ac virtute non nubant. Quod si opposueris: quomodo ergo erimus similes angelorum, quum inter angelos non sit masculus & femina? Breuiter ausculta: A. 13. Non substantiam nobis angelorum, sed conuersationem & beatitudinem Dominus repromittit. Quomodo Ioannes Baptista antequam decollaretur, angelus appellatus est, & omnes sancti ac virgines Dei, etiam in isto seculo vitam in se exprimunt angelorum. Quando enim dicitur: Eritis similes angelorum, similitudo promittitur, non natura mutatur. Simulque respondet: quomodo illud interpretaris, quod Thomas resurgens tetigerit manus, & viderit lancea latus eius perforatum? Et Petrus in litore stantem viderit Dominum, & partem assis piscis, ac fauuum mellis comedentem? Qui stabat, profecto habebat pedes. Qui monstrauit latus vulneratum, vtique & ventrem, & pectus habuit, sine quibus non sunt latera, ventri & pectori coherrentia. Qui loquutus est, lingua ac palato & dentibus loquebatur. Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illiditur dentibus, & vocalem reddit sonum. Cuius palpatæ sunt manus, consequenter & brachia habuit. Quum igitur omnia membra habuisse dicatur, necesse est, vt totum quoque corpus habuerit, quod conficitur ex membris: non vtique femineum, sed virile, id est, eiusdem sexus, in quo mortuus est. Quod si obtenderis: ergo & nos post resurrectionem comedemus? Et quomodo clausis ingressus est ianuam, contra naturam pinguium & solidorum corporum? Audies: Noli propter cibum resurrectionis fidem in calumniam trahere. Nam & archisynagogi filiz resuscitatæ iussit cibum dari. Et Lazarus quatrduanus mortuus, cum ipso scribitur inisse conuiuium, ne eorum resurrectio phantasma putaretur. Sin autem clausis ingressus est ianuam & idcirco spirituale & æreum corpus niteris approbare, ergo & antequam pateretur, quia contra naturam grauiorum corporum super mare ambulauit, spirituale corpus habuit. Et apostolus Petrus, qui & ipse super aquas pendulo incessit gradu, spirituale corpus habuisse credendus est, cum potentia magis & virtus ostendatur Dei, quando fitaliquid contra naturam. Et vt scias in signorum magnitudine, non naturæ mutationem, sed Dei omnipotentiam demonstrari: qui ambulabat fide, cœpit infideliter mergi, nisi eum manus Domini subleuasset, dicentis: Modicæ fidei, quare dubitasti? Miror autem te obdurare frontem, loquente Domino: Infer digitum tuum huc, & tange manus meas: & porrige manum tuam, & mitte in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Et alibi: Videte manus meas & pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate & videte, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et quum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes. Ossa audis & carnem, & pedes, & manus: & globos mihi Stoi-corum, atque aerea quædam deliramenta confingis. Porro, si quæris, cur infans à demone corripiatur, qui peccata non habuit: aut in qua ætate resurrexerimus, quum diuersa ætate moriamur: ingratissimè suscipies iudicia Dei abyssus multa. Et: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inue-

Agibiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini? aut quis cōsiliarius eius fuit? Aetatum autem diuersitas non mutat corporum veritatem. Quum enim corpora quotidie nostra fluant, & aut crescant, aut decreuant; ergo tot erimus homines, quot quotidie commutamur; aut alius sui quum decem annorum essem, alius quum triginta, alius quum quinquaginta, alius quum iam toto cano capite sum. Igitur iuxta Ecclesiarum traditiones, & apostolum Paulum, illud est respondendum: quod in virum perfectum, & in mensuram ætatis plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua & Adam ludæi conditum autumant, & dominum saluatorem legimus lucræisse: & multa quæ de utroque Testamento, in suffocationem hæretici protuli.

Ex quo dicta cœpit hominem detestari, & omnes qui eiusdem dogmatis erant, vt eos voce publica hostes domini proclamaret. Et hæc dixi, non vt breuiter hæresim confutarem, cui multis voluminibus respondendum est: sed vt fidem tantæ scæminæ ostenderem, quæ maluit inimicitias hominum subire perpetuas, quàm Dei offensam amicis noxijs prouocare. Dicam ergo vt ceperam, nihil ingenio eius docilius fuit.

B. Tarda erat ad loquendum, velox ad audiendum. Et quum amaret historiam, & hoc veritatis diceret fundamentum: magis tamen sequebatur intelligentiam spirituales: & hoc culmine ædificationem animæ protegebat. Denique compulsi me, vt Vetus & Nouum instrumentum, cum filia, me differente perlegeret. Quod propter verecundiam negans, propter assiduitatem tamen & crebras postulationes eius præstiti, vt docerem quod didiceram: non à meipso, idest, à præsumptione, pessimo præceptore: sed ab illustribus Ecclesiæ viris. Scubi hæresibam, & nescire me ingenue confitebar, nequaquam mihi voluit acquiescere: sed iugi interrogatione cogebat, vt e multis varijsq; sententijs, quæ mihi videretur probabilior, indicarem. Loquar & aliud, quod forsitan æmulis videatur incredibile. Hebræam linguam, quam ego ab adolescentia, multo labore ac sudore ex parte didici, & insatigabili meditatione non desero, ne ipse ab ea deserer, discere ex parte didici, quæ ita vt psalmos Hebræice caneret, & sermonem absque vlla Latine lingue proprietate personaret. Quod quidem vsque hodie in sancta filia eius Eustochio cernimus, quæ ita semper adhæsit matri, & eius obediuit imperijs, vt nunquam absque ea cubaret, nunquam procederet, nunquam cibum caperet, ne vnum quidem numerum haberet potestatis suæ: sed & paternam & maternam substantiam, à matre distribui pauperibus lataretur: & pietatem in parentem, hæreditatem maximam & diuitias crederet. Non debeo silentio præterire, quanto exultauerit gaudio, quod Paulam neptem suam ex Læta & Toxotio genitam, imo voto & futuræ virginittatis repromissione conceptam: audierat in cunis & crepitaculis balbutiente linguis, Alleluia cantare: auxque & amitæ nomina, dimidiatis verbis frangere. In hoc solo patris desiderium habuit: vt filium, nurum, neptem renuntiasset seculo, & Christo seruire cognosceret. Quod & impetrauit ex parte. Nam neptis Christi flammeo reseruat. Nurus æternæ se tradens pudicitie, foetus opera, fide & electiois sequitur, & Romæ conatur exprimere, quod Hierosolymis illa compleuit.

Quid agimus anima? Cur ad mortem eius venire formidas? Iamdudum prolixior liber editur, dum timemus ad vltima peruenire, quasi tacentibus nobis, & in laudibus illius occupatis differri possit occubitus. Hucusque prosperis nauigauimus ventis, & crispantia maris æquora labens carina sulcauit. Nunc in scopulos incurrit oratio, & tumulentibus fluctuum motibus, præsens vtrique nostrum intentatur naufragium, ita vt cogamur dicere: Præceptor, salua nos fac, perimus. Et illud: Exurge, vt quid obdormis domine? Quis enim possit fideis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in grauissimam valetudinem, imo quod optabat inuenit, vt nos desereret, & plenius domino iungeretur. In quo languore, Eustochij filix probata semper in matre pietas, magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidue lectulo, stibellum tenere, sustentare caput, puluillum supponere, fricare pedes, manu stomachum cōfouere, mollia strata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omnium ancillarum præuenire officia, & quicquid alia fecisset, de sua mercede putare subtractum.

T. iij. Quibus

Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu, inter iacentem matrem & speciem domini discurrat, ne priuaretur tanto conubertinio, ne illa absente viueret, vt eodem se retro portaretur? C. Sed o mortalium fragilis & caduca natura, & nisi Christi fides nos extollar ad coelum, & aeternitas animae promittatur, cum beñis ac iumentis corporum vna conditio est. Idem occubitus iusto & impio, bono & malo, mundo ac immundo, sacrificanti & non sacrificanti. Sicur bonus, ita & qui peccat. Sicur qui iurat, ita & is qui iuramentum metuit. Similiter & homines & iumenta, in fauillam et cinerem dissoluuntur. Quid diu immoror, & dolorem meum differendo facio longiorem? Sentiebat prudentissima seminatū adesse mortem, & frigente alia parte corporis atq; membrorum, solum animae reporem in sacro pectore palpitare, & nihilominus quasi ad suos pergeret, alienosq; defereret, illos verficulos susurrabat: Domine dilexi decorem domus tuae, & locum habitacionis glorie tuae. Ex, Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Ex, Elegi abiecta esse in domo Dei mei, magis q̃ habitare in tabernaculis peccatorum. Cumq; ad me interrogares, cur taceret, cur noller respondere, an doleret aliquid: Grae eos sermone respondit, nihil se habere molestiae, sed omnia quiesca & tranquilla perspicere. Post haec obmutuit, & clausis oculis, quasi iam mortalia despiceret, vsq; ad explarationem animae, eosdem reperebat verficulos: vt quod dicebat, vix audire possemus. Dicit atq; ad os tenens, crucis signum pingebat in labijs. Desecrat spiritus, & anhe labarum mortem. Animae erumpere gestiens, ipsum stridorem, quo mortalium vita finitur, in laudes domini conuertebat. Aderant Hierosolymarum & aliarum vrbium episcopi, & sacerdotū inferioris gradus, ac leuitarum innumerabilis multitudo. Omne monasterium, virginum & monachorum chori repleuerant. Sciamus vt audire sponsam vocantem: Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quoniam ecce hyems transiit & recessit, pluuia abiit tibi. Læta respondit: Flores visi sunt in terra, tempus sectionis aduenit. Et, Credo videre bona domini in terra viuientium. Ex hinc non violatus, non plangens, vt inter seculi homines fieri solet, sed psalmorum linguis diuersis examina cōcrepabant. Translatiq; episcoporum manibus, & ceruicem feretro subiicientibus, cum aliq; pontifices lampades cereasq; præferrent, aliq; choros psallētium ducerēt, in media ecclesia speluncę saluatoris est posita. Tota ad funus eius, Palestinae vrbium turba conuenit. Quem monachorum larentium in eremo cellula sua renouit: Quam virginum cubiculorum secreta texerunt: Sacrilegium putabat, qui non tali seminae vltimum red didisset officium. Viduae & pauperes in exemplū Dorca dis, vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis inopum multitudo matrem & nutriciam se perdidisse clamabat. Quodq; mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem, sed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares nō mortuam, sed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroq; sermone Psalmi in ordine personabant, non solum triduo, donec subter ecclesiam, & iuxta specum domini cōderetur: sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus, & propriam creditibus lachrymas. Venerabilis virgo filia eius Eustochium, quasi ablata super matrem suam, abstrahi à parente non poterat: deosculari oculos, hætere vultui, totū cor pus amplexari, & se cum matre velle sepeliri. D. Testis est Iesus, ne vnum quidē nummum ab ea filia derelictum: sed (vt ante iam dixi) derelictum magnum & alienum: & quod his difficilis est, fratrum & fororum immensam multitudinem, quos sustentare arduum, & abñcere impiū est. Quid hæc virtute mirabilius, seminatam nobilissimæ familiez, magnis quondam opibus: raris fide omnia dilargitam, vt ad egestatem pene vltimam perueniret: lachrymā pecunias, & in carbonem Dei æra congesta, funeralibusq; aureis dona pendencia. Nemo plus dedit pauperibus, quam quæ sibi nihil referuauit. Nunc illa diuitijs fruitur, & his bonis, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Nostram vicem dolemus, & inuidere potius glorie eius videbimur, si voluerimus diuitijs flere regnantem. Secura esto Eustochium, magna hæreditate ditata es. Pars tua dominus, & quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata est. Non solum enim effuso sanguinis in confessione reputatur, sed deuotæ quoq; mentis seruius immaculata, quod iudicium martyriū est.

est. Illa corona de rosis & violis pleqitur, ista de lilij. Vnde & in Cantico scribitur
canticorum: Fratruelis mea candidus & rubicundus: & in pace, & in bello, eadē
præmia vincētibus tribuens. Mater, inquam, tu audiuit cum Abraham: Exi de te
ra tua, & de cognatione tua, & veni in terram quam ostendam tibi. Et p̄ Hieremi-
am dominum præcipientem: Fugite de medio Babylonis, & saluate animas vestras.
Et vsq; ad dicm mortis suæ, non est reuersa in Chaldæam: nec ollas Aegypti, & vieu
lentias caenium desiderauit, sed choris comitata virgineis, ciuis est saluatoris effecta,
& de paruula Bethlehem, celestia regna conscendens, dicit ad veram Noemi: Popu-
lus tuus, populus meus, & Deus tuus, Deus meus. Hunc tibi librum ad duas lucubra-
tionculas, eodem quem tu sustines dolore, dictaui. Nam quouiscunq; stilum figere
volui, & opus exarare promissum, totiens obriguerunt digiti, cecidit manus, sensus
elanguit. Vnde & inculca oratio, votum scribentis absq; vlla elegantia & verborum
lepore testatur. Vale o Paula, & cultoris tui vltimam sententiam, orationibus iuuat.
Fides & opera tua Christo te sociant, præsens facilius quod postulas impetabit. Exe-
gi monumentum tuum æt̄e perennius, quod nulla destruere possit vetustas. Incidi
elogium sepulchro tuo, quod huic volumini subdidi, vt quocunq; noster sermo perue-
nit, te laudatam, te in Bethlehem conditam lectior agnoscat.

Sequitur titulus sepulchri,

Scipio quam genuit, Paula fudee parentes,
Gracchorum soboles, Agamemnonis indyta proles
Hoc iacet in tumulo, Paulam dixere priores:
Eustochi genitrix: Romani prima senatus
Pauperem Christi & Bethlehemitica rura sequuta.

In fronte speluncæ.

Aspicias angustum, p̄ciosa rupe sepulchrum
Hospitium Paulæ est, celestia regna tenentis.
Fratrem, cognatos, Romam, patriamq; relinquens,
Diuitias sobolem, Bethlehemi conditur antro.
Hic præsepe tuum, Christe, atq; hic mystica magi
Munera poetas, hominib; Deoq; dedere.

Obiit sancta & beata Paula, septimo calendarum Februarium, tertia sabbati post solis oen-
cupitum. Sepulta est quinto calendarum eandem, Honorio Augusto & Arcelino consulibus. Vixit
in sancto proposito, Romæ annos quinq; Bethlehem annos viginti. Omne vitæ tempus impieuit, an-
nis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti.

VITA SIVE EPITAPHIUM S. MAR-
cellæ, quæ Monachæ uitam prima nobilium feminarū ausa est Ro-
mæ profiteri, quæ & multas ad idem institutum pertraxit:

Authore S. Hieronymo presbytero..

E.

AEPE & multum flagitas virgo Christi Principa, vt me-
moriam sanctę femine Marcellę literis recolam, & bonum q̄
diu frui sumus, etiam ceteris noscendū imitandumq; descen-
bam. Satis doleo, quod hortaris sponte currentem, & me arbi-
traris indigere precibus, qui ne tibi q̄dam in eius dilectiōe con-
cedam, multoq; plus accipiam, quam tribuam beneficij, tantum
eecoedatione virtutum. Nam vt hucusq; reticerem, & bl-
ennium præterirem silentio, non fuit dissimulationis, ut ma-
le existimas, sed tristitiæ incredibilis, quæ ita meum oppressit animum, vt melius iudi-
carem tacere im præsentiarum, quàm nihil dignum illius laudibus dicere. Neque
veo Marcellam tuam, imo meam, & vt verius loquar, nostram, omniumq; san-
ctorum, & proprie Romanæ vr̄bis indyctum decus institutis rhetoeum prædicabo,
vt exponam illustrem familiam, alti sanguinis decus, & stemmata per proconsu-
les & præfectos prætorio decurrentia. Nihil in illa laudabo, nisi quod propeum est,
& eo nobilius, quod opibus & nobilitate contempta, facta est paupertate & humili-
tate

tare nobilior. Orba patrit morte, viro quoq; post nuptias septimo mense priuata est. Cumq; eam Cerialis (cuius clarum inter consules nomen est) propter ætatem & antiquitatem familiæ, & insignem (quod maxime viris placere consuevit) decorem corporis, ac morum temperantiam ambiciosus peteret, suamq; longæus pollicetur diuitias, & non quasi in vxorem, sed quasi in filiam vellet donationem transfundere. Albinæq; mater tam clarum prædictum viduatæ domus ulero appeteret, illa respondit: Si vellem nubere, & non æternæ me coperem pudicitie dedicare, vtiq; tantum quærerem, non hæreditatem. Illoq; mandante, posse & senes diu viuere & iuuenes cito mori, eleganter lussit. Iuuenis quidem potest cito mori, sed senex diu viuere non potest. Qua sententia repudiat, exemplo cæteris fuit, vt eius nuptias desperaret. Legimus in euangelio secundum Lucam: Et erat Anna prophetissa filia Phanuelis de tribu Aser: Et hæc prouexit ætatis in diebus plurimis. Vixitque cum viro suo annis septem à virginitate sua, & erat vidua annis octogintaquatuor, nec recedebat de templo ieiunjs & obsecrationibus domino seruens nocte ac die. Nec mirum, si videre meruit saluatorem quem tanto labore quærebat. Conseruamus septem annos, septem mensibus, sperare Christum & tenere, natum esse fiteri, & in crucifixum credere, paruulum non negare, & virum gaudere regnatorem.

F. Non facio vllam inter sanctas feminas differentiam, quod nonnulli inter sanctos viros & ecclesiarum principes, stulte facere consueuerunt: sed illo tendit assertio, vt quorum vnus est labor, vnum & præmium sit. Difficile est in malefica ciuitate, & in vrbe, in qua orbis quondam populus fuit, palmarum vitiorum, si honestis detraherent, & pura ac munda macularent, non aliquam finistri rumoris fabulam contrahere. Vnde quasi rem difficillimam, & pene impossibilem optat propheta, potius quam præsumit, dicens: Beati immaculati in via, qui ambulat in lege domini. Immaculatos in via huius seculi appellat, quos nulla obsecrationis aura maculat: qui opprobrium non acceperint aduersus proximos suos, de quibus saluator in Euangelio: Estote, inquit, beneuolus, siue bene sentiens de aduersario tuo, dum es in via cum illo. Quibus de hac mortali, quod displiceret, audiuit, vt crederet? Quis credidit, vt non magis scriptum malignitatis & infamie condemnaret? Ab hac primum consuetudine est, dum omnibus patuit, quæ esset viduitas Christiana, quam & conscientia & habitu promittebat. Illæ enim solent purpurissimo & cerussa ora depingere, sericis nitere vestibus, splendere gemmis, aurum portare ceruicibus, & auribus perforatis rubri maris preciosissima grana suspendere, fragrare musco mure, maribus ita plantagere, vt tandem dominatu eorum se caruisse lætentur: quantuq; alios, non quibus iuxta Dei sententiam seruiant, sed quibus imperent. Vnde & pauperes eligunt, vt non tantum virorum habere videantur, qui patienter riuales sustineant: si masculæ rint, ilico proijciendi. Nostra vidua talibus via est vestibus, quibus arceret frigus, non membra nudaret: aurum vsq; ad auli signaculum repudians, & magis in ventribus egenorum, quam in marsupijs recondens. Nusquam sine matre. Nullum clericorum, aut monachorum (quod ample domus interdum exigebat necessitas) vidit absq; arboribus. Semp in comitatu suo uirgines, ac viduas, & ipsas graues sceminas habuit: sciens ex lasciuia puellarum sæpe de dominarum moribus iudicari, & qualis quæque sit, talium consortio delectari. G. Diuinarum scripturarum ardor erat incredibilis, semper que cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, non peccem tibi. Et illud de perfecto viro: Et in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Meditationem legis non in replicando, quæ scripta sunt, vt ludæorum existimant pharisei, sed in opere intelligens, iuxta illud Apostolicum: Siue comedis, siue bibitis, siue quid agitis, omnia in gloriam Domini facientes. Et prophetae verba, dicentis: A mandatis tuis intellexi, vt postquam mandata compleret, tunc se sciret mereri intelligentiam scripturarum. Quod & alibi legimus: Quia coepit lesus facere & docere. Erubescit enim quamuis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia. Frustraq; eius lingua prædicat paupertatem, & docet elemosynas, qui Croesi diuitijs tumet, viliq; opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Moderata ieiunia, carniū abstinentia, vini odor magis, quam gustus, propter stomachum

machum & frequentes infirmitates. Raro procedebat ad publicum, & maxime nobilium matronarum vitabat domos, ne cogeretur videre quod contemplerat: apostolorum & martyrum basilicas secretis celebrans orationibus, & quæ populorum frequentiam declinarent. Matri intantum obediens, ut interdum faceret, quod nolabat. Nam cum illa suum diligeret sanguinem, & absque filiis & nepotibus vellet in fratribus liberos vniuersa conferre: ista pauperes eligebat, & tamen matri contraire non poterat monilia, & quicquid supellestilis fuit, diuitibus peritura concedens, magisque volens pecuniam perdere, quam parentis animum contristare. Nulla eo tempore nobis sum foeminarum nouerat Romæ propositum monachorum, nec audebat propter rei nouitatem, ignominiosum, ut tunc putabatur, & vile in populis nomen assumere. Hæc ab Alexandrinis sacerdotibus, papæ Athanasio, & postea Petro, qui persequutionem Arrianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutissimam communionis suæ portum Romam confugerant, vitam beati Antonij adhuc tunc viuæ, monasteriorumque in Thebaide Pachumij, & virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognouerat. H. Hanc multos post annos imitata est Sophronia & alie, quibus rectissime illud Ennionum aprari potest: Vtinam ne in me more Pelio. Huius amicitijs fructa est Paula venerabilis. In huius cubiculo nutrita Eustochium virginis decus: ut facilis æstimatione sit, qualis magistra, vitales discipule. Ridet forsan infidelis lector, me in muliercularum laudibus immorari, qui si recorde tur sanctas foeminas, comites domini saluatoris, quæ ministrabant ei de sua substantia, & tres Marias stantes ante crucem, Mariamque proprie Magdalenen, quæ obseculatam & ardorem fidei, turritæ nomen accepit, & primæ ante Apostolos, Christi videre meruit resurgentem, se potius supbie, quam non cõdemnabit inceptiarum, qui virtutes non sexu, sed animo iudicamus, contemptæque nobilitatis ac diuitiarum maiorem gloriam ducimus. Vnde & Iesus Ioannem euangelistam amabat plurimum, qui propter generis nobilitatem erat notus pontifici, & Iudeorum insidias non timebat, intantum ut Petrum introduceret in atrium, & staret solus apostolorum ante crucem, matremque saluatoris in sua reciperet, ut hæreditatem virginis domini, virginem matrem filius virgo susciperet. Annis igitur plurimis sic suam transigit ætatem, ut ante se vetularum cerneret, quam adolescentulam fuisse meminisset: laudans illud Platonici, qui philosophiæ, meditatione mortis esse dixit. Vnde & noster Apostolus: Quotidie morior propter vestra salutem. Et dominus iuxta antiqua exemplaria: Nisi quis vulerit crucem suam quotidie, & se quous fuerit me, non potest meus esse discipulus. Multoq; ante per prophetam spiritus sanctus: Propter te mortificamur tota die, æstimatedimus per oues occisionis. Et post multas ætates illa sententia: Memento semper diem mortis, & nunquam peccabis. Disertissimique præceptum Satyrici:

Vix memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde est.

Sic ergo (ut dicere cõperamus) ætatem duxit: & vixit, ut semper se et cederet esse mortuam. Sic induta est vestibus, ut meminisset sepulchri, offerens hostiam rationabilem, visum, placentem Deo. Denique cum & me Romam cum sanctis pontificibus, Paulino & Epiphanio, ecclesiastica traxisset necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminem Cypri texit ecclesiam, & verecunde nobilium foeminarum oculos declinarem, ita egit secundum Apostolum, importune opportune, ut pudorem meum sua superaret industria. I. Et quia alicuius tunc nominis esse existimabar super studio scripturarum, nunquam conuenit, quin de scripturis aliquid interrogaret, nec statim quæsceret, sed moueret contrariis quæstiones, non ut contenderet, sed ut querendo disceret earum solutiones, quas opponi posse intelligebat. Quid in illa virtutum, quid ingenij, quid sanctitatis, quid puritatis inuenerim, veretur dicere, ne fidem credulitatis excedam, & tibi maiorem dolorem incutiam, te cordanti quanto bono carueris. Hoc solum dicam, quod quicquid in nobis longo fuit studio congregatum & meditatione diuturna quasi in naturam versum, hoc illa libavit, didicit atque possedit, ita ut post professionem nostram, si in aliquo testimonio scripturarum esset oborta contentio, ad illam iudicem pergeretur. Et quia valde prudens erat, & nouerat illud quod appellant philosophi τὸ ἀγινω, id est, decere quod facias: sic ad

fid ad interrogata respondēbat, vt etiam sua non sua diceret, sed vel mea, vel cuius li-
 ber alterius, vt in eo ipso quod docebat, se discipulum fateretur. Sciebat enim dicere
 ab Apostolo: Docere autem mulieri non permitto, ne viri sexui, & inter dum sacer-
 dotibus, de obcuris & ambiguis scilicet antibus, facere videretur inuiriū. In nostrum
 locum statim audiuius te illius adhuc esse confortio, & nunquam ab illa ne transuer-
 sum quidem vnguem (vt dicitur) receffisse. Eadem domo, eodem cubiculo vsum, vt
 omnibus in Vr be clarissima notum fuerit, & te matrem, & illam filiam reperisse. Sub
 urbanus ager vobis pro monasterio fuit, & rus electum pro solitudine. Multoq; ita
 vixistis tempore, vt ex imitatione vestri, conuersatione multarum gauderemus Ro-
 manā factam Hierosolymam. Crebra virginum monasteria, monachorum innume-
 rabilis multitudo, vt pro frequentia seruientium Deo, quod prius ignominie fuerat,
 esset postea glorie. Interim absentiam nostri mutis solabamur alloquos, & quod
 carne non poteramus, spiritu reddebamus. Semper obulare epistolis, supersare officij,
 saluationis praeuenire. Non multum perdebant absentia, quae iugibus sibi literis
 iungebatur. In hac tranquillitate, & domini seruitute, haeretica in his prouincijs exor-
 ta tempestas, cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vllis vo-
 norum parceret. Et quasi parum esset, hic vniuersa mouisse, nauem plenam blasphem-
 iarum Romano intulit portui. Inuenitq; protinus patella operculum, & Romanae
 fidei purissimum fontem, ceno lutofa permiscere vestigia. Nec mirum si in plateis
 & in foro rerum venalium, fictus ariolus stultorum verberet nares, & oborto suste-
 dentes mordentium quatitum venenata spurcaq; doctrina Romae inuenerit quos
 induceret. Tunc librorum ^{in p. p. p.} infamis interpretatio: tunc discipulus ^{in p. p. p.}
 vere nominis sui, si in talem magistrum non impegisset. Tunc nostrorum ^{in p. p. p.}
 contradictio, & Phariseorum turbata est schola. K. Tunc sancta Marcel-
 la, quae diu cohibuerat, ne per emulationem quippiam facere videretur, postq; sensie
 fidem apostolicam ore laudatam, in plerisq; violari, ita vt sacerdotes quoq; & non nul-
 los monachorum, maximeq; seculi homines, in assensum sui traheret, ac simpliciter
 illuderet episcopi, qui de suo ingenio ceteros aestimabat: publice refutit, malens Deo
 placere quam hominibus. Laudat saluator in Euangelio villicum iniquitatis, quod
 contra dominum quidem fraudulenter, attamen per se prudenter fecerit. Cernentes
 haeretici de parua scintilla, maxima incendia concitari, & suppositam dudum flam-
 mam iam ad columina peruenisse, nec posse latere quod multos deceperat, petunt &
 impettant ecclesiasticas Epistolas, vt communicantes Ecclesiae, discessisse viderentur.
 Non multum tempus in medio succedit in pontificatu viri insignis Anastasius, quem
 diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur. Imo id-
 circo raptus atq; translatus est, ne semel latam sententiam, precibus suis flectere conare-
 tur, dicente domino ad Hieremiam: Ne oraueris pro populo isto, neq; depreceris is-
 bonum. Quia si ieiunauerint non exaudiam preces eorum. Et si holocausta & victi-
 mas obtulerint, non suscipiam eas. In gladio enim & fame & pestilentia ego consu-
 mam eos. Dicas, quid haec ad laudem Marcellae? Damnationis haeticorum haec fuit
 principium, dum adducit testes, qui prius ab eis erudit, & postea ab haeretico fuerant
 errore correpti, dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia ^{in p. p. p.} in-
 gerit volumina, quae emendata manus corpij monstrabantur: dum acciti frequen-
 tibus literis haeretici, vt se defenderent, venire non funeraui: tantaque vis conscientiae
 fuit, vt absentes damnari, quam praesentes coargui maluerint. Huius tam gloriose vi-
 ctoriae origo Marcella est: itaq; caput horum & causa bonorum, scis me vera narrare
 quae nosti, vix de multis pauca me dicere, ne legenti fastidium faciat odiosa replicatio,
 & videar apud maleuolos sub occasione laudis alterius stomachum meum digerere.
 Pergam ad reliqua. De occide nisi partibus ad orientem turbo confectum, minia-
 batur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: Putas venie ne filius hominis si
 dem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fi-
 dei veritate, nostro latere iungebantur, quorum publice prebatur caput: contra q̃s
 opes omnes parabantur, ita vt Barnabas quoq; duceretur in illam simulationem, imo
 apertum paricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit. Ecce et vniuersa tem-

DE SANCTA FABIOLA, ALPHABETVM XIII.

preſtas domino ſtante deleta eſt, expletumq; vaticiniũ prophetales: Auferes ſpiritus eorum, & deficient, & in puluerem ſuum reuertentur. In illa die peribũt omnes cogitationes eorum. Et illud Euangelicum: Stulte, hac nocte auferetur anima tua à te: quæ autem præparaſti, cuius erunt? L. Dum hæc aguntur in lebus, terribilis de Occidente rumor aſſerit, obſideri Romam, & auro ſalutem ciuium redimi, ſpoliatosq; ruſum circundari, ve poſt ſubſtantiam, vitam quoq; perderent. Hæret vox, & ſingultus intercipit verba diſtantis. Capitur vrbs, quæ totum cepit orbem, quæ fame perit antequam gladio, & vix pauci qui caperentur inueniſunt. Ad nefandos cibos erupit eſuriens rabies, & ſua inuicem membra lanſarunt, dum mater non parcit lacten u infantie, & recipit vtero, quem paulo ante effuderat. Nocte Moab capta eſt, nocte cecidit murus eius. Deus, venerunt gentes in hæreditatē tuam, polluerunt templum ſanctum tuum. Poſuerunt Hieruſalem in pomorū cuſtodiam, poſuerunt cadauera ſanctorum tuorū eſcas volatilibus celi, carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ. Eſtuderunt ſanguinem eorum ſicut aquam in circumitu Hieruſalē, & non erat qui ſepeliret. Quis cladem illius noſcis, quis funera ſando

Explicet, aut poſſet lachrymis æquare dolorem?

Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos,

Plurima perq; vias ſternimur inertia peſſim

Corpora, prę domos, & plurima morti imago.

Cum interim, vt in tanta confuſione rerum, Marcellæ quoq; domum cruentus victor ingreditur. Sit mihi ſas audita loqui, imo à ſanctis viris viſa narrare, qui interfuere præſentes, qui te dicunt in periculo quoq; ei fuiſſe ſociatam. In trepido vultu excepiſſe dicitur interrogatioſos. Cumq; poſceretur aurum, & deſoſas opes vili excuſaret tunica, non tamen ſecit fidem voluntarię paupertatis. Caſam ſuſtibus flagellisq; piũ non ſenſiſſe tormenta, ſed hoc lachrymis, hoc pedibus eorum proſtratam egiſſe, ne te à ſuo conſortio ſepararent: ne ſuſtineret adoleſcentia, quod ſemilis ætas timere non poterat. Chriſtus dura corda molliuit, & inter cruentes gladios inuenit locum pietas. Cumq; & illam & te ad apoſtoli Pauli baſilicam barbari deſoſſerent, vt vel ſalutem vobis offēderent, vel ſepulchrum, in tantam lætitiā dicitur erupiſſe, vt gratias ageret Deo, quod te integram ſibi eſeruſſet, quod pauperem illam non feciſſet caputitas ſed inueniſſet, quod egeret quotidiano cibo, quod ſaturata Chriſto, non ſentiret eſurienti, quod & voce & opere loqueretur: Nuda exiit de vtero matris meę. nuda & redeam. Sicut domino viſum eſt, ita & factum eſt: Sit nomen domini benediſtũ. Poſt aliquot dies, ſano, integro, vegetoque corpufculo obdormiuit in domino, & te paupertatũ ſuę, imo per te pauperes reliquit hæres, claudens oculos in manibus tuis, reddens ſpiritum in tuis oſculis, dum inter lachrymas tuas illa rideret conſcientia vitę bonę, & præmijs futurorum. Hæc tibi Marcella venerabilis, & tibi Principia ſilia, vna & breui lacubratione dictauit, non eloqui venaſtate, ſed voluntate in vos animi gratiſſimi, & Deo & legentibus placere deſiderans.

FABIOLÆ NOBILIS FOEMINÆ VI-
ta & epitaphium, quæ poſt lapſum ad Chriſtum conuerſa, ſanctiſſimam
ueręq; Chriſtianam egre uitam, glorioſumq; meruit uitæ
funem. Authore S. Hieronymo. M.

Laures anni ſunt, quod ſuper dormitione Biſcillæ, Paulam venerabilem foeminam recenti adhuc vulnere, conſolatus ſum. Quare æſtatis circulus voluit, ex quo ad Heliodorum epiſcopũ Nipotiæ niſcribens epitaphium quicquid habere potui vitiũ in illo tunc dolore & conſumpſi. Ante hoc ſerme bicanũ, Pammachio meo p ſubita peregrinatione Paulinę, breuē epiſtolam dedi, erubeſcens ad diſſertiſſimũ virum plura loqui, & ei ſua ingerere, ne non tam conſolari amicũ viderer, q̃ ſtulta iactantia docere perfectũ. Nunc mihi ſili Oceanæ volenti & vltro appetenti debium munus imponis, quo pro nouitate virtutũ, veterem

materiam nouam facim. In illis enim vel parentis affectus, vel moror amonculi, vel desiderium mariti temperandum fuit: & pro diuersitate personarum, diuersa de scripturis adhibenda medicamina. In presentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Christianorum, miraculum gentilium, iustum pauperum, solatium monachorum. Quicquid primum attipueris, sequentium comparatione vilescit. Ieiunium prædicat: Sed præualefcunt eleemosynæ. Humilitatem laudem: Sed maior est fidei ardor. Dicam appetitas fordes, & in condemnationem vestium seticarum plebeium cultum, & seruuia indumenta quasitar. Plus est animum deponibile quàm cultum. Difficilius arrogantia, quàm auro carere, & gemmis. His enim abiectis, inter dū gloriosis tumemus sordibus, & vendibilem paupertatem, populari auræ offerimus. Cæcitate virtus, & conscientie secretum, Deum solum iudicem respicit. Vnde nouis mihi est efferenda præconis, & ordine rhetorum prætermisso, tota de confessionis ac poenitentiae incunabulis assumenda. Alius forsitan scholæ memor, Q. Maximum. Vnus qui nobis cunctando restituit rem, & Fabiorū gentem proferret in medium, diceret pugnas, descenderet prælia, & per tante nobilitatis gradus Fabiolam venisse iactaret, vt quod in virga non poterat, in radicibus demonstraret. Ego diuersorū Bethlehemiicis, & prescis domini amator, in quo virgo puerpera Deum fudit infantem ancillam Christi, non de nobilitate veteris historię, sed de ecclesię humilitate produci. N. Et quæ statim in principio, quasi scopulus quidam, & procella mihi obtrahatur, cuius opponitur, quod secū dum sortita matrimonium, prius reliquerit, non laudabo cōuersam, nisi prius ream absolueris. Tanta prior meritis vitia habuisse narratur, vt nesciorū quidem & vile in principio ea sustinere posset. Quæ si voluero dicere, perdam virutem scemine, quæ maluit culpam subire disidiū quàm corporis sui infamare partem, & maculas eius detegere. Hoc solum proferam, quod veræ eundē matronę & Christianę satis est. Precepit dominus vxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis, & si dimissa fuerit, manere innuptam. Quicquid viris iubetur, hoc cōsequenter redundat in sceminas. Neque enim adultera vxor dimittenda est, & vir mortuus tenendus. Si qui meretrici iungitur, vnum corpus facit: ergo & quæ scoratori impuroq; sociatur, vnum cum eo corpus efficitur. Alię sunt leges Cæsarum, alię Christi, aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit. Apud illos viris impudicitie frena laxantur, & solo stupro atq; adulterio cōdemnato, passim per lupanaria & ancillulas libido permittitur, quasi culpam dignitate faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet sceminis, quæ non licet viris, & ea dem seruitus pari conditione censetur. Dimisit ergo, vt aūt, viriosum: dimisit illius & illius criminis noxium: dimisit, pens dixi quod clamante vicina vxor sola non prodidit. Sin aut arguitur, quare repudiato marito non innupta permaferit facile culpam farebor, dum tū referam necessitatem. Melius est, inquit Apostolus, nubere quàm viri. Adolescentula erat, viduitatem suam seruire non poterat. Videbat aliam legem in membris suis repugnantem legimentis sue, & se vincitā & captiuam ad coitum trahi. Melius arbitrata est aperte confiteri imbecillitatem suam, & vmbra quiddam miserabilis subire coniugij, quàm sub gloria vniuirsę opera exercere meretricum. Idem Apostolus vult viduas adolescentulas nubere, filios procreare, nullam dare occasionem aduersario maledicti gratia. Et proximus cur hoc velit, exponit: iam enim quædam abierunt retro post Satanam. Igitur & Fabiola, quia persuaserat sibi, & putabat à se virum iure dimissum: nec Euangelij vigorem nouerat, in quo nubendi vniuersa cautio viuentibus viris sceminis amputatur: dum multa diaboli vitæ vulnera, vnum incaneta vulnus accepit. O. Sed quid ego in abolitis & antiquis moror, quærens exulare culpam, cuius poenitentiam ipsa confessa est? Quis hoc crederet, vt post mortem secundum viri in semet reuerfa, quo tempore solent viduæ negligentes, in quo seruitiū excusso, agere se liberius, adire balneas, volitare per plateas, vultus circumferre meretrice, sacrum inqueret, vt errorem publice sateretur: & tota vt be speculante Romana, ante diem paschæ in basilica quondam Laterani, qui Cæsariano truncatus est gladio, staret in ordine poenitentium, episcopo, presbyteris, & omni populo collectis, manibus aspersum crine, ora lurida, & squalidas manus sordida colla submitteret? Quæ peccata fletus iste non purget? Quas impietatas maculas hæc lamenta non abluat?

DE SANCT. FABIOLA, ALPHABET. XIII.

Petrus trinum negationem trina confessione deleuit. Aaron sacrilegium, & confilium ex auro vituli caput, fraternæ correxere preces. David sancti & manufactum iuri homicidium pariter & adulteriū septem dierum emendabat famel. I. cecit in terra, volutabatur in cinere, & oblitus regie potestatis, lumen querebat in tenebris. Illumq; tantum respiciens quem offenderat, lachrymabili voce dicebat: Ibi soli peccavi, & malum coram te feci. Et: Redde mihi mercedem salutis tui, & spiritu principali confirma me. Atq; ita factum est, vt qui me prius docuerat virtutibus suis, quomodo stans non caderem, doceret per poenitentiam, quomodo cadens resurgerem. Quid tam impium legimus inter reges q̄ Achab, de quo scriptura dicit: Non fuit alius talis vt Achab, qui venundatus est, vt faceret malum in conspectu domini? Hic cū propter sanguinem Nabuthæ correptus fuisset ab Helia, & audisset iram domini per prophetam: Occidisti, & insuper possedisti, & ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & reliqua: scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suā, ieiunabatq; in sacco, & ambulabat demisso capite. Tunc factus est sermo Dei ad Heliam Thesbiten, dicens: Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia ergo humiliatus est mea causa, non inducam malum in diebus eius. P. O felix poenitentia, quæ ad se Dei trahit oculos, quæ furentem sententiam Dei, confessio errore muta, uit. Hoc idem & Montassen in Paralipomenon, & Ninuen fecisse legimus in prophetia, publicanum quoq; in Euangelio. E quibus primus non solum indulgentiam, sed & regnum recipere meruit. Alter impendentem Des fregit iram. Tertius pedus verberans pugnis, oculos non leuabat ad cælum. Et multo iustificatior recessit publicanus humili confessione vitiorum. q̄ phariseus superba iactatione virtutum. Non est loci huius vt poenitentiam prædicem, & quasi contra Montanum Nouatumq; scribens, dicam illam hostiam domino esse placabilem: Et, Sacrificium Deo, spiritum contribulatum: Et, Malo poenitentiam peccatoris, quàm mortem: Et, Exurge, exurge Hierusalem: & multa alia, quæ prophetarum tangunt tubæ. Hoc vnum loquar, quod & legentibus utile sit, & presentium cauere conueniat. Non est consuetudo dominum in terris, & ille eam non confunditur in cælo. Apertuit cunctis vulnus suum, & decolorē in corpore cicatricem flens Roma cōspexit. Diffusa habuit latera, nudum caput, clausum os. Non est ingressa ecclesiam domini, sed exira castra cum Maria sorore Moysi separata confedit: vt quam sacerdos eiecerat, ipse reuocaret. Descendit de solio deliciarum suarum, accepit molam, fecit farinam, & discalciatiis pedibus transiit fluente lachrymarum. Sedit super carbonēs ignis. Hi ei fuerē in adiutorium. Faciem per quam secūdo viro placuerat, verberabat, oderat gemmas, linteamina videre non poterat, ornamenta fugiebat. Sic dolebat, quasi adulterium commisisset, & multis impendij medicaminum vnum vulnus sanare cupiebat. Q. Diu morati sumus in poenitentia, in qua velut in vadosis locis resedimus, vt maior nobis & absq; vllō impedimento se laudum eius campus aperiret. Recepta sub oculis omnis ecclesiæ communionē, quid fecit? Scilicet in die bona malorum non obliuit: & post naufragiū rursus tentare non luit pericula nauigandi. Quin potius omnem censum quem habere poterat (erat autem amplissimus, & respondens genericius) dilapidauit, ac vendidit: & inde pecuniam congregatam vbiq; pauperum præparauit, & prima omnium ^{remedia} instituit, in quo egrotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atq; inedia miferorum membra foueret. Describam ego nunc diuersas hominum calamitates, truncas nares, effoscos oculos, semiuustos pedes, luridas manus, tumētes aluos, exile femur, crura turgentia, & de excis ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pedore confectos humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentam vulnerum saniem, quam alius aspicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadauer forbitunculis irrigabat. Scio multos diuites & religiosos ob stomachi angustiam exercere huiusmodi misericordiam per aliena ministeria, & clementes esse pecunia, non manu. Quos equidem nō reprobo, & teneritudinem animi nequam interpretor infidelitatem: sed sicut imbecillitati stomachi veniā tribuo, sic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus sero. Magna fides ista cōtemnit. Scio quid in Lazaro diues purpuratus aliquando non fecerit, quali superba mens retributione

damnata sit. Ille quem despiciamus, quem videre non possumus, ad cuius intuitum nobis vomitus erumpit, nostri similis est, de eodem nobiscum formatus est luto, isdem compactus elementis. Quicquid patitur, & nos pati possumus. Vulnera eius existimemus propria: & omnis animi in alterum duritia, clementia in nosmetipsos cogitatione frangitur.

Non mihi si linguae centum sint, praeg centum,

Ferrea vox,

Omnia morborum percurrere nomina possum.

R. Quae Fabiola in tanta miserorum refrigeria commutauit, ut multi propterum sanilanguentibus inuiderent. Quanquam illa simili liberalitate erga clericos & monachos ac virgines fuerit. Quod monasterium non illius opibus sustentatum est? Quam nudum & clinicum non Fabiolae vestimenta texerunt? In quorum se indigentiam non effudit praecipit & clementia largitur? Angusta misericordiae eius Roma fuit.

Peragrabat ergo Insulas & totum Etruscum mare, Volsorumque provinciam, & reconditos curuorum litorum sinus, in quibus monachorum consistunt chori, vel proprio corpore, vel transmissa per viros sanctos ac fideles munificentia circumibat. Vnde repente & contra opinionem omnium Hierosolimam nauigauit, ubi multorum excepta concursu, nostro parumper via est hospitio: cuius societatis recordans, video mihi adhuc videre quam vidi. IESV bone, quo illa ser-

uore, quo studio intenta erat diuinis voluminibus? & veluti quandam famem satiare desiderans, per prophetas, Euangelia, Psalmosque currebat: quæstiones & proponens, & solutas recondens in scrinio pectoris sui. Nec vero satiabatur audientis cupidine, sed addebat scientiam, addebat dolorem: & quasi olum flammæ adiectis, maioris ardoris fomenta capiebat. Quodam die cum in manibus Moyse Numeros teneremus, & me verrunde rogaret, quid sibi velle nominum tanta congeries: cur singulae tribus in alijs atque alijs locis varie iungerentur: quomodo Balaam ariolos sic futura Christi mysteria prophetaret, ut nullus propemodum prophetarum tam aperte de eo vaticinatus sit: respondi ut potui, & visum sum interroganti eius satisfacere. Reuoluens ergo librum, peruenit ad eum locum, ubi catalogus describitur omnium mansionum per quas de Aegypto egrediens populus, peruenit usque ad fluentia Iordanis. Cumque causas quæreret & rationes singularem, in quibusdam huiusmodi, in alijs inoffenso cucurri pede, in plerisque simpliciter ignorantiam confessus sum. Tunc vero magis cepit urgere, & quasi non mihi liceret nescire quod nescio, ex postulare, ac se indignam tantis mysterijs dicere. Quid plura? Exoristi mihi negandi verendum, ut proprium ei opus huiusmodi disputatiunculae polliceretur, quod usque in praesens tempus, ut nunc intelligo, domini voluntate dilatum, redderetur memorie illius: ut sacrosotalibus prioris ad se voluminis induta vestibus, per mundi huius solitudinem gaudeat se ad terram et promissionis aliquando venisse.

S. Verum quod cupimus proficere. Quærentibus nobis dignum tantæ feminæ habitaculum, cum illa ita solitudinem cuperet, ut diuersorio Mariæ carere non vellet: ecce subito discurrantibus nuncijs, Oriens totus intremuit ab ultima Maotide inter glaciale Tanaim, & Massagitarum immanes populos, ubi Caucaei rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunorum examina, quæ perniciosius aquis huiusmodi volitantia, cæcis pariter ac terroris cumula complerent. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis civilibus in Italia tenebatur. Hanc gentem Herodotus refert sub Dario rege Medorum vigintiannis Orientem tenuisse captiuum, & ab Aegyptijs atque Aethiopibus annuum exigisse vestigal. Abigit Iesus ab ore Romano tales ultra brachia. Insperati ubique aderant, & famam celeritate vincentes, non religione, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miserabantur infantie. Cogebantur mori, qui nondum viuere cœperant: & nescientes malum suum, inter hostium manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes rumor, petere eos Hierosolimam, & ob nimiam auri cupiditatem

ditatem ad hanc urbem percurrere. Muri neglecti pacis incuria sartiebantur: Antiochia obfidebatur. Tyrus se volens à terra abrumperet, insulam quæ rebar antiquam. Tunc & nos compulsi sumus parare naues, esse in littore aduentum hostium præcauere, & sequentibus ventis, magis barbaros metuere quàm naufragium, non tam propitiæ salutis, quàm virginum castimonie providentes. Erat in illo tempore quædam apud nos dissensio, & barbarorum pugnam domestica bella superabant. Nos in oriente tenuerunt iam fixæ sedes, & inueteratum locorum sanctorum desiderium. Illa quæ tota in sarcinis erat, & in omni urbe peregrina, reuersa est ad patriam, ut ubi pauper viveret, ubi diues fuerat manens in alieno, quæ multos prius hospites habuit: & (nec sermone longius protraham) in conspectu Romanæ urbis pauperibus erogaret, quod illa teste vendiderat. Nos hoc tantum dolemus, quod preciosissimum de sanctis locis monile perdidimus. Recepit Roma quod amiserat, & procax ac maledica lingua gentilium, oculorum testimonio confutata est. Laudent cæteri misericordiam eius, humilitatem, fidem, ego ardorem animi plus laudabo. Librum quo Heliodorum quondam iuuenis ad eremum cohortatus sum, tenebat memoriter: & Romana cernens mœnia, inclausam se esse plangebat. Oblita se xus fragilitatis immemor, ac solitudinis tantum cupiditas, ubi erat, ubi animo morabatur. Non poterat teneri consilij amicum: ita ex urbe, quasi de vinculis gestiebat erumpere. Dispensationem pecunie & cautam distributionem, genus infidelitatis vocabat. Non alijs distributis elemosynarum tribuebat, sed suis pariter effusus, ipsa pro Christo stipem optabat accipere. Sic festinabat, sic impatiens erat morarum, ut illam crederes profecturam. T. Itaque dum semper paratur, mors eam inuenire non potuit imparatam. Inter laudes forminx subito mihi Pammachius meus exoritur. Paulina dormit, ut iste vigilet. Præcedit maritum, ut Christo famulum derelinquat. Hic hæres vxoris, & hæreditatis alij possessores. Certabant vir & formina, quis in portu Abraham tabernaculum figeret: & inter hæc inter vtriusque contentio, quis humanitati superaret. Vicit vterque, & vterque superatus est. Ambo se victos & victores fatentur, dum quod alter cupiebat, vterque perfecit. Iungunt opes, sociant voluntates, ut quod æmulatio dissipatura erat, concordia cresceret. Nec dum dictum, iam factum. Emitit hospitium & ad hospitium turba concurrit. Non est enī labor in Iacob, nec dolor in Israel. Adducunt maria, quos in gremio sua terra suscipiat. Mittit Roma properantes, quos nauigaturos litus molle consueat. Quod Publius semel fecit in insula Mytilene erga vnum apostolum, & (ne contradictionis locū tribuam) in vnam nauim: hoc isti & frequenter faciunt & in plures nec locum inopem necessitas sustentatur, sed prona in omnes munificencia aliquid & habentibus prouidet. Xenodochium in portu Romano situm, totus pariter mundus audiuit. Sub vnaestate didicit Britannia, quod Aegyptus & Parthus nouerant vere. Quod scriptum est: Timoribus dominum, omnia cooperant in bonum, in obitu tantæ formæ vidimus comprobatur. Quodam præfatio futurorum ad multos scripserat monachos, ut venirent, & se graui onere laborantem absoluerent, faceretque sibi de iniquo mammona amicos, qui eam reciperent in æterna tabernacula. Venerunt, amici facti sunt: dormiuit illa quomodo voluit, & deposita tandem sarcina, leuior volauit ad cælum.

Quantum haberet viuens Fabiola Roma miraculum, in mortua demonstrauit. Necdum spiritum exhalauerat, necdum debitam Christo reddiderat animam: Et iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius urbis populum ad exequias congregabat. Sonabant Psalmi, & aurata templorum, reboant in sublime quatiebat alleluia. Hic iuuenem choros, ille senum, qui crimine laudes Formineas & facta ferant. Non sic Furius de Gallis, non Papyrius de Samnibus, non Scipio de Numantis, non Pompeius de Ponti gentibus triumphauit. Illi corpora vicerant, hæc spirituales nequitias subiugauit. Audio præcedentium turmas & cateruatim in exequijs eius multitudinem confluentem. Non plateæ, non porticus, non imminetia desuper testia capere poterant prospectantes. Tunc suos in vnum populos Roma conspexit: fauebant sibi omnes in gloria penitentis. Nec mirum si de eius salute homines exultarent, de cuius conuersione angeli lætabantur in cælo. Hoc tibi Fabiola ingenij mei senile munus, has officiorum inferias dedi. Laudamus sæpe virgines, viduas, ac maritatas,

quarum semper fuisse candida vestimenta, quae sequuntur agnum quocumque vadit. Felix praconium, quod nulla totius vitae sordē maculatur. Procul liquor facies, absit inuidia. Si pater familias bonus est, quare oculus noster malus est? Quae in cōdita in latrones, Christi humeris reportata est. Multae mansiones sunt apud patrem. Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia. Cui plus dimittitur, plus amat.

DE MAGNANIMI MULIERE VERCELLensi, septies iusta ac martyrisata, & tandem liberata, S. Hieronymus.

AEPE à me Innocenti charissime postulasti, vt de eius rei miraculo, quae nostra aetate acciderat, non tacerem. Cumque ego id vercunde & vere, vt nunc expetior, negarem, meque ad se qui posse diffiderem, siue quia omnis sermo humanus inferior esset laude celesti, siue quia ocium quasi quaedam in genij rubigo, paruulam licet facultatem, pristinis scilicet eloquijs tu e contrario asserebas, in Dei rebus non possibilitatem inspicere debere, sed animum neque posse eum verba deficere, qui credi differt in verbo. Quid igitur faciam? Quod implere non possum, negare non audeo. Super onerariis nauem rudis vector imponor. Et homo qui necdum scalmi in lacu rexi, Euxini maris credor fragoribus. Nunc mihi euangelicis terris, coeli vndique, & potius nunc vnda tenebris inhorresces, & caeca nocte, nimborum spumei fluctes canescunt. Hortaris vt tumida malo vela suspendi, rudentes explici, clauum regis. Pareo iam iubenti, & quia charitas omnia potest spiritu sancto cursum prosequente consilium, habiturus in vtriusque parte solatiū. Si me ad optatos portus istius appulerit, gubernator putabor. Si inter asperos orationis anfractus, impolitus sermo subsisterit, facultate forsitan regeres, voluntate certe flagitare non poteris. Igitur Vercellę Ligurū ciuitas haud procul à radicibus alpium sita, olim potens, nunc raro est habitatore semiruta. Hanc cum ex more consularis inuulseret, oblata sibi quondam mulierculi vna cum adultero, nam hoc crimen maritus impegerat, poenali carceris horrore circumdedit. Neque multo post, cum liquidas carnes vngula cruenta pulsaret, & sulcatis lateribus quærens veritatem, infelix istiusmodi iuuenis volens compendio mortis longos cruciatus vitare, dum in suam mentem sanguinem, accusauit alieni solusque omni miser, merito iussus est percuti, quod non reliquit innoxie, vnde posset negare. X. At vero mulier sexu fortior suo, cum eculum corpus extenderet, & sordidas fortore carceris manus post tergum vincula cohiberent, oculis quod esset tortor alligare non poterat, suspexit ad coelum, & volutis per ora lachrymis: Tu, inquit, testis es domine Iesu cui occultum nihil est, qui es scrutator renis & cordis: non ideo me negare velle, ne peream, sed ideo mentiri nolle, ne precem. At tu miser homo, si interire festinas, cur duos interimis innocentēs? Eadem & ipsa cupio mori, cupio inuisum hoc corpus exuere, sed non quasi adulterat. Presto iugulum, micantem intrepida excipio mucronem, innocentiam tamen mecum feram. Non moritur, quisquis victurus occiditur. Igitur consularis pectus cruore luminibus, vt fera, quae gustatam senel sanguinem semper sitit, duplicari tormenta iubet: & spiritum de nubibus frendens, similem carnifici minitatus est poenam, nisi confiteretur sexus infirmior, quod non poterat robur virile reticere. Succurre domine Iesu, ad vnum hominem tuum, coplura sunt inuenta supplicia. Crines ligantur ad stipitem, & toto corpore ad eculum fortius alligato, vicinus pedibus ignis apponitur, vtriusque lateris carnifex fodit, nec papillis dant induciae immota mulier manet, & à dolore corporis spiritum se parato, dum conscientie bono fruatur, vetuit circa se spoliare tormenta. Iudex crudelis, quasi superatus attollit: illa Deum deprecatur. soluantur membra compagibus: illa oculos ad coelum tendit, quasi de comuni scelere alius confitetur illa pro confitente negat, & periclitans ipsa alium vindicat, periclitantem. Vna interim vox est: Cade, vire, lacera, non feci. Si dictis taliter fides, veniet dies, quæ hoc crimen diligenter discutiat: habeo iudicem meum. Iam lassus tortor suspirabat, ingemuit: nec erat nouo vulneri locus, iam victa quiescit, corpus quod laniarat horrebat.

DE MULIERE SEPTIES ICTA, ALPHABETVM XIII.

horrebat. Exemplo ite excitus consularis: Quid miramini, inquit, circūstantes, si tot queri mulier manu, quā periret. Adulterium certe sine duobus committi non potuit, & esse credibilis, reor, noxiam eam negare de scelere, q̄ innocentem iuvenem confiteri. Y. Pari igitur prolata in vtrūq; sententia, damnatos carnifex trahit, rotas ad speculaculum populus effunditur, vt prius quā migrare ciuitas putaretur, si p̄dis procursus portis turba densatur. Et quidem miserrimi iuuenis ad primū statim ictum amputatur gladio caput, truncusq; in suo sanguine volutatur cadaver. Post q̄ vero ad foeminam ventum est, & flexis in terram poplitibus, super tremementem cruci- cem micans elatus est gladius, & exertam carnifex dexteram totis viribus toncavit, ad primum corporis tactum stetit mucro letalis, & leuiter perstringens cutem, rafa- re modice sanguinem aspersit: imbellem manum percussor exspauit, & victam dex- teram gladio marcescente miratus, in secundos impetus torquet. Languidus cursus in foeminam mucro delabitur, & quasi ferrum eam timeret attingere, circa ceruicem torpet innoxiam. Itaq; iurens & anhelans licior, paludamento in cruciē remorto, dum totas expedit vires, fibulam quæ chlamydis mordebat oras, in humum excus- sitignarusq; rei, ensē librat in vulnus. En tibi, ait mulier, ex humero aurum ruit, collige multo quæstus labore, ne pereat. Proh rogo quæ est ista securitas? Impen- dentem non timet mortem, iactatur percussor: carnifex pallet, oculi gladium nō viden- tes, fibulam vident. Et ne parum esset, q̄ non formidabat incertum, præstat benefi- cium leuienti. Iam igitur & tertius ictus sacramentum frustratus erat trinitatis. Iam spiculator exterritus, & non credens ferro, mucronem aptabat in iugulum, vt qui se- care non poterat, saltem premente manu corpori conderetur. O omnibus res inau- dita seculis. Ad capulum gladius reflectitur, & velut dominum suum victus aspiciens, confessus est se ferire non posse. Huc huc mihi trium exemplum pueroq; qui inter frigidos Hammarum globos hymnos & didere pro fletibus, circa quorum sarabella sanctamq; cesariem, innoxiam luse incendium. Hoc beati Daniels reuocatur histo- ria, iuxta quem adulatibus candis, prædam suam leonum ora timuerunt. Nunc Su- sanna nobilis fide, omnium subeat mentibus, quæ iniquo damnata iudicio, spiritum san- cto puerum replente saluata est. Ecce non dispar in vtrāq; misericordia Domini. Illa liberata per iudicem, ne iret ad gladium: hæc à iudice damnata, absoluta per gladiū est. Tandem ergo ad foeminam vindicandam populus armatur. Omnis ætas, omnis sexus carnificem fugat, & coetu in circulum coeunte exclamat. Nō credite penē vnus- quisq; quod videt. Turbatur tali nuncio vrbs propinqua, & tota licitorum turba glo- meratur. E quibus medius, ad quem damnatorum cura pertinebat, erumpens, & ca- nicem immundam persuso puluere turpars, Quin meum, inquit, o ches petitis ca- put? me illi vicariam datis? Si estis misericordes, si clementes estis, si vultis seruire da- mnatam, innocens certe perire nō debeo. Quo fletu vulgi concussus est animus, mo- strusq; se per omnes torpor insinuat, & mirū in modū voluntate mutatur, cum pietatis fuisset qd ante defenderant, pietatis visum est genus vt paterent occidi. Z. Novus igitur ensis, novus per cussor apponitur. Stet victima, Christo tm̄ fauente munita. Se- mel percussa concutitur, iterum repetita quassatur, ætæ vulnerata prostermitur. O diuinæ potentie sublimāda maiestas: quæ prius fuerat quæto percussa, nec læsa, ideo post paulum visa est mori, ne pro ea periret innoxia. Clerici qbus id officij erat, tre- mentum linte q̄ cadaver obvoluunt, & fossam humum lapidibus construentes, ex more tumulum parant. Festinato sol cursu occasum petit: & misericordia Domini, & clero- re cursu naturæ nox aduenit. Subito foemine palpitat pectus, & oculis querētibus lu- men, corpus animatur ad vitam. Iam spirat, iam videt, iam fletu erat, iam in illam potest vocem erumpere: Dominus auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi homo. Anus interim quedam, quæ ecclesie sustentabatur opibus, debitu coe- lo spiritum reddidit, & quasi de industria ordine currente rerum, vicarium tumulto cor- pus operitur. Dubia adhuc luce, in litore diabolus occurrit: querit cadaver occisē, se- pulchrum sibi monstrari petit: viuere putat, quā mori potuisse mirat. Recens à cle- ricis cespes ostendit, & dadum superiecta humus, cum his vocibus ingeritur flagitā- ti: Erue scilicet ossa iam condita, Infer nouū se pulchro bellū, & si hoc parū est, aubus

ferisq; lanianda membra discerpe. Septies percussa, debet aliquid plus morte perpeti. Tali ergo inuidia carnifice confuso, etiam domi mulier resocillatur. Et ne forte creber medici ad ecclesiam commectus suspitionis panderet viam, cum quibusdam virginibus ad secretiorē villulam scilicet crine transmittitur. Ibi paulatim veste virili habitu vestemutata, in cicatricem vulnus obducit. Et o vere ius summū, summa malitia: post tanta miracula adhuc szuuant leges. En quo me gestorū ordo pertraxit. Iam enim ad Eugrii nostri nomē perueniemus. Cuius ego pro Christo laborem si arbitror à me dici posse, nō sapiam: si penitus tacere velim, voce in gaudiū erumpente nō possum. Quis enim valeat digno canere p̄conio, Auxentij Mediolanis incubantem, huius excubijs sepultū, penē ante q̄ mortuū? Romanū episcopum iam penē factionis laqueis irreti- tum, & vicisse aduersarios, & non nocuisse superatis? Verum hæc ipse equidem spacijs exclusus iniquis. Prætereo, atq; alijs post me memoranda relinquo. Præsentis tantum rei fine contentus sum. Imperatorem de industria adit, p̄cibus fatigat, merito lenis, sollicitudine promeretur vt redditam vitæ, redderet libertati.

*VITA S. EUGENIÆ VIRGINIS AC
martyris, nobilissima Romana: patris, matris, fratrum, duorū eius cum
chorū, illustrissima Bassila, & de S. Heleno abbate & episcopo. A.*

IN septimo consulatu suo Commodus imperator direxit illustrissimum virum Philippum ad Aegyptum, vt præfecturā ageret Alexandria: & omnes potestates, quæ per totam Aegyptū administrantur, eius arbitrio deseruerent. Hic itaq; cum vxore Claudia, cum duobus filijs, Aulo & Sergio, & cum filia Eugenia, ab vrbe Romana ad urbem Alexandriam dum venissent, & Romana grauitate ageret præfecturam, atq; omnē provinciam Aegypti Romanis legibus adornaret, cunctis quidem magicā curiositatē sedantibus finem imposuit, ludæos vero nec nuncupationē nominis habere permisit, Christianos autē procul ab Alexandria tñ debere esse constituit. Ipse vero plus licet philosophorum amicus q̄ fautor idolorū, Romanis tñ superstitionibus ac si religiosus cultor, instabat, non rationi, sed traditioni concordans. Eugeniā igitur filiā suā domo literis liberalibus perfectissimè docuisset, & tam Latino eamquā Græco eloquio instruxisset, etiā philosophiam docere permisit. Erat enim acris ingenij, & tam memoriz capax, vt quicq; audiendo semel vel legendo potuisset arripere, perpetuo retineret. Erat autē Eugenia pulchra facie & eleganti corpore, sed pulchrior mente, & formosior castitate. Igitur cum quintodécimo ætatis suæ anno ab Aquilio Aquilijs consulis filio petere sponsā, interrogatur à patre, vtrum potenti iuueni illustrissimū orto natalibus, consentiret. Illa respondit: Maritus moribus, nō natalibus eligendus est: ipso enim, non parentibus eius vtendū est. Igitur cum alijs atq; alijs poscentibus animo castitatis obfisteret, peruenit ad manus eius beatis. Pauli apostoli doctrina. Et licet sub paganis parentibus ageret, esse tñ torpit animo Christiana. Et qm̄ iussu fuerant Christiani ab Alexandria vrbe discedere, rogat parentes, vt spectandi gratia permitteretur prædicasua in suburbano Alexandriae posita circuire. Cumq; statim vt poposcerat, impetrasset, & ab vrbe properaret ad villam, audit Christianos psallentes atq; dicentes: Oēs dñi gentiū dæmonia: Deus autē noster coslos fecit. Hæc ita audiens suspicauit & fleuit, & dicit ad eunuchos pueros, noīe Prothum & Hyacinthum t Scio vos mecum literis eruditos, & digna simul & indigna hominū legimus gesta, philosophorum q̄q; syllogismos, vano labore constructos, studio scrupulosissimo transgimus: Aristotelica argumenta & Platonis ideas, & Epicuri sectas, & Socratis monita, & Stoicorum: & vt breuiter cūcta cōplectar, quicq; cantat poeta, quicq; orator inuenit, quicquid philosophus cogitat, vna hac sententiā excludunt, qua tripudians Christianos audimus psallere: oēs dñi gentiū dæmonia: Deus autē noster coslos fecit. Confessio & pulchritudo in conspectu eius, sanctitas & magnificentia in maiestate eius. Igitur sub-

DE SANCT. EVGENIA, ALPHABET. XIII.

bet conferre sermonem: & Apostolus legitur, & propheta laudatur: sit concordia fidei, & qua arte ad penetrata sapientie diuinae absq; sui separatione perueniant, consilio ardenti diffinitur. Dominam me, inquit, vobis vsurpata potestas attribuit, sed fororem sapientia fecit. Simus ergo fratres, sicut diuina sapientia ordinauit, non sicut se habet humana temeritas. B. Pergamus pariter ad Christianos & sicut ordinauero, properemus. Helenū audio dici episcopum, cuius est habitatio illa in qua die nobiscū audiuntur Deo suo cantare, quos etiam nos, quoties transimus, psallentes audimus. Sed hic episcopus varijs dicitur ecclesie suae occupationibus detineri. His autem qui in diuinis laudibus vacant, Theodorum quendam presbyterum constituit, cuius tanta miracula narrantur, vt etiam carcos suis orationibus illuminet, & dmones effugiat, & infirmantibus afferat sanitatem: sane ad diuerforium huius congregationis, in quo Deo canitur, nullam patitur venire foeminarum. Hoc ergo considerans, rondero me arbitror, vt crastina nocturna professio ordinata, per ipsos nobis transiū praebeat. Vobis itaq; duobus iuxta basternam ambulantijs, & ceteris praesidentibus ad locum deponat: & vacua per transeunte basternos tres herili habitu, simul ad Dei homines properemus. Placuit vtriusq; consilium: & frequenti nocte, sicut ordinauerat, adimpletur. Tanta autē credentibus sibi Christus gratia exhibere dignatus est, vt eadem hora, qua ad monasterium peruenerūt, S. Helenus superueniret episcopus. Et quia mos est apud Aegyptum, quando circueunt monasteria episcopi, psallentiū eos sequatur exercitus, superuenit idem Helenus Heliopolis episcopus, & cum coamplius q̃ decem milia virorum, psallentium ac dicentium: Via iustorum recta facta est, & iter sanctorum praeparatum. Audiens hae Eugenia, dixit ad socios Considerate vim carminum, & videtis ad nos respicere, quicquid modulatis vocibus psallunt. Denique cum de Deo vero noster tractatus in dispositione mutui sermonis haberetur, audiuius hoc canentem: Quoniam omnes dñ gentium dmonia, Deus autem noster coelos fecit. Et ecce nunc arripientibus nobis iter, quo recedere cupimus à culturis idolorum, & vt ad Christianam culturam peruenimus, gratiam promereri: ecce milia hominum nobis occurrunt, vna voce clamantium & dicentium: Via iustorū recta facta est, & iter sanctorum praeparatum. Intelligamus ergo quid pergerit populus: & si ad hoc habitaculum vadunt, quo nos ire disposuimus, iungamur canētib; turbis, & aduenientibus computati, ingrediamur vt locū, quo usq; notitias colligamus. C. Igitur cum se iunxissent psallentibus, inquirunt q̃ esset senor, qui solus vehiculo affliti vteret in medio populi sequentis & praecedentis, audist q̃ hic esset Helenus episcopus, ab infantia Christianus: qui dum infantulus in monasterio crederet, tantae sanctitatis virtutibus augebatur, vt si qñ missus fuisset ignem ē vicino petere, ardētes prunas vestimēto deferret illis. Deniq; ante, inquit, paucos dies venit quidā magus qui verbotum argumentis populum Dei conabatur euertere, dicens salum istum esse episcopum, se missum esse à Christo ad docendum. Hic autem erat versutissimus, & de scripturis diuinis populum seducebat. Deniq; omnis turbā Christianorum accessit ad hunc, quem videtis, patrem nostrum, & dicit eis Audiuius Zarcam, quod ipse sit missus à Christo: constitue diem, in quo eum aut recipias tibi sociū, aut si potes, conuincas falsa dicentem. Igitur constituitur dies & locus in medio Heliopolis ciuitates venit Zarca: quagus cum artibus suis, venit & Helenus episcopus cum orationibus suis. Cumq; populum saluasset, ait: Nunc probabitis spiritus qui sunt à Deo. Et conuersus ad Zarcam, coepit verborum ingens habere luctamen: sed quia victus erat nimis, & concludere eum sermonum ratione non potuit, respiciens populum fortiter laedi, quod Zarca superior abiceret in verbis, modicum silentium postulat, & ait ad populum: Pauli apostoli in hac parte moniti omnino tenenda sunt: dicit enim Timotheo discipulo suo: Noli verbis contendere: ad nihil enim vile est, nisi ad subuersionem accenduntur. Sed ne hoc testimonium non quasi cauti, sed quasi timidi properamus: accendatur ignis in media ciuitate, & ingrediamur pariter flammam: & qui vitus non fuerit, credamus quod hunc miserit CHRISTVS. Tunc omnibus sententia placuit. Statim denique ignis copiosus accensus est. Tunc beatus Helenus iubet Zarcā introire flummas, Cui Zarca inquit: Ingredere tu primus, qui hoc propo-

proposuisti. Consignans se igitur beatissimus pater Helenus, expansis manibus ingētes flammās intrat: & stans illic dimidia fere hora, neq; capillis, neq; vestimentis ex aliqua parte violatis, vt Zarcas q̄q; intraret, similiter imperabat. Sed Zarcas reluctare cœpit & sugere. At vbi inuitum illum populus in ignibus tradidit, statim eum circumdans flamma cœpit exurere. Et immittens se S. Helenus, licet semiuisū, viuum t̄tēripuit quem cum dedecore eliminauit populus de finibus regionis huius. Hūc sicut videtis, quidē quocūq; perrexerit. in Dei laudib; populus comitat. D. Audiens hęc beata Eugenia, in genuit, & p̄cidit ad pedes eius q; sibi retulerat ista, & ait Obsecro te, vt me illi vn̄ cum istis duobus fratribus meis infinues: ex idolis enī conuertri volumus ad Christum. Et quia simul hoc diffinimus, & fratres sumus, etiā hoc ab eodem impetrare volumus, vt nunq̄ nos patriā ab inuicem separari. Et ille: Nunc, inquit, s̄kte, quousq; ingressus monasterium, ad qd̄ pergit, p̄sulum requiscat, & cum opportunum fuerit, int̄mabo ei omnia secundum verbum tuū. Interea dum appropinquasset monasterio, ad qd̄ pergebat, ecce & illie grediuntur obuiam patri, hymnū Deo dicentes: Sulcepinus Deus nulerico diām tuam in medio templi tui. Ingre dientibus episcopo & populo, etiā ingreditur Eugenia, cum Hyacintho & Proto comitibus suis, t̄m̄ ei nota cum quo sermonem habuerat. Perfectis igitur maturinis laudibus, p̄sulum requeiuit episcopus, & iussit sibi ad sextam pr̄parari, vt diuina mysteria celebraret, vt dum sextam cœpisset, nonam ad refectiōnem ieiunantiū opportune pr̄uenit. Requiescens autem episcopus, foratium vidit, in quo ad simulacrum fœminæ ducebatur, vt illi sacrificaret. Tunc dixi, inquit, in somnio his qui me tenebants Permittite me vt loquar cum dea vestra. Et cum me permisissent loqui, dixi eis: Cognosce te creaturam Dei esse, & descende, & noli te permiscere adorari. At illa his auditis descendit, & se cūta est me, dicens: Non te deseram, quousq; me creatori meo restituas & conditori. Igitur cum ista in animo episcopi voluerentur, accessit ad eum Eutropius, cum quo locuta fuerat Eugenia, & dixit ei: Tres pueri fratres vn̄animit̄ culturam simulacrorum relinquentes, Christo seruientium numero in isto monasterio se sociari desiderantes, & hodie vestigia tua prosequentes, huc ingressi sunt: poscens eorū me, cum lachrymis postulauerunt, vt mereantur notitiæ tuę beatissimę reuelari. Tunc beatus Helenus dixit: Gratias tibi lesa bone refero, qui me pr̄uenire fecisti huius rei notitiā, Tunc conuocari ad se pr̄cepit pueros: & apprehendens manum Eugenię fudit orationem. Quam cum complecti, ruli sequestrati sunt: poscens eorū vultu, quānam dicerentur, interrogat: vel cuius nationis essent, credidit inquirendum. Ad hæc Eugenia respondit: Ciues, inquit, Romani sumus: vnus ex his duobus fratribus meis Protus dicitur, alius Hyacinthus, ego vero Eugenię nuncpor. Cui beatus Helenus dixit: Reſte te Eugenię vocas: viriliter enim agis, & confortetur cor tuum pro fide Christi. Ergo reſte vocaris Eugenię. Nam & hoc scias, quia spiritu sancto nos & te Eugenię corpore ante pr̄uidimus, & qualiter huc veneris: & quod isti tui sint, non me passus est pr̄terire. Sed hoc mihi Domini reuelare dignatus est, quod gratissimum ei habitaculum in corpore tuo pr̄parasti, custodiendo virginitatis pr̄mium, & pr̄sentis tēporis blandimenta salsa cia respuendo. Scio autem te pro castitate multa passuram: sed non te deseret ille, cui te ex integro tradidisti. Ad Protum aut̄ & Hyacinthū cōuersus, ait: In corpore seruitutis positi, ingenuam dignitatem animi tenuistis fortiter & tenetis. Vnde vobis, me tacente, Christi domini loquitur, dicens: Amen amen dico vobis, iam non dicam vos seruos, sed amicos. Vnde & vos beatos annuncio, quia concordastis spiritui sancto, quia vn̄animit̄ consensistis moniti saluatoris, simul ad gloriā peruenientis illam percepturi. Hęc beatus Helenus, nullo alio teste pr̄ter Deum, locus est in medio, & iussit eam sic in virili habitu permanere: & non cum deseruerunt, quousq; baptismatis sanctificatione instructi, monasterio, ad quod festinauerant, sociarentur. E. Redeamus autem ad illud tempus, quo Protus & Hyacinthus auferentes Eugeniā abierunt. Basterna igitur iumentis ambulantibus & pueris qui pr̄ebant, vacua peruenit ad matrem. Videntes autem eminus properantes pueros, & Basternam venientem, occurrerunt cū gaudio reuersi: & inuenientes vecturium vacuum, oēs simul mugitū reddiderunt: sic

quoque repente totius ciuitatis strepitus. Quis enim audire poterat, præfectum filiâ charissimam perdidisset. Erat itaque planctus inextimabilis, fletus inmensus: lugebant vniuersi confusi parentes filiam, sororem fratres, serui dominam: & tenebat vultus solus moror, & infinita animi tribulatio. Fitque per totam provinciam inquisitione interrogatur aruspices, inquiruntur phitones: sacrificijs quoque & scelera tuis superstitionibus demonia interrogantur, ut quò venisset Eugenia indicarent. Hoc solum omnes dicebant, quod eam dii de celo rapuissent. Credidit factum pater: & fletum ad consolationem reuocans, dat festa responsis, & deorû illam numero consecrans, & auro poro eius fecit fieri simulacrum. Quod ita cepit excoli, ut non minorem honorem, quàm dijs suis exhiberent. Mater tamen eius Claudia, & fratres, Avitus & Sergius, nulla poterant ratione consolationem accipere, sed erant intolerabiliter lugentes eam. Beata autem Eugenia virili habitu & animo, in prædicto virorum monasterio permanebat: itaque ita in diuinis eruditionibus profecit, ut intra secundum annum omnes scripturas dominicas memoria retineret. Tanta in ea erat animi tranquillitas, ut vnam illam omnes dicerent ex numero esse angelorum. Quis enim deprehenderet quod esset foemina, quam virus Christi & virginitas immaculata protegebat, ut mirabilis esset & viri? Sermo enim eius erat humilis in charitate, clarus in mediocritate, vitij carens, & facundiam fugiens: omnes in humilitate superabat. Nullus illa ad orationem inueniebatur: anteriori efficebatur autem omnibus omnia: tristitè consolabatur, læto congaudebat, irascentem vno sermone suo mitigabat: superbientè ita suo aedificabat exemplo, ut ouem subito è lupo factam se credere delectaret. Tantam à Deo est gratiâ consecuta, ut quemcumque in dolore positam visitasset, omnis statim dolor recederet, & omnis salubritas adueniret. Comites autem eius, Hyacinthus & Protus comitabantur eam, & erant in omnibus obtemperantes ei. F. Tercio igitur anno conuersionis eius, abbas qui præerat fratribus in monasterio, migravit ad Dominum. Post cuius abscissum omnibus visum est, ut sibi beatâ Eugeniâ eligerent abbat. Tunc beata Eugenia metuens se foeminâ contra regulam viris præponi, item timens, ne oēs vnanimes iter deprecantes sperneret, ait ad eos: Obsecro vos, ut euangelium in præsentia adhibeatis. Quod cum fuisset allatum, dixit: Quotiescumque Christianis aliquid eligendum est, Christus est ante oia auscultandus. Videmus ergo in hac electione vestra, quod ipse præcipiat, ut & vestris iussis, & ipsius monitis intendamus. Et reuolvens codicè, venit ad locum, & cepit legere, dicens: Dixit Iesus discipulis suis: Scitis quia principes gentium maiores sunt his quibus dominant, & principatû eorum gerunt. Apud vos autem non est sic: sed si quis in vobis vult primus esse, sit vester vltimus: & si quis inter vos voluerit esse discipulus, sit vester seruus. Et his dictis, adiecit: Ecce, inquit, & vestris iussis obtemperans, decreui primatû suscipere, & Domini iussionibus obedire: vltimû me vestrè charitati constituo. Exhilaratur oim causa in consensu eius: ipsa tamen ante omnes opus monasterij, quod infima solebat exercere persona, suscepit: in omnibus aquam portare, signa concidere, mundicias adhibere. In eo denique loco habitaculum sibi elegit, ubi ostiarius monasterij manebat, ne vel ipso se superiorem ostenderet. Sane refectio nem fratrum sollicitè curabat, & psallendo Deo ordinem fortiter custodiebat: & tertie, sextæ, nonæ, vespertinis vel nocturnis atque matutinis horis, tam cautissime insistebat, ut videretur iam perisse Deo, si horarum vel quippiam spæti, absque diuinis laudibus aliqui præterissent. Ita denique in hoc opere esse Deo charior cepit, ut demones ex obsessis corporibus pelleret, & cæcorum oculos aperiret. Sed quia multa singularia narrare intendo per ordinem, quantum permittit breuitas, accedamus. Marconia quædam Alexandrina, cæteris matronis præstantior, nomine Melanthia, audiens opinionem eius, venit ad eam, quia quartana grauissime, & iam per annum, & eo amplius vexabatur. Quam quom beata Eugenia oleo perunxisset, omnem continuo violentiam felis euomuit. Et sanissima reddita, pedibus ad suum diuersorium properauit, quod in vicino monasterij possidebat. Ordinât interea munera, cicphos argenteos tres, implet solidis, & hos salutationis suæ gratia mittit ad beatam Eugeniâ. Cui grauitè remittens quæ miserat, ait: Abundamus, & superabundamus omnibus bonis. Vade te parens charissima Melanthia, ut ista egenti-

egentibus magis ac necessitatē patientibus diuidas, hortor & moneo. G. Audies Melanthiam, contristata est: & veniens, corpit rogare & ampliora promittere. Fit assidua circa beatam Eugeniam: & in nullo deprehendens quod esset femina, elegantia decipitur iuuenturis. Videns eam, iuuenem per veritatem putabat esse terrenum: leuē aut non sanctitate eius, sed aliqua arte existimans fuisse saluatam. In concupiscentia eius elabitur, & putans amplioris pecuniae cupidiorē, corpit infinita offerre, & ampliora promittere. Cumq; sepius eadem precaretur, & grato animo oblata, sibi ab Eugenia cerneret reddi, declinat ad maiorem interitum, ægritudinem simulans. Quam cū beata Eugenia rogata visitaret, sedenti ante lectum suum sanctæ Eugenie, talia corpit producere: Intolerabilis circa te amor pectus meum exagitat: nec vllum remedium fatigationi meæ reperire potui, nisi vt te omnium rerum mearum dominum instituerem. Quid te ipsum vanis & inanis abstinentiis crucias? Ecce possessionum locupletatio infinita, & ecce auri pondus immensum, & argenti ministerium copiosum, & familiaris infinitus est numerus: dignitas generositas est mihi: hoc anno abscq; filijs viduata sum succedere pro eis in facultatibus meis, & nō solum rerum mearum, sed meum esto iam dominus. Cumq; hæc & his familiaribus loqueretur, dixit ad eam Eugeniæ Recte nomen tuum nigredinistatur perfidia: magnum enim te diabolo habita culum præparasti discede à seruis Dei deceptrix & illecebrosa Melanthia: nos enim aliter militamus. Habeant opes tuæ tui similes dominos, nos delectat mendicare cum Christo. Assatim diues est, qui cum Christo pauper est. Fugiant à te imagines concupiscentiæ: non est enim salutis ista quæ te inuasi infamia. Draconis habitaculum facta, venenum effundis: sed nos Christi inuocato nomine, venenorum tuorum virus euadimus, & misericordiam Dñi inuenimus. Tunc illa deceptionis suæ pudorē nō ferens, sperans se detegi, nisi prior ipsa detegeret, reuersa Alexandriam, adire præfectum ita tulit, hoc ordine dicens: Sequestum iuuenē, simulantem Christianā religionē incurrit & dum medendi gratia, qua dicitur posse infirmitatibus prodesse, ad me venire permitterem, vnam me ex illis existimans, de quarum pudore bacchatur, ausus est impudenter alloqui, & verbis procacibus ad crimen hortari: & nisi dedissem vocē in præfenti, & ancillæ meæ fuisset liberata solatio, more barbarico suæ me libidini captiuasset. Audiens hæc præfectus, nimio furore inflammatus, & iubet ad loca monasterij destinari, qui cum vinculo ferro cum orbis commorantibus deponerent. Deponuntur itaq; oēs in vinculis: & quia vnus carceris eos nō ferebat locus, per diuersas custodiam diuiduntur. Post hæc statuitur dies fune ris: in quo alij ad bestias, alij vero ad ignem, alij ad diuersa supplicia damnantur. Fit rumor immensus, impudens quoq; fama cunctis Aegypti peragrat provinciam. Oēs credunt, oēs condemnant, & orbis verisimile videtur, Melanthiā illustrem formidini mentiri non posse. Quid multa? Venit dies funerum constitutus: & in qua vniuersæ ciuitates in vicuo positæ conveniunt, vt viderent ferarum tradi moribus corruptores, introducitur in catenis, & collaribus ferreis cum beata Eugenia: & nullo agnoscēte quod esset femina, clamor populi diuersis sententijs ingruēbat. Tunc iubetur adduci propinquus, vt non per internumcios eam præfectus audiret, sed ex ore eius ad disceret veritatem. Apertantur equulei & verbera, flammæ, tortores, & cætera quæ solent abscondita cordis exculpere, præparantur. Tunc præfectus Philippus dixit: Dic sceleratissime Christianorum, hoc vobis Christus vester tradidit in mandatis, vt operam corruptionibus detis, & pudorem neq; verecundiam matronalem fraudulenta astutia capiat? Dic nuū cunctis, quæ te meritis coegit, vt illustrem formidini Melanthiam appeteres: & in ingressu sub specie medici, castitatem generosissimam ad lupanariam ignominiam provocares? H. Audiens hæc beata Eugenia, capite demisso, ne possit agnoscī, taliter dedit Præfecto responsum: Dominus meus Iesus Christus, cui ego serui, castitatem docuit: & integritatem corporis custodientibus vitam promittit æternam. Hanc autem Melanthiam, falsam testem nunc possumus declarare: sed melius est, vt nos patiamur mala, quàm illa, dum conuicta fuerit, aliquid patiatur, ne & fructus patientiæ nostræ deperat: sed tamen, si per victoriam principum testetur vestra sublimitas, quod non in campis retorqueatis sententiam, & hæc falsæ testis nihil

patiatur mali, nunc probabimus crimen, quod nobis obijcit redundare in eā. At ubi testatus est per principum salutem praefectus, promittens ad omnia quae postulabat effectum, dixit Eugenia: O Melanthia nigredinis nomen & tenebrosa Melanthia: applicari fecisti aculeos, suspendi praecipis Christianos. Damna, percuire, incendere: bene nos accipis non tamen tales habet famulos Christus, quales tu testaris. Tamen adduci praecipis ancillam, quam testem nostri criminis esse dixisti, ut ex ore eius possit denudari mendacium. Cumque applicata fuisset in conspectu iudicis, coepit dicere istum iuvenem impudicissimum, se frequenter quidem circa uiles personas detentum in adultteriis, ipsa impunitas ad hoc eum perduxit, ut etiam dominā meā circa primam horā diei cubiculum impudenter ingressus, primo quidem sermone quasi pro salute eius ueniret, indicaret, secundo pro sua concupiscentia, & tertio etiam ad uolentiam si cursum ego ingressa familiam non uocassem, quae hodie huius criminis testis est. Tunc praefectus ex familia adesse iubet aliquos, qui ita gestum esse suo testimonio confirmarent. Cumque applicarentur singuli, ita esse, ut illa dixerat, testabantur. Tūc iudex uehementer commotus, ait: Quid ad haec fausse dicturus es, quem tot reuincunt testes, tantaeque indicia manifestant? Ad haec beata Eugenia ait: Tempus loquendi est, quia tempus traecendi transiit. Optaueram quidem crimen obiectum in futuro iudicio denudari, & castitatem meam illi soli ostendere, cuius amore seruanda est. Tamen ne gloriatur in seruos Christi fallax audacia, & paucis pandam uerbis veritatem, non ad iactantiam humanam ex declarationis, sed ad gloriam nominis Christi. Tanta enim est uirtus nominis eius, ut etiam foeminae in timore eius possint uirilem obtineant dignitatem: & neque ei sexus diuersitas fide potest inueniri superior, cum beatus Paulus apostolus magister omnium Christianorum dicat, quod apud dominum non sit discretio masculi & foeminae: omnes enim in Christo unum sumus. Huius ergo normā animo seruens suscipi, & ex confidentia quam in Christo habui, nolui esse foemina, sed uirginitatem immaculatam tota animi intentione conseruans, uirum gessi constanter in Christo. Non enim infirmitatem honestatis simulationem assumpsi, ut uir foeminam simularer: sed foemina uiriliter agendo, uirum gessi, uirginitatem quae in Christo est, fortiter amplectendo. Et haec dicens, scidit à capite tunicam, quae erat induta, & apparuit foemina. Et statim ad praefectum ait: Tu mihi quidem secundum carnem pater, Claudia mater es: & fratres hi duo qui tecum sedent, Auius & Sergius. Ego autem Eugenia filia tua, quae pro amore Christi mundum orāne cum delictis suis respuit tantquam sterus. Ecce Protas & Hyacinthus conachi mei, cum quibus scholam Christi ingressa sum: Christus autem tam idoneus ibi extitit, ut uicticem libidinum omnis pollutionis me faceret per misericordiam suam, cui credo usque in finem me iugiter permanfuram. Agnoscentes itaque pater filiam, & sororem fratres, serui dominā, currunt statim ad eam: & effundentes lachrymas in conspectu populi, amplexibus eius incumbunt. Nunciatur factum Claudiae matri, & statim cursu confuso ad spectaculum uenit. Deferuntur uestimēta auro texta: & licet inuita, induitur, atque in excelsis tribu nali posita, in sublime attollitur: & ab omni populo clamatur: Vnus Christus, vnus & uerus Deus Christianorum. Sancti sacerdotes & episcopi, qui cum multo populo Christiano ante amphitheatrum erant, ut dum fuissent interfecti hi qui accusabantur, ab eisdem sepelirentur, ingrediuntur, deo hymnum dicentes, atque omnes vna uoce clamantes: Dextera domini glorificata est in uirtute: dextera manus tua domine confregit inimicos. Tollitur ergo in triumpho Eugenia: & ne tanto gaudio populi, eius defuisset probatio castitatis, uilius est ignis de caelo descendens: qui ita circūdidit domum Melanthiae, ut nec uestigium alicuius rei quae ad eam pertinebat, remanserit. Fit gaudium populi cum timore Dei: ecclesia quae iam quasi uiduata, octauo anno clausa fuerat, reueratur. Reuocatur Christianorum populus: baptizatur praefectus, in fascibus constitutus baptizantur filij eius, baptizatur mater eius Claudia. Restituit privilegia Christianis, & mittit relationem ad Seuerum imperatorem de Christianis, & memorat satis reipublicae Christianis prodesse: ideo debere eos ab omni persecutione aliqua in uerbis habitare. Consequitur relationibus imperator: & fit tota Alexandria ciuitas, quasi vna ecclesia. Eratque omnibus ciuitatibus gaudium, & dignitas Christiani nomi

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBRI I. PARS II.

nis florerebat. K. Sed quia semper sanctitatem æmulatione sequitur inimici, & contra bonitatem pugnat malitia: consilio diaboli aliqui exhonoratis Alexandriz, cultores idolorum, accipientes ægre, quod Christianis privilegia tribuisset: venientes ad regem, dixerunt statum reipublicæ contritum à Philippo, qui cum nono anno in viscibus irreprehensibiliter ad ministraverit, nunc decimo anno perdidit omnia. Denique deorum immortalium deseruit caeremonias, & omnem civitatē ad culturam cuiusdam hominis, quem Iudæi occiderunt, convertit. Non est legibus vestris vlla reuerentia. Passim quicque ut voluerit, templa reuerenda ingrediuntur, non ut colendi benevolentiam præstent, & non ut deos esse quos colimus, credat sed ut dicat infinitas blasphemias, saxa aut metalla, potius quàm diuini nominis signa. hæc & similia multa, dicta sunt Seuero & Antonino Augustis. Qui commoti, direxerunt ad eum huiusmodi decreta: Diuus pater noster, Commodus quondam Augustus, non ut præfectus, sed ut regem te Alexandriz ordinauitque constituit, ut dū in vita maneres, successorem nullum susceperes. Vnde his beneficijs eius superadere cupientes, statumque ut dñs omnipotentibus solitam culturam exhibeas, & deposita dignitate, etiam proprijs facultatibus cedas. Accepta igitur hac Augusti autoritate, simulat ægritudinem, quousque vniuersa detraheret, & donaret per omnem provinciam ecclesijs & pauperibus. Ipse autem præfectus, in timore Dei & in cultura Christi etiam alios confortabat in Christo. Interea omnis Alexandria conspirat in episcopatum eius, & cepit eam reipublica habere præfectum, quia successor ei nondum venerat, & ecclesia habere episcopum, quia merito fidei sibi eum elegerat sacerdotem. Duravit autem in episcopatu vnum annum & menses tres. Post hæc autem spacia temporum, veniens Herennius præfectus, dum Alexandriz quæretet percutere eum, & non posset, quia omnis ciuitas in amore eius durabat, immisit ei qui se fingerent Christianos, & ingredientes, perculserunt eum in oratione dominica confuturum. Post traduntur perculsores præfecto Herennio. Ille autem conscius iussionis suæ, & quasi audiendus, custodiae mancipauit: post paucos autem dies principum indulgentia relaxatos, dimisit. Beatissimus autem Philippus, post perculsuram tribus diebus in corpore esse permissus est, non ad aliud, nisi ad corda dubia confirmanda. nam ut migraret ad dominum, martyris se noluit corona fraudari: & ipse hanc ut reciperet, orauit. Nā qui in corpore positus dæmonia fugabat, & illuminabat oratione cæcos, quanto magis se noluisse palma priuari? Poterat utiq; quod volebat, impetrare sine dubio: & ita recepit ut particeps nominis Philippi, esset particeps & coronæ: & susciperent martyres collegam, quem merito ecclesia susceperat sacerdotem. Iuxta atria itaq; ibi, sancta Eugenia filia eius monasterium Christi virginibus collocauerat: illic suum iussit collocari corpusculum: in quo loco beatissima Claudia xenodochium fabricabat, & constituit prædia, quæ susceptionibus peregrinantium deservirent. Ipsa autem cum Auito & Sergio filijs, & cumbata Eugenia, regressa est Romam. L. Igitur filios Philippi cum omni gaudio senatus recepit Romanorum: & vnum proconsulem Cæthaginem, alium vicarium Africæ dirigunt. Ad beatam autem Eugeniam cum muliere matrone conuenirent, & pene omnes virgines, quasq; potuisset, notas aut amicas, faceret etiam Christo credere, & in virginitate dominica permanere, quædam ex regio genere virgo, Basilla nomine cupiebat eam attingere. Sed quia causa nominis Christiani ad eam ire non poterat, rogabat per internuncium fidelem, ut eam de religione Christiana instrueret. Tunc beata Eugenia conuocat ad se beatissimos comites suos Prothum & Hyacinthum, & dicit eis: Accingimini militia ad quam vos conuocat Christus: quo vos Basillæ offeram sub specie muneris, ut vos eam in Christo faciatis ancillam. Fit itaque huius muneris gratia: & suscipit Basilla quasi famulos, sed eos quasi apostolos honorabat. Vacillat autem cū eis omni hora: & quasi eunuchos seruitio habens, non diebus, non noctibus à colloquijs Dei & orationibus cessabat. Igitur Cornelius cum esset in vrbe Roma, sacræ legis antistes, peruenit ad eam latenter, & baptizauit eam. Confirmata autem beata Basilla in timore Dei, procurante misericordia Christi, pene omnibus noctibus mutuis se fruebantur ad spectibus ipsa & beata

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII.

& beata Eugenia. Omnibus itaque viduis Christianis conuentus erat ad beatam Claudiam: & omnibus virginibus conuentus erat ad beatam Eugeniā. Sanctus autem Cornelius papa vrbis Romæ, omni vespere sabbati, quæ luceſcit in dominico die, dabat eis noctem hymnis peruigilem, & pullorum canoribus noctis quiete agebat eius sacrosanctâ mysteria, & ita confirmabat eas sabbato. Eugenia autem & Basilla vt memorauimus, omnibus se pene noctibus fruebantur in Christo, & alterno se eloquio renouabant. O quantas per Eugeniā virgines Saluator inuenit, quantas etiam per Basillam Christus sponsas obtinuit, quantæ per Claudiam, viduitate prompta volum tate seruarunt: quanti iuuenes per Prothum & Hyacinthum Christo domino crediderunt. Valeriano itaque & Galieno imperantibus, octa seditio de Christianis est, eo quod Cyprianus Carthaginem euerteret, & Cornelius Romam. Data est ergo auctoritas ad paternum protoniſum, vt Cyprianum occideret. Cornelius autem quia à multis Romanis etiam illustribus ſocubatur, erat in additis. Tunc beata Eugenia videns Basillam, ait: Reuelatum est mihi à domino, quod pro virginitate paſſus a sis. Et Basilla ad Eugeniā reſpondit: Et mihi, inquit, dignatus est dominus demonstrare, quod martyri coronam duplicem capias: vnā, quam apud Alexandriam pro iustis laboribus acquisisti: & aliam, quam in effusione tui sanguinis consecutua es. Tunc beata Eugenia expandens manus suas, dixit: Domine Iesu altissimi filius, quid ad salutem nostram venisti per virginitatem matris, tu per virginitatis præmium, omnes quas mihi credidisti, perduc ad regnum gloriæ tuæ. M. Residentibus autem sanctis virginibus Christi, quæ erant cum Eugenia & Basilla, dixit omnibus beata Eugenia: Ecce vindemize tempus est, in quo succeduntur botri, & pedibus conculantur: sed post hæc regalibus conuiuijs apponitur. Absque sanguine nulla potestas imperij, nulla illustis dignitas decoratur: & vos palmites mei, & meorum viscum botri, estote parati in domino. virginitas enim est primæ virtutis indicium. Deo proximum, similis angelis, parens vitæ, amica sanctitatis, via securitatis, domina gaudij, dux virtutis, fomentum & corona fidei, administratum & subsidium charitatis. Nihil ita nobis laborandum, nihil ita est enitendum, nisi cum virginitate viuamus: aut quod est gloriosius, pro virginitate etiam moriamur. Quæ sunt huius mandij blandimenta fallacissima, & cum gaudio temporali veniunt, & cum perpetuo dolore discedunt: faciunt momentaneum risum, vt æternum æctum inflant: tribuant fugitiuos flores, vt marcidiores perseverantes adueniant: mentiantur securitatem transiitum temporis, vt perpetui seculi cruciatibus tradant. Ideoque charissimæ virgines, quæ mecum in agone virginitatis nunc vsque accurſistis, permanete in amore domini, quem cœpistis. Tempus ſlendi temporaliter, sine fastidio & horrore ſufferre, vt tempora gaudij æterni cum omni possitis dilectione ſeſcipere. Ego enim commēdaui vos spiritui sancto, & credo quod vos mihi integras omnes illibatasque conſtituat. Nolite itaque faciem meam ex hoc corporaliter querere, ſed geſta & actus per ſpiritum contemplamini. Ex his dictis, oſculata eſt vniuerſas, & ſentes fortissimo animo conſolabatur. Dicentibus autem ſibi vale inuicem Basilla & Eugenia, oratione facta, diſcedunt.

N. Ecce eodem die petrexit vna ex ancillis ad Pompeium ſponſum Basillæ, quæ & dixit: Quia te dominam noſtram Basillam nouimus ab imperatore meruisse, ſexus & æo amplius eſt annus, quam tu in tenero ætatis anno, vt poſtea acciperes, diſtuliſe patrelem eius Helenum ſcias eſſe Chriſtianum, & hanc ita factam Chriſtianam ſimulauit: ſe illi donum offerre Eugenia: quos illa quaſi dominos excolit, & quotidie pedes eorum acti deorum immortalium oſculatur, quia ipſi auctores ſunt artis magiæ, quam Chriſtiani cōmittunt. His auditis, Pompeius ſtatim cucurrit ad Helenum patrelem eius, qui & nutritor eius erat & tutor, & dixit ei: Intra hoc triduum nuptias meas celebrare diſpoſui, pro qua re fac me videre ſponſam meam, quā mihi domini rerum inuiciſſimi principes fieri coniugem præceperunt. Ille, his auditis, agnouit proditum negotium, ait ad eum: Quouſque anni tranſierit infantie eius, meam circa eam tutelam pro germanitate patris eius, & pro ipſo nutrimento exerceui: nunc

vero quia cœpit sui esse arbitrij, in sua vult esse potestate. Vnde si illam videre desiderat, eius erit arbitrij, non mei imperij. Audiens hæc Pompeius, vehementius cœpit ardere, & pergens ad Basilicæ domum, ut nunciaretur ad se, ianitoribus imperabat. Qui ista sunt à Basilica mandata: Causam te videndi penitus nullum me habere cognoscas, neque audiendi, neque saluandi. Huiusmodi turbatus est vehementius: & omni penes le natorum favore vsus, prostravit se coram Imperatore, dicens: Subuenice Romanis vestris sacratissimi principes, & deos novos quos Eugenia secuti adduxit ab Aegypto veniens, ab hac vrbe separat. Dico enim, quod hi qui Christiani dicuntur, reipublice nocent: qui irrident legum nostrarum sacrosanctas ceremonias, & omnipotentem deos nostros, ac si vana simulacra, despiciunt. Iura quoque ipsius naturæ percellunt, separant coniugium gratiam sponzarum sibi associant: & dicunt iniquum esse, si sponsum suum sponsa accipiat. Quid faciemus pessimi Imperatores? Inueniuntur dñi, qui homines prohibeant, & quibus ista videbantur toleranda, si nati non fuerint quibus valeat imperari? Vbi reparatio Romanarum virginitatis? Vbi Romani exercitui rediitua certamina? Pro quibus victrices dextræ vestræ hostium ceruices inclinabunt, si iam vxores habende non ecunt, si sponsas amittimus, & tacemus? Hæc & his similia dum prosequeretur, & omnis senatus ea flebili querela depromeret, decreuit Gracianus Augustus, ut aut sponsum suum Basilica acciperet, aut gladio interficeret Eugeniæ vero, aut sacrificaretur dñi, aut crudeliter interiret: & dedit licentiam, ut quicunque Christi num penes se abscoderet, puniretur. Conuenitur Basilica, ut sponsum recipiat. Dicitur illa regem regum habere sponsum, qui est Christus filius Dei. Ex cum hæc dixisset, gladio transiit. Tenui statim Protus & Hyacinthus, trahuntur ad templum: sed orationem illis facientibus, simulacrum Iouis ad quod ducebantur sacrificare, cecidit ad pedes eorum: & ita comminutum est, ut vbi fuerit, non pareret. Non virtutis diuinæ, sed magicæ arti hoc imputans, iubet eos decollari. Nicetus vrbe præfatus. O. Qui etiam acquisitam ad se Eugeniæ, cœpit de magicis actibus ab ea flagitare sermonem. At illa constanter os suum aperiens, dixit: Pollicor tibi, quod ars nostra vehementior magis est: nam magister noster habet patrem sine vlla matre, & matrem absq. patre. Denique cum genuit pater, ut omnino feminam nunquam sciret sic cum genuit mater, ut masculum omnino non nosset: hic ipse habet vxorem virginem, quæ illi quotidie filios creat, etiam innumeras ei filios parit, quotidie suam carnem eius carnibus coniungit. Oscula eius circa eam sine intermissione sociantur, in amore suo inuicem omnino perdurant, & tanta integritate subsistunt, ut omnis virginitas, & omnis charitas, & omnis integritas ex eorum coniugio dirimatur. Audiens hæc Nicetus, obstupuit: & ne ad Imperatorem perueniret, quod eam liberet audiret, iussit eam ad templum duci Dianæ: & ita spiculator imminens, dixit eis: Redime vitam tuam, patrimonium tuum Eugenia, & sacrificare Dianæ. Tunc beata Eugenia expandens manus suas, cœpit orare ac dicere: Deus qui cordis mei arcana cognoscis, qui virginitatem meam sinceram in tuo amore seruasti, qui me filio tuo domino meo Iesu Christo sociare dignatus es, qui spiritum sanctum tuum in me regnare fecisti, adesto mihi nunc in confessione nominis tui, ut confundantur omnes qui adorant hoc idolum, & qui gloriantur in simulacris suis. Ex dum oraret, fit terræ motus in eodem loco: & ita templi ipsius fundamentamersa sunt cum ipso idolo, ut nihil aliud remanserit, nisi sola ara quæ fuit ante ianuam templi, ad quam stabat beata Eugenia. Hæc in insula Lyconiæ gesta sunt coram omnibus qui sequebantur agnomen Eugeniæ. Fit concursus populi Romani, & variæ exclamatio. Alij dicunt innotum, alij magam. Nunciantur ista Præfecto, Præfectus Imperatori manifestat. Imperator eam iubet ligari saxo, & præcipitari in Tyberim: sed statim saxum disruptum est. Beata vero Eugenia ita sedens, super fluuiam aqua efferebatur, ut omnibus Christianis appareret illum fuisse cum Eugenia in flumine, ne abscoreretur, qui fuerat cum Petro in mari, ne mergeretur. Item inde sublatâ, in thermarum Seuerianarum fornacibus mittitur: quæ sic statim extinctæ sunt, ut thermarum calor refrigeraret, & omnia incendiis ignorum ad nihilum deuenirent. Sic denique chaos fecerunt, ut vi-

terius exhiberi non possent. Mittitur post hæc in custodiam tenebrarum & per decem dies iubetur nullum cibum accipere, & lumen penitus non videre. Ibi autem tantus quotidie abundauit splendor, ut dum egredereur beata Eugenia, quasi lumen ali- quod radiaret. Apparuit autem illi saluator, ferens in manu panem noui candoris & immensæ suauitatis & gratiæ, & dixit ei: Eugenia, accipe cibum de manu mea, ego sum saluator tuus, quem tota mentis animique intentione dilexisti, & diligis. Eodem die te in coelis recipiam, quo ego descendi ad terram. Er hæc dicens, abscessit. Ipso autem die natalis Domini missus est gladiator, qui eam in custodia posita percussit & sublatum est corpus ab affinibus Christianis, & positum est non longe ab vrbe via Latina in prædio eius proprio, vbi multorum sanctorum ipsa sepelierat membra.

P. Claudia autem mater eius, eum ad eius sepulchrum ficeet, apparuit ei vigilanti in medio noctis silentio, auro texta cyclade induta, cum multo populo virginum, & dixit ei: Gaude & latrare, quia & me introduxit CHRISTVS in exultatione sanctorum, & pateam meum in patriarcharum numerum. Ecce, die dominico & te suscipiet in gaudium sempiternum. Commenda filijs tuis fratribus meis custodire signa- culum crucis, & efficiantur nostri participes. Ecce, loquente eas, facta est claritas, quam oculus ferre non poterat: & angeli transeuntes, hymnum dicebant Deo inenarrabili- bus vocibus. Hoc solum intelligebatur, quod nomen Iesu Christi & Spiritus sancti in ipsis laudibus resonabat. Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA SANCTÆ VIRGINIS

*Euphraxia, (alias Euphrasia) nobilissima Constantinopolis-
tana monacha facta.* Q.

TN diebus Theodosij, Imperatoris pijsimi, fuit vir, quidam in regia ciuitate senator, nomine Antigonus, erarq; Imperatori genecæ & societate coniunctus, sermone sapiens simul & operis: & bona semper præcipue suadens, & piæ Romanis legibus Lyciæ negocia gubernans. Erat autem & compassibilis homo, cunctis necessaria præbens. Diligebatq; eum princeps, non solum tanquam parentem ac senatorem, sed etiam tanquam Christianum & pi- um, & semper consilia vitia profectentem. Erat autem hic locu- ples vehementer, ita vt ciuitas regia alium diuitijs, sermone & opere similem non haberet.

Hic accepit uxorem ex genere proprio, ex eodem imperiali sanguine descen- dentem, cui nomen Euphraxia, mulier religiosa, & timens Dominum nimis, & ec- clesiæ vacans, & offerens Deo preces cum lachrymis. Hæc multos in opere Dei fecit idoneos, multasque oblationes in ecclesijs & sanctuarijs offerebat. Vehementer eam diligebat Imperator & Augusta, præcipue quod ex eorum genere erat, necnon & moribus composita, & honesta, & valde religiosa. Nata est autem eis filia, & voca- uerunt eam nomine matris suæ, Euphraxiam. Quumque habuissent hanc filiam, vna dierum dixit Antigonus Euphraxiæ: Nostræ soror mea Euphraxia, quia nihil est ista vita, nihil diuitiæ, nihil vanitas huius seculi temporalis. In octoginta namque annis hominis tempus impletur cum ruina: diuitiæ autem in celo repositæ, in infinita se- culorum secula timentibus Deum manent: & priuamus nos illis diuitijs, mundania cogitationibus obligati, & in fallacia positi temporalium diuitiarum, dies nostros frustra consumimus, nihil animabus nostris vtiliter acquirentes. Audiens autem hæc

X in Euphra-

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBRI I. PARS II.

Euphraxia, dixit Antigono viro suo: Et quid iubes, domine mi, vt faciamus? Cui dixit Antigonus: Vnam filiam per Deum acquisuimus, quæ sufficit nobis, & nequam vltra conueniamus infelicitati ac miseriae seculi. Audiens hæc Euphraxia, con surgens extendit manus ad cælum, & ingemiscens dixit viro suo Antigono: Benedictus Deus, qui dignum te fecit timore suo, & ad cognitionem veritatis adduxit. Vere domine, spiritus supplicauit Deo, vt cor tuum illuminaret, & mentem tuam pro hac causa faceret elucescere: sed hoc tibi pandere non præsumpsi. Quia vero ipse fecisti principium, iube me vt loquar. Cui dixit Antigonus: Dic soror mea quod vis. Respondit: Nosti domine meus, quia ante multas generationes Apostolus testatur, & dixit: Tempus breue est: reliquum est, vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint. Deficit enim huius seculi cupiditas. Ad quam enim vtilitatem erunt ista pecunia & tanta abundantia possessionum? Nihil eorum est, quod nobiscum poterit descendere in infernum. Cum bono ergo consilio tuo festina multa dare pauperibus, vt non illud consilium, quod tractasti, inueniatur infructuosum. Audiens autem Antigonus, glorificauit Deum. Quum igitur adeptus esset optimam conuersationem, & multa pauperibus erogasset Antigonus, vnum solummodo annum viuens, postquam suæ renunciavit vxori, vitam suam pie disponens, completo anno, defunctus est, & sepultus in pace. Tunc Imperator pariter & Augusta fleuerunt eum, tanquam ex eorum genere descendentem, virum iustum & religiosum. Compatiebantur enim & Euphraxia, non solum tanquam propriæ consanguineæ, sed etiam quia erat iuuen cula. Duobus namque annis & tribus mensibus vixit cum viro suo: nam vno anno ex constituto ab alterutro abstinentes, sicut fratres vixerunt. Igitur sepulto Antigono, ab Imperatore & Augusta mulem consolabatur Euphraxia. Illa vero sumens propriam suam filiam, dedit eam in manus Imperatoris & Augustæ: & prostrata ad pedes eorum, cum clamore & magno gemitu dixit: In manus Dei & vestras, hanc orphanam nunc commendo. Memoriam ergo habentes Antigoni, qui fuit vestri, suscipite eam, atque tuemini: & estote ei in loco patris & matris. Multi autem flumina lachrymarum & voces emisere audientium, ita vt etiam principes lucrent.

R. Post paucum vero tempus à luctu aliquanto quiescentem Antigoni, suasis Imperator ei, vt filiam suam Euphraxiam, cuidam senatori ditissimo daret vxorem. Et factum est, vt arras Euphraxia acciperet. Susceptis arras, puellæ ætas expectabatur. Erat enim nimis infans, quando suscepit arras, quasi annorum quinque. Post aliquantulum vero tempus cogitauit ipse senator, vt vxorem Antigoni sibi crederet copulari & per preces aut per mulieres matronas persuaderet Augustæ, vt sine notitia Principis mitteret, & Euphraxiæ coniugij verba nunciaret. Quæ cum audisset, amare fleuit, & dixit mulieribus quæ fuerant destinatæ: Væ vobis in futuro seculo, quæ mihi talia persuadetis: & ad talia concurritis contra mulierem, quæ secundum Deum viuere festinat. Recedite à me, quoniam extraneam congregationem vestram nunc egistis. Illæ vero deformatæ discedentes, nunciauerunt Augustæ quæ gesta sunt. Cognoscens autem Imperator quod factum fuerat, grauiter inuictus est in Augustam: & indignatus aduersus Augustam, dixit: Vere Augustæ, extraneam rem ab hac conuersatione fecisti. Hæc sunt opera Christianæ Augustæ: Sic promissisti Deo pie regnare? Sic recordaris Antigoni, qui nobis semper vtilis permanisset? Alienam rem nostro imperio egisti, quod mulierem in puellari ætate constitutam, quæ pene solummodo vno anno cum viro vixit, & mox ex constituto propter cæleste regnū se ab vtriusque separauerunt, tu rursum ad mundum redire compellis: & neque timuisti Deum, hanc iniquitatem volens facere? Quis satisfaciet hominibus, quia non per me factum est hoc? Indecentem & incongruum fecisti rem, quod nec oportuit vt meum audiret imperium, propter syncretismum meum amicum maxime Antigonom. Audiens hæc Augusta, & vltimum nimis confusionis mutans, sicut lapis fere

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII

per duas horas sine voce permanfit. Et facta est magna triftitia inter Imperatorem & Auguftum, propter Euphraxiam Antigoni coniugem. Tunc Euphraxia agnofcens, quia magna triftitia propter eam inter Imperatorem & Auguftum fuiffet effecta, vultu omnino demiffio, triftis facta est vfque ad mortem, & de ciuitate volebat difcedere. Tunc flens acriter, dixit Euphraxie filix fux: Filia mea, habemus in Aegypto copiofam magnamque fubftantiam; veni, eamus illic, & vifitemus patris tui poffeffiones: & mea omnia, tua funt, filia mea. Tunc ergo cum filia fua Euphraxia de regia ciuitate difceffit, principe nefeiente, & venit in Aegyptum: illic quoque morabatur, & fua pradia crebro vifitabat. Et profecta eft in interiorem Thebaidem cum procuratoribus fuis atque miniftris, habentibus curam fuarum rerum. Quae etiam illic vacans in fanctuarijs, & multis oblationes illic offerens per monafteria virorum ac mulierum, multas pecunias erogabat. Erat autem monafterium mulierum in vna ciuitate, habens archidia centum triginta, de quibus magnas & mirabiles virtutes homines praedicabant. In illo namque monafterio nemo guftabat vinum, nulla illarum pomum edere, aut vvas, aut ficus, aut aliquid huiufmodi bonorum, quae terrena nafcuntur vberrate, guftabat. Quaedam autem earum abrenuncijs feculo, neque oleum edere volebat, quaedam earum a vefpera vfque ad aliam vefperam ieiunium protrahebat: aliae vero poft bidduum edebant, aliae vero poft griduum. Nulla earum pedes fuos abluebat: aliquantae vero audientes de balneo loqui, irridentes, confufionem & magnam abominationem fe audire indicabant, quae neque auditum fuum hoc audire patiebantur. Vnaquaeque vero earum ftratum in terra habebat: cilicium paruulum vnus cubilatiudinis, & longitudinis trium, & paululum in ipsis requiefebant. Erant autem & veftes earum de cilicio vfque decorum, obstringentes pedum extremitates. Quantumcunque poterat, vnaquaeque laborabat. Et quum aliquam earum aliquando contigerat infirmari, non ei fomentum aut adiutorium aliquod medicinae conferebatur: fed fi quam contigiffet egrotari, tanquam maximam benedictionem a Deo accipiebat, & tolerabat languorem, donec eam medicina Dominica praeueniret. Nulla earum inuas exibat. Erat autem fanatrix, per quam refponfa omnia fiebant matura: multaeque fanitates ibi fiebant.

S. Harum quidem Euphraxia diligens confilium fanctarum mulierum, propter mirabilem conuerfationem earum, fepius ad ipfum monafterium pergebat: thymia maque illic offerebat & cereos. Vna quidem dierum rogabat abbatiffam & priores monafterij, dicens eis: Paruam benedictionem volo abfque terrore veftro praebere, reddituum auri viginti aut triginta librarum, vt oretis pro ifta famula veftra, & pro Antigono patre eius. Cui abbatiffa refpondit: Domina mea matrona, ancillae tuae non egent redditibus, neque pecuniam concupifcunt. Propterea namque omnia reliquerunt, & cuncta defpiciunt in hoc feculo, vt aeternis bonis frui mereantur: & nihil poffidere volunt, ne coelefti regno priuentur. Sed ne te contriftem, aut fine fructu dimittam, paucum oleum ad candelas & thymiam in oratorium confer, & hoc erit nobis pro mercede iuftitiae. Et his oblatis, rogabat Euphraxia abbatiffam, vt omnes forores orarent pro Antigono & filia eius Euphraxia. Vna vero dierum Euphraxiae infanti abbatiffa dixit, tentando: Domina mea Euphraxia, diligis monafterium noftrum & omnes forores? Illa refpondit: Etiam domina, diligo vos. Dixit ei abbatiffa rursum cum ioco: Si nos diligis, efto nobifcum in noftro fchemate. Cui infantula dixit: Vere fi non contriftaretur mater mea, vlterius non egrediar de loco ifto. Cui abbatiffa dixit: Inter nos, & fponfum tuum quem plus amas? Puella dixit: Neque illum noui, neque ille me: vos autem noui, & vos amo. Dicite mihi vos autem quem diligitis, me an illum? Illae vero dixerunt: Nos te diligimus, & CHRISTVM noftrum. Puella vero refpondit: Ego vero & vos diligo, & Chriflum veftrum. Sedebat vero Euphraxia mater eius, & fluminum lachrymarum eius non erat

modus. Libenter enim audiebat verba puellæ abbatissæ, quia cum esset ætate infanti-
tula, talia loquebatur. Nondum enim septem annos impleuerat, dum cum abbatissâ
loqueretur huiusmodi verba. Tunc ingemiscens mater, & a mare deflens, ad fi-
liam suam dixit: Filia mea, veni, pergamus ad domum, quia iam vespера est. Cui pu-
ella dixit: Ego hic maneo cum domina abbatissâ. Dixit abbatissâ puellæ: Vade do-
mina in domum tuam, non potes hic manere. Non enim quisquam manere potest
hic, nisi se deuouerit CHRISTO. Cui puella respondit: Vbi est Christus? Illa gra-
tanter ei Dominicam imaginem demonstrauit. Pergens autem Euphrasia, osculata
est Dominicam figuram: & conuersa, dixit abbatissâ: Vere & ego me voueo Chri-
sto meo, & vltimus cum domina mea matre non vado. Dixit ei abbatissâ: Filia, non
habes vbi hic maneat, & non potes hic manere. Puella dixit: Vbi vos maneris, &
ego maneo. Et quum iam vespера esset, & multum mater eius coegisset atque abba-
tissâ vt ambulet, nequaquam potuerunt eam tollere de monasterio. Multum ergo
crebris diebus mater eius atque abbatissâ ei blandiebantur, & persuadere nequie-
runt, vt de monasterio potuissent eam expellere. Nouissimè vero dixit abbatissâ puellæ
Filia, si vis hic permanere, literas habes discere & Psalterium, & vsque ad vesperam
habes ieiunium ducere, sicut vnuerse sorores. Puella dixit ei: Ego & ieiunium, & o-
mnia discō: solummodo, dimitte me hic esse. Dixit ergo abbatissâ matri eius Do-
mina mea matrona, dimitte hanc puellam hinc video enim, quia gratia Dei illuxit in
ea, & iustitia patris, & honestas tua, & orationes vtrorumque vestrum, æternam vitam
providere ei noscuntur. Surgens igitur Euphrasia, & assumens filiam suam, ad Domi-
nicam eam imaginem adduxit: & extendens manus ad cœlum, cum magno clamo-
re & fletu clamauit, dicens: Domine IESV CHRISTE, habere curam istius in-
fantulæ, quia te concupiuit, & tibi se commendauit. Et conuersa, dixit ad filiam
suam: Euphrasia, filia mea, Deus qui fundauit immobiles montes, & te quoque in
suo timore confirmet. Et quum hæc dixisset, in manibus eam tradidit abbatissæ: &
deflens, pectusque suum tundens, ita recessit à monasterio, vt omnis congregatio cum
ea ploraret. Alia vero die abbatissâ sumens Euphrasiam, introduxit eam in secre-
tarium, & facta oratione super eam, induit eam indumento monachali: & extendens
manus ad cœlum, pro ea supplicauit, dicens: Rex seculorum, qui in ea cepisti opus bo-
num, tu perfice hoc in pace: da vt ambulet secundum nomen tuum, & fiduciam in-
ueniat in conspectu tuo semper ista infantula. Tunc & Euphrasia mater eius orans,
dixit: Filia mea, amas hoc schemate vestiri? Cui Euphrasia dixit: Vtiq; mater mea,
quia sicut agnouit ab abbatissâ, & dominæ sorores dixerunt, hoc schema pro aris præ-
bet diligentibus se dominus Iesus Christus. Cui mater sua dixit: Cui desponsata es,
ipse faciat te thalamo suo dignam. Et hoc dicens, & orans pro filia sua, valedixit ab-
batissæ & sororibus, & osculata est filiam suam. Et egressa, iuxta morem circuibat,
præbens pauperibus quod indigebant. Vbiq; autem diuulgabat Euphrasie
optima conuersatio, quantum conferebat monasterijs & venerabilibus locis, ita vt im-
perator audiret, & omnis senatus eam nimis amaret, atque glorificarent Deum.
Audiebant enim, quod nec piscem gustaret, nec vinum biberet. Sed post tanta dona
quæ vnuerfis conferebat, & gloriam, à vespера vsque ad vespера iam ieiunium facie-
batur aliquando sumens legumen, aliquando holera. Post paucos autem dies eo-
cans abbatissâ matrem puellæ, dixit ei secretè: Domina, aliquam rem volo tibi dice-
re: non te conturbet. Cui respondit: Domina mea, quod iubes, dic. Dixit abbatissâ:
Vidi enim in somnis Antigonum virum tuum, in magna gloria constitutum, & ro-
gauit dominum Iesum Christum, vt egrediaris de corpore tuo, & de cæteris fis cum
illo: & fruaris illa gloria, quam Antigonus meruit vir tuus. Audiens autem hæc,
reuerfa est in domum suam matrona, vt religiosa scemina: & non solum non est tur-
bata, sed lætitia magna quiescit. Orabat enim, vt ab humana vita discederet, &
de cætero esset cum CHRISTO. Et mox vocans filiam suam, dixit ad eam

DE SANCTA EVGENIA ALPHABETVM XIII.

Filiam ea, sicut mihi dictum est à domina mea abbatisa, vocauit me Christus, & appropinquauerunt dies obitus mei. Ecce omnem substantiam meam & patris tui dedi in manus tuas: dispensa eam pie, vt coelestem possis habere hereditatem. Audiens hæc Euphrasia à matre sua, cepit in gemisere & flere, dicens: Vix mihi, quia peregrinatum & orphanam. Dicit ei mater sua: Filia, habes Christum pro patre & sponso, ideo accipe peregrina: ea nec orphanam habes & dominam abbatissam pro matris officio. Videt filia, scilicet quod promissisti adimplere. Deum time, & omnes sorores honora, seruientia eis cum omni humilitate. Nunquam in corde tuo cogita, de sanguine regio sum: nec dicas, debent mihi seruire. Pauper esto in terra, vt in celo dieris. Ecce omnia sub manibus tuis habes. Possessiones & pecunias in monasterium confer. pro patre tuo & pro me, vt inueniamus misericordiam apud Deum, & liberemur ab æternis suppliciis. Hæc præcipiens filię suę, tertia die defuncta est, & sepelierunt eam in monasterio in monumento. T. Audiens imperator, quia mortua fuisset Euphrasia vxor Antigoni, reuocans senatorem cui desponsata fuerat filia eius, indicauit ei dicens, quia puella comersa est in monasterio. Ille vero rogauit imperatorem, vt per veredarios scriberet puellam: eique præciperet, vt ad ciuitatem veniret, & nuptias celebraret. Suscipiens autem Euphrasia imperatoris epistolam, manu propria epistolam alienam recipit, sic habentem: Domine imperator suades ne ancillę tuę, vt respiciam Christum, & homini corruptibili & veribus consumendo coniungar, qui hominē est, & verus non est. Absit ab ancilla tua, vt hanc iniquitatem faciam. Quod propter imperatorem domine, non vltius vos vir ille fatigat: ego enim Christo consens, & impossibile est eam me negare: sed supplico potestati vestrę, vt memoriam parentum meorum habeatis. Idcirco tollite omnem substantiam, & dispensa pauperibus simul & orphanis, & da vniuersa ecclesijs. Nouit enim quis recordaberis parentum meorum, maxime patrię mei. Audiui enim quia in pristino nunquam à te diuidetur. Horum ergo recordationem habens, substantiam hanc bene dispone. Omnes constitutos sub iugo seruitutis manumitte, & eis legitima concede. Mida actoribus patris mei, vt omne debitum dimittant agricolis, quod à die patris mei vsque ad hanc diem reddebat: vt sine sollicitudine meorum terrenarum rerum consistens, Christo sine quolibet seruire valeam impedimento, cui animam meam commendasse cognoscat. Orate pro ancilla vestra, tu & Augusta vt mereatur Christo seruire, prout dignatur ancillam suam. Deinde signans epistolam, veredario dedit. Qui reuertens, obtulit imperatori relegendam epistolam. Quam soluens & relegens in secreto cum Augusta, multas lacrymas ambo effuderunt, nimis orantes pro Euphrasia. Mane autem facto, contricans imperator omnem senatum & patrem pariter Euphrasie sponsi, iussit coram epistola legere. Illi vero audientes epistola, oēs sunt lacrymis repleti, & velut ex vno ore dixerunt: Vere domine imperator, filia est Antigoni, & Euphrasie genus tuū, & ex sanguine eius est hæc puella. Vere religiosorum parentum, religiosa est filia: sancta ra dicis, sanctus est ramus: & omnes quidem ex quadam concordia glorificauerunt Deum, & pro puella pariter orauerunt: & nequaquam vltius senator ille vilis est impertinens. V. Imperator ergo cunctis disponens pie, & res puellę bene distribuens, & ipse defunctus est, & cum suis patribus sepultus est in pace. Euphrasia vero magnificabatur, & secundum Deum conuersabatur, abstinens ultra mensuram suam. Erat enim annorum duodecim, & ad certamina se fortiter exercebat. Et primum quidem à vespere vsque ad vespem comedeat: deinde post biduum, postea post triduum. Nulla alia præter illam, tridinia mandabat, & cubula sororum sternebat: aquam ad coquinam ipsa portabat. Hęc autem consuetudo erat in monasterio: Si quādo contigerat aliquam sororem tentari à diabolo per somnum, mox abbatissę pandebat. Illa vero cum lacrymis Deum postulabat, vt diabolus ab ea recederet. Iubebatque vt lapides portaret, et sub stratum sub iugo cinerem, supercilium spargeret: ita dormiret vsque ad decimum diem. Vna vero dierum ipsa à diabolo tentata est, et superpositum stratum suo cinerem. Videns autem abbatissa cinerem sub strato Euphrasie, iussit eam ad vnā sororem seniores: Vere hæc puella tentata cepit, et orans abbatissa, dixit: De-

dixit : Deus qui creasti eā secundum tuam voluntatem, tu eā in tuo timore confortas. Et vocans eā abbatissā, dixit ad eam : Quare non indicasti mihi tentationem diaboli? Illa vero cadens ad pedes abbatissæ, dixit : Ignosce mihi domina mea, quia confusa sum indicare tibi hanc causam. Dixit ad eam abbatissa : Filia mea, ecce pugnare coepisti viriliter age, vt vincas & coroneris. Post paucos vero dies denuo tentata est, & narravit alicui sorori, nomine Iulie, quæ multum diligebat Euphraxiam : quæ etiam incertaminibus eam exercebat. Dixitque ei Iulia : Domina mea Euphraxia, non abscondas hoc abbatissæ : sed refer hoc, vt oret pro te. Omnes enim tentamur à diabolo : sed speremus in Christi nomine, quia vincimus eum. Ergo soror mea non moreris sed indica abbatissæ causam, & noli confundi. Audiens autem hæc Euphraxia, gratias egit Iulie : & dixit ad eam : Adiuuet te Deus soror, quia edificasti me, & meam animam confortasti. Vere ingredior, & causam domine abbatissæ pronuncio. dixitque Iulia : Etiam sic fac, vt oret pro te, & adiciat tibi abstinentiam. Illa vero ingrediens, indicauit abbatissæ causam. Dixitque ei abbatissa : Non pertimescas filia omne bellum diaboli, quo contra nos ninitur. Certa igitur fortiter immobili animo, & non præuolabit a duersum te. Multum enim ab eo tentanda es : sed certa, vt vincas, vt victoriam & triumphum accipias à sponso tuo Christo, & quæcum potes adijce abstinentiæ tue. Qui enim præcipue decernat, præcipua dona percipiet. Post aliquotulum vero temporis spatium interrogauit eam abbatissa, dicens : Post quot dies conuisti filia? Puella dixit : Post tres dies domina mea. Dixit ei abbatissa : Adijce adhuc vnum diem. Illa vero iussione eius cum lætitia magna suscipiens, discessit. Cumque facta esset à monasterio viginti, ætate confortabatur & præualebat. Erat enim nimis speciosa, tanquam vera matrona, & sanguine regio procreata. Denuo autem tentata, indicauit abbatissæ causam. Dixitque ei abbatissa : Noli timere filia, Deus tecum est. Erat autem in aula monasterij acerrus lapidum. Volens autem abbatissa tentare Euphraxiam, & ad matris prouocare obedientiam, dixit ei : Veni filia mea, istos lapides transporta hinc, & pone eos iuxta clibanum. Euphraxia vero mox accessit lapides transportare iuxta autem & grandes lapides inter eos, quos duæ sorores vix poterant agitare. Illa vero super humeros suos arripiebat eos, nullo adiutorio opus habens. erat autem iuuenis & valde fortis. nec dixit abbatissæ : Adiuuet me alia soror. nec dixit, grandes sunt lapides, non præualeo. nec dixit : leiuna sum & deficio, & opus hoc grande est sed cum fiducia iussione per obedientiam adimpleuit. Alia vero die dixit abbatissa ad eam : Non est iustum, vt lapides isti iuxta furnum sint positi, sed reporta eos in locum suum. Illa vero denuo confidenter iussione abbatissæ suæ complcuit. hoc ergo opus viginti dies iussit eam facere, vt patientiæ eius comprobaret. Omnes itaque sorores videbant quod fiebat, & puellæ obedientiam admirabantur. alie quoque sorores deridebant, alie acclamabant, Viriliter age Euphraxia. Triginta vero dies impletisunt. Denuo diuini operis celebratione facta, die quadam pergente Euphraxia vt lapides portaret, dixit ei abbatissa : Dimitte filia hoc ministerium, & tolle farinam & consperge, & coque panes in furno, vt inueniaris ad vespertum in ministerio sororum. Illa vero cum magna lætitiā & gaudio iussu complcuit. Rursus diabolus inueniens eam vacantem, huiusmodi tentationem ei immisit, quod quasi ille senator cui fuerat desponsata, superueniens cum auxilio multo, abstraheret eam de monasterio, & easublar abiret. Quæ cum iaceret in cubili suo, violenter proclamabat. Abbatissa vero & alie sorores expergefacte, audierunt eius violentiæ vocem. & excitantes eam, dixerunt : Vnde est tibi hæc anxietas filia? Illa vero repente somnium recitauit. Abbatissa vero excitans sorores, stetit in oratione. Post completum vero ministerium vsque ad horam tertiam, tenens codicem Euphraxia, stabat legēs sedentibus, & postea stans ad horam tertiam in ministerio. Post completionem vero tertie, mox Euphraxia sororibus necessaria præparabat, munditiam in tridinio faciēs, & lectos sternens, aquam in plenis, & ad coquinam portans ligna frangens, & legumina coquens : farinam confermentans, & coquens panem in clibano. Et dum hæc omnia faceret, nec in nocturna psalmodia decernat, nec in tertia, nec in sexta, nec in nona, nec in vesperta.

DE SANCTA EUPHRAXIA ALPHABETVM XIII

Nam postquam compleuit vespertinas orationes, per se ministerium faciebat in ferendo. Cum qua etiam & laborabat Iulia: satis enim diligebat Euphraxiam: Denuo quidem diabolus per somnum urhementer eam tentans, ei certamen imminuit maximum. Quæ mox anxietatis suæ certamen abbatisse confessa est. Pro qua dum oraret abbatisa, dixit ei: Filia mea Euphraxia, tempus certaminis est. vide ne molliat diabolus mentem tuam, & perdas laborem tuum. Adhuc enim paruo tempore dimicans tecum, dum fuerit superatus à te, rursum effugiet. Dicebatque ei simul Iulia: Domina & soror mea, si modo ei non repugnatus & uincimus, in fenestre quale bellum eam eofacimus? Cui respondit Euphraxia: Viuit dominus, soror Iulia, quia si mihi præceperit abbatisa, non gustabo in tota septimana panes, donec eum domino adiuuante uincat. Cui Iulia dixit: Si tu hoc potes implere in terra, beata eris in celo. In isto namque monasterio nulla potuit sine cibo totam septimanam permanere, nisi domina nostra abbatisa. Tunc ingressa Euphraxia, nunciavit tentationem diaboli per somnum abbatisse: eamque rogauit, vt ei præciperet quatenus totam hebdomadam sine cibo peristeret. Cui abbatisa dixit: Fac quicquid tibi videris facile esse filia mea. Deus qui creauit te, confirmet te, & contra diabolum donet tibi victoriam. Cœpit igitur Euphraxia totam septimanam ieiunare, & neque psallendi officium dereliquit, nec sororum ministerium, ita vt omnes tolerantiam ipsius mirarentur, & pulchritudinem simul & iuuentutem ætatis. Dicebant autem quidam de collegio earum: Habemus hodie annum, custodientes Euphraxiam, & sedentem eam non vidimus neque per diem neque per noctem, nisi solum quando requiescebat in loco suo nocte. Nunquam enim sedit, vel quando etiam panem comedit. Omnes ergo sorores diligebant Euphraxiam, quia se ita humiliter exercebat, & cum studio famularum sororibus exhibebat, dum præcipue vtique de sanguine imperiali descenderet. Pro qua re intente nimis pro ea oratores, rogabant dominum vt saluaretur. X. Fuit autem inter eas quædam nomine Germana, quam dicebant ex ancilla ortam. Hæc inuidiam habens aduersus Euphraxiam, insurrexit aduersus eam in coquina secrete, & dixit ei: Dic Euphraxia, Ecce tu semel in septimana comedis secundum regulam abbatisse, & nos hoc non possumus adimplere. Si coactæ fuerimus ab abbatisa, quid faciemus? Cui Euphraxia respondit: Domina mea, domina nostra abbatisa dixit, vt vnaque queque scire poterit de cetero. Non enim sine necessitate mihi hoc iugum imposuit. Dixit ei Germana: Impossitrix & omni calliditate plena, quis nesciat, quia sub ingenio hoc agis, vt post pausionem abbatisse tu ei succedas? Credo in Christo, quia te nunquam dignabitur ad abbatisse venire locum. Audiens hæc Euphraxia, prostravit se ad pedes eius, & dixit ad eam: Ignosce mihi domina mea, & ora pro me. Cognoscens autem abbatisa quod fuerat factum, Germanam coram omnibus vocauit, dixitque ei: Ancilla nequam, & à Deo extranea, quid tibi nocuit Euphraxia, quia festinasti studium eius obtrumpere? Aliena es à sororum cõsolio, indigna es à ministerio, & collegio sororum extranea. Cui multum supplicabat Euphraxia, quatenus illi veniam largiretur: & non est flexit, donec implerentur dies triginta. Tricesimo vero die videns Euphraxia quia nil rogan do proficeret, assumens secum Iuliam, & seniores fœminas monasterii, deposcebat vt rogarent abbatisam, quatenus ei teconciliaretur. Quo facto euocauit eam abbatisa coram omnibus, dixitque ei: Nonne djudicasti in corde tuo, vt studium puellæ huius absunderes, nec cogitasti, quia dum eset matrona, & ex imperiali genere constituta, humiliavit semetipsam, & propter Deum seruiuit tibi? Omnibus ergo rogantibus pro Germana, placata est. Tunc diabolus contra Euphraxiam certamina non cessauit committere. Nimis enim furebat contra eam, & cito perducere volebat ad finem. Vna quidem dierum cum ad hauriendam aquam descendisset ad puteum, arripit eam diabolus cum lagena, & deiecit eam deorsum in puteum, ita vt naufraget Euphraxia, & perueniret caput eius ad fundum. Eleuata vero de aqua, & tenens funem frutile, ita clamauit de puteo, Christe adiuua me. Qua voce facta, cognitum est, quia Euphraxia conruisset in puteum, & concurrentes sorores cum abbatisa, abstraxerunt eam de puteo. Quæ surgens exinde, & semetipsam consignans subtrixit & ait: Viuit Christus meus, quia non me vincis diabolus, neque cedo tibi,

Vsq̃ue

Vique nunc quidem unam lagenam portabam cum aqua in coquina: ab hodie vero duabus lagenis aquam portabo. Et ita fecit. Videns itaque diabolus, quia eam in pu-
 teo necare non valuit, rursum alia vice cum descendisset ligna incidere, cumq; iam pau-
 ca incidisset, astitit diabolus observans eam. Et dum leuasset securim vt lignum incide-
 ret, colligavit diabolus manus eius, & vsque ad eius calcaneum traxit, & peruenit vsq;
 ad tibiam. Quæ cum uidisset crudelissimum vulnus valde, & sanguinem vehementer
 effusum, proniciens securim, angustata & in terram prostrata est. Iulia vero cucurrit,
 & clamans sororibus nunciavit, quia Euphraxia accipiens securim, de securi mortua
 est. Cumq; concursu clamor factus fuisset uniuersarum, circumstantibus eam papæ si-
 mul & flebant. Tunc accedens abbatissa, aquam in faciem eius misit: & consignans eam
 atq; completens, ait ei: Filia mea Euphraxia, cur angustata es? Recre te, & loquere
 sororibus. Illa vero respiciẽte, abbatissa dixit: Domine Iesu Christe, sana ancillam tu-
 am, quoniam propter te multa patitur. Et cum ligasset eam cum capite eius de panno cilici-
 no, leuauit eam: & dans ei manus, ducebat eam ad monasterium. Illa vero respiciens
 ligna proiecta, dixit sororibus: Viuit dominus meus, nisi collegero ligna, & septima-
 nam meam compleuero, non ascendam. Cui Iulia dixit: Noli domina soror, non va-
 les. dimitte ego colligam ea, tu ascende, & requiesce propter dolorem. Illa vero non ac-
 quieuit: sed complens manus suas lignis, sic ascendit. Cui tamen diabolus non peper-
 cit. Nam cum ascendisset superiores gradus scalse, calcans summam tẽm pumice sue,
 super ipsum lignum ruit quod portabat: & fixum est lignum in adpectu eius, ita ut
 sorores crederet, quia lignũ eius oculũ penetrasset. Tunc exclamans Iulia, ait ad eis: Do-
 mina mea, tibi dixi quia non potes requiescere, & non me audisti. Cui dixit Euphra-
 xia: Cautè subtrahẽ a me lignum, oculus meus sanus est. Traxit ergo ab ea lignum, &
 sanguinis facta est effusio uehemens. Abbatissa vero deferens oleum, & facta ora-
 tione, supposuit ei manum: rursumq; dixit ad eam: Vade ad fratrum tuum, & requiesce
 & ego dominabus sororibus ministerium tuum iniungo. Euphraxia vero dixit: Viuit
 dominus meus, quia non requiesco, donec officium meum compleuero. Multũ enĩ
 rogabatur a sororibus, vt requiesceret propter plagas quas habebat, & passus non est
 sed sic ulcerata, ex vtraque plaga sanguine procurrente, stabat ministerium faciens so-
 roribus, & neque in opere Dei deerat, nec in alio ministerio. Y. Rursum itaque alia
 vice, cum adscenderet cum Iulia in solarium tertium, arripuens eam diabolus, præcipi-
 tauit eam deorsum. Et cum exclamasset Iulia, concurrentes sorores, credide-
 runt se Euphraxiam mortuam inuenire. Quæ surgens, occurrit eis. Quam suscipien-
 tes, introduxerũt eam ad abbatissam: interrogauitq; eam, si in aliquo fuisset læsa. Cui
 Euphraxia respondit: Viuit dominus, domina mea, quia nec quomodo cecidi noui,
 nec quomodo surrexi. Audiens abbatissa, quia de tanta altitudine corruens nihil esset
 læsa, glorificauit deum, dicens: Vade filia ad opus tuum, & erit dominus tecum. Rur-
 sus ergo inimicus volens eam occidere, sic adoriebatur. Cum Euphraxia ollam fer-
 uente teneret, in qua olus coquebat, vt effunderet coctionem telerum in vasculo: abla-
 tis pedibus a diabolo, retrorsum cadens, polle illius coctionem in faciem suam effudit. Et
 dum omnes sorores in hoc facto expanse rent, exiliens Euphraxia, subristit, & ait ad
 eas: Vt quid turbatæ estis? Abbatissa vero videns quia non fuisset læsa, respexit in ol-
 lam: & vidit quia quod remanserat, esset seruens. Ex conuersa dixit Euphraxia: Vere
 domina mea, quia uelut aqua frigida venit in faciem meam. Admirata est uero abba-
 tissa, & inuens in eam dixit: Filia, deus te custodiat, & tibi sine intermissione tolerare,
 in suo timore concedat. Et ingressa abbatissa oratorium, conuocauit priores seniores,
 dixitq; eis: Nostis quia Euphraxia promeruit gratiam dei? Cognouistis enim quia
 nec præcipitata contristata est, nec nimietate seruois exulta est. At ille dicitur: Ve-
 re ancilla dei est Euphraxia, & curam eius habet dominus. nam in huiusmodi tentatio-
 nibus liberata est a domino. Omnis itaq; ciuitas atque provincia consuetudinem ha-
 bebat, vt infantes male habentes, in illud deducerent monasterium, ad ancillas dei mi-
 racula facientes, & suscipiebant eos abbatissa, & ingrediebantur in oratoriũ, & supplica-
 bant pro eis dominum, & mox ab omni languore sanabantur infantes, & recipiebant
 eos matres proprie sanos, proficiscētes, atq; glorificantes Deum. Erat autem quardã
 in mo

DE SANCT. EVPHRAXIA, ALPHABET. XV.

in monasterio mulier energumena, ab infantia obligata in monasterio, quatenus saluaretur, quæ habebat spiritum immundum dæmonem, ligatis manibus, & spumam faciens, & dentibus suis stridens, multumq; clamans, ita vt oēs audientes eam, timore conciderent. Et cum frequenter abbatissa cum senioribus sororibus pro salute eius orasset, nihil promeruit. Quapropter nec valebāt se ad eamungere, vt ei vel cibum offerrent. Erat autē ligatum quoddā vasculum in fune, & ipso vasculo legumina vel panes mittebāt, & appendebatnr ipsum vasculum, & sic ei de longe porrigebatur, & ita vesceretur. Frequenter autē abiciens ipsum vasculum, cum virga iaculabatur in faciem offerentis sibi cibum. Vna vero dierum factum est, vt intraret ostiaria, & diceret abbatissæ: Domina mea, mulier quæ dā infantulum adduxit, & stans foris ad ianuam, deslet. Est autem infantulus quasi annos: circiter octo, paralyticus, surdus, & mutus. Vidēs autē abbatissa, spiritu sibi reuelāte, qā gratiā promeruisset a Dño cōtra dēmones Euphraxia, dixit ostiariæ: Voca mihi Euphraxiā. Quæ cum venisset ante abbatissā, dixit ei: Vade, suscipe infantem à matre sua, & defer huc. Illa verò egressa, & videns infantulum paralyticum, & trementem, miserata est super eum: & ingemiscens dolenter, signauit infantem, & dixit ei: Qui te creauit, ipse te sanet fili. Et sumens eum, pergebat ad abbatissam. Infans vero dum portaretur ab Euphraxia, sanatus est, & clamauit matri suæ. Videns autē Euphraxia quia infantulus cœpisset loqui, perterrita, proiecit eum in terrā. Infantulus autē mox exurgens, cucurrit ad ianuam, quærens matrem suam. Currens autem ostiaria, nunciauit abbatissæ quod factum est. Quæ cum vocasset matrem infantis, dicit ei: Dic mihi, inquit, soror, tentare nos venisti? Respondit autem mater infantis, dicens: Per dominum nostrum Iesum Christum domina mea, quia neq; ambulauit, neq; locutus est hic infans vsq; in presentem horā. Sed cum suscepisset eum hæc domina soror, mox locutus est. Illa vero projiciens eum in terram, stetit obstupescens: infantulus vero surgens, venit ad ancillam tuā. Dicit ei abbatissa: Ecce ergo habes eum sanum: tolle eum, & vade in pace. Quæ assumēs filium suum, pergebat, glorificans Deum. Rursum ergo abbatissa dixit ad seniores sorores: Quid vobis de Euphraxia videtur? Cui respondentes, dixerunt: Vere ancilla Dei est. Vocauitq; eam, & dixit ei: Filia mea Euphraxia, volo vt huic patienti, quæ in monasterio est, per manus tuas cibum offeras, si non times eam. Cui Euphraxia respondit: Non timeo domina mea, quicquid mihi præcipis. Sumens ergo Euphraxia quoddā vasculum, misit in illud legumen & fragmen panis, & obtulit ei. Illa vero repente dentibus stridens, & valde fremens, fecit impetum super eam: & apprehendens illud vasculum, volebat confringere. Euphraxia vero apprehendens manum eius, dixit: Viuit dominus Deus, si te posuero in terram: tollo virgam dominæ abbatissæ, & sic te flagellabo, vt nunq; præsumas hoc agere. Videns autem quia præualuisset patienti, quieuit. Postq; autem cessauit, cœpit Euphraxia blandiri, & dicere: Sede soror, comede & bibe, & noli turbari. Illaq; sedit, comedit & bibit, & requieuit. Ab illa hora iam illi cibum cum virga dabatur. Oēs autē sorores videntes qd fecerat Euphraxia, orabāt pro ea ad Domīnū. Cum vero cœpisset moueri & indignari, dicebāt ad eam sorores: quiesce soror, & noli malignari: nam si venerit dñā Euphraxia, flagellabit tei & repente quiescebat. Z. Rursum autē Germana inuidia mordebatnr, & cor eius vrebatur, dicebatq; sororibus: Nisi fuisset Euphraxia, non inuehiebatnr alia quæ cibum ei offerret: tollam cibos, & ego ministrabo. Sumens ergo cibos eius, accessit ad patientem, & dicit ei: Accipe cibos soror, & comede. Illa vero continuo exiliens in eam, vestes eius confudit: & cōterens eam, proiecit in terrā: & irruens sup illam, cœpit manducare carnes eius. Clamore autē facto, & nulla presumente ei appropinquare, currēs Iulia ad coquinā, dixit Euphraxiæ: Festina dñā, qā Germana à patiente dilacerata est. Currēs autē Euphraxia, tenēs manus patientis & guttur, eripuit ab ea Germanā euentrā & dilaceratā. Cui dixit Euphraxia: Bene fecisti, quia sic contriuiisti sororē: Illa vero stabat spumā faciens, & dētibus stridēs. Dixit ei Euphraxia: Ab hac hora si maligna fueris erga sorores, nō tibi cedo neq; misereor: sed virgā dñæ mæ abbatissæ tollam, & eū ea te sine misericordia flagellabo. Illa vero sedens, repente cessauit. Mane autē facto, completo sacro officio, & egredientibus eis ab oratorio, visitans Euphraxia patientē,

X inuenit

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS II.

Inuenit eam disruptam vestem suam in terram proiecis-
 se, & sedentem super eam, & colligentem ster-
 cus, & comedentem. At Euphraxia vt vidit, fleuit: & quæ facta fuerat,
 abbatissæ nuntiavit. Conuenientes vero sorores, inuenerunt eam nudam, & colligen-
 tem phlegma, & comedentem. Dixit autem abbatissa, vt daretur ei alia tunica, vt ve-
 stiretur. Sumens itaq; Euphraxia tunicam, & parapsidem cum legumine, & fragmentis
 panis, obtulit ei, & dixit: Accipe soror, & veste te, & gusta, quare sic te deturpas? Quæ
 sumens, comedit & bibit. Et indurans eam, ministravit ei. Euphraxia vero à lachry-
 mis non cessauit, vsq; ad vesperam, pro ea gemens. Quo cum peruenisset, mox sup-
 plicabat Domino cum lachrymis, vt illa patiens sanaretur. Diluculo vero abbatissa
 vocans Euphraxiam, dixit ei: Cur me celasti, preceâ offerens Deo pro hac patiente?
 Si manifestasses mihi, & ego sine dubio venirem. Cui Euphraxia dixit: Ignosce mihi
 domina, vidi eam turpiter positam & infirmam, & dolui super eam. Abbatissa vero
 dixit: Habeo tibi aliquid confiteri, & vide ne sathanas teneat te, & elatio tibi genere
 ear. Ecce tibi Christus potestatem circa eos dedit, vt eicias eos. Audiens hæc Euphra-
 xia, misit cinerem super caput suum: & prosternens semetipsam in terram, clamauit
 dicens: Quæ sum ego infelix & immunda, vt demonem tantum expellam, quæ ora-
 tes per tantum tempus non potuisti expellere? Dicit ei abbatissa: Filia mea, te sustine-
 bat hoc tempus: copiosa est tua merces in cælo. Ingressa autem Euphraxia monaste-
 rium, proiecit semetipsam ante altare, supplicans Deo, vt precibus eius sanaretur, &
 de excelsio daretur auxilium. Et surgens à pauieto orans, rursus ibat ad patientem,
 iussione abbatissæ: & omnes sorores sequebantur eam, vt mirarentur quæ facienda
 erant. Ad quam accedens, ait: Sanet te dominus meus Iesus Christus, qui te creauit. Et
 mox signum crucis fecit in fronte eius. Mox autem clamauit coram omnibus. Quo-
 modo ab ista impossitice & fallace exeo, habitans in ea plurimos annos, & nullus me
 expellere potuit, & hæc immunda a: quæ luxuriosa conatur persequi me? Cui Eup-
 hraxia dixit: Non ego te persequor, sed Christus omnium Deus. Dixit ei dæmone
 Non exeo immunda. Non enim accepisti potestatem eijcendi me. Euphraxia dixit
 Ego immundus sum, & omni malignitate plena, vt tu quocq; testaris verum: amen in-
 bente Domino, egredere ab ea. Nam si sumo baculum abbatissæ, flagellabo te. Cæ-
 terum resistente dæmone, & exire nolente, sumens Euphraxia abbatissæ baculum, di-
 xit ei: Exi, aut certe torqueo te. Respondit ei: Quomodo ab ea egredi potero, quam
 ab ea recedere non possum? Mox igitur Euphraxia cepit cadere. Et cum tertio per-
 cussisset, dixit: Egredere à signaeto Dei spiritus immunde. Interprete te dominus Iesus
 Christus. Dæmon dixit: Non possum exire ab ea, qd me persequitur: vbi habeo pro-
 fidisci? Euphraxia dixit: In tenebras exteriores, in ignem æternum, in infinita tor-
 menta, parata tibi & patri tuo sathanæ, & facientibus voluntatem eius. Omnes itaq;
 sorores stabant respicientes in eam, & non præsumebant propius appropinquare.
 Euphraxia vero durè certabat cum dæmone resistente. Et respiciens in cælum di-
 xit: Domine Iesu Christe, noli me in hac hora confundere, vt non vincat me hic dæ-
 mon immundus. Et continuo dæmon spumans, & stridore facto, clamans voce ma-
 gna, egressus est à muliere: & ab ea hora sanata est. Cucurrerunt autem sorores, glo-
 rificantes in hoc Deum. Magnus enim timor obtinuerat omnes. Euphraxia vero tu-
 lit mulierem, & abluuit eam aqua, & induit eam vestimento, & duxit ad abbatissam
 quæ vnâ cum sororibus introduxerunt eam in monasterium, & gloriam dederunt
 Deo profecto miraculo. A. 16. Ab illa vero hora humiliavit se amplius Euphra-
 xia, & sine somno tota nocte persistebat: omnino vero hebdomadam ieiunabat, vt
 consueuerat, sine defectu faciens cunctis sororibus ministeriū, & cum omni studio atq;
 sollicitudine in mansuetudine atq; humilitate debebat. Vna vero dierum abbatissa vidit viso-
 nem, & conturbata est vehementer. Rogare autem coeperunt eam omnes sorores,
 supplicantes & dicentes: Confitere nobis domina abbatissa, cur sic in gemis, & no-
 stras animas simul affligis. Et dixit: Non me cogatis vsq; in crastinum. Dixerunt ei se-
 niores sorores: Crede domina, qd si non annuntiaveris nobis, tribulationem magnâ
 anima-

DE SANCTA EUPHRASIA, ALPHABETVM. XVI.

animabus nostris ingeris. Abbatissa dixit: Ego quidē quod futurum est, usq; in diem crastinum dicere non volebam, sed quia cogitis me, nūc audite: Euphrasia nos deserit, cras enim hac vita priuabitur: nulla vero indicet ei, ne contristetur. His itaq; dictis, magnus eiulatus per multas horas factus est. Vna autē sororum cum cognouisset, currens ad furnum, inuenit Euphrasiam panes coquentem: cui Iulia aderat secundum consuetudinem. Dixit ergo illa soror quae uenerat: Cognosce domina Euphrasia, quia intus magnus luctus est apud abbatissam, propter te, & apud sorores. Audientes autem haec Iulia & Euphrasia, stupefactae sunt, & diutius steterunt. Post haec autem Iulia dixit: Putasne auditu audiuit abbatissa, quia ex missione illius, qui aliquando sponsus fuerat tuus, iussit imperator te adduci ex monasterio. & propterea lamentantur: Cui Euphrasia respondit: Viuit dominus meus Iesus Christus, quia si omnia fundamenta terrae moueantur, non mihi persuadere praeualebunt, ut Christum dominum meum derelinquam. Veruntamen dñs mea Iulia, dum coquant panes, uade, uide fletus istos, uide quid contigerit, ne aia mea perturbetur. Illa uero pergens, & stans foris ante ianuam, audiuit somnium abbatissam hoc modo referentē: Vidi, inq; quasi duos cuiusdā schematis viros huc aduenientes, qui querebāt Euphrasiam tollere, dixeruntq; mihi: Dirige eam: opus habet. Rursus ergo & alij venientes, dixerunt mihi: Assumēs tecum Euphrasiam, deduc eam ante Dominū. Quā mox assumēs, prope aui cum eis. Et cum uenissimus ad quandam portā, cuius gloriā enarrare non ualeo, sponte nobis aperta est. Et ingressi sumus, & uidimus ibi inenarrabile palatium coeleste, in q̄ & solium nuptiale non manu factum. Ego quidem interius appropinquare non potui. Euphrasiam uero assumentes, obtulerunt Dñs: & procidens, osculatus est pedes eius immaculatos. Vidi ibi dena milia angelorū, ac multitudinem sanctorū innumerabilem: & oēs stabant respicientes: & uidi, & ecce mater Dñi assumens Euphrasiam, adduxit eam ad thalamum nuptialem, in quo decoris coronā parabat, & audiuī uocem ad Euphrasiam dicentem: Ecce merces tua. Nunc itaq; perge. post decem dies ueniens, frue in his in saeculis infinitis. Ex ideo quia hodie nona dies est, ex quo uisionem uidi, cras morietur Euphrasia. Audiens haec Iulia recitatem secrete abbatissam, tundens pectus suum & faciem, amare de fletu uentrat elibano: & cum uidisset eam fletum Euphrasiam, dixit ad illam: Coniuro te per filium Dei, soror Iulia, indica mihi quid audisti, & quare plangis. Dixit ei Iulia: Plango dñā meā, quia hodie separabimur a te: Sicut & nūc audiuī ad dñā meā abbatissā, cras ex hoc corpore exhalabis. Quod dum Euphrasia audisset, angustata est, & pusillanimis facta, cecidit. B. Sedebat autem iuxta eam Iulia fletis, Cui Euphrasia dixit: Soror, da mihi manum tuā, & leua me, & duc me ubi ligna sunt posita, & ibi me pone, & tolle panes de elibano, & porta in monasterium. Fecit Iulia haec, & abbatissa non indicauit. Cum ergo laceret Euphrasia in paupere, clamauit: Cur Dñs abominatus es me gere grina & orphanā? Cur despectisti me? Ecce tempus qd̄ debeat tū diabolo pugnare, & aia mea à me expetitur. Misericors esto in me ancilla tua dñe Iesu Christe: dimitte me uel unum annū, quatenus deficiā peccata mea, quia sine poenitentia sum, & ab omni poenitentia nudata. Non est in me opus salutis: nam nemo in inferno confitebitur tibi. Non est poenitentia in sepulchro: nō possum post mortem lachrymis praeuolare. Non est nī qui in inferno sunt laudabunt te Dñe, sed uiuentes laudabunt nomen sanctum tuum. Dona mihi uel adhuc unum annū, ut poenitentiam agam, quia desolata sum sicut ficus sine a diutioro. Cum ergo desereret, audies quaedā sororum, indicauit abbatissae atq; sororibus, quia Euphrasia prostrata in reposito ligno, ita clamaret. Dixitq; Iulia: Vere domina audiuit quia moritur: propterea lamentatur. Dixit ergo abbatissa sororibus: Quis annunciauit ei, & animā eius afflixit? Quis indicauit ei, & cor eius attriuit? Nonne uos rogauī, ne diceretis ei, donec eius hora ueniret? Cur hoc fecistis, & afflixistis animā eius? Ite, & adducite eam mihi. Illae uero pergentes, dixerunt ei: Veni dñā Euphrasia, uocat te abbatissa. Illa uero egressa est, plorans atq; conuulsata: & ingressa, adduxit abbatissae, de fletu atq; moriens, & gemibus nimis afflicta. Abbatissa uero respiciens eam, dixit: Quid habes filia, quia sic ingemiscis? Euphrasia dixit: Plango me, domina mea, quia sciuitis me mo-

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBRI I. PARS II.

rituram, & non indicasti mihi, vt plangerem peccata mea, dum sim ab omnibus peccatis coinquinata. His dictis, se prostravit in pavementum, & tenuit pedes abbatissae per quam omne consilium eius alacriter est perductum. Clamavitq; Euphraxia, & dixit: Misere mei domina, & deprecare Dominum, vt mihi concedat vel vnum annum, quia sine poenitentia sum, & nescio quae me tenereq; cooperiant. Dixit ei abbatissa: Viue Dominus, quia coelestis enatus dignus te fecit rex tuus Christus. Et coepit omnibus recitare, quibus bonis habet frui Euphraxia. Ex rogabat eam, vt pro ipsa Dominum supplicaret, quatenus eius particeps esse mereretur. Orabat enim, vt cum ea conuersaretur, in Christo: & ipsis donis quibus ipsa erat fruutura, & ipsa frueretur. Euphraxia vero iacens ad pedes abbatissae, coepit tenere frigus & rigorē: post paululum vero vehemens eam febris inuasit. Abbatissa vero sororibus ait: Sumite eam, & ingrediamur in oratorium, quia iam appropinquat hora eius. Posuerūt ergo eam in oratorium, & obseruabant eam vsq; ad vespē. Vespere autē facto, cum hora sumendi cibum iam aduenisset, praecepit eis abbatissa, vt egredierentur, solummodo Iuliam secum retinens, ne aliqua hora relinquerent Euphraxiam: & clausis ianuis, vsq; mane fuerunt cum ea. Iulia vero rogabat Euphraxiam, dicens: Domina mihi soror, non obliuiscaris mei: memento quod inseparabiliter tibi coniuncta sum semper super terrā. Supplica Deo pro me, vt me non separet a te. Memento quia ego tibi prouidi bonā cetermina. Deprecare Dominū, vt me absoluat ab hac fatidina carnis, vt merear tecum abire cum fiducia. Mane vero facto, abbatissa videns quia in nouissima respiratione esset Euphraxia vt moreretur, mandauit sororibus per Iuliam, dicens: Venite filiae meae, valefacite ei, quia iam defecit. Quibus venientibus, vale dixerunt ei, stantes, dicentesq;: Memento nostri domina soror Euphraxia, nomen benedictum a Deo, qui te dilexit. Post omnia autem venit illa, quae diu passa a demone fuerat, & per eam salua facta est: & lugens sicut & omnes, osculabatur manus eius, dicens: Ista manus quantum mihi indignae & peccatrici ministrauerūt per Deum, & per istas manus demonium expulsum est a me. Et quum Euphraxia respondere non posset, dixit ei abbatissa: Filia mea, non miserearis vel huius sororis? Quare non loqueris ei, quae propter te ita tribulatur? Euphraxia vero respondit ad eam: Quae me luges domina soror? Dimitte me requiescere, quia deficio: verumtamen tu benedic Deum, & ipse te conseruabit. Et dixit: Ora pro me, quia magnū certamen est in anima mea in hac hora.

C. Quum ergo orasset abbatissa, & omnes respondissent, Amen, reddidit animā. Erat autem annorum triginta sepielientq; eam in tumulto, vbi & genitrix eius Euphraxia requiescebat: & glorificauerunt Deum, quia promeruisse ad habere fore eam apud Deum. Iulia vero magistra eius, tribus diebus stans, ab eius tumulto nō recessit: haec enim docuerat eam literas & psalterium, & multum eam diligebat, cum eius esset discipula, atq; ex genere Imperatoria. Quarta vero die lata facta Iulia, accessit ad abbatissam, & dixit ei: Domina mea, ora pro me, quia vocauit me Christus, intercedente pro me beata Euphraxia. Et haec dicens, osculata est cunctas sorores. Quinta autem die post obitum Euphraxiae, defuncta est & magistra eius Iulia, & sepulta est in sepulchro, vbi posita erat beata Euphraxia. Post triginta vero dies euocans abbatissa monasterii priorē, dixit ad eas: Filiae meae, eligite vobis matrē, & cōstituite in locum meum, quae vobis praesse possit. Illae vero responderunt: Domina, pro qua causa hoc dicis, denuncia nobis. Nunquam enim famulabimur tuis hoc dixisti. Dixit eis abbatissa: Vocauit me Dominus. Supplicauit enim pro me domina Euphraxia, & multum laborauit in suis precibus, quatenus ego coelestem thalamum promererer. Nam & Iulia per sanctam Euphraxiam particeps eius effecta est, & ingressa est in illud palatium non manufactum: & ego festino digna fieri, & cum eis locum habere. Audiētes sorores de Euphraxia & Iulia, quia in maxima esset gloria, gaudebant, & orabant pariter, vt & ipsae mererentur ad illum thalamum, accedere. Elegerunt ergo vnam sororum, nomine Theogeniā, quae eis praesset. Quam euocans abbatissa ad se, dixit

DE SANCT. EVFROSINA, ALPHABET. XV.

dixit ad eam: Ecce testimonium bonum quod sorores omnes de te dederunt, & posuerunt te ad principatum & præsulatum traditionis diuinæ legis & consequentia nostra. Coniuro te per inextinguibilem Trinitatem & consubstantialtem, ne istius mundi querās diuitias aut possessionē, neque occupes sorores ad terrenas sollicitudines sed magis ut contemneres temporalia bona, perpetuo mereantur accipere. Et rursum sororibus dixit: Quomodo perfecte nostis vitam & conuersationem Euphraxiæ, estote imitantes eam, ut participes eius efficiamini. Et cum dixissent omnes, Amen: ualidicens eis, intrauit oratorium: & claudens ianuam, præcepit ut usque ad diluculum nullarum illarum intraret. Mane autem facto ingressa, inuenerunt eam obdormisse in Domino: & hymnum dicentes Domino, reposerunt eam in sepulchro, ubi beata Euphaxia condita erat. Ab illa autem die nequaquam in illo tumulo alia sepelierunt corpora. Multa uero signa & sanitates fiebant in memorato sepulchro: & expulsi demones clamabant: quia post mortem præualer contra nos Euphraxia, & persequitur nos. Hæc est reuera uita Euphraxiæ martonis, quæ celesti senatui inter esse promeruit. Festinemus igitur & nos, tam fratres quam sorores, huiusmodi conuersationem habere, & sectari humilitatem, obedientiam, laborem, mansuetudinem, longanimitatem, ut & nos ita angelorum conuersationem mereamur, & cum gaudio magno fruamur saluatore domino nostro Iesu Christo. Cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Vixit S. Euphraxia circa annos domini 380. Obijt autem die tridecima Martij.

SANCTÆ EVFROSINÆ VIRGINIS, alias Smaragdæ & monachæ, uita. D.

Vitæ vitæ quidam in Alexandria Paphnutius nomine, honorabilis omnibus, & custodiens mandata Dei. Hic accepit coniugem dignam genere suo, & ipsa erat honestis moribus plena: sed sterilis non pariebat. Vir autem eius nimis fluctuans, eo quod non haberet cui omnes facultates suas dimitteret, ut post obitum suum bene & congruenter suam substantiam gubernaret: indigentibus non cessabat ministrare, die ac nocte ecclesiis adhærens, ieiunans & orationibus, orans & petens à Deo dari sibi filium. Similiter & uxor eius doloribus afflictebatur maxime, videns virum suum fluctuantem nimium: multam & ipsa etiam precantiam erogans pauperibus, & orationibus poscens adimpleri desiderium suum. Maritus quoque eius circueunens, quærebat inuenire aliquem hominem dignum Deo, qui posset precibus suis esse sum desiderij huius perficere: & ita ambulauit in monasterio quia eiusdem monasterij pater magnus apud Deum dicebatur. Illic ingressus, & multam pecuniam offerens, multam etiam fiduciam à abbate & ab uniuersis fratribus consecutus est. Post multum uero tempus indicauit abbati causam desiderij sui. Qui compatiens, postulauit à Deo illi dari fructum ventris: & amborum orationes exaudiens Dominus, dedit illis unam filiam. Videns autem Paphnutius abbas conuersationem, nunquam à monasterio recedebat. Unde & coniugem suam introduxit, ut benediceretur ab abbate & à fratribus. Tollens autem infantulam à lacte, & facta iam annorum septē, baptizauerunt eam, imposito illi nomine Eufrosina. Gaudebant autem super illam pariter eius, quia erat accepta Deo, & pulchra facie. Facta autem annorum duodecim, mater illius migravit de hoc seculo. Remansit autem pater eius, erudiens eam literis & lectionibus, ceteraque sapientia huius mundi. Puella uero tantam exceperat disciplinam, ut miraretur pater eius prudentiam. Opinio autem eius peragravit totam ciuitatem, tam de sapientia eius, quam de doctrina. Et quæ erat pulchra nimis, & composita vultu & animo. Multis autem exoptantibus ad accipiendam eam filiis suis, & multis de certantibus cum patre eius, peruenire ad finem non poterant. sed ipse tantum dicebat: Domini voluntas fiat. Unus autem exuperans omnes in honore & diuitijs, accersioit patrem illius, postulans ab eo dari filiam suam filio suo in matrimonium. Et concedente eo, suum conseruit desponsalium arge. Post multum uero temporis acci-

piens Paphnutius filiam suam, dum esset annorum xvij. abiit in monasterium cum ea in quod consueuerat ambulare. Multamque pecuniam iterum largitus est ad necessaria fratrum, dixitq; abbati; Fructum orationum tuarum adduxi tibi, vt ores pro ea, quia iam ad nuptias eam tradere volo. Iussitq; abbas introduci eam in xenodochium monasterij, locutusq; est cum ea: & benedicens exhortatus est eam de castitate & patientia Dei timoris. Faciens aut ibi tres dies, aures quotidie ponebat ad psalmos. Et videns singulorum conuersationem & spirituale propositum, mirabatur eosque vitam, dicens: Beati sunt viri isti, qui in isto seculo sunt similes angelis, & propter hoc vitam æternam consequentur. Et recepit eorum sollicitudinem in zelo timoris Dñi. E. Post tres autem dies dixit Paphnutius ad abbatem: Veni pater vt salutes te ancilla tua, & ora pro ea, quia ambulare volumus in ciuitatem. Cum aut venisset abbas, proiecit se ad pedes eius, dicens: Obsecro te, ora pro me vt lucretur Deus animam meam. Exiens dirigit manum suam, & benedixit eis, dicens: Deus qui cognoscis hominem anteq; nascatur, tu huius ancillæ curam habere digneris, vt mereat habere portionem & confortium in regno celorum. Et commendantes se sibi, abierunt in ciuitatem. Pater vero eius si aliquando inueniebat monachum, adducebat ad domum suam, petens vt oraret pro ea. Vna autem die anniuersario, quo ordinatus est abbas monasterij, de quo supra diximus, misit abbas vnum ex fratribus ad Paphnutium, vt inuideret eum ad solennitatem abbatibus. Qui abiens in domum eius, requisit eum, Pueri autem dixerunt: Processit. Audiens aut Euphrosina & aduocans illum fratrem, recepit interrogare eum: Dic mihi pro charitate Domini frater, quanti fratres estis in monasterio? At ille dixit: Trecenti, lxx. Dicit ei puella: Qui voluerit venire ad conuersionem, suscipit illum abbas vester? Respondit ei: Etiam cum magno gaudio suscipit illum, maxime propter vocem Dñi, qui dicit: Qui venit ad me non eijciam foras. Dicit ei Eufrosina: Omnes in vestra ecclesia psallitis æqualiter, & ieiunatis? Dicit ei monachus ille: Communiter quidem psalmos, ieiunia vero vnusquisq; quomodo vult, aut quantum valet, exerceat vt non fiat contumax voluntatis conuersatio, sed proprio arbitrio & spontanea voluntate. Omnem scrutans monachorum eligionem, ait: Volebam abire & peruenire ad huius inenarrabilem vitam, sed timeo esse inobediens patri meo, qd pro vana & caduca huius seculi substantia, cupit me tradere viro. Dicit ei monachus: Soror, non permittas vt possit huiusmodi corpus tuum, & tradas talem pulchritudinem pati opprobrium: sed desponsa te Christo, qd tibi potest pro istis oibus transitorijs dare regnum celorum, & cum angelis com fortium. Occulte autem exiens, vadit in monasterium mutato habitu seculari, induitque vestem monachali vt possit euadere. Quæ quum audisset, placuit ei, & dixit ad eum: Et quis est, qui me habet tondere? Nolebat enim à laica tonderi, quæ non habet fidem. Dicit ei monachus ille: Ecce, pater tuus veniet tecum ad monasterium, & faciet ibi tres dies aut quatuor. Tu autem adduc vnum de monachis, & quo voles, occurret tibi cum magno gaudio. Hæc & his similia illo dicente ad Eufrosinam, venit Paphnutius, & vidit monachum, interrogauitq; eum, dicens: Quid ad nos fastidium sumpstisti domine? Dixit ad eum: Anniuersarii dies est abbatibus monasterij: misitq; pater, vt venias & accipias benedictionem. Gaudius autem Paphnutius, ingressus est cum eo in nauiculam, abieruntq; in monasterium. E. Cum autem esset ibi, vocauit ipsa Eufrosina vnum fidelissimum famulum, & dixit ei: Vade in monasterium Theodosij, & ingressus ecclesiam, monachum quem ibi inueneris adductum huc. Misericordia autem Dñi, ecce quidam monachus veniebat de monasterio, vendens quod secum attulerat. Et videns eum puer, rogauit eum venire ad Eufrosinam. Qui cum venisset, videns eum puella, surgens salutauit eum, & dixit: Ora pro me pater, Et orans benedixit ei & sedit. Dixit autem ei Euphrosina: Domine mi, ego habeo patrem Christianum, possessorum substantiæ multæ nimis, habuitq; vxorem quam genui. Ipsa vero transiuit iam de vita hac: Vult autem pater meus cum oibus suis tradere me huius seculo iniquo, & ego nolo inquiri in eo. Sed timeo patri meo inobediens esse, & qd faciam nescio. Totam enim non sum absque somno pertransiit, postulas Deum, vt ostenderet mihi misericordiam suam. Et mane factio placuit mihi mittere in ecclesiam, & adducere vnum fratrem, vt ab eo audirem verbum Dei, & qd facere debeam. Postulo autem te pater pater meum cede aie tuam: scio quia missus es, doce

DE SANCT. EVFROSINA, ALPHABET. XV.

me quæ Dei sunt. Dicit ei ille senior: Dominus dicit: Si quis non abrenunciaverit patri & matri, fratribus & sororibus & filiis, insuper & propriæ animæ, non potest meus esse discipulus. Ego tibi plus his dicere non habeo. Tamen si potes ferre, remanentia carnis, relinque omnia & fuge. Facultates enim patris tui, inveniunt multos hæredes. Sunt Tochis, Gerontochomina, Xenodochia, monasteria, in quibus sunt viduæ, quæ illi, perigrini, infirmi, captivi, quibus si volueris pater tuus, eas tradat. Tu sola ne perdas animam tuam. Dicit ei puella: Confido in domino & orationibus tuis, quia laborare habeam pro anima mea auxiliante domino. Dicit ei senex: Talis desideria à firmitate non decidunt, est enim tempus poenitentiam agere. Dicit ei Evfrosina. Te fatigavi ut impleas desiderium meum, & facta oratione benedicas me, & abscondas comam meam. Exurgens senex, facta oratione, abscondit comam capitis eius, & induit tunica scematis, & orans pro ea dixit Dominus qui liberavit sanctos suos, ipse te custodiat ab omni malo. Et hæc dicens, senex discessit ab ea, & ambulavit in viam suam, gaudens & glorificans Deum. Evfrosina autem in semetipsa dixit cogitans: Si ambulavero in monasterium puellarum, pater meus inquirens inveniet me, & violenter trahet me inde, propter sponsum meum. Proinde pergit ad monasterium virorum, ubi nullus suspicetur me esse. Et hæc dicens, proiecit vestem muliebrem, induitque virile. Et sero facto exiit de domo sua, accipiens secum quingentos solidos, & abscondit se in quodam loco, per totam noctem. Mane autem facto, venit pater eius in civitatem. Volente autem Deo, statim in ecclesiam ambulavit. G. Evfrosina vero peruenit in monasterium illud, ubi pater eius erat nominatissimus, & nuntiavit per ostiarium abbati dicens: Eunuchus quidam de palatio veniens, ante ostium stat, cupiens loqui tecum. Egressus autem abbas, proiecit se in terram, & facta oratione fraterunt. Dicit ei senex: Quid est quod venisti filie? Dicit ei Evfrosina: Ego quidem in palatio fui eunuchus, & amavi semper conversationem monachorum. Civitas vero nostra non valde amat huius conversationis studium. Notum autem factum est mihi, de bona conversatione vestra, & cupio habitare vobiscum, si placuerit vobis. Habeo enim possessiones multas, si dederit dominus requiem, adduco eas huc. Dicit ei senex ille: Bene venisti filie, ecce monasterium, si tibi placet, habita nobiscum. Dixit iterum abbas: Quod est nomen tuum? Respondit Smaragdus. Dicit ei senex: Iuvenis es, non potes sedere solus: opus est tibi habere magistrum, ut discas regulam & conversationem monachorum. Dicit abbas: Sicut iubet dñe mi, sic facio. Et dedit quingentos solidos in manu abbatis, dicens: Accipe pater interim istos, & si videro quia possim sufferre, adducam & illo reliqua. Vocavit autem abbas unum fratrem nomine Agapitum, virum sanctum & impassibilem, & tradidit in manum eius Smaragdum, dixitque ei: A modo hic erit filius tuus & discipulus. Talem autem consignavit ut exuperet magistrum: Et flexit genibus, facta oratione, consignavit eum. Et respondentibus omnibus amen, suscepit eum Agapitus in cellam suam. Et quia habebat vultum decorum Smaragdus, dum veniebat in ecclesiam ad præcandam Deum, multos diabolus incitabat adversus decorem vultus illius, per malas cogitationes, ita ut omnes molesti essent abbati, quod talem pulchritudinem introduxisset in monasterium. Hæc autem audiens abbas, vocavit Smaragdum, & dixit ei: Fili, pulchra est facies tua, sit tuina in firmis fratribus. Volo autem ut sedes solus in cella tua, & ibi psallere & ibi manducare, non tamen egressum te alicubi inde. Et præcepit Agapito ut præpararet cellam solitariam & in ea dederet Smaragdus. Fecit ergo Agapitus omnia quæ sibi à patre monasterij fuerant imperata, & introduxit Smaragdum in cellam solitariam, & erat ibi orationibus vacans, ieiuniisque & vigiliis nocte ac die operam agebat, ac serviens domino in simplicitate cordis, ita ut miraretur prædictus frater, qui eum susceperat, & omnibus fratribus reulit eius constantiam: & omnes collaudabant Deum, qui in infirmitate tanta operatur. H. Paphnurgius autem pater eius cum reuersus esset domum, frater ingressus est cubiculum in quo filia eius manere consueverat. Et non invenit, tristis merensque effectus, cepit perquirere anxius servos & ancillas. Quid de Evfrosina actum esset. Pucri autem dicitibus quæ nocte vidimus eam, mane vero non comparuit, & putavimus quod pater illius quæ eam depolauerat venerit & tulisset emissit servos suos ad domum illius, & non inveniunt eam.

Audiens autem sponsus illius, & pater contristati sunt valde, & venientes ad Paphnucium, inuenerunt illum vehementer afflictum, iacentem in terra, & dixerunt ei: Forſitan aliquis ſeducit eam, & fugit cum illa. Statimq; ſervi eius, cum equis per totam Alexandriam, & Aegyptum miſi ſunt. Erant autem naues ibi, intrantesq; in eas, requirebant: & per viam ſeruantibus monaſteria puellarum, eremum quoq; & speluncas, domos amicorum & vicinorum, & niſi q̄ reper tam, tanquā mortuam lugebant eam. Socer nūrum, ſponſas ſponſam ſebat, pater filiam lugebat dicens: Heu heu filia dulciſſima, heu me lumen oculorum meorum, conſolatio vitæ meæ, Quis meam inuulſit ſculta-tem? Quis meam poſſeſſionem ſparſit? Quis vineam meam ſiccavit? Quis locum meam extinxit? Quis meam ſpem fraudavit? Quis pulchritudinem filiae meæ viola-uit? Quis putas lupus agnam meam diſſipauit? Qualis locus talem vultum tegit? Quale pelagus capium duxit illam imperialem faciem? Illa generoſitatis conſtitutio, illa miſericordum conſolatrix, illa laborantium confortatrix, gementium por-tus erat. Terra terra ne celes ſanguinem meum, donec videam quid Euſroſinae fili-ae meae acciderit. Hæc & his ſimilia Paphnucio perſequentem, elauuerunt omnes qui aderant vocem, & flebant, ita vt omnis ciuitas lamenaretur eam. Non ſufficiens au-tem Paphnucius, nec inueniens conſolationem, perrexit ad memoratum ſenem, de q̄ ſupra diximus, & prociſſens ad pedes eius dixit: Peto te pater ne ceſſes orare, vt inue-niatue labor orationum tuarum. Neſcio enim quid acciderit filiae meæ. Audiens au-tem venerabilis ſenex, contriſtus eſt valde, iubeatq; venire ad ſe omnes fratres, & di-xit eis: Offēdite charitatem fratres, & poſtulemus à domino, vt dignetur nobis oſten-dere quid factum ſit de filia amici noſtri Paphnucij. Et ieiunantibus eis, & oranti-bus in tota hebdomada, nihil eis reuelatum eſt de Euſroſina ſicut ſolebat, quan-do aliunde rogabant Deum. Oratio enim Euſroſinae erat ad dominum die no-ſtuq; ne manifeſtam eam faceret in vita ſua. Cum autem nec ſeni nec alicui fratrum reuelatum eſſet, corpit conſolari eum dicens: Noli deficere fili à diſciplina domini, q̄a dominus quos diligit corripit: & hoc ſcias quia ſine voluntate Dei nec vnus paſſet ca-dit in terram, quanto magis filiae tuæ abſq; illius nutu nihil prouenit. Scio enim quia bonam partem ſibi elegit, propterea nihil de ea reuelatū eſt nobis. Si enim in malam, quod abſit, operam incoſiſſet, nunq̄ deſpexiſſet Deus tantum laborem fratrum. Hæ-beo fiduciam in domino, quia in hac vita oſtender eam tibi Deus. Audiens autem hæc Paphnucius recepit conſolationem, gratias agens Deo, & orans quotidie, bonis operibus & eleemoſynis intentus erat. 1. Poſt aliquot vero dies viſitauit mona-ſterium, commendans ſe orationibus fratrum. Vna autem die ad abbatem veniens, proiecit ſe ad pedes eius dicens: Ora pro me pater, quia non poſſum ferre dolorem fi-liae meæ, ſed magis ac magis de die in diem renouatur, & creſcit vulnus meum & tri-bulatur anima mea, Videns autem ſenex eum nimis afflictum, dixit ad eum: Vis co-loquium habere cum vno fratre ſpirituali, qui venit de palatio Theodoſij? Ignorabat autem quod eſſet filia eius. Diſcit ei Paphnucius: Volo. Et vocauit abbas Agapitum, dixitq; ei: Tolle Paphnucium & introduc eum in cellam Smaragdeni. Et introduxit eū in cellam eius, niſi q̄ ei antea innotefcens. Cum autem vidiffet patrem ſuum, ſubitoq; cognouiſſet eum, tota lachrymis repleta eſt. Paphnucius autem ſperabat eſſe ex com-punctione. Non enim cognouiſſet eam. Quia ſpecies vultus eius præ nimia abſtinentia vigiliſq; & lachrymis emaruerat. De ſculla autem operuit caput ſuum, ne aliquo modo agnoſceret eam. Paſſa aut oratione ſederunt. Corpit aut loqui ei de futura be-atitude & gloria ſempiterna, q̄ per eleemoſynam & caſtam conuerſationem, per humilitatem & charitatem ad eam quis poſſit perſicere, & de cōtempoſeculo, nec diligendos eſſe filios pluſ q̄ Deum, nec partem ſuper eum, qui omnium exitiæ factōra apoſtolicam quoq; ſcripturam inſerpretans, quoniam tribulatio patientiam opera-tur, patientia probationem. Videns autem patrem ſuum in graui merore, cōpatie-batur ei. Sed times ne agnoſceretur, & impedimentum ei faceret, volens conſolari eum, dixit ei: Crede mihi quia non deſpicit te Deus, & ſi in perditione animæ ſuz eſſet filia tua, manifeſtaret eam tibi, vt non illuc retenta inferret ſibi & tibi luſum perpe-tuum. Sed credo in Deum, quia bonum ſibi conſilium elegit, ſicut iam dixi ſecundu-
m vocem

DE SANCTA EUFROSINA, ALPHABETVM XVI.

vocem euangelij, qua dicitur: Qui diligit patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. & si quis non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Potens est autem Deus & in hoc seculo eam tibi manifestare: Sine iam sine, quid te ipsum interficis contristando? Sed age gratias Deo, nihil desperans. Nam Agapitus magister meus nimis tristis, multociens dicebat mihi, quia venit quidam nomen Paphnucius, bonis operibus intentus, qui filiam suam tanquam mortuum lugeat, nesciens quid ei contigerit, & nimia lamentatione affligitur: maxime quia unica erat illi, & cum lachrymis proiecit se ad pedes abbatis, ut per eius orationes & omnium fratrum posset inuenire eam. Et compatiens dicebat mihi: Quemadmodum omnes fratres, ita & tu ora pro ea. Et ego quis indignus, & meorum conscius malorum, sapius deprecatus sum dominum, ut dignetur tibi tribuere sufferentiam & longanimitatem, & quod expediret implere, tam de te quam de filia tua. Pro hoc frequentee videre te volui & colloqui tecum, ut aliquam consolationem per me humilem forsitan inuenires. Ut autem non agnosceretur pre multa colloquia, dixit ad Paphnucium: Vade domine mihi. Et dum excedere vellet Paphnucius, anima illius compatiabatur eis facies enim placebat, sed replebatur lachrymis. Per nimio autem ieiunio & diuturna maceratione sanguinem vomebat. K. Mulrum ergo confortatus pater eius in ammonitione eius, discessit ab ea. Et veniens ad abbatem dixit: Aedificata est anima mea ab isto fratre, & ita sum scius effectus in gratia Dei, & consolatione eius, tanquam si inuenissem filiam meam. Commendansque se orationibus abbatibus & omnium fratrum, euenit sua esset domum suam, magnificans Deum. Complens autem Eufrosina in cella solitaria triginta octo annos, incidit in infirmitatem, qua & mortua est. Quadam vero die secundum consuetudinem venit Paphnucius ad visitandum monasterium. Et post orationem & salutationem fratrum, dixit seni: Si iubes pater permitte me Smaragdum videre, quia valde desiderat eum anima mea. Vocatoque Agapito, præcepit ei deduci Paphnucium ad visitandum Smaragdum. Introiens autem in cellam vbi eger iacebat, cepit osculari eum lachrymans, & dicens: Heu me ubi sunt promissiones tue, ubi verba dulcia, quibus mihi futuram & videndam oculis meis filiam promittebas? Ecce non solum illam non video, sed & tu per quam consolationem modicam habebam deelinquis me. Heu me quis iam consolabitur senectutem meam? Ad quem ibos? Quis mei erit adiutor? Duplex malum modo quod lugeo, Triginta & octo anni sunt quod peridi filiam meam, nihilque mihi actum quod die nocteque orabam pro ea, & similem illius non inueni. Detinet me diuus & incomparabilis dolor. Quid sperem amodo? Vbi consolationem inueniam? Iam descendit lumen in infernum. Videns eum Smaragdus vehementer plorantem, & nullam consolationem recipientem, ait ad eum: Quid turbaris & temetipsum interficis? Numquid invalida est manus domini? aut Deo quicquam est difficile? Iam pone finem tristitiae. Recordare quomodo Iacob patriarchæ manifestauerit Deum Ioseph, quem quasi mortuum lugebat. Sed obsecro te ut per tres non me deferas dies neque derelinquas. Hæsitans autem Paphnucius, interea temetipsum dicebat: Forsitan aliquid Deus ei revelauit de me. Tercio die dicit ad Smaragdum: Expectaui sicut me rogasti dominæ mihi frater, & non discessi alicubi per continuos tres dies. Cognoscens autem Smaragdus, quæ & Eufrosina, quia instabat dies dormitionis eius, vocauit patrem suum, & dicit eis: Quia Deus omnipotens bene disposuit meam miseriam, & adimpleuit desiderium meum, & ad finem viriliter perduxit, non mea virtute, sed eius adiutorio, qui me custodiuit ab insidiis inimici: peracto cursu, superest mihi corona iustitiæ. Nolo ergo iam te esse sollicitum pro filia tua Eufrosina: Ego enim sum illa misera, & tu es pater meus Paphnucius. Ecce iam vidisti me, & satisfactum est tibi: sed nemo hoc sciatur, & non permittas ab aliquo corpus meum nudari & lauari, sed per temetipsum hoc facias. Et quia promissi abbati habere me multas possessiones, & si potuissem sustinere & perdurare in loco isto, adducere huc: imple ergo quod promissi, quia venerabilis est locus iste: & ora pro me. Hæc dicens tradidit spiritum. Dum audisset Paphnucius talia verba, & vidisset quia obdormiuit, commota

VITAE SANCTOR. PAT RVM. LIBRI I. PARS II.

commota sunt omnia viscera eius, ceciditq; in terram, & factus est velut mortuus. Accurrens autem Agapitus, vt vidit quia defunctus est Smaragdus, & Paphnucius in centem in terra seminiuum, iactauit aquam in faciem eius, & eleuauit eum, dicēti Quid habes domine mi? Ait Paphnucius: Dimitte me vt hic moriar: vidi enim mirabilia hodie. L. Surgens autem irruit in faciem eius, & multitudinem lachrymarum fundens, clamabat dicens: Heu me filia dulcissima, quare non antea manifestasti te mihi, vt ego quoq; commorerer tecum spontanea voluntate? Vt mihi, quomodo latuisti? Quomodo pertransisti insidias aduersariorum, & nequicias spirituales tenebrarum vitæ huius, & introisti in vitam æternam? Hæc audiens Agapitus, & cognoscens tam mirabilem rem, stupefactus est. Et currens nunciauit omnia abbati. Veniens autem abbas cecidit super eam, & eiulās dicebat: Eufrosina sponsa Christi & filia sanctorum, ne obliuiscaris conseruorum tuorum, & huius monasterij: sed ora pro nobis ad dominum Iesum Christum, vt faciat nos viriliter certando peruenire ad portum salutis, & portionem habere secum & cum sanctis suis. Et iussit vt congregarentur omnes fratres, vt honore debito sanctum corpus illius sepulturæ traderetur. Dum autem omnes adessent, & viderent tam stupendum miraculum, glorificabant Deum, qui etiam in femine eo sexu & fragili, tanta miracula operatur. Quidam autem frater vnum habens oculum, osculatus est vultum eius cum lachrymis, statimq; vt eam tetigit, oculus eius restitutus est. Et videntes omnes fratres qui aderant quod factum est, benedixerunt Deo: gratias agentes Deo, cuius sunt omnia quæ bona sunt. Multumq; confortati & edificati, sepelierunt eam in monumento patrum. Pater vero eius quæq; habuit ad ecclesiam & ad Xenodochia & ad monasteria offerens, conuersatus est in eodem monasterio, plurimam partem substantiæ suæ ibidem offerens, in eadem cella demoratus est, in eodem quoq; psalmo dormiens in quo Eufrosina. Vixit autem in sancto proposito annos decem, & migravit ad dominum, sepultusq; est iuxta filiam. Dies autem migrationis eorum ad dominum, celebrant in eodem monasterio vsq; in præsentem diem, glorificantes Deum patrem, & filium eius Iesum Christum, vna cum sancto spiritu, in sempiterna secula. Amen.

Vixit S. Eufrosina uirgo, circa annos domini

Obijt autem die 11. Februarij

BEATÆ MARINÆ VIRGINIS VI

ta mirabilis, quæ sub monachi habitu dicta

fuit frater Marinus.

M.

Rat quidam secularis habens vnicam filiam paruulam. Ipse conuerſi cupiens, commendauit eam cuidam parenti ſuo, & abiit ad monaſterium quod longe erat de ciuitate miliaria triginta duo. Et ingreſſus perſciebat omne opus quod erat monaſterij, ita vt abbas eius amplius eum quàm ceteros, qui in monaſterio erant, diligere: eo quod fidelis eſſet & obediens. Contigit autem poſt aliquod tempus vt recordaretur charitatis filię ſuæ, & cœpit contriſtari atq; affligi intra ſe. Et cum per multos dies hoc faceret, vidit eum abbas eius tribulatum, & dixit ei Quid habes frater quod ſic triſtis ambulæ? Dic mihi, & Deus qui conſolatur omnes, dat tibi auxilium. Tunc ille procidens, cum lachrymis ad pedes eius dixit: Habeo vnum filium in ciuitate quem reliqui paruulum, & recordatus, affligor propter eum. Et noluit indicare ei quod puella eſſet. Abbas vero eius ignorans cauſam, & nolens eum amittere, quia neceſſarius erat monaſterio, dixit ei: Si diligis eum vade, & adduc eum huc, & ſit tecum. Et abiens adduxit eam, dicebat tunc Marina. Et mutauit ei nomen, & vocauit eam Marinum. Et dedit eam ad diſcendas literas intra monaſterium, & erat cum ea: nullusq; agnouit de fratribus quod puella eſſet, ſed vocabant eam omnes Marinum. Et dum eſſet annorum quatuordecim, cœpit eam docere pater ſuus viam domini, & dicebat ei: Vide filiæ vt nullus cognoscat myſterium tuum vsq; in finem tuum, & ſollicita ſis ab inſidijs diaboli, ne ſeducas

caris ab eo, & istud sanctum monasteriū videatur per nos solui, & in conspectu Christi & sanctorum angelorum eius, cum impijs ne aeternam damnationem accipimus. Et alia multa docebat eam per singulos dies de regno Dei. Dum autē facta esset anno rum decem & septem, defunctus est pater eius. Remansit vero hæc sola in cella patris sui, & erat obediens omnibus in monasterio, ita vt ab abbate suo, & ab omnibus diligere tur. Habebat autem monasterium par bouū & carrum, quia vicinū habebat mare vbi erat emporium, & ibant monachi, & afferebant quæ necessaria erant monasterio. Vna vero die dicit abbas eius: Frater Marine quare & tu non vadis cū fratribus & adiuvas eos? Quæ respondit iussisti pater? Erat autē in ipso emporeo pandociū, (id est taberna). Cœpit ergo frater Marinus frequēter pergere cū carro, & si fiebat tardus ad reuertendū, manebat in ipso pandocio, cum ceteris monachis. N. Contigit autē per insidias inimici, vt pandox ille haberet filiam virginē. Ad quam ingressus miles aliquis, concubuit cum ea, & concepit puella de illo milite. Et dum cognitū fuisset à parentibus eius, cœperunt affligere puellam dicentes: Dic nobis de quo concepisti? Respondit eis: De illo Monacho qui dicitur Marinus, qui hic frequenter cum carro mansit, ipse me oppressit & concepit. Statim autē perrexerunt patres eius ad monasteriū, & dicūt abbati: Ecce domine abba quid fecit monachus tuus Marinus, quo modo decepit filiam nostrā. Dicit ei abbas: Sinite videamus si manifesta sunt quæ dicitis. Et veniente eo, dicit ei abbas eius: Frater Marine, tu hoc scelus operatus es in filia eorum? Stans diutius cogitavit, intra se ingemiscens dixit: Peccauit pater, penitentiam ago huic peccato, ora pro me. Ad iracundiā autem commotus abbas, iussit eam contumdi & affligi. Et ait in veritate dico, quia tu qui hoc malum operatus es, non manebis in hoc monasterio. Exi iussit eam foras. Ipsa vero nunquā vlli confessa est mysterium suū, sed abiens iussit se ante fores monasterij, & iacebat super terram in penitentia, affligens se tanquā ipsa peccasset & ab ingreditibus fratribus postulabat, vt vel vna buccella panis ei daretur. Hoc faciens per tres annos, non recessit de monasterio. Pandocius vero filia peperit filium masculum & ablaussit, & adduxit eum mater puellæ, & dum iaceret ibi ante monasteriū, dicit ei: Ecce frater Marine, quomodo nostri nati filium tuum. Et reliquit eum ibi & abiit. Sancta virgo suscipiens, tanquā proprium filium, de ipsa buccella panis quæ exiiebat ab introeuntibus in monasterium, nutrebat filium alienum. Factum est hoc per alios duos annos. Postmodum autem videntes fratres, misericordia cōpuncti, ingressi ad abbatem rogare cœperunt vt eum reciperet in monasterium, dicentes: Abba indulge & suscipe fratrem Marinum. Ecce quinq; anni sunt, quod in penitentia ante ianuā monasterij iacet, non recessit hinc. Suscipe eum in penitentiam, sicut dominus noster Iesus Christus præcepit. Vix autem impositus est ei, & iussit eum ingredi, & vocauit eum ad se, & ait: Pater tuus fuit vir sanctus, quod tu nosti, & paruulū introduxit te in monasterium hoc. Nunc autem ingressus es cum filio tuo, quæ de adulterio habes, vnde oportet te penitere. Graue esset peccatum fecisti. Et hoc tibi iubeo, vt omnes munditias monasterij tu solus quotidie facias, & aquam ad necessaria purganda portas, & calciarium omnibus per singulos dies tu perficias, omnibus quæ seruias: in hoc enim habebis meam gratiam. O. Sancta vero libenti animo suscipiens, omne opus quod ei iussum fuerat perficiebat. Contigit autem eam intra paucos dies dormire in domino. Euntes vero fratres, nunciaverunt abbati dicentes: Frater Marinus defunctus est. Dicit eis abbas: Videte fratres quale peccatum fuit, vt nec meruerit penitentiam. Sed tamen ite lauate eum, & sepelite longe à monasterio. Et euntes dum lauant eum, cognouerunt eum quia scemina esset. Et cœperunt omnes emittere voces, & tundentes se, clamabant, quia talis conuersatio & patientia sancta inuenta est in ea, cuius mysterium nullus agnouit, & sic ab eis afflicta est. Et venientes cum lachrymis, dicunt Abbati: Abba veni & vide fratrem Marinum. Dicit eis: Quid est hoc? Fratres dicunt iterum: Veni & vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad corpus. Et leuans pallium, vnde coopertum erat, vidit quia mulier esset: & mox cecidit & caput suum percutiebat in terram, & vociferabatur dicens:

Coniugo

Coniuro te per Iesum Christum dominum, ne me condemnes ante conspectum Dei eo qd affixerim te, quia ignorans feci. Tu domina nō dixisti mysterium tuum, & ego non cognoui in veritate sanctam conuersationem tuam. Et iussit sanctum corpus eius in monasterium intra oratorium reponi. Eadem vero die puella illa arrepta à dæmone, venit ad monasterium, & confitebatur crimen quod admiserat, & de quo concepisset. Et in septima die repaulationis eius in domino, ibi intra oratorium liberata est à dæmonio. Audientes autem qui erant in ipso emporio, & vicina monasteria, mirabilia quæ facta fuerant: accipientes cruce & cereos, cum hymnis & canticis & psalmis, benedicentes Deum, venerunt in eodem monasterio, & oratorium ingressi vbi corpus eius quiescebat, benedixerunt Deum. Vbi vsq; modo Christus orationibus sanctæ virginis multa facit mirabilia, ad laudem nominis sui. Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

*Prologus uenerabilis Pauli dyaconi ecclesiæ Neapolitanæ, in uitam
& conuersationem beatæ Mariæ Aegyptiacæ, qualiter in cre-
mo explicuit tempora uitæ suæ.* P.

Secretum regis celare, bonum est: opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum est. Ita enim legitur angelum dixisse Thobias Post oculorum amissionem, gloriosamq; illuminationem, & post illa translata pericula, e quibus liberatus, consecutus est Dei pietatem. Etenim regis secretum manifestare, nocium & valde periculosum est: & Dei gloriosa flere opera, magnum est animæ detrimentum. Propter quod ego diuina te gece silentio dubitans, & pigro imminens seruo metuens condensationis iudicium, qui à domino talentum accipiens, & fodiens in terram abscondit, & datum ad operationem celauit extra negotiationem, sacram ad me prolatam narrationem nequaquā fitebo. Sed nullus mihi sit incredulus scribenti de eis quæ audui, nec quisq; me mentiri æstimet, de rei magnitudine dubitans. Mihi autem absit sacra mentiri rebus, & adolerar e verbum, vbi Deus memoratur. Eius autem qui minime intelligit, & indignus est de Dei magnitudine, qui carnem assumpsit, & incredulus est ista dicenti, non mihi pertinebit periculum. Si qui autem illi sunt, qui huius scripturæ legerint textum, gloriosamq; rei admirationem sane credere reuerint, & illis dominus miseretur: faciatque capaces sancti verbi, ne rei existant Dei miraculorum, quæ plura in suis fieri prædestinauit electis: quoniam & ipsi humanæ naturæ infirma considerantes, impossibilia decernunt ea, quæ de hominibus sanctis gloriosa dicuntur æ summa. De cætero ad narrationem ipsam, rem refero, quæ in hac nostra generatione facta dinoscitur, quam facit vir diuina & agere & docere doctus narrauit. Sed vt supra dictū est, nullus hæc ad incredulitatem trahat: considerans impossibile fieri in hac nostra generatione tam grande miraculum, quia gratia Dei per omnes generationes in sanctis pertransiens animas, amicos Dei facit & prophetas, quemadmodum Salomon secundum Deum docuit. Tempus nunc est sacræ prodere narrationis initium, magnum virileq; certamen venerabilis Mariæ Aegyptiacæ, videlicet qualiter explicuit tempora vitæ. Finis prologus.

*INCIPIT VITA SANCTÆ
Mariæ Aegyptiacæ.* Q.

In monasterio Palestinarum fuit vir quidam vitæ moribus & verbis ornatus, qui ab ipsa cunabulis monasticis est actibus diligenter instructus, & conuersationibus veraciter educatus, nomine Zosimas. Nullus existimet, cognominatione nominis Zosimæ, illum dicere Zozimam, cui inter dogmaticos detrahebatur, vt putetur hæreticus. Nam hic alius, atq; ille alius. Multa enī inter utroq; fuit differentia, licet vnum habuerint vocabulum.

Hic

Hic enī Zoſimas orthodoxus, monachicam elegit vitam, in quibufdam (vt diſtūctum eſt) Palæſtinae monaſterijs, rotam percurrentes patrum conuerſationem. omnibꝫ oculi in abſtinentia reperiꝫ eſt præcipuus, ſimulqꝫ regulas ſibi tradidit, iuxta eorum certamine, infans dū eſſet, conſeruauit. Plura enim adiuuenit de ſua propria natura, qualiter ſubditam ſpiritu carnem faceret. Nam ita fertur certaminibus iſdem ſenex ignitus, vt pleriqꝫ multoties in pꝛincipio monaſterij, aliquando & in longinquis degentes, ad eius currerent doctrinam, eiꝫqꝫ imitarentur abſtinentiam, & ab eo informari atqꝫ erudiri feſtinarent. Talis enim fuit ſeni virtutis operatio, qui meditationem aliquando ſacri verbi nunqꝫ negligeret. Reſcicendo autem, vel à reſeſtione ſurgendo, opus ab eius manibus non deſiit. Dicebat ergo hic Zoſimas, qꝫ ex ipſis matris ſinibus in eodem traditus monaſterio, quinquaginta ibidem degiſſet annos, monachicum curſum perficiens. Poſt hæc, vt ipſe retulit, moleſtatur à quibufdam cogitationibus, dicens intra ſe.

Perſectus ſum in omnibus: aliena doctrina minus ego: putaſne inuenitur quiſquā inter monachos, qui boni mihi tradere aut edificare poſſit, quod neſcio? Aut quam ego operatus non ſum monachicam operam? Nec inueniri poteſt in deſerto vir philoſophus, qui me ſenſu vel opere præcellat. Hæc ſecum cogitante patre, quidam adſiit ei, & dicit ad eum: Bene quidem in omnibus certati: optime monachicum curſum perfectiſti. Veruntamen tu cum nullum hominem putas eſſe perfectiorem, nam ſunt & alie ſalutis viæ, quas ſi viſ apprehendere, egredere de terra & de cognatione tua, & de domo patris tui, vt Abraham ille in patriarchis opinatiſſimus, & ſequere me in quoddam monaſterium, iuxta Iordanem fluium poſitum. Euſtigio ergo ſenex ſequens præcipiente, egreſſus eſt monaſterium, in quo poſſillus creuerat.

R. Cumqꝫ perueniſſet ad Iordanem ſacraſiſſimum flumen, ductus voce clamantis in illud monaſterium, in quo Deus iuſſerat eum venire, manu atrij regiam pulſauit. Mox vt locutus eſt, qui dū monachis regiam cuſtodiens, nunciavit cum Abbati, qui ſuſcepſus eſt ab eo. Tunc conuerſationem atqꝫ habitum reuerentiæ eius adſpiciens, humo proſtratus, vt monachis conſuetudo eſt, eum adorauit. Faciliqꝫ oratione, interrogatus eſt ab abbate ita: Vnde te coniunxiſti ad nos frater? & pro qua occaſione ad nos pauperes veniſti? Zoſimas ſenex reſpōdit: Vnde quidem, dicere non mihi videtur neceſſarium: ædificationis cauſa aduenio pater. Audiui enim ſigna magna atqꝫ laudabilia, per quæ poſſunt animæ Deo appropinquare. Dixit ad eum abbas: Deus, frater, qui ſolus humanam fragilitatem curare nouit, ille te atqꝫ nos doceat ſuam diuinam adimplere voluntatem, & ea peragere quæ optima ſunt. Nam homo hominem ædificare minime poteſt, niſi vniuſquiſque ſemper ſe reſpiciendo, & ſobrietatem ſeruando, operando quæ bona ſunt, Deum ſibi propinquum faciat ſuis bonis operibus ſociando. Tamen quia Charitate videre noſtram paupertatem inuitauit, commune nobiſcum: ſi pro hoc ad nos te coniungere feſtiſti: ſimulqꝫ omnes nos ſatiabit Chriſti Dei gratia, idemqꝫ paſtor bonus, qui tradidit animam ſuam pro noſtra redemptione, vocauitqꝫ oues ſuas nominatim. Hæc cū diceret, Zoſimas humo faciem ſuam inclinauit: orantesqꝫ pariter & celebrata oratione diſerunt, Amen.

Dum autem in eodem monaſterio Zoſimas habitaret, vidit illic patres virtutibus & operibus conſciantes, & ſpiritu ſeruientes, ac domino ſeruientes in ceſſabiliter ſtantes per totam noctis vigiliam manibus operantes, ex ore ipſorum plūmum non recedere: ſtultum verbum ab eorum ore non procedebat: ſecularia negotia & cauſarum curæ ad eos minime pertinebāt: annuos redditus vel nomen eorum incognitum habebant: ſed vnum tantum erat eis arduum votum, vt ſemētipſos mortuos ſacerent corpore, vt poſſent ſecularia eundere. Cibus vero illis erat ſpiritualia eloqui: corpori autem miniſtrabant, quæ neceſſaria ſunt panem tantum & aquam: vt ſubſiſterent Deo referre gloriam, & inuicem charitate. Hæc diuina opera dū videret Zoſimas ædificatus eſt, valde proficiens, ætatis laudans diuitias ſemper in gōdo curſum proprium, quia ſibi cooperantem inuenerat diuinam potentiam. Plurimis autem tranſactis diebus, appropinqua-

nit tempus sanctorum ieiuniorum : præparabantque se cuncti, purificatos dominicæ passioni atque sacratissimæ eiusdem saluatoris nostri Iesu Christi resurrectioni exhibere. Ianua autem monasterij nullo modo patefiebat, sed semper clausa manens, ad diuinitatis opera monachis quietam præstabat vitam: nec licitum erat eam patefieri, nisi quidam monachorum pro aliqua necessaria causa: dænisset. Delitus autem erat locus & non solum viam transeuntibus, sed & propinquis incognitus: quia talis regula ab initio in monasterio illo custodiebatur, & propterea Dux Zozimam ad hoc perduxit monasterium. S. Qualis autem erat illa consuetudo regulæ in initio expositionis patefaciam: Dominicorum die prima ieiunij hebdomada, omnes iuxta consuetudinem monachi vocabantur, sancta Dei mysteria secundum morem celebrare Christianorum: & vnusquisque eorum sacratissimum atque viuificum corpus dominus suscipiebat: parumque sumentes cibum, congregabantur ad orationem sollemnem studio. Cum autem complerent orationem flectentes genua, senes se inuicem osculabantur: deinde omnes se amplexantes, & pacem dantes abbati, rogabant sibi ab eo orationem, futuri certaminis eorum auxiliatricem fieri. Hisque peractis, monasterij aperiebantur reges: simulque egrediebantur psallentes & dicentes: Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabor: & cætera quæ sequuntur. Egredientes autem, vnum tantum vel duos ad custodiendum monasterium relinquebant: non qui intra posita custodirent, quia nec erat quod à furibus raperetur: sed ad hoc maxime prædicti custodes ibidem relinquebantur, ne oratorium sine celebratione solenni postponeretur. Singuli autem secum deferabant vitæ necessaria, prout poterant: aliquanti quidem panem paruum ad fragilitatem corporis sustentandam, alij autem caricas, alius vero dactylos, cæteri autem legumina aquis infusa: alij autem nihil, nisi proprium corpus & pallium quo vestiebantur. Nutriebantur vero, quorū natura compellebat, herbis quæ in desertis nascebantur. Igitur regulam propriam nouiter sibi quisque eorum creabat: talemque habebat immutabilem legem, ignorare alium quæ alius operaretur certamina, eo quod Iordanem non derelinquentes, seorsum longe ab inuicem & à ciuitate discedentes, & habitationem habebant per desertum: nullusque alij adiungebatur, sed si forsitan vnus eorum alium longe ad se venientem aspiceret, & vestigio discedens, propositam itinēris viam deferendo, ad aliam se declinabat partem: & ita solitariam agentes vitam semper psallendo, & Deo gratias referendo, opportunum gustabant cibum. Sic enim omnes dies complentes ieiunij, remeabant ad monasterium dominicorum die, præcedente hebdomada resurrectionis domini & saluatoris nostri, die quo festa palmarum sancta celebrare consuevit ecclesia: referens vnusquisque eorum proprii laboris fructum, suæ videlicet conscientię, cognoscendo ipsum qualiter operatus sit, qualesve seminauerit fructus. Nulli vero erat licitum interrogare proximum suum, quomodo vel qualiter præsentem exercebat laborem: quia huiusmodi regula tradita fuerat, quæ vnusquisque eorum habitando desertum, Deo tantummodo certaminis sui cursum demonstrarent, à nullo clarificari homine desiderantes, nullam querentes transitoriam vel vanam gloriam aut humanum fauorem: sed spiritalia operando, carnalia autem atque terrena contemnendo, cœlestia obtinebant. Nam demonstratio hominum, in fructuosa opera & damnosā semper acquirit. Tunc vero Zozimas iuxta consuetam regulam monasterij, pertransiuit Iordanem: parumque secum detulit cibi ad sustentationem corporis, & pannum quo induebatur. Equidem regulam adimplebat, pertransendo eremum: tempore vero refecionis, edebat cibum necessariū pro natura corporis. Soporem vero in terra paruum iacens capiebat, modicum gustando somnum, vbi cum finis diei occupasset: atque iterum diluculo iter suum faciebat, incessabiliter augmentando cursum, habens desiderium pertransire eremum: sperans aliquem reperiri patrem in deserto, qui eum potuisset ædificare iuxta eius desiderium. Currebat igitur securus optimam viam, vt ei permissum fuerat, festinanterque currebat. Viginti ergo dierum pergens iter, facta hora quasi sexta, paululum

Iulium se abstinuit ab itineris labore: eleuatisq; oculis ad orientem, consuetam sibi ce-
 lebrat orationem. T. Solitus autem erat statuto diei tempore, id est, tertia, sexta
 & nona, abstinere se à sui itineris cursu, orationis causa: eleuansque oculos ad superna,
 & respiciens ad dexteram, vidit in quodam loco stare quasi vmbra: alium humani cor-
 poris. Stupefactus ac turbatus valde, existimabat phantasma esse quod videbat: & si-
 gnaculum sibi redemptionis sanctæ crucis faciens, ac completa oratione, vidit quan-
 dam ambulantem in parte meridiana, nudo nigroque corpore, ex incendio solis ex-
 istam: capilli capitis eius vt lana candida, atque parui, vsque ad collum corporis de-
 scendentes. Dum, hoc videret Zozimas, admiratus, repletusque gaudio magno,
 cepit currere ad eandem partem, in qua prædicta videbatur. Nam & illa quæ Zozi-
 mam videbat, ineffabili exultabat læticia: quoniam viderat, quod multorum anno-
 rum spatium minime respexerat, humanæ naturæ speciem, neq; alicuius animalis vel
 volucris figuram. Miratur ergo Zozimas, qui vel qualis esset, quem viderat, existi-
 mans quod magnam vidisset personam. Dum enim illa videbat, de longe ad se appro-
 pinquantem, cepit gradu concito fugere ad interiora deserti: Zozimas autem con-
 temnens senectutis debilitatem, fastidiumque itineris, concito eam gradu sequeba-
 tur, & illa magis fugam petebat. Erat autem Zozimæ cursus velocior, & paulatim
 appropinquabat fugienti. Proximus autem ei factus, ita vt etiam vox eius posset au-
 diri, cepit Zozimas vociferari, talem emittens vocē cum lachrymis: Vt quid fugis
 me hominē senem & peccatorem serue Dei viuū? Sustine me, quicunq; sis: coniuo te
 per Deum, pro cuius amore hanc habitas eremum, vt recipias me debilem atque in-
 dignum senem. Coniuo te per illum, ad quem pro tantis tuis laboribus spem habes
 bonam & æternam retributionem: colloquere mecum dulcedinis ac suauitatis verba,
 & noli me derelinquere sine mutua locutione. Hęc Zozima dum lachrymis oran-
 te, venerunt vtrique currentes in quendam locum, qui locus ita videbatur, quasi tor-
 rens ibi aliquando cucurrerit: præcedens illa quæ fugiebat, ante faciem Zozimæ de-
 scendit: & rursum per aliam partem loci illius ascendit. Zozimas nimium fatigatus,
 minime potuit cursum facere: sed magis adstans, ex vna parte loci, augens lachrymis
 lachrymas, & fletibus fletus, rogabat ædificationis sibi impendi sermonem. Mox
 illa quæ prius fugam petebat, talem emisit vocem: Abba Zozima, quid me persequeris?
 Ignosce mihi, per Deum te rogo: ignosce mihi per Deū peto: quia minime pos-
 sum conuertere faciem meam ad te, eo quod mulier sum nuda: sed pallium quo indu-
 tus es, mihi porrige, vt possim corporis mei verecundiam tegere, veniamque ad te,
 vt orationes tuas accipiam. Tunc stupefactus atque turbatus senex, eo quod audisset
 se vocari ex nomine, sapientia Dei repletus, diuinaque refulgens gratia, intellexit
 quod non eum nominatim poterat vocare, quem nunquam viderat neque audierat,
 nisi quia superna prouidentia ei reuelauerat. Statimque exspoliatus se panno quo in-
 duebatur, iactauit illi auersa facie. Illa vero sumens eum, cinxit se vt potuit, & coope-
 ruit partem necessariam sui corporis: respiciensque Zozimam, ait ad eum:
 V. Quid tibi visum fuit, peccatricem mulierem videre: aut querens cognoscere, tor-
 tibi imposuisti labores? Ille veto genua flectens, obsecrabat vt benedictionem ab ea
 acciperet: illaque humo prostrata, vicissim adorabat eum. Erāt ergo vtrique prostrati
 in terram, inuicem se adorantes, & rogantes alterutrum, initium facere benedicti-
 onis. Nulla vero penitus audiebatur vox, nisi tantummodo, benedic pater: & vicis-
 sim, benedic me domina, benedic. Dum autem diu in hoc peristerent, respondit mu-
 lier, dicens: Abba Zozima, tibi magis concessum est benedicere atq; orare, eo quod
 sacro honore presbyterij fungeris: pluresque annos sanctis assitis altaribus, bene-
 sanctis orationibus mente repleta. Hęc cauidens Zozimas, amplius territus atque stu-
 pens, ait: Certe video mater quod omni spiritali gratia sis repleta: quoniam nomē
 & officium presbyterij designasti in me, quem tu nunquam vidisti. Spiritualis etiā gra-
 tia non propter ordinem vel dignitatem tribuisti, sed magis ex bonis operibus &
 Deo dignis actibus acquiritur: vnde & per dominum te adiuro, vt prius à te benedi-

tionem accipiam, itaque oratione perfui merear. Consentiens vero sermonibus senis mulier, respondit: Benedictus dominus redemptor animarum nostrarum. Zozimas autem respondit, Amen. Moxque et ceteri ambo de terra, ait seni mulier: Rogo te pater, quid ad me peccatricem venire festinasti? Aut quid nudam & ab omni bono opere infirmam, cernere voluisti mulierem? Zozimas respondit: Non hoc tantum voluntatis meae fuit, sed diuinae dispensationis manus nos fecit utrosque videre. Respondit mulier: Si vt asseris, per diuinam dispensationem actum est, rogo te, vt mihi pater conuersationem humani generis, quomodo sint reges vel pastores ecclesiarum, naeres. Zozimas respondens, ait ad eam: Multifaria relinquens, breui sermone dicam mater, quod dominus noster Iesus redemptor noster, omni populo suo firmam pacem concedere dignatus est. Sed rogo te, vt depreceris Deum pro totius ecclesiae stabilitate, simulque pro peccatis meis. Respondit mulier ad eum: Opportunum est & valde necessarium, te abba Zozima, qui habitu & sacerdotali ornatus officio, pro omnibus atque pro me peccatrice orare Deum, quoniam in hoc vocatus es: tñ propter praeceptum tuum obedire cum omni virtute debeo: & orabo Deum, sicut petisti, licet peccatrix. Et eleuans oculos ad orientem, manus erexit in caelum, coepitque silenter orare, ita vt tantum labia mouerentur, & vox eius penitus non audiretur. Vnde senex nullum verbum orationis intelligere potuit: sed hoc, sibi testem Deum adhibens, dicebat, quia dum prolixam mulier faceret orationem, vidit eam in loco in quo stabat orans, suspensam à terra in aere, quasi vnus cubiri mensura. Qua visione magno comprehensus timore, & cadens, coepit sudoribus inundare, stupore comprehendi, admirationibus fluctare: nihilque aliud dicere poterat, nisi tantummodo, Kyrie eleison. Dum haec agerentur, corpus senex magna dubitate anhelare, ne forte spiritus esset phantasiae, fingens orationem. Moxque conuersa mulier, confortauit eum, dicens: Quid te abba cogitationes tuae perturbant? scandalizaris in me quia spiritus sum, & fictam faciam orationem? Satisfactus esto, peccatricem me esse mulierculam, quae tamen sacrosanctum circumdata baptismate & spiritus phantasia non sum sed fauilla & cinis & totum caro, & nihil spiritualis phantasiae aliquando vel ad mentem reducens. Hæc dicens, signo crucis signat frontem suam, oculos & labia: simulque peccatori vexillum crucis infigens, ita dixit: Abba Zozima, Deus de aduersario & de inuisionibus eius liberet nos, quoniam super nos multa est inuidia eius. Hæc audiens senex, prostrauit se: & apprehendit pedes eius, dicens cum lachrymis: Obsecro te per dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum & hominem, qui de virgine Maria nasci dignatus est, pro quo nuditatem sustines istam, pro quo has quoque carnes affligens extendisti: vt nihil abscondas à me, quæ sis & vnde vel quando, & ob quam occasionem solitudinem hanc inhabitasti: sed omnia quæ circa te sunt, edicto mihi, vt Dei magnalia facias manifesta. Sapientia enim abscondita & thesaurus occultus, quæ vtilitas in vtriusque? Dic mihi omnia propter Deum: nec enim pro gloriatione aliquid dicis aut ostentatione, sed vt mihi satisfacias peccatori & indigno. Credo enim Deo, cui viuus & cum quo conuersaris, quoniam ob huiusmodi rem directus sum in hanc solitudinem, vt ea quæ circa te sunt, Deus faciat manifesta. Non enim nostræ virtutis est, iudicis resistere Dei. Nisi fuisset acceptabile Christo Deo nostro, manifestare te, & qualiter decertasti: nec te ipsam permittere videri ab aliquo, nec me confortaret tantam proptere viam, nusquam valentem progredi, aut de cellula mea procedere. Hæc eo dicente, sed & alia plura, eleuans cum mulier dixit: Vere Abba erubescio dicere tibi actuum meorum turpitudinem: tamen quia vidisti nudum corpus meum, denudabo tibi & opera actuum meorum, vt cognoscas, quantæ turpitudinis atque luxuriæ confusione & opprobrio repleta est anima mea. Non enim vt tu ipse considerasti, propter aliquam meam gloriam, quæ circa me sunt, pronuncio. Quid enim poterò gloriarì, quæ diaboli vas fui, electionis autem effectus? Scio autem, quia si accipero uacare ea quæ sunt de me, fugies à me, quemadmodum quis fugiat à facie serpentis

auribus

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABETVM XVI.

auribus non sustinens audire ob inexpedibilia quæ sunt operata. Dicam tamen, nihil negans: sed verius referam, supplicans te prius, vt non deficias orare pro me, vt misericordiam inuenire merear in die iudicii. Et senex suffusus lachrymis, flebat. Tunc cepit narrare ea quæ de se erant, ita dicens: X. Ego pater patriam habui Aegyptum: parentibus autem meis viuientibus, duodecimum ætatis gerens annum, affectum illorum spernens, in Alexandriam veni. Et quomodo virginitatem meam in primis violauerim, & qualiter indefinenter & insatiabiliter vitio libidinis subiugata iacuierim, erubesco considerare: hoc enim non breue est dicere, citius tamen dicam, vt cognoscere possis insatiabilem vitij mei ardorem, quem in amorem stupri habui. Decem & septem & eo amplius annis publico adstans loco, pessimum mei corporis excerebam negotium, tradens volentibus irrecusabiliter carnis meæ pudorem, repellens à me omne acquisitionis lucrum. Vnum tantum mihi erat lucrum, luxuriosam acquirere vitam. Nam ludus & ebrietatum nimietas, mihi pro thesauris videbantur. Multoties oblata recusabam, vt amplius acquirerem pessimi mei desiderij amicos: & hoc non quasi locuples faciebam, sed egestatem pro diuitijs reputabam. Vnus vero mihi & magnus erat desiderij ardor, pro telatis conuiuijs, risibus atque iocis insistere, & diebus & noctibus pessimam corporali naturæ iniurijs irrogare. Huiusmodi enim obsecris & maculosis operibus, meæ iuuentutis expendi vitam. Hoc modo mihi viuens, vidi aliquando Libyorum & Aegyptiorum multitudinem, concurrentem quasi ad mare, repperij aliquem & interrogavi, dicens: Quo, putas, festinant isti viri qui currunt? Dixit autem mihi: In Hierosolymam omnes ascendunt, ob sanctæ crucis exaltationem, quæ post aliquot dies solito celebratur. Dixi autem ei & ego: Putas suscipient me, si voluero abire cum ipsis? Et ille dixit: Si habueris naulum, nullus te prohibebit. Dixit ei: Vere frater naulum vel sumptum non habeo: vadam autem & adscendam in vnam nauium quam conduxerunt: & licet noluerint, enutrient me, nam memetipsam eis tradam, vt corpus meum in potestate habentes, pro nauulo accipiant. Propterea autem cum eis volui ambulare, abba ignosce, vt multos haberem cooperatores in libidinis passione. Dixi tibi misere rex, & mi abba, ignosce mihi, nec me confusionem meam dicere compellas. Contremisco denique: maculant enim & te, & ipsum aerem isti sermones mei. Zozimas autem terram lachrymis infundens, respondit ei: Dic, o mater mea, propter Deum dic, & ne prætermittas sequentia salutiferæ narrationis. Illa autem adiungens, priori narrationi addidit hæc: Ille autem ad Iesum sermonum meorum audiens scurrilitatem, ridens discessit. Ego autem fulsum quem manu tenebam, proieciens: hunc enim post tempus conueniebat me tenere: cum curri ad mare, quo illos persequi currentes: & vidi iuvenes aliquos stantes in littore, numero quasi decem, satis corpore acerrimos, & ad id quod mihi erat placibile, optimos viros. Erant autem & alij qui iam in naues adscenderant. Impudenter autem, vt mihi consuetudo erat, & irreuerenter in medio eorum me dedi, dicens: Accipite & me vobiscum quo pergitis: non enim ero vobis implacabilis. Sed & alios sordiores proferens sermones, omnes ad ridendum commouit. Illi autem in erubescentem morum meum videntes, accipientes me in nauiculam portauerunt. Exinde autem nauigatione cepimus. Quæ autem post acta sunt, quomodo tibi enarrare poterō pater? Quæ lingua dicere potest aut auris audire ea, quæ in nauigio vel in itinere facta sunt, quomodo etiam nolentes ad peccandum miserōs compellebam? Non est enarrabilis nequissima species, cuius magistra sum infelicibus effecta sceleribus. Ergo nūc satis, factus est, quia stupeo quomodo meas iniquitatum luxurias mare illud sustinuit, quomodo non aperuit terra os suum, & in infernum me viuentem demersit, quæ tantas in laqueum duxi animas. Y. Sed profecto Deus quine minem vult perire, sed omnes saluos fieri, expectauit poenitentiam meam. Non enim vult mortem peccatoris, sed longanimitèr expectat, sustinens conuersionem. Sic namque cum magna festinatione adscendimus Hierosolymam: & quantos quidem dies ante sanctæ crucis festiuitatem in ciuitate commorata sum, similibus vacavi nequissimis operibus, magisque prioribus. Non enim sufficiens fui iuuenibus mecum in naui luxuriatibus & in itinere, sed & alios multos peregrinos & ciues in opus

VITAE SANCTOR. PATRVM, LIBRI I. PARS II.

feleris mei congregans, coinquinaui seducens. Quando autem venie sancta exaltatio
nis precioſæ crucis feſtiuitas, ego quidem, ſicut & prius, præibam iuuenum illaqueas
& capiens animas. Vidi autem primo diluculo omnes ad eccleſiam vnam imiter con
currentes: abſq; & ego, currens cum properantibus, & veni cum illis in atrium templi.
Et cum veniſſet hora exaltationis domiſicæ crucis, impingebam & impingebam, re
pellebarq; quodſimodo feſtinans ingredi cum populo coſuenter viſq; ad ianuam tem
pli cum hiſ qui ingrediebantur: tamen cum magna laboris tribulatione appropin
quabam & ego infelix. Quando autem ianuam ingredi volebam, illi qui omnes ſine
impedimento ingrediebantur: me autem diuina aliqua virtus prohibebat, non indol
gens introitum. Mox igitur re pulſa, eijciebar foras: & eiſta ſola, inueniebar in atrio
ſtans. Conſiderans autem per muliebrem impotentiam mihi hoc euenire, iterum me
alijs miſcendo, vim mihi quodammodo facio in trocum diſſe: nimirum laborabam in va
cuum. Ve enim limina veſtigio contingebam, omnes interiori recipiebant, nullum
impedimentum habentes: me autem ſolam non recipiebant, ſed quaſi multitudo mi
litaris effecta, vt ingredienti mihi aditum clauderet, ita me repentina virtus quaſdam
prohibebat, & iterum inueniebar in atrio. Hæc iterum & quater paſſa, & facere conans,
& nihil proficiens, deſperans de cætero, & amplius nuſquam progredi valens: factum
quippe fuit corpus meum a vi comprimentium valde contractum. Recedens itaq; in
de, in angulo atrij conſtitui: & vix aliquando, quam ob cauſam prohibebam videre vi
ſificum lignum, in cogitatione re duxi. Tetigit enim mentem & oculos cordis mei
intellectus ſalutis, recogitans quia ſqualida actuum meorum ſclera mihi introeundi a
ditum obſeruabant. **Z.** Corpi igitur ſens nimium conturbati, & peſtus meum tunde
re, atque ſuſpiria de profundo cordis proferens, gremis & ciulans, proſpexi in loco
in quo ſtabam, ſurſum imaginem ſanctæ Dei genitricis ſtantem: & animo, ad eam in
tendens, & in declinanter intendens: Domina virgo ſancta Maria, qui Deum verum
ſecundum carnem genuiſtiſcio enim, ſcio quia non eſt condecens nec opportunum,
ſic horridam me & peccatricem, adorare ſacram imaginem tuam, vel contemplari
oculis tantis ſordibus pollutis, quæ ſemper virgo eſſe diſſolueris & caſta, quæ corpo
re & anima munda exiſtis & immaculata. Luſtum eſt enim, luxuriſſimas me a puriſſi
ma caſtitaſis ruz, mundicia abominari & proijci. Tamen quoniam vt audiui, ob hoc
Deus homo factus eſt, quem ipſa digna genuiſti, vt peccatores vocaret ad peniten
tiam: adiuua me ſolitaria, & nullum habentem adiutorium præcipe, & mihi licen
tiam tribue, eccleſiæ patefactum ingredi aditum. Non efficiar aliena a viſione præ
ciociſſimi ligni, in quo aſſixus Deus homo, quem virgo concipiens, ipſa virgo pepe
riſti, qui proprium ſanguinem pro mea dedit liberatione, lube domina & mihi in
digne, ob diuine crucis ſalutationē, ianuam templi pateſceri: & te exte genito Chri
ſto digniſſimam da fidei uſſorem, quia nunquam ultra meam carnem coinquinabo
per horrenda conuixtionum ludibria: ſed mox vt filij tui virgo ſancta videro li
gnum, ſeculo & actibus eius cum omnibus quæ in eo ſunt, ſtatim renuncio, & con
tingo egrediar, vbicunq; ipſa vt fidei uſſor me direxeris. Hæc dicens, & quaſi aliquam
ſatiſfactionem recipiens, fidei ſuccenſa calore, & de pietatis luxuriſſimas Dei genitri
cis præſumens: moui me de eodem loco, in quo ſtans feci orationem: & veniens, ite
rum ingredientiſ me miſcui, & ultra non erat qui me repelleret, vel qui prohibe
ret appropinquare me ianuis templi. Accepit ergo me tremor validus & extaſis,
& tota ex omnibus tremebunda turbabar. Itaque cum iungerem me ad ianuam,
cuius mihi aditus primo cludebatur, quaſi omnis virtus quæ prius ingredi me pro
hibebat, poſt autē viam ingrediendi præpararet: ita abſque impedimenti moleſtia
ineroiui, & ſic intra ſancta ſanctorum recepta ſum, & præcioſi ac viſifici crucis ligni
adorare myſterium digna habita ſum: & tunc vidi Dei ſacramenta, & qualiter eſt
paratus ſuſcipere poenitentes. Tunc proijciens me pronam in terram, & ſanctum
illud oſculans pavementum, exiſbam. Currens autem, ad illam, qui me fide duxit, ve
ni reſtans. Coniunxi me igitur in illum locum, vbi fideiſſionis ſcriptum eſt
chirographum: & genu curuaui coram imagine ſanctæ virginis Dei genitricis,
his præ-

DE S. MARIA AEGYPTIACA, ALPHABETVM XVII.

his precatum sum verbis: Tu quidem semper, o benignissima domina, tuā ostende pietatis misericordiam: tu indignam supplicationem non proiecisti: vidi gloriam, quam peccatores merito non videmus. Gloria omnipotentis Deo, qui per te suscipit peccatorum poenitentiam. Quid amplius peccatrix & misera valeo recordari aut enarrare? Tempus est iam implere, quam si dem dixi ditioni tuæ placitam. Nunc vbi tibi complacet, dirige me. Esto mihi salutis ductrix & veritatis magistra, præcedes me in viam quæ ducit ad poenitentiam. Et hæc dicens, audiui vocem alicuius, à longe clamantis & dicentis: Iordanem si transieris, bonam inuenies requiem. Ego autem hanc vocem audiens, & pro me factam credens, lachrymans exclamaui: & ad Dei genitricis imaginem prospiciens, sic vociferata sum: Domina dñs & regina totius orbis, per quā humano generi salus aduenit, noli me derelinquere. Et hæc dicens, de atrio tēplis egressa, & festinanter ambulabā. Exeūte autē me, vidit me quis, & dedit mihi tres nummos, dicens: Accipe hos nummos. Ego autē accipiens, tres ex eis panes comparavi, & hos accepi benedictioni mei itineris congruos. Interrogavi autē eum qui panes vendebat, vnde & qualis via esse noscitur, quæ ducit ad Iordanē. Et cognoscens portam ciuitatis, quæ in illam partē vergit, currens iter agebam plorans. Interrogationi autē interrogationem annexis, reliquum diei consumpsi, iter prosperans. Erat enim hora diei iam tertia, qñ preciosam & sanctam crucem videre merui. Et sole iam ad occasum declinante, ecclesiam beati Iohannis Baptiste positā iuxta Iordanem contempexi: & in eodem templo ingressa adorans, continuo in Iordanē descendit: & ex illa sancta aqua manus & faciem laui. Communicauit autē viuifica & intermerata Christi dñi sacramenta, in eadem sancta præcursoris & Baptiste Iohannis basilica: & tunc vnus panis medietatē comedi, & ex aqua bibi, noctu in terra quiescens. Lucefcens crastino, in partē aliam transiui: iterum petri ductricē meam virginē Mariam, vt mihi dirigere, vbi ei placitū esset. A. 17. Deueni autē in hanc solitudinem: & à tunc vsq; hodie elongaui fugiens, expectans Deum meū, q saluos facit à pusillo animo & procella eos qui conuertunt ad ipsum. Zozimas autē dixit: Quot anni sunt, o dñs, ex quibus hanc inhabitas solitudinem? Respondit mulier: Quadraginta septem anni sunt, vt confidero, ex q de sancta ciuitate egressa sum. Dixit autē Zozimas: Et quid inuenire ad vsum potuisti o mi dñs? Respondit mulier: Duos semis quidem panes deportā, Iordanem transmeauit: qui post modicū arefacti, quasi lapides obdurerunt: ex quibus modicū quid vsq; ad aliquos annos comedens, transégi. Dixit autē Zozimas: Et sic absq; dolore transisti tanti temporis longitudinem, nihil repentinę immutationis conturbantis te sentiens calorem? Et illa dixit: Rem nunc me interrogas, quā dicens, valde contremisco. Si ad narrationem venero tantorū, quæ sustinui, periculorū & cogitationū, quæ inique conturbauerunt me, timeo ne iterum ab eisdē tribulationem patiar. Dixit Zozimas: Nihil relinquo, o domina, qd non indices. Semel enim in hoc te manifestam cognouimus ordinē: oia te indiminate oportet nos edocere. Illa autē dixit eis: Crede abba, decem & septem annis, feris immanis etis & irrationabilibus relictam desiderij, dum cibum initiabam desiderio mihi erant carnes, concupiebam pisces, q̄s Aegyptus habebat, desiderabam etiam vinum delectabile mihi. Multum enim delectabar viō, & superabundantius vsq; ad ebrietatem bibebam: & nunc mihi erat valde in desiderio, eo quod multum vterer dum essem in seculo. Hic autem in quantum omnino gustādi non habens vsum, vehementissime vrebam, & sustinebam necessitatis periculum. Fiebat autem mihi & de luxuriosis canticis nimium desiderium, perturbans & reducens ad memoriā dāmoniorum cantica, decantare, quæ in seculo didiceram. Mox autem lachrymans, & pectus meum manu percutiens, me ipsam ad memoriā deducebam de conuenienti fide ditione, quam feceram, egrediens contra hanc solitudinem. Veniebam autem per cogitationem ante imaginem Dei genitricis Mariæ, quæ me in fide sua susceperat: & ante illam plorabam, vt effugaret à me cogitationes, quæ miserrimam meam animam affligebant. Quando autem superflue dolenterq; lachrymabar, & viriliter pectus meum tundebam, tunc videbam lumen vndique circumfulgens me, & serenitas mihi quædam stabilis mox fiebat. Cogitationes autem, quæ ad fornicationem iterum iterumque compellebant me,

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBRI I. PARS II.

quomodo tibi enarrare possum? Abba ignosce. Ignis intus infelix corpus meum nimis succendebat. & totum me per omnia exurebat, & ad desiderium commixtionis traherebat. Dum mihi ergo talis adscenderet cogitatio, prosternebam meipsum in terram & lachrymis terram infundens, ipsam mihi veraciter adstantem videbam, quae me in fide direxerat, minantem mihi compellatione quasi prauaricanti, & poenas per uariationes imminentes, ira mucronis contra me agentem. Non autem antefurgebam de terra, nisi prius illa dulcissima lux illuminaret me solito, & cogitatione perturbantes à me effugaret. Semper itaque cordis mei oculus ad illam fidei uisorem meam sine cessatione erigebam, deprecans eam auxiliari mihi in hac solitudine: & poenitentiae habui adiutricem & coadiutricem, ipsam quae genuit castitatis autorem; & sic decem & septem annorum circulum, periculis multis (ut dixi) relucians, usque hodie adiutorium meum Dei genitrix mihi adstiterat uirgo benedicta, per omnia & in omnibus me dirigens. B. Dixit autem Zozimas: Unde habuisti cibum aut vestimentum? Et illa dixit: Panes quidem illos, sicut dixi, expendens per decem & septem annos, deinceps nutrebar herbis quae inueniebantur per solitudinem. Indumentum autem quod habui, transmeato lordanem, nimis uetustate scissum & consumptum est. Multam autem glaciale frigore arduus ardore necessitatem sustinui, concremata arsus incendio, & nimio frigoris gelu rigescens corpore & tremens, multoties & in terram cadens, pene absque spiritu iacebam immobilis, multis & diuersis necessitatibus & teratibus immensus eluctans; & ab illo die usque ad hanc, uirtus Dei multis modis animam & corpus meum custodiuit. Recordans enim, de qualibus malis liberauit me Dominus, esca nutritio inconsumabili, & satietas possideo epulas, spem salutis meae. Nutritior autem & cooperior tegmine uerbi Dei, quae continet omnia, Non in solo pane uiuit homo: & non habentes operimentum, petrae circumdati sunt tegmine, hi qui se peccati ex polliauerunt tunicam. Audiens autem Zozimas, quoniam scripturarum testimonia proferebat, ex libris Moysi uidelicet, & beati Iob, siue psalmorum, dixit ad eam: Psalmos & mater didicisti, uel alios libros sacrae scripturae legisti? Illa autem hoc audiens, subridens dixit ad eum: Crede mihi pater, non uidi hominem ex quo lordanem transiui, nisi te hodie sed neque seram, aut aliud animal quaecumque, ex quo in hanc deueni solitudinem. Literas autem nunquam alicubi didici, sed neque psallentem, neque legentem aliquem auscultauit. Sermo autem Dei uiuus & efficax est, intellectum intrinsecus docet humanum. Hucusque finis eorum quae in me sunt. Nunc autem obsecrans, quae te per incarnationem uerbi Dei, ut ore a pro me luxuriosa. Et cum hac dixisset, currit senex, & genu flexo se in terram prosteruens cum lachrymis, exclamauit, dicens: Benedixtus Deus qui fecit mirabilia magna solus, gloriosa & vehementer stupenda, quibus non est numerus. Benedixtus es domine Deus, qui ostendisti mihi, quanta largiris timetibus te. Vere enim non derelinquis quarentes te Domine. Illa autem apprehendens senem, non permisit in terram perficere prosterni, sed dixit ei: Haec quae audisti homo, obrestor te per dominum nostrum Iesum Christum saluatorem nostrum, nemini dixeris, quousque Deus de vinculo carnis absoluit me. His omnibus acceptis, uade in pace: & iterum hoc eodem tempore, transiisse anno, apparebo tibi & uidebis me, Dei nos gubernante gratia. Fac autem propter Dominum, quod nunc tibi in iungo: in sacris seculis te currentibus anni futuri non transies lordanem, ut consuetudinem habetis agere in monasterio. Stupebat autem Zozimas, audiens quoniam & canocum, siue regulam monasterii dicebat: nihilque aliud clamabat, nisi gloriam Deo, qui maiora quae pergitur, diligentibus se largitur. Illa autem dixit: Sustine, ut dixi, abba in monasterio neque enim, & si uolueris, exire quoquam ualebis. Vespere autem sacratissimae de monachorum cenae, accipe diuini corporis & uiuifici sanguinis portionem in uase sacro, dignoque tanti mysterij & afferens, sustine me in parte lordanis, quae coniungitur seculo: & ueniens, uiuifica accipienda dona. Ex quo enim in ecclesia beatissimi praecursoris, priusquam transire lordanem, communicauit: deinceps usque nunc, nunquam cece communicauit: nunquam, usque nunc, sanctificationis huius usus sum sacramentis: & ideo deprecor, deprecationem meam non negligas: sed adfer, ut dixi, uiuifica atque diuina mysteria, ea hora qua Dominus discipulos diuinae cenae participes fecit. Ioanni autem abbati monasterij

sterij in quo habitas, dicto. Atten de tibi ipsi & gregi tuo: aliqua enim sunt ibi digna emendatione: sed nunc nolo te ea sibi edicere, sed quando tibi præceperit Dominus. Hæc dicens, & orationem à se ne postulat, ad interiorē solitudinem velociter festinauit. C. Zozimas autem prosternens se, osculabatur terræ locum, in quo eius vestigia steterant: dantesq; gloriam Deo, & immensas gratias agens, reuersus est, laudans & benedicens dominum nostrum Iesum Christum. Iterum ergo remeans per viam solitudinis, coniunxit se fratribus in monasterio, eo tempore quo reuerſi consueuerāt hi, qui ibidem morabantur. Et totum quidem annum illum tacuit, nihil audēs ex his quæ viderat, enarrare. In seipso autem deprecabatur Deum, vt iterum ei ostenderet desiderabilem valū. Suspirabat aut, annalis cunctus considerans tarditatem. Quando ergo aduenit sacra Ieiuniorum initiata dominica, mox post solitā orationē alij qdē psallentes exierunt, ipse autē modicā febris infirmitate detentus, mansit intus in monasterio. Recordatus est autē Zozimas sanctę illius prædicti sibi sermonē, quā neq; volens exire valebat. Aliquantis autē elapsis diebus, ab infirmitate subleuatus, in monasterio conuersabatur. Quando autē monachi sunt reuersi & coniuncti vespere sacratę cene dominicę, fecit qd ei iussū fuerat. Et mittens in modico calice intemeratū corporis Christi portionē & preciosi sanguinis dñi nostri Iesu Christi, posuit in canistro caricas modicas & palmæ fructus, id est, datylos, & parū lenticulę aquis iunxit. & venit tunc de hora iam vespere, & ad litus Iordanis sedebat, aduentū præstolans sanctę mulieris. Beatissima autē illa tardante, Zozimas nō dormitauit, sed sollicitē attendebat solitudinem, sustinēs qd videre desiderauit. Dicebat autē senex in semetipso: Nunquid veniens me non inuenit, & reuersa est? Hæc dicens, flebat: & oculos eleuans in cælum, suppliciter Deum deprecabatur, dicens: Non me alienes dñe videre iterum, quā videre me tribuisti: non vadam vacuus, peccata mea porcans in increpatione. Hæc orante ipso cum lachrymis, alia in eum cogitatio incidit. Quid, inquit, & si venerit faciet? quō transibit Iordanē, quia nauicula non est? qualiter autē ad me indignū perueniet? Hec me infelicem, heu quibus me tam iustę speciei alienauit? Hęc se ne cogitante, ecce illa sancta aduenit, & in parte alia fluminis stetit. Zozimas autem videns eam surrexit gaudens & exultans nimis, glorificans Deum. Lachrymam autē certaminis in eius fluctuabat cogitationis intentione, quia non potest Iordanis transire fluente. Et respiciens senex, vidit eam vexillo crucis aquas Iordanis signantem. Totius tūc noctis tenebras splendor illuminabat lune, quia tempus recursus illius tunc erat. Statim autem vt signum crucis impressit adscendit super aquas: & ambulans super liquidum æquoris fluctum, veniebat quasi per solidum iter. Zozimas autem stupens, & genua flectere nitens, clamans desuper aquas mulier, prohibuit eum, dicens: Quid facis abba, quia sacerdos Dei es, & diuina portas mysteria? Qui statim obediuit dicenti. Illa autem descendens de aquis, dixit seni: Benedic pater, benedic. Ille autem cum magna festinatione respondit (stupor enim nimis inuaserat eum in tam glorioso miraculo) & dixit: Vere non mentiris Deus, qui pollicitus est sibi similes esse eos, qui semetipsos purificant. D. Gloria tibi domine Iesu Christe, Deus noster, qui ostēdisti mihi per hanc ancillam tuam, quantum meæ considerationis inferior sum mensura verę perfectionis. Hæc eo dicente, postulauit mulier sanctum dicere symbolum, & sic dominā eam inchoare orationem. Et expleto, Pater noster qui es in cælis, sicut mos est, pacis osculum obtulit senioris & sic viuifica mysteriorum sanctorum suscipiens dona, extensis in cælum manibus, & in gemens cum lachrymis, ita clamauit, dicens: Nunc dimittis ancillam tuam Domine secundum verbum tuum in pace, quia viderūt oculi mei salutare tuū. Et dixit seni: Ignosce abba, & aliud petitionis meę imple mandatū: Vade nunc ad monasterium Dei pace gubernatus. Post recursum autem anni aduenientis iterum veni in illū torrentē, in quo tecum prius sum locuta: propterea nō omittēs, quin venias, & videbis me iterum qualiter Deus voluerit. Ille autē respondit ad eam: Vixisset possibile, nunc tuas sequi vestigia, & tui preciosissimi vultus visione perfrui. Oro mater, vt vñ senis petitionem facias, & modicū cibi ex eo quod huc attuli, digneris accipere. Et hæc dicens, ostendit ei quod secū detulerat, canistrum. Illa autem extremis digitis lenticulam contigit: & tria tollens grana proprio inculc orī, sufficere

dicens gratiam spiritus, & custodiret animæ substantiam immaculatam. Tunc dicit sen: Ora pro me Dominum, & meæ infelicitatis memor esto. Ille pedes eius sanctos contingens, cum lachrymis deprecabatur, ut oraret pro ecclesia & imperio & pro se; & dimisit abire, flens & eiulans. Non enim audebat eam multum detinere, quæ nec, si vellet, poterat detineri. Illa autem iterum crucis impressione Iordanem signans, ascendit ambulansque super liquidum Iordanis elementum, transiit sicut antea veniens fecerat. Senex autem reuersus est, gaudio & tremore nimio repletus: semetipsum autem reprehendebat, poenitens, quia nomen sanctæ ut cognosceret, non inquisitis perabar autem hoc aduenienti consequi anno. Transiit autem eodem anni cursu, venit iterum in vastam deserti solitudinem. Expletis quoque omnibus secundum consuetudinem, festinans ad illam gloriosam visionem intuendam, perambulansque solitudinis iter, & inueniens aliqua cupiti loci indicantia signa, dextra leuata adspiciens, intuitumque oculorum de duceus, iustabat ubique sicut scientissimus venator, sicuti suam uissimam repertam comprehenderent feram. Cum vero nullo modo aliquid quaquersum conspiceret, cepit seipsum lugens infundere lachrymis. Tunc eleuans oculos, orando dicebat: Ostende mihi Domine in corpore angelum, cui totus comparari non dignus est mundus. Hoc orando, venit ad locum qui in similitudinem fortæ designatus torrentis; & in extremo eius stans, vidit in parte superiori splendentem solem; & adspiciens, vidit corpus sanctæ mortuum iacens, & manus ac pedes ut oportet compositas, ipsum vero corpus ad orientem adspiciens. Currens igitur, lachrymis laui beatissimæ pedes non enim aliud corporis eius membrum audebat contingere. Lachrymans autem aliquandiu, & psalmos dicens, temporis & rei congruit, fecit sepulture orationem, & dicebat sibi ipsi: Forsitan non complacet sanctæ hæc fieri. Hæc eo cogitante, designata scriptura erat in terra, ubi hæc legebantur: Sepeli abba Zozima miseræ Mariæ corpusculum, & reddet terræ quod suum est, & puluerem adijce pulueri. Ora tamen pro me ad Dominum. Transeunte mense Parmenoth secundum Aegyptios, qui est secundum Romanos Aprilis, die nona, nocte (id est, quinta) eo idus Aprilis salutiferæ passionis, post diuinæ & sacræ cene communionem. Has litteras senex cum legisset, cogitabat quidem prius, quidnam esset qui scripsit: illa enim, ut dixerat, litteras ignorauit: in hoc tamen valde exultans gaudebat, quia eius sanctum didicerat nomen. E. Cognouit vero, quia mox ut diuina mysteria in Iordane participauit, eadem hora in locum illum venit, ubi mox de hoc mundo transiit: & idem iter quod Zozimas per viginti dies ambulans vix consummauit laborans, vnus horæ cursu Maria consumpsit, & statim migravit ad Dominum. Glorificans autem Dominum Zozimas, & lachrymis corpus eius insepuit: Tæpus est, inquit, miser Zozima: quod iussu est perfice. Sed quid faciam infelix, quia vnde fodere valeam, non habeo? Deest sarculus, non est rastrium, nihilque ex omnibus præ manibus habetur. Hæc eo in corde suo dicente secrete, modicum conspexit lignum iacens: quod assumens, cepit fodere. Valde autem dura erat terra, & valde fortissima, & nequaquam valebat senex fodere illam: quæ & ieiunio confectus, & longi itineris fatigatione nimis erat defectus. Laborabat enim, & suspirijs nimis urgebatur: & sudoribus madefactus, ingemuit grauiter ex ipso cordis sui profundo. Et respiciens, vidit ingentis formæ leonem, iuxta corpus sanctæ stantem, & eius plantas lambentem. Videntem autem, pauore contremuit præ pauore grandissimæ feræ illius: præcipue, quia audierat sanctam dicentem, quia nunquam aliquam ibi feram viderat. Signo autem se crucis confirmauit vndique, credens quia illatum eum custodire valet virtus iacentis. Leo autem cepit annuere seni, blandis eum motibus saluans. Zozimas autem dixit: Quoniam à Deo missus venisti, o maxime ferarum, ut huius Dei famulæ corpus terræ commendetur, opus exple officij. Et iussit leonem sepelire eius corpus. Ego enim, inquit, senectute confectus, non valeo fodere: sed me congruum quid habeo ad hoc opus exercendum, & iterum itineris tantæ longitudinem properare non valeo ut afferam tu diuino iussu hoc opus cum vngulis facio, ut commendetur terræ hoc sanctum corpusculum. Continuo autem iuxta senis sermonem, leo brachijs & vngulis suis fecit foueam, quantum ad sepeliendam sanctæ corpusculum posset sufficere. Senex vero lachrymis pedes eius ablans,

& mul

& multipliciter effusa prece, exorans pro omnibus eam nunc amplius exorare, operuit terra corpusculum adstante leone, sicut repererat nudum, & nihil aliud habens, nisi illud scissum vestimentum, quod etiam antea proiecerat Zozimas, ex quo vestimento necessaria corporis membra contexerat. Tunc recedunt pariter: & leo quidem in interiora solitudinis quasi ovis mansueta discessit. Zozimas autem reuersus est in monasterium suum, benedicens & sanctificans Deum, & hymnum laudis decantans Christo domino nostro. Veniens autem in cenobium, fratribus ab initio cuncta retulit: nihil abscondens ex omnibus quæ vidit & audiuit, ita ut omnes audientes magnalia Dei, nimio stupore admirarentur, & cum timore & amore magnæ fide celebrarent beatissimæ huius transitus diem. Iohannes autem abbas inuenit quosdam emendandos, iuxta sanctæ illius sermonem: & hos, miserante Deo, conuertit. Zozimas autem in eodem degens monasterio, implevit annos centum: & tunc migravit ad Dominum in pace, gratia domini nostri Iesu Christi: cui est cum æquali patre gloria & honore & imperium, vnâ cum sancto & uiuificante & adorando spiritu, nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

CONVERSIO ET VITA BEATÆ Pelagiæ, descripta a Iacobo diacono. F.

Magna semper Dño nostro gratias refectre debemus, q nō vult perire peccatores in morte, sed oēs per poenitentia cōuerti cupit ad vitā. Audite ergo miraculū qd gestū est in diebus nostris. Visum est mihi peccatori Iacobo, scribere vobis fratribus sanctis, vt audiendo vellegēdo sciatis, & habebis vestris maximū cōsolationis auxiliū acgratis. Misericors em Deus, q nullū hoīem vult perire, statuit in hoc seculo, vt p satisfactionē delicta donetur: itaq in futuro iustum iudiciū erit, in q recipiet vnusquisq secundū opa sua. Nūc ergo silentium mihi præbete, & intuemini mecū oīa diligētia cordis, qā relatio nostra compunctione satis vbertima plena est. Sacratissimus episcopus Antiochię ciuitatis, conuocauit ad se oēs prop se existētes episcopos, pro certa quadā causa: vnde conuenerunt episcopi numero viij. Inter qā fuit & sanctus Dei vir Nonnus, ep̄s meus, vir mirificus & efficacissimus monachus, de monasterio qd dicit Tabenne n̄siota. Propter incōparabilem em̄ eius vitā & decoratissimā conuersationē raptus est de monasterio, & episcopus ordinatus. Congregatos ergo in f̄dicta ciuitate, iussit nos ep̄s ip̄s ei uitatis manere in basilica beatis. martyris Iuliani. Ingressiq succellimus, vbi & ceteri q conuenerāt ep̄i ante ianuā ip̄s basilicę residerūt. Quibus sedētibz, aliqui ep̄i dñm meū Nonnum rogabant vt aliqd ab ip̄o docerent. Statimq ex ore suo S. episcopus cepit loqui, ad f̄dicationē & salutē omniū qui audiebant. Cunctis vero nobis adm̄rantibus sanctā doctrinā eius, ecce subito transiit per nos prima mimā. Antiochię ip̄s q est prima theotēia: pantomimāq, sedens super altellum: & p̄cessit cū summa phantasia, adornata ita, vt nihil videret super ea, nisi aurū & margaritę & lapides preciosi: nuditas vero pedū eius, ex aurō & margaritis erat cooperata: qua maxia erat pompa puerorū & puellāq in vestibus preciosis amicta: & torques aurea super collū eius. Quidā p̄cedebāt, aliq̄ vero sequebāt ea: pulchritudinis aut̄ decoris eius, nō erat facietas oībz secularibus hominibus. Quæ tñ transiens per nos, totū impleuit æterem ex odore, musco, vel ceterorū suauissimorū odoramentorum fragratia. Quā vt viderunt episcopi ita nudo capite & omni membroz compage, sic inuere eū de transire cum tantis obsequiis, vt nec velamen super caput posuit, nec super scapulas: tacentes ingemuerūt. & quasi à peccato grauissimo auerterūt facies suas. G. Beatissimus aut̄ Nonnus intentissimē eam & dū respiciebat, ita vt postea q̄ transisset, intueret & respiceret eam. Et postea auertit facie suā, dicēs ad circūfēdētes episcopos: Vos nō delectati estis tanta pulchritudine eius: illis vero nihil respondentibus, posuit facie super genū suū, & manū sanctū quod tenebat sanctis manibus suis: & sic omnē finē suū reple-

repleuit lachrymis & suspirans grauitèr, dixit iterum ad episcopos: Non delectati estis tanta pulchritudine eius? Illis vero nihil respondentibus, Vere, ait, ego valde delectatus sum, & placuit mihi pulchritudo eius: quoniam istam habet Deus præponere & statuere in conspectu reuerendæ & admirabilis sedis suæ, iudicaturus tam nos quæ episcopatum nostrum. Et iterum dixit ad episcopos: Quid potatis, dilectissimi: quantas horas fecit in cubiculo suo hæc mulier, lauens & componens se, cum omni sollicitudine animi & intentione ad spectaculum ornans se, ut corporali pulchritudini & ornatiui nihil deesset, quatenus omnibus placeret, ne rursus videretur esse suis amatoribus, qui hodie sunt, & crastino non sunt? Ergo & nos habentes patrem in celis omnipotentem, sponsum immortalem, donantem bene custodiens promissiones, quæ habent diuitias cœlestes & æterna præmia, quæ extrinseci non possunt, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus diligētibz se. Quid enim plura loquor? habentes repromissionem, faciem illam magnam & splendēdam, & insublimabilem sponsi vultum videre, cui Cherubin respicere non audent, non ornatus neque detergimus sordes de miseris animabus nostris, sed dimittimus eas negligenter iacere. His omnibus dictis, apprehendit me peccatorem diaconum, peruenimusque in hospitium, ubi nobis fuerat cellula data. Et ingressus cubiculum suum, iacuit se in pauperculum, & faciem suam ad terram: percutiensque pectus suum, lachrymabatur, dicens: Domine Iesu Christe, ignosce mihi peccatori & indigno, quia vultus dei ornatus meretricia, superuenit ornatum animæ meæ. Quali vultu respiciam ad te aut quibus sermonibus iustificer in conspectu tuo? Non enim occultabo cor meum ante te, quoniam prospicis secreta mea. Et vix mihi peccatori & indigno, quoniam ante altare tuum adhæsi, & non offero pulchram animam qualem expetis à me. Illa enim promissi placere hominibus, & fecit: & ego promissi tibi placere, & mentis vultu propter pigritiam meam. Nudus sum tam in cœlo quam in terra, non adimplens præcepta mandatorum tuorum. Ergo non est mihi spes ex operibus bonis, sed spes mea in misericordia tua, qua confido saluari. Hæc vero illo dicente, & horum causa plurimum ululante, eodem die vehementer festa celebrauimus. Superueniente autem die, quæ est dominica, postquam compleuimus nocturnas orationes, dicit ad me sanctus Nonnus episcopus: Tibi dico frater diacone, vidi somnium, & fortiter conturbor, eo quod non possum discernere illud. Qui mox dicit ad me, vidisse se in somnis, quomodo ad cornu altaris staret nigra columba, multis sordibus inuoluta: quæ circumuolabat me, & sordorem ac fœtorem sordium eius ferre non valebam. Illa vero circumfretæ me, donec dimissa est oratio catechumenorum. Postquam vero proclamauit diaconus catechumenis, procedite, statim nūquam comparuit. Et post Missam fidelem & completionem oblationis, cum dimissa esset ecclesia, egrediente me limitem domus Dei, veniit denno ipsa columba multis sordibus inuoluta, & iterum circumuolabat me. Ego vero extendens manum, apprehendi eam, & iacui in concham, quæ erat in atrio sanctæ ecclesiæ: & dimisit in aqua omnes sordes suas quibus obuoluta erat. & ascendit de aqua candida sicut nix: quæ & volans, in excelsum ferebatur, & omnino ab oculis meis subleuata est. Quam ergo narraffet somnium sanctus Dei Nonnus episcopus, apprehendit me & peruenimus ad maiorem ecclesiam cum cæteris episcopis, & salutauimus episcopum ciuitatis. H. Et ingrediens, omnem populum ecclesiæ hortatus est, qui ingressi, sederunt super thronos suos. & post omnem canonicam celebrationem vel lectionem sancti euangelij, idem episcopus ciuitatis porrigens sanctum euangelium beatissimo Nonno, hortabatur eum, ut verba faceret ad populum. Qui aperiens os suum, loquebatur sapientiam Dei, quæ habitabat in eo: quoniā nihil compositionis aut philosophiæ aut indiditum alioquebatur, nihil in se habens humanæ naturæ superfluum: sed repletus spiritu sancto, arguebat & commonebat plebem, syncretissimè loquens de futuro iudicio, & de perpetuis bonis quæ reposita sunt. Cuncta ergo plebs compuncta est ex verbis, quibus locutus est per eum spiritus sanctus, ita ut pauperculum sanctæ ecclesiæ inundaret populi lachrymis. Gubernatione vero misericordiæ diuinæ contigit, ut conueniret ad eandem ecclesiam & meretrix hæc, de qua factus est nobis sermo: & quod mirum est, catechumena, cui nunquam accessit solitudo

eundo peccatorum, nec aliquando ad Dei conuenisset ecclesiam, subito compuncta
 est timore Domini, cum argueret sanctus Nonnus populum ita ut desperaret de se,
 ipsa molier plangens flumina lachrymarum fundebat, nec villo modo à fletu conti-
 nere se poterat. Et statim præcepit duobus pueris suis, dicens: Sustinete in hoc locos
 & dum egressus fuerit sanctus Nonnus episcopus, sequamur eum, & inquirite ubi ma-
 neat, & venite & renunciate mihi. Pueri vero fecerunt sicut præcepit eis dominus suas
 & sequentes uos, uenerunt in basilicam beati. martyris Iuliani, ubi nobis hospitium
 seu cellula erat. Et regressi, uenerunt, dominæ suæ dicentes, quoniam in basilica beatissimi
 martyris Iuliani manet. Quo illa audito, statim transmisit dypticam tabularum per
 eosdem pueros, ita continerem: Sancto discipulo Christi, peccatrix & discipula dia-
 boli. Audiui de Deo tuo, quod celos inclinauit, & descendit super terram, non propter
 iustos, sed ut peccatores saluaret: intantum humiliatus, ut publicanis appropinquauerit,
 & in quæ Cherubini respicere non audent, cum peccatoribus conuersatus sit. Et tu do-
 mine meus, qui multam sanctitatem habes, & si carnalibus oculis ipsum dominum Ie-
 sum Christum, qui te illi molieri meretrici Samaritanæ manifestauit ad patrem, non
 adprexisti: tamen uerus cultor illius es, sicut à Christianis aduolui referentibus. Si uero
 illius Christi uerus es discipulus, non me respicias, per te desiderantem uidere saluato-
 rem, ut per te merear uidere uultum sanctum suum. Tunc rescriptit ei sanctus Non-
 nus episcopus: Quæcunque es, manifesta es Deo & tu, & tractus tuus & uoluntas tua.
 Attamen dico tibi, ne uelis tentare humilitatem meam: ego enim sum homo pecca-
 tor seruus Dei. Si pro certo habes desiderium diuinitatis, uirtutem adipiscendi & fi-
 dem, & me vis uidere: sunt mecum episcopi alij, ueni, & ante eos me uidebis: nam so-
 la me uidere non poteris. Quam hæc relegisset meretrix, gaudio repleta, cursu uenit
 ad basilicam beati martyris Iuliani, & nuntiavit nobis de presentia sua. Quo audito
 sanctus Nonnus episcopus, uocauit ad se omnes qui illuc aderant episcopos, & iussit eam
 venire ad se. Quæ accedens ubi congregati erant episcopi, iactauit se in pauperculis,
 & apprehendit pedes beati Nonni episcopi, dicens: Rogo te dñe meus, imitare ma-
 gistrum tuum dominum Iesum Christum, & effunde super me tuam bonitatem, & fac
 me Christianum. Ego enim sum, dñe meus, pelagus peccatorum & abyssus iniquitatis.
 Peto me baptizari. I. Cum uix eam persuasisset S. Nonnus episcopus surgere à pe-
 dibus suis, cum surrexisset, dicit ad eam: Canonici sacerdotes continent non bap-
 tizari meretricem, nisi fidei uelores præstiterit, ut non se iterum in ipsa malis reuoluat.
 Quæ audiens talem episcopis sententiam, iactauit se iterum in pauperculis, & appre-
 hendit pedes sancti Nonni, & ipsos lachrymis suis lauit, & capillis suis extergebat, di-
 cens: Rationem reddas Deo pro anima mea, & tibi adscribam iniquitates factorum
 meorum, si distuleris me iniquam & turpissimam baptizare. Non inuenias portionem
 apud Deum cum sanctis, nisi me nunc feceris alienam malorum operum meorum. Ne-
 ges Deum & idola adores, nisi me hodie in sponsam Christi renasci feceris, & obtule-
 ris Deo. Tunc omnes episcopi & clerici qui conuenerunt, uidentes talem peccatricem pro
 Deitatis desiderio talia loquentem, admirantes dicebant, nonne talem uidisse fidem
 & desiderium salutis, sicut huius meretricis. Et statim transferunt me peccatorem
 diaconum ad episcopum ciuitatis, ut hæc omnia ei insinuarem, & uitam de diaconis-
 sibus eius beatitudo transmittere mecum. Qui audiens, lætatus est gaudio magno,
 dicens: Bene pater honorabilis, te expectabant opera ista: scio quod os meum eris. Et sta-
 tim transmisit me cum dominam Romanam primam diaconissarum. Quæ ueniens,
 inuenit eam adhuc ad pedes sancti Nonni episcopi, cui uix persuasit surgere à pedibus
 suis, dicens: Surge filia, ut exor dixeris. Dixitque ei: Confitere omnia peccata tua. Quæ
 respondit: Si perscrutata fuero scientiam cordis mei, non ingenio in me aliqua opera
 bonorum actuum. Peccata enim mea scio, quod arena maris graniora sunt: aqua enim
 parua est præ mole peccatorum meorum. Confido uero de Deo tuo, quod dimi-
 eat pondus iniquitatum mearum, & respiciat super me. Tunc dixit ad eam sanctus
 Nonnus episcopus: Dic quod sit nomen tuum? Quæ respondit: Naturali nomine Pe-
 lagia uocata sum à parentibus meis: ciues uero Antiochiæ Margaritam me uocant,
 propter pondus ornamentorum, quibus me adornauerunt peccata mea. Ego enim

eram ornamentum & comptum ergasterium diaboli. Iterum dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus: Naturali nomine Pelagia vocaris? Quae respondit: Ita domine. Quo audito, sanctus Nonnus episcopus exorcizauit eam & baptizauit: & imposuit ei signum Domini, tradiditq; illi corpus Christi. Fuitq; illi mater spiritalis sancta domina Romana, prima diaconissarum, quae accipiens eam, ascendit in carechumenum, eo quod & nos ibi maneremus. Tunc dicit ad me sanctus Nonnus episcopus: Tibi dico frater diacone, haec temur hodie cum angelis Dei, & oleum extra consue tudinem fumamus in cibo, & vinum cum letitia, spiritali accipiamus, propter salutem huius puellae. K. Sumentibus vero nobis cibum, audiuntur voces subito, velut hominis qui violentiam patitur: diabolus enim, clamauit, dicens: Vae vae, quid patior à decrepito sene isto? Non tibi sufficiunt triginta millia Sarracenorum, quos mihi arripuisti & baptizasti, & obulisti Deo tuo? Non tibi sufficiebat Helio polis, quoniam quum & ipsa mea esset, & omnes qui in ea habitabant, me adorarent: tu mihi abripuisti, & obtulisti Deo tuo? Sed & nunc maximam spem meam abstulisti à me, iam nunc non ferro machinationes tuas. O iam quid patior à damnabili isto. Male dicta dies illa, in qua natus es tu: flumina lacrymarum infirmo hospitio inundant: iam spes mea abstracta est. Ista omnia clama bat diabolus, & lamentabatur ante ianuam, & audiebatur ipse ab omnibus hominibus. Et iterum repetens, ad neophytam puellam dixit: Hec mihi facis domina mea Pelagia, & tu meum ludam imitaris? Ille enim gloria & honore coronatus, & apostolus constitutus, tradidit dominum suum: ita & tu mihi fecisti. Tunc dicit ad eam sanctus Nonnus episcopus: Signa te cruce Christi, & abrenuncia ei. Quae signauit se in nomine Christi, & insufflauit in daemone mihi, & statim nusquam comparuit. Post biduum ergo, dormiente ea cum sancta Romana commatre sua in cubiculo suo, apparuit diabolus nocte, & suscitauit ancillam Dei Pelagiam, & dicebat: Rogo te domina mea Margarita, nunquid non ex auro & argento ditata es? nunquid non ex auro & gemmis preciosis adornauit te? Rogo te, quid te contristauit? Responde mihi, vt satisfaciam tibi tantum ne me facias opprobrium Christianorum. Tunc ancilla Dei Pelagia signauit se, & exussauit in daemone, dicens: Deus meus, qui eripuit me de medio dentium tuorum, & induxit in coelestem thalamum suum, ipse tibi resistet pro me. Et statim nusquam comparuit diabolus. Tertia vero die, postquam baptizata est sancta pelagia, rogauit puerum suum, qui praeter rebus eius omnibus, & dicit ad eam: Vade in vestiarius meum, & scribe omnia quae sunt tam in auro quam in argento, vel in ornamentis aut vestibus preciosis, & affer mihi. Puer fecit sicut praecipit ei domina sua: & omnem substantiam suam detulit. Quae statim vocauit sanctum Nonnum episcopum per sanctam Romanam commatrem suam, & omnem substantiam suam posuit in manibus eius, dicens: Haec sunt domine diuitiae, quibus ditauit me sathanas: has trado in arbitrio sanctitatis tuae, & quod nobis expedire, facias ex eis: mihi enim optandae sunt diuitiae domini mei Iesu Christi.

L. Qui statim vocauit custodem ecclesiae seniores: & ipsa praesente, omnem substantiam eius in manibus illius tradidit, dicens: Adiuro te per inseparabilem Trinitatem, ne quid hinc in episcopium aut in ecclesiam ingreditur: sed magis viduis & orphanis & pauperibus erogetur, vt quod male attractum est, bene distribuatur: & diuitiae peccatricis, fiant thesauri iustitiae. Si vero spreto sacramento, siue per te, siue per quemlibet alium subtraxeris de his quicquam, anathema ingreditur domum eius: & cum illa habeat partem, qui dixerunt Crucifigatur crucifigatur. Illa vero conuocauit omnes pueros & puellas suas, & liberauit omnes: donauitque torques aureos eis de manu sua, dicens: Festinate, & liberate vos de hoc seculo nequam, pleno peccatis, vt sicut fuimus in hoc seculo simul, ita simul permaneamus sine dolore in vita illa, quae est beatissima. Octaua vero die, quando habebat depositionem albarum facere, surgens nocte, nobis ignorantibus, deposuit vestem baptismatis sui, & induit se tunicam tricinam, id est, Cilicinam, & bierram sancti Nonni episcopi: & ex illa die nusquam comparuit in ciuitate Antiochia.

Quam

DE S. PELAGIA, ALPHABETVM XVII.

Quam sancta Romana flebat amarissime, & sanctus Nonnus consolabatur eam, dicens: Noli flere filia, sed letare gaudio magno, quoniam Pelagia optimam portionē elegit, sicut Maria, quam Dominus præfert Marthæ in euangelio. Illa autem abiit Hierosolymam, & construxit sibi cellulam in monte oliueti, vbi Dominus orauit. Post aliquantum vero temporis, conuocauit episcopus ciuitatis omnes episcopos, vt vnusquisq; reuerteretur ad propria. Post triennium aut quadriennium temporis, desiderauit ego Iacobus diaconus proficisci Hierosolymam, vt ibi adorarem resurrectionem Domini nostri Iesu Christi: & petij episcopum meum, vt me permitteret ire. Dum me permisisset ire, dicit ad me: Tibi dico frater diacone, dum peruenieris Hierosolymam, require ibi quendam fratrem Pelagium, monachum & eunuchum, qui molae annos habebat in solitudine clausus, quasi eum visitaturus: vere enim poteris ab eo iuuari. Hæc autem omnia dicebat mihi de ancilla Dei Pelagia, non manifeste.

M. Perueni ergo Hierosolymam, & adoraui sanctam resurrectionem domini nostri Iesu Christi: & alia die requisitus seruum Dei. Et accessi & inueni eum in monte oliueti, vbi Dominus orauit, in modica cellula vndiq; circumclusa: & paruam fenestellam habuerat in pariete. Ex percussi ostiū fenestellæ, & statim aperuit mihi, & cognoui me: ego vero non cognoui eam. Quomodo enim poteram cognoscere illam, quam antea videram inestimabili pulchritudine, iam facie marcidam factam præ nimia abstinentia? Oculi vero eius sicut fossæ videbantur. Quæ dicit ad me: Vnde venis frater? Ego respondi & dixi: Missus sum ad te, iubente Nonno episcopo. Quæ ait ad me: Oret pro me, quoniam vere sanctus Dei est. Et statim clausit ostiolum fenestellæ, & cepit psallere horam tertiam. Ego vero oravi iuxta parietem cellulæ eius, & recessi, multū iuuatus de angelica visione eius. Reuersus vero Hierosolymam, cepi per monasteria ambulando visitare fratres. Magna vero ferebatur fama per monasteria de domino Pelagio: propterea deliberante iam iterato ad eum redire, & salutaribus doctrinis eius reficere. Cumq; ad cellulam suā peruenissem, & pulsare, imo nominatim eum interpellare præsumerem, nihil respondit. Expectaui secunda die & tertia perseverans, & propeio nomine Pelagium interpellans, ne minem audire. Quare intra me dixi: Aut nemo est hic, aut recessit qui hic erat monachus. Nuntio vero Dei monitus, iterum dixi: Consideret ne ostiolum fenestellæ? Et prospexi, & vidi eum mortuum: & clausi fenestolum: & de luto replens diligenter, cursu veni Hierosolymam, & nunciaui commane nubus, quod sanctus Pelagus monachus mirabilia faciens, requievisset. Tunc sancti patres venerunt cum diuersis monasterijs monachorum, & hic solutū est ostiolum cellulæ: & delatum est foras sanctum corpusculum eius. Et dum sancti patres vngerent corpus myrrha, tunc cognouerunt quod fuisset mulier, & exclamauerunt voce magna, dicentes: Gloria tibi domine Iesu Christe, qui multas diuitias abscondas habes super terram, non solum viriles, sed etiam muliebres. Disulgatum est autem omni populo, & venerunt omnia monasteria virginum, tam de Hiericho, quam ex Iordane, vbi Dominus baptizatus est, cum cereis, lampadibus & hymnis: & sic depositæ sunt sanctæ reliquæ eius, & portatæ à sanctis patribus. Hæc vltima meretricis, hæc conuersatio desperatæ: cum qua & Dominus nos faciat inuenire misericordiam suam in die iudicii: quoniam ipse est honor & gloria, potestas & imperium, in secula seculorum, Amen.

Vita vite sancte Pelagie

THIS QUONDAM MERE.

et sic conuersio & penitentia.

Alterius cuiusdam meretricis, habentis fratrem in eremo conuersio.

Vidam frater sedebat in cella in Aegypto, magna humilitate præcipuus. Habebat autem sororem in ciuitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuerat. Frequenter ergo monebant senes fratrem illum, & vix potuerunt ei persuadere, vt veniret ad eam, quatenus per admonitionem eius, posset peccatum quod per eam fiebat, terminari. Dum ergo veniret ad locum, quidam ex notis videns eum, præcelsi & nunciauit mulieri, dicens: Ecce frater tuus venie ad te de eremo. Illa autem præ gaudio, relictis amatoribus suis, quibus ministrabat, capite discooperito ad occurrendum fratri egressa est. Et cum vidisset eum, dum tentaret illum amplecti, dicit ei ille: Soror mea charissima, parce iam animæ tuæ, quoniam propter te multi perierunt. Considera quanta habes tormenta præparata, nisi cito poenitere festinaueris. Illa autem contremiscens, dicit ad eum: Et sis frater, quia est mihi salus vel amodo? Cui ille dixit: Si volueris adhuc salus tibi est. Illa autem iactans se ad pedes fratris sui, preebat vt eam secum duceret in desertum. Cui frater suus dixit: Vade, & cooperi caput tuum, & sequere me. Cui illa respondit: Eamus, alio, velociter. Oportet enim me deformare, & inter homines potius nudo capite deambulare, quam in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent, monebat eam frater ad poenitentiam. Videns autem ille quia quidam fratres obuiarent ei, dicit ad eam: Quomodo necdum omnes sciunt, quod soror mea sis, parum de via secede, donec isti transeant. Quod cum fecisset, postquam transierant illi, vocauit eam frater suus, dicens: Veni soror mea, camus viam nostram. Illa autem non respondit ei. Perquirens ergo ille inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius plena sanguine. Erat enim discalceata. Tunc ille flens & ciulans, nunciauit senioribus patribus omnia quæ facta fuerant. At illi contendeabant inter se de saluatione eius. Manifestauit autem Dominus vnigeni de ipsa, eo quod nulla cura illi fuit de re corporalis, sed vt proprium vulnus curaret, neglexit omnia sua, & suspirauit grauius, & fleuit pro peccato suo, propterea suscepit Deus poenitentiam eius.

VITA BEATI ABRAHAE EREMITAE, ac neptis eius Mariae meretricis, descripta a beato Ephrem Archidiacono.

Rectores mei, cupio vobis enarrare conuersationem bonam perfecti atque ammirabilis viri Abraham, quam sic inchoauit: vt in consummatione eius gloriam perpetuam mereretur: sed pauca admirandam & luculentam de eo historiam retexere, quum imaginem virtutum eius considero. Ecce enim conuersatio quidam viri perfecta est & optima, ego vero infirmus & rusticus. Equidem imago virtutis eius admiranda ac splendida: colores autem verborum quibus depingenda est, admodum tristes ac tetri sunt. Attamen licet imperitus, vel ex parte tentabo, quanquam comprehendere perfecte non valeo: m, enarrabo tamen in quantum sufficio, de eodem viro disserere: quoniam quæscundus Abraham meruit nuncupari, non facile humano ore potest referri. Exiit enim nostra temporibus, angelicam vitam in terris agens. Acquisiuit autem patientiam, quasi adamas fortissimus, per quam cœlestem gloriam adipisci meruit. Et quia diuine castitatis pudicitiam conseruauit, templum sancti spiritus factus est, tanquam sanctificatum vas: & ita semetipsum exhibuit Deo, vt eum habitatorem in mentis sue hospitio haberet. Hic itaq; beatus Abraham habuit parentes valde locupletes, quum tenere & ac supra modum diligentes, ita vt etiam affectum humanum eoq; dilectio transcederet, disponerent ei puellam adhuc in pueritia constituto, expectantes ac de-

a in siderantes

fiderantes in aliqua eum dignitate seculari proficere. Sed hic longe aliter sentiens, in ipso primo adolescentie gradu ecclesiari conuenticula iugiter frequentabat: & quæ cuncti ibi ex diuinis scripturis recitabatur, aurem libenter accomodans audiebat: & in cordis sui memoriâ ita recondebat, vt etiam cum absens esset, ea quæ dicerat meditatione intensissima ruminaret. Cuncti memorati parentes eius tempus nuptiarum propinquare indicarent, compellebant eum matrimonij vinculo obligari. Sed quum hæc ille primo renueret, postmodum molestiam eorum iugem sedulorum non ferens, pudoris verecundia superatus, acquiescere perurgetur. Quumq; igitur celebratis nuptijs cum sponsa in thalamo resideret repente quasi lux quædam in corde eius diuina gratia refulsit, quam veluti ducem quendam sui voti inueniens, jlico & xilians, consecutus ab urbe egreditur. Duobus autem fere milibus procul à domo sua cellulam vacantem reperit: vbi se constituens, & glorificans Deum cum ingenti lætitia permanebat: stuporem vero maximum, tam parentibus suis quam vicinis, de hoc facto inculserat. Qui ex euntibus, in diuersa dispe, si, vbiq; Dei hominem requirebant. Post dies autem xvj. in memorata cellula eum orantem reperiunt. Beatus autem vir, cum eos stupeore percussos adspiceret: Quid me, inquit, vos admirantes adspicitis? Glorificate potius misericordissimum Deum, qui me ex coeno iniquitatum mearum eripuit: & orate pro me, vt iugum hoc suauissimum, sub quo me indignum suscipere dignatus est Dominus, vsq; in finem valeam balulare: conuersationemq; meam beneplacitam secundum voluntatem eius, possim in omnibus coaptare. Qui cum omnes eum audientes, respondissent Amen, deprecatus est eos, ne ei vellent crebro molestiâ obtentu visitationis inferre. Quibus recedentibus, adiuu cellulae suæ obstruxit: & concludens semetipsum intrinsecus, parvissimum fenestæ foramen reliquit, per quod alimenta die consueta reciperet. Itaq; mentem eius remotam à turbulentis interpellationibus, diuina gratia illustrabat: proficiensq; quotidie in optima conuersatione, primum quasi fundamentum vitæ suæ continentiam possidebat: necnon vigilijs & orationibus, cum fletu & humilitate atq; charitate, studebat. Cumq; per omnem locum de eo sancta opinio diuulgaret, cuncti audientes, ad videndum eum, & vt zificarentur ab eo, vndiq; confluxebant. Sermo itq; ei sapientie ac scientie & consolationis à Deo affluenter datus est, qui in mentibus audientium quasi luminare lucidissimum radiabat. Contigit autem anno xij. renouationis eius, vt parentes eius ex hac vita recedentes, aurum ei copiosum prædijq; magna relinquerent, qui rogans amicū quendam admodum sibi charum, ad distribuenda vniuersis indigentibus ac pupillis officij religiosum illi iniungit, ne ipse orationibus impedimentum, huius rei gratia gigneret. Et cū hoc fecisset, securus aio & mente quieta permansit. Hoc eñ bono viro maximū studium erat, vt cor eius nullis terrenis negotijs vinceret: & idcirco super terrâ nihil aliud possidebat, excepto vno sago, vnaq; nihilominus tunica cilicina qua utebatur. Catinū itq; per modicū, in q̄ edere seu bibere solitus erat, habebat necnon & vnū psithum, in q̄ cubitare consueuerat. R. Cum his autem omnibus humilitatem supra modū, & charitatem ad omnes æqualiter possidebat: nec præponebat in honore locupletem pauperi, nec principem subiecto, vel nobilem ignobili præferebat: sed omnes similiter diligens, honorabat vniuersos, sine cuiusquam acceptione personæ. Nec aliquando quæquam procaciter increpabat, sed erat sermo eius charitate & suauitate conditus. Quis audiens eius eloquium, satiari potuit aliquando de his, quæ aliquando ex sermonis eius dulcedine proferebantur: vel quis vultum illius, sanctitatis imaginem præferentem, respiciens, non magis videndi eum sepius desiderium sumpsit. In omni tempore abstinentiæ suæ, regulam quam semel arripuit, non mutauit: quinquaginta annos institutum proprium omni alacritate compleuit, & ob nimium amorem ac desiderium quod habebat in Christo, omne æuum temporis illius, quasi dies paucissimos reputabat: & totus rigor acerrimæ conuersationis eius, apud eum pro nihilo videbatur. Erat autem hanc procul ab urbe illa vicus admodum spatiosus ac magnus, in quo vniuersi pariter à minimo vsq; ad maximum pagani crudelissimi existebant quos ab idolorum cultu nullus omnino valebat auertere. Nonnulli quidem presbyteri & diaconi, in hoc ipsum illuc ordinati & directi ab episcopo, sine ullo salutis co-

DE S. ABRAAM EREMITA, ALPHABET.

rum fructu recedebant, nequaquam afflictionis ferentes laborem; quia non solum non sua deri, & ad consensum animus eorum ferox non poterat flecti, verum etiam persecutiones in eos quales monebant, ac seditiones vehementissimas concitabant. Sed turba nihilominus monachorum semel atque iterum adire nitentes, nihil penitus pro conversione eorum agere potuerunt. Porro una die residens cum clericis suis episcopus, beatissimi huius viri habuit mentionem, dixitque ad eos: Ego talem virum temporibus meis videre non potui, ita in omni opere bonitatis perfectum, & sic cunctis virtutibus adornatum, in quo elegit Deus habitare, ut habetur nunc sanctissimus Abraam. Respondentes autem clerici, verum esse eum Dei famulum monachumque perfectum affirmabant. Et episcopus: Volo, inquit, eum in vico illo gentiliū ordinare presbyterum: potest enim eos patientia ac nimia charitate ad Deum convertere. Et consurgens protinus, ad celulam sancti viri cum sanctis proficiscitur clericis. Cumque salutasset eum, statimque de gentilibus vicilius insinuat, ut ad eos ob salutem eorum pergeret, rogans. Qui cum audisset, tristis vehementer effectus, ait ad episcopum: Quæso, inquit, pater sanctissime permitte mihi ut meas iniquitates desceam, neque huiusmodi negotium infirmo & exiguū existenti iniungas. Ad quem rursus episcopus dixit: Per Dei gratiam, inquit, potens es: ne velis ergo in hac bona obedientia fieri cunctabundus. Cui vir beatus iteque respondens, dixit: Obsecro sanctitatem tuā, ut me mala mea plangere permittas. Et ait ad eum episcopus: Ecce totum mundum & quæ in eo sunt reliqui, & vitam crucifixam amplexatus es: attamen cum hæc uniuersa cōpleueris, agnosce te obedientiā, quæ cunctis virtutibus eminet, non habere. Hæc ille cum audisset, cepit flere amare, dicens ad eum: Quid sum ego? canis mortuus: & quæ est vita mea, quā talia de me, o sanctissime pater, iudicasti? Cui ait episcopus: Ecce hic residens, tuam solummodo salutem acquiris: ibi autem plurimi per te, diuina gratia operante, salui sunt, quos cumque ad dñm Deum cōuerteris. Cōsidera itaque unde ampliorē mercedē habeas: utrum, si te ipsum saluaueris solum, an si plurimos tecum ad salutē adduxeris. S. Tunc beatus vir Dei flens, ait: Fiat voluntas dñi: veruntamen propter obedientiā, quocumque iusseris, pergam. Edoces ergo eū de cellula, in ciuitatē illic introductus ibique p̄impositiōem manus presbyteree ordinatus, statim ad vicū paganorū sine mora dirigit. Quo dum S. Abraam pgeret, scabatur dñm, dicens: Clementissime ac benignissime Deus, respice infirmitatē meam, gratiamque tuā celestem ad meū p̄sidiū dirige, ut glorificetur nomen tuū sanctum. Perueniens autem ad vicū, vidensque oēs in infamia idolorolatrię vehementer esse detentos, ex imo p̄ctore ingemiscens, grauiter fleuit: & eleuans oculos suos ad celū, dixit: Tolo hasque sine peccato es Drus, ne despicias opa manuum tuarū, festinanterque direxit nunciū in ciuitatē ad amicū illū charissimū sibi, ut pecuniā ex reliquis patrimoniū sui afferret. Quam cum accēpisset, inter paucos dies construxit ecclesiā. Et velut sponsam optimam, multo eam mirificorum decorauit ornatu. Attē dum edificaret, quidie homo Dei p̄ media simulacra gentiliū transiens, nihil penitus loquebatur, nisi in corde suo orabat solummodo, gemitusque cū fletu mittebat ad dñm. Postque vero ecclesia est consummata, quasi munus quiddam cū multis lachrymis obtulit Deo, ibi genibus positis, has p̄ces suppliciter in sua oratione pfudit: Tu, ingens, omnipotens fili Dei vniuersi totum mundū erroris densum caligine, ad cognitionē luminis tui p̄ tuā p̄sentiā deduxisti, huncque populū tuū dispersum cōgrega in sinū ecclesię tuę, & illumina oculos mētis eorū, ut respondentes simulacrisque culturā, te solum amatore hōim ac benignū Deum cognoscāt. Cūque hanc orationē finisset, continuū egressus ab ecclesia, prexit ad templū gentiliū, arasque eorum & simulacra manibus suis euerit atque destruxit. Quod factum cū cerneret turba gentiliū, quasi aggresses fereq̄ insipientes, cūque laceratū multis verberibus fugauerūt. Ipse autē clam noīe in ecclesia residens, plagarum suarū lacerationē nō curauit, sed tantummodo cū fletibus ac gemitibus, ut salui fierent, dñm precabatur. Facto autē mōne adueniētes pagani inueniunt hōiem Dei orantē: & nimio stupore percussus, quasi x̄ni quidam effecti sunt. Vnde & ad ecclesiam quotidie veniebant, non tñ oratiōis gratia, sed ut oculis suis ecclesię cōtemplantes ornatum ac pulchritudinē delectarentur. Corpitque quadam die vir beatus Abraam deprecari eos, ut agnoscerent Deum. Illi vero sauiiores effecti, subitus cum quasi lapidem quendam atque exanimem ceciderunt: & deinde

a illi pedibus

pedibus eius funeligitis, extra vicum traxerunt, lapidibus obruentes: mortuumque cum arbitantes, seminecem reliquerunt. Media autem nocte infemetipsum reuersus, coepit flere vehementissime, ac dicere: vt quid domine despectisti humilitatem meam, & quare faciem tuam avertis à me? & cur repellis animam meam, & despectisti domine opera manuum tuarum? Et nunc domine respice super seruum tuum, & exaudi deprecationem meam, & corrobora mei, & absolue seruos tuos à vinculis diaboli, & presta eis, vt cognoscat te quoniam tu es solus, & preter te non est alius Deus. Deinde de confurgens ab oratione, intrauit in vicum: ingressusq; ecclesiam, domino psalmos canebat. Rursus autem factis diluculo, venientes viderunt eum, & stupefacti atq; in insaniam versi, nulla habentes viscera misericordiae, acerrimis illum tormentis crudeliterq; conficiunt: & solito funibus alligatum, extra vicum traxerunt. T. Hic autem cum per triennium pateretur, quasi verus adamus tolerabiliter perdurabat: nec tot tantiq; insectationum tribulationibus cessit: sed cum cederetur, cum traheretur, cum persecutiones pateretur, cum lapidaretur, cum fame & sitis laboraret, in omnibus his quae ei acciderant, nunq; ad iracundiam prouocatus, nunq; ad indignationem commotus est: nunq; pusillanimitate fractus, nunq; taedio fatigatus cessit: cum aspera omnia pateretur, magis ac magis amor eius in eos & charitas augebatur. modo admonebat, modo blandiebatur, modo blandimentis suauissimi eloquii liniebat. Et quidem seniores, veluti patres rogabat: iuuenes, vt fratres: adolescentes vt filios: cum e contrario ab eis subannaret, irrideetur, atq; mille opprobria pateretur. Quadam igitur die habitatores vici illius congregati, nimioq; stupore mirantes ac perterriti, adinucem colloquentes: Cernitis, inquirunt, tam magnam patientiam viri, & ineffabilem circa nos charitatem: quoniam in tantis tribulationibus quas ei intulimus, nequaquam hoc loco discessit, neq; alicui nostrum malum verbum locutus est, neq; aueus est à nobis, sed cum gaudio magnosustinuerit vniuersa. Vnde nise esset (vt asserit) Deus viuus quem praedicat, & regnum & paradysus, vltio quoq; malorum, non hac tribulationem pateretur inaniter. Illud etiam considerandum, quoniam Deos nostros, cum esset solus, eueriti: & in nullo eum laedere valuerunt. Vereseruos Dei est homo hic, & cuncta vera sunt quae de eo fama dispersit. Venite itaq; credamus in Deum quem praedicat. Et hac inter se colloquentes, pariter omnes in ecclesiam pergunt, clamantes atque dicentes: Gloria Deo coelesti, qui misit famulum suum, vt nos ab errore saluaret. Tunc beatus homo Dei hac videns, iactitia ingenti repletus est, & facies eius quasi ros matutinus mutata est. speriensque os suum, ait ad eos: Patres mei, fratres ac filij, venite, demus gloriam Deo, qui illuminare dignatus est oculos mentis vestrae, vt eum possitis agnoscere, & percipite signaculum vitae vt purificemini ab inmunditia idolorum: & credite ex toto corde & animo, quod vnus sit Deus coeli & terrae & omnium quae in eis sunt, sine initio, inenarrabilis & incomprehensibilis, dator luminis & amator ac redemptor hominum, terribilis ac suauis, & in filium eius vnigenitum, qui est sapientia eius, & in spiritum sanctum, qui viuificat omnia: vt coelestes ex terrenis effecti, vitam coelestem possitis adipisci. Respondentes autem vniuersi, dixerunt: Ita pater noster, ita dux vitae nostrae: quemadmodum denuncias nobis & doces, ita credimus & faciemus. Et confestim sanctus Abraham assumens sacrum baptismi, baptizauit eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti, à minimo vsq; ad maximum. Erant autem vsq; ad mille animas. Deinde per singulos dies diuinas scripturas eius legebat, docebat eos de regno Dei, de paradisi delictis, de gehennae supplicijs, de iustitia, de fide & charitate. Illi vero sicut bona terra percipit semen bonum, & affert fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigisimum: ita verba eius libentissime audientes, atq; in timore domini proficincti, fructus laudisimos afferebant. In conspectu autem eorum quasi angelus Dei videbatur, & quasi quaedam edificij ligatura. Sic charitas eorum connexa erat cum eo per doctrinam, & mentem eorum sermo eius constrinxerat. V. Completo igitur anno postq; crediderunt, vir beatus Abraham non cessabat diebus singulis verbum eius domini praedicare. At ubi eorum studium circa Deum fidemq; firmissimam vidit, & qd erga eum nimis essent charitate connexi, & honorem sibi maximum exhiberent: verens ne obtentu

rum abstinentię suę regulam destruere cogeret, & quocumq; modo mens eius terrenis curis astringeretur, con surgens in medio noctis, hanc orationem fudit: & erat ad dominum: Tu solus sine peccato Deus, qui cum sis sanctus, requiescis in sanctis: qui solus amator es hominum ac misericors dominus, qui mentis oculos huius multitudinis illuminasti: qui eos ab aduersarij vinculis absoluesti, qui implicatos eos ab simularum errorum erroribus conuertisti, & tuę cognitionis eis scientiam tribuisti: quæso domine, ut usq; in finem regere eos & conseruare digneris, & auxilium tuum gregi huic optimo quem possidere voluisti, perpetuū copioſumq; clementer impartias: & quasi muro validissimo eos gratia bonitatis tuę circundes, & cor eorum semper illumines, ut ea quę sunt tibi placita perficientes, æternam vitam percipere mereantur: mihi quoque in firmissimo adminiculum tribuas, neq; reputes in peccatum, quod ab eis festino discedere. Tu enim nostri vniuersorum cognitor, q; te solum desidero, & te mihi dominum esse cognosco. Consummata igitur oratione discedens, tertio consignauit vicam Christi signaculo: abijtq; latenter in alium locum, & quibus potuit latebris occultauit. Mane autem solito more ad ecclesiam turbę conueniunt. Cumq; cum minime reperissent, maximo stupore percussi, & quasi errantes oues, diuersis locis pastorem præprium perquirebant: nomenq; videntes cum lachrymis inelamant. Cum autem diuissime perquirendo eum inuenire non possent, nimio mœnore deiecti, confestim, qd eis acciderat, per gentes, episcopo nunciauerunt. Qui cum hoc agnouisset, ipse quoq; admodum tristis effectus, statim plurimos ad requirendum Dei hominem destinauit, maxime ob consolationem gregis eius, eo q; cerneret eos flexibiliter contristari. Cumq; ab omnibus tanquam lapis præciuosissimus quæreretur, & prorsus inueniri non posset: habito consilio cum clericis suis, episcopus memoratum vicam ingreditur. corripitq; ad eos consolatorium proferre sermonem: & dolore maximum, quem de discessu hominis Dei conceperant, blanda prædicatione lenire. Cernens autem in fide Christi eos firmissimos, elegit ex eis viros probabiles, quos presbyteros ac dyaconos lectioresq; constituit. Audiens vero hoc sanctissimus Abraham, vehementer gaudius est: & glorificans Deum, dixit: Quid retribuam tibi domine Deus meus, benignissime pater atq; amator hominum, suauissime pro omnibus quę retribuisti mihi? Honorifico & glorifico dispensationē tuam. Tūc cōtinuo ad pristinā cellulam reuertitur. Fecit igitur alteram intrinsecus cellulā, & semetipsum magna cum letitia conclusit. O miraculum, laudibus plenum & glorię semper ætę. In tantis namq; afflictionibus, quas in sepe dicto vico perpassus est, nunq; abstinentię suę regulam fregit, neq; in dexteram vel sinistram ab ea diuertit. Gloria & magnificentia Deo, qui ei talem tolerantiam tribuit, qua & alios possit conuertere, & sui propositi gratiam custodire.

X. Cernens autem diabolus bonorum hominum æmulus, q; tantas in eum tribulationum molestias excitans, non in insidias Dei hominem trahere, non in aliquo mētem viri Dei valuisset à domino separare: & quod maius est, sicut aurum in fortace, pressuris fulgentior redderetur, atq; in maiorem patientiam & alacritatem charitatis proficeretur: vehementer irritatus & acriter effectus, aduersus eū cum magna phantasia aduenit, ut saltem sic ei pauore incutiens, decipere eū posset ac fallere. Igitur cū staret in medio noctis ac psalleret, repente lux copiosa veluti solis, in cella eius resulsit, & vox quasi cuiusdā multitudinis audita est, dicens: Beatus es Abraā, vere beatus es & fidelis, nullusq; sicut tu in omni conuersatione inuentus est, q; oēs volūtates meas explesti. Protinus autē vir sanctus dolū maligni cognoscēs, exaltauit vocē suam, ac dixit: Obscuritas tua tecū sit in perditionē, o plene dolo atq; fallacia. ego em̄ homo peccator sum, habēs thēpei præſidia, per gratiā Dei in nullo tuas insidias pertimescā. Neq; em̄ plurimę phantasie pauore mihi incuriunt. Nomen siquidem dñi mei & saluatoris Iesu Christi, quem dixi & diligo, mihi validissimus murus est, in q; te inire pro immunde carnis, ac ter miserande, Et dicente eo hæc, confestim ut fumus ab oculis eius euasit. Sanctus autem Dei famulus, cum multa alacritate tranquillę animo benedicebat dñm, quasi q; nullam phantasiam vidisset. Rursus vero post dies orāte eo noctū, tenens securum diabolus, cellulam eius conabatur euertere. Et cum iam potaretur perforare eam, voce magna clamauit & dixit: Festinate amici mei, festinate celeriter: atque introeun-

tes, vitam

et, vitam eius violenter eripite. Ait autem contra eum beatus Abraham: Omnes gentes circūderunt me, & in nomine domini vindicabor in eis. At ille protinus cum hāc vocem audisset, euasit. cella autem beati viri integra atq; illa permanfit. Item post paucos dies cum media nocte pſalleret: pſitum suum super quod consistebat, coepit vehementer flamma comburere. Tunc ille intrepidus ignem concalcans, dicebat: Super aspitem & regulam ambulabo, leonem & draconem concalcabo & omnem virtutem inimici, in nomine domini mei Iesu Christi, qui mihi præbet auxilium superabo. Diffugiens itaq; sathanas, voce magna proclamabatur Ego te, iniquis, mala morte deuincam, inueniamq; artes quibus te conteram, qui me nunc quasi contempnibilem reputas. Quadam die igitur cibum eo fumente, transfiguratus demon in habitu adoleſcentis, cellulam eius ingreditur. & appropinquans, catinum eius nitebatur euertere. Vir autem Dei manu illud retinens, manducabat intrepidus. Tunc exiens diabolus, aliam phantasmā repente cōfigit: & ecce quasi candelabrum flauens ante eum, & lucernam desuper ardentem, ore polluto ac scitido pſalmos cantabat voce magna: Beati, iniquis in via immacolata, qui ambulant in lege domini. Cumq; ex eodem pſalmo verba plurima cecinisset, nullum ei sermonem sanctus ille respondit: donec cibum solum perciperisset. Postq; vero de mensa surrexit, cum omni constantia ait ad eum: Canis immunde & ter miserande, atq; infimissime & mendacissime si nosti quod beati sunt, cur eis molestus es? Nam beati sunt, reuera omnes, qui ex toto corde diligūt Deum. Respondens autem diabolus, ait: Idcirco illis infestus sum ut superent eos, ut ab omni opere bono præpedi, meis facinoribus socientur. Cui vir beatus ita respondit: Non tibi bene fit male dicte, ut quempiam tentantur Deum superare vel impedire praualeas: nisi forte eos qui tibi similes exsistentes, à Deo propria voluntate discedunt. Illos vincis ac fallis, quoniam Deus non est in eis. Ab his autem qui diligunt Deum, tanq; fumus à vento, ita facile euasces ac deficiis. Vna siquidem eorum oratio sic te persequitur ac deturbat, quemadmodum pulsus à vento in seſtatis dispergitur. Viuit autem Deus meus, qui est benedictus in secula, qui est gloriatio mea, quia non te pertimescam, etiam si omni te tempore hic confiteris. Sic autem pro nihilo te spernam, veluti si vnus catulus contritus ab aliquo contemnat. Hæc eo dicente, confestim ille (ut solebat) euasit. Y. Rursus post dies quinq; cum pſalmodium suum noctis tempore consummasset, aliud phantasmæ argumentum ab initio cōfigitur. Ecce enim quasi turba plurima cernitur aduenisse: & velut trahentes inuicem, cum clamoribus se inuicem cohortantur, ut homo Dei in foueā projiceretur. Quos circūspiciens vir beatus, circūderunt me, inquit, sicut apes sauum, & exarserunt sicut ignis in spinis, & in nomine domini vindicabor in eis. Tunc sathanas exclamans, ait: heu heu me, quid tibi de cætero factum nescio? Ecce enim me in omnibus victum ac superatum intelligo, & vniuersas vires meas esse despectas, & me vniuersum aliquid concalcatum. Veruntamen nec sic quidem à te aliquando discedam, donec superans, humilem te mihiq; subiectum faciam. Vir autem Dei ait ad eum: Anathema tibi & omni virtuti tuæ, pollutissime demon: gloria autem & honor domino soli sancto ac sapienti Deo, qui nobis dilectoribus suis te tradidit concalcandum. & idcirco virtutes tuas subannamus atq; conteminimus. Agnosce itaq; in firmissime atq; infelicissime demon, quia nos neq; te, neq; tuas pertimescimus phantasias. Per uultum autem tempus diuersis argumentis ac machinis contra virum fortissimum diuincans, non quauit cogitationibus eius solidissimis, saltem pauorem certaminis incutere. Magis autem præliando asceritatem in eo & charitatem apud Deum maximam suscitabat. Diligens namq; Deum ex toto animo, & conuersationem suam secundum voluntatem eius instituens, assidue gratiam diuinam promouit: & propterea non valebat diabolus se de eum. Perseueranter namq; pulsaueras, ut ei thesauri diuine gratiæ penderent. Cumq; patefactus fuisset ingressus, tres sibi inde preciosissimos lapides sumpsit, fidem spem, & charitatem, quibus in eo perfecte ac firmiter virtutes reliqui orabantur. Texens quoq; preciosissimam coronam bonis operibus, regre gum domino, à quo munus acceperat, offerebat. Quis enim sic ex toto corde Deum & proximum tanquam seipsum dilexit? Aut quis ita laborantibus com patiebatur &

misericos existebat. Quem aliquando monachum audiens bene comersari, nō pro eo deprecatus est dominū, vt liber ab omnibus diaboli laqueis seruaret, & cursum vitæ suæ inculpabiliter cōsummaret: Aut quem peccatorem vel impium audiens, pro eo, vt saluaretur, cum lachrymis diebus ac noctibus dominum non postulat. Et in omni tempore institutionis suæ non præteriiit eum sine lachrymis dies. Labia sua nō soluebat facile in risum. Non appropinquauit oleum corpusculi eius, nec facies vel etiam pedes, à die conuersionis suæ nunq̃ diluti sunt. Sic namque se exhibebat, tanq̃ quotidie moriturum. O vere, fratres, gloriosum miraculum, in tanta abstinentia, iugibusq̃ vigilijs, fletibus mixtis, caumenijs quoq̃ & contritione corporis nunq̃ animo lassatus est, nunq̃ infirmatus segnitia obtorpuit, nunq̃ tedio fatigatus est: sed veluti elucens quisq̃ aut fletius, sic ille auiditatem quandam sustinens, nunq̃ sui propositi pœnitens mens eius dulcedine satiari. Erat autem ad speciem eius quasi flos quidam immacescibilis, atq̃ in facie eius pœnitentia animi nocebat. Sed & totum corpusculum eius quasi nihil egisset validum ac robustum apparuit, vtpote qui diuina gratia in omnibus frueretur, & iocunditate spiritalis lætitiæ potiretur. In hora namq̃ dormitionis suæ ita splendidissimus vultu apparebat, quasi qui neq̃q̃ vitæ suæ tempus in abstinentia peregisset. Sed & aliud in eo per dispensationem miraculum gestum est. In omnibus siquidem quinquaginta annis abstinentiæ suæ vestem cilicium qua indutus fuerat, non mutauit.

MARIAE MERETRICIS NEPTIS

Abraæ, Vita & pœnitentia.

Z.

Olo autem dilectissimi vnanimitati vestræ, etiam aliud admirandum negocium, quod in senectute sua vir beatus gessit, enarrare. Est enim sapientibus ac spiritalibus viris plenum edificationis, nec non humilitatis atq̃ cōpunctionis, exemplum. Res vero gesta, huiusmodi est. Habuit vir beatus Abraam carnis propinquitatem germanum, quo de functo, vnica filia eius annorum septem relinquitur. Quam cum parentibus orbatam noti amicisq̃ patris eius vidissent, patruo eius sine mora produxerunt. Cumq̃ eam senior cerneret, in cella sua exteriori iubet includi. Erat autem in medio vtriusq̃ cellulæ fenestra permodica, per quā docebat eam psalteriū, aliasq̃ scripturas. & cum eo in laudibus dñi vigilabat, & psalmos nihilominus cōcinebat, atq̃ in omnia abstinentia femulari suum patruū nitebatur. Alacriter quoq̃ in arcepto instituto proficiens, vniuersas virtutes animi effinabat implere. Vir namq̃ sanctissimus incessanter p̃ ea cum lachrymis dñm deprecabatur, ne mens eius cura terrenorum actuum implicaretur, eoq̃ eius pater moriens, infinitas pecunias ei reliquisset: quas confestim famulum Christi distribui iussit egenis atq̃ orphanis. Hæc quoq̃ patruum suum precabatur quotidie, vt pro se dominum oraret, quatenus à cogitationibus pessimis & diuersisq̃ laqueorum diaboli eriperetur insidijs. Constanter igitur instituti sui regulam obinebat. Exultabat autem patruus eius, q̃ sic eam promptam sine vlla hesitatione in cunctis virtutibus cerneret promoveri, in lachrymis scilicet, in humilitate, in modestia, in quiete: & quod his sublimius est, erga Deum eximia charitate. Viginti siquidē annis cum eo in abstinentia degens, velut agna pudicissima atq̃ incontaminata columba conuixit. Quo tempore annorum expleto, sciebat aduersus eam diabolus, & insidias solitas præferebat, quomodo eam posset suis cassibus irretire, vt saltem sic mortem sollicitudinemq̃ beato viro posset incutere, & quantulumcumq̃ mentem ipsius à domino separare. Erat autem quidam professione tantummodo monachus, qui sub obtentu & edificationis, ad eum se pius pergere solebat. Sed & illam beatam per sententiam nihilominus cōtemplādo, luxurię stimulis agitatus, cū ea colloqui cupiebat, amorē nāq̃ libidinis cor eius quasi ignis succēderat. Insidiabatur ei dñs multo tēporis spatio, ita vt vnus anni circulus voluere, donec cogitationē eius, verborū suorū molliorū enecaret. Deniq̃ apertis cellæ suæ fenestram, egreditur ad eam, qui eam proximus scelere iniquitatis

iniquitatis atq; libidinis contaminauit, ac polluit. Postq; vero tanti peccati facinus perperauit, expauit cor eius; conscindensq; cliuicium, quo erat induta, faciem suam manibus verberabat, cupiens nimio merore se morti tradere. Cumq; ob nimiam anxietatem animi ignoraret quid deliberaret, diuersis cogitationum xstibus fluctuabat; plangebatq; se non esse quod fuerat, & cum ciuili sepius proferēs: Ego, inquit, iam me ex hoc mortuam sentio; perdidisti dies meos & laborem abstinentie mee, orationumq; lachrymarumq; opera ad nihilum sunt deducta: Deum meum exacerbauit, & me ipsam interemi. Heu me miseram, omni lachrymarum fonte plangendam. Sanctum patrum meum amarissimō merore depressi, opprobriū animæ meę operuit me, illusio diaboli facta sum. Quid mihi infelici iam vitæ viuere? Heu me quid egit? Heu me quid factum est mihi? Heu me quid mali perpessi sum? Heu me, unde & qualiter corruui? Quomodo obscurata est mens mea? Non intellexi quomodo lapsa sum, non cognoui quomodo contaminata sum, nescio quomodo cor meum nubes tenebrosa contexit, vt non possim considerare quid agerim? Vbi abscondar? vel q; pergam? aut in quam foueam me me ipsam precipitem? Vbi est magisterium sanctissimi patris mei? Vbi monita collegę eius Eustre, q; me docebam, in mea virginitate gratulantes, vt impollutam animam immortalis sponso seruariem. Sponsus etenim tuus, dicebas, sanctus & zelans est. Heu me quid agam? Non audeo iam coelum adspicere, cum apud Deum & homines me mortuam esse cognoscam. Iam enim ad fenestram illam propinquare non audebo. Quomodo ego peccatrix & plena immunditiae sordibus, rursus cum sancto patre meo loqui tentabo? Quod & si ausa fuero, nōne ignis ex fenestra exiliet, qui me confestim exuret? Melius est ergo mihi abire in aliam patriam, vbi nullus est qui me possit agnoscere, eo quod semel iam mortua sum, nec vltra mihi spes salutis relicta sit. Cōsur gens autem, protinus perrexit in aliam ciuitatem, atq; in stabulo se quodam, mutato pristino habitu, collocauit. Verum cum hæc ruina præfate scemine contigisset, huiusmodi visio beato viro ostenditur per soporem: Vidit namq; draconem terribilem atq; immanem, adpectuq; ipso fortidissimum, & in fortitudine sibilantem, quasi excurrentem de quodam loco, & vsq; ad cellulam suam venientem, & reperisse ibi columbam, atq; glutisse eam, & rursus in suam foueam reuoluisse. Expergestus autem contristatusq; vehementer, fleuit amare, existimans sanctanz persecutionem aduersus Dei ecclesiam concitari, & plerosq; a fide veritate auerti, vel ne schisma aliquod in sancta ecclesia gigneretur. Prouolatus itaq; genibus precatus est dominum, dicens: Tu qui es præcūs vniuersorum Deus, amator hominum, tu nosti quid sibi velit hæc visio. Rursus post hæc duos dies, vidit eundem draconem simili modo ad cellam suam venisse, & posuisse caput sub pedibus eius, fuisseq; dirupum; columbam vero illam quam deuorauerat, viam in ventre eius repperit: & extendisse manum suam, viamq; eam recepit. A. 18. Expergestus autem, vocabat beatam illam semel atq; iterum, putans eam in cellula esse, & dicebat: Cur te piguit filia Maria, sic etenim fuit vocitata, iam duobus diebus os tuum in Dei laudibus aperire? Sed cum responsum ei nullum daretur, & quod eam perbiduum psallentem solito more nō audiret, animaduertit visionē suam ad illam certissimē me pertinere. Tunc ingemuit ac fleuit amare: & profundens lachrymas ait: Heu me, quia agnem meam lupus crudelissimus rapuit, & filia mea captiua effecta est. Exaltans quoq; vocem suam, cum lachrymis dixit: Saluator mundi Christe, conuertere ad me agnam meam Mariam, atq; in ouile vitæ eam restitue, vt non senectus mea cum morore de hoc mundo recedat. Ne despicias deprecationem meam domine, sed mitte vellocius gratiam tuam, vt ericias eam de ore draconis incolumem. Itaq; duo dies qui ei per visionem reuelati sunt, duorum annor; curriculo finiunt: quibus lubricam vitam neptis eius, quasi in ventre atrocissimi draconis exegit, sed sanctus homo per oē tempus die noctuq; nunq; pro ea dominum deprecando animum relaxauit. Post duos vero annos, cum vbi esset & quemadmodum se gereret, comperisset, rogabat querens sibi notissimum, vt vsq; ad eam pergeret, & cuncta cognosceret diligenter. Pergens itaq; ille quē miserat, & omnia sub veritate, & quia ipsam quoq; vidisset renouans; rogatus a sancto viro, habitum ei detulit militaris, & equum ad sedendum, Ostio itaq;

DE S. ABRAAM, ET NEPTE EIVS MARIA ALPH. XVIII.

parefa. & egre litur, statimq; habitu militari induitur. calamanchum (id est, pileum) quoq; longū capiti suo, vt facies eius velaretur, impofuit. Et ſolidū vnum ſecū portans, aſcendensq; equū, concitus properabat. Tamq̃ quiſpiā patriam cuiuslibet vel ciuitatem cupiens explorare, habitū loci illius, ne facile agnoſcatur, aſſumit. ſic beatus iſte Abraam inimici habitu, vt eum in fugam verteret, vtebatur. Venite igitur, admi ramini dilectiſſimi fratres hunc ſecundū Abraam. Primus quidem Abraam egreſſus ad prælium regum iſpercutiensq; eos, Loth nepotē ſuum reduxit. Hic vero ſecundus Abraam, contra diabolū proſectus eſt ad bellū: vt eo deuictō, nepre ſuam cū maiori triumpho reuocaret. Itaq; cū perueniſſet ad locum, diuertit in ſtabulū: ac ſolitis oculis huc atq; illuc circumſpiciens, vt eam videret, pergrebat. Deinde cū multa hora præteriiſſet, & videndi eam minime tribue: eſt occaſio, ſubridens ait ad ſtabulariū: Audiui inquit, o amice, qd habes puellā optimā: quā ſi iuheres, libentiſſime prouiderē. Qui cum ætatis eius intueret canitiem, ſenectute iam ſeſſam, qd ob luxuriā eam videre cuperet non ſperens, ſic reſponſum dedit: Eſt, inquit, vt tibi cōpertū eſt, etiam ſupra modū ſpecioſa: Erat ſiquidem Maria hæc pene ſupra q̃ natura exigit, forme pulchritudinis decora. cumq; ſenior nomen eius requireret, Mariam vocari ille reſpondit. Tunc ſtabulari vultu: quaſo, inquit, vt mihi præſentiam eius exhibeas, vt poſſim cum ea hodie epulari, muliū namq; ex auditu cōperi ipſam laudari puellam. Quæ cum vocata adeſſet, atq; in habitu meretricum ſanctus eam patruus eius vidiiſſet, pene totum corpus eius præ dolore ſolutum eſt, amaritudinemq; animi iſto vultu cōſpauit: & lachrymas erumpentes virilis ſexu retinuit, ne forte ſi eum ſormina cognouiſſet, fugæ præſidiū flagitaret. B. Reſidentibus itaq; eis atq; bibentibus, cœpit cum ea vt mirabilis ludere. Quæ conſurgens, cōplexa ceruicem eius, oſculis demulcebat. Cumq; oſcula retur eum, odorata eius corpusculum ſuauiſſimo odore abſtinētis fragrare, re cordata eſt dierum quibus cum ſumma abſtinentia vixerat: & quaſi quodam telo percuffa in animo vehementer ingemuit, lachrymasq; profudit: & tanq̃ vim cordis nō ſufferēs, in hæc verba prorupit: Vt vſq; mihi miſere ſoli. Tunc ſtabularius ſtupefactus, ait quid eſt domina Maria, qd ſubito in tam grauiffima ſuſpecta prorupiſti? Hodie duobus annis hic permanes, & nunq̃ ex te gemitus vel triſtior ſermo auditus eſt: nunc vero quid tibi contigerit, neſcio. Quæ reſpondit ad eū: Beata eſſem, ſi ante trienniu fuiſſem defuncta. Ad hæc beatus ſenior, ne agnoſcere tur, veluti cum qua dā ſerenitate ait ad eam: Modo cū ſciri nos interſumus, tu peccata tua cōmemorare veniſti? O admiranda clemencie tue diſpenſatio, Deus altiffime. Putas ne puella non dixit in corde ſuo, Quomodo adſpectus viri huius, patri mei adſpectum ſimilis? Sed ſolus tu amator hominum, Deus, à q̃ eſt omnis bona ſapientia, ita diſpenſaſti, ne eum poſſet agnoſcere, & fortaſſe cōſuſione turbata, eſſe fugeret. Hoc autē non ob aliud eſt credendū, niſi quia lachrymæ famuli tui, patriui eius, huiuscemodi apud te obtinuerē locum, vt ex impoſſibilibus poſſibilia facere dignareris. Proferens itaq; ſanctus vir ſolidum, quem attulerat, ſtabulario dedit, dixitq; ei: Fac nobis quaſo amice optimā cœnam, vt cū hac puella epulari poſſim. Longi namq; itineris intervallo, amore eius adueni. O vera ſapientia ſecundū Deum, o vere intellectus ſpiritualis, o vere dicanda ſalutis diſcretio. quinquaginta annis abſtinentie ſue ne quaſq; panē guſtauerat: nunc carnes ſine hæſitatione, vt ſalua ret animam perditam, māducauit. Sanctorum angelorum chorus, ſuper hac diſcretio ne beati huius oculis vehementer ſtupuit, quæ alacriter ſine vlla dubitatione manducauit ac bibit, vt animam in limo deſixam abſtraheret. O ſapientia ſapientiam, & intellectus intelligentium. O diſcretio diſcernentium. Venite admiramini ſuper hac imperitia, venite expaueſcite ſuper hac differentia, quomodo perfectus hic & ſapiens ac diſcretor & prudens, ideota & indiſcretor effectus eſt, vt ex ore leonis animam abſorptam erueret, & ex vinculis & carcere tenebroſo animam abſtruſam ac vincam abſolueret. Igitur poſt q̃ epulati ſunt, prouocabat eum puella ad cubandum, vt in cubiculum introirent. At ille: Eamus, inquit, Cumq; introiiſſet, cernit lectum in ſublime ſtratum, in quo ſtatim reſedit alacriter. Quomodo te appellem vel quomodo te nominem perfectiſſime athleta Chriſti, vehementer ignoro. Conſtitem te aſſeram, an inconſtitem? Sapientem, an inſipientem? diſcretorem, ac indiſcretorem? Quin

quaginta annos conuersationis tuæ super pſatium cubitaueras: & quomodo nunc ſu-
 per huiusmodi lectum conſtanter adſcendis? Sed hæc vniuerſa feciſti ad laudem &
 gloriam Chriſti: & manſionum iter longiſſimum arripiendo, & carnes comedendo,
 & vinum bibendo, & in ſtabulum diuertendo, vt ſalua es animam perditam. Nos au-
 tem ſi ſaltem verbum vtilitatis loqui cum proximo volumus, cuncta impoſtune diſ-
 cernimus. C. Sedente eo itaq; ſuper lectum, ait ad eam puella: Veni domine, vt cal-
 ciamenta de pedibus tuis auferam. At ille ait ad eam: Obſera, inquit, oſtium diligen-
 ter, et abſtrahe ea. Volebat vero puella primo diſcalciare eum ſed cum ille non pate-
 retur, obſeratis oſtijs, venit ad eum. cui ſenior: Domina, inquit, Maria, appropinqua
 mihi, cumq; appropinquafſet, tenuit firmiter manum eius, quaſi qui putaretur oſcu-
 lari eam. Auferens quoq; calamanem, id eſt, pileum à capite ſuo: & erumpens vocem
 in ſletum, ait ad eam: Filia mea Maria, non me agnoſcis? Viſcera mea nonne ego ſum
 qui te nutruui: qđ tibi ſcđum eſt, o filia mea? Quis te interfecit? Vbi eſt ille habitus an-
 gelicus, quē habebas filia mea? Vbi eſt cōtinentia? vbi ſletus? vbi vigilię? vbi caſtētia?
 A celiſtudine celi in hanc fouēā quomodo deuoluta es filia mea? cur, quando pecca-
 ſti, non mihi indiſcaſti? non mihi ilico reruliſti? & ego certe pro te poenitentiam age-
 rem cum dilectiſſimo meo Eſſrem. quare ſic feciſti? aut quare me ita deſeruiſti, & in
 hæc me mortificam intolerabilē deduxiſti? Quis autē ſine peccato eſt, niſi ſolus Deus?
 Cumq; hæc aliq; multa dixiſſet, tanq̃ lapis immobilis in manibus eius remanſit, ti-
 more pariter & conſuſione ſuppleta. Rurſus autē beatiffimus vir cū lachrymis adiecit,
 dicens: Non loqueris mihi o filia mea Maria? non loqueris mihi pars viſcerū meorū?
 Nonne propter te filia mea huc adueni? Super me ſit hoc peccatum, o filia mea, ego
 in die iudicij pro te reddam rationem domino, ego pro peccato hoc ſatisfaciam Deo.
 Vſq; ad medium itaq; noctis huiusmodi verbis cōſolabatur eam, & cum lachrymis
 vbeterrimis admonēbat. Cumq; parumper fiduciam percepſſet, taliter ſletus ad eam
 locuta eſt: Non valeo te, inquit, propter conſuſionē vultus mei attendere. Et quo-
 modo poſſum orationem Deo ſendere, quando ſic immunditia ſcām huius polluta
 ſum: & ſanctus vir ad eam: Super me, inquit, ſit iniquitas tua o filia mea, ex manibus
 meis peccatum hoc Deus requirat: ſolummodo audi me, & veni, eramus in locum no-
 ſtrum. Ecce enim & chariſſimus Eſſrem pro te nimium dolet, tuiq; cauſa ſedule do-
 minum deprecatur, noli diſſidere filia de clementia domini ſcilicet tua ſint peccata ve-
 lut montes, ſed illius miſericordia omnem ſuper eminet creaturam. Sicut legimus, ac-
 ceſſit mulier immunda ad mundū, & nō cum inquinauit, ſed ab eo potius ipſa munda-
 ta eſt: lachrymis pedes domini lauit, capilliſq; ſuis exteſit. Si poteſt ſcintilla pelagus in-
 flammare, poſſunt & peccata tua eius munditiā inquinare: non eſt nouum cadere in
 laſtēmines ſed malum eſt, jacere deiectum. Reuoca vn de extuleras pedem, firmius ſi-
 ge, vt inimicus fortiorem te ſentiat reſurgentem. Miſerere quēſo ſenectutis meę, do-
 leas pro canicie meę labore obſecro, & exurgens, veni ad cellulam meā. noli timere,
 lubricum enim eſt genus mortalium ſed ſicut citius cadit, ſic iterum velocius per Dei
 adiutorium ſurgit, qui peccantes non vult mori, ſed ſanari & viuere. Illa vero ait ade-
 um: Si ſcis quia poenitentiam agere poſſum, & ſatisfactionem meam ſuſcipiat Deus,
 ecce vt iubes, veniam. præcede, & ego ſequar ſanctitatem tuam, & ex oculor veſtigia
 tua, quia ſic ſuper me doluiſti, vt ex voragine immundicie huius educes me. Et po-
 nens caput ſuum ad pedes eius, tota nocte ſiebat, dicens: Quid tibi domine Deus me-
 us pro omnibus his retribuas? Diluculo autem factio, ait ad eam beatus Abrahamus
 Surge filia, & eamus hinc ad cellulam noſtram. Quæ reſpondēs, dixit ad eum: Habeo
 hic modicum auri & aliquid veſtimentorum, quid de his iubes fieri? Reſpondens au-
 tem beatus Abrahamus, dixit: Relinque hic omnia hæc, quæ ex parte maligni quaſita
 ſunt. Et ſurgentes, exierunt: ſtatimq; imponens eam ſuper equum, trahēbat præce-
 dens quemadmodū paſtor cum inuenit ouem perditam, cū gaudio ſup humeros ſuos
 tollit. ita beatus Abrahamus gaudens in corde ſuo, iter cū nepte faciebat. Cumq; veniſſet
 ad p̃prium locū, illam quidē vbi ipſe fuerat, interiori cellula reſcribit: ipſe vero in cella
 exteriori p̃maſit. Hęc itaq; induta cilicio, in hūilitate animi & corde atq; oculor ſecti-
 bus pedurabat, vigilijs q̃q; atq; arctiſſimis abſtinētię laborib; ſemetipſam cōficiēs: & cū
 modestia

DE S. ABRAAM, ET NEPTE EIVS MARIA ALP. XVIII.

modestia & quiete ad dominum indefinenter proclamans, facinus proprium spe firmissima veniæ plangebat, tam sapienter iugiter obsecrationibus vacans, ut nullus quis sine visceribus, non cõpungeretur, cum voces fletus eius audiret. Quis enim sic im-
misericors est in uentus, qui lamen tantam eam agnoscens, ipse quoq; non fletet? Aut quis de eius vera cordis compunctione, non egit gratias Deo nostror? Pœnitentia si-
quidẽ eius, si nostris supplicationibus comparatur, omnem mensuram doloris exce-
dit. Sic enim impensis dominum precabatur, ut sibi ignoscereetur quod gesserat, ut e-
tiam signum, si suscepta fuisset eius pœnitentia, diuinitus postularet. Clementissimus
itaq; Deus, qui neminem uult perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti, ita condig-
nam satisfactionem eius recepit, ut orationibus eius post trien nĩ plenitudinem san-
tas plurimis redderetur. Impe nsius namq; ad eam turba populi confluebat, quæ pro
illorum salute dominum efficaciter precabatur. Beatus autem Abraam alios decem
annos in hac vita perdurans, & cernens optimam pœnitentiam eius glorificansq;
Deum septuagesimo uicẽ suq; anno quieuit in pace. Quinquaginta siquidẽ annos ma-
gna cum deuotione atq; humilitate cordis & charitate nõ fissa, institutum suũ imple-
uit. Personam hominis nunq; accepit: sicut apud plurimos fieri consuevit, ut vnũ qui
dem amore preferant, alium vero despiciant: neq; regulã abstinẽtiæ suq; mutauit, non
pigritia obtorpuit, nõ segniter egit, sed ita semper exiitit quasi quotidie moriturus.
Hic fuit modus beatissimi Abraam, & hæc cõuersatio & certamina tolerantie eius.
Ita est in certaminis acie contra aduersarium stetit, ut nequiq; se post tergũ conuertere
ret: sed neq; in tribulationibus quas in uico perpeßus est, neq; in p̃stio cũ phantasijs
demonum dimicans, relaxauit animũ suum, uel in aliquo trepidauit. Maximũ autem
atq; admirabile certamen hoc fuit, quod erga beatissimam Mariam gessit, quomodo
per sapientiam & spirituales prudentiam supradictam de voragine iniquitatis ab-
straxit miraculum. In ipsam cubile draconis ingressus est, ibiq; eum pedibus concul-
cavit, & ex medio dentium eius escam eripuit. Hi agones & sudores beati viri extite-
runt. Et hoc quidem ita conscribimus ad consolationem & deuotionem omnium qui
uolunt pie & alacriter vitam suam instituere: & ad laudem & gloriam Dei, cuius gra-
tia affluenter nobis cuncta quæ opportuna sunt conceduntur: In alio uero volumi-
ne reliquas eius uirtutes descripsimus. Hora autem illa quãdo quieuit migraturus ad
dominum, pene uniuersa ciuitas congregata est. Et unusquisq; eorum cum omni de-
uotione castissimo eius corpori appropinquans, benedictionem sibi ex uerimentis
eius diripuit. Et si in quocunq; languore id quod directum est contigit, sine aliqua
mora sanitas subsequuta est. Vixit etiam Maria alios quinque annos, sicq; supra mo-
dum vitam suam instituens, & diebus ac noctibus in lamentatione magna lachry-
misque perseverans, dominum precabatur: ut plerique prætereuntes locum illum
per noctem, & audientes vocem fletuũ eius, nihilominus verterentur in planctum, &
fletum suum eius fletu copularent. Hora autem dormitionis eius quæ ex hac vita as-
sumpta est, omnes qui uiderunt eam, propter splendorem vultus eius, gloriam domi-
no retulerunt. Heu mihi dilectissimi, quoniam hi quidẽ dormierunt, & ad dominum
cum omni fiducia perrexerunt: quorum meas in nullo prorsus mundanis negotijs
colligata est, sed in sola domini charitate. Ego uero impromptus atque imparatus
mea uoluntate permansi, & ecce comprehendit me hyems, & infinita tempestas: nu-
dum me atque spoliatum absque perfectione bonorum operum inueniet. Admi-
ror in me metipso charissimi quomodo quotidie delinquo, & quotidie pœnitentiam
ago: Per horas edifico, & per horas constructa subuerto. Ad uesperam dico sequen-
ti die pœnitete: mane autem factio elatus diem prætereo. Rursus ad uesperam dico
noctu uigilabo & cum lachrymis obsecrabo dominum, ut peccatis meis propicius sit:
cum autem nox aduenerit somno potius occupor. Ecce qui mecum acceperunt pe-
cuniam die ac nocte negotiari contendunt, ut & laudem preconij consequantur, &
decem ciuitatibus præfint. Ego ob pigritiam meam occultauit eam in terra, & do-
minus meus propinquauit uenire. Et ecce contremiscit cor meum, & defleo dies
negligentiæ meæ: non habens qualem excusationem obtendam: Miserere mei, qui
uius sine peccato es Deus, & saluum me fac: qui solus benignus es & clemens quia

VITAE SANCT. PATRVM LIBRI I. PARS III.

præter te benedictum patrem & vnigenitum filium tuum, qui incarnatus est propter nos: & spiritum sanctū qui viuificat omnia, alium nescio, neque in alium credo. Et nunc memento mei amator hominum, & deduc me de carcere iniquitatum mearum: quia vitæ tuæ est domine, & quando voluisti me in hunc mundum intrare, & quando ex eo migrare præceperis. Memorare mei indefenso, & salua me peccatorem: & gratia tua, quæ mihi in hoc seculo opitulatio, refugium & gloriatio facta est: ipsa me sub alas in illa die horrenda atque terribili protegat. Tu enim agnoscis qui es scrutator cordis & renum, quod multas præuitates & scandalorum tramites imprudentium vanitatem & hæreticorum defensionem contempni. Et hoc nõ ex me sed ex gratia tua, per quam illuminata est mens mea. Vnde obsecro sancte domine, salua me in regno tuo, & dignare me benedicere cum omnibus qui placuerunt ante te: quoniam decet te gloria, adoratio & magnificentia, patri & filio & spiritui sancto. Amen.

Explicit uita sancti Abraham.

Libri II. Pars secunda, quæ est de sanctis mulieribus finis.

VITAE SANCTO RVM PATRVM LIBRI PRIMI PARS TERTIA, DE VITA ET DOCTRINIS SANCTORVM patrum, Aegyptiorum & eorum qui apud Palestinam, & Mesopotamiam uixerunt. E.

REQVENTER aclepius à me fratres flagitatis, ut uobis, gratia & edificationis, regressus de partibus transmarinis, edisseram meæ peregrinationis historiam, vel qualiter in oriente fides Christi floreat, quod sit principium, quæ sanctorum quies, quæ sanctorum instituta monachorum, quæ eremitarum vita vel conuersatio: Si uel in eremo viuere Christianis licet, quantisq; signis ac virtutibus in seruis suis Christus operetur, quemadmodum etiam mihi prospera fuerit nauigatio, quæ uel quo me iter terrenum perduxerit. Vestris ergo adiutus orationibus faciam, ut desiderare uos uideam: & quæso, ut libentissime ad ea quæ narro, aurem accommodetis. Antehoc triennium quo tempore hinc abh, ubi à Narbona nauim solimus, quanto die portū Africæ intramus, adeo prospera Dei nuntius nauigatio fuit. Libuit animo adire Chartaginem, loca uisitare sanctorum, & præcipue ad sepulchrum Cypriani martyris adorare. Quindecimo igitur die ad portum regressi, profectique in altum Alexandriam petentes, relictante austro, pene in fyrtem illati sumus: quod prouidi nauis cauentes, iactis ancoris, nauim sistunt. Sub oculis autem terra cõtinens erat, in quam scaphis egressi, fuisse autem illuc plauiam nec aliquando quidem auditum est: sed quod ventorum tanta vis est, ut si quando uel clementiore celo aliquantum spirare flatus cõperit, maius in illis terris, quàm in ullo mari naufragium sit. Nulla ibi germina, si ta nulla proueniunt: quippe in instabili loco arenibus arenis, ad omnem moram

uenturum

ventorum cedentibus. Verum ubi aduersa quædam à mari promontoria ventis reſiſtunt, terra aliquantulum ſolidior herbam raram atq; hiſpidam gignit: ea quibus eſt pabulum ſatis vtile. Incolæ loci illius, lacte viuunt. Qui ſolertiores ſunt, vel vt ita dixerim) ditiores hordeaceo pane vtuntur. Ea ibi ſola meſſis eſt: quæ celeritate prouentus, per naturam ſolis ſive æris, ventorum caſus euadere ſolet. Quippe fertur à die facti ſeminis, triceſimo die matureſcere. Conſiſtere autem ibi homines non alia ratio facit, quàm quoniam ſine tributo liberi ſunt. Extrema ſiquidem Cyrenorum ora, eſt deſerto illi contigua, quod inter Aegyptum & Aphricam interiaceret per quod olim Cato Cæſarem fugiens, duxit exercitū. ergo vt ad tugurium illud, quod emiſus conſpexeram, pertendi inuenio ibi ſenem in veſte pellicea, molli manu vertentem. Conſalutatus, accepit nos benigniſſime. Eiectos nos in illud litus exponimus: & ne ſtationem repetere curſum poſſemus, maris mollitie detineri. Egreſſos in terram, vt eſt mos humani ingenij, naturam locorum, cultumq; habitatum voluiſſe cognoscere. Chriſtianos nos eſſe, id præcipue quæſere, an eſſent aliqui inter illas ſolitudines Chriſtiani. Tunc vero ille ſcens præ gaudio ad genua noſtra prouoluic, iterumq; ac ſcpius nos deoſculans, inuitat ad orationē. Deinde expoſitis in terram ferinis pellibus, facit nos diſcumbere, apponit prædium ſane locupletiſſimum, dimidium panem hordeaceum. Eramus autē nos quatuor ipſe erat quintus. Faſciculū herbe etiam intulit, cuius nomē mihi excidit, q̄ mentis ſimilis eſt, exuberansq; ſolijs ſaporē mellis præſtabat. Hulus prædici admodū ſuauitate & delectati ſumus, & ſatiati. Septem em̄ diebus apud illū fuiſmus. Poſtea igitur die, cū aliqui ex incolis ad nos confluere ceſſiſſent, cognoviſſimus illum hoſpitē noſtrum, eſſe præbyterū: q̄d ſumma noſ diſſimulatione ille celauerat. Deinde cū ipſo ad eccleſiam proceſſimus, quæ ſere duobus milibus à conſpectu noſtro, interiectu montis, excluſa aberat. Erat autē villib; texta virguleis, nõ multo ambiet obſor, q̄ noſtri hoſpitii tabernaculū: in q̄ vix quis, niſi curuus, poterat coſiſtere. cū hominū mores ſpiceremus, illud præclarū animaduerſimus, nihil eos neq; vendere, neq; emere. Quid ſit fraus atq; furctum, nesciunt: uis atq; argentū neq; habent, neq; habere cupiunt. Nam cū ego præbytero illi dicerem aut eos obtuliſſem, reſtauit. Et cū noſ let eos accipere, aliquantulum veſtimentorum ei indulgiſſimus. Quod cum illę benignę accepſſet, reuocantibus nos ad mare nauis, diſceſſimus ab eo.

1. F. Proſpero igitur curſu, ſextimo die Alexandriam peruenimus, ubi ſordida inter epiſcopos atq; monachos certamina gerebantur. Ex ea occaſione vel cauſa quod congregati in vnum ſpiuſ ſacerdotes, frequentibus decreuiſſe ſynodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret aut haberet. Qui tractator ſanctar; ſcripturarū perſiſtiſſimus habebatur iſſe epiſcopi quædā in libris illius inſanias ſcripta memorabant. Quę aſſertores Origenis non auſi defendere, ab hereticis potius fraudulenter inſerta dicebant: & ideo nõ propt̄ illa ſolū q̄ in reprehensione merito notarētur, etiā reliqua eſſe dānanda, cum legentium fides facile poſſet habere diſcrimen ne falſa ſequeretur, & eſi catholicę diſputatæ retineret. Nō eſſe autē mirum, ſi in libris neotericis & recentē ſcriptis fraus heretica fuiſſet operata, q̄ in quibſdam locis non timuiſſet impetere euangeſticam veritatē. Aduerſum hoc epiſcopi renitentes pro poteſtate, cogebant recta etiam vniuerſa cū prauis & cū ipſo autore dānare, quia ſatis ſuper his fuiſſet libris, quos ad ſe iam recepiſſet eccleſia, reſpondendū eſſe penitus lectionē, quæ plus eſſet nocitura inſipientibus, q̄ profutura ſapientibus. Mihi autem ex illis libris quædam curioſius indaganti admodū multa placuerunt: ſed aliqua reprehendi, in quibus illam prauaſenſiſſe non dubium eſt, quæ defenſores eius falſata cōtendunt. Ego miros vnum eundemq; hominem, tam diuerſum à ſe eſſe potuiſſe: vt in ea parte qua probatur, neminem poſt apoſtolos habeat equalem: in ea vero qua iure reprehenditur, nemo deformius doceatur erraſſe. Nam cum ab epiſcopis excerpta ex libris illius, multa legerentur, quæ contra catholicam fidē ſcripta conſtarent: locus ille vel maximā parabat inuidiam, in quo editum legebatur, Quia dominus noſter Jeſus Chriſtus ſicut pro redemptione hominis in carnem veniſſet, crucem pro hominis ſalute perpeſſus, mortem pro hominis æternitate guſtaſſet, ita eſſet eodem ordine paſſionis etiam diabolū redempturus: Quia hoc bonitati illius pietatiq; congrueret, vt qui præ

ditum hominem reformasset, prolapsum quoq; angelum liberaret. cum hæc atq; alia huiusmodi ab episcopis pderentur, ex studij partiū orta est magna seditio. Quæ cum reprimi sacerdotū autoritate non posset, suo exēplo ad regendam ecclesiæ disciplinā perfectus assumitur: cuius terrore dispersi fratres, ac per diversas oras monachi sunt fugati, ita vt propostis edictis, in nulla constare se de sinerentur. Illud autem me admodum promouebat, qd Hieronymus vir maxime catholicus, & sacre legis peritissimus, Origenē secutus primotēpore putabatur: quē nunc idem ipse Hieronymus precipue & oīa illius scripta dānaret. Nec vero ausus sum de quoq; temere iudicare, præstā tissimi tñ viri doctissimiq; ferebātur in hoc certamine dissidere: sed tñ siue illud error est, vt egosentio, siue heresis putatur, nō solum reprimi nō potuit multis animaduersionibus sacerdotū, sed nequāq; tam late se potuisses effundere, nisi cōtentione creuisset. Istiusmodi ergo turbatio ē cū veni Alexandriam, fluctuabā: me quidem episcopus illius ciuitatis benigne admodū & melius, q̄ opinabar, excepit, secumq; tenere tentabat. Sed non fuit animus ibi consistere, vbi recens fratrum cladis seruebat inuidia.

3. Igitur inde egressus, bethleem opidū petiī qd ab Hierosolymis sex milibus se parabatur: ab Alexandria autē sedecim milionibus abest ecclesiæ loci illius, q̄ Hieronymus presbyter regēbat. Nā parochia est episcopi, q̄ Hierosolymā tenet. Mihi iam pridem Hieronymus superiore illa mea peregrinatione cōpertus, facile obtinuerat, vt nullū præter illū mihi expendū rectius arbitrarer. Vir em̄ pter fidei meritiū, dotemq; virtutū, non solū latinū atq; græcis, sed & hebraicis etiā literis eruditus est, vt se illi in omni scientia nemo audiat cōparare. Nam sex menses apud ipsū fui cōuersatus. Cui in eis est aduersum malos pugna, consciū perpetuumq; certamen cōtra odia perditioq;. Vere fateor, pinxisse mihi videtur in aliquibus opusculis vitia multorū. imo q̄ nihil penitus omisit, qd nō carperet, laudaret, exponeret. Præcipue auaritiā, nec minus vanitatem infectatus est: multa de superbia, non pauca de superstitione dissertuit. Ceterū de familiaritatibus virginū & monachorum atq; etiā clericorū, q̄ vera, q̄ foris disputauit: Vnde à quibūdā dicitur non amari. Oderunt eum hæretici, quia eos impugnare non desinit. Oderunt eum deridī, q̄a vitia eorum infestatur & criminā. Sed plane cū boni homines admirantur & diligūt. Nam qui eum hereticū esse arbitrantur, insaniunt. Vere dixerim: catholica hominis scientia, sana doctrina est: totus semper in lectione, totus in libris est. Non die, nō nocte quiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & pmissum, Duo tēste ante propositum, eremū adire, vel exiguum temporis punctum à tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis atq; commissis omnibus meis, omniq; familia, quæ me contra voluntatem animi mei secuta, tenebat implicitum, exoneratus quodammodo grauifasce, penitus ac liber, egressus sum ad Alexandriam. Visitatis ibi fratribus, ad lupiorem inde Thebaidam, id est, ad Aegypti extrema contendī. Ibi enim vastæ patentis eremi solitudines plurimum ferebantur habere monachorum. Longum est, si omnia cupiam referre quæ vidī pauca namq; perstringam.

4. Haud longe ab eremo contigua Nilo, multa sunt monasteria. habitant in vno loco pleriq; centeni, quibus summa vis est, sub abbatis imperio viuere, nihil arbitrio suo agere, per omnia ad nutum illius potestatem q̄ pendere. Ex his ergo si qui maiorem virtutem mente concupuerint, vt a cluris solitariam vitam se ad eremum conferant, non nisi permittente abbate discedunt. Hæc illorum prima virtus est, parere alieno imperio. Transgressis ergo ad eremum abbatis illius ordinatione, panis & qui libet alius cibus ministratur. G.

5. Casu per illos dies, quibus illuc adueneram, cuidam solitario qui nuper ad eremum secesserat, neq; amplius ab hoc monasterio q̄ sex milibus, tabernaculum sibi cōstituerat, panem abbas per duos pueros miserat. Quorum maior habebat ætatis annos quindecim, minor duodecim annorum erat. His ergo inde redeuntibus aspici miræ magnitudinis venit obuiam t cuius occurſu nihil perterriri, vbi pedes eorum præuenit, quasi incantata carminibus, cerulea colla deposuit, minor ex pueris manū eam apprehensam ac pallio inuolutam, ferre corpit. deinde monasterium quasi victor ingressus, in occursum fratrum captiuam bestiam, resoluta pallio, non sine iactantia

iaſtantię tunc deſoluit. Sed cum infantū fidem atq; virtutem ceteri prædicarent, abbas ille altiori conſilio, ne infirmior ætas inſoleſceret, vtrunq; virgīs compenſuit, multum obiurgatos, cur ipſi quod per eos operatus fuerat Dominus, prodidiſſent: non illud nõ ſuxæ fidei ſed diuinæ fuiſſe virtutis diſceret potius Deo in humilitate ſecũire, nõ in ſignis & virtutibus gloriari quia melior eſſet infirmitatis conſcientia, virtutum vanitate. Hoc vbi ille frater audiuit ſolarius, & pecciliatos infantulos ſerepentis occuſu, & ipſos inſuper multa verbeca victo ſerpente meruiſſe, abbatem obſecrat, ne ſibi poſt hæc vilius panis aut cibus aliquis mitteretur. Iamq; octauus dies fuerat emenſus, quo ſe homo Chriſti intra periculum famis concluſerat ipſe. Arebant membra ieiunio, ſed deficere mens coelo intenta non poterat. Corpus inedia fauſcebat, fides firma durabatur cum interim admonitus abbas ille per ſp̄ritum, vt diſcipulum viſitaret, pia ſolitudine cognoscere cupiens, qua vitæ ſubſtantia vir fidelis alebatur. Qui miniſtrari ſibi panem ab homine noluiſſet, ad requirendum eum ipſe abbas proficiſcitur. At ille, vbi eminus ſenem venire conſpexit, occurrit ei obuiam agite gratias, duci ad cellulam. Cum ingreſſi pariter ambo, conſpiciunt palmicū ſportam, calido pane congeſtam, ſocibus aſſixam de poſte penderet: ac primum panis calidas ſentitū odore, taſtu vero acti antè paululum foco eſſet ereptus, oſtenditur Aegyptij tamen forma non cernitur panis. Obſtupefacti ambo, munus coeleſte cognoscunt: cum ille hoc abbatis aduentu præſtitum ſatere, abbas vero illius fidei ac virtuti adſcribere, ita ambo coeleſtem panem cum magna exultatione fregerunt. Quod cum abbas ad monaſterium poſt regreſſus fratribus cetuliſſet, tantus omnes incenderat ardor animarum, vt cecitatem ad eremum & ſacras ſolitudines ite properarent. In hoc monaſterio duos ego iam ſenes vidi qui per quadraginta annos ibi degerunt, ita vt nunquam inde diſceſſiſſe ſeruntur. Siquidem id de eorum virtutibus, & abbatis ipſius teſtimonio, & omnium fratrum audierim ſermone conſonò celebrari, q̄ vnum eorum ſol nunq̄ vididiſſet ambulante, alterũ nunq̄ vididiſſet iratũ. Sed q̄ vnus eremitæ cognouiſſet virtutem, referam vobis adhuc pauca de pluribus. H.

6. Ego vbi proximam partem ecceſſi ingreſſus ſum, duodecim ſere à Nõo millibus: habebam autem vnum ex fratribus ducem locorum periculum, peruenimus ad quendam ſenem monachum, ſub radice montis habitante mihi, quod in illis locis rariffimum eſt, pateus erat. Bouem vnum habebat, cuius hic erat totus labor, impulſa rotali machina aquam producere. Nam mille aut amplius pedum profundum putei ferebatur. Hortus & illic erat, multis holeribus copioſus. Id quidem contra naturam eremi, vbi omnia arcentia, exuſta ſolis ardoribus, nullius vnquam ſeminis vel exigua radice ſerunt cepiſſe. Verum hic ſancto illi labor cum pecuæ communis, & propria præſtabat induſtria: frequens enim irrigatio aquæ tantam pinguedinem arenis dabat, vt mirum in modum viuere atq; fructificari hortuli illius holera videremus. Ex his ergo vnà cum domino ſuo hoſ ille viuabat; nobis quoq; ex ea copia cenam ſanctus ille dedit. Poſt cenam autem iam inclinante vesp̄ra, inuitat nos ad arborem palmę, cuius interdum pomis vti ſolebat. Quæ ſere duobus millibus aberat. Nam hæc tñ in eremo arbores, licet rare habeantur, tñ vtrum ſolers antiquitas procurauerit, an ſolis natura gignat, ignoroniſ. Deus præſcius futurocum, habitandam quandoq; ſanctis eremum hæc ſeruis ſuis præparauerit. Ex maiore em̄ parte, quæ inter illa conſiſtunt ſecreta, cum alia germina nulla ſuccedant, iſtarum arborum pomis ibi aliunt. Ergo vbi ad illam, ad quā nos hoſpes noſter ducebat, arbore peruenimus, leonem ibi offendiſimus. Quo viſo, ego & ille dux meus in tremitibus: ſanctus ille in contrite acceſſit, nos licet trepidi, ſecuti ſumus. Fera paululum ab eo impetata, modeſta diſceſcit & conſtitit, dum illæ attritu ramis humilioribus poma decerperet. Cumq; palmis plenam manum obtuliſſet, occurrit beſtia: accepitque tam libere, quā nullum animal domeſticum. Et quom comediſſet, abceſſit: nos hæc intuentes, & adhuc trementes, facile potuimus agnoſcere, quanta in illo virtus fidei, & quanta in nobis eſſet infirmitas. I.

7. Alium æque ſingulacem virum vidimus in paruo tugurio, in q̄ non niſi vnus accipi poſſet, habitantem. Huic lupa ſolita erat aſtare conanti, nec facile vnq̄

bestia fallebatur, quin illi ad legitimā horam refectionis occurreret: & tam diu pro foribus expectaret, donec ille panem qui in cena supererat, offerret. Illa mañum eius lambere solita, atq; ita quasi impleto officio & præstita consolatione discedebat. Sed forte accidit, vt sanctus ille dum fratrem qui ad eum venerat, deducit ab euntē, diutius abesset, & non nisi sub nocte remearet, interim bestia ad consuetum illud tempus cenæ occurreret: vacuam cellam, cum familiarem patronum abesse sentiret, ingressa est, curiosius explorans, vbinam esset habitator: casu contigua cum panibus quinque palmicia fiscella pēdebat: ex his vnū sumit & deuorat, deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita, vidit sportulam dissolutam, non constantem panum numerum. Damnum rei familiaris intelligit, ac prope limen panis assumpti fragmenta cognoscit. Sed non erat incerta suspitio, quæ furtum persona fecisset. Ergo cum sequentibus diebus secundum consuetudinem bestia non veniret, nimirum audacis facti conscia ad eum venire dissimulans, cui fecisset iniuriam, ægre patiebatur eremita se alimæ solatio destitutum: postremo illius oratione reuocata, septimum post diem affuit, vt solebar, ante fores cenantī. Sed vt facile cernerēs verecundiam pœnitentis, non ausa propius accedere, deiectis profundo pudore in terram luminibus, quod palam licebat intelligi, quandam veniam precabatur. Quam illius confusionem miseratus eremita, iubet eum propius accedere, ac manu blanda caput triste permulcet: deinde pane duplicato eam refecit: ita indulgentiam consecuta, officij consuetudinem deposita morore reparauit. Intuimini quæso Christiani, etiam in hac virtutem, cui lapit omne quod brutum est, cui nite est omne quod sæuit, lupa officium præstat, bestia furti crimen agnoscit, conscio pudore confunditur: vocata ad se, caput præbet: & habet sensum indultæ sibi veniæ, sicut pudorem gessit errati. Tua hæc virtus Christe, tua hæc scilicet Christe miracula. Etenim quæ in tuo nomine operantur serui tui, tua sunt mirabilia: & in hoc ingemiscimus, quod maiestatem tuam feræ sentiunt, homines non verentur. Ne cui autem hoc incredibile videatur, maiora adhuc memorabo. Fides Christi adest, me nihil fingere: sed quæ mihi bene cōperta sunt, explicabo.

6. K. Habita bāt pleriq; in eremo sine vllis tabernaculis, quos anachoretas vocāt. Viunt herbarum radicibus, nullo vnquam certo loco consistunt, ne ab hominibus visitentur. Ad quandam igitur hoc ritu atq; hac lege viuentem, duo ex Nitria monachi, licet longe diuersa regione, tamen quia olim ipsis in monasterij conuersatione charus & familiaris fuisset, auditis eius virtutibus tetenderūt. Quem diu multūq; quæritum, tandem mense Iunio reppererunt, in extremo illō deserto, quod est Memphis contiguum, demorantem, quas ille solitudines iam per annos duodecim dicebatur habitare. Qui licet omnium hominum vitaret occursum, tamen agnitis fratribus non refugit, seq; charissimis per triduum non negauit. Quarto die aliquantulum progressus, cum prosequeretur abeuntes, leænam miræ magnitudinis ad se venire conspiciunt. Bestia, licet tribus repertis, non incerta quem peteret, anachoretæ pedibus aduoluitur: ac deinde præcedente sequuntur. Nam illa præiens & subinde restans, in eos intendebat, vt facile posset intelligi id eam velle, vt quo illa ducebatur, anachoreta sequeretur. Quid multis: ad speluncam bestia peruenit, vbi illa adolcor hos iam quinque catulos masculos nutrebat. Qui vt clausis luminibus ex aluo matris exierant, ex citate perpetua tenebatur. Quos singulos de rupe prolatos, ante anachoretæ pedes mater exposuit. Tunc demum sanctus aduerit, quid bestia postularer. Inuocatoq; Christi nomine, contrēctauit manu clausa lumina catulorum, ac statim ex citate depulsa, apertis oculis bestiarum diu negata lux patuit. Ita fratres, illo anachoreta quem desiderauerant, visitato, fructuosa laboris sui mercede, ad monasterium redierunt: & fidem sancti, gloriamq; Christi quam ipsi viderant, enarrauerunt. Fuit & alius in illis regionibus anachoreta, qui in ea parte, quæ est Syenes, habitabat. Hic cum primum se ad eremum contulisset, herbis herbarumq; radicibus, quas prædulcis interdum & saporis eximij fert arena, victurus, ignarus germinis eligendi, notua pleraq; carpebat: nec erat facile, vim radicis sapore discernere: quia oia eque dulcia, sed pleraq; occultiore naturo virus letale habebant. Cum ergo edentem vis interna torqueret, & immensis doloribus vitalia vniuersa torquerentur, ac frequens vom-

vomitus cruciatibus non ferendis ipsam animam se dem stomacho iam fatigante, dissolveret: eremita omnia penitus quae essent edenda, formidans, nihil iam gustare audebat. Septimum quoque ieiunium diem, spiritu iam deficiente, ducebat. Cum ad eum fera, cuius ibi nomen, accessit: huic propius adstanti, fasciculum herbarum, quem collectum pridie attingere eremita non audebat, obiecit. Sed fera quae virulenta erant, ore discutens, quae innoxia nouerat, eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo, quod edere, quod respuere deberet, edocuit, & periculum famis euasit, & herbarum venena vitauit. L.

10. Sed longum est, de omnibus qui eremam incolunt, comperta nobis, memorare. Annum integrum & septem fere menses intra solitudinem constitutus exegit: sed tamen cum illo sene, qui puteum & bouem habuit, habitauit. Duo beati Antonij monasteria adiungit, quae hodie ab eius discipulis incoluntur. Ad eum etiam locum, in quo beatissimus Paulus primus eremita conuersatus est, accessit: iugum Syna montis vidit, cuius cacumen coelo pene contiguum, nequaquam adiri potest. Inter huius montis secessus anachoreta esse aliquis ferebatur, quem diu multumque quaesitum videre non potuit. Qui fere iam ante quinquaginta annos ad conuersationem humanam remotus, nullum vestis usum habebat, sed sedit corporis sui testis erat. Hic itaque quoties cum religiosi viri adire voluerant, cursu rapido aua petens, occursum fugiebat humanum. Vni tantummodo ferebatur se ante quinquennium praebuisse videntem, qui credo potenti fide id obtinere promeruit. Cui inier multa colloquia percontanti, cur homines tantopere fugerent, respondisse ille perhibetur: qui ab hominibus frequenteratur, non potest ab angelis frequentari. Vnde non immerito recepta opinione multo rum, fama vulgauerat huc atque illuc, sanctum illum ab angelis visitari. Ego autem à Sina monte digressus, ad flumen Nili regressus sum, cuius ripas frequentibus monasterijs confertas, vtraque ex parte iustitiam, plerumque vidi, ut dudum quosdam in loco habitare centenos: sed & bina & trina millia in eisdem viculis agere constabat. Nec sane ibi minorem putatis diuersitatem in multitudine monachorum esse virtutem, quam eorum esse cognouistis, qui se ab humanis curibus remouerunt. Praecipua, ut iam dixi, & prima ibi virtus, obedientia. Neque enim ibi aliter quis adueniens, à monasterij abbate suscipitur, quam qui tentatus fuerit & probatus, nullum unquam recusaturum, licet arduum & difficile, indignumque toleraturum abbatis imperium.

11. Referam vobis duo incredibilibus obedientiae magna miracula. Igitur cum quidam frater seculi actibus abdicatis, monasterium magnae dispositionis ingressus, suscipi se rogaret, in congregatione abbas cepit ei multa proponere: graves esse illius disciplinae labores, sua vero dura imperia, quae nullius facile posset implere patientia. Aliud potius monasterium, ubi faciliore legibus viveretur, expeteret: & non tentaret aggredi, quod non posset implere. Ille vero his terroribus nihil permoueri, sed magis omnem obedientiam ita polliceri cepit, ut si eum abbas in ignem ire praeciperet, non recusaret intrare. Quam illius professionem ubi abbas accepit, non cunctatus probare, iubet eum in cibarium, qui coquendis panibus parabatur, intrare. At ille non distulit parere praeccepto: sed statim medias flammis, nihil cunctatus ingressus est. Quae mox tam audaci fide victa, velut illis quondam Hebraeis pueris, cesserunt & confectum fugit incendium. Et ipse qui ingressus est, & putabatur arsurus, velut frigidore perfusum se esse miratus est. Hinc ergo intelligendum est, quantum obedientia obtinere apud Deum mereatur, dum ille qui eo quo aduenerat die tentatur infirmus, per agilitatem obedientiae perfectus inuentus est.

12. Quidam frater in eodem monasterio ad eundem abbatem recipiendum aduenerat. Quam prima ei lex obedientiae proponeretur, ac perpetem polliceretur ad omnia patientiam, casu abbas storacina virgam arida manu gerebat: hanc fixit in terram, atque illi adueniens id operis inlanxit, ut tam diu virgulae aquam ministraret, donec (quod contra naturam erat) virga arida in solis arente virderet. Subiecit ille frater durae legis imperio, aquam proprijs humeris quotie conuehebat, quae à Nilo flumine per duo fere millia portabatur. Lamque emerito anni spatio, labor non cessabat operan-

operantis, de fructu operis spes esse non poterat, tamen obedientiae virtus in labore durabat spes quoque vano labore et effectum fratris illudit. Tercio demum anno, succedentium temporum labente curriculo, cum neque nocte neque die aquarius ille cessaret, vix ga floruit. Ego ipse ex illa virgula arbusculam vidi, quae hodie intra atrium monasterii ramis virentibus quasi in testimonium manens, quantum obedientia meruit, & quantum fides posset, ostendit. §. M.

13. Quidam ex sanctis patribus fugandorum de corporibus obsessis demonum incredibili praeditus potestate, multa signa faciebat. Non solum enim praesens, neque verbo tantum, sed & absens quoque, interdum scilicet sui fimbriis aut epistolis missis obsessa corpora curabat. Hic ergo mirum in modum frequentabatur à populis, ex multis locis ad eum venientibus ita ceo de minoribus, praefecti, comites, atque diversarum iudices potestatum, praeforibus illius sepe iacuerunt. Hic enim omni potius in perpetuum penitus abstinuit, ac pro cibo septem tantum caricis sustentabatur. Interea sancto viro, ut ex virtute honor, ita ex honore vanitas coepit obrepere. Quod malum ubi ille primum potuit in se sentire grassari, diu discutere conatus est: sed repellere penitus non potuit. Ubique nomen eius demones favebantur. Excludere à se confluentem populum non valebat, virus interim latens serpebat in pectore, ut cuius natu ex aliorum corporibus demones fugabat, seipsum occultis cogitationibus vanitatis purgare non poterat. Totis igitur precibus conversus ad Dominum, oravit, ut permisset in se diaboli potestate, similis illis fieret quos ipse curaverat. Quid mirum? ille praepotens, ille signis atque virtutibus toto oriente vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluerant, correptus à demone est: ac retentus in vinculis, omnia illa quae energumeno solent fieri, perpassus, quinto demum mense purgatus est, non tantum demone, sed quod illi erat viribus atque operibus, etiam vanitate. 14.

Adolefcent quidam praedivitiis, genere clarus, habens uxorem & filium parvulum, cum in Aegypto tribunus esset, & frequentibus aduersum Arabos expeditionibus quae dam eremi contigisset, sanctorum etiam tabernacula complura vidisset, à beato Ioanne eremita verbum salutis accepit. Nec moratus inutili militiam cum vano honore illo contemnere, eremum constanter ingressus, breui tempore in omni genere virtutum perfectus emicuit. Potens se iuniis, humilitate conspicuus, fide firmus, facile se antiquis monachis studio virtutis aequauerat. Cum interim subijt eum cogitatio iniecta per diabolum, quod rectius esset ut rediret ad patriam, filiumque vnicum ac domum totam cum uxore saluaret: quod utique & acceptus Deo foret, si solum se seculo eriperet, & salutem suorum negligeret. Istiusmodi ergo falsae iustitiae colore superatus, post quadriennium cellam suam atque propositum eremitae deseruit. Sed ubi ad proximum monasterium, quod à multis fratribus habitabatur, accessit, causam discessionis atque consilium querentibus, confitetur. Renitentibus cum eis, & praecipue loci illius abbate, male animo fixa sententia non potuit euelli. Igitur infelici obstinatione prorapiens, cum dolore omnium digressus est à fratribus. Et vix à conspectu eorum abcesserat, mox impletur demone: crucentque spumans ore prouoluens, suis dentibus se ipsum lacerabat. Deinde ad idem monasterium fratrum humeris reportatus, cum coarctari in eo immundus spiritus non valeret, necessitate coegente ferreis nexibus alligatus, pedes cum manibus vincuntur. Non immerita poena fugitiuo. Post biennium vero oratione sanctorum ab immundo spiritu liberatus, ad eremum unde discesserat, mox regressus, & ipse correctus est, & alius futurus pro exemplo, ne quem aut falsae iustitiae umbra, aut incerta mobilitas inuili leuitate compellat semel coepa deserere. §. N.

15. Suis praeterea quaedam in ipso Aegyptiorum habitu, non tantum ad curam corporis, quantum ad morum formulam congruentia. Cucullis namque per paruis indefinenter vrantur diebus ac noctibus, scilicet ut innocentiam & simplicitatem parvulorum iugiter custodire, etiam imitatione ipsius velaminis commoneantur. Collobiis quoque lineis induuntur, quae vix ad cubitos usque pertinent, nudas reliquias circumferunt manus, ut amputatos eos habere actus & opera mundi huius, suggerat abscissio manuarum. Post haec angusto palliolo tam amicus humilitate, quam vilitate precii, colla pariter

pariter atq; humeros tegunt, quæ maiores tam nostro q̃ ipsorum nuncupatur eloquio. Vltimum est habitus eorum pellis caprina, quæ meliores appellatur. Qui tamen habitus pellis caprinæ, significat mortificata membra omni perulanza carnalium passionum, debereq; eos in summâ virtutum grauitate consistere. Calceamenta quoq; cum infirmitas corporis, vel matutinus rigor hyemis fauēt, seu meridiani estus feruor exegerit, tantummodo muniunt pedes. Quibus calceis quamquam licito utantur, vtpote domini mandato concessis, nequa q̃ tamen pedibus eos inhaerere permittunt, cum accedunt ad celebranda seu ad percipienda sacrosancta mysteria, illud etiā existimantes secundum literam custodiri debere, quod dicitur ad Moysen & ad Iesum Nauel Solue corrigiam calceamenti tui: locas enim in quo stas, terra sancta est.

16. Itaq; per vniuersam Aegyptum & Thebaidam, vbicunq; habentur monasteria, legitimum orationum modum in vespertinis conuentibus seu nocturnis vigilijs teneant. Non enim illic quisquam congregationi fratrum interesse permittitur, nisi prius vniuersis facultatibus suis reddatur extraneus. Et qui ingressus in congregationem fuerit, sic obedire cogitur cunctis, vt redeundum sibi secundum seotentiam Domini ad infantiam pristinam nouerit, nihil sibi cōsideratione gratis vel annorum numerositate presumens, quam in seculo inaniter consumptam se reputat perdidisse: sed pro rudimentorum merito & tyrocinij nouitate, quam se gerere in Christi militiâ recognoscit, subdere se etiam iunioribus compellitur. Igitur per vniuersam (vt diximus) Aegyptum duodenarius psalmorum numerus, tam in vespertinis q̃ in nocturnis sollemnitatibus custoditur, ita duntaxat, vt post ipsos psalmos duæ lectiones, vna veteris, alia noui testamēti subsequatur. Qui modus antiquitus constitutus, iccirco per tota secula intemeratus perdurat, quia nō humana adinuentione statutus à senioribus affirmatur, sed coelestis angelico ministerio patribus antiquis fuisse delatus.

17. Nam cum in primordijs fidei, pauci quidem, sed probatissimi viri, monachorum nomine censerentur, quicq; iam normam viuendi à successoribus apostolorum suscepant, secedentes in secretiora suburbiorum loca, agebant vitam tanto abstinentiæ rigore distictam, vt omnibus stupori esset tam ardua conuersationis eorum profectio. Hi ergo venerabiles patres, peruigili cura posteris consulētes, qui modus quotidiano cultui per vniuersum fraternitatis corpus decerni deberet, tractaturi, omnes in vnum locum conueniunt, vt hæreditatem pietatis ac pacis successoribus suis, absolutam ab omni dispensationis lre, transmitterent: verentes, ne qua in quotidianis sollemnitatibus inter viros eiusdem cultus dissonantiæ vel varietas exorta, quandoq; in posterum erroris noxijs germen emitteret. Cunctq; pro suo vniuersiq; seruire, diuerso modo psalmorū numeros institueret, & alij quinquagenos, alij sexagenos psalmos, nonnulli vero nec hoc quidem contenti numero, aranciendi cum debere censerent, essetq; inter eos pro religionis gloria pia contentio, ita vt tempus vespertinæ sollemnitatis sacratissimæ quæstioni succederet: repente vnus in medio eorum psalmos Domino cantaturus, exurgit. Cumq; admirantibus cunctis, xi. psalmos orationum interiectione distinctos, contigujs verbis parili pronuntiatione canisset, xij. sub alleluia responstone consummans, ab vniuersorum oculis repente subtrahitur, quæstioni pariter & ceremonijs sinē imposuit. Exhinc sancti q̃ aderant seniores, intelligētes angelico magisterio congregationibus fratrum generale canonem nō sine dispensatione Dñi constitutū, decreuerant hunc numerū tam in vespertinis q̃ in nocturnis vigilijs custodire. Has igitur prædictas orationes hoc modo incipiunt atq; consummant, vt finito psalmo, quæ gloria subsequitur, nō statim ad incuruationem genuum cœruant, sed ante q̃ genua flectant, paulisper orant: & stantes in supplicatione, maiorem partem horarum expendant. Itaq; post hęc puncto breuissimo procedentes ad terrā, velut orantes trā diuinam clementiā, cum summa rursus velocitate consurgūt: ac iterum expansis manibus, eodē modo q̃ prius stantes orauerunt, suis precibus intentione immorantes. Dicunt etiam ipsi, in terra diutius procumbentē monachum, quasi in oratione enixius laborantē, nō solum diuersis cogitationibus, sed etiā somno grauiter impugnari. Experimento didicimus, q̃ pleriq; non tam orationis gratia, q̃ refectionis obtentu in terram prostrati, diutius videntur orationem protrahere.

Quum

18. Quum igitur prædictas solennitates, quas illi synaxeos vocant, celebratur conueniunt, tantum præbetur a cunctis silentium, vt quum in vnum tam numerosa fratrum multitudo conueniat, nullius vox, excepto cantantis, personet. In qua oratione non sputum emittitur, non ex creatio obstrepat, non oscitatio somnolenta trahit; nullaq; vox, absq; sacerdotis precem concludentis auditur. Cum autem ille qui orationem collecturus est, è terra surrexerit, ita vt nullus nec antequam inclinetur ille, genu flectere; nec cum ex terra surrexerit, morari præsumat. Ideo enim orationes illi celeri sine concludunt, ne forte immorantibus eis diutius, redundantia quædam spūti seu phlegmatis interrumpat orationis excessum; & idcirco dum adhuc feruet, velut de faucibus inimici velociter rapienda est. Qui cum sit nobis semper infestus, tunc maxime adhsit insectior, cum contra se offerre nos Domino preces videt. Quamobrem vtilius censet, breues quidem orationes, sed creberrimas fieri. Melius esse dicunt, decem psalmi versus cum contritione cordis & cū rationabili assignatione cantare, q̃ totidem psalmos cum confusione mentis effundere.

19. Illud quoq; apud eos omni obseruantia custoditur, vt in responsione Alleluia, nullus dicatur psalmus, nisi is, qui in titulo suo Alleluia inscriptione prænotatur. Nullum etiam tempus ab operis exercitatione vacuum transire concedunt; quia non solum ea quæ diei splendor emittit, omni instantia manibus exercere contendit; sed etiam illa operationum genera sollicita mente perquirunt, quæ ne ipsius quidem noctis densissimæ tenebræ valeant impedire, credentes se tanto sublimiorem spiritualium contemplationum puritate mentis intuitum quæsituros, quanto diutius fuerint in erga operis studium ac laboris intenti. Hoc quoq; nosse debemus, à vespere sabbati, quæ lucefcit in diem dominicum, ad vesperam sequentem, apud eos genua nō curuari, sed nec totis quidem quinquagesimæ diebus.

O.

20. Ita namq; ab eis incessanter operatio manuum priuatim per cellulas exercetur, vt psalmorum quoq; vel cæterarum scripturarum studium, per totum diei spatium iugiter meditantes, in his officijs quæ nos statuto tempore celebramus, totum diei tempus absorbant. Tertiam vero horam & sextā atq; nonam, trinis psalmis quotidie finiunt. His enim tribus temporibus etiam Danielem prophetam quotidie fenestris apertis in cœnaculo, preces Domino fuisse cognoscimus. Nec immerito hæc specialius tempora religiosis sunt officijs deputata. In his siquidem promissionū perfectio, & summa nostræ salutis est adimpleta. Hora namq; tertia, repromissus olim per prophetas spiritus sanctus, super apostolos descendit, linguarumq; omnium eis scien-
tiam dedit. Hora autem sexta, immaculata hostia dominus noster Iesus Christus oblatu-
sus est patri, crucemq; pro totius mundi salute conscendens, humani generis deleuit peccata. Eadem quoq; hora Petro in excessu mentis vocatio gentium, per summam-
missionem vasis euangelij cœlitis delati, & purificatio omnium gentium animantiū in eodem vase consistentium, delata ad eum voce diuinitus reuelatur, dicente ei: Surge Petre, occide & manduca. Quod vas quatuor initijs de cœlo summissum, non aliud q̃ euangelium designare manifeste cognoscitur. Hora vero nona Christus inferna penetra-
rans, inextricabiles tartari tenebras coruscatione sui splendoris extinxit: portasq; æreas eius effringens, & seras ferreas conterens, captiuitatem sanctorum quæ clausa tenebatur, secum transiit ad cœlos, igneaque romphea summo, antiquum inco-
lam paradiso restituit. Eadem quoq; hora Cornelius centurio in precibus persistens, commemorationem orationum & eleemosynarum suarū ante Deum factam, ab an-
gelo sibi loquente cognoscit. Quibus testimonijs liquido comprobatur, non imme-
rito sanctis & apostolicis viris, has horas religiosis obsequijs consecratis, à nobis q̃q; obseruari similiter oportere: qui nisi velut lege quadam solere hic pietatis officia sal-
tem statutis temporibus adigamur, totum diei spatium obliuione aut desidia vel vanis occupationibus inuoluti, absq; orationis interpellatione consumamus.

21. Quum igitur quis renunciaturus seculi negotijs, in monasterium se suscipi rogauerit, non ante admittitur, q̃ diebus decem vel eo amplius proforibus monaste-
rii excubans, indicium perseuerantiæ suæ, pariter humilitatis ac patientiæ demonstra-
uerit. Cumq; omnium fratrum prætereuntium genibus prouolutus, & ab vniuersis
refuta-

refutatus atq; despectus sit, quasi qui nō causa religionis, sed necessitatis obtentu monasterium optet intrare, iniurijs quoq; multis affectus, experimentum dederit constantie suae: & qualis futurus sit in tentationibus, opprobrij tolerantia declarauerit atq; ita postmodum susceptus, diligentia summa perquiritur, ne de facultatibus suis inhaerit ei vel vnius numeri contagio. Sciunt enim eum sub monasterij disciplina diuturnum esse non posse, sed nec humilitatem aut obedientiam obtinere, si in conspectu eius quantulūcūq; pecunie latitauerit. Quamobrem ita nudatur vnusquisq; cum receptus fuerit omni pristina facultate, vt ne ipsum quidem vestimentum, quo indutus est, habere permittatur vltius: sed in conuentu fratrum productus in medium, exiit proptijs indumentis, ac per manus abbatis induitur monasterij vestimentis vt per hoc non solum se vniuersis rebus suis antiquis nouerit spoliatum, sed etiam omni mundiali fastu deposito, ad Christi paupertatem & inopiam se dedēdisse cognoscat. Illa vero quae posuit vestimenta, tamdiu reseruatur in monasterio, donec profectus & conuersationis eius ac tolerantiae virtutem euidenter agnoscat. Et si posse eum sibi perdurare perpexerint, tunc indigentibus eadem vestimenta largiuntur: sin vero in quadam illius murmuratione vel qualibet inobedientia deprehenderint, quae seruata fuerant, de pellunt de congregatione. Cum igitur quis susceptus, & hac perseverantia (qua diximus) fuerit comprobatus, ac depositis proprijs indumentis, habitu monasteriali fuerit accinctus: non statim congregationi fratrum committeri permittitur: sed deputatur alicui seniori, qui seorsum non longe à vestibulo monasterij commanens, habet curam peregrinorum atq; aduenientium deputatam, eisque omnem diligentiam susceptionis & humanitatis impendit. Cumq; ibidem cum ipso integro anno deseruiens, absq; vlla querela suam circa peregrinos exhibuerit famulatum, doctus per hanc primam institutione humilitatis, admittetur post hanc congregationi fratrum: ac demum docetur primitus suas vincere voluntates, & ea illi saepius imperare student, quae senserint animo eius esse contraria. Pronunciant enim nullatenus posse monachum praualere vel irae vel tristitiae, vel spiritui fornicationis, nisi prius didicerit mortificare per obedientiam suas voluntates: sed nec humilitatē quidem eodis veram, nec cum fratribus concordiam firmam posse retinere, nec in monasterio diutius permanere eum, qui voluntates suas non didicerit superare. P.

22. Post hanc tanta obseruantia apud eos obedientiae regula custoditur, vt iuniores absq; praepositi vel scientia vel permisso, nec ad ipsas quidem naturales nec cessitate progredi praesumant. Et si vniuersa praeccepta, quae eis ab abbate fuerint imperata, complere festinant, tanq̃ si ex Deo sint coelitus edicta: vt aliquando etiā impossibilia sibi et imperata, ea fide ac deuotione suscipiant, vt tota virtute perficere ea & consummare nitantur. Itaq; confidentes intra cubilia sua, & operi ac meditationi studium pariter impendentes, cum signum aliquod audierint ad orationē eos seu ad opus aliquod inuitans, certatim de cubilibus suis vnusquisq; prorumpit, ita vt ille qui scripturas exerceat, cum repertus fuerit inchoasse literam, finire non audeat: sed in eodē puncto quo ad aures eius sonitus pulsantis signi a duenerit, summa velocitate proficiens, ne tantum quidem morae ei interponat, quantum cepit apicis consummet effigiem. Illam sane virtutem, inter ceteras institutiones eorum, magnam esse cognouimus, q̃ nullus fiscellam, nulli peculiarem sportam, nec aliquid aliud quasi proprium possidere liceat, sed nec verbo quidem audeat quis dicere, aliquid esse suum.

23. Igitur in septimana cuiusdam fratris, qui officio coquinæ deserviebat: cum praeteriens praepositus monasterij, tria grana leniculae iacere vidisset in terra, quae fratri festinanti ad coctionem praeparandam, inter manus, quando aqua lauebatur, elapsa fuerant, confestim super hoc abbatem consuluit. Tunc frater ille, velut interuictor & neglector sacri peculij iudicatus, ab oratione suspensus est: cuius negligentiae reatus non aliter ei remissus est, nisi cum publica poenitentia diluisset.

24. Noui alios fratres, in quorum septimana, cum accidisset tanta lignorum penuria, vt non esset penitus, vnde soliti cibi fratribus pararentur, & donec possint co-

pta deferre, vt xerofagia contenti essent, abbatis fuisse autoritate præceptū effectū hoc vniuersi placitum, nec quisquam posset vllam coctionis sperare pulmentum: illos, velut qui fructu ac mercede sui laboris & obsequij fraudarentur, si in ordine vicis suæ cibos fratribus nō secundum consuetudinem paruissent, tñ sibi spontanei laboris ac solitudinis indidisse, vt in illis aridis ac sterilibus locis, in quibus ligna nisi de fructiferis arboribus excidantur, omnimodis nequeunt inueniri: neq; enim in illis locis vlla reperiuntur fructifera syluestria. Igitur per extenta aua discurrentes fratres illi, & in eremum, quæ versus mare mortuum tenditur, abeuntes, festucas tenues ac spinulas, quas ventus huc illucq; dispererat, colligentes, cunctam solennitatem ciborum spontaneis obsequijs præparauerunt. Tanta namq; fide hæc sua munera fratribus exhibuerunt, vt etiam cum illos honeste posset vel lignorum excusare penuria, vel abbatis imperium, pro suo fructu atq; mercede noluerint abuticentia. Q.

De beato Ioanne, qui habitabat iuxta Lyco oppidum. 25.

Necessarium reor huic operi, commemorationem facere beati Ioannis, qui com moratus est iuxta Lyco, quod est oppidum Thebaidæ, quicq; propter obedientiæ virtutem vsq; ad prophetiæ gratiam sublimatur. Sic enim per totum claruit mundum, vt & regibus mundi huius merito suo redderetur illustris. Nam cum in extremis, vt dixi, Thebaidæ partibus commaneret, non ante præsumebat Theodosius imperator ad præpotentium tyrannorū bella procedere, q̃ illius animaretur oraculis atq; responsis. Quibus confidens, velut coelitus sibi delatis, trophæa de desperatis bellis atq; hostibus semper reportauit.

26. Hic itaq; beatus Ioannes ab adolescentia sua vsq; ad perfectam ac virilem ætatem cuidam seniori deseruiens, donec ille in huius vitæ conuersatione durauit, tanta ei humilitate inhegit, vt ipsi quoq; seni stuporem summum obedientia illius incureret. Cuius hanc virtutem, vtrum de vera fide ac profunda cordis simplicitate descenderet, volens senex manifestius explorare, ei plura, etiam superflua & impossibilia frequentius iniungebat, ex quibus pauca narrabo: Sum p̃ter namq; de lignario suo virgultum senex, quod olim excisum, vbius foci fuerat præparatum: cum hoc coram ipso infixisset in terram, præcepit ei, vt aduecta aqua, quotidie illud bis irrigaret. Quod præceptum veneratione solita, sine vlla impossibilitatis consideratione, adolescens suscipiens, ita quotidianis diebus expleuit, vt aquam per duo miliaria indefinenter apportans, nullatenus lignum cessaret rigaretq; per totū anni spatium, nō in firmitas corporis, non occupatio necessitatis vilius intercedens, ab obseruantia præcepti huius potuit eum impedire. Cumq; hanc sedulitatem tacitus senex latenter diebus singulis explorasset, & videret cum simplici cordis affectu mandatū suum, velut diuinitus imperatum, seruare: miserans tandem tam longi laboris eius perseuerantiam, accedens ad aridum virgultum, dixit: O fili Ioannes, misit ne radices hæc arbor, an non? Cumque ille nescire se dixisset, senex velut tentans, si iam suis radicibus teneretur, euulsit coram ipso virgultum: & proiciens longius illud, præcepit discipulo, vt deinceps rigare cessaret.

27. Itaq; cum iam fama obedientiæ eius per monasteria vniuersa flagrar et, quidam fratres probationis, imo s̃dificationis eius causa, venerunt ad senem. Tunc senex vocans discipulum suū, ait ad eum: Curre Ioannes, & saxum illud huc aduolue quantocius. Qui confestim saxum immane, applicita nunc ceruice, nunc toto pedore, tanto nisu atq; conatu prouoluere contendebat, vt sudore membrorum suorum, non solum totum infunderet vestimentum, sed etiam saxum ipsum suis ceruicibus humectaret. In hoc quoq; parum metiens impossibilitatem præcepti vel facti, pro reuerentia senis & obsequij simplicitate sincera, qua credebat tota fide, senem nihil posse incassum ac sine ratione præcipere. Hucusq; abbatis Ioannis pauca de multis dixisse sufficiat: nunc abbatis Muti factum dignum memoria comprehendam.

De mirabili patientia abbatis Muti.

DE VITA ET DOCTR. S. PATRVM, ALPAB. XVIII.

seruiendum Domino, sita in timore Domini, & prępara animam tuam, nō ad requiem, non ad delicias, sed ad tentationes & angustias: per multas enī tribulationes oportet non introire in regnum Dei. Angusta namq; est porta & arcta via, quę ducit ad vitam: & pauci sunt qui inueniunt eam. Principium ergo nostrę salutis timor Domini est. Per hunc enim & initium conuersionis, & virtutis custodia acquiritur. Qui cum penetraverit hominis mentem, contemptum omnium rerum parit, & mundi gignit horrorem. Contemptu autem ac priuatione omnium facultatū, humilitas vera acquiritur: humilitas autem his indicijs comprobatur: Primo, si mortificatas in se monachus omnes habeat voluntates. Secundo, si actus & cogitationes non cęlauerit se no rem. Tercio, si nihil suę discretioni, sed iudicio eius vniuersa committat. Quarto, si in omnibus pręceptis seruet obedientię mansuetudinem, & patientię constantiam. Quinto, vt nulli inferat iniuriam, sed & illatas sibi patienter toleret. Sexto, si nihil agat pręter regulę exempla. Septimo, si ad omnia quę sibi imperantur, velut operarium malum se iudicauerit & indignum. Octauo, si semetipsum cunctis inferiorem pronunciet. Nono, si linguam suam cohibeat, & non sit clamorosus in voce. Decimo, si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus namq; indicijs humilitas vera dignoscitur. Sed & hæc quoq; tibi in congregatione necessario custodienda sunt, vt scilicet secundum Psalmistę sententiam, si e tanq; surdus non audiens, & sicut mutus non aperiens os suum: nihil discernens, nihil iudicans ex his quę tibi fuerint imperata. Ergo patientiam tuam non debes sperare de aliorum virtute, id est, vt tunc eam tantummodo possideas, cum à nemine fueris irritatus. Principium nostrę salutis (sicut iam dictum est) timor Domini est. De timore Domini, nascitur compunctio salutis: de compunctione cordis, procedit contemptus omnium facultatum ac nuditas: de nuditate humilitas procedit: de humilitate generatur mortificatio voluntatum: de mortificatione voluntatum extirpantur vniuersa vitia: expulsiōe vitiōrū, virtutes fructificant atq; succrescunt: pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur puritate cordis, apostolicę charitatis perfectio possidetur. T.

31. Quom de Syrię partibus Aegypti provinciam petissemus, quidam monachus senex probatissimus gratifice nos suscipiens, reflectionem nobis ante constituit horam ieiunij pręparauit. Percontantibus ergo nobis, cur ante canonicam reflectionis horam nos prandere cogetet, respondit & ait: Ieiunium fratres, semper est mecum: vos autem continuo dimissurus, mecum iugiter tenere non potero. Itaq; Christum in vobis suscipiens, reficere eum debeo: & cum vos deduxero, distractionem ieiunij in memetipso potero compensare. Non enim possunt filij sponsi ieiunare, donec cum illis est sponsus: cum autem discesserit, tunc licito ieiunabunt.

33. Vidimus & aliam in solitudine commorantem, qui nunquam solus cibum sumere consueverat: sed etiam si per totos quinque dies ad eas cellulas nullus ex fratribus aduenisset, reflectionem iugiter differebat. Ieiunium permanens, donec sabbatorū vel dominico die congregationis obtentu procedēs ad ecclesiam, peregrinū quempiam reperisset: quem exinde reducens ad cellulam suam, cum ipso pariter sumebat cibum.

De Machete sene monacho. 34.

Vldimus & alium senem, Machetem nomine, solitarium: cui hanc gratiam donauerat Dominus, vt si quando in conuentu fratrum per totam noctē & diem agitaretur collatio spiritalis nunq; ille somno opprimere iurisset: quis vero detractionis verbum seu osculum tentasset inferre, statim ille in somnum concidebat. Huic etiam seni, cum aliquando epistolę patris eius ac matris amicorumq; multorum de provincia Ponti transmissę fuissent, accipiens grandem fasciculum literarum, diuq; apud se metipsum voluens, dixit: Quantarum cogitationum causa erit mihi istarum lectio: quę me vel ad inane gaudium, vel ad tristitias infructuosas impellent? Quantis diebus horum recordatione quę scripserunt, intentionem pectoris mei à proposita contemplatione reuocabunt? Ex hæc voluens in suo pectore, non solum nullam resolvere epistolam diffiniuit, sed ne ipsum quidem fasciculum resignare: ne scilicet eorum qui scripserunt, vel nomina recensendo, vel vultus recordando, à spiritus sui intentio-

ne cessaret. Itaq; vt eum constructum acceperat, igni tradidit cremandum: Ite, inquit, cogitationes patriæ, pariter concremamihi, nec me ulterius ad ea quæ fugi, recocare tentetis.

De Theodoro abbate. 35.

Vidimus & alium abbatem Theodorum, summa sanctitate ac scientia præditum, nō solum in actuali vita, sed etiam noticia scripturarum, quam ei non tam studium lectionis contulerat, quam sola puritas cordis. Hic cum explanationē cuiusdam obsecrissimæ quæstionis inquireret, septem diebus ac noctibus in oratione infatigabilis perstitit, donec solutionem proposiæ quæstionis Domino reuelante cognosceret. Hic idem beatus Theodorus, cum inopinatus ad meam cellulam intempesta nocte venisset, quidam nouus adhuc eremita solus agerem, paternā curiositate laenter explorans: cumq; ego iam finita vespertina solennitate, lassum corpus corpulsem iam reficere, & me incubantem p̄sypo repperisset: protrahens ex intimo corde suspiria, meoq; me vocitans nomine, dixit: Quanti, inquit, o Ioannes de Deo loquuntur, eumq; in semetipsis amplectuntur, & tu fraudaris isto lumine, inertī sopore solutus! Itaq; excitato me, salubriter deinceps vigilare compulsi. V.

36. Itaq; cum de Palestinæ monasterijs ad oppidum Aegypti, quod Diolus appellatur, venissemus, ibiq; plurimam turbam cœnobij disciplinā constructam vidissemus: alium q̄q; ordinem, qui excelsior habetur, id est, anachoretarum, cunctosq; præconijs instigauit, sagacissimō corde videre properauimus. Hi namq; in monasterijs primum sub districtione regulæ diligenter edocti, durissimis dæmonum prælijs congressuri, penetrant eremi profunda secreta. Huius ergo propositi viros comperimus citra Nili fluminis aluuium commorari, in loco qui vno latere Nilo flumine, alio maris vastitate circumdatus, insulam reddidit, nullis alijs hominibus, quā monachis secutum expetentibus optabilem. nec enim cuiquam culturæ aptam esse terram illam salubritas saluæ ac sterilitas patitur harenarum. Ad istos ergo summo desiderio festinantes, supra modum summos eorum labores, quos in solitudine tolerant, admirati sumus. Nam ipsius aquæ tanta penuria confringuntur, vt tali diligentia dispense, qualine mo facit preciosissimum vinum. Tribus namq; millibus & eo amplius, eam de Nilo flumine necessarijs vñbus apportant: quod tamē intervalhum arenosis diuisum montibus, laboris difficultate grauissima duplicatur. His igitur vñs, cum nos imitationis eorum ardor accēderet, vnus eorum probatissimus eremita, Archebius nomine, humanitatis gratia perduxit nos ad suam cellulam. Qui cum comperisset nos ibidē velle commorari, finxit se eundem locum velle derelinquere, ac nobis cellulam suā, vñs exinde migraturus, corp̄ offerre. Dicebat autem hoc facturū, etiā si nos nō aduenissemus. Tunc susseptam cellulam ipsius, cum omnibus vñsilibus possedimus. Erat itaq; illic paucis diebus, quibus construendæ cellæ pararet impendia, de illo loco discedens. Reuersus post hæc, aliam sibi summo labore construxit, quam rursus non longe post superuenientibus fratribus similiter charitatis causā cum vniuerso tradidit instruimento. Ipse vero erga opus charitatis infatigabilis perseuerans, tertiam sibi cellam, vbi commaneret, instruxit.

37. Quidā sūfrater, cū fucus de Mareore, abbati Ioanni in eremū Scithim detulisset, ille statim eas ad senē quendā, q̄ in interiore deserto mala valetudine laborabat, per duos adolecēsculos misit: siquidē x. & viij. millibus longe ab ecclesia cōmanebat hiscolitarius. Qui adolecētes acceptis pomis, cū ad scti Iōannis senis renderēt cellulā, insula repente densissima nube, tramitē recti itineris perdidērūt. Cūq; tota die ac nocte discurretes per auiam eremi vastitatē, nequāq; potuissent eremitæ agrotatis cellulā inuenire, tam itineris lassitudine q̄ inedia sitiq; cōfecti, fixis in terrā genibus, dum orant, spiritū Dño reddiderūt. Qui post hæc vestigijs indicijs diutissime perquisiti, q̄ in locis illis arenosis tanq̄ niuib; impressa, designā, donec ea leui flatu ventosq; tenuis arena discurretes cooperiret, inuēti sunt tandē sicut orauerāt iacētes, & fucus intactas, vt acceperāt, reseruātes. Elegerūt em̄, animā magis q̄ fidem depositū perdere: ne scilicet absq; iussu abbatis quicq; vñtus præsumerent: vitamq; potius voluerūt amittere temporalem, q̄ senioris violare mandatum.

38. Per totam itaq; Aegyptum monachi nullo modo patiuntur esse odiosi, sed vitam suam labore manuum consequuntur: & non solum de laboribus suis peregrinos & aduenientes fratres secum efficiunt, sed etiam per loca Lybix, quæ fame laborant, necnon etiam per ciuitates his qui in carceribus & diuersis vinculis tenentur, immen-
 nem conferunt alimonie substantiam, de fructu manuum suarum rationabile sacrificium domino tali oblatione se offerre credentes. Dicunt enim operantem monachum demone vno pallari semper: ociosum vero, innumerabilibus spiritibus deuiari.

De Abbate Paulo.

X.

39. Denique abbas Paulus probatissimus patrum, cum in eremo vastissima consisteret, quæ Porphyrio nuncupatur, trî palmatarum fructibus & horto modico sustentabatur, nec poterat aliud, vnde sustentaretur, operis exercere, eo quod ab hominibus vel habitabili terra, amplius quàm septem mansionibus aberat in deserto. Hic ergo ne momentum temporis penitus ociosus staret, colligebat palmarum folia: & quotidianum pensum, velut exinde sustentandus, ipse à semetipso exigebat iugiter. Cumque opere totius anni spelunca eius fuisset impleta, & non haberet qui hoc distraheret, neque ipse ociosus posset manere: totum quod sollicita cura laborauerat, annis singulis igne supposito cõcremabat. Intantum probans, sine opere manuum nec in loco posset monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando conscendere.

40. Noui alium fratrem, qui probatissimo cuidam seni, vicio carnis semetipsum grauissime confessus est impugnari: intolerabili namque æstu libidinis urebatur. Tunc senex velut spiritalis medicus, interiorem causam & originem morbi huius protinus peruidens, grauiterque suspirans ait: Nequaquam fili tam nequam spiritui te dominus permisisset, nisi aliquid blasphemasses in eo. Quod frater audiens, statim procidit ad pedes eius in terram: summamque admiratione percussus, confessus est in filium Dei cogitatione impia blasphemasse. Vnde percipuum est, eum qui in Deum blasphemus existit, tanquam qui irroget illi iniuriam, perfectionis integritate priuari, & sanctificationem castimonie non mereri.

41. Quodam autem tempore conuenerunt plurimi seniores ad beatum Antonium, cõmorantem in Thebaidæ partibus perfectionis inquisitione & collationis gratia, cumque à vespertinis horis usque ad lucem fuisset protracta collatio, quaestio discreti-
 onis maximum noctis spacium consumpsit. Nam diutissime inter eos querebatur, quænam virtus vel observatio, monachum à diaboli laqueis custodire posset illisum, vel certe ad Deum recto tramite firmoque gressu perduceret. cumque pro capto mentis suæ, unusquisque sententiam proferret in medium: & alij quidem hoc in ieiuniorum vigiliarumque studio collocarent, alij in nuditate & contemptu regie, alij remotiorẽ vitam & eremi se-
 creta censerent: & nonnulli in primis sectanda charitatis, id est, humanitatis officia dis-
 finirent: quia ipsa pie erga fratres & peregrinos studio susceptionis impen-
 duntur. cumque in hunc modum pia contentione decertarent, essetque iam noctis maximũ tempus consumptum, respondens demum beatus Antonius vniuersis, dixit: Omnia quidem hæc quæ dixistis, necessaria sunt & vtilia sitientibus Deum: sed his principaliter tribuere gratiam, nequaquam nos innumerabiles multorum fratrum casus & experimenta permit-
 tunt. Nam sæpe vidimus fratres has observationes tenentes, repente casu deceptos, eo quod in bono quod cõperant, discretionem minime tenuerunt. Nec enim alia causa lapsus eorum deprehenditur, nisi quod minus à senioribus instituti, nequaquam potuerunt rationem discretionis huius adipisci, quæ viam regiam docet monachum semper
 incedere, & nec excessu continentie modum transire permittit, nec deflectere ad vitia permittit. In omnibus ergo quæ agimus, discretio antepõnenda est. Manifestissime enim declaratur, nullam sine discretionis gratia perfecte posse vel perfici vel stare vir-
 tutem. Et hæc dicente Antonio, vniuersorum sententia diffinita est, discretionem esse quæ fixo gradu intrepidum monachum perducit ad Deum, & prædictas virtutes iugiter conseruet illasas. Omnium namque virtutum genitrix & custos atque moderatrix, discretio est, Y.

c. liij. Et vi

42. Et vt hzc exemplis certioribus approbemus, referam vobis de quodam *sen*-
ne, *Herone* nomine, qui discretionem minime retinens, omnes pristinos labores per-
didit, & insuper miserabiliter vitam finiuit. Ante paucos etenim dies illusione dia-
boli, à summis ad ima delectus est. Hic itaq; quinquaginta annis in eremo commora-
tus, singulaeem vitae distractionē tenuit, & solitudinis secreta miro furore ultra omnes
sectatus est. Hic igitur post tantos labores ab insidiatore delusus, grauissimo lapsu cor-
ruens, cunctos in eremo constitutos, luctuoso dolore percussit. Qui minime cecidisset,
si bonum discretionis tenere voluisset. Tanto siquidem rigore animi sui immuta-
bilem ieiunij continentiam semper exercuit, & solitudinis ac cellulae secreta iugiter se-
ctatus est, vt nec die sancti paschae rigorem abstinentiae solueret. Cumq; omnes ere-
mitae pro tanta solennitate ad ecclesiam pariter conuenissent, solus ille non affuit: ne
quantulacumq; perceptione leguminis parui, à suo proposito videretur relaxasse: qua
presumptione deceptus, angelum sathanæ velut angelum lucis suscipiens, cum sum-
ma veneratione, eiusq; præceptis obediens, semetipsum in puteum profundissimum
præcipitem iactauit, magnum scilicet virtutis suae meritum probaturus, cum inde ex-
isset illusus: de quo puteo cum grandi fratrum labore semiuuius extractus, vitam ter-
tia die finiuit. & quod his deterius est, ita in deceptionis suae oblatione permansit,
vt ei nullatenus potuisset persuaderi, quod de monum calliditate fuisset delusus.

43. Quid dicam de illis duobus fratribus, qui habitantes ultra illam eremum,
vbi quondam fuerat beatus Antonius commoratus, minus cauta discretionē permo-
ti, euntes per extantam solitudinis vastitatem, nullam escam penitus fumere decreue-
runt, nisi quam per semetipsum illis dominus præstiuisset. Cumq; errantes eos per
deserta, & deficientes iam fame, conspexissent à longe *Mazites*, quæ gens cunctis na-
tionibus immanior atq; crudelior est, non eos ad effusionem sanguinis desiderium
predæ, sed sola ferocitatis mentis instigat. Visus ergo eis, contra naturam ferocitatis suæ
cum panibus illis occurrerunt: tunc vnus ex illis fratribus subueniente discretionē, velut
à Deo porrectos sibi panes cum gratiarum actione suscepit, reputans escam sibi diu-
nitus ministrari, nec sine Dei iussu factum esse dicens, vt illi qui semper hominum san-
guine gauderent, nunc deficientibus eis vitæ substantiam largirentur. Alius vero re-
cusans cibum, velut ab homine sibi oblatum, in edij labore consumptus, mortuus est:
quorum scilicet quis initia ex reprehensibili persuasionē descendere, vnus tamen
subueniente discretionē, id quod incaute conceperat, emendasse cognoscitur: alius au-
tem stulta præsumptione perdurans, mortem quam dominus ab eo auertere voluit,
ipse sibi conscuit.

44. Quid etiam de illo monacho commemorem, cuius nomen, quia adhuc su-
perest, sileo? Qui dum longo tempore de monem in angeli suscepit claritate, reuelationibus
eius sæpe deceptus, credidit eum inter nuncium esse iustitiae. Nam per omnes
noctes in cellula eius lumen absq; ullius lucernæ officio prebebat diabolus: ad extre-
mum vero iussit eum, vt filium suum, qui cum eo pariter in eodem monasterio com-
manebat, deuotus Deo offerret victimam: vt scilicet hoc sacrificio *Abrahæ* patriar-
chæ meritis coequaretur, cuius verbis ille intantum est se ductus, vt hoc confectum o-
pere perfecisset, nisi puer de cella manibus ei lapsus, concius aufugisset. *Z. 45.*

Evit & alius monachus, qui nimiam semper tenuit abstinentiam, quicq; per annos
multos singulariter in cella reclusus perpauca imitabilem exhibuit abstinentiam.
Hic ad extremum ita est diabolicis reuelationibus delusus, vt post annuos labores atq;
virtutes, quibus alios monachos exceperat, ad iudaismum & circumcisionem carnis
miserabiliter sit lapsus. Post multa namq; tempora diabolus, velut nuncius veritatis, ostē-
debat illi per vana somnia, & per quasdam inanes reuelationes, Christianorū atq; mona-
chorum exercitiū, tenebrosū ac tetrum, omnique macie tepidum atq; deformem: &
econtra ostēdebat illi Iudæorū plebem summa lætitia teipudantem, ingentique lumi-
ne coruscantem. Ac proinde commonebat eum, vt si mallet beatitudinis illorum
particeps effici, circumcisionem quoq; suscipere festinaet. Ex quibus profecto con-
stat quod ex memoratis viris tam lugubriter nemo fuisset illusus, si rationem discer-
tionis assuequibatur. Quamobrem inquantis perniciosum sit discretionis gra-
tiam

DE VITA ET DOCTRI. SANC. PATRVM, ALPAB. XIX.

uerſi in nos illa in contentione conſigere, quia tunc contra illos probatiſſimos Chriſti milites ſauie bant. Cæterum corporaliter traditos ſathanæ vel infirmitatibus magnis, etiam viros ſanctos nouimus, pro leuiſſimis quibusq; delictis, cum in illis nec tenuiſſimum quidem peccatum aut maculam, in illo iudicii die patitur inuenire diuina clementia: vt eos tanq; aurum probatum, ad illam perpetuitatem glorioſam, nulla indigentes poenali purgatione, tranſmittat, iuxta illud: Vir iuſtus probatur in fornace humiliationis. Et illud: Quem enim diligit dominus, corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Quod noſtris quoque temporibus ſatis euidenter oſtendit & aperta probatio in abbate Paulo vel Moyſe, qui habitauerunt locum huius ſolitudinis, qui Galanus nuncupatur. Nam Paulus commoratus eſt in eremo, quæ adiacet Panephiſi ciuitati, quam ſolitudinem iam olim factam aquæ falſiſſimæ inundatione cognouimus: quæ quoties flauerit ſpiritus aquilonis, de ſtagnis impulſæ & ſuper ſuæ adiacentibuſterris, ita omnem illius ſuperficiem contegit regionis, vt antiquos ibidem vicos qui olim hac ipſa de cauſa omniſunt habitatore deſerti, faciat velut inſulas apparere.

51. Hic igitur abbas Paulus in tantam cordis puritatem quiete ſolitudinis ſilentioque proſecerat, vt non dicam vultum ſœmineum, ſed ne veſtimenta quidem ſexus illius, conſpectui ſuo pateretur offerri. Nam cum quadam die pergeret ad cuiuſdam ſenioris cellam, caſu mulier ei obuiauit. Quam cum vidiffet, tanta fuga ad ſuum ruſum monaſterium, prætermiſſo quod arripuerat itinere, cucurrit, quanta nullus à facie leonis vel immaniſſimi draconis aufugeret. Quod licet zelo caſtitatis & puritatis ardore fit factum, tamen quia non ſecundum ſcientiam præſumptum eſt, ſed obſecuantia diſciplinæ exceſſus eſt moderatus, ne elatio eum inuaderet: talique confeſſim correptione percuſſus eſt, vt totum corpus eius paralyſeos valetudine ſolueretur, nullumque in eo membrum, penitus ſuum officium præualeret explere. Siquidem non ſolum pedes ac manus, ſed etiam linguæ motum, ipſæque aures ita auditis proprii amiſerunt ſenſum, vt in eo nihil amplius ex homine, quàm immobilis ſtatuz figura remaneret. Et ad hoc redactus eſt, vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia deſeruere ſufficeret, niſi ſola ei muliebris ſedulitas miniſtraret. Nam portato eo ad monaſterium ſacrarum virginum, cibus ac potus ſœmineo ei ingerebatur obſequio: explendiſque omnibus naturæ neceſſitatibus, eadem illi diligentia per annos ſerme quatuor, id eſt, vſque ad vitæ ſuæ terminum ſeruebat, qui cum tanta eſſet membrorum omnium debilitate conſtrictus, vt nulli in eo artus viuacem motum retentarent, tanta ex eo virtutum gratia procedebat, vt cum de oleo quod corpore ſuo tetigerat, vngerentur infirmi, ſtatim à cunctis valetudinibus curarentur: ita vt ſuper hac eius valetudine euidenter clareſceret, & debilitatem membrorum eius amore Domini contributam, & ſanitatum gratiam pro teſtimonio & manifeſtatione meritorum eius ſpiritus ſancti virtute paratam.

52. Secundus vero, quem diximus, Moyſes in hac eremo commoratus, cum & ipſe ſingularis & incomparabilis vir eſſet, ob reprehentionem vnus ſermonis, quem contra abbatem Macarium durius pronulit, tam diro demoni eſt confeſſim traditus, vt humanas egeſtiones ori ſuo ingereret. Quod flagellum purgationis diuinam ei intuliſſe diſpenſationem, ne vel momentanei peccati macula in eo reſideret, velocitate curationis eius demonſtratum eſt. Nam continuo abbate Macario in orationem proſtrato, dictu citius malignus ſpiritus ab eo fugatus diſceſſit. Ex quo manifeſte penditur, non debere eos abominari vel deſpici, quos videmus diuerſis tentationibus vel malignis ſpiritibus tradid-

bus tradi: quia duo hæc credere immobiliter nos oportet: primo, ad finem Dei permissu nullus omnino teneatur: secundo, quod omnia quæ à Deo nobis inferunt, velut à patris mo patre ac clementissimo medico, pro nostris vitiis acibus irrogentur. C. 53.

Quidam autem frater, cum per solitudinem iter ageret, adesperante die spehantem quandam raperiens, ibidem substituit. Vbi dum psalmos ex more cantaret, tempus medietatis noctis excessit. Cumque finita vigilia, refecturus lassum corpus, paululum resedisset, repente coepit innumerabiles cateruas demonum vndique confluentium inueneri: quæ infinita constipatione procedentes, alie præibant principem suum, alie sequebantur. Qui princeps eorum, & magnitudine procerior cunctis, & ad speciem terribilior videbatur: cumque in quodam solio sublimissimo consedisset, vniuersaque actus diligenti examinatione coepit discutere: illosque qui necdum se circumuenire xmulos suos potuissent dicebant, velut inertes, à conspectu suo cum iniuria iubebat expelli, spacia tanti temporis & opus inaniter expensum, cum fremitu furoris eis exprobans. Illos vero, qui nuntiabant se consignatos sibi homines de cepisse, summis laudibus cum exultatione ac fauore cunctorum, vt fortissimos pugnatōres, ad exemplum cunctorum, gloriosissimos coram omnibus emittebat. Inter quos cum quidam nequissimus spiritus, vt pote magnum triumphum nuntiaturus, latior aduenisset, nomen monachi optime cogniti designauit, asserens se post quinque annos, quibus eum fugiter obsideret, vix eadem nocte in ruinam fornicationis misisse. Super cuius relatione cum immane cunctorum gaudium fuisset exortum, summis à principe eorum laudibus eleuatus, magnisque præconijs coronatus abscessit. Aurora itaque superueniente, cum omnis multitudo demonum ab oculis eius euaniisset, dubitans si nequissimos de assertionem spiritus immundi, memor etiam euangelicæ sententiæ, quod in veritate non stetit, & quia non est veritas in eo: & cum loquitur, mendacium ex proprijs loquitur. Pelusium petijt, vbi illum fratrem nouerat commorari, quem malignus spiritus asseruit esse deceptum. Erat etiam ibi & alius frater, illi notissimus, quem interrogans de eodem fratre, repperit quod eadem nocte, qua terribilissimus ille demon ruinam eius suo principi nuntiaret, monasterio pristino derelicto, vicij petisset, & in fornicationem miserabiliter cecidisset. Hæc autem audiens frater suspirans & flens, reuersus est in locum suum.

54. Quodam autem tempore duo quidam philosophi audientes famam beati Antonij, perrexerunt ad eum. Qui cum inter se quasdam questiones habuissent, despicientes Philosophi S. Antonium, velut imperitum & sine literis virum, reuersi sunt ab eo. Volentes autem eum, si nihil amplius potuissent lædere, vel de cellula eius magicis prestigijs & circumscriptione demonum perturbare, immiserunt ei nequissimos demones ad impugnationem, hæc inuidia & luore percussi, eo quod multi hominum ad illum, velut Dei famulum, quotidie conuenirent. Cumque, illo nunc quidem imprimente peccati suo & fronti signaculum crucis, nunc vero orationi suppliciter incubante, nec appropinquare quidem durissimi demones eidem audent, reuertebantur ad eos qui illos direxerant, sine effectu. Tunc illi alios rursus, quasi potentiores, miserunt. Cumque & illi fatigati reuertissent, iterum alios nihilominus potentiores ac vehementiores aduersus militem Christi destinauerunt, qui nihil penitus præualuerunt, Antonio viriliter resistente. Eo itaque nihil profecerunt tales tantaque eorum infidie, tota magica arte & nigromantia quæ sita, vt per hæc euidentissime comprobarent, magnam virtutem inesse professioni Christianorum, quibus illæ tam feruor vmbra: nihil Antonium, non solum lædere, sed nec puncto quidem, de habitaculo suo valuerunt perturbare. Pro hac ergo admiratione stupefacti Philosophi, confestim ad sanctum Antonium venerunt, impugnationum suarum magnitudinem & causas atque infidias lioris sui ei patefecerunt, Christianos se fieri protinus poposcunt. Cumque diem ab illis prodite impugnationis requireret, indicauerunt. Asseruit autem se beatus Antonius amarissimis cogitationum stimulis tunc fuisse pulsatum. Eundem beatum Antonium, ita nonnumquam in oratione nouimus perstitisse, vt eodem in excessu mentis frequenter orante, cum solis ortus coepisset infundi, audierimus eum in furore spiritus sic proclamantem: Quid me impedis sol, qui ad hoc oris, vt me ab huius veri luminis abstrahas claritate.

Partis tertiæ & libri primi finis.

VITAE SANCTO

RVM PATRV LIBER II. POTIS

SIMVM IPSORVM VITAS VERBA, DO

Arinas, & exhortationes permiscue continens.

VIDAM sanctorum seniorum patrum interrogantibus se monachis de causa abstinentie, dixit: Oportet filioli vt odio habeamus omnem regem presentis vite, siue delectationes corporeas, ac ventris suauitate, & honorem ab hoibus non requiramus, & dabit nobis dñs Iesus coelestes honores, & regem in vita æterna, gloriosamq; læticiam cū angelis sanctis. Idem aut senior dixit: quia naturaliter inest homini esurire, oportet aut sumere cibum ad necessitates corporis sustentandas, non tñ in passione seu turritate ventris. Nam & somnus naturaliter inest homini, sed nō in facietate siue resolutione corporis, q̄ possumus hūilare passionē aut vitia carnis: facietas em̄ somni mentē sensumq; hois stupidū pigrumq; reddit. Vigiliæ aut tam sensum q̄ etiā mentem nostrā subiliorē ac puriorē efficiunt. Ita em̄ & sancti patres dixerūt, q̄a vigilię sanctę purificāt & illuminant mentem. Sed etiā & irasci naturalit̄ inest homini, sed nō in cōmōtione passiōis, & vt irascat̄ contra semetipsum ac vicia sua, & facile emēdare, & à se abscondere possit: nec nō etiā si quid prauum & contra sēpta Dei videamus alios agere, oportet nos contra vitia quidem eorum irasci, ipsos vero diligenter corripere & increpare ac monere, vt emendati saluentur, & ad vitam æternam perueniant.

E.

1. Frater aliquis vehemēter impugnabatur à spū immundo fornicatiōis. Exurgens aut noctu, abiit ad quendam sanctū & probatū in virtutibus seniorē, & cōfessus est ei quā patiebatur impugnationem ab spū fornicationis. Hęc cū audisset senior, conso labatur eū, docens spūalibus verbis de virtute paciētie, & dicens sicut scriptū est: Viriliter agite & confortet̄ cor vestrū, omnes q̄ speratis in dño. Reuersusq; est frater ad cellulā suam: & ecce iteq; impugnatō insistebat ei. Ipse aut festinauit p̄gre de nouo ad prædictū seniorē. Videns aut eum senior iteq; docebat eū vt patient̄ & indefesse sustineret, dicebatq; ei: Crede fili qm̄ mittit tibi dñs Iesus Christus auxiliū de cœlo sancto suo, vt possis superare passiōē hanc. Confortatus aut frater monēte sancto seniorē, remeavit ad cellulā suam: & iterū cōpugnatio valde cōturbabat̄ cor eius. Et statim eadē hora noctis reuersus est ad seniorē, & deprecabāt̄ eū vt intentius pro eod̄m exoraret. Dixitq; ei senior: Ne pertimescas fili neq; resoluaris neq; abscondas cogitationes tuas, ita em̄ confusus spūs immundus discedet à te. Nihil em̄ ita allidit virtutem dæmonum, quō si quis secreta immundarū cogitationū reuelauerit sanctis ac beatissimis patribus. Viriliter age fili, & cōfortet̄ cor tuū, & sustine dñm. Vbi em̄ durior est pugna, ibi gloriosior erit & corona. Deniq; sanctus propheta Iſaias dicit: Nunquid inualida est manus dñi ad saluandū, aut aggravata est auris eius vt nō exaudiat? Considera ergo si tirole, q̄a certamen tuū expectat dñm, tibiq; cōtra diaboliū dimicanti parat æternitatis coronā. Ideo monet nos sancta scriptura dicens: q̄a per multas tribulationes oportet nos introire in regnū Dei. Hęc aut audiens frater, confirmatū est cor eius in domino, & permansit apud seniorē, noluitq; ultra reuerti ad cellulam suam.

3. Erat quidam frater in eremo Scythię, promptus & alacer in opus dñi in spūali cōuersatione. Huic aut inimicus generis hūani, diabolus, misit cogitationes vt recordaretur cuiusdā notę sibi mulieris pulchritudinē, & turbabat in cogitationibus suis cor dis vehemēter. Contigit aut ex dispensatione dñi Iesu, vt alius qdam frater de Aegypto veniret ad visitandū eum in charitate Christi. Et dum inter se loquerent̄, euenit sermo vt diceret ille frater de Aegypto, q̄a mortua est mulier illa. Ipsa aut erat in cuius

d

persona

persona impugnabatur frater ille supradictus. Hæc aut cū audisset frater ille post paucos dies, abiit ad locū illum vbi positū erat corpus illius mulieris defunctæ, & apertū mortuopulchrum eius, & de pallio suoperterit saniem putredinis eius. Et reuersus est ad cellulam suā, ponebatq; illum scetore in conspectu suo, & dicebat cogitationibus suis: Ecce habes de fideriū quod crebas, scia te ex eo. Et ita in illo scetore cruciabat semetipsum, vsq; quo cessaret ab eo fordidissimā impugnatione. F.

4. Item alius frater erat in eremo. Habebat aut in loco quæ dicitur cellia, & impugnabant eū dæmones in passione fornicationis. Cogitabat aut apud semetipsum dicens, q; forsitan oportet me magis in opere manū laborare, vt extenuetur carnalis sensus meus. Erat aut idem frater arte figulæ: Exurgēs fecit in luto & plasmauit quasi figurā mulieris, & dixit cogitationibus suis. Ecce vxor tua. Necessariū est ergo vt super consuetudinē addas in opere manū tuarum. Et post aliquantos dies iteq; similē fecit ex luto, & plasmauit quasi filiā sibi, & dixit cogitationibus suis: Ecce gñauit vxor tua filiam. Necessariū est ergo vt magis magisq; amplius exerceas opa manuum, vt possis pascere te & vxorem, ac filiā tuam. Et ita nimio labore macerauit corpus suū, vt non posset iam supportare tñ laborē. Tunc dixit cogitationibus suis: q; nō p̄uiales nimīū istum sustinere laborē, neq; mulierē regras. Videns aut Deus seruens propositum mentis eius p̄ certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis dæmonum, & glorificauit dominum super magnitudine gratiæ eius.

5. Quidā frater interrogauit beatū abbatē Pastore dicens: qd sciam pater, q; impugnat me passio fornicatiōis, & rapior in passione furoris. Et respondens ei sanctus senior dixit: Ideo vsq; David propheta dicebat, quia leonem quidem interficiebam, nam & visum frequenter suffocabā. Hoc autem ita intelligitur, quis furorem abscidebam ab animo meo, fornicationem autem in laboribus affligebam.

6. Consiliū habuerunt inter se seniores patres, & oēs monachi habitantes in eremo Scythiæ, & cōsenserunt, vt beatus Isaac presbyter eis ordinaret in ecclesiā q; in ipsa eremo sita est, vbi cōuenit die & hora statuta multitudo monachorū, q; in illa eremo cōuersantur. Audiens aut supradictus abbas Isaac huiusmodi consiliū fugit in Aegyptū, & abscondit se in qdam agro inter frutecta, arbitrās se indignū esse honore p̄byterij. Quā plurimi aut fratres monachi sequebant vt cōprehenderent eū. Cū aut appropinquasset ad vespertū in eodem agro plangens vt reficerent fatigati de itinere, erat eū nox, dimiserūt assellū q; eis sumptus portabat in itinere vt pasceret. Cumq; aut pasceret assellus puenit in locū vbi supradictus abbas Isaac latrabat. Cūq; illuxisset dies, regentes monachi assellū puenierunt ad eundē locū vbi senior se occultauerat, & ammirantes valde dispensationē diuinā, cōprehendētes ligare & cōstringere eū voluerūt, & ita pducere. Venerabilis aut senior nō pmisit dicens: iam nō possum contra dicere vobis, q; forsitan volūtas Dei est, vt licet indignus suscipiā ordinē p̄byterij. G.

7. Erant duo qdam fratres monachi pariter in cella cōmanentes, quorū humilitatē & patientiam multi etiā de sanctis patribus collaudabant. Audiens hoc qdam sanctus vir, voluit p̄bare si verā p̄fectamq; humilitatē haberet, & venit ad visitandū eos. Cumq; cū paulo suscepissent eū, & ex more cōplerent orationes & psalmodi, egresus foras cellulā, vidit parū ortum vbi sibi olera faciebant. Apprehensū baculo cū toto impetu, cepit omnia olera cedendo cōstringere ita vt nihil omnino remaneret. Videntes aut supradicti fratres nihil penitus dixerunt, sed nec valūt tristēm aut turbulentū habentes, rursus ingressi cellulā vespertinasq; oratiōes cōplentes, adorantes eundē senem dixerunt: P̄cipis dñe vt eamus? Cum q; remansit caulem coquentes gustemus, q; iam hora est vt cibū sumamus. Tūc senior adorauit eos dicens: Gratias ago saluatori nostro Ch̄o, q; video spūm sanctū regere in vobis. Et ideo hortor ac moneo vos fratres charissimi, vt vsq; in finē custodiatis sanctę hūilitatis & paciētię virtutem, vt ipsa in regno celesti vos magnos ac sublimēs in cōspectu dñi faciat apparere.

8. Senex quidam erat in cenobio iam probatissimus monachus, & incurrit gravissimā egritudinē. Consequens nimia & intolerabilis infirmitate, per longa tempora laborabat in doloribus multis, nec inuenire poterāt fratres qualis succurreret egrediuntini eius, qm̄ ea quę necessaria erant infirmitati eius non habebant in monasterio.

Audiens

Audiens autem quædam famula Dei de afflictione eius, deprecata est patrem monasterij, vt ad cellulam suam eum tolleret & ministraret ei, maxime quia facilius inueniri possent in ciuitate quæ necessaria eius egritudini videbantur. Præcepit ergo pater monasterij, vt portarent eum fratres ad cellulam famule Dei. Ipsa vero cum omni veneratione suscipiens senem, propter nomen domini ministrabat ei, & pro mercede retributionis æternæ, quam credebat à Christo domino saluatore nostro recipere. Cumq; tribus & amplius annis obsequeretur, & ministraret famulo Dei, coperunt homines mente corrupti, secundum scabiem mentis suæ suspicari, qd non synceram se nior haberet conscientiam de virgine quæ ministrabat ei. Audiens autem hæc senior, exorabat diuinitatem Christi domini dicens: Tu domine Deus noster, qui solus cognoscis omnia, & vides quoniam multi dolores sunt egritudinis meæ, & miseriæ & afflictiones tante infirmitatis, quæ me ita per tanta consumis tempora, vt necessarium habeam obsequium huius famule tuæ, quæ mihi propter nomen tuum ministrat, tribue ei domine Deus meus condignam mercedem in vitam æternam, sicut dignatus es propter tuam bonitatem promittere his, qui propter nomen tuum egeni & infirmis suum exhibent ministerium. Cum autem appropinquasset dies transitus eius, conuenerunt ad eum qd plurimi sancti seniores, & fratres de monasterio, & dixit eis seniori Obsecro vos domini patres & fratres, vt cum defunctus fuero, tollatis baculum meum, & plantetis eum super sepulchrum meum. Et cum radices miserit eceritq; fructu, tunc scietis qd munda est conscientia mea à famula Dei quæ mihi ministrabat. Si autem non fronderit, scitote quia non sum mundus ab ea. Cum ergo vir Dei exisset de corpore, secundum præceptum eius sancti seniores plantauerunt baculum eius super sepulchrum ipsius, & fronduit, accedentiq; tempore protulit fructum, & admirati sunt omnes, glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum de vicinis etiam regionibus multi venientes, magnificabant gratiam saluatoris. Nam & nos ipsam arbutulam vidimus, & benediximus dominum, qui protegit in omnibus, in sinceritate & veritate sibi seruientes.

H.

9. Referebāt nobis sancti seniores de quodam fratre dicentes: quoniam quodam tempore ita impugnabant eum dæmones, vt statim hora diei prima tantam famē & dejectionem corpori eius facerent, vt penitus sustinere non posset. Veruntamen ille dicebat in corde suo, quia qualitercūq; oportet me vel vsq; ad tertiam expectare, & tunc cibum sumere. Cumq; facta fuisset hora tertia. Item dicebat cogitationibus suis: Etiam & nunc violenter oportet me sustinere vsq; ad horam sextā. Et cū a duenisset hora sexta, infundebar panē in aqua dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam expectare horā nonam. Cumq; hora nona a duenisset secundū consuetudinem cōplebat omnes orationes, & psalmodiā secundū regulam, & ponebat panē vt comederet. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quadam autē die similiter ab hora prima vsq; ad horam nonā fecit. Cumq; hora nona sedisset vt cibū caperet, vidit de sportella vbi panes, id est paximacia reposita erant, surrexisse fumū magnū, & egressum esse per fenestrā cellulæ eius. Itaq; ex illo die nec esuriit, nec defectio corpori eius facta est, sed magis ita corroboratū est in fide & in abstinentia cor eius, vt e contra nec post biuuiū delectaret eum cibū percipere, ita Dei gratia auxiliante certamini eius. Per patientiam enim suam frater extinxit castimar gē, id est, gule concupiscentiæ, passionem.

10. Quidam de senioribus salutationis causa, pfectus est ad aliū seniore m eremitarum. Qui cū omni gaudio suscepit eū, pro cuius etiam aduentu parauit ad refectionem senior lenticule cibū coctum. Dixeruntq; inter se vt prius ex more cōplerent orationes, psalmodiā, & postea cibū caperent. Cum autē ingressi fuissent, & psallebant tōtiq; psalteriū complauerunt. Nam & descripturis tanq; legētes, duos prophetas absentes recitauerunt. Iamq; dies abierat, noxq; similiter recedebat. Dum ergo orarent & in te nte psallerent, illuxit alia dies, tuncq; primū intellexerunt gāiam nox transisset. Iterum autē inter se de verbo Deiloquētes, & spirituales sibi sensus exponētes, factum est vt circa horam nonā saluantes se inuicem, ita reuerteres, qui venerat senex ad cellulam suam. Nam refectionem cibi qui paratus fuerat obliui sunt accipere, dum cibum spiritualem perciperent. Vespere autem factio inuenit senior ollam plenam sicut pa-

d ij rata

rata fuerat, & contristatus dixit. Heu quomodo obliti sumus percipere pulmen istud.

11. Discipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur ad spiritum fornicationis, sed auxiliante gratia domini, resistebat viriliter, pessimis & inmundis cogitationibus cor dis sui, ieiunijq; & orationibus & opere manuum affligebat se vehementer. Beatus autem senior videns eum ita laborantem, dixit ei. Si vis o fili, deprecor Deum vt auferat à te istam impugnationem. Ille vero respondens, dixit ei. Video pater, quia & si laborem sustineo, sentio tamen fructum in me proficere bonum, quia per occasionem impugnationis huius & amplius iuno, & amplius in vigilijs & orationibus tolero. Veruntamen deprecor te vt ores pro me misericordiam domini, vt det mihi virtutem, quatenus possum sustinere, & certare legitime. Tunc sanctus senior dixit ei. Ecce nunc cognoui fili, quia fideliter intelligis hoc spirituale certamen, per patientiam ad salutem æternam animę tuę proficere. Ita enim & sanctus apostolus dicit. Certamen bonum certavi, cursum consummaui, fidem seruaui. De reliquo reposita est mihi corona iustitię. Non solum aut mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum dñi. I.

12. Abbas Antonius dixit. Estimo q; habeat corpus naturalem motum conspersum in se, qui nolente animo non operatur, sed tantummodo significatur in corpore quasi impassibilis motus. Est autem & alius motus ex eo q; nutritur & fouetur corpus cibis & potibus, & ex quibus calor sanguinis excitat ad operandum corpus. Propter quod dicit Apostolus. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et iterum dominus in euangelio mandans discipulis, dicit. Videte ne forte grauetur corda vestra in crapula & ebrietate & curis huius vitę. Est & alius quidam motus certantibus in conuersatione, ex insidijs & inuidia demonum veniens. Itaq; scire conuenit, quia tres sunt corporales motus: vnus quidem naturalis, alius autem ex plenitudine ciborum, tertius vero ex demonibus.

13. Dixit abbas Gerontius Petris, quia multi tentant à corporalibus delectationibus, cum non appropinquarēt corporibus, mente fornicari sunt; & corporalem virginitatem seruantes, secundum animus fornicantur. Bonum est ergo diligētissimè, facere quod scriptum est, Omni custodia vnumquemq; seruare cor suum.

14. Beato abbati Moyse, qui habitabat in loco qui appellabatur Petra, quodam tempore in tantum imposuit duriciam in impugnationem fornicationis demon, vt non pręualeret sedere in cella sua: sed abiit ad sanctum abbatem Isidorum, & reuoluit ei violentiam impugnationis suę. Cumq; de scripturis sanctis abbas Isidorus proferens testimonia, cōsolaretur eum, vt in cellulam reuerteretur, rogaret eum, noluit abbas Moyses pergere ad cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum abbate Moyse ascenderunt ad superiora cellulę suę, & dixit ei Isidorus. Respice ad occidentem, & vide. Cumq; respiceret, vidit innumerabile multitudinem demonū vehementer cum furore perturbari, & quasi ad preliū preparatos, festināterq; pugnare. Dixit ei iterum abbas Isidorus. Respice ad orientem, & vide. Cumq; respiceret, vidit innumeraibile multitudinem sanctorum angelorū, gloriosum ac splendētem super lumine solis celestissima virtutum exercitum. At autem ei abbas Isidorus. Ecce quos in occidente vidisti, ipsi sunt qui impugnant etiam sanctos Dei. Nam quos ad orientem conspexisti, ipsi sunt quos ad adiutoriū sanctus suis mittet dominus. Cognosce ergo quia plures sunt nobiscum, sicut dicit Heliseus propheta. Verum etiam & sanctus apostolus Ioannes dicit, quia maior est qui in nobis est, q̃ qui in hoc mundo. His audiis confortatus in domino sanctus abbas Moyses, reuersus est ad cellulam suam, gratias agens & glorificans domini nostri Iesu Christi bonitatis potentiam. K.

15. Frater quidā stimulabatur à fornicatione, & erat stimulus velut ignis ardens in corde die ac nocte. Frater autē decertabat, non tamen condescendens vel consentiens cogitationi suę. Post multum vero temporis discessit ab eo stimulus, nil pręualens propter perseuerantiam fratris: & statim lux apparuit in corde eius.

16. De cogitatione fornicationis dixit quidam senior eremita: dominiens vis saluari. Vade, labora, vade, afflige te, vade, gre, & inuenies: vigila, pulsa, & aperietur tibi. Eunt enim in seculo pccatori, q; cū nimis cędunt, & stant & fortes apparuerint, coronas accipiunt. Aliquis autē & vnus à duobus cędit, & cōfortatus plagis cędētes se vincit.

Vidisti

Vidisti quandam virtutem? Per carnis exercitium acquisiuit. Et tu ista, & confortare, & dominus expugnat pro te inimicum.

17. Molestum sustinebat quidam frater à spiritu fornicationis. Abijt autem ad quendam probatissimum seniore, & precabatur eum, dicens: Pone tibi sollicitudinem beatissime pater, & ora pro me, quia grauiter impugnatus me passio fornicationis. Hæc cum audisset senior, orabat intente die ac nocte pro eo, deprecans domini misericordiam. Iterum autem veniebat idem frater, & rogabat seniore, ut magis intentius pro eo rogaret. Similiter autem cum omni sollicitudine beatus senior orabat attentius pro eo. Frequenter autem venientem ad se monachum videns senior, & deprecantem se ut oraret, valde contristatus, admirabatur quia non exaudiret dominus orationes eius. Orauit autem dominum, dicens: Domine, reuelamihî unde in hoc fratre operatio ista diaboli, quia deprecatus sum te, & requiem necdum inueni. Eadem autem nocte reuelauit ei Deus, quod circa illum monachum erat negligentia & ignauia resolutionis, & delectationes corporeas cordis eius. Ita autem ostensum est sancto seniori: Vidit sedentem illum monachum, & spiritus fornicationis in diuersis mulierum formis ante illum ludentes, ipsumque cum eis delectari. Videbat autem & angelum domini adstantem, & indignantem grauiter contra eundem fratrem, quia non surgebat, nec prosternebat se in orationibus ad Deum, sed magis delectabatur in cogitationibus suis. Hæc autem ostensa sunt sancto seniori per reuelationem. Cognouit autem, quia culpa & negligentia illius monacherat ut non exaudirentur orationes eius: & tunc dixit ei senior, quia tua culpa est frater, qui condelectaris cogitationibus malis. Impossibile est enim discedere à te spiritum fornicationis immundum, alijs orantibus & Deum pro te deprecantibus, nisi & tu ipse laborem assumans in ieiunijs & orationibus & vigilijs multis, cum gemitu deprecans, ut misericordiam suam & adiutorium gratie sue præbeat tibi dominus Iesus, ut possis resistere malis cogitationibus. Et medici qui corporibus hominum medicamenta conficiunt & adhibent, quamuis omnia cum summa diligentia faciant, verumtamen si ille qui infirmatur, non se abstinat à noxijs cibis, vel de alijs quæ solent lædere infirmantes, nil proficiet ei cura & diligentia ac sollicitudo medicorum. Similiter etiam & in animæ languoribus eueniet. Licet cum omni intentione & ex toto corde sancti patres, qui sunt medicis spirituales, exorarent misericordiam Christi dominici saluatoris nostri pro eis, quæ orationibus eorum se postulât adiuvare, nisi & ipsi cum omni intentione mentis tam in orationibus quæ in omni opere spirituali, quæ Deo placita sunt fecerint, non eis proficiet negligentibus & resolutis, & de salute animæ minime cogitantibus orationes sanctorum. Hæc audiens frater, compunctus est corde: & cum omni sollicitudine secundum doctrinam senioris statim tam ieiunij quæ orationibus & vigilijs semetipsum afflixit, & meruit misericordiam dominici, & recessit ab eo spiritus immundæ passionis.

L.

18. Alter senex dixit: Hæc de negligentia patimur. Nam si consideremus quia Deus habitat in nobis, non alienum vas interremus intra nos. Dominus enim Christus habitans in nobis atque cohabitans nobis, respicit vitam nostram. Unde & nos portantes eum & contemplantes, negligere non debemus, sed sanctificare nosmetipsos, sicut & ille sanctus est. Stemus supra petram, & rumpetur malignus. Non formides, & non committet aduersus te. Psalle cum virtute, dicens: Qui confidunt in domino sicut mons Sion: non commouebitur in æternum qui habitat in Ierusalem.

19. Dicebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scythiæ eremo commanente, quia seruus quondam erat, & per singulos annos descendebat de eremo in Alexandriam, ubi commanebant domini eius, deferens eum pensionem, sicut solent serui facere dominis suis. Sed domini eius magis reuerentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant, occurrentes & saluantes eum, petentesque eum ut pro eis dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & festinabat laudare pedes dominis suis, cum omni humilitate obsequium eius cupiens exhibere. Ipsi vero non acquiescebant ut pedes eorum ablueret, sed dicebāt ei: Noli beatissime pater gratias animas nostras. At ille respondens dicebat: Ego seruum vestrum sum. Nam vos dominos meos omnipotens Deus constituit, & gratias ago domino vestro, quia dignati

d iij estis me

estis me permittere, vt seruiam Deo viuo & vero, creatori ac dñatori celi & terre: & ideo detuli vobis pensionē seruitutis meę. Domini autē eius cōtendebant, nolentes accipere quā detulerat pensionē. Respondens autē monachus, dixit eis: Si nolueritis accipere pensionē meam, ita decreui vt nō reuertar in eremū: sed hic in presenti permaneo, & seruiō vobis. Hęc audientes dñi eius, acquieuerunt suscipere pensionē, ne contristaretur, sed vt magis reuertetur ad loca eremi in cellulā suam. Illud autē quod de pensione sua etiam nolentibus dabat dñis suis, statim qđ accipiebant, pauperibus erogabant. Interrogantes autē eundem seniorē fratres, dixerunt ei: Obsecramus te pater, vt dicas nobis, cur cū tanta intentione pro seruitio tuo pensionē etiam nolentibus & nimis resistentibus tibi dñis ingessisti. Ad hęc respondēs senior, dixit eis: Ego fratres ideo festino pro seruitio, qđ tanqđ dñis meis debeo, pensionē per singulos annos adimplere eis, vt quicqđ iam cum dñi adiutorio in ieiunjs & orationibus, seu in sanctis vigilijs vel in omni opere spūali, Christo dño adiuuante laborauero, hoc mihi in aeternā vitam & salutem animę meę pficiat, ne forsan si pensionem pro seruitio meo minime intulero, iam totus spiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me per miserunt Christo domino seruire & spiritualiter conuersari. M.

20. Dixit abbas Ioannes Thebeus, qđ debet monachus ante oīa humilitatē habere. Hoc em̄ primū est saluatoris mandatū, dicentis: Beati paupes spū, qm̄ ipsorū est re

21. Abbas Pastor dixit, qđ semphomo humilitatē & timorē Dei (gnū celorū, ita incessabiliter respirare debet, sicut statū quē naribus attrahit vel emittit. Itē dixit, qđ hūilitas terra est in qua dñs sacrificiū fieri mādauit. Rursus ait, qđ si homo ordinē suum custodiat, nō conturbabit. Exhortās item dixit: Nō metiaris te metipsum, sed adherere, & mittere post tergū suū propriam voluntatē, sferamenta sunt qbus anima operatur. Ait item qđ frater interrogauit abbatē Alonium: Quid est contemptus? Et dixit senex: Vt sis infra animalia irrationalia, & scias quia illa non contemnuntur.

22. Interrogatus est abbas Pastor: Quomodo debeo esse in loco in quo maneo? Et respondit ei senex: Habeto prudentiam velut aduēna, & vbicunq; fueris, ne queras verbum tuum coram te habere potentiam, & quiesces.

23. Referebat autē beatus senior Pastor fratribus, dicēs: qm̄ fuit qdam nup monachus in Cōstantinopoli, tēporib; Theodosij impatoris. habitabat autē in parua cella foris ciuitatē prope Praxio, q vocat in septimo, vbi solent impatotes egressi de ciuitate libentē degere. Audiens ergo Impator q ibi esset qdam monachus solitarius, qui nusq; egrediebatur de cella, cepit deābulando pergere ad eū locū vbi erat supradictus monachus: cepitq; sequētib; se eunuchis, vt nullus ap ppinquaret ad cellā monachi illius. Ipse autē solus prexit, plusauitq; ostiū cellule. Surrexit vero monachus & agnit ei, & nō cognouit q esset impator, tulerat em̄ sibi coronā de capite suo, vt nō cognosceretur. Post orationē autē resederūt pariter. Et interrogauit eū impator, dicens: Quō sancti patres degūt in Aegypto? Respondens monachus ait: Oēs exorāt Deū p salutē vestra. Adspiciebat autē impator intente cellulā ipsam, & nihil vidit in ea nisi paucos panes siccos in sporta pendētes, dixitq; ei: Da mihi bñdictionē abba, vt reficiamur. Statimq; se stinauit monachus, & misit aquā & salē, & misit buccellas, & comederūt pariter. Porrexit ei calicē aquę, & bibit. Tūc Theodosius impator dixit ei: Scis qđ sim ego? Et respondens dixit monachus: Nescio qđ sis dñe. Dicit ei: Ego sum Theodosius impator, & ob deuotionē veni huc. Hoc cū audisset monachus, pstravit se añ illū. At ille dixit ei: Beati estis vos monachi, q securi ac liberi de negocijs seculi, & angustia & qeta pfrui mini videretis, & solūmō de salute aiarum vestrar; habetis solitudinē, qūo ad vitā eternā & ad celestia regna pueniatis. In veritate em̄ dico tibi, qđ certe in regno natus sum, & nūc in regno dego, & nunq; sine solitudine cibū capio. Post hęc autē valde honorifice salutauit eū impator, & ita egressus est ab eo. Eadē autē nocte cepit intra se cogitare Dei famulus, dicēs: Nō oportet me iam in hoc loco esse. Multi em̄ non solū de populo, sed etiam de palatio & de senatorib; plurimi exemplū imperatoris secuti, ad videndum me venturi sunt, & honorē mihi tanqđ seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hęc propter nomen domini facturi sunt, ego autem timeo, ne forsitā malignus diabolus

diabolus me surripiat, & libenter eos suscipiam, & condelectetur eorum meum laudibus & honoribus eorum, & per hæc iam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudes & honores hominum affectare. Hæc aut omnia homo Dei se cum cogitans, eadem nocte fugit inde, & petrexit in Aegyptum ad sanctos patres in eremum. Itaque confideremus fratres dilectissimi, cum quanta sollicitudine virtutem humilitatis custodire famulus Dei studuit, ut coelesti in regno æternam gloriam pro labore sanctiæ vite suæ, quam propter nomen Domini excrucierat, percipere à Christo Dño mereretur. N.

14. Dixit abbas Antonius abbati Pastori: Hoc est magnum opus hominis, ut culpam suam super seipsum vnusquisque ponat coram Deo, & expectet temptationem vsque ad vltimum vite sue tempus.

15. De hoc aut ipso S. Pastore referebant alij sancti seniores, dicentes, quia quodam tpe cum audisset iudex provincie sanctam opinionem sancti Pastoris, desiderabat videre eum: misitque nuncium, deprecans ut susciperet eum. Beatus aut Pastor contristatus est valde, cogitans apud semetipsum, quia si coeperint persone nobiles venire ad saluandū & honorandū me, manifestū est, quia & alij multi populares homines frequenter bunt me, & necesse est vt per hæc perturbet secreta vite meæ conuersatio, & humilitas eis gratia, quā cum tanto labore auxiliante Dño à iuuentute mea studiū custodire, forsitan surripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ laqueos incurram. Hęc ergo apud semetipsum cogitans, desinuit quatenus excusaret magis, & non susciperet iudicē. Contristatus aut iudex, quia non se suscepisset, ait ad officiarium suum: quia non merui videre hominē Dei, peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderans per quicunque occasionem videre sanctū virum, cogitauit huiusmodi causam, quæ occasione ei preberet videndi eum. Comprehendens enim filium sororis beati Pastoris, misit in carcerem, vt per istam occasionē aut susciperet iudicē, aut certe ad carcerē ipse veniret ad rogandum iudicē. Dixitque ad officiarium suum: Vt non contristet senior sanctus, mandate eis si voluerit ad me venire, necesse est vt statim educamus eum de carcere. Talis est enim causa eius, quæ non possit impune transire. Audiens aut hæc mater iuuenis, id est soror S. pastoris, abiit in eremū vbi S. frater eius erat, stabatque ad ostiū cellulæ eius cū multo fletu & vlulatu, rogans eū vt descenderet ad iudicē, & rogarer pro filio suo. Beatus aut Pastor non solum nihil ad eā dixit, sed nec ostiū aperuit vt ingrederet ad eū. Tūc illa corpit maledicere ei ac dicere: Durissime ac impossibilissime, ac ferrea viscera gerens, quomodo te tantus dolor fletus mei non fleuit ad misericordiam, quā ipsa vnicum filium habeo, quē in mortis periculo constitutū video? Tūc senior mandauit ei per fratrem qui sibi ministrabat, dicens: Vade, dic ei Pastor filios non genuit, ideo non dolet. Hæc autē audiens iudex, dixit amicis suis: Scribite ad eum, vt epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tūc iam quā plurimis suadentibus, sanctus senior scripsit ad iudicem, dicens: Iubeat nobilitas tua diligenter inquirere causam illius, & si quid dignum morte admisit, moriatur, quatinus in hoc presenti seculo exoluat crimen peccati sui, vt eadē æternæ ac perpetuæ gehennæ poenas. Sin autem nil dignum morte commisit, quod iustum videtur legi, ita de eo iube disponere.

16. Dicebat beate memoriæ abbas Arsenius: Peregrinus monachus in aliena provincia habitans, nullis rebus se medium faciat, & semper quietus erit. O.

17. Interrogabat abbas Marcus abbatē Arseniū, dicens: Bonum est nō habere in cella aliquā consolationem. Vidi enim quendam fratrem habentē parū olētū in cella sua, & eradicabat ea. Ille dixit abbas Arsenius: Bonū quidē est, sed scdm exercitiū hoīs vnusquisque agendū est: etenim si nō habuerit virtutē huiusmodi tolerare, iteque placaturus

18. Narrauit abbas Daniel, quia quærat in Schyti abbas Arsenius, erat (est ea) ibi monachus sapiens ea quæ habebant senes. Abbas aut Arsenius volens eum lucrari, & quietem senibus præstare, tulit eum in cellam suā, & dixit ei: Quicquid via ego tibi dabo, tū nō rapias. Et dedit ei aurū & nūmos & rescillas, & omne quod in epocitorio suo habebat, dedit ei. Ille aut iterū rapiebat. Senes vero vidētes quia nō acquieuit, expulerunt eum, dicētes: Quia si inueniatur frater habens de infirmitate corporis aliquid, oportet sustinere eum: si autem furatur, & admonitus non acquiescit, expellite eum quoniam animæ suæ detrimentum facit, & omnes in eo loco habitantes contrurbat.

d iij Aditi-

29. Astiterunt aliquando abbati Arsenio demones in cella sedenti, & tribulabant eum. Superuenerunt autem & fratres, qui ei ministrare soliti erant, & stantes iuxta cellam, audiebant eum clamantem ad Dominum, & dicentem: Domine, non me derelinque: quia nil boni feci coram te: sed præsta mihi secundum benignitatem tuam, saltem modo habere principia bene viuendi. Dicebant autem de eo, quia nemo potuerit comprehendere modum conuersationis eius.

30. Frater interrogauit abbatem Arsenium, ut audiret ab eo sermonem. Dixit autem ei senex: Quancumque tibi virtus est, conate ut interior opus tuum secundum Deum fit, & vincat exterioris hominis passionem. Ait iterum: Si querimus Deum, apparebit nobis: & si tenemus eum, manebit apud nos.

31. Beatus memorie abbas Arsenius idem, dixit aliquando abbati Alexandro: Quando expendis palmulas tuas, tunc veni & gustemus. Si autem aliqui peregrini superuenerint, comede cum eis. Alexander autem lenius & modeste operabatur. Ex cum facta fuisset hora manducandi, supererat ei adhuc de palmulis suis. Volens autem custodire sermones senis, sustinuit donec explicaret palmas. Abbas autem Arsenius cum videret quia tardabat, gustauit, existimans quia forte peregrini ei superuenerint, & cum ipsis gustauerit. Abbas autem Alexander posteaquam explicauit ut peregrini exiret ad abbatem Arsenium, & dicit ei abbas Arsenius: Peregrinos aliquos habuisti? Et dixit: Non. Cui ille: Quare, inquit, non venisti? Respondit: Quia dixisti mihi, quando desecerint palmas, tunc veni. Ego autem habens sermonem tuum in animo, non veni, quia modo adhuc compleui opus. Et admiratus est senex scrupulositatem obedientie eius. Et dixit ei: Citius discurrere ab opere tuo, ut & ministerium psallendi facias, & aquam tibi implere occurras: alioquin citius debilitabitur corpus tuum. P.

32. Fuit etiam de magnis patribus quidam senior, nomine Agathon, nominatissimus in virtute humilitatis & patientie. Quodam autem tempore petrexerunt ad visitandum eum fratres. Audientes enim de eo, quod magnam humilitatem haberet, volentes probare si veram humilitatis patientiam possideret, dixerunt ei: Multi scandalizantur in te pater, quia nimis vitio superbie teneris, & ideo alios despicias, & pro nihilo eos habes, sed & detractiones aduersus eos loqui non cesses. Assistant etiam quamplurimi, quod ideo hæc agas, quia fornicationis vitio teneris: & ne solus videaris errare, idcirco alij non cesses detrahere. Ad hæc senior respondens, ait: Hæc omnia quæ dixistis, vitia in me esse cognosco, nec possum negare tantas iniquitates meas. Procidensque pronus in terram, adorabat eosdem fratres, dicens: Deprecor vos fratres, ut intentionis pro me misero & multis peccatis obnoxio Christum dominum exorare non cessetis, ut indulgentiam tribuat iniquitatibus meis multis ac malis. Ad hæc supradicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te lateat etiam hoc, quod hæreticum te esse quamplurimi affirmare volunt. Hoc cum audisset senior, dixit eis: Licet multis alijs peccatis obnoxius sim, tamen hæreticus penitus non sum. Absit hoc ab anima mea. Tunc omnes fratres qui ad eum venerant, prostrauerunt se in terram ad pedes eius, obsecrantes eum & dicentes: Precamur te abba, ut dicas nobis cur tanta vitia nobis diuentibus & peccata de te, in nullo commotas es, de verbo autem hæretici valde te commouisti, & abominatus es, nec ferre potuisti auditum. Dicit eis senior: Illas priores culpas atque peccata propter humilitatem sustinui, ut me peccatorem esse crederetis. Nouimus enim, quod si custodiat humilitatis virtus, magna est salus animæ. Nam dicit & saluator noster Iesus Christus, cum ei Iudei multas contumelias & conuicia irrogassent, patienter cuncta tolerauit, ut nobis exempla præberet humilitatis. Immisit autem falsi testes, multum aduersus eum falsa dixerunt, & usque ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & apostolus Petrus prædicat, dicens: Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia eius. Oporteret igitur ut patienter cuncta aduersa cum humilitate sustineamus. Nam sermonem quo me hæreticum dixistis, non potui sustinere, & valde abominatus sum, quia hæresis separatio à Deo est. Hæreticus enim separatur à Deo vivo & vero, & iungitur diabolo & angelis eius. Alienatus enim à Christo, iam non habet Deum quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte perijt. Si autem conuersus fuerit ad veram & catholicam sententiam,

Et c.

Et ecclesie fidem, suscipitur à bono & pio saluatore nostro Iesu Christo, & reconditur Deo vero, creatori ac saluatori nostro Christo, qui est in patre filius semper cum spiritu sancto. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Illi autem audientes, admirati sunt discretionem eius, & edificati discesserunt.

Q.

33. Interrogatus est idem abbas Agathon: Quid est maius labor corporis, an custodia interioris hominis? Dixit abbas: Homo similis est arbori. Corporalis igitur labor velut folia arboris, custodia autem interioris hominis, fructus est. Quoniam ergo secundum quod scriptum est: Omnis arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: oportet propter fructum nostrum, omnem in nobis solitudinem esse, hoc est, mentis custodiam. Opus tamen habemus etiam tegmine & ornatu foliorum, quæ sunt corporalis labor. Erat autem abbas Agathon sapiens ad intelligendum, & impiger ad laborandum, & sufficiens in omnibus, intentus etiam assidue ad laborem manuum, parcus in cibo atque in vestimento.

34. Dicebant de beato Theodoro abbate, cui prænomen Firmæ, quia hæc capitula habuerit supra multis: id est, nil possidendi, abstinendi, homines fugiendi.

35. Venit aliquando memoratus abbas Theodorus ad abbatem Ioannem, qui erat eunuchus ex natalitate. Et quum loquerentur, dixit abbas Theodorus: Quando eram in Scythi, opus animæ erat opus nostrum: opus autem manuum tanquam in transitu habebamus. Nunc autem factum est opus animæ, velut cum in transitu factum est opus.

36. Memoratus abbas Theodorus dixit: Multi elegerunt in hoc seculo temporalem quietem, antequam eis Dominus requiem præstet.

37. Ad eundem abbatem Theodorum venit aliquando quidam patrum, & dixit ei: Ecce quidam frater reuersus est ad seculum. Et dixit ei abbas Theodorus: In hoc non admiraris: sed si audieris, quia prævaluit quis effugere de ore inimici, hoc admirare.

38. Frater aliquis interrogauit aliquos patrum: Si polluit homo qui resfordidas cogitat: Et cum de hoc inquisitio fieret apud eos, alii dicebant, etiam polluitur: alij dicebant, non: quia si polluitur, non possumus saluari nos qui sumus idiotæ: sed hoc pertinet ad salutem, si ea quæ cogitamus, corporaliter non fecerimus. Ille autem frater qui interrogauerat, non sibi sufficere iudicans variam patrum responsionem, abiit ad senem probatorem, & interrogauit eum de hoc. Et respondit ei senex: Secundum mensuram vniuscuiusque requiritur ab eo. Rogauit ergo frater ille senem, dicens: Peto propter Deum, absolue mihi verbum hoc. Et dixit ei senex: Ecce forte iacet hic vas aliqd desiderabile. Et dicit senex: Intrauerunt duo fratres, ex quibus vnus habet mensuram magnas exercitæ vitæ, alter vero paruas. Si ergo cogitatio illius perfecti mota fuerit ad aspectum vasis illius, & dixerit intra se: volebam habere vas illud. & non permanferit in hoc, sed cito absiderit huiusmodi appetitum, non est pollutus. Si vero ille qui necdum ad mentis vias maiores attingit, concupierit vas illud, & exercitatus fuerit cum cogitatione sua desiderio compellente, & tamen non tulerit illud, non est inquinatus. R.

39. Sancti seniores dicebant de discipulo abbatis Pauli, nomine Ioanne, quod magnam habebat humilitatem & virtutem obedientie, ut etiam difficiles causas imperati abbatibus, in nullo penitus contradiceret, sed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cum autem necessarius esset in monasterio vtensilibus simia bouum, misit eum abbas suus in proximum vicum, vt requireret ibi simum bouum, & cum celestitate afferret ad monasterium. Erat autem in illo loco mala bestia leuena. Statim ergo egressus supradictus discipulus eius Ioannes, ibat secundum præceptum abbatis. Cumque pergeret, dixit abbati suo: Domine pater, audiui quod plurimos dicente, quia in illo loco mala bestia leuena sit. Tunc senior quasi ioculariter dixit ei: Si venerit super te, tene & alliga eam, adducere tecum. Quumque peruenisset ad locum iam vespere, statim egressa leuena irrumpit super eum. Ille autem comprehendens, tenere eam voluit. Illa autem excutiens se de manibus eius aufugit. Sequēbatur vero ille, dicens quia abbas meus præcepit, vt alligatam perducam te ad eum. Continuo stetit bestia. Et tenens eam, reuertebatur ad monasterium. Dum autem retardaret in itinere, abbas eius nimis sollicitus pro eo, tristabatur grauiter. Et ecce, subito superuenit discipulus eius, tenens ligatam leuenam.

Quam

Quam cum vidisset senior, admiratus valde, gratias agebat saluatori nostro Deo. Dixitq; discipulus eius: Ecce domine, sicut præcepisti mihi, adduxi legatam leonem. Volens autem senior humiliare sensum eius, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus eius, ait illi: Sicut tu insensatus es, ita etiam & istam insensatam bestiam adduxisti. Solue ergo, & dimitte eam, vt pergat ad locum suum.

40. Dicebant senes, quia ista quærit Deus à Christianis, vt obe diat quis diuinis scripturis: quoniam inde accipiet loquendum & agendum formam, & vt consentiat præpositis & orthodoxis patribus.

41. Venit aliquis interrogauit senem, dicens: Si habito cum alijs fratribus, & video aliquam rem inconuenientem, vis vt loquar? Et dixit ei senex: Si sunt aliqui maiores te aut coetanei, tace magis, & requiem habebis. In hoc enim quod te minorem facies, etiam securum te reddes. Dicit ei frater: Quid ergo facio pater? perturbat eum me spiritus. Dicit ei senex: Si laboras, commonefacito semel tantum humiliter. Si autem non obediunt tibi, relinque laborem tuum in conspectu Dei, & ipse te consolabitur. Hoc enim est, vt projiciat se cultor Dei coram Deo, & relinquat ipsi voluntates suas. Attende autem tibi, vt secundum Deum sis sollicitudo tua. Et tamē quomodo video, bonum est tacere. Humilitas enim est taciturnitas. Si acquisieris taciturnitatem, non habebas apud te metipsum quasi aliquam virtutē, etiam si obtinueris illud die, quia indignum sum loqui.

42. Quidam senex dixit: Volo magis doceri, q̃ docere. Item dixit: Non doceas ante tempus, alioquin omni tempore vitæ tuæ minoraberis intellectu.

43. Dixit abbas Pastor: Omnis labor quicunq; venerit tibi, ex taciturnitate quidem superatur.

44. Abbas Abram venit ad abbatem Arem. Et dum sederent simul superuenit quidam frater, & dixit abbati Arem: Dic mihi, quid faciam vt saluari possim? Et dixit ei senex: Vade, toto anno isto vespere manduca panem & sal, & veni iterum, & loquar tibi. Qui pergens, fecit ita. Completo autem anno, venit iterum frater ad abbatem Arem. Coniugit autē vt rursus apud eum inueniretur abbas Abram, & dixit iterum senex fratri illi: Vade, ieiuna isto anno, & post bidentium manduca. Qui cum discessisset, dixit abbas Abram abbati Arem: Quare omnibus fratribus leue iugum imponis, istum vero fratrem graui sarcina onerasti? Dixit ei senex: Alij fratres quomodo veniunt quærere, ita & discunt. Hic vero quia propter Deum venit audire verbum, operarius autem magnus est, & quicquid ei dixerō, cum omni sollicitudine facit, propterea loquor ei verbum Dei.

45. Interrogauit quidam frater senem, dicens: Si quis fratrum attulerit ad me deforis cogitationes, vis abba dicam ei, vt non afficiat ad me? Et respondit ei senex: Noli. Et respondit frater: Quare? Respondit: quia nec possumus id custodire, & ne forte cum dicimus proximo ne faciat istud, inueniamur postea id ipsum facientes. Et dixit frater: Quid ergo debet fieri? Et respondit ei senex: Si volumus taciturnitatem seruare, sufficit proximo modus ipse.

46. Abbas Ioannes dum sederet inter fratres, & singuli eum de proprijs cogitationibus inquirerent, atq; ille responsum omnibus daret, quidam senex ex inuidia dixit: Sic est hic Ioannes, quomodo mulier meretrix ornans semetipsam, vt congreget sibi amatores. Cui abbas Ioannes ait: Verum dicis abba, & non est aliter: nam & hoc ipsum tibi Deus reuelauit. Respondit iterū ille senex, dicens: Nam & vas tuū Ioannes veneno plenum est. At Ioannes ait illi: Sic est abba sicut dixisti. Et hæc dicens, quia tantūmodo illa quæ deforis sunt, vides. Nam si ea quæ intra me sunt videres, quāto plus haberet quod diceret. Et post hoc quidam frater ex discipulis eius dicit ei: Non es conturbatus interius abba in verbis senis huius? Cui ille respondit: Non, sed sicut sum de foris, ita sum & deintus.

DE VITA ET DOCTRI. SAN. PATRV. ALPHAB. XIX.

48. Dixit abbas Ioanes Breuis: galana Dei est humilitas, & patres nostri per multas contumelias acti, gaudentes intrauerunt in ciuitatem Dei. Item dixit, quia humilitas & timor Dei superant vniuersas virtutes.

49. Alius senex dixit: Qui plus quam dignus est, honoratur & laudatur, amplius patitur detrimentum. Qui autem omnino non fuerit ab hominibus honoratus, hic desuper glorificatur.

50. Frater aliquis interrogauit senem, dicens: Bonum est assidue poeniteret? Respondit ei senex: Vidimus Iesum filium Naue, quia cum pronus iaceret in facie, apparuit ei Deus. T.

51. Ascendente aliquando de Scythia abba te Ioanne cum alijs fratribus, errauit qui eis ducatum praebebat in via: erat enim nox. Et dixerunt fratres abbati Ioanni: Quid facimus abba, quia errauit frater iste de via, ne forte moriamur errantes. Et dixit eis senex: Si dixerimus ei aliquid, contristabitur. Sed ecce, facio me ipsum quasi defunctum, & dico me non posse ambulare, sed iaceo hic usque mane. Feceruntque sic, Sed & residui dixerunt: Nec nos ibimus, sed se debimus tecum. Et sederunt sic usque mane, ne obiurgarent fratrem illum.

52. Interrogauit quidam frater senem, utrum cum matre vel cum fratribus ad eos proficiscens, comendare deberet? Cui senex respondit: Cum muliere, inquit, non mandu-

53. Quidam senex dixit: Non des & accipias cum secularibus hominibus, (cabis, & non accipias cum muliere notitiam, nec habeas fiduciam diu cum puero.

54. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Quid faciam, quia multae cogitationes sollicitant me, & nescio quomodo repugnem eis. Dixit senex: Non repugnes contra omnes, sed contra unam. Omnes enim cogitationes monachorum unum caput habent. Necessarium ergo est, considerare quae & qualis sit, & illi reniti. Ita enim & residae cogitationes humiliantur aduersus cogitationes malas. V.

55. Dixit senex, quia aliquando quidam lapsus in graui peccato, & compunctus ad poenitentiam, abijt hac indicare cuidam seni, & non dixit ei quid fecerat, sed quasi interrogando, dixit: Si alicui ascenderit cogitatio talis, habet salutem? Ille vero, quia nesciebat discretionem, respondit ei: Perdidisti animam tuam. Hoc audiens frater, dixit: Ergo si perij, vadam ad seculum. Pergens autem ille, deliberauit ire & indicare cogitationes suas abbati Syluano. Erat hic Syluanus magnus discretor. Veniens ergo ad eum frater, non dixit ei quod fecerat, sed iterum eo modo, quo & prius seni illi dixerat, hoc est, si ascenderit alicui tales cogitationes, habet salutem? Aperiens autem abbas Syluanus os suum, coepit de scripturis dicere ei: Non omnino iudicium est tantum cogitationibus de peccato. Audiens autem frater, & suscipiens virtutem doctorum in animo suo, sumpta spe indicauit ei etiam actus suos. Audiens vero abbas Syluanus quod egerat, tanquam bonus medicus, posuit cataplasma animae eius, de diuinis scripturis assumptum, dicendo, esse poenitentiam his qui pro charitate reuera conuertuntur ad Deum. Post aliquot autem annos contigit abbatem memoratum ad illum senem applicare, qui ei desperationem fecerat, & narrauit ei ista, & dixit: Ecce ille frater, qui responso tuo desperauerat, & ad seculum redierat, velut stella splendidissima est in medio fratrum. Haec autem ideo retuli, ut sciamus quale periculum est, quando aliquis aut cogitationum siue actuum aliquod peccatum indicat his, qui discernere nesciunt.

56. Senex quidam dixit: Non quia intrant cogitationes male in nobis, condemnatur ex eis sed si male utimur cogitationibus. Fit enim, ut per cogitationes nostrum patiamur, & iterum de cogitationibus coronemur. X.

57. Duo fratres carnales renunciauerunt seculo: quorum unus, qui etate minor erat, primus coeperat conuersari. Et quum venisset ad eos quidam patrum, & applicasset sibi, posuerunt peluim. Et venit qui minor erat etate, ut lauaret pedes seni. Senex autem tenens manum eius, remouit eum: & illum qui maior erat etate, fecit opus implere, quod primi in monasterio facere consueuerunt. Dixerunt ei adstantes fratres: Abba, ille minor in conuersatione primus est. Respondit senex: Ego tollo primum minoris, & trado ei, qui etate praecedit.

58. Frater interrogauit abbatem Syfoi, dicens: Desidero custodire cor meum. Dicit ei se-

ei senex: Et quomodo possumus custodire cor nostrum, si lingua nostra ianuam apertam habuerit?

59. Introgauit abbas Moyses abbatem Siluanum: Potest homo per omnem diem facere initium conuersationis? Respondit abbas Siluanus: Si est homo operarius, potest per diem & horam inchoare initium conuersationis suae.

60. Dixit abbas Alonis: Non dixerit homo in corde suo, ego solus & Deus sumus in mundo isto requiem non habebit. Item dixit: quia si vult homo in vna die vique ad vespertum peruenire ad mensuram diuinitatis.

61. Patrum quidam dixit: Si manserit operarius in loco vbi non sunt operarii, non potest proficere. Hæc est virtus operarii, certare vt ab opere non minuat. Nam & piger si manserit cum operario proficit, & si non proficit, non tamen descendit inferius.

62. Quidam seni magno dixit frater: Abba, volebam inuenire senem aliquem iuxta voluntatem meam, & morari cum ipso. Et dicit ei senex: Bene quæris domine meus. Ille autem assit mabat huiusmodi esse desiderium suum, non intelligens quod loquutus est senex ille. Sed cum videret eum senex quod bene sentiret existimantem, dicit ei: Ergo si inuenies senem secundum voluntatem tuam, vis manere cum eo? Et ille dixit: Etiam omnino hoc volo, si inuenio secundum voluntatem meam. Dicit ergo illi senex: Non vt tu sequaris voluntatem senis illius, sed vt ille tuam voluntatem sequatur, & ita in eo repaues. Sensit autem frater ille quod dicebat, & surgens prostravit se ad pœnitentiam, dicens: Ignosce mihi, quia valde gloriabar, existimans me dicere, cum nil tenerem. Y.

63. Alter senex dixit: Si quis fecerit rem aliquam sequens voluntatem suam, & quærens quod non est secundum Deum: si id tamen per ignorantiam fecerit, oportet eum postea reuertí ad viam Domini. Qui autem tenet voluntatem suam non secundum Deum, & neq. ab alijs vult audire, sed velut sanctum se putat: qui huiusmodi est, vix ad viam Domini perueniet.

64. Rursus senex dixit: Sicut ordo monachorum honoratior est se cularibus, ita & peregrinus monachus speculum esse debet localibus monachis per omnem modum. Dixit senex: Si quis manserit in loco aliquo, & non fecerit fructum illius, locus ipse expellit eum, vtpote quia non fecerit opus loci.

65. Quidam patrum dixit: Siquidem interior homo noster sobrie agit, potest etiam exterior e custodire. Si verò non est ita, qua possumus virtute custodiamus linguam. Item ait qui supra: Diximus, opus spirituale necessarium est, quia in hoc viuimus. Magnus eni labor est, ore docere quod non sit opere corporali.

66. Aperitius abbas dixit: Ille est vere sapiens, q. sacro suo alios docet, nō q. ybis.

67. Dicebat quidā senex: Nō necesse est verborū tān, (sunt enī plurima verba in vobis tpe hoc) sed opa necessaria sunt. Hoc enī Deus quærit, nō yba quæ nō habent.

68. Senex quidam dixit: quia homo si verbum quidem habeat, opera (fructū) autem non habeat, assimilabitur arbori habenti folia, fructū autem non. Sicut enim arbor fructibus plena etiam folijs viret, ita & sermo consequitur hominem qui habet opera bona.

69. Introgauit aliquando abbas Pastor abbatem Ioseph, dicens: Quid faciam quando approximaui mihi aliquæ tentationes? Resisto illis, an permitto intrare? Dixit ei senex: Dimitte intrare, & pugna cum eis. Revertens ergo in Scythi sedebat. Et contigit, vt veniens quidam à Thebaida in Scythi, narraret fratribus interrogasse se abbatem Ioseph: quando approximat mihi tentatio, resisto ei, an permitto intrare? Et dixerit ei: Omnino non dimittas tentationem in te, sed statim abscede eam. Audiens autem abbas Pastor, quia sic dixerat huic qui venerat à Thebaida abbas Ioseph, surgens iterum abiit in Panepho ad abbatem Ioseph, & dixit ei: Abba, ego tibi commisi cogitationes meas & tu aliter dixisti mihi, aliter fratri à Thebaida. Et dixit ei senex: Scis quia diligo te? Et respondit: Etiam. Et dixit senex: Nonne tu dixisti, vt sicut mihi ipse, ita tibi dicere in quod sentirem? Etenim si intrauerint tentationes, & dederis atq. acciperis cum eis probatior em te facient. Ego autem velut mihi ipse, sic tibi locutus sum. Sunt autem aliqui, quibus nec approxinare expediunt passionēs, sed statim

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRV. ALPHAB. XX.

statim debent abscidere eas.

70. Frater interrogavit abbatem Ioseph, dicens: Quid faciam, quia nec molestiam ferre possum, nec laborare & dare elemosynam: Et dixit ei senex: Si nō potes horum quicq̃ facere, vel serua conscientiam tuā ab omni malo proximo tuo, & ica saluus eris. Deus autem animam sine peccato querit.

71. Dixit abbas Orsūsus: Puto quia nū custodierit homo cor suū, oīa quæ audit & vidit obliuiscitur & negligit. Deniq̃ inimicus sic inueniens in eo locū, supplantat eum. Sicut enī lucerna oleo & licinio præparata lucet: si aut̃ per negligentiam nō acceperit oleum, paulatim extinguitur, atq̃ ita valescunt tenebræ aduersus eam: sed & mus veniens ad eam, volens nixum eius comedere priusq̃ perfecte extinguitur, non potest propter calorem ignis. Si aut̃ viderit q̃ nec lucem habet, nec calorem retinet ignis, tunc volens trahere nixum eius, deiecit etiam ipsam lucernā in terram, quæ si testacea fuerit, minutatur: si aut̃ ærea, à dño suo denuo reparatur: ita etiam si negligenter anima, paulatim recedit ab ea spiritus sanctus, donec perfecte extinguitur calor eius, atq̃ inimicus consumit & deuorat propositum animæ illius: sed & corpus nequitiæ exterminat. Si aut̃ quis per affectum quē habet in Deum bonus fuerit, simpliciter aut̃ ad negligentiam raptus fuerit, Deus qui misericors est, excitat in eo mentē suam, & memoriam poenæ, quæ in futuro seculo peccatoribus præparantur, & curat vt sobrius sit, & custodiat se de cetero cum magna cautela vsq̃ ad tempus visitationis suæ.

72. Dixit senex: Sicut miles & venator proficiscentes ad propositum sibi laborem, non cogitant verum vulneretur aliquis, an illæsus maneat alter: sed vniuscuiq̃ pro se solo certat, ita oportet & monachum esse.

73. Senex quidam dixit: Sicut nemo potest lædere eum qui ad latus Imperatoris est, ita neq̃ sathanas potest nobis aliquid nocere, si anima nostra adhæserit Deo. Scriptum est enī: Appropinquate mihi, & appropinquo vobis. Sed q̃ frequenter extollimur, facile rapit inimicus miserā animā nostrā in ignominie passionē. A. 20.

74. Alter quidam patrum dixit: Quia omnino oportet hominem habere intra cellam opus q̃d laboret. Si aut̃ in opere Dei occupatur, venit ad eum diabolus de die in diem: sed non inuenit locum cum quo maneat. Si aut̃ rursus dominando ei inimicus in captiuitatem re degerit eum, venit iterum spiritus Dei frequenter: sed si nos ei non facimus locum propter maliciam nostram, discedit.

75. Quidam senex dixit: Si ascenderit in corde fratris sedentis in cella, & reuoluens frater verbum in animo, non poterit ad mensurā verbi pertingere, neq̃ tactus fuerit à Deo, assistunt ei demones, & ostendant de verbo illo q̃d ipsi volunt.

76. Dixit senex: Quia oportet monachum neq̃ auditorem esse obstrictantiū, neq̃ obstrictare, neq̃ scandalizari.

77. Dicebant de abbate Ammois, quia quando ibat ad ecclesiam, non permittebat discipulum suum iuxta se ambulare, sed de longe sequi: sed et si appropinquasset se ad eum vt interrogaret illum de quacūq̃ re, mox dicebat ei, & statim repellabat eum retro, dicens: Ne forte cum loquimur aliquid de vtilitate animæ, incurrat etiā sermo qui non pertinet ad rem: propterea nō te permitto morari iuxta me.

78. Quidam de sanctis senioribus misit discipulum suum ad hauriendam aquam: & prolongius aut̃ erat puteus à cella senioris. Oblitus est aut̃ tollere funē discipulus eius cum q̃ hauriret aquam. Cumq̃ peruenisset ad puteum contristatus est valde, q̃a longē erat cella eorū: quid ageret, q̃ se vertere nesciebat. Dubitabat enī ad cellam reuertī. Tunc anxius nimis prostratus se in orationem cum lachrymis, dicens: Dñe misere-re mei secundū magnā misericordiam tuam, qui se cisti celum & terram, mare, & oīa quæ in eis sunt, q̃ facis mirabilia magna solus, misere-re mei propter seruū tuū, q̃ misit me. Et cum surrexisset ab oratione, exclamauit: O putee putee, misit me seruus Christi abbas vt hauriam aquam. Statim aut̃ ascēdit aqua sursum ad os putei. Et cum impleset lagenam suam frater, abscēdit glorificans potentiam Dñi saluatoris. Aqua autem putei reuersa est ad locum suum.

79. Mandatum est sanctæ memoriæ Epiphanio episcopo Cyprio ab abbate monasterij sui, q̃d habuit in Palestina: Quia orationibus tuis non negleximus regulam,

sed

sed cum solitudine tertiam, sextam, & nonam, atq; vesperam celebramus. Ille autē reprehendens eum, mandauit ei: Constat vos vacare ab oratione cæteris horis ieiunium autem qui verus est monachus, oportet sine intermissione orare, aut cetæ psallere in corde suo. B.

80. Referebant sancti seniores nobis, dicentes: Quia fuit quidā monachus in eremo Scythiæ. Venit autē ad visitandos sanctos patres qui habitabant in loco qui dicitur Cellia, vbi multitudo monachorum diuisa habitabat cellulis. Cumq; non inueniret ad præsens cellulam vbi posset manere, quidā de senioribus habens aliam vacantem cellulam dedit ei, dicēs: Interim repausa in hac cellula, donec inuenias vbi possis manere. Cumq; ad visitandum eum conuenirent plurimi fratres, desiderantes ab eo audire verbum salutis æternæ: (habebat enim gratiā specialem docendi verbum Dei) videns ille senior, qui ei ad habitandū præstiterat cellam, inuidiæ liuore cor eius vulnēraturum est, & indignari cepit ac dicere: Quoniā ego tantis temporibus in hoc loco habito, & nō ad me conueniunt nisi rarissime, & hoc in diebus festis & ecce, ad istum pene quotidie fratres plurimi vadunt. Dixit autem discipulo suo: Vade, & dic ei vt egrediat̃ de cellula illa, qm̃ necessaria est mihi. Cum aut̃ perrexisset discipulus eius ad istum fratrem, dixit ei: Mandauit abbas meus sanctitati tuæ, lube mihi mandare qualiter habeas; audiui enim te infirmari. Ipse vero remādaui ei, dicens: Ora pro me dñe pater, quia valde stomachum doleo. Reuersus autē discipulus, dixit abbati suo: Nimis rogat sanctitatem tuā, vt vel tres dies iubeas inducias ei dari, vt sibi possit aliam cellulam prouidere. Transactis autē tribus diebus, iterū misit discipulum suum, dicens: Vade, & dic ei vt egrediat̃ de cellula mea. Nam si rursus distulerit, dices ad eum, q̃a continuo venio, & cum baculo exdendo expello eum de cella mea. Pergebat autem discipulus ad supradictum fratrem, dixit ei: Quoniā valde sollicitus est abbas meus de infirmitate tua, ideo misit me, requirens si melius habeas. At ille hæc audiens, dixit: Gratias ago domine sancte charitati tuæ, quia sollicitus es de me. Veruntamen precibus tuis melius habeo. Reuersus autem discipulus, dixit abbati suo: Etiam & nunc scitis deprecatur sanctitatem tuā, dicens, vt vsq; in diem dominicū expectes eum, & statim egrediet̃. Cum autē aduenisset dies dominicus, & non statim egrediet̃, accipiens baculum senior inflammatus inuidiæ & iracundiæ spiritu pergebat, vt exdendo eum expelleret de cella. Accedens autem discipulus eius, dixit ei: Si iubes pater, præcedo te, & video ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerint, & si viderint te, scandalizentur. Præcessit ergo discipulus eius, & ingressus ad eum dixit: Ecce, abbas meus venit ad salutandum te. Egredere ergo celerius, & cum gratiarum actione occurre ei, quia pro nimia charitate & dilectione venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumq; vidisset eum, ante q̃ approximaret prostrauit se pronus in terram, adorabatq; senem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus charissime pater bona æterna pro cellula, quā mihi propter nomē eius præstitisti, & in coelesti Hierusalē inter sanctos suos Christus dñs tibi gloriosam & splēdidam præparet mansionē. Hæc autē audiens senior, cōpunctus tibi gloriosam & splēdidam baculum cucurrit in amplexū eius, & osculatus est eum, inuitauitq; illum ad cellulam suā, vt pariter cum gratiā actione sumerēt cibum. Vocauit autē senior supermemoratum discipulū suū, & interrogauit eum, dicens: Dic mihi fili, si dixisti isti fratri yba quæ propter cellulam illā mandauī vt diceret ei? Tunc discipulus eius confessus est, dicens: Vere dñe dico, q̃a propter humilitatem, quā tibi exhibere debeo quasi patri & dño, ideo non audebā tibi respondere aliqd qm̃ mittebas me ad eum: veruntamen nil ego dixi q̃ mandabas ad eum. Hæc audiens senior, statim prostrauit se in terrā ad pedes discipuli sui, dicens: Ex hodierna die tu pater meus esto, & ego discipulus tuus: qm̃ te festināte & moderate cū timore & charitate Dei agēte, & meā & illius fratris animā de peccati laqueo Christus dñs liberauit. Pro voto enim & sancta solitudine & intentione discipuli, gressu in charitate Christi diligebat abbatē suū, & anxius timebat ne per inuidiā & iracundiā vitii tale aliqd ageret pater eius spūalis, & pderet oēs sanctos labores, q̃s ab ineunte ætate in Christi seruitio pro vitæ æternę præmijs laborauerat, et ideo Dñs donauit illi gratiam suam, vt in pace Christi pariter latarentur.

Vit quidam frater in monasterio, nomine Eulalius, nimis gratia humilitatis ornatus. Si quid ergo, ut solent culpabile admittissent negligentiores fratres, excusantes culpas suas, supradictum fratrem dicebat esse culpabilem. Cumque argueretur a senioribus fratribus, non negabatur, sed prosternebat se in terram, & adorans eos, dicebat se peccasse, negenterque fecisse. Cum autem iterum ac frequenter accuserent eum, & secundum regulam monasterij biuana ac triduana ieiunia ei interdicerentur: ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hæc omnia pro humilitatis uirtute patienter sustineret: conuenientes pariter maxime seniores ad patrem monasterij, dixerunt ei: Considera pater quid agendum sit. Quamdiu enim sustinere possumus negligentiam & damna, quæ frater Eulalius facit in monasterio? Iam pene omnia uasa & utensilia monasterij confecta sunt & exterminata per negligentiam eius. Quomodo ergo iste talis tolerandus est? Respondit autem pater monasterij, & ait: Interim fratres paucos dies sustinere, & postea ordinabitur quid de eo competitis fieri. Hæc dicens, dimisit fratres. Ingressus uero cellulam, prostravit se in orationem, obsecrans misericordiam Dei, ut ei manifestare dignaretur, quid ordinare aut quid diffinire posset de supradicto fratre. Tunc reuelatum est ei quid ageret. Conuocauit ergo omnes fratres abbas, & dixit eis: Crede mihi fratres, quia magis opto matulam fratris Eulalij cum humilitate ac patientia eius, quam omnia opera eorum, dumtaxat, quæ murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio. Ut autem ostendat nobis Dominus quale meritum apud Deum habeat hic ipse frater, præcipio uobis ut deferantur mihi omnes matulæ omnium fratrum. Quas cum detulissent, iussit ut accenderent ignem, & misit in eum omnium fratrum matulas: quas statim omnes combussit sunt, præter matulam fratris Eulalij, quæ integra reperta est, & non est combusta. Cumque hæc uidissent omnes fratres, timuerunt ualere & prosternebant se in terram, veniam & indulgentiam à Christo domino postulabant, & collaudantes admirabantur nimis patientiam & humilitatem fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant & magnificabant eum tantum uinum de magnis patribus. Istos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalius, dicens: Vix mihi infelici, quia perdidit humilitatem meam, quæ per tanta tempora acquirere, auxiliante & adiuuante me Christo, festinaui. Consurgens itaque nocte, egressus de monasterio fugit in eremum, ubi nullus eum agnosceret, & ibi in spelæo habitauit. Noluit enim temporales hominum laudes, sed coelestem æternamque gloriam à saluatore nostro Christo in futuro percipere seculo.

Beati Pyor uita, & quam inuitus germanam suam uiderit. D. 82.

Remita quidam fuit, nomine Pyor, de antiquis patribus, quem beatus Antonius adolescentem in sancto proposito monachorum instruxit. Demoratus est autem apud beatum Antonium paucos annos. Cumque uiginti quinque esset annorum, abijt ad aliam secretum eremi locum, ut solitarius habitaret, hoc etiam uolente & consentiente beato Antonio. Dixitque sanctus Antonius ad eum: Vade Pyor, & habita ubi uolueris: & cum tibi per aliquam rationabilem occasionem reuelauerit Dominus, uenies ad me. Cum autem peruenisset hic ipse Pyor ad locum qui situs est inter Nitriam & eremum Scythi, effodit puteum, cogitans apud semetipsum, quoniam qualemcumque aquam inueniret, oportet me ipsa contentum esse. Quod & factum est. Et ad augmeretum uirtutum eius talis ualuit occasio. Tantum enim salis & amaritudinis est aqua, ut si quis ad eum uisitandi gratia ueniret, in proprio uasculo sibi aquam portaret. Remoratus est ergo in eodem loco annis triginta. Dicebant ergo ei fratres ut recederet de ipso loco propter amaritudinem aquæ. Ipse autem dixit eis: Si amaritudinem & laborem abstinentiæ fugiamus, & uelimus requiem in hoc mundo habere, post exitum uirtutum huius non percipiemus illam æternam & uerè bonam, nec fruemur illis per petiis beati patris delictis. Dicebat ergo fratres, quia uinum tui paximacii & quinq; olias in cibo

accipiebat, & hoc de ambulando foris. Etiam & hoc affirmabant de eo multi sancto-
rum patrum, quia triginta & eo amplius annis ex q̄ egressus est de domo parentum
suorum, nunq̄ eis visus est: etiam cum defunctos audisset parētes suos, vt pergeret ad
requirendum seu visitandum propinquos suos. Veruntamen soror eius, cum esset
vidua, habens duos filios iam adolescentulos, misit eos in eremo ad requirēdū fra-
trem suum Pyorem. Qui cum diuersa monasteria circuisset requirētes eum, tandē
vix inuenientes, illum, dixerunt ei: Nos filij sororis tuæ sumus, quæ nimio desiderio
optat te videre ante exitum suum. Ipse vero non acquieuit petitioni eorum. Perrexe-
runt ergo adolecentes ad hominem Dei beatum Antonium, indicātes ei pro qua cau-
sa venissent. Misit autē beatus Antonius, & vocauit eum ad se, dixitq̄ ei: Quare frater
tanto tpe non venisti ad me? Qui respondens, dixit ei: Præcepisti mihi beatis. pater,
vt cum per aliquam occasionē reuelaret mihi Dñs, tunc venirem ad te: & ecce, vsque
hactenus nō mihi reuelatū est. Dicit ei B. Antonius: Vade vt videat te soror tua. Tūc
assumpsit secum alium monachū, & perrexit ad locū & domum sororis suæ: & foris
prope ianuam atrij clausis oculis, vt non videret sororem suam, stetit. Illa autem veni-
ens proiecit se ad pedes eius: de nimio enim gaudio angustata est. Dicit ei beatus
Pyor: Ecce, ego sum Pyor frater tuus, vide ergo me quantum volueris. Ee post hoc
statim reuersus est in eremum ad cellulam suam. Hoc autem fecit ad erudiendū mo-
nachos, vt non daretur eis licentia, cum libitum eis fuerit, visitare patriam vel paren-
tes suos.

E.

83. Etiam & abbas Ioannes, qui commanebat in monte, qui vocatur Calamus, ha-
bebat sororem, quæ ex infantia in sancto proposito conuersa batur. Ipsa enim erudi-
uit & docuit fratrem suum eundem abbatem Ioannem, vt relinqueret vanitatem se-
culi huius, & ingrederetur monasterium. Quam autem ingressus fuerat in monaste-
rium, per viginti & quatuor annos non est egressus de monasterio, nec visitauit foro-
rem suam. Illa vero nimis desiderabat videre eum. Nam & frequenter scribebat &
mittebat ad eum epistolas, petebatq̄ vt ante exitum eius de corpore veniret ad eam,
vt in charitate de præsentia sua lætaretur. Ille autem excusabat, nolebātq̄ de mona-
sterio egrēdi. Venerabilis autem famula Dei soror eius iterum scripsit ad eum, dicens: *Quia*
si nolueris venire ad me, ne cesse est vt veniam ad te, vt post tanta tempora me-
rear adorare tuam sanctam charitatem. Hæc autem cum audisset supradictus abbas
Ioannes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum, dicens: Quoniam si
permisero vt ad me veniat soror mea, de cætero licentia dabitur, vt & alij parentes ac
propinqui nostri veniant ad visitandum me. Ideoq̄ traxit apud se, vt magis ipse
pergeret & visitaret sororem suam. Accepit autem alios secum duos fratres de mo-
nasterio. Et cum venissent ad ianuam monasterij sororis suæ exclamauit, dicens: *Be-*
nedicite & audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cum alia famula Dei, &
aperuit ianuam, & penitus nō cognouit fratrem suū. Ipse autē cognouit sororem suā, sed
nō est locutus ybām, ne forte in voce cognosceret eum. Monachi autē qui cum ipso
venerant dixerūt ad eam: Rogamus te dñā mater, vt iubeas nobis aquam dari ad bi-
bendum, q̄a de itinere fatigati sumus. Cum autē accepissent & bibissent aquā, facientes
orationē & gratias agentes Deo, recesserunt & reuersi sunt ad monasteriū suū. Post
aliquantos autē dies scripsit ad eum soror sua, vt veniret & videret eam ante exitum:
suum, & orationem faceret in monasterio eius. Tunc ille rescripsit ad eam, & direxit
epistolam per monachum ad monasterio suo, dicens: *Quia præstant gratia Christi*
ego veni ad te, & nullus me agnouit: ipsa vero egressa es ad nos & dedisti nobis aquā,
& accepi de manibus tuis, & bibi: & gratias agens, reuersus sum in monasteriū. Suffici-
at ergo tibi quia vidisti me, & ulterius non sis mihi molestus: sed ora pro me incessan-
ter ad dominum Deum nostrum Iesum Christum.

F.

84. Etiam de beato Theodoro oportet nos exemplū virtutum proferre. Hic ita-
que beatus Theodorus discipulus fuit S. Pachomij viri de S. patribus, q̄ fuit pater infi-
nitæ multitudinis monachorū, multorumq̄ monasteriorū: pater in patribus Thebaidē.
Cum enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiā prophetie gratiam a Dño
meruit. Multa em̄ futura ei reuelauit Dñs. Quodā verō tpe supradicti beati Theodori

soror

DE VITA ET DOCTRI. SAN. PATRVM, ALPHAB. XX.

foror germana venit ad monasterium, in quo conuersabatur idem Theodorus, vt post multa tempora videret germanum suum. Cumq; nunciasset ei de aduentu sororis eius, misit continuo duos monachos, qui obseruabant ad tantum monasterij mandauitq; per eos forori suæ, dicens: Ecce soror, audisti & cognouisti quia viuor ne contristeris autem, quia minime me vidisti: sed magis considera vanitatem & instabilitatem presentis mundi, & conuertere cor tuum, & apprehende sanctæ vitæ conuersationem, vt peruenire possis ad æternam vitam & ad cœlestia bona, quæ præparauit diligentibus se Dominus, & facientibus mandata eius. Trahita ergo apud te, quia hæc sola est vera & firma spes, vt faciat homo præcepta Dei, vt mereatur peruenire ad gloriosa & æterna promissa domini nostri Iesu Christi. Hæc autem illa cum audisset, statim compuncta corde, lacrymas fundebat in conspectu Domini: & post paululum ingressa est monasterium virginum famularum Dei, quod in eodem vicinatum est, & procedente tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi. Hæc autem ita gesta cum audisset mater eorum, deprecata est episcopos, dederuntq; ei epistolas ad supra dictum sanctum Pachomium, patrem monasteriorum, pro filio eius. Cumq; venisset, applicuit in monasterio famularum Dei, & direxit epistolas ad patrem monasterij, obsecrans vt videret filium suum. Beatus autem Pachomius vocauit filium eius Theodorum, & dixit ei: Audiui fili, quia mater tua aduenit propter te. Itaq; propter epistolas episcoporum qui scripserunt ad me, vade vt videas te matrem tuam. Dicit ei Theodorus: Præcepisti mihi domine vt videam matrem meam: Si ergo abieco videre eam post tantam scientiam spiritualem, veretur ne culpabilis inueniar apud Deum. Etenim oportebat me fortitudinē animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare. Audiens autem mater eius, quia non acquieuit videre eam, nimio affectu seruens in filium, noluit remcare in domum suam: sed permansit in monasterio virginum, dicens: Quoniam si hic permansero, etiam sæpe videbo filium meum cum inter alios fratres egredietur ad necessarias monasterij causas, & monitis & exhortationibus eius proficere possum in sancta conuersatione, doctrinaq; eius spiritualis confirmabit cor meum, vt merear peruenire ad æternam requiem, quam promisit dominus noster Iesus Christus diligentibus se. Multa autem magnifica per sanctum Pachomium fecit Dominus mirabilia. Nam & a demonibus obsessos frequenter inuocato Christi domini nomine curauit. Multis etiam diuersas egritudines sustinentibus, & paraliticis, orationibus eius misertus est Dominus. G.

85. Multo tempore beatus abbas Pachomius contra demones immundissimos certamen bonum certauit, sicut athleta veritatis, tanquam & beatus Antonius. Denique intentissimis precibus exorauit Dominum, vt somnum nō caperet per aliquod tempus, quatenus noctibus & diebus peruigil maneret contra aduersarios demones dimicando, donec proflerneret & superaret eos, sicut dicitur in psalmo: & non conuerterat donec deficient. Perstitit ergo, & concessit ei Dominus petitionem eius. Possibiles enim sunt demones & imbecilles, cum quis nostrum ex tota fide & ex tota intentione cordis, seruente in sancto desiderio, & adiuvante nos virtute saluatoris nostri Christi, contendimus contra eos.

86. Referebant nobis sancti patres de eodem beatis. patre Pachomio, qui fuit (vt diximus) multorum monasteriorum in regione Tabennensiotarum præpositus, quā frequenter dicebat fratribus: Quia sicut testis est mihi dñs Deus, sæpe audiui immundos spiritus demonū loquentes inter se diuersas ac varias artes suas, quas contra feruentes Deo, & maxime contra monachos, habent. Quidā em̄ ex eis dicebat qm̄ ego ad durissimū hominē abeo, & quies ei immitto peruersas cogitationes: ille statim surgit, & prostermit se in orationē, cum gemitu orans sibi adesse diuinum auxilium. Ego aut illo exurgente cum grandi confusione egredior. Item alius demon dicebat: Ego ad illum quem obseruo, cum ei cogitationes in cor de misero, consentit & suscipit & facit eas. Sæpe em̄ ex ardescētē eum in iracundiā facio, & in contentiones rixæ & pigritiam orationis, & dormitationē in psalmodia, & nō ce tradidit mihi. Ideoq; fratres mei dilectissimi, semper oportet vt custodiatis sensum & animū vestrū, inuocantes nomen dñi nostri Iesu Christi, & scdm̄ præcepta Dei conuersamini tam in orationibus

e iij & psal.

& psalmodia, sicut dicit Apostolus, instantes orationi, & vigilantes in ea. Ideoq; cum compunctione cordis & timore vigilantibus, non praeualebunt nocere vobis aduersarii & immundissimi demones. Ipse autem beatus pater noster Pachomius docebat fratres, ut semper memores essent verbi Dei in salutem animarum suarum. Postmodum vero discedebant unusquisque fratrum in cellulas suas, operantes manibus suis, & meditantes quae de sanctis scripturis didicerant, lem possibile est aliquid apud eos verbum otiosum loqui sed ea tamen, quae de scripturis sacris didicerunt inter se conferunt, exponentes de capitulis sanctarum scripturarum quae ad timorem Domini confirmant & illuminant animas eorum. H.

87. Fuit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiam donauerat Christus, reuelante eis spiritu sancto, ut videre posset quod aliquid non videbant. Referebat enim sanctis patribus dicens: Quia aliquando quamplurimi sedentes fratres simul loquebantur inter se, & conferebant de sanctis scripturis quae ad salutem pertinent animarum, stabant autem circa eos sancti angeli laetantes in hilari vultu, considerantes; delectabantur enim de eloquio Domini. Cumque aliud quoddam inter se loquerentur, statim angeli sancti recedebant longius, indignantes contra eos. Veniebant autem porci sordidissimi & morbo pleni, & volutabant se inter eos. Demones enim in specie porcorum delectabantur de superflua & vana loquela eorum. Beatus autem senior hanc videns, abiit in cellulam suam, & per totam noctem cum grandi fletu & ululatu gemendo deiebat miseras nostras. Exhortabantur autem sancti patres per monasteria, & comonebant fratres, dicentes: Colubete fratres à multiloquio & ab ociosis verbis lingua: quia malus interitus animae generatur, & non intelligimus quoniam per haec & Deo & sanctis angelis odibiles sumus. Dicit enim scriptura divina: quia in multiloquio non effugies peccatum. Haec enim infirmam & vacuam efficiunt mentem atque animam nostram.

S. Arsenij abbatis vita ac compunctionis gratia. 88.

Ir quidam fuit in palacio sublimis sub Theodosio imperatore, nomine Arsenius, cuius filios, id est, Archadium atque Honorium Augustos de baptismo suscepit. Hic itaque Arsenius desiderio diuini amoris accensus, relinquens omnem huius seculi gloriam temporalem, perrexit ad eremum Scythiam, ut inter sanctos patres secretam & quietam ab omni strepitu mundi huius ageret vitam, ut separatus ab illecebris & delectationibus corporalibus, cum tota mentis intentione adhereret Domino, sicut scriptum est: Adhaere anima mea post te, me autem suscepit dextera tua. Dicebant ergo de eo sancti seniores quia sicut cum in seculi conuersatione esset, nimis preciosis vestimentis praeter omnibus utebatur, ita postmodum in eremo Scythiae degens, studebat ut omnibus monachis viliora & despecta vestimenta haberet. Hic ipse Arsenius totum tempus vitae suae sedens ad opus manuum, pannum habebat in sinu propter lachrymas, quae ob desiderium vitae aeternae crebro currebant ex oculis eius.

89. Dicebat autem abbas Daniel de eodem Arsenio, quia quum operaretur sportas ex palmarum folijs, mittebat aquam in peluim ut infunderentur palmae. Et quum foret erum brumosa aqua odore, nec permittebat ut aliam aquam mutarent, sed super illam foetidam aliam addebat aquam ut semper foret erum. Interrogabant autem eum fratres, dicentes: Cur non permittis pater, ut aqua mutetur, sed pessimo foetore tota cellula tua repletur? Respondens autem senior, ait: Quoniam pro thymiamate & muscata, & alijs diuersis, quibus in seculi conuersatione sine intermissione fruebar, oportet me nunc dum in corpore sum sustinere istiusmodi foetorem pro sumissimo odore, ut in die iudicii de illo gehennae inenarrabili foetore liberet me Dominus, ut non cum illo diuite qui epulabatur in isto mundo deliciose & splendide, condemnaretur anima mea.

90. Quidam de fratribus dixit beato Arsenio: Ecce beatissime pater, meditari festino de sacris scripturis quae didici, & non sentio compunctionem in corde meo: quoniam non intelligo virtutem diuinam scripturae, unde & valde contristatur anima mea. Respondens autem beatus Arsenius, ait: Oportet te, o fili, incessanter meditari, eloquia Domini.

Audiui

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRVM, ALPHAB. XX.

Audui enim quia dixit beatus abbas Poenem, & alij multi sanctorum patrum, quoniam incantatores illi qui serpentes solent incantare, non intelligunt ipsi verba illa quae loquuntur sed serpentes audientes, intelligunt virtutem verborum illorum, & conqueunt, & subduntur eis, ita ergo & nos faciamus. Quamvis non valeamus intelligere diuinorum virtutem scripturarum, tamen demones audientes diuini virtutem verbi terrentur, & effugati discedunt a nobis, non sustinentes eloquia spiritalia, quae per seruos suos prophetas & apostolos est locutus.

De S. Machario quaedam, praeter ea quae in 3. libro de vita eius prolixè habentur.

I.

91.

Vodam autem tempore cum in vicino beati Macharii homicidium fuisset perpetratum, & cuidam innocenti homini impingeretur crimen admissum, surgens ille qui calumniam patiebatur, fugit ad cellam sancti Macharii. Aduerunt etiam & illi qui cum perurgebant, & calligantes cum dicebant: periclitari se ipsos nisi comprehensum legibus traderent homicidam. Ille vero cui crimen impingebatur, cum sacramentis affirmabat conscius se non esse sanguinis illius. Et cum diutius ab utraque parte certamen haberetur, interrogauit sanctus Macharius, ubi pulsus esset qui dicebatur occisus. Cumque designasset ei locum, tunc cum ipsis pergit ad sepulchrum, atque ibi fixis genibus inuocato Christi nomine, ait ad eos qui astabant: Nunc dominus ostendet si vere reus est qui purgetur a vobis. Et eleuata voce, exclamabat nomine defunctum. Cumque ei de sepulchro vocatus respondisset, ait ad eum Macharius: Per fidem Christi te obtestor, vt dicas nunc, si ab isto homine qui te insinuat occisus es. Tunc ille de sepulchro clara voce respondit dicens: non esse se ab eo interfectum. Et cum obstupescit, omnes decidissent ad terram, ac pedibus eius pronouerentur, rogare eum coeperunt vt interrogaret illum, a quo fuisset occisus. Tunc vir sanctus ait: Hoc ego non interrogo. Sufficite enim mihi, vt innocens liberetur. Non est autem meum vt reus prodatur. Forsitam enim compingetur adhuc pro scelere quod commisistis, & ager poenitentiam & saluabitur anima eius.

92. Alio itidem tempore cum sancto Machario quidam frater vnum detulisset, ipse autem quiescendum charitatem, non quae sua sunt, sed quae alterius cogitaret, ad alium fratrem detulit eam qui infirmior videbatur. Tunc infirmus gratias agit Deo, pro fratris officio, & suscepit eam. Sed & ipse nihilominus, plus de proximo quam de semetipso cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium, & sic per omnes cellulas, quae longe à semetipsis erant per eremum dispersae, vna illa circumlata esset, ignorantibus eis, quis eam prius misisset, ad vltimum ipsi defertor qui eam miserat. Gratulatus est autem sanctus Macharius, quod tantam videret in fratribus continentiam tantamque charitatem, ad acriora semetipsum spiritualis vitae extendit exercitia.

93. Illud etiam ad fidem confirmatum nobis est de eo, ab his qui ab ore eius audierunt, quomodo quodam tempore nocte in specie monachi demon ad ostium cellae eius pulsauerit, dicens: Surge abba Machari & eamus ad collectam, ubi fratres ad vigiliis congregantur. Sed ille gratia Dei repletus, falli non potuit, intellexit enim diaboli fallaciam, & ait: O mendax & veritatis inimice, quid tibi consortij, quid societatis est cum collecta & congregatione sanctorum? At ille ait: Latet ergo te o Machari, quod sine nobis nulla collecta agitur, nulla congregatio monachorum. Veni tu denique & videbis ibi opera nostra. Dixit autem sanctus Macharius: Imperet tibi dominus demon immunde. Et conuersus ad orationem petijt à domino, vt sibi ostenderet si hoc verum esset quod gloriatus est demon. Abijt ergo ad collectam, ubi à fratribus vigiliae celebrabantur, & iterum in oratione dominum deprecabatur vt ei veritatis verbi huius ostenderet. Et ecce vidit per totam ecclesiam, quasi paruulos quosdam pueros, Aethiopes nigros discurrere huc atque illuc, & velut volitando de ferri. Discurrentes autem illi Aethiopes pueri, singulis quibusque fratribus in oratione positis,

e iij atq. psal.

atq; psallentibus allodebant. Et si cui de eis oculos duobus digitalis compressissent, statim dormitabant, si cui vero in os emerissent digitum, oscitare eum faciebant. Item post psalmum, cum ad orandum se proiecissent fratres, percurrabant iterum singulos, & ante alium quidem iacentem in oratione, quasi in mulierum speciem vertebantur, ante alium quasi edificantes aut apportantes aliquid, aut diuersa quæq; agentia operiebant. Et quæcunq; demones quasi ludetes formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant. Ab aliquantis tamen fratribus, vbi aliquid horum agere coepissent, quasi violenter repulsi præcipitati deiciebantur, ita vt nec stare ante eos aut transire auderent. Alips etiam supra ceruices & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macharius grauitur in gemitu, & lachrymas profundens ad dominum dixit. Respice domine, & ne filias neq; mitigeris Deus, sed exurge & dispergantur inimici tui, & fugiant à facie tua, quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem autem examinanda veritatis gratia, seorsum euocatis singulis quibusq; fratribus, ante quorunda sciem viderat demones diuerso habitu & varijs imaginibus ludentes, requirit ab eis in oratione vel edificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuersa quæ vniciq; per demones imaginata viderat. Et singulorum ita confitebantur in corde suo fuisse cogitationes sicut ille arguebat. Et tunc vere intellectum est quod omnes male & superflue, ac vanæ cogitationes quæ vel psallentibus vel somniorum aut orationum tempore vnusquisq; in corde conceperit, illusionem & instinctum demonum fiant. Nam ab his qui omni custodia seruati in timore & amore Dei cor suum, illi tenebrofi Aethiopes, & hæc quas immitunt cogitationes repellunt. Christo enim mens coniuncta, & præcipue in tempore orationis intenta, nihil minus nihilq; superfluum recipit.

L.

94. Quidam frater requisit abbatem Sysoium, quemadmodum in cella propria degere deberet. Cui ille respondens ait: Comede panem tuum cum aqua & sale, & nō erit tibi necessitas aliquid excoquendi aut longius euagandi.

95. Dicebat vnus ex patribus, quia inuenitur homo multum comedens, & adhuc esuriens: continet se ne faciat, alter vero parum comedit & faciat. Qui ergo multum comedit & adhuc esuriens continet se, maiorem mercedem habet q̃ ille qui parum comedit & faciat.

96. Quidam senex dixit: Sicut venenata animalia fortiores herbæ vel pigmenta expellant, ita & cogitationes sordidas oratio cum ieiunio repellit.

97. Dixit abbas Ipericius: Siccitatem ieiunij corpus monachi animam de profundo eleuat & siccit, fistulas cogitationum ieiunij monachi. Item dixit: Sicut leo terribilis est onagri, sic monachus probatus cogitationibus concupiscentiæ.

98. Quidam frater impugnabat à spiritu blasphemie & erubescere dicebat. Et quoscunq; audisset magnos senes, pergebat ad eos vtilis declararet. Et cum peruenisset, mox verecundabatur. Cum ergo frequenter ad abbatem Poemenem veniret, vidit eum senex cogitationes habentem, & sic dixit ei: Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes, & sic iterum remeas tristis tecum illas te porras. Dic ergo mihi fili quid habes. At ille ait: In blasphemia impugnatur me diabolus, & erubescere dicere. Et mox vt aperuit causam, leuior eius impugnatio apparuit. Et dixit ei senior: Ne es tristis fili. Quando enim ad te hæc cogitatio venit, dic: Ego causam non habeo, blasphemia tua sit super te sathana. Hanc enim causam anima non vult. Quamcunq; autem causam anima noluert, non diu permanebit. Et ita sanus frater ille discessit.

99. Abbas Moyses dixit: Per has quatuor res passio gignitur. Per abundantiam escæ & potus, per facilitatem somni, per ocium & locum, & ornatus vestibus incessum.

100. Dixit abbas Motolis: Nescit sathanas qua passione se ducatur anima, & seminat in ea quod zizanium suum, sed metere nescit. Spargit aliquando sententiarum, aliquando detractationum & cæterarum similiter passionum, & quando passionem viderit animam declinare, hanc ei ministrat. Nam si sciret ad quod diuini esset animæ, non ei diuersa vel varia seminaret.

101. Frater requisit senem dicens: Quid faciam, quia nequeo sufferre cogitationes? Cui senex: Ego in hac causa nunq̃ impugnatus sum, scandalizatus autem frater ipse

ipse venit ad alterum senem, & dixit ei: Ecce quid mihi dixit senex ille, scan dalizatus sum in ipso, quoniam super humanam naturam locutus est. Dixit ei senex secundus: Non simpliciter tibi dixit ille homo Dei hunc sermonem. Vade ergo & age penitentiam apud ipsum, vt dicat tibi virtutem huius verbi. Reuerlus itaq; frater, venit ad senem & cepit ei dicere: Indulge mihi abba, qm̄ insipienter egi, vt tibi nō vale dicerem, & ita egredere. Sed rogo te explana mihi, quomodo non es impugnatus. Dicit ei senex: Ex quo factus sum monachus non sum faciarus, neq; pane, neq; aqua, neque somno, & horum omnium cogitatio me non permittit habere pugnam quam tu dixisti. Et egressus est frater a diutius ab eo.

101. Dixit abbas Ipericius: Sufurrans serpens ad Euā de paradiso ea deiecit. Huic ergo similis est, q proximo suo obloquit, qm̄ & audientis se aiām pōit, & suā non saluat.

102. Duo fratres ad abbatem Heliam venerunt, impugnati à cogitationibus. Egrediens eos senex quod corpulentis essent, tanquā ad discipulum eius subridens, ait: Vere frater ego erubescō propter te, quia sic enutristi corpus tuum, cum certe profiteris te monachum. Pallor enim cum humilitate, & macies decus est monachi. Item dixit, monachus & dñs multum & operans multum non confidat, qui autem paululum est, si etiā parum operetur, confidat & viriliter agat.

103. Quidam iuuenis volebat renunciare seculo, & frequenter cum egressum reuocabant, cogitationes inuolentes varijs negocijs, erat enim diues. Vna ergo die egressum cum diaboli circūdederunt, & multum poluerem excitauerunt ante eum. Ille vero confestim disposians se, & iactans vestimenta sua, curtebat nudus ad monasteriū. Declarauit autē Deus viui sēni dicens: Surge, suscipe Athletam meū. Exurgens ergo senex obuiauit illi nudo. Et agnoscās causam admiratus est. & dedit ei habitū monachilem. Qm̄ autē veniebant fratres alig ad ipsum senem, pergere eum de cōditionibus vāris, respōdit eis: de renuntiatione autē dicebat: Hunc regrite qā ego ad abrenuntiationem.

104. Quidam monachorū tm̄ euāgelium possidens, (nē istius necdū pueni. Nō vendidit illud & esurientibus dedit, dignum memorie sermonem imitans: ipsum verbum inq; venūdedi, quod mihi semper dicebat: vende quā possides & da pauperibus.)

105. Dicebat abbas Paulus. Si aliquas res voluerit monachus in sua cella habere, pset ea sine quibus non potest viuere, frequenter cogitur de cella gredi, & ita à dēmo ne decipitur. Hic autem ipse Paulus in vna quadragesima cum vno sextario lenticule & paruulo aque vascom perdurauit, & vnam matiam faciens, eandē texebat, & re texebat, ne tantummodo foras exiret.

106. Abbas Agathon dispensabat semetipsum & in cōmibus cum discretione pōlebat, tam in opere manū suatum q̄ vestimento. Talibus autem vestibus utebatur, vt nec satis bona nec nimis mala cuiq; apparerent.

107. Dixit quidam senex: Ira p̄has quatuor res cōsurgit. Per cupiditatem avaritię dandi & accipiendi & si q; propriam sententiā amans, vt nec satis bona nec satis mala cuiq; appareat defendat, & si quis se vult esse honoribus dignum, & si quis doctorem se esse velit, plus omnibus sapientem sperans. Ira etiā per hęc quatuor humanos sensus obscurat. Si odio habuerit homo proximum suū, aut si pro nihilo duxerit, aut si illi inuiderit, aut si delexerit. Passionis autem huius retributio, quatuor modos habet. Primum, ex corde. Secundum, ex facie. Tertium, ex lingua. Quartum ex faculo. Si ergo poterit quis ita portare malum, vt non ingreditur in cor, non perueniet ad faciem. Si autem venerit in faciem, custodiat linguam, ne loquatur illud. Si autem locutus fuerit, vel hoc custodiat ne reddat in faculo, sed mox incindat. Tres enim gradus sunt hominum in passione irę. Nam qui nec voluntarie nocet, aut iniuriatur, aut parcat proximo suo, hic secundum naturam Christi est. Qui autē m̄ nocet nec laedi vult, hic secundum naturam Adam est. Qui vero nocet aut iniuriatur, aut calumniam ingerit, aut vsuras exigit, hic secundum diabolum est.

108. Quidam frater dum ab alio iniuriaretur, venit & nuntiavit sēni. Cui ille respōdit: Satisfac cogitationi tuę, quoniam frater te nō vult iniuriari, sed peccata tua. Nam in omni tentatione quę tibi contingit per hominem, ne arguas eum, nisi tantummodo dicis: quis propter peccata mea contingunt mihi hęc.

Dicebat

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER II.

110. Dicebat frequenter abbas Poemen. Malitia te nunquam exuperet. Nam si quis tibi malum fecerit, tu illi bonum redde, ut per bonitatem vincas malitiam.

111. Quidam frater quantum pluscum aliquis iniuriabatur aut irridebatur, tanto magis ille correbat dicens: Isti sunt qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum. Qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras. Scriptum est enim, quoniam hi qui beatificant vos, ipsi decipiunt vos.

112. Alter senex si quis detraхisset ei, ille festinabat si vicinus ei erat, per seipsum illum bene remunerare. Quod si longius manebat, trans mittebat ei munera.

113. Frater quidam interrogabat abbatem Sysoium dicens: Si latrones aut barba ri super me irruerint, occidere me volentes, & ego si præualere potuero, iubes occidam eos: Cui ille respondit: Ne facias omnino, sed totum te Deo committe. Quicquid enim aduersi tibi contigerit, proficere ut hoc tibi propter tua peccata eueniat, diuina enim dispensationi totum debes ascribere.

114. Erat quidam magnus eremita in monte qui dicitur Athlibeus, & venerunt super eum latrones. Cum autem ille vociferaretur, ut de vicinis locis conuenirent fratres, illi confluentes comprehenderunt eos, quos transmissos in ciuitatem, iudex in carcerem misit. Fratres ergo illi mortui facti sunt, quia propter ipsos latrones traditi essent iudici, & venientes ad abbatem Poemenem, nunciauerunt ei factum. Qui scripsit ad eremitam dicens: Reminiscere primam prodicionem, unde facta est, & tunc videbis secundam prodicionem. Nisi enim proditus fuisses ab interioribus tuis, secundam prodicionem nunquam perpetrasses. Quem ille sermonem cum audisset, compunctus est, & in omni regione illa nominatus, ac per multum tempus de cella sua non exiens, surrexit statim & venit in ciuitatem, & excutens latrones de carcere publice liberauit eos.

P.

115. Quidam frater requisitum senem dicens: Dic mihi pater rem vnam, quam custodiam ut saluet per ipsam. Respondit ei senex: Si potueris iniuriari & affici conuiuiis, & portare ac tacere, magna est hæc res super alia mandata.

116. Abbas Motues aliquando edificauit sibi cellulam, in loco qui dicitur Eraeleona. Et dum ibi a multis molestaretur, alterum locum ingressus est, & similiter etiam ibi construxit habitaculum. Sed per insidias diaboli quidam frater inuentus est illic, qui per inuidiam semper iram cum eo haberet. Propter quod surrexit inde, & ad proprium regressus est vicum, & fecit sibi illic quocumque cellulam, & reclusit semetipsum in ea. Post tempus autem aliquantum congregati sunt senes de illo loco, unde egressus est, deducetes secum etiam illum fratrem cum quo habuerat litem, quatenus rogaret eum, ut rediret in speluncam suam. Postquam vero in vicinum locum venerunt, tam meliores suas, quam illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipsi autem profecti sunt ad senem. Et pulsantibus illis, aperta fenestra respexit eos & cognouit, dixitque eis: Vbi sunt meliores vestre? At illi responderunt: Ecce hic in vicino sunt una cum illo fratre, qui tecum iram habebat. Hoc, postquam senex audiuit & illos cognouit, præ gaudio ostium per quod ingressus fuerat, secure confregit. Et egressus cucurrit velocius ad locum, vbierat ille frater, & prior ipse poenitentiam agere apud eum corripit, & amplexus est illum. Et introduxit illum in cellam suam, & per tres dies conuiuiatus est cum eis, qui nunquam habebat consuetudinem ut ieiunium solueret. Surrexitque postea, & profectus est cum illis.

117. Quidam frater requisitum abbatem Poemenem dicens: Quid faciam pater quoniam conturbor a tristitia? Dicit ei senex: Neminem pro nihilo aspicias, nullum condenses, nulli detrahas, & dabit tibi Deus regem, & erit cessio tua sine turbarione.

118. Dicebat abbas Poemen de abbate Isidoro, quia solus ille se cognouisset. Nam quoties illi cogitatio sua dicebat quia magnus es, tunc ipse respondere ab se: Nunquid talis sum qualis Antonius aut abbas Pambo vel reliqui patres, qui Deo placuerunt. Quotiens ergo hoc cogitabat requiescebat. Quando vero daemon conturbans eum, suggerebat ei desperationem & poenas dicens: quoniam post hæc omnia in tormentis iurus es dicebat iterum ipse: Quamuis ego in tormenta mittar, tamen vos subitus me inuenio.

Q.

Abbas

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRVM, ALPHAB. XX.

119. Abbati quoq; Moyſi frequenter apparuerunt dæmones, male dicentes ei ac dicētes: Euastiſti nos Moyſes & nihil tibi poſſumus dicere, qm̄ quotiens te p̄ deſpationem hūiliare voluerimus, exaltaris quouis aut exaltare, ita te hūiliās, vt nullus de no-

120. Dum qdam frater abbatem Syſoium frequenter tali ſer- (bis accedat ad te, mone requireret dicens: qd faciam pater, qm̄ cecidi. Ille reſpondit: Surge, inquit. illo vero & ſe reſurrexiſſe, & iterum cecidiſſe profeſſo, reſpondit: Et ite: adhuc ſurge. Cum autem frater ſe frequenter ſurrexiſſe, & frequenter ſe cecidiſſe narraret, eodem ſenex vtebatur ſermone, dicens: Ne diſiſtas ſurgendo. Cui frater ait: Et vſq; quo poſſum pater ſurgere explana. Senex dixit: Vſq; quo aut in bono opere, aut in malo deprehenſus occumbas. In quo enim opere homo deprehenſus, in eo etiam iudicabitur.

121. Alter frater requiſiuit ſenem Achillam dicens: Cur ſedens in cella mea paſſior accidiam? Cui ſenex ait: Quia necdum vidisti requiem fili quam ſperamus, nec tormenta quæ timemus. Si enim ea diligenter inſpiceres, etiam ſi verbis plena eſſet cellula tua vſq; ad collum, tu tamen in ipſis iaceres ſine accidia.

122. Quidam frater cum expetiſſet ſermonē ab abbate Moyſe, dicit ei ſenex: Vade & ſede in cella tua. Cella autem tua, de omnibus te poteſt inſtruere ſi ibi permanſeris. Sicut enim piſcis ex aqua educus ſtatim moritur, ita & monachus perit ſi foris cellam ſuam tardare voluerit.

123. Frater aliquis abbatem Antonium requiſiuit dicens: Quid obſeruando Deo placebo? Reſpondit ſenex: Quod demonſtro tibi cuſtodi. Quocunq; vadis Deum habeto præ oculis tuis, & quodcunq; opus exerces, ſume tibi ex diuinis ſcripturis exempla, & in quocunq; loco ſederis, non in de citius mouearis, ſed patienter in eodem loco conſiſte. Hæc enim tria cuſtodienſ ſaluus efficiſis.

R.

124. Requiſiuit qdam frater abbatē Poemenen, ſi melius eſt remocius, an cū alijs manere? Reſpōdit ſenex: Homo ſi ſeipſum rephēdit, ubiq; poteſt perſiſtere. Si aut ſe magnificat, nunq; ſtat. Si erū qd boni fecerit homo, ne exultet in eo, qā mox p̄dit illud.

125. Venit aliquando ad abbatē Zenonem in Siriam aliſ frater Aegyptius & cœpit proprias cogitationes accuſare coram ſene. Ille aut audiens ammiratus dixit: Aegyptij virtutes quas habent, ex latant, & vitia quæ non habent manifeſtant. Syri autem & cœtici virtutes quas non habent prædicant, & vitia quæ habent abſcondunt.

126. Senex quidam dixit: Qui ab hominibus amplius honorat aut laudatur, non paruum damnum animæ patitur. Qui autem penitus non ab hominibus non honoratur, de ſup̄ gloriam à Deo accipiet. Item dixit: Fieri non poteſt vt ſimul & herba nafcatur & ſemen, ita impoſſibile eſt, vt laudem & gloriam ſecularium habentes, ſimul etiam & fruſtum faciamus coeleſtem. Item dixit: Sicut theſaurus manifeſtus minuiſ, ita virtus deperit publicata. Nam ſicut cera à facie ignis ſoluatur, ita & anima p̄ laudem perit reſoluta ab intentione ſua. Item dixit: Qñ cogitatio vanæ gloriæ vel ſuperbiæ te impugnat, p̄ſcrutare teipſum ſi omnia mandata Dei ſeruasti, ſi inimicos tuos diligis, ſi gaudeas in gloria inimici tui, & contriſtaris in deiectione eius, & ſi apud te habes quæ ſeruus inutilis eſ, & omnibus hominibus plus peccas, & neq; tu tamen in aliquid grati deſapias tanq̄ aliquid feceris, ſciens quod elata cogitatio omnia illa bona diſſoluit.

127. Quidam ſenex erat in inferioribus eremi partibus, & ſedebat quieſcens in ſpe lunca. Vnus aut ſecularis homo religioſus miniſtrabat ei. Contigit vero vt filius ſecularis illius infirmaretur. Multis ergo p̄cibus poſtulabat ſenē vt veniret in domū ſuam, & faceret orationem pro infante. Et ſurgens ſenex ambulabat cum eo. Ille autem præceſſit eum, & ingreſſus in domum ſuam, dixit: Venite in occurſum Anachoritarum. Quos cum ſenex vididiſſet de longe, egreſſos cum lampadibus, ſenſit qd ad ſe venirent, & ſtatim deſpolians ſe veſtimenta ſua, miſit in flumine, & cœpit lauare ſtans nudus. Ille autem qui miniſtrabat ei, videns hæc erubuit, & rogauit homines dicens: Reuertimini, ſenex enim noſter ſenſum perdidit. Veniens vero ad ſenem dixit eis Abba quid hoc feciſti? Omnes enim qui te viderunt dixerunt, quia dæmonium habet ſenex. Cui ille reſpondit, & ego volebam hoc audire.

S.

128. Dixit abbas Moſois: Quanto plus homo Deo p̄ximauerit, tanto ſe peccatis p̄ videbit. Iſaias enim propheta dominū videns, miſit ſe & cindignū vocauit. Nos et

go non

go non finis hic sine solitudine, dicit enim scriptura: Et qui stat videat ne cecidat. In incerto ergo nauigamus in hoc mūdo. Ex nos quidem quasi in tranquillo mari nauigare videmus seculares vero, quasi in periculosis locis. sed nos quasi in die nauigamus sole iustitię illustrati illi vero in ignorantia, quasi per noctem. Sed frequenier contingit vt secularis in tenebrosa nocte nauigans, vigilans autem & clamans propriam nauim saluet: nos vero dum in tranquillo nauigamus, & pius ex ipsa tranquillitate negligimus & perimus. humilitatis gubernaculū negligentes. Sicut autē impossibile est nauim firmam fieri sine clauo, ita impossibile est aliquem sine humilitate saluari.

129. Ex patribus quidam dicebat: Omnis labor sine humilitate vanus est, humilitas enim pręcuratrix est charitatis. Sicut Iohannes pręcursor erat Iesu, omnes trahens ad eum, ita & humilitas omnes trahit ad charitatem ad ipsum Deum, quia charitas est Deus.

130. Tempore quodam abbas Macharius, dum ad montem Nitrię ascenderet, discipulo suo vt parum ipsum pręiret imperauit. Qui cum ante illum pręiret, obuiauit illi quidam sacerdos idolorum, cursu concito veniens, & lignum grande portans. Cui exclamans ait: Quo curris de mon? At ille iratus tantis eum plagis effecit, vt exanimem pene relinqueret. Et relicto eosacerdos idolorū, currebat iterum. Progressusque parum, obuiauit beato Machario. Qui ait ad eum: Salueris laborator, salueris. At ille ammiratus ait: Quid in me boni conspexisti, vt ita me salutes? Cui senex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignoranter. Cui sacerdos ait: & ego ex salutatione tua compunctus, magnum Dei seruum te esse cognoui. Nam alter nescio quis miserabilis monachus occurrens, mihi iniurias fecit, sed ego illi plagas pro verbis imposui. Tunc tenens pedes sancti Macharij, proclamabat dicens: Nisi monachum me feceris non desistam. Pergentesque pariter venerunt ad locum, in quo celsus frater iacebat. Quem vtrique tollentes, qm̄ incedere non poterat, manibus in ecclesiā pertulerunt. Cum autem ceteri fratres vidissent sacerdotem illum cum beato Machario comitantem, stupesci monachū eum cum admiratione perficiunt, ac multi propter illum ex paganis facti sunt Christiani. Dicebat ergo abbas Macharius, quia sermo superbus & malus etiam bonos viros conuertit ad malum, sermo vero humilis & bonus etiam malos mutat in melius.

T.

131. Beatus Antonius dixit: Nunq̄ homo bonus est, et in se si bonus esse desiderat, nisi Deus habitauerit in ipso, quia nemo bonus nisi solus Deus. Oportet autē vt nos ipsos semper veraciter incusemus. Quando enim se quisque reprehenderit, mercedem propriam non amittit. Idem beatus Antonius retulit se vidisse, omnes laqueos inimici super vniuersam terram explicatos, & cum suspirans dixisset: quis hos poterit cui daret vocem ad se dicentem audiuit: Humilitas sola pertrahit Antoni, quam nullo modo valent coningere. Idem beatus Antonius cum in cella propria oraret, venit ad eum vox dicens: Antoni necdum ad mensuram coriaris istius, qui in Alexandria est peruenisti. Quo auditosenex, confurgens mane arrepto baculo sistinus aduenit Alexandriam. Cumque ad designatum hominem peruenisset, & ingressus fuisset, ille viro tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: Refer mihi opera tua, quia propterea de deserto veni. Qui respondit: Nescio me aliquando boni aliquid perpetrasse. Vnde & ex cubili proprio mane confurgens, anteq̄ in opera mea residam, dico vt omnis hæc ciuitas a minore vsq̄ ad maiorem ingreiantur in regnum Dei, propter iustitias suas, ego autem solus propter peccata mea poenam ingrediar sempiternā. Quod verbū anteq̄ quiescam sero ex cordis mei reciteo veritate. Hoc audiens beatus Antonius dixit ei: Fili sic esto vt bonus autifex, sedens in domo tua cū requie, regnū Dei adeptus es. Ego autē velut sine discretiōe omne tempus meū in solitudine cōuersatus, ne cōdū verbi tui as

132. Quidam frater requisit abbatem Poemenem dicens: (sumpsi mensurā. Quid est pater qđ dicit Apostolus, omnia munda munda? At ille dixit ei: Si quis ad hunc sermonem peruenire potuerit, vt eum intelligat, videbit se minore esse totius creaturę. Cui frater: Et qđ opussum minorem videre me, eo qui homicida est? Respondit senex: Si potuerit homo ad hunc sermonem apostoli peruenire, & viderit hominem qui for

DE VITA ET DOCTRINA SANCTORUM PATRUM, ALPHAB. XX.

qui forte occidit alium, dicit in semetipsum: Iste quidem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni hora homicidium committo meipsum inofficiens. Et cum frater requireret quomodo hoc posset fieri, respondit: Hæc sola est hominis iustitia, ut se semetipsum reprehendat. Tunc enim iustus est, cum sua peccata condemnat. V.

133. Cum federat quidam fratres prope abbatem Poemenem, unus alterque quendam fratrem laudauit, dicens: Bonum est ille frater, quoniam mala horret. Cui senex ait: & quid est mala horret? At ille nesciens quid responderet, petebat, dicens: Dic mihi abba, quid est mala horret? Cui senex ait: Ille horret mala, quia sua peccata propria horret, & omnem fratrem suum beatificat.

134. Abbatem Poemenem frater quidam requisit, dicens: Quomodo potest (& diligit, homo vitare ne loquatur malum de proximo suo, respondit senex: Ego & proximus meus duæ imagines sumus, cum ergo meam imaginem perspexero, & reprehendero me, inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. Quia autem meam laudauero, tunc fratris mei imaginem prauam aspicio. Tunc ergo de alio non detraho, si semper meipsum reprehendero.

135. Dixit abbas Ipericius: Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quam comedere in vituperatione carnes fratrum. Sicut enim susurrans serpens Eum de paradiso exculsit, ita qui fratri suo detrahit, non solum suam, sed & audientis animam perdit.

136. Volebat dicere abbas Iohannes: Parua sarcinam dimisimus, id est, nosmetipsos reprehendere, & grauius portare eligimus, id est, ut nos iustificemus & alios condemnemus.

137. Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinus episcopus, venit aliquando in monasterium Nitrie, & venit ad eum abbas montis illius. Et dixit ad eum episcopus: Quid amplius inuenisti in via ista pater? Et respondit ei senex: Culpam & reprehendere memet ipsum sine cessatione. Et dicit ei episcopus, non est alia via requirenda nisi hæc.

138. Contigit fratri quidam culpa in coruobio. Et dum à cæteris increparet, ad beatum profectus est Antonium, & insecuti sunt eum fratres, Volentesque eum retrahere coeperunt culpas exprobrare ei. Ille vero culpam se fecisse denegabat. Inuentus est autem ibi abbas Paphnutius, cui cognomen erat Cephelus, qui talem tetulit auditum fratri in congregatione parabolam. Vidi, inquit, in ripa fluminis hominem usque ad genua dimersum. Venientem autem quidam ut eum porrecta manu extraheret, usque ad collum dimiserunt. Tunc beatus Antonius de beato Paphnutio dixit: Ecce homo quod testis es ex veritate saluare. Quo frater illi sermone cõpunctus, agens poenitentiam, cum quod discerneret, ad coruobium re-

139. Dixit quidam senex: Si videris aliquem peccantem, ne mitas culpam (uocauerunt, in eum, sed in illum qui impugnatur eum, dicens: Vae mihi quis iste nolens victus est, sic & ego. Et plange, & inquit Deo solatium, quia omnes decipimur. X.

140. Quidam Thimotheus anachoreta, negligenter aliquem fratrem audiens in, interrogante ipsius abbate, quid illi faceret, dedit consilium ut eum expelleret de coruobio. Cum ergo ille expulsus fuisset, statim tentatio venit super Thimotheum. Et cum ploreret in conspectu Dei, & diceret: peccaui miserere mei, venit ad eum vox dicens: Thimothee ideo tibi hæc causa venit, quia fratrem tuum in tempore necessitatis despectisti.

141. Senex quidam dixit: Si quis fratri suo iniunxerit causam, & hic cum timore Dei, & cum humilitate sermo propter Deum egreditur, compellit fratrem obedire & facere quod iniunctum est. Si autem iubere quis cupiens non secundum Dei timorem, sed ex auctoritate propria fratri suo voluerit imperare, videt Deus abscondita cordis, & non illum permittit ut audiat quod illi præceptum est, quia manifestum est opus Dei, quod fit propter Deum, & manifesta est auctoritas hominis. Quæcumque enim ex Deo sunt, à principio humilitatem habent, quæ autem ex auctoritate & iracundia vel conturbatione, ex inimico sunt.

142. Quidam ex senibus de Schychi, discipulum suum transmisit in Aegyptum, ut ei camelum deduceret, quatenus sportellas quas fecerat portaret in Aegyptum. Cum autem deduceret camelum, alter senex obuius ei venit, & dicit ei: Si sciuissem frater quoniam ibas in Aegyptum, dixissem tibi ut & mihi alteram camelum adduceres. Quod cum ille frater proprio abbati dixisset, præ nimia charitate dixit ei senex: Vade fili & duc ei camelum illum dicens: Quia necdum parati sumus, cõple necessitatē tuā, & vade tu cum ipso in Aegyptum, & iterum reduc nobis camelum, ut & nostra vasa portemus. Cum ergo hoc locu-

let frater, & iſſet ad illum aliū ſenem, dicens: abbas Pambo dicit, quia necdum parati ſumus, tolle & cōple neceſſitatem tuā. Carrigauit ſenex camelum, & iuit in Aegyptū. Cum aut diſcarrigaſſet iterum ille frater, reducebat camelū, & dixit: Ora pro me pater. Cumq; ſenex rēgiſſet quo pgeret, reſpondit: In Scythim vado, vt etiā noſtras ſportellas huc deferā. Quod cū audiſſet ſenex cōpunctus, corpit pernitere, lachrymās & dicens: Indulgete mihi dulciſſimi, qm̄ charitas veſtra fructum meum abſtulit.

143. Abbas Agathon veniens in ciuitatem, vt opera ſua venderet, inuenit quendam peregrinum iacentem in angiportu infirmum, nullū habentem qui ei curam adhiberet. Et permaſit ibi ſenex, & duxit eum in quādam cellam, & ex opere manuum ſuarum praeſtabat illi infirmo obſequium. Permaſit autem ibi mēſibus quatuor, donec ſanaret infirmum, & ſic ad cellam ſuam regreſſus eſt. Y.

144. Quidam ſenex magnus dixit diſcipulo ſua infirmanti: Ne conſiſteris ex infirmitate, vel plaga corporis. Summa eſt religio eſt, vt in infirmitate quis gratias domino agat. Si ſeruum es, eruginem per ignem amittis: ſi vero aurum es, per ignem probatus à magnis ad maiora procedis. Ne anxieris ergo frater ſi dominus ſic vult in corpore torqueri. Tu quis ſis qui moleſte ſeras? Sufſtine ergo & roga eum, vt quae ipſe vult illa concedat.

145. Quidam ex patribus de aliquo referebat epiſcopo, eoq; audiſſet duos ex plebe ſua viros nimis pudicitiae aulteros. Rogauit ergo Deum, vt ſi ita eſſet agnoſceret. Cum vero poſt oblationem conſecratam, vnusquique ad communionem accederet, per ſingulorū facies intelligebat & animas. Peccatorum aut facies nigraſ inſpiciebat, vt carbonem & oculos ſanguine repletos, alios vero videbat elara facie, & veſtibus albis indutos. Cum autem corpus domini ſuſcepiſſent, in quorundam vultibus lumen, in quorundam flamma videbatur. Vt autem cognosceret de illis, quorum crimina audierat communionem illis porrexit, & vidit vnum ex eis clara facie & honorabili, albiſq; veſtibus circumdatum, alterum nigrum & horribili vultu. Et poſtq; diuini myſteri gratiam ſuſceperunt illum vis quēdā illuſtrabat, illum vero alium quaſi flamma ſuccendebat. Orauit ergo epiſcopus de ſingulis, q̄ ei oſtenſa fuerant ſe edoceri. Aſtans autem angelus domini dixit ei: Omnia quae de ipſo audiſti vera ſunt. Sed ille vnus adhuc in ſordibus ſuis permanet, & in voluntate peccandi, ideo illum nigra facie flamma ſuccendi vididiſti. Ille vero alter ſimilis illi quidem erat ſicut audieras, ſed ideo illum clara facie illuſtrari vididiſti, quia recordarus horum quae prius fecit, & renuncians malis operibus cum lachrymis & gemitibus Dei miſericordiam poſtulabat, promittens vt ſi praeſerita illi fuiſſent peccata remiſſa, vterius nunq; ad eadem rediret. Et ideo prioribus criminibus deletis ad hanc quam vididiſti gratiam peruenit. Cum autem epiſcopus de gratia Dei miraretur, eo quod non ſolum de tormentis tam torpida viſe hominem liberauerit, ſed tanto honore etiam decorauerit, reſpondens angelus dixit: Bene mirariſ; homo enim es. Nam dominus noſter & veſter naturaliter bonus eſt, & hominibus ceſſantibus peccatis petentibus ſe per confeſſionem, non ſolum tormenta dimittit, ſed & honore efficit dignos. Sic enim dominus dilexit mundum, vt vnigenitum ſuum pro peccatoribus deſtinaret, & pro ipſis daret ad mortem. Qui ergo dum inimici eius eſſent mori pro ipſis elegit, quanto magis quando illi proprii ſiunt? Hoc ergo ſcias, quia nullum peccatum humanum bonitatem Dei vincit, ſi tantummodo poenitentiam vnusquique ea quae prius perfeceerat aboleuerit mala. Miſericors enim Deus & infirmitatem humani generis ſcit, & paſſionum fortitudinem, & diaboli virtutem vel fallaciam. Et cadentibus quidem hominibus in peccata tanquam filiis indulgens ſuſtinet emendationem, poenitentibus vero tanquam languidis compatiatur, & mox ſoluens peccata eorum iuſtorum, etiam illis premia tribuit. Audiens haec epiſcopus miratus eſt nimis, & gloriſicabat Deum. Z.

147. Quidam frater requiſiuit ſenem, dicens: Si mihi debet paucos numeros frater aliquis, iubes vt repetam eos? Cui ſenex ait: Semel tantummodo dic illi cum humilitate. At ille dixit: Quod ſi ſemel dixero, & nihil mihi dederit quid faciam?

Tunc

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRVM, ALPHAB. XXI.

Tunc senex ait: Vterius nihil ei dicas. At ille dixit: Et quid faciam, q̄ nō possum vin cere cogitationem meam, nisi illi fuero importunus? Cui senex: Dimitte cogitationem tuam crepare, tantummodo fratrem tuum ne contristes, quia monachus es.

148. Frater quidam requisivit senem dicens: Quomodo potest humilitatem anima adipisci? Ille respondit: Si sua tantummodo, & non alterius mala consideret. Dicitur autem quia perfectio hominis humilitas est. Quantumcumq; enim se homo deposuerit in humilitatem, tantum prouehitur in honorem. Sicut enim superbia si ascenderit in cœlum, vsque ad infernum deducitur, ita humilitas, si descenderit ad infernum, tunc exaltabitur vsq; ad cœlos.

149. Abbas Macharius dum ambularet in eremum, hominem quendam mortuum prouum in terra inuenit iacentē. Et posito baculo super eum, ait: In nomine domini Iesu Christi surge. Statimq; qui iacebat mortuus surrexit, & iactauit se ad pedes sancti Macharii, & cepit proclamare, quemadmodum docebatur ab angelis sathanae ad locum tormentorum, & propter petitionem eius fuisse ab Aethiopibus dimissus. Quem cum interrogaret Macharius, in quo loco fuisset destinatus, ille altum ingemiscens ait: Quantum distat cœlum à terra, tantum ignis est altus in q̄ medio eram missus. His senex auditis, lachrymas effudit, dicēs: Vx homini illi, qui mandatum Dei

150. Beatus Antonius dicebat: Si possit fieri quantos passus ambulat monachus, vel quot calices aquae bibat in cella sua, debet senioribus declarare, vt non iudicetur ab ipsis.

151. Abbas Poemen dixit: In nullo omnino sic gaudeat inimicus, quomodo in illo qui non vult cogitationes suas manifestare. A. 21.

152. Quidam frater dixit ad senem: Ecce abba frequenter interrogo seniores patres, vt dicant mihi commotionē de salute animae meae, & quicquid dixerint mihi, nihil ex ipsis retineo. Erant autem seni duo vasa vacua, & dixit ei senex: Vade & affer vitum ex illis vasis, & mitte aquam laua illud, & effunde & pone illud nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel & bis. Et dixit ei senex: Vtraq; vasa simul affer. Et cum attulisset, dicit ei senex: Quale est lex vtriusq; mūdi? Respondit frater: Vbi aqua missa & laui. Tunc senex dicit ei: Sic est & anima fili, quae frequenter audit verba Dei. Quamuis nihil retineat ex his quae interrogat, tamen plus mundatur quam illa quae non requirit.

153. Dixit quidam senex: Quando bona opa exerceat monachus, veniens diabolus, in eo non inuenit locū, sed statim discedit. Si autem malū opus exerceat, veniens frequenter spiritus Dei, & videns malum opus, non accedit ad eum, sed recedit. Si tamen ex toto corde iterum requisitus fuerit, cito reuertetur.

154. Senex quidam dixit: Vsq; tunc monachus laborare debet, vsquequo possideat Christum. Qui autem semel illum adeptus fuerit, iam non laborat. Permittit tamen dominus laborare electos suos, vt rememorentur tribulationum labores, vnde semetipsos custodiant, timentes ne tantos labores amittant. Nam & filios Israel id eo Deus per desertum quadraginta annis circumduxit, vt rememoratis tribulationibus non redirent retrorsum.

155. Frater quidam requisivit senem, dicens: Paras abba cognoscunt sancti vici quando venit in eos gratia Dei? Respondit senex: Non semper cognoscunt. Nam cuiusdam magni senis discipulum cum peccasset in aliqua re, iratus senex dixit ei cum clamore: Vade & morere. Et statim ille cecidit & defunctus est. Cumque vidisset senex eum mortuum, timor ingens irruit super eum, & cum multa humilitate orauit Deum, rogans & dicens: Domine Iesu Christe resuscita eum, & iam vterius sine consideratione talem sermonē non loquar. Et cū hæc dixisset, statim surrexit discipulus.

156. Quidam senex dixit: Si quis tecum aut descripturis, aut de quacumq; causa loquitur, ne contendas cum eo, sed si bene dicit consenti ei, si vero male, dic illi: Tu scias quomodo loquaris. Hæc enim obseruans, & in humilitate semper agnosceris, & requiem possidebis. Nam si peristeris contēdendo & vis defendere sermonem tuum, nascitur inde scandalum. De quacumq; ergo causa si obseruaueris contēditiones, nullo modo requiem possidebis.

f ij Quidam

157. B. Quidā frater interrogauit senē, dicens: Vsq̄ quo seruandū est silentiū pater? Respondit senex: Vsq̄ q̄ interrogeris: In omni loco si taciturnus fueris regem possis. Dicebat quidam senex: Sicut apīs vadit & mel opatur, ita & monachus (si debis). q̄cūq; p̄git, si p̄pter opus Dei p̄xerit, dulcedinē bonorum opum potest perficere.

158. Abbas Moyses venit aliquando de loco qui vocatur ragitham, in partibus gebalonis. Erat autē cum eo etiam discipulus eius. Videns autē illū episcopus, loci illius tenens cum inuitum, presbyterum fecit. Et dum pariter commoraretur, dicit ei episcopus: Indulge mihi abba. Scio enim q̄ hanc causam nō habes, sed ego a te benedici, desiderans hoc p̄sumpsi. Cui senex dixit: In hoc nunc laboro, quia diuidi ab eo qui mecum est nō possum, & solus nō sufficio orationes meas implere. Dicit ei episcopus: Si scis cum dignū, ordina ergo illum. Respondit abbas Moyses: Si quidē sit dignus nescio, vnum autem scio meliorem illi esse me. Ordinauit autem & illum. Vtriq; tamen ita pertransierunt vsq; ad finem suū, vt ad altare q̄tum ad oblationem consecrandam nunq̄ accederent. Vnde dicebat senex: Confido in Deo meo, non habeo grande iudicium propter ordinationē hanc, quia oblationem nō p̄sumpsi offerre. Nam ordinatione hęc illorum est, qui sine culpa sunt, ego autem bene me cognosco.

159. Frater quidam beatum Macharium postulabat, vt ei sermonem diceret, p̄ quem posset saluari. Cui senex ait: Oportet te fugere homines, & sedere in cella, & pro peccatis ingiter lamentari, & quod super omnes virtutes est, tam linguam cohibere q̄ ventrem.

160. Dum beatū Arsenium vellet Theophilus archiepiscopus videre, misit ad eū muncium. At ille remandauit ei, dicens: Si solus veneris apparebo tibi, si autē cum pluribus ultra hic non sedebit Arsenius. Quod cum audisset episcopus corptū iter, distulit ne propter se de loco eremita discederet. Item dum quidā fratres ex Thebaida linū pergerent cōparare, dixerunt ad inulcē per occasionem videamus beatū Arsenium. Cumq; ad speluncā eius peruenissent, nunciavit ei discipulus suus Daniel. Cui ille ait: Vade fili, & susceptis eis obsequiū prebe, me autem permitte corū aspiciere, & dimitte eos redire, nam faciē meā non videbunt. Item cū quidā frater ad eundē beatū Arseniū venisset, volens eū videre, posuit ostiolum eius. At ille sperans suum esse discipulum, aperuit ei. Sed postq̄ alterum esse conspexit, mox se in terrā proiecit in faciem. Illo autem vt surgeret postulante, respondit Arsenius dicens: Non hinc exurgem, nisi hinc discesseris, & per aliquot horas rogatus a fratre, non acquieuit surgere quousq; discederet ille. Quotienscūq; autē idem Arsenius in ecclesiā cum alijs fratribus cōueniebat, post columnā sedebat, ne aut ipse altius, aut alter ipsius faciē inspicere posset.

161. Abbas Moyses cōmonebat fratres, dicens: Quatuor sunt monacho principia obseruanda, id est, tacendi, seruandi mandata Dei, humiliandi semetipsum, & angustia paupertatis. Oportet ergo monachum vt semper lugeat, semper memor sit suorum peccatorum, & vt omni hora ponat sibi mortem ante oculos suos.

162. Dixit abbas Palladius: Oportet animam secundū Christi voluntatem conuertere. Tantem, & discere fideliter quē nescit, aut docere manifeste quē nouit. Si autē vtrunq; cum possit non vult, infanie morbo laborat. Initium enim recedendi a Deo, fastidium doctrinæ est, & cū non appetit illud quod semper anima esurit, quē diligit Deum. D.

163. Fuerunt septem probatissimi viri, qui in ea eremo quæ Sarracenis est contigua, habitabant in cellulis quidem haud longe a se diuisi, sed vinculo charitatis conmixti, quorum vnus vocabatur Petrus, alius Stephanus, tertius Iohannes, quartus Georgius, quintus Theodorus, sextus Felix, septimus Laurus. Hii ergo in sterili ac vastissima solitudine & pene hominibus inhabitabili cōmorantes, semel sibi in septimana videndos se p̄bebāt. Sabbatoq; namq; die hora diei nona cōueniebant, singuli de locis suis ad locū sibi conditū deferētes, vniuscūq; qd inuenire poterat. Et vnus qdē deferēbat nuces, alius lachryones, alius dactylos, alius ficus, alius herbas vsibiles, id est, lappinū, & pastenatas cucurbitas, & petrosilinū. Iste q̄ppe erat p̄petuus victus eorum. Panem nūq; & oleū vel potū extra vsus habebant. Tūmodo eī supradictis herbis & pomis utebant. Vestimentum eis solummodo palma p̄rebebat. Aqua in locis illis minime inueniebat. Ne quenim aliter potabant q̄ exeuntes mane ac discurrentes per diues

per diuerſas herbas colligebant ros qui effluentiffime ibi cadit, & inde tantummodo bibebant. Cumq; vt diximus in vnum conuenirent locum, agentes domino gratias ſumebant cibum. Poſt reſeſtionem vero vſq; ad veſperum ſedentes, meditabantur de ſcripturis ſanctis. Non enim diſcurrebat inter eos ſecularis fabula, non cura ſeculi, nō actio terrenarum rerum, ſed ſolummodo collatio ſpiritualis, regni cœleſtis commemoratio deſiderabilis, ſutura beatitudo, gloria iuſtorum, pena peccatorū ſanctorūq; omnium quies, qui iam inter beatas paradī ſedes lætantur. Hæc commemorantes ſuſpirabant ex imo pectore, & flebant vberime. Cumq; per totam noctem vigiles permanerent, celebrantes domino laudes, die dominica, hora nona loquendi ſecum & viſdendi terminum capiebant, rediebantq; vnusquique ad cellulam ſuam, in qua ſolus ſoli Deo diebus noſtribusq; vacabat. In his ergo ſtudijs eos poſitos Sarraceni, lære per eremum diſcurrentes repererunt, & irruentes ſuper eos, de eremo eiecerunt, atq; ligantes eos pedibus, ſuſpenderunt, multisq; iniurijs affectos, ad extremum focum ſubtus eos de herbis amariffimis congeſſerunt, vbi incredibiliter cruciati, lumina oculorum ex amaritudine ſumi amiſerunt. Et poſt q̄ multis tormentis eos afflixerunt ſemivivos reliquerunt. Ex quibus vnum vidimus in quodam loco plurimos poſtea ſuper vixiſſe annos, ceteri vero vbi nam fuerint deuoluti, penitus ignoramus. E.

165. Dixit quidam ſenex: Si non recordatur homo actus ſuos in oratione, inuaniū laborat cum orat. Quando enim voluntatem peccandi quis diſmiſit, & ambulat in timore Dei, iſtum mox cum gaudio ſuſcipiet Deus.

166. Senex quidam dixit. Sicut ad ſuccenſam ollam muſcæ non appropinquant, ſi vero tepida fuerit inſiliunt in eam, & faciunt vermes, ita & monachū igne diuini ſpiritus ſuccenſum, fugiant dæmones, tepidum vero illudunt & inſequuntur.

167. Quidam ſenex dixit fratri: Omni die vicinam tibi mortem eſſe cogita, & quaſi iam clauſus in monumento nihil de hoc ſeculo cures. Timor Dei permaneat in te.

Omni hora crede te inferiorum omnibus hominibus. Non detrahas alicui, quia Deus cognofcit omnia, ſed eſto pacificus cum omnibus, & dabit tibi dominus requiem.

168. Abbas Ioannes dicebat: Similis eſſe debet monachus, homini habenti ad ſiniſtram ſuam ignem, ad dexteram autem aquā. Quotiens aut ſuccenſus fuerit ignis tollit de aqua & extinguit ignē. Sic oportet monachū facere omni hora, vt q̄cunq; turpis cogitatio ſuccenſa fuerit ab inimico, tūc aquā oratiōis effundat & extinguat illam.

169. Abbas Ammon veniens in deſerto ad lacum, voluitq; haurire aquam. Et videns aliquem baſiliſcum iactauit ſe in faciem ſuam, dicēs: Domine, aut ego moriturus ſum aut iſta beſtia? Mox baſiliſcus per virtutem domini diſſipatus eſt.

Quod hic omiſſum eſt de ſerori cuiuſdam monachi meretrice, habetur in calce 2. ptis primi libri.

171. Tempore quodam beatus Antonius cum à ſancto Athanaſio Alexandrie epifcopo, propter conſutationem hæreticorum in urbem eſſet adductus, perrexerat ad eum Didimus vir eruditiffimus captus oculis. Cum multa de ſcripturis ſanctis loquerentur, inter cæteras ſermocinationes, quas de ſanctis voluminibus habebat, cum Antonius eius admiraretur ingenium, & acumen animi collaudaret, ſciſcitans ait ad eum: Num triſtes es oculis carnis carcas? Et cum ille præ pudore reticeret, ſecundo tertioq; interrogans eum Antonius, tandem dicit, vt mœrorem animi ſimpliciter fateretur. Cui Antonius ait: Miror prudentem virum eius rei dolore damno, quam formicæ & muſcæ & culices habeant, & non potius lætari illa poſſeſſione quam ſoli ſancti & apoſtoli meruerūt. Melius em̄ multo eſt ſpiritu videre, q̄ carne: & illos oculos poſſidere in quos feſtuca peccati non poſſet incidere, q̄ illos qui ſolo viſu per concupiſcentiā poſunt hominem in interitum gehennæ mittere. F.

172. Quidam frater ex Nitria, parcior magis q̄ auarior, & neſciens triginta argenteis dominum Ieſum venundatum, centum ſolidos, quos lima texendo collegerat moriens dereliquit. Inuitum eſt ergo inter monachos de hoc conſiliū, nam in eodem loco circiter quinq; milie diuiſis cellulis habitabant, quod faſcio opus eſſet. Alij paupſibus diſtribuendos eſſe dicebant, aliq; dan dos eccleſiæ, nonnulli parentibus eius remittendos. Macharius vero & Pambo & Iſidorus ceteriq; ſeniores patres, ſanctio in eis loquētes ſpiritu, decreuerunt inſodiendos eſſe cum dño ſuo, dicentes: pecunia tua tecum ſit in

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER II.

perditionem. Et ne hoc crudeliter quisq̃ factū putet, tantus terror & pavor p̃ totam Aegyptū, cunctos monachos inuasi, vt vnū solidū dimiſſe grandis apud eos sit cri-
 173. Erat quidam Græcus adolescens in Aegypto, quodam in cœnobio, (minis, qui nulla continentia, nulla operis magnitudine, flammam carnis poterat extingue-
 re. Cumq; ad patrem monasterij hæc eius tentatio perlata fuisset, hac ille eum arte ser-
 uauit: Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgis atq; conuicijs insectaret ad-
 lescentem, & post irrogatam iniuriam prior veniret ad querimoniam. Cumq; im-
 perata sibi perſiceret, insuper vocati testes pro eo loquebantur qui contumeliam fe-
 cerat adolescenti. At ille flere cepit contra mendacium. Quotidie gemitus, quotidie
 lachrymę fluebant. Sedebat solus, quia amaritudine repletus erat. Omnique auxilio
 destitutus, ad lesu p̃des facebat. Quid multa? Ita totus annus deductus est. Quo ex-
 pleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis. Vtrum ipse adhuc aliqd
 molestię sustineret, respondens dixit: Papę viuere mihi nō licet quæ admodū fornicari
 libet. Ita ergo phanc artē spūali patre p̃curante adolescēs sup̃a libidine saluatus est.

174. Dicebat abbas Ioannes, qui exiliatus est à Marciano, quia venimus aliquando
 de Syria ad abbatē Pastorem, & volebamus eū interrogare de duritia cordis. Senex
 autē græce nesciebat, neq; interpretes inueniebatur. Videns nos senex tribulatos, cepit
 græca lingua loqui, dicens: Natura a quę mollis est, lapidis vero dura est. Et si vas aque
 plenum pendeat super lapidem, si ex eo assidue stillans gutta, cadat in lapidem, perso-
 rat eum. Ita & sermo diuinus lenis est, cor autem nostrum durum est. Audiens ergo
 homo frequenter diuinum sermonem, aperitur cor eius ad timendum Deum. G.

175. Abbas Pastor dixit: Qui quærelolos est, monachus non est. Qui fratri suo de-
 trahit, monachus non est. Qui malum reddit pro malo, monachus non est. Qui ira-
 cundus est, monachus non est. Qui elatus est, aut verbosus, monachus non est. Qui
 autē vere est monachus, semper est humilis & quictus, & charitate plenus, & timorem
 Dei semper præ oculis habet, & in corde semper custodit.

176. Dixit quidam senex: Debet monachus quotidie mane & sero cogitare intra
 semetipsum sollicite, quid per totum diem fecit, eorum quæ vult Deus, & eorum quæ
 non vult & considerans quotidie omnem vitam suam poenitentiam agat. Sic enim
 sanctus Arsenius vixit.

177. Beata Sincletics dixit: Si in monasterio cum alijs conuerſeris, & mutes locum,
 lacerabis omnino si facias. Nam sicut gallina quæ derelinquit oues suas foras, putrida eas
 sine pullis ejci facit ita & monachus, vel virgo frigeſcit in fide, de loco ad locū tran-
 seundo. Item dixit si infirmitas nobis superuenerit, non contristemur, quia ad destru-
 enda corporis desideria nobis proficit. Ieiunia enim & labores, propter turpes cogi-
 tationes constituta sunt. Sicut enim ex forti medicamento recedit egritudo, ita ex tri-
 bulatione corporis recedunt vitia. Et hæc est magna virtus, quando in infirmitati-
 bus fuerit patiens, tolerancia & gratiarum actio. Si amittimus oculos nō ſeramus gra-
 uiter, quia excellentiæ instrumentum amissimus, sed magis gaudeamus, quia in terribi-
 bus gloriam domini speculamur. Si surdi facti sumus nō contristemur, quia auditum
 vanum amissimus. Etiam si totum corpus nostrum infirmatur gaudeamus, quia inte-
 riori homini nostra sanitas crescit inde.

LIBRI SECVNDI FINIS.

PALLADII EPISCOPI IN LIBRVM TERTIVM DE uita sanctorum patrum, Prologus.

Multa quidem & varia diuersis temporibus à diuersis conscripta ha-
 bentur de his, quillecebras seculi derelinquētes ad Christum fecere
 confugiū: quæ bonū animi desideriu & religiosę mētis affectū sup̃e
 gratię inspiratio, quasi adiectū flāmę oleū nutrebat, in edificationē
 eorū q̃ fide integra volūtarij pmanent in doctrina saluatoris nostri
 Christi. Consideranti autē q̃ gratū sit Deo sacrificiū lucrū animarum,
 visum est & mihi humili reuerentiā pro possibilitate mea fraternæ sa-
 luti consulere, & illustriū non solummō viroꝝ, sed etiam forminarum mores & vitam
 ostendē

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRV. ALPHAB. XXI.

ostendere, & propalare virtutes, & miracula declarare, eorum scilicet quos vidi, & de quibus audiui, cum quibus & cōuersatus sum tam in Aegypti solitudine, quā etiam in Lybia & Thebaida, & Syen simul, & qui dicuntur Tabenneosiotie: deinde in Mesopotamia Palestinæ, & Syria, & eorum qui in occidentis partibus, Romæ & Campaniæ morantur. Desiderio siquidem humilitatis & obedientiæ auditor effectus monasticæ institutionis, trigessimum & tertium agens ætatis annum, in congregatione fratrum, nihilominus & in solitaria vita diuersatus sum, vbi plurima didici imitanda, pariter & vitanda, quæ in hoc libro, quæ potero breuitate, contexam: vt in compendio salutare commoniti, in deficientem animæ capiamus medicinam: omnem videlicet obliuiscamur desidiam, mentisq; somnolentiam & carnale desiderium, omnēq; dissensionem animi, commotionem iracundiæ, tristitiam, & irrationabilem timorem per hæc repellamus: vanam gloriam & ambitionem seculi despiciamus, vt in fide veritatis & in desiderio æternitatis proficiamus. Audientes igitur fortia sanctorum gesta, accingamur & nos. Augescat in nobis fides, spe vincendi charitas incalescat, & cetti sumus quia CHRISTVS bellatores suos adiuuabit, victores coronabit.

VITAE SANCTORVM PATRV LIBER TERTIVS:
QVO NON TANTVM SANCTORVM PATRV,
sed illustrium quoque feminarum uita, mores, uirtutes, miracula, & martyria pertractantur.

SANCTORVM ISIDORI ET DO-
rothei conuersatio, & passio cuiusdam uirginis. I.

VM primum ad Alexandriam perrexissem ciuitatem, repperi virum mirabilem, vndiq; ornatū moribus, conuersatione, & sciētiā, Isidorum presbyterum, & xenodochio constitutū Alexandrinę ecclesię. Qui quidem primæ iuuentutis illecebras dicebat in solitudine macerasse, cuius etiā nos cellam vidimus in monte Nitriæ. Inueni autē eum annorū lxx. senē, q; post xv. alios annos defunctus est in pace. Hic usq; ad exitū vitę suę nō linteo vſus est, nō balneo. Cuius corpus gratia Dei ita refertū erat, vt putarent oēs ignorātes conuersationem eius, q; in delicijs degeret. Huius virtutes animi si voluero exponere, deficiet me tēpus narrāre. Hic inter ceteras virtutes nimis miser cor ac benignus erat, vt etiā inimici eius & infideles gentiles reuererent eum. Tantā autē sciētiā habuit scripturā: diuinā instructione librorū, vt inter ipsa etiā cōuiuia fratrum mente excederet spūalibus visionibus. Cūq; deprecaret referre q; esset excessus mentis eius, dicebat cū lachrymis, quia mente raptus sum in visione quadā spūali. Ego vero cognoui hūc frequēter lachrymantē super mensām cū cibū caperet. Et causam interrogātes, audiuius eū dicentē, q; erubescō accipiens corporālē escā sicut irrationalia animalia: cū utiq; homo rationalis à Deo creatus sim, & q; deberē paradisi delicijs frui. Hic notus cum esset Romano senatui, oibus matronis magnificorū, & illustrium virorum, cū Athanasio episcopo causa fidei fuit Romæ: deinde etiā cū Deme- trio episcopo, & abundans diuitijs, in ratione Xenodochij & sufficientiam habens, nullum testamentum scripsit moriens. Sed neque vnum nummum reliquit in solatium sororibus suis, in virginitaris proposito constitutis. Sed cōmendauit eas Christo domino, dicens: Qui creauit vos, gubernet vitam vestram, sicut & meam.

f. iij. Erat

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBER III.

Erat autem cum germanis eius congregatio virginum septuaginta. Huc venienti iuveni mihi & deprecanti eum, vt institueret me, confirmaretq; in monachorum vitam feruentem iuuentili etate, verbo quidem me non est consolatus, sed magis laborē indixit corporalem. Eduxit enim me foras de ciuitate ad ea quæ dicuntur secretiora loca, miliario quinto, tradens me Dorotheo cuidam abstinentissimo viro, Thebeo sexagesimum agentis annum in spelunca, & iussit me implere apud ipsum tres annos, ad edomationem corporis passionum. Sciebat enim senem grandi districtione viuentem. K. Iterum mihi reuerſi ad se præcepit spiritualis instructionis causa. Non valens autem tres annos implere, infirmitate detentus, ita ante triennium reuerſus sum ab eo. Erat enim eius vita dura & ardua. Per omnes quidem dies in fſtu & solitudine secus mare colligebat lapides, eosq; ædificans & cellulas faciens, tradebat non valentibus sibi ædificare, per singulos annos singulas explicans cellulas. Ego autem deprecans eum, dixi ei: Quid facis pater in tali senectute interficiens corpus tuum? Respondens autem, dixit mihi: Occidit me, occido illud. Sumebat autem in cibum panis vncias sex, & de minutis olerum condimentis fasciculum. Bibebat autem ex aqua parum quid. Nescio vero extendisse eum pedes: nescio reſquiescentem eum super matram neq; super lectum, sed per omnes noctes sedens & operans, pleſtebat ex palmarū folijs portas, in rationem cibi sui. Arbitrans autem ego, ne forsitan propter me solū hoc faceret, satis egi & ab alijs discipulis eius, scrutando qui permanserūt singulariter, cognoui quoniam à iuuentute semper talem habuit conuerſationem, nunquam dormiens ex causa nisi operando, aut certe manducans claudens oculos per dormitationem, ita vt frequenter panis caderet de ore eius præ nimia dormitatione in tempore reſectionis. Compellente autem me eum aliquando parum per super matram reclinari, contristatus dicebat: Si ſuaseris angelos dormire, ſuades & feruentem spiritū. Verum aliquando cum eſſem apud eum circa horam nonam, mittēs me implere vas aquæ ad vsus reſectionis noſtræ, euenit me abeūte aſpidem deorsum videre in puteo, & vas non impletum aquæ abiciens, dixi ei: Quoniam mortui ſumus pater, aſpidem enim vidi in puteo. Qui ſubridens, ſolum diu intendit, & mouens caput dicebat: Si placet diabolo per ſingulos puteos ſerpentes immittere, ſue aliam aliquam beſtiam, nos nunquam habemus bibere? Et egrediens, per ſemetipſum hauſit: ieiunioq; primus ipſe bibens, ait: Vbi crux Chriſti ſuperducitur, non præualebit malitia diaboli. Beatus autem Iſidorus reſerebat nobis, quia cum vidisset beatum Antonium hominem Dei, ſcripturæ dignam reſtulit mihi cauſam, audiens ab ipſo, quomodo tempore Maximiani perſecutoris, pulcherrima puella fuit ancilla cuiuſdam, quam multis in uitans promiſſionibus dominus eius, deſerere eam non potuit. Nouiſſime autem ex ardeſcens in iracundiam, tradidit eam tunc conſtituto præfecto Alexandriæ interficiendam quæſi Chriſtianam, blaſphemantem & tempora & Imperatorem. In ipſis vero perſecutionibus ſubmitens ei quorſdam cum pecunijs, dixit: Si conſenſeris voluntati meæ, à poenis te cuſto diamiſi autem permaſes in duritia tua, rogo bo iudicem vt torqueat te vſq; ad mortem, vt non viua derideas voluntatem meam. Adducta autem ad tribunal iudicis, diuerſa poenarum tormenta fortiter contemnebat conſcientia bona munita. In quibus tormentis & caldariam magnam plenam ſeruente pice ſuſſit ſuccendi iudex. ſeruente ergo pice & nimis exar deſcente, proponebat ei iudex, dicens: Vade, aut ſubdere voluntati domini tui, aut certe noueris quia in hanc caldariam te iubeo mitti. Illa autem reſpondit, dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubent ſubdi luxurie. Fremens ergo ſuſſit eam ex pollatam mitti in caldariam ſeruentem pice. Illa autem emiſit vocem, dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuo, quem colis, ſi ſtatuiſti ſic torquere me: iube me paulatim deponi in caldariam, vt videas quantā mihi patientiam donauit Chriſtus, quem tu ignoras. Et depoſita paulatim in præparatum ſeruētē cocabum, eadem hora reſfrigit plex cum circa collum eius peruenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculum, confirmati ſunt in fide domini noſtri Ieſu Chriſti, in Alexandrina eccleſia, qui digni fuerunt terræ manſuetorum, ſicut dicit Dominus in euangelio: Beati manſueti, quoniam ipſi poſſident terram,

Pasco quidam nomine, erat septuagesimum agens annum ætatis in Scythia. Igitur dum grauitè me spiritus fornicationis tentaret, super concupiscentia muliebris exagitantibus me cogitationibus, pene egressus sum de eremo, compellente me nimia passione. Et vicinis quidem mihi monachis non indicauī causam. Latenter autem perrexi in solitudinem, & circuiui sanctos patres, vsq; dies quindecim eos qui in Scythia tenuissent. In quibus repperi Pascom, quem oēs qui in illa eremo erant patres venerabantur. Itaq; præsumpsi ego, & cum lachrymis deprecans eum, confessus sum ei passionem, quæ me nimis & incessanter non desinebat impugtare. Et ipse ait mihi: Non conturbet te hæc causa: nec enim pateris hæc à negligentia. Attēstatur quippe tibi & locus, & difficultas rerum, & quia non est in locis illis vlla visitatio fornicarum: sed magis inuidia diaboli, qui semper insidiatur, & decipere festinat animas hominum. Ecce, vt vides me iam senem hominem, quadragesimum annum habeo in hac cella, & auxiliante gratia Christi, sollicitus de salute animæ meæ: tamen vsque nunc tentationem sustinco. Nam cum sacramento dicebat mihi: quia super duodecim annos post quinquagesimum annum, non nocte mihi, non die pepercit: intantum, vt putarem, quia forte dereliquit me Deus, & ideo instanter sine cessatione huius passionis molestiam paterer. Elegi ergo magis mori irrationabiliter, quam talem pati corporis passionem. Egressus ergo, circuibam pene omnem solitudinem, & inueni lenæ speluncam, & posui me iacere ibi per totum diem nudum, vt ingrediētes feræ comederent me. Cum ergo facta esset vesp̄a, secundum qđ scriptū est, posuit tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt oēs bestię sylvarum: ingrediētes bestię masculi & femina odorati sunt me à capite vsq; ad pedes, & lingētes me totum, recesserunt à me. Ego autem putabam qđ devorarent me. lacui ergo ibi per totā noctem, sed nō accesserunt ad me. Cogitavi ergo quia pepercit mihi Deus: & reuersus sum in cellam meam. Post paucos autē dies iterum eadem tentatio validius insurrexit mihi, ita vt pene ad blasphemiam peruenirē. Conuersus enī dæmon in Aethiopiissam puellam, quam videram aliquando in iuventute mea, spicas in messe colligentem, sedit super genua mea, & vehementer me commouit. Vnde cum nimio furore dedi ei pugnos & alapas in maxillas, & statim non comparuit fantasma illud: per biennium enim manus meæ vnde percussi quasi faciem eius, sortem & brumum sufferre non poteram. Desperabam ergo de salute animæ meæ, & præ tristitia nimia defectio animi affligebat me, & nimio moerore tabescebam. Audiui autē vocem factam in sensu meo, & dicentem: Vade Pasco certare. Propterea enī hæc permisi te pati, vt nō altū sapias, nec extollaris in virtutibus tuis, sed recognoscas infirmitatē tuam, & nō in conuersatione tua confidas, sed subditus & humilis sis in adiutorio Dei confidens. Ita ceteris effectus de auxiliāte misericordia Domini saluatoris, pacificos habui reliquos dies.

De S. Didimo & beatissimis uirginibus Alexandria ac Melania. M. 3.

In sanctis patribus Didimus fuit expositor sacrorum librorum, qui multos libros Iuxta diuinis scripturis exposuit. Hic absq; oculis fuit, cuius & notitiam habui. Hæ septuagintaquinque annorū defunctus est. Iste cæcus cum esset, vt ipse mihi narrauit, quatuor annorum in infantia visum amiserat, neq; literas nouerat, neq; apud magistros fuit. Habuit autē naturalem magistrū robustissimū propriam consciētiam. Quia tamen gratia ornabatur scientiæ, vt vetus & nouum testamentum interpretaretur ad verbum. Liberale autem studium ita excutus est subtiliter, & minutissime exponē sermonem, vt omnes superaret antiquos patres scientiæ. Compellebat autem me, vt in cellula eius facerem orationem. Et non acquiescente me, dicebat mihi, referens: quia in cellam istam tertio ingressus est B. Antonius, visitans me, & deprecatus à me, vt orationem faceret, statim inclinauit genua hoc in domicilio, & nō cōpulsit me repetere sermonem, erudiens me ad obedientiā. Narrauit autē mihi & hoc, quia cū esset

(solici-

VITAE SANCT. PATRVM LIBER III.

solicitus propter vitam Iuliani imperatoris miserabilis & nimis tristarer, quadam die usque ad alteram vespeream non gustavi panem propter solitudinem. Et evenit, ut se dente me in cathedra, oppressus somno, viderem in excessu equos albos discurrentes, atque se soribus dicentibus: Dicite Didimo, quia hodie septima hora mortuus est Iulianus. Surge ergo, comede, & mitte & annuncia hoc Athanasio episcopo, ut & ille noverit. Et annotavi statim & horam & mensam & septimanam & diem in ueniumque est ita, quemadmodum oppresso somno videbatur. Retulit autem & mihi de ancilla cuiusdam, nomine Alexandria, quae derelicta ciuitate in sepulchro quodam semetipsam recludens, per foramen quoddam accipiebat panem, qui necessarius erat viui, usque ad annos duodecim. Duodecimo autem anno, quasi dormiens in se composuit. Et quum audisset qui consuetudinem habebat ministrare illi, & non accepisset responsum, nunciauit nobis. Destruentes ergo ostium & ingredientes, inuenimus eam defunctam. Dicebat & de ipsa beata Melania, de qua postmodum dixi sumus, quia ad faciem quidem non vidi eam: ad foramen tamen stans, interrogavi eam, ut diceret mihi causam, quare secedens de ciuitate, ingressa fuisset sepulchrum? Illa autem per foramen locuta est mihi, dicens: Quia grauatus est quidam mente in me, & ut non accusarem eum, elegi magis viuum memetipsam in sepulchro hoc includere, quam scandalizare animam ad imaginem Dei factam. Me autem dicente ei: Quomodo nunc persequeris, non videns quenquam, sed assiligeris tam graui maxime inertia? Dixit mihi: Quia à mane usque ad horam nonam oro per singulas horas, nens linum. Reliquas autem horas ieiuna percurrentes, & hora competenti comedens cibum meum requiesco, & video in somnis sanctos patriarchas, prophetas, & apostolos cum martyribus. Persequero autem, finem expectando cum spe in Deum suauissimam.

De sancto Ammonio, fratribus eius, ac tribus sororibus religiosi. N.

Beatus Ammonius habuit duos fratres germanos suos, qui cum eo pariter in sancto proposito conuersabantur. Nam senior eorum frater Dyofcorus in episcopatum electus est. Habent autem tres sorores, in virginitate Domino seruantes, non minus à fratribus suis in omni spiritali studio & abstinentia conuersantes. Septem enim sunt, quatuor viri & tres sorores eorum, omnes yligines ex vtero matris suae. Aiunt enim seniores sororis eorum tantam scientiam scripturarum habere diuinum, ut admirarentur fratres eius. Nam vespere nimis lectioni insistens, post lectionem autem paululum forni capiens, ipsa lectionis verba per somnium meditatur. Habebat autem & alias peregrinas tres famulas Christifecum. Similiter & fratres eorum habebant tres viros eruditos nimis, & eloquentissimos: qui & ipsi conuersatione eorum imitantes, praeclari in Christo habentur. Omnes enim nimis in Christi amore feruentes perrexerunt in eremum, & sororibus suis sequestrati fecerunt monasterii habitaculum. & sibipsum separatim fecerunt ut inter se & illas interuallum habeant non parui loci. Statuerunt autem sibi, ut neque fratres eorum alias mulieres ad salutandum suscipiant, neque illae alios viros. Quoniam vero supra modum eruditus in omni parte erat Ammonius, tam in scientia scripturarum, quam etiam sermonis. dum in quadam ciuitate episcopus defunctus esset, amatores Ammonij suggererunt episcopo Alexandriae, petentes ut Ammonium eis ordinaret episcopum. Dixit ergo eis archiepiscopus: Adducite mihi eum ut ordinetur episcopus. Illi autem festinantes perrexerunt cum adiutorio ad eum. Cum autem vidisset se praeventum, deprecabatur eos, & cum sacramento affirmabat, non suscipere se ordinem episcopatus, neque de eremo egredieretur. Illis autem non concedentibus, sed violenter instantibus, praesentibus eis, accepit forcem, & aurem suam sinistram, ab imo abscidit, dicens eis: Vel nunc certi estote, quia impossibile est me fieri episcopum: quia lex prohibet, debilem in aliquo membro fieri sacerdotem. Tunc relinquentes eum, recesserunt. Abeuntes autem dixerunt episcopo. Et ait eis episcopus: Ista lex apud Iudaeos obseruabatur?

Mhi

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRV. ALPHAB. XXI.

Mihi autem etiam, cum qui nasum abscisum habet, si adduxeritis, ita tamen ornatum moribus, ut dignus sit sacerdotio, ordinabo eum. Abscentes ergo iterum rogabant eum. Ipse autem iuravit, dicens: Quia si me coegeritis, etiam linguam meam abscido. Ita ergo relinquentes eum, recesserunt. Huius Ammonii fertur miraculum, quod quando desiderium carnis surgebat, & incitabat ad libidinem membra eius, nunquam peperit carni suae: sed ferrum ignitum apponebat membris suis, ut semper vulneratus esset, & ita desiderium passionis compescebat magnitudo doloris. Siquidem abstinentia eius fuit à iuventute usque ad mortem. Nihil quod per ignem transit comedit, absque pane duntaxat. O. Quodam vero tempore in eremo ædificanti ei cellam, superuenit quidam frater, & dixit ei: Cur in tali ardore æstus affligis temetipsum abbas? Respondensque beatus Ammonius, ait: Crede mihi frater, quia donante Dei gratia, scripturas sanctas memorie commendavi. Nam & vetus & novum testamentum ab ineunte ætate ad plenum didici: necnon etiam & sanctorum antiquorum patrum orthodoxorum sacerdotum Domini sexcentas miriadas expositionum in lege divina conscriptas perlegi: sicut testabantur ei de hoc & pene omnes in eremo patres. & si vno die satius fuero pane, & minime in opere me exercuero, extollitur sensus meus, & velut irrationabilium animalium efficitur. Quodam tempore dueniens B. Euaagrius ad S. Ammonium, visitationis spiritalis gratia, dum multa de sanctis scripturis inter se conferrent, & letarentur utriusque spiritaliter in Domino, postmodum dixit Euaagrius ad Ammonium, quasi exprobrando ei, quia aurem sibi incidere: Non times, inquit, grave peccatum, quia ut non susciperes sacerdotium, aurem tibi abscidisti? Respondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, ut exores pro me ad Dominum, ut de alijs peccatis meis indulgentiam accipere merear: nam de hoc admisso non valde turbatur animus meus. Veritatem te magis oportet timere, & solitudinem gerere, qui eruditus es secundum seculi sapientiam, & tantam scientiam diuinarum scripturarum habes, quam Dei gratia tibi contulit, unde posses multos populos erudire, & elegisti magis in eremi solitudine degere. Et ego quidem auriculam abscidi, nam ipse linguam abscidisti, quæ multos populos docere potuit.

5. Dicebat sanctus abbas Dyoscopus presbyter, qui in eremo Scithiarum habitabat: Quia non oportet monachum desideria gula ventrisque facere. Nam in quo differre à secularibus, si expleat delectationes suas? Denique frequenter videmus, homines seculares pro causa ægritudinis à delicijs & delectationibus se abstinere, ut sanitatem corporis adipiscantur: quanto magis diligenter studere debet monachus pro salute & incolumitate anime sue, ut possit ad illas veras & æternas paradisi delicias, & ad celestis regni gloriam peruenire.

De sanctis Hor, Pambo, & Melania Romana. P: 6.

IN hoc monte Nitrie vir abstinentissimus, Hor nomine, fuit cuius multas attestabatur virtutes omnis fraternitas monachorum. Ego vero non inveni eum viventem. Etiam & hoc dicebant narrantes de eo, quia neque mentitus est aliquando, neque iuravit, neque male dixit, neque sine necessitate locutus est. In monte hoc fuit & beatus Pambo, præceptor Dyoscori, qui postea episcopus ordinatus est, & Ammonius, & Ioannes, fratres Draconij, viri mirabiles. Hic autem Pambo habebat in sanctitate & virtutibus famam magnam, & ita erat contemptor auri & argenti, ut vera deposcit ratio. Denique retulit mihi Beata Melania, quia in primis cum advenisset de Roma in Alexandriam, & audisset de eius virtutibus Isidorum referentem, qui etiam & perduxerat in solitudinem ad visitandum sanctos patres. Dicebat ergo sancta Melania: Quia obtuli ei argenti gratulam trecentarum librarum, deprecans eum, ut de rebus meis acciperet ad erogandum pauperibus. Ipse vero sedebat & tenebat de solij palmas, sportellas. Benedixit autem mihi, dicens: Dominus Deus retribuatur tibi mercede. Et dixit dispensatori suo Theodoro: Suscipe, & dispensa hæc in omni Libia, & in insulis fratribus: hæc enim monasteria magis indigent. Præcepitque ei nulli in Aegypto dare, eo quod abundantior esset putitia. Ego autem stabam expectans quasi honorari & glorificari super quod obtuleram.

Et n.

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBER III.

Et nihil audiens ab eo, dixi: Vt scias domine quantum est, quoniam trecenta pondos sunt. Ipse vero nec respiciens me respondit, dicens: Cui obtulisti hæc filia, pensare opus non habet. Qui enim pensat montes, & omnem molem terræ, multo amplius nouit quantitatem huius argenti. Si enim mihi hoc dedisses, bene mihi diceret quantum est. Si autem Deo obtulisti, ille qui videt minuta non despexit pauperis, nec tuam oblationem tradet oblivioni. Ita ergo gubernauit ac dispensauit Dominus, vt quando ingressus sum in montem, post paucos dies defunctus est homo Dei, non infirmatus sed sportellam consuendo defunctus est sine fratribus, annorum septuaginta. Vocauit autem me nouissimæ, cum transpungeret sportellas, & compleret, & dixit mihi: Suscipe istam sportellam de manibus meis, vt memor sis mei: aliud quod tibi relinquam non habeo. Quæ ipsa se peliuit, si donec corpus inuolens: & ita ipsa egressa est de eremo. Sportellam vero vsq; ad mortem pro benedictione sibi seruauit. Ille beatus Pambon in ipsa hora sui exitus, adstantibus Machario presbytero & Ammonio, viris nominatissimis in conuersatione sancta, etiam presentibus & alijs fratribus, hoc dixisse perhibetur: quia ex eo quo veni in hunc montem solitudinis, & edificauit mihi cellam, & mansi in ea, de labore manuû mearum vixi, & nō recordor me gratis panem aliquem manducasse: nec pernitet me de verbo quod locutus sum vsq; in hanc horam, & ita vado quasi nunc incipiens Deum colere.

De S. Benjamin hydropico patientissimo.

Q. 7.

IN hoc monte Nitriæ Benjamin quidam, sanctus vir, qui vixit vsq; ad octoginta annos abstinentissimus, & studium gerens circa virtutes animi. Consecutus est autem à Domino gratiam sanitatum, & si cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo in firmitas repellebatur. Hic itaq; qui tantæ gratiæ dignus habitus est, ante octo menses mortis suæ hydropicus factus est, & intantum corpus eius tumuit, vt alterum lob putares. Assumens ergo nos beatus Macharius, qui tunc erat presbyter in monte Nitriæ, me & Theodorum ac Machariolum, dixit nobis: Venite & videte nouum lob in tanto tumore corporis & passione insanabili, immensam gratiarum actionem Deo semper reddentem. Abentes ergo vidimus eum in tanto tumore corporis, vt non posset digitus manus alteri digito coniungi. Intuentes autem hanc passionem crudelissimam, oculos auertebamus. Tunc dicit nobis beatus Benjamin: Orate filii, vt non interior homo meus hydropicus fiat. Ille autem nec bene patiens profuit, nec male patiens nocuit. Per octo ergo menses sella ei ponebatur latior, in qua incessabiliter sedebat propter reliquas corporis necessitates: nec enim iacere poterat. In hac tamen passione positus alios sanabat. Necessarie autem enarrauimus passionem hanc, vt non conuermemur, si quando aliqua grauissima ægritudo uiribus istis euenierit. Defuncto autem eo, limen de ostio tulerunt, & posites, vt posset corpus eius efferrî. Tantis erat tumor corporis.

8. Referebat abbas Benjamin, quia quodam tempore ego & presbyter de Cellia applicuimus ad quendam seniore, habitantem in eremo Scythi, & obtulimus ei modicum olei. Ille autem dixit nobis: Ecce illud modicum vasculum, quod ante tricenarium dedisti mihi sic plenum manet vsq; hodie. Nos autem hæc audientes, diximus: Et quapropter pater vel in diebus festis non gustasti de ipso oleo? Et respondens, dixit nobis: Ideo percipere nolui ex eo, ne forte consuetudo mihi fiat, & requiram de suauitate olei conditos cibos, & per occasionem suauis conditura compellar descendere ad ciuitatem seu ad vicos emere oleum, & reuertî ad eremum, iterumq; descendere & reuertî ad cellulam meam, & per hanc occasionem (vt dixi) descendendi & ascendendi, incipiat vagari sensus meus & mens mea, & perdam utilitatem secretioris vite. Diabolus enim multiformis est, & diuersa retia texit vt capiat mentes hominû. Igitur nos hæc audientes, admirati sumus prudentiam & conuersationem sancti senioris. R.

9. Item referebat nobis abbas idem Benjamin, quia petrexissent ad quendam senem, qui tenuit nos ad reflectionem, & parauit illis leuiticæ cibum coctum. Misit autem

autem in conditura oleum, quod de semine Raphanorum in locis illis fieri solet. Nos autem diximus ei: Pater, magis de bono oleo merte, ut possimus comedere. Ille autem hoc audiens, & signo crucis se signans, dixit nobis: Et est aliud oleum præter ipsum? Ego hoc nunquam audiui. Erat enim ipse senior ex infantia sua in eremo e nutritus, & semper permansit apud sanctos seniores, & neq. in ciuitates, neq. in vicos aliquando egressus est.

De sancto Apollonio, qui quinque milibus monachorum ministravit.

10.

Apollonius quidam nomine, ex negotiatore fuit renunciatorq. seculi actibus, & conuersus ad seruitium Christi, habitauit in monte Nitria, neque artem disce-re potuit, neq. vacare in scribendis libris præ senectute. Viuens autem in supradicto monte viginti quinque annis, hoc habuit studium, ut ex proprijs pecunjs & suis laboribus omnia cellaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate ministrabat infirmantibus: & erat videns eos à prima luce vsq. ad horam nonam, per singula ostia ingrediens monasteriola, ne quis forte iaceret. Portabat autem vnam passam, mala granata, & similia quæ infirmis necessaria sunt. Hanc exercebat conuersationem in senectute sua. Qui moriens similem sibi dereliquit apotecarium, rogans eum hanc exercere administratione. Quinq. enim milium monachorum habitatio in monte necessaria erat talis ministratio. Propter quod eremus esset locus ille.

De S. Nathanael, & tentamentis eius a demone. S. 11.

Fuit alius quidam de antiquis monachis, nomine Nathanael. Hunc ego non inueni. Transierat enim de corpore ante aduentum meum ante annos quindecim. Eos autem qui conuersati sunt cum eo, inueni. Interrogavi autem eos virtutem viri. Ostenderunt autem & mihi cellam eius in qua habitauerat, sed tunc nullus habitabat in ea, propter quod propria esset cuidam vico cohabitantibus secularibus. Ille enim eam tunc construxit, quando rariores erant serui Dei, qui dicuntur Anachoritz, id est, qui recedunt in secretoria eremi loca. Referebant autem hæc de eo, præcipue quia tantam habebat patientiæ virtutem in cella, ut non moueret à proposito suo. In quibus illusus in primis ab eo, qui omnes illudere festinat & decipit demones tpe quo dam oppressus, egressus est de prima cella, & aliam construxit sibi prope quandam vicum. Postquam autem perfecit eam, habitauit in ea. Post tres vero menses affuit demon quadam nocte, theuream tenens sicut carnifex, indumentum habens quasi militis confutum, & faciebat strepitus de theurea illa. Ad quem ait beatus Nathanael: Quis es tu, qui talia præsumis super hospitolum meum? Respondens autem demon dixit ei: Ego sum q. de illa alia cella te expuli, & veni ut & de hac te effugare. Cognoscens aut quia illusus esset, reuertitur statim ad priorem cellam. Et complens in ea triginta & vii. annos, non transiit limen ostij cellulæ, contendens contra demone-m.

Qui tanta adinueniens, ostendebat ei ut eum compelleret egredi, quanta referre satis longum est. In quibus hoc obseruans, septem episcoporum sanctorum virorum visitationem, siue ex Dei promissione factam, siue ex tentatione maligni, paulominus fecit eum excedere à proposito suo. Episcopi autem postq. orassent egredientes, nõ deduxit eos, nec passum pedis. Dicunt ei ministri, id est, diaconi: Superbiam rem fecisti, ut non deduceres episcopos. Ipse autem dixit eis: Ego & dominis episcopis, omnique seculo mortuus sum. Habeo enim occultum propositum mentis meæ, & scit Deus cor meum, quia de causa non deduxi eos. Expauens autem demon de circumuentione hac, subornauit se ante nouem menses mortis eius, & efficitur quasi infans nouem annorum, minans asinum portantem panes in cophinis. Et propinquans vespere profundæ, ad eius cellam finxit cadere asinum. Et clamans quasi infans: Abba, inquit, Nathanael, miserere mei, & da mihi manum tuam. Qui audiens vocem quasi infantis, aperuit ostium, & stans ab intus, dixit ei: Quis es tu, & quid vis ut faciam tibi? Dicit ei: Illius sum puerulus, & panes fero, propter qd coniugium fratris ipsius est, & crastino

g Sabbato

sabbato illucesceret, necessaria est ista oblatio. Dr preceor ne despicias me, ne forte à bestijs & leuēis comedar. Multæ enim sunt in illis locis. Scans aut & stupens beatus Nathanael, commotis visceribus conturbatus cogitabat intra se, dicens: Quia aut de mandato habeo cadere, aut de proposito. Post hæc aut cogitauit: Melius est me non transgerdi, q̃ tantorum annorū propositū per dērr in confusionem sathane. Et cum orasset, dicit loquenti ad se quasi infanti: Audi infans, cre de in Deum, cui seruio quis si necessarium sit tibi adiutorium, transmittet tibi Deus, & neq̃ leuēis nocebit te, neq̃ aliquis. Si aut tratio, confestim ruelabit Deus. Et claudens ostium, introiuit. Confusus aut dæmon, quia superatus est, in turbinem resolutus est, quasi onagri exilientes, & fugientes, & sonos emittentes. Iste triumphus beati Nathanael fuit, & hæc conuersatio, & hic finis.

De uita & mirificis gestis sanctiss. uirorum Macharij Aegyptij, & Macharij Alexandrini. T.

12.

DE magnis & præcipuis, & sanctis ac beatissimis uiris multa & incredibilia piget me dicere vel scribere, ne forte mendacij opinionem feram. Quia aut perdit Deus omnes qui loquuntur mendacium, pronunciauit spiritus sanctus mihi ergo non mentienti famule Dei fidelissime, non discrederis. Duomag Macharij erant, vnus quidem Aegyptius genere, alius uero grutaria uendens. Primum ergo referam de Aegypto, qui uixit annos nonaginta. Itaq̃ in solitudine fecit annos lx. Triginta annorū ingrediens iuuenis, & tantam consecutus est discretionē, ut dicerent eum neapote pontis id est, iuuentim leuēem, propter qd & celerius profecit. Quadraginta tñ annorū factus, contra spem dæmonum accepit gratiā sanitati, & responsa diuinis dignus fuit. Huic commorabantur duo discipuli in solitudine interiori, quæ uocatur Scythi. Ex quibus vnus quidem erat minister eius iuxta eum, prope et ueniētes curari ab infirmitatibus & languoribus suis. Alius aut secessit se paratim in cellulam. Tempore aut aliquanto transacto, prouidens inspectu oculo cordis, dicit illi qui ministrabat ei, uocabulo loannes, postmodum qui factus est presbyter in loco ipsius Macharij: Audi me frater loannes, & acquiesce monitis meis: tentat te spiritus cupiditatis, ita em̃ uidi: & scio, qd mihi acquiescis, confirmaberis in loco hoc, & flagellū nō appropinquabit tabernaculo tuo. Si aut mihi inobediens fueris, exemplum Iheri uenit super te, cuius ex passione languescēs. Euenit ergo eum nō obedire, & post dormitionē S. Macharij, post quindecim annos ita elefantosus factus est, fraudans quæ erant pauperum, ut nō inueniretur in corpore eius liber locus, in q̃ quis digitum figeret. Et hæc est prophetia S. Macharij. De esca aut eius & potu superfluū est enarrare, qñ nec apud negligentiores inuenitur abundantius cibos percipere aut exquisitus. In locis etēn illis, tam pro indigentia eorū quæ minime inueniant, q̃ etiā & propter imitationē habitantiū ibidem multorum monachorū. Dr alio aut eius studio dicebatur, eum sine intermissione excedere mentē, & magis ampliori tempore Deo adherere sensus eius, quā in istius mundi habitatione. Huius feruntur multa miracula, quæ fecit Deus per eum, Nam multos vexatos à dæmonibus, & diuersas aggritudines sustinentes curauit Dominus precibus eius. Vir enim quidam Aegyptius concupiscit ingenuam mulierem maritatum & non ualens eam capere, locutus est maleficio, dicens: Facio eam ut amittat me, & age ut proiciat eam vir eius. Accipiens ergo maleficus, sufficienter usus est maleficio, & fecit eam equam uideri. Videns autem vir eius uentris deforis, mirabatur quia in lecto eius equa iaceret: & cepit plangere & euolare. Nam loquebatur animali, & responsū non dabat. V. Itaq̃ depræcatus est presbyteros possessionis, & adducens, ostendit eis, Qui non inuenerunt causam usq̃ ad tres dies. Neque scenum accipiebat, quomodo equa neq̃ panem, sicut homo. Vtroque priuabatur cibo. Ad ultimum, ut glorificaretur Deus, & appareret uirtus sancti Macharij, ascendit in cor uiri, ut doceret eam in solitudine. Et uinxit eam quasi equam, & duxit in solitudinem. Cum appropinquaret ergo, stabant fratres iuxta cellam Macharij, litigantes & dicentes

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRVM, ALPHAB. XXI.

dicentes: Quid adduxisti huc equam istam? Dicit eis: Vt misericordiam consequar. Dicunt eis: Quid enim habet? Qui respondit: Vxor mea erat, & in equam conuersa est. Et hodie habet tertium diem, non gustans quicquam. Qui retulerunt sancto Machario intus oranti. Propterea enim reuelauerat ei Deus. Respondit ergo fratribus, & dicit eis: Equi vos estis, qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non est transfigurata, sed solum in oculis eorum qui seducuntur videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice prænxit eam nudam, & superorauit, & statim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dant autem ei cibum, fecit eam manducare, & dimisit eum proprio viro, gratias referentem Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam cesses à communione. Hæc autem tibi euenerunt, quia per quinque septimanas non appropinquasti diuinis. Alia quoque puella ad eum deducta est, cuius obscena corporis ita ex omni parte computruerant, vt consumptis carnibus, interiora quoque & secretiora naturæ nudarentur, ac vermium inde ebulliret innumera multitudo, ita vt non accederet quidē quisquam ad eam præ fetoris horrore. Hæc quum allata à parentibus, & prolesta fuisset ante fores eius, miserans virginis cruciatus: Aequo animo esto, inquit, filia, hæc tibi ad salutem Dominis, non ad interitum dedit. Vnde providendum est magis, vt sanitas tua nullum tibi periculum inferat. Et quum stetisset in orationibus per septē continuos dies, & oleum benedicens in nomine Domini, per ungeret membra eius, ita eam sanam reddidit, vt & reparata naturæ qualitas, & perfecta muliebris in ea species appareret, essetque ei de cætero inter homines conversatio absque pristina infirmitatis obstaculo. Aliud iterum refertur eius gestum continentie in longo tempore. Sub terra fecit transitum, à cella sua vsque ad dimidium stadium, & speluncam constituit ad vitimum: & si quando ei plures molestabantur, occulte de cella sua egrediens ibat ad speluncam, & nemo eum inueniebat. Referebat ergo nobis quidam de strenuis discipulis eius, quia cundo vsq; ad speluncam, vigintiquatuor orationes domimicas faciebat, & reuertendo vigintiquatuor. X. De hoc egressa est opinio, quia mortuum suscitauerit, & suaserit hæreticum conuerti non credentem resurrectionem eorum fieri, & famam obtinebat in solitudine. Dicebant enim, aliquando venisse ad eum hæreticum quendam Iheraticum, quod genus hæreseos inueniunt apud Aegyptum. Hic quum per multam loquendi artem plurimos fratrum, qui habitabant in eremo conturbaret, ausus est etiam coram ipso fidei suæ asserere prauitatem. Cui quum senior resisteret & contradiceret, illa verba simplicia argumentis calidis eludebat. Sed quum videret sanctus fidem fratrum periditari: Quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subuersionem audientium? Exeamus ad sepulchra fratrum, qui nos præcesserunt in Domino, & cui nostrum concesserit Dominus resuscitare mortuum de sepulchro, sciant omnes quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic placuit omnibus qui aderant fratribus, & processerunt ad sepulchra. Hortatur Macharius Iheraticum, vt euocaret mortuum in nomine Domini. At ille: Tu, inquit, qui proposuisti, prior euoca. Et Macharius proster nēs se in oratione ante Dominum, vbi sufficienter orauit, eleuatis sursum oculis suis: Tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat ostende, eleuato hoc mortuo. Hæc cum dixisset, fratri cuiusdam nomen, qui nuper fuerat defunctus, euocauit. Cui ille cum de tumulo respondisset, accedentes fratres continuo quæ supraposita erant auferunt, & educum eum de sepulchro, resolutis fasciis quibus confectus erat, exhibuerunt viuentem. Iheratica vero vbi hæc vidit, obstupefactus in fugam conuertitur. Quem fratres omnes insequentes, extra terminos terræ illius turbauerunt. Huic oblatus est aliquando daemonem patiens iuuenis à propria matre conscissa duobus funibus colligatus, & hanc habebat immisionem demonis: Postquam manducasset trium modicorum panes, & bibisset lagenam de aqua, crucians in æra solvebat eas. Ita enim consumebantur quæ deuorasset vel bibisset quasi ab igne. Est enim turba quæ dicitur ignita. Diuersæ quippe sunt demonum, sicut & hominum, non substantiæ, sed voluntates. Hic ergo iuuenis non sufficiente sibi esca, propriam bibebat vrinam. Plangente ergo matre & deprecante sanctum Macharium, accipiens eum impetratus est Deum, & supplicia

g n post

post vitam & secundam diem attenuauit passionem. Dixit ergo matri eius: Quantum vis ut comedat? Quæ respondit: Decem pondo panis. Corripuit ergo eam, quia multum dixit. Superorans vero, eiusque septem dies statuit ei in tria pondo, ut posset operari, atque ita curans eum, redidit matri. Multa etiam & alia ferebantur de eo, quæ nimis prolixa sunt ad scribendum. Sed ex his paucis etiam cætera opera eius noscuntur. Hunc ergo non vidi. Anno quippe ingressioneis meæ in solitudinem conieuit. Y.

13. Quodam tempore, cum ad beatum Macharium quidam venisset, desiderans in proposito monachorum seruire Christo, & deprecaretur sanctum senem, ut instrueret ac doceret, & ex fonte doctrinæ salutari, quæ in eo per spiritus sancti gratiam abundabat, confirmaret, & qualiter posset iuante Domino infidias atque impugnationes maligni euadere, præmoneret. Respondens beatus Macharius, dixit: Si vere desideras ex toto corde renunciare huic seculo, filiole, & adherere Domino saluatori, sicut dicit Propheta in psalmo: Adhæsit anima mea post te, me autem suscepit dextera tua. Parata enim est dextera Domini, confugientes ad se suscipere. Oportet te renunciare huic mundo, & omnes aūs eius abicere, sicut dicit Apostolus. Scribens ad Collocenses: Mortui enim estis huic mundo, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Hæc audiens iunior, dixit: Crede mihi beatissime pater, quia & mentem meam alienam ab hoc mundo, & ab omnibus quæ in ea sunt, & iam tantquam mortuus degam in huius temporis vita. Cognoui enim, quoniam temporalia & transitoria atque corruptibilia sunt omnia, quæ in hoc mundo videntur esse bona. Tunc dicit ei senior: Audi me fili, & vade ad sepulchra mortuorum, & quamplurimis iniurijs, multis conuicijs, ac maledictis etiam, & lapidibus eos detestare, ut provocati iritentur aduersus te. His auditis, iunior statim perrexit ad monachos mortuorum. Quumque secundum præceptum beatificationis multis eos, ut putabat, iniurijs affecisset, reuersus ad sanctum Macharium, dixit ei quod fecerat. Interrogauitque eum senior, si nihil ei respondissent illi mortui? Et respondens, dixit: Nihil penitus dixerunt domine. Iterum autem præcepit ei, dicens: Perge crastino die, & multis præconijs collauda & glorifica eos. Abiit iterum frater ad sepulchra mortuorum, & cepit laudare, honorificisque sermonibus glorificare eos, dicens: Vos magni estis & sancti, & similes apostolicis viris, & iustitia magna in vobis est. Et alias quamplurimas laudes cum ad eos dixisset, reuersus ad cellam, dixit seniori: Ecce secundum præceptum tuum, domine pater: laudavi & glorificavi illos mortuos, & nihil mihi penitus dixerunt. Tunc dixit ei sanctus Macharius: Considera fili, quoniam sicut iniurijs & contumelijs exprobasti illos mortuos, & nihil tibi locuti sunt: ita ergo & tu si vis saluus esse, & in sancto proposito placere saluatori nostro, imitare ipsum Dominum saluatorem nostrum, sicut dicit beatus Ioannes apostolus & euangelista: Qui dicit se in Christo manere, debet quemadmodum ille ambulauit & ipse ambulare. Z. Unde & in euangelio quidem legimus, quoniam ipsi perfidissimi nostræ fidei æmuli iudei, multas iniurias, instigante humani generis hoste diabolo, in dominum nostrum Iesum Christum saluatorem, dixerunt Samaritanum eum, & dæmonium habentem, & in Beelzebub principe dæmoniorum eiciens demonia. Nam & seductores eum ausi sunt dicere: & hæc omnia patienter ipse pius dominus noster Iesus Christus, cæli, terræ, & maris, omnium quoque eorum quæ in eis sunt creator, sustinuit: ut nobis patientiæ suæ, lenitatis, & humilitatis præberet exempla. Nam si voluisset potestatem suæ maiestatis ostendere, & iniurias vindicare, omnem subito mundum in chaos deducere, & nec genus hominum, nec ipse saltem appareret mundus, sed in momento omnia interirent. Verumtamen noluit hæc facere inenarrabilis Christi domini pietas bonitatis: qui non ad puniendum, sed ad saluandum venerat mundum. Ideo & nimis patienter omnia sustinuit, ut nobis exempla patientiæ & humilitatis ostenderet. Unde & sequentibus se discipulis dixit: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Sed & omnes à seculo sancti, tam propheta: quam apostoli, obprobrijs & iniurijs, ac diuersis afflictis tormentis, semper immobilem virtutem patientiæ & humilitatis tenuerunt, & nequaquam humanis laudibus sunt decepti.

Respu

Respuentes nanque inanīs glorię presentis vitę vanos honores, illam solam celestem, æternamq; gloriam concupiscunt qui Christo placere desiderant, quę ex Deo est, & permanet in æternum. Cuius claritatis splendorem nulla humana lingua potest extinguerē. Hęc ergo exempla patientię & humilitatis considerans filiolo, si quando irrogatę tibi fuerint iniurię, fortissime virtutem patientię & humilitatis custodi, imitans Prophetam, qui dixit: Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum: & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Quod certe ad commonendum sensum nostrū quotidie in synaxi psallitur. Caue etiam, ne vana gloria laudeq; hominum delecteris, & perdas omnia, quę laborando in bonis operibus acquisieris: fructusq; ieiunij & abstinentię tux, vigiliarumq; & orationum mercedem in æterna vita non consequaris à Domino: quia ipse dixit in euangelio de eis, qui laudes hominum querunt: Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. Et alia multa sunt, quę de cauenda vana gloria sanctę scripturę admonere non cessant. Caue ergo, o fili, & neq; ad irrogatas iniuriās exardescas in iracundia animus tuus, Et si incitatum fuerit cor tuum, imple tamen distictę in timore Domini refrēna ab iracundia animum tuum, vt possis virtutem humilitatis ac patientię custodire: & tuc veraciter ostendis quod promissisti, dicens: Quia tanq̃ mortuus degas in hoc mundo, si nihil turbulentum respondeas eis, qui tibi iniuriās irrogant: sicut nec illi de monumentis mortui, in quos multas iniuriās & conuicia dixisti, & nihil tibi penitus responderunt. Ideoq; oportet, vt fortiter custodiamus virtutem humilitatis ac patientię, quatenus possimus ad celestia pręmia & ad æternę vitę gloriam peruenire, sicut dicit in Apocalypsi Dominus: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.

A. 12.

14. Sanctus abbas Macharius comonebat sæpe discipulos suos, & docebat eos, dicens: Memento te semper, quia ante conspectum Domini omnipotentis conuersamini, qui prospicit omnium hominum cogitationes, & singulorum corda intelligit. Quod etiam sanctę scripturę testantur, & Apostolus docet, & dicit: Viuis est enim sermo Dei & efficax, & acutior omni gladio accipiti, & pertingens vsq; ad animę diuisionem ac spiritus, compagumq; & medullarum, ac discretor cogitationum & intentionum cordis: & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius. Oĩa autē nuda & aperta sunt oculis eius. Ideoq; si nos fratres pulsauerit delectatio carnis & concupiscentia fornicationis, festinemus repellere & abnecere de corde nostro: & durissimam & pessimam cogitationem, inuocantes intensissime adiutoriū Domini nostri Iesu Christi, in orationibus ac ieiunijs, vt virtute potentię suę eripiat nos, & protegat, & cōterat sathan sub pedibus nostris. Oportet ergo, vt etiam nosmetipsos, peccando & à peccatis abstinendo, corripiamus, dicamusq; ad animam nostram: Quoniam delectatē quidem corporis, quę te male oblectat, ad modicū tempus est. Nam tormenta & cruciatus animę & corporis, in igne æterno gehennę in perpetuas permanent penas. Illud etiam admonentes animam nostram, dicamus: Si erubescis homines similes tui peccatores, ne videant te peccantem, quare non magis reuereri & timere debēs maiestatem Dei omnipotentis, qui omnium secreta cordium considerat, sicut & Apostolus ait: Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Talibus ergo cogitationibus si increpamus nosmetipsos, continuo timor Domini venit in cor de nostro, & in amorem castitatis confirmatur anima nostra, etiam & ad omnia pręcepta Domini faciēda incitatur, adiuvante nos gratia Domini nostri Iesu Christi, qui seruientibus sibi in sanctitate & castitate promittit celestia & æterna donare in illa gloria futuri seculi vita, cum angelis sanctis in perpetui luminis splendore semper gaudere.

Vita & conuersatio alterius Macharij, uidelicet Alexandrini presbyteri. B. 17.

ALIUM autem Macharium contemplatus sum, Alexandrinum presbyterum, in loco qui dicitur Cellia, in quibus Cellis habitauit ego annis nouem. In quibus & tribus annis post me superuixit. Et quędam vidi apud eum, quędam autem

g in audi-

audui, quædam & ab alijs didici. Erat autem observatio eius hæc, quia si quid audire alicubi, modis omnibus hoc apprehendere festinabat. Audiens ergo à quodam, quia Tabeniosæ monachi per omnem quadragesimam absque igne cibum sumunt, statuit septem annis quod per ignem transire non manducare, nisi olera cruda, & si quando inueniebatur, legumen insulum, nihil aliud gustans. Complens autem hoc, pro nihilo duxit huiusmodi usum. Audivit iterum de alio quodam, quia libram panis comederet, frangens sibi buccellam, & condens in lagenam misisti decrevitque tantum comedere, quod posset manus afferre per os lagenæ. Et sicut referebat ipse, quia gaudens quidem apprehenderebam, amplius de fragmento panis, sed non permittebam eximere, pro eo quod angustius esset foramen lagenæ: usque enim ad tres annos hanc habuit abstinentiam, quatuor aut quinque vncias comedens, tantundem & aquam bibens. Nam vnum sextarium olei totum annum expendebat. Iterum alia eius observatio visus fuit: Decrevit superare somnum, & sicut referebat, non intravit sub tectum usque ad viginti dies, ut vinceret somnum. Ita nimio quidem æstu vrebatur per diem, nocte autem confringebatur frigore, & (ut dicebat) nisi velocius ingressus sub tectum fuisset, somnūque cepisset, ita mihi exiccatum fuerat cerebrum, ut pene excessum paterer mentis. Quanto ergo me, inquit, vici, tanto ad naturæ necessarium requirentis somnum cessi. Ille aliquando tentatus est passione fornicationis, & commisit semetipsum in paludem Scythiensem, quæ est in solitudine, sed ere nudum mensibus sex, ubi sunt culices sicut nebulæ, quæ etiam agrestium porcorum perforant pellem. Ita ergo perforatus est totus, & strumas fecit, ut putarent aliqui, quia elefantosus esset factus. Veniens ergo post sex menses in cellam suam, de voce cognitus est, quia ipse erat Macharius. Desideravit aliquando ipse, in hortum sepulture Ismael & Mambre ingredi, sicut nobis retulit. Ipse autem hortus sepulture factus est à magis, qui potentes erant quondam apud Pharaonem. De quadris ergo lapidibus construxerunt opus, & sibi metipsis sepulchrum fecerunt, & multum aurum recondentes plantaverunt etiam arbores. humectus est enim locus, in quo & pureum fecerunt. Quia ergo viam ignorabat, arbitrium quoddam sequebatur stellarum, sicut in maris pelago nauigantes observare solent. Ita in solitudine ingrediebatur, accipiens ligaturam calamarum per vnum quodque miliarium indicij gratia figebat, ut semitam adinveniret unde reverteretur. Perambulans ergo diebus novem, pervenit ad locum. Demon autem qui semper dimicatoribus Christi resistere solet, colligans omnes calamos, quos pro indicio sibi posuerat à miliario horti illius sepulchri, dum ipse requiesceret ad caput ipsius posuit. Surgens igitur reperit calamos. Ex hoc factum est Deo permittente ad eius probationem, ut non in calamos speraret, sed in columna nubis, quæ præcebat filios Israel quadraginta annis in solitudine. Dicebat autem, quia castra de monum obulasse ei, egredientium de illo horto, clamantium, inquit, quasi corui contra faciem meam, & dicentium: Quid vis Machari? quid vis monache? quid venisti in locum nostrum. Non potes manere hic. Dixi ergo eis ego, quia oportet me ingredi & videre. Ingrescente autem eo in hortum, occurrit ei sathanas cum gladio euaginato, comminans ei. Contra quem sanctus Macharius hoc dedit responsum: Tu venis ad me cum gladio, ego autem occuro tibi in nomine Domini sabaoth exercituum Dei Israel. Ingreffiens ergo inuenit stralam æream dependentem, & catenam ferream super pureum iam de multis temporibus resolutam, & fructus malorum granatorum, nihil intus habentium, propter quod aruissent à nimio solis ardore, abominationes etiam idolorum quam plurimas aureas. Itaque ergo revertens, venit post dies viginti. Deficiente ergo ei aqua quam portabat & pane, in multam angustiam devenit. Et quum iam deficeret, apparuit ei poella, stans (sicut referebat) mundissimo linteo amicta, & habens hydriam stillantem aquam, quam dicebat longe à se quasi stadium vnum. Et usque dies tres ambulans, & videns eam cum hydria stantem, appropinquare non valebat, sicut somnians: spe autem videndi expectando confortabatur. Postea apparuit ei multitudo bubalarum, ex quibus una quæ habebat vitulum stetit in illis locis, & sicut

dice-

DE VITA ET DOCTRI. SAN. PATRV. ALPHAB. XXII.

dicebat, decurrebat ei de vberibus lac. Et facta est vox de super, dicentis: Machari, accede ad bubalam & suge. Supposuit ergo se ei & lactatus resumpsit vires. Venitq; bubala illa ad cellam eius lactans eum, & vitulum suum non suscipiens. Reuerfus ergo ad fratres cum indicasset de opportunitate loci, multorum inflammatis sunt animi, vt pergerent illum cum eo. Sed vbi sancti patres senserunt animos iuenum concitato ad pergendum, represserunt eos salubri consilio, dicentes: Locus iste si vere, vt dicitur à lamne & Mambre confitutus est, non aliud de eo credendum est, nisi qd diaboli opere ad deceptionem nostram, forsitan præparatus sit. Si em̃ deliciosus est & abundans, quam requiem sperabimus in futuro seculo, si hic delictis fruimur? Hæc atq; alia dicentes iuuenum animos represserunt. Licet enim diuersorum pomorum amenus esset locus, & abundans omnibus necessarijs, sed non posse dicebant adduci illuc plures fratres, ne forte venientes per eremum à demonibus deciperentur. Multos enim aiebant esse dæmones, quorum fremitus & caliditates ferre multitudo fratrum infusa non posset. D. Quodam tempore idem sanctus Macharius puteū fodiebat, & in proximo fructu siluæ ab aspide percussus est. Qui mortiferū animal à faucibus apprehendens, manibus vtrifq; scindēs, dixit ei: Non permittente Deo, quare vsurpasti venie? Habebat aut diuersas cellulas, vnam in monte Nitrig, aliam in solitudine interiori Scythi, & aliam in loco qui dicitur Cellia: & quædam absq; fenestris sunt, in qbus dicebatur sedere in quadagesima. Alia angusta erat, in qua iacens extendere pedes non poterat: alia autem latior erat, in qua suscipiebat venientes ad se. Hic vero donante gratia Christi, tantam multitudinem vexantium à dæmonibus curauit, vt omnes mirarentur & glorificarent virtutem saluatoris nostri Iesu Christi, qui per eum operabatur magnifica. Cum aut nos ibidem essemus, oblata est ei virgo quædā de Thesalonica veniens, quæ multis annis in paralyſi laborabat. Hæc itaq; vsq; viginti dies, oleo sancto pungens, & orationibus pro ea insistens, sanā remisit ad propriam ciuitatem. Quæ postq; puenit ad domum suam, multā oblationem direxit per diuersa sancta monasteria. Hic itaq; Macharius audiens quia magnā conuersationē & regulam disciplinæ Tabenensiotæ monachi haberet mutato habitu accipiensq; indumenta rusticici, per dies quindecim ascēdit in Thebaidā per solitudinē. Et ingressus monasteriū Tabenensiorum querebat abbate vt eius præsentaret aspectibus, virum sanctū Pachomium nomine, probatissimum famulū Dei, gratiā prophetiæ habentē, cui occultatus est nuntius Dei aduentus Macharij. Representatus ergo dixit ei: Deprecor te dñe sancte pater, suscipe me in monasteriū, vt efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: Iam senectute pectus, abstinentiā nō vales sustinere, fratres em̃ continentissimi sunt, & nō ferens eorū laborem, scandalū passus, & regredieris detrahēdo eis. Et nō suscepit eum, nec prima nec secunda die, vsq; ad dies septē. Cum ergo pfeueraret etiam ieiunus permanens, post hæc dixit ei: Suscipe me abba, & si nō ieiunauero sicut & alij fratres, opatusq; nō fuero sicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audies abbas, iussit fratribus, vt susciperent eū. Est aut congregatio p singula monasteria mille quadringenti viri. Multorū em̃ monasteriorū beatus Pachomius pater erat, & multa milia monachorū congregatio erat, etiā & vsq; nunc sunt Christi gratia largiente. Ingressus est ergo in monasteriū. Transacto autem pauco tempore, superuenit quadagesima, & vidit singulos quosq; addentes ieiunij abstinentiæ. Quidam enim eorum, post duos dies reficiebant, alij autem post quinque dies capiebant cibum, alij vero per totam noctem vigilantes orationibus insistebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic vero sanctus Macharius stabat in angulo, tam diebus q̃ noctibus nō discedens quoq; vsq; quo dies quadraginta compleret. Aduenit & Pascha. Neq; tunc panem gustauit, neq; aliud quodq; pulmentum, nisi folia tñi de caulibus, & hæc semel in septimana die dominica sumebat. Nec discedebat de angulo illo, vbi elegerat stare, nisi tñi corporalis necessitatis causa, & statim festinanter reuertebatur, & claudere ostium super se, & nihil penitus loquebatur, sed in silentio tantum labia eius mouebantur. Et non cessabat continue & sine cessatione in corde suo eloquia domini, diuinæque scripturæ commemorationem meditari, & opera manuum incessanter exercere, multo amplius q̃ alij fratres. Hæc fratres videntes, pene omnes scandalizati sunt.

Murmurantesq; dixerunt præposito monasterij. Vnde nobis hunc adduxisti, tanq; si ne carne de gentem ad condemnationem nostram? proijce eum. Cognosce, quia valde scandalizantur fratres in eo. Hæc audiens præpositus monasterij, admirans tam diffictam conuersationem eius, orauit dominum dicens: Manifesta mihi peccatori seruo tuo domine, quid agere debeam. Et reuelatum est ei, quipse esset Macharius. Eduxit autem eum foras in oratorium, vbi altare positum erat, & amplectens oscula eius est eum, & dixit ei: Vere vir beatus es, sanctæ Machari, & laudisti nos. Olim enim ex multo tempore desiderabamus videre sanctitatem tuam; & gratias agimus domino nostro Iesu Christo, quia in spiritualibus bonis, maximeq; in virtute abstinentiæ erudisti nos: & paruulos nostros non alta sapere in conuersatione sua. Reuertere ergo ad locum tuum, non enim parum edificasti nos beatissime pater, & ora indefinenter pro nobis.

E.

De sancto Marcho monacho.

18.

Quodam tempore visitationis atq; ædificationis gratia, petrexi e go ad eum, & inueni ante ostium ærj eius iacentem quendam presbyterum, toto corpore ulceribus plenum, capitis autem eius, etiam ipsa ossa compurtuerunt, qui ideo aduenerat, vt orationibus eius sanitatem reciperet. Sed sanctus Macharius non suscipiebat eum. Ego autem prostravi me in terram ad pedes eius, & deprecabar vt susciperet eum. Respondensq; vir beatus, dixit mihi: Indignus est vt sanitatem recipiat, sed magis increpa eum, & suade ei, vt non audeat accedere ad sacro sanctum altare domini, & offerre sacrificium domino, quia fornicando offert: propter hoc castigatur. Suade ergo ei vt resipiscat, & condignam agat poenitentiam, vt misericordiam à domino mereretur accipere. Itaq; ego egressus ad illum infirmum, dixi ei omnia. Et ille terribiliter conturbatus, intremuit, iurauitq; quia in exitum vite suæ nõ vsurparet ad altare domini accedere. Post hæc præcepit vt ingrederetur, suscepitq; eum, & dixit ei: Credis quia Deus est quem nihil latet. Respondit, etiam domine. Dixit ei: Nunquid potuisti illudere aut latere Deum? Respondit non. Ait ergo: Si ergo cognoscis tanti criminis peccatum tuum & Dei castigationem intelligis, pro qua causa tanti mali plaga in corpore tuo est, ideoq; percussus es, cessa à malis tuis, & corrige de cætero, & confitere semper cū lachrymis poenitentis, & intimo cordis dolore in cõspectu domini peccatum tuum, vt in die iudicij possis aliquam misericordiam ac pietatem domini inuenire. Dedit ergo sacramentum se nunq; peccare, neq; ad sacro sanctum altare accedere, nec oblationem consecrare, sed sicut laici forem habere. Itaq; post hæc imposuit ei manum & orauit pro eo ad dominum, & in paucis diebus sanus factus est, capilliq; capitis eius creuerunt, & abiit sanus. Ipsi diebus oblatum est ei iuuenis, qui vexabatur ab immundo spiritu, & imposuit manum super caput eius, & aliam super pectus eius, & tam diu super eum orauit, vsq; quo in aera suspendit eum ille immundus spiritus, infatus autem totus intumuit puer sicut vter, ita vtex omnibus membris a quam sunderet, & subito clamans attenuatus est. ac redditus mensuræ suæ, tradidit ergo eum patrisuolentiam, vnigenis eum oleo sancto, præcepitq; vt per quadraginta dies, neq; carnem ederet, neq; vinum sumeret, & ita sanus redditus est. Referebat autem nobis idem sanctus vir Macharius ammonens vt caueamus, inquit, multiformes insidias demonum, quia quodam tempore nimis ei molesti fuerunt, cogitationes vanæ gloriæ, scilicet vt qualicunq; modo emerent eum de cella eius, & de secreta eremi conuersatione, suggerentes ei vt ædificationis gratia ad remedium & sanitates hominum Romam pergeret, pro salute animarum multarum. Inerat enim ei gratia domini, contra immundos spiritus. Et cum diutius insisterent ei huiusmodi cogitationes, & nec oranti ei cessarent, iactauit se pronus in terram, & extendit pedes suos a foris limen ostij cellulæ suæ clamans, & dicens: Trahite demones trahite, ego enim pedibus meis non vado, sed si potestis, me hinc abducite. Ego quippe testor Deum, quod hic iaceo ad vesperam. Sic ergo iacuit vsq; ad vesperam. Post modum surrexit ad consueta opus domini.

F. Referebat autem nobis de quodam fratre Marco monacho, nimis abstinentissimo

DE VITA ET DOCTRI. SAN. PATRV. ALPHAB. XXII.

tiſſimo. Sanctus em̃ Macharius presbyter erat, dicebat autem quia notavi mihi tem-
pora, quando traditur sacrosancta communio. Ego nunq̃ dedi communionem Mar-
co monacho, sed angelus dabat ei de altari. Solum autem articulum manuum dantis
videbam. Marcus autem iuuenis erat, & nouum vetusq; testamentum sacre scriptu-
re memoriter obſeruabat. Manſuetus vltra modum, castus super omnes. Cum au-
tem eſſet in vltima ſenectute sanctus Macharius, perrexi ad eum, & inueni oſtium cel-
lulae eius claſum. Stans autem ad oſtium, auſcultabam quid diceret, vel cum quo lo-
queretur. Audiebam enim eum loquentem. Putavi autem q̃aliquis cum ipſo eſſet cum
quo loqueretur. Ipſe vero cum centefimum ageret annũ, ſiquidem iam & dentes ami-
ſerat. Igitur cum eſſet ſolus ſibi ipſi litigabat, & quaſi corpori ſuo dicebat: Quid vis o-
tũ quĩ male ſenſiſti? Ecce iam & oleum accepisti & vinum. De cætero quid vis iam de
crepitate ſenũ? Semetipſum increpans etiam vt & diabolus confunderetur. Reſe-
rebat nobis vir ſummæ ſanctitatis Paphnutius diſcipulus eius, quoniam quadam die
leena accipiens catulum ſuum cecum, obtulit ſancto Machario, & capite pulſans atriũ
eius oſtium aperuit, & ingreſſa ſedente ſancto viro proiecit catulum ad pedes. Ipſe au-
tem accipiens eum, expulit in oculos eius, & corauit, ſtatim aperti ſunt oculi eius, & aſpe-
xit. Et lætauit eum leena leuauiq; eum, & abiit. Altera die pellem ouinam grandem
attulit ei leena. Sanctus vero pellem videns, dicebat leenæ: Vnde tibi hoc, niſi quia
comedisti cuiuſdam ouem, forſitan & pauperis? Quod ergo de iniuſtitia eſt, nõ acci-
pio à te. Illa vero indignans caput ſuum in pavimẽto deprecabatur eum, & ad pedes
ſancti depoſuit pellem. Ipſe vero dicebat ei: Dixi tibi, quia non accipiam illam, niſi mihi
promiſeris vt nunq̃ amodo contriſtes pauperes deuorando quadripedia eorum. Illa
veto quaſi conſentiens nutu capitis ſui, quaſi promittebatur, ſuſcepit pellem ab ea.
Et quid mirabile eſt fratres, ſi dominus creator omnium, qui leones Danieli prophe-
te manſuefecit, ipſe etiam & Machario leenam fecit eſſe manſuetam? Dicebat autem
quia ex quo baptizatus eſt, non eſt locutus otioſum ſermonem. Sexageſimum habe-
bat annum, ex quo erat baptizatus. Erat autem ſtatura breui ſuper labium, tantum-
modo pilos habens, & in ſummitate menti. Et nimia enim abſtinentiæ pili barbae eius
rari nati ſunt. Huic aliquando confeſſus ſum. Quid faciam abba, quia cogitationes
accidie tribulant me, dicentes: quia nihil agis egredere de hac ſolitudine? Ipſe autem
dixit mihi: Dic eis quia propter Chriſtum ſedeo, & parietes iſtos cuſtodio. Hæc pau-
ca ex multis eius miſericordiis indicaui geſtis.

De beato Ioanne abbate. G. 15.

Dicebant ſancti patres de ſancto Ioanne, qui cognominabatur Colob, quia cum
de meſſis opere reuertereſ valde fatigatus, repreſentabat ſe ſanctis ſenioribus,
ſcilicet cum eis oratione, ſtatim pergebat ad cellulam ſuam, & per multa tempora in
ſilentio vacabat orationibus, & lectionibus ac meditationi ſcripturarum ſanctarum,
& opera manuum quotidie exercens, nullum ad ſe per mittebat venire. Dicebat enim
quoniam per occaſionem in meſſis opere diſpergitur, & per vagationem patitur men-
tis intentio, & ideo diuerſis cogitationibus obligatur. Addebat autem ſibi magis ab-
ſtinentiam dicens, quia propter laborem meſſis, in diebus illis quotidie panem in ſatu-
ritate debebam. Nunc autem qm̃ in cella mea quieſco oportet me abſtinentiã & vigili-
as addere, vt compenſetur, & reparetur quod in illis diebus intermiſſum eſt.

16. Quidam ex fratribus interrogaſerunt huncipſum beatum Ioannem de cau-
ſa abſtinentiæ. Et reſpondit eis, dicens: quia Daniel propheta dixit: panem in
concupiſcentia non comedi. Dicebat etiam monendo fratres: Conſiderate dile-
ctiſſimi quoniam nihil fortius eſt in beſtijs leone, & tamen propter ventrem ſu-
um cadit in laqueum, & illa feralis & magna fortitudo eius humiliatur. Tali et-
iam exemplo, ipſe beatus Ioannes inſtruebat fratres dicens: Si voluerit Imperator
aliquam aduerſariorum obtinere ciuitatem, prius eſcam eorum & potum inter dicit,
& ita neceſſitate contriti humiliatur, & imperio eius ſubijciuntur. Similiter quoq; paſ-
ſiones

fiones ac vicia corporis nostri, si fame ieiuniorum ac labore macerentur vigiliarum, tunc etiam aduersariorum nostrorum, videlicet dæmonum, virtus humilior, quam per corporis nostri fortitudinem contra nos impie solent exercere. H.

Vita tertiij Macharij, scilicet Romani, habetur in primo libro alphabeto 4. T.

19. Sed & de famulo Christi Marciano simile exemplū referemus. Soror eius cum filio suo abiret ad eum in monasterium, vt post multa tempora videret eum. Ipse autē sororem suam quidem accipere nō acquieuit, nec videre; filium autē eius suscepit. Qui intente deprecabantur eum & petebant, vt suscipere et tunicam & pallium, quæ detulissent ei. Sed noluit penitus suscipere dicens: Ab infantia mea vsq; in hanc horam, dominus meus me gubernaui, etiam vsq; in finem exitus mei ipse mihi præbebit omnia quæ necessaria sunt. Non enim expedit hæc à carnalibus parentibus expectare, aut suscipere. Ille autem prostravit se ad pedes eius, dicens: Nō tanq̃ parenti, sed tanq̃ seruo Dei, & monacho hæc offerimus. Respondens autem beatus abbas Marcianus, dixit: Per quot monasteria venistis de itinere ad nos? Qui respondens dixit ei: Plurima monasteria transiimus. Et quare, inquit, non deditis ex his vestimentis eis, tanq̃ seruis Dei & monachis? Ipse vero respondens, dixit: Quia nulli aliquid dedimus. Ait ergo ad eum beatus Marcianus: Ecce manifestum est, quia non seruo Dei & monacho, sed tanq̃ parenti & propinquo vestro hæc ad me attulistis. Noluit ergo suscipere. Orationem autem pro eis inuentissime faciens, pro salute animarum eorum dominum deprecatus est, & dimisit eos. Præcepitq; eis vt ulterius nunq̃ venirent ad eum.

L. 20. Non autem prætermittam narrare, etiam & de his qui cōtempnibiliter conuersantur ad laudem, scilicet eorum qui vitam suam emendant, & ad ammonitionem legentium. Virgo quædam fuit in Alexandria scemate ornata quidem indumentis humilia, proposito autem mentis elata, diues in pecunijs nimis, nunq̃ autem procedens, & neq; peregrino, aut virginibus, seu ecclesiæ, vel pauperibus nummum aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum, non abiecit siluam diuitiarum. Erat ei & genus non minimum, in quibus adoptauit sibi filiam Germanam suam, cui nocte & die promittebat substantiam suam. A celesti enim desiderio mētem alienatam gerebat. Species enim diaboli est in hoc erroris sub occasione amoris propriæ generationis in avaritia laborare. Quia autē illi nō p̃tinet propter genus, qui fratricidia & patricidia cert, manifestum est. Sed si videatur parentum sollicitudinem ingerere, non recte mentis motu hoc facit, sed vt animam iniuste facientis in avaritiæ laqueo obliget, sciens scientiam quia iniusti & avari regnum Dei non habere ditabunt. Potest autem quisq; prudenter & rationabiliter, nec suam contemnere animam, & parentibus suis, maxime si de habent & egentiores sunt, consolatione præstare. Quando autē quis animam suam despicit conferendo suæ progeniei, subiacet legi, quia inuano de anima sua cogitat. Cantat autē sanctus psalmista Dauid, de eis qui pro anima sua solliciti sunt in timore, Quomodo quis ascendet in montem domini, id est, quia difficile, aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit inuano animam suam. Isti autem inuano eam accipiunt, putantes eam cum corpore dissolui, dum virtutes negligunt. Hanc ergo virginem, vt ita dicam, volens flexam domare ad revelationem avaritiæ sanctissimus Macharius presbyter, & propositus pauperum leprosorum, cōposuit & inuenit artem huiusmodi: Fuerat enim à iuuentute sua cambiarius, quod dicunt gemmas distrahere, qui abire & dixit ei: Lapidis preciosi smaragdi & iacinti incurrerunt mihi, & siue inuenticii sint, siue furtiui dicere non possum. Preciosi autem sunt nimis, ita vt non possint estimari q̃ præclari habeantur. Vendit autem qui habet eos quingentis solidis. Si placeat tibi eos tollere, de vno lapide potes accipere quingentos solidos. Alios autem in ornamento neptis tuæ præparabis. Virgo autem inuentissime audiens delectata est, & cadens ad pedes eius, dixit: Per sanctitatem tuam ne quis alius eos comparet. Inuitauit ergo eam presbyter dicens: Veni vsq; ad cellam meam & vide eos. Quæ non acquieuit, sed adorans eum, dedit quingentos solidos dicens: Quomodo vis tollere eos, ego enim causam non habeo. Ipse autem accipiens erogauit pauperibus. Tempore autem transacto, eo q̃ magnæ opinionis ac reuerentiæ erat, vir in tota Alexandria amator Dei, & multum misericors, peruenerat enim vsq; ad cen-

ad centum annorum eius senectâ, cum quo etiam & nos commorati sumus, reuerbatur eum commoneret supradicta virgo. Ad ultimum inueniens eum in ecclesia, dixit Rogote domine quid iubes propter lapides illos, pro quibus dedimus quingentos solidos? Qui respondit dicens ei Extunc quo dedisti mihi aurum, tradidi illud in precio gemmarum, & si vis venire & videre eos in hospitio vbi sunt, veni & vide. Ibi enim iacent. Et si tibi placuerint, bene, sin vero, tolle quod tuum est. Quæ promptissime perrexit ad cellam eius. Erat autem hospicium pauperum in quo leprosi iacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in superioribus vero viros. Adducens ergo eam, inducit eam in ianuam, & dicit ei: Quos vis videre prius, iacinthos aut smaragdus? Dicit ei Quos ipse vis domine. Et ait Ecce isti sunt iacinthi. Iterum autem ipse deposuit eam in inferiora, & ostendens ei mulieres dixit: Ecce smaragdi: Si tibi placeant, bene, sin autem recipe quod tuum est. Itaq; verecundiam passâ, egressa est. Et abiens ex multa tristitia, quia non secundum Deum fecerat rem, infirmata est. Post hæc etiam gratias egit presbytero. Puella autem de qua sollicita erat post nuptias, sine filiâ defuncta est.

Vita & conversatio Moyse quondam latronis. K. 21.

Quidam Moyse nomine Aethiops genere, servus cuiusdam fuit curialis, quem propter multa peruerfitatē, & furta & latrocinia proiecit dominus eius. Dicebatur enim quia vsq; ad homicidia peruenisset. Compellor autem dicere mala eius, vt ostendam virtutem patientiæ eius. Dicebant ergo quia dux latronum erat, sicut ex ipsis operibus eius ostenditur, in furtis & latrocinis. Deniq; cuidam Pastori maliciam retinens, subito voluit in nocte ictuere & interficere eum, perquisivit autem loca vbi caulas haberet oculum. Induciturque est ei, quia trans Nilum esset, irrigato flumine, & tenente in latum miliario, ille mordicus tenens gladium in ore, tunicam imposuit super caput suum & transnatauit fluvium. Dum ergo ille nataret, ita studuit Pastor ille occultare & latere. Nam ille vt pote latro quatuor arietes occidit, & ligans eos, trahensque per flumen iterum renatauit. Et egressus de flumine exorauit eos, & comedens optima quæque carniū, reliqua in vina distraxit, bibique de cem & octo calices. Statimq; quinquaginta miliaria itinere sub die fecit, & peruenit ad locum vbi erant focij eius. Iste ergo talis ac tantus in tantis malis conversatus est. Quodam tempore à quodam viro religioso audiens verbum Dei, & in die iudicij futuram examinationem inter iustos & peccatores, inter criminosos & sanctos, ac etiam inter amaras gehennæ, & ignis æterni poenas, & cruciatus sine fine in tenebris exterioribus, quæ præparata sunt iniquis & peccatoribus. Item audiens æternam gloriam, & æternos honores, & requiem in regno celorum inter angelos sanctos quæ præparauit Deus sanctis & iustis, seruientibus sibi, compunctus corde cepit amarissime flere cum gemitu & chylatu. Ingressusque monasterium, dedit se in poenitentiam, & cruciabat semetipsum in multis lachrymis, indulgentiam & veniam peccatorum suorum de pietate & misericordia à domino postulando, & ita permansit in monasterio. Quodam tempore in cellulâ eius latrones ingressi sunt, ignorantes quis esset. Erant autem quatuor: Quos ligauit simul sicut Zabernam de paleis, & imposuit eos sibi in dorsum, & detulit eos ad ecclesiam fratrum, dicens Quia iam mihi non expedit nocere aliquem, quod iubetis de istis disponite. Tunc illi latrones cognouerunt, qd ipse esset Moyse qui fuerat sceleratissimus inter latrones, & compuncti sunt corde, glorificantes Deum, qui non repellit peccatores, sed suscipit poenitentes, vt saluentur in æterna salute. Et hæc dicentes, vt dixi, compuncti sunt corde, & dederunt se in poenitentiam, abrenunciantes omnibus malis actibus & concupiscentiis, carnalibusq; desideriis. L. Huic Moyse insisterunt demones, secundum consuetudinē eius antiquâ luxuriam fornicationis ingerentes ei. Qui tam valide tētatus est sicut ipse referebat, vt paulominus de pposito excideret suo. Itaq; ex hoc validius abstinerebat, & vigiliis amplius addebat sibi, & opa manuum poenitus exercebat, tabefaciens corpus suū. Deniq; pposuit sibi se nō dormire iacentē in matula, sed p totâ noctē stando in cella orabat, & psalmo

& psalmodiam explebat. Nam parietibus se reclinans parum, quid somni capiebat. Iterum posuit sibi obseruantiam aliam. Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas seniorum, & tollebat hydras eorū, in quibus sibi illi hauriebant, & portabat illis aquā. In longinquo enim habebant aquam, & quidam duo millia. Quadam vero nocte non sufferens demon seruentem eius fidei conuersationem, inclinato eo in puteum dum hauriret aquam, percussit eum in renes de retro, & reliquit eū. Deniq; de nimio dolore obmuit, & emanit velut mortuus. Alia die veniens quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & nūciauit beato Isidoro presbytero Scythij. & misit & leuauerunt eum, & detulerunt ad ecclesiam, & prope per annum ita infirmatus est, vt vix resumeret vices suas. Dixit autem ei Isidorus presbyter: Quiesce Moyses, & noli indiscrete presumere, sed magis cum discretione, tam a betinentiam q̄ vigilias, & opera manuum exerce. Respondens autem Moyses ait: Non quiescam beatissime pater vsq; quo quiescant adiuvante me gratia domini immundissime cogitationes & somnia, quæ immittunt nequissimi demones, sicut scriptum est: Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar nec quiescam donec deficiant. Videns autem beatissimus Isidorus fixam in domino fidei eius constantiam, surrexit & expandit manus ad orationem, dixitq; ei: In nomine domini nostri Iesu Christi domante gratia eius ex hodierna die iam quieuerunt somnia, quæ inquietare te solebāt. Igitur glorificans & gratias agēs saluatori domino, reuersus est ad cellulam suam. Post aliquod autem temporis interrogauit eum Isidorus presbyter de molestia cogitationum carnalium. Et ille respondens dixit: Protegente me Christo domino meo, & orationibus tuis, nil tale patior. Huic ergo Deus donauit gratiam, ad effugandos ex obsecris corporibus demones, ita vt multas nos magis timeamus, quam ille demones: Hac conuerfatus Moysi Aethiopis, qui etiam ipse erat inter magnos annumeratus patres: Defunctus est annorum septuaginta quinque. Reliquit vero discipulos, montichos septuaginta.

Vita beati Euagrii.

M.

22.

BEati Euagrii vere Deo digni diaconi & eruditissimi in diuina scientia viri, nō est iustum, & gloriam saluatoris nostri Iesu Christi. Quam etiam paulo latius exponere debemus, quomodo conuersationem suam auxiliante gratia Christi, dignam Deo exhibuit. Defunctus est autem cū esset in solitudine annorum quinquaginta quattuor. Hic ergo lectior ordinatus est à sancto Basilio episcopo. Videntisq; irreprehensibilem eius conuersationem, beatissimus & admodum clarus in doctrina Christi, Gregorius Nazanzenus episcopus prouexit eum ad diaconatus officium. Exinde in magna synodo Constantinopolitana, coniunctus est beato Nectario, eiusdem ciuitatis episcopo. Cum esset ergo instructissimus in diuinis scripturis, contra omnes hæreses florebatur, vt in magna ciuitate, etiam eloquio potentissimo, ex hoc nimis ab omni ciuitate eum honore & dilectione haberetur. Vnde fascinatior nugacitatis diabolice quiescitur obscurare bona, immisit in corde eius cogitationes desiderij carnalis, concupiscentie mulieris. Deniq; sicut postmodū nobis ipse referebat, admauit eū mulier, q̄ erat magnifici cuiusdam de primatibus palacij viri vxor. Euagrius autem timēs Deum, & verens propriam conscientiam, ac præ oculis ponens magnitudinem confessionis, maximeq; in gaudentes hæreticos orabat dominum, deprecans saluatorem Christum, vt impediretur tam rabida mulieris contra se instantia. Nam ipse quidem volebat recedere, sed non valebat colligationibus obsequiorum eius detentus. Postq̄ autem multis precibus exorauit dominum, vt liberaret eum à peccato maximo, quod opera pene perpetrabatur, assuit ei angelica visitatio in semate præfaciani, & rapient eum perduxit ap̄ prætorium prefecti, & misit eum in custodiam carceris, ferreisq; catenis, cervicem & manus eius colligauit. Sed pro qua causā hoc prætaretur, non dicebat ei, ipse autem in conscientia sua nouerat qua de causā hæc sustineret. Arbitrabatur enim q̄ vir illius matronæ interpellasset accusans eum. Cum autem vehementer angereetur

DE VITA ET DOCTRINA SAN. PATRVM, ALPHAB. XXII.

angere tur, audiebat enim strepitum & voces aliorum, qui diuersis supplicijs torquebantur apud iudicem pro criminalibus causis, & ideo permanebat valde territus, & contremiscens. Cum autem transfigurasset se angelus qui visionem concinnauerat, quasi in figuram eius amici, qui valde diligebat eum, dixit ei cum teneretur in vinculis, inter quadraginta reorum personas: Quid hic teneris domine diacone? Respondit Euagrius, dicens: In veritate tibi dico, non noui quia propter hic teneor. Suspicio autem mihi est, quia vir ille magnificus ex praefectis interpellauit contra me iudicem, irrationabili zelo percussus, & timeo ne forte pecunijs iudex corruptus, tormentis me subiiciat. Respondens dixit ei: Si audis me amicum tuum, non expedit tibi in ciuitate hac conuersari. Respondens autem Euagrius, dixit ei: Si Deus liberauerit me de angustia & circumuentione hac, & videris me in Constantinopoli, scito quia iuste sustineo poenas. Atque ei Affer Euangelium & iura mihi in euangelio, quia recedes de ciuitate hac, & sollicitus sis de salute animae tuae, & liberabo te de hac necessitate. Dedit ergo euangelium, & iurauit dicens: quia vna solum die ut vestimenta mea possem in nauim mittere remoror. Et sacramento dato, rediit de excessu, quem perpassus in nocte fuerat. Et exurgens cogitauit apud se, quia licet in excessu fuit sacramentum, sed tamen iurauit. Et mittens omnia quae habebat in nauim, venit Iherosolimam. Suscepit autem eum beata Melania, quondam senatrix Romana, cuius filij & nepotes sunt primi in senatu: nunc autem famula Christi vera.

N. Iterum autem diabolus indurauit cor eius tanquam iuuenis. Coepit etiam ibi mutare vestes eius, & in eloquio sermonis exaltabatur in gloria vana. Deus autem qui propter suam magnam misericordiam impedit occasiones perditionis nostrae, permittit ut nimietas febrium tabefaceret corpus suum, & infirmitate longa laceraretur per sex menses. Adhibentes enim ei medici diuersa medicamina, nihil proficiebant. Tunc dixit ei sancta Melania: Non mihi placet fili, tam longa infirmitas tua? Dic ergo mihi quae sunt in corde tuo. Non enim est absque permissu Dei haec infirmitas tua. Et statim confessus est omnia quae in animo eius erant. At ei famula Dei. Promitte coram Deo, quia teneas promissionem solitariae vitae, quam domino spondisti, & licet peccatrix deprecor dominum, ut detur tibi tempus vitae, quatenus adimplere possis quae pro salute animae tuae statuisti. Ipse vero acquieuit salutaribus monitis eius, & in paucis diebus sanus factus, petijt & deprecatus est, ut famula Dei pro se oraret. Ipsa enim vestimenta monachilis propositi induerat. Egressus autem profectus in moniem Nitriae, qui est in Aegypto, in quo habitauit duos annos. Tercio autem anno ingressus est solitudinem, & ibi conuersatus est, viginti quatuor annis cum his qui dicuntur Cellia. Comedeat autem libram panis in die, & in tres menses Italicum olei, nam nihil coctum sumebat in cibum, nec aliquid de pomis gustabat, vir certe ex multa opulentia, & abundantia deliciarum veniens. Faciebat autem in die orationes centum, exceptis vigilijs nocturnis. Scribebat vero ut de opere manuum suarum sumeret cibum. Pulchre enim scribebat libralem manum. Intra paucos ergo annos lumen scientiae & veritatis, & diuiniae scientiae & discretionis spirituum gratiam à domino Christo percipere meruit. Quantos autem libros & expositiones de diuinis scripturis conscripsit, manifestum est omnibus, & maxime his qui praedicta eius opuscula admirantes, ad fidem domini saluatoris religioso errore conuersi sunt. Nam & ad instructionem sanctae monachorum conuersationis, multa ex diuinis scripturis & nimis apta testimonia, contra vicia & impugnationes inmandorum demonum, continens eius valde ammirabilis & salutaris doctrina est. Hunc aliquando grauiter impugnabat fornicationis daemon, sicut ipse referebat, dicens nobis, & per totam noctem tempore hyemis nudus stetit sub aere, ita ut congelarent omnes carnes eius. Alio iterum tempore impugnabat eum spiritus blasphemiae, & per quadraginta dies ac noctes non intrauit sub tectum, ita ut corpus eius sicut irrationalis animalis in nocerotis duceret. Huic quodam tempore demones tres in die superuenerunt, de verbo fidei conquirentes. Et vnus quidem dicebat, se Arrianum esse, alius Eunomianum, alter vero Appollinaristam.

h Et istos

Et istos per diuinæ sapientiæ gratiam dum de testimonijs sanctarum scripturarum concluderet, illi subito conturbati, & magnum strepitum facientes, phantasmata scematis eorum dissolutum est, & nusquam comparuerunt. Frequenter autem à dæmonibus flagellatus est. Sed diuina gratia eum adiuuante, superabat malignitatem eorum. Sextodecimo vero anno conuersationis eius, in quibus nihil coctum in cibo accipiebat necessitate corporis, propter infirmitatem stomachi coctum cibum accipere compulsus est. Panem quidem iam non contigit. Olera vero & tisanas, ac legumen vique ad duos annos accipiens, ita defunctus est, communicans sacrosancto mysteria in ecclesia, in die Epyphanie domini. Referebant autem nobis qui circa eum erant, & obseruabant eum, quia ante vnum diem mortis sue dixit: quia iam tertius annus est, ex quo non molestor à carnali concupiscentia. Certe post tantam & talem vitam, & aridam abstinentiam, & labores, ac dolores & orationes, sine intermissione huic in monasterio degenti nunciata est mors patris sui. Qui dixit nuncianti sibi: Cessa blasphemare, meus enim pater immortalis est.

De S. Eulogij vita, & longanimitate.

O.

23.

CRONIUS presbyter ecclesie Nitrix, retulit mihi dicens: quia dum iuuenis essem in monasterio nimiam patiebar accidiam. Vnde fugiens ceppi vagus per eremum ambulare, & perueni vique ad montem vbi sanctus Antonius degebat, id est, inter medium Babylonie & Eracle in vastissima solitudine, quæ ducit ad mare rubrum. Veniens ergo in monasterium secus flumen, quod dicitur Pâper, vbi eius sedebant discipuli Amatus & Macharius, qui & sepelierunt eum, expectans dies quinque vt viderem sanctum Antonium. Dicebant enim cum venturum ad illud monasterium, aliquando quidem post decem dies, aliquando autem post viginti dies, quemadmodum ei dominus reuelasset pro utilitate aduenientium in monasterium. Quamplurimi ergo eramus congregari fratres, diuersas habentes necessitates, in quibus & Eulogius quidam Alexandrinus & alius leprosus, qui simul aderant pro talicausa. Hic Eulogius scolasticus erat, & eruditus vir. Qui amore diuino compunctus, abrenunciavit turbis vrbium, omnemque substantiam suam distraxit & erogauit pauperibus, sicut scriptum est: Disperfit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Et in Euangelio dicente domino: Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Itaque paucos denarios in vltis proprios reseruauit, cogitans apud semetipsum, quia operari proprijs manibus non valco, nec in monasterij congregationem ingredi possum. Inuenit ergo quendam in platea iacentem leprosum, qui nec manus habebat nec pedes, cuius tantummodo lingua vigeat. Stans autem Eulogius prope eum orauit dominum, & posuit, quasi pactum cum domino, dicens: Domine in nomine tuo leuabo hunc leprosum in domum meam, & ministrabo ei, & repauro eum vique ad mortem, vt propter hunc & ego inueniam misericordiam tuam. Dona ergo mihi Christe domine patientiam ad huius obsequium. Et accedens ad leprosum dixit ei: Si vis pater suscipio te in domum meam, & repauro te. At ille respondens dixit: Si digneris facere gratias ago. Adduxit ergo asinum & leuauit eum, & duxit in domum suam, & adhibebat ei curam diligenter. P. Itaque per annos quindecim gubernabatur & accipiebat curam de manibus Eulogij, & condigne nutriebatur. Post quindecim autem annos infidatus est ei diabolus, & clamare cepit contra Eulogium, multisque iniurijs & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei: Multa mala commisisti fugitiue forsan domini tui, alienas pecunias furatus es, & per me vis à peccatis tuis liberari. Et clamabat: Iacta me in plateam vbi ante iacebam, carnes desidero manducare. Hoc cum audisset Eulogius, obtulit ei carnes in cibum. Iterum ille clamabat: Non acquiesco, sed vt dixi, iacta me in plateam, populos

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRVM, ALPHAB. XXII.

populos volo videre iacta me, vbi me inuenisti. Forſitan ſi manus habuiſſet exuffocare ſe potuit, intantum cum dæmon exagitabat. Ideoq; valde ſolicitus Eulogius, perrexit ad monaſteria viroꝝ Dei, & dixit eis: Quid faciam donum mei pares, quia in deſperatione me adducit leproſus iſte? Pronocere eum timeo, quia Deo dextras dedi, & promiſi vſq; ad mortem continere & repaſcare eum. Si ergo non proiecero eum, ſed per violentiam tenere voluero peſſimos dies, & amariffimas noctes faciet mihi. Ad hæc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore eſt, magnus ac beatiſſimus famulus Dei pater Antonius, aſcende in nauim pariter cum illo leproſo, & vade in monaſterium, vbi monachi eius ſunt, & expecta ibi vſq; quodum egreditur de ſpeculunca, & veniat ad monaſterium, & quicquid dixerit tibi obſerua, & acquieſce eius ſententiæ. Deus enim tibi ipſum dicit. Miſit ergo leproſum illum in nauim, ipſeq; pariter aſcendit. Et nauigantes venerunt ad monaſterium diſcipulorum beati Antonij. Euenit autem in alia die, vt veniret Pater Antonius, iam veſpera peraſta ſicut referebat Cronius. Quando autem adueniebat in monaſterium, hanc habebat conſuetudinem: Vocabat Macharium, & interrogabat eum, dicens: Frater Machari, venerunt aliqui fratres huc? Reſpondebat: Etiam venerunt. Iterum interrogabat: Aegyptij ſunt an Iheroſolimyte? dederat enim eis ſignum, dicens: Quando videritis inquieriores, dicite quia Aegyptij ſunt: quando autem religioſos, dicite quia Iheroſolimyte ſunt. Interrogauit autem ſecundum conſuetudinem, fratres Aegyptij ſunt an Iheroſolymite? Reſpondit Macharius & dixit: Quia mixti ſunt. Quando autem dicebat quia Aegyptij ſunt, iubebat beatus Antonius vt pulmentum lenticulæ apponerent eis cibum, & qñ reſeciſſent faciebat eis orationem, & dimittebat eos. Quando autem dicebat, quia Iheroſolymite ſunt, ſedebat per totā noctem diſputans cum eis de verbis Dei, quæ ad ſalutem animæ pertinent. Q. In illa ergo veſpera ſedebat, & vocabat omnes fratres. Qui cum adueniſſent, ſubito vocauit Eulogium. Tertio autem cum nullus indicaſſet nomen eius, Eulogius nō reſpondit ei, arbitraſſet enim qd alium Eulogium ex monaſterio vocaret. Tunc dicit ei: Tibi dico Eulogi, qui ab Alexandria veniſti. Reſpondit Eulogius & dixit: Quid iubes dñe? Interrogauit eum Antonius, Quid huc veniſti? Ait Eulogius, & quis reuelauit tibi nomen meum: cauſamq; maniſteſtauit? Dixit ei Antonius: Scio propter qd veniſti, ſed coram oib; edicto, vt & ipſi audiant. Eulogius dixit: Hunc leproſum inueni iacentem in platea, & leuaui eum, & promiſi Deo vt eum repaſcā quatenus & ſaluus efficiar, & ipſe per meum obſequium repaſcationem habeat. Et quia poſt tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me, dum feſtinat recedere, & cogitaui proijcere eum, ideo ad ſanctitatem tuam veni, vt mihi de conſilio quid agere debeam, & ores pro me. Niſi enim ſolicitus ſum, & tribulor pro iſta cauſa. Tunc aſtuto veſtu reſpiciens eum Antonius, dixit: Tu proijcis eum, ſed qui fecit eum non proijcit eum. Iactas eum tu, ſed ſuſcitabit Deus meliorem te, & coſolatur eum. Et ſilens Eulogius pauſatus eſt. Item beatus Antonius coepit aſterioribus verbis increpare leproſum illum. Et clamans dicebat ei: Leproſe inueterate dierum malorum, indigne cœli & terræ, non quieſces blaſphemare Deum? Ignoras, quia Chriſtus eſt qui miniſtrat tibi. Quomodo audeſ aduerſus Chriſtum talia proloqui? Nunquid non propter Chriſtum ſemetipſum ſeruum ſe exhibuit Eulogius ad tuum miniſterium? Increpans ergo & hunc reliquit. R. Poſt hæc coram omnibus, dixit eis, quæ expediebant ſalutis animæ eorum, ammonens Eulogium & leproſum, vt non ſepararentur ab alterutro, ſed in celſam veſtram, inquit, pergit. Incontinenter enim vos viſitat Deus, & tentatio hæc euenit, quia vitrique circa finem eſtis, & coronæ vobis præparantur, ne veniens angelus non inueniat vos in eodem loci propoſito, & perdatis tanti temporis mercedem loci boni operis. Hiſ auditis cum feſtinatione reuerſi ſunt ad propriam celſam. Et poſt quadraginta dies deſunctus eſt Eulogius, & poſt tres dies ſimiliter requieuit leproſus. Poſt aliquot vero dies Cronius de Thebaida deſcendit in monaſterium Alexandriæ, & inuenit quodaſm fratres diem tertium leproſi celebrare, quodaſm autem quadrageſimam Eulogij. Agnouit ergo Cronius & obſtupuit,

h ij & acci-

& accipiens Euangelium proposuit fraternitati, & iurauit referens eis, quomodo omnia quæ euenerunt Eulogio & Ieprolo, prædixit beatus Antonius. Etiam hoc referebat nobis Cronius, quia in nocte illa dum verbo Dei prolixius nos doceret sanctus pater Antonius, & hoc ingulit dicens: quia annum integrum orauit reuolare mihi dignaretur per gratiam suam dominus locum iustorum & peccatorum. Et vidi excelsum quendam gigantem usque ad nubes, pertingentem manus extensas habentem, & subter eum stagnum velut mare ignis flammabat, seruebatque velut caldaria, & videbam animas velut in specie auium volantes, & quantecunque quidem superuolabant, manus eius & caput saluabantur, & usque ad corum perueniebant, quantæ autem usque ad manus eius peruenissent, non valentes superius volare, percutiebat eas manibus suis, & allidebat, cadebantque in stagnum seruens. Audiuī quoque vocem dicentem mihi, has esse animas peccatorum: nam illas quæ gigantem illum superuolant, ipsas esse animas iustorum, quas pondus peccati non grauat, & ideo possunt ad altiora conscendere, quæ in paradiso Dei saluantur. Aliæ autem sunt peccatorum, quæ ideo in infernum demerguntur, quia non egerunt poenitentiam dum in corpore erant, ut indulgentiam peccatorum vel criminum suorum, à Christi domini pietate mererentur accipere, nunc autem traduntur ad infernorum tenebras, ubi est fletus & stridor dentium, præ nimietate poenarum æternarum.

Vita & sufferentia beati Stephani.

24.

Stephanus quidam libicus genere ex latere marmaritis & marmareo te sedebat usque sexaginta annos. Hic summæ continentie fuit. Nam & discretionis gratiam & consolationis accepit à domino, ita ut omnes tribulantes pro qualibet causa tristitiae affecti venissent, læti discederent per verbum consolationis eius. Notus autem erat & beato Antonio. Peruenit vero, etiam ad tempora nostra. Quem ego quidem non vidi propter longinquitatem locorum. Qui autem cum sancto Ammonio & Eulogio erant, videntes eum retulerunt nobis, quia inuenimus eum iniqui, infirmitatem huiusmodi habentem in ipsis locis in testiculis, & in summitate naturæ vulnus habentem, quod dicitur cancer seu circinus. Hic ergo cum incideretur in vulnere illo à medico, tamen manibus suis operabatur & plectebat palmas, & loquebatur nobis. Reliquo autem corpore ita erat immobilis quasi si alius incidetur. Abscissus ergo membris, quasi si pilus ei abscideretur ita non sentiebat. Validissimam enim habebat per gratiam Dei sufferentiam. Nobis autem contristatis & fletibus dixit: Filiioli in nullo ledamini de causa ista. Nihil enim quod permittit Deus fieri malum est, sed voluntate benigna perferendum est: fortasse enim & obnoxia erant membra ista tormentis satique melius est hic persolvere poenas quam post exitum vite huius, in æterno igne cruciari. Ita ergo nos consolatus est, & confirmans in fide ac patientia edificauit nos. Hæc autem narrauimus, ut non conturbemur quando sanctos aliquos videmus grauissimis corporis in firmitatibus laborare.

Vita & zelus pro castitate S. Innocentij.

S. 25.

BEatus Innocentius presbyter in monte Oliueti fuit. Multa autem audiui ab his qui conuersati sunt cum eo tribus annis. Iste simplex supra modum erat, & in palatio datus in militia fuit. Veruntamen in initio impetij Constantini abiurauit seculo cum uxore sua. Hic habebat filium nomine Paulum domesticum militantem. Hic instinctu diaboli peccauit cum filia presbyteri. Quod cum audisset pater eius Innocentius, orauit dominum dicens: Domine Deus amator castitatis, da etalem correptionis spiritum, ut iam non inueniat tempus peccandi in carne sua: melius existimas ut magis demonio vexaretur quam luxuria. Quod & factum est. Nam usque nunc in monte Oliueti ferro vinculus tenetur, quia ve-

scatur

DE VITA ET DOCTRI. SAN. PATRVM, ALPHAB. XXII.

xatur ab immundo spiritu crudeliter. Iste Innocentius, qualis & quantum fuit misericors, si voluero quæ vera sunt de eo dicere, fortasse mendacij opinionem incurro. Nam frequenter furabatur de expensis fratrum, & dabat indigentibus. Cum autem esset simplicissimus, accipit à domino Christo gratiam contra dæmones. Inter quos aliquando adductus est ei iuuenis, videntibus nobis, à spiritu immundo comprehensus, simul & paralyti laborans. Quem ego intuens, volui matrem eius repellere, quæ adduxerat eum: desperabam enim posse sanari eum. Cum autem vidisset eam senior statim & flentem super inenarrabili casu eius filij, cum esset benignissimus, misericordia motus flevit. Et accipiens iuuenem, ingressus est oratoriū suum, qđ sibi ipse ædificauerat, in quo reliquæ erant B. Ioannis Baptistæ, & orauit super eum ab hora tertia vsq; ad horā nonam, & donante gratia Christi, sanum reddidit iuuenē matri suæ, & paralytis eius & dæmon, virtute saluatoris nostri effugata sunt. Talis autem erat eius paralytis, vt quando spueret voluisset puer, super dorsum suum spueret, ita erat extortus.

Eustadij Lectoris sufferentia. T. 26.

Presbyteri cuiusdam filia in Cæsarea Palæstinæ cecidit infelicitè de virginitatis proposito, & ab eo qui eam corruerat, præmonita est vt Lectorē incriminaret. Cum autem concepisset, & vtero rumente apparuisset crimen, cœpit pater eius requirere & discutere eam. Illa autem statim accusauit Lectorem. Hęc audiens pater eius presbyter, retulit episcopo. Episcopus vero congregauit presbyteros, & iussit vocari Lectorem. Interrogatus ab episcopo Lector, nō confitebatur. Quod enim nō fecerat, quō diceret? In dignatus ergo episcopus, cum terrore dicebat ei: Non confiteris infelix, & immunditia plene? Respondens Lector, dixit: Ego quidem qđ erat verum dixi, quia non habeo causam: immunis enim sum. Si autem iubes qđ non est verum audiri, ecce dico, quia feci. Hoc cum dixisset, statim deposuit eum episcopus de gradu Lectoris. Ille autem deprecatus est episcopū, & dixit ei: Quia ergo peccaui, iube eam mihi dari vxorem. Neq; enim ego ero ex clericis, neq; illa virgo. Et tradita est in potestatem Lectoris. Accipiens ergo eam ab episcopo & à patre eius, commendauit eam in monasterium mulierum, & deprecatus est diaconissam, quæ erat præposita fororibus monasterij, vt vsquequo generaret sufferret eam. Itaq; in pauco tempore impleti sunt dies partus, & affuit hora iudicij: gemitus, dolores, anxietates, ac infernales tormentorum dolores, & partus non egrediebatur. Transijt prima dies, secunda, & tertia, & septima dies. Mulier præ nimijs doloribus inferno appropinquabat. Non comedit, nec bibit, nec dormiuit, sed exclamabat, dicens: Heu mihi infelicissimè, periclitor q̃maxime, quia incriminata sum Lectorem. Abeuntes autem, dixerūt patri eius. Pater vero timens ne reprehenderetur, quasi qui calumniatus Lectorem fuisset, tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis posita, nec pariebat, nec moriebatur: intantum, vt clamorem eius non ferentes, nunciarent episcopo, dicentes: Testatur cum sacramento infelix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata est Lectorē. Tunc misit episcopus ad eum diaconum, & mandauit ei, dicens: Ora vt liberetur quæ te criminata est. Ipse autem nec respondit ei, nec ostium aperuit. Ex qua die autem ingressus clauferat se, deprecabatur Christi domini misericordiam. Pergit iterum pater ad episcopum, & sit oratio in ecclesia, & nec sic liberata est. Surgens autem episcopus, iuit ad Lectorem, & pulsans ostium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Eusthadi, surge, solue quod ligasti. Et cum inclinasset genua Lector cum episcopo, statim enixa est mulier. Præualuit enim de precario & instantia orationis, ad demonstrandam calumniam, & arguendam criminatricem: vt ex hoc discamus, quantum præualeat instantia orationū de periculis liberare, & cognoscamus apud Deum earum potentiam.

De S. Pastore abbate. V. 27.

Solebat beatus abbas Pastor exponere fratribus de scripturis prophetarū, vbi dicit: quia nisi Nabuzardan princeps cocor: Nabuchodonosor regis venisset in Hierusalem, vtiq; nō fuisset in celsum templū Domini. Hanc autem parabolā ex hoc exēplo h iij ita ex-

ita exponere spiritualiter, dicens: Quia & nos cum pulsauerit spiritus castrimargiae, id est gulae concupiscentia, in aliquas delectationes, ac saturitatem ventris, si qui obaudientes atque expletentes voluptates ac desideria gulae, tunc incēditur igne libidinis templum Domini, id est, corpora nostra, sicut dicit Apostolus: Nescitis quia corpora vestra templum Dei sunt? Si quis ergo violauerit templum Dei, disperdet illum Dominus.

28. Quidam frater veniens ad abbatem Pastorem, dixit quod grandem tentationem pateretur. Dixit ei senior: Perge de loco quantum tres dies & noctes ambulare potes, & fac annum integrum, ieiunans usque ad noctem. Cui frater respondit: Et si mortuus fuero antequam annus transeat, quid de me fiet? Dixit ei abbas Pastor: Confido in Deum, quia si cum tali proposito, vel pro qualicūque re in penitentia inuentus fueris, saluus eris.

29. Quum venisset abbas Pastor in partibus Aegypti habitare, euenit quendam cohabitare illi ex fratribus, habentem mulierem. Et sciebat senior, & nunquam arguit eum. Euenit autem eam nocte parere. Et cognouit senior. Et vocans fratrem suum iuniorem, dicit illi: Accipe tecum vnum vasculum chindij vini, & da vicino: hodie enim opus est illi. Et nesciebant fratres causam eius. Ille vero fecit sicut praecepit ei senior. Aedificatusque est frater ille atque compunctus. Post paucos enim dies ipse dimisit mulierem, & iuit ad seniore, & poenituit.

30. Frater interrogauit abbatem Pastorem, dicens: Damnum patior animae meae, quod sum cum abbate meo, quia mores eius non sustineo. Quid ergo iubes? Maneo adhuc apud eum? Et sciebat abbas Pastor, quia laederetur anima eius per abbatem suum, & admirabatur, quare interrogaret eum, si cum eo manere deberet. Dixit ei: Si vis, esto. Et vadens, mansit apud eum. Venit iterum, dicens abbati Pastori: Grauo animam meam. Et non dixit ei abbas Pastor: discede ab eo. Venit & tertio, dicens: Crede mihi, iam non ero cum eo. Et dixit ei senior: Ecce modo saluus es, vade, & non sis ultra cum eo. Dixit autem senior eidem: Homo qui timet pati damnum, animam suam non opus habet interrogare. De occultis vero cogitationibus debet quis interrogare, & seniorum est probare. De manifestis autem peccatis non est opus requirere, sed statim abscondere. Interrogauit autem eum frater, dicens: Quomodo deo esse in cœnobio? Respondit illi senior: Qui sedet in cœnobio, oportet eum omnes tanquam vnum existimare, & omnes equaliter iustificare, & neminem condemnare, nisi se: & conseruare os suum & oculos, & tunc requiescet sine solitudine. Dixit ei abbas Isaac, quando vidit illum mittentem parum aquae super pedes suos: Quomodo quidam vsi sunt discretionem, macerantes corpus suum? Respondit illi abbas Pastor: Nos non fumus docti corporum esse interfectores, sed passionum. X.

31. Interrogauit frater eundem abbatem Pastorem, dicens: Si cecidero in modicam culpam, mordet me cogitatus meus, dicens: Cur delinquis? Respondit illi abbas Pastor: In quacunque hora deliquerit homo, & dixerit, peccaui: statim remissum est illi. Frequenter dixi, quia nullius miseretur, nisi corde contrito. Interrogauit eum iterum frater, dicens: Conturbant me cogitationes meae, & non permittunt me curam habere delictorum meorum: sed cogunt me aspicere excessus fratris mei. Respondit ei abbas Pastor de abbate Theodoro, quia sedebat in cella sua plangens semetipsum: & discipulus eius in altera cella sedebat. Venit autem discipulus semis ad eum, & inuenit eum flentem, & dicit illi: Pater, quid ploras? Respondit illi senior: Peccata mea. Dicit illi discipulus: Non habes peccata, pater. Respondit ei senior: Certe filii, si permixtum fuerit flere peccata mea, non viderem aliorum: nec tamen sufficeret mihi flere peccata mea, etiam si alij tres vel quatuor plangerent mecum. Qui semetipsum videt, homo est iudicare autem alios, solius Dei est. Derelinquimus splendidi & directam viam, hoc est, ut plangat seipsum homo, & sit contentus peccatis suis: & spinosam ambulamus viam & tenebrosam, proximi tantum videmus delicta, & non nostra. Monachus malorum retributor, & derisor, & iracundus, monachus non est. 32.

Senem frater interrogauit, dicens: Quare laborantium patrum quorundam fatigae florent, aliorum minus? Et dixit: Quicunque laborant, & deprecantur veniam peccatorum, antequam veniat ad eos gratia, quae sustinet laborem eorum, isti non vi-

rentes

DE VITA ET DOCTR. SAN. PATRV. ALPHAB. XXII.

rentes sunt, sed laborantes. In quibus appropiauit qui ante laborauerunt, per sufferentiam Iesu florent. Corde enim lætante floret facies. Mens clara & munda, est lucida si cor sol. Cum enim non fuerint nebule, splendet clare & lucide, & cum nebule operuerint eum, tenebrescit. Et aia donec passionem eam obtinent, obscuras: cum autem munda fuerit per gratiam Dei, ita fiet per gratiam, sicut scriptum est: magna gloria eius in salutari tuo.

33. Ad beatum Apollonem cum Germanus suus intempesta nocte venisset, petens ut de monasterio suo paulisper egressus ad eleuandum bouem, qui in paludis ceno cecidisset, ei præberet auxilium, flebiliter querebatur, quia eum solus non posset eruere. Cui abbas Apollo instanter obsecrans ait: Cur iuniorum fratrem nostrum, quem præteritis viciniorum quam me habuisti, non rogasti? Cumque ille mortem olim sepulti fratris oblitum ex nimia abstinentia, solitudinis ac solitudinis iugitate velut impotem mentis existimans respondisset: quemadmodum poteram eum de sepulchro qui ante annos xv. obiit vocare? Abbas Apollo respondit ei, dicens: Ignoras me quod ante annos viginti huic mundo fuisse defunctum? nullaque iam posse de huius cellule sepulchro, quæ ad præsentis vite pertinent statum, ubique conferre solatia, quem tantum Christus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad extrahendum bouem tuum non patitur relaxari, ut ne breuissimum quidem momentum inducias se sequenti discipulo pro patris indulerit sepultura?

34. Abbati Ammonia prophetauit abbas Antonius, dicens: Habes proficere in timore Dei. Et eduxit eum de cella ad lapidem, & dixit ei: Iniuria hunc lapidem, & cæde eum. Et ita fecit. Et dixit abbas Antonius: Ita & tu debes perficere mensuram hanc. Et quum factus esset episcopus, obtulerunt ei virginem in utero habentem, & dixerunt ei: Homo iste malum hoc operatus est, da ei disciplinam. Qui signans venter eius, iussit illi dare sex pares sindones, dicens: Ne forte cum veniat eius partus, moriatur aut ista, aut certe infans ut inueniat vel sepulturam. D. cum illi accusatores: Quid hoc fecisti? Da ei disciplinam. Respondit episcopus: Videtis fratres, quia prope mortem est, & quod ego habeo facere: Sufficit dolor quem habet, & confusio: dimisitque eam, & non est ausus eam condemnare. Y.

35. Dixit quidam senex ad alterum senem habentem caritatem, & susipientem tam monachos multos, quam & seculares: Lucerna multis lucet, rustum tamen proprium incendit.

36. Quidam senex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniqua: responde, dicens: Nunquid ego iudex eius sum? Ipse hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota sunt, & perscrutaris ea, quare fortia eius opera & vilia nescis? Ego iam mortuus sum in peccatis meis, sufficient mihi peccata mea.

37. Iterum dixit quidam senex ad fratrem: Non oportet fili, monachum requirere quid agat ille, vel ille, aut quemadmodum abstineatur ille ab oratione in detractio nem, & verbositates, quæ nihil proderunt. Vnde nihil melius, quam tacere, & Deum rogare, ut vnde alius cadit, tu conuinearis.

38. Frater interrogauit senem, dicens: Abba, cogitatio mea insurgit mihi, dicens: quia bene sum? Respondit ei senior: Qui non videt peccata sua, nunquam in bonis erit. Ut autem aliorum videamus, nostra negligimus: ideo nunquam in bonis versamur. Videntem propria peccata, decem milia cogitationum non possunt suadere, quia in bonis est: scit enim quid videt. Opus ergo est laborare multum. Negligentia etiam & desidia excæcant nos in extremo vite.

39. Interrogauit quidam frater beatum Antonium dicens: Quid est detractio, & quid est, alium iudicare? Ille respondit: Detractio in omnibus dicitur. Omnis sermo malus, quem non audet quis præsentem fratre suo dicere. Iudicare autem, qui dixerit de aliquo, quia frater ille negotiator est, & auarus, & cetera. Hoc est proximum iudicare. Iudicasti huiusmodi actus, hoc peius est quam detractio.

40. Quidam frater interrogauit senem, dicens: Si contristauero fratrem meum, quomodo deprecabor eum? Respondit ille: De profundo cordis tui cum dolore reconciliare ei: & vides Deus propitiū tuū, satisfaciēt illi. Et respondit: Læsus sum à fratre meo, & volo me ipsū vindicare. Senior autem rogabat eum, dicens: Fili relinque Deo vindictā, & melius est.

A.

At ille: Non desistam, inquit, nisi fortiter memetipsum vindicauiero. Cui ait senior: Quatenus semel hoc in animo tuo constituisti, vel oro mus. Et exurgens senior, his verbis cepit orare: Deus, iam non opus habemus tuo iudicio, neq; nobis iam necessarius es, vt curam habeas de nobis: quia nos ipsi, sicut frater iste dicit, & volumus & possumus nos vindicare. Quod cum ille frater audisset, ante pedes senioris effusus, veniam postulabat promittens se cum illo cui irascebatur, nunq; deinceps certaturum.

41. A quodam fratre senior aliquis interrogatus est: Quid est humilitas? Respondit: Si peccauerit in te frater tuus, remitte illi anteq; tibi reconcilies, & in omni vituperatione ne vituperes hominē, nisi semetipsum, dicens: Propter peccata mea hæc mihi euenerunt. Qm̄ si commemorauerimus quæ ab hominibus inferuntur nobis, auferimus virtutē memoriæ Dei. Si autē commemorauerimus mala quæ à demonibus inferuntur nobis, erimus insens. Suspirauit autē & dixit: Omnes virtutes ingressæ sunt in cellam hanc vnam, & ex ipsis laboribus constat homo. Et interrogauerunt eum: Quæ hæc est virtus? Respondit, vt homo vituperet semetipsum. Z.

42. Frater quidam abijt haurire aquam de flumine. Et inueniens mulierem buarum vestimenta, peccauit cum ea. Hauriens autē aquam, ibat ad cellulam. Influxerūt autē in eum demones per cogitationes, & contristabant eum, dicentes: De cætero vbi vadis? Non est tibi vltimus salus. Vt quid etiam seculum perdis? Intelligens autē frater ille, quia volunt eum omnino perdere, erigens se viriliter per confidentiam, dicit cogitationibus suis: Vnde ingressæ estis in me cogitationes malæ, & contristatis me, volentes me omnino perdere? Non peccauī, & iterum dico, non peccauī. Et ingressus in cellulam suam, continebat se sicut heri & nudius tertius. Reuelauit autem Deus vni vicino eius fororē, quia frater ille ruens, & in ipso casu subruisset diabolus, & vicisset. Veniens autē ad illum senior, dicit illi: Quid habes frater? Ipse respondit: Bene abba. Dicit ei senior: Et non es passus tristitiam his diebus? Respondit ei frater: Non. Dicit ei senior: Reuelauit mihi Deus, quia ruens subruisti diabolus, & vicisti. Tunc frater reuelit omnia illi quæ sibi aduenissent. Senior autem dixit illi: Certe frater, discretio tua contriuit virtutem inimici.

43. Dixit abbas Macharius: Si aliquem corripueris commotus ad iracundiam, propriam passionem adimplēs. Nec est vt alium salues, teipsum perdere debes. Erue proximum tuum à peccatis sine improprio, inquantū prauales, quia ad se Deus conuertentes non proijcit. Sermo autē malitiæ non demoretur in corde tuo contra eum: vt possis dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quæ præcepta nobis facienda sunt cum fratribus nostris. Dei autem est, dimittite, & confirmare petitionem nostram.

44. Referebant quidam fratres de abbate Nytera, qui fuit discipulus abbatis Sylluani: quia quando in cella sua in monte Syna degebat, moderate abstinebat pro necessitate corporis. Quando autē episcopus ordinatus est in Faran, nimis contrinxit se ipsum in duriore abstinentia, & in vigilijs propensius, atq; in orationibus intentius agebat. Hæc autē vidēs discipulus eius, dixit ei: Quid est dñe hoc, quia qm̄ in eremo conuersabamur, non tñ in abstinentia laborabas? Respondit ei beatus vir, dicens: Considera frater, qm̄ ibi eremus erat, & secreta vita, & paupertas: nunc autē egressi de eremo cum secularibus conuersamur hominibus, & multæ ac varietatē nobis occasiones occurrunt: & ideo timeo, ne in fine vitæ meæ in aliqua occasione Deum offendamus. Sic enī S. Apostolus Paulus, qui Christum in se loquentē habebat, & qui tantas virtutes animi possidebat, vt usq; ad tertium cælum adhuc in corpore positus ascenderet, tñ dicebat: Macero corpus meum, & seruituti subijcio, ne forte alijs prædicans, ipse reprobus inueniatur: quid nos humiles & peccatores oportet facere?

45. Sedente aliquando abbate Sisoī in cella, erat frater prope illum, & subito suspirauit, & non cognouit eo qd esset frater in proximo illi: erat enim in excessu mentis. Et mittens sibi poenitentiam, dixit: Ignosce mihi frater, quia nondum factus sum monachus. Suspirauit enim coram te.

128

DE PROPECTV MONACHI, ALPHAB. XXIII.
IN LIBRVM QVARTVM DE VITA SANCTO-
rum patrum, Prologus.

A. 23.

VM omnis præfatio textum opportune præueniens, aut se-
quentis materiæ prædicet qualitatē, aut defenſum ſui commē-
det autorem: tum vtro præſentis libri ſeriem proprio contingit
hac de cauſa prologo indigere, quia ſpeciales quaſdam virtutes,
quaſi præcioſos lapides paſſim proponens, vtilitatem ſuam toto
in corpore lectoris oculis probatur offerre. Decem quippe &
nouem diuiſus in partes, diſtinctas licet habere videatur virtu-
tes, attamen dum occasione vnius plerumque virtutes cæteræ promiſcue commendantur,
collatis inter ſe vñionibus, hoc eſt, collatis adinuicem virtutibus, gemmarum ſpiri-
tualium immortalis claritas ſeſe reuerberās, mutuari luminis detrimenta nō nouit.

Prima pars continet de proſpectu monachi. 2. de quiete. 3. de com-
punctione. 4. de continentia. 5. contra fornicationem. 6. de uoluntaria
paupertate. 7. de patientia. 8. contra oſtentationem. 9. contra iudiciū
temerarium. 10. de diſcretionē. 11. de ſobrietate. 12. de oratione. 13.
de hoſpitalitate. 14. de obedientia. 15. de humilitate. 16. de charitate
17. de prouidentia. 18. de ſignis & miraculis. 19. exempla uitæ ſpiri-
tualis & prædictorum quaſi epilogus.

2. VITAE SANCTO-
RVM PATRVM LIBER QVARTVS;
cuius principium Pelagius, S. Romanae Eccleſiae diaconus, tranſlul-
lit. Extrema uero, Ioannes ſubdiaconus.

DE VITA, VERBIS, ET EXEM-
plis ſanctorum patrum, in partes decem & nouem diuiſus.

PARS I. DE PROPECTV MONACHI

De proſpectu conuerſationis quidam venire cu-
piens frater, interrogauit ſenem, dicens: Quid eſt
proſpectus hominis? Reſpondit ei ſenex: Proſe-
ctus hominis, eſt humilitas. Quamuis enim quis
ad humilitatem inclinatus fueit, tantum eleua-
bitur ad proſpectum.

1. Dixit abbas Ioannes Natus: Ego volo
hominē ex omnibus percipere virtutibus, Itaque
per ſingulos dies ſurgens, mane de omni virtute
tunc principium, & mandatum Dei cuſtodi in
magna patientia in tribulatione coeſ, & obſer-
uatione, in oratione multa, & ſupplicationibus
cum gemitibus, in puritate & mandata linguarum,

& cuſtodia oculorum: iniuriam patiens, & non irascens, pacificus, & non reddens ma-
lum pro malo: non attendens ad inuidiam aliorum, neque reipſum exaltans: ſed eſto
iubditus, & humilior omni creaturæ, renūciando omni materiæ corporali, & hiſ, quæ

i ſecun-

VITAE SANCT. PATRVM LIBER IIII.

secundum carnem sunt in cruciata, in humilitate spiritus, in certamine, in bona voluntate, & abstinentia spirituali, in ieiunio, in patientia, in fletu, in certamine pugnae, in discretionis iudicio, in castitate animi, in perceptione boni cum quiete, & opera manuum tuarum, in nocturnis vigilijs, in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, includens te in sepulchro tanquam iam mortuus, vt videatur tibi proxima mors in omni die.

3. Dixit abbas Sorith pastor, gase custodire, & semetipsum considerare, & discretionem habere: Haec tria, operationes sunt animae. Item frater quidam interrogauit eum, dicens: Quomodo debet homo conuersari? Respondit senex: Vidimus Danielem, quia non est inuenta ei accusatio, nisi de seruitio, quod exhibebat Deo suo. Dixit iterum: quia paupertas, & tribulatio, & discretio: haec sunt operationes solitariae vitae. Scriptum est enim: quia si fuerint hi tres viri, Noe, & Iob, & Daniel, Noe, personam habet nihil possidentium. Iob autem, persona est tribulantium. Daniel vero, discernentium. Si ergo haec tres actiones sunt in homine, Deus habitat in eo.

4. Item dixit abbas Pastor: quia si duas res oderit monachus, potest liber esse ab hoc mundo. Et dixit frater: Quae sunt istae? Respondit senex: Carnalem te pausationem, & vanam gloriam. B.

5. Narrauit abbas Cassianus de quodam Iohanne abbate, qui erat primus congregationis, quod magnus quidem fuerit in vita sua. Hic autem quum moriturus esset, & discessurus cum hilaritate & proposito mentis ad Dominum, circumsteterunt eum fratres, rogantes verbum aliquod compendiosum & salutare, loco hereditatis ab eodem sibi relinqui, per quod possent ascendere ad perfectionem, quae est in Christo. Ille autem ingemiscens, ait: Nunquam feci propriam voluntatem, nec aliquem docui quicquam, quod ego prius ipse non fecerim.

6. Abbas Sylois dixit: Esto contemptibilis, & voluntates tuas post tergum tuum projice. Esto liber & securus à secularibus curis, & requiem habeas.

7. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Quomodo venit timor Dei in animam? Dixit ei senex: Si habet homo humilitatem & paupertatem, vt non iudicet alterum: sic venit in eum timor Dei.

8. Senem quidam dicebat: Quicquid odio habes, alij ne facias. Si odis qui tibi male loquitur, neq; tu male loquaris de aliquo. Si odis qui tibi calumniam facit, neq; tu facias alicui calumniam. Si odio habes qui te in contemptum ducit, aut iniurijs appetit, aut aufert quod tuum est, aut aliquid tale facit: nihil horum facias tu cuiquam. Qui autem hoc verbum custodire potest, sufficit ei ad salutem.

9. Dixit S. Gregorius: Quia haec tria exigit Deus ab omni homine, q est baptisma consecutus, i. fidē rectā ex tota aia, & veritatē linguarū, continentis, & corporis castitatem.

10. Interrogauit abbas Pambo abbatem Antonium, dicens: Quid faciam? Respondit ei senex: Noli in tua iustitia esse confidens, neque poenitentiis de te transigere, & continens esto linguarū tuarū, & ventris.

11. Euagrius abbas dixit: Quia dicebant quidā patrum, q sicior & nō inaequalis luctus, charitati coniunctus, citius introducat monachū in portū impassibilitatis.

12. Dixit abbas Macharius abbati Zachariae: Dic mihi quod est opus monachi? Dicit ei: Me interrogas pater? Et dixit ei abbas Macharius: Certas sum de te fili Zacharia. Est enim qui me pulsauit, vt te interrogem. Dicit ei Zacharias: Quantum ad me pater, hoc puto, quoniam quicumque semetipsum necessitatibus subiecerit, atque coegerit, ipse est monachus.

13. Dixit senex: Roga Deum, vt det luctum in corde tuo, & humilitatem, & respice semper in peccatis tuis, & non iudices alios sed esto subditus omnibus, & ne habeas amicitiam cum muliere, neque cum puero, neque cum hereticis, & abscide à te fiduciam, & retine linguam tuam, & ventrem tuum abstine à vino: & si aliquis loquatur tecum de quacunque causa, noli contendere cum eo de his, quae locutus est: & tunc erit mens tua pacifica.

De quiete

II. De quiete. C.

Beatus abbas Arsenius, cum adhuc in palatio esset, orauit ad Dominū, dicens Domine, dirige me ad salutem. Et venit ei vox, dicens: Arseni, fuge homines, & saluaberis. Idem ipse descendens ad monachilem vitam, rursus orauit: Domine, dirige me ad salutem. Et audiuit vocem dicentē sibi: Arseni, fuge, tace, & quiesce: hęc enim radices sunt nō peccāli.

2. Venit aliquando abbas Arsenius in quendam locum, & erat ibi arundinetum, & mouebat à vento. Et dixit senex ad fratres: Quis est hic motus? Et dicunt ei: Arundines sunt. Et dicit ei senex: Vere, quia si quis sedet, & audierit vocem auis, non habet cor eius eandem quietem: quanto magis vos, habentes sonum harum arundinū.

3. Item dicebāt de eo qui supra, quia erat cella eius longe, in miliaria triginta duo, & non exibat cito, sed alij faciebant ei ministeria. Quando vero in solitudinem rediit, est locus qui vocatur Scythi, exiit plorans, & dicens: Perdidit mundus Romam, & monachi Scythi.

4. Sedente eodem abbate Arsenio aliquando in canopo, venit vna matrona de Roma, virgo, diues valde, & timens Deum, vt videret eum: & suscepit eam Theophilus episcopus Alexandrie. Illa vero rogauit eum, vt ageret cum sene, vt videret eum. Qui abiens ad eum, rogauit dicens: Aligua matrona venit de Roma, & vult te videre. Senex vero non acquieuit, vt veniret ad eum. Cum ergo hęc renunciata fuisset supradictę matronę, iussit serui animalia, dicens: Credo in Deum, quia videam illum. Sunt enim in ciuitate nostra multi hoies, sed ego veni prophetas videre. Et cum peruenisset ad cellam eius, senex iuxta ordinationem Dei, inuentus est opportune foris cellam suam. Et videns eum supradicta matrona, prostrauit se ad pedes eius. Ille autē lauit eam cum indignatione, & intuens in eam, dixit: Si faciem meam videre vis, ecce vide. Illa autē prę verecundia non considerauit faciem eius. Et dixit ei senex: Non audisti opa mea? Hęc enim videre necesse est. Quō autē vel pręsumpsisti tantę nauigationem assumere? Nescis quia mulier es, & non debes exire quoquē. Aut vt vadas Romā, & dicas alijs mulieribus, quia vidisti Arseniū, & faciant mare viam mulierę: venientiu ad me. Illa autē dixit: Si voluerit me Deus venire Romam, non permittā aliquam venire huc. Sed ora pro me, & memor esto mei semper. Ille autē respondēs, dixit ei: Oro Deum, vt deleat memoriam tui de corde meo. Quę audiens hęc, egressa est turbata. Et cum venisset in ciuitatē, prę tristitia febricitare coepit. Et nunciatum est archiepiscopo Theophilo, quia infirmaretur: & venit consolari eam, & interrogauit eam quid haberet. Illa autē dixit ei: Vinam non peruenissem huc. Dixi enim seni: memor esto mei. Et ait mihi: Oro Deum, vt deleat memoriam tuam de corde meo. Et ecce, ego ipsa prę tristitia morior. Et dixit mihi archiepiscopus: Nescis quia mulier es, & inimicus per mulieres sanctos viros impugnāt: propterea hęc dixit senex: nam semper pro anima tua orat. Et ita curata est mens eius, & discessit cum gaudio in propria.

5. Dicebat aliquando Abraam, discipulus abbatis Syſoi, ad eum: Pater, seruisti easus parum prope mundum. Dicebat ei abbas Syſoi: Vbi non est mulier, ibi easus. Dicit ei discipulus eius: Et vbi est locus non habens mulierem, nisi forte solitudo? Et dicit ei senior: In solitudinem me tolle.

6. Narrauit quidam, quia tres studiosi diligētes se, facti sunt monachi, & vnus quidem ex eis elegit litigantes in pacem redigere, iuxta illud quod dictum est: Beati pacifici. Secundus vero, visitare infirmos. Tertius vero abiit quiescere in solitudine. Primus ergo laborans propter lites hominum, non poterat omnes sanare. Et tēdō victus, venit ad eum qui seruiebat infirmis, & inueniebat etiam ipsum animo deficientem, & non pręualebat mandatum perficere. Et concordantes hi duo, abierunt videre illum qui in eremo discesserat: & narrauerunt ei tribulationes suas, & rogauerunt vt diceret eis, quid ipse profecerit. Et reticens paululum, mittit aquā in cyphum, & dicit eis: Attendite in aquā, & erat turbulenta. Et post modicū rursum dicit: Attendite modo, quō lympida facta est aqua. Et cum intenderūt in aquam, vident tanquā in speculo vultus suos. Et tūc dicit eis: Sic est quod in medio hominum constituti à turba enim nō videt peccata suā: cū autē quiesceris, & maxime in solitudine, tūc delicta tua conspiciet.

7. Venit aliquando beatæ memoriæ Theophilus archiepiscopus ad abbate Arsenium cum quodam iudice, & interrogauit se nem archiepiscopus, volens audire ab eo sermonem. Paulisper autem tacens senex, postea respondit, dicens ad eum: Et si dixerō vobis, custodiatis? Illi autem promiserunt se custodire. Dixit eis senex: Vbi cūq; audieritis Arsenium, approximate nolite.

8. Dixit abbas Antonius: Sicut pisces, si tardauerit in sicco, morietur: ita & monachi tardantes extra cellam, aut cum viris secularibus immorantes, à quietis proposito resoluntur. Oportet ergo sicut pisces in mari, ita & nos ad cellam recurrere: ne forte foris tardantes, obliuiscamur interioris custodiz.

9. Dixit iterum: Quia q se det in solitudine, & quiescit, à tribus bellis eripitur, id est, auditu, locutione, visu: & contra vnam tantummodo habebit pugnam, i. cordis.

10. Dicebat abbas Nilus: Quia bonum est fugere corporalia. Quando enim homo est iuxta corporale bellum, assimilatur viro stanti supra lacum profundissimum: & qua hora visum fuerit inimico eius, facile eum deorsum impingat. Si autem à corporalibus longe fuerit, assimilabitur viro longe posito ab eo, vt vel si trahat eum inimicus projicere deorsum, dum eum violenter trahit, Deus ei auxilium dirigit.

III. De compunctione. E.

1.

Rater quidam interrogauit abbatem Ammonem, dicens: Dic mihi aliquod verbum. Dicit ei se nex: Vade, talem fac cogitationem tuam, qualem faciunt iniqui, qui sunt in carcere. Illi enim interrogant homines: vbi est iudex, & qñ venit & ipsa expectatione poenarum suarum plorant. Ita & monachus debet semper suspectus esse, & obiurgare animā suam, dicens: Vx mihi, quomodo habeo stare ante tribunal Christi, & qñ habeo actum meorum reddere rationem? Si ergo semper sic meditatus fueris, saluus esse poteris.

2. Dixit abbas Heliass: Ego tres res timeo: Vnam, qñ gressura est anima mea de corpore: aliam, qñ occursum sum Deo: tertiam, qñ aduersum me pferenda est sententia.

3. Sanctæ memoriæ Athanasius episcopus Alexandrie, rogauit abbatē Pambo, vt descenderet de tremo Alexandriam. Qui cum descendisset, vidit mulierē theatricā, & lachrymatus est. Interrogatus autē ab his q aderant, quare fuerit lachrymatus? Dicit (inquit) res me mouerunt: vna, de perditione illius talis, quia ego non habeo tale studium placendi Deo, quale habet ista, vt hominibus turpibus placeat.

4. Abbas Syluanus sedens aliquando cum fratribus, factus est in excessum mentis, & cecidit in faciem suam. Et post surgens multum plorabat. Et interrogauerunt eum fratres, dicentes: Quid habes pater? Ille autē tacebat, & flebat. Compellentibus autē eum, dixit eis: Ego ad iudicium raptus sum, & vidi multos de habitu nostro euntes ad tormenta, & multos seculares euntes ad regnum celorum. Et lugebat senex, & nolebat deinceps de tela sua exire. Sed et si exire cogebat, operiebat cuculla faciem suā, dicens: Quid necesse est videre lumē istud temporale, in q qdē lumine nihil vtile est.

5. Narrauit quidam senex, q aliquis frater dum conuerteri vellet, & prohibere à matre sua, non quiescebat ab intentione sua, dicens: Saluare volo animam meam. Illa vero multum resistebat. Cum ergo desiderium eius impedire non potuisset, postea permisit. Abiens autem, factus est monachus: & sub negligentia vitam suam expendit. Contigit autem vt mater sua moreretur. Et post tēpus aliquan tū etiā ipse infirmatus est in infirmitatē magna. Et cū factus fuisset in excessū mentis, raptus ad iudicium inuenit matrem suā cum his q iudicabant. Illa autē vt vidit eum obstruxit, dicens: Quid est hoc fili? Ex tu in hunc locum condemnatus venisti? Vbi sunt sermones tui, quos loquebaris, dicendo: Saluare volo animam meam? Confusus autem in his quæ audierat, ipso dolore stupidus factus est: istabat q non habens quid matri respondere posset. Iuxta dispensationem autem Dei misericordis, postquam hæc vidit, contigit vt repararetur, & evaderet ab instanti infirmitate. Et cogitans apud se, diuinitus factam esse huiusmodi visionem, includens se de cætero se debat & cogitabat de salute sua: poenitens & plorans de his quæ egerat sub negligentia prius. Tanta autem ei erat intentio, vt multi eum rogarent, indulgere sibi paululum, ne forte laesionem aliquam

DE COMPVNCTIONE; ALPHABETVM. XXIII.

aliquam pateretur, de fletu quem supra modum sibi in indicebat. Ille aut nullo modo consolari volebat, dicens: Si improprium matris meae sustinere non potui, quomodo Christi & angelorum eius aduersum me confusionem potero in die iudicii sustinere? F.

6. Dixit senex: Si possibile esset in aduentu Dei post resurrectionem praetimore exire animas hominum, omnis mundus moreretur a terrore atque formidine. Quale est enim videre caelos scissos, ut Deum reuelatum cum ira & indignatione, & militias innumerabiles angelorum, & totum simul genus hominum intrare? Propter quod sic debemus vivere, utpote qui de singulis moribus nostrae rationem exigendi sumus.

7. Vidit senex quendam ridentem, & dicit ei: Coram caelo & terra (a Deo, tionem totius vitae nostrae reddituri sumus, & tu ridet?

8. Frater quidam interrogauit alium senem, dicens: Quid faciam pater? Dicit ei senex: Flere debemus semper. Contigit enim quendam senem mori aliquando, & post horam multam in semetipsum iterum reuerti, & interrogauimus eum, dicens: Quid vidisti ibi abbas? Et narrauit nobis plorans: Audiui illic vocem lugubrem sine cessatione dicentium: Vae mihi. Sic & nos semper dicere debemus.

9. Sanctae memoriae Theophilus archiepiscopus cum moreretur, dixit: Maxime es abba Arseni, quia semper hanc horam ante oculos tuos habuisti.

10. Dicebant patres, quia manducantibus aliquando fratribus in charitate, riserit vnus frater ad mensam. Et videns eum abbas Ioannes fleuit, dicens: Quid putas habet frater iste in corde suo, quia risit, cum debuisset magis flere, quia charitatem mandu-

11. Dixit abbas Euagrius: Cum sedes in cella tua, collige ad te sensum tuum (car. & memor esto diei mortis. Et tunc videns corporis tui mortificationem, cogita cladem, suscipe dolorem, horreat tibi mundi huius vanitas. Est modestus & sollicitus, ut possis semper in eodem quietis proposito permanere, & non infirmaberis. Memorare etiam eorum qui in inferno sunt. Cogita a se ipsum quos sunt tibi modo animae in qua amaro silentio, aut in qua pessimo gemitu, vel in quali metu, aut anxietate, aut in quali expectatione & dolore & sine mitigatione infinitas lachrymarum guttas. Sed & diei resurrectionis memor esto, & illud diuinum horrendum atque terribile imaginare iudicium. Adduc ad medium repositam peccatoribus confusionem, quam passi sunt in conspectu Dei & Christi eius, & coram angelis & archangelis, potestatibus & vniuersis hominibus sed & supplicia omnia, & ignem eternum, vermem immortalem, tatarum tenebras, & supra omnia haec dentium stridor, timores & tormenta. Adduc etiam & bona quae sunt iustis reposita, fiduciam ante Deum patrem & Christum eius coram angelis & archangelis & potestatibus, atque omni plebe, & regnum celorum, & dona eius, gaudium & regem, utrorumque horum commemorationem. Et super iudicium quid peccatorum ingemisce, plora, ut fure luctu, imaginem metuens, ne & tu ipse in his incurras. Super bona iustis reposita gaude & exulta & letare. Et his quidem frui festina, ab illis vero effici alienus. Vide ne obliuiscaris aliquando, siue intra cellam sis siue foris alibi, & memoriam horum ne abiciat mens tua, ut per haec saltem sor didas & noxias cogitationes effugas.

G.

12. Dixit abbas Iacobus. Quia sicut lucerna obscurum cubiculum illuminat, ita & timor dei si venerit in cor hominis, illuminat eum, & docet eum omnes virtutes & mandata Dei.

13. Miserunt aliqui senes de monte Nitrie ad abbatem Macharium maiorem in Scythiam, rogantes ut veniret ad eos, alioquin sciret omnem multitudinem ad se esse venturam, quam desiderarent videre eum ante quam migraret ad deum. Qui cum venisset in montem, congregata est omnis multitudo fratrum ad eum. Rogabant autem eum senes, ut faceret verbum ad fratres. Ille autem lachrymans ait: Ploremus fratres, & producat oculi nostri lachrymas antequam eamus hinc, vbi lachrymae nostrae corpora nostra comburant. Et fleuerunt omnes, & ceciderunt proni in facies suas, dicens: Ora pro nobis pater.

14. Applicuerunt fratres ad abbatem Felicem, habentes secum quosdam seculares, & rogauerunt eum, ut diceret eis sermonem. Senex autem tacebat. Illi autem diutius rogantibus, dixit ad eos: Sermonem vultis audire? Responderunt, etiam pater. Dixit ergo senex: Modo non est sermo. Quando autem interrogabantur seniores, & faciebant fratres quae dicebantur eis, tribuebat Deus quomodo loquerentur. Nunc verum

i in quoniam

VITAE SANCTOR. PATRV. LIBER IIII.

quoniam interrogant quidem, non autem faciunt quae audiunt, abstulit Deus gratiam à senibus, & non inveniunt quid loquantur, quoniam qui operetur non est. Quod cum audissent fratres ingemuerunt dicentes: Ora pro nobis pater.

25. Dixit abbas Syſſois: Verbum malum non proferat os tuum, quoniam vitis non affert spinas.

III. De continentia seu mortificatione propriae sensu- latis.

H.

1.

Ratres quidam aliquando volentes ire ad beatum Antonium de loco Scythi, ingressi sunt nauim, vt irent ad eum, & inuenerunt in ipsa nauī senem, qui ad Antonium ire volebat, ignorabant autem eum fratres, & sedentes in nauī loquebantur sermones patrum, & de scripturis, & rursus de operibus manuum suarum. Ille autem senex, per omnia tacebat.

Cum autem venissent ad portum, agnouerunt & ipsum senem proficisci ad Antonium abbatem. Venientes autem ad sanctum Antonium, dicit eis abbas Antonius: Bonum comitatum itineris inuenistis senis huius. Dixit autem & seni: Bonos fratres inuenisti tecum abba? Dicit eis senex: Boni quidem sunt, sed habitatio eorum non habet ianuam. Quicumque vult intrat in stabulum & soluit asinum. Hoc autem dicebat, quia quodcumque ascendebat in ore ipsorum hoc loquebantur.

2. Dixit abbas Daniel de abbate Arsenio, quia totam noctem vigilans pertranſiret. Tota enim nocte vigilabat, & quando volebat circa mane propter ipsam naturam dormire, dicebat somno: veni male serue. Et surripiebat parum somni sedendo, & titim surgebat.

3. Aliquando iter agebat abbas Agathon cum discipulis suis, & inueniens vnus ex eis paruissimum fasciculum cicerculi viridis in via, dicit seni: Pater iubes tolle illud? Intendit vero senex, & ammirans, dicit: Tu illud ibi posuisti? Respondit. Non: Et dixit senex: Quomodo tu vis tollere quod non posuisti?

4. Venit aliquando quidam senum ad abbatem Achillem, & vidit eum iactantem sanguinem de ore suo. Ex interrogauit eum, dicens: Quid est hoc pater? Et dixit senex: Sermo est fratris cuiusdam qui me contristauit, & omnino conatus sum conseruare apud me. Et deprecatus sum Deum, vt auferatur à me, & factus est sermo ille sanguis in ore meo, & ecce expuo illud & requieui, & dolorem illum oblitus sum.

5. Misit aliquando Epyphanius episcopus Cyprius ad abbatem Hylarionem, rogans eum & dicens: Veni vt nos videamus antequam de corpore exeamus. Qui cum venisset gauisi sunt ad inuicem. Manducantibus autem eis, allatum est eis de auibus quoddam. Quod tenens episcopus dedit abbati Hilarioni. Et dicit eis senex: Ignosce mihi pater, quia ex quo accepi habitum istum, non manducaui quicquid occisum. Et dixit ei Epyphanius episcopus: Ego autem ex quo accepi habitum istum, non dimisi aliquem dormire, qui habebat aliquid aduersum me, neque ego dormiui habens aduersus aliquem. Et dixit eis senex: Ignosce mihi, quia tua conuersatio maior est mea.

6. Abbas Zenon ambulans aliquando in Palestina, cum laborasset reſedit, vt manducaret iuxta cucumerarium. Suadebat autem ei animus suus dicens: Tolle tibi vnum cucumerem, & manduca. Quantum est? Qui respondit cogitans suo dicens: Fures ad tormenta vadunt. Proba ergo te ipsum in hoc si potes ferre tormenta. Qui conſurgens stetit in cauma diebus quinq;, & defrigens seipsum in sole dicebat, quasi in animum suum, Non possum portare tormenta. Dicit ergo animus eius: Si non potes portare tormenta, ergo ne rapias.

K.

7. Dixit Isaac presbyter cellarum: Scio fratrem metentem in agro, qui volebat manducare spicam tritici. Et dixit domino agri. Vis manduco vnam spicam? Ille audiens miratus est, & dixit ei: Tuus est ager pater, & me interrogas? Intantum ergo scrupulosus erat memoratus frater.

8. Narrauit abbas Cassianus de quodam abbate Ioanne, qui fuit apud abbatem Esum in summitate eremi habitans, per annos quadraginta, & quia habebat circa ipsum

ipsum multam charitatem, & per hanc charitatem fidutiam. Interrogauit eum dicens: Tanto tempore sic remotus, à nullo hominum facile molestiam patiens, dic mihi quid profecissit? Et ille dixit: Ex quo cepi solitarius esse, nunquam me vidit sol manducantem. Dixit autem abbas Ioannes: Nec me irascentem.

9. Dicebant de abbate Machario, quia sicubi vocatus fuisset inter fratres, ponebat sibi terminum vt quando inueniebat vinum & bibebat ppter fratres, pro vno calice vini, diem integrum aquam non bibebat. Et fratres quidem volentes esse recreare, dabant ei vinum. Sed & senex cum gaudio sumebat, vt seipsum postea cruciaret. Discipulus autem eius sciens causam, dicebat fratribus: Propter Deum vos rogo, ne deis ei, quia in cella postea cruciatus se domat. Quod cognoscentes fratres, ultra ei vinum non dederunt.

10. Abbas Macharius maior in Scythi, dicebatur. Post missas ecclesie fratres fugiebat. Et dixit ei vnus fratrum: Pater vbi habemus fugere amplius à solitudine ista? Et ponebat digitum suum in ore suo, dicens: Istud est quod fugiendum dico. Et sic intrabat in cellam suam, & claudens ostium sedebat solus.

11. Narrauit quidam senum, de abbate Pastore & fratribus eius, qui habitant in Aegypto. Cum desideraret mater eius videre eos, & non posset, obseruauit vna die, & eunibus illis ad ecclesiam, obtulit se eis. Illi autem videntes eam cõuerunt se ad celum, & intrantes clauerunt ostium in faciem eius. Illa autem ante ostium stans clamabat, plorans cum nimia miseratione. Audiens autem eam abbas Anub, intrauit ad abbatem Pastorem, dicens: id faciemus vultus isti ita ante ostium flentis? Surgens autem abbas Pastor venit ad ostium, & intro stans audiuit eam plorantem miserabiliter nimis, & dixit ei: Quid sic clamas, vultus illa autem cum voce eius audisset, multo magis clamabat plorans, & dixit: Volo vos videre filij mei. Quid enim est si videro vos? Nunquid non sum mater vestra? Aut non ego vos laudavi, & tota iam sum canis plena? Sed & audiens vocem tuam turbata sum. Dicit ei senex: hic nos vis videre? an in illo seculo? Respondit ei: Et si non videro hic, videbo vos illic filij? Dicit ei: Si potes equanimiter ferre vt hic nos non videas, videbis nos illic. Et ita discessit mulier, gaudens & dicens: Si oigo visura sum, vos illuc, non.

12. Frequenter dicebat Syfoi discipulus suus. Surge abba (lo des videre hic. L. manducemus. Ille autem dicebat: Quia adhuc non manducauimus filij? Et ille respondit: Non pater. Dicebat autem senex: Si nondum manducauimus, offer manducemus.

13. Venerunt aliquando abbas Siluanus, & discipulus suus Zacharias, ad quoddam monasterium, & fecerunt eos gustare modicum antequam ambularent. Et exercentibus illis, inuenit discipulus eius aquam in via, & volebat bibere. Et dixit ei abbas Siluanus: Zacharia, hodie ieiunium est. Cui ille ait: Nos manducauimus pater. Dicit ei senex: Illud manducare charitatis fuit, nos autem teneamus nostrum ieiunium filij mei.

14. Dicebat abbas Arsenius, sufficit monacho si dormierit vnam horam, si tamen puginator est.

15. Dicebat de eo abbas Daniel, quia tantos annos mansit nobiscum, & mensuram paruum victus dabamus ei in anno, & quicquid veniebamur, exinde comedebamus & nos. Iterum dixit, quia quando audiuit quod maturasset omne genus porcorum, dixerit: Afferre mihi. Et gustauit semel tantum parum ex oibus, gratias agens Deo.

16. Referebat de abbate Ammoy, quia egrotaret & in lecto plurimis annis decubens, nunquam laxauit alim suum, vt intenderet in interiora cellae suae, & videret quid haberet. Multa enim deferrebant ei velut infirmo. Sed introeunte discipulo suo Ioanne, & exiit, claudebat oculos suos, ne videret quid faciebat. Sciebat enim quia fidelis monachus esset.

17. Quidam patrum dicebat, quia sciret fratrem in cella ieiunantem, tota hebdomada pasche. Et cum sabbato sero venisset, ad missam communicans, mox fugiebat, ne cogere ad fratres in ecclesia manducare. Apud se autem tantum modicas betas elixas cum sale manducabat.

18. Infirmatus est aliqui quidam senex. Et cum non posset sumere (bat sine pane, cibum, multis diebus rogabatur à discipulo suo vt fieret ei aliquid, & reficeretur.

Abijt autem & fecit ei de farina lenticulae zippulas. Erat autem ibi vasculum pendens in quo erat modicum mellis, & aliud in quo erat rafanellum, & referebat quod tantum ad lucernam perficeret. Errauit autem frater, & pro melle de rafanello misit in palmentum, & obtulit seni. Et cum gustasset senex, nihil locutus est, sed tacitus comedit. Cõpellebat eum

iterum manducare. Et extorquens sibi manducauit. Et dabat ei tertio. Ille autem noluit manducare, dicens: Vere non possum fili. Discipulus autem hortabatur eum dicens: Bonum est abba. Ecce & ego manduco tecum. Et cum gustasset, & cognouisset quod fecerat, cecidit pronus in faciem suam, dicens: Vix mihi pater, quia occidisti te, & tu peccatum hoc posuisti super me, quia non es locutus. Dixit ei senex: Non contristeris fili, si dominus voluisset vt mel maderem, mel habuisti mittere in zippulos.

19. Frater abijt aliquando visitare sororem suam, in monasterio xerotante. Erat autem illa fide lissima. Et non acquiescens aliquando videre virum, ne occasione daret fratri suo, vt propter illam veniret in monasterium forminarum, mandauit eidem dicens: Vade frater ora pro me, quia cum gratia Christi videbo te in regno celorum.

M.

20. Intrauerunt aliquando patres in Alexandriam inuitati a Theophilo episcopo, vt presentibus his templa destrueret idolorum. Et manducantibus his cum Archiepiscopo, ministrasunt carnes vituli, & manducabant nihil discernentes. Ex accipiens episcopus vnum capodium, dedit iuxta se recumbenti seni, dicens: Ecce istud est bonum capodium, manduca abba. Illi autem responderunt, dicentes: Nos vsq; modo credebamus quia olera manducaremus. Nam si carnes sunt, non manducamus, & vltra nemo ex eis acquieuit gustare.

21. Frater quidam in cellam attulit recentes panes, & inuitauit ad mensam seniores. Et cum manducassent singuli binos paxinates pausauerunt. Frater vero sciens laborem abstinentie eorum, cepit cum humilitate supplicare dicens: Propter dominum manducate hodie, donec saturemini. Et manducauerunt alios binos paxinates. Ecce igitur quantum opus erat maderunt propter Deum, veri monachi & simplices.

22. Egrotauit quidam senum, aliquando magna infirmitate, ita (ter abstinentes, vt de visceribus eius sanguis egrediretur. Et attulit quidam frater Gortmelnixas ficcas, & fecit pulres, & misit eas ibi, & obtulit seni & rogabat eum dicens: Comede, gaude expedit tibi. Inueniunt eum senex diutius dixit: Vere dico quia volebam vt me dimitteret Deus in hac infirmitate esse alios triginta annos & nullo modo acquieuit senex in tali egritudine, vel modicum cibum sumere, ita vt tolleretur quod portauerat & rediret ad cellam suam.

23. Alter senex sedebat longe in eremo, & contigit quendam statim venire ad eum, & inuenit eum infirmum. Quia lauens faciem eius, fecit ei refectorem, ex his quae attulerat. Quod cum vidisset senex, dixit: Vere frater oblitus suam, quia haberent homines de cibo solatii. Obtulit ei etiam calicem vini. Quod cum vidisset plorauit, dicens: Non sperabam me vsque ad mortem bibiturum vinum.

24. Statuit quidam senex vt quadraginta diebus non biberet. Et si quando ei fiebat cauma, leuabat furisculum & implebat eam aqua, & appendebat eam ante oculos suos: qui cum interrogaretur a fratribus, quare hoc faceret, respondit dicens: Vt cum videro quod desiderabam & non gustauero, maiorem ardorem habeam, & propter hoc maiorem mercedem a domino consequar.

N.

25. Frater quidam iter agens habebat secum matrem suam senem. Qui cum venisset ad quendam fluuium, non poterat vetula illa transire. Et tulit filius eius pallium suum, & inuoluit exinde manus suas, ne aliquando contingeret corpus matris suae, & ita portans eam transposuit fluuium. Dixit autem ei mater sua: Vt quid sic operuisti manus tuas fili? Ille autem dixit: Quia corpus mulieris ignis est, & ex eo ipso quod te continebam, veniebat mihi commemoratio aliarum forminarum in animo.

26. Dicebant de abbate Elladio, quia fecerat viginti annos in cella, & non leuauerat oculos suos sursum, vt videret testum eius.

27. Dixit senex, quia frater interrogauit abbatem Pambo: Si bonum est laudare proximum? Respondit ei: Bonum est magis tacere.

28. Facta est aliquando celebratio missarum in monte abbatis Antonij, & inuentum est ibi iisidum vinum. Et tollens vnus de senibus paruum calicem, portauit ad abbatem Sisoij, & dedit ei, & bibit semel & secundo. Obtulit ei & tertio, & non accepit, dicens: Quiesce frater, Aut nescis quia est Iathanas?

Dixit

29. Dixit abbas Sisois Castus monachus in terra hortorabitur, & in celo coram excelso coronabitur.

30. Monachus quidam occurrit ancillis Dei, in itinere quodam, quibus visis dicitur se extra viam. Cui dixit abbatissa: Si petfectus monachus esses, non respexeras nos sic vt cognosceres, quia fornicari eramus.

31. Ascendit aliqui presbyter de Scythi ad episcopum Alexandrinum, & quando reuersus est in Scythi, interrogauerunt eum fratres. Quomodo est ciuitas? Ille autem dixit eis: Credite mihi fratres, ego ibi facie nullius hominis vidi, nisi tantum episcopi. Illi autem audientes mirati sunt, & dixerunt: Quid putas facta est omnis multitudo? Presbyter vero resouit hirsutantes, dicens: Exorti animo meo ne intuerer faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres, vt custodiant se ab extollentia oculorum suorum.

32. Dicebat de abbate Petro cognomento Pomo, qd erat in cellis, quia vinu non biberet. Quando autem seniu, rogabant eu fratres, vtsumeret modicum vini, qd cum non acquiesceret, tepefaciebant aquam, & ita ei offerebant, & dicebatur: Credite mihi filij, quia velut conditum illud accipio. Adiudicauit ergo se tepida aqua esse contentum.

33. Dixit abbas Euagrius, quia dixerit senex: Propterea amputo a me delectationes carnales, vt etiam iracundie occasiones abscondam. Scio enim cum semper aduersum me pugnare pro delectationibus, vt conturbaret mentem meam, & intellexi meum extolleret.

34. Frater quidam rogauit abbatem Sysoi, dicens: quid facio, quia curro ad ecclesiam, & frequenter fratres ad cibum pro charitate retinent me? Dicit senior: Onerosa est res. Dicit ergo ad Abraham discipulus eius: Si occurrat in sabbato, & discas ad ecclesiam, & ibi berit frater tres calices, ne multum est? Dicit ei senex: Si non esset sathanas, non esset multum.

35. Dicebant de abbate Agathone, quia per triennium lapidem in ore suo tunc mellebat, donec taciturnitatem disceret.

36. Dixit aliqui cum fiducia abbas Sysoi: Crede mihi, quia ecce triginta annos habeo quod non deprecor Deum propter peccatum, sed orans hoc dico: Domine Iesu Christe protege me a lingua mea. Et vix nunc per singulos dies corruo per ipsam & delinquo. Item dixit, quia peregrinatio nostra est vt teneat homo os suum.

37. Venit aliquando abbas Achilles in cellam abbatis Isaie, in loco Scythi, & inuenit eum comedentem. Miserat enim in cathinofal & aquam. Videntem autem quia abscondit illud post plectas de palmis, dicit illi: Dic mihi, quid manducas? Ille respondit: Ignosce mihi abba, quia palmas incidebam, & ascendi in cauma, propterea in tinximodicam buccellam in sale, & misi in ore meo, & exaruerunt fauces meae. Et quia non descendebar buccella quam in ore meo miseram, propterea copulsum superfundere modicum aquae in sal, vt vel sic glutire possum. Sed ignosce mihi. Et dicebat abbas Achilles: Venite & videte Isaiam iussellum comedentem in Scythi. Si ius manducare vis vade in Aegyptum.

38. Dixit abbas Isidorus, quadraginta annos esse ex quo sentiret quidem morum peccati in mente sua, nunquam tamen consentiret, neque concupiscentie neque iracundiae.

39. Abbas Ioannes dixit, quia ascendens aliquando per viam quae ducit ad Scythi, cum plectis de palmis, vidi camelarium loquentem & commouentem me ad furorem, & ego dimisi quod portabam & fugi.

40. Dicebant de abbate Pastore, quia dum vocatus fuisset ad manducandum contra voluntatem suam, iabat lachrymando, ne inobediens esset fratribus suis, & contisterat eos.

41. Facta est aliquando festiuitas in Scythi, & dederunt seni in calice vinum. Qui abiciens dixit: Tolle a me mortem istam. Quod videntes alij qui cum ipso edebant, nec ipsi biberunt. Alia vice allatum est ibi vasculum vini de primitijs, vt daretur fratribus ad singulos calices. Et introeunte quodam fratre & vidente, quia vinum acciperent, fugit in cryptam. Quae crypta mox cecidit. Cum audissent sonum currentes, inuenerunt fratrem semianimum iacentem. Et corperunt obiurgare eum, dicentes: Bene tibi contigit, quia vanam gloriam habuisti. Abbas autem resouens eum dixit: Dimitte fillum meum, bonum opus fecit. Et viuit dominus, quia non reedificabitur crypta haec temporibus meis, vt cognoscat mandus, quia propter calicem vini cecidit crypta in Schyti.

k Interroga

41. Interrogauit quidam frater abbatem Isidorū seniore in Scythi, dicens: Quare sic fortiter demones re riment? Dicit ei senex: Ex quo factus sum monachus, studio ne permittat iracundiā vsq; ad fauces meas ascēdere, & ideo timent me demones.

III. Contra fornicationem.

P.

1.

Rat ex quidam erat omnino in conuersatione sollicitus. Et cum valde à fornicationis demone turbaretur, venit ad quendam senem, & retulit ei cogitationes suas. Ille autem audiens, quia expertus erat, indignatus est, & miserabilem dicebat esse illum fratrem & indignum monachi habitu, quippe qui huiusmodi cogitationes receperit. Hæc audiens frater desperans seipsum, reliquit propriam cellam, & ad seculum redibat. Secundum autem dispensationem Dei, occurrit ei abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium tristitem interrogauit eum, dicens: Fili quæ est causa tantæ tristitiæ? Ille autem ex multa confusione animi sui, non respondit quicquid. Postea vero cum multum rogaretur à senex, quæ circase agerentur confessus est, dicens: quia cogitationes fornicationis inquietant me. Quod confessus sum illi seni, & secundum verbum eius, non est mihi spes salutis. Desperans ergo metipsum ad seculum redeo. Hæc autem pater Apollo audiens, velut sapiens medicus, multum rogabat & monebat eum, dicens: Noli mirari fili neque desperes teipsum. Ego enim in hac ætate atq; conuersatione, valde ab huiusmodi cogitationibus inquietor. Ne ergo deficias huiusmodi occasione, quæ non tantum humana solitudine, quantum Dei miseratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto, & reuertere ad cellam tuam. Fecit autem sic: abbas autem Apollo, discens ab eo, perrexit ad cellam senis illius, qui ei desperationem fecerat, & stans foras deprecatus est dominum cum lachrymis, dicens: Domine qui tentationes vtiles inseris, conuertere bellum quod patitur frater ille in hunc senem, vt per experimentum in senectute sua discat, quod tempore longo non didicit, quatenus comparatur his qui huiusmodi tentationibus perturbantur. Qui cum orationem compleisset, vidit & Aethiopem stantem iuxta cellam, & sagittas mittentem contra illum senem. Quibus quasi perforatus statim, quasi ebrius à vino, huc atque illuc ferebatur. Et cum non posset tolerare, egressus est de cella, eademq; via qua & ille iuuenis ad seculum redibat. Abbas autem Apollo intelligens quod factum erat, occurrit ei, & accedens ad eum, dixit: Vbi vadis, & quæ est causaurbationis quæ obtinet te? Ille autem sentiens, quia intellexit vir sanctus quæ ei euenerant, præ verecundia nihil dicebat. Dixit autem abbas Apollo: Reuertere ad cellam tuam, & de cætero agnosce infirmitatem tuam, & habe apud te metipsum, quia aut ignoratus sis à diabolo vsq; modo, aut contemptus propter quod non meruisti secundum virtutum vires habere contra diabolum luculamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec vno die aggressionem ipsius portare potuisti? Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum à communi aduersario impugnatum suscipiens, cum debuisses eum contra diaboli certamen consolatorij mone re verbis, etiam in desperationem posuisti, non cogitans illud sapientissimum præceptum, quo iubemur eripere eos, qui ducuntur ad mortem, & non negligas redimere occidendos. sed neq; parabolam saluatoris nostri dicentis: arundinem quasiam non debere confringi, & linum fumigans non extinguui. Nemo enim ferre posset insidias aduersarii, neq; bullientis naturæ igne exinguere vel retinere, nisi gratia Dei cōfortaret infirmitatem humanā, quæ in nobis saluari dispensatione humiliatur. Iam cōmuni oratione dñm deprecemur, vt aduersum te emissum flagellū auertat, qm̄ ipse dolorem facit, & iterū saluti restituit, potit: & manus eius sana thūdiat, & exaltat mortificat & viuificat: deducit ad inferos & reducit. Hæc dicēs, orationē implet, & statim ab illato sibi bello senex ille liberatus est. Quæ cōmonuit abbas Apollo, vt peteret sibi dari à Deo linguā eruditam, vt sciret tēpus quo oporteat loqui sermonem.

2. Narrauerunt de abbatisa Sara, quia manserit tredecim annis fortiter à fornicationibus impugnata, & nunq̄ orauit vt recederet ab ea huiusmodi pugna, sed solum hoc dicebat: Da mihi fortitudinem Deus,

Dixerunt

5. Dixerunt iterum de ea, quia infestiores ei fuerint aliquando imminentes fortiter hunc fornicationis demonem, mittentes in cogitationes eius seculi vanitates. Illa autem non relaxans animum à timore Dei, & à proposito abstinens, ascendit semel super leonem suum orare, & apparuit ei corporaliter spiritus fornicationis, & dixit ei Tu me viciisti Sara. Illa autem respondit: Ego te non vici sed dominus tuus Iesus Christus.

4. De cogitatione fornicationis interrogatus abbas Syrus Alexandrinus, ita respondit: Si cogitationes non habes, spem non habes, quoniam si cogitationes non habes, opera habes. Hoc autem est, quia qui cogitatione aduersus peccatum non pugnat, neque contradicit corporaliter peccatis, cogitationum molestias nullas habet.

5. Interrogauit quidam senex fratrem, dicens: Ne consuetudinem habes colloqui mulieri? Et dixit frater: Non. Et ille dixit: Veteres & noui pictores sunt cogitationes mear, & commemorationes quorundam inquietantes me ex similitudine mulierum, Senex autem dixit ad eum: Mortuos non timeas, sed viuentes fuge, hoc est, consensu & opere peccatum, & extende magis orationem tuam.

6. Dicebat abbas Motolus quidam frater veniens, dixerit: deteriorem esse qui obloquitur quam qui fornicatur. Et respondit: Durus est sermo. Dixit ergo ei frater: Et quomodo vis esse hanc rem? Dixit senex: Oblocutio quidem mala est, celerem tamen inuenit curam, & plerumque poenitentiam agit, qui oblocutus est dicens: male locutus sum, & transiit, fornicatio autem naturaliter mors est.

7. Dicebant de quodam senex qui descendit in Scythiam, & habebat filium adhuc suagentem lac. Qui quoniam in monasterio nutritus est, nesciebat quid esset mulier. Qui cum factus fuisset vir, ostendebant ei demones nocte habitum mulierum, & nunciatum patri suo, & mirabatur. Aliquando ergo ascendit cum patre suo in Aegyptum, & vidit mulieres, dixit patri suo: Abbas ecce isti sunt qui veniebant ad me nocte in Scythiam. Et ille dixit ei: Istos quos vides, monachi de seculo sunt filii. Alio habitu utuntur isti, & hanc rem mitte alio & miratus est senex quomodo in Scythiam ostenderint ei demones, imagines mulierum, & statim reuersi sunt in cellam suam. R.

8. Venit aliquando quidam in Scythiam ut fieret monachus, qui etiam accepit filium suum nuper ablatum. Qui cum fuisset iuuenis, ceperunt impugnatores demones sollicitare eum. Et dixit patri suo: Vado ad seculum, quoniam non valebo carnales concupiscentias sustinere. Pater autem eius consolabatur eum. Dixit ergo illi iuuenis: Iam sustinere non valeo pater, dimitte me redire ad seculum. Dixit ei pater suus: Audi me fili adhuc semel, & tolle tibi quadraginta panes, & folia palmarum dierum quadraginta, & vade in eremum interiorem, & esto ibi quadraginta diebus, & voluntas domini fiet. Qui obediens patri suo surrexit, & abiit in eremum, & mansit ibi laborans & faciens plethas de palmis, & panem secum comedens. Et cum ibi dies viginti quieisset, ecce vidit opus quoddam diabolicum venire super se, & stetit coram eo velut mulier Aethiopissa foetida & torpis, aspectu ita ut foetorem eius sustinere non posset, & abiecit eam à se. Et illa dicebat ei: Ego sum quae in cordibus hominum dulcis appareo, sed propter obedientiam tuam & laborem quem sustines, non permittit me Deus ducere te, sed innotui tibi foetorem meum. Ille autem surrexit & gratias agens Deo, venit ad patrem suum, & dixit ei: Iam nolo ire ad seculum pater, vidi enim operationem diaboli & foetorem eius. Cognoverat autem pater eius de hoc ipso, & dixit ei: Si manifestes quadraginta dies, & custodisses usque ad finem mandatum meum, maiora habuisses videre.

9. Senex quidam sedebat in longinqua eremo, qui habebat vnam parentem quae desiderabat eum post annos multos videre, & exquisivit in quo loco habitaret. Surrexit & venit in viam eremi illius, & inueniens camelarios adiunxit se cum illis, & ingressa est in eremo cum eis. Hec autem trahebatur à diabolo. Quae cum venisset ad ianuam senis, signis cepit indicare seipsam dicens: Ego sum illa parens tua. Et mansit a pud eum. Erat autem alius monachus sedens in inferiores parte eremi qui implebat sibi fusculem aqua, & hora qua manducare voluisset, subito versabatur fusculem & fundebatur aqua. Qui inspirante Deo, dixit in semetipso: Ingredior in eremum & dico hoc quod mihi euenit de aqua senioribus, & surgens abiit. Et cum sero

factum

factum esset dormiuit in templo quodam idolorum iuxta viam, & vidit nocte daemonas, dicentes: Ista nocte precipitauimus illum monachum in fornicatione. Quod cum audisset contristatus est, & perueniens ad senem, inuenit eum tristem, & dicit eis: Quid facio abba, quia impleo mihi vasculum aqua, & in hora manducandi effunditur? Et dicit ei senex: Tu venisti interrogare me, quia furiscula tua veritas, & ego quid faciam, quia hac nocte cecidi in fornicationem? Cui respondit: Et ego cognoui. Et dicit eis vnde scis. Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiui daemones loquentes de te. Et dixit senex: Ecce vado ad seculum. Ille autem rogabat eum, dicens: Non pater, sed permanere in loco isto, mulierem dimitte hinc. Hoc enim ex occursum inimici contigit. Quo audito senex sustinuit, extendens & aggravans conuersationem suam cum lachrymis, donec recideret in priorem ordinem suum.

10. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Si contingat hominem in tentationem cadere, quid sit propter eos, qui scandalizantur in eo? Et narrauit senex, dicens: Diaconus quidam erat nominatus, in monasterio Aegypti. Dum autem quidam curialis insecutionem iudicis pateretur, venit cum omni domo sua ad monasterium, & cooperante iniquo incurrit diaconus ille in mulierem eius, & facta est omnibus fratribus confusio. Ille autem abiit ad quendam senem, & indicauit ei rem. Senex vero habuit cellam interiorem occultam. Quam cum vidisset diaconus ille, dixit: Sepeli me hic sic vitium & non indices cuius. Et intrauit in obscuritatem illius cellae, & egit illic penitentiam ex veritate. Contigit autem ut post aliquantum temporis, non ascenderet aqua in flumine Nili. Et cum omnes letanias facerent, reuelatum est quidam sanctorum, quia nisi venerit diaconus, qui abscondus est apud illum talem monachum, non ascenderet fluminis aqua. Quod cum audissent ammirati sunt, & venientes eceperunt eum de loco in quo erat, & orauit, & ascendit aqua, & qui aliquando scandalizari fuerant edificati sunt, & postea in penitentia eius glorificauerunt Deum.

11. Duo fratres impugnati à fornicatione abierunt, & acceperunt uxores. Postea vero dixerunt ad inuicem: Quid lucrati sumus, quia deseruimus angelicum ordinem, & venimus in immunditia istam, & post hec in ignem tormenti venturi sumus? Redimus ergo iter ad eremum, & agamus de his quae presumpsimus penitentiam. Et venientes ad eremum, rogauerunt patres, & susceperunt eos penitentes & confitentes quae gesserant. Et clausurunt eos annu in integrum senes, & ambobus equaliter ad pensum dabant panes, & ad mensuram aquam. Erant autem in visione consumiles. Et deinceps plenum fuerat tempus penitentiae exierunt, & viderunt patres vnum pallidum, & triste nimis, alium vero clarum & robustum. Et mirati sunt quomodo cibum & potum equaliter acceperant. Et interrogauerunt eum qui tristis & afflictijs erat, dicens: Quid exercebas cum cogitationibus tuis in cella tua? Et ille dixit: Pro malis quae feci, quia pornas in quas veterus eram in animo meo reuoluebam, & à timore adhaerunt ossa mea carni meae. Interrogauerunt autem & alium, dicens: Quid cogitabas in cella tua? Et ille respondit: Deo gratias referebam, quia eruit me de inquinamentis mundi huius, & de futuri seculi pornis, & reuocauit me ad hanc conuersationem angelicam, & reminiscens Dei mei letabar. Et dixerunt: Equalis est amborum penitentia apud Deum. T.

12. Senex quidam erat in Scythi. Qui cum incurrisset in egritudinem magnam, seruiebat eis fratres. Et videns senex, quia laborarent, dixit: Vadite in Aegyptum, ut non solum fratres istos. Et dicit ei abbas Moyses: Non vadas, quia in fornicationem incursum es. Ille autem contristatus dicebat: Mortuum est corpus meum, & tu mihi ista dicis. Surgens ergo abiit in Aegyptum. Quod cum audissent homines, cum quaque habitantes, offerebant ei multa. Venit etiam ad eum quaedam virgo fidelis, volens obsequium suum seni infirmanti impendere. Et post aliquantum temporis cum paululum de egritudine qua tenebatur melius habuisset, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à vicinis loci vnde concepisset, illa respondit: De hoc scine. Illi autem ei non credebant. Senex vero dicebat: Et feci, sed custodite infantem quem paritura est. Quae cum genuisset puerum, & ablatus fuisset, tulit senex infantem in humeros suos, & die qua erat sextidies in Scythi, occurrit ibi & intrauit in ecclesiam coram multitudine fratrum. Illi autem videntes eum, reuerunt. Qui dixit fratribus:

Videtur.

Vidētis infantem hunc? Filius est inobedientiæ. Cauete ergo vos fratres, quia in senectute hoc feci, & orate pro me. Et pergens ad cellam suam, ad initium primæ conuersationis suæ reuersus est.

13. Duo fratres perrexerunt ad ciuitatem, vt venderent quod operati fuerant. Et cum à seiuicem in ciuitate diuisi fuissent, incurrit vnus in fornicationem. Veniens autem frater eius postea, dixit ei: Reuertamur ad cellam nostram frater. Ille respondit, dicens: Non venio. Et interrogauit eum ille, dicens: Quare frater? Et ille respondit: Quia cum discessisses à me incurri in tentationem, & fornicatus sum. Ille autem volens cum lucrari, cepit dicere: Quia & mihi sic contigit, qñ separatus sum à te. Incurri & ego in fornicationē. Sed eamus hinc, & simul pornitentiā agamus cum omni labore, & Deus ignoret nobis peccatū. Qui cum venissent ad cellam, retulerunt senibus qd eis contigerat. Dederunt ergo eis illi mandata qualiter poenitentia agerēt. Ille autē vnus non pro se, sed pro fratre in alio ita poenitentia agebat, tanqñ & ipse peccasset. Videns autē Deus laborem & charitatem eius, intra paucos dies manifestauit vni de senioribus, qd pro multa charitate illius fratris qui non peccauerat, indulserit illi qui fornicatus est: & hoc est verē ponere animam suam pro fratre suo.

14. Interrogauit frater seniore: Quid agam, qd animus meus in paruolabore vulnerat me? Dicit ei senior: Non enim miramur, Ioseph cum esset puer in Aegypto in terra coluntium idola, quemadmodum tentationes viriliter pertulit, & Deus glorificauit eum vsq; in finem. Videmus & Iob, qd se vsq; ad mortem non relaxauit, timens Deum vnde eum nullus à spe Dei mouere potuit. V.

15. Solitarius quidā erat in inferioribus partibus Aegypti. Hic erat nominatissimus, quia solus sedebat in cella in deserto loco. Et ecce iuxta operationem satanæ mulier quædam inhonesta audiēs de eo, dicebat iuuenibus: Quid vultis mihi dare, & depono istū solitariū vestrū? Illi autem constituerunt certum quid daruri essent ei. Quæ egressa vespere, venit in cellam eius velut errans. Et cum pulsasset cellam, ingressa est ille: & videns illam turbatus est, dicens: Quomodo huc venisti? Illa autem quasi plorans dicebat: Errando huc veni. Qui cum miseratione viscerum moueretur, introduxit eam in atrium cellulæ suæ, & ipse intrauit interius in cellam, & clausit. Et ecce, infelix illa clamauit, dicens: Abba, seræ comedunt me hic. Ille autem iterum turbatus est: timēs etiam iudiciū Dei, dicebat: Vnde mihi venit hæc ira? Et aperiens ostium introduxit eam intro. Ccepit autē diabolus velut sagitta stimulare cor eius in eam. Qui cum intellexisset diaboli esse stimulos, dicebat intra semetipsum: Vix inimici tenebræ sunt. filia autem Dei lux est. Et surgens incendit lucernam, & cum inflammaretur desiderio dicebat: Quā qui talia agūt, in tormēta vadūt. Proba ergo te ipsum: hoc si potes sustinere ignem æternum. Et mittebat digitum suum in lucernā. Quem cum incendisset, ardens non sentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiscentiæ. Et ita faciens vsq; mane, incendit omnes digitos suos. Illa autem infelix, videns quod faciebat, à timore velut lapidea facta est. Et venientes mane iuvenes, quid eam miserant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier serotina. Ille autem dixit: Ecce vbi dormit. Et intrantes, inuenerunt eam mortuam. Et dicunt: Abba, mortua est. Tunc ille recatiens palliolum suum, quo utebatur, ostendit eis manus suas, dicens: Ecce, quid fecit mihi filia ista diaboli, perdidit omnes digitos meos. Et narrans eis qd gestum fuerat, dicebat: Scriptum est, Non reddes malum pro malo. Et faciens orationem suscitauit eam. Quæ conuersa, caste se egit residuum tempus vitæ suæ. X.

16. Frater quidam impugnabatur à fornicatione. Contigit autem vt veniret in vicum quemdam Aegypti, & videns filiam sacerdotis paganorum, admauit eam. Et dixit patri eius: Da mihi eam vxorē. Ille autē respondens, dixit: Non possum eam dare tibi, nisi interrogauero Deum meum. Et abiens ad demonem quem colebat, dixit eis: Ecce monachus quidam venit, volens accipere filiam meam. do eam illi? Respondens demon, dixit: Si negat Deum suum, & baptismum, & propositum monachi, interroga eum. Et veniens, dixit ei: Nego Deum tuum, & baptismum, & propositum monachi, & dabo tibi filia meam. Ille verbō consensit, & ita cum vidit velut columbā exire de ore,

fuos, & volare in cœlum. Pergens autem sacerdos ad dæmonem, dixit: Ecce, promissæ tria illa facturum. Tunc respondens diabolus, dixit ei: Non des ei filiam tuam in uxorem, quia Deus eius non recessit ab eo, sed adhuc adiuuat eum. Et veniens sacerdos, dixit fratri illi: Non possum eam tibi dare, quia adhuc Deus tuus adiuuat te, & non recessit à te. Hæc audiens frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cum ego infelix negauerim & ipsum, & baptismum, & propositum monachi: bonus autem Deus, etiam sic malum nunc usque adiuuat me, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reuersus, recepit sobrietatem mentis. Et venit in eremum ad magnum quendam senem, & narrauit ei rem, quæ fuerat facta. Et respondit ei senex: Sedecum in spelunca, & ieiuna tres hebdomadas continuas, & ego deprecor Deum pro te. Et laborauit senex pro fratre, & deprecatus est Dominum, dicens: Obsecro te Domine, dona mihi animam hanc, & suscipe poenitentiam eius. Et exaudiuit orationem eius Deus. Et cum impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illum fratrem, & interrogauit eum, dicens: Aliquid vidisti? Et respondens frater, dixit: Etiam. Vidi columbam iursum in altitudine cœli contra caput meum volantem. Et respondens senior, dixit ei: Attende tibi metipsum, & deprecare Deum intente. Secundo vero venit iterum senex ad fratrem, & interrogauit eum, dicens: Vidisti aliquid? Et respondit: Vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei senex, dicens: Sobrius esto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada, venit iterum senex, & interrogauit eum, dicens: Ne aliquid plus vidisti? Et respondens ille, dixit: Vidi columbæ, quæ venit & stetit supra caput meum, & tetendi manum meam tenere eam. Illa autem surgens intrauit in os meum. Et gratias agens Deo senex, dixit fratri: Ecce, suscepit Deus poenitentiam tuam. De cætero attende tibi metipsum, & esto sollicitus. Et respondens frater, dixit: Ecce, ammodo tecum ero, donec moriar. Y.

17. Dicebat quidam de Thebeis senibus, quod ipse esset filius sacerdotis idolorum. Et cum paruulus sederem in templo, & vidissem patrem meum frequenter ingredi sacrificia offerre idolo: & quia semel occulte post ipsum intrauerim, & viderim satanam sedentem, & omnem militiam eius astantem ei: & ecce, vnus de principibus eius veniens, adorauit eum. Cui diabolus dixit: Vnde venis tu? Et ille respondit: In illa prouincia eram, & suscitauit illic bella & perturbationes plurimas, & effusiones sanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et diabolus interrogauit: In quantum temporis hoc fecisti? Et ille respondit: In triginta diebus. Et diabolus iussit eum flagellari, dicens: Tanto tempore hoc solum fecisti? Et ecce alius veniens, adorauit eum. Et ipsi dixit: Vnde venis tu? Et respondit dæmoni: In mari eram, & suscitauit commotiones, & dimerſi naues, & multos homines occidens, veni nunciare tibi. Et dixit ei diabolus: Quanto tempore hoc fecisti? Et ille respondit: Sunt dies viginti. Et hunc similiter iussit flagellari, dicens: Quare in tantis diebus hoc solum fecisti? Et tertius veniens, adorauit eum. Dixit autem & huic: Et tu vnde venis? Et respondit: In illa ciuitate fui, & dum ibi fieret nuptiæ, excitauit lites & multas effusiones sanguinis feci: insuper & ipsum sponſum occidi, & veni nunciare tibi. Et dixit ei: In quantis diebus hoc fecisti? Et respondit: Decem. Iussit autem & hunc tanquam qui moras fecerat, flagellari. Venit autem & alter adorare eum, & dixit ei: Vnde venis? Et respondit: In eremo eram, & ecce, quadraginta anni sunt, quod impugno monachum quendam, & vix nocte vna preualui, vt facerem eum fornicari. Quod diabolus audiens, surrexit, & osculatus est eum, & tollens coronam quam ipse habebat, posuit in capite eius, & fecit eum sibi in vna sede conſedere, dicens: Magnam rem fortiter egisti. Et hoc ego quum vidissem vel audissem, dixi intra me metipsum: Valde magnus est ordo monachorum. Et ita placuit Deo salutem donare mihi: & egressus sum, & factus sum monachus. Z.

18. Quidam frater stimulatus est à fornicatione. Et surgens nocte, petrexit ad senem, & dixit ei cogitationem suam. Et consolatus est eum senex: Ex qua consolatione proficiens, reuersus est in cellam suam: & ecce, iterum stimulus fornicationis tentauit eum. Ille autem iterum abiit ad senem. Factum est autem hoc frequenter. Senex vero non contristauit eum, sed loquebatur ei quæ ad utilitatem eius pertinerent, dicens: Non cedas diabolo, nec relaxes animum tuum, sed magis, quoties molestus est tibi,

tibi dæmon, veni ad me, & ita increpa, & increpatus discedet. Nihil enim hic expellit ipsum dæmonem fornicationis, quomodo si reuelantur stimulationes eius: & nihil eum si iustificat, quò si abscondantur cogitationes. Venit ergo frater ad senem vndecies, accusans cogitationes suas. Postea aut dixit frater seni: Ostende charitatè abba, & dic mihi verbū. Dixit ei senex: Crede filii, quia si permittat Deus cogitationes meas quibus stimulat̃r animus meus in te transferri, non eas portabis, sed omnino cades deorsum. Hoc autem dicente senē, propter inuiciam charitatem eius, quieuit stimulus fornicationis à fratre.

19. Venit aliquando frater ad quendam senem, dicens: Frater meus soluit me, egre diens hoc atq; illuc, & pro hoc affligor. Et rogauit eum senex, dicens: Aequanimiter porta frater, & Deus videns laborem sustentationis rux reuocabit eum ad te. Neq; enim possibile est, vt cum duritia & austeritate facile ab intentione sua aliquis reuocetur, quia nec dæmon expellit dæmonē sed magis benignitate reuoca eum ad te, quoniam & Deus noster consolando ad se homines trahit. Et narrauit ei, dicens: Quia fuerint in Thebaida duo fratres; & cum vnus incurrisset fornicationē, dicebat ad alium: Reuertor ad seculum. Alter vero plorabat, dicens: Non te dimitto frater discedere, & perdere laborem tuum, & virginitatem tuam. Ille vero non acquiescebat, dicens: Non hic sed debo, sed vadam; aut veni mecum, & iterum sedeo tecū; aut certe dimitte me, vt in seculo permaneam. Videns ergo frater, nunciavit hoc cuidam seni magno. Dixit autem senex: Vade cum ipso, & Deus illum per laborem tuum non permittit corruere. Qui consurgens, abiit cum eo ad seculum. Et cum peruissent ad quendam vicum, videns Deus laborem illius, quia ex charitate & necessitate fratrem suum sequebatur, abstulit concupiscentiā à fratre eius. Et dixit fratri suo: Eamus ite ad eremum. Ecce, puto quia iam peccaui cum muliere, quid lacrat̃ sum ex hoc? Et reuerſi sunt illi in cellam suam.

A. 14.

20. Monachus quidam solitarius, antiquus & in conuersatione proficiens, sedebat in monte in partibus Ancinoi, sicut audiuius à notis monachis, cuius verbis & a. u. multi proficiebant. Et cum talis esset, excitatus est diabolus ad inuidiam contra eum, sicut & contra omnes viros virtutum. Et immittit eius in animo cogitationem talem, vt ei qui in tali conuersatione esset, non deberet seruire ab alio, aut ministerium exhiberi, sed magis ipsum debere alijs ministrare. Quod si alijs non exhiberet ministerium, saltem sibi ipſi seruire, dicens: Vnde ergo in ciuitate sportulas, quas facis, & eme tibi que opus sunt, & reuerrere ad locum tuum, & nulli sis onerosus. Hoc autem suggererebat diabolus, inuidens quieti eius, & opportune vacationi eius ad Deum, & vtilitati multorum. Vndique enim diabolus venari eum, & capere festinabat. Ille vero tanquam bonæ cogitationi acquiescens, descendit de monasterio suo: & qui erat omnibus admirandus, ignotus tamen huiusmodi insidiantis astutiz, notus autem & famosus omnibus à quibus videbatur. Exiens autem, quum non post multum temporis mulierem vidisset, pro incautela sua supplantatus est, & ingruit in eam. Et veniens in desertum locum, sequente diabolo vestigia eius, iuxta flumen cecidit. Et cogitans, quia gaudis est inimicus de ruina eius, voluit seipsum desperare, quia spiritum Domini contristauerat, & sanctos angelos, & venerabiles patres, quorum multi etiam in ciuitatibus habitantes, superauerunt diabolum. Et quum nulli se horum facere similem posset, contristabatur valde, & non recordabatur, quia Deus est qui tribuit virtutem his, qui ad Deum deuotissime conuertuntur. Cæcatus, & non videns peccati sui curam, voluit se in flumen iactare, vt perfectum gaudium faceret inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus est corpore: & nisi postea misericors Deus auxilium præstisſet ei ad perfectum gaudium inimici sine penitentia moreretur. Nouissime autem in se reuerſus, cogitauit maiorem laborem in afflictione penitentiz demonstrare, & supplicare Deo in fletu & planctu, & ita rediit iterum ad monasteriū suum. Et damnans ostium cellulæ suæ, sicut solet super mortuum ita flebat supplicans Deo. Ieiunans aut & vigilans, cū omni anxietate extenuauit corpus suū, & nec sic satisfactū putabat animo suo, quia congrue penituisſet. Fratribus autē sepe venientibus ad se iux vtilitatis causa, & pulsantibus ostium, ipse dicebat non se aperire posse, dicens

Sacræ

Sacramento me constrinxi, vnum annum deuote poenitentiam agere. Sed orate pro me. Nec enim inueniebat, quomodo se eis excusaret, quoniam illi scandalizabantur, hæc audientes de eo, quia erat honorabilis & magnus valde monachus. Fe citq; totū annum ieiunans intente, & deuote poenitentiam agens. B. Die autem Paschæ, nocte ipsa Dominicæ resurrectionis, tollens lucernam nouam, & faciens eam, posuit in caccabo nouo, & cooperiens de operculo, à sero surrexit ad orationem, dicens: Misericors & miserator Deus, qui & barbaros saluari vis, & ad veritatis agnitionem venire, ad te confugi fidelium saluator, miserere mei, quia plurimum te exacerbavi, & inimicum meum gaudere feci, & ecce mortuus sum obediens. I. Tu Domine, & impris, & his qui sunt sine misericordia misereris, sed & proximis misericordia impendi præcipis, miserere humilitati meæ. Apud te enim nihil impossibile est, quoniam secus infernum dissipata est sicut puluis anima mea. Fac misericordiam, quia benignus es & misericors, figmento tuo, qui & corpora quæ non sunt, in die resurrectionis suscitaturus es. Exaudi me Domine, quia defecit spiritus meus, & infelix anima mea. Tabe factum est & corpus meum, quod coinquinaui, & iam viuere non valeo, pro eo quod non credidi. Ignosce peccatori per poenitentiam, duplex habenti peccatum ex desperatione. Viuifica me contritum, & igne tuo præcipe hanc lucernam accendi, ut & ego accipiens fiduciam misericordiarum & indulgentiarum tuarum, residuum temporis vitæ meæ quod mihi donaueris, mandata tua custodiam, & à timore tuo non recedam, sed deuote seruam tibi amplius quam primo. Et hæc in nocte ipsa resurrectionis cum multis lachrymis dicens, surrexit ut videret, si accensa esset lucerna. Et diste caccabo vidit quia non esset accensa, & cecidit iterum in faciem suam, rogans Dominum & dicens: Scio Domine, quia certamen factum est ut coronarer, & non steti in pedibus meis, eligens magis propter carnis delectationem tormentis impiorum adhære. Parce ergo mihi Domine. Ecce enim iterum confitebor tux bonitati turpitudinē meam coram angelis tuis & coram iustis omnibus, & nisi quia scandalizari possum, etiam omnibus hominibus confiterer. Deus miserere mei & ut alios erudiam Domine viuifica me. Et ita tribus vicibus orans, exauditus est. Et surgens inuenit lucernam clare ardentē. Et exultans in spe, confortatus est in gaudio cordis, admirans de gratia Dei, quia & peccatis eius indulget, & satisfacit iuxta petitionem eius animo eius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vitæ seculi huius indigno miseris es, in magno & nouo signo hoc fiduciam tribuens. Parce enim animabus misericors, quas creasti. Ita autem perseverante eo in confessione illuxit dies, & lætatur in Domino, obliuio corporali cibo, ignem autem lucernæ illius toto tempore vitæ suæ seruauit, oleum subinde superfundens & faciens desuper, quo minus extingueretur, ita & rursus diuinus spiritus habitauit in eo. Et factus est apud omnes insignis, humilitatem exhibens in confessione & gratiarum actione Domino cum læticia. Cui etiam ante aliquot dies mortis suæ reuelatum est de transitu suo.

21. Frater tentatus à demone profectus est ad senem quendam, dicens: Quia illi duo fratres simul sunt, & male viuunt. Cognouit autem senex, quia à demone illuderetur, mittensq; vocauit eos ad se. Et cum factum esset vespere, posuit mattam duobus fratribus illis, & cooperuit eos in vno stratu, dicens: Filij Dei sancti sunt. Dixit autē discipulo suo: Hunc fratrem claude in cella seorsum, ipse enim passionem quam illis obijcit, in se habet.

22. Frater quidam tentatus est pessime à fornicationis demone. Quatuor enim demones in specie pulchrarum mulierum transformati, iugiter quadraginta diebus persequerantur pugnantes aduersus eum, ut traherent eum ad turpem commixtionem. Illo autem viriliter telucente, & minime superato, Deus aspiciens bonum eius certamen, donauit ei ut ultra nullum calorem carnis concupiscentie sentiret.

23. Venit aliquando frater ad abbatem Pastorem, & dixit ei: Quid facio frater, ga affligor à fornicatione? Et perrexi ad abbatem Ibsitionem, & dixit mihi: Non de bea eam longo tempore permittere habitare in te. Dicit ei abbas Pastor: Abbatis Ibsitionis actus sursum in celo sunt cum angelis, & lætet eum: ego autem & tu in fornicatione sumus. Si ergo teneat monachus ventrem & linguam, & manserit in solitudine,

confidat

confidat quia non moritur.

24. Frater quidam stimulus est à fornicatione, & cepit decetate, & extendere abstinenciam suam, per annos quatuordecim cogitationes suas custodiens, ne consentiret concupiscentie suæ. Postea autem veniens ad ecclesiam, manifestauit vniuersæ multitudini quid patiebatur: & datum est mandatum, & omnes afflixerunt se pro eo hebdomada, iugiter vnà orantes Dominum, & quieuit stimulus eius.

25. Frater dixit senis Quid facio, quia occidit me sordida cogitatio? Dixit ei seniori Quia mulier quando vult ablatere filium suum, amare aliquid superungit vberibus suis, & cum venerit infans ex consuetudine sugere lac, sentiens amaritudinem, refugit. Mirte ergo & tu in cogitatione tua amaritudinis. Dicit ei frater: Quæ est amaritudo, quam debeam mittere? Dicit ei senex: Cogitationem mortis & tormentorum, quæ in seculo futuro peccatoribus præparantur. D.

26. Dixit quidam senex: Si ascenderit in cogitationem tuam fornicatio, esto velut qui transit in platea per tabernam, & capit cocturæ culas cumque odorem, aut alicuius assaturæ: & qui vult ingreditur & manducat: qui autem non vult, odoratus est tantum, & præterit. Ita & tu excute à te foetorem. Surge, & ora, dicens: Domine fili Dei, adiuua me. Hoc autem fac etiam aduersus alias cogitationes. Neque enim eradicatores sumus cogitationum sed luctatores aduersus easdem cogitationes.

27. Dicebant de quodam patre, quia secularis fuisset, & postea quæ conuersus est de concupiscentia vxoris suæ, frequenter stimulus est, & narrabat hoc patribus. Qui cum vidissent, quia operarius fuisset, & maius faceret opus quod dicebant, imponebant ei quædam, ut debilitaretur corpus eius, ita ut nec surgere posset. Deo autem dispensante, venit quidam pater, ut applicaret in Scythi. Et cum venisset ad cellam eius, vidit eam apertam, & pertransiit, admirans quomodo nemo egressus est in occursum eius. Et reuersus pulsauit, dicens: Ne forte frater qui in ea habitat, infirmetur. Et cum pulsaret, intrauit, & inuenit eum infirmum, & dicit ei: Quid habes pater? Et narrauit ei, dicens: Ego de seculari vita sum, & sollicitat me modo inimicus in vxorem meam, & narrauit patribus, & imposuerunt mihi conuersationis onera diuersa: & cum obediens implere vellem, ecce defeci, & tamen stimulus creuit. Audiens hæc senex, contristatus est, & dixit ei: Equidem patres ut potentes viri, bene tibi imposuerunt onera, quibus grauaretur me paululum audis, iacta à te hæc, & sume parum cibi in tempore suo, & recollige vires tuas, & fac aliquantum opus Dei, & iacta in Dominum cogitationem tuam, quoniam tuo labore hanc rem non poteris superare. Corpus enim nostrum velut vestimentum est. Si igitur illud diligenter tractaueris, stabit: si autem neglexeris illud, putrescet. Qui cum audisset eum, fecit ita: & intra paucos dies recessit ab eo stimulus.

VI. De voluntaria paupertate. E.

Arrauit abbas Daniel de abbate Arsenio, quia venit aliquando Magistrius, deferens ei testamentum cuiusdam senatoris parentis eius, qui reliquerat ei hereditatem magnam valde. Et accipiens testamentum voluit illud scindere. Magistrius autem cecidit ad pedes eius, dicens: Deprecor te ne scindas illud, quia inciditur mihi caput. Dicit ei abbas Arsenius: Ego prius mortuus sum quam ille. Ipse autem modo mortuus est, & quomodo me fecit hæresim? Et remisit testamentum, nil accipiens.

2. Narrauit quidam patrum de abbate Ioanne Persa, quia ex multis virtutibus suis ad profundam simplicitatem atque innocentiam peruenit. Hic autem manebat in Arabia vicina Aegypti, & mutuauit à fratre solidum vnum, & emit linum, ut operaretur. Et venit frater rogans eum, & dicens: Dona mihi abba modicum lini, ut faciam mihi vestimentum, quo utar. Et dedit ei cum gaudio. Similiter alter veniens, rogauit eum, ut daret sibi aliquantulum lini, ut faceret sibi tegumentum. Et dedit ei. Sed & multis alijs petentibus dabat cum gaudio simpliciter. Postea veniens Dominus solidi, quem acceperat, volens recipere quod mutuauerat ei, dixit ei senex: Ego affe-

ro tibi

ro tibi eum. Et cum non haberet vnde redderet, abiit ad abbatem Iacobum dispensatorem, vt rogaret eum, & daret sibi solidum quem redderet fratri. Qui cum iret, inuenit solidum in terra iacentem, & non contigit eum sed fecit orationem, & reuersus est in cellam suam. Et venit iterum frater ille, & cepit ei molestus esse pro solido. Et dicit: Ego reddam tibi. Abiit iterum senex, & inuenit solidum in terra, vbi erat prius, & rursus facta oratione reuersus est. Et iterum frater cepit ei molestus esse. Et dicit senex: Adhuc semel expecta me, & afferro tibi solidum tuum. Et surgens venit ad locum illum, & inuenit ipsum solidum ibi: & facta oratione tulit eum, & venit ad abbatem Iacobum, & dicit ei: Abba, cum venirem ad te, inueni hunc solidum in via. Ostende ergo charitatem, & prædica in vico, ne quis perdidisset eum. Et prædicaui abbas, & nemo inuēus est qui perdidisset solidum illum. Tūc ergo dicit senex abbati Iacobus: Si ergo nemo eum perdidit, dabo eum illi fratri, quia ipsi debeo solidum: & cum venirem ad te, vt tibi solidum præstares & redderem debitum, inueni eum in via. Et miratus est abbas Iacobus, quomodo compulsus pro debito inuenisset, & non statim tulisset eum, & reddidisset solidum fratri illi. Et hoc erat mirabile de ipso, quia si veniebat quis mutuum aliquid petere ab eo, non per seipsum dabat, sed dicebat fratri mutuum postulanti: Vade, tolle tibi tu ipse quod opus habes: & quando reuocabat quod mutuum accepisset, dicebat ei: Repone illud iterum in locum, vnde tulisti ipsum. Si autem nihil reuocabat ille qui mutuum acceperat, senex nihil respondebat. F.

3. Quidam vir rogauit abbatem Agathonem, vt acciperet pecuniam in suis utilitatibus profuturam. Ille autem nolebat, vt pote qui opere manuum suarum esset sibi sufficiens. Et dum ille persisteret obsecrando, vt saltem pro indigentium necessitate suscipere, respondit senex, & dixit: Duplex mihi opus probum est, quia cum non indigeam suscipio, & aliena tribuens vanam gloriam colligo.

4. Venerunt aliquando quidam Græcorum, vt darent elemosynam in ciuitate ostiatim, & assumpserunt oconomos ecclesiæ, vt ostenderent eis qui necessitate maiorem haberent. Illi autem duxerunt illos ad quendam leprosum, & dederunt ei. Ille vero nolebat accipere, dicens: Ecce modicas palmas habeo, quas operor, & plebas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam vnius viduæ, quæ erat cum filiabus suis. Et cum pulsarent ostium, cucurrit filia eius ad ostium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus: erat enim candidatrix. Et dabant filia eius vestimentum & nummos. Illa autem nolebat accipere, dicens, venisse matrem suam, & dixisse sibi: Confide, quia voluit Deus, & inueni opus quod faciam hodie, vnde habeamus victum nostrum. Et cum venisset mater eius, rogabat eam vt acciperet: & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem meum Deum, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem cognoscentes fidem eius, glorificauerunt Deum.

5. Venit vir magnus quidam ignotus, portans secum aurum in Scythi, & rogauit presbyterum eremi, vt erogaretur pauperibus. Dixit autem ei presbyter: Non opus habent fratres. Et cum nimis vehemens esset, & non ei acquiesceret, posuit sportam cum solidis in ingressu ecclesiæ. Et dixit presbyter: Qui opus habet, tollas. Et nemo tetigit, quidam autem nec aspexerunt. Et dixit ei senex: Suscepit Deus oblationem tuam. Vade, & da illud pauperibus. Et valde ædificatus discessit.

6. Obtulit quidam seni pecunias, dicens: Habe ad expensas tuas, quia se nuntiasti, & infirmus es. Erat enim leprosus. Hic autem respondens, dixit: Tu post sexaginta annos venisti auferre mihi nutritorem meum? Ecce tantum temporis habens in infirmitate mea nihil indigui, Deo tribuente & pascente me. Et non acquieuit accipere. G.

7. Narrauerunt senes de quodam hortulano, quia laboraret, & omni labore suum expenderet in elemosynam, & tamen sibi retineret, quantum ad victum sibi sufficeret. Postea vero sathanas misit in cor eius, dicens: Collige tibi aliquantulum pecuniæ, ne cum senaueris aut egrotaueris opus habeas ad expensas. Et collegit, & impleuit lagenam de nummis. Contigit autem eum infirmari, & putrefieri pedem eius, & expendit in medicos quod collectum fuerat, & nihil ei prodesse potuit. Postea vero venit quidam de expertis medicis, & dixit ei: Nisi incideris pedem tuum, totum corpus tuum putrefiet. Et constituerunt vt incideret ei pedem. Illa autem nocte rediens in semetipsum, &

penitentiam agens de his quæ gessit, ingemuit, & fleuit, dicens: Memor esto Domine operum meorum priorum. quæ faciebam cum labore in hotto, ex q̃ pauperibus nimirum. Et cum hoc dixisset, assistit angelus, Dñs, & dixit ei: Vbi sunt nummi, q̃ collegisti, & vbi est spes tua, de qua tractasti? Tunc intelligēs dixit: Peccavi Domine, ignosce mihi, & ammodo hoc ulterius non faciam. Tunc angelus Domini tetigit pedem eius, & sanatus est statim: & surgens mane, abiit in agrum operari. Venit ergo medicus secundum constitutum tempus cum ferramentis, vt secaret pedem eius. Et dicunt ei: Exi mane operari in agrum. Tunc admiratus medicus, perrexit in agrū, vbi operabatur ille. Et videns eum fodientem terram, glorificauit Deum, qui reddidit ei sanitatem.

8. Frater interrogauit senē quēdam, dicens: Vis teneo mihi duos solidos propter infirmitatem corporis? Videns autem senex cogitationem eius, quia vellet tenere, dixit: etiam. Et vade frater in cellam suam, conterebatur cogitationibus, dicens: Putas verum mihi dixit senex, an non? Et surgens iterum venit ad senem, agens penitentiam, & rogans, ac dicens: Propter Deum dic mihi veritatem, quia affligor cogitationibus meis propter illos duos solidos. Dicit ei senex: Quia vidi te voluntatem habere retinendi eos, dixi tibi vt teneres. Veruntamen non est bonum tenere plus q̃ est opus corpori. Si ergo duos solidos teneris, in ipsis inuenietur spes tua: & si contigerit vt pereant, nunquid Deus non cogitat de nobis? Cogitationem ergo nostram iacemus in Domini, quoniam ipsi cura est de nobis. H.

9. Interrogatus est quidam senex à fratre, quid faceret vt saluus esset. Ille autē ex-poliatis se vestimentum suum, & cingens lumbos suos, atq; extendens manus suas, dixit: Sic debet nudus esse monachus ab omni materia seculari, & crucifigere se aduersus tentationes atq; certamina mundi.

10. Frater quidam renunciāns seculo, & dāns quæ habebat pauperibus: retinens autem pauca in sua ratione, venit ad abbatem Antonium. Quod cum cognouisset senex, dicit ei: Si vis monachus fieri, vade in illum vicum, & eme tibi carnes, & impone corpori tuo nudo, & sic veni huc. Et cum sic fecisset frater ille, canes & aues corpus eius lacerabant. Cum peruenisset autem ad senem, interrogabat eum, si fecisset quod dixerat. Illo autem ostendente corpus suum laceratū, dixit sanctus Antonius: Qui renunciāns seculo, & adhuc vult habere pecunias terre, ita impugnati à demonibus discernuntur.

11. Dixit abbas Cassianus: quia Sinclecius aliquis nomine, renunciāset seculo, & facultates suas pauperibus diuidens, aliqua sibi retinisset ad proprium vsum, nolens perfectam renunciāntium humilitatem, & communis vitæ suscipere regulam. Ad quem sanctus memorie Basilii dixit hoc: Et senator, esse desisti, & monachum te nō fecisti.

12. Frater interrogauit abbatem Serapionem, dicens: Dic mihi vnum verbum. Dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere, quia tulisti ea quæ erant viduarum & orphanorum, & posuisti in fenestra. Viderat enim eam codicibus plenam.

13. Frater quidam sanctorum, Philagrius nomine. Hic habitabat in Hierosolymis, & laborabat operando, vt potuisset sibi ad panem sufficere. Et dum stare in platea, volens vendere quod manibus suis fuerat operatus, contigit cadere quidam sacculum suum, cum mille solidis. Et inueniens eum senex, stetit in eodem loco, dicens: Necesse est modo eum qui perdidit, huc venire. Et ecce, veniebat ille perdidit plorans: & tulit eum seorsum, & tradidit ei sacculum suum. Quem ille rogabat, vt acciperet partem aliquam ex eo: sed senex nullatenus acquieuit. Tunc ille cepit clamare & dicere: Venite, & videte hominem Dei quid fecit. Senex autem occulte fugiens, exiit de ciuitate, ne agnosceretur de eo quod fecerat, & honoraret eum.

VII. De patientia.

Sanctus abbas Antonius, cum se detet aliquando in eremo, animus eius tædium & confusio cogitationes incurrit. Et dicebat ad Dñm: Dñe volo saluus fieri, & non me permittunt cogitationes meæ. Quid faciam in hac tribulatione? quō saluus ero? & modice assurgens corripit foras ire. Et

vidit quendam tanquam seipsum sedentem, nec non & operantem: deinde surgentē ab opere, & orantem: & iterum sedentem, & plebam de palmis facientem, inde rursus ab orationem surgentem: erat autem angelus Domini missus ad correptionem, & cautelam dandam Antonio, & audiuit vocem angeli, dicentis: Sic fac, & saluus eris. Ille autem hoc audito, magnum gaudium sumpsit & fiduciam.

2. Descendit aliquando abbas Macharius de Scythi ad locum qui dicitur Teremithin, & intrauit dormire in monumento, vbi erant antiquitus sepulta corpora paganorum, & traxit vnum corpus sub caput suum, tanq̃ plumarium de scripo. Dæmones autem videntes fiduciam eius, inuiderunt, & volentes terrere eum, vocabant quasi quandam mulierem, dicentes: Nonna illa, veni nobiscum ad balneum. Et alter dæmon de sub ipso, tanq̃ ex mortuis illis respondens, dixit: Per egrium quendam habeo super me, & non possum venire. Senex autem non expauit sed confidens tangebatur corpus illud, dicens: Surge, & vade si potes. Quod cum audissent dæmones, clamauerunt voce magna, dicentes: Vicisti nos, & fugerunt confusi.

3. Narrabant de abbate Miledion, quia cum habitaret aliquando cum duobus discipulis suis in finibus Persarum, exierunt duo filij Imperatoris secundum consuetudinem in venationem, & miserunt retia in longum per milia quadraginta, vt quodcūque intra retia inueneretur, contis occiderent. Inuentus est autem senex cum duobus discipulis suis intra rete. Et cum viderent eum pulchrum & terribilem aspectu admiratifunt, & dixerūt ei: Homo es, an spiritus aliquis? Dic nobis. Et dixit ei: Homo sum peccator, & exiui flere peccata mea, & adoro Iesum Christum filium Dei viui. Illi autē dixerunt ei: Non est alius Deus, nisi sol, & ignis, & aqua ipsos adora, & sacrificia eis. Et ille respondit: Ista creaturæ sunt, & erratis. Sed obsecro vos, convertimini, & agnoscite verum Deum, qui & ista creauit, & cætera omnia. Illi autem deridentes, dixerunt: Condemnatum & crucifixum dicis esse verum Deum? Et respondit: Etiam ipsum, qui crucifixus peccatum, & qui occidit mortem, hunc dico verum Deum esse. Illi autem tam ipsi q̃ fratribus, qui cum eo exierant, inferentes tormenta, cohebant eos sacrificare. Et duos quidem fratres post plurima tormenta de capitauerūt, senem autem diebus multis torquebant. Postea vero statuerunt eum in quendam locū, & sagittabant in eum quasi ad signum, vnus à dorso, alius à pectore. Senex autem dixit: Quoniam facti estis in consensum vnum, vt esset datus sanguinem innocentem, crastino in momento hac hora quæ modo est, sine filijs remanebit mater vestra, & priuabitur affectu vestro, & sagittis proprijs sanguinem vestrum inuicem effundetis. Illi autem subannantes verba eius, exierunt in crastino vt venarent. Et contigit vt eunderet de rete eorum vnus ceruus, & ascenderunt equos, & currebant vt apprehenderent eum. Qui cum in crastino sagittas post ipsum, inuicē sibi in cor dederunt, & mortui sunt iuxta verbum quod prædixerat senex. K.

4. Dixit quidam senex: Si venerit homini tentatio, vndiq̃ ei multiplicentur tribulationes, & pullanimitis fiet vt murmuret. Et narravit senex: Frater quidam erat in loco, qui dicitur Cellia, & venit super eum tentatio, & si quis eum videbat, nec salutare eum volebat, neq̃ in cellam recipere: & si opus habebat pane, nemo muruabat ei: & si de missa veniebat, nemo eum in ecclesia, sicut erat consuetudo, vt reficeret, inuitabat. Venit autem semel de messura per cauma, & nec panes habuit in cella sua, & cum his omnibus gratias agebat Deo. Videns autem Deus patientiam eius, abstulit bellum tentationis ab eis: & ecce, quidam statim ostium eius pulsabat, trahens camelum onustum panibus ab Aegypto. Quod cum vidisset frater ille, cepit flere, dicens: Domine, non sum dignus vel modice tribulari: Et cum transisset tentatio eius, tenebāt eum fratres in cellis suis, & in ecclesia, & repauebant eum.

5. Senex quidam sedebat in eremo, qui longe habebat aquam à cella sua duodecim miliaria. Vbi dum semel iret haurire aquam, defecit, & dixit: Quid necesse est, vt hunc laborem patiar? Venio, & habitabo circa aquam hanc. Et cum hoc dixisset, conuersus est, & vidit quendam sequentem se, & numerantem vestigia sua. Interrogauit autem eum, dicens: Quis es tu? Et dixit: Angelus Domini sum, & missus sum nume-

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIII.

re uestigia tua, & dare tibi mercedem. Quod cum audisset senex, forti animo factus est promptior, & adhuc longius posuit cellam suam ab illa aqua quinq; miliaria.

6. Frater quidam erat in congregatione in quietus, & frequenter mouebatur ad iram. Dixit ergo in semetipso: Vado, & solus habito alicubi; & cum nō habuero cum quo dicam vel audiam, ero quietus, & quiescat à me passio ira. Egrediens ergo manebat in spelunca solus. Vna autem die impleuit sibi furculam aquę, & posuit super terram. Contigit autem, vt subiro versaretur. Ille autem secundo impleuit eam, & rursus versata est. Deinde tertio implens posuit eam, & rursus versata est. Qui commotus furore, tenuit vsq; culum ipsum, & fregit illud. In se autē reuersus, cognouit quia ab eodem dæmone iracundię sit illusus, & dixit: Ecce solus sum, & vicit me. Revertar ergo in congregationem, quia vbique labore & patientia opus est, & maxime adiutorio Dei. Et surgens, reuersus est in locum suum.

7. Frater quidam nouem annis mansit impugnatus à cogitationibus suis, vt exiret de congregatione fratrum; & quotidie tollebat pelliculam suam, in qua iacere solitus erat, vt exiret. Et quando fiebat vespere, dicebat in semetipso: Craftino hinc discedo. Et mane dicebat in cogitatione sua: Extorquamus nobis stare hic hodie propter Dominum. Qui cum impleffet nouem annos, de die in diem ita faciens, abstulit Dominus ab eo omnem tentationem eius. L.

8. Dixit senex, quia frater quidam aliquando stimulabatur à cogitationibus suis per annos nouē, ita vt metu ipso desperaret de salute sua, & adiudicauit semetipsum, dicens: Perdidi animam meam, & iam quia perdidit vado ad seculum. Qui cum abiret venit ei in via vox, dicens: Tentationes quas nouem annis sustinuisti, coronę tuę erant. Nunc ergo revertere in locum tuum, & subleuabo à te cogitationes malas. Vnde cognoscitur, quia non est bonum desperare aliquem pro his, quę ei in cogitatione veniunt. Hęc enim cogitationes nobis magis coronas prouident, si bene eas exigerimus.

9. Senex quidam erat in Thebaida, sedens in spelunca, & habuit quendam discipulum probatum. Consuetudo autem erat, vt senex vespere doceret discipulum, & commoneret eum quę essent animę profutura. Post admonitionem faciebant orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quosdam religiosos, scientes multam abstinentiam senis, venire ad eum, & cum consolatus fuisset eos, discesserunt. Et postquam discesserunt, sedit iterum senex vespere post missas secundū consuetudinem, admonens illum fratrem, & instruens eum. Et cum loqueretur grauatus est somno. Frater autem sustinebat donec excitaretur senex, & faceret ei secundū consuetudinem orationem. Cum ergo non euigilante senē, diu sederet discipulus ipse, compulsus est cogitationum suarum molestia, vt recederet & dormiret. Qui extorquens sibi restitit cogitationi, & resedit. Iterum autem compellebatur somno, & nō abiit. Similiter factum est vsq; ad septies, & restitit semper animo suo. Post hæc, iam media nocte transacta, euigilauit senex, & inuenit eum assidentem sibi, & dicit ei: Viquequo non discessisti? Et ille respondit: Non, quia non dimiseram te pater. Et senex dixit: Et quare me non excitasti? Et respondit: Non præsumpsi pulsare, ne te contribulare. Surgentes autem, coeperunt facere matutinas. Et post matutarum finem dimisit senex discipulum. Qui cum sederet solus, factus est in excessu mentis; & ecce, quidam ostendebat ei locum gloriosum, & sedem in eo, & super sedem septem coronas. Interrogabat autem illum, qui ei hæc ostendebat, dicens: Cuius sunt hæc? Et ille dixit: Discipuli tui. Et locum quidem & sedem pro conuersatione sua donauit ei Deus. Has autem septem coronas nocte ista promeruit. Hęc audiens senex, miratus est, & tremefactus vocauit discipulum suū, & dixit ei: Dic mihi, quid fecisti nocte hac? At ille: Ignosce mihi pater, quia nihil feci. Senex autem existimans, quia humiliando se non confiteretur, dixit ei: Crede, non quiesco, nisi dixeris mihi quid fecisti, vel quid cogitasti nocte hac. Frater autem nihil sibi conscius quid egisset, non inueniebat quid diceret. Dicebat autem senis: Ignosce mihi pater, quia nihil feci, nisi tantum hoc, qđ compulsum mori cogitationū mearum, vt discederem & dormire septies

sed quia à te dimissus, secundum consuetudinem non fueram non recessi. Audiens autem hoc senex, statim intellexit quia quotiens quia recessit cogitationi suae, totiens coronatur à Deo. Et fratri quidem nihil horum dixit causa vilis suae, sed alius narravit haec spiritalibus fratribus, ut discamus quia & pro parvis cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum ergo est ut extorqueat sibi ipse homo in omni re propter Deum, etenim scriptum est: regnum caelorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.

10. Aegrotavit aliquando senex quidam qui solitarius habitabat, & quia non habuit qui ei seruiret, surgebat: & quodcumque venisset in cella sua manducabat. Et cum per aliquot dies ista faceret, nemo veniebat ad visitationem eius. Tunc autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, misit dominus angelum suum qui ministraret ei. Et cum fecisset septem dies, recordati sunt fratres, & dixerunt ad invicem: Eamus & videamus ne forte infirmetur ille senex. Cum autem venissent & pulsassent, discessit angelus ab eo. Senex autem de intro clamabat: Discedite hinc fratres. Illi vero leuantes à cardine ostiū, intrauerunt & interrogauerunt eum quare clamauerit. Et ille dixit: Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea & nemo me visitauit. Ecce iam septem dies sunt, ex quo dñs angelum suum misit ministrare mihi. Qui cum venisset, recessit à me. Et haec dicens dormiuit in pace. Patres autem valde mirati sunt, & glorificauerunt Deum dicentes: quia non derelinquit dominus sperantes in se.

11. Dicebantur de abbate Anastasio, quia habuerit codicem in membranis valentem solidos decem & octo. Continebat autem vetus & novum testamentum. Et positus erat codex ipse in ecclesia, ut quicumque vellet de fratribus legeret. Superueniens autem quidam frater peregrinus applicuit ad senem. Et ut vidit codicem illū, concupiscit eum & furatus est eum, & exiit atque discessit. Senex autem non est secutus post eum ut comprehenderet eum, ut potius qui intellexerat quod fecisset. Ille autem pergens in ciuitatem quae rebar cui venderet eum. Et cum inuenisset qui volebat eū comparare, coepit sedecim solidis precium ipsius postulare. Ille vero volens eum comparare dixit ei: Da mihi primo ut ostendam eum, & sic tibi precium dabo. Dedit ergo illi codicem ad ostendendū. Quem accipiens ille qui emere cupiebat, attulit eum ad abbatem Anastasium, ut probaret si bonus esset codex, aut si tantum valeret. Dixerat enim ei & quantitatem quam venditor postulabat. Et dixit ei senex: Ene eum quia bonus est codex, & valet precium quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditori aliter, non sicut audierat à senē, dicens: Ecce ostendi eum abbati Anastasio, & dixit mihi quia multum est, & non valet quantum dixisti. Ille autem hoc audiens dixit ei: Nihil aliud dixit tibi senex? Et respondit, nihil. Tunc dixit ei: Iam nolo videre eū. Compunctus enim venit ad senem poenitentiam agens, & rogabat eum ut reciperet suum codicem. Senex autem nolens accipere eum. Tunc dixit ei frater: Quia si non recipis eum, non possum securus esse. Et dixit ei senex: Si non potes securus esse nisi recipiam eum, ecce recipio illum. Et remansit frater ille apud eum usque ad exitum suum, proficiens de patientia senis.

12. Interrogauit frater senem dicens: Cogitationes meae nutant & tribulor. Et ille dixit ei: Tuse de in cella tua, & cogitationes iterum veniunt. Sicut enim si asina ligata sit, & pulsus eius sternatur, & currat huc & illuc, semper autem reuertitur ubi cumque illa fuerit: ita erunt & cogitationes eius qui propter Deum tolerabiliter in cella sua resederit, quia & si ad modicum nutant, sed iterum reuertuntur ad eum. N.

13. Dicebat de Iohāne minore de Thebayda qui fuit discipulus abbatis Amoy, quia duodecim annos fecerat in ministerio seruiciens seni in infirmitate eius, & post haec sedebat super mattam, senex vero contristabatur pro eo. Et dum multum laborasset cum ipso, nunquam dixit ei sanus sis. Quando autem iam moriturus erat, resedentibus senibus loci tenuit manus eius & dixit ei: Sanus sis, sanus sis, sanus sis. Et tradidit eum senibus dicens: Hic angelus est & non homo.

14. Dicebant de abbate Isidoro qui erat presbyter in Scythi, quia si quis habuisset fratrem infirmum, aut pusillanimum, aut iniuriosum, & volebat eum expellere foras, ille dicebat: Adducite eum ad me. Et appropinquans eum, patientia sua curabat animam fratris illius.

Abbas

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIII.

15. Abbas Macharius in Aegypto positus, inuenerat hominem qui adduxerat animal, & rapiebat quæ habebat. Ipse vero ut peregrinus assistit furi, & adiuuabat eum ad animal carrigandum, & cum omni quiete deduxit eum, dicens in semetipso: Nihil intulimus in hunc mundum, Deus dedit. Sicut voluit ipse, ita factum est. Benedixit in omnibus Deus.

16. Facta aliquando congregatione fratrum in Scythi, cum voluissent senes probare abbatem Moysen, contempserunt eum, dicens: Ut quid iste Aethiops venit etiam in medio nostrum? Ille vero audiens, tacuit. Cum vero dimissus fuisset conuentus, dixerunt ei qui eum iniuriose traſtauerunt: Nec modo non es conturbatus? Et ille respondit: Turbatus sum, & non sum locutus.

17. Dixit abbas Iperitius: Hymni spirituales sunt in ore tuo, & meditatio assidua subleuet pondus tentationum superuenientium tibi. Huius enim rei exemplum manifestum est. Viator sarcina alicuius oneris prægrauatus, qui flexendo & respirando oneris & viæ paulatim laborem imminuit. Item dixit: Oportet nos aduersus tentationes armari, quoniam modis omnibus veniunt. Sic enim superuenientibus eis, probati apparebimus.

18. Dicebat abbas Motois: Volo aliquod leue opus, & continuum, quàm graue, & quod cito finiatur.

19. Venerunt aliquando latrones in monasterium cuiusdam senis, & dixerunt ad eum: Omnia quæ in cella tua sunt tollere venimus. Et ille dixit: Quantum vobis videtur filij tollite. Tulerunt ergo quodcumque inueniunt in cella, & abierunt. Obliti sunt autem ibi sacculum, quod erat absconditum in cella. Senex vero tollens eum, secutus est post eos, clamans & dicens: Filij, tollite quod oblitus estis in cella. Illi vero admirantes patientiam senis, reuocauerunt & restituerunt omnia in cellam ipsius, & poenitentiam egerunt omnes, ad inuicem dicens: Hic vere homo Dei est. O.

20. Fratres quidam venerunt ad senem quendam sanctum, in deserto loco sedentem, & inueniunt foras extra monasterium puerulos pascentes pecora, & loquentes verba, quæ non decebant. Postquam vero viderunt senem, & indicauerunt cogitationes suas, & de responsione eius proficere se senserunt, dicunt ei: Abba, quomodo acquiescis tecum habere puerulos, & non præcipis eis, ne histerintur? Et dixit eis: Credite mihi fratres, plurimos dies habeo, ex quo volo eis præcipere, & redarguo me ipsum, dicens: Si parum hoc non portauero, quomodo maiorem tentationem, si per miserit mihi Dominus inferri, portare possum? Ex propterea eis nihil dico, ut fiat mihi consuetudo portandi & tolerandi quæ superueniunt.

21. Narrauerunt de quodam senex, quia habuerit puerulum cohabitantem secum, & videns eum quia fecerat opus quod non expediebat, dixit ei senex: Non facias hanc rem. Et ille non obediuit illi. Hoc autem videns senex, abiecit de cogitatione suâ curam illius, iactans proprium iudicium super ipsum. Puer vero clausit ostium cellæ, in quo erant panes per dies tres, & dimisit eum ieiunum, & non dixit senex: ubi est, vel quid facit foris? Habebat autem vicinum senex. Qui cum agnouisset quia tardaret puer ille, fecit modicum pulmentum, & dabat ei per parietem, & rogabat ut gustaret. Et dicebat seni: Quid tardat frater ille foris? Senex vero dicebat: Quando ei vacum fuerit, reuertetur.

22. Senex quidam erat, habens probatum discipulum, quem aliquando contristatus expulit foras. Ille vero discipulus expectabat, sedens foras. Et aperiens senex ostium inuenit eum: & poenitentiam egit apud eum senex, dicens: Tu es pater meus, quoniam humilitas & patientia tua vicit pusillanimitatē aīæ meæ. Veni intro. A modo enim tu senex es & pater, ego enim iuuenis & discipulus, quoniam opere tuo superasti senectutem meam.

23. Dicebant quidam senem, quod audierint ab aliquibus viris sanctis, iuuenem esse, qui ducatum præbeant senibus in hac vita. Et narrauerunt, dicens: quia erat quidam senex ebriosus, & operabatur vnam mattam in die, & vendebat eam in vicino vico, & bibebat quod accipiebat de precio eius. Postea vero venit ad eum vnus frater, & manebat cum ipso, qui similiter operabatur & ipse mattam vnam. Tollebat autem eam senex, & vendebat, ambarumque mattarum precium expendebat in vino.

Illi autem afferebat tantummodo panem adferam. Et cum hoc triennio iugiter fecisset, nihil locutus est frater ille. Post hæc vero dixit frater illi, in semetipso: Ecce natus sum, & panem cum egestate comedo. Surgam ergo, & discedam hinc. Iterum autem cogitavit in semetipso, dicens: Vbi habeo ire? Sed eo hic, ego enim propter Deum sedeo in hac vita communi. Et statim apparuit ei angelus domini, dicens: Nunquid discedas, veniemus enim cras ad te. Et rogavit frater senem illum ipsa die, dicens: Nō discedas hinc alicubi, quia veniunt hodie mei tollere me. Cum ergo facta fuisset hora, qua solebat senex descendere ad vicum, dixit fratri: Nō veniunt hodie filij mei em̄ tarde est. Et ille dixit ei: Modis omnibus, quia veniunt. Et dum cum eo loqueretur, dormiuit in pace. Senex autem flebat, dicens: Heu me fili, quia multis annis sub negligentia viuo, tu autem in paruo tempore saluam fecisti per penitentiam animam tuam. Et ex illo die factus est senex sobrius & probatus. P.

24. Dicebāt de quodā fratre, qui seni cuiā vicinus erat, quia ingrediebatur & rapiebat quicquid senex habebat in cella. Videbat autem eum senex, & non obiurgabat eum, sed extorquebat sibi plus solito manibus operari, dicens: Gredo opus habeo fratre isto. Et exigebat à se maiorem solito laborem, & astringebat ventrem suum, vt cum indigentia comederet panem. Cum autem mori cōspiceret senex ille, circumsteterunt omnes fratres. Et respiciens in eum qui farabatur dicit ei: Lūge te hoc ad me. Et tenuit eum, & osculatus est manus eius dicens: Gratiā ago manibus istis fratres, quia propter ipsas vado ad regnum celorum. Ille autem compunctus & penitentiam agens, factus est etiam ipse probatus monachus, exemplum sumēs de actibus magni illius senis.

25. Narravit quidam patrum dicens: quia cum esset in Oxirincō, venerunt ibi pauperes in vespere sabbati vt acciperent agapem. Et dormientibus eius erat ibi quidam habens tantummodo mattam, cuius meditate in sibi subter mittebat, meditare vero cooperiebatur. Erat enim ibi validum frigus. Et cum exissem ad vrinam audui vnum murmurantem & gementem de frigore, & consolabatur semetipsum dicens: Gratiā ago tibi domine. Quanti sunt modo diuites in custodia, qui etiam in ferro sedent, aut pedes habent in ligno constrictos, qui neque vrinam suā libere faciunt: ego autem velut Imperator sum extendens pedes meos & vbi volo ambulo. Hæc illo dicente, ego stabam audiens verba eius. Ingredivens autem narraui fratribus, & audientes multum edificati sunt.

26. Senex quidam erat qui frequenter egrotabat. Contigit autem eum vno anno non egrotare. Qui affligebatur grauiter & plorabat, dicens: Dereliquit me dominus non visitat me.

27. Frater quidam dum sollicitaretur à cogitationibus proprijs, vt exiret à monasterio, indicavit hoc ipsum cuidam abbati. Ille autem dixit ei: Vade & sede in cella tua & da parieti cellæ tuæ pro pignore corpus tuum, & non ex eas inde. Cogitationem autem tuam dimittet: cogitet quod vult, tantū ne efficias de cella tua corpus tuū.

28. Dixit senex: Cella monachi est caminus ille Babylonis, vbi tres pueri Dei filij inuenerunt sed & columna nubis ex qua Deus locutus est Moysi. Q.

29. Quidam frater interrogavit senem dicens: Quid faciam, quia cogitatio mea non dimittet me, nec vna hora sedere in cella mea? Et dixit ei senex: Fili reuertere & sede in cella tua, & labora manibus tuis, & ora Deum incessanter, & ista cogitatio tuā in domino, & ne te quis seducat exire. Et dicebat: Quidam secularis erat adolescens habens patrem, & desiderabat fieri monachus. Et dum multum supplicaret patri suo vt dimitteret eum conuerti, non acquiescebat. Postmodum rogatus à fidelibus amicis, vix acquieuit. Et egressus frater ille adolescēs, introiuit monasteriū, & factus monachus, corpi omne opus monasterij perfecte perficere, & ieiunare quotidie, cepit etiam & biduanas abstinere, similiter autem semel in hebdomada reficere. Videbat eum abbas suus & mirabatur, & benedicebat dominum in abstinentia & labore ipsius. Cōtigit autem post aliquod tempus, cepit frater ipse supplicare abbati suo, dicens: Rogo te abba vt dimittas me, & vadā in eremum. Dicit ei abbas: Fili noli hoc cogitare. Non potes sustinere talem laborem præter tentationes diaboli & versutias

eius.

eius. Et si contigerit tibi tentatio, non inuenies ibi qui te consoletur à perturbatione inimici, quæ tibi illata fuerit. Ille autem cepit amplius rogare ut eum permitteret abire. Videns autem abbas eius, quia eum retinere non poterat, facta oratione dimisit eum. Postmodum dicit abbati suos Rogo te abba, ut concedas mihi, qui ostendat iter, quomodo pergere debeam. Et ordinauit cum eo duos monachos monasterii, & abierunt cum eo. Ambulantibusq; eius per tremum vnam diem & alteram, defecerunt præ æstu & proncipientes se in terram iacebant. Et soporari modice fomno, ecce aquila venit, percutiensq; eos aialis præcessit procul, & sedit in terra: & euigilantes aquila viderunt. Et dixerunt ei: Ecce angelus tuus surge & sequere eum. Et surgens valedicensq; fratribus, sequebatur eam & venit vsq; vbi stabat aquila ipsa. Quæ mox surgens volauit vsq; ad vnum stadium, & iterum sedit. Similiter sequebatur eam frater ille. Et iterum volauit, & sedit non longe. Factum est vero hoc post horas tres. Postmodum autem dum sequeretur eam, diuertit ipsa aquila in dexteram partem sequentis se, & non comparuit. Frater vero nihilominus sequebatur eam. Et respiciens vidit tres arbores palmarum, & fontem aquæ, & speluncam, & dixit: Ecce locus quem mihi parauit Dominus. Et ingressus cepit sedere in ea, sumens cibum dactylorum, & de fonte aquæ bibens. Et exiit prædictus frater ibidem annos sex, neminem videns. R.

30. Et ecce, vna die venit ad eum diabolus in similitudine cuiusdam abbatis senioris, habens vultum terribilem. Videns autem eum frater ille, timuit. Et procidens in orationem surrexit. Et dicit ei diabolus: Oremus iterum frater. Et surgentes, dixit diabolus: Quantum temporis habes hic? Et respondit: Habeo sex annos. Dicit ei dæmon: Ecce te vicinum habui, & non potui cognoscere nisi ante dies quatuor quia hic habitares, & ego non longe à te habeo monasterium. Et ecce, anni sunt vndecim quod de monasterio non exiui nisi hodie, quia cognoui quod hic mihi in vicino habitares. Et cogitavi mecum, dicens: Vadam ad hominem Dei istum, & cum eo conferam quod potest prodesse saluti animæ meæ: & hoc dico frater, quia nihil proficimus sedentes in cellis istis, quia corpus & sanguinem Christi non percipimus, & timeo ne efficiamur exteri ab eo, si nos ab hoc mysterio elongauerimus. Sed dico tibi frater: ecce, hinc tribus milibus est monasterium habens presbyterum, eamus ergo Dominico die aut post duas hebdomadas, & accipiamus corpus & sanguinem Christi, & reuertamur ad cellas nostras. Placuit fratri illi suasio diabolica, & veniente Dominico, ecce diabolus venit, & dicit ei: Veniamus quia hora est. Et exeuntes perrexerunt ad prædictum monasterium, vbi ille presbyter erat & ingressi in ecclesiam, miserunt se in orationem & exurgens ab oratione frater ille respiciens, non inuenit qui adduxerat eum ibi. Et dixit: Vbi putas perrexit? Num ad commune necessarium ambulauit? Et cum diu sustineret, non venit. Postmodum autem exiens foras, requirebat eum. Et cum non reperisset, dixit ad fratres illius loci, interrogans eos: Vbi est abbas ille senex, qui me cum ingressus est in ecclesiam? Et dicunt ei: Nos neminem vidimus alium, nisi te tantum. Tunc cognouit frater ille, quia dæmon fuisset. Et dixit: Vide cum qua argutia diabolus eiecit me de cella mea, sed tamen non me poenitet, quia ad opus bonum veni. Percipio corpus & sanguinem Christi, & sic reuertar in cellam meam. Et post missas volentem reuerti, tenuit eum abbas monasterii ipsius, dicens: Nisi refeceris, non dimitte muste. Et cum percipisset cibum, & regredi vellet in cellam suam, ecce iterum venit diabolus in similitudine cuiusdam iuuenis secularis: & cepit eum respicere à summo capite vsque ad pedes, & dicere: Ipse est iste? Non est hic? Et cepit eum considerare, & dixit ei frater: Quem sic respicis? At ille ait: Puto non me cognoscis? Tamen post tantum tempus quomodo me habes cognoscere? Ego sum vicinus patri tui filius illius. Quomodo non est dictus pater tuus sic? & mater tua tale nomen non habuit? Et tu sic non vocaris? Et mancipia illa & illa sic non sunt dicta? Mater vero tua & soror ante tres annos mortua sunt. Pater autem tuus modo defunctus est, & te fecit heredem, dicens: Tu habeo dimittere substantiam meam, nisi filius meo, viro sancto, qui reliquit seculum, & abiit post Deum? Ipse dimitto omnia bona mea. Modo autem qui timet Deum, & scit vbi est, dicat: & veniens distrahat & erogat ea pauperibus pro anima mea & tua. Et perrexerunt multiquirentes te, & minime inuenerunt. Ego autem veniens

ex occasione propter quoddam opus hic cognoui te esse. Vnde non facias moras sed veni, & vende omnia, & fac secundum voluntatem patris tui. Respondens frater ille, dixit: Non necesse habeo reuerti ad seculum. Dicit ei diabolus: Si non veneris, & deperieris substantia illa in conspectu Dei tui, exinde reddes rationem. Quid enim mali tibi dico, vt venias & eroges eas pauperibus & egenis quomodo bonus dispensator, vt non a meretricibus & male viuentibus extricetur, quod pauperibus dimissum est? Aut quid onerosum est vt venias, & facias elemosinas secundum voluntatem patris tui pro anima eius, & reuertaris in cellam tuam? Quid multa? Suidens fratrem deposuit in seculum. Et veniens cum eo vsq; ad ciuitatem, reliquit eum. Voluit autem frater ille ingredi domum patris sui, tanquam iam defuncto eo, & ecce ipse pater eius viuus egrediebatur. Et videns eum, non cognouit. Et ait ad eum: Quis es tu? Ipse vero turbatus, nihil poterat respondere. Et cepit eum iteratis verbis pater eius interrogare, vnde esset. Tunc confusus dixit ei: Ego sum filius tuus. Et ait illi: Vt quid reuertus es? Qui erubescens dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reuerti, quia desiderabam te: & remansit ibi. Et post aliquantum tempus incurrit fornicationem, & multis suppliciis afflicus a patre suo, infelix ipse non egit poenitentiam, sed remansit in seculo. Ideoque dico fratres, quia monachus nunquam debet, quamuis suus ab aliquo, egredi de cella sua.

S.

30. Dixit sancta Syncretices: Qui in seculo isto aliqua crimina commiserint, etiam nolentes, mittuntur in carcerem. Et nos propter peccata nostra, & digimus nosmet ipsos in custodiam, vt voluntaria mentis nostrae vindicta futuras à nobis poenas amoueant. Si ieiunas, non tibi inuenias occasionem dicendis quia ieiunio extenuatus & gritudinem incurris quoniam & qui non ieiunant, similiter & gritudines incurrunt. Inchoasti aliquid boni, ne reuoceres per impedimenta inimici: quoniam ipse inimicus per patientiam tuam destruitur. Etenim qui nauigare coeperint, primo suspendentes vela prosperum ventum inueniunt, postea autem contrarius eis ventus occurrat sed nauis non mox propter incursum contrarii venti, aut exonerant aut deserunt nauem, sed paululum sustinentes aut pugnantes aduersus procellam, iterum rectum cursum inueniunt. Ita ergo & nos contrarium spiritum incurcantes, crucem pro velo erigamus, & sine periculo seculi istius nauigium explicamus.

31. Dixit quidam frater abbati Arsenio: Quid facio, quia affligit me cogitatio mea, dicens: Non possum ieiunare, neque laborare, vel infirmos visitare, quia & hoc merces est? Videns autem senex diabolicas immisiones, dicit ei: Vade, manduca & bibe, & dormi, tantummodo de cella non exeat, sciens quia perseuerantia cellae perducit monachum in ordinem suum. Qui cum perseuisset tres dies, extenuatus est, & inueniens paucas palmas, scidit eas & iterum in crastino cepit plectam facere ex his. Qui cum esuriret, dixit intra se: Ecce, aliae paucae sunt palmulae, explico eas & manduco. Et cum expendisset eas, iterum dixit: Lego parum, & sic manduco. Et cum legisset dixit: Dico aliquantos psalmos, & iam securos manduco. Et ita paulatim proficiebat, Deo cooperante, donec veniret ad ordinem suum. Et cum cepisset fiduciam aduersus cogitationes, vicit eas.

32. Dicebant de abbate Theodoro & abbate Lucio, de loco Alexandriae, quia fecerint quinquaginta annos, seducetes animas suas, & dicentes: Transiisti hyeme ista migramus hinc. Et iterum quando fiebat aestus dicebant: Quia transiit aestus discedemus hinc. Et ita fecerunt toto tempore semper remittendi patres. T.

33. Venit abbas Macharius maior ad abbatem Antonium in montem. Et cum pullaret ostium exiuit ad eum, & dixit ei: Tu quis es? Et ait: Ego sum Macharius ostium introiit, & dimisit eum foris. Et quum vidisset postea patientiam eius, aperuit ei, & gaudens dicebat ei: Multum tempus est, ex quo te desiderabam audiens de te. Et exhibens ei hospitalitatem refecit eum: erat enim fessus de multo labore. Vespere autem facto, infudit sibi abbas Antonius modicas palmas. Et dixit ei abbas Macharius: Da mihi vt & ego infundam quod operer. Ille autem dixit ei: Non habeo plus. Et faciens falciculum maiorem, infudit eum. Et sedentes a se & colloquentes de utilitate animarum, faciebant plectam, & ipsa plectra per fenestram descendebat in speluncam.

DE PATIENTIA, ALPHABETVM. XXIII.

spelancam. Et ingrediens mane sanctus Antonius, vidit collectionem in plectrum abbas Machari; & admiratus est, & osculans manus eius dicebat: Multa virtus de manibus istis egreditur.

34. Abbas Amon de loco Nitrix venit ad abbatem Antonium, & dixit ei: Video quia maiorem laborem ego quam tu sustineo, & quomodo nomen tuum magnificauit & in omnibus super me? Et dixit ei abbas Antonius: Quoniam ego diligo Deum plus quam tu.

35. Narrauerunt aliqui, quia philosophi quidam aliquando voluerunt probare monachos; & venit vnus monachus transiliens, stola indutus, & vestitus bene. Et dixerunt ei philosophi: Tu, veni huc. Ille vero indignatus cum iniurijs aggressus est eos, & pertransiit. Et veniens alter vnus monachus, vir magnus, Labicus genere, & ipsi dixerunt: Tu monache male senex, veni huc. Ille vero cursim venit. Et coeperunt ei alapas dare. Ille autem conuertit & aliam maxillam. Statim ergo philosophi surrexerunt, & adorauerunt eum, dicentes: Vere ecce monachus. Et fecerunt eum federe in medio sui, & interrogauerunt eum, dicentes: Quid est quod plus facitis nobis in solitudine ista? Ieiunatis, & nos ieiunamus; castigatis corpora vestra, & nos castigamus; sed quicquid facitis, & nos facimus. Quid ergo plus facitis, a nobis sedentes in eremo? Respondit eis senex: In gratiam Dei speramus, & mentem nostram custodimus. Et illi dixerunt ei: Nos hoc custodire non possumus. Et edificari dimiserunt eum.

36. Paysius frater abbas Pastoris, habuit affectum cum quodam monacho extra cellam suam. Abbas autem Pastor, nolebat hoc. Qui consurgens, fugit ad abbatem Ammonem, & dicit ei: Frater meus Paysius habet cum quibusdam affectum, quod ego non libenter fero. Dicit ei abbas Ammonas: Abba Pastor, adhuc viuus? Vade & sede in cella tua, & pone in corde tuo, quia iam annum habes in sepulchro. V.

37. Frater interrogauit abbatem Agathonem, dicens: Mandatum mihi venit, & est mihi pugna grauis in loco ubi est ipsum mandatum. Volo ergo propter mandatū pergere illuc, & pauco bellum. Dixit ei senex: Sic erat Agatho, implebat mandatū, & vincebat bellum.

38. Dixit Abbas Bessarion: quia quadraginta noctes ad numerum manserim inter spiritus istos, & non dormiui.

39. Dicebant de beate memorie virgine Sara, quod supra alueum fluminis sexaginta annos habuerit, & nunquam inclinata est ut flumen ipsum aspiceret.

40. Venerunt quidam fratrum in eremo ad senem quendam magnum, & dixerunt ei: Quomodo contētus es hic abba, & sustines laborem hunc? Et dixit eis senex: Totus labor temporis mei, quem hic sustineo, non est idoneus comparari ad vnum diem tormentorum, quæ peccatoribus in futuro seculo præparantur.

41. Frater interrogauit senem, dicens: Quid facio pater, quia nihil operor monachile: sed in negligentia quadam sum manducans, & bibens, & dormiens, & insuper cogitationibus turpibus, & multa perturbatione sum transiens ab opere ad opus, a cogitationibus ad cogitationes. Dixit autem ei senex: Tuse de in cella, & fac quod potes sine perturbatione. Ita est enim parum quod tu modo facis, sicut quando abbas Antonius magnus & plurima in eremo faciebat. Credo enim in Deo, quia quicūque sedet in cella propter nomen eius, & custodit conscientiam suam, inuenitur & ipse in Antonii loco.

42. Frater interrogauit senem quendam, dicens: Si in aliquo loco mihi nata fuerit tribulatio, non habuero cui me committam, & in dicem illi passionem meam, quid facio? Dixit ei senex: Credo in Deo, quia mittet gratiam suam, & ipse est tibi consolatio, si in veritate rogaueris eum. Et addidit senex, dicens: Audiui enim quia in Scythiis talis est aliquid factum: Erat ibi quidam qui sustinebat tentationes, & non habens fiduciam in aliquo cui confiteretur, parabat a se ferro melo tem suum, ut discederet. Et ecce, nocte ipsa apparuit ei gratia Domini in specie virginis, & rogabat eum, dicens: Nusquam vadas, sed sede hic: nihil enim mali sit ex his quæ audisti. Qui credens verbis eius sedet, & statim sanatum est cor ipsius. X.

43. Dixit abbas Pastor de abbate Ioanne breui statuta, quia rogauerit Deum, & abstulerit omnes passionem ab eo, & effectus est securus, & veniens dixerit quidam senis
m n Video

Video me quietam, & nullam habentem pugnam. Et dixit ei senex. Vade, roga Deū vt iubeat in te moderi pugnam, quoniā pugnando proficit anima. Et cum redisset in eum pugna, vltimus non orauit vt auferretur ab eo pugna, sed dicebat: Domine, da mihi tolerantiam sustinendi has pugnas.

44. Dixit quis supra abbas Pastor, quia abbas Isidorus presbyter de Scythi, allocutus fit aliquando plebem fratrum, dicens: Fratres, nunquid non ad laborandum venimus in hoc loco? Et nūc video, quia nullus hic labor est. Ego igitur collecta pelle mea, vado vbi est labor, & inuenio requiem.

45. Frater quidam incidens in tentationem, tribulando perdidit regulam monachi. Et cum iterum vellet obseruantie regularis sibi dare principia, à tribulatione impeditur, & dicebat in semetipso: Quando habeo me ita inuenire, sicut aliquando eram? Et deficiens animo, non praeualebat vel inchoare opus monachi. Veniens autem ad quendam senem, narravit ei quæ agebantur circa ipsum. Senex autem audiens ea de quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit possessionem, & de negligentia eius insentes redacta est, & repleta est tribulis & spinis. Visum est autem ei postea, vt excoleret eam, & dixit filio suo: Vade, & purga agros possessionis illius. Et venit filius vt purgaret. Qui cum respexisset, vidit multitudinem tribulorum & spinarum increuisse, & deficiens animo, dixit in seipso: Quando habeo hæc omnia eradicare & purgare? Et proiciens se in terram, coepit dormire. Hoc autem fecit multis diebus. Post hæc, venit pater eius vt videret quod faceret: & inuenit eum nihil operatum, & dixit ei: Quare vsq; modo nihil fecisti? Et dixit iuuenis illi patri suum: Mox vt veniebam operari pater, cum vidissem multitudinem hanc spinarum & tribulorum, reuocabar ab assumptione laboris, & à tribulatione proiciebam me in terram, & dormiebam. Tunc dixit ei pater suus: Fili, ad mensuram latitudinis quæ iacens terram occupans, per dies singulos operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, & tu pusillanimitas non efficietur. Quod cum audisset iuuenis, fecit sic: & in paruo tempore purgata est & exulta possessio eius. Ita ergo & tu frater paulatim operare, & non defices, & Deus per gratiam suam restituet te iterum priori ordini tuo. Hoc audito frater ille abiit, & cum patientia sedens faciebat sicut edocuius fuerat à senē. Et sic inueniens requiem, promouebatur per dominum Christum. Y.

46. Quendam senem rogabant fratres, vt quiesceret à graui labore. Ille autem respondit: Credite mihi o filij, quia Abrahā pornitebit cum viderit magna & preclara dona Dei, cur non amplius fuerit decertatus.

47. Dicebant patres: Si tibi contigerit tentatio in loco in quo habitas, non deferas locum in tempore tentationis: quia si deserueris, quocumq; perrexeris ante te inuenies quod fugiebas. Sed patiens esto donec tentatio pertranseat, ne discessio tua alijs scandalum faciat, ne forte alijs qui circa ipsum locum habitant, tribulationē ingerat discessio tua.

48. Dixit quidam senex: Si occupauerit te infirmitas corporis, noli pusillanimitas fieri: quia si te dominus Deus corpore vult debilem fieri, quis es tu vt molestus suscipias? Nonne ipse pius cogitat de omnibus? Nunquid sine ipso viuis? Patienter ergo fer, & roga eum, vt donet tibi quæ expediunt: hoc est, vt quod voluntas ipsius est facias, & sede cum patientia manducans quod habes in caritate.

49. Quidam videns religiosum portantem mortuum in lecto, dixit ei: Mortuum portas? Vade, viuentes porta.

VIII. Contra ostentationem, siue inanam gloriam. Z.

Rater quidam interrogauit abbatem Theodorum, dicens: Vis aliquantis diebus non manduco panem? Et dixit ei senex: Bene facis, nam & ego sic feci. Et dixit ei frater: Volo portare modicum cicer ad pistrinum, & facere inde farinam. Dixit ei abbas Theodorus: Iam si ad pistrinum vadis, fac tibi panem, & quid est opus ista? die illius.

50. Alius frater interrogauit eundem abbatem Theodorum, & coepit loqui, & exqui-

CONTRA OSTENTATION. ALPHABET. XXV.

exquirebat de rebus quas necdum fuerat operatus. Et dicit ei senex: Adhuc tibi nec nauem inuenisti, nec vasa tua in ea imposuisti, nec nauigare cepisti, & in illam ciuitatē vbi disponis peruenisti? Quum ergo prius operatus fueris rem de qua mihi assetis, tunc ex ipsa re loquere.

3. Audiuit aliquando iudex provincie de abbate Moyse, & perrexit in Scythi, vt videret eum. Et nunciauerunt seni de aduentu eius, & surrexit vt fugeret in paludem. Et occurrit ei iudex ille eum suis, & interrogauit eum, dicens: Dic nobis senex, vbi est cella abbatis Moyse? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere? Homo fatuus est, & hæreticus. Et veniens iudex ad ecclesiam, dixit clericis: Ego audiens de abbate Moyse, veni vt viderem eum: & ecce, occurrit nobis senex pergens in Aegyptum, & interrogauimus eum: Vbi est cella abbatis Moyse? Et dixit nobis: Quid eum quaeritis? Fatuus est & hæreticus. Audientes autem clerici, contristati sunt, dicentes: Qualis erat senex ille, qui hæc de sancto homine locutus est ad vos? Et illi dixerunt: Senex vestitissimis vestimentis vtens, longus & niger. Et illi dixerunt: Ipse est abbas Moyse, & quia noluit videri à vobis, ideo hæc vobis ipse defecit. Et multum edificatus iudex discessit.

4. Abbas Nesteron maior ambulabat in eremo cum aliquo fratre, & videntes draconem fugerunt. Et dicit ei frater ille: Et tu pater times? Respondens senex, dixit: Non timeo fili, sed expedit qd draconem fugi, qm̃ habui e fugere spiritū vanę glorię.

5. Frater quidam abstinens à cibis, & non manducans panem, venit ad quendam senem. Opportune autem & illic etiam alij superuenerunt peregrini, Et fecit modicum pulmentum propter eos: & cum sedissent manducare, frater ille abstinens posuit sibi soli cicer insulum, & manducabat. Et cum surrexissent à mensa, tulit eum senex secreto, & dixit ei: Frater, si venis ad aliquem, non ostendas illic conuersationē tuam. Si autem conuersationem tuam tenere vis, sede in cella tua, & nusquam ex eas. Ille autem acquiescens verbis senis, factus est communis vitę in id quod cum fratribus inuenisset.

A 25.

6. Audiuit aliquando abbas Antonius de quodam iuvene monacho, quia signū quoddam huiusmodi fecerat in via: id est, cum vidisset quosdam senes iter agentes & laborantes in ambulando, onagris iussit vt venirent, & portarent eos donec peruenirent ad se. Illi autem senes indicauerunt hæc abbati Antonio. Dixit autem abbas Antonius: Videtur mihi monachus ille similis esse nauionisq; omnibus bonis, de qua incertum est vtrum peruenire possit ad portum. Et post aliquantum temporis cepit abbas Antonius flere, & trahere sibi capillos, & lugere. Quod cum vidissent discipuli eius, dicunt ei: Quid ploras abba? Et respondit senex: Magna columna ecclesię cecidit modo. Dicebat autem hoc de monacho illo iuvene, & adiecit, dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factum est. Perrexerunt ergo discipuli eius, & inuenerunt monachum illum supra mattam sedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videns autem discipulos senis, ait illis: Dicite seni, vt obsecret Deum, vt decem tantum dierum det mihi indutias, & spero me satisfacturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus est.

7. Venit aliquando iudex provincie videre abbatem Simeonem, & ille tulit lorū quo cingebatur, & ascendit in arborem palmę, vt purgaret eam. Illi autem venientes dixerunt ei: Vbi est senex ille, qui hic in solitudine habitat? Ille autem respondit: Non est solitarius hic aliquis. Et cum illud idem hoc dixisset, discessit iudex.

8. Alia iterum vice alter iudex venit videre eum. Et præcedentes clerici dixerunt ei: Abba, paratus esto, quia iudex audiens de te venit, vt benedicatur à te. Et ille ait: Etiam, ego me præparabo. Et cooperiens se saccum suum, & tollens in manus panem & caseum, sedit in ingressu cellę suę, & cepit manducare. Venit ergo iudex cum officio suo, & videntes eum spreuerunt, dicentes: Hic est monachus solitarius, de quo talia audiebamus? Et statim ecesserunt, & reuersi sunt ad se.

B.

9. Eulogius quidam nomine, discipulus fuit Ioannis archiepiscopi. Qui Eulogius presbyter erat, & abstinens atq; ieiunans iugiter biuianus leuando. Aliquando etiam & vique ad hebdomadam trahabat ieiunium, panem tantum modicum come-

m in dens

deus & sal, & pro hoc laudabatur ab omnibus. Qui venit ad abbatem Ioseph, in loco qui vocatur Panefo, credens se aliquam diuiniorem continentiam inuenire apud eum. Et suscipiens eum senex cum gaudio, quod habuit fecit ei ex charitate parari. Dixerunt autem discipuli Eulogij: Non comedet prebyter nisi panem & sal. Abbas autem Ioseph racinus manducabat. Qui cum fecissent tres dies, non audierunt eos psallentes, aut orantes. Occultum enim erat opus eorum. Et exierunt, nihil edificati. Deo autem dispensante facta est caligo, & errantes de via, reuersi sunt ad senem, & priusquam pulsarent ostium audierunt eos psallentes, & cum expectarent diu ut audirent, postea pulsauerunt. Et suscepit eos senex iterum cum gaudio. Hi autem qui cum Eulogio erant, propter causam tulerunt furisculam, & dederunt ei ut biberet. Erat autem aqua permixta de mari & flumine, & non potuit bibere. Qui cum hac in animo suo cogitaret, coepit rogare senem ut disceret infirmationem eius, dicens: Quid est hoc abba, quia primum non psallebatis sed nunc coepistis posteaquam nos sumus egressi? & aquam bibi, & inueni eam salis? Dicit ei senex: Frater aliquis status per errorem miscuit aquam marinam. Eulogius vero rogabat senem, volens agnoscere veritatem. Et dixit ei senex: Paruus ille calix ad vinum est, quod charitas prouidet. Hæc est autem aqua quam fratres assidue bibunt. Et his verbis docuit eum, habere discretionem cogitationum, & abscondit ab eo omnia humanitus mouentia mentis eius. Et factus est communis, manducans de cætero omnia quæ apposita fuissent ei. Didicit enim etiam ipse, in secreto operari. Et dixit senis Pro certo in charitate sunt opera vestra.

10. Laudatus est quidam frater à monachis apud abbatem Amon ioh. Ille autem cum venisset ad eum, tentauit si portaret iniuriam. Et cum cognouisset quod non posset ferre, dixit ei: Similis es domui, quæ à facie quidam ornata est, de retro vero à latronibus expoliata.

11. Dixit abbas Cassianus, quia venit frater quidam ad abbatem Serapionem, & hortabatur eum senex, ut secundum morem orationem faceret. Ille autem dicens se peccatorem, & ipsius monachi habitus indignum, non acquiescebat. Voluit etiam pedes eius lavare: & eisdem iterum verbis usus, non acquiescebat. Fecit autem illum gustare. Et cum gustarent, coepit senex in charitate monere eum, dicens: Fili, si vis proficere, permane in cella tua, & attende tibi ipsi, & fac opera manuum tuarum. Non enim tibi tantum procedere expedit, quantum sedere in cella tua. Ille autem hæc audiens, ei exacerbatus est & vulum mutauit, ut nec latere posset senem. Dixit autem ei Serapionis: Vis modo dicebas, peccator sum, & accusans te ipsum tanquam indignus sis etiam vivere, & quia te in charitate commonui, ita exacerbare debuisti? Si vero vis reuera humilis esse, quæ tibi ab alio imponuntur discere portare viriliter, & non odiosa verba effundere tibi ipsi. Hæc audiens frater, penitentiam gessit coram senis: & multum proficiens, discessit.

12. Frater interrogauit abbatem Motoen, dicens: Si abieto manere in loco aliquo, quomodo vis ut agam ibi? Dixit ei senex: Si habitaueris in loco, ne velis tibi illic nomen facere de aliqua te, dicendor. Aut non venio in conuentu fratrum, non man duco hoc vel illud. Hæc enim nomen vanum tibi faciunt. Sed postea importunitatem patieris: quoniam homines ubi hæc audierint, ibi current.

13. Dicebant de abbate Arsenio & de abbate Theodoro de sitne, quia super omnia gloriam humanam odio habent. Abbas autem Arsenius non cito occurrit cuiquam, abbas vero Theodorus occurrebat quidem, sed velut gladius.

14. Quidam senex dixit: Aut fugiens fuge homines, aut irridens mundum & homines qui in mundo sunt, stultum temetipsum in pluribus facito.

15. Venit in initio conuersionis sue abbas Euagrius ad quendam senem, & dicit ei: Dic mihi abba sermonem, quo saluus fiam. Ille autem dixit ei: Si vis saluari, quando ad aliquem vadis, non prius loquaris antequam ille te inquirat. Euagrius autem compunctus in hoc sermone, penitentiam egit in conspectu senis, & gratias ei, dicens: Crede mihi abba, multos codices legi, & talē eruditionē nunquam inueni: & multum proficiens.

16. Dixit abbas Agathon: Iracundus si mortuum susciter, non placet Deo propter iracundiam.

17. Superuenit quidam venationem faciens in sylua agrestium animalium, & vidit

CONTRA IVDIC. TEMERAR. ALPHABET. XXV.

dixit abbatem Antonium gaudentem cum fratribus: & displicuit ei. Volens autem senex offendere ei, quia oportet aliquando condescendere fratribus, & dixit ei: Pone sagittam in arcum suum, & trahe. Et fecit sic. Et dicit ei iterum: Trahe. Et traxit. Et rursus dicit ei: Trahe adhuc. Et dicit ei venator: Si supra mensuram traxeris, frangitur arcus. Dicit ei abbas Antonius: Ita est & in opere Dei. Si plus à mensura tendimus fratres, cito deficiunt. Expedit ergo vna & vna hora relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus est, & multum proficiens in sermone senis, discessit, & fratres confirmati, reuersi sunt ad suum locum.

28. Interrogauit abbas Ioseph abbatem Pastorem, dicens: Dic mihi quomodo monachus fiam? Et dixit ei senex: Si vis requiem inuenire & in hoc seculo, & in futuro, in omni causa dices: Quis sum ego? & non iudices quenquam. D.

29. Contigit aliquando fratri congregationis abbatis Helix tentatio, & expulsus inde, abiit in montem ad abbatem Antonium. Et cum mansisset aliquantulum temporis apud eum, remisit eum ad congregationem, vnde exierat. Illi autem videntes eum, iterum expulerunt. Qui similiter perrexit ad abbatem Antonium, dicens: No huerunt me suscipere. Misit ergo senex ad eos, dicens: Nauis naufragium pertulit in pelago, & perdidit onus quod portabat, & cum labore vacua nauis perducta est ad terram. Vos autem liberatam nauim in terra vultis submergere? Illi autem cognoscetes quia cum abbas Antonius remisit, statim susceperunt eum.

30. Dixit senex: Humana providentia omnem pinguedinem hominis amputat, & relinquit eum sicum.

31. Venit aliquando quidam frater ad abbatem Theodorum de Firme, & fecit tres dies, rogans eum vt audiret ab eo sermonem. Ille autem non respondit ei. Et egressus est tristis. Dixit ergo ei discipulus suus Abba, quare ei non es locutus? & ecce, egressus est tristis. Et dixit senex: Crede mihi, quia non ei dicebam sermonem, quoniam negociator est, & alienis verbis vult gloriari.

32. Dixit abbas Pastor: Doce cor tuum seruare quæ docet alios lingua. Dixit iterum: Quia hoies ad loquendum perfecti videri volunt, & in operando id quod loquuntur.

33. Venit aliquando abbas Adelfius, qui fuit episcopus Nylo (minores sunt, poleos, ad abbatem Sysoi, in montem abbatis Antonii. Et quando discessurus erat, fecit eum gustare manerant enim ieiunium. Et cum poneret mensam, ecce fratres pulsauerunt. Dixit autem senex discipulo suo: Da eis modicas zippulas, quæ de labore sunt. Et dicit ei abbas Adelphi: Dimitte interim, ne dicant, quia abbas Sysoi mane comedit. Et intendit in eum senex, & dicit fratri: Vade tu, da eis. Cum ergo vidissent pulter, dixerunt: Ne peregrinos aliquos habetis? Putas ne & senex vobiscum comedit? Et dixit frater: Etiam. Coeperunt ergo contristari, & dicere: Ignoscat vobis Deus, quia senem permisisisti ista hora manducare. Aut nescitis, quia plurimos dies laboraturus est? Audiens hæc episcopus, cepit coram sena poenitentiam agere, dicens: Ignosce mihi abba, quia ego quidam humanum aliquid cogitavi, tu autem quod Dei esset fecisti. Et dicit ei abbas Sysoi: Nisi Deus glorificaueris hominem, gloria hominis nunquam stat.

VII. Contra iudicium temerarium.

E.

Vidam frater peccauerat, & iussit eum presbyter exire de ecclesia. Surrexit autem abbas Belarion, & exiit cum eo, dicens: Et ego peccator sum.

1. Venit abbas Isaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quendam de fratribus culpabilem, & adiudicauit eum. Cum autem exisset ad eremum, venit angelus Domini, & stetit ante ostium cellæ eius, dicens: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum, dicens: Quæ est causa? Et respondens angelus, dixit: Deus me misit vt dicerem tibi: Vbi iubes vt mittam illum fratem culpabilem, quem adduxisti? Et statim abbas Isaac poenitentiam egit, dicens: Peccaui, ignosce mihi. Et dixit angelus: Surge, ignouit tibi Deus, sed custodi de cætero ne adiudices quenquam, priusquam Deus adiudicet eum.

Frater

3. Frater aliquando in Scythi, inuentus est culpabilis, & fecerunt fratres conuentum, & miserunt ad abbatem Moysen, vt veniret. Ille autem venire noluit. Et misit ad eum presbyter, dicens: Veni, quia plebs fratrum te expectat. Ille surgens venit. Tolle autem secum sportam vetustam, impleuit eam arena, & portauit, illi autem exierunt ei obuiam, dicentes: Quid est hoc parer? Dixit autem eis senex: Peccata mea sunt, post me currentia, & non video ea, & veni ego hodie aliena peccata iudicare: Illi autem audientes nil locuti sunt fratri, sed ignouerunt ei.

4. Interrogauit quidam frater abbatem Pastorem, dicens: Si videro culpam fratris mei, bonum est exare eam? Dicit ei senex: Quaecumq; hora tegimus peccata fratris nostri, regit etiam Deus nostras: & quacumq; hora prodiderimus culpas fratrum, & Deus nostras prodet.

5. Offendit aliquando quidam frater in congregatione. Erat autem in ipsis locis quidam solitarius, qui iam longo tempore foris non exibat. Veniens autem abbas de congregatione illa ad eum, indicauit ei de fratre illo qui offenderat. Et ille dixit: Expellite eum. Expulsus autem frater de congregatione abiit, & misit se in fossatum, & fiebat ibi. Contigit autem vt alij fratres euntes ad abbatem Pastorem, audierunt eum in fossato plorantem. Qui descendentes ad eum, inueniunt eum in magno dolore constitutum, & rogauerunt eum vt iret ad senem illum solitarium. Et non acquieuit, dicens: In loco hoc moriar ego. Venientes autem fratres ad abbatem Pastorem, narrauerunt ei de eo. Et rogauit eos vt irent ad eum, dicentes: Abbas Pastor vocat te ad se. Quod cum ei dixissent, perrexit ad eum. Et videns eum senex afflictum, fuit exat, & osculatus est eum: & adgaudens ei, rogauit vt fumeret cibum. Misit autem abbas Pastor vnum de fratribus suis ad illum solitarium, dicens: Audiens de te multi anni sunt quod te videre desidero, & prae pigritia amborum non potuimus nosinuicem videre. Modo ergo Deo volente, & occasione facta, fatiga te vique huc, vt nos videre possimus: (erat enim non egrediens de cella sua) Qui cum audisset, dicebat: Nisi Deus inspirasset seni illi de me, non misisset ad me. Et surgens, venit ad eum: & solitarius se inuicem cum gaudio, sederunt. Dixit autem ei Pastor: Duo homines erant in loco vno, & ambo habebant mortuos suos. Reliquit vnus mortuum suum, & abiit plorare mortem alterius. Audiens autem hoc senex, compunctus est in sermone eius, & recordatus est quod fecerat, & dixit: Abbas Pastor sursum in caelo, ego autem deorsum in terra. F.

6. Factus est aliquando conuentus in Scythi, & loquebantur patres de quodam fratre culpabili, Abbas autem Pyor tacebat. Postea veto surgens, egressus est, & tollens saccum, impleuit eum arena, & portabat eum in humeris suis. Et mittens in sportellum modicum de ipsa arena, portabat etiam & ipsam inante. Interrogatus autem a patribus, quid hoc esset, ille respondit: Saccus iste qui multam arenam habet, mea peccata sunt, & quia multa sunt, posui ea supra dorsum meum, ne dolcam pro ipsis, & plorem. Ista autem arena modica, peccata sunt istius fratris, & sunt ante faciem meam, & in ipsis exerceor, iudicans fratrem. Quod non oportet ita fieri, sed mea magis peccata ante me debent esse, & de ipsis cogitare, & rogare Dominum, vt ignoscat mihi. Audientes autem patres dixerunt: Vere haec est via salutis.

7. Ad quendam solitarium venit presbyter cuiusdam basilice, vt consecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipsum solitarium, accusauit apud illum eundem presbyterum. Qui cum ex consuetudine iterum venisset ad eum vt consecraret oblationem, scandalizatus est ille solitarius, & non aperuit ei. Presbyter autem hoc viso, discessit. Et ecce, vox facta est ad solitarium, dicens: Tulerunt tibi homines iudicium meum. Et factus est velut in excessu mentis, & videbat quasi patrem aureum, & stulam auream, & funem aureum, & aquam valde bonam. Videbat autem & leprosum quendam haurientem, & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & non bibebat propter qd leprosus erat ille qd hauriebat. Et ecce vox iterum ad eum, dicens: Cur non bibis ex aqua haec? Quam causam habet qui implet? Implet enim solummodo, & infundit in vas. In se autem reuersus solitarius, & considerans virtutem visionis, vocauit presbyterum, & fecit eum sicut prius, sanctificare sibi oblationem.

Fuerunt

8. Fuerunt duo fratres magnæ vitæ in congregatione, & meruerunt videre singuli gratiam Dei in alterutrum. Factum autem est, ut aliquando vnus ex eis egrediretur in sexta feria extra congregationem, & videret aliquem mane manducantem, & dixit ei: Hac hora manducas in sexta feria? Tantum ei dixit. Die autem sequente facta est celebratio missarum secundum consuetudinem. Et ingressi ecclesiam, intuens frater eius, vidit gratiam quæ ei data fuerat, discessisse ab eo, & contristatus est. Qui cum venissent in cellam, dicit eis: Quid fecisti frater, quia non vidi sicut pridem, gratiam Dei in te? Ille autem respondens, dixit: Ego neq; in actu, neq; in cogitationibus conscius mihi sum alicuius mali. Dicit ei frater eius: Nec sermonem aliquem odiosum locutus es? Et recordatus, dixit ei: Etiam. Hæsterno die vidi quendam mane manducantem, & dixi ei: Hac hora manducas in sexta feria? Hoc est peccatum meum. Sed la bora tecum duas hebdomadas, & rogemus Deum ut mihi ignoscat. Et fecerunt ita. Et post duas hebdomadas vidi frater gratiam Dei iterum venientem supra fratrem suum, & consolati sunt, Deo qui solus bonus est, gratias referentes.

9. Vir quidam sanctus, cum audisset quendam peccantem, fleuit amare, & dixit: Ille hodie, ego cras. Verumtamen qualiter vis peccet aliquis ante te ipsum, non iudices eum sed iudica magis te esse peccatorem, quàm illum.

10. Dixit senex: Non iudices fornicatorem si castus es tu, quia similiter legè præuaricaris. Etenim qui dixit, Non forniceris: dixit etiam, Non iudices.

X. De discretionē, & prouida circumspectione. G.

Ratres quidam venerunt ad abbatem Antonium, ut nunciarent eis fantasias quas videbant, & cognoscerent ab eo, utrum veræ essent, an à dæmonibus illuderentur. Habebant autē asinum secum, & mortuus est in via. Cum vero venissent ad senem, præuenit eos, dicens: Quis mortuus est asinus ille in via? Dicant ei: Vnde scis pater? Et ille dixit: Dæmones mihi ostenderunt. Et dicunt ei: Et nos propterea venimus interrogare te, quia vidimus fantasias, & plerumq; sunt in veritate, ne forte erremus. Et satisfecit eis senex, sumpto exemplo de asino, ostendens quia à dæmonibus ista fiunt.

1. Frater dixit abbati Antonio: Ora pro me. Et respondit ei senex: Nec ego tui misereor, nec Deus, nisi pro teipso sollicitus fueris, & poposceris à Deo.

3. Narrauit abbas Petrus, qui fuit discipulus abbatis Lothi, dicens: Eram aliquando in cella abbatis Agathonis, & venit frater quidam ad eum, dicens: Volo habitare cum fratribus. Sed dic mihi, quomodo habite cum eis. Dixit ei senex: Sic in prima die qui ingrederis ad eos, ita custodi peregrinationē tuā in oibus diebus vitæ tuæ, nec assumes fiduciam. Dicit ei abbas Macharius: Quid enim facis fiducia? Dixit ei senex: Sic est sicut fructus grandis, qui quando exarserit omnes fugiunt à facie eius, quia est etiam arborum fructus corruptus. Dicit ei abbas Macharius: Sic mala est fiducia? Respondit abbas Agathon: Non est peior altera passio quàm fiducia. Genitrix est enim omnium passionum. Conuenit ergo operario monacho non sumere fiduciam, vel si solus in cella sit.

4. Idem abbas Agathon, cum factus fuisset conuentus pro quadam causa in Scythia, & fuisset causa ipsa terminata, postea venit, & dicit eis: Non bene ordinasti causam. Illi autem dixerunt ei: Tu quis es, qui vel loquaris? Et ille respondit: Filius hominis. Scriptum est enim: Si vere utique iustitiam loquimini, recte iudicate filij hominū.

5. Venerunt aliquando tres senes ad abbatē Achillem, & vnus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autē ei vnus de senibus: Abba, fac mihi vnam signā ad plicandum. Et ille dixit: Non facio. Et alius dixit: Fac nobis ut habeamus memoriam tuā in monasterio nostro. Et ille respondit: Non mihi vacat. Dicit ei tertius ille, qui habebat opinionem malam: Mihi fac abba signā, ut habeam de manibus tuis benedictionem. Et ille statim respondit ei: Ego tibi faciā. Dixerūt autē ei duo priores secreta, quibus non acquieuerat: Quomodo sic, quia nobis rogantibus noluit facere, & huic dixisti: ego tibi

faciam.

faciam? Respondit eis senex: Vobis ideo dixi, non feci, quia nec mihi vacat, & nō con-
tristabimini. Huic autem si non fecero, dicturus est. Quia de opinione mea, quae ma-
la est, audiuit senex, ideo noluit mihi facere sapientiam, & statim inciderimus funem. Sed
erexi animum eius, ne tristitia absorberetur huiusmodi. H.

6. Dicebant de quodam sene, quia fecerat quinquaginta annos, neq; panē com-
edens, neq; aquam bibens. Et dicebat, Quia extinxi fornicationem, & auaritiam, &
vanam gloriam. At vero abbas Abraam, audiens q; hæc dixisset, venit ad eum, & di-
xit ei: Tu dixisti hunc sermonem? Ille respondit, Etiam. Dixit ei abbas Abraam: Ecce
intrans in cellam tuā, & inuenis supra matram mulierē, potes non cogitare, quia mu-
lier est? Et dixit, Non, sed repugno cogitationi meæ, vt non tangam mulierē illam.
Dicit ei abbas Abraam: Ecce, igitur non interfecisti fornicationē, q; viuus passio ipsa,
sed alligata est. Iterum si ambulas in via, & vides lapides & testas vafors, & inter ipsas
iacet aurum, potes mente tua aurum qd videris, velut lapides reputare? Et respondit,
Non, sed resisto cogitationi meæ, ne colligam illud. Dicit ei abbas Abraam: Ecce, ergo
uiuus passio, sed alligata est. Et dicit ei iterū abbas Abraam: Si audieris de duobus fra-
tribus, quia vnus diligit te, & bona de te loquitur: alius autem odit te, & detrahit tibi,
& venient ad te, vtrosq; equaliter suscipies? Et dixit, Non, sed extorqueo aio meo, vt
similiter benefaciā ei q; me odit, sicut illi qui me diligit. Dicit ei abbas Abraam: Viuis
ergo passionē, sed tantummodo a sanctis viris quodam modo religantur.

7. Narrauit qdā parū, Quia senex aliquis erat in Cella studiosē laborā, & vestiebāt
matra. Qui cū perrexisset ad abbate Ammonē, vidit eū abbas vtentē matra, & dixit
ei: Hoc tibi nihil prodest. Et dixit ei ille senex: Tres cogitationes mihi molestē sunt.
Vna, quæ me compellit vt alicubi in eremū recedam: alia, vt peregrinā petam, vbi me
nemo cognoscat: tertia, vt includam me in cella, & nullum videam, & post biduum
comedam. Dicit ei abbas Ammonas: Nihil tibi ex his tribus expedit facere. Sed ma-
gis fide in cella tua, & comede parum quotidie, habens semper in corde tuo Publica-
ni illius, qui in euangelio legitur sermonem, & ita poteris saluus esse. I.

8. Transiuit qdā parū, Quia senex aliquis erat in Cella studiosē laborā, & vestiebāt
matra. Qui cū perrexisset ad abbate Ammonē, vidit eū abbas vtentē matra, & dixit
ei: Hoc tibi nihil prodest. Et dixit ei ille senex: Tres cogitationes mihi molestē sunt.
Vna, quæ me compellit vt alicubi in eremū recedam: alia, vt peregrinā petam, vbi me
nemo cognoscat: tertia, vt includam me in cella, & nullum videam, & post biduum
comedam. Dicit ei abbas Ammonas: Nihil tibi ex his tribus expedit facere. Sed ma-
gis fide in cella tua, & comede parum quotidie, habens semper in corde tuo Publica-
ni illius, qui in euangelio legitur sermonem, & ita poteris saluus esse. I.

9. Venerunt aliquando ad abbate Zenonem quidā fratrem, & interrogave-
runt eum, dicentes: Quid est illud quod scriptum est in libro Iob, Nec coelum mundū
esse in conspectu Dei? Respondens autē senior, dixit: Reliquerunt fratres peccata sua,
& coelestia scrutantur. Hæc autem est interpretatio sermonis quē requisisti: vt quo-
niam solus Deus est mundus, dictum sit, neq; coelum mundū esse in conspectu Dei.

10. Dixit abbas Theodorus de Firmo: Si habes amicitias cum aliquo, & conige-
rit cum tentationem fornicationis incurrere, si potes, da ei manum & trahere eum for-
sum. Si autē errorem aliquem fidei incurrit, & non tibi acquiescit reuerti cito, incide
amicitias eius ab te, ne forte remorans traharis cum eo in profundum.

11. Dicebant de abbate Ioanne breui statura, q; dixerit aliquando fratri suo ma-
ioris: Volebam esse securus, sicut angeli sunt securi, nil operantes, sed sine intermissio-
ne collaudantes Deum. Et mox spoliatus se quo vestitus erat, abiit in eremum: & fa-
cta sibi habdomada vna, reuersus est ad fratrem suū. Et dum pulsaret ostium, respondit
ei anteq; aperiret dicens: Quis es tu? Et ille dixit: Ego sum Ioannes. Et respondens frater
eius, dixit ei: Ioannes angelus factus est, & ultra inter hoies nō est. Ille autē pulsabat, di-
cens: Ego sum, & non aperuis ei, sed misit eum affligi vsq; mane. Postea aperiens, di-
xit ei: Si homo es, opus habes iterum operari, vt viuas: Si autē angelus es, qd queris in-
trare in cellam? Et ille poenitentiam agens, dixit: Ignosce mihi frater, quia peccauit.

Dicebat

11. Dicebat abbas Pastori Veni aliquando in Heracleos inferiorem, ad abbatem Ioseph, & habebat in monasterio suo arborem ficomorum pulchram nimis. Et dicebat mihi A mane vade, collige tibi & manduca. Erat autem sexta feria. Ego autem non comedi propter ieiunium. Et rogavi eum, dicens: Dic mihi propter Dominum rationem huius rei, quia dicebas mihi, vade manduca: & ego autem propter ieiunium non absti, sed erubescbam quia mandatum tuum non frcebam, cogitans quia sine ratione hæc mihi non præceperas. Ille autem respondit: Patres seniores non loquuntur ab initio fratribus recta sed magis distorta: & si viderint quia ea quæ torta sunt faciunt, iam eis non loquuntur nisi quod expedit, agnoscetes quoniam in omnibus obediētes sunt.

13. Interrogavit eundem abbatem Pastorem abbas Ammon de immundis cogitationibus, quæ cor hominis generat, & de vanis desideriis. Et dixit ei abbas Pastor: Nunquid gloriabitur securus sine eo qui incidit cum ipsa? Et tu ergo non eis porrigas manus, & ociosæ erunt. Interrogavit eundem sermonem abbas Isaias. Dixit ei abbas Pastor: Sicut capsula plena vestibus, si dimissa fuerit tempore longo, putrefiunt vestes in eam sunt cogitationes in cordibus nostris. Si non fecerimus eas corporaliter, tempore longo exterminantur, aut putrefiunt.

14. Dixit abbas Pastor: Non habites in loco, ubi vides aliquos habētes aduersus te zelam, quia non tibi proficiet.

15. Frater interrogavit abbatem Pastorem, dicens: Perturbatio mihi fit, & volo relinquere locum istum. Et dixit ei senex: Pro qua causa? Et ille dixit: Quia audio verba de quodam fratre, quæ me non ædificant. Et dixit ei senex: Non sunt vera quæ audisti. Et ille dixit: Etiam pater verum est: nam frater qui mihi dixit, fidelis est. Respondit senex, & dixit: Non est fidelis qui dixit tibi, nam si esset fidelis, nequaquam diceret tibi talia. Deus enim audiens vocem Sodomorum non credidit, nisi descenderet & videret oculis suis. Et ille dixit: Ego vidi oculis meis. Hæc audiens senex, respexit in terram, & tenuit parvam festucam, & dicit ei: quid est hoc? Et ille respondit: Festuca est. Et iterum intendit senex ad cellulæ rectum, & dicit ei: quid est hoc? Ille ait: Materies malorum quæ portat rectum. Et dicit ei senex: Pone in corde tuo, quia peccata tua sunt sicut trabs hæc. Illius autem fratris de quo loqueris, velut hæc parua festuca. Audiens autem abbas Sfoys hunc sermonem, admiratus est, & dixit: In quo te beatum faciam abba Pastor? Veruntamen velut preciosus lapis, ita verba tua gloria & gratia plena sunt. L.

16. Abiit quidam frater aliquando de monasterio abbatis Pastoris peregre, & applicuit ad quandam solitariam. Erat enim ille habens cum omnibus charitatem, & multi veniebant ad eum. Nunciavit autem ei frater ille quædam de abbate Pastore. Qui audiens virtutes animi eius desideravit eum videre. Quum autem reversus esset ille frater in Aegyptum, post aliquantum temporis surgens supradictus solitarius, venit de peregrinis in Aegyptum, ad eundem fratrem qui prius applicuerat apud eum. Dixerat enim ei ubi maneret. Videns autem eum ille, miratus est & valde gaudens, dixit autem ei ille solitarius: Ostende charitatem quam habes in me, & deduc me ad abbatem Pastorem. Et tollens eum, duxit ad senem, & nunciavit ei de eo, dicens: Quia magnus homo est, & multam charitatem habens, & honorem plurimum in provincia sua, venit desiderans te videre. Suscepit ergo eum cum gratulatione senex, & salutes se invicem refecerunt. Cœpit autem loqui peregrinus ille frater de scripturis sanctis & de rebus spiritualibus. Abbas autem Pastor avertit faciem suam, & non de die ei responsum. Videns autem ille quod non loqueretur cum eo, contristatus exiit, & dicit fratri illi, qui eum adduxerat: In vanum iter istud assumpsi. Veni enim ad senem, & ecce, nec loqui mecum dignatur. Intraivit autem frater ad abbatem Pastorem, & dicit ei: Abba, propter te venit magnus hic vir, habens tantam gloriam in loco suo, quare non locutus es cum eo? Respondit ei senex: Iste de sursum est, & de cœlestibus loquitur: ego autem de deorsum sum, & de terrenis loquor. Si autem mihi locutus fuisset de passionibus animæ, ego utique responderem ei. Sed quia de spiritualibus, ego hæc ignoreo. Exiens autem frater dixit ei: Senex non cito de scripturis inquirat, sed si quis ei

loquitur de passionibus animæ, respondet ei. Tunc ille compunctus intravit ad senem, & dixit ei: Quid faciam abba, quia passiones animæ dominantur mihi? Et intravit illi senex gaudens, dixit ei: Modo bene venisti. Nunc aperiens os meum de his impleo illud bonis. Ille autem valde edificatus dicebat: Vere hæc est via charitatis. Et gratias agens Deo, quia tam sanctum virum videre meruit, reuersus est in regionem suam.

17. Frater interrogauit abbatem Pastorem, dicens: Feci peccatum grande, & volo triennium pœnitere. Dixit autem ei abbas Pastor: Multum est. Et dixit frater: Inbes annum vnum? Et dixit iterum senex: Multum est. Qui autem presentes erant dicebant: Vis, vis? ad quadraginta dies? Senex iterum dixit, Multum est. Et adiecit, dicens: Ego puto, quia si ex toto corde homo pœnitentiam habuerit, & non appoſuerit facere iterum vnde pœnitebat, etiam triduanam pœnitentiam suscipiat Deus. M.

18. Frater quidam interrogauit abbatem Pastorem, dicens: Quid est hoc quod scriptum est, Qui irascitur fratri suo sine causa? Et ille respondit: ex omni re qua te grauare voluerit frater tuus, si irasceris aduersus eum donec oculum tuum dextrorsum eneciat, & a te proiciat, sine causa irasceris ei. Si autem aliquis voluerit te separare a Deo, pro hoc irascere.

19. Item frater quidam interrogauit eum, dicens: Dimissa est mihi hæreditas, quod facio ex ea? Dixit ei abbas Pastor: Vade, & post tres dies veni, & dico tibi. Venit autem sicque præfinitur, & dicit ei senex: Quid tibi habeo dicere frater? Si dixerō tibi, da eam ecclesiæ, clerici sibi faciunt conuiuia ex ea. Si autem dixerō, da eam parentibus tuis, non est tibi merces. Si autem dicam, da pauperibus, securus eris. Quicquid ergo vis, vade fac, ego causam non habeo.

20. Interrogauit Abraham, qui erat abbas Agathonis discipulus, abbatem Pastorem, dicens: Quare me sic dæmones impugnant? Et dixit ei abbas Pastor: Te impugnant dæmones, non pugnant nobiscum dæmones. Quando autem voluntates nostras facimus, dæmones facilius sunt, & hæc sunt quæ tribulant nos, vt faciamus eas. Si autem vis scire quales illi sunt, cum quibus dæmones pugnant, cum abbate Moyse, & similibus eius.

21. Frater quidam interrogauit abbatem Pambo, dicens: Quare me prohibet spiritus quiddam facere bonum proximis? Dixit ei senex: Non sic loquaris, alioquin Deum mendacem facies: sed dic magis, omnino misericordiam facere volo. Præueniens autem Deus dixit: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Cur ergo immundos spiritus non conculcas?

22. Frater quidam dixit abbati Siloy: Quare à me non recedunt passiones? Et dixit ei senex: Quia vasa earundem passionum inæta te sunt. Sed da eis pignus summum, & recedunt.

23. Venit quidam frater ad abbatem Syluanum in montem Syna, & vidit fratres operantes, & dixit seni: Nolite operari cibum qui perit. Maria optinuit partem elegit. Et dixit senex discipulo suo: Voca Zachariam, & mitte istum fratrem in cellam, vbi nihil est. Et cum facta esset hora nona, intendebat ad ostium, si mitterent & vocarent eum ad manducandum. Et cum nemo loqueretur ei, surgens venit ad senem, & dixit ei: Abba, hodie fratres non comederunt. Et dixit senex: Etiam iam comedunt. Et dixit ei frater ille: Et quare me non vocastis? Et respondit senex: Tu homo spiritualis es, & non indiges hoc cibo. Nos autem carnales sumus, & volentes manducare, propterea operamur manibus nostris. Tu vero partem bonam elegisti, legens tota die, & nolens sumere carnalem cibum. Qui cum hæc audisset, prostravit se ad pœnitentiam, dicens: Ignosce mihi abba. Et dixit ei senex: Puto opus habet omnino Maria Marthæ. per Martham enim Maria laudatur. N.

24. Dixit sancta Syncretica: Bonum est quidem non irasci. Si autem venerit, nec spacium diei huic passioni concessum est. Dixit enim: Non occidas sol super iracundiam vestram. Tu autem expectans, donec tempus vitæ tuæ occidas, nescis dicere: Sufficit diei malitia sua. Quare odio habes hominem, qui te non nocuit? Non est ipse qui te nocuit, sed diabolus. Odisse ergo debes fgritudinem, non egrotum.

25. Venit aliquando monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnum locum

locum habuit, & habitabat in Seythi, in vicinitate ecclesie. Habebat autem secum vnum feruum, qui ministrabat ei. Videns autem presbyter ecclesie infirmitatem eius, & cognoscens quia de delicis esset vir ille, ex eo quod ei donabat Deus, vel quod in ecclesiam intrabat, trans mittebat ei. Qui cum fecisset viginti quinque annos in Seythi, factus est vir contemplator, providens, & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Aegyptijs opinionem eius, venit videre eum, sperans conuersationem corporalem plus apud eum arduam inuenire. Qui cum intrasset, salutauit eum, & facientes orationem sederunt. Videns autem eum Aegyptius vestitum molibus rebus, & matram de papyro, & pellem stratam sub ipso, & modicum capitale sub capite eius, sed pedes mundos habentem cum caligulis, scandalizatus est intra se de eo quia in loco illo non erat consuetudo taliter conuersandi, sed magis duram abstinentiam habere consueuerant. Senex autem ille Romanus, habens contemplationis sue providentie gratiam, intellexit quia scandalizatus fuerat Aegyptius monachus in eo, & dicit ministrum suum: Fac nobis hodie propter abbatem qui venit, bonam diem. Et coxit parua holera quae habebat. Et surgentes hora competenti, comederunt. Habuit etiam modicum vini propter infirmitatem suam, & illud biberunt. Et dum factum esset vespere, dixerunt duodecim psalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte. Et surgens mane Aegyptius, dixit: Ora pro me. Et egressus est, non arduus in eo. Et cum paululum discessisset, volens eum senex ille Romanus sanare, misit post ipsum, & reuocauit illum. Et cum venisset, cum gaudio iterum suscepit eum, & interrogauit eum, dicens: Ex qua provincia es? Et ille dixit: Aegyptius sum. Et dixit ei: Cuius ciuitatis? Et respondit: ego omnino non fui in ciuitate, nec habitavi aliquando in ciuitate, sed in agro eram. Et dixit ei: ergo antequam monachus esses, quid operaberis in possessione qua manebas? Et respondit: Custos eram agrorum. Et dixit illi: Vbi dormiebas? Respondit: In agro. Et dixit: Habebas aliquod stratum? Et respondit: ego in agro, vnde potui habere stratum, in quibus dormirem? Et dixit: & quomodo dormiebas? Respondit: In terra nuda. Et dixit: quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? Et respondit: Quae sunt esca, aut qualis potus in agro? Et dixit: quomodo ergo vivebas? Respondit: manducabam panem sicum, & si inueniebam aliquid de saluamentis, & bibebam aquam. Et dixit senex: Grandis labor. & iterum dixit: erat ibi balneum in possessione, vbi laueris? Et ille dixit: Non, sed in flumine lauabar quod volebam. O. Cumque oia ab eo senex per responsum eius exegisset, & cognouisset modum prioris vitae eius atque laboris, volens eum proficere, narrauit ei suam vitam praeteritam, quam habebat cum esset secularis, dicens: Me miserum quem vides, de magna illa ciuitate Romanam, habens in palatio magnū locum apud Imperatorem. Et cum audisset Aegyptius initia verborum eius, compunctus est, & sollicitus quae dicebant audiebat. Et ille adiecit, dicens: Reliqui ergo Romam, & veni in solitudinem istam. Et iterum dixit: Me quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempsisti eas, & veni in istam parua cellam. Iterum ait: Me quem vides, lectos vestitos ex auro habui, habentes preciosissimas vestes, & pro his dedit mihi Deus matrā hanc de papyro, & hanc pellē. Sed & vestes meae infirmabili precio dignae erant, & pro illis vtor his vilibus rebus. Et iterum dixit: In prandio meo multū auri expendebat, & pro illo dedit mihi Deus modicum olei, & paruum calicē vini. Et ait autē ei: quod seruiebant mihi plurimi serui, & ecce pro illis istum vnum compaui: Deus vt ministeret mihi. Pro balneo autē profundo, modica aqua perfundo pedes meos, & caligulis vtor propter infirmitatē meā. & rursum, pro calami & citharis, vel alio musicoꝝ ope, quod delectabar in cōiugiis meis, dico mihi xij. psalmos in die, & xij. in nocte. & pro peccatis meis quae ante faciebam, modo habeo requiem exhibeo paruum & inutile ministeriū Deo. Vnde rogo abba, vt non scandalizaris propter infirmitatē meā. Et haec audiens Aegyptius, atque in semetipsum reuersus, dixit: Vae mihi, quia ego de multa tribulatione & plurimo labore seculi magis ad pausandum in conuersationē monachi veni, & quod non habebam tūc, modo habeo: nauē ex multa delectatione seculi voluntate propria in tribulationē venisti, & ex multa gloria atque diuitijs venisti in humilitatē & paupertatē. Ex quo multū proficiens discessit, & factus est ei amicus, & saepe veniebat ad eū super vtilitatis causa, erat tamen vir discernēs & repletus bono odore spiritus sancti.

26. Frater sedebat in cella sua quiescens, & volebant dæmones seducere eum sub specie angelorum, & excitabant eum vt iret ad Collestiam. & lumina ostendebant ei. Ille autem venit ad quandam senem, & dixit ei: Abba, veniunt angeli cum lumine, & excitant me ad Collestiam. Et dixit ei senex: Non audias eos fili; quia dæmones sunt. Sed quando veniunt excitare te, tu dic: Ego quando volo surgo, vos autem non audio. Accipiens autem frater præceptum à senè, reuerfus est in cellam suam. Et se quæti nocte iterum dæmones secundum consuetudinem venientes, excitabant eum. Ille vero, sicut ei præceptum fuerat respondebat eis, dicens: Ego quando volo surgo, vos autem non audio. Et illi dixerunt ei: Malus senex ille falsator seduxit te. Ad quem venit frater, volens mutare pecuniam. & cum haberet, mentitus est, dicens se non habere. & non dedit ei: ex enim cognosce, quia falsator est. Surgens ergo diluculo frater, venit ad senem, & nunciavit ei hæc ipsa. Senex vero dixit: Verum est, quia habebam, & quia venit frater querens à me mutare, & non dedi ei. Sciebam enim, quia si darem ei, damnum ipsius animæ facerem: Cogitavi ergo vnum mandatum præterire, quàm præuicari decem, ex quibus ad tribulationem venire potuissim pro illo, si à me pecuniam accepisset. Tu autem dæmones, qui te seducere volunt, non audias. Et multum confortatus de verbis senis, abiit in cellam suam. P.

27. Venerunt aliquando fratres tres ad quandam senem in Scythi, & vnus ex eis interrogauit eum, dicens: Abba, commendaui vetus & nouum testamentum memorie meæ. Respondens senex, dixit: Replesti verbis aerem. Et secūdis interrogauit eū, dicens: Et ego vetus & nouum testamentum scripsi mihi per meipsum. Dixit autem & huic: & tu replesti fenestras chartis. Et tertius dixit: Mihi in scolare herbarum ascenderunt, & euellit eas. Et respondens senex, dixit: Et tu expulisti à te hospitalitatem.

28. Narrauerunt quidam patrum de quodam sene magno, quia si veniebat aliquis interrogare eum sermonem, ille cum magna fiducia dicebat: Ecce, ego suscipio personam Dei, & sedeo in sede iudicij. quid ergo vis vt faciam tibi? Si dixeris, misereere mei, dicit tibi Deus: Si vis vt miserear tui, misereere & tu fratribus tuis, & ego misereor tibi. Si vis vt ignoscat tibi Deus, ignosce tu & proximo tuo. Nunquid à Deo est causa? Absit. Sed in nobis est, si volumus saluari.

29. Dicebant de quodam sene in Cellis quia erat magnus laborator. Et semel dum faceret opus suum, coniegit alium senem quandam sanctum virum venire ad celam eius, & audiuit eum desoris litigantem cum cogitationibus suis, & dicens: Viquequæ propter vnum verbum omnia illa amittor? Ille autem foris stans, putabat quæcum aliquo alio litigaret, & pulsauit ostium vt intraret, & pacificaret eos. Ingressus autem, & videns quis nemo alius erat intro, habens autem fiduciam apud senem, dixit ei: Cum quò litigabas, abba? Et ille respondit: Cum cogitationibus meis, quia quatuordecim libros memorie meæ commendaui, & vnum verbum modicum audiui foris. Et cum venissem facere opus Dei, omnia illa perdidi, & hoc solum quod foris audieram, venit in memoriam mihi in hora ministerij mei, & propterea litigabam cum cogitatione mea. Q.

30. Fratres de congregatione venerunt in eremum, & applicuerunt ad quandam eremitam, & suscepit eos cum gaudio. Et sicut consuetudo est eremitis, videns eos de labore posuit mensam extra horam, & quod habuit in cella apposuit eis, & repausauit eos. Et quando factum est sero, dixerunt duodecim psalmos, similiter & nocte. Cum autem senex vigilasset, audiuit illos inter se loquentes, & dicentes, quia solitarij viri plus repaudent in eremo quàm nos in congregatione. Mane autem factio, cum ambulaturi essent ad alium vicinum eius, dixit eis: Salutate eum, & dicite ei: Non ad aquas holera. Ille autem cum hoc audisset, intellexit verbum, & tenuit eos vsq; sero, laborantes ieiunijs. Cum autem sero factum esset, fecit prolixius opus Dei, & postea dixit: Cessamus modice propter vos, quia de labore estis. Et dixit iterum: Quotidie quidem manducare nō solemus, sed propter vos gustamus modicum. Et apposuit eis panem sicum & sal, dicens: Ecce, propter vos festiuitatem habemus hodie. Et misit panem aceti in salibus illis. Et surgentes, coeperunt psallere vsq; mane, & dixit eis: Propter vos non possumus adimplere regulam nostram, vt modice pausetis, quia peregrini

grini estis. Mane autem factis, volebant fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Mane aliquantum temporis nobiscum, si alius vel propter mandatum tres dies secundum consuetudinem eremitarum facite nobiscum. Illi autem videntes, quia non relaxaret eos, fugerunt occulte.

31. Frater interrogavit quendam patrum, dicens: Si contigerit me gravari somno, & transierit hora ministerij mei, anima mea prae verecundia iam non vult implere opus suum. Et dixit senex: Si contigerit te vltim mane dormire, quando euigilas large, claudere ostium & fenestras tuas, & fac opus tuum. Scriptum est enim: Tuus est dies, & tua est nox. In omni enim tempore glorificatur Deus.

32. Frater aliquis interrogavit senem, dicens: Soror mea pauper est, si de elemosynam, non efficit vnus de pauperibus? Et dixit senex: Non. Dixit autem frater: Quare abbas? Et dixit senex: Quia sanguis ipsius trahit te modicum.

33. Dixit quidam senex: Non omnia quae loquuntur placeant tibi, neque omni sermone conseruias. Tardus crede, & quod verum est citius dic.

34. Frater quidam interrogavit paruulum monachum, dicens: Bonum est loqui, an taceret? Dicit ei puer ille: Si sunt verba ociosa, dimitte ea. Si autem bonum, fac locum bonum, & loquere. Veritatem & si bona sunt verba, non diu protrahas, sed cito incide quod loqueris, & quiesce. R.

35. Discederant aliquando monachi de Aegypto in Scythi, ut viderent seniores loci illius. Et cum vidissent extenuatos fame, & de nimia abstinentia impatenter comedere scandalizati sunt in eis. Hoc autem presbyter agnoscens, voluit sanare eos & ita dimittere. Et praedicauit in ecclesia plebi, dicens: Ieiunate, & extendite abstinentiam vestram, fratres. Volebant autem Aegyptij, qui illos venerant discedere, & retinuit eos. Cum autem ieiunassent primo, aporiati sunt. Fecerat autem eos ieiunare bi-duo continuato. In Scythi autem habitantes, ieiunauerunt hebdomadi. Et factio fabbato, sederunt manducare Aegyptij cum senibus. Turbantibus autem se ad manducandum Aegyptij, vnus de senibus tenuit manus eorum, dicens: Cum disciplina manducate, quomodo monachi. Vnus vero ex Aegyptijs repulsi manum eius, dicens: Dimittite me, quia morior, tota hebdomada nihil coeli comedi. Et dicit ei senex: Si vobis biduo interuallo ieiunantes ita defecistis, quare in fratribus scandalizati estis, quod semper eodem ordine hebdomadam leuantis abstinentiam seruatis? Illi autem poenitentiam coram illis egerunt, & edificati in abstinentia eorum, abierunt cum gaudio.

36. Frater quidam renuntiavit seculo, & accipiens habitum monachi, statim reclusit se, dicens: Solitarius esse volo. Audientes autem vicini monachi venerunt, & eiecerunt eum, & fecerunt eum circuire cellas fratrum, & poenitentiam coram singulis agere, & dicere: Ignoscite mihi, quia non sum solitarius, sed adhuc inicium monachi nuper accepi.

37. Vixerunt quidam senes: Si vides inueniri voluntate sua ascendentem in celum, tene pedes eius, & proice eum in terram, quia non ita expedit ei.

38. Dixit abbas Pastor: Voluntatem tuam nunquam adimpleas, sed magis humiliter emetipsum, ut facias voluntatem proximi tui.

39. Dicebant quidam senum: Quando congregabamur in inuicem & loquebamur aliquod, quod vrile esset animabus nostris, efficiebamur seorsum & seorsum, & ascende bamus in coelum. Nunc autem congregamur, & in obertationibus occupamur, & vnus alterum trahimus in profundum. S.

40. Dixit quidam senex: Si contigerit inter te & alium sermo tristis aliquis, & negauerit ille, dicens: Non dixi sermonem hunc: non certes cum eo, & dicias: Tu dixisti quia exacerbat, & dicit tibi: Ego dixi.

41. Venerunt aliquando duo fratres ad abbatem Pambo, & interrogavit vnus ex eis, dicens: Abbas, ego biduo ieiuno, & duos paximatos comedo: putas saluo animam meam, an seducor? Et alter dixit: Ego colligo de opere manuum mearum duas filiquas diurnas, & parum ex eis retineo ad victum, aliud autem expendo ad elemosynas: putas saluus ero, an seducor? Et cum plurimum rogarent eum, ille non respondit eis. Post quatuor autem dies, cum discessuri essent, rogabant eos clericus, dicens: No-

Itē trīstari fratres, Deus vobis praeſtat mercedem. Sic eſt conſuetudo ſenis huius, non cito loquitur, niſi ei Deus dederit quod dicat. Intraverūt ergo ad ſenē, & dixerunt ei: Abba, ora pro nobis. Et ille dixit eis: Ambulare vultis? Dixerunt: Etiam. Et intinſit eos in ſemetipſo, accipiens opera eorum, ſcribebat in terra, & dicebat: Pambo biduo ieiunat, & duos paximates manducat, putas in hoc erit monachus? Non. Iterum dicebat: Pambo laborat in die duas ſiliquas, & dat eas in elemoſynam, putas in hoc eſt monachus? Necdum. Et paulum reticens, dixit ad eos: Bonum quidem eſt operari, ſed ſi cuſtodias conſcientiam cum proximo tuo, ita ſalaberis. In hiis ergo & diſciti fratres, cum gaudio diſceſſerunt.

42. Frater dixit abbati Paſtori: Si video rem aliquam, viſ ut dicam? Dixit ei ſenex, Scriptum eſt: Qui reſponderit verbū antequam audiat, ſtultitia eſt ei & obprobriū. Si ergo interrogatus fueris, dic ſi nō alius, tace.

43. Frater venit ad abbatem Paſtorem, dicens: Multae cogitationes veniunt in animam meam, & periclitor in eis. Et eiecit eum ſenex ſub aere nudo, & dixit ei: Expande ſinum tuum, & apprehende ventos. Et ille reſpondit, Non poſſum hoc facere. Et dixit ei ſenex: Fili, ſi hoc non potes facere, nec cogitationes prohibere poteris, ne introeant. Sed tuum eſt, reſiſtere eis.

44. Dixit abbas Paſtori: Si peccaverit homo, & negaverit, diſcens, non peccavitne in corpore eum, quia ſrangis propoſitum animae eius. Si autem dixeris: Ne conſiſteris frater, ſed obſerva de cetero, excitas animam eius ad poenitentiam. T.

45. Interrogavit abbas Ioſeph abbatem Paſtorem, dicens: Quomodo opus eſt ieiunare? Et dixit abbas Paſtor, Ego volo ut quotidie quis manducet, ſubinde paululū ſubtrahat ſibi ne ſatietur. Et reſpondit abbas Ioſeph, Ergo quando eras iuvenis, non ieiunabas biduanas leuādo? Et dixit ei ſenex: Crede mihi, quia triduanas & hebdomadam. Sed haec omnia probaverunt ſenes, ut magni, & inuenerunt, quod bonum eſt, quotidie manducare, & per ſingulos dies parum ſibi ſubtrahere, & oſtenderunt nobis viam hanc regalem, quia leuior eſt & facilis.

46. Venerunt aliquando ſenes quidam in Scythi, erat autem cum eis & abbas Ioannes Nanus. Et dum comederent, ſurrexit quidam preſbyter, vir magnus, ut ſaret per ſingulos vaſculum aquae paruum ad bibendum, & nemo acquiruit accipere ab eo, niſi ſolus Ioannes breuiſ. Admirati ſunt autem ceteri, & dixerunt ei: Quomodo tu, cum ſis omnium minimus, praſumpſiſti miniſterio uti viri ſenis & magni? Dicit eis: Ego quando ſurgo dare aquam, gaudeo ſi omnes bibant, ut mercedem acquiram. Nunc igitur propterea ego ſuſcepi, ut faciam cum qui ſurrexit invenire mercedem, ne forte etiam conſiſtatur nullo ſuſcipiente ab eo. Haec cum dixiſſet, admirati ſunt de diſcretionē eius.

47. Dicebat abbas Daniel: Quia quantum corpus viſcit, tantum anima exiſcitatur. & quantum ſiccatum fuerit corpus, anima tantum viſcitatur.

48. Dixit aliquando Euagrius abbati Arſenio: Quomodo ex tanta eruditione ſcientiae nullas virtutes habemus? Hi autem ruſtici in Aegypto conuerſantes, tantas virtutes poſſident? Reſpondit abbas Arſenius: Nos, quia mundanae eruditionis diſciplinis intenti ſumus, nihil habemus. Hi autem ruſtici Aegyptij, ex propriiſ laboribus acquiſierunt virtutes.

49. Dixit abbas Daniel: Quia cum moriturus eſſet abbas Arſenius, delegavit nobis, dicens: Videte, ne velitis pro me agere ſacere, quia ſi feci ego pro meipſo invenio.

50. Venerunt aliquando preſbyteri regionis illius ad monaſteria vicina, in quibus etiā erat & abbas Paſtor, & interrogavit abbas Anub, & dixit ei: Rogemus preſbyteros iſtos hodie accipere hic in charitate donum Dei. Ille autem ſtans diu, non dedit reſponſum. Abbas vero Anub conſiſtatus exiit. Dixerunt autem abbati Paſtori qui iuxta eum ſedebant: Quare non dediſti ei reſponſum? Et dixit eis abbas Paſtor: Ego cauſam non habeo, iam mortuus ſum. Mortuus enim non loquitur. Non ergo reputetis me, quia hic inter vos ſum.

51. Dixit abbas Paſtor: Si quis docet alios, & non facit quod docet, ſimilis eſt puero, qui omnes ad ſe venientes ſatiat, & diluit ſordibus ſe autem ipſum putare non po-
teſt.

test, sed spurcitia & immunditia in eo omnis est.

52. Venerunt aliquando duo senes magni de partibus Pelusij ad abbatis Sarā. Et dum ambulant, dicebant ad inuicem: Humiliemus verulam istem. Et dicit ei: Vide ne extollatur animus tuus, & dicas: Quia ecce solitarij viri ad the, quæ mulier sum, veniunt. Et dixit eis abbatissa Sara: Sexu quidem mulier sum, sed non animo.

53. Item dixit abbatissa Sara: Si poposcero à Deo, vt omnes homines & discerentur ex me, inuenior ante ianuam singulorum poenitentiam agens: sed magis oro, vt cor meum cum omnibus porum sit.

54. Dixit abbas Isaac Thebarus fratribus suis: Pueros huc non adducatis, quia propter pueros in Scythi quatuor ecclesie eremus facti sunt.

XI. De sobrietate.

1.

Dixit abbas Agathon: Non debet monachus permittere conscientie suę vt accuset eum in quacunque re. Quando autem moriturus erat memoratus abbas Agathon, tres dies immobilis mansit, apertos oculos tenens. Pulsauerunt autem eum fratres, dicentes: Abba, vbi es? Et ille respondit: In conspectu diuini iudicij assisto. Dicunt ei: Et tu times? Ille dixit:

Interim laboravi virtute qua potui, in custodiendis mandatis Dei. Sed homo sum & nescio vtrum placerint opera mea coram Deo. Dicunt ei fratres: Et non confidias de operibus tuis: quia secundum Deum sunt? Et dicit senex: Non presumo, nisi venero ante Deum. Aliiter enim sunt iudicia Dei, aliter hominum. Cum autem vellent adhuc eum interrogare alium sermonem, dicit eis: Ostendite charitatem, & nolite mecum loqui, quia occupatus sum. Quo dicto, statim emisit spiritum cum gaudio. Videbant enim eum colligentem spiritum, quemadmodum si quis salutet amicos suos dilectos. Habuit autem custodiam magnam in omnibus, & dicebat: Quia sine custodia ad nullam virtutem ascendit homo.

2. Dixit abbas Ioannes breuis, Quia similis sum homini sedenti sub arbore magna, & attendenti beluas multas, & plura serpenta ad se venientia: & cum se viderit, quia non potest stare aduersus eas, festinat ascendere in arborem, vt saluetur. Ita & ego sedeo in cella mea, & attendo cogitationes malignas super me: & cum non prevaleo aduersus eas, confugio per orationem ad Dominum, & ita saluus efficior ab inimicis meis.

3. Senex quidam erat in Scythi, habens quidem tolerantiam corporalem, sed non valde scrupulosus erat in retinendis quæ audiebat. Abijt ergo iste ad abbatem Ioannē breuem, vt interrogaret eum de obliuione sua. Et audiens abbas sermonem, redijt in cellam suam. Et oblitus quod dixerat ei abbas Ioannes, iterum abiit, & interrogauit eum. Audiens autem ab eo sermonem, reuersus est. Mox autem vt peruenit in cellam suam, oblitus est quod audiuit. Atq; ita multoties vadens atque reuertens, dominabatur ei obliuio. Post hæc vero rursus occurrens seni, dixit: Nosti abba, quia oblitus sum iterum quod dixisti mihi? Sed ne tibi molestus essem, ideo non veni. Dixit autē ei abbas Ioannes: Vade, incende lucernam. Et incendit, Et dixit ei: Affer alias lucernas, & incende ex ea. Et fecit sic. Et dixit abbas Ioannes seni: Ne aliquid laesa est lucerna, quia ex ea alias incendisti? Et dixit: Non. Ita, inquit, nec Ioannes laeditur, si toti in Scythi veniant ad me, nec impediunt me à charitate Dei. Quando igitur vis veni, nihil hæsitans. Et ita per patientiam vtrorūq; abstulit Deus obliuionem à senē. Hoc enim erat opus in Scythi, vt animarent eos, qui impugnabantur à quacunque passione, & extorquerant sibi laborem, vt se inuicem lucrarentur in bono. X.

4. Abijt aliquando abbas Pastor, cum esset iuuenis, ad quendam senem, vt interrogaret eum tres sermones. Quum ergo peruenisset ad senem, oblitus est vnum ex tribus sermonibus, quum eum interrogare venerat. Et reuersus in cellam suam, cum tetendisset manum vt teneret clauem, recordatus est sermonis illius, quem fuerat an-

o et obli

te oblitus, & sustulit manum à clau, & reuersus est ad senem. Senex autem dixit ei: Accelerasti venire frater. Et ille narrauit ei, quia cum resendissem manum tenere clauem, recordatus sum sermonis, quem quærebam, & non aperui cellam, sed mox ad te sum reuersus. Erat autem longitudo vię multa nimis. Dicebat ei senex: Vere gregum pastor nominabitur nomen tuum in tota terra Aegypti.

5. Sedente aliquando abbate Syluano in monte Sina, volens discipulus eius abire ad quoddam monasterium suum, dixit seni: Dimitte aquam, & riga hortum. Ille autem ciens ad dimittendam aquam, tegebat faciem suam de cuculla sua, tantum ad pedes suos intendens. Contigit autem, vt ipsa hora quidam superueniret ad eum, & videns eum à longe, considerauit quid faceret. Et cum peruenisset ad eum, dixit ei: Dic mihi abba, vt quid te gebas de cuculla faciem tuam, & sic adaquabas hortum? Et dixit ei senex: Ne viderent oculi mei arbores, & occuparetur mens mea ab opere suo in consideratione earum.

6. Venit quidam senex ad alium senem, & cum loquerent, vnus ex eis dixit: Ego mortuus sum huic seculo. Alter vero dixit ei: Ne confidas in te metipso, donec exeres de corpore isto. Nam si de te dicis, quia mortuus es, sathanas aut mortuus non est.

7. Dixit senex: Dormiente te, aut surgente, vel aliud quid faciente, si fuerit Deus ante oculos tuos, in nullo te inimicus poterit deterrere. Et si talis cogitatio manserit in homine, etiam Dei virtus manet in eo.

8. Dicebant de quodam sene, quia quando ei cogitationes suae dicebant: Dimitte hodie, cras poenitere. Contradicebat eis ille, dicens: Non, sed hodie poenitentiam ago. Crastino autem fiat voluntas Domini.

9. Dicebant senes, Quia tres sunt virtutes sathanæ, ex quibus procedunt vniuersa peccata: Prima, obliuionis secunda, negligentie tertia, concupiscentiæ. Et enim si obliuio venerit, generat negligentiam: de negligentia concupiscentia nascitur: de concupiscentia autem corrumpitur homo. Si enim ita sobria est mens, vt obliuionem respiciat, ad negligentiam non venit. Et si non neglexerit, concupiscentiam non recipit. Si vero concupiscentiam non recipit, nunquam cadet, opitulante gratia Christi. Y.

10. Frater quidam in Cellis infundebat palmulas suas. Qui cum sedisset facere plectas, dicit ei cogitatio sua, vt iret ad quendam senem visitare eum. Et iterum cogitans in semetipso, dicebat: Post paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatio sua: Si inter hæc moritur, quid faciam? Sed vade modo, vt loquaris ei propter æstiuum tempus. Et iterum dixit intra se: Sed non est modo tempus. Iterum autem cogitauit, dicens: Sed cum infundes scirpū ad mattas, sit tempus. Rursus dixit: Expendo palmulas istas, & tunc vado. Rursus dixit in semetipso: Sed hodie bonum aerem facit. Et surgens reliquit palmulas infusas, & tollens melotem suam ibat. Erat autem senex quidam vicinus, & vir præuidens. Qui cum vidisset eum in imperu ambulantem, clamauit dicens: Captiue captiue, vbi curris? Veni huc ad me. Qui cum venisset, dicit ei senex: Reuertere in cellam istam. Ille autem frater narrauit ei fluctus, quos pertulerat in cogitationibus suis: & ita reuersus est in cellam suam. Et cum ingressus fuisset in eam, prosttrauit se, & poenitentiam egit. Hoc facto, voce magna subito demones clamauerunt, dicens: Vicisti nos monache, vicisti nos. Et facta est matta eius, supra quam iacebat, velut ab igne vstulata. Demones autem velut fumus exterminati sunt. Sicque frater ille didicit versutas eorum.

11. Dicebant de quodam sene, qui moriebatur in Seythi, & circundederunt fratres lectum eius, & vestierunt eum, & coeperunt flere. Ille autem aperuit oculos suos, & risit. Et adiecit iterum ridere. Hoc etiam factum est tertio. Quod cum vidissent fratres, rogauerunt eum, dicentes: Dic nobis abba, quare nobis flentibus tu ridens? Et dixit eis: Primo risi, quia vos timetis mortem. Secundo risi, quia non estis parati. Tertio autem risi, quia ex labore ad requiem vado, & vos ploratis. Hoc cum dixisset, statim vt pote mortuus reclusit oculos senex.

12. Venit aliquando frater manens in cella apud vnū de parribus, & dixit ei, quia cogitatione sua affligeres. Et dixit ei senex: Tu prole cisti in terram sementum magnū, quod est tumor

est timor Dei, & accepisti in manu teneram arundineam virgam, hoc est, cogitationes malas. Accipe ergo tibi magis ignem, quod est timor Dei, & quando tibi appropinquat cogitatio mala, velut calamus igne timoris Dei comburetur. Neque enim prauales malitia aduersus eos, qui habent timorem Dei.

13. Dixit quidam senex: Quando enim cooperiuntur oculi animalis, tunc circumit ad molendum. Si autem discooperitos habuerit oculos, non ambulat in circuitu molæ. Sic enim & diabolus si occurrerit cooperire oculos hominis, in omne peccatū humiliat eum. Quod si illuminati fuerint oculi eius, facilius potest effugere.

14. Dicebat senex, quia in monte abbatis Antonij custodes sedebant septem tempore dasylorum, & vnus ex eis abigebat ab eis volucres. Erat autem senex ibi, qui in die, qua cum dasilos custodire contingebat, clamabat, dicens: Discedite de intro cogitationes malæ, & deso: is aues.

15. Dixit senex Surgens mane, dic ad te ipsum: Labora corpus vt pascaris, sobria esto anima vt apprehendas hereditatem. Z.

16. Frater dixit seni cuidam: Nihil pugne video in corpore meo. Et dixit ei senex: Tu sic es velut quadrigemina porta, vt quicumque desiderat intret, vnde voluerit intret, vnde voluerit exeat, & tu non intelligis quæ aguntur. Nam & si habueris inuam, & claueris eam, nec permiseris intrare per eam cogitationes malas, tunc videbis stantes foris, & pugnantes aduersum te.

17. Venit abbas Ammon ad abbatem Pastorem, & dicit ei: Si vado ad cellam vicini, aut si ille ad me venerit pro aliqua responsione, veremur loqui ad inimicem, ne incurrat aliqua incompetens fabula, & aliena à proposito monachi. Et dixit ei senex: Bene facis, necessariam enim habet iuuentus custodiam. Dixit ei abbas Ammon: Senes ergo quid faciebant? Et dixit ei: Iam senes proficientes atque firmati, non habebant in se aliud quid, aut peregrinum in ore suo, vt id loquerentur. Et ille dixit: Si ergo sit necessitas cum vicino loquendi, videtur tibi vt de scripturis cum eo loquar, aut de verbis & sententijs seniorum? Et dixit ei senex: Si non potes tacere, bonum est magis vt de verbis seniorum loquaris, quam de scriptura. Periculum est enim non paruum.

18. Narrauit abbas Cassianus de quodam senē in eremo sedente, quia rogauerat Deum, vt donaret ei ne dormitar et aliquando, cum de spiritualibus rebus sermo fieret. Si autem detractionis aut ociosa verba essent, statim in somnum conuerteretur, vt non cuiusmodi venenum aures eius exciperent. Hic dicebat diabolus studiosum esse vt moueret homines ad verba ociosa, impugnatores autem totius doctrine spiritualis. Ad quam rem hoc utebatur exemplo: Loquente (inquit) me aliquando de utilitate animarum ad quosdam fratres, tantum somno profundo occupati sunt, vt nec palpebras bcolorum mouere potuissent. Ego autem volens ostendere opus demoniacum esse, ociosa rerum verba introduxi, ad quæ illi audientes, statim à somno relictis sunt. Ego autem ingemiscens, dixi: Vsq; nūc de celestibus rebus loquebamur, & omnium vestrum oculi somno grauissimo tenebantur: quando autem sermo oculos inuēntus est, omnes prompti audire coepistis. Propter quod rogo fratres charissimi, cognoscentes maligni demonis opus esse, attendite vobismetipsis, custodientes vos à somno, quando aliquid de spiritualibus facitis vel auditis.

19. Venerunt aliquando fratrum quidam, tentantes Ioannem breuiem, quia non dimittebat mentem suam diffundi in cogitationibus seculi, neque loquebatur causam mundi huius. Et dicunt ei: Gratias agimus Deo, quia multum plurimo anno, & rigat competentem arbores palmarum, & bene incipiunt producere ramos: & inueniunt fratres qui solent manuum suarum operibus occupari. Dicit ergo eis abbas Ioannes: Sic est, & quando spiritus sanctus descendit in corda sanctorum, virescunt quodammodo & inuouantur, & proferunt folia in timore Dei.

20. Interrogauerit aliquando abbatē Sykianū quidā dicentes: In qua conuersatione operatus es, vt acciperes prædictam istam? Et ille respondens, dixit: Nunquam permisi in corde meo cogitationem morari, quæ exacerbaret Deum.

21. Dixit abbas Ipericus: Cogitatio tua semper sit in regno celorum, & cito in hereditatem accipies illud.

22. Dixit senex fratri cuidam: Pone, quia diabolus est inimicus, & tu domus. Inimicus ergo non cessat iactare super te quidquid sordidum inuenerit, effundens in te vniuersas immundicias. Tuum est autem non negligere, vt projicias foras quae iacta uerit ille. Nam si neglexeris, replebitur tibi domus sordibus, & nequaquam ualebis in reare in eam. Sed ab initio quae ille iactauerit, tu eijce paulatim, & manebit domus tua munda per gratiam CHRISTI.

XII. De oratione.

A. 26.

Interrogauerunt fratres abbatem Agathonem, dicentes: Pater, quae uirtus in conuersatione plus habet laboris? Et dixit eis: Ignoscite mihi, quia non puto alium laborem esse talem, qualem orare Deum. Dum enim uoluerit homo orare Deum suum, semper inimici demones festinant interrompere orationem eius, scilicet quia ex nulla re impediuntur, nisi per orationem suam ad Deum. Siquidem omne in alium laborem, quem homo in conuersatione religiosa positus assumpsit, quamuis instant & toleranter agat, habet tamen & possidet aliquam requiem. Oratio autem uisquae ad ultimam exhalationem opus habet magni certaminis.

2. Narrauit abbas Dulas, qui fuit discipulus abbatis Besarionis, dicens: Veni aliquando in cellam abbatis mei. Et inueni eum stantem ad orationem, & manus eius erant extense in coelum. Permansit autem hoc faciens iugiter quatuordecim dies. Et post haec vocauit me, & dixit: Sequere me. Exeuntes perreximus in eremum. Et cum sitirem, dixit ei Abba, sitio. Ille autem tollens melotem, discersit ad me quantum est istudus lapidis, & facta oratione, attulit cum plenum aqua. Et ambulauimus in ciuitate Lyco, & uenimus ad abbatem Ioannem, & salutantes eum fecimus orationem. Deinde sedentes corperunt loqui de uisione quam uiderat. Dixit autem abbas Besarion, Quia exiit praeceptum a Domino, vt destruantur templa. Et factum est sic, & destructa sunt.

3. Venit abbas Loth ad abbatem Ioseph, & dixit ei abbas Lothi Secundum uirtutem meam facio modicam regulam, & paruum ieiunium, & orationem, & meditationem, & quietem, & secundum uirtutem meam studeo purgare cogitationem meam. Quid ergo debere de cetero facere? Surgens ergo senex expandit manus suas in coelum, & facti sunt digiti eius uelut decem lampades ignis. Et dixit eis: Vis efficere totum sicut ignis?

4. Venerunt aliquando ad abbatem Lucium in Ennato monachi quidam, qui dicebantur Euchitae, hoc est, oratores, & interrogauit eos senex, dicens: Quod est opus manuum uestrarum? Et illi dixerunt: Nos non contingimus aliquando opus manuum, sed sicut dicit Apostolus, sine intermissione oramus. Dicit eis senex: Et non manducatis? Illi autem dixerunt: Et iam manducamus. Et dicit eis: Quando ergo comeditis, quis pro uobis orat? Et iterum interrogauit eos, dicens: Non dormitis? Illi dixerunt: Dormimus. Et dicit eis senex: Cum dormitis, quis pro uobis orat? Et non inuenerunt quid ad haec responderent ei. Et dixit eis: Ignoscite mihi fratres, quia ecce, non facitis sicut dixisti. Ego autem ostendo uobis, quia operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim iuuante Deo, infundens mihi pauca palmulas, & facio ex eis pletham, & dico: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Et dicit eis: Oratio est, an non? Dicunt ei: Etiam. Et ille dixit: Quando permansero tota die laborans & orans, facio plus minus sedecim nummos, & pono ex eis ad ostium duos nummos, & residuos manduco: & qui accipit illos duos denarios, orat pro me, tempore quo ego manduco uel dormio, atque ita per gratiam Dei impletur in me quod scriptum est: Sine intermissione quidem orate. B.

5. Venit quidam senex aliquando in monte Syna, & cum exiret inde, occurrit ei frater in via, & ingemiscens dicebat semi illi: Affligimur abba propter siccitatem, quia nobis

DE ORATIONE, ALPHABETVM XXVI.

nobis non pluit. Et dixit ei senex: Quare non oratis & rogatis Dominum? Et ille dixit: Et orationem facimus, & deprecamur assidue Dominum, & non pluit. Et dixit senex: Credo, quia non attentius oratis. Vis autem scire, quia ita est. Veni, stemus ad orationem pariter. Et extendens in cœlum manus orauit, & statim pluuia descendit. Quod cum vidisset frater ille, timuit, & procidens adorauit senem. Senex autem fugit illinc.

6. Dixit abbas Isaac, Quia presbyter Pelusij, cum fierent agapes, & fratres in ecclesia comederent, & loquerentur sibi ad inuicem, increpans eos, dixit: Tacere fratres. Ego enim scio vnum fratrem manducantem vobiscum, & orationes eius ascendant in conspectu Dei velut ignis.

7. Frater dixit abbati Pastori: Si dero fratri meo modicum panis, aut aliquid aliud, demones polluant illud, ut videatur ad placendum hominibus fieri. Et dixit ei senex: Et si ad placendum hominibus fiat tale opus, nos tamen debemus fratribus præbere quo egent. Dixit autem ei & parabolam talem: Duo homines erant agricolæ, habitantes in eadem ciuitate, & vnus ex eis seminans, collegit pauca & fordidat alius autem negligens seminare, omnino nihil collegit. Si ergo fames fiat, quæ duos potest euadere? Et respondit frater ille: Qui fecit, quamuis parum atque immundum. Et dixit ei senex: Ita & nos seminemus pauca & si immunda, ne famis tempore moriamur.

8. Narrauerunt fratres, dicentes, Quia venimus aliquando ad quosdam senes, & cum ex more facta esset oratio, salutes inuicem sedimus. Et postquam locuti sumus, cum discederemus, poposcimus ut fieret rursum oratio. Dixit autem vnus illorum seniorum ad nos: Quid enim? Non orastis? Et nos diximus: Estis. Sed quando intrauimus pater, tunc est facta oratio, & ex illa hora usque modo locuti sumus. Et ille dixit: Ignoscite mihi fratres, quia vobiscum sedens quidam frater, & loquens centum & tres orationes fecit. Hoc cum dixisset, facta oratione dimiserunt nos.

9. Dicebant quidam patrum: Quia sicut impossibile est, ut videat quis in aqua turbida faciem suam, sic & anima nisi purgata fuerit à cogitationibus alienis, contemptiue non potest orare Deum.

10. Dixit abbas Euagrius: Quando cogitatio contraria in corde venerit, noli alia pro alijs per orationem querere. Sed aduersus eam, qui te impugnat gladium lachrymarum acue.

11. Dicebant de abbate Sisoy, Quia nisi cito deponeret manus suas quando stabat ad orationem, rapiebatur mens eius in superioribus. Si ergo contingebat cum eo aliquem fratrem orare, festinabat cito deponere manus suas, ne rapere tur mens eius, & moreretur.

12. Dicebant aliqui senum, Quia assidua oratio cito corrigit mentem.

13. Interrogauerunt quidam abbatem Macharium, dicentes: Quomodo debemus orare? Dicit ei senex: Non opus est multum loqui in oratione, sed extendere manus frequenter, & dicere: Domine sicut vis, & sicut scis, miserere mei. Si autem instat bellum in animo, debes dicere: Domine adiuua. quia ipse scit quæ expediunt, & facit misericordiam nobiscum.

XIII. De hospitalitate.

C.

Perrexerunt quidam de patribus in Panefo ad abbatem Ioseph, ut eum requirerent de susceptione fratrum, qui superueniunt ad eos, si liceret illo tempore vel fiduciam cum his habere, vel lætitiā. At ille antequam requirerent eum, dicit discipulo suo: Quod facturus sum hoc die, fili mi, ne mireris. Et posuit duo sedilia illis qui venerant, vnum à dextris suis, & vnum à sinistris. Et dixit eis: Sedete. Et ingressus in cellulam suā, misit sibi vestimenta corrupta, & egressus transiit in medio eorum. Et ingressus iterum, misit meliora, quibus solebat die festo uti, & ingressus est ad eos. Iterum autem ingressus, quotidiano vestimento suo vestitus, venit & sedit inter eos. Illi autem

o iij mirati

mirati sunt, & obstupuerunt propter hoc verbum. Et dicit eis senex: Vidisti quid feci? Quum autem illi annuissent, dicit eis: Ex quid feci? Dicunt eis: Primum vestimento corrupto vsus es, & postea alio meliore. At illis: Nunquid mutatus sum ex illo inhonesto, aut ex illo meliore? Dicit eis: Non. Quibus senex ait: Sicut ego ipse in vtriusq. & sicut in priori veste mutatus non sum, nec sequenti lasus ita debemus in fratrum susceptione facere, sicut Dominus in euangelio loquitur: Date quae sunt caesariis caesari, & quae sunt Dei Deo. Quando ergo est praesentia fratrum, cum fiducia & letitia suscipiamus eos. Quando autem solusumus, opus est vt iustus & abstinentia maneat in nobis. Illi vero audientes quae in cordibus suis habebant antequam requirerent, glorificauerunt Deum, & lati discesserunt.

1. Dixit abbas Cassianus, Quia venimus à Palestino in Aegyptum ad quendam patrum. Et cum hospitalitatem nobis impendisset, interrogauimus eum: Quare tempore susceptionis fratrum regulam ieiunij vestri non custoditis, sicut fit in Palestina? Et respondens dixit: Ieiunium semper mecum est, vos autem semper hic tenere mecum non possum. Et ieiunium quidem, quamuis vtilis & necessaria res sit, in nostra voluntate est. Charitatis autem plenitudinem lex Dei exigit à nobis. Vnde suscipiens in vobis Christum, debeo exhibere quae charitatis sunt cum omni sollicitudine. Cum autem dimiserò vos, regulam ieiunij possum recuperare, quoniam non possum filij sponsi ieiunare quod diu cum illis est sponsus. Cum autem ablatus fuerit ab eis, tunc ex sua potestate ieiunant.

2. Dixit iterum qui supra, Quia venimus ad alium senem, & fecit nos gustare, & hortabatur nos iam satiatos adhuc sumere cibum. Et cum dixissem, quia iam non possum, ille respondit: Ego iam superuenientibus diuersis fratribus sexies mensam posui, & dum singulos hortor, etiam & ego sexies manducaui, & adhuc esuriuisti vero semel manducans ita satiatas es, vt iam manducare non possis? D.

3. Datum est aliquando in Seythi mandatum, vt ieiunarent illa hebdomada, & facerent sibi festiuitatem. Contigit autem in ipsa hebdomada, vt venirent ad abbatem Moysen fratres quidam ab Aegypto, & fecit eis modicum pulmentum, & cum vidissent vicini sumum, dixerunt clericis ecclesiae, quae illic est: Ecce Moyses soluit mandatum, & coxit apud se pulmentum. Illi autem dixerunt: Quando veneris loquimur ei nos. Facto autem sabbato videntes clerici magnam conuersationem abbatis Moysi, dicunt ei coram omni plebe: O abba Moyses, mandatum quidem hominū soluiti, sed Dei mandata fortiter alligasti.

4. Frater quidam venit ad abbatē Pastorem in secunda hebdomada quadragesimae, vt cogitationes suas diceret ei: atq. in responsione eius inueniens requiem, dicit ei frater ille: In modico impediri habui ne venirem ad te hodie. Et dixit ei senex: Quare? Et ille dixit: Metuebam ne propter quadragesimam mihi non aperiretur. Et respondit abbas Pastor: Nos non didicimus ianuam ligneam claudere, sed magis lingue ianuam cupimus clausam habere.

5. Frater quidam ad quendam solitariū venit. Et cum egrederetur ab eo, dixit illi: Ignosce mihi abba, quia impediui regulam tuam. Et ille respondens, dicit ei: Mea regula est, vt recipiam te in hospitalitatem, & cum pace dimittam.

6. Dicebatur de quodā sene in Syria, qui iuxta viam eremi habitabat, & hoc opus eius erat, vt quacūq. hora veniret monachus de eremo, cum fiducia faciebat eum reficere. Venit ergo aliquando vnus solitarius, & ille petebat ab eo vt gustaret. Qui cum nollet gustare, dicens: ego ieiuno, contristatus senex dicit ei: Ne praetermittas potum meum obsecro, ne despicias me, sed veni oremus. Ecce enim arbor est hic, cui curuanti genu & oranti inclinata fuerit, ipsam sequamur. Curauit ergo ille solitarius genu in orationem, & nihil factum est. Flexit ergo senex ille qui cum suscepit, genu, & statim curuata est etiam arbor illa cum ipso. Quod cum vidissent, gauisi sunt, & gratias egerunt Deo, semper mirabilia facienti.

7. Venerunt aliquando fratres duo ad quendam senem. Consuetudo autem erat seni quotidie non manducare. Qui cum vidisset fratres, gaudens suscepit eos, & dixit: Ieiunium suam mercedem habet. Et iterum: Qui manducat propter charitatem duo mandata implet.

implet, quia propriam voluntatem derelinquit, & mandatum implet, reficiens fratres.

E.

9. Erat quidam senex in Aegypto habitans, in deserto loco. Erat etiam alter longe ab eo Manichæus, & hic erat presbyter ex his, quos ipsi vocant Electos. Qui cum veller pergere ad quosdam eiusdem erroris hominem, comprehendit eum nox in loco illo, in quo erat vir ille sanctus & orthodoxus, & anxiebat, volens pulsare & intrare, & apud eum manere: sciebat enim, quia agnosceret quod esset Manichæus. Et reuocabatur à cogitatione sua, ne forte non acquiesceret suscipere eum. Compulsus tamen necessitate, pulsauit. Et aperiens senex, & cognoscens eum, suscepit eum hilaritate. Et coegit eum orare, & reficiens eum, collocauit ubi dormiret. Manichæus autem cogitans in se nocte mirabatur, dicens: Quomodo nullam suspicionem habet in me? Vere hic Dei seruus est. Et surgens mane, cecidit ad pedes eius, dicens: Ab hodie orthodoxus sum, & non recedam à te: & deinceps remansit cum eo.

10. Monachus quidam Thebæus accepit gratiam ministrari à Domino, ut singulis indigentibus ministraret quod necessarium erat. Contigit autem aliquando in quodam vico, ut faceret agapem: & ecce, mulier quædam venit ad eum, ut acciperet in data vetustissimas res. Quam cum vidisset ita vetustis rebus indutam, impleuit manum ut daret ei multum. Clausa est autem manus eius, & leuauit parum. Alia vero venit ad eum, vestita bene: & videns vestes eius, misit manum vt daret ei parum: & aperta est manus eius, & leuauit multum. Et requisivit de vtriusque mulieribus illis, & cognouit, quia illa quæ bonis vestibus utebatur, de honestis mulieribus ad pauperiam venerat, & quia pro opinione natalium suorum bonis fuerit rebus induta: illa vero alia, accipiendi causa vestierat se re vetusta.

11. Monachus quidam erat habens fratrem secularem pauperulum, & quicquid laborabat præbebat ei. Sed quantum ei ille præbebat, tantum ille pauperior fiebat. Pergens autem monachus ille, indicauit hæc cuidam seni. Senex autem dixit ei: Si me vis audire, nihil vltra præbeas illi: sed dicei, Frater quædo habui dedi tibi: tu ergo modo labora, & ex eo quod laboraueris præbe mihi. Et quicquid tibi attulerit, accipe ab eo: & ubi scia peregrinum aut senem pauperem da illud, & roga eos vt orent pro eo. Ille autem frater audiens hæc fecit ita. Et veniente ad se illo seculari fratre, locutus est ei quemadmodum dixerat senex: & discessit tristis. Et ecce, prima die tollens de horreo minuta holera, attulit ei. Accipiens autem frater attulit senibus, & rogauit eos, vt orarent pro eo. Qui cum accepisset benedictionem, reuersus est in domum suam. Postea vero attulit holera & tres panes, & frater eius fecit sicut prius. Et consecuta benedictione iterum discessit. Tercio veniens attulit multas expensas, & vinum, & pisces. Quod cum vidisset frater eius, miratus est: & vocauit pauperem, & refecit eos. Dicit autem ille seculari fratri suo: Non opus habes aliquamvis panem: Et ille dixit: Non domine, quoniam quædo accipiebam aliquid à te, velut ignis intrauit in domum meam, & consumebat illud. Nunc autem quando nihil à te accipio, superabundo, & Deus bene dixit me. Pergens autem frater, indicauit hæc omnia quæ facta fuerant seni. Et dixit ei senex: Nescis quia opus monachorum ignis est, & vbicumque ingreditur consumit. Hoc autem vtile est fratri tuo, vt de labore suo miseretur, & orationem à sanctis viris accipiat, & ita benedictionem consequens multiplicabitur eius labor. F.

12. Senex quidam cum alio fratre agebat communem vitam. Erat autem senex ille misericors. Contigit autem vt fieret famens, & ceperunt quiddam venire ad ostium eius vt acciperet agapem. Senex vero oibus venientibus ministrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dixit seni: Da mihi partem meam de panibus, & quod vis fac de parte tua. Senex autem diuisit panes, & faciebat more solito elemosinam de parte sua. Multi autem concurrebant ad senem, audientes quia omnibus daret. Videns autem Deus propositum voluntatis eius, benedixit panes. Frater autem ille, qui acciperat partem suam, & nulli dabat, consumpsit panes suos, & dixit seni: Quoniam modicum est adhuc quod habeo de panibus meis abbas, suscipe me ad communem vitam. Et dixit ei senex: Quomodo vis facio. Et corperunt simul esse, & communiter viuere.

FAA

Facta est iterum abundantia visualium, & veniebant iterum indigentes, vt acciperent agapem. Contigit autem vna die vt intraret frater ille, & videret quia defecerunt panes. Venit autem & pauper, postulans agapem. Senex vero dixit fratri illi: Da ei panem. Et dixit illam non habes, o pater. Dicit senex: Istra, & quare. Ingressus autem frater, attendit & vidit repositionem, in qua panes haberi solebant, repletam panibus. Quod cum vidisset, timuit: & tollens dedit pauperi, atque ita agnoscens fidem & virtutem senis, glorificauit Deum.

13. Solitarius quidam habitabat non longe à congregatione fratrum, operationes plurimas faciens. Contigit autem quosdam venire in monasterium illud, vbi congregatio erat, & pergentes ad solitarium illum, compulerunt eum extra horam manducare. Postea vero dixerunt ei fratres illi: Ne contristeris modo abba. Qui respondit: Mea tristitia est, si propriam fecero voluntatem.

14. Dicebant quidam senum, Quia est quidam faciens multa bona, frequenter & diabolus immitrit ei scrupulositatem in animo de paruis rebus, vt aliorum omnium quae facit, mercedem amittat. Sedenite autem me aliquando in Oxirinto apud quendam presbyterum, qui faciebat multas elemosynas: contigit vt veniret quaedam mulier vidua, postulans ab eo modicum tritici, & dicit ei: Vade affer modium, & mensura sibi. Et attulit ei. Ille autem mensurans ad manum modium ipsum, dicit ei: Maior est. Et fecit verecundiam viduae illi. Cum vero discessisset vidua illa, ego dixi Abba presbyter, mutasti viduae istius hoc triticum, an non? Et ille dixit: Non, sed donauit ei. Ego autem dixi: Si ergo totum gratis donasti, quomodo in modico sic scrupulosus esse voluisti, & fecisti verecundiam mulieri?

XIIII. De obedientia.

G.

Icebant de abbate Syluano, quod habuerit in Scythi discipulum, nominantem Marcum, & hic fuerit magnae obedientiae, qui etiam scriptor Antiquarius erat. Diligebat autem eum senex propter obedientiam suam. Habebat autem & alios vnde decem discipulos, qui contristabantur eo quod diligeret eum plus illis. Quod cum audissent vicini, quia plus eum carere discipulis suis diligeret, moleste tulerunt. Vna autem die venerunt ad eum. Quos assumens secum abbas Syluanus, egressus est de cella sua, & cepit discipulorum suorum cellas pulsare, dicens: Frater, opus te habeo. Et vnus ex eis non est eum secutus. Venit autem ad cellam Marci, & pulsauit, dicens: Marce. Ille autem cum audisset vocem senis, statim exiit foras, & misit eum ad quoddam ministerium. Abbas autem Syluanus dixit senibus: Vbi sunt ceteri fratres? Et ingressus in cellam Marci, & inuenit quater nionem, quem eadem hora inchoauerat, in quo litteram os faciebat, & audita voce senis, non fixit nec gyrauit calamum vitra, vt impleret & conduceret litteram, quam in manu habebat. Et dixerunt senes: Vere abba, quem tu diligis & non diligimus, quoniam Deus diligit eum.

1. Venit aliquando mater supradicti Marci, vt videret eum, & habebat secum plurimum obsequium. Ad quam cum exisset senex, dixit ei illa: Abba, dic filio meo vs exeat ad me, & videam eum. Ingressus autem senex dixit ei: Egredere vt videat te mater tua. Ille autem vestitus erat sacco scissio, & recondito panno, & caput eius atque facies eius tincta sumo & caligine coquinae erat. Qui propter obedientiam abbatis egressus est quidem, sed clausit oculos suos, & ita salutauit matrem suam, vel eos qui venierant cum ipsa, dicens: Sani estote. Et nemo ex eis nec mater sua cognouit eum, quia ipse esset. Quae iterum misit ad senem, dicens: Abba, mitte filium meum, vt videam eum. Et dixit Marci: Nonne dixi tibi, exi vt videat te mater tua? Et dixit Marci: Egredus sum iuxta verbum tuum pater, verumtamen rogo te, ne mihi vitra dicas illud, vt exeam, ne inobediens tibi videat esse. Et egressus senex dicit matri eius: Ipse est qui exiit ad vos, & salutauit vos, dicens: Sani estote. Et consolatus est ea, & ita discedere fecit.

Veni

DE OBEDIENTIA. ALPHABET. XXVI.

3. Venit quidam ad abbatem Syſol Thebarum, volens fieri monachus. Et inter rogavit eum ſenex, ſi quid haberet in ſeculo. Et ille dixit: Habeo vnum filium. Et dicit ei ſenex: Vade, & iacta eum in flumen, & tunc efficiſis monachus. Qui cum abiſſet proijcere eum, miſit ſenex vnum de fratribus, qui prohiberet eum. Qui cum tenuiſſet iactare puerum, dicit ei ſenex: Quiſce, quid facis? Et ille reſpondit: Abbas mihi dixit, vt proijciam eum. Et dixit ei ſenex: Sed iterum abbas dixit, ne proijcias eum. Ille autem relinquens filium ſuum, venit ad ſenem, & factus eſt probatiſſimus monachus per obedientiam. H.

4. Senex quidam ſolarius habuit quendam miniſtrum, manentem in poſſeſſione. Contigit autem ſemel, vt tardante miniſtro, deſicerent neceſſaria ſeni. Et cum interceſſiſſet tempus, & non veniret miniſter, deſecerunt quæ neceſſaria erant ſeni ad viſum, & oportebat vt operaretur manibus ſuis. Qui cum affligeretur, non habēdo quod laboraret, neq; vnde viueret, dixit diſcipulo ſuo: Vis vadas ad poſſeſſionem illā, & voces nobis miniſtrum, qui ſolet quæ opus ſunt miniſtrare? Et ille reſpondit: Quod habes facio. Diſcrebat autem adhuc ſenex, non præſumens miſtere fratrem. Et cum diu ſuſtinerent & tribularentur, non veniente miniſtro illo, dixit iterum ſenex ad diſcipulum ſuum: Vis ite vſq; ad poſſeſſionē, & adducere eum? Et ille reſpondit: Quod viſo facio. Timebat etiam & diſcipulus ille deſcendere ad poſſeſſionem, ne ſcandalizaretur aliunde ſed ne inobediens eſſet patri ſuo acquieuit abire. Dixit autem ei ſenex: Vade, & credo in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione. Et facta oratione, direxit eum. Veniens autē frater in poſſeſſionem, requiſiuit vbi maneret miniſter ille, & inuenit hoſpitium eius. Contigerat autem eum cum ſuis omnibus ad memoriam parentum ſuorum extra poſſeſſionē venire, excepta vna filia eius. Quæ cum pulſantem fratrem illum audiſſet, venit ad oſtium, & aperuit ei. Et cum interrogaſſet eam de patre ſuo, illa hortata eſt eum vt intraret hoſpitium, ſimul etiam & traheret eum. Ille vero non acquieſcebat intrare. Sed cum diu eum traheret, prævaluit introducere eum ad ſe. Et complexus eſt eum, & corripit eum illicitate ad commixtionē corporis ſui. Ille autem videns ſe trahi ad luxuriam, & cogitationibus confundi, iuge miſcens clamavit ad Deum, dicens: Domine, propter Orationes patris mei libera me in iſta hora. Et cum hoc dixiſſet, ſubito inuentus eſt ad flumen, pergens ad monaſterium, & reuerſus eſt illuſus ad abbatem ſuum.

5. Duo carnales fratres venerunt habitare in monaſterio quodā, ex quibus vnus erat præclæ continentie, alter vero obedientie magnæ, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebat: & fac illud, & faciebat. De quare magnam opinionem in monaſterio habebat, quia ita obediens exiſtebat. Punſus eſt autē inuidia muerone frater eius ille continens aduerſus eum, & dicit in ſemetiſpoſ: Ego probō iſtum, ſi habet obedientiam: & accedens ad patrem monaſterij dicit ei: Dimitte mecum fratrem meum, vt eamus alibi. Et dimiſit abbas ire. Et ſumens eum ille frater abſtinentis, voluit tentare eum. Et cum veniſſent ad flumen vbi erat multitudo cocodrillorum, dicit ei: Deſcende in flumen, & tranſi. Et ille mox deſcendit. Venerunt autem cocodrilli & lingebant corpus eius, in nullo lædēs eum. Et cum vidifſet frater eius, dixit ei: Aſcende de flumine. I. Et cum iter agerent, inuenerunt corpus inhumatum iacens in via. Et dixit abſtinentis ille ad fratrem ſuū: Si habuiſſemus aliquid vetuſti, vt iactaremus ſuper illud corpus. Et reſpondens ille obediens ſuper, dixit: Magis oremus, & forſitan reſurget. Et ſtantes ad orationem, atq; orantes itenſie, ſurrexit mortuus ille. Quo facto, gloriatus eſt abſtinentis frater, & dixit: Pro continētia mea ſuſcitatus eſt mortuus hic. Oia autē hæc reuelauit Deus abbati monaſteriorum, & qualiter tentauerit fratrem ſuū de cocodrillis, & quomodo ſuſcitatus eſt mortuus ille. Et cum veniſſet in monaſterium, dixit abbas abſtinenti fratri illi: Quare ita ieciſti fratri tuo? Ecce, tamen per obedientiam eius mortuus ille ſurrexit.

6. Alter quidam ſecularis vitæ, habens tres filios, renouauit ſeculo: & venit ad monaſterium, relinquens filios ſuos in ciuitate. Et cum ſeciſſet tres annos in monaſterio, corperunt ei cogitationes ſue filios ad memoriā frequenter adducere, & conſiſtabatur pro eis valde. Neq; enim dixerat abbati, ſe filios habere. Videns autem

abbas cum tristitem dixit ei: Quid habes quod tristis es? Et narrauit ei quia tres filios haberet in ciuitate, & quia vellent eosa dmonasterium adducere. Præcepit autem abbas vt adduceret eos. Qui cum perrexisset ad ciuitatem, inuenit duos ex eis iam esse defunctos, vnum vero solummodo remansisse. Quem assumens venit ad dmonasterium, & requirens abbatem, non eum inuenit illic. Interrogauit autem fratres, vbi esset abbas. Ex illi dixerunt: Ad pristinum perrexit. Ille vero tollens filium suum, quem adduxerat abjrin pristinum. Et videns eum abbas venientem salutauit, & tenens infantem quem adduxerat amplexatus est eum, & osculabatur, dixitque patri eius: Amas eum? Et ille respondit: Etiam. Et rursus dixit ei: Omnino diligis eum? Respondit: Etiam. Hæc cum audisset abbas, dixit ei: Tolle ergo si amas eum, & mitte in furnum, sic modo dum ardet furnus. Et tenens eum pater suus, inclauit eum in furnum ardentem. Statim autem furnus factus est velut ros. Ex qua re acquisiuit gloriam in tempore illo, quemadmodum Abraham patriarcha.

K.

7. Dixit quidam senex: qui ad obedientiam patris spiritualis animum dederit, maiorem mercedem habet quam ille, qui in cremum solus accesserit. Dicebat autem, quia narrauerit aliquis patrum vidisse se quatuor ordines in celo, quorum primus ordo erat hominum infirmorum, & Deo gratias agentium. Secundus eorum qui hospitalitatem sectant, & huic instant & ministrant. Tertius vero in solidum cõuersantium, & non videncium hoies. Quartus autem eorum qui per obedientiam spiritualibus patribus se subiiciunt propter Deum. Vtebatur autem ordo obedientium torque autem, & multo maiorem quam alij gloriam habebant. Ego autem dixi ei, qui mihi ostendebat hæc omnia. Quomodo iste ordo qui paruus est, maiorem quam alij gloriam habet? Et ille respondit: Dixit mihi quis qui hospitalitatem sectantur secundum propriam voluntatem, id ipsum faciunt, similiter qui in eremo se relegant arbitrio suo, de seculo recesserunt. Hic autem ordo qui se ad obediendum dedit, omnes voluntates suas abiciens, pendet ad Deum, & ad iussione[m] spiritualis patris, propterea & maiorem gloriam ab alijs habet. Quapropter o filij bonæ obedientie istæ quæ propter Deum fit. Intendite ergo filij virtutis huius aliquid ex parte vestigium. Obedientia salus est omnium fidelium. Obedientia genitrix est omniū virtutum. Obedientia interuentrix est regis celorum. Obedientia est celos aperiens & hominē de terra leuans. Obedientia cohabitatrix est angelorum. Obedientia sanctorum omniū cibis est. Ex hac enim lactati sunt, & phanacæ pfectiores.

8. Frater quidam de Scythi vadens ad messem, applicuit ad quen- (nem) venerunt, glancem magnum, & dicit ei: Dic mihi abba, quid faciam pergens ad metendum? Dixit ei senex: Si tibi dixerō acquiesces mihi? Respondit frater: Etiam obediō tibi. Et dixit ei senex: Si mihi acquiescis, surge vade renuntia messoni huic, & ego dico tibi quid facias. Ille autem frater renuntiavit messuri & venit ad senem. Dixit autem ei senex: Intra in cellam tuam, & fac quinquaginta dies conuiuios, semel comedens in die panem cum sale, & in dico tibi aliam rem. Et fecit sic, & rursus venit ad senem. Senex autem sciens, quia vir operarius esset, dixit ei, quomodo oporteat eum esse in cella sua. Et descendens frater ille in cellam suam, prostratus se pronus in terram tres dies & tres noctes, plorans in conspectu Dei. Post hæc cum dicerent ei cogitationes super, exaltatus es, magnus es factus, ipse temperans vicem cogitationum suarum, humiliter reuocabat culpam suam in conspectu suo, dicens: Et vbi sunt omnia illa peccata mea quæ feci? Si autem iterum in cogitationem eius ascendeat, quia multum neglexit de mandatis Dei, dicebat & ipse intra se: Sed & habeo paruum seruitium Deo meo & credo quia faciet mecum misericordiam suam. Hoc igitur modo euincens spiritum malaram cogitationem. Postea apparuerunt ei visibilibus demonibus, dicens: Torbatus sum a te. Et dixit ei: Quare? Et dixerant ei: Site exaltamus, recurris ad humilitatem, si vero nos te humiliamus, tu te erigis in altum.

L.

9. Venerunt aliquando fratres quatuor de Schyti ad abbatem Pambo, vestiti pellicijs tunicis, & indicauit vnusquisque eorum virtutem alterius, non præfate eo de quo loquebatur. Vnus namque ex eis ieiunabat multum, alter vero nihil possidebat, tertius autem habebat plurimam charitatem. De quarto autem dicebant, quia viginti duos annos haberet in obedientia permanens seniore. Respondit autem eis abbas Pambo:

Dico

Dico vobis, quia istius virtus maior est quam ceterorum: quoniam unusquisque vestrum virtutem possidet, quam voluntate propria retinuit: hic autem voluntate sua abiciens, alienae se voluntati seruauit. Tales enim viri Confessores sunt, si usque ad finem ita permanserint.

10. Dixit sancta Sincretica, Quia in congregatione manentes, cuiuslibet continentiae obedientiam magis proponimus, quoniam continentia arrogantiam habet: obedientia autem, humilitatem congruam pollicetur. Dixit iterum quae supra: Oportet nos cum discretione animam gubernare, & in congregatione manentes, non quae nostra sunt querere, neque seruare propriae voluntati: quoniam velut exilio relegati nos tradidimus vni secundum fidem patriam, rebus secularibus alienati. Vnde ergo egressi sumus, nihil viterius requiramus. Illic enim gloriam habuimus, illic abundantiam ciborum, hic autem etiam panis ipsius inopiam.

11. Senes dicebant, Quia si habet quis in aliquo fidem, & tradit se ei ad subiectionem, non debet attendere in mandatis Dei, sed patri suo spirituali omnem voluntatem suam committere: quia illi per omnia obediens non peccatum incurrit apud Deum.

12. Narrauerunt de abbate Ioanne brevis staturae, Quia perrexit ad quendam senem Thebeum genere, commorantem in Scythi, qui sequebatur in eremo. Tollens autem aliquando abbas eius lignum siccum plantauit, & dixit ei: Per singulos dies mitte ei ad pedem eius lagenam aquae, donec fructum faciat. Erat autem longe ab eis aqua, ita ut à sero pergeret, mane veniret. Post tres autem annos virum lignum illud, & fructum fecit. Somens autem ex fructu eius senex, attulit ad ecclesiam, & dixit fratribus: Accipite & manducate fructum obedientiae.

13. Dixit abbas Ipericius, Quia ministerium monachi est obedientia, quam quis possidet, quicquid posuit exauditur, & cum fiducia crucifixo astitit. Etenim sic Dominus venit ad crucem, factus scilicet obediens usque ad mortem.

XV. De humilitate. M.

Dicebant senes, Quia dedit quidam aliquando in Scythi fratribus paucas caricas, & pro hoc quod paucierant, non transmiserunt ex eis abbati Arsenio, ne velut iniuriam pateretur. Ille autem cum hoc audisset, non est egressus iuxta morem ad opus Dei cum fratribus celebrandum, dicens: Excommunicatus me, ut non mihi daretis eulogiam, quam transmisit dominus fratribus, ex qua ego non fui dignus accipere.

Quod cum audissent, edificati sunt in humilitate senes. Et vadens presbyter, portauit ei de caricis illis, & adduxit eum in congregationem gaudentem. Dicebant autem de eo, quia nemo poterat comprehendere modum conuersationis eius.

14. Narravit abbas Ioannes, quia abbas Anub, & abbas Pastor, & residui fratres eorum, ex vtero vno nati, monachi fuerunt in Scythi. Et quando illic venit gens Marciorum, & desolauerunt locum ipsum, primum discesserunt illinc in locum qui vocatur Terenuthi, donec deliberarent ubi habitare deberent: manseruntque illic in tempore quodam antiquo paucos dies. Dixit autem abbas Anub Pastoribus: Ostende charitatem tu & fratres tui, & singulifecorum habitemus, & non veniamus ad nos iniuncta hac. Et respondit abbas Pastor: Faciamus qualiter vis. Et fecerunt sic. Erat autem ibi in templo statua lapidea: & surgebat mane quotidie abbas Anub, & faciem statuae illius lapidabatur, vespere autem dicebat: Ignosce mihi. Et tota hebdomada ita fecit. Die autem sabbati occurrerunt sibi inuicem, & dixit abbas Pastor abbati Anub: Vidi te abbas hebdomada ista lapidantem faciem statuae huius, & iterum poenitentiam agentem apud eam. Fidelis autem homo hac non facit. Et respondit senex: Hanc enim propter vos feci. Quando me vidistis lapidantem faciem statuae huius, ne locuta est, ne furiet. Respondit abbas Pastor: Non. Et dixit abbas Anub: Iterum quando apud eam poenitentiam egi, ne turbata est: ne dixit: non ignosco. Et respondit abbas Pastor: Non. Et dixit ille: Ergo & nos, qui sumus septem fratres, si vultis ut maneamus si mul, efficiamur velut statua hac, quae contumelia affecta non perturbatur. Si autem

non vultis ira fieri, ecce quatuor ingressus sunt templi huius, vnusquisq; qua vult exeat, & qua vult vadat. Illi autem hæc audientes, prostrauerunt se in terram, & dixerunt abbati Anubi: Quomodo habes pater, ita fiat. Obedimus quod dixeris nobis. Postea vero retulit nobis abbas Pastor, dicens: Quia mansimus simul omne tempus vite nostre, operantes & facientes omnia secundum verbum senis, quæ dixisset nobis. Constituit autem vnum ex nobis dispensatorem, qui quodcumq; apposuisset nobis comedebamus. Impossibile enim erat, vt diceret aliquis ex nobis, affer aliud: aut diceret, nolo istud manducare. Sic transiimus omne tempus vite nostre cum quiete & pace. N.

3. Dicebant de abbate Ammone, Quia venerunt quidam petentes, vt iudicaret inter eos. Senex autem dissimulabat. Et ecce quædam mulier a d aliam stantem iuxta se mulierem dicebat: Senex iste fatuus est. Audiuit autem eam senex, & vocans illam ad se, dixit illi: Quantos putas labores sustinui in solitudinibus diuersis, vt acquirerem facultatem istam, & propter te eam hodie amissurus sum?

4. Narrauerunt de episcopo ciuitatis, quæ vocatur Oxirinchum, noie. Assuetus quia cum esset, monachus nimis dure tractauerat vitam suam. Sed cum factus fuisset episcopus, voluit ipsa duricia vt in ciuitate, quam in eremo habuerat. Et non prauoluit. Idcirco prostrauit se in conspectu Domini, dicens: Putas ne Domine propter episcopatum discessit à me gratia tua? Et reuelatum est ei, quia non ite d quia tunc solitudo erat, & cum non esset homo, Deus superpropter erat tuus: nunc autem hic in seculo es, vbi homines auxiliantur tui.

5. Dixit abbas Daniel, quæ erat in Babylonis filius cuiusdam primarii, & demoniū habens. Pater autem diligebat quendam monachum, qui dixit ei: Nemo potest curare filiam tuam, nisi qd scio solitarius: & si perrexeris ad eos, & rogaueris eos, si non acquiescunt facere propter humilitatem. Sed hoc faciemus: quando veniunt afferentes venalia quæ operantur, dicite vos emere velle quæ vendunt, & dum venerint in domum precii accepturi, dicemus eis vt faciant orationem, & credo quia saluabit filia tua. Exiit ergo in plateam, inuenerunt vnum discipulū senū, sedentē vt videret portas suas. Et tulerunt eum secū in domū, vt quasi precii sportam acciperet. Et cū intrasset monachus ille in domū, venit puella illa quæ a demone vexabatur, & mox dedit aliam monacho illi. Ille autem conuertit ei & aliam maxillam scdm diuinum præceptū. Dæmon autem coactus clamare coepit: O violentia mandatorū Iesu Christi expellit me hinc. Et statim monacha est puella illa. Cum autem venisset ad senes monachus ille, in dicit ei qd factum fuerat. Et glorificauerunt Deum, & dixerunt: Consuetudo est diabolice superbire, humilitate mandatorum Iesu Christi corrumpere.

6. Dixit abbas Serapion, quia multos labores corporales plus qd filius meus Zacharias feci, & non perueni ad mensuram humilitatis & taciturnitatis eius. O.

7. Abbas Moyses dixit fratri Zacharie: Dic mihi quid faciam. Ille autem hoc audiens, iactauit se pronus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas pater. Dixit autem ei senex: Crede mihi fili Zacharie, quia vidi spiritum sanctum descendentē in te, & propterea cōpellor in te interrogare te. Tunc tollens Zacharias osculū suum de capite, misit illam sub pedibus suis, & conuolans dixit: Nisi ita conuolutus fuerit homo, nō potest monachus esse.

8. Dixit abbas Pastor, Quia interrogauit abbas Moyses fratrem Zachariā, & per quos moriebat, dicens: Quid iubes? Et ille dixit ei: Nihil melius qd tacere, pater. Et dixit eis Verū est fili, tace ergo. Hora mortis eius sedens abbas Isidorus, respexit in celum, & dixit: Letare letare fili mi Zacharie, quia aperta tibi sunt iannæ regni celorum.

9. Dicebant de abbate Theodoro, quia cum factus fuisset Diaconus in Sythi nō acquiescebat ministrare, sed huc atq; illuc fugiebat. Et iterum senes a dducebant eū, dicentes: Non derelinquas ministerium tuum. Dixit autem ei abbas Theodoros: Dimittite me, & deprecor Deum, & si ostenderit mihi quia debeo stare in loco ministerij huius, facio. Et cum deprecaretur Dominum, dicebat: Si voluntas tua est Domine, vt stēm in hoc ministerio, demonstra mihi. Et ostensa est ei columna ignis, de terra vq; ad celum, & vox sonuit, dicens: Si potes fieri vt columna hæc, vade ministrare. Ille

DE HUMILITATE, ALPHABETVM XXVI.

autem audiens, statuit apud se nullatenus acquiescere. Qui cum venisset ad ecclesiam, poenitentiam egerunt apud eum fratres, dicentes: Si non vis ministrare, vel calicem tene. Et non acquieuit, dicens: Si non me dimittitis, discedo de loco isto. Et ita recesserunt ab eo.

10. Collecti sunt aliquando fratres, qui habitabant in Scythi, & coeperunt inter se querere de Melchisedech sacerdote. Obliti autem sunt vocare abbatem Copreth. Postea vero vocantes eum, interrogauerunt eum de eadem questione. Ille autem tundens tertio os suum, dixit: Vx tibi Copres, quia quæ mandauit tibi Deus ut faceres, dereliquisti: & quæ à te non requirit, illa scrutari præsumis. Hæc audientes fratres, fugerunt singuli in cellas suas. P.

11. Interrogatus abbas Macharius, pro qua causa in Scythi habitauerit, dixit: Quando eram iuuenis, & sedebam in cella mea in Aegypto, tenuerunt & fecerunt me Clericum in vico. Et cum nollem acquiescere ad ministrandum, fugi ad alium locum. Et venit ad me quidam secularis homo, sed vita religiosus, & tollebat à me opus quod fecissem manibus meis, & ministrabat mihi quæ necessaria erant. Contigit autem tentante diabolo, ut virgo quædam in vico illo viciata à quodam iuvene in lapsum caderet, & cum in vtero habere coepisset, interrogata quis esset, de quo in vtero haberet, illa dicebat, quia hic solitarius est, qui mecum dormiuit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adduxerunt ad vicum. & appendeunt in collo meo caccabos: & ollas, & ansas vasorum, & miserunt me circuire in vico illo, per viam eadem, atque dicentes: Hic monachus corrupti filiam nostram, tollite tollite eum. Et cæciderunt me pene usque ad mortem. Superueniens autem quidam senum, dixit: Quam diu cedetis monachum istum peregrinum? Ille autem qui mihi ministrare necessarii, sequebatur retro cum verecundia. Etenim etiā ipsum cum contumeliis multis affecerunt, dicentes: Ecce solitarius monachus, cui tu testificabaris, quid fecit. Et dixerunt parentes puellæ illius: quia non dimittimus eum, donec fidei ussorem præbeat, quia pascat eam. Et dixi illi qui mihi ministrare solebat: & dedit fidem. Et reuersus sum in cellam meam, & dedi ei quantas habui sportulas, dicens: Vende eas, & da illi mulieri meæ manducare. Dicebam autem in animo meo: Machari, ecce inuenisti tibi mulierem, opus habes modo amplius laborare, ut pascas eam. Et operabar non solum in die, sed etiam in nocte, & trans mittebam ei. Cum autem venisset tempus infelici illi ut pareret, traxit plurimos dies in dolore, & non pariebat. Dicunt ergo ei: Quid est hoc? Illa dixit: Scio quare torqueor diu. Et interrogata à partibus suis, quare respondit, Quia illi monacho crimen imposui, & fallens implicauit eum, cum ipse non haberet causam, sed iuuenis ille talis ipse mecum dormiuit, & hoc fecit. Audiens autem verba hæc minister meus, gaudens venit ad me, & dixit quia non potuit parere puella illa, donec confiteretur, quia tu nullam causam in conceptu eius habuisses, & quia mentita es aduersum te. Et ecce, omnes habitatores vici illius volunt venire huc ad cellam tuam, glorificaturi Deum, & poenitentiam apud te acturi. Ego autem audiens ista à ministro meo, me affligerent me homines surrexi, & fugi huc in Scythi. Et hoc est principium causæ, propter quam hic habitare coepi. Q.

12. Preteriens aliquando prædictus abbas Macharius à palude ad cellam suam, reuertens portabat palmas. Et ecce, occurrit ei diabolus in via cum falce messoria. Voluit autem eum percutere de falce illa, sed non potuit. Et dixit ei: Multas violentias patior à te Machari, quia non possum præualere aduersum te. Ecce enim, quicquid tu facis, & ego facio. Ieiunas tu, ego penitus non manduco: vigilas tu, ego omnino non dormio. Vnum est autem solum, in quo me superas. Et dixit ei abbas Macharius: Quid est illud? Respondens diabolus, dixit: Humilitas tua, per quam non præualeo aduersum te.

13. Dicebant de abbate Moyse, quia factus est Clericus, & imposuerunt ei superhumeralia. Et dixit ei archiepiscopus: Ecce, factus es candidatus abba Moyses. Et ille respondit: Putas à foris, domine Papa, vel intus? Volens autem episcopus probare eum, dixit Clericis: Quando intrat abbas Moyses ad altare, expellite eum, & sequimini, ut audiat quid dicat. Quum autem cœpissent foras mittere eum, dicebant

Exi foras Aethiops. Ille vero egrediens dicebat: Bene tibi fecerunt cinerose & caecabate, quia cum homo non sis, quare re in medio hominum dare praesumpisti.

24. Abbas Arsenius dixit: Si fragmen crude ergule in fundamito mittatur, ubi sit iuxta fluvium, non sustinet unum diem: coctus autem permanet velut lapis. Ita est homo, qui carnalem sapientiam habet, & non est tentationum igne decoctus, sicut & Ioseph. Huiusmodi enim virbo Dei soluitur, qui cum initium fecerit, multis tentationibus in medio hominum agitur. Bonum est enim, ut quis noverit suas mensuras, & dedinet in initio pondus. Fortes enim in fide, immobiles sunt. Nam & de ipso Ioseph sancto si velit aliquis loqui, dicit, quia nec terrenus erat. Quantum tentatus est, in quali provincia, ubi nec vestigium erat divini cultus. Sed Deus patrum erat com eo qui eripuit eum ex omni tribulatione, & nunc est cum patribus in regno coelorum. Et nos ergo agnoscite mensuras nostras, ceremus. Vix enim nos possumus effugere iudicium Dei.

25. Ipericius abbas dixit: Arbor vite est in excelsum, & ascendet ad eam humilitas monachi.

26. Dixit abbas Pastor, Qui sedentibus senibus ad manducandum, stabat abbas Alonius, & ministrabat eis, & videntes cum laudaverunt. Ille autem omnino nihil respondit. Dixit ergo ei quidam secrete: Quare non respondisti senibus laudantibus te? Dixit abbas Alonius: Quia si responderem eis, inveniret delectatus labibus meis.

27. Narrauit abbas Ioseph, quia sedentibus nobis aliquando cum abbate Pastore, nominaverit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Iuvenis est, quare eum appellas abbatem? Et dixit abbas Pastor: Quia os suum fecit eum appellari abbatem.

28. Dicebant de abbate Pastore, quia nunquam voluisset sermonem facere supra verbum alterius senis, sed magis laudaverit semper quae ille dixisset.

29. Narrauit frater Pistus, dicens: Iuimus fratres septem solitarij ad abbatem Sysoi, habitantem in insula Clysmatos. Et cum rogaremus eum, ut diceret nobis aliquid, ille respondit: Ignoscite mihi, quia idiota homo sum. Sed veni ego aliquando ad abbatem Or, & ad abbatem Atrem, & erat in infirmitate abbas Or decem & octo annis, & cepi supplicare eis, ut dicerent mihi aliquid verbum. Et dixit abbas Or: Quid tibi habeo dicere? Vade quicquid videris fac. Deus enim illius est, qui sibi vita quae potest extorquet, & violentiam facit ad omnia. Hi autem ambo non erant de una provincia, hoc est abbas Or & abbas Atrem. Fuit autem in eis magna gratia, donec exirent ambo de corpore. Abbas enim Atrem summus obedientis fuit. Abbas vero Or multum humilitatis. Feci ergo paucos dies apud eos, investigans virtutes eorum. Et vidi mirabile quid, quod fecit abbas Atrem. Attulerat enim eis quidam unum piscem modicum, & voluit eum facere abbas Atrem seniori abbati Or. Posuerat ergo abbas Atrem cultellum, ut incidere piscem illum. Et vocavit abbas Or, dicens: Atrem Atrem. Ubi vero statim dimisit cultellum in medio piscis, & non perincidit, sed cucurrit ad eum. Et miratus sum tantam obedientiam eius, quia non dixit expecta donec incido piscem. Dixi autem abbati Atrem: Vbi invenisti obedientiam hanc? Et ille respondit: Non est mea, sed istius senis est. Et tulit me, dicens: Veni, & vide obedientiam eius. Coxit ergo modicum piscis male, ita ut perderet eum voluntarie, & apposuit seni. Et ille manducavit, nihil dicens. Et dixit ei: Bonus est senex? Ille respondit: Bonus valde. Post haec attulit ei illum modicum nimis bene coctum, & dixit: Ecce istud perdidisti senex, & male istud coxi. Et ille respondit: Etiam modice tibi male exiit. Et conversus ad me abbas Atrem dixit: Vides quia haec obedientia istius senis est? Et exiit ab eis & quicquid vidi, hoc scripsi secundum virtutem meam. Hec dixit frater abbas Sysoi. Vires autem ex nobis rogavit eum, dicens: Ostende charitatem, & dic nobis & tuum sermonem. Et dixit: Qui habet quod est innumerabile inscientia, perficiet omnem scripturam. Ite autem aliter ex nobis dixit ei: Quid est peregrinatio pater? Et ille respondit: Tace, & in omni loco quocumque veneris, dic: non habeo causam, & haec est peregrinatio.

30. Dixit abbas Ipericius Imitari Publicanum illum, ne cum Phariseo daretur.

DE HUMILITATE. ALPHABET. XXVI.

ris, & sequere mansuetudinem Moyſi, vt ſummitatem cordis tui reſectans conuertaris in fontem aquarum.

21. Senex quidam erat ſolitarius, vacans in eremo, & dicebat in ſemetipſo: Quia perfectus eſſet in virtutibus. Hic orauit Dominum, dicens: Oſtende perfectioni meę quod deest mihi vt faciam. Volens autem Deus humiliter cogitationes eius, dixit eis: Vade ad illum Archimandritam, & quicquid tibi duxerit facito. Reſoluauit autem Deus archimandritę illi antequam ille ad illum veniret, dicens: Ecce, ſolitarius ille venit ad te. Dic ergo ei, vt tollat flagellum, & vadat, & paſcat tibi porcos. Veniens ergo ſenex pulſauit oſtium, & ingreſſus ad archimandritam illum ſalutauerunt ſe. Et cum ſederent, dixit ei ſolitarius ille qui venerat: Dic mihi quid faciam, vt ſum ſaluus. Et ille dixit: Facies quodcumq; dixerō tibi. Et reſpondit: Etiam. Et dixit ei: Ecce, tolle flagellum, & vade paſce porcos hos. Hi autem qui eum nouerant, & audierant de eo, cum vidiffent quia porcos paſceret, dicebant: Vidiffis illum magnum ſolitarium, de quo audiebamus? Ecce, ſupuit cor eius, & demonio vexatur, & paſcit porcos. Vidēs autem Deus humilitatem eius, quia ita patienter ſuſtinebat obprobriū hominum, precepit ei iterum redire ad locum ſuum.

22. Interrogatus eſt ſenex: Quid eſt humilitas? Et ille reſpondit: Si fratri peccati in teignoueris antequam apud te poenitentiam agat.

23. Dixit ſenex: In omninentatione non culpes hominem, ſed teipſum tantum, dicens: quia peccatis meis hæc mihi venerunt.

24. Dixit ſenex: Nunquam præterui ordinem meum, vt alius ambulare, neq; turbatus ſum aliquando in humilitate de poſitus. Omnis enim cogitatio mea in hoc erat, vt deprecarer Deum, quouſq; expoliarer veterem hominem.

25. Frater quidam interrogauit ſenem: Quid eſt humilitas? Et reſpondit ſenex: Vt benefacias his qui tibi male faciunt. Et dixit frater: Et ſi non perueniat homo in eandem meſuram, quid faciet? Reſpondit ei ſenex: Fugiat, eligens taciturnitatem.

26. Frater aliquis interrogauit ſenem, dicens: Quod eſt opus peregrinationis? Et ille dixit ei: Scio fratrem peregrinantem, qui cum inueniſſet in eccleſia, & contigiffet fieri agape m, ſedit ad meſam, vt manducaret cum fratribus. Dixerunt autem quidam: Iſtum hic quis tenuit? Et dixerunt: Surge, & vade hinc foras. Qui ſurrexit, & abiit. Alij vero contriſti de expulſione eius, egreſſi ſunt, & vocauerunt eum. Poſt hæc interrogauerunt eum quidam, dicentes: Quid putas erat in corde tuo, quia expulſus es, & iterum reuocatus? Et ille dixit eis: Poſui in corde meo, quia æqualis eſſem cani, qui quando ſeſciatur, egreditur: quando autem vocatur, ingreditur.

27. Venerunt quidam aliquando in Thebaidam ad quendam ſenem, habentes ſecum vnum, qui à demonio vexabatur, vt curaretur ab illo ſene. Senex vero cum diu rogaretur, dixit demoni: Exi de ſaciſura Dei. Et reſpondit demon ſeni: Exeo, ſed interrogo te vnum verbum, vt dicas mihi: Qui ſunt hordi, & qui ſunt agni? Et dixit ſenex: Hordi quidem tales ſunt, qualis ego. Agnos vero Deus ſciit. Et audiens demon, clamauit voce magna, dicens: Ecce, propter humilitatem tuam exeo. Et exiit demon eadem hora.

28. Dixit ſenex cuidam: Quando cogitatio ſuperbię aut elationis intraverit, perſcutare conſcientiam tuam, ſi diuina mandata omnia cuſtodis, ſi inimicos diligis, ſi gaudes in aduerſarij tui gloriſicatione, & ſi contriſtis in imitacione eius, & ſi agnoſcis teipſum eſſe inutilem ſeruum, & omnium peccatorum te deſeruiſſe. Sed non ita de te ſentias, quaſi omnia correxeris, ſciens, quia huiusmodi cogitatio tua reſoluit vniuerſa.

29. Interrogatus eſt quidam ſenex: Quid eſt humilitas? Et reſpondens dixit: Humilitas magnum opus eſt, & diuinum. Via humilitatis hæc eſt, vt labores corporales aſſumi debeant, & aſcribat ſeipſum homo peccatorem, & ponat ſe ſubiectū omnibus. Et dixit frater: Quid eſt eſſe ſubiectum omnibus? Reſpondit ſenex: Hoc eſt eſſe ſubiectum omnibus, vt non attendat quis aliena peccata, ſed ſua ſemper aſpiciat, & deprecetur ſine intermiſſione Deum.

Beatus

30. Beate memorie Sindetia dixit: Sicut impossibile est nauem fabricari sine acutis, ita impossibile est hominem sine humilitate saluari.

31. Dixit senex cuidam: Non habes nouitiam cum abbate, neq; frequenter adiungas te ei; quoniam ex hoc fiduciam fumes, & desiderare incipias, vt teneas etiam ipse primum.

32. Senex dixit: Qui contemptum, & iniuriam, & damnum patienter fert, potest esse saluus.

33. Narrauerunt de quodam sene, quia perseuerauerit ieiunans septuaginta hebdomadas, semel in hebdomada reficiens. Hic autem postulabat à Deo de quodam sermone scripturarum sanctarum, & nõ reuelauit ei Deus. Dixit ergo in semetipso: Ecce, tantum laborem sumpsi, & nihil profeci. Vado ergo ad fratrem meum, & requiro ab eo. Qui cum egressus clausisset ostium suum vt abiret, missus est ad eum angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomades quas ieiunasti, non te fecerunt proximū Deo. Nunc ergo, quia ita humiliatus es, vt ad fratrem tuum pergeres, missus sum in dicere tibi sermonem. Et aperiens ei de re eadem quam querebat, indicauit ei: & mox discessit angelus ab eo. V.

34. Frater quidam erat in congregatione, & omne pondus quod fratribus innouebat ipse sustinebat, ita vt se etiam in fornicatione a censaret. Quidam autem fratres ignorantes actus eius, ceperunt murmurare aduersus eum, dicentes: quoniam male facit hic, & non operatur. Abbas autem sciens quæ agebat, dixit fratribus: Magis volo vnam mattulā istius cum humilitate, q̃ omnes vestras cum superbia. Et vt de monstraret eis ex Dei iudicio qualis esset frater ille, attulit omnia quæ operati fuerant illi fratres, & mattam eius de quo querebantur: & accendit ignem. & factum in mediū, & consumpta sunt omnia opera illorum: matta autem illius fratris illa permansit. Hoc autem videntes fratres timerunt, & penitentiam coram illo fratre egerūt, habentes eum deinceps in patrem.

35. Cuidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in angelum lucis, & dixit eis: Ego sum Gabriel, & missus sum ad te. Ille vero dixit ei: Vide ne ad alium missus sis: ego enim non sum dignus, vt angelus ad me mittatur. Diabolus autem statim non comparuit.

36. Dicebant senes: Quia si vel pro veritate angelus tibi apparet, non suscipias facile, sed humilia temetipsum, dicens: Non sum dignus angelum videre, viuens in peccatis.

37. Narrauerunt de quodam sene, quia sedens in cella sua, & sustinens tentationes, videbat demones manifeste, & contemnebat eos. Cum autem videbat diabolus se vinci à sene, venit & ostendit se ei, dicens: Ego sum Christus. Videns autem eum senex clausit oculos suos. Et dixit ei diabolus: Ego sum Christus, quare clausisti oculos tuos? Respondens senex, dixit ei: Ego Christum hic nolo videre, sed in illa vita. Audiens autem diabolus, non comparuit.

38. Alterum senem volentes seducere demones, dixerunt ei: Vis videre Christum? Ille vero dixit: Anathema vobis & de quo dicitis. Ego autē Christo Deo credo dicenti: Si quis vobis dixerit, ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. Quod dico, statim non comparuerunt. X.

39. Frater aliquis contristabatur aduersus alium fratrem. Quod audiens ille, venit satisfacere ei. Ille autem non aperuit ostium cellæ suæ. Perrexit ergo ille ad quendam senem, & dixit ei causam. Et respondit ei senex: Vide ne quasi iustitiam habere cause apud temetipsum in corde tuo, tanquam culpaturus fratrem tuum, vt te ipsum iustifices, & illum reprehendas: sed propterea non tetigit Deus cor eius, vt aperiat tibi. Veruntamen hoc est quod dico tibi, vt vel si ille peccauit in te, ponas in corde tuo, quia tu in illo peccaueris, & fratrem tuum iustifices: & tūc Deus dat in corde illius cōcordare tecum. Et narrauit ei tale exemplum, dicens: Duo quidam erant seculares religiosi, & loquentes secum egressi sunt & facti monachi. Aemulationem autem habentes vocis euangelicæ, sed non secundum scientiam, castrauerunt se quasi propter regnum cælorum. Audiens autem hoc archiepiscopus, excommunicauit eos. Illi autē

putantes

putantes quia bene se censerent, indignati sunt contra eum, dicentes: Nos propter regna
celorum castrauimus nos, & hic excommunicauit nos. Eamus, & interpellemus ad-
uersus eum Hierosolymorum archiepiscopum. Abeuntes autem, indicauerunt ei om-
nia. Et dicie eis archiepiscopus Hierosolymitanus: Et ego vos excommunico. Ex quo
iterum contritati abierunt Antiochiam ad archiepiscopum, & dixerunt ei omnia,
quæ facta sunt circa se: & ille similiter excommunicauit eos. Et dixerunt ad seipsos:
eamus Romam ad patriarcham, & ipse nos vindicet de hominibus istis. Abeuntes
ergo ad summum archiepiscopum Romanæ ciuitatis, suggererunt ei quæ fecerant eis
memorati archiepiscopi, dicentes: Venimus ad te, quia tu es caput omnium. Dixit
autem eis & ipse: & ego vos excommunico, & separati estis. Tunc defecerunt animo
excommunicati toriens, & dixerunt ad seipsos: Isti episcopi sibi inuicem consensum
dederunt, & consentiunt, propter quod in synodi congregantur. Sed eamus ad vi-
illum Dei S. Epiphaniū episcopum de Cypro, quia propheta est, & personam homi-
nis non accipit. Cum autem proximarent ciuitati eius, reuelatum est ei de ipsis: & mit-
tens in occursum eorum, dixit: Ne intretis in ciuitatē istā. Tunc illi in se reuersi di-
xerunt: Pro veritate nos culpabiles sumus. Vt quid ergo nos ipsos iustificamus? etiam
si nos illi iniuste excommunicauerunt, non quid & iste propheta? ecce enim Deus re-
uelauit ei de nobis. Et reprehenderunt semetipsos valde de culpa quam fecerant. Tūc
videns Deus, qui corda nouit, quia se pro veritate culpabiles fecerunt, reuelauit epi-
scopo Epiphaniū, & vitro misit, & adduxit eos, & consolatus eos suscepit in commu-
nionem. Et scripsit de his archiepiscopo Alexandriæ: Suscipe filios tuos, quoniam in
veritate penitentiam egerunt. Et addidit senex, qui hoc exemplum narrauit, dicens:
Hæc est sanitas hominis, & hoc est quod Deus vult, vt homo culpam suam proficiat
ante Deum. Hæc cum dixisset frater, fecit secundum verbum senis, & pergens pulsa-
uit ostium fratris. Ille autem mox vt sensit eum, priusquam de intus penitentia ges-
sisset, aperuitque statim ostium, & osculati sunt se inuicē ex animo, & facta est inter viros
pax magna. Y.

40. Duo monachi, qui erant etiam carnales fratres, habitabant simul, & volebat
diabolus separare eos, nec poterat. Semel ergo vnus, qui erat iniuriatus, incendit lu-
cernam, & posuit eam super candelabrū. Fecit autem opera sua demon, & evertit can-
delabrum. Pro qua re cecidit eum maior frater cum ira. Ille vero penitentiam egit,
dicens: veni. Habe patientiam in me frater, & iterum accendam eam. Et ecce, virtus Do-
mini erit, & torquetur demonem illum vsque mane. Demon autem nuntiatus prius
cipi suo quod factum fuerat. Et audiuit sacerdos Paganorum id quod retulerat da-
mon, & egressus factus est monachus, & ab initio conuersationis suæ tenuit humilita-
tem, dicens: Humilitas solum omnem virtutem inimici, sicut eos ego audiui loquentes,
dicens: Quia quando perturbamus monachos, conuertit vnus ex eis, & agens po-
nitentiam, destruit omnem virtutem nostram.

41. Abbas Antonius deficiens in consideratione profunditatis iudiciorum Dei,
postulauit, dicens: Domine, quomodo aliqui paruo tempore vite suæ moriuntur,
& aliqui ultra decrepitam veniunt senectutem? & quare quidam e gentes sunt, aliq-
uam facultatibus dilatanur, & quomodo iniusti opulenti sunt, iusti vero paupertate
premur. Et venit ei vox, dicens: Antoni, ad teipsum intende. Hæc enim iudicia
Dei sunt, & rescire ea non conuenit.

42. Cum interrogaret aliquando abbas Arsenius quendam senem Aegypti de
cogitationibus suis, alius videus eum, dixit ei Abbas Arsenius: Tu qui tante erudi-
tionis es, in Latina & Græca lingua doctus, rusticius istum de cogitationibus tuis inter-
rogas? Et ille respondit: Latinam quidem & Græcam eruditionem, quantum ad ser-
culum apprehendi disti, alphabetum huius rustici necdum discere potui.

43. Venit quidā frater ad abbatē Sysoi in monastērio abbatis Antonij, & loquens
eis dicebat abbas Sysoi: Mox adhuc nō peruenisti ad mensurā abbatis Antonij, pa-
ter? Respondit ei senex: Ego si habere vñ cogitationē abbatis Antonij, efficerer to-
tus velut ignis. Veruntamen scio hominē, qui cum labore potest ferre cogitationes suas.
Iterū autē interrogauit eum frater ille, dicens: Patris sic persequeretur satanas an-
tiq- q Et dē

DE CHARITATE, ALPHABETVM XXVII.

existi. Loqui me sæpe penituit, tacere nunq̃. Cum autem vidisset abbas Pemen, qui transiit dixit: Beatus es abba Arseni, quia te tantum in hoc seculo planxisti. Qui enim hic se nō planxerit, illic in perpetuum lugebit. Aut hie ergo ex voluntate, aut illic pro tormentis impossibile est hominem non plangere. A. 27.

48. Narravit abbas Daniel de beato Arsenio, quia nunquam voluerit loqui de questione aliqua scripturarum, cum posset magnifice loqui si vellet: sed neq̃ epistolam cito scripsit ad aliquem. Quando autem ad conuentum post aliquantū temporis veniebat, post columnam sedebat, ne quis faciem eius videret, & ne ipse attenderet alium. Erat autem visio eius angelica, sicut Iacob, cinis ornatus, elegans corpore, sicut tamen. Habebat autem barbam prolixiā omnino, attingentē vsq̃ ad ventrē eius: p̃lli autem oculorum eius nimio fletu ceciderant. Longus autem erat, sed senio longinquo curuatus. Moritur autem antiorū nonagintaquinq̃. Hic fecit in palatio diuiz memoriz Theodosij maioris, qui fuit pater Archadij & Honorij, annos quadraginta, in Scythi fecit annos quadraginta, & decem annos in loco qui dicitur Troen, supra Babiloniam, contra ciuitatem Memphis, & tres annos in Canopo Alexandriae, & alios duos annos reuertens iterum in Troen fecit, & ita dormiuit, consummans in pace & timore Dei cursum suum: quia erat vir & plenus spiritu sancto, & fide.

49. Dixit senex cuidam: Non apponas cor tuum aduersus fratrem tuum, dicens: quia tu magis illo sobrius es, & continentior, & intelligentior: sed subditus esto gratie Dei in spiritu paupertatis, & per charitatem non siam: ne spiritu elationis exaltatus perdas laborem tuum, & esto spirituali sale conditus in CHRISTO.

50. Venerunt aliquando senes ad abbatem Antonium, & erat cum eis abbas Ioseph. Volens autem abbas Antonius probare eos, mouit sermonem de scripturis sanctis, & cepit interrogare iuniores, quid esset hoc aut illud verbum. Et singuli eorum dicebant prout poterant. Ille autem dixit: Necdum inuenisti. Post omnes vero dixit abbati Iosephi: Tu quomodo didici esse verbum hoc? Et ille respondit: Nescio. Et dixit abbas Antonius: Verē abbas Ioseph solus inuenit viam, quise nescire respondit.

51. Venerunt quidam fratres ad abbatem Syfol, vt audirent ab eo verbum: & nihil loquebatur, sed semper dicebat: Ignoscite mihi. Videntes vero sportellas eius, dixerunt discipulo eius Abraham: Quid facis desportellis istis? Et ille respondit illis: Huc & illuc expendimus eas. Hoc audiens senex, dixit: Syfols hinc inde manducat. Illi vero audientes edificati sunt valde in humilitate eius, atq̃ cum gaudio recesserūt.

52. Venit ad quendam senem solitarium monachum homo, qui a demonio vexabatur, & fortiter spumabat, & percussit in maxillam eius. Senex vero conuertit ei aliam maxillam. De monstro non ferens flammam humilitatis, mox exiuit ab eo, & factus est sanus.

53. Dixit senex, quia si quis dicat alicui: Ignosce mihi, humilians se, comburit de monentatores.

54. Interrogatus est senex, quomodo quidam dicerent, videt e se aspectum angelorum? Et respondens dixit: Beatus est, qui peccatum suum semper videt.

XVI. De charitate.

B.

Veni aliquando abbas Hilarion de Palæstina ad abbatem Antonium in montem, & dicit ei abbas Antonius: Bene venisti lucifer, qui mane oris. Et dixit ei abbas Hilarion: Pax tibi, columna lucis, quæ sustines orbem terrarum.

21. Dixit abbas Macharius abbati Arsenio: Quare nos fugis? Dicit ei senex: Scit Deus quia diligo vos, sed non possum esse cum Deo & hominibus. Superiorum enim virtutum militia, & milium milia vnā voluntatem habent: homines autem multas voluntates habent. Non possum ego dimittere Deum, & venire, & esse cum hominibus.

3. Dixit abbas Agathon, quia secundum voluntatem meam nunquam dormiui, retinens in corde meo aduersus quenquam dolorem, neque dimisi alium dormire habentem aduersum me aliquid.

¶ ¶ senex

4. Senex quidam erat in Aegypto, antequam veniret illuc abbas Pastor. Ille autē habebat notitiam hominum, & multum honorem. Quum autem ascendisset abbas Pastor de Scythi cum suis, dimiserunt homines illum senem, & venerunt ad abbatem Pastorem. Invidia autem tactus senex, male loquebatur de eis. Hoc audiens abbas Pastor, contristabatur, & dicit fratribus suis: Quid faciemus de senē isto magno, quia nos in tribulationem miserant homines, derelinqentes senem, & ad nos, qui nihil sumus, attendentes? Quomodo ergo possumus sanare eum? Et dixit eis: Facite aliqd gustare, & tollite vasculum vini, & eamus ad eum, & gustemus simul, forsitan per hęc possumus sanare animum eius. Tulerunt ergo quos parauerant cibos, & perierunt ad eum. Et dum pulsarent ostium, respondit discipulus eius, dicens: Qui estis? Et illi responderunt: Dic abbati, quia Pastor es, & desiderat per vos benedici. Hoc autem nunciante ei discipulo eius, ille mandauit ei, dicens: Vade, quia non vacat mihi. Illi autem perseverantes in caumate, dixerant: Non discedimus, nisi meruerimus benedictionem senis. Senex autem videns perseverantiam eorum & humilitatem, compunctus aperuit eis. Et intrautes gustauerunt cum eo. Quum autem manducarent, dixit senex: In veritate dico, minus est quod audiui de vobis, centuplum est enim quod video in opere vestro. Factus est ergo eis amicus ex illa die.

5. Contigit aliquādo abbatē Pambo ire cum fratribus in partem Aegypti faceret, & videns quosdā seculares sedētes, dicit eis: Surgite, & salutate, & osculamini monachos, ut benedicamini frequēter eū cum Deo loquunt, & sancta sunt ora eorū. C.

6. Dicebant de abbate Paphnutio, quia non cito biberet vinum. Ambulans autē aliquando, superuenit in conuentum latronum, & inuenit eos bibentes. Cognouit autem eum qui erat primus latronum, & sciebat quia non bibere vinum. Videns ergo eum de multo labore, impleuit calicem vini, & in alia manu tenuit gladium euangelizatum, & dicit seni: Si non bibis, occidam te. Senex vero sciens, quia mandatum Dei vult facere, & volens eum lucrari, accepit & bibit. Ille vero princeps latronum poenitentiam egit apud eum, dicens: Ignosce mihi abba, quia contristante. Et dicit ei senex: Credo in Deo meo, quia per hunc calicem faciet tecum misericordiam & in hoc seculo, & in futuro. Et respondit princeps latronum: Et ego credo in Deo, quia ex hoc non faciam alicui quicq̃ mali. Et lucratus est senex omne collegium illorum latronum per id, qd se propter Deum dimisit voluntati eorum.

7. Abbas Antonius dixit: Ego iam non timco Deum, sed amor: quia amor foras mittit timorem.

8. Item dixit: Quia de proximo est vita & mora. Si eris lucrabimur fratrē, lucrābimur Deum. Si autem scandalizamus fratrem, peccamus in Deum.

9. Duo fratres erant in Cellis, vnus autem ex eis senex erat, & rogauit illum qui iuuenis erat, dicens: Maneamus simul frater. Et ille dixit ei: Ego peccator sum, & nō possum tecum manere abba. Ille autem rogabat eum, dicens: Etiam possumus. Erat autem senex ille mundus, & nolebat audire, quia monachus haberet in cogitatu fornicationem. Et dicit ei frater: Dimitte me vnā hebdomadam, & iterum loquemur. Venit ergo postmodum iuuenis ille, & volens probare senem, dicebat: In magnam temptationem incurri hebdomada ista, abba. Pergens enim promissio fornicationem in vico incurri mulierem. Et dicit ei senex: Nunquid non est poenitentia? Et respondit frater: Etiam pater, est poenitentia. Senex vero dixit: Ego tecum porto medietatem peccati huius. Tunc dixit frater ille: Modo scio, quia possumus simul esse. Et manserunt simul vsq̃ ad exitum suum.

10. Dicebant de quodam fratre, qui cum fecisset sportas, & imposuisset eis anfas, adiuit vicinum suum alium monachum dicentem: Quid facio, quia proximum est mercatum, & non habeo anfas quas imponam sportellis meis? Ille vero audiens, resoluit anfas quas imposuerat sportis suis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce, istas superfluas habeo, tolle & pone in sportas tuas. Et fecit opus fratris sui proficere, proprium autem opus reliquit imperfectum. D.

11. Dicebant de quodam senē in Scythia egrotauit, & voluit manducare modicum panis recti. Hoc audiens frater quidā, misit melorē suū, & misit in eam panem siccum.

secum, & vadens in Aegyptum mutauit illum ad panem recentem, & attulit seni. Et cum vidissent fratres panes illos recentes, mirati sunt. Senex autem noluit gustare, dicens: quia sanguis fratris est. Et cogauerunt senem, dicentes: Propter Deum manduca, ne vacuum sit sacrificium fratris tui. Atque ita rogatus comedit.

13. Frater interrogauit quendam senem, dicens: Duo sunt fratres, ex quibus vnus quiescit in cella sua, protrahens ieiunium sex dierum, & multum sibi laborem imponens, altere vero egrotantibus deseruit. Cuius opus magis acceptum est Deo? Respondit ei senex: Si frater ille, qui sex diebus ieiunium leuat, appendat se per noctes, non potest equalis esse illi qui infirmantibus deseruit.

13. Perrexerunt aliquando tres fratres ad messem, & susceperunt certum spatium, sexaginta modiorum quod meterebant. Vnus autem ex eis, prima ipsa die infirmari cepit, & reuersus est ad cellam suam. Duo autem qui remanserant, vnus alteri dixit: Ecce frater, vides, quia incurrit in egritudinem frater noster. Extorquet ergo tu animo tuo parum, & ego similiter meo paululum, & credamus in Deo, quia per orationes eius implebitur nos duo opera eius, & metemus partem ipsius. Cum ergo expluissent messem totius loci illius quem susceperant, venerunt accipere mercedes suas, & vocauerunt fratrem illum, dicentes: Peare veni, accipe laborem tuum. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiam, qui non messui? Et illi dixerunt ei: Orationibus tuis consummata est messis, veni ergo accipe mercedem tuam. Facta est ergo plurima contentio inter eos de hac re, illos scilicet dicente, non accipio, quia non laboraui, illis vero non acquiescentibus nisi ille ipse acciperet partem suam. Abierunt ergo ad iudicium magni senis cuiusdam. Et dicit ei frater ille, proximus nos tres, ut meteremus in agro cuiusdam ad mercedes. Cum autem venissemus ad locum quem messuri eramus, ipsa prima die in egritudine cecidi, & reuersus sum in cellam meam, nec vna die metere perualens cum eis, & nunc cogit me frater istius, dicens: veni accipe mercedem, ubi non laboraui. Dixerunt autem illi fratres: Reuera tres fuimus, & perreximus metere, & suscepimus spatium sexaginta modiorum quod meteremus. Et si fuissetis toti tres, cum grandi labore vix potuissemus explicare illud. Orationibus autem fratris huius nos duo velocius quam tres potuimus, & demissimus agrum, & dicimus ei: veni accipe mercedes tuas, & non vult. Hac audiens senex miratus est, & dicit vni de monachis suis: Percute signum in cella fratrum, ut congregentur hic omnes. Qui cum venissent, dixit eis: Venite fratres & audite hoc iustum iudicium. Et indicauit eis omnia senex, & adiudicauit illum ut acciperet mercedes suas, &aceret ex eis mercedibus, quod ipse vellet. Et discessit frater ille contristatus & plorans, & se praedicatum fuisse dicebat.

14. Dicebat quidam senex, quia patres nostri consuetudinem habuerunt venire ad cellas novorum fratrum, qui solitarij conuersari volebant, & visitabant eos, ne quis eorum a demonibus circumueneret, & a cogitatione sua lederetur. Et si quando aliquis eorum inueniebatur solus, adducebant eum ad ecclesiam, & ponebant peluis cum aqua, & fiebat oratio pro eo, qui tentationibus laborabat. Et lauebant omnes fratres manus suas in peluim, & pfundebatur aqua illa frater qui impugnabatur, & ita statim purgatus.

15. Duo senes multis annis simul conuersati sunt, & nunquam inter se litem habuerunt. Dixit ergo vnus alteri: Faciamus & nos vel vnam litem, sicut homines faciunt. Et alter respondit fratri, dicens: Nescio qualiter fit lis. Et ille dixit: Ecce pono in medio laterculum, & ego dico meum est hoc, tu autem dic non, sed meum est, & inde fit litis initium. Posuerunt ergo testem in medio sui, & dicit vnus eorum: Meum est hoc. Et alter dixit: Non, sed meum est. Et ille respondit: Etiam tuum est tolle & vade. Et discesserunt nec contendere valuerunt.

16. Cuidam frater erat ministere cuiusdam patrum. Contigit autem ut vulnus fieret in corpore senis, & sanies multa ex eo cum fextore proflueret. Dicebat autem in cogitatu suo frater ille, qui ei deserviebat: Discede hinc, quia non poteris sustinere fextorem putredinis huius. Ille vero frater ut reprimere huiusmodi cogitationem suam, tulit vas aquae & diluit vulnus senis illius, & re collegit ipsam aquam in vas, & quotiens sitiebat ex ipsa bibebat. Coepit autem iterum cogitatio sua, cum sollicitare dicens: Si non vis effugere, vel non bibas fextorem hunc. Frater autem ille laborabat &

solerans

toleranter ferebat, bibens lauaturam senis illius. Et cum ita ministraret seni illi, vidit Deus laborem christi illius, & illum lauaturam vulneris in aquam mundissimam vertit, & senem inuisibili medicamento sanauit.

27. Frater quidam interrogauit senem quendam, dicens: Si video fratrem de quo audiui aliquam culpam, non possum suadere animo meo, vt introducam illum in cellam meam. Si autem video bonum fratrem, ipsum libenter suscipio. Et dixit ei senex: Si facis bonum, bono fratri, parum benefacis. Illi alteri duplicem impende, ipse est enim qui infirmatur.

28. Dixit abbas Pastor: Contare secundum virtutem tuam, nulli omnino facere equalum, & castum seruare cor tuum cum omni homine.

29. Iterum dixit: Non est aliquid maius dilectione, etiam vt animam suam quis ponat pro proximo suo. Etenim si quis abdiens sermonem tristem, cum possit & ipse id facere, certetur & sustineat, & non recontristet eum, vel etiam si laesus fuerit in re aliqua, patienter sustineat, non retribuens contristanti, atq; laetentis, huiusmodi homo animam suam ponit pro proximo suo.

30. Dixit quidam patrum: Si quis tepederit rem aliquam & violenter perstiteris ei, sit voluntas animi in id quod datur, sicut scriptum est: quia si quis angustauerit te mille passus, vade cum ipso duo. Hoc autem est, vt si quis te petierit rem aliquam, des ei ex animo & spiritu.

31. Interrogauit quidam, senem quendam dicens: Quomodo sunt modo quidam laborantes in conuersatione, & non accipiunt gratiam sicut antiqui. Dixit ei senex: Quia tunc charitas erat, & vnusquisq; trahebat proximum suum sursum. Nunc autem refrigescit charitate, vnusquisque proximum suum deorsum trahit, & propterea gratiam non meretur accipere.

XXVII. De praudentiamiraculis & visionibus. F.

Iacebat abbas Daniel, qui erat discipulus abbatis Arsenij, quia narrauit ei abbas Arsenius, tunc de alio al quo, putato tamen quod de se dicebat, quia dum sederet quidam in cella sua, venit vox dicens ei: Veni ostendam tibi opera hominum. Et surgens abiit, & duxit eum ad quendam locum, & ostendit ei Aethyopem incidientem ligna, & facientem farcinam magnam, & tentabat portare eam, & non poterat, & pro eo vt auferret eam farcina illa, ibat iterum & incidebat ligna, & addebat ad farcinam. Hoc aut faciebat diutius, & procedens paululum ostendit hominem rursus stantem super lacum, & haurientem aquam ex eo, & insundentem in cisternam pertusam, quae cisterna ipsam aquam iterum refundebat in lacum. Et dixit ei iterum: Veni ostendam tibi aliud. Et ecce vidit templum & duo viros sedentes in equis & portantis lignum transversum, vnus contra vnum. Volebant autem per sanuam introire in templum, & non poterant propter lignum illud quod transversum portabant, & non inclinantes se vnus post alium vt fieret lignum illud directum, remanserunt foras extra ianuam. Et cum interrogasset quid hoc esset. Ille respondit ei: Hi sunt qui portant velut in iustitia super bina iugum, & non humiliati sunt vt corrigent se, & ambularēt humiliter in viam Christi, propter quod & remanserunt foras a regno Dei. Ille autem quae ligna incidit, homo est in peccatis multis, & pro eo vt poenitentiam agat & subtrahat se a peccatis suis, magis alias iniquitates adhibet supra iniquitates suas. Qui autem aquam implet, homo est qui bonum quidem facit, sed quia habet etiam in eis permixta mala, pro hoc perdit etiam & bona opera sua. Quapropter conuenit omnem hominem sobrium esse in considerandis operibus suis, ne in vapro videatur sustinere labores.

32. Narrauit sanctus Basilus episcopus dicens: Fuit quaedam virgo in quodam monasterio fornicarum, quae stultam esse ac demonem se habere simulabat, quae vsq; adeo ab omnibus alijs pro horrore habebatur, ita vt nec cibum quidem cum ea acciperent. Talem siquidem vitam elegerat, vt à coquina nunq; recedens, totius illic ministri impleret officium. Et erat secundum vulgare pro nobis vnuerse domus spongia impletum in rebus probans quod in sanctis libris scriptum legitur: Si quis inquit ex

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABET. XXVII.

quit, ex vobis putat esse se sapientem in hoc mundo, stultus sit, vt sapiens fiat. Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus seruiebat: ceteræ autem virgines ronsæ cucullis cooperiebantur. Nulla aliquando hanc potuit de quadringentis virginibus videre manducantem, nunquam per omne æuum suum sedit ad mensam, à nulla vel modicam partem panis accepit, sed micæ tantum detergens illarum intensarum, & ablucens ollas his solis alimonis contenta vivebat. Nulli vnquam fecit iniuriam, nulla ipsius murmur audiuit, nulli aur parum aut satis locuta est. G. Et cetera cum ab omnibus cederetur, cum omnium viueret odio, maledicta omnium sustineret, sancto Pyterio, cui hoc vocabulum erat, probatissimo viro, semperq; in deserto viuenti, assistit angelus domini quadam die, sedet in loco qui dicitur Porfirice, affatusq; est cum his verbis: Cur, inquit, grande aliquid te esse credis, vt sanctus in huiusmodi degens loco? Vis videre mulierem te sanctiorem? Vade ad Tabenensiorum monasterium fœminarum, & vnam ex ipsis illuc inuenies, in capite habentem coronam, ipsam cognosce te esse meliorem. Quæ dum contra tantum populum sola diebus ac noctibus pugnat, cor ipsius nunquam à Deo recedit: ita autem vno in loco residens, nec quoquam aliquando progrediens, per omnes vrbes animo & cogitatione vagaris. Statimq; ad supradictum monasterium venit, & magistros fratrum rogauit vt introducerent eum ad habitaculum fœminarum. Quem mox illi vt virum gloriosum, virum etiam prouectioris ætatis, cum grandi fiducia introduci fecerunt. Ingressus autem, omnes sorores desiderauit inspicere, inter quas solam illam pro qua venerat, non videbat. Ait autem ad postremum: Omnes mihi, inquit, adducite: desisse enim mihi videtur aliqua. Dicunt ad eum: Vnam stultam habemus intrinsecus in coquina. Sic enim eam quæ à dæmonio vexatur appellant. Et ait illi: Exhibete ad me ipsam quoque vt eam videam. Quo audito supramemoratam vocare cœperunt. Quæ cum nollet venire, sentiens, vt credo aliquid, aut fortassis hoc ipsum diuina reuelatione cognoscens, dicunt: Sanctus Pyterius te videre desiderat. Erat autem vir fama & nomine grandis. Cumque ad eum fuisset exhibitus, & vidisset pannos in fronte ipsius inuolutos, proiecit se ad pedes eius, dicens: Benedic me inquit. Rursus ad ipsius pedes & ipsa corruens, tu me inquit, benedic domine. Omnes vero sorores obstupuerunt simul, dicentes: Noli abba talem tibi facere iniuriam, fatua est enim ista quam cernis. Tunc sanctus Pyterius hoc ipsum omnibus ait: Vos magis estis fatuæ, nam hæc & vestra & mea est nonna. Hoc enim nomine vocant illi fœminas spirituales. Et deprecatur Deum ait, vt ita dignus ipse in die iudicii merear inueniri. Quo audito omnes simul ad pedes eius prociderunt, singulæ varia peccata & propria confitentes. Alia enim abluens sordes carni, supra eam se sudisse dicebat: aliæ vero colaphis eam à se verberatam sepe memorabatur: aliæ nares ipsius sinapi impletas à se esse desebant. Ceteræ quoq; diuersas referebant se ei iniurias interrogasse. Pro quibus omnibus sanctus ille fufus Deo precibus, egressus est. Post paucos dies non ferens illa tantam sui gloriam, tantocq; se nolens sororum honore cumulari, græuariq; credens singularum excusationibus, egressa de monasterio illo occulte, quo ierit, in quæ se mereretur locum, vel quo sine defecisset, ad nullius potuit notitiam peruenire.

H.

3. Narrauit quidam senex dicens: quia erat quædam virgo prouecta ætate, valdeque profecerat in timore Dei. Et interrogata à me, quæ res eam ad hanc perduxerit conuersationem, illa ingemiscens ita cœpit dicere: Mihi quidem o mirabilis vir, cum adhuc essem paruula erat pater modestus ac mansuetus moribus, debilis verò & infirmus corpore, qui ita vixit curam suam agens, vt vix aliquando videretur ab his, qui in eodem habitabant vico. Terram autem suam assidue operabatur, & ibidem semper occupabat vitam suam. Si quando forte sanus fuisset, fructus cultus & suæ domi portabat. Plurimum autem temporis in lecto languoribus detinebatur, tantaq; erat ei tædium, vt ignorantibus eum sine voce credere se esse. Mater verò mea erat e contrario curiosa absq; mō, & quæ vitra oēs qui erant in regione hac turpior esset. Sermones verò eius ita ad vniuersos mouebantur, vt putaret omne corpus eius lingua esse. Lites frequentius committerebantur ad omnes ab ipsa. In ebrietate autem vini, cum viris luxuriosis demorabatur. Dispensabat aut & ea quæ domi erant, tanq; meretrix pessima,

vt etiam

vt etiam substantia multa valde non potuisset nobis sufficere. Nam & huic à patre meo delegata erat cura domus. Corpore autem suo ita in torpitudine abutebatur, vt pauci de vico illo potuissent e fugere libidinem eius. Nunq̃ corpori eius morbus occurrit, nec dolorem aliquem sensit, sed à nariuitate vsq̃ ad vltimum diem suum integrum, sanumq̃ corpus suum possidebat. Inter hæc coniugit, vt pater meus ionga & gritudine fatigatus moreretur, & continuo aer comotus est, & pluuia, & choruscationes atq̃ tonitrua ærem conturbabant, & neq̃ nocte, neq̃ die imber cessans, triduo super lectum sine sepultura fecit eum manere, ita vt homines vicinillius morientes capita sua ammirarentur, q̃ tantum malum vniuersos lateret, dicentes: Sic Dei erat inimicus iste, vt nec te ita eum recipiat ad sepulturam. Sed tamē ne intra domum membra eius dissoluta, in gressum habitantibus prohiberent, imminente adhuc aere turbido, & pluuia descendente vix aliquando eum sepultura tradidimus. At vero post hæc mater mea accepta licentia, cum improbitate maxima corporis sui vivebat libidine, & prostibulum deinde faciens domum suam, in tanta luxuria vixit atq̃ delictis, vt dum adhuc parvula essem, deficeret nobis substantia nostra. Vix autem: huiusmodi cum timore, sicut mihi videbatur, morte illi adueniente, tantam meruit funeris prosperitatem, vt etiam putaretur aer simul exequijs deservire funeris eius. I. Ego autem post obitum eius puellarem egressa & latentem, & desiderijs titillationibusque iam corpus meum permouentibus, in quadam die ad vesperam, vt fieri solet, cogitare corpi atq̃ considerare, cuius vitam eligerem sequendam, vtrum patris qui mordeste & maniuere ac sobrie vixit, sed rursus recogitabam illud, q̃a nihil in vita sua comsecutus est boni, sed per omne tempus in infirmitate & tribulatione cōsumptus est, & ita viræ suæ finem accipit, vt nec sepultura eius terra reciperet. Si igitur bona esset huiusmodi conuersatio a pud Deum, quare ergo tantorū malorum poterit meus pater effectus consecutus, qui sic viuere cōlegit. Sed sicut mater cogitatus meus inquit bonum est viuere, & tradere voluptatibus & luxuriæ corpus ac libidini. Et enim illa nolum opus turpe prætermisit, in ebrietate autem omne tempus incolumis atq̃ prosperè degens, ita vitam suam expleuit. Quid ergo? Sic oportet me viuere sicut mater. Melius est enim proprijs oculis credere, his quæ manifeste cognita sunt, & nihil prætermittere. Et cum placuisset mihi miser e eius me constituere vitæ, superuenit nox, & continuo mihi sopor accidit. Post hos sermones assitit mihi quidam grandis quidam corpore, aspectu autem terribilis. Deinde intuendo me, perterrens, iracunda visione, & aspera voce interrogabat me: Die mihi inquit puella qui sunt cogitatus cordis tui? Ego autem ab aspectu eius & habitu tremefacta, neq̃ respondere in eum audebam. Maiori vero voce iterum iussit, vt ea quæ mihi placuerant, pronuntiarem. Ego autem præ timore dissoluta, & omnium oblita cogitationum, nihil esse dicebam. Ille vero negante me, reuocabat in memoriam vniuersa quæ in corpore meo transierant. Ego autem conuicta, ad precem conuersa, supplicabam veniam consequi, & causam ei narrabam huiusmodi cogitatus. Qui ait, mihi: Veni igitur & vide vniuersa patrem & matrem, & quam volueris, vitam deinde elige tibi. Et apprehendens mihi manum trahebat me. Ducens autem in quendam campum paradisi multos habentem, & diuersos fructus variasq̃ arbores, & pulchritudinem inenarrabilem, introduxit me illic. Occurrens autem mihi pater meus amplexatus est, & osculabatur me, filiam me vocans. Ego vero circumplexa eum, rogabam vt manerem cum eo. At ille: Nunc, inquit, non potes hic esse, sed si vestigia mea sequi volueris, vade huc non post multum tempus. Cum autem adhuc ego deprecarer matrem cum ipso, trahens me rursus per manum, qui ibi me duxerat, veni ait, ostendam tibi & matrem tuam, quæ iam exurit, vt scias ad quam horum velis declinare vim tuam. Statuens autem me in domo tenebrosa atq̃ obscura, omnino perturbatione stridoreq̃ repleta, ostendit mihi fornacem ignis ardentem, & pice feruentem, & quosdam illic terribili aspectu stantes supra fornacem. Ego autem inspicies deorsum, video matrem meam in fornace vsq̃ ad collum dimersam, stridentemq̃ dentibus, & igni ardentem, & vix mihi multum scitorem fieri. K. Videns autem me illa, filiam me vocans, cum vultu clamabat: Heu me, inquit, filia de proprijs operibus hæc patior, quia quasi de claramen-

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABET. XXVII.

delicamenta mihi videbantur vniuersa, quae de sobrietate erant, opera autem fornicationis & adulterij, non mihi videbantur esse tormenta, ebrietatem vero & luxuriam non arbitrabar esse poenas, & ecce propter libidinem paruam quandam, recipio flammam, sustineo poenas, ecce propter exiguas delicias quanta exoluo tormenta, ecce pro contemptu Dei quales recipio mercedes. Apprehenderunt me vniuersa innumeralibilia mala. Nunc tempus auxilij filia. Nunc recordare nutrimentorum filia, quae à me consecuta es, nunc retribue beneficium si quid boni aliquando à me accepisti. Miserere ergo mei, quae ardeo in igne, & ab ipso consumor. Miserere mei, quae in huiusmodi cruciatibus examinator. Miserere mei filia, & porrigens manum tuam educ me de loco isto. Me autem recusante hoc facere, propter eos qui ibiastabant, rursus cum lachrymis clamabat: Filia mea adiua me, & noli despiciere sicutum proprii matris tuae. Memento doloris mei in die parturitiois te, & ne me despicias quae in gehenna ignis depereo. Ego autem voce eius ac lachrymis commota, humanum aliquid patiebar, & ceptum clamore condolens ei ingemiscere. Exurgentes vero hi qui in domo erant mecum, & accendentes ignem, causam mugitus mei interrogabant me. Ego autem narraui eis omnia quae videram. Sic iam vnum deliberaui hoc, ut patris meisquerer vitam, certa facta per ineffabilem misericordiam Dei, quae porrigere possit sunt his qui maligne vivere volunt. Talia siquidem illa beata virgo ex ipsa visione cognoscens, multa esse à Deo bonorum operum retributionem, & malorum actuum & turpis vitae maximas esse poenas annuntiabat. Ideoque efficiamur melioris consilij nobiscum et ipsis, ut possumus beatam.

4. Interrogauit aliquis fratrem abbatem Pastorem, dicens: Quid est quod scriptum (si fieri) est, non reddes malum pro malo? Dicit ei abbas Pastor: Hec passio quatuor modos habet. Primus de corde. Secundus de aspectu. Tertius de lingua. Quartus est non facere malum pro malo. Si ergo cor potuerit purgari, non venit ad aspectum. Custodiam ne loquaris. Si autem locutus fueris, cito te corripe, ne facias malum pro malo.

5. Narrauit abbas Daniel, qui fuit discipulus abbatis Arsenij, dicens: Dixit abbas pater noster Arsenius de quodam senex, qui erat magnus in hac vita, simplex autem in fide, & errabat pro eo quod erat idiota, & dicebat non esse naturale corpus Christi panem quem sumimus, sed figuram eius esse. Hoc autem audientes duo senes, quod diceret hunc sermonem, & scientes quod magnus esset in vita & conuersatione, cogitantes vero quia innocenter & simpliciter diceret hoc, venerunt ad eum & dicunt ei: Abba sermonem audiui: cuiusdam in fidelis, qui dicit quia panem quem sumimus, non naturale est corpus Christi, sed figura est eius. Senex autem dixit eis: Ego sum qui hoc dixi. Illi autem rogabant eum dicentes: Abba non sic teneas, sed sicut ecclesia catholica tradidit.

L. Nos autem credimus quia panis ipse corpus est Christi. Et calix ipse sanguis Christi, secundum veritatem, non secundum figuram. Sed sicut in principio puluere de terra accipiens, plasmavit hominem ad imaginem suam: & non potes dicere quod non erat imago Dei, quia incomprehensibilis. Ita & panis quem dixit, quia corpus meum est, credimus quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait eis: Nisi re ipsa cognoueris, non mihi satisfacit oratio vestra. Illi autem dixerunt ad eum: Deprecemur Deum hebdomada hac de mysterio hoc, credimus quia Deus reuelat nobis. Senex vero cum gaudio suscepit sermonem istum, & deprecabatur Deum, dicens: Domine tu cognoscis, quia non per malitiam incredulus sum rei huius, sed per ignorantiam. Ergo reuela mihi domine Iesu Christe quod verum est. Sed & illi senes abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum, dicentes: Domine Iesu Christe reuela illi seni mysterium hoc, ut credat & non perdat laborem suum. Exaudiuit ergo dominus utrosque, & hebdomada completa venerunt sexta die in ecclesiam, & sederunt ipsi tres soli super sedile de serpo, quod in modum fascis erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti autem sunt ianuae. Quales oculi eorum, & quando positi sunt panes in altari, videbatur illis tantummodo tribus tantum puerulis iacens super altare. Et cum extendisset presbyter manus, ut frangeret panem, descendit angelus Dei de caelo habens cultrum in manu, & secuit puerulum illum, sanguinem vero eius excipiebat in calicem. Cum autem presbyter frangeret in paruis partibus panem, etiam angelus incidebat pueri membra in modicis partibus. Cum ergo accessisset senex, ut acciperet sanctam communionem, data est ipsi soli caro cum sanguine.

guine cunctata. Quod cum vidisset pertimuit & clamavit, dicens: Credo domine, quia panis qui in altari ponitur corpus tuum est, & calix tuus est sanguis. Et statim facta est caro illa in manu eius panis secundum mysterium, & sumpsit illud in ore suo agens gratias Deo. Dixerunt autem ei senes: Deus scit humanam naturam, quia non potest carnibus crudis vesci, & propterea transfiguravit corpus suum in panem, & sanguinem suum in vinum, his qui illud fideliter suscipiunt. Et agites Deo gratias de senes illo, quia non permisit Deus perire laborem eius, reversi sunt toti tres cum gaudio ad cellas suas. *N.*

6. Iterum ipse Daniel de alio senes magno, qui habitabat in inferioribus partibus Aegypti, quia diceret per simplicitatem quod Melchisedech ipse est filius Dei. Hoc autem indicatum est sanctae memoriae Cyrillo episcopo Alexandrino de eo, & misit ad eum. Sciens autem quia significaret ille senex, & quicquid peteret revelabatur ei, & quia simpliciter diceret hoc verbum, usus est huiusmodi ratione, dicens: Abba rogo te, quia in cogitatione mea est quod Melchisedech ipse sit filius Dei, & rursus alia cogitatio mea dicit, quia non sit, sed homo sit, & summus sacerdos fuerit Dei, quoniam ergo hesito de hoc, idcirco misi ad te ut depreceris Deum, quatenus revelare tibi dignetur quid veritas habeat. Senex autem de conversatione sua praesumens, cum fidus dixit: Da mihi tres dies inducias, & ego deprecor Deum cum fiducia de hac re, & renuncio tibi quod mihi fuerit dignatus revelare. Intrans ergo in cellam suam deprecabatur Deum de verbo hoc, & veniens post tres dies, dixit sanctae memoriae Cyrillo episcopo: Homo est Melchisedech. Archiepiscopus autem respondit ei: Quomodo constat apud te abba? Et ille dixit ei: Deus ostendit mihi omnes patriarchas, ita ut singuli eorum coram me transierunt ab Adam usque Melchisedech. Et angelus mihi assistens, dixit: Ecce iste est Melchisedech. Et ideo archiepiscopo certus esto, quia sic est. Abiens senex per semetipsum praedicabat, quia homo esset Melchisedech, & gaudius est magnifice, sanctae memoriae Cyrillus episcopus.

7. Puer erat adhuc sanctae memoriae Effrem, & vidit somnium sive revelationem, quia nata sit vitis in lingua eius, & crevit & implevit totam terram fructifera nimis, & quia venirent omnia volatilia caeli, & comederent de fructu vitis illius. Quantum autem temum audiebant eo amplius implebatur fructu.

8. Iterum vidit quidam sanctorum in somnis ordinem angelicum descendentem de caelis secundum preceptum Dei, habentem manu librum totum scriptum intus & foris. Dicebant autem ad invicem: Cui debet committi hoc? Quidam dicebant illi, alij dicebant de alio. Responderunt autem & dixerunt: Vere utriusque sancti sunt, & iusti quae dicitis: verumtamen hoc eis committi non potest. Multa etiam alia sanctorum nomina dicentes: postea dixerunt, quia ne mini potest committi hoc alteri nisi Effrem. Et vidit senex ille cur hoc in somnis apparuit, quia Effrem de derunt librum, seu Tomum illum. Mane autem surgens, audiuit Effrem docentem, & velut fontem ebullientem de ore ipsius. Et cognovit senex qui somnium viderat, quia spiritus sancti operatio est quod egreditur de labijs Effrem. *N.*

9. Dicebant de abbate Zenone, quia cum moraretur in Scythia exijt noctu de cella sua ut iret ad paludem. Et cum errasset, fecit tres dies & tres noctes ambulans & laborans. Et cum defecisset cecidit semianimis. Et ecce puerulus stetit ante eum habens panem & surifculam aquae, & dicebat ei: Surge manduca. Ille surgens oravit, existimans quia phantasma esset. Puer autem respondens, dixit ei: Bene fecisti. Iterum oravit, secundo & tertio, & dixit ei: Bene fecisti. Surgens ergo accepit & manducavit, & post haec dixit ei: Quantum ambulasti, tantum longe es a cella tua, & surgens sequere me. & statim inventus est in cella sua. Dicit ei senex: Veni intra, & da nobis orationem. Et cum introisset senex ille, subito non comparuit.

10. Dixit abbas Iohannes, quia vidit quidam in excessu mentis tres monachos stantes trans mare, & facta est vox ad eos ex alia parte lititoris, dicens: Accipite alas igneas, & venite ad me. Et duo quidem ex eis acceperunt alas & volaverunt ad illud litus, unde facta est vox: tertius vero remansit, & flebat fortiter, & clamabat. Postea vero datae sunt & ipsi alas, sed non igneae, sed infirmas & debiles, ita ut cum omni labore mergendo nimis, ad litus veniret illud. Ecce sic est generatio haec, quae sibi accipit penitus, non tamen igneas, sed vix infirmas & debiles potest accipere.

11. Abbas Macharius habitabat in loco nimis deserto, erat enim solus in eo solitarius. In inferiori vero parte, erat alia solitudo in qua habitabant plurimi fratres. Observabat autem senex ad iter, & vidit sathanam venientem in habitu hominis, ut transiret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica linea indurus, valde vetusta, & tota perforata, & per omnia foramina eius pendebant ampullæ. Et dicit ei senex: O he maior vbi vadis? Et ille dixit: Vade commovere fratres. Senex autem dixit ei: Et ut quid tibi ampullas istas? Et dixit: Gustum fratribus porro. Et dixit ei senex: Et totas cum gustu portas? Et respondit: Etiam ut si vnum alicui non placeret, offeram aliud. Si autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, ut modis omnibus vel vnum placeat eis. Et cum hæc dixisset, transijt. Et observabat senex custodiens vias, donec ille iterum remearet. Et cum vidisset eum senex dixit eis: Sanus sis. Et respondit: Vbi mihi salus? Et dixit ei senex: Quare? Et respondit: Quia modo omnes sanctificati sunt, & nemo mihi acquiescit. Et dixit senex: Neminem ergo habes amicum? Respondit: Vnum tantummodo fratrem habeo, ibi vel ipse mihi solus acquiescit, & quando videt me conuertitur ad me, vel ut ventus. Senex vero dixit ei: Et quid vocatur frater ille? Respondit: Theopentus. Et cum hæc dixisset transijt.

O. Surgens autem abbas Macharius, perrexit ad inferiorem eremum. Quod cum vidissent fratres, acceperunt ramos palmarum & occurrerunt ei obuiam, & singuli eorum parabant cellas suas, incerti ad quem declinaret. Senex autem inquirebat, quis intraret eos Theopentus vocaretur in loco isto. Et inueniens eum, intrauit in cellam eius. Theopentus vero suscepit eum cum gaudio. Cum ergo cepisset secrete loqui, dicit ei senex: Quomodo circa te est frater? Et ille dixit: Interim orationibus tuis bene. Et dixit ei senex: Ne impugnant te cogitationes? Et ille dixit: Interim bene sum. Erubescere enim dicere ei, Et dixit ei senex: Ecce quot annos habeo in conuersatione loci istius, & omnes honorant me, & tamen in hac senectute mea infestus est mihi spiritus fornicationis. Et respondit Theopentus, dicens: Crede abba, quia & mihi. Senex autem simulabat & alias sibi cogitationes esse molestas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo ieiunas? Et dicit, ad nonam. Et dicit ei senex: Ieiunia usque ad vespertam, & abstine, & commenda euangelia, ut memoriter retineas ea, sed & alias reliquias ex animo meditare & scripturas. Et si tibi ascenderit cogitatio mala, nunquam deorsum aspicias, sed semper sursum, & statim dominus adiuvabit te. Et corrigens senex fratrem illum, reuersus est in solitudinem suam. Et cum observaret, vidit iterum demonem illum, & dicit ei: Vbi vadis iterum? Et ille respondit: Commovere fratres. Et abiit. Dum autem reuerteretur, dicit ei senex: Quomodo sunt fratres illi? Et ille respondit: Male. Senex autem dixit: Quare? Et ille respondit: Quia toti sancti sunt, & maius malum, quia & vnum quem habui amicum & obediētem mihi, etiam & ipse nescio unde subuersus est, & nec ipse mihi acquiescit iam, sed omnibus sanctior factus factus est. Et propterea iuravi me iam non calcare locum illum, nisi post longum tempus. Et hæc dicens transijt, relinquens senem. Sanctus vero senex intrauit in cellam suam, adorans & gratias agens Deo.

12. Iterum abbas Macharius volens consolari fratres, dicebat: Venit huc aliquando cum matre sua puer, qui a demonio vexabatur, & dicebat matri suæ: Surgamus eamus hinc. Illa autem dicebat: Non possum pedibus ambulare. Et dicebat sibi filius suus. Ego te porro, tantum eamus hinc. Et ammiratus sum astutiam demonis, quomodo eos in de fugare volebat.

P.

13. Quidam presbyter fuit religiosus valde Plegus nomine, frequenter missarum solennia celebrans ad corpus sancti Nyni episcopi & confessoris. Qui cum digno moderamine sanctam Christo propicio duceret vitam, cepit omnipotentem Deum pollare precibus, ut sibi monstraret naturam corporis Christi & sanguinis. Itaque non ex infidelitate, ut assolet, sed ex pietate mentis ista petiuit. Fecerat enim à pueritia diuinis legibus imbutus, & propter amorem superni regis, olim patrie sine & dulcia liquerat arma, ut Christi mysteria exul sedule disceret. Idcirco eius amore magis succensus quotidie preciosa munera offerebat, poscebatque sibi prymonstrari quæ foret species latransæ forma panis & vinum quia de Christi corpore dubius es-

et ij set, sed

set, sed quia sic Christum cernere vellet, quem nemo mortalium iam super astra leuatum, in terris passim conspiciere potest. Venerat ergo dies, & idem celebrans pie missarum solennia more solito, procubuit genibus Te deprecor, inquit, omnipotens, pande mihi exiguo in hoc ministerio tutam corporis Christi, vt mihi liceat eum conspiciere praesentem corporeo visu, & formam pueri quem olim sinus matris tulit vagientem, nunc manibus contrahere. Quem dum talia precaretur, angelus de ecclo veniens sic affatur: Surge, inquit, propere si Christum videre placet. Adest praesens corporeo visui amictu, quem sacra puerpera gessit. Tunc venerabilis presbyter pauidus, ab humo vultum erigens, vidit super aram patris filium puerum, quem Symeon infantem portare suis vlnis meruit. Cui angelus inquit: Quia Christum videre placuit, quem prius sub specie panis verbis sacrar esolebas mysticis, nunc oculis inspicere, a terectis manibus. Tunc facer dos celesti munere fretus, quod mirum dictu est, vlnis tremantibus puerum accepit, & pectus proprium Christi pectori iunxit. Deinde profusus in amplexum dat oscula Deo, & suis labijs pressit pia labia Christi. Quibus itaq; exactis, praecara Dei filij membra restituit in vertice altaris, & repleuit celesti pabulo Christi mensam. Tunc rursus humo prostratus, de peccatus est Deum vt dignaretur ipse iterum verti in pristinam formam. Qua expleta oratione, surgens e terra, inuenit corpus Christi in formā remeasse priorem, vt deprecatus fuerat. Q.

14. Dixit abbas Pastori Scriptum est: Quidam modum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Quia ergo ceruus in solitudine serpentes plurimos glutiunt, & cum veneno eorum accensu fuerint, ad quas peruenire desiderant, bibentes autem temperantur a seruire serpenti viri: ita & monachi in solitudinibus habitantes, accenduntur demonum malignorum veneno, & propterea desiderant sabbato & dominica venire ad fontes aquarum. Hoc est ad corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi, vt purgentur ab omni amaritudine demonum malignorum.

15. Beate memorix Paulus simplex, discipulus abbatis Anthonij, narrauit fratribus talem rem, quia aliquando veni in monasterium visitandi gratia, & profratru instructione, & post consecratam ad inuicem colloquutionem, intrauerunt in ecclesiam Dei, vt missas more solito celebrarent. Ipse autem Paulus intuens vnumquemq; introeuntem in ecclesiam, quali animo intraret: habebat enim & hanc grauiam sibi datam a Deo, vt sic vnumquemq; cuius animi esset agnosceret, sicut & nos facies nostras videmus inuicem. Ingressientibus ergo omnibus clara facie & splendido vultu, sed & vniuscuiusq; angelo gaudente cum eis, vnum vidit nigrum & obscurum toto corpore, & demones ex vtriusq; parte eum tenentes, & trahentes ad sciplos, capisti eo in naribus eius misso, sanctum vero angelum eius, de longe lugubrem & tristem sequentem eum. Paulus vero lachrymas, & manu frequenter pectus tundens, sedebat ante ecclesiam plorans valde eum qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum quod faciebat, & tam celerem eius mutationem & lachrymas & luctum, interrogabant rogantes eum vt diceret quid esset quod videbat: time ntes ne quid in reprehensione omnium vidisset, pro quo hoc faceret. Postulabant etiam vt ad missas intrare eum eis. Paulus autem repellens eos, negat se ingressurum, & sedebat foris tacens & plorans nimis illum, qui ei talis apparuerat. Post paululum autem dimisso ecclesiae conuento, iterum Paulus attendebat singulos exeuntes, vt quorum introitum cognouerat, sciret quales exirent: & vidit illum virum nigrum & obscurum toto corpore prius, exeuntem ab ecclesia clarum quidem vultu, candidum corpore demones autem qui eum ante tenebant postea de longe sequentes, sanctum vero angelum iuxta ipsum ambulantem, eum & propinquum & gaudentem super eum valde.

R. Paulus vero exiliens cum gaudio clamabat benedicens Deū, & dicens: O ineffabilis misericordia Dei & bonitas, O diuine miserationis eius innumerabilis bonitas. Currens autem & ascendens super altum gradum, magna voce dicebat: Venite & videte opera dñi, & terribilia sunt, & omni stupore digna. Venite & videte eū qui vult omnes homines saluare, & ad agnitionē veritatis venire. Venite adoretis & peccamus ante eum, & dicamus quia potens est peccata dimittere. Ad hanc vocem eius omnes sol-

DE PRAEVIDENTIA, ALPHABETVM XXVII.

licite cucurrerent, cupientes audire quae dicebat. Et convenientibus omnibus referebat Paulus quae vidisset, antequam in ecclesia intraret, & quae postea. Iterum interrogabat illum virum, & ut diceret ei causam, pro qua ei tantam subito immutationem Deus donauit. Homo ergo ille conuersus à Paulo, coram omnibus quae circa ipsum erant aperte narrauit, dicens: Homo peccator sum, & multo tempore in fornicatione vixi vsq; nunc. Ingrediens autem modo in sanctam ecclesiam Dei, audiui vocem Isaia prophetae, cum legeretur: magis autem Dei vocem, loquentis in eo, ubi dicit: Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum de animabus vestris coram oculis meis, discite benefacere. Et si fuerint peccata vestra tanq; feniculum, velut nix dealbabitur. Et si volueritis, & audieritis me, bona terrae comedetis. Ego, inquam, fornicator in hoc sermone compunctus sum nimis, & ingemiscens, intra conscientiam meam dixi ad Deum: Tu Deus, qui venisti in hunc mundum peccatores saluos facere, & qui haec quae modo lecta sunt, promissisti per Prophetam, comple effectum & opere in me peccatore & indigno. Ecce enim amodo promitto tibi, & spondeo sermone, & corde confiteor, quia iam non agam ultra illud malum, sed abrenuncio omni iniquitati, & seruius tibi amodo in conscientia munda. Hodie ergo Domine, & in hac hora suscipe poenitentiam, & interpellantem te, & renuncianti omni peccato. In his ergo promissionibus egressus sum de ecclesia, statuens in anima mea, nihil ultra mali agere coram oculis Domini. Quod cum audissent, omnes clamauerunt ad Dominum vna voce, dicentes: Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Quae propter agnoscences de sanctis scripturis & diuinis reuelationibus, quantam Deus habeat bonitatem circa eos, qui ad eum deuote confugiunt, & per poenitentiam emendant priora delicta: & quia non solum non coguntur poenas exoluere pro peccatis ante commissis, verum etiam consequuntur bona promissa, non desperemus de nostra salute. Quia sicut per Isaiam prophetam promissit, eos qui in peccatis sunt inuoluti dilui, & sicut lanam & niuem dealbare, & bonorum coelestium in ciuitate Hierusalem repleri: ita & nunc iterum per sanctum Ezechielem prophetam cum iurando promissit: Viuo ego, inquit Dominus, quia nolo mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, & viuat.

Hucusque de Græco in Latinum transtulit Pelagius, diaconus
Ecclesiae Romanae. Ab hinc autem Ioannes subdiaconus tran-
stulit. S. 16.

Biste aliquando Zacharias ad abbatem suum Syluanum, & inuenit eum in excessu mentis, erantq; manus eius exsertae in coelum. Et cum videret ista, clausit ostium, & exiit. Intrans quoq; circa sextam horam & nonam, inuenit eum eodem modo. Circa decimam vero horam pulsauit, & ingressus est, & inuenit eum quiescentem, dixitq; ei: Quid habuisti hodie pater? Qui dixit ei: Infirmatus sum hodie fili. Ille vero tenens pedes eius dicebat: Non te dimittam, nisi mihi indicaueris quid vidisti. Respondit senex ei: Ego in coelum raptus sum, & vidi gloriam Dei, & illic steti vsq; modo, & dimissus sum.

17. Beatus Macharius abbas dicebat de desolatione Scythiae ad fratres: Quando videritis cellam edificatam iuxta paludem, scitote quoniam prope est desolatio Scythiae. Quando autem arbores videritis, iam anteianua est. Quando autem videritis portos, tollite meliores vestras, & discedite.

18. Dicebant de abbate Syluano, quia voluit aliquando pergere in Siriam, & dixit ei discipulus suus Marcus: Pater, noli exire hinc: sed neq; te dimitto exire abbas. Expecta ergo hic alios tres dies. Et cum expectaret abbas Syluanus tertium diem, dormiuit in pace Marcus discipulus eius.

19. Cuidam seni data est gratia videndi quae fiebant. Et dixit: quia vidi in cornubio aliquando meditantem fratrem in cella. Et ecce demon veniens, stabat foris cellam. Et dum frater ille meditaretur, non praeualebat ingredi: cum autem cessaret meditando, tunc ingrediebatur ille demon in cellam eius.

20. Dicebant de quodam senex, quia deprecatus est Deum vt videret dæmones, & reuelatum est ei: Non opus habere videre eos. Senex autem rogauit, dicens: Quia Domine potens es me protegere gratia tua. At vero Deus reuelauit oculis eius, & vidit, quia tanquam apes sic circumdederunt hominem stridentes dentibus suis super eum. Angeli vero Dei increpabant eos.

21. Dixit quidam senex, quia erant ei vicini duo fratres, vnus peregrinus, & vnus in choris. Erat autem ille peregrinus modicum negligentior: ille vero in choris studiosus valde. Contigit autem vt dormiret ille peregrinus in pace. At ille senex vicinus eorum, cum esset præuidus, vidit multitudinem angelorum deducentium animam eius. Et cum peruenisset ad cælum vintroret, facta est quæstio de eo: & venit desuper vox, dicens: Manifestum est, quia modicum negligens fuit, sed propter peregrinationem eius aperite ei. Et post hæc dormiuit ille in choris, & venit crans congregatio ad eum. Cernens vero senex non venire angelos ad deducendam animam eius, miratus est: & cadens in faciem suam in conspectu Dei, dixit: Quomodo peregrinus ille, cum negligentior fuerit, talem gloriam promeruit, & hic cum esse studiosus, nihil huiusmodi meruit? Et venit ei vox dicens: Hic studiosus cum venisset vt dormiret, aperuit oculos suos, & vidit parentes suos flentes, & consolata est anima eius. Peregrinus vero ille, licet negligentior fuerit, nullum suorum vidit, & ingemiscens fleuit, & Deus consolatus est eum.

22. Sancti patres prophetauerunt de vltima generatione, dicentes: Quid operati sumus nos? Et respondens vnus ex eis vir magnæ vitæ, nomine Scyrion, dixit: Nos mandata Dei custodimus. At illi respondentes dixerunt: Hi vero qui fuerint post nos, quid erunt facturæ? Qui dixit eis: Dimidium operis nostri operaturi sunt. Et dixerunt eis: Hi autem qui post ipsos fuerint, quid facient? Et ait: Omnino non habebit operationem generatio illa. Venturæ enim sunt illis tentationes, & qui reperti fuerint probati in tempore illo, meliores super nos & patres nostros erunt.

23. Narrauit quidam patrum, quia erat aliquis solitarius in eremo Nylo poleos, & ministrabat ei quidam secularis, sed fidelis. Fuit autem in eadem ciuitate homo, qui erat diues & impius. Contigit autem vt moreretur ille diues, & deducebat eum tota ciuitas, simul & episcopus cum lampadibus. Egressus est autem qui ministrabat illi solitarius, secundum consuetudinem portans ei panes, & inuenit quia comederat eum helus, & cecidit in faciem suam in conspectu Domini, dicens: Non surgam hinc, donec demonstretur mihi à Deo, quæ sunt hæc: quia ille quidem impius talem apparatus habuit in deducendo. Hic vero qui seruauit tibi die ac nocte, ita pertulit? Et ecce angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit paruum bonum opus in hoc seculo, & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat: Iste autem solitarius, homo erat ornatus ad omnem virtutem: habebat vero & ipse, vt homo, modicum quid culpæ, & recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita consolatus in his verbis abiit, glorificans Deum super iudicia eius, quia vera sunt.

24. Narrauit quidam senex de quodam episcopo, vt maxime ex eo fiduciam accipientes, diligentiam haberemus nostræ salutis. Nunciauerunt quidam episcopo, qui apud nos consistebat sicut hæc ipse episcopus referebat, eo quod quædam secularium matronarum duæ essent mulieres fideles, quæ quasi impudice viuerent. Episcopus autem ex his quæ ei nuntiata fuerant commotus est, & suspicatus ne forte & aliz huiusmodi essent, ad deprecandum Deum se conuertit, inde certus effici rogās. Quod & meruit. Post diuinam enim illam atq; terribilem consecrationem, dum accederent singuli ad participationem sancti mysterii, per vultus eorum cernebat, quibus vnaquæq; anima subiaceret peccatus. V. Et peccatorum quidem hominum videbat facies nigras, quoddam vero ipsorum tanquam ab æstu exustas facies habentes, oculos autem igneos & sanguineos: alios autem eorum claros quidem facie, candidos vero amictu. Et alij quidam dum acciperent corpus Domini, exurebat & incendebat eos: alij autem sicut lumen efficiebantur in se, & per os ingressum omne eorum corpus illustrabat. Erant autem inter eos etiam qui solitariam vitam elegerant, & hi qui in coniugijs erant, qui & ipsi ita esse videbantur. Deinde conuertit se, & cepit etiam mulieribus distribue-

re, vt cognosceret & ipsarum quales essent animæ. Et vidit simili modo ex eis fieri nigras atq; rubeas facies earum, sanguineas quoq; & albas. Inter ipsas autem taduenerunt & illæ duæ mulieres, quæ accusatæ erant illi episcopo, propter quas maxime ad hanc precem & prævidentiam venerat. Cernit etiam & ipsas, dum accedunt ad sanctum mysterium, clarum habentem vultum & honorificum, candidas vero stolas circum amictas. Deinde cum ipse participatæ fuissent mysteris Christi factæ sunt sicut à lumine illustratæ. Rursus episcopus ad solitam precem conuerteretur, supplicans Deo, discere cupiens modum reuelationum, quæ ei demonstratæ fuerant. Astitit autem ei angelus Domini, & de singulis interrogare præcipiebat. Sanctus vero episcopus continuo de illis duabus sciscitabat mulieribus, si veræ esset illa prima accusatio, an falsâ. Atque angelus affirmabat verâ esse omnia, quæ de eis dicta fuerant. Episcopus itaque ait ad angelum. Et quomodo in perceptione corporis Christi splendide erant facies earum? Albas autem stolas habebant, lumine quoque fulgebant non paruo. Et angelus eo quod pernituerint de actibus suis, & discesserint ab ipsis cum lachrymis, & gemitibus, & eleemosynis pauperum, & per confessionem diuinum meruerunt numerum, & de cetero nequaquam in his malis ambulare promittentes se, siquidem de prioribus delictis veniam merentur, & meruerunt propter hoc diuinam immutationem, & à criminibus absolutæ sunt, & viuunt deinceps sobrie, pie, ac iuste. Episcopus autem mirari se dicebat, non tantum de immutatione mulierum illarum, hoc enim multis contingit fieri, sed de Dei dono, qui non solum eas torquentis minime subiecit, sed etiam tantis eis donare dignatus est gratiam. Ait autem ad illum angelus: Admiraris hoc iuste, quasi homo: Dominus autem ac Deus noster & vester, cum naturaliter sit bonus ac misericors, his qui discedunt à proprijs delictis, & per confessionem accedunt ad eum, non tantum in tormenta eos ire non finit, sed etiam furorem suum mitigat ab eis, & honore dignos facit. X. Etenim sic dilexit Deus mundum, vt filium suum vnigenitum daret pro eo. Quia ergo eum inimici essent homines, mori pro ipsis elegit: multo magis domesticos effectus eos, & poenitentiam agentes super his quæ gesserunt, absoluit eos à poenis, his vero quæ ab ipso parata sunt bona præstabit fruenda. Hoc ergo scito, quia nulla delicta hominis vincunt clementiam Deitanti, vt per poenitentiam ea quæ pridem quis gesserit mala, non abluat actibus solum bonis. Cum enim sit misericors Deus, scit infirmitatem generis vestri, & passionum fortitudinem, & diaboli potentiam atque astutiam, & incidentibus quidem hic hominibus in peccatis, quasi filijs ignoscit, & expectat correctionem eorum, patientiam habens in eis. Conuertentibus vero, atque eius exorantibus bonitatē, quasi infirmis compatitur, & absoluit confessum peccata & tormenta eorum, & donat eis bona quæ præparata sunt bonis. Ait autem episcopus ad angelum: Obsecro te, dic mihi etiam vultuum differentias eorum, quibus peccatis vnusquisque eorum subiaceat, vt etiam & de his cognoscens, ab omni liberer ignorantia. Angelus autem Dñi dixit ad eum: Hi quidem, qui splendido atque hilaro sunt vultu, in sobrietate, & castitate, & iustitia viuunt, modesti quoque, & condolentes, ac misericordes sunt. Hi vero, qui nigras habent facies, fornicationis & libidinis operantur sunt, cæterorumque scelerum ac delictorum. Hi vero, qui apparuerunt sanguinei atque rubei, in malignitate & iniustitia conuenientes sunt: amantes detractiones, blasphemias, & dolosi homicidæ sunt. Rursum dicit ei angelus: Adiuua eos, siquidem salutē eorum desideras: propterea enim meruisti orationum tuarum effectum, vidēdo discipulorum peccata, vt per admonitiones atque obsecrationes meliores eos, & per poenitentiam conuerteres eos ad eum, qui pro ipsis mortuus est & resurrexit à mortuis, Iesum Christum dominum nostrum. Quanta cumque igitur tibi vires esset, & studiū, ac dilectio circa dominum tuum Christum, oim eorum gere providentiā, vt conuertantur à proprijs peccatis ad Dominum: iudēs eis manifestansque, quibus delictis subiaceat, ne propria desperent salutē. Ex hoc enim poenitentibus quidem illis, & conuertentibus ad Dominum, animabus eorum erit salus, & epulatio futuroque bonorum: tibi vero erit plurima merces, imitando Dominum tuum, qui cælos quidem non reliquit, in terris autem demonstratus est propter salutem hominum. Y.

as. Referbat quidam patrū quia tres sunt honorabiles res apud monachos, quibus oportet cum timore, & tremore, ac spiritali gaudio nos accedere: communicatio, scilicet sacramen-

sacramentorum & mensa fratrum, & peluis in qua fratrum pedes lauantur. Profectu-
bat autem & exemplum tale, dicens, quia magnus quidam senex erat prouident: con-
tigit autem, ut gustaret cum pluribus fratribus. Et comedentibus illis, videbat in spi-
ritu idem senex sedens ad mensam, quosdā edentes mel, alios autem panem, alios ve-
ro sterco. Et admirabatur intra semetipsum, & deprecabatur Dominum, dicens:
Domine, reuela mihi hoc mysterium, quia idem cibus appositus est omnibus super
mensam: in manducando autem ita immutatus videtur, ut quidam edant mel, quidā
autem panem, alij vero sterco. Et uenit ei vox desuper, dicens: Quia illi qui mandu-
cant mel, hi sunt, qui cum timore & tremore, & gratiarum actione cōiungunt ad mensam,
& incessanter orant, & oratio eorum sicut incensum ascendit ad Dominum, ideoque
mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agētes percipiunt
ea, quae à Deo donata sunt illis. At uero qui sterco manducant, hi sunt, qui murmura-
rant, & dicunt: hoc bonum est, & illud malum. Haec autem talia non oportet cogita-
re, sed magis glorificare Deum atque laudes ei referre, ut in nobis impleatur illud quod
dictum est: Siue manducatis, siue bibitis, siue quid aliud faciat, omnia in nomine Do-
mini facite.

16. Frater abiit in cellam beati Arsenij abbatis in Scythi, & attendit per fene-
stram, & uidit senem totum quasi igneum. Erat autem frater ille dignus, qui talis in-
ueneretur. Et cum pulsasset, egressus est senex, & uidit fratrem illum supentem, & di-
xit illi: Diu est quod hic pulsasti, ne aliquid uidisti? Et ille respondit: Non. Et colloquēs
cum eo, dimisit eum.

17. Dicebant de quodam sene magno in Scythi, Quoniam erat, ut quotiescum-
que fratres edificabant cellulam, egrediebatur cum gaudio: & ponens fundamentū,
non recedebat donec consummaretur. Aliquando ergo exiens ipse senex ad fabrican-
dam cellam, contristabatur valde. Et dicunt ei fratres. Quare tristis es & mortuus, ab-
bas? Et dixit eis: Desolatus est locus iste, filij. Ego enim uidi quomodo ignis accen-
sus est in Scythi, & accipientes fratres palmas cedentesque extinxerunt eum. Et iterū
accensus est, & accipientes rursus fratres palmas, cedentes extinxerunt eum. Tertio
accensus est, & repleuit totam Scythim, & iam non potuit extinguī: ideoque contristor
ac mortuus sum.

18. Fuit quidam uir magnus inter prouidentes. Hic affirmabat, dicens: quia uir-
tutem quam uidi stantem super baptismum, tandem uidi etiam super uestimentum
monachi, quando accepit habitum spirituale.

XVIII. De signis & miraculis. Z.

Iacebat abbas Dulas, discipulus abbatis Besarionis. Quia ambulanti-
bus nobis secus litus maris, fratri & dīci abbati Besarionis Abba, sitio val-
de. Et cum fecisset senex orationem, dixit mihi: Bibe de mari. Et dul-
cis facta est aqua, & bibi. Ego autem hausi modicum in uase, ne forte sie-
rum sitirem. Quod cum uidisset senex, dixit mihi: Ut quid implesti
uas aqua? Et dixi: Ignosce mihi, ne forte iterum sitiam. Et ait senex:
Deus qui hic est, & ubique est. Alio tempore cum necessarium ei fuisset, fecit oratio-
nem, & transiit Crisiorāum fluium pedibus. Ego autem admiratus, facti feci ei, dicens:
Quomodo sentiebas pedes tuos, dum ambulares in aqua? Et ait senex: Vixi ad talium
sentiebam aquam, reliquum autem erat solidi sub pedibus meis. Rursus dixi: Eun-
tibus nobis ad alium senem, uenit sol ad occidendum. Et orans senex, dixit Domine, stes
sol donec perueniam ad seruum tuum. Et factum est sic.

19. Venit aliquando quidam habens demonium in Scythi: & facta est oratio in
ecclesia pro ipso, & non egrediebatur daemon, quia durus erat. Dicunt autem ad in-
uicem Clerici loci illius: Quid faciemus huic demoni? Nemo enim potest enecare nisi
abbas Besarion. Et si rogauerimus eum pro ipso, neque in ecclesiam ueniet. Hoc ergo
faciamus: Ecce, uenturus est mane ante omnes in ecclesiam. Faciamus ergo cum qui
uexatur sedere in loco ipsius, & cum ingreditur stemus ad orationem, & dicamus eis:
Exiit illam fratrem abba. Fecerunt autem sic. Veniente autem mane sene illo, stete-
runt

run ad orationem, & dicunt ei: Excita fratrem istum, abba. Et dixit senex illi patienti: Surge, egredere foras. Et confestim exiit ab eo daemon, & sanus factus est ex illa hora.

3. Dicebant seniores aliquando abbati Helix in Aegypto de abbate Agathone, Quia bonus est frater. Et dicit ei senex: Secundum generationem suam bonus est. Qui dixerunt ei: Secundum autem antiquos quid? At ille respondens, ait: Dixi vobis quia secundum generationem suam bonus est secundum antiquos vero, vidi hominem in Scythi, qui poterat facere vt sol stare in celo, sicut Iesu Naue. Et hæc audientes obstupuerunt, & glorificauerunt Deum.

4. Dicebant de abbate Machario illo maiore, qui ascendens de Scythi portas portabat & fatigatus reledit, & orauit dicens: Deus, tu scis quia iam non praeualeo. Et mox eleuatus inuentus est super flumen.

5. Habuit quidam filium paralyticum in Aegypto, & adduxit eum ad cellam abbatis Macharii: & relicto eo ad ostium stente, recessit longe. Respiciens ergo senex vidit puerum plorantem, & dixit ei: Quis te adduxit huc? Qui dixit: Pater meus pro, iecit me hic, & abiit. Et dicit senex ei: Surge, & sequere eum. Qui statim sanus factus, surgens secutus est patrem suum: & sic abierunt in domum suam. A. 19.

6. Dixit abbas Sysois: Quando eram in Scythi cum abbate Machario, ascendimus in tetra eum eo septem. Et ecce, vna vidua colligebat spicas post nos, & non cessabat plorando. Vocauit ergo senex dominum agri illius, & dixit: Quid est ancilla hæc, quod semper plorat? Qui dicit ei: Quia vir eius habuit depositum cuiusdam, & mortuus est non loquens, & non dixit vbi posuit illud, & vult dñs depositum illius accipere eam & filios eius in seruitutē. Et ait senex: Dic illi vt veniat ad nos, vbi requiescimus in cauma. Et cum venisset, dicit ei senex: Vt quid ita semper ploras? Quæ ait: Vir meus defunctus est, accipiens commendatum alicuius, & nō dixit mortuus vbi posuit illud. Et dixit ei senex: Veni, & ostende nobis sepulchrum viri tui. Et sumptis fratribus secū abiit cum ea. Cumq; venissent ad locum vbi positus erat, dixit ad illam senex: Recede hinc in domum tuam. Et brantibus illis vocauit eum, qui mortuus fuerat, dicens illi: Vbi posuisti alienum depositum? Qui respondens, dixit ei: In domo mea absconditū est sub pede lectuli. Et ait illi senex: Dormi iterum vsq; in diem resurrectionis. Vident tamen fratres, præ timore ceciderunt ad pedes eius. Quibus senex dixit: Non propter me factum est hoc, nihil enim sum: sed propter illam viduam, & orphanos ipsius fecit Deus hæc rem. Hoc enim est magnum, quia sine peccato vult Deus esse animas & si quid petierit, accipiet. Veniens autem nuntiavit viduæ illi, vbi positum erat illud commendatum. Quod illa sumens, reddidit suo domino, & liberauit filios suos. Et qui audierunt hoc, glorificauerunt Dominum.

7. Transiens aliquando abbas Aemilius per quendam locum, vidit monachum detentum à quibusdam, tanquam homicidam. Accedens autem senex, atq; interrogans fratrem istum: & comperto quia calumniabantur ei, dicit ad eos qui eum tenebant: Vbi est ille qui occisus est? Et ostenderunt ei funus. Tunc approximans ipse defuncto, dicit omnibus: Orate: Ipse vero expandit manus ad Deum, & resurrexit is, qui defunctus fuerat. Et dixit ei coram omnibus: Dicit nobis quis est, qui te interfecit? At ille dixit: Ingressus sum in ecclesiam, & commendavi pecunias presbytero: ipse vero surgens, occidit me: & portans me, proiecit in monasterio abbatis huius. Sed togo vos, vt tollatur ipse pecunia ab eo, & dentur filijs meis. Tunc ait ad eum senex: Vas de, dormi donec veniat Dominus, & resuscitet te. Et confestim obdormiuit. B.

8. Venerunt aliquando plures seniores ad abbatem pastorem. Et ecce, quidam de cognatis ipsius abbatis habebat filium, & erat facies eius per operationem diaboli conuersa retrorsum. Videns autem pater eius multitudinem seniorum, accipiens puerum sedebat foris plorans. Contigit autem, vt vnus seniorum egrederetur foras. Quem cum vidisset, ait: Quid ploras homo? Qui dixit ei: Cognatus sum abbatis Pastoris. Et ecce, contigit puero huic tentatio ista, & volens eum seni isti offerre, vt eum curaret, tamen non enim vult nos videre. Et nunc si cognouerit, quia hic sum, imitet

mitter, & persequens minat me hinc. Ego vero videns praesentiam vestram, praesumpsi venire huc. Ergo quomodo vis abba miserere mei, & introducere intus puerum hunc, & ora pro ipso. Et accipiens eum senex intrauit, & vltus est prudenter, & non eum statim obtulit abbati Pastori: sed incipiens a minoribus fratribus, dicebat: Consignate puerum istum. Cum autem fecisset omnes per ordinem consignare eum, ad vltimum obtulit eum abbati Pastori. Qui volebat tangere eum. At illi rogabant eum, dicentes: Vt omnes, ita & tu fac pater. Et ingemiscens surrexit, & orauit, dicens: Deus salua plasma tuum, vt non dominetur ei inimicus: & consignans curauit eum, & reddidit patri suo.

9. Temporibus Iuliani apostatae, cum ascenderet in Persidem, missus est daemon ab eodem Iuliano, vt velocius vadens in occidentem, adduceret ei aliquod responsum inde. Cum autem peruenisset ille daemon in quendam locum, vbi quidam monachus habitabat, stetit ibidem per dies decem immobilis, eo quod non poterat vltro progredi, quia monachus ille non cessabat orando neque die, neque nocte: & regressus est sine effectu ad eum, qui miserat illum. Dixit autem illi Iulianus: Quare tardasti? Respondit ille daemon, & dixit: Et moras feci, & sine actione reuersus sum. Sustinui enim decem dies Publium monachum, si forte cessaret ab oratione, vt transiret: & redi nihil agens. Tunc impiissimus Iulianus indignans, dixit: Cum regressus fuero, faciam in eo vendictam. Et intra paucos dies interemptus est providentia Dei. Continuo vnus ex perfectis qui cum eo erant, & hoc cognouerant, vadens vendidit omnia quae habebat, & dedit pauperibus: & veniens ad senem illum, factus est monachus magnus, & sic quieuit in Domino. C.

10. Venit aliquando quidam secularis ad abbatem Sysoi in montem abbatia Antonij, habens filium suum secum, qui in itinere mortuus est, & non est turbatus, sed cum fide tulit eum ad illum senem, & procidit cum filio suo tanquam poenitentiam agens, vt bene dicerentur ab eodem senem. Et surgens pater pueri, reliquit filium suum ante pedes illius senis, & egressus est foras cellam. Porro senex putans quia poenitentiam ageret ante pedes suos puer, dicit ei: Surge, vade foras ad patrem tuum. (non enim sciebat quia mortuus erat) Et statim surrexit, & egressus est. Et videns eum pater eius, expauit: & intrans adorauit senem, & indicauit ei omnem causam, quomodo acta fuerat. Audiens autem senex hoc, contristatus est: non enim volebat hoc fieri. Praecepit itaque discipulus ipsius senis, vt nemini indicaret haec vsque ad obitum ipsius.

11. Tentatus est aliquando discipulus ipsius abbatia Sysoi Abraham a daemonio. Et videns idem senex quod accidit, surrexit & expandit manus suas ad eorum, dicens: Deus, vis non vis, non te dimitto, si non eum curaueris. Et illico curatus est frater ille ex illa hora.

12. Ascendit quidam senex aliquando in Scythi in Terunithim, & ibi diuertit. Et videntes homines loci illius laborem abstinentiae eius, obtulerunt ei modicum vini. Alij autem audientes de ipso, adduxerunt ad eum hominem demonium habentem. Coepit autem daemon ille maledicere senem illum, dicens: Ad istum potatorem vini adduxistis me? Et senex quidem propter humilitatem volebat eum eieceret. Propter improprium vero eius dicit ei: Credo in Christo, quia prius quam sine faciam bibens calicem istum egredieris ab eo. Et cum coepisset senex bibere, clamauit daemon, dicens: Incedis me. Et antequam consummaret bibens, exiit ab eo daemon per CHRISTI gratiam.

13. Senex quidam erat solitarius iuxta Iordanem fluiuium, & ingressus propter causam in speluncam, inuenit ibidem leonem, & coepit fremere leo dentibus suis, ac rugire. Dixit autem ei senex: Quid angustiaris? est locus qui capiat te & me. Si vero non vis, fuges, egredere hinc. Leo autem non ferens, egressus est inde foras.

14. Narrauit quidam patrum de abbate Paulo, qui erat in inferiori parte Aegypti, habitans iuxta Thebaidam. Hic ergo Paulus tenebat manibus suis eos, qui dicuntur cornuti aspides, & serpentes, & scorpiones, & scindebat eos per medium. Videntes autem fratres satisfaciens ei, interrogabant eum, dicentes: Dic nobis quid operatus es, vt acciperes gratiam istam? Qui ait eis: Ignoscite mihi fratres: Si quis possit

DE DOCTRINIS VITAE SPIRIT. ALPHABE. XXVIII.

possederit puritatem, omnia subiunguntur ei, sicut Adā, quando erat in paradyso ante prauaricationem mandati diuini.

15. Factus est aliquando conuentus in Cellis pro quadam causa, & locus est quidam abbas Euagrius. Et dixit ei presbyter monasteriorum: Scimus abba Euagri, quia si esses in patria tua, forte aut episcopus fueras, aut multorum caput: nunc autem hic velut peregrinus sedes. Ille vero compunctus, non quidem turbulenter aliquid respondit: sed mouens caput, respiciens in terram digito scribebat, & dixit eis: Reuera, ita est patres. Veruntamen semel locutus sum, in scripturis vero secundo nihil addam.

XIX. De exemplis & doctrinis uitae spiritualis. D.

VO quidam patrum rogauerunt Deum, vt ostenderet eis, in quam peruenerint mensuram. Et venit eis vox, dicens: Quia in villa illa, quae est in Aegypto, est secularis quidam, Eucharistus nomine, & vxor eius vocatur Maria, nondum peruenistis ad mensuram ipsorum. Exurgentes autem illi duo senes, venerunt ad vicum illum. Qui percontantes intraverunt cellam ipsius & vxorem eius, & dicunt ad mulierem: Vbi est vir tuus? At illa dicit eis: Pastor est ouium, & illas pascit, & introduxit eos in domum suam. Cum vero factum esset sero, venit ipse Eucharistus cum ouibus. Et videns illos seniores, parauit illis mensam, misitque aquam in peluim, vt lauaret pedes eorum. Qui dixerunt eis: Non gustamus quicquam, nisi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc ille Eucharistus cum humilitate dixit eis: ego sum pastor ouium, & haec mea vxor. Quomodo ergo perseueraret illi seniores, rogantes eum vt omnia denuntiaret eis. Et cum nollet eis dicere, dixerunt ei: Deus misit nos ad te. Audiens autem hoc verbum timuit, & dixit eis: Ecce, oves duas habemus a parentibus nostris, & quicquid ex ipsis donauerit nobis Deus, facimus illud in tres partes: partem vnā pauperibus, & vnā partem in susceptionem peregrinorum, & tertiam partem ad vsum nostrum. Ex quo autem accepi vxorem meam, neque ego pollutus sum, neque ipsa, sed virgo est. Singuli autem a nobis remoti dormimus. Et nocte quidem induimus nos saecos, in die vero vestimenta nostra, & vsque nunc nemo hominum haec nouit. Cumque audissent illi patres, admirati sunt: & recesserunt glorificantes Deum.

2. Retulit abbas Dulas, dicens: Quia ambulantes aliquando in eremo, ego & abbas meus Besarion, venimus secus quendam speluncam. In quam ingressi, inuenimus ibi quendam fratrem sedentem, & operantem plectam de palmis, qui noluit respicere nos, neque salutare, neque omnino loqui nobiscum. Dixit autem mihi senex: Eamus hinc, forsitan non est voluntas fratris istius loqui nobiscum. Egressique in deambulauimus in Lycum videre abbatem Ioannem. Reuertentes autem venimus iterum per illam speluncam, vbi fratrem illum videramus. Et dixit mihi senex: Ingrediamur ad fratrem illum, si forte reuelauit ei Deus loqui nobiscum. Inerantes autem, inuenimus eum quia dormierat in pace. At vero senex ait mihi: Veni frater, colligamus corpus eius. In hoc enim ipsum misit nos huc Deus ad recondendum eum. Cum autem recolligeremus eum, inuenimus quia natura mulier erat: Et admiratus est senex, dicens: Ecce, quomodo mulieres colluctantur aduersus diabolum in eremo, & nos in ciuitatibus de honestamur. Glorificantes ergo Deum, qui protegit diligentes se, recessimus inde. Et

3. Dicebat abbas Vindemius, quia narravit abbas Maccharius, dicens: Sedente me aliquando in Scythi, descenderunt duo adolescentes peregrini, vnus quidem ipsorum incipiebat mittere barbas, alius vero non adhuc, & venerunt ad me, dicentes: Vbi est cella abbatis Macharii? Ego autem dixi eis: Quid eum vultis? Respondenti: Audiētes de eo venimus videre eum. Dixi ergo eis: ego sum. Qui poenitentiam agentes dixerunt: Hic volumus manere. Ego autem cum vidissem eos delicatos, & quasi in diuitijs nutritos, dixi eis: Non potestis hic sedere. Dicit ille maior: Et si non possumus hic sedere, pergemus alibi. Dixi ergo apud animum meum: Vt quid eos exacerbam deo persequor, & scandalizant? Labor ipse faciet, vt a se metipsis recedant. Tunc dixi eis: Venite, facite vobis cellas, si potestis. Dicunt ei: Ostende nobis tantummodo, & facimus.

f n cimus.

cimus. Dedi aut securim, & sportam plenam panibus, & sal. Ostendi etiā eis durā pe-
 tram, dicēs: Excidite hinc & adducite vobis ligna de palude: & cum imposueritis te-
 ctum, sedete in eodē loco. Ego aut putabam qd fugerent propter laborē. At illi inter-
 rogauerunt mei: Quid operamur hic? Dixi eis: Plectas de palmis. Et sumens folia pal-
 marum de palude, ostendi eis initium plectæ. & quō confluere deberent. Quibus etiā
 dixi: Facite sportas, & date custodibus ecclesiæ, & ipsi afferent vobis panes. Post hæc
 recessi ab eis. Ipsi aut patienter oia quacūq; dixi eis fecerunt, & non venerunt ad
 me per tres annos. Sustinui aut & ego certando cum animo meo, dicenſ: Puras quæ est
 operatio eorum, quia non venerunt interrogare me de cogitationibus suis: Qui etiā
 de longinquo sunt, veniunt ad mei: isti vero de proximo mihi, non venerunt ad me
 nam nec alicubi abierunt, nisi solum in ecclesiam cum silentio accipere oblationē. Igitur
 ego oravi Dominum, ieiunans vna hebdomada, vt demonstraret mihi operatio-
 nem ipsorum. Surgens aut post illam septimanā, abii ad eos, vt videtern quō agerent.
 Et cum pulsarem, aperuerūt mihi, ac salutauerunt tacentes. Faciens q; orationem, se-
 di. Innuit autem ille maior minori, vt egredere tur: ipse vero sedit facere plectam, ni-
 hil loquens. Et circa horam nonam significauit percutiens, & venie ille minor, & fe-
 cit modicam costuram pulmenti. Apposuit vero & mensam, inuense ei illo maio-
 re, & posuit super eam tres paximates, & stetit tacens. Ego autē dixi: Surgite, man-
 ducemus. Et surgentes manducauimus. Attulit vero lagunculam & bibimus. Cum
 autem factum esset vespere, dicunt mihi: Vadis hinc? Respondi: Non, sed hic dormiā.
 Posuerunt ergo mihi mattam in parte, & sibi in alio angulo a parte. Tulerunt etiam
 cingula sua, & semicinctia sua, & posuerunt se dormire simul super mattam ante me.
 F. Quamq; se reclinaſſent, orauit ad Deum, vt mihi reuelaret operationem ipsoru.
 Et apertum est tectum cellule, & facta est lux tanquam per diem. Ipsi vero non con-
 spiciebant lumen illud. Quum vero putarent, quia ego dormire m, tetigit ille maior
 minorem in latus, & surrexerunt, atq; cinxerunt se. Expandentes quoq; manus in cœ-
 lum, steterunt cum silentio. Ego quidem videbam eos, ipsi vero non me videbant.
 Ego vidi dæmones sicut mûſcas venientes super illum minorem, & alij quidē venie-
 bant vt sederent super os eius, alij vero super oculos eius: & vidi angelum Domi-
 ni habentem gladium ignis circumuallantem eum, atq; insectantem ab eo dæmones.
 Illi vero maiori non poterant appropinquare. Circa mane vero reclinauerunt se. Ea
 ego feci me quasi euigilare, & ipsi fecerunt similiter. Dixit autem ille maior hunc sex
 monem tantum: Vis dicemus duodecim psalmos? Et dixi etiam. Et psalmebant duo-
 decim psalmos, & senos versus, & vnum alleluia. Illi vero minori per vnum quēque
 versum exibat facula ignis de ore ipsius, & ascendit in cœlum. Similiter autem & ille
 maior, cum aperiebat os suum psallens, tanquam fuculus ignis de ore ipsius egredie-
 batur, & pertingebat ad cœlum. Et dixi modicū ex animo, sicut & illi, opus Dei. Exi-
 ens autē mane dixi: Orate pro me. Ipsi vero satis fecerunt mihi tacendo: & cognoui, qd
 ille maior perfectus est: illum vero iuniorem impugnabat adhuc inimicus. Post pau-
 cos aut dies dormiuit ille maior frater, & tertia die ille minor. Et cum aliqui patrū ad
 abbate Macharium aduenirent, ducebat eos in cellam ipsorum, dicenſ: Venite, & vi-
 dete martyrium horum minorum peregrinorum.

4. Venit aliquando abbas Macharius ille Aegyptius de Scythi in montem Nitriæ,
 in die oblationis, ad monasterium abbatis Pambo. Et dixerunt ei seniores loci illius:
 Dic fratribus verbum ædificationis, pater. Qui ait eis: Ego monachus non sum, sed
 vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cellula in Scythi, perurgebant me co-
 gitationes meæ, dicentes: Surgens vade vsq; in eremum, & considera quid illic vide-
 as. Et permansi reluctando huiusmodi cogitationibus per quinque annos, dicenſ:
 Ne forte à dæmonibus est hæc suggestio. Quum ergo perseveraſſet cogitatio ista in
 me, abii in eremum, & repressi ibidem stagnum aquarum, & insulam in medio eius.
 Veniebant quoque diuersa animalia eremi, & bibebant ex eo: inter quæ vidi du-
 cos homines nudos, & contremuit corpus meum: putabam enim, quia spiritus es-
 sent. Quumque vidissent me illi trepidantes, locuti sunt ad me, dicentes: Noli ti-
 mere, & nos hoies sumus. Dixi itaq; illis: Vnde estis? & quō in hanc eremū venistis?

Qui dixerunt: De cornobio sumus, & factus est nobis consensus, & egressi sumus huc. Ecce quadraginta anni sunt. Erat vnus ex ipsis Lybicus, alius vero Aegyptius. G. In terrogauerunt autē a me & ipsi dicentes: Quomodo est mundus, & si ascendit aqua Nili secundum tempus suum: si etiam habet mundus abundantiam suam? Respondi eis: Etiam. Quos & ego interrogavi, Quomodo fieri possum monachus? Dicunt mihi: Nisi quis renuntiauerit omnibus quae in mundo sunt, nō potest fieri monachus. Quibus dixi: Ego infirmus sum, & non possum sicut & vos. Responderunt mihi: Si non potes sicut nos, sede in cella tua, & plange peccata tua. Interrogavi ergo eos dicens: In hyeme non sentitis frigus, aut inestate non incenditur corpus vestrum caumate? At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc dispensationem, vt neq; in hyeme frigus, neque in estate ardorem sentiamus. Ideoq; dixi vobis, quia ego nondum factus sum monachus, sed vidi monachos. Ignoscite mihi fratres.

7. Sedebat aliquādo abbas Sisois, solus in monte abbas sancti Antonij. Moram autem faciente ministro eius venire ad eum, per menses decem non vidi hominem. Ambulans autem in montem inuenit quendam seranitem capientem animalia agrestia. Cui dixit senex: Vnde venis, & quantum temporis habes hic? At ille ait: Vere abba habeo vndecim menses in monte isto, & nō vidi hominē nisi te modo. Audiens autem hoc senex, intrauit in cellam suam, & percutiebat seipsum dicens: Ecce Sisois existimabas te aliquid fecisse, & neq; vt secularis hic ira fecisti.

8. Dicebant de abbate Hor, quia neq; mentitus est vnquam, neq; iurauit, neque maledixit hominem, neq; si necesse non fuit locutus est alicui.

9. Item abbas Hor dicebat discipulo suo: Vide ne quando alienum verbum inducas in cellam istam.

10. Dixit abbas Pastor: Scriptum est in euangelio, qui habet tunicam vendat eam, & emat sibi gladium. Hoc intelligitur, qui habet requiem, dimittat eam, & teneat pugnam. Pugnam vero dicebat aduersus diabolum.

11. Dicebat qui supra, quia senior quidam in parte Aegypti sedebat in cella, cui frater aliquis & virgo quaedam ministrabat. Accidit autem vna die vt vterq; sibi ad senē venientes occurrerent. Facto ergo iam sero, ille carnis suae pugnam non ferens, miserandam virginem stuprauit, & perdidit, consummatoq; peccato mane discessit. Senex autem cum cognouisset, futura prospiciens, tacuit in praesenti. Redientes itaq; profectus est eos senex, ne aliquam tristitiam demonstraret. At vbi recessit ab eis, ita ad inimicem loquebantur: Putasne intellexit huc senex facinus nostrum an non? Reuersi q; ad eum, poenitentia ducti, dixerūt ei: Sancte pater intellexisti quemadmodum nos seduxit inimicus, atq; prostrauit, an non? Qui respondit: Intellexi filij. Dicunt ei: Vbi fuit cogitatio tua illa hora mortis nostrae? Dixitq; eis: Mea cogitatio illa hora illicerat, vbi Christus crucifixus est pro salute nostra, stabam & flebam tam pro me q; pro vobis. Sed quia mihi poenitentiam vestram Deus reprobauit, ammonito vos vt curando vulneri quod per superbiam diaboli pertulisti, diligentius insistatis. Accepta ergo ab eo regula poenitentiae, recesserunt, tam fortiter vnusquisq; certantes, donec valsa electa fieri potuissent.

H.

12. Dixit quidam senior: Si quem sermonem de vita aeterna cuiq; facis, dic verbum audientium mouens compunctionem & lachrymas. Alioquin ne dicas, ne moriaris inuitis alienis verbis alios saluare festinans. Peccatori namq; dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentū meū per os tuum? Dic ergo: Canis sum, imo canis melior est me, propter qd & amat dñm suū, & ad iudiciū non est venturus.

13. Abbas Sisois sedens in cella semper claudibat ostium suum. Dicebant autem de ipso, quomodo in die dormitionis suae cum sederent circa eum patres, resplenduit tanq; sol facies eius, & dixit eis: Ecce abbas Antonius venit. Et post pusillum, rursus dixit eis: Ecce chorus prophetarum venit. Et iterum amplius facies eius resplenduit, & dixit: Ecce chorus apostolorum venit. Dupliciter adhuc resulit facies eius, & ecce ipse cum aliquibus loquebatur. De precati sunt autem illum senes dicentes: Cum quo loqueris pater? Qui dixit eis: Ecce angeli venerunt accipere me, & rogo vt dimittat poeniteri modici. Dicunt ei seniores: Non indiges poenitentia pater. Dixit autē illis

C. in Vere

Vere nescio me vel initium poenitentiae fecisse. Et cognouerunt omnes, quoniam perfectus est. Et rursum facta est subito facies eius sicut sol, & imuerunt omnes. Dixit autem eis: Videte ecce dominus venit, dicens: Afferte mihi vas electionis eremi. Et continuo reddidit spiritum. Et factum est fulgur, & repletus est totus ille locus odore suauitatis.

12. Duo quidam magni senes dum ambularent in eremum quae est iuxta Scythi, murmur cuiusdam vocis de terra audierunt, & quae fuerunt introitum speluncae. In quam ingressi reperierunt quandam anicula virginem sanctam iacentem, & dicunt eis: Quando huc venisti anus, aut quis est qui tibi ministrat? Nihil enim inuenerunt in ipsa spelunca, nisi solam iacentem infirmam. At illa dixit: Tricesimum annuum habeo in spelunca hac eremi, herbas comedens, & seruans Christo, & non vidi hominem nisi hodie. Misit enim vos Deus, vt sepeliatis corpus meum. Cumq; hoc dixisset, statim requieuit in pace. Patres vero illi glorificauerunt Deum, & recondito corporeculo eius, recesserunt in locum suum.

13. Dixerunt quidam fratres abbati Antonio: Velumus à te audire verbum quo saluari possumus. Tunc ait senex: Ecce scripturas audistis, sufficit vobis. Qui dixerunt: A te volumus pater audire. Respondit eis senex: Audiuistis dominum dicentem: Si quis te percuferit in maxillam dexteram, praebe ei & alteram. Dicitur ei: Hoc implere non possumus. Dicit eis: Ergo si alteram praebeere non potestis, saltem de vna ferre patienter. Respondērunt ei: Hoc non possumus. Dicit eis: Si neq; hoc potestis, ne vultis percutere magis quam percuti. Dicunt ei: Nec hoc possumus. Tunc senior ait discipulo suo: Sucos prepara fratribus istis, quia nimis infirmi sunt. Deinde dixit eis: Si nec hoc nec illud potestis, quid faciam vobis? Sola oratio necessaria est pro vobis.

14. Narravit de quodam solitario, qui exiit in eremum vestitus lineum saccum tantum. Cumq; ambulasset tres dies, ascendit supra petram, & vidit sub ipsa viridem herbam, & hominem pascentem tanq; bestiam. Descendens autem occulte tenuit eum. Senex vero ille cum esset nudus, nec poterat ferre odorem hominis, angustatus vix potuit euadere de manibus eius, & fugiebat. Ille vero frater exiit, currens per eum ipsum & clamans: Expecta me, quia propter Deum te sequor. At ille conuersus, dixit ei: Et ego propter Deum fugio abs te. Frater ille post haec proiecit leibionē, quo erat indutus, & sequebatur eum. Quem cum vidisset senex, quia iactauerat indumentum suum, sustinuit eum. Et cum appropinquasset ei, dixit ad illum senex: Quando proiecisti materiam mundi abs abs te, & ego te expectaui. Rogabat autem cum ille frater dicens: Pater dic mihi verbum, quo saluus efficiar. Qui dicit ei: Fuge homines, & tace, & saluus eris.

15. Narravit quidam solitarius fratribus, qui erant in Helym, vbi sunt septuaginta arbores palmarum, in loco vbi applicuit Moyses cum populo Israel, quando egressus est de terra Aegypti, sic dicens: Cogitavi aliquando debere me ingredi in interiorem eternum, si forte inuenirem aliquem interius habitantem in eremo, & sequenti me domino nostro Iesu Christo. Ambulans autem quatuor dies & noctes, inueni speluncam. Et cum appropinquassem, respexi intra, & video hominem sedentem. Et postquam secundum consuetudinem monachorum, vt egredientem salutarem cum. At ille non mouebatur: requieuerat enim in pace. Ego autem nihil dubitans introiui. Et cum tenuissem scapulas ipsius, confestim dissolutus est, & factus est palus. Deinde aspiciens video collobium pendens. Cum vero & hoc tenuissem dissolutum est, & in nihilum redactum. Cum autem & de hoc hesitarem, egressus sum inde, vt perambularem desertum. In quo rursum aliam reperio speluncam, & vestigia hominis ibidem. Factus sum autem alacrior, & appropinquans ad ipsam speluncam, iterum posui: & nec mihi obaudiuit, ingressusq; nullum inveni. Stans autem foras speluncam, dicebam intra me ipsum, quia hoc oportet venire hunc seruum Dei vbi cenq; fuerit. Cum vero iam praeterisset dies, vidi bubalos venientes, & illum seruum Dei venientem cum eis nudum, & de capillis suis cooperientem quae inhonesta erant corporis sui. Qui appropinquans mihi, existimabat me spiritum esse, & stetit ad orationem. Nam mul-

rum tentatus fuerat à spiritalibus sicut ipse postea dicebat. Ego autem hoc intelligens dicebam ei: Serue Dei, & ego homo sum. Vide vestigia mea & contra haec me, quia caro & sanguis sum. K. Cum vero post orationem dicto amen, respexisset me & consolatus fuisset, introduxit me in speluncam, & interrogauit me dicens: Quomodo huc aduenisti? Cui ego dixi: Requirendi gratia seruos Dei veni in hanc solitudinem, & non defraudauit me Deus à desiderio meo. Rursus autem ego interrogauimus, dicens: Quomodo & tu huc venisti? & quantum temporis hic habes, aut quod est alimentum tuum, vel quomodo cum tu quidem sis nudus, non indiges vestimento aliquo? Qui respondens dixit mihi: Ego in cenobio eram Thebayde, & opus meum erat laniare textura. Subintravit autem in animo meo cogitatus, ut exiens inde singulariter se dederem, & possem quietus esse, & suscipere peregrinos, ac plurimam mercedem possiderem ex eo quod acquirerem de opere meo. Ut autem consensu cogitationi huic, & opere perficerem, exiens ædificauit mihi monasterium, ibique veniebant qui mihi iniungebant opus. Cumque iam multum esset quod congregaueram, festinabam pauperibus ac peregrinis illud distribuere. Sed aduersarius noster diabolus inuidens mihi, sicut & semper, & tunc futuram machinabatur retributionem auferre, eo quod festinabam laborum meos Deo offerre. Videns autem unam virginem sacram iniungentem mihi spectes, & eas me perficientem atque reddentem, immisit ei ut rursus mihi alias demonstraret spectes. At vero ubi iam consuetudo facta est, & fiducia maior, postremo etiam tactus manuum, & rursus, ac simul conuulsi, ad ultimum concepimus dolorem, & perfectissimos iniquitatem. Cum autem mansissem cum ipsa inter eadem ruina sex mensibus, postea cogitavi mecum dicens: quia aut hodie, aut crastino, aut post multos annos mori à diis, æternum habeo supplicium. Si enim uxorem quis hominis violauerit, eternis poenis subiacebit, quantis tormentis dignus est, qui Christi stuprauerit sponsam. Et sic in hanc eremum occulte recurre, omnia relinquens illi mulieri. Veniensque huc inueni speluncam hanc atque fontem hunc, & istam palmam afferentem mihi botrones duodecim dattilorum. Per singulos menses affert vnum botronem, qui mihi sufficiat per dies triginta, & post hunc alius maturefcit. Post tempus autem multum creuerunt capilli mei, & cum quidem dirumperentur vestimenta mea, de ipsis quam de cet parte operio corporis mei. Dum autem rursus interrogarem, si in primordiis difficultatem habuisset ibidem, ait mihi: In iniurijs valde affligitus sum dolore iecoris, ita ut humi iacens non possem stans psalmum dicere, sed prostratus in terra, clamabam ad altissimum. Cum autem in spelunca essem in dolore valido atque defectione, ut etiam egredi iam non possem, vidi virum intrantem ac iuxta me stantem, & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicum. Dixi ei: Epar doleo. Qui dixit mihi: Vbi doles? Cum vero ostendissem ei, digitos manus suæ in dextrâ coniungens, diuisit locum illum tanquam cum gladio, & euellens iecur, ostendit mihi vulnera, & raso iecore manu sua, in pannum ipsas scabias misit, atque rursus ipsum iecur imponens manibus suis locum ipsum reclusit, & ait mihi: Ecce sanus factus es, serui dñi Iesu Christo sicut oportet. Et extunc sanus factus sum, & sine dolore iam sum hic. Ego autem multum rogaui, ut manerem in interiori spelunca, & ait mihi: Non potes sustinere dæmonum impetus. Et ego hoc ipsum considerans, rogabam, ut oraret pro me & dimitteret me. Qui cum orasset dominum Iesum, Christum, dimisit me. Hæc vobis narraui ædificationis gratia.

L.

16. Dicebat rursus alius quidam senex, qui etiam dignus effectus est episcopatu, ciuitatis Oxirinchi, tanquam hæc ab alio audisset, sed ipse erat qui hoc fecerat. Visus est, inquit, mihi aliquando intrare in interiorem eremum, quæ est circa Oesa, ubi est gens Mazitorum, ut viderem si inuenirem forte aliquem Christo seruientem. Semens itaque paucos paximates, & quasi dierum quatuor aquam in vas iereum faciebam. Transactis vero quatuor diebus, consumptisque cibis, hæsitabam quid agerem. Et confidens dedi meipsum ad pergendum. Ambulaui quoque & alios quatuor dies sine cibo perdurus. Cumque ieiunium & laborẽ itineris corpus meum non ferret, in pusillanimitate veni, ac sic iacebam in terra. Veniens autem quiddam digito suo tetigit labia

git labia mea tanq̃ si medicus desputamenti oculum percurans vngat. Statim vero confortatus sum, ita vt putarem me, neq; ambulasse, neq; famem pertulisse. Cum ergo vidissem veram hanc virtutem in me, surgens ambulabam in desertum. Præteritis itaq; alijs diebus quatuor, rursus fatigatus defeci. Cumq; extendissem manum meam in cælum, ecce vir ille qui pridem me confortauerat, iterum digito suo quasi linens labia mea confortauit me. Peracti sunt autem dies decem & septem. Et post hæc inueni iugurium, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & virum stantem cuius capillis capitis erant pro indumento ipsius, qui capilli eius canicie candidierant vt nix. Erat autem & terribilis aspectu. Cumq; vidisset me, stetit ad orationē. Et expleto Amen, cognouit me hominem esse. Et tenens mihi manum, interrogabat me, dicens: Quomodo huc venisti, & si adhuc constant omnia quæ sunt in mundo, si adhuc etiam sunt persecutiones christianorum? Ego autem dixi ei: quia vestri gratia qui in veritate domino Iesu Christo seruitis, hanc perambulauerem, persecutio vero cessauit potentiam Christi. Edissere nunc mihi obsecro te, & tu quomodo huc duxisti? Ac ille cum lamentatione plorans cepit, dicere mihi: Ego episcopus eram, & persecutione facta, multis mihi illatis iniurijs & supplicijs, cum ferre iam non possem tormenta, postea idolis sacrificauit. In me ipsum deinde reuersus, agnouit iniquitatem meam, & de me ipsum ad moriendum in hanc eremum, & sum degens hic annis quadraginta novem, in cōfessione & obsecratione ad Deum, si forte dimittat mihi peccata meum. Et victum quidem præstitit mihi dominus palmam hanc & hunc fontem, consolatio nem vero indulgentiæ non accepi vsq; ad quadraginta octo annos. In hoc autem anno consolatus est me Deus, & indulsit mihi. Hæc autem dicens, repente surrexit, & currens exiit foras, & stetit in oratione diu. Cum autem complexset, orans venit ad me. Intuens autem ego faciem eius, exterritus trepidaui, factus enim erat tanq̃ ignis. Dicit quoq; mihi: Noli timere, dominus enim te misit vt tradas corpus meum sepul turæ. Cum autem consummasset hæc dicens: statim extendens manus & pedes, finem fecit vitæ. Dissuta ergo tunica mea, ego dimidiam mihi tenui, & dimidia inuolu to eius sancto corpufculo, abscondi in terra. Recondito ergo illo, continuo palma illa aruit, & iugurium cecidit, & fons exiccatus est. Ego autem multum fleui, obsecrans Deum, si quomodo præstaret mihi palmam illam, & fontem, vt perseuerarem in loco illo residuum tempus meum. Vt autem hoc non est factum, dixi apud me: Non est in voluntate Dei. Orans ergo tendebam iterum in seculum, & ecce homo ille qui liniebat labia mea, veniens apparuit mihi, atque confortauit me, & ita conualui peruenire ad fratres, & narraui eis hæc, rogans eos ne desperarent semetipsos, sed per patientiam studerent inuenire Deum.

M.

17. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Nomen est quod saluat an opus? Respondit ei senex: Opus. Et ait senex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & statim exaudiebatur oratio eius. Subintrauit autem in animo eius, cogitatus velle videre animam iusti & peccatoris, quomodo abstrahantur à corpore. Et nolens Deus con tristare eum in desiderio eius, dum sederet in cella sua, ingressus est lupus ad eum, & tenens ore suo vestimenta ipsius fratris, trahebat eum foras. Frater vero ille sequebatur eum. Lupus autem duxit eum vsq; ad aliquam ciuitatem, & dimittens illum fratrem, recessit. Cum vero sederet foris ciuitatem in monasterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomen quasi magni solitarij, ipse vero solitarius infirmus erat, expectans horam mortis suæ, frater ille qui ibidem venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum & lampadarum, propter solitarium illum, tanq̃ per ipsum Deus pa nem & aquam inhabitantibus ciuitatem illam prestaret, atq; saluaret eos, & dicebant: quia si hic finierit, omnes simul moriemur. Facta autem hora exitus illius, vidit frater ille Tartaricum inferni descendente super solitarium illum, habentem tridentem igneum, & audiuit vocem dicentem: Sicut anima ista me non fecit requiescere vel vna hora in se, sic neq; tu misereris euellens eam. Deponens ergo tartaricus ille quem tenebat tridentem igneum, in corde solitarij illius per multas horas torquens eum, ab straxit animam eius. Post hæc autem ingressus frater ille in ciuitatem, inuenit homi nem

nem peregrinum iacentem in platea egrotum, non habentem qui ei curam adhiberet, & mansit cum eo diem vnum. Et cum venisset hora dormitionis eius, conspexit frater ille Michaelē & Gabrielem descendentes propter animam eius, & sedēs vnus à dextris & alius à sinistris eius, rogabant animam eius vt egredere tur. Et nō exibat quasi nolens relinquere corpus suum. Dicit autem Gabriel Michaeli. Assume iam animam istam vt eamus. Cui Michael respondit: Iussi sumus à domino, vt sine dolore eijciatur, ideoq; non possumus cum vi euellere eam. Exclamauit autem Michael voce magna, dicens: Domine, quid vis de anima hac, quia nō acquiescit nobis vt egredia tur? Venit eis vox: Ecce mitto David cum cythara, & omnes psallentes Ierusalem, vt audiens psalmodiam ad vocem ipsorum egredia tur. Cumq; descendissent omnes in circuitu animæ illius cantantes hymnos, sic exiliens anima illa sedet in manibus Michaelis, & assumpta est cum gaudio.

N.

18. Dixit iterum qui supra de quodam sene, quia venit aliquando in ciuitatem, vt venundaret Vasa que opertus fuerat. Et cum explicuisset ea, contigit cum se dere ante ianuam cuiusdam diuitis, qui iam moriebatur. Sedēs ergo senex ille, vidit e quos nigras, & ascescentes eorum nigros, & terribiles habentes singuli baculos igneos in manibus suis. Cum vero peruenissent ad ianuam illam, stauerunt equos suos foris, & intrauit vnusquisq; cum festinatione. Infirmus autem ille videns eos, clamauit voce magna, dicens: Domine adiuua me. At illi dixerunt ei: Nunc memor factus es Dei, quam dolos obsecratus es? Quare vsque in hodiernum diem non exquisisti eum, dum adhuc tibi splendor erat diei? Nunc autem in hac hora, non est tibi portio spei, neque consolatio nis.

19. Dixerunt patres fuisse quendam Macharium, qui in Scythi primus monasterium fecit. Est enim locus ipse eremi longe à Nitria, habens intervallum itineris diei & noctis. Est autem grande periculum euntibus ibidem. Si enim modicum quis abstraxerit, vagatur periclitans per eremum. Sunt autem illic omnes perfecti viri, nec aliquis imperfectus potest in eodem loco tam feroci pet durare, quia omnino aridus est, & absq; vlla consolatione eorum que necessaria sunt. Hic igitur vir pradiatus Macharius, cum esset homo de ciuitate, coniunctus est aliquando Machario maiori illi. Et cum venissent ad transfretandum Nilum fluium, contigit eos ingredi in nauem maiorem, in qua tribuni quidam duo cum multa intrauerunt extollentia, habentes in tus redam totam aream, & equos quibus freni aurei etant, & obsecundantes quosdam milites & pueros torques habentes, atq; aliquos aureis vientes cingulis. Videntes autem tribuni illi hos duos monachos, veteres pannos indutos, & in angulo sedentes, beatificabant exiguitatem illorum. Vnus autem ex tribunis illis, ait ad illos: Beati estis vos, quia huic mundo illulistis. Respondens autem ille Urbanus Macharius, dicit ad eos: Nos quidem mundo isti illulimus, vobis autem hic mundus illosit. Scito tamen quia non volens hoc dixisti. Veriq; enim beati dicimur, id est, Macharij. At ille tribunus punctus in verbis eius, te gressus domum, expoliante vestimenta sua, & coepit esse monachus, faciens elemosynas multas.

O

20. Dicebant de eodem abbate maiore Machario, quia domi ambulare aliquando in eremum, inuenit caput hominis in terra faciens. Quod cum moueret de virga palmea quam in mano habebat, locutum est caput illud ad eum. Cui dixit senex: Quis es tu? Respondit caput illud ad senem: Ego eram sacerdos gentiliū, qui commanebāt in loco hoc. Tu vero es abbas Macharius, qui habes spiritum sanctum Dei. Quacunque ergo hora miseris fueris eorum, qui sunt in tormentis, & oraueris pro eis, tunc consolantur pusillum. Dicit ei senex: Et que est ista consolatio? Respondit illud caput: Quantum distat ecelum à terra, tantum est ignis sub pedibus nostris, & super caput nostrum. Scantibus autem nobis in medio ignis, non est vt quis faciat ad faciem vel deat proximum suum. Ait ergo senex cum fletu: Vt illi diei in quo natus est homo, si est hæc consolatio supplicij. Rursus dixit senex: Est prius tormentum ab his? Respondit illud caput illud: Maior peccata subtrahit nos est. Dicit ei senex: Et qui sunt in ipsa? Dicit illi caput illud: Nos qui ignorauimus Deum, vel aliquid modicum misericordie habemus. Hi vero qui cognouerunt Deum, & negauerunt eum, nec fecerunt voluntatem eius;

t

tem eius, hi sunt q̄ subitus nos sunt. Et post hæc sumens ille senex caput illud, sepellit.

21. Orante eodem abbate Machario, venit ei vox in cella sua dicens: Machari nondum peruenisti ad mensuram meriti illarum duarum mulierum illius ciuitatis. Surges ergo senex mane, accipit virgam suam palmeam, & cepit pergere in ciuitatem. Cum ergo peruenisset in eam, repperit loco pulsauit ad ianuam. Egressa autem vna suscepit eum in domum suam. Et cum sedisset vocauit eas. Quæ cum venissent sederunt cum eo. Alit autem ad illas senex: Propter vos tantum laborem pertuli, dicite ita que mihi nunc operationem vestram. At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fuimus in cubili sine viris nostris. Quam ergo operationem possumus habere? At vero senex cum satisfactione rogabat eas, vt manifestarent ei actum suum. Tunc dixerunt ei: Nos quidem secundum seculum extraneus sumus nobis placuit autem nobis numere duobus fratribus secundum carnem. Quindecim annos hodie nos duæ habitamus in hac domo, & nescimus si aliquando linguauius ad inuicem, aut turpem sermonem dixit vna ad alteram, sed in pace & concordia peregrinamur totum spatium hoc. Subintravit autem nobis in animum ingredi in monasterium virginum, & rogati viri nostri non nobis conenserunt in hoc. Cum vero minime valuissimus obtinere huiusmodi consilium, disposuimus vterq; testamentum inter nos & Deum, vt vsq; ad mortem per os nostrum non egrediatu r sermo secularis. Auditis autem hoc abbas Macharius dixit: In veritate quia non est virgo, neq; sub marito 7 grns, neque monachus, neq; secularis, sed Deus secundum vniuersumq; propositum, omnibus prestat spiritum sanctum.

22. Dicebant patres de quodam srne magnò, quia cum ambularet in eremum, vidit duos angelos comitantes secum, vnum à dextris suis, & alium à sinistris. Cum vero ambulare nē, inuenerunt in via cadaver faciens, & cooperuit senex ille nates suas propter foetorem, secerunt autem & angeli similiter. Et profecti pusillum, dixit eis senex: Et vos hæc odorati estis? Qui dixerunt ei: Nequaquā, sed propter te cooperuimus & nos. Nam immunditiam mundi huius, nō odoramus, neq; appropriat nobis sed animos qui foetorem peccatorum habent, ipsorum odor em nos horremus.

23. Interrogauit quidam frater seniore, dicens: Quomodo anima mea diligit immunditiam? Dicit ei senior: Anima quidem corporales plerumq; desiderat passionē, sed spiritus Dele est qui eas continet. Flere ergo debemus, & immunditiam nostras attendere diligenter. Vidisti Mariam, quemadmodum cum ad se pulchrum dominum se inclinaret, vocauit eam dominus: Sic erit & anima.

VERBA SEPTEM QUAE MISIT

abbas Moyses abbati Pastori, in quibus continetur consummata uirtus & perfectio monachi: P.

Dixit abbas Moyses primo, quia debet homo quasi mortuus esse sociis suo, mori amico suo, vt non diiudicet eum in aliqua causa. Additio. Triplex autem gradus suspicionis reperitur à sanctis positus. Primus, cum homo leuibus indicis, de proximi bonitate dubitare incipit: quod & si peccatum non existat, de mortali loquendo, veniale tamen computatur, cum ad humanam tentationem, sine qua presentem vitam ducere impossibile est, pertinere videatur. Secundus vero gradus talis ponitur, cum aliquis ex leuibus signis alterius malitiam pro certo exterminat, quod & dupliciter contingit: aut de graui iudicium fert, & hoc mortale existit: est enim in contemptum proximi, qui similiter sibi diligi precipitur vn de cum homines firmos, si suspensiones animæ vitare non possumus, diffinitiuas saltem & firmas sententias continere studeamus. Si vero de leui iudicium sit, ad minus veniale dicitur. Tercium vero gradum hunc posuerunt, cum ad proximi cōdēnationem iudex ex suspicionē procedit, quod cum directe iniustitiam contineat, semper mortale existit. Quæ omnia cum contra Dei legem existant, à quouis Christiano, longe fuganda sunt.

Secundo

2. Secundo dicit, quia debet homo mortificare seipsum ab omni re mala, prius q̄ egrediatur de corpore, vt non laedat vllum hominem. Additq; Cum enim eorum quae sunt, duplex differentia inueniatur. Aliquod enim rationem vltimi fini habere dinoscitur, teliq; vero singula sicut à primo principio exiuerunt, quod Deus est ita in ipsum sicut in finem vltimum referuntur, & ordinanda sunt. Homo igitur ad Dei imaginem & similitudinem procreatus cum rationalis creatura existat, diuina regula, insuper & naturali, quae ratio existit, omnia ordinare contendat. Exigit autem ratio nescitudo, vt fini quantum potest inbreatur, huius autem quae ad finem sunt, secundum quod fini congruere videantur. Omnia ergo à Deo creata instantum diligere non debent, vt à Deo, quem finem vltimum posuimus, hominem auertant. Quare merito homo seipsum mortificare ab omni re mala precipitur: & hoc antequam de corpore egrediatur, ne vel sibi vel proximo ad finem ad quem ordinatur, impedimentum praestet, inferioribus inhaerendo.

3. Tercio dicit: Nisi habuerit homo in corde suo, quia peccator est, Deus non exaudit eum. Dicit ei frater: Quid est in corde habere quia peccator est? Dicit ei si nescis Si quia portat peccata sua, non videt peccata proximi sui.

4. Quarto dicit: Nisi consentiat actus orationi, inuani laborat homo. Et dicit ei frater: Quis est consensus actus cum oratione? Respondit senex: Vt ea pro quibus oramus iam non illa faciamus. Quando enim homo dimiserit voluntatem suam, iungat ei reconciliatur Deus, & suscipit orationem eius.

5. Quinto interrogauit frater senem, dicens: Pater in omni labore hominis, quid est quod eum iuuat? Senex respondit: Fiducia apud Deum. Scriptum est enim: Deus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus quae inueniunt nos nimis. Dicit iterum frater: Ieiunia & vigiliae quas facit homo, quid efficiunt? Ait ei senex: Quoniam ipsa sunt quae faciunt humiliari animam. Scriptum est enim: Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte omnia peccata mea: Si ei forte ceciderit anima laboris istos, miserabitur super eam Deus, propter eos.

6. Sexto interrogauit frater senem, dicens: Quid faciet homo tentatione veniente super se, aut in omni cogitatione inimici? Ait illi senex: Flere debet in conspectu bonitatis Dei, vt adiuuet eum, & requiescat velociter, si rogat sciēter. Scriptum est enim: Dominus nocte adiutor est, non timebo quid faciat mihi homo.

7. Septimo interrogauit eum iterum, dicens: Ecce homo cedit seruū suū propter peccatum. Quid dicit seruus iller? Ait illi senex: Si bonus seruus est, dicit: Peccavi, miserere mei. Dicit ei frater: Nihil aliud dicit? Respondit senex: Non. Ex quo enim culpam suam super seipsum posuerit, & dixerit peccavi, statim miserabitur ei dominus suus. Finis autem horum est, non iudicare proximum. Quando enim manus domini occidit omne primogenitum in terra Aegypti, non erat domus in qua non esset mortuus. Dicit ei frater: Quid est hoc verbum? Respondit senex: Quia si conspexerimus peccata nostra, non videmus peccata proximi. Stulticia est enim homini haberi mortuum suum, eo relicto, abire & flere mortuum proximi sui. Mori autem proximo suo, hoc est, portare peccata tua, & sine cogitata esse ab omni homine, quia iste bonus est & iste malus est: & ne facias malum vili homini, neq; cogites malum in corde tuo in aliquem, neq; spreueris aliquem facientem malum, neque acquiras facienti malum proximo suo, & noli gaudere cum eo, qui malum facit proximo suo, & hoc est mori proximo suo. Et noli obloqui de aliquo, sed dicito, Deus cognovit vnumquemq; Noli ergo obedire detrahenti, neq; congaudeas ei in detractione ipsius. Noli odisse obloquentem proximo suo, & noli detrahare proximo, hoc est. Nolite iudicare, & non in dicabimini. Non habes inimicitias cum quocunq; homine, neq; retinueris inimicitias in corde tuo, neq; odio habere eum, qui inimicatur com proximo suo: & huc est pax. In his tēmetipsum consolare. Modico tempore est labor, & insuper eternam requiem. Gratia verbo Dei. Amen.

Finis libri quarto.

¶

Prologus

Incet ab exordio conscriptionis nostrę, uoluntas nobis fuerit omnia quę de conuersatione sanctorum patrum, scire potuimus quatuor libris comprehendere, postmodum tamen cōsiderantes singula, quintum superaddidimus, ne forte legentibus aut librorum quantitas, aut sententiarum displiceret continuata numerositas. Cum enim in toto uoluminis huius corpore, breuium sententiarum tanta sit copia, ut eas prolixę sententię addicere uix possint, habito nobiscū rationis iudicio, arbitrati sumus hoc modo laborem nostrum lectoris atq; auditoris gratię cōmendandum. Si quidem & breues & longę sententię, per quatuor anteriores libros mixtim releuandi causa fastidij ponerent, collecta uero sententiolę plurima parte in vnum libellum, quasi minutę quędā, & gemmarum fragmina in massam aliquam conflarent. Sententiolę autem dicimus quantū ad numerum dictionum, ceterū quardam inueniuntur in eis, quanto uerbis breuiiores, tanto sensibus fortiores, adeo ut si quis eas profusius exponere querat, totus sibi adesse necessario debeat. Sane nobis aliter disponendis, à domino factū esse credimus, ut Aegyptiorū patrum, celestis cōuersatio legentium librorum numero signaret, quos ipse dñs de potestate Aegypti, id est, tenebrarum eripuit, & in cordibus eorum euangelicę legis decreta spiritus sancti stilo conseripsit. Horum ergo intuentes exitum conuersationis fidem propositum imitemur & studium, ut loquę passionum esse cōsentes efficiamur & premiij.

2 VITAE SANCTORUM PATRVM LIBER QUINTVS.

De celesti Aegyptiorum patrum conuersatione breuiiores sententię.

VIDAM senex replicis beneficiis, per humanitatem Christi nobis exhibitis, fratri cuidam dixit propter te homo saluator mundi natus est, ppter hoc uenis filius Dei, ut tu saluareris. Factus est hō manens Deus factus est puer, factus est lector. Accipiens nōq; librum, legit in synagoga dicēs: Spiritus dñi super me, eo q; unxit me, euangelizare pauperibus misit me. Factus est subdiaconus. Faciēs narsis de fune flagellū, oīs exiit de templo, oues & boues &c. Factus est diaconus. Pretergens ē nū se limtheo, lauit pedes discipulorū suorum, pcepit eis fratru pedes lauari. Factus est presbyter. & cōsedit in medio magistrorū populū docens. Factus est episcopus. Et accipiens panem, bñdixit se fregit, & dedit discipulis suis. &c. Flagellatus est propter te magis aut propter nos. Crucifixus mortuusq; est & tertia die resurrexit, & assumptus est. Omnia propter nos suscepit in se. omnia iuxta dispensationem, omnia ordine, omnia consequenter est opatus, ut nos saluaret. & tu propter eum non toleras. Simus sobrii, uigilemus, uacemus orationibus, ut quę placita sunt el facientes saluari possimus. Ioseph nonne in Aegypto uenditus est in terra aliena? Tres pueri in Babylone captiui, nunquid cuiusq; habuerunt notitiā? Tamen Deus patre inuictus est eis suscepitq; & glorificauit eos, quia timebāt eum. Qui dat animam suam Deo, non habet propriam uoluntatem, sed expectans Dei arbitrium, non laborat. Nam si tuam uis facere uoluntatem, non cooperaberis Deo nimium frigaris. S.

1. Frater interrogauit senem, dicens: Quę res sic bona est, ut faciam & uiuam in ea? Et dixit senex: Deus solus scit quid bonum est. Sed ramen audiui, quia interrogauit unus patrum abbatem Nestoronem magnū, qui erat amicus Antonij ab-

batis

batis, & dixit ei: Quod est bonum opus ut faciam? Et ille respondit ei: Non sunt omnia opera æqualia. Scriptura dicit, quia Abraham hospitalis erat, & Deus erat cum eo: & Helias diligebat quietem, & Deus erat cum eo: & David humilis fuit, & Deus erat cum eo. Quod ergo vides animam tuam secundum Deum velle, hoc fac, & custodi cor tuum purum.

3. Abbas Chame dixit cum esset moriturus discipulis suis: Nolite habitare cum hæreticis, neq; habeatis notitiam iudicum, neq; sint manus vestre apertæ ad congregandum aliquis sed magis sint extensæ ad tribuendum.

4. Dixit abbatissa Matronas: Multi in monte positi ea quæ sunt popularia agentes, perierunt. Melius est enim, ut cum multis sit, & solitariam vitam agat voluntas, q̃ cum solus sit, velit esse cum multitudine proposito mentis.

5. Senex dixit: Semper debet monachus emere quietem sibi, ut contemnat etiã il corporale contingat euenire dispendium.

6. Præteriens aliquando abbas Pastor in Aegypto, vidit mulierem in monumento sedentẽ, & amare flentẽ, & dixit: Si veniant omnia delectabilia mundi huius, nõ transferunt animum istius a luctu. Ita & monachus debet semper habere luctum in semetipso.

7. Transibat alia vice cum abbate Anub, in partibus Dyolei, & venientes circa monumenta, vident mulierem nimis se cadentem, & flentem amare. Qui stantes intendebant in eam. Paululum autẽ procedentes, occurrerunt cuidam, & interrogauit eum abbas Pastor, dicens: Quid habet mulier ista, quod sic plorat amare? Dicit ei ille: Mortuus est maritus eius, & filius, & frater. Et respondens abbas Pastor, dicit abbatl Anub: Dico vobis, quia nisi homo omnes voluntates sue carnis mortificauerit, & possederit luctum hunc, non potest fieri monachus. Tota enim vita mulieris huius & mens est in luctu. Dicit iterum abbas Pastor: Luctus duplex est, quia operatur & custodit.

8. Frater interrogauit eundem, dicens: Quid facio? Dicit ei: Quando venit Abraham in terram repromissionis monumentũ sibi comparauit, & per sepulchrum terrã sibi in hereditatem percepit. Dicit ei frater: Quid est sepulchrum? Et dicit ei senex: Locos flendi & lugendi.

9. Narrauerunt de abbate Hor & de abbate Theodoro, quia misissent caprinã pellem in cellam suam, & dixerunt sibi adinuicem: Si nos visitauerit Deus modo, quid faciemus? Et flentes reliquerũt locũ ex latere, & sic recesserũt in cellas suas.

10. Interrogauit frater senem, dicens: Vnde est abba cor meũ durum, & nõ timet Deum? Dicit ei senex: Puto, quia si homo te neat in corde suo increpationẽ, possideat timorẽ. Dicit ei frater: Quid est increpatione? Dicit ei senex: Ut in omni re increpet homo animã suam, dicendo ei: Memor esto, quia te oportet Deo occurrere. Dic autem & hoc quid volo ego cum homine. Existimo autem, quia si quis in his permanet, veniat ei timor Dei.

11. Dixit senex: Quemadmodũ vmbra corporis nostris ubiq; nobiscũ circumferimus, sic debemus fleiũ & compunctionẽ nobiscũ habere ubiq; sumus.

12. Quidam frater interrogauit senem, dicens: Abba, dic mihi aliquod verbum. Dicit ei senex: Quando percussit Deus Aegyptum, non erat domus nõ habens luctũ.

13. Interrogauit frater quendam senem, dicens: Quomodo desiderat anima mea lachrymas, sicut audio senes lachrymantes, & non veniunt, & tribulatur anima mea? Et dixit ei senex: Filij Israel post quadraginta annos intrauerunt terram repromissionis. Lachrymæ enim sunt terra repromissionis ad quas si peruenitis, bellum iam nõ timebitis. Ita cũ vult Deus affligi animam, ut semper desideret ingredi terram illam.

14. Narrauit de abbate Dioscoro de Nansyz, quia panis eius cordaceus erat, & si erant lentaculi, & per singulos annos ponebat sibi legem cuiuscunq; vitii obferuare, id est, non occurrere vno anno alicui, aut non loqui, aut non gustare aliquid comestum, aut non comedere aliquid pomorum, aut olera, & in omni opere suo ita faciebat, & perficiens vnum quodq; sic aliud assiduebat, & hoc per annos singulos faciebat.

Senex

14. Senex quidam dixit: Ne quod desideraueris manduces. Comede autem quod tibi apponitur, sciens tibi à Deo transmissum, & gratias illi age. Melius est enim tibi contra voluntatem tuam comedere carnes, q̃ p̃sces pro delectatione.

16. Dixit abbas Theodoros: Inopia panis tabefacit monachi corpus. Alter autē quidam seniorum dicebat, quia vigilie plus tabefaciunt corpus. V.

17. Cassianus abbas dixit, Quia narravit nobis abbas Moyses, quod ei dixit abbas Serapion, quia cum essem iuuenis, & se derem cum abbate meo Theona, & manducarem surgens à refectioe, secundum opera diaboli rapui vnum paximatem, & manducaui eum occulte, nesciente abbate meo. Cum autem perseverarem aliquāto tempore hoc faciens, corpi ipsū vitium dominari, & non praeualebam me ipsum retinere: sed solummodo adiudicabar à propria conscientia, & seni confundebar dicere. Contigit autem secundum dispensationem Dei, vt quidam venirent ad senem vtilitatis suae causa, & interrogauerunt eum de proprijs cogitationibus. Respondens autem senex, dixit: Quia nihil sic monachis est noxium, & lacerat demones, quomodo si celerē cogitationes suas spiritualibus patribus. Locutus est autem eis de continentia. Et dum hæc dicerent, cogitans ego, Deus quia reuelauit seni de me, compunctus corpi flere, & eici paximatem de sinu meo, quem male consuetam rapere: & prostratus me ad terram, postulabam de præteritis veniam, & orationem pro multa futurorum. Tunc dixit senex: O fili, liberauit te de captiuitate ista confusio tua, & demonem tenebrantem cor tuum per taciturnitatem, nūc aduersus te ipsum consistendo interfecisti, quem vsq; hæcenus dominari tibi per miseram, neq; contradicens, neq; alio modo increpans eum. Amodo autem nequaquam locū habebis in te, quippe qui ex corde tuo in aperto excussus es. Necdum autem finito sermone senis, & ecce, opere quod dixit apparuit, quia velut lampada igne egresus est de sinu meo, & impleuit totam domum fetido odore, ita vt putarent qui aderant, quia sulphuris pluri mum fuisset incensum. Et dixit senex: O fili, ecce verborum meorum per liberationis tue signum, quod factum est, præstitit Dominus documentum.

18. Narrauerunt abbati Pastori de quodam monacho, qui non bibeat vinum. Et dixit eis, quia vinum monachorum omnino non est.

19. Dicebant de abbate Pior, quia ambulando comederet. Et interrogante eum quodam, quare sic manducaret respondit non se hoc velut opus aliquod agere, sed velut quodam super suo vti. Alij autem de hoc ipso interrogati respondit: vt nō vel in comedendo corporalem delectationem habebat anima.

20. Sancta Sincretica dixit: Quis oportet nos qui huiusmodi propositum sumpsi mus, castitatem quoq; suauis est, retinere. Etenim eius apud seculares videtur castitas observari, sed adest ei & stultitia, propterea alijs omnibus sensibus peccant. Nam & aspiciunt indecenter, & rident inordinate.

21. Item iterum dixit: Non te seducant diuitum seculi huius deliciae, tanquam aliquid vtile habentes in se. Etenim illi delectationis causa artem diuerso modo condendi cibos honorant: tu autem ieiunio & abiectione laborum abundantiam deliciarum illorum supergradere. Sed non scieris pane, neq; desideres vinum. X.

Ypericus abbas dixit: Monachus qui non retinet linguā in tempore furoris, neq; passionum & deponarum retentore, erit aliquando.

22. Fratres conuocati sunt in Scythia, vt manducarent palmas, & erat aliquis infirmus de nimia abstinentia. Qui rufiens excrebat flegma, quo nolens de spūto eius venire super alium fratrem. Qui cum à cogitatione sua compelleretur dicere ei: quid fecisti, & non exeres super te, vt superaret cogitationes suas, tulit quod excreuissat, & misit in ore suo, statim tamen illud. Et tunc corpi ad scriptum dicens: Aut non non dicas fratri quod enim contulisset, putredine aduersus quod hostes.

23. Dixit abbas Cassianus, Quis dicit nobis abbas Moyses: Bonum est non abscondere cogitationes, sed sensibus spiritualibus, & discretionem habentibus manifestare eas: non his qui tantum tempore senes sunt, quoniam multi ad eam rem respicientes, & cogitationes suas diuocant, ita qui experientiam non habent, pro consolatione ad desperationem vltimam perueniunt.

Interro-

24. Interrogauit frater senem, dicens: Si incurrerit monachus peccatū, affligitur velut qui de profectu in deteriorem statum peruenit, & laborat donec resurgat. Qui autē a seculo venit, velut qui initium fecerit, proficit. Et respondens senex, dixit: Monachus tentatione incurrere, sic est tanq̃ domus quæ cadit. Et si sobrius fuerit in cogitatione sua, & edificat eam quæ corruerat domum, inueniens materias ad ædificium profuturas, habens posita fundamenta, & lapides, & arenā, & cætera quæ sunt ædificio necessaria, atq; ita velociter fabrica proficit. Ille autē qui nec effodit, nec fundamentum misit, nec habet aliquid eorum quæ sunt necessaria, sed in spe dimittens, si quo modo aliquando perficiatur, ita est & monachus. Si in tentationē ceciderit, & conuersus fuerit ad Deum, habet plurimū apparatus meditationē diuinę legis, psalmodi, opus manuum, orationem, & cætera quæ sunt fundamenta spirituales ædificij. Qui autē recens est in conuersatione, donec iste discat, ille primum ordinem inuenit.

25. Senex dixit: Quia securitas, & taciturnitas, & occulta meditatio parturiunt castitatem. Y.

26. Frater quidam interrogauit senem quēdam, dicens: Quid facio, quia cogitatio mea semper in fornicatione intenta est, & non dimittit me quiescere vel vna hora, & affligitur ex hoc anima mea? Ille autē dixit ei: Quando dæmones cogitatione in corde tuo seminant, & lentis hoc, non colloquaris cum animo tuo, quoniam dæmonū est talia suggerere. Et licet non negligant hęc immittere, tamen non extorquet dæmones. In te est ergo suscipere, & non suscipere. Respondis autē frater, dixit ei: Et quid faciam, quia fragilis sum, & superat me passio hæc? Ille autē dixit ei: Intentus esto ad huiusmodi. Scis autem quid fecerint Madianitę, quoniam ornauerunt filias suas, & & staterunt eas in conspectu Israhelitarum: non tamen extorserunt alicui, vt misceretur cum eis, sed qui voluerunt incurrerunt in eas. Alij autē indignantes committuntur eis, & cum interitu eorum qui præsumperant, vlti sunt fornicationē. Ita agendum est & de fornicatione. Et quando dæmones initium faciunt loqui in corde tuo, non respondeas eis: sed dsurgens ora, & age penitentiam, dicens: Fili Dei, misere re mei. Dixit autē ei frater: Ecce meditor abba. & non est compunctio in corde meo, quia nescio virtutem verbi. Et ille dixit: Et tu tantum meditare. Audiui enim, quia dixit nobis abbas Pastor, sed & alij patres hoc verbum: quoniam incantator virtutem verborum quæ dicit, nescit, sed serpens audit & scit virtutem eorum quæ incantantur, & subijcit incantanti, & humiliatur. Sic & nos, quales ignoremus virtutē eorū quæ loquimur, dæmones tamen terrentur audientes, atq; discunt.

27. Dixit senex, Quia cogitatio fornicationis fragilis est, velut papyrus. Si ergo iacetur in nobis, & non acquiescētes projiciamus illam a nobis, facile rumpitur. Necessarium igitur est, vt sit discretio in cogitatione nostra, quæ agnoscamus, quia his q̃ non consentiunt reposita est corona.

28. Egrotauit aliquando abbas Arsenius in Scythi, & opus habuit in necessitate sua vsq; ad vnam siliquam nummis. Et cum non inueniret, accepit a quodam velut elemosynam, & dixit: Gratiās tibi ago Domine, quia me dignum fecisti pro nomine tuo ad hoc peruenire, vt egens elemosynam postularem. Z.

29. Narrauerunt de abbate Agathone, quia longo tempore cellam sibi cum suis discipulis fabricaret & quam cum perfecissent, & cepissent illic habitare, vidit in ipsa prima hebdomada quendam non vtilem sibi, & dixit discipulis suis istud, quod Dominus dixerat apostolis: Surgite, & amos hinc. Discipuli autē eius existant sunt valde, dicebant: Si omnino voluntatē habebas migrandi hinc, vt quid tanto labore sustinulimus edificantes longo tpe cellam? Incipiunt autē hoīes scandalizari in nobis, & dicere: Ecce iterum migrant, nusq̃ sedentes. Ille autē cum vidisset eos pusillanimes esse, & stot, dixit eis: Et si scandalizantur aliqui, sed iterum sunt alij qui ædificantur, & dicunt: Beati sunt isti, quia propter Deum migrauerunt, & sua omnia contempserunt. Verum tamen dico vobis: qui vult venire veniat, quia ego iterum vado. Illi vero prostrauerunt se in terram, rogantes vt concederet eos secum abire.

30. Abbas Theodorus, cognomento de Firme, habebat tres codices bonos. Et cum venisset ad abbatem Mecharium, dixit ei: quia habeo tres codices, & proficiscor ex

lectionē

lectione eorum, sed & fratres petunt eos ad legendum, & ipsi proficiunt. Dic ergo mihi quid debeat facere. Et respondens senex, dixit: Boni sunt quidem actus, sed maius est omnibus, nihil possidere. Quod cum audisset, abijt, & vendidit memoratos codices, deditq; indigentibus precium, ipsorum.

31. Narrauerunt quidam patrum, quia venit aliquando frater aliquis in conuentum cellarum coram abbate Isaac, ac vestitus modica cuculla & insectabatur eum senex, dicens: Hic monachorum est habitatio, tu autem secularis es, & non poteris hic esse. Dicebat autem fratribus abbas Isaac: Patres nostri & abbas Pambo, vetustis & de multis partibus refarcitis vestibus utebantur, nunc autem preciosis vestibus utimur. Discede hinc, desertastis locum hunc. Quando autem profecturi erant ad messem, dicebat eis iam vobis nulla mandata dabo, quia non obseruatis.

32. Dixit quidam frater abbati Pistaninoni: Quid faciam, quia durum est mihi vendere quod manibus meis laboro? Et respondens, dixit: Quia abbas Sylois & ceteri vendebant opus manuum suarum. Hoc enim non laedet, sed quando vendis semel, dic precium specierum quas distrahis, & si vis relaxare modicum precij, in te est. Sic enim & quietem inuenies. Iterum dixit frater: Si habeo quod sufficiat necessitatibus meis aliunde, videtur tibi ut non cogitem de labore manuum? Respondens senex, dixit: Quantumvis habebas, non negligas operari: & quantum potes, fac tantum, non cum perturbatione animi.

A. 29.

33. Interrogata est beata memorie Sinclética, si perfectum bonum est, nihil possideret? Et illa dixit: Valde bonum est his qui possunt. Etenim hi qui tolerare possunt, tribulationem quidem carnis habent, sed animae requiem possident: quoniam sicut fortia vestimenta dum calcantur, & pedibus saepe reuersantur, lauantur atq; in candidantur, ita fortis anima per voluntariam paupertatem amplius confirmatur.

34. Dixit abbas Ammonas, quia quatuordecim annos fecerit in Scythi, de precibus Deum nocte ac die, ut donaret ei virtutem superandi iram.

35. Frater quidam sedens singularis turbabatur. Et pergens ad abbatem Theodorum de Firme, dixit ei, quia conueneretur. Senex autem dixit ei: Vade, humilia mentem tuam, & subde te, & habita cum alijs. Abijt ergo in montem, & mansit cum alijs. Et reuersus est postea ad senem, & dixit ei: Nec cum alijs hominibus habitans quiete inuenio. Et dixit ei senex: Si solitarius non requiescis, neq; cum alijs, cur voluisti te monachum facere? Nonne ut sustineas tribulationes? Dicit autem mihi, quot annos habes in habitu isto? Et dicit ei octo. Dixit ei senex: Crede mihi, habeo in isto habitu septuaginta annos, & nec vna die potui requiem inuenire, & tu in viij. annis quiete vis habere?

36. Rursus interrogauit eum frater quidam, dicens: Si fiat subito sonus ruinae aliquis, fit tibi timor abbas? Et dixit ei senex: Si caelum terrae adhaeret, Theodorus non formidat. Poposcerat quippe precibus ad Deum, ut auferretur ab eo formido, & propterea interrogauerat eum frater.

37. Beata Sinclética dixit: Quia diabolus cum per stimulos paupertatis non mouerit, diuitias adhibet ad seducendum. Et cum per contumelias & obprobria non praeuallet, laudes & gloriam adhibet. Sin autem, per salutem corporis mittit. Et cum delectationibus seducere non potest, per molestias quae contra votum veniunt, animam conatur subuertere.

38. Dixit abbas Pastor: Quemadmodum Imperatoris spartarius semper illi astat armatus, ita & animam aduersus demonum insidias oportet semper esse paratam. Item dixit: Quia sanguis monachii in tentationibus apparet.

B. 10.

39. Dicebat senex: Propterea non promouemur, gaudeamus mensuras nostras neq; patientiam habemus in opere quam corpus, sed sine dolore aliquo virtutem volumus possidere.

40. Dicebat senex: Quia antiqui non cito migrabant de loco ad locum, nisi forte pro tribus rebus, id est, si quis erat qui conuisceretur aduersus eum, & satisfacere ei per omnia non potuisset, cum placere aut iterum, si conuiscisset ut à pluribus laudaretur, aut si tentationem fornicationis incurrisset.

41. Interrogatus est senex, quoniam oportet vigilare monachum, ne scandalizari, quod videt

videt aliquos ad seculum reuertentes. Et respondit illi ueri debet monachus canes, q. venantur leporis; & sicut vnus ex eis videns leporum, insequitur: ceteri aut tantummodo eam videntes currente, aliquamdiu cum ipso currunt, postea vero lassantes post se reuertuntur: solus autem ille qui videt leporum, insequitur donec comprehendat, nec impeditur ab intentione cursus sui super illos, qui post se reuertuntur: sed neq. de precipitis, neq. de vepribus, neq. de syluis cogitans, sed in spinis aliquotiens incurrens radit, & pangitur, & non quiescit donec comprehendat: ita & monachus vel qui dominum Christum querit, cruci indefinenter intendat; & quæ occurrunt scandala omnia prætereat, donec ad crucifixum perueniat.

42. Senex dixit: Sicut arbor fructificare non potest, si sæpius transferatur & transplantatur de loco in locum: sic nec monachus frequenter migrans, in coelestibus potest fructificare.

43. Abbas Ammonius, de loco qui dicitur Ratthu, interrogauit abbatem Syloi, dicens: Quando lego scripturas, vult cogitatio mea ornare sermonem, vt paratus sim ad interrogata respondere. Et dixit ei senex: Non est opus, sed magis de puritate mentis provide tibi se curitatem, & dicendi sermonem.

44. Dixit abbas Anronius, Quia non permittit Deus bella excitari in generatione hac, quoniam scit quia infirmi sunt, & portare non possunt.

45. Eumgrius abbas dixit: Mentem errantem vel nutantem solidat lectio, & vigilæ, & oratio: concupiscentiam vero feruentem madefact esuries, & labor. & sollicitudo: ira cundiam autem perturbatam reprimunt psalmodia, & longanimitas, & misericordia: sed hæc opportunis temporibus & mensuris sint adhibita. Si autem importune, vel sine mensura fruant, ad paruum tempus proficiunt. Quæ autem parui temporis sunt, noxia magis quam vtilia erunt.

46. Interrogauit aliquando abbas Longinus abbatem Lucium, dicens: Habeo tres cogitationes in vna, vt ad peregrinationem pergam. Et respondit ei senex: Si non tenueris linguam tuam vbicumq. perrexeris, non eris peregrinus. Et dixit abbas Longinus: Alia cogitatio mea est, vt ieiunem biuianas ieiunando. Et respondit ei abbas Lucius: Isaias propheta dicit: Si curaueris velut circulum ceruicem tuam, nec sic acceptum erit ieiunium tuum: sed magis contine mentem tuam a cogitationibus malis. Et dixit abbas Longinus: Tertium est dispositum meum, vt de cinem hominū asperctus. Et respondit ei abbas Lucius: Nisi prius correxeris vitam tuam in seer alios conuersando, neq. solus habitans corrigere te præualebis.

47. Dixit abbas Macharius: Si recordamur malorum quæ inferuntur nobis ab hominibus, amputamus mentem nostram virtutem recordandi Dominum. Si autem recordamur malorum quæ demones excitant, erimus in perforabiles.

48. Interrogauit abbas Ioseph abbatem Pastorem de immundis cogitationibus, quæ generat cor hominis, & de vanis desideriis. Et dixit abbas Pastor: Sicut quis claudens serpentem vel scorpionem in vase, & obtinens eum, procedente tempore omnino moritur: ita malignæ cogitationes, quæ studio demonum pullulant, patientia eius cui immittuntur, paulatim deficiunt.

49. Frater venit ad abbatem Pastorem, & dicit: Semino agrum meum, & facio ex eo agapem. Dixit ei senex: Bonum opus facis. Et discessit cum proposito animi, & ad ieiunium ad agapem quam faciebat. Hoc autem audiens abbas Anub, dixit abbati Pastori: Non times Deum, quia sic locutus es fratri illi? Et tacuit senex. Post autem duos dies misit abbas Pastor ad fratrem illum, & vocauit eum ad se, & dixit ei audiens te abbatem Anubi: Quid me interrogasti illa die, quia mens mea alibi erat? Et dixit ei frater: Hoc dixi, quia semino agrum meum, & de hoc quod ex ipso facio agapem. Et dixit ei abbas Pastor: Putauit de fratre tuo illo, qui laicus est, dices. Si autem tu facis hæc, non est opus monachi. Ille autem audiens, contristatus est, & dixit: Aliud opus non facio, nec scio nisi hoc, & non possum nisi seminare agrum meum. Cum ergo discessisset, corripit abbas Anub pernitentiam agere apud abbatem Pastorem, dicens: Ignosce mihi. Dixit ei abbas Pastor: Ecce, ab initio sciebam quia non est opus monachi, sed scdm animam eius ad profectum charitatis. Nunc autem abiit tristitia, & tunc id ipsum opus facit. D.

50. Dixit iterum qui supra: Bonum est experimentum. Etenim experimento homines probatiores fiunt. Dixit iterum: Quis est homo, qui videtur ore tacere: cor autem eius condemnat omnes alios. Hic ergo sine cessatione loquitur. Et est alius, à mane usque ad vespertam loquens, taceretatem tenet. Hoc autem video dixit, quia nunquam sine auid et animi utilitate locutus est. Iterum dixit: Quia si sint tres in vnum, ex quibus vnus bene quiescat, alius infirmetur, & gratias agat, tertius vero ministret eis ex sincera voluntate: hi tres similes sunt, velut etiam si vnus sint operis.

51. Dixit autem abbas Pastor: Si venerit tibi cogitatio de rebus corpori necessariis, & delegaueris semel, & iterum venerit, & delegaueris: quid faciam tertio si venerit? non intendas eis otioso enim est.

52. Item dixit abbas Pastor, Quia dixerit abbas Ammon: Est homo, qui portat toto tempore vite securum, & non potest deicere arborem. Est autem alter, habens usum incidendi, & in paucis plagis deicit arborem. Dicebat autem securum esse discretionem. Item dixit: Voluntas hominis murus est æneus, & lapis percutiens inquit ipsum & Deum. Si ergo reliqueris hæc homo, dicit ei quod in psalmo scriptum est: In Deo meo transgrediar murum, & Deus meus impolluta via eius. Si enim iustitia subenerit voluntati, laborat homo.

53. Abbas Pastor dixit, Quia frater quidam interrogavit abbatem Moysen, dicens: Qualis homo mortificat se? Homo à proximo suus: Et respondit ei: Nisi posuerit homo in corde suo, quia iam triennium habeat in sepultura, non attingit ad hoc verbum.

54. Frater interrogavit abbatem Pastorem, dicens: Quomodo oportet monachum sedere in cella? Et dixit ei senex: Sedere in cella, quantum ad id quod manifestum est: hoc est, ut faciat opus manuum, & semel comedat, & taceat, & meditetur. Occulte enim proficere in cella, hoc est, ut portet vnusquisque obprobrium suum in omni loco quocumque perrexerit, & ut ministeriis horas custodiat, & de occultis non negligat. Si autem contrigerit tempus, ut vacet ab opere manuum, intret ad ministerium operis Dei, & id sine aliqua perturbatione consumer. Finis autem horum est, ut comitatus simul conuersantium bonum teneat, & reuocet à malorum cogitatu. E.

55. Sancta Syncretica dixit: Qui sensibiles diuicias de labore & periculis maris colligunt, quando multa lucrantur, tunc plura desiderant, & quæ habent velut nihilum reputant: ea vero quæ necdum habent, omnem intentionem animi intendunt. Nos autem & eorum quæ querenda sunt nihil habemus, & nolumus possidere quæ necessaria sunt propter timorem Dei. Dixitque iterum sancta Syncretica: Est tristitia vitilis, & est tristitia quæ corrumpit. Tristitia ergo vitilis est, ut pro peccatis ingemiscamus, & pro ignorantia proximorum, & ut non cadamus à proposito, ut perfectionis bonitatis attingamus. Hæc sunt species veræ tristitiæ. Est enim & aduersarij nostri ad hæc quædam coniunctio. Imminet namque tristitiam sine aliqua ratione, quam tedium appellantur. Oportet ergo talem spiritum, sepius orando & psallendo magis depellere. Iterum ait: Est enim ex immisione diaboli extensa & dura abstinentia: nam & sequaces eius faciunt hoc. Quando ergo discernimus diuinam & regalem abstinentiam à tyrannico & diabolico periculo, manifestum est, quia per mediocre tempus conuersationis tuæ vna regula ieiunij tibi sit: nam subito quatuor aut quinque dies continuos ieiunas, & iterum ciborum multitudine soluis ieiunium. Hoc enim laxat diabolus. Semper enim quod sine mensura est, corruptibile est. Noli ergo subito arma tua expendere, ne nudus inuentus in bello facile capiaris. Arma enim nostra, corpus quidem nostrum extraneum vero nostra, miles noster utique merito perhibetur existere. Vtriusque ergo cuiusque diligentiam prestare non negligas, ut paratus sis ad hoc illud, quod necesse fore dinoscitur.

56. Dicebat senex, Quia cuculla qua vitimur, signum est innocentie, Superhumeralis vero, quo humeros & ceruicem alligamus, signum est crucis. Zona autem qua cingimur, signum est fortitudinis. Conuersemur ergo iuxta id, quod habemus noster significat: qui omnia cum desiderio perficientes, nunquam deficiemus.

Dice-

DE CONVERSATIONE PATRVM. ALPHAB. XXI.

57. Dicebat abbas Ammois abbati Eſeo in initio: Quomodo me vides modò? Et ille dixit ei: Sicut angelum pater. Et iterum dixit postea: Nunc quomodo me vides? Ille respondens, dixit: Quomodo sathanam. Et enim vel si bonum sermonem ipse mihi loqueris, vel ut gladius mihi est.

58. Abbas Besarion moriens dicebat: Debet monachus totus obularus esse, sicut cherubim & seraphim.

59. Inter agebant aliquando simul abbas Daniel & abbas Ammoir. Dixit autem abbas Ammoir: Putas aliquando & nos sedebimus in cella patris? Dixit ei abbas Daniel: Quis enim aufert à nobis Deum? Nam & foris modo est Deus, & iterum in cella Deus est. F.

60. Eusebrius abbas dixit: Magnum quidem est sine impedimento orare mentalis, etiam psallere sine impedimento. Item qui supra dixit: Memor semper esto exitus tui, & ne obliuiscaris æterni iudicii, & non erit delictum in anima tua.

61. Theodorus abbas de Annato dixit: Quia si nobis reputat Deus negligentiam temporis quo oramus, & captiuitates quas patimur dum psallimus, non possumus salui fieri.

62. Dixit abbas Theonas: Quia impeditur mens nostra, & reuocatur à contemplatione Dei, propterea captiui ducimur in carnalibus passionibus.

63. Isidorus abbas, qui erat in Scythi presbyter, dixit: Ego quando eram iuuenis, & sedebam in cella mea, non habebam numerum psalmorum, quos dicebam in ministerio Dei. Nox enim mihi & dies in hoc expendebantur.

64. Interrogatus abbas Pastor de inquinamento, respondit: Quia si stabilimus a suam vitam nostram sobrietati, inuenimus in nobis inquinamenta.

65. Dicebant de abbate Pastore, quia cum exiturus esset ad opus Dei faciendū, sedebat primus eorum, discerens cogitationes suas iugiter vna hora, & sic egrediebatur.

66. Abbas Pastor dixit: Quia interrogauit quidam abbatem Payſionem, dicens: Quid facio animæ meæ, quia insensibilis facta est, & non timet Deum? Et dixit ei: Vade, & iungere homini timenti Deū: & cum illi inhaeris, doceberis & tu timere Deū. Dixit iterum: Discede ab omni homine, qui contemptuosus est in omni colloctione.

67. Dixit iterum: Interrogauit aliquando abbatē Petrū, discipulum abbatis Loth, dicens: Quando sum in cella, in pace est anima mea: cum autem venerit frater aliquis ad me, & retulerit mihi verba eorum qui foris sunt, turbatur anima mea. Et dicit mihi abbas Petrus, quia dicebat abbas Loth: Clauis tua aperit ostium meum. Et ego dixi ei: Quid est verbum hoc? Et dixit: Si quis venit ad te, & interrogas eum, quò habes: vnde venis? qualiter agitur circa illos vel illas fratres? susceperunt te, an non? tunc aperis ianuam domus fratris tui, & audis quæ non vis. Et ego dixi ei: Ita est. Sed quid faciet homo, cum venerit frater ad eum? Et dixit mihi senex: In lectu omnino doctrina est. Vbi aut lectus non est, impossibile est custodire mentem. Et dixit ei: Quando in cella sum, mecum est lectus. Cum aut aliquis venerit ad me, aut cum egredior de cella, non inuenio lectum. Et dixit senex: Necdum tibi subiectus est sed velut ad usum pro tempore adhibetur. Et dixi ei: Quis est hic sermo? Et dixit mihi: Si laborat homo pro aliquâ re secundum virtutem, quacumque hora quæ fuerit eam ad utilitatem suâ, inueniet eam.

68. Dixit abbas Serapion: Quia sicut milites Imperatoris, cum ante ipsum stant, non debent dextra aut sinistra respicere: ita & monachus cum sit in conspectu Dei, & intentus est omni hora in timore eius, nihil est quod eum de aduersarij malis tertere possit. G.

69. Sancta Sincretica dixit: Omnes saluari volumus, sed propter negligentiam nostram à salute deficiamus. Dixit iterum quæ supra: Sobrie viuamus, quia per sensus corporis nostri, vel si non velimus fures ingrediuntur. Quis enim potest non furtari domus, si fumus exterius ascendens fenestras a pertas inuenerit? Itē dixit: Oportet nos aduersum daemones vndique armatos existere: quoniam & exterius ingrediuntur, & de intro movent. Siquidē & anima nostra id patitur. Sicut enim nauis, quæ aliquando exterius fluctu mole

opprimitur, aliquando vero interius crescente sentina demergitur: sic & nos aliquando, operum exterius commissorum iniquitate damnatur: & aliquando vero interius nequitia cogitationum abducimur. Vnde oportet nō solum exterius spirituum immundorum impetus obferuare, verū etiā interiorū cogitationū immunditias exhaure.

70. Dixit senex: Nisi interior homo noster sobrie gesseris, impossibile est custodiri exteriorem.

71. Abbas Euagrius dixit: Si deficiis animo, ora sicut scriptum est. Ora autē cum timore, & tremore, & labore, sobrie ac vigiliter. Ita oportet orare, maxime propter malignos, & ad nequitias vacantes inuisibiles inimicos nostros, qui nos in hoc præcipue impedire nituntur.

72. Quando abbas Theodorus cum fratribus manducabat, accipiebant calices cum reuerentia & taciurnitate, nec dicebant sicut mos est, ignosce.

73. Dicebat quidam senex: Nisi velaret pistor oculos animalis, ad molum circumvoluti, converteret se animal, & comederet labores suos. Ita & nos velamen accipimus secundum dispensationem Dei, ne videamus quæ operamur bona, & beatificantes forsitan nosmetipsos, perderemus mercedem nostram. Propterea ergo relinquitur per intervalia temporum semel hic sordidas assumere cogitationes, ut cum easdē cogitationes aspicimus, nos ipsos iudicio proprio condemnemus. Hæ enim ipsæ sordide cogitationes, velamen sunt ipsius modici boni operis. Quando autē homo se ipsum accusat, non perdit mercedem suam.

74. Seditibus aliquando fratribus apud abbatem Moysen, dixit eis: Ecce, Barbari hodie in Scythi venient. Sed surgite, & fugite. Dicunt ei illi: Erro non fugies abbas? Ille autem dixit eis: Ego per tot annos expecto diem istum, ut impleatur sermo domini mei Iesu Christi dicentis: Omnes qui accipiunt gladium gladio peribunt. Ad illi dixerunt eis: Neque nos fugiemus, sed tecum moriemur. Et ille dixit eis: Ego causam non habeo sed unusquisque vestrum videat quomodo se deat. Erant autem septem fratres cum eo. Et dixit eis: Ecce, Barbari appropinquaverūt ianuæ. Statimque intrantes Barbari, occiderunt eos. Unus autem ex eis timore carnali perterritus fugit, & abscondit se post plectas de palma. Et vidit septem coronas descendentes, & coronantes abbatem Moysen, & sex fratres qui cum eo interfessi sunt. H.

75. Interrogavit frater abbatem Pastorem: Quid est quod scriptum est: Nolite cogitare de crastino? Dicit ei senex: Ad hominem dictum est, qui in tentatione constitutus est, & deficit: ut non cogites quantum temporis in ea facturus sit, sed potius quod hodiernum est, quotidianum futurum libenter semper excipias.

76. Frater interrogavit abbatem Ioannem, dicens: Quomodo anima habet propria vulnera, nō erubescit detrahare proximo suo? Cui respondit senex per parabola. Erat quidam homo pauper, habens uxorem. Quæ eum vidisset aliam mulierem pulchriorem, & ipsam quæ sortitus est in coniugium. Erant enim utique nude. Sed cum essent in quodam loco nuditatis, rogauerunt ambe, dicentes: Tecum venire desideramus. Quas mittens nudas in dolium, cum navicula transierant, & venit ad locum. Facta autem meridie, cum una earum populo recedente, vidisset silentium, exiit in quendam locum dolio vicinum velociter, & veteres atque confictos pannos reprensit, se præcinxit. Dehinc fiducialiter visa est ambulare. Altera vero nuda sedens, interfectam dicebat marito: Ecce, meretrix ista nuda est, & non confunditur. Cui maritus cum dolore: O miraculum, inquit. Hæc utcumque confusionem suam aperit, tu vero vndique nuda, non erubescis culpæ vel ex parte vestitam. Ita est omnis detractor, qui propria mala non videns, aliena semper accusat.

77. Dicebat abbas Ioannes de anima, quæ perire desiderat: Quædam pulcherrima meretrix fuit in quadam ciuitate, quæ habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de ducibus veniens ad eam, dixit: Promitte mihi castitatem tuam, & ego te accipio in uxorem. Illa autem promittente, accipiens eam introduxit in domum suam. Quam autem à suis amatoribus quaereretur, agnitio quod ille tam magnus vir sortitus eam fuisset uxorem, dixerunt: Si accesserimus ad ianuam hominis tam potentis, cognoueritque desideria requærentium, procul dubio periremur.

DE CONVERSATIONE PATRVM. ALPHAB. XXIX

mur. Sed venite post dorsum domus, & vtamur solito sibilo. Cumq; illa sibilantium sonum audierit, descendit ad nos & inueniemur innoxij. Quæ cum audisset, signauit aures suas, & exiliens interiora domus ingressa est, atq; clausit. Hæc ita locutus senior, dicebat meretricem esse animam, amatores autem eius vicia, ducem vero vel principem, dicebat esse Christum, domumq; eius celorum perpetuam mansionem, sibilatores autem demones malignos. Hæc ergo si casta fuerit & fidelis semper currit ad dominum.

I. 78. Philosophus quidam interrogauit sanctum Antonium: Quomodo inquit, contentus es pater? qui codicum consolatione fraudaris. Ille respondit: Meus codex o Philosopho natura rerum est creaturarum, quæ mihi quotiens verba Dei legere cupio adesse consuevit.

79. Abbas Iohannes dicebat quibusdam fratribus, quia fuerunt tres Philosophi amici, quorum unus moriens, alteri reliquit filium suum commendatum. Qui in ætate iuuenili prouectus, nutritoris sui adulterauit uxorem. Quo scelere cognito, missus est foras. Deinde cum plurimum pœniteret, non ei concessit regressum sed ait illi: Vade & esto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumine ponunt, & sic indulgeo tibi culpam tuam. Cui reuerso post tres annos, cum iam de peccato satisfecisset, dicit ei Philosophus: Nec nunc tibi adhuc indulgeo, nisi alijs tribus annis mercedem dederis his qui te iniurijs & conuicijs affligant. Quod etiam cum ille compleret, remissio peccato eius, dicit ei magister suus: Veni modo & ingredi re Atheniensium ciuitatem, vt illis sapientiam discere possis. Erat autem illic quidam senex sapientia studiosus, & sedebat ad portam, omnesq; ingredientiæ experiendi causa, conuicijs affligebat.

Quod cum eidem iuueni ingrediens faceret, ille exorto eum inno risit. Cui senex dixit: Quid est hoc quod agis? Ego te iniurio, & tu rides? Cui iuuenis ait: Et non vis te rideam, cum tribus annis mercedem dederim, vt quid hoc paterer quod hodie? Tunc senex dixit ei: Ingredere ergo ciuitatem, quia dignus es. Hæc autem solabat abbas Iohannes referre, & hi ipse addebat dicens: Hæc est Dei porta, per quam patres nostri per multas iniurias & tribulationes gaudentes, ingressi sunt ciuitatem Dei.

80. Cum quidam venisset ad abbatem Macharium, merdiano æstu nimis sit succensus aquam querere ad bibendum, sufficit inquit, tibi hæc vmbra, qua multi viatores aut nauigantes nunc indigent nec fruuntur.

81. Interrogauit quidam frater abbatem Isidorum Scythensem, de cogitatu fornicationis. Respondit senex, quod quidem veniat cogitatio fornicationis, animum conturbans & occupans, sed adum implere non præualeat, nec proficiat, sed tantum impedit ad virtutem. Sobrius autem vir à se eam discutians ad orationem statim conuertitur.

K. 82. Venit quidam adolescens ad abbatem Macharium, vt sanaretur à demonio. Et dum esset foris stans, ecce venit quidam frater de aliquo monasterio, & contendit cum adolescente illo. Egressus autem senex certauit fratrem illum peccantem cum adolescente illo, & non eum increpauit, dicens: Si Deus qui plasmavit eos, videret patientiam in illis habere, qui si vellet incenderet eos, ego quis sum vt arguam eos?

83. Dixit senex: Qui in anima sua memoriam ligat malitijs, similis est ignem inter paleas occultanti.

4. Interrogauit abbatem Iohannem frater quidam, dicens: Quid facio, quia frequenter veni quidam frater, vt tollat me secum ad opus quod laborat, & ego miser infirmus sum, & deficio in tali re. Quæ ergo facio de mandato Dei? Respondit senex: Caleph filius Iephone dixit Iesu filio Naue: Quadraginta annorum eram quando misit me Moyses seruum domini tecum ad terram istam, & nunc octoginta annorum sum, & quemadmodum tunc eram fortis, ita & nunc valeo intrare & exire ad bellum. Itaque & tu si potes, vt sicut ingrederis in egre diaris, vade. Si autem id facere non potes, sede in cella tua, plorans peccata tua, & si inuenerint te lugentem, non te compellent exire.

85. Dixit quidam senex: Propheta conscripserunt libros, patres autem nostri vene

cunt

VITAE SANCTOR. PATRVM. LIBER V.

runt post eas, & operati sunt in eis plurima, & iterum successores illorum commendauerunt eos memorie. Venit autem generatio hæc quæ nunc est, & scripsit eos in chartis, & posuit eos in fenestris otiosa.

86. Senex dixit obsecro fratres, ut sicut compressimus actus malos, comprimamus etiam cogitationes.

87. Interrogatus est senior à quodam militante, si Deus reciperet poenitentem. Quem cum plurimis edificasset sermonibus, postremo ait ad eum: Dic mihi dilectissime, si chilamis tua cõfissa fuerit, proijcis eam? Qui respondens ait: Non sed refarciens ut tota. Dixit ad eum: Si igitur tu parcis proprio vestimẽto, Deus lux imagini nõ indulget.

88. Erat quidam frater in cellula, qui post expletas missas cum dimitteret presbyter ecclesiam, expectabat donec egredierentur omnes, ut aliquis teneret eum ad manducandum. Vna vero dierum expleto conuentu, ante omnes egressus est, & currebat ad cellam suam. Quæ inuens presbyter currentem, miratus est. Cumq; transacta septimana venisset frater ille in collectam ecclesie, dicit ei presbyter: Dic mihi frater quid verum est? Quæ causa fuit circa te, quia per omnes quidem conuentus ecclesie remanebas ultimus omnium, in collectione autem præterita, ante omnes egressus es? Cui frater ille respondit: Quia abstinēbam, ne nihil coquerem, & ideo expectabam ut aliquis me teneret ad manducandum. Illa vero collecta priusq; venire in ecclesiam, cum mihi pulmentum lenticulæ, ideoq; post consummata mysteria, ante omnes exiui. Audiens autem hæc presbyter, dedit eis mandatum in ecclesia, dicens: Fratres anteq; venitis ad collectam ecclesie, coquite vobis pusillum cochionis, ut propter illud cum alacritate festinetis & ecurrere in cellas vestras.

89. Tenuit aliquando iudex regionis aliquem de provincia abbatis Pastoris. Venientes autem habitatores loci illius, rogauerunt ipsum abbatem, ut veniens rogaret pro eo, & dimitteret eum. Qui dixit eis: Sinite me tres dies, & tunc venio. Oruit ergo senex ad dominum, dicens: Domine noli mihi dare hanc gratiam, alioquin non me permittunt homines sedere in loco isto. Veniens ergo senex, rogabat iudicem illum. At ille ait: Pro latrone rogas me abbas? Gauisus est autem senex, quia non obtinuit apud iudicem gratiam, quam postulauit, & sic rediit in cellam suam.

90. Dicebant seniores, quia quando intrabat Moyses in nubem cum Deo loquebatur, quando autem exibat de nube, cum populo erat. Sic & monachus donec in cella est cum Deo loquitur, egrediens autem de cella, cum demonibus est.

91. Interrogauerunt quidam seniores abbatem Pastorem, dicentes: Si viderimus aliquem fratrem peccantem, arguemus eum? Respondit eis abbas Pastor: Ego interrim, si necesse habuero transire inde, & videro eum peccantem, prætereo & non arguo eum. Sed quia scriptum est, quæ viderunt oculi tui, his testimonium perhibe, ideo & ego dico vobis, quia si non palpaueritis manibus vestris, nolite testificari. Aliquando frater quidam seductus est in huiusmodi re. Apparuit ei quasi frater aliquis cum muliere peccaret. Qui cum petem ultimum impugnaretur à cogitationibus, existmans si mul eos coire, abiit & pulsauit eos pede suo, dicens: Cessate iam peccare. Et ecce erant manipuli mellis eritici. Ideoq; dixi vobis nisi manibus vestris palpaueritis, nolite testificari.

92. Dicebatur de quodam fratre, quia sedebat in eremo, & seducebatur à demonibus per plurimos annos. Ipse vero existimabat, quia angeli sunt. Veniebat ergo pater eius secundum carnem, per tempus & visitabat eum. Vna autem dierum tulit bipennem secum, dicens: quia reuertens afferam tibi pauca ligna. Et præueniens vnus dæmon, dicit ad filium eius. Ecce diabolus venit ad te in similitudine patris tui, habens bipennem in porta sua, ut impugnet te. Tu vero præueniens tolle bipennem ab eo, & occide illum. Igitur pater eius venit secundum consuetudinem, & accipiens ipse filius bipennem ab ipso, percussit eum & occidit. Et continuo accessit ei spiritus malus, & suffocabat eum.

93. Erat quidam monachus solitarius in Aegypto, qui rogabat Deum, dicens: Domine ostende mihi iudicia tua. Et dum multum deprecaretur dominum, vna die affuit ei angelus domini in similitudine cuiusdã senis, dicens: Veni ingrediamur istam

cremum,

eremum, & requiramus sanctos patres, vt audiamus ab eis verbum, & benedicamus ab ipsis. Et ingressi eremum, post multos labores inuenerunt speluncam, & pulantes egressus est ad eos senex quidam, vir sanctus. Et videns eos cum gaudio suscepit, & post laborem lauit pedes eorum, & posita mensa refecit eos, & sternens eis quod habebat, repausauit eos. Mane autem facto, dimisit eos cum gaudio. Et exeuntes tulit ille angelus absconscatinum, in quo comederant, & abierunt. Videns autem ille frater quod fecerat, dixit intra se. M. Quid visum est huic seni, vt homini sancto isti qui nos cum tali charitate suscepit, catinum istud raperet? Et dum iter facerent, misit post eos abbas ille, filium suum, dicens: Reddite catinum, quem sustulistis vobiscum. Respondit ei angelus, dicens: Ante nos est frater cui eum dedi, veni & recipere eum. Et dum ambulare eum eis, impulit eum angelus domini per precipitum, & confectus totus, mortuus est. Videns autem frater ille quod fecerat, constitatus emuit, dicens: Vt mihi, quid factum est homini tali tam bono? Non sufficebat quia catinum eius rapimus, adhuc & filium eius interfecimus. Et ambulantes eis in eremo, per tres dies inuenerunt cellam, vbi erat abbas quidam senex cum duobus discipulis suis, & dum poscissent misit ad eos vnum de discipulis suis, dicens: Qui estis? quid queritis? Responderunt dicentes: De labore sumus, & volumus benedici a te, & audire verbum. Mandat ille senex eis, dicens: Discedite vos, non mihi vacat. Dicunt ei Rogamus te, suscipe nos in cellam tuam, & repaulemus modice, quia de grandi labore sumus. Et iterum mandauit eis. Recedite hinc. Vt quid ambulatis sicut vagi per eremum, & non residetis in cellis vestris? At ipsi ceperunt supplicare, dicentes: Vespera est, & ne a feris interficiamur, suscipe nos nocte tantum. Vix aliquando precepit abbas illi discipulo suo, dicens: Dac eos intus in stabulum. Et vespere facto rogabant, dicentes: Lumen nobis modicum presteatur, vt videamus vbi iacere debeamus. Et non eis concessit. Post modicum vero petebant, dicentes: Propter Deum vel modicum aque nobis detur. Tunc vnus ex discipulis misericordia motus, absconsc dixit eis: Rogo vos vt nescia meus abbas, de annona mea, modicum panis do vobis & aqua. Manseruntque sic tota nocte illa in terra. Mane autem facto, dixit angelus ad vnum de discipulis eius: Roga dominum abbatem, vt det nobis orationem, & habemus quid offerre illi. Audiens hoc abbas ille, quia aliquid accepturus esset ab eis, mox descendit. Exobruit ei ille angelus catinum, quem sustulerat ab illo viro sancto. Et accepto reclusit se, & precepit illis vt ambularent. Videns autem ille frater hoc, qui eum comitabatur, & nesciens quia angelus esset, indignatus est, & dixit ei: Recede a me, non ultra sum tecum alicubi progrediar. Ecce quanta fecisti. Tu homini illi, tam bono & sancto, qui nos cum tanta charitate & gratia suscepit, catinum rapuisti, & filium eius interfecisti? Isti homini pessimo, qui Deum non timet, nec ante conspectum suum eum ponit, nec alicui miseretur, ipsi dedisti eum. Respondit angelus, & dixit ei: Nonne tu rogasti Deum, vt tibi ostenderet iudicia sua? Et missus sum monstrare tibi: Catinus ille quem a viro sancto sustuli, non erat de bono, & non decebat vt ille vir tam sanctus & bonus, in cella sua aliquid de malo haberet. Sed quod erat de malo venit ad malum, vt addatur ei in ruinam. Filium autem eius ideo interfeci, quia si eum non interfecissem, in hac nocte ipse patrem suum occideret. Audiens autem hoc ille frater, cecidit in faciem suam ante pedes eius, cognoscens quia angelus domini esset. Qui statim recessit ab eo. At ille cognouit, quia iusta sunt iudicia Dei.

Reliquis quae in manu scriptis hie sequebantur exemplaribus, ad primum translata sunt librum, eo respectu, ut vitae gestaq; sanctorum patrum ac foeminarum, in uno classe haberentur.

Paschasij Abbatis in librum exhortationum sanctorum patrum, tam Græcorū, quam Ægyptiorū, Prologus. N.

Omino venerabili patri Martino, presbyteo & abbati, Paschasius: Vitalpatrum sanctorum, Græcorum (vt cætera) facundia studiose cōscriptas, iussus à te sanctissime patree in Latinum transferre sermōem, in solito si licuisset opere, renuissim. Neq; enim vnq; quid scribi vellegi vel excudi potest, ingenio aut conscientia cordis prohibere. Scire enim me q; nihil sciam, non audeo dicere: ne verbum hoc, sapientissimo Socrati surripiam. Sed quia tua patree necesse est iussione vtar, non gloriabor ingenio: sed fidem quam tibi dabo, etiam in opere iniuncto præstabo. Verum, quia eloquentium viroꝝ libri sunt plurimi, sermone Latino cōscripti, quorum lectiois expertem me esse, te etiam adstruente, testificor, si quid de illis aut huc incertum forte ceperis, vt minus eleganter expressum, ne meæ culpe de putetur, exoro: quia si cure in dato mihi codice reperti ea scripta, sic transfuli, licet nec ea studiose possim perscrutari, profiteor. Vnde restat, vt quid te iubente cepi, te oꝝante perficiam: quæ tamen si scribenda decreueris, vt tuo pollice sermone digneris, exposco. Neq; enim mihi liquebit, quæ data placuisse tibi, si non & alia quæ duplici uis cognouerim.

LIBER EXHORTATIONVM SANCTORVM PATRVM PRO
conclusionē adiectus. Cuius tamen cōtinentia sparsim in præmissis, et si non eisdem uerbis, sensu tamen ut plurimum inueniuntur.

VIDAM frater, quemadmodum in cella propria degere deberet, abbatem Syloi requisit, cui respondit abbas Syloi, comedere, inquit, panem tuum & oleum: & non sit tibi necessitas aliquid excoquendi, aut longius euagandi. Alteri quoq; idem requirenti, respondit Daniel propheta, cum dixit: Panem desideratum non comedi. Dixit vnus senex ad alterum senem habentem charitatem, & suscipientem tam monachos multos, q̃ secularis: Lucerna quidem multis lucet, rostrum tamen proprium incendit. Dixit vnus ex patribus: quia inuenitur homo multum comedens, & adhuc esuriens, continet se ne satietur: altee autem comedit parum, & satietur. Qui autem multum comedit, & adhuc esuriens, continet se: maiorem mercedem habet, q̃ ille qui parum comedit & satietur. Dixit quidam senex: Ne, quod desideraueris, aliquando manduces. Comede autem quod trāsmisum tibi fuerit à domino, & gratias iage. Quidam frater impugnabatur à spiritu blasphemie, & erubescerebat dicere: & quocunq; audisset magno senes, pergebat ad eos, vt illis declararet: & mox vt perueniebat, verendabatur dicere. Cum autem frequēter ad abbatem Pimanium veniret, vidit eum senex habentem cogitationes, & dicit ei: Ecce frequēter venis ad me, habens cogitationes, & sic iterum remeas tristis, acum illas portans. dic ergo mihi fili, quid est quod habes? At ille dixit: In blasphemia impugnatur me diabolus, & erubescere dicere. Et mox, vt aperuit causam, leuior impugnatio eius apparuit. Et dixit ei senex: ne contristeris si illi. Quando enim hæc cogitatio aduenit, dic: Ego hac causa opus non habeo: blasphemia tua super te sit sathanas. Hanc enim causam anima non vult. Quæcunq; enim causam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita frater ille discessit. Dixit abbas Moyses: Per has quatuor res pollutionis passio gignitur: pecc abundantiam escæ & potus, & fatietatem somni, per otium & iocū, & ornatis vestibus incedendo. Idem dixit: Corporeæ multæ sunt passionēs. Et dicit ei frater: & quæ sunt abbas? At ille respondit: Quia Paulus apostolus dicit, fornicatio & immunditia vel omnis cupiditas, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos: vñs quoq; & fiducia frequēter ad prælum veniant.

O,

Abbas

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSIO. ALP. XXIX.

1. Abbas Macharius referebat, quod cum maneret in illa solitudine, ubi solus residebat: inferius autem fuit altera solitudo, quae plena erat multis fratribus: sero per viam circumspiciens, vidit daemonem venientem in figura hominis, vestitum linea tunica perforata: & per singula foramina vestis parua pendeat. & dixit ei senex: Quo vadis maligne? Et respondit ei: Vado commovere fratres, quos inferius. At senex: Et prope quid tot vasa tecum fers? At ille dixit: Gustum sero fratribus: & ideo tanta sero, ut si vnum non placuerit, porrigam aliud, si & illud displicuerit, ostendam aliud: & sic fieri non potest, nisi vnum aliquid ex illis placeat eis. & haec dicens, discessit. Permansit autem senex in eodem loco, iterum per viam circumspiciens, vsque quo daemone rediret, & cognosceret quod indicaret. & cum rediret, dixit ei: saluus sis. At ille respondit: Quid mihi istud verbum, quia omnes mihi contrarii facti sunt, & nullus consilii meus acquiescit: Dixit ei senex: Ergo neminem ibi habes amicum? At ille respondit: Vnum habeo amicum, ipse mihi consentit: & quotiens viderit me huc atque illuc, cito conuertitur ad me velut ventus. Cumque nomen eius ab eo requisivisset, dixit: Quia Theopistus dicitur, & mox evanuit. Exurgens itaque confestim abbas Macharius, descendit ad inferiorem ecclesiam. Quem cum vidissent fratres à longe, egressi sunt obviam eis: & unusquisque sperans quod apud se maneret, praeparabat se. At ille requirens celum Theopistum, ad eum profectus est. Cumque cum gaudio illum suscepisset, & essent uterque solus, dixit ei abbas Macharius: Quemadmodum tecum est frater? At ille respondit: Inter orationibus tuis bene est. Et senex ait: Non te impugnant cogitationes? At ille ait: Inter ea bene sum. Erubescere autem dicitur. Et dicit ei senex: Ecce quot annis sum in solitudine, & ab omnibus honoror: & in hac aetate, cum sim senex, molestiae sunt mihi cogitationes. Respondit Theopistus, & ait: Crede abba, quoniam & mihi. Tunc senex singulas cogitationes quasi se impugnantibus fingebat, usquequo confiteretur illi totum Theopistus. Post haec dixit senex: Quemadmodum ieiunas? At ille dixit: Vsque ad nonum. Dicit ei senex: Ieiuna vsque ad vespem, & de Evangelio vel de alijs scripturis sine cessatione semper aliquid meditare: & quoties tibi aliqua cogitatio supervenierit, nunquam deorsum adspicias, sed sursum oculos cordis intende. & mox dominus adiutor tibi erit, & ita discessit ad propriam solitudinem. Et dum infisteret orationi, circumspiciens viam, iterum vidit daemonem eundem, & requirit eum: Quo vadis? At illi simili modo fratres commovere respondit, cum autem reverteretur, interrogavit eum senex: Quemadmodum nunc se habent fratres? At ille dixit: Male, quoniam omnes aegrestes effecti sunt, & quod omnibus pelus est, vnum quem habuit amicum obedientem mihi, & ipse nescio unde conversus, omnibus asperior est, & iuravi me non calcaturum illum locum, nisi post multum tempus. Et haec dicens, discessit. Interrogavit quidam frater cogitationes suas abbatem Pimenium. Et respondit senex: Monachus si ventrem & luxuriam & linguam tenuerit, & vagationem non fuerit sectatus, confido quia non morietur, sed vivet in perpetuum. Duo fratres ad abbatem Heliam venerunt, impugnati à cogitationibus. Et videns eos senex, quod corpulenti essent, tanquam ad discipulum suum subridens, dixit: Vere frater ego erubesco pro te, quia sic in sagina nutriti corpus tuum: quia esca vermium sumus, cum profiteris te esse monachum. Pallor enim cum humilitate & macie, decus est monachi. Item dixit, quia monachus edens multum, & operans multum, non confidat: qui autem parum edat, etiam si parum operetur, confidat: & agat viriliter. O.

2. Quidam iuvenis volebat abrenunciare mundo, & frequenter eum egressum de domo sua, revocabant cogitationes inuolantes plurimis negocijs. Erat enim dives valde. Vno die egresso eo, hostes immundi circumdederunt eum, & multi pallores excurrerunt ante illum. Ille vero confestim expoliatus se, & iactans vestimenta sua, cor rebo nudus ad monasterium. Declaravit autem Deus vni seni, dicens: Surge, & solcipe athletam meum. Surgens ergo senex, obviam illi nudo: & cognoscens causam, admiratus est, & dedit illi habitum monachalem. Quando autem aliqui veniebant ad senem requirere de cogitationibus varijs, instruebat eos de abrenunciatione mundana, & dicebat: Illum fratrem requirite, qui nec indumenta sui corporis servavit, quia ego ad mensuram renunciationis istius, nec dum petivi. Dicebant autem Paulus

abbas Galath: si aliquis ees voluerit monachus in cella sua habere, preter eas sine quibus non potest vivere, frequenter cogitur e cella egredi, & ita à dæmonibus prauis latur ac decipitur. Hic autem ipse Paulus, in vna quodægenima, cum sextario lenis & paruo vasculo aquæ perdurauit: & vnam matulam faciens, eandem excebat & rete arbar, ne tantummodo foras exiret. Quidam frater requisivit senem, dicens: Fac abba charitatem, & dic mihi sermonem, quid debeam in iuuentute congregare, vt habeam illud in senectute. Respondit senex: Aut Christum adipiscere, & cogita de res aut certe pecuniam, ne mendicet: ergo tuum est, eligere aut dominū Deum, aut mammonam. Frequenter abbas Agathon suum discipulum commonebat, dicens: Ne aliquando tale aliquid tibi acquiras, qd fratri te petenti dare piget, & per hoc inuenturū mandata Dei transgrediens. Qui petit, da ei: & volenti à te mutuari, ne auertaris.

4. Abbas Macharius dum esset in Aegypto, & egressus fuisset de cella sua, regressus inuenit quendam latronem, furantē id quod in cella sua haberet. Stetit ergo & ipse tanq̃ peregrinus, & carieuit animal cū illo: & cum magna patientia deduxit eum, dicens: Nil inuimus in hunc mundum: dominus dedit, dñs abstulit, sicut illi placuit, ita factum est: benedictus dominus in omnibus. Quidam frater vicinus cuiusdam magni senis, occulte ingrediebatur cellam eius: & quicquid habebat senex, furabatur. Cum autem videret senex: non illum arguebat, sed amplius operabatur, dicens: Puto frater ille necessarius est. Habebat ergo senex grandem te ibulationem, & penuria panis, cum autem moriturus esset, & circumdedissent eum alij fratres, ille cum vidisset illum fratrem, qui solebat illi furari, dixit ei: Accede huc ad me frater. Et apprehendens manus eius, osculatus est eas, dicens: Gratias ago manibus istius fratris, quia propter eum arbitror me iterum in regnum celorum. Ille autem compunctus & agens poenitentiam, factus est & ipse strenuus monachus, ex actibus senis quos vidit.

5. Dicebat vnus ex senibus: Nihil inuenimus scriptum de Lazaro illo paupere, q̃ aliquam virtute m fecisset: nisi hoc tantum, quia nunq̃ aduersus diuitem murmurauit, quibus illi nullam misericordiam faceret: sed cum gratiarum actione portauit laborem paupertatis suæ: ideoq̃ in sinum Abraham susceptus est. Item dixit, quia non oportet quenq̃ cogitare, nisi de timore Dei. Nam et si coactus fuerit de corporali necessitate esse sollicitus, nunq̃ cogitet de ea ante tempus.

6. Abbas Siluanus dum modicum discessit à cella, discipulus suus Zacharias cum alijs fratribus septem horti amouit, & fecit hortum maiorem. Quod postq̃ regressus senex agnouit, tulit melotem suam vt discederet. At illi proficientes se ad pedes eius, propter quid hoc faceret, vt indicaret, postulabant. Tunc senex ait: Non ingredior, inquit, in cellam hanc, nisi sepes fuerit in locum suum reuocata: quo mox factio, ita regressus est. Quidam frater requisivit senem, dicens: Si mihi debet paucos nummos frater, iubes vt repetam eos? Cui senex: Semel tantummodo illi dic cum humilitate. At ille dixit: Quod si semel dixerō, & nihil mihi de derit, quid faciam? Tunc senex ait: Vterius ei nihil dicas. At ille iterum ait: Et quid faciam, quia non possum vincere cogitationem meam, nisi fuero illi importunus? Dicit ei senex: Dimitte cogitationes tuas, tantummodo fratrem tuum ne contristeris, quia monachus es. Abbas Agathon volentibus emere opera manuum suarum, cum eequie vendebat, precium autem erat, cribri centum, sportelli vero, ducenti quinquaginta, & volentibus comparare dicebat precium, & quicqd illi dedissent, suscipiebat tacens, nec aliq̃ numerans. Dicebat enim: Quid mihi prodest concertare cū illis, vt illi peccent forsitan iurantes, & qñ super fuerint nummi, erogē illos fratribus? Sed q̃ Deus non vult huiusmodi elemosynā à me, neq̃ illi placeat, vt aliquem permittā in sacrificio peccare. Et dum illi frater dicebat, & panis in cellam vnde venturus esset dixit ei: Quid est panis hominum in cella?

7. Dixit quidā ex sanctis patribus: Ira p̃ hos quatuor actus exurgit: cupiditatem auaritię dandi & accipiēdi, eeq̃ alienas rapiēdi, & si q̃ propriam senientiā amans defendit, & si q̃ se vult honoribus esse dignū: & si q̃ doctore se esse vult, plus oibus sapientē se esse sperat. Ira etiā per hęc quatuor, humanos sensus obcurat, si odio habuerit homo proximum suum, aut si pro nihilo habuerit, aut si inuiderit illi, aut si detraxerit de eo. Ad hoc sanctum Ioannem euangelistam offendam autorem. Qui odit, inquit, fratrem suum, in tenebris est, & nescis quo cat, & manet in morte.

VITAE SANG. PATRVM CONCLVSIO. ALP. XXIX.

Passionis autem huius retributio, quatuor modos habet: primum ex corde, secundum ex facie, tertium ex lingua, quartum ex facto. Si quis ergo potuerit ita portare malum, ut non ingreditur in corde, non peruenit usque ad faciem. Si autem venerit in faciem, custodiat linguam suam, ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit, vel hoc custodiat, ne redeat in factum, sed mox abscidat a corde. Tres enim gradus sunt hominum in passionis ire. Nam qui nulli voluntarie nocet, & resistentibus non iniuriatur, & parit proximo suum, hic secundum Christi naturam est. Qui autem nec alium ledit, neque se ledi vult, hic fecundum Adam est. Qui vero alijs nocet, aut iniuriatur, vel calumnias ingerit, aut vituperas exigit, hic secundum diabolum est. Quidam fratres venientes ad abbatem Antonium, postulabant ab eo audire sermonem, per quem saluarentur. Quibus ille ait: Scripturas audiistis, & scitis quae vobis à Christo sufficiant. At illi, ut ipse quoque aliquid eis dicere dignaretur, instabant. Tunc dicit eis: Euangelium dicitur: Si quis te percosserit in maxillam dexteram, præbe illi & alteram. At illi se facere hoc non posse dixerunt. Respondit senex: Præbere alteram non potestis: vel illam iterum, si voluerit, ferire sustinere. Sed cum neque hoc se posse facere testatur, dicit eis senex: Ergo si hoc non potestis, ne reddatis malum pro eo quod accepistis. Et cum idem verbum, quod superius dixerant, repeterent, dixit abbas Antonius discipulo suo: Vade, fac illis etiam ut comedant: vides enim quod valde infirmi sunt. Et ait ad illos: Si enim hoc non potestis, & alterum non vultis, quid à me requiritis? Ut video, necessaria est vobis oratio, per quam infirmitas vestra sanetur.

8. Quidam ex fratribus ab alio passus iniuriarum, venit ad abbatem Sysoim: & contumelia genus exponens, addebat: Cupio me vindicare. Senex autem rogabat eum, ut relinqueret Deo vindictam. At ille iterum: Non desistam, inquit, nisi fortiter me vindicauero: cui beatus Sysoim ait: Quia semel hoc in animo posuisti, saltem otemus. Et exurgens senex his verbis coepit orare: Deus, iam non es nobis necessarius, ut pronobis sollicitus sis, quia non ipsi, sicut iste frater dicit, & volumus & possumus vindicare. Quod cum ille frater audisset, ante pedes senis prostratus, veniam precabatur, promittens se cum illo cui irascebatur, nunquam deinceps esse certaturum. Quidam frater, cum ab altero iniuriaretur, venit & annuntiavit seni, cui senex respondit: Satis accogitationi tuae, quodnam frater non vult te iniuriari, sed peccata tua lubentius illum. Nam in omni tentatione quae tibi contigerit, per omnia ne arguas eum: nisi tantum modo die, quia propter peccata mea contingunt mihi haec. Dicebat frequenter abbas Pimenius: Malitia nunquam exuperat malitiam: sed si quis malefecerit tibi, tu illi bonum redde, ut per bonitatem vincas malitiam. Quidam frater erat, qui quanto plus, cum aliqvis iniuriabatur aut incitabatur, tanto magis ad eum se correbat, dicens: Isti sunt qui nobis occasionem præbent ad perfectionem nostram: qui autem beatificantes nos, decipiunt nos & semitam pedum nostrorum subvertunt. Alius erat senex: si quis detraхisset ei, ille festinabat, si vicinus ei erat, per seipsum bene remunerare illum: quod si longius manebat, transmittit ei munera.

9. Quidam frater interrogavit abbatem Sysoim, dicens: Si latrones aut barbari super me intruerint, occidere me volentes: & ego si praualuero, iubes ut occidam? Cui ille respondit: Ne facias istud, ne nomineris homicida, sed totum Deo contradere: quidquid tibi contigerit aduersi, profiteri hoc tibi propter peccata tua venire. Si quidem vero bonifectus consecutus, divinae dispensationi totum debes ascribere. Erat eremitus quidam magnus in monte, qui dicitur Athabecos, & venerunt super eum latrones. Cum autem ille vocem dedisset, de vicinis locis fratres alij confluentes comprehenderunt eos. Quos transmissos in civitatem, iudex misit in carcerem. Fratres vero illi contristati sunt nimis, quia propter eos latrones traditi essent ad poenam: & venerunt ad abbatem Pimenionem, narrauerunt ei factum. Qui scripsit ad eremitam dicens: Remittere primam perditionem, unde factus est, & tunc videbis secundam perditionem. Nisi enim proditus fuisses ab interioribus tuis, secundam publicationem non quæperassetis. Cumque ille talem audisset sermonem, compertus est: & cum esset in illa regione notus, & per multum tempus de cellasus non exiens, exiit tamen in civitatem, & expellens latrones de carcere, liberauit eos publice.

κ η Quidam

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRV.

10. Quidam videns laboriose portantem in lecto mortuum, dicit ei: Mortuos portas: si vis melius facere, viuos portas: quia pacifici filij Dei vocabuntur. Interrogantibus quibuldam fratribus abbatem Moysen sermonem, ille hortatus est discipulum suum Zachariam, vt eis aliquid diceret. Tunc ille pallium suum deposuit sub pedibus, & conculcauit illud, & dixit: Nisi quis sic fuerit conculcatus, monachus esse non potest. Abbat Ammoni prophetauit beatus Antonius, dicens: Multum habes in timore Dei proficere. Et educens eum de cella, ostendit ei lapidem, & dicit ei: Vade, & iniuriare lapidem hunc & indurascere cor de illo. Quod cum fecisset, interrogauit eum sanctus Antonius, si ei aliquid lapis responderet. At ille dixit: Non. Cui abbas Antonius ait: Ita & tu ad hanc mensuram peruenurus es, vt nullam tibi fieri arbitreris iniuriam.

11. Abbas Moteis edificauit sibi monasterium in loco, qui dicitur Heracleona. Et dum ibi à multis molestare tur, in alterum locum transgressus est. Et similiter ibi construxit monasterium: sed per inuidiam diaboli, quidam frater ibi inuentus est, qui semper iram cum eo habebat, propter hæc surrexit inde, & ad proprium reuersus est vicum, & fecit illic monasterium, & reclusit se metipsum. Post tempus autem aliquantum, congregati sunt senes de illo loco, vnde egressus est, deducētes secum illum fratrem, cum quo habuerant litem, quatenus rogarent eum, vt reduceret in monasterium suum. Postq̃ autem in vicina loca venerunt, tam meiores suas q̃ illum fratrem ibidem dereliquerunt ipsiq̃ profecti sunt ad senem. Et pullantibus illis, aperta fenestra respexit, & cognouit eos. Post orationē factam, dicit eis abbas Moteis: Vbi sunt meiores vestre? At illi responderunt: Ecce in vicino sunt vna cum fratre, qui tecum iram habebat. Postq̃ hoc senex audiuit, & nomen illius & aduentū cognouit, pregressus ostium per quod ingressus fuerat, cum securi confregit: & egressus, occurrit ad locum, vbi erat ille frater, & prior ipse cepit agere penitentiam apud eum & amplectens eum, introduxit in cellam suam, & per tres dies conuiuatus est cum eis, qui nunq̃ habebat cōsuetudinem, vt ieiunium solueret: & surrexit, profectusq̃ est cum illis. Quidam frater requisituit abbatem Heliam, dicens: Si contristauero aliquem, quemadmodum rogas? Respondit senex: Ex profundo cordis tui, cum dolore age penitentiam apud eum: & videns Deus propositum tuum, satisfacet ei.

12. Abbas Arsenius dixit: Non coctus laterculus, si missus in fundamentum fuerit prope fluium, neq̃ vno die sufferre poterit. Si autem bene fuerit coctus, permanet tanq̃ lapis. Sic & homo non coctus neq̃ inflammatus, secundum quod de Ioseph dictum est, eloquium domini inflammauit eum, mox in principio carnalis cogitationis dissoluitur. Idem requisitus ab altero fratre, dicente: Si peccauero, etiam in quocunq̃ minuto peccato, & consumit me cogitatio mea, & arguit ne, dicens: Quare peccasti? quid faciam? Respondit senex: Quocunq̃ hora ceciderit homo in culpam, & dixerit ex corde, domine Deus peccauit, indulge mihi mox cessabit cogitationis vel tristitie illa consumptio. Dicebat autem abbas Pimenius de abbate Isidoro, quia solus ille se cognouisset. Nam quoties illi dicebat cogitatio sua, quia magnus es: tunc & ipse respondebat tibi: Numquid talis qualis Antonius, aut certe abbas Piamon, vel reliqui patres qui Deo placuerunt? Quoties ergo hæc cogitabat, requiescebat. Quando vero inimicus conturbans eum, suggerbat ei desperationem, & penam, dicens: Quoniam post hæc omnia iurus es ad tormenta, dixit ipse: Quia quis ego in tormenta mittar, tamen vos subitus me inuenio. Abbat Moysi frequenter apparuerunt spiritus maligni, dicentes: Vicisti nos, & nihil tibi possumus facere: quoniam quoties per desperationem humiliare te volumus, exaltaris: quoties te exaltare iuxta te humilias, vt nullus de nobis accedat ad te. Cum quidam ad abbatem Sysoium frequenter talem sermonem requireret, quid faciam pater, quoniam cecidi? Ille respondit: Surge. Et surrexit. Et iterum se cecidisse professus est. Ait senex: Et iterum surge. Cum autem frater frequenter se cecidisse narraret, eodem senex vtebatur se monere, exclaimans: Non cesses surgendo fili. Cui frater: Vsq̃uequo possum surgere pater, explana. Ait senex: Quousq̃ aut in bono opere aut in malo deprehensus, occumbas. In quo enim opere deprehensus fuerit homo, indicabitur. Item dixit: Qui laborat, & arbitrans se facere aliquid facere, recipit hanc mercedem suam.

VITAE SANC. PATRVM CONCLVSIO. ALP. XXIX.

13. Quidam frater requisit abbatem Pimenium : si melius esset, remotius, an cum alijs manere? Respondit senex: Homo si semetipsum reprehenderit, ubiq; potest persistere: si autem se magnificat, nusq; stat, sicut scriptum est: Quis se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Quicquid enim homini fecerit homo, ne exultat in eo, quia mox perdet illud. Abbatem Macharium si quis cum timore velut sanctum vicum, voluisset audire, susceptus, nullum penitus a se excipiebat responsum. Si quis vero velut contemnens eum, talibus verbis compellerets Abba Machari, quādo eras camelarius, & nunc furabar, nunc quid non vapulabas à magistris, deprehensus in furto? libenter ei, quicquid requisisset, cum gaudio respondebat. Abbas Nesteron dum cum alijs ambularet fratribus in deserto, viderunt draconem, & fugerunt. Dicit ei vnus ex eis: Et tu times abba? Cui senex: Non timeo fili, sed oportuit me fugere: quā nifi fugissem, cogitationem vanæ gloriæ non vitassem. Venit aliquando ad abbatem Zenonem in Syria aliquis frater Aegyptius, & cepit cogitationes proprias accusare, præsentem senem. Ille autem audiens hoc, admiratus dixit: Aegyptij quas habent virtutes, zelantes & vitia quæ non habent, manifestant. Syri autem & Græci virtutes quas non habent, prædicant: & vitia quæ habent, abscondunt. Quidam senex cū venisset ad alium senem, dixit: Ego mortuus sum huic seculo. Cui ille alter: Ne confidas in te, donec egrediaris de corpore hoc. Nam etsi dicis tu, quia mortuus sum, diabolus tamen necdum mortuus est, cuius innumerabiles sunt malæ artes. Abbas Sysois cū n sedens, præsentem fratrem altero, factus esset in extasi, & altero audiente nesciens suspicasset, cepit pœnitere, ac dicere: Indulge mihi frater, exposco: necdum enim me cognosco esse monachum, quia audiente altero suspiravi. Quoties autem in oratione senex idem stans, manus suas erexit ad cœlum, cito deponebat manus propterea, si alter præsens esset, ne hoc ipsum illi pro laude constaret. Quidam senex habitabat in inferioribus partibus Aegypti, & sedebat quiescens. Vnus autem secularis religiosus ministrabat ei. Contigit autem, vt filius secularis infirmaretur. T. Multis ergo precibus postulabat senem, vt veniret ad domum suam, & faceret orationem pro infante. Exurgens vero senex, ambulabat cum eo. Ille autem præcessit, & ingressus in domum suam, dixit: Venite in occursum anachoritz. Quos cum senex vidisset à longe egressus cum lampadibus, sensit qd ad se venirent: & statim despolians se vestimenta sua misit in fluuiū, & cepit lauare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei videns hæc, erubuit. Et rogabat hoies, dicens: Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Et veniens ad eum, ait illi: Abba, quid est hoc qd fecisti? oēs enim qui te viderunt, dixerunt quia demonium habet senex. Cui ille: Ego vero volebam hoc audire. Item, alia vice volebat eum aliquis videre ex iudicibus, & præcesserunt clerici, dicentes ei: Abba præpara te, qm iudex audiens opa tua veniet ad te, benedici cupiens à te. Ille autem dixit: Ita faciam, ego præparabo me. Vestitus ergo lebetone suo, & tollens panem & caseum in manibus, ascendit in portam, & diuaticis pedibus sedens, cepit manducare. Veniens autem cum officio suo iudex, & videns eum, dixit: Iste est anachorita, de qua talia audiebamus? Et contemnens eum, ita discessit.

14. Quidam senex dixit: Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur, non paruum damnum patitur: qui autem ab hominibus non honoratur, desuper gloriæ accipit. Item dixit: Fieri non potest, vt simul herba nascatur & semen: ita impossibile est, vt laudem & gloriā habentes secularium, simul & fructum faciamus cœlestē. Item dixit: Quando cogitatio superbiæ, vel certe vanæ gloriæ te impugnat, perferutare te ipsum, si omnia mandata Dei seruasti, si inimicos diligis, si gaudes de gloria inimici tui, & contristaris in deiectione eius: si apud te habes, quoniam seruus inutilis es, & qd plus omnibus hominibus sis peccator, & neq; tunc tam grande aliquid sapias, tanquam aliquid boni feceris, sciens quod elata cogitatio illa, omnia bona dissoluit. Dixit senex quidam: Non apponas cor tuum aduersus fratrem tuum, dicens: Quomodo tu amplius sobrius es, quā ille, & continentior? sed subditus esto gratiæ Dei in spiritu paupertatis, & per charitatem non fictam, ne spiritu exaltationis perdas laborem tuum. Item dixit senex: Quantumcunque enim se deposuerit homo in humilitate, tantum quoq; proficit in altum. Sicut enim superbia, si ascenderit in cœlum,

LIBER EXHORTATIONVM SANCT. PATRV.

vsq; ad infernum deducitur: ita vt humilitas si descenderit ad infernum, tunc exaltabitur vsq; ad coelum. Abbas Macharius dum diluculo palmarum folia portans, ad celum suam reuerteretur, occurreit ei diabolus cum falce praecuta, volens eum peccare, & non valebat. Qui exclamans, ait: Magnam vim a te pater Machari, qui cum te cupio nocere, non valeo: dum quae cumq; tu facis, ego magis exuperem. Tu ergo inter dum ieiunas, ego nunquam villo cibo eficior. Tu saepe vigilas, me vero nunquam sopor oppressit: si dyma te me vincis ipse, fatece. Cumq; ab eo rem ipsam Macharius requisisset, ait: Humilitas tua sola me vincit. Hæc dicente inimico, & extendente beato Machario manus suas ad orationem, spiritus immundus inter auras evanuit. Quidam ex patribus dicebat: Omnis labor sine humilitate vanus est. Humilitas enim praecursor est charitatis. Sicut Ioannes praecursor erat Iesu, omnes trahens ad eum: ita & humilitas attrahit ad charitatem, id est, ad ipsum Deum, quia Deus charitas est. Quidam frater requisivit a senex: Quid est humilitas? Cui senex: Arbor est vitæ, in altum exarscens. Item dixit: Terra, in qua Deus dixit sibi sacrificium offerre, humilitas est. Iterum requisitus senex quidam, quomodo potest anima humilitatem adipisci, respondit: si sua tantummodo mala homo considere. Dicebat autem, quia perfectio hominis est humilitas. Dixit abbas Moysis: Humilitas nec ipsa irascitur, nec alios irasci permittit. Item dixit: Humilitas est, si quando peccaueris in te frater tuus, anteq; pernitent, induleris ei. V.

15. Abbas Ioseph dum cum alijs fratribus ad abbatem Pimenium veniret, quidam ex parentibus praedicti senis Pimenij attulit infantem, cuius facies per arceptionem diaboli fuerat depravata: & sedens pater eius cum eo foris monasterium, placebat. Quum autem vnus senex ad vocem flentis egressus esset, & interrogaret eum, cur ploreret, ille respondit: Plens sum istius Pimenij, & ob hoc veni, vt videret infantem hunc. Vides domine, quæ huic infanti per sathanam contigerit tentatio. Timemus enim vsq; nunc illum huc offerre, quia non vult nos videre. Et nunc si cognoverit quod hic ego sum, cum conspiciat enoiet me. Ego autem vos videns patres, qui modo ad eum venistis, praesumpsi venire huc. Quomodo ergo vis, vade & misceere mei abbas: & tolle infantem istum & defer intus tecum, vt oret pro me. Quem cum senex tulisset, & ingressus fuisset in cellam, sapienti consilio vsus, non illum obtulit patermo-abbati Pimenio, sed minoribus patribus, & dicebat: Signate infantem fratres, facientes orationem, rogans per singulos senes. Et post omnes detulit illum Pimenio, At ille volebat eum nec aspicere. Cum autem rogarent eum, vt sicut omnes, sic & ipse oraret. Ingenuit, & surge as oravit, dicens: Deus, sana faciem tuam, ne dominetur ei inimicus. Et signavit infantem, & mox sanus est patri redditus. Cum quidam secularis in ecclesiam veniens, ab immundo spiritu teneretur, & omnes orationem fecissent, nullatenus spiritus immundus egrediebatur ab eo. Dicunt ergo inter se frateres: Quid possumus huic spiritui facere? Nemo illum potest excutere, nisi abbas Bessarion. Sed si hoc dixerimus, ille nec ad ecclesiam acquiescit venire. Sed faciamus taliter. Quando ad ecclesiam ante omnes solus venire, hunc qui patitur, faciamus sedere, & postea dicamus: Abba abba suscita hunc dormientem. Fecerunt ergo ita. Et veniens abbas Bessagione, steterunt omnes in oratione, & dicunt ei: Abba, suscita istum qui dormit. Ille autem dixit: Surge, & egredere foras. Et mox egressus est ab eo spiritus immundus, & sanus factus est ex illa hora.

16. Saepè dicebat beatus Antonius: Nisi pastor velaret oculos animalis, mercedem suam recipiens, ipse consumeret. Ita & nos per Dei dispensationem regimini accipimus, vt ea quæ operamur bona, non valeamus intendere: ne nos ipsi beatificantes, possimus extollere, & mercedem propriam amittamus. Nam & ob hoc quando conuincimur in sordidis cogitationibus, necesse est, vt hoc tantummodo perquiramus, vt nos ipsos & nostram sententiam condemnemus: & ea quæ sunt in nobis sordida, illud paruum bonum opus nostrum in nobis obsecrent. Nunquam enim homo bonus est, etiam si bonus esse desideret, nisi Deus habitauerit in ipso: quia nemo bonus, nisi solus Deus. Oporteret autem, vt nos ipsos semper veraciter incusemus. Quando enim se quisq; non reprehendit, mercedem propriam amittit. Idem beatus Anthonius

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSIO. ALP. XXIX.

nus dum in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni, needum peruenisti ad mensuram Coriari, qui est in Alexandria. Quo audito, senex confurgens, mane arrepto baculo in ciuitatem festinus peruenit. Cumq; designatum hominē peruenisset, & ingressus fuisset, ille viso tanto viro obstupuit. Qui dixit senex: Reſer mihi opera tua, quia propter te, relicto deserto, huc veni. Qui respondens, ait: Nescio mihi aliquando aliquid boni perpetrasse. Vnde ex cubili proprio mane confurgens, anteq̃ in opere meo residerem, dico quod omnis hæc ciuitas, à minore vsq; ad maiorem, ingreditur in regnum Dei propter iustitias suas: ego autem solus, propter peccata mea poenam sempiternam ingrediar. Quod verbum mane, & antequam quiescam sero, ex cordis mei sentio veritate. Quod audiens beatus Antonius, respondit: In veritate fili, sicut bonus artifex sedens in domo tua, cum requie regnum Dei a sepius es: ego autem velut sine discretionē omne tempus meum in solitudine conuersatus, necdum verbi tui assumpsisti mensuram. X. Quidam frater requisit abbatem Pimenium, dicens: Quid est pater, quod Apostolus dicit: Omnia munda mundis? At ille dixit: Si quis ad hunc sermonem peruenire poterit, vt eum intelligat, videbit se minorem esse totius creature. Cui frater: Et quomodo me possū videre minorem ab eo qui homicida est? Respondit senex: Si potuerit mulum, vt sermonem hunc Apostoli peruenire, & viderit hominem qui forte alium occiderit, dicit in semetipso: Ille quidem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni hora homicidium committo, meipsum interficere. Et cum frater requireret, quomodo hoc posset fieri, respondit senex: Hæc sola hominis iustitia est, vt semper semetipsum reprehendat: & tunc iustificabitur, cum sua peccata condemnat. Quidam frater dixit ad senem: Cogitatio mea dicit mihi, bonus sum. Respondit ei senex: Qui non videt peccata sua, semper ille in bonis esse se credit: qui autem videt illa, cogitationes eius sũdere non possunt: quoniam in bonis stans enim quod videt. Opus ergo est laborare multum, vt se quisq; consideret. Nam negligentia, ignauiaq; & relaxatio, expectant oculos cordis nostri. Quidam frater dixit abbati Pimenio: Cogitationes meæ non permittunt me peccata mea respicere, sed patres mei cogunt me cogitare peccata. Respondit abbas Pimenion, de abbate Isidoro referens, & dicens: Dum plangeret abbas Isidorus in cella sua, & discipulus eius in alia cella sederet, contigit vt illa hora idem discipulus ad illum veniret, quia ille plangebat, & requisit eum, dicens: Quid plangis pater? At ille respondit: Peccata mea plango fili. Iterum dicit ei: Non habes peccata abba. Dicit ei senex: O fili, si peccata mea Deus manifestaret hominibus, nec tres nec quatuor sufficerent, sed nec plures.

17. Quidam frater requisit abbatem Pimenon, dicens: quomodo potest homo vitare, ne loquatur male de proximo suo? Respondit senex: Ego & proximus meus duæ imagines sumus. Cum ergo meam imaginē reprehendero, inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis: quando autem meam laudauero, tunc fratris mei imaginem prauam respicio. Tunc ergo alij non detraho, si semper meipsum reprehendo: quia magnum virum despici, qui seipsum non considerat. Dicebat quidam patrum: quicquid habes odio alij ne facias. Si odis qui tibi male loquitur, neq; tu male loquaris de alio. Si odio habes qui tibi facit calumniam, neq; calumniam tu alicui facias. Si odio habes qui te in contemp̃tu ducit, aut iniurijs appetit, aut auertit quod tuū est, aut aliquid tale facit, nihil horum facias alicui. Qui autem hoc verbum custodire potest, sufficit ei ad salutem. Vnus ex sanctis patribus videns alium negligentem, flexit amare, dicens: Vt mihi, quia quomodo hodie iste peccat, sic & ego crastino. Et mox, nebat discipulum suum, dicens: Quamuis aliquis grauius præſente te peccauerit, ne condones commisit sic apud te sit, tanquam tu plus eo pecces, quamuis ille secularis sit: nisi forte Deum blasphemauerit, quod est hæreticorum. Quidam nomine Timotheum, anachoretam, negligentem quendam fratrem audiens, interroganti abbati quid illi fratri faceret, dedit consiliū vt eum expelleret. Cum ergo ille expulsus esset, tentatio venit super Timotheum. Et cum imploraret in conspectu Dei, & diceret: Peccavi, miserere mei, venit ad eum vox, dicens: Timothee, ideo tibi hoc cœnit, quia frater tuus in tempore tentationis tuæ despectisti.

Frater

18. Frater quidam requisivit abbatem Pimenion, dicens: Quid est fides? Cui senex in charitate & humilitate semper viuere, & facere bonum proximo suo. Abbas Theodorus cum de opere manuum animæq; loqueretur, dicit ad eum frater: Explana nobis opus animæ abba, & opera manuum. Cui senex: Omnia quæcumq; pro mandato Dei facimus, in operibus animæ reputanda sunt: quæ vero pro nostra agimus utilitate vel commodo, hæc omnia opera manuum esse noscuntur. Abbas Apollo, si quis de fratribus eum in suo requisisset opere & labore, mox pergebat cum omni letitia, dicens: Ego cum rege meo Christo vado hodie operari pro anima mea. Hæc est enim merces quæ animæ reputatur.

Y.

19. Quidam anachoreta sedebat iuxta cœnobium, multas virtutes faciens. Et cum venissent ad illum aliqui monachi de cœnobio, compulerunt eum non confecta hora manducare. Et post hoc dixerunt ei fratres: Contristatus es abba aliquod, quia hodie contra consuetudinem fecisti? Quibus ille respondit: Tūc est mihi tribulatio, quando propriam fecero voluntatem. Quidam frater veniens in Scythi, videret abbatem Arsenium, postulabat. Cumq; alij fratres ei, vt paululum requiesceret, suaderent, respondit: Non manduco panem, nisi illum videre moruero. Tunc vnus ex fratribus ipsum duxit ad abbate Arsenium, pulsatoq; ostio cellulæ, introduxit eum. Deinde suscepti, & oratione facta, confederunt. Cum autem beatus tacere Arsenius, ille qui fratrem adduxerat, ait: Ego discedo. Sed & is qui ex magno desiderio venerat, videns quia nihil ei locutus fuisset abbas Arsenius, præ veteri condita tacitis sedens, dixit: Et ego quoq; tecum frater abcedo. Ac sic vterq; discesserunt. Postulabat autem, veterani ad abbate Moysen, qui ex latronibus conuersus fuerat, deduceretur. A quo susceptus, facta charitate dimissus est. Frater autem qui ad vtroq; ipsum duxerat, dixit illi: Ecce, vtroq; quos postulabas, vidisti: quis tibi plus ex ambobus placet? At ille ait: Mihi interea hic melior videtur, qui nos vtroque & bene suscepit, & bene patitur. Quo sermone comperto, vnus ex patribus ad Dominum orauit, dicens: Domine, hanc mihi rem precor ostende, quia vnus propter nomen tuum omnes homines videre aut appellare refugit, alter vero omnibus propter nomen tuum communis est. Et ecce, in extasi duæ illi naues per fluuium ostensæ sunt: & in vna quidem vidit spiritum sanctum cum silentio & requie, vnâ cum abbate Arsenio nauigantem: in altera vero naui vidit abbatem Moysen & angelos Dei, mel & fenum in os & in dentes eum inserentes.

20. Quidam frater requisivit senes, dicens: Si duo fratres in vna sunt cella: & ille quidem vnus sex diebus integris ieiunat, ille autem alter infirmitati facit obicquium. Cuius ergo opus maius est apud Deum? Respondit senex: Si ille qui ieiunat, ex diebus, per nates se suspendit, non erit similis illi alteri in conspectu Dei. Ioannes minor Thebæus, discipulus abbatis Ammonis, duodecim annis ipsi seni infirmantem fecit obsequium: senex tamen cum vidisset eum laborantem, nunquam illi sermonem blandum ac placitum locutus est. Cum autem de hoc mundo transires, sedentibus alijs senibus, tenuit manus eius, & dixit ei tertio: Salueris, Salueris: & tradidit illum seuius, dicens: Ille non homo, sed angelus est, qui tot annis mihi infirmantem seruans, nec bonum sermonem audiens, se citæ tamen obsequium cum magna patientia. Plures igitur diuersis laborantes necessitatibus conuenerunt fratres ad sanctum Ananiam, inter quos & Eulogius quidam monachus Alexandrinus, cum aliqui elephātiæ morbo cruciabatur: quos ille propter huiusmodi causam venisse memorabant. Hic Eulogius scholasticus erat, secularibus literis eruditus. Qui immortalitatis desiderio capto, huic mundo renunciuerat: diuisisq; rebus suis omnibus, atq; dispersis, parum aliquid pecuniarum reliquerat sibi: quibus quia per se operari non poterat, pareretur. Quum igitur eum quædam animi defectio fatigaret, & neq; cum multis in monasterio degere, neq; solitariam vitam posset ferre patienter, tepperit quendam publicum in platea iacentem, ita inualitudine illa, quam superius dixi, impletum, vt sine pedibus & manibus videretur: cui lingua tantummodo inueniuntis cruciatus erat, quæ magis posset ab intuentibus malorum suorum remedium promereri. Cumq; eum assistens vidisset Eulogius, oratione facta ad Deum, & facta quidam cum Domino patione,

ctione, his allocutus est verbis: Domine, inquit, Deus, in tuo nomine suscipio istum,
 tam immani valetudine praeditum, ut propter istum possum & ipse saluari. Adhuc ee-
 go mihi Iesu Christe, atque patientiam in tali ministerio laegiaris, moxque ad iacentem il-
 lum ait: Vis frater suscipio te in domo mea, & quacunq; potro curatione, sustento?
 Cumq; hoc ille libenter amplecti, si dignaretur, se diceret: Vadam ergo, inquit, & as-
 sumum quo veharis adducam. Qui vehementer exultans consensit egrotus. Idem mox
 fecit Eulogius, & memoratum ad hospitium suum sine dilatione transiit. Per quin-
 decim igitur annos iugis curatione & perpetua ei solitudine seruiebat, pre qd omne
 tempus & ille, cui tantu deferebatur obsequium, cum gratia & actione cuncta tolera-
 bat, & Eulogij manibus & medicamentis, cibisq; & balneis, prout competebar valetu-
 dini, curabatur. Z. Post xv. vero annos in instinctu daemonis, supradictus egrotus
 immemor tot laboris Eulogij, tantorumq; meritorum, corripit ab eo velle discedere, mal-
 tisq; iniurijs atq; opprobrijs increpare eum, dicens: Fugiuisti, qui propriam domum
 deuorasti, furatusq; es alienam substantiam, in me occasione salutis tuae reperisse te cre-
 didi? Eulogius autem rogabat eum, & satisfaciens animo eius dicebat: Noli mi domi-
 ne talia loqui, sed de potius quid te contristauerit, & emendo & Elephantiosius autem
 cum furor e dicebat: Vade, nolo istas a dulatione tuas. Proinde me in publicum, cefri-
 gatione tua non egeo. Eulogius autem: Obsecro te, inquit, placeat aut quid te, inq-,
 contristauerit, venerandae senex, edicito. Elephantiosius autem asperior in furor e, dicebat
 autem: Iam frater dulcitas iri fiones tuas non fero adulationes & substantios tuas
 non tolero. Nec mihi haec arida parcaq; vita iucunda est: volo carnibus saturari. Cuiq;
 ei exhibitae a viro patientissimo Eulogio carnes fuissent, corripit iterum proclamaret:
 Non potes, inquit, me satisfacere voluntari, neq; tecum solitari habuere praealeos
 populum videre, ad publicum ire desidero. Dixit ei Eulogius: Ego adduco tibi mul-
 tudinem fratrum. Rursum ferocior ac pene blasphemus egrotus: Nec, inquit, faciem
 tuam videre volo, & adducis mihi similes tuos, solius panis deuoratores: concutierisq;
 semetipsum inquieta voce clamat, dicens: Hic esse nolo, ad publicum ire desidero. O
 violentia! In eum locum me proinde, unde me sustulisti. Tanta ergo erat eius infania,
 adeoq; sensus eius infirmi, quodammodo & mores peruertere at demon, ut & laqueo
 se forte suspendisset, si manus, per quas hoc facere posset, habuisset. Ad monachos ita,
 qui vicinos pergit Eulogius, ita dicens eis: Quid faciam, qd elephantiosius iste penitus
 desperare me fecit? Dicunt ei: Quam ob causam? Respondit eis: Quia dora sunt quae
 mihi conari imponere, & quid agam ignoro: proiciam ne eum: Sed aliter Deo de-
 xteras dedi, de hoc satis veretur. Non proiciam eum. Sed tot ac tanta iterum diuturn
 ac nocturnum mala ferre non possum, quid de ipso igitur a me fiat, ignoro. Ad quem
 illi his verbis loquuntur: Dum adhuc viuit & superest magnus ille, sic enim vocabat
 Antonius, ascende ad eum, & grumq; nauis impositum, in monasterium eius decede, ex-
 pectans ibi donec speluncam suam egressus aduenias. Quem cum videris, ceteros ista
 quae pateris, atq; ab eo consilium postulabis: quicquid tibi super hoc dixerit, facies, &
 eius monitionibus acquiesces sciens a Deo iuberi tibi quod ille praeciperit. Mox igitur
 sermone fratriam libenter instructus, supradictum & grum blandis precibus su-
 perans, litorali nauicula impositis sustulitq; de ciuitate per noctem, & ad discipulos
 sancti Antonij habitaculum duxit. Euenit autem, ut alio die vespertinis horis superueni-
 ret illuc B. Antonius, referre nec mihi Cronio, qd chlamyde ex pellibus facta indutus ad-
 uenerit. Solebat autem veniens ad monasterium fratrum, vocare ex ipsis Macharius, cumq;
 his verbis interrogaret: Venerunt adhuc aliqui fratres? Et ille venisse dicebat: De Aegy-
 pto, inquit, sunt, an de Hierosolyma? Hoc autem signu ab his iusserat dari, ut quies aliqui
 non satis digni colloquio ipse veniret, aduenisse Aegyptij dicerent: quoties autem sancti
 quida & spiritalia viderent viri, venisse de Hierosolyma venisse didicisset. Tunc ergo ve-
 niens iuxta consuetudine sua, cum interrogaret verum Hierosolyma hic illic fratres es-
 sent, an Aegyptij? Respondit Macharius, dicens: Ex utroq; illic quosdam genere vidisse
 se. Cum autem dixisset illi S. Antonius: Fac illis letitia, & sumant cibum una cum eis, ora-
 tione coplata, iubebant discedere: ac vero cum Hierosolyma venisse didicisset, pec-
 tota nocte cum eis sedens, ea illis q saluti eor: proficeret loquebat. Mea orata igitur no-

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRVM.

de confedisse referebant, & vnūquęq; ad fe de his qui conuenerūt, euocasse. Cūq; a nullo qd illic Eulogius vocaretur, audisset, ipse in tenebris ppria voce sua illū ter noie vocauit. Cui cum supradictus scholasticus nō responderet, putans qd alter aliqs Eulogius vocaret, dicit ei rursus Te vcco Eulogiū ab Alexandria ciuitate venisti. Dicit ei Eulogius: quid quęro iubes? Et Antonius: quid, inq; huc venisti? Respondit Eulogius, dicens: qui tibi nomen meū reuelare dignatus est, ipse etiā & aduentus mei causam procul dabo reuelauit. Tunc ille: Quare, inq; veneris scio: sed ante oēs hos fratres, vt oēs audiant, refer, iussus igitur a magno Antonio seruus Christi Eulogius, reuelat ante oēs: Istum elephantum in platea publica repperi proiecū, cuius curam nullus hoim gerebat: & promisi Deo, vt deferuēt ēgritudine eius quō possem, & ego per illum, & ille per me saluaret. Ex q̄aūe pariter sumus, quinque decimus annus est, huc & vester sanctitatero oia reuelata. Quia igitur post plurimos annos cum a me nihil mali pertulerit, varijs me pōllis ac tēpēstibus vexat: ob qd & ego ipsum a me pōcere cogitanti propterea ad sanctitatem tuā veni, vt qd ex hoc faciā digneris me tuis edocere consilijs, & orationibus adiunare. Pessimis enī motibus totus fatigor & crucior.

A 30. Cui hæc tūc Antonius seuera atq; iracunda respondit: Tu illū a te projecisti? Sed ille eum nō projicit, qui cum a te factū esse cognoscit. Projici eum, meliorē te inueniet: & colliget Deus, qui colligat destitūtū. Cumq; perterritus ad hæc Eulogius verba tacuisset, relicto rursus S. Antonio Eulogio, corpū egrotū proprijs sermonib; verberare, & hæc ad eum cum clamore maximo loquū Elephantose, scōno & ita horride, nec terra digne, nec celo, non definit inieriam Dei vociferari: Nescis, qd qui ministrat tibi, Christus est? Quemadmodū ausus es contra Christū talia loqui? Nam propter Christum se iste seruitio tali & obsequijs subiungat. Quē & ipsum mortuū sermone lacerat: iste iudicio conuersusq; p̄bis ad alios fratres, ad vnumquęq; ita, vt ratio singulorū exigebat, locutus, rursus ad Eulogiū & ad egrotū redit, dicens ei: Ne q̄ vestrum, o fili, quōq; se p̄tat, neuter ab altero separet, sed ad cellā vestrā in qua per tūc tēp̄a vixistis, redite, in pace oēm tristitiā deponētes. Iā nūc erū ad vos dñs Deus mittet nam tentatio ista idcirco accidit vobis, qd ad finē vitæ ambo venistis, etiā vterq; vestrum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis, ne si forte angelus veniens, vos in eo, quē dixi, loco inuenire nō possit, vtriq; coronis fraudemini. Qui cum ad cellā suā velociter redeundo re integrata pace venissent, intra xl. dies Eulogius prior obiit, & post aliq̄ dies supradictus defecit egrotus, animo vehementer incolomis. Cronius autē cum plurimū tēporis in Thebaidis fuisset locis, ad monasteria Alexandria descendit euenitq; vt ad illum occurreret diem, qd vnius quidē quadragesimus, alterius autē tertius celebratus tunc a fratribus dicebat. Cum igitur Cronius hoc audisset, obstitit sumptōe euangelio sancto, atq; in medio fratrum positō, cum sacramēto ipsi per ordinem cuncta exposuit, dicens: Horū oīm quæ cōmemorauī, interpres ipse fui sermōnū, eo qd Græce loqui S. Antonius nesciebat. Ego autē vtrāq; linguā noveram, atq; inter ipsos loquebari illi quidē Græco, iste autē Aegypto ore respondēs. Hoc qd Cronius ipse nobis referebat, qd ei S. Antonius in illa ipsa nocte, qua beatus Eulogiū dimisit, dixisset: qd per totū annū deprecatus fuisset, vt ostenderent ei per reuelationē loca peccatorū atq; iustorū. Et se vidisse dicebat procerū quendā vsq; ad nubes gygantē, tētri coloris, extēsas habentē ad cælum manus, atq; infra pedēs ipsius lacū ad speciē maris fulsum, vbi tanq̄ aues inquietas animas volantes vidit Antonius: & illæ quidē quæcūq; supra ipsius manus caputq; volabant, conseruabant: quocūq; autē manib; ipsius repperit fuissent, mergebant in lacū. Vocē autē tūc talem sibi venisse referebat: Hæc oēs animas, quæ volantes vides, scias animas esse iustorū, quæ in paradysi habitatione requiescunt. Illæ autē animæ aliæ ad inferna mittuntur, qd patiūtur quicūq; carnali obedierint voluntati, & quicūq; iracundiā retinentes, reddere malis paria tentauerint. Referebant autē nobis tam Cronius, qd S. Hierax atq; alij plures vicini fratrum, ista quæ dicam: Quidā senex dixit, qd si scit monachus esse aliquē, apud quē proficere posses, sed necessaria corporis cum labore habet, & propterea nō vadit ad eū, huiusmodi monachus nō credit esse Deū. Dixit quidā senex: Qui vult eremum habitare, debet esse doctor: non qui doctrina eget, ne detrimentum sustinere videatur.

B.
Magnum

21. Magnus quidam senex infirmanci discipulo suo dixit: Ne contristeris fili ex infirmitate, vel plaga corporis tui. Summa enim religio est, vt in infirmitate quis gratias agat Deo. Si ferrum es, per ignem emittis eruginem: si vero aurum es, per ignem probatus, à magnis ad maiora procedis. Ne anxieris ergo frater. Si enim te Deus vult in corpore torqueri, tu quis es, qui eius voluntati resistas, aut molestie feras? Sustine ergo, & roga Deum, vt quæ ipse vult, illa concedat. Quidam senex cum frequenter infirmaretur corpore, & langueret, contigit vt vno anno nulla cura ægritudo contineretur: & propterea flebat & grauiter ferebat, dicens: Reliquisti me Dñe, & noluisti me presenti hoc anno visitare.

22. Abbas Pimenon requisitus à fratre, quemadmodum anima resisteret, & timere Deum non vult. Et respondit senex: Anima quidē vult timere Deum, sed necesse est tempus esse. Timor enim Domini, magna perfectio est. Quidam frater à senex requisitus, dicens: Quomodo timor Dei venit in animam? Et ait senex: Si quis prius humilitatem possiderit, vt neminem iudicet vel condemnet, vellargitor sit elemosynarum, & vt nihil habeat, tunc venit timor Dei in animam. Dixit senex: Timor, & humilitas, & cestas victualium maneant in te. Frater quidam interrogauit senem, dicens: Vnde est abba cor meum durum, & non timet Deum? Dixit ei senex: Puto, quod si homo teneat increpationem in corde suo, possideat timorem Domini. Dixit ei frater: Quid est increpatione? Ait senex: Vt in omni re increpet homo animam suam, dicendo: Memor esto, quoniam oportet te Deo occurrere. Dicit autē & hic: Quid ego volui cum homine? Existimo autē, quia si quis in his permanet, venit ei timor Dei.

23. Requisiuit quidam frater abbatem Pimenium, dicens: Quid est penitentia? Cui senex respondit: Penitentia peccatorum est, vltius non peccare. Hæc est vox ad hominem semper clamat vsq; ad vltimam respirationem: Hodie conuertimini, ne vobis repentina mors tanquam fur superveniat. Abbas Pimenius dixit cum gemitu: Omnes virtutes ingressæ sunt in cellam meam, præter vnam virtutem, & ex eius labore stat homo. Interrogauerunt eum fratres: Quæ est ista virtus abba? Respondit senex: Vt semper seipsum reprehendat homo.

24. Quidam ex patribus de aliquo referebat episcopo, eo quod audisset duos ex plebe sua viros esse, nimis impuritate, & adulteros. Rogauit ergo Deus, vt si ita esset, agnosceret. Cum ergo post oblationem consecratam vnusquisq; ad communionem accederet, per singulorum facies intelligebat & animos. Peccatorum enim facies, nigras inspiciebat vt carbonem, & oculos sanguine repletos: alios vero vidit clara facie, & vestibus albis indutos. Cum autem corpus Domini susceperent, in quorundam vultibus lumen, in quorundam vero flamma videbatur. Vt autem agnosceret de illis, quorum crimen audierat, communionem illis porrexit: & vidit vnum ex illis, clara facie & honorabili, albisq; vestibus circumdatum: alterum vero nigrum, & horribili vultu. Et postquam diuini mysterij gratiam susceperunt, vnum lux quædam illuminauit, alterum autem quasi flamma succendit. Orauit ergo episcopus Deum de singulis, quæ ostensa fuerant, se edoceri. Adstans autem angelus Domini, dixit ad eum: Omnia quæ de istis audisti, vera sunt. Sed ille vnus in sordibus suis adhuc permanet, & in voluntate peccandi: ideo illum nigra facie, & flamma succendi vidisti. Ille autem alter, si milis illi quidem erat, sicut audieras: sed ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus eorum quæ prius fecerat, & abrenunciatis illis malis operibus, cum lacrymis & gemitibus Dei misericordiam postulabat: promittens, vt si præterita illi fuissent dimissa peccata, vltius ad eadem non rediret: & ideo prioribus criminibus deletis, ad hanc gratiam, quam vidisti, peruenit. Cum autem episcopus de gratia Dei miraretur, eo quod non solum de tormentis tam turpis vitæ hominem liberum statueret, sed & tanto honore decorauerit, respondit angelus: Bene miraris homo enim es. Nam Dominus noster ac vester, naturaliter bonus & humanus est cessantibus à peccatis, & poenitentibus in confessione: quia non solum tormenta dimittit, sed & honore efficit dignos. Sic enim Deus dilexit homines, vt vnigenitum suum daret pro peccatoribus, & pro ipsis ad mortem destinaret. Qui ergo, cum inimici eius essent, mori pro ipsis elegit: quanto magis misereatur eorum, cum illius proprii sint? Hoc er-

gofcias, quod nulla peccata hominum Dei bonitatem vincunt, si tantummodo per poenitentiam vnusquisq; quæ prius fecerat abolerit mala. Misericordia enim est Deus, & infirmitatem grauius humani facit, & passionum fortitudinem, & diaboli virtutem vel malitiam: & cadentibus quidam hominibus in peccatum, tanquam filijs indulgens, expectat emendationem: poenitentibus vero, tanquam languidis compatitur & misereatur: & mox soluens peccata eorum, iustorum illis etiam præmia tribuit. Audiens autem episcopus, miratus est nimis, & glorificauit Deum, manifestans oibus quæ facta sunt. C.

15. Abbas Paulus Simplex habebat hanc gratiam, vt ingredientes in ecclesiam senes adspiciens, ex ipsa facie eorum, vnus cuiusq; cogitationes, siue malæ siue bonæ essent, sentiret. Cum ergo aliquando venissent ad ecclesiam, vidit eos clara facie & læto animo ingredi, & angelos eorum cum gaudio pariter cum ipsis. Vnum autem vidit, nigrum & nebulosum habentem corpus, & demones hunc atq; inde trahentes eum ad se, misso freno in naribus eius, & angelum sanctum eius de longe sequentem, tristiter. Beatus ergo Paulus corpit flere amarissime & pedus suum tundere, sedens ante ecclesiam, propter eum quem talem aspexerat. Omnes autem alij senes videntes eum sic flentem, coeperunt rogare, vt si quid in illis vidisset, manifestaret, aut cum illis ingrederetur in congregationem. Ille autem noluit ingredi sed semper fixus propter eum quem sic viderat. Post paululum autem, cum absoluta congregatione discederent, iterum omnium vultus circumspeciebat, si tales egredierentur, quales ingressi sunt. Et vidit illum, quem ante viderat nigrum & nebulosum, egressum clara facie & candido corpore, demones de longe sequentes eum, sanctum autem angelum eius prope eum, hilarem & gaudentem super eum nimis. Tunc S. Paulus exurgens, cum gaudio vociferabatur, benedicens Dominum, ac dicens: O quanta misericordia & benignitas Dei est, quanta miseratio eius est. Et ascendens in altiore locum, voce magna dicebat: Venite, & videte opera Dei: vniuite, & videte quemadmodum omnes homines saluos vult fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Venite, adoremus eum, dicentes quia tu solus potes peccata dimittere. Cum autem oēs conuenissent, exposuit eis Paulus quæ vidisset anteq̃ ingrederetur in ecclesiam, & quæ postea & petebat illum fratrem quem sic viderat, vt ei manifestaret cogitationes & actus suos, vel quem admodum tantam commutationem illi Deus donasset. Ille vero ante omnes coepit referre, dicebat: Ego homo sum peccator, & multis temporibus semper fornicationi meæ deditum. Ingressus autem nunc in ecclesiam Dei, audiui verba quæ locutus est Dominus per prophetam Esaiam dicens: Mundi estote, & tollite malitias de animabus vestris ante conspectum oculorum meorum. Discite benefacere, querite iudicium. Et si fuerint peccata vestra vt coccinum, vt nix dealbabitur. Si volueritis & audieritis me, bona terre comedetis. Ego vero fornicator compunctus in hoc sermone Prophetæ, & ingemiscens intra pedus meum, dixi ad Dominum: Domine, tu es qui venisti saluare peccatores. Hæc ergo quæ nunc per Prophetam promissisti, opere comple in me indigno & peccatore. Ecce enim amodo profiteor tibi, & promitto ex toto corde, quia ulterius hoc malum non faciam, sed renuncio omni iniustitie, & amodo tibi seruo in conscientia munda. Ab hodie ergo Dñe, & ab hac hora suscipe me poenitentem, & adorationem te, & abrenunciantem omnibus peccatis. Iuravi & statui apud me, seruare oēs iustificationes tuas. Sub hac sponsione egressus sum de ecclesia, statuens apud me, nihil de prioribus peccatis ulterius facere. Quod cum audissent omnes, clamauerunt vna voce ad Dominum, dicentes: Quam magnifica sunt opera tua Domine, omnia insipientia fecisti. D.

16. Venit quidam frater ad abbatem Pimenium, dicens quod grande tribulationem passus esset. Dixit ei senex: Fuge de loco illo, quantum tibi diebus & tribus noctibus ambulare potes: & fac annum integrum, ieiunans vsque ad noctem. Cui ille: Si mortuus fuero antequam vnus annus transeat, quid de me fiet? Dixit abbas Pimenius: Confido in Deum, quia si tu cum tali proposito à me fueris egressus, vt hoc facias, etiam si mox mortuus fueris, cum desiderio bonæ suscipitur poenitentia tua apud Deum. Quidam frater sedebat in cella sua in Aegypto, in magna humilitate prædicans, & habebat fororē in ciuitate metreticē, quæ multis animabus perditio fuerat.

Frequē

Frequenter autem insultabant senes fratri illi, & vix poterunt persuadere illi, vt veniret ad illam: quatenus per admonitionem eius, posset peccatum quod per eam fiebat, euincere. Cum ergo venisset ad locum, quidam ex notis eius videns eum, precessit, & nunciavit illi, dicens: Ecce frater tuus venit ad te. Illa autē prę gaudio relictis amatoribus suis, quibus ministrabat, capite discooperto ad occurrēdū fratri egressus est. Dum ergo tentaret eum amplecti, dixit ei: Soror mea charissima parce animę tuę, quoniam propter te multę pereunt, & quemadmodū poteris sufferre amara illa & ęterna tormenta? Illa autē contremiscens, dixit ad eum: Scis frater quia est mihi salus vel amor, cui iller? Si volueris, est salus. Illa autē iactans se ad pedes fratris, petebat vt eam secū duceret in desertum, cui frater: Vade, cooperi caput tuum, & sequere me, cui illar? Eam namq; oportet me etiā magis deformari inter homines nudo capite deambulantem, q̃ in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum vero pariter ambularent, monebat eam ad penitentiam. Videns autem quia quidam obuiarent sibi, dixit ei: Quoniam non omnes sciunt quod soror mea es, parum de via secede, donec transeant. Et post, transgressus illis, vocavit eam, & dixit: Eamus soror viam nostram. Illa autem non respondente, perquirens inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius sanguine plena, erat enim discalcata. Cum autem senibus renunciaisset factum, contendeabant inter se de salute eius. Manifestauit autem Deus vniserui de ipsa, eo quod nulla cura fuit illi in ieiunare de corporali vsu, sed vulnus proprium neglexit, & suspirauit in tam grandi perditione, ideo pro deuotione cordis eius, suscepit Deus penitentiam eius.

17. Quidam frater requisit a senē, dicens: Cur abba a dāmonibus impugnomur? Respondit senex: Quoniam arma nostra abieciimus, id est, penitentiam, humilitatē, obedientiam, & penuriam. Frater qdam abbatem Syloium requisit, dicens: Putas abba, si modo persequit nos diabolus, sicut antiquos? Respondit: Magis modo homines nostre ætatis persequitur, quia appropinquant genera peccatorū, vbi ille cum legionibus suis angustatur, dum scit stagnū, vbi in igne & sulfure arsurus erit. Ideo hominibus infestatur. Nec tamen infirmos quosq; dignatur appetere, quos vbi voluerit, cito subvertit, sed fortes magis ac magnos supplantare per diuersa præcepta aggreditur. Abba Pimenius requisit abbatem Abraham: Quemadmodum nos dāmones impugnant? Ait senex: Demones nobiscum non pugnant, quia voluntates eorum facimus legē nostrā nobis voluntates, diemones faciunt, & tribulant nos. Vnde Apostolos Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, vt nō quęcunq; vultis, illa faciatis. Nam vis scire cum quibus dāmones pugnauerunt cū abbate Moyse, & similibus eius: nos autem voluntates cordis nostri impugnant. Quidam frater requisit abbatem Achillem: Quemadmodum aduersum nos possunt dēmones? Respo dit senex: Per voluntates nostras. Et adiecit, dicēs: Ligna libani dixerunt. Quā grandia sumus & alta, & prauissimo ferramento incidimur? Nihil ergo ei demus ex nobis, & nos non poterit incidere. Venerunt ergo homines, & fecerunt in seculi manubrium ex ipsi lignis, & ita inciderunt. Ligna ergo sunt animę securis, diabolus manubrium, voluntas nostra est. Per malas ergo voluntates nostras incidimur. E.

18. Quidam frater requisit abbatem Moysen, dicens: Quomō potest se homo mortificare? Dixit ei senex: Nisi q̃s arbitratu fuerit se habere iam triennium in sepulchro, ad hunc sermonē peruenire non potest. Abbas Pimenius dixit: Ille monachus potest tanq̃ mortuus huic seculo esse, qui duas res horruerit, id est, carnis suę requiē & vanam gloriam. Senex quidā dixit: Tunc erit monachus liber ab olis, cum in vno opere trā intentus est bono. Qñ enim bona opera exerceat, veniens diabolus, locum non inuenit, & discedit. Si autē malum opus exerceat, veniens frequenter, & impugnat eum, & in deteriora subvertit. Beatus Antonius monebat discipulum suum, dicens: Horre ventrem tuum, & necessitates huius seculi, & concupiscentiam malam, & honorem tanq̃ absens de hoc seculo, & requiem possidebis.

19. Abbas Antonius dixit: Monachus si paucis diebus laborat, & iterū relaxat, & rursus laborat, & inde negligit hic nihil agit, nec patientiæ perseverantiam possidebit. Dixit senex: Quid est opus incipere artificium, si non discat perficere illud? Nihil est ergo quod incipitur, & non perficitur.

30. Quidam senex dixit: Vtique tunc laboret homo, vique quo possideat Christum. Qui autem semel illum adeptus fuerit, iam non periclitatur. Permittitur tamen laborare, vt rememorans tribulationem laboris, vndique se ipsum custodiat, timens ne tantos labores amittat. Nam & filios Israelideo Deus per desertum quidam ginta annis circumdaxit, vt rememorantes viam tribulationem, nolent redire retrorsum. Quidam frater requisivit senem: Quemadmodum laborant postulantes de remissione peccatorum? Respondit senex: Antequam perueniat in eos gratia quæ operetur pro labore ipsorum, ipsi pallidi & in labore sunt: super quos vero ex prioripatientia iam gratia Christi peruenit, isti florent, & exultant animæ eorum, & facies eorum clara est sicut sol, cum nubes non habet & lucet. Quando vero sol nube cooperitur, pallefcit & anima, quando passionibus eam & tentationibus obscurant. Quæ autem per gratiam Dei mundata est, ita fulget sicut scriptum est: Magna est gloria eius in salutari tuo. Item dixit: Quamuis laborent hic sancti viri, tamen & aliquam requiem possident, quoniam liberi sunt à cogitationibus huius mundi. Quidam frater requisivit à senex, dicens: Quemadmodum nunc laborantes in conuersationibus viri, non accipiunt gratiam sicut antiqui. Ait enim senex: Tunc erat charitas, & unusquisque proximum suum sursum trahebant: nunc vero postquam charitas refriguit, singuli proximos suos ad inferiora deducunt: & ideo gratiam Dei non merentur.

31. Interroganti quidam abbatem Pimenionem de duritia cordis, respondit senex, dicens: Natura aquæ, mollis est & lapidis, dura. Si autem frequenter aqua stillat super lapidem, stillido perforat illum. Sic & verbum Dei, dulce & molle efficitur: durum autem cor, durum. Homo ergo audiens frequenter aut meditando verbum Dei, dat locum timori Dei ingredi in eum.

32. Senex quidam dixit: Non oportet monachum regere qualiter sit ille, aut quem admodum ille: quia per interrogationem huiusmodi abstrahitur ab oratione, & defluit in detractiones & vanitates. Vnde nihil est melius quam tacere. Frater quidam requisivit à senex, dicens: Si venerit frater aliquis, sermones mihi deforis inferens alienos: iube vt dicam illi, quatenus mihi illos non afferat? Ait senex: Nihil dicas, quia nec nos potuimus obsequere. Cauendum est ergo, ne forte dicentes proximo, hoc ne facias, nos idem vel priora postea faciamus. Cui frater: Quid ergo oportet facere. Et senex: Si volumus, inquit, tacere, exemplum solum sufficit proximo.

33. Quidam senex dixit: Si quis tecum aut de scripturis, aut de quacunque causa locutus fuerit, ne contendas cum eo: sed si quidem bene dicit, consenti ei. Si vero male, dic illi: Tu scis quomodo loquaris. Ait Apostolus: Noli contendere verbis. Hæc col seruans, & humilitatem possidebis, & odium vitabis. Nam si peristis contendens, & vis defendere sermonem tuum, nascitur inde scissidum. Frequenter ergo dum laudas alterum, sit etiam ex iustificatione contentio. De quacunque autem re, si grauius contenderis, non paruum noxietatem senties, & nullo modo requiem possidebis. Magis stude custodire silentium, & de nullo esse sollicitus. Attende meditationi tuæ, cum timore Dei exurgens tam mane quam vespere, impetum inimicorum non timebis. F.

34. Beatus Antonius discipulo suo solebat dicere: Si affectaueris silentium, ne arboriteris te exercere virtutem, sed indignum te proloqui confiteri. Cum quidam frater abbati Sysoi dixisset: Volo animam meam saluare, respondit: Quæ ratione possumus animam nostram saluare, cum lingua nostra a aperto ostio sæpe profiliatur?

Quidam frater interrogauit senem, dicens: Vique quo seruandum est silentium patet? Respondit senex: Vique quo interrogeris. In omni enim loco si taciturnus fueris, requiem possidebis. Dixit senex: Peregrinatio est tacere. Dixit quidam senex: Peregrinatio quæ propter Deum fit, bona est, si habuerit & silentium: nam fiducia non est peregrinatio. Abbas Arsenius solebat dicere: Peregrinus monachus in aliena terra nullius causæ mediator accedat: & quietem poterit adipisci. Abbas Ampo dicebat: Si cutapis quocunque vadit, mel operatur: ita & monachus quocunque pergit, si propter opus Dei perrexerit, dulcedinem bonorum actuum poterit asserere.

35. Abbas Theodorus dum esset in Scythi diaconus ordinatus, nullatenus permanere acquiescebat, sed multis locis fugiebat. Et iterum senes re ducebant eum, dicens:

centes: Ne derelinquas locum tuum. Quibus ille ait: Permittite me deprecari Deum, si me iubet ministrare loco meo. Et orauit sic: Domine, si voluntas tua est, vt in ordinatione mea perstam, ostende mihi. Et ostensa est illi columna ignea, à terra vsq; ad coelum pertingens, & vox ad eum: Theodore, si potes fieri sicut columna ista, vade & ministra. Sufficit quod Leuitis & sacerdotibus per Moysen dictum est, vt mundo corde & corpore, innoxij manibus & vestimento mundissimo, pro filijs Israel offerrent sacrificia. Quod ille audiens, vltra nullat eius acquieuit. Sed cum venisset in ecclesiam, deprecabatur eum, vt si non ministraret, vel calcem teneret. Qui non acquieuit, dicens: Si mihi de hac re amplius verbum feceritis, discedo hinc: & sic eum dimiserunt.

Abbas Isaac audiens, quia presbyterum eum patres volebant facere in Scythi, fugit in Aegyptum. Ex ingressus in agrum, latuit inter herbas. Contigit autem vt patres qui sequebantur eum, in eodem agro recesserent, quia iam nox erat, & dimiserunt asinum, vt pasceret. Ille autem peruenit pascendo ad locum, vbi latebat abbas Isaac. Et mane facti, querentes asinum, inuenerunt & senem: & mirati sunt. Cum autem vellens eum ligare, dicit eis: iam nō fugio, quia scio ex iussione Dei esse: & quomodo fugero, ad hoc peruenturus sum. Abbas Motoys venit aliquando de loco qui vocatur Ragita, in partibus Gebilonis. Erat autem cum eo etiam discipulus eius. Videns autem illum episcopus loci illius, tenens eum, inuicem presbyterum fecit. Et dum pariter comederent, dicit ei episcopus: Indulge mihi abba. Scio enim quia hunc honorem nō habes, sed ego à te benedicti desiderans, hoc facere praesumpsi: cui senex pro humilitate ait: Et mea cogitatio parum volebat, sed in hoc laboro, quia diuidi habeo à fratre qui mecum est, & solus non sufficio orationes meas implere. Dixitque ei episcopus: Si scis eum dignum, ordinabo & ego illum. Respondit abbas Motoys: Si quidem dignus sit, nescio. vnum tamen scio; quia melior est me. Ordinauit autem & illum. Vterque tamen ita permanserunt vsque ad finem suum; vt ad altare, quantum ad oblationem faciendam, nunquam accederent. Vnde dicebat senex: Confido in Deum meum, quia non habeo grande iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem offerre non praesumpsi, nam ordinatio illorum est, qui sine culpa sunt, iusti & immaculati. ego autem me bene cognosco.

G.

35. Abbas Arsenius ab abbate Masco requisitus est aliquando, cur fugeret homines. At ille respondit: Scit Deus quia diligo homines sed cum Deo pariter & hominibus esse non possum. Supernae enim multitudines ac virtutes, vnus sunt voluntatis: homines vero & multas habent voluntates, & varias: & ob hoc Deum relinquere, & cum hominibus esse non possum. Quidam fratres dum litem ex Thebaida pergerent comparare, dixerunt: Per occasionem beatum Arsenium videamus. Quod cum Daniel discipulus eius ei nūciasset, praecipit vt pro qua causa illie aduenissent de Alexandria, ab eis inquireret. Cum ergo nūciasset, quod propter litem pergerent comparandum, respondit Arsenius: Ergo sacrum meam non videbunt, quia non propter me, sed propter suum opus aduenerunt. Vade itaque, & susceptis eis fac obsequium, ac dimitte eos, dicens: Quia senex non potest vobis currere. Abbas Bessarion dum deambularet cum discipulo suo per eremum, venerunt ad quandam speluncam. Et ingressi ibi, inuenerunt fratrem sedentem, & funiculum operantem, qui neque respexit eos, neque salutauit eos, neque aliud locutus est eis. Dixit ergo abbas Bessarion ad discipulum suum: Eamus hinc, quia non vult hic senex loqui nobiscum. Et profecti sunt ad Ioannem abbatem. Cum autem reuerterentur, venerunt ad eandem speluncam, & dixit abbas Bessarion: Ingreddiamur iterum ad hunc fratrem, si forte vel modo persuadeat illi Deus, vt loquatur nobiscum. Et cum ingressi fuissent, inuenerunt eum mortuum. Et dixit discipulo suo: Veni frater, componamus illum, quia propter eum Deus hoc transmisiit nos. Cum autem sepelirent eum, inuenerunt quia mulier esset: & admirati sunt, & dixerunt: Quia magna misericordia domini est, quia & mulieres collaudantur, & vincunt demonia.

Et glori-

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRYM.

Et glorificantes Deum, qui est protector omnium, ad propria redierunt, narrantes
quæ viderant.

36. Abbas Moyses ad solitarios solebat proferre sermone[m], dicens Quatuor sunt principalia obseruantia regularia, id est, tacendi, seruandi mandata Dei humiliani de semetipsum, & angustia paupertatis. Tres autem has virtutes homo difficile possidet, vi semper lugeat, & semper suorum memor sit peccatorum, & omnia hora ponat sibi prae oculis mortem. Beatus Antonius solebat dicere: Patres antiqui egressi sunt in desertum, & ipsi sani effeciti, facti sunt medici, & reuerti, alios sanauerunt ex nobis autem si quem egre de contigenti ad deferuim, antequam ipsi sanemur, curam alijs adhibemus, & reuertitur ad nos infirmitas nostra, & sunt vltima a nostra peiora prioribus, propter quod dicitur nobis O medice, prius tibi curam impende.

37. Quidam frater interrogauit Pimenionem abbatem, dicens: Qui sunt vnus meriti fratres? Respondit se nexis suis inuolutes simul, vnus quidem in omni verbo vel opere quiescens, alter autem infirmus & gratias agens, tertius vero cum mundi conscientia illis obsequium faciens: hi tres vnus meritis sunt. Dixit senex: Inuicari, aut mentiri, aut perjurare, alienum à Christo est. Per has quatuor res anima maculatur. id est si amicitiam qui cum potestibus habuerit, concupiscentijs carnalibus studens, vel si de pximo suo detraxerit, aut si per ciuitatem ambulans, oculos suos nõ casto dierit & si quamcumque noctiam cum muliere habuerit. Beatus Arsenius referebat, quod cum in propria cella resideret, votem sibi audiret dicentem: ve & gredere te foras, propter opera manuum contemplannda. Etegreus, vidit hominem quendam, aquam de puteo haurientem, atque in vase perforato mittentem, & aqua egrediens, res funderetur in puteo. Et iterum portum progressus, vidit Aethiopem ex lignis à se conuictis saccharum facientem, quam cum tentasset, & importabilem se nesciret, alia iterum ligna super ea coniecit. Similiter & tentans, cum nec mouere posuisset, statim alia addere ligna non desistit. Et iterum progressus Arsenius, vidit ante portam ciuitatis duos iuvenes se deinde in equis quiliquam transuersem portam ingrediendi non poterant ciuitatem. Lignum enim quod ab eis portabatur, non eos permittitabat intrare, & sequi vel humiliter alteri alter non valebat, & ita foris ciuitatem vterque remanserunt. Ille vero, qui hoc ligno Arsenio in spiritu ostendebat, dixit: Hic quem prius vidisti aquam de puteo haurire, & de vase perforato rursum in puteum fundere, similitudo est hominis facientis elemosynam, qui bonum opus imitatur & efficit: sed quia in alijs operibus sepe committit iniquitatem, propter hac magna illud parum boni se coincquinans, perdit. Ille autem, quem vidisti ligna concidere, & grauem sarcinam addidisse, facere & grauiore, homo est in peccatis plurimus constitutus, qui post poenitentiam aliud super peccatis suis opus augmentat. Hic vero, quos transuerso ligno renitente, ciuitatem non posse ingredi conspexisti, sunt qui in gum miserabile videntur ferre superbum, & alterius humiliter noluerunt, vt per hoc emendati, viam Christi humilem se sequerent: atq; ideo extra regnum Dei tui hi qui illi remanserunt. Interrogauit frater abbatem Syrioum, dicens: Dimissa est mihi hereditas à parentibus meis: quid faciam de illa? Respondit senex: Si dixero, da illam in ecclesiam clericis, illi cupiuntur ex ipsa. Si dixero, da illam consanguineis tuis, nullam habebis mercedem. Si ergo vis implete mandatum diuinum, da hanc pauperibus & egenis, & perfectus eris.

38. Abbas Syfoius dixit: Cum fuiffem aliquando in mercato, & sportellam meam fra-
tri venderem, videns quia iracundia approximabat mihi, dimifi vafcula mea fugiens.
Dixit abbas Ioannes: Adicenderam aliquando per viam atrem in Scythiam, texens ple-
ctam, & audiui camelarium loquentem sermones varios, & ne forte irafceat, dimifi
plectam meam, & fugi. Interrogavit frater abbatem Pimenium, dicens: Quid eft
quod dominus dixit: Maiorem charitatem nemo habet, quam ut animum fuum po-
nat quis pro amicis: fed quomodo hoc facit? refpondit frater: Si quis audiat verbum
malum à proximo fuo, & dum poffit fimilia respondere, pugnat tamen in corde
(uo)

ſuo portare laborem, & vim ſibi facit, ne reſpondeat malum, vt contriſtet illum: iſte talis animam ſuam ponit pro amico ſuo. Abbas Macharius dixit: Si reminiſcitur malorum, quæ ab hominibus patimur, perdimus memoriæ virtutem. Item dixit: Si autem recolimus malorum, quæ nobis à demonibus mittuntur, ſine perturbatione erimus, ſcientes quod ab initio bona Deus creauit, diabolus vero mala ſupereminuit. En ſunt perditiones innumere. Et addidit, dicens: Culpa eſt monachi, ſi leſus à fratribus primus in charitate purgato corde non occurrat. Nam ſancti non meruiffet recipere Helifeum prophetam in domum ſuam, niſi quia cum nullo alio habuit cauſam. ſancti enim in perſona eſt anima, Helifeus vero in perſona ſpirituſancti figuratus: quia niſi pura ſit anima, non meretur ſuſcipere ſpiritum Dei, ita ira inueterata excæcat oculos cordis, & animam excludit ab oratione.

39. Sanctum Antonium requiſiuit frater, dicens: Quid faciam pro peccatis meis? Reſpondit: Qui vult liberari à peccatis, ſtetu & planctu liberabitur ab eis: & qui vult edificari in virtutibus, per ſictum lachrymarum edificatur. Ipſa laudatio psalmodum, planctus eſt. Memento exemplum Ezechie regis Iudæ, ſicut ſcriptum eſt per Eſaiam prophetam: qui ſlendo non ſolum ſanctitatem recepit, ſed etiam per quindecim annos augmentum vite promeruit, & ſuperueniente hoſti exercitum, videlicet centum & octogintaquinque millium, per lachrymarum eius rigationem, virtus domini in mortem proſtrauit. Sanctus Petrus apoſtolus ſlendo recepit, quod in CHRISTVM negando commiſerat. Maria, quia cum lachrymis rigauit pedes domini, meruit audire ſe optatam partem elegiſſe. Ipſe timor domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi. Beatus Macharius dixit: In veritate ſi facta eſt monacho deſpectio quaſi laus, paupertas ſicut diuitiæ, inopia ſicut epulæ, nunquam moritur. Impoſſibile eſt, bene credentem, & pie colentem Deum, cadere in paſſionem immundam & in errorem demonum.

40. Abbatem Syſoium requiſiuit frater: Poſt quantum tempus debet homo à ſe abſcindere paſſiones? Reſpondit: Scriptum eſt in euangelio, quia peccatores Deus non audit: ſed qui cultor Dei eſt, & voluntatem facit. Ideo cum venerit impugnatione, abſcide illam, quia fragilis eſt anima, ante armetur, quàm à peccatis inquitur. Abbatem Pimenium interrogauit frater: Quid faciam, quia conſturbant me cogitationes ſedentem in cella? Reſpondit: Neminem deſpicias, nullum diiudices, de nullo male loquaris: & Deus dabit tibi requiem, & ſtatuet ſeſſionem tuam ſine conſurbatione. Custodiam enim ſeniorum, & quietem ipſorum conſidera. Meditare in diuinis officiis, & ſcias horas canonicas die ac nocte. Timor domini non diſcedat à corde tuo: & non gloriſeris, neque te aſtumes cum iuſtis: & ex omni virtute tua custodi, vt non facias propriam voluntatem. Idem dixit: Sicut ad ſuccenſam ollam muſcæ non appropinquant, ſi vero tepida fuerit, inſidunt in eam, & faciunt vermes: ita & monachum ſuccenſum igne diuini ſpiritus, demones fugiunt, tepidum vero illudunt & inſequuntur.

41. Sanctum Antonium requiſiuit frater: Quid Deus repromittit bonæ anime per aſſiduitatem ſcripturæ, & non vult anima in bonis permanere ſed de clinat ad tranſitoria, caduca, & immunda? Reſpondit: Ad hoc iungitur quod psalmiſta ait: Iniquitatem ſi conſpexi in corde meo, non exaudiet Deus. Ignoras quod cum venter plenus fuerit eſca, ſtatim ebulliunt magna vitia, quæ ſaluator noſter per euangelium prædixit: Non coinquat, quod in os intrat, animam hominis: ſed de corde exeunt, quæ in interitum demergunt hominem. Vide quid dixerit primum: Cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furti, falſa teſtimonia, & blaſphemie. Quia qui nec dum guſtauit dulcedinem celeſtium, vt ex toto corde exquirat Deum, ideo

ad immunda reuertitur. Quis poterit recte dicere, Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

42. Quendam senem requisit frater, dicens: Doce me pater. Et dixit ei: Vade, ama tibi ipse iam facere. Euagina gladium tuum, & exi in bellum. Dixit ei frater: Non me permittunt cogitationes. Respondit senex: Scriptum est: Inuoca me in die tribulationis tue: eripiam te, & glorificabis me. Inuoca ergo Deum & eripiet te. Perrexerunt duo fratres ad vnum senem sanctum, in Scythia sedentem singularem: dixitque vnus ex illis: Abba, omne vetus & nouum testamentum memoriter didici. Dicit ei senex: Implesti aerem verbis. Et alter dixit: Ego vetus & nouum testamentum totum scripsi, & penes me habeo. Et huc respondit: & tu implesti fenestras tuas charitis. An ignoratis qui dixit: Regnum Dei non est in sermone, sed in virtute. Et iterum: Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Inquirebant ergo ab eo viam salutis. Ille autem dixit eis: Initium sapientie timor domini, & humilitas cum patientia. Omnibus his incertis vtenibus, pauca sufficiunt.

43. Cum quidam adolenscna frater abbatem Agathonem requireret dicens: Volo permanere cum fratribus: dic mihi, quomodo habitem cum ipsis? Respondit ei senex: Obserua preceps omnibus hoc, vt qualis primo die ingredieris, apud ipsos talis reliquum peragas tempus, & cum quiete adimplebis peregrinationem tuam. custodi enim, ne quando fiduciam loquendi assumes, dicente Apostolo: Nemo militans Christo, implicat se negotiis secularibus. Item dixit Agathon: Si habitas cum proximo, esto sicut columna lapidea: quæ si iniuriatur, non irascitur: si glorificatur, non extollitur. Abbas Pimenius abbatem Nestorionem, sedentem in cenobio requisit, dicens: Vnde adeptus es hanc virtutem frater, vt quotienscunque tribulatio contigit in cenobio, neque loquaris, neque mediator accedas? Et cum nollet dicere, postea compellus à senex, dixit: Indulge mihi abba, quia in principio quando ingressus sum, dixi cogitationi meæ: Ecce tu & hic asinus estis pares. Sicut enim hic asinus vapulas, & non loquitur: iniuriatur, & nihil respondet: ita ergo esto & tu, nam sic dicit & psalmus: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. K. Cum aliquando gens Mazicorum in Scythia superueniens, multos ex patribus occidisset, abbas Pimenius vna cum alio patre seniore, nomine Anub, & cum alijs quinq; patribus fugiens inde, venit ad locum qui dicitur Theremithi: & inuenerunt ibi templum antiquum desertum, & manserunt in eo hi septem pariter, donec cognoscerent vbi vnusquisq; in Aegypto mansurus esset. Deceuerunt autem inter se, dicentes: Septimana hac vnusquisq; requiescat apud se, & alter ad alterum non loquatur. cum autem id facerent, erat in templo illo statua cuiusdam idoli. Abbas ergo Anub exurgens, mane lapidabat eam in facie: & vespere veniens, dicebat ad eam: Peccaui, indulge mihi. & sic fecit per totam hebdomadam, die autem sabbati cum venissent pariter, dixit ei abbas Pimenius: Quid v oluisti hoc tota hebdomada facere, vt homo fidelis diceret idolo. Indulge mihi? dixit ei senex Anub: Hoc ego propter vos feci. dicite mihi, nunquid quando hoc idolum lapidabam, locutum est aut iratum? aut quando indulgentiam petebam, nunquid exaltauit se aut gloriatum est? Cui abbas Pimenius respondit: Non vtrique. Tunc dixit senex: Fratres, ecce septem sumus, si vultis ergo pariter manere, vt luorum animæ faciamus, sit idolum nobis istud in exemplum, ne quando iniuriatur aliquis, irascatur, ne quando ab eo venia petitur, gloriatur aut extollatur. Si autem ita non vultis, vnusquisque vadat quo vult. At illi pronidentes se in terram, spondederunt se ita facturos: & sic permanserunt per multos annos, cum magna

magna humilitate & abstinentia, vnum ex ipsis facientes dispensatorem. Et erat eis perfectio, & vnum desiderium: & quicquid possumus esset in mensa, reficiebantur, nullo dicente: Adfer nobis illud: aut, istud nolo comedere. Quatuor siquidem horas dormiebant in nocte, & quatuor psallebant, & quatuor operabantur. In die vero per intervalla horarum officia diuina infestabant, operantes & legentes, & fundentes folia palmarum, usque ad horam nonam. Post hoc vero, victum sibi preparabant, colligentes quasdam herbas terræ.

44. Quidam frater requisivit Sanctum Serapionem abbatem, habentem sub regimine suo decem millia monachorum, dicens: Alii fratres de conuulso elegerunt me, vt ego illis præcipiam, ostende mihi, quomodo iubes? Respondit Serapion: Durum est meum forsasse imperium. Nam dominus noster Iesus Christus per euangelium suum instruit, dicens: Si diligitis me, mandata mea seruate. Et cum discipuli de primatu inter se disceptarent, quis eorum esset senior, ait ad eos: Si quis voluerit inter vos maior fieri, erit vestri minister, & quicunque voluerit in vobis prior esse, erit omnium seruus. Petrus apostolus in epistola sua monet pastores: Pascite qui in vobis est gregem Dei providentes non coacte sed voluntarie secundum Deum: nec turpis lucrigra, sed forma estote gregis, & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriam coronam. Ita facito prius quod præcipis, vt tantum illis præcepta seu formulam præbeas, vt tua imitentur exempla. Ne sis mercenarius, sed pastor oium: quia saluator noster beatus dixit, quem constituit super familiam suam, vt det illis cibum in tempore. Interrogauit abbas Moyses abbatem Siluanum, dicens: Potest homo per singulos dies apprehendere conuersationis initium? Respondit: Oportet enim apprehendere vnum quicquid aliquid ex omnibus. Surge mane, sumat initium sapientie in omni virtute, & in omni mandato Dei, in magna patientia & longanimitate & charitate Dei, cum humilitate animæ & corporis, in multa sustentatione & commoratione cellæ, in oratione & deprecatione, cum gemitu, cum puritate cordis & oculorum, & custodia linguæ ac sermonum, in abrenuntiatione rerum materialium, desideriorum carnis, cruciationem habentes in certamine, in continentia spiritali & agone pugne, in poenitentia & luctu, in simplicitate animæ & taciturnitate, in ieiunijs & vigilijs nocturnis, in operatione non nouum, secundum quod dicit apostolus Paulus, operantes manibus vestris, in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus & angustijs & persecutionibus, in foueis & speluncis & cauernis,

L. Esto factor verbi, & non auditor tantum, operans salentum in duplum, habens vestem nuptialem, firmatus supra firmam petram. Eleemosyna & fides non te derelinquant. Cogitans esto, omni die mortem vicinam esse: & quasi iam clausus in monumento, nihil de hoc seculo cures, quia sollicitudo seculi & cupiditas diuitiarum, hæc sunt spinæ, quas dominus cauere dixit in Euangelio, quæ bonum semen suffocant. Inedia esurum, humilitas & luctus, non recedant à te, quia dominus dissipat ossa hominum sibi placentium. Timor omni hora permaneat in te, sicut scriptum est: Propter timorem tuum domine in vitro concepimus, & doluimus, & peperimus spiritum salutis. Hæc ergo, & si quæ alia virtus est, in his prospice: & ne te mensures cum magnis, aut iustum te astimes sed te crede inferiorem esse totius creaturæ: id est, villiorem quouis homine peccatore: Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se deducit. Non disiudices proximum, neque despicias aliena delinquentionem, sed tua plange peccata, & de nullius hominis actu sollicitus sis. Esto mansuetus spiritu, & non iracundus, nihil in corde tuo, neque odium, neque contra inimicum aliquid sine causa habeas: neque despicias eum in tribulatione eius, neque reddas malum pro malo, sed esto pacificus cum omnibus: hoc est vinculum perfectionis. Non te

eredas malum facienti, neque congaudeas ei qui fecit proximo suo malum. Non detrahas alii, quia Deus iudex & testis est in omnibus. Ne oderis aliquem propter peccatum eius, quia scriptum est Nolite iudicare, ut non iudicemini. Dum alium arguis, vide ne peiora committas. non dispicias peccantem, sed ora pro illo, ut Deus illi det conversionem ad penitentiam: & si audieris de aliquo, quod agat iniquus, responde dicens Nunquid ego horum sum iudex? homo sum peccator, mortuus sub peccatis meis. Mortuus enim causam non habet curare pro aliquo. Qui hæc omnia procurat & cogitat, operarius est omnis iustitiæ, dum de Christo redemptione nostro propheta denunciavit, dicens Ego autem sum vermis, & non homo. Et alius propheta Abacuc dicit: Lapis de pariete clamavit, & scarabeus de ligno loquitur: nos vero dum in multis extollimur, in multis supplantamur. Qui vero hæc custodit, vincit ubi gratia & virtute domini nostri Iesu Christi.

De meditationibus duodecim anachoretarum.

45.

Anachoretæ aliquando sapientes, sancti & spirituales, duodecim numero, congregati in idipsum, expetierunt à semetipſis, dicere vnumquemque quæ commendauerit in cella sua, & quam meditationem meditatus sit spiritualiter.

Et dixit primus, qui & senior eorum: Ego fratres, ex quo corpore quiescere, totum crucifixi me ipsum his, quæ extrinsecus sunt, actionibus, reminiscens quod scriptum est: Dirumpamus vincula eorum, & pronciamus à nobis iugum ipsorum. Et velut murum faciens inter animam & corporales actus, dixi in mente mea: Quem admodum is qui intra murum est, stantem foris non videt: sic nec tu velis exteriores actus adſpicere, sed te ipsum intueri, sustinens quotidie spem Dei. Sic autem habeo malignas cogitationes aut, malas concupiscentias, sicut serpentis & scorpionum prolem. Si quando autem eas in corde meo nasci sensero, attendens illas cum comminatione & ira, a refacio eas nec unquam cessio, irascens corpori & menti meæ, nequid paruum faciat.

Secundus ait: Ego dixi Ex quo renunciaui terræ, hodie renatus es, hodie corpori servire Deo, hodie hic inhabitare corpisti: sic esto quotidie peregrinus, & crastino liberandus: hoc mihi quotidie consulebam.

Tertius dixit: Ego diluculo adſcendens ad Deum meum & adorans illum, ideo me in faciem meam, confitendo culpas meas: & sic descendens, adoro angelos Dei, rogans illos supplicare Deo pro me, & omnem creaturam. Et cum ista adimplevero, vado ad abyſſum: & quid Iudei faciunt, Hierosolymis cunctes, concidentes se, & lachrymantes ac lugentes casum patrum suorum. Hoc ego circueas & expectans, propria membra tormentis subdo, & cum plorantibus ploro.

Quartus ait: Ego sic sum, ac si in monte oliuæ sedens cum domino & discipulis eius. Et dixit mihi: Nullum agnoscas secundum carnem, sed cum his esto semper celestis conversationis imitator, sicut bona Maria Magdalena ad pedes IESU sedens, & verba eius audiens. Efficimini sancti & perfecti, sicut & pater vester qui in celis est. Et discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.

Quintus ait: Ego angelos adſpicio, adſcendentes & descendentes ad vocationem animæ.

VITAE SANC. PATRVM CONCLVSIO. ALP. XXX.

animarum, & semper finem meum operior, dicens: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.

Dixit sextus: Ego per dies singulos statui verba mea audiri à Domino, putans mihi dici, Laborate propter me, & ego quiescere faciam vos. Adhuc modicum decetate, & videbitis salutare meum, & gloriam meam. Si diligitis me, h filij mei estis, ad patrem rogantes reuertimini. Si scarres mei estis, erubescite pro me, quemadmodum propter vos multa perpessus sum. Si oves meę estis, Dominicam passionem sequimini.

Septimus ait: Ego ista assidue meditator, & sine intermissione colloquor mihi fidem, spem, & charitatem: vt spe quidem gaudeam, dilectione vero neminem aliquando contristem, & fide corroborem.

Octauus ait: Ego volentem diabolum expecto, quarentem quem deuoret. Et vbiunque ierit, expecto illum interioribus oculis meis, & dominum Deum aduersus illum interpello, vt sine effectu maneat, & in nullo preualeat, maxime in timen- tibus Deum.

Notus ait: Ego quotidie ecclesiam intellectualem virtutum expecto, Domi- num glorię in medio earum video super omnes splendentem. Quando autem ab- scedam ab eo, ascendendo in cœlum, expectans admirandas pulchritudines angelo- rum, & quos emittunt hymnos incessabiliter Deo, & dulces eorum canilenas: dis- serorque sonis ac votibus & suauitate, vt libeat reminisci quod scriptum est: Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciant firmamentum. Et omnia quę super terram sunt, sicut cinerem & stercore opinor.

Decimus ait: Ego angelum meam assistentem mihi, iuxta me expecto: & custo- dio memetipsum, quod scriptum est reminiscens: Providebam Dominum in con- spectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Timeo igitur eum, vt custodientem vias meas, & quotidie adscendentem ad Deum, & insinuante actus meos & verba.

Vndecimus ait: Ego personam imponens virtutibus, veluti si abstinentię, casti- tati, benignitati, dilectioni, in meipsum stetit, & circumdans mihi illas, & vbiunque iero, dico mihiipso: Vbi sunt sequaces tui? Ne pusillanimis sis, ne deficias, habens iuxta te ea semper. Quęcumque libent, loquere de virtute, vt post mortem testificen- tur de te coram Deo, quia inuenerunt requiem in te.

Duodecimus ait: Vos quidam patres, cœlestem habentes conuersationem, cœ- lestem & sapientiam possidetis. Nihil mirum, Eleuatos vos operibus video, & supe- riora sectantes. Quid dicam? Virtute enim etiam transpositi estis terram, vosmet- ipsos ex toto alienantes ab ea. Quid dicam? Vos terrenos angelos, & cœlestes ho- mines dicens, non peccauerim. Ego vero me his indignum iudicans, video quod peccata mea, vbiunque iero, præcedunt me semper ad dexteram & ad sinistram: in infernum vero ad iudicau meipsum, dicens: Esto cum diis quibus dignus es, istis post modicū annumeraberis. Video igit ibi pares gemitus, & incessabiles lachrymas, quę à nullo referri queunt. Adspicio quosdam stridentes dentibus, & salientes toto cor- pore, & trementes à capite vsq; ad pedes. Et iaciens me super terram, & amplectens cinerem, deprecor Deum, nunquam casum me illorum experimenta accipere. Vi- deo & mare ignis bullientis immensibile, & circumfluentes & mugientes, vt putent aliqui vsque ad cœlos attingere fluctus ignis, & in tremendo illo mari innumera- biles homines delectos ab agrestibus: & vna voce omnes illos clamantes & vlu- tantes simul, quales nemo super terram vultus & voces vnquam audierat, & sicut arenitia omnia virgulea cremare: misericordia autem D E I auertente se
z ij ab illis

ab illis propter iustitias eorum. Et tunc lamento genus hominum, quod audeat loqui vel cuilibet attendere, tantis mundo repositis malis. Et in his teneo mentem meam, luctum meditans, quod ait Dominus, indignum me coelo & terra iudicans, repucansque quod scriptum est: Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Hæc sapientium & spirituum responsa patrum. Et veniat & in nos digna memoria, ut narrationem conuersationis opere ostendere possimus, ut facti inuisitabiles, & perfecti, & irreprehensibiles, placeamus Saluatori nostro. Cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Epistola sancti Maccharij Aegyptij ad monachos. N.

IN primis quidem, si ceperit homo semetipsum agnoscere, cur creatus sit, si quaesierit factorem suum Deum, & poeniter de his voluerit, quod commisit in tempore negligentiae suae: sic demum benignus Deus dat illi tristitiam pro peccatis, & postea per suam benignitatem dat illi afflictionem corporis, in ieiunijs, in vigilijs, & orationum instantia, & contemptu mundi, & libens iniurias suffert, & odio habet omne refrigerium corporale, & diligit planctum magis quam risum. Post hæc tribuet illi desiderium, & solum, & humiliationem cordis, & humilitatem, ut trabem oculi sui confideret, non alterius festum nitatur auctori: & deat semper, Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & delictum meum contra me est semper. Semper exitus sui memor sit, & quomodo in conspectu Dei occursurus sit: & iudicia & poenas describat in conspectu mentis suae, nec non etiam merita & honores, quæ danda sunt sanctis. Si autem cognouerit, quia cor ipsius firmatum est in timore Domini: & non dimittit locum suum, sed fortiter resistit aduersario suo, ille perfectus monachus: & miles CHRISTI vocatur. Ut enim quum multo natis viderem istum obrutur, sic multa possidens monachus, non saluatur. Nihil possidens monachus, quasi aquila ad excelsa peruolat. Tunc descendit ad escas, quando compellit necessitas. Prudens monachus, non adulabitur propter voluptatem ventris diuitibus. Nihil possidens monachus, velut cursor leuis sagatius peruenit ad brauium. Qui vult cum Deo semper esse, debet frequenter orare, frequenter lugere. Nam quum oramus, ipsi cum Deo loquimur: quum vero legimus, Deus nobiscum loquitur. Orationibus autem mundamur, lectionibus instruimur. Verumque bonum est, si liceat: melius est tamen confectæ quam legere. Quod enim obscurum est aut dubium, conferendo cito conspicietur. Quatuor sunt necessaria in ecclesia Dei: Canon diuinus, in quo narratur & prædicatur vita futura: Historia, in qua narratæ gestæ: Numerus, in quo facta sævorum & solennitates diuinae enumerantur: Grammatica, in qua scientia verborum intelligitur. Nemo renuntiaturus seculo, bene potest videre, quod contempsit ne videret. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro depota. Antiquum dictum est: Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet. Credenti est totus mundus diuitiarum: infidelis autem obolo indiget. Sic viuamus, quasi nihil habentes, & omnia possidentes. Victus & vestitus, diuinae Christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende: si non habes, proice. Tolle tunicam, & pallium relinquendum est. Nisi tu semper crastina, & diem de die

VITAE SANC. PATRVM, CONCLVSIO. ALP. XXX.

trahens, caute & pedetentim possessioniculas vendideris, non habet CHRISTVS vnde alas pauperes suos: Qui totum se dedit, totum obtulit. Apostoli nauim & rete tantum reliquerunt: vidua duo æra misit in gazophylatium, & præfertur Crafi diuitijs. Facile contemnit omnia, qui semper cogitat se esse moriturum. Ecce, duo viri steterunt. In Matthæo vnus angelus, in Marco adolescens, in Ioanne duo angeli, in Luca duo viri dicuntur, id est, multa itinera mulierum, & diuersæ sunt visiones, vel vnus & vna visio, & dissimiles sunt narrationes Euangelistarum. Lintheamina sola posita, ostendunt quod non indigent corpora vestimento post resurrectionem. Secum mirans, id est, quod reliquit lintheamina, transitus in Christo resurrectionis, vita æterna. Prima est, cogitare de Domino, vt desideremus. Secunda de passionem, vt fortificemur. Tertia de hora transitus, vt finis parati. Quarta de die iudicii, vt rationem reddamus. Quinta de inferno, vt timeamus. Sexta de vita æterna, vt desideremus. O. Tribus modis diabolus securitatem in mentem hominis immittit. Primum suggerit homini, vt non faciat confessionem, quia iuuenis est. Secundo dicit, Quia alij grauius peccauerunt, quam tu, & diu vixerunt. Tercio dicit, Tu peccata, quia magna est clementia & misericordia Dei, indulgebis tibi peccata tua: & per hanc securitatem ducit eum in infernum. Diuersas medicinas animæ Deo ostendere dignatus est. Alius per elemosynam, alter per obsequium, alius per hospitalitatem, alter per ieiunium & vigilias, alius per continentiam, alius per castitatem, alter per benignitatem, alius per obedientiam, alter per humilitatem, alter per patientiam. Alij datur per spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij prophetia, alij genera linguarum, alij dona sanitatum, alij discretio spirituum. Omnia operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult. In psalmis itaque inuenies, si intenta mente perfrueris, Dominici verbi incarnationem, passionemque, & resurrectionem, atque ascensionem: in psalmis inuenies tam intimam orationem, si intenta mente perfrueris, sicut non potes vilatenus per te ipsum excogitare. In psalmis inuenies intimam confessionem peccatorum tuorum, & integram deprecationem diuinæ atque Dominicæ misericordiæ. In psalmo quoque inuenies omnium rerum, quæ tibi accidunt, intimam gratiarum actionem. In Psalmo confiteris infirmitatem tuam atque misericordiam, & per id ipsum misericordiam Dei prouocas. Omnes enim virtutes in psalmis inuenies, si à Deo merueris, vt tibi reuelet secreta psalmorum. Etiam si volueris intima mente exercere te in diuinis laudibus, ac præceptis, & mandatis cælestibus, psalmum, Beati immaculati, decanta. Ex licet vsque ad obitum vitæ tuæ huius psalmi virtutem contempleris, atque scruteris, nunquam (vt puto) illud perfecte intelligere poteris: in quo nullus versus est, in quo non sit vel via Dei, vel lex, vel mandatum seu præceptum, vel verba aut iustificationes, vel iudicia aut sermones Dei descripti. Et ideo non est opus, vt per diuersos libros animo diffundaris: in psalterio solo habes materiam legendi vsque ad obitum vitæ: in quo inuenies prophetas, euangelia, & apostolorum, & omnes libros diuinos, spiritualiter atque intelligibiliter ex parte tractatos & descriptos. Et priorem atque secundam aduentum Domini ibi inuenies prophetatum, incarnationem quoque ac passionem, & resurrectionem, atque ascensionem Dominicam. Et omnem virtutem diuinorum doctorum inuenies in psalmis, si intima mente perfrueris, & ad medullam intimi intellectus per Dei gratiam peruenieris. Camera CHRISTI cum homine Dei, est cor rectum & bonum. Fundamentum ipsius camerae, est fides: altitudo eius, est spes: latitudo, est charitas: longitudo eius, est perseverantia: latera eius, sunt concordia & pax: frondes ipsius, sunt iustitia & veritas: pulchritudo eius, est exemplum bonorum operum: fenestra ipsius, sunt dicta sanctorum: pauperculus eius, est humilitas

cog.

LIBER EXHORT. SANCTO. PATRVM.

cordis : camera eius, sunt boni Pontifices : interligatio eius, est vinculum pacis : testum eius, est fidelis dispensator : piscis eius, est meditatio celestis. Mensa Christi in camera sua, est bona conuersatio : mysterium Christi in camera sua, est bona memoria : batinus Christi, bona est voluntas : conticellus Christi, est nitor conscientie. Cathedrala Christi, est serenitas mentis : sponsa Christi, est anima sancta : camerarie Christi, virtutes spirituales sunt. Prima, sancta charitas dicta est : illa regit cameram Christi. Secunda, est sancta humilitas : illa est thesauraria in camera. Tercia, est sancta sapientia : illa facit luminaria in camera. Quarta, est sancta puritas : illa scopat cameram. Quinta, est sancta bonitas : illa incensum ponit in camera. Sexta, est sancta diligentia mentis : illa coronat cameram. Septima, est sancta abstinentia : illa parat mensam in camera. Octaua, est sancta temperantia : illa miscet in camera cum cantillis & ipse cantillus est nitor conscientie. Nona, est sancta vigilantia : illa seruat cameram Dominicam. Decima, est sancta poenitentia : illa facit disciplinam in camera. Vndecima, est sancta bona conscientia : illa est portaria in camera. Istas totas scriptas virtutes ipsa charitas peperit, & mater earum est. Duodecima, est sancta perseverantia : illa nutrix earum est usque ad finem perfectum.

Præstet nobis itaque Dominus, vt inueniat in nobis talem mansionem, qui vivit & regnat Deus in secula seculorum.

A M E N.

SANCTORVM BARLAAM EREMITÆ, ET IOSAPHAT

Regis Indiarum vita & gesta mira, D. Iohanne Damasceno auctore, & Græco in Latinum versa.

P

VM cepissent monasteria construi, ac monachorum congregari multitudines, & illorum virtutum & angelicæ conuersationis felix fama fines orbis occuparet, & usque ad Indos perueniret, eosdem ad similem zelû exaltauit, ita qd multi eorum omnia desererent, ac peterent deserta, & in corpore mortali, conuersationem susciperent angelorum. Rebus igitur sic bene se habentibus, & aureis (vt ita dicam) penuriam multis in eorum volentibus, surrexit quidam Rex in eadem provincia, Auenit nomen: magnus quidem factus diuitijs & potentia, & contra aduersarios suos victoriosus, & in bellis strenuus.

Erat enim corporis magnitudine pariterq; vultus decore venerandus, omniumq; mundualium rerum cito marcescentium successibus gloriabatur: secundum vero animam, vltima grauabatur inopia, multis malis suffocatus. Gentilis namq; erat professionis, nimiumq; superstitioso et rori idolorum deditus. Cum q; in multis delicijs viveret, & delectationibus atq; iucunditatibus præsentis vitæ deditus esset ex toto corde, nihilque quod vellet atq; desideraret, ei deeret: vnum tamen videbatur esse, quod lætiam illius minuebat, curisq; ac sollicitudinibus ipsius animam affligebat, videlicet sterilitatis malum: nam filios habere non poterat, & idcirco multum sollicitus erat, quatenus tali vinculo solueretur, pater filiorum vocaretur: quæ res multis est optabilis. Talis itaq; Rex erat, & talem intentionem habebat. Q. Gloriosissimum vero genus Christianorum, & monachorum multitudines Regis cultum vilipendentes, & prorsus minas eius non formidantes, prosciebant Christi gratia ad sermonis meliorem plenitudinẽ traditi, parvipendentes Regem Regisq; sermonem: ea vero quæ ad Dei cultum pertinebant, studiosius agebant. Et ideo multi qui monachicum susceperant ordinẽ, oēs quidem æqualiter mundi delectationes à se repellabant: ad vnus vero Dei cultum tota intentione se contulerant, & pro Christo mortem susceperant, æternam desiderantes beatitudinem. Prædicabant ergo sine timore aliquo & dilatione, & valde confidenter salutare Dei nomen, & nihil aliud nisi Christum in ore habebant. Fluidam vero & corruptibile naturam præsentium rerum, & stabilitatem atq; incorruptionem futuræ vitæ aperte cunctis demonstrabant, & seipsos illis exemplum præbebant, & prædicationis semina spargebant, vt familiares illos Deo efficerent: quatenus quæ in Christo abscondita est, vitam mererentur. Hinc multi dulcissimam illam doctrinam suscipientes, amaras quidem deceptionis deserebant tenebras, clarissimamq; veritatis luminis iugebantur: a deo vt quidam nobilium atq; senatorum, omnia deponentes vitæ seculi onera, monachi fierent. Rex autem vt hoc audiuit, ira maxima repletus, atq; furore succensus, edictum illico posuit, omnem Christianum coarctari, vt negaret fidem Christi. Vnde nouus contra ipsos quidam Christianos species tormentorũ excoquebat, & studiose perquirebat, nouos mortium modos minabatur eis, & literas per vniuersas sibi subiectas provincias delegabat principibus atq; ducibus, potestas aduersus pios, & necesse iniustus decernens. Præcipue vero aduersus monasterij ordinis præpositos furens, atrocissimum contra eos ac inextinguibile excitauit bellum. Tunc multi fidelium mente commovebantur. Alij vero tormenta sustinere non valentes, execrabili illius obediabant precepto. Monastici autem ordinis duces ac principes, palam quidem atq; in facie Regis impietatem redarguentes, per martyrium temporalem vitæ finem sordebant, & æternam acquirere beatitudinem. Alij vero in solitudinibus & montibus abscondebantur: non qd tormenta metuerent, sed dispensatione quadam diuina hoc agebant. Huiusmodi ergo obscuritate Indiam occupante, & fidelibus quidem vndiq; repulsis, im-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

pietatis veroministris omnia tenentibus. crucioribus & nudocibus sacrificiorum. etiam
ipso iam aere inquinato. quidam regis archisatrapa. qui dignitate. qui animi fortitu-
tina. magnitudine atq; forma. & omnibus alijs quibus pulchritudo ceptoris & corporis
dignificari potest ab alijs omnibus differbat. ut audiuit impium illud præceptum.
valde faciens. ac vanæ gloriæ deorsum trahenti. atq; deliciens temporalibus. monacho-
rum præpositis semetipsum commisit. montium deserta petens. ibiq; ieiunjs & vi-
gilijs. ac diuinorum eloquiorum meditationi intentus. sensus suos vigilanter emunda-
bat. & animum ab omni liberâ. passibili affectu. impassibilitatis lumine illustrabat. Rex
autem hunc valde diligebat. & in honore maximo habebat. Qui postquam audiuit de co-
lita. doluit quidem animo. quoniam amicum perdidit. contra monachos vero am-
plius exarsit in iram. Misit itaq; vbiq; ad eas inquisitionem. & omnem lapidem ac mo-
tium concaua & speluncas. ut inueniretur perquiri fecit. R. Post aliquantum vero tē-
poris hi qui ad inquisitionem illius directi fuerant. ut scerent in desertis eum habi-
tationem habere. persequentes inuenerunt eum. Quem comprehendentes. Regis
tribunali exhibuerunt. Videns autem Rex sic in paupere & asperissimo vestitu illum. vi-
dit ei quod splendidi aliquando inducbatur vestimentis. & multis affluetis diuitijs. nunc
vero maceratum dura anachoretos conuersatione. & eremiticæ vitæ patienter ope-
ratum vestimentis. tristitia simul & ira replebatur. & ex ambobus sermonem miscebat. ait
ad eum: O stulte & mentis perditæ. cuius rei gratia mutasti honorem in contumeliam.
& splendorem gloriam in hunc ignominiosum ac vilium adspicis? Es peccator in re-
gno meo. & mea archistrategus potestatis. Ludentium tuorum principum constituti-
sti non solum nostræ amicitie atq; fidutiæ oblitus. sed & contra ipsam inferre existi-
tam. & neq; propriorum filiorum misertus. diuitias & omnem vitæ gloriam pro nihilo
reputasti. & tantam inhonorationem inclitæ præposuisti gloriæ. Vt quid hoc feci-
sti? & quid hinc lucraberis. q. c. in omnibus. dñs videt & hominibus. illi in quod dicitur le-
sus prætulisti. duramq; etiam istam & superstitiosam conuersationem. in delectationibus
atq; iocundis tibus dulcissimæ vitæ humilis. S. Hæc audiens ille homo Dei. hilari-
ter simul ac plane respondit: Si rationem à me audire vis. o Rex. inimicos tuos de me-
dio prætorij tui eice. & tunc respondebo tibi de quibuscunq; interrogare volueris.
Illi namq; præsentibus nullus à me tibi sermo reddetur. Præter rationem vero. torque
occid. fac quod vis. Mihi enim mundus crucifixus est. & ego mundo. ait doctor meus.
Rex autem dicens. & qui sunt inimici isti. quos de medio pelleri mei iubet. Ait vir sa-
ctus: Ira & concupiscentia. Hæc enim ab initio quidem cooperatrici naturæ. p. b. a. u. h. o.
r. inducunt. & nunc timiliter habent ea qui non secundum carnem conuersantur.
sed secundum spiritum. In vobis autem qui toti estis carni & nihil habetis spiritus. con-
traria facta sunt. & quæ inimicorum & hostium sunt. agunt. Nam concupiscentia in vo-
bis operatur quidem voluptatem & incitat ira vero destruit. Abscedant igitur hodie
ista à te assidue vero ad audiendum dicendorum atq; iudicium. prudentia & æquitas.
Si enim iram & concupiscentiam de medio tuleris. & pro his prudentiam & æquitatem
ad iuxeris. omnia vetaciter dicam tibi. Ad hæc Rex ait: Ecce annuens tuæ postulatio-
ni clemens de concilio concupiscentiam & iram. in medium vero adducere prudentiam
& æquitatem faciam. Dic ergo mihi recte. unde tibi tantus error factus est. Vt quæ in-
nispe constituit. præponas his quæ in manibus habentur. & oculis videntur. T. Resp-
dens autem eremita. dixit: Si initium quæris. o Rex. unde mihi factum est. temporalia
despicere totumq; me ipsum æternorum spei dedisse. Audi: In diebus antiquis ei in val-
de iuuenis essem. audiui verbum quoddam bonum & salutare. & me fortiter huius vir-
tutis rapui. & quasi cuiusdam diuini sermonis. huius memoria in meo plantata est. corde
inseparabiliterq; semper conseruatur. adeo ut radicata sit & exorta. & quem cernisui
filiu. attulit in me. Verbi vero virtus hæc fuit: Visum est. inquit. insipientibus. ea cui-
dem quæ sunt. despicere quasi non sint: quæ vero non sunt. quasi sint. appropinquare &
continere. Qui ergo non gustauit eorum quæ sunt. dulcedinem: non poterit eorum quæ
non sunt. addiscere naturam. Ignoras autem quæ modo ista despicit. Existens quidē
vocat sermo æterna & non mutabilia: Non existens vero. præsertim vitam & de-
lectationem. atq; fallacem prosperitatem. quibus. o Rex. male huius cor tuum addictum est. Ego

etiam

Dea Iohannis

1. pag. 158 m. 1. c. 1. a. e.

etiam his aliquando detinebar, sed verbi virtus exuperans animam meam, inde non ter incitat mentem meam ad id, quod melius est, eligendum. Lex vero peccati, resistens legi mentis meae, & quibidam ferreis compedibus vinciens me, affectu praesentium captivum tenebat. Quando autem complacuit bonitati ac benignitati saluatoris nostri Dei, ut liberaret me de saeva illa cupiditate, confortavit mentem meam, ut vinceret legem peccati, & aperuit oculos meos, ut discernerem bonum à malo. Tunc iam consideravi & vidi, & ecce omnia praesentia vanitas & afflictio spiritus: sicut & Salomon sapientissimus dicit in suis sermonibus. V Tunc sublatum est de corde meo velamen peccati, & quae ex corporali crassitudine superposita erat animae meae nigredo tetra, dissipata est, & cognovi ad quod factus sum, & quia oportet me ad auctorē meum ascendere per ipsius operationem mandatorum. Vnde omnia derelinquens, securus sum cum, & gratias ago ei per Iesum Christum dominum nostrum: quia eruit me de lacu miseriae & de luto facis, id est potestate suavissimi exterminatoris, principis tenebrarum saeculi huius, & ostendit mihi viam compendiosam & facilem, per quam potero in hoc fragili ac fictili corpore angelicam ducere conversationem. Quam apprehendere cupiens, strictam & arduam ad amari pergere viam, condemnando praesentium vanitatem & instabilem impetum istorum ac reflexum, & nescio aliquod aliud bonum vocare, praeter illud quod vere bonum est, à quo miserrime tu o rex abruptus es & disunctus. Vnde te deseruimus, & à tuo consortio nos se parauimus, eo quod in certamine & eidentem te praecipitasti perditionem, & ad aequale virges deducere nos periculum. Nam quandiu mundanam exercuimus militiam, nihil eorum quae decebant nos, praetermisimus: sicut & ipse nobis testimonium perhibes, nec inertis alicuius aut negligentis aliquando crimen incurrimus. Quando vero & ipsam omnium bonorum principale bonum à nobis amputare cōtendis, id est pietatem, & Deum deserere, quod damnis est omnibus preferendum, & propter hoc honores ac munera repromittis, quomodo boni notitiam te habere vllam recte dicere possum, cum ex æquo protus & paras ipsa ad inuicem: pietatem dico in Deum, & amicitiam humanam & gloriam? velut aquam defluentem? Quomodo ergo tibi in hoc communicare possumus, & non magis e contrario amicitiam & honorem & affectum filiorum, & si quid aliud erat, negabimus? Videmus enim te o rex, ingratum esse Deo, qui & ipsum tibi esse & respirare praebuit, qui est Christus Iesus dominus vniuersorum, coequalis & coeternus Deo patri, qui coelos verbo & terram stabiliauit, hominemque manibus propriis formauit, & hunc immortalitate donauit, regemque cunctorum quae in terra sunt, constituit, & quasi regalem sedem omnibus pulchriorem, paradysum ei subdidit: qui inuidia diaboli decipit, & voluptate (heu prohi dolor) illectus, miserrime ab vniuersis his corruit bonis. Nam qui prius erat Deo dilectus, factus est miserrimus, lachrymis propter suam miseriam omnimodo plangendus. Sed qui nos formauerat & creauerat, benignis rursus respiciens oculis opus manuum suarum, cum Deus esset, non amittens quod erat ab initio, factus propter nos, absque peccato, quod sumus nos, crucem sponte ac morte sustinens, hostem iam suum patrem, qui primum parentem nostrum de cepit, deiecit, & de illius amara seruitute nos redimens, in pristinam benignissime restituit libertatem. Et vnde propter inobedientiam cecideramus, illuc denuo sua nos reduxit misericordia, potiori nos pristino honore efficiens dignos. Tu autem illum qui talia propter nos passus est, & talibus nos bonis iterum dignos effecit, ipse respuit, & in illius crucem offendis. Totus vero delicijs corporis deditus, & exterminandis subditus passionibus, deos appellas, ignominiae & confusionis idola, & non tantum te ipsum à celestium bonorum hereditate alienum efficis, sed omnes qui tuis praecipis obaudiunt, ab hac iam deiecti, & animarum periculo tradidisti. Scito igitur quod ego non credam tibi, nec acquiescam aut communicabo tibi in huiusmodi contra Deum impietate, neque meum benefactorem & saluatorem negabo, etiam si me bestijs deuorandum praenicias, vel gladio & igni tradas: quod nunc tuus est potestatis. Non enim mortem timeo, nec amo praesentia, multum eorum cognoscens infirmitatem. Quid enim in ipsis vile est, vel sufficiens aut stabile? Nec hoc solum, sed in ipso suo esse, grandis inest eis miseria, & multa tristitia, multaque sine intermissione solitudinis cura. Nam laetitia ipsorum & delectationi,

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

tionem, omnis copulatur dolor & tristitia. Diuitiæ ipsorum sunt penuria, & sublimitas ipsorum vltima deiectionis. Er quis eorum mala enumerabit? Quod tamen per modica verba mihi meus theologus insinuat, inquiens: Mundus totus in maligno posuitur est, & nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Et mundus transiit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Hanc igitur voluntatem Dei bonam exquirens, dimisi omnia, & adhæsi illius habentibus desiderium, & eundem querentibus Deum. In quibus non est contentio aut inuidia, tristitia vel sollicitudo, sed omnes æqualem peragunt gressum, ut ad æternas perueniant mansiones, quas parauit pater luminum diligentibus illum. Hos ego parentes, hos ego fratres, hos amicos & notos possedi. Ab illis vero, qui aliquando mihi fuerunt amici & fratres, elongaui fugiens, & mansi in solitudine, expectans Deum, qui saluum me fecit à possilanimitate spiritus & tempestate. X His ita facile & loculenter à Dei homine pronuntiatis, rex commouebatur quidem ab ira, & amarissime torquere sanctum volebat: sed retardabatur denique & reuocabatur, honorem illius atque nobilitatem reuerenter considerans. Exorsus ergo, inquit ad eum: Vndique miser tui ipsius me ditatus es perditionem, ad hanc (prout ait bitror) à fortuna perductus. Acclisti namque mentem humiliter & linguam tuam, quatenus fatuam istam ac vanam fabulationem garriendo effutires. Sed nisi in principio sermonis promisisses tibi, quod de medio concilij itam remouerem, nunc utique igni tuas carnes traderem. Quoniam vero anticipans, talibus me circumueisti sermonibus, fuffero modo tuam procacitatem, quin & propter priorem meam erga te amicitiam. Surge ergo & fuge ex oculis meis, ne vltra te videam, & male te perdam. Tunc egressus vir Dei, secessit in desertum, contristatum quidem, quod martyrium non sustinuit: martyrium tamen quotidie in conscientia tollerabat, pugnas aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectiores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitie, sicut ait beatus Apostolus. Illo igitur abeunte, amplius rex iratus, persequutionem vehementiorem contra monachorum meditatur ordinem, ampliorique honore idolorum cultores veneratur ac pontifices. Cum in tali ergo rex esset errore crudeli & seductione, nascitur ei filius pulcherrimus, qui ex ipso florido de core, quod futurum de eo erat, præfigurabat. Dicebatur enim nequaquam in terra illa talem aliquando apparuisse gratissimum ac speciosissimum puerum. Gaudio itaque rex maximo in natiuitate eius gauisus, hunc quidem Iosaphat vocauit: ipse autem ad templum idolorum stultus abiit, insipientioribus se dijs immolaturus, & gratiarum actiones & hymnos & laudes redditurus, ignorans miser, quis vere bonorum author sit omnium, cui spirituale oportebat offerre sacrificium. Ille autem inanimatus & surdus causam pueri sibi nati adscribens, ubique transmisit, ut congregarentur multitudines ad istius pueri natalitia. Tunc videns omnes confluere, timore regis afferentes, secum quæ sacrificio erant idonea, sicut cuique possibile erat, & manus illius inuenire poterat, & regalem dignitatem decebat maxime vero ipse eos prouocabat ad solennitatem, tauros plurimos & maximos ad immolandum afferens. Et sic celebrissimo festo peracto, cunctos honorificauit munetibus, tam maiores quam minores, tam nobiles quam ignobiles.

Y In ipsa vero solennitate conuenerunt ad regem præelecti viri quasi quinquagintaque, circa astronomicam Chaldaeorum sapientiam vacantes: Erhos propius accessit ad se rex, rogabat edicere singulos, quid futurus esset puer, qui sibi natus erat. Illi vero plurima periclitantes, dicebant illum magnum esse futurum in diuinis & potentia, & supergressurum omnes qui ante eum fuerunt, reges. Vnus autem de astrologis, excellentior cunctis, ait: Sicut ex his quæ me docuerunt astrorum cursus, valeo conicere o rex, pueri huius profectus qui nunc natus est tibi, non in tuo erit regno, sed in alio meliori & incomparabiliter eminentiori. Aestimo vero illum, quam persequeris Christianorum religionem, fore suscepturum, nec puto quod sua spe ipse priuetur. Hæc quidem astrologus dixit, sicut olim Balaam, astrologia non vera pronuntians, sed Deo per aduersarios ea quæ sunt veritatis significante, ut omnem impij excusationem adimeret. Rex igitur ut audiuit talia, grauius hanc suscepit annunciationem, tristitiaque mox illi letitiam intercidit. In ciuitate itaque seorsum palatium ædificauit speciosissimum, &

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

in co cameras splendidas artificiose atq; operose construxit, ibiq; puerum posuit ad habitandum. Postquam infantie compleuitaeta tem, & inaccessibilem omnibus fore imperauit, pedagogos illi & ministros constituens, iuuenes atq; ad aspectu pulcherrimos, precipiens illis, vt nihil horum quæ in hac vita tristitiam generant, manifestum illi facerent, non mortem, non senectutem, non infirmitatem, nō paupertatem, nec aliquid aliud quod eum contristeret, & letitiam ei minuere posset, sed omnis iucunda & delectabilia ei proponerēt: quatenus his mens ipsius iucundata & delectata, nihil omnino de futuris cogitare valeret. Præcepit etiam, vt nec modicum verbum de Christo, & de ipsius dogmatibus penitus audiret. Hoc etenim magis omnibus occultare ei cupiebat, astrologi metuens prænunciationem. Si quem vero ministrantiū ei, infirmari contigisset, hunc mox inde iubebat ejici: alium vero pro ipso floridum & sanum dabat, vt nihil omnino fœdum vel enorme oculi viderent illius pueri. Rex vero sic ista disponebat & faciebat. Videns namq; non videbat: & audiens, non intelligebat. Audiens aut quosdam monachos adhuc superesse, quorum nec vestigium rem in sese putabat, furor replebatur, & vehementissime contra ipsos agitabatur. Præcones itaq; per vniuersas ciuitates & regiones præcepit discurrere, clamantes, vt nullus omnino ista tres dies horum monachorum inueniretur: Si autem aliqui inuenirentur post determinatos dies, per ignem & gladium perditioni tradere ntur. Isti enim sunt, inquit, qui suadent populo, vt quasi Deo, intendant crucifixo. Z Interea quiddam tale accidit, vnde fauor ac truculentior rex efficeretur, & cōtra monachos ardentius irasceretur. Nam vir quidam erat de nobilioribus, & qui inter primos illius regni præpollebat, vita quidem mansuetus, fide pius, & suæ salutis sollicitus, sed latebat propter timorem regis. Vnde quidam propter familiaritatem atq; fidutiam quam apud regem habebant, quæ eum arte conuincerent, meditabantur, & hoc facere omni sollicitudine satagebant. Cum aut quando ad venationem rex egrederetur, cum consueta sibi obsequentium multitudi- ne, vnus erat senatorum bonus vir ille. Ambulante vero ipso singulariter, ex diuina sibi, sicut arbitror, dispensatione cōtigat illud. Inuenit namq; hominem in loco quodam memoroso in terram proiectum, & male habentem pedem à bestia contritum. Qui videns cum prætereuntem, rogabat ne pertransiret illum, sed mitteret eius in tam malo euentu, & in suam domū deferret simul istud adiiciens, qd non inutiliter tibi & cōmīno inefficaciter (inquit) inuentus sum ego. Ille autem vir indyrtus, dicit ei Ego quidem propter naturam suscipiam te, & curationem tibi, quantum potero, exhibebo. sed qd est proficuum, quod à te mihi futurum esse dixisti? Pauper autem ille & infirmus ait Ego homo sum medicus verborum. Si enim aliquando in verbis aut colloquijs legatur aliquis, aut in tribulatione inueniatur, congruis medicis ita curabo, vt nō amplius morbus succrescat. Igitur religiosus vir, quod dictum fuerat, pro nihilo computauit: illum vero propter mandatum Dei conducere in domum suam fecit, & competente cura ei exhibuit. Suprà vero memorati inuidi illi ac malitiosi, quam nuper conceperant malignam nequitiam, ad effectum perducere non differunt. Nam derogant viro apud regem, quia non tantum illius amicitiam obliuiscens, negauit deorum cultum, & ad Christianorum fidem declinauit, sed etiam mala aduersus ipsius meditatur regnum, turbam peruerrens atq; sollicitans, & sibi metipsi cunctos concilians. Sed si vis (inquunt) certus fieri, nihil nos si sum dicere, voca eum seorsum, & dic tentando, velle te de relinquere pater nam fecim & gloriam regni, & Christianum fieri, & monachicum sumere habitum, quem quondam persequutus es: quasi non bene sit à te hoc factum. Talia nequiter aduersus virum machinantes, nouerant ipsius voluntatis mundissimam deliberationem, quia si talia à rege audiret, illi quidem melius requisitus consiliū esset daturus, hoc est, vt non negligeret perficere quæ bene cogitauerat, & ex hoc vera dicere illi probarentur. A Rex aut erga se viri amicitia, quanta esset, non ignorans, incredibilia & falsa quæ dicta fuerant, suspicabatur: nec tamen sine examinatione fore relinquendum, sed probare rem ad derogatiōem cogitabat. Vnde a duocum eum seorsum, ait ei tentans: Nosti o amice, quanta mala ostendi monachis & omnibus Christianis? Nunc vero poenitentia ductus super hoc, & despiciens præsentia, spe illius immortalis regni quod prædicant, ad aliam futuram vitam cupio pettingere, nam præsens, morte

vtiq; amputabitur. Non aliter vero hæc me consequi posse arbitror, nisi Christianus fiam, & abrenuncians gloriæ regni mei & cæteris delectationibus, & iucunditatibus huius vitæ, eremitas & monachos requiram vbicunque sint, quos iniuste persequutus sum, illisq; me ipsum admisceam. Ad hoc quid dicis ipse, & quale das consilium? Dic ipsam veritatem. Noui te enim super omnes veracem, & bonum hominem esse. Ille vero vt hoc audit, nequaquam occultum dolum intelligens, compunctus animo & lachrymis persusus, simpliciter respondit: Rex, in æternum vive. Consilium enim bonum & salutare reperisti: quia etsi difficile est ad inueniendum celorum regnum, at tamen hoc omni virtute est querendum. Nam qui querit, inuenit illud. Delectatio enim præsentium, etsi in præsentia iucunda sit & delectet, sed tamen bonū est illam abicere, nam in ipso suo esse non est, & quod lætificat, septemplex rursus contristat. Nam bona eius & tristitia, vmbra sunt infirmiora, & quasi vestigium naui per mare transiens, aut auis per aera volantis, mox dispereunt. Futurorum vero spes, quam prædicant Christiani, firma est & stabilis: tribulationem tamen habet in mundo. Sed nostra nunc iucunditas brevis temporis, ibi nihil aliud nisi poenam solam inueniet, & tormenta per secula duratura. Nam dulcedo horum, temporalis; dolores vero, perennes. Christianorum autem labor temporalis est: dulcedo vero & satietas, æterna. Dirigatur ergo regia bona voluntas. Bonum enim, & nimis bonum est, corruptibilia æternis commutare. Rex autem vt audiuit ista, valde contristatus est: continuit tamen iram, & nihil tum viro locutus est. Ille autem, cum esset sapiens & subtilis ingenij, cognouit grauius suscepisse regem verba sua, & q; in dolo tentauerat eum. Reuersus autem ad domum suam, tribulabatur atq; grauabatur, hæsitans quali modo delinire regem, & euaderet imminens sibi periculum. In somnem itaq; totam noctem ducēti, in memoriam venit is qui pedem læsum habuerat, & huic ad se adducto ait: Reminiscor quia dixeris te verborum medicum, ac procuratorem esse malorum. Ille vero inquit: Etiam. Et si opus habes, ostendam tibi artem meam. Senator autem continuo narrauit ei, quam ab initio apud regem amicitiam atque fiduciam obtinebat, & paulo ante propositum sibi ab ipso rege fraudulentum colloquium, & quomodo ipse quidem bene responderit: rex vero grauius sermonem suscipiens, vultus immutatione internam sibi iram ostenderit.

B His auditis, pauper ille & infirmus, parumper deliberans in semetipso, ait: Notum tibi sit gloriosissime, quoniam nunquam habet erga te rex suspicionem, quasi velis eius apprehendere regnum: sed tentando te, dixit ea quæ dixit. Surge ergo & tonde comam tuam, & exuendo vestimenta splendida, cilicium indue, summoq; diluculo accede ad regem. Illo vero interrogante, quid sibi vult habitus iste, respondebis: Pro his quæ hesterno die locutus es o rex, ecce adsum paratus sequi te per viam qua desideras ambulare, nam etsi delicij sunt amabiles atq; iucunde, si nō contingit mihi his potius te perfrui. Virtutis em̃ via qua iturus es, etsi difficilis est & aspera, tamen tecū existenti facilis mihi erit & plana & amabilis. Sicut em̃ me socium habuisti presentium bonorū, sic & tristitiam habebis, vt & futurorum sim particeps tecum bonorū. Nobilis igitur vie ille, infirmi verba suscipiens, fecit iuxta quod ei loquutus est. Quem videns rex & audiens, super hæc vehementer obstupuit, & erga se verā viri intellexit amicitia: falsa vero, quæ contra virū illum dicta fuerant, agnoscēs, ampliori honore & maiori fiducia penes se sublimauit. Aduersus monachos vero ira denuo nimium replebatur, illorum esse ista dogmata dicens, vt remoueantur homines ab huius vitæ delectationibus, & quasi incerta somniorū spei addicantur. Iterum rex egressus ad venandum, vidit duos monachos per eremū gradientes, quos teneri & ad se adduci præcepit, furibundeq; respiciens, & quasi ignis scintillas ex oculis iaculans, ait: Non audistis o erronei & seductores, præcones meos aperte clamantes, vt nullus vestra superstitionis, post tres dies in ciuitate aut regione mea potestatis inueniretur, alioqui igne cremaretis? Monachi aut dixerunt: Ecce, inquit, quemadmodum iussisti, egredimur de tuis ciuitatibus & regionibus. Longa aut nobis via imminente pergendi ad fratres nostros, necesse habuimus citū emere, vt haberemus expensas, ne in via fame deficeremus. Rex aut ait eis: Mortis minas metuens, carum mercimonijs non adhibet studium. Responderunt monachi: O rex, bene dixisti, qm̃ mortem timentes, sollicitudinem gerūt, qualiter illam euadere possint.

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Sed qui sunt isti, nisi qui corruptibilibus dediti rebus, his inhiantes sunt, qui nullū bonum sperantes illic inuenire, radicitus inhzrent pzsentibus, & ideo timent mortem? Nos autem qui ex multo iam tempore odimus mundum & quæ in mundo sunt, & strictam & arduam pergemus viam propter Christum; neq; mortem timemus, neque pzsentia diligimus, sed futura tantum desideramus. Quoniam ergo à vobis mors allata nobis propter testimonium sit æternæ vitæ & melioris, amabilis nobis est magis q̃ terribilis. Rex ergo monachos argumentatione volens comprehendere, ait: Quid autem? nonne paulo ante dixistis vos discedere, idcirco quia ego iusseram? Er si mortem non timeris, quare fugam artipuistis? Ecce & ista vana iaciantes, mētiti estis. Tūc responderunt monachi: Non à te minatam mortem timētes fugimus, sed miseremur tu, & ne abundantioris condemnationis tibi causa efficiamur, cogitauimus discedere, non q̃ tuas vilo modo minas formidemus. Ad hæc Rex iratus, iussit illos igne cremari & consummati sunt Christiani famuli, per ignem martyrii coronam adepti. Tūc Rex edictum posuit, vt sicubi quis inueniretur monachorum, sine interrogatione nec careatur. Er ita nullus reliquus est huiusmodi ordinis in regione illa, nisi hi qui in montibus & inspelundis & in cauernis terræ semetipsos abscondant. Hæc quidem taliter se habebant.

C. Filius autem Regis, de quo sermo ab initio dicere cepit, in pzparato sibi palatio inaccessibleis existens, ad ætatem peruenit adulescentiæ, omni Aethiopum & Persarum disciplina imbutus, non minus anima q̃ corpore fulgebat, sapiens & prudens, & omnibus bonis elucens; quæstionesq; naturales doctoribus suis proponebat, ita vt mirarentur ipsi de velocitate ingenij eius & intellectu, stuperet etiam Rex & gratiam vultus eius, & animæ constantiam. Mandauit ergo dedit his qui cum ipso erant, vt nihil omnino eorum quæ in vita hac tristitiam generant, notificarent ei neq; hoc, q̃ mors pzæsentes delectationes amputat. Vanæ enim incumbere spei, & istud verbum quasi in cælum, sagittare conabatur. Sed quando naturam hominum mors latere potest? Et quomodo puer iste ignoraret eam, qui mentem omni intellectu exornatauerat, & omni volenti ad eum ingredi, non permittebat introire. Nouerat enim q̃ non sine patris sui imperio istud fiebat. Tamen verebatur interrogare eum, nec omnino interrogandum esse arbitrans, certus q̃ non inutilis pater ei aliquo modo prouideret. Simul etiam attendens, quod si secundum voluntatem patris res agitur, eisi interroga-ret, nunquam ei pater veritatem aperiret. Vnde ab alijs & non à patre, ista disceret exco-gitauit. Vnum vero ex pzdagogis amabiliorem cæteris, in partem traxit. Quem interrogauit, cur se pater intra muros reclusisset, adiungens, quod si hoc veraciter manifestum mihi feceris, mihi charus eris pz omnibus, & testamentum petennis amicitie disponam tecum. Pzdagogus itaq; cum esset & ipse sapiens, & sciret pueri intel-ligibilem & perfectam prudentiam, se sibi quandoq; idem puer author periculi fie-ret, cuncta ei enucleatim referauit, id est, aduersus Christianos indictam à Rege persecu-tionem, & pzæcipue contra eremitas, & quomodo effugati sunt & eliminati de omni in circuitu regione illa, qualiaq; in natiuitate eius astrologi pzænunciauerunt. Ne ergo, inquit, audiens illorum doctrinam, hæc pzæponas nostræ sectæ, non multos tecū colloqui uoluit, sed bene sibi probatos & fideles circa te nos constituit, mandata nobis tri-buens, vt nihil tibi tristitiam vitæ notificaremus. D Hæc vt audiuit iuuenis, nihil aliud apposuit loqui. Tetigit quippe cor illius sermo salutaris, & paraclæti gratia intelle-ctuales eius oculos aperiit cepit, ad verum conduçtura Deum, prout sequens sermo de-darabit. Frequenter vero pater eius ad videndum puerum veniebat, nam excellens amore diligebat eum. Quadam autem die intulit ei filius: Discere à te cupio o domine Rex, vnde tristitia assidua & sollicitudo continua corrodit animam meam. Pater vero vt hæc audiuit, conuulsa sunt mox omnia viscera eius, & ait illi: Dic mihi amantissime fi-li, quæ est quæ te detinet tristitia, & continuo ipsam in gaudium conuerrere festinabo. Qui dixit illi: Quid tibi vult q̃ intra muros istos & portas conduçdens me, inaccessibleē prorsus & inaccessibilem cunctis constitui? Tunc pater ait: Nolo fili vt videas aliquid

aliquid quod cor tuum possit amaricare, & tibi laticiam amputare. In delicijs enim iugibus & gaudio perenni & hilaritate vivere te per omne seculum desidero. Ait autem patri filius: Bene scias domine, quoniam isto modo non in gaudio & laticia vivo, sed in tribulatione potius & angustia multa, in tantum ut & ipse cibus & potus insipidus mihi appareat & amarus. Videre enim desidero que extra portas istas sunt omnia. Si ergo vis ne doloribus deficiam, iube quo voluero procedere, ut animo quam delectari contemplatione rerum, quas haec senus non vidi. Contristatus est igitur Rex, ut audivit talia, perpendebatque quod si denegaret ei quod petebat, amplioris ei tristitia & solitudinis author existeret. Tunc ait illi: Ego fili tuo desiderio satisfaciam. Electos igitur & quos adduci continuo, & obsequium regale & idoneum praecedere cum imperia, quocumque vellet, pergere permisit, diligenter precipiens ministris eius, ut nihil sordidum in occursum ei veniret, omni cautela satagerent sed omne bonum & iucundum ei demonstrarent, chorosque plaudentes in canticis & omni genere musicorum cum antecedere, & varia delectationis spectacula facerent, ut his mens eius vacaret & iocundaretur. Igitur sic frequentans processiones Regis filius, vidit die quadam clam ministris duos viros, quorum unus quidem leprosus, caecus vero alter erat. Quos videns, contristatus est animo, & dicit his quiscum erant: Qui sunt isti, & qualis horum sordidus aspectus? Illi non valentes quod ad adspectum illius venerat, occultare, dixerunt: Passiones istae sunt humanae, quae ex materia corrupta & corporis mala complexione, hominibus solent accidere. Et ait adolescens: Omnibus hominibus nunquid ista contingere solent? Dicunt illi: Non omnibus, sed quibus subvertitur sanitas ex humorum malorum abundantia. Rursus ego interrogavit puer: Si non omnibus hominibus istud contingere solet, sed quibusdam, ergo noti sunt quos apprehensura sunt ista mala, an indefinite & improvise superveniunt? Respondent illi: Et quis hominum futura praevidere potest, & diligenter cognoscere? Hoc enim humanam naturam supergreditur, solisque haec ditarium est dijs immortalibus. Et cessavit quidem Regis filius interrogare. Super hoc vero quod viderat, doluit corde, & immutata est species vultus eius propter inconstitudinem rei. Post multos vero dies, rursus progrediens, reperit senem inueteratum dierum multorum, rugosam habentem faciem, dissolutis brachijs, & doctum inclinatum, & toto capite cano, carentem dentibus, & balbutiendo loquentem. Scrupesctus igitur assumpsit eum, & propius adducens interrogat, discere cupiens visionis miraculum. Praesentes autem dixerunt: Iste iam plurimorum existit annorum, pauper latinq; imminuta sibi virtute & exgrotantibus membris, ad hanc quam cernis, peruenit miseriam. Quis est, inquit, huius finis? Illi autem dixerunt: Nihil aliud quam mors istum suscipiet. Sed & omnibus, inquit, hominibus istud imminet, an aliquibus tantum? Respondenterunt ei: Nisi mors praeveniens hinc transferat hominem, impossibile est animis succedentibus, non ad istius venire status experientiam. Et ait puer: Igitur in quot annis superuenit alicui? & si penitus mors imminet, & non est ars hanc evadendi, quin ad hanc pervenitur miseriam? Dicunt ei: In octoginta quidem vel centum annis ad hanc senectutem deveniunt homines, deinde moriuntur, nec aliter fieri potest. Debitum namque naturale mors est, ab initio inditum hominibus, & inevitabilis huius adventus est. Haec omnia ut vidit & cogitavit sapiens ille & prudens iuuenis, ingemiscens de profundo cordis, ait: Amara est vita ista, & omni dolore & amaritudine plena. Si haec ita habent, quomodo securus poterit esse aliquis, mortem incertam praestolando, cuius adventus non tantum inevitabilis, sed & incertus est sicut dicitis: Et abiit, ista intra se servans, & incessanter cogitans, & frequenter habens de morte memoriam, & ob haec in doloribus & deflectionibus iuuenis continuam habebat tristitiam. Dicebat enim in semetipso: Ergo ne aliquando me mors apprehendet? Et quis erit me moriam mei faciens post mortem, tempore oblivioni omnia tradente? & si moriens in nihilum dissolvatur, aut est aliquis vita alia, & alius mundus? Haec & his similia incessanter cogitans, palidus tabescebat. In praesentia autem patris, quando contingebat venire illum ad eum, fingebat hilaritatem & laticiam, nolens ad notitiam patris sui meditata pervenire. De fidebat autem incomprehensibili quodam desiderio, & aestuabat invenire aliquem qui posset sibi certificare cor, & sermonem bonum auribus eius infundere. Saepe vero memora-

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

moratum pedagogum rursus interrogabat, si alicubi cognoscere virum aliquem, qui posset ei auxiliari ad id quod desiderabat, & mentem illius confirmare male in cogitationibus fatigatam, & non valentem repellere harum sollicitudinem. Ille autem praedictorum denuo recordatus, dicebat: Dixi tibi iam pridem, quomodo pater tuus sapientes & eremitas illos semper de talibus philosophantes, alios quidem interemit, alios vero cum ira persecutus est: & non cognosco modo quemquam in hac regione remansisse. Multa igitur super his tristitia ille repletus, & in animo male sauciatus, assimilabatur viro qui magnū thesaurum perdidit, & ad eius inquisitionem totam mentem suā converterat. Hinc in agone assiduo & solitudine vivebat, & omnia delectabilia & iucunda mundi, erant in oculis eius quasi inquinamenta quaedam & abominatio. Sic ergo habente se iuvene, & desiderante secundum animam bonum invenire, vidit eum qui cuncta cernit oculis, nec despexit, qui vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Sed solitam suam benignitatem in hoc ostendens, notam fecit ei viam qua oportebat eum ambulare, modo talis.

D In illo tempore fuit quidam monachus, divina prudentia sapiens, vita & sermone ornatus, qui ad summam perfectionem totius monasticæ professionis pervenerat. Unde vero venerit, & ex quo genere fuerit, non habeo modo dicere. In deserto autem quodam terræ Sennar sibi cellam fecerat, & sacerdoti decorabatur gratia. Barlaam huic senī nomen erat. Hic ergo revelatione diuinitus sibi facta, cognovit ea quæ circa filium regis agebantur. Qui egressus de eremo, ad seculum descendit, & mutato habitatu suo, vestimentisq; secularibus indutus, ascendit nauem ad partes Indiæ profecturus: & negotiatoris se esse simulans, applicuit ad ciuitatem in qua regis filius palatū habebat. Ibiq; multis diebus commoratus, diligenter inquirebat de eo, & de his qui ministrabant ei. Ut autē didiciť supradictam pedagogū inter reliquos plus ei familiarem esse, accedens ad eum, seorsum ait illi: Cognoscere te volo domine mi, quā negotiator ego sum & de remota valde regione huc veni. Et est mihi lapis preciosus, cui similis aliquando inueniri nō possit, & nulli vīq; modo hunc em infestaui. Tibi vero iam manifestum facio, sapientem te atq; prudentē virum considerans, rogans vt introduces me ad filium regis, & te ad amicum eius. Omnibus enī bonis incomparabiliter excellit. Valet quippe cæcis corde lumen conferre sapientiæ, aures surdorum aperire, & mutis vocem reddere, & sanitatē infirmantibus exhibere, stultis sapientiā dare, & demones effugare: & totum quod bonū est & amabile, largiter se possidenti tribuere. Dicit ad eum pedagogus: Vadeo te hominem stabilis & prouectæ prudentiæ, verba autē tua in immensum te gloriā infundunt. Lapidē enī eximius & preciosus margaritas minime tibi possum enarrare quot viderim. Habentes vero tales quales dixisti virtutes, neq; vidi, neq; audiui: tamen ostende mihi ipsum, & si est secundum verbū tuum, mox inseram hunc ad regis filium, & honores quō maximos & munera suscipies ab ipso. Priusquam tamen certificet veracē oculorū visione, impossibile est mihi domino meo regi de te manifesta hæc eximia nunciare. Barlaam vero ait: Bene dixisti, neq; vidisse aliquando, neq; audisse te tales virtutes & operationes. Nam sermo qui a me promptus est, non de re quacūq; est, sed de mirabili quadam & magnifica. Quoniam vero petisti videre istum, audi verbā mea. Lapis iste preciosus cum præfatis operatiōibus & virtutibus adhuc habet & istam virtutem: Non valet contemplari eum fortuito, qui sanam non habet oculorum visionem & integram, castum etiā corpus & nullo modo inquinatum. Si enim aliquis ista duo non bene habet, temerarie inspiciet preciosum lapidē istum & istum iam quam habet, visibilem virtutem & mentem perdet. Ego vero cum expertus non sim artis medicinalis, confidero oculos tuos sanos non esse, & veror ne & huius quam habet, visionis priuationem incarras, & ego tibi tantī mali autor existam. Filium autē regis audias vitam quidem ducere pudicā, oculos vero pulcherrimos & sanos, & clare vidētes habere. Quapropter illi ostendere thesaurum istū confisus sum. Tu ergo non negligenter de hoc disponas, neq; re tali dominū tuum priues. Ille autē dixit ad eum: Si hæc ita habent, noli mihi lapidē ostendere. In peccatis etenim multis vira mea sordet, neq; visionem oculorū incolumem, sicut dixisti, habeo. Sed ego tuis adhibendo fidem sermo nibus, notificare ista domino meo regi non pigritabor. Dixit ista & ingressus, dil

bb genes

genter omnia filio regis annuntiavit. Ille autem ut audiuit sui verba pedagogi, gaudio quodam & læticia spiritali sensit cor suū adspiratū, & anima illius diuinitus illustrata est. Iussit itaq; statim introduci virum. Igitur postq̃ introiuit Barlaam, salutauit eum. Tunc præcepit eum sedere, & pedagogum abscedere. Quo discedente, dixit Iosaphat senis: Ostende mihi lapidem preciosum, de quo quedam magnifica & mirabilia te dice re meus narravit pedagogus. E. Tunc Barlaam sic fari coepit ad illum: Inuistū est, o rex, falso ac temerarie aliquid me dicere tux excellenti gloriæ. Cuncta etenim quæ tibi de me manifestata sunt, vera existunt & indubitabilia. Sed nisi prius experimentū tux capiam prudentiæ, incongruum est mysterium hoc tibi manifestare. Ait enī dominus meus: Exiit, qui seminat, seminare. Et dum seminat, alia quidam ceciderunt secus viam, & venerunt volucres, & comederunt illa. Alia vero ceciderunt in petrosa, vbi nō erat terra multa, & confestim exorta sunt, eo q̃ non haberent profundam terram. Sole vero exorto, æstuauerunt: & quia nō habebant radicem, aruerunt. Alia vero ceciderunt inter spinas, & surgentes spinæ suffocauerunt ea. Alia ceciderunt in terram bonam, & dederunt fructū centuplum. Si ergo terram inuenero in corde tuo fructiferam & bonam, non tardabo diuinum ibi seminare semen, & magnum mysterium tibi reuelare. Si vero petrosa hæc & spinosa est, & via concubilis omī volenti, melius est nequā hoc salutare in illa spargere semen, & in direptionem ipsum ponere volucres & bestias: ante quas omnino non proficere margaritas, mūdaturum accepi. Sed confido de te meliora & viciniora saluti, quia & lapidem videbis preciosum: & radium luminis eius, lux & ipse mereberis effici, & fructum afferes centesimum. Propter te eris laborem sustinui, & longam peragraui viam, ut ostendam tibi quæ nunq̃ vidisti, & doceam te quæ non audisti. Dixit autem ad eum Iosaphat: Ego quidem venerande senex, desiderio quodam & amore incomprehensibili, quero sermonem audire nouum aliquem & bonum: quia ignis intrinsecus in corde meo exardescit, sortiter vrens me, & incitans ad discendas quasdam necessarias quæstiones. Non enī hæcenus hominem reperi, qui de his me potuerit instruere. Sed si inuenero sapientem aliquem, & audiero ab eo verbum salutis, ne quā volucres (prout æstimo) huc bestias illud dabo, neq; petrosa aut spinosa terra, sicut dixisti, apparebo, sed gratanter accipiam, & sapienter serua bo. Tu vero si quid tale nosti, non abscondas à me, sed indica mihi. Nam quoniam audiui te de terra longinqua venisse, sensit anima mea, & bonæ spei factus sum, quia per te, quod iam diu desiderauī, assequar: idcirco mox ingredi feci te ad me, libet q̃ suscepi quasi aliquem de familiaribus & contaneis meis: si tamen non de mea spe fallar. Tunc Barlaam ait: Hoc bene fecisti, dignumq; regalī fuit magnificentiæ, quoniam non apparenti intendi sti paruitati, sed reconditi factus spei ea. Nam quidam rex fuit magnus & gloriosus. Ex factum est, procedente illo in curru deaurato cum regali obsequio, obuiasse illi duos viros, attritis & sordidis indutos ut stibus, attenuatos matie, & pallidas facies habentes. Rex autem illic cognouit eos, maceratione corporis & exercitiū sudoribus carnem consumptam habentes. Ut ergo vidit illos, desiliens confestim de curru, & in terram procidens, adorauit: & surgens, amplexatus est eos, & affectuose osculatus. Magnates vero illius ac proceres de hoc valde indignati sunt, arbitantes eum secisse indigna regali gloria, non tamen ausi illum in facie reprehendere, germano fratri eius suggererunt ut ei loqueretur, ne tantæ excellentiæ diadematis tantam inferret contumeliam. Qui cum fratri ista diceret, & regis inutilem (ut sibi videbatur) humiliationem reprehenderet, ei rex responsum dedit, quod tamen ille non intellexit. Conuersato aut̃ erat illi regi, quando sententiam mortis contra aliquem dicebat, præconem antea inuēum illum cum tuba huic officio deputata, mittere, cuius voce cognoscebant omnes, mortis rem illum existere. Vespere igitur veniente, misit rex buccinam mortis, tubicinare ante ianuam domus fratris sui. Ut ergo audiuit ille tubam mortis de sua salute desperare, & tota nocte sua disposuit. Summo vero diluculo, nigris ac lugubribus indutus vestibus, cum vxore & filiis pergit ad fores palatii, flens & lugens. Quem rex ad se ingredi fecit, & videns eum ita lugentem, ait illi: O stulte & insipies, si tu sic timuisti præconem germani fratris tui, aduersus quem te ipsum nihil deliquisse cognoscis: quomodo mihi reprehensionem intulisti, quia in humilitate salutauī & osculatus sum præcones Dei mei,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

mei, sonoralibus tuba mortem mihi significantes, & terribilem domini occursum cui multa & magna incipsum peccasse conscius sum: Ecce denique tuam arguens insipientiam, isto usus sum modo. Nunc vero & illorum, qui te ad meam submiserunt reprehensionem, subitiam omnibus modis aperte arguere curabo. Et ita instruens fratrem suum, domum remisit. Præcepit autem fieri de lignis arcellas quatuor, & duas quidem vniuersæ auro cooperatas, ossaq; mortuorum putentia mittens in eis, auræ obfiteri manu feris. Alias vero duas pice & bitumine liniens, repleuit lapidibus preciosis, & inestimabilibus margaritis, & omnium vnguentorum odoribus, funiculisq; cilicinis adstrinxit. Deinde accersiri fecit reprehensiores suos, magnates videlicet illos ac proceres, & posuit ante eos ipsas arcellas, vt æstimarent quanto quidem istæ, quanto vero ille præcio sunt dignæ. Illi itaq; duas quidem deauratas, quia præcij maximi sunt, iudicauerunt. Expedit enim (inquiunt) in ipsis diademata regalia reponi. Quæ vero illa pice & bitumine fuerant, vili quodam & exili præcio dignas dixerunt. Rex autem dixit ad illos: Sciebam & ego, talia vos esse dicturos. Exterioribus enim oculis exteriora cernitis. Et tamen non ita oportet facere, sed internis oculis intrinsecus recondita expedit videre, siue honorem, seu contumeliam. Et mox præcepit vt aperirentur arcellæ deauratæ. Referatis igitur illis, dirus quidam sortor exhalauit, & foedissimus visus est ad spectus. At ergo, existeret typus est eorum, qui splendidis quidem induuntur vestimentis, multa vero gloria & potentia sunt elati, sed intrinsecus mortuis ac foerentibus malignisq; operibus repleti sunt. Deinde piceas bituminatasq; præcipiens dissolui & aperiri, cunctos qui aderant, iustificauit eorum quæ intus repositæ erant, splendore & odore. Tunc ait ad illos: Scitis quibus similia sunt ista? humilibus illis, qui vilibus operi erant vestimentis, quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putastis, me autem prostravi ante faciem illorum in terram ad orationem. Ego vero intellectualibus oculis reuerentiam illorum, & decorem considerans animarum, glorificatus sum quidem horum tactu, omniq; corona & vniuersa regali purpura preciosiores istos existimaui. Illos igitur ita confundens, docuit ne errarent in his quæ foris apparent, sed interna attendere. Secundum illum itaq; pium ac sapientem regem tu quoq; fecisti, bona spe suscipiens metque te non decipiet, sicut ego æstimo. F. Dixit autem ad eum Iosaphat: Ista quidem omnia bene & conuenienter dixisti. Sed illud volo discere, quis est dominus tuus, quem in initio sermonis de semine illo dixisse asseruisti? Rursus igitur repetens sermonem Barlaam, dixit: Si meum vis dominum agnoscere, dominus est Iesus Christus, vniigenitus filius Dei, beatus & solus potens, rex regum & dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem, cum patre & spiritu sancto glorificandus. Non enim sum ego de illis, qui multos istos & inordinatos deos inuocant, & inanimata hæc & surda colunt: idola sed vnum Deum cognosco & confiteor, in tribus personis glorificandum, patrem inquam & filium & spiritum sanctum, in vna vero natura & substantia, in vna gloria & regno indiuiso. Itaque in tribus personis vnus Deus sine initio est, & sine fine æternus, sempiternus, increatus, incoercibilis, incorporeus, inuisibilis, incircumscriptus, inestimabilis, bonus & iustus solus, qui cuncta de nihilo constituit, visibilia & inuisibilia. Primum quidem inuisibiles virtutes, & celestes innumerabiles quasdam multitudines, & incorporales administratorios spiritus magnitudinis Dei deinde inuisibilem mundum istum, celum videlicet & terram & mare, quæ & luce illuminans exornauit. Celum quidem sole & luna & stellis, terram vero variis virgultis & diuersis animalibus, mare iterum multiplici naratili genere. Hæc omnia ipse dixit, & facta sunt: ipse mūdauit, & creata sunt. Deinde formauit hominem manibus suis, puluerem quidem sumens de terra ad formationem corporis, animam vero rationalem & intellectualem per propriam insufflationem ei tribuens. Quæ secundum imaginem quidem & similitudinem Dei, creata fuisse scribitur. Secundum imaginem quidem, propter intellectum & liberum arbitrium, secundum similitudinem vero, propter virtutis (prout possibile est) similitudinem, hunc hominem libero arbitrio & immortalitate beatificans, regem super terram constituit. Fecit autem ex ipso feminam, & adiutricem sibi similem. Plantauit etiam paradysum voluptatis in oriente, lætitiæ & omni delectatione plenum, & posuit in illo hominem

quem formauerat, omniumque quidem sibi diuinorum arborum præcepit libere participari. De vna vero sola ne penitus gustarent, mandatum posuit, quæ lignum diuolentiz boni & mali vocatur, sic dicens: Quocumque die gustaueritis ex ea, morte moriemini. Vnus vero de prædictis angelicis virtutibus, vnus exercitus prælatus, nequaquam in se ipso à creatore malitiæ naturaliter habens vestigium, sed in bono factus, libera arbitrii voluntate conuersus est de bono ad malum & elatus superbia, rebellare voluit contra dominum & Deum suum, propter quod deiectus est de ordine suo & dignitate, & probe atque gloria illa & angelica nuncupatione, diabolus vocatur, & satanas nominatur. Proiecit enim eum Deus cum indignum superna gloria. Euulsa est autem cum eo & deiecta multitudo magna ordinis angelorum, qui sub ipso erant. Quil mali effecti, propria voluntate, & bono derelicto, apostasiam imitantes principis sui, demones nominati sunt, velut errorum & deceptores. Abnegans ergo omnino bonum diabolus, ac malignam arripens naturam, inuidiâ suscepit aduersus hominem, cernens se ipsum quidem de tali gloria expulsum, illum vero ad huiusmodi honorem sublimatum, callide inuidebat quomodo priuaret cum beata illa conuersatione. Serpentem igitur instrumentum suæ deceptionis arripens, per ipsum locutus est mulieri, & suadens ei comedere de prohibito ligno istiuspe deificationis, per ipsam decepti & Adam. Sic protoplasto seducto, & comedente de ligno inobedientiz, exterminatus est de paradiso deliciarum à creatore, & probata illa vita & foelici conuersatione, in miseriam hanc & ærumnosam (heu mihi) vitam corruit, & morte demum condemnatus est. Hinc virtutem diabolus accipiens & victoris elatus, & multiplicatis super terram hominibus, omnem malitiæ viam eis indidit. Amputare vero multam peccati enormitatem volens omnipotens Deus, diluvium induxit super terram, disperdiditque omnem animam viuam. Vnum vero solū inueniens iustum in generatione illa, hunc cum vxore & filiis in arca quadam saluam, solum super terram constituit. Cū autem corpiisset iterum in multitudine genus hominum dilatari & crescere, oblitus sum Deum, & in deteriorem proficientes impietatem, diuersique irretiti sceleribus, ac execrabilibus corrupti impietatibus, in omnem prorsus errorem dispersi sunt. Alij namque cuncta sponte sua fieri putauerunt, & sine providentia regi, quasi nullo existente deo. Alij fortunam putauerunt, fato totum cōcedentes. Alij plures deos malos & virtuosos coluerunt, vt haberent eos suorum vitiorum, & malorum actionum auctores. Quorum & formas figurantes, erexerunt statuas surdæque & insensata idola, & concludentes ea in templis, adorauerunt, seruientes creaturæ potius quàm creatori. Alij vero soli & lunæ, & stellis, quæ posuit Deus ad lucem præbendam terrene huius mundo, cum sint inanimata & insensibilia, providentia creatoris illuminata & gubernata. Alij autem igni & aquis, & cæteris elementis terræ & inanimatis & insensibilibus seruiuerunt, & non erubuerunt animati & rationales, talia colere. Alij bestijs & reptilibus & pecudibus quadrupedibus cultum exhibebant, irrationabiliores his quæ colebant, semetipsos ostendentes. Alij vero quorundam hominum turpium & infirmorum imagines fecerunt, & istos deos inuocauerunt, alios quidem eorum masculos, quosdam autem feminas nominantes, quos ipsi exposuerunt adulteros fuisse & homicidas, iracundos & inuidos & furibundos, parricidas & fratricidas, fures et raptores, claudos et deilbes, veneficos et furiosos et horum quosdam quidem propria morte defunctos, quosdam vero fulmine ictos, et in animalia transformatos, ad execrables et turpes usus exercendos. Vnde assumptes homines exempla & occasiones à dijs suis, sine timore contaminabantur omni immunditia. Et terra tegebatur obscunitas genus nostrum in illis temporibus, et non erat qui intelligeret, non erat qui requireret Deum. Abraham autem quidam in illa generatione solus inuentus est, qui sensus animæ habebat incolumes, qui contemplatione creaturarum cognouit creatorem. Considerando enim celum et terram et mare, solem et lunam et cætera, admiratus est congruentissimū ornatum istū. **G** Videns autem mundū, & quæ in illo sunt omnia, non per semetipsa facta fuisse & conservari existimauit, neque elementis terræ, neque inanimatis idolis causam talis ornatus attribuit, sed verum Deum per ista cognouit, & ipsum esse auctorem & creatorem omnium intellexit. Suscipiens autem hunc gratanti & recto iudicio Deus, manifestauit ei semetipsum, non secundum substantiam suam, Deum enim

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

videre, humanæ naturæ impossibile est) sed dispensatiuis quibusdam theophanijs, sicut nouit ipse, & perfectiorem scientiam in anima eius, glorificauit, & familiarem sibi familiam effecit. Qui et per successiones his qui ex eo nati fuerunt, transmittens fidei pietatem, eos verum cognoscere Deum edocuit. Propter quod et in multitudinem innumerabilem crescere semen illius domino bene complacuit, et populum peculiarem sibi nominauit, et deseruit eos Aegyptiaca et potestate Pharaonis cuiusdam tyranni, signis et prodigijs terribilibus et præcipuis eduxit per Moysen et Aaron viros sanctos, & gratia prophetiæ glorificatos. Per quos, Aegyptios affixit digne satis ob illorum malitiam, & Israelitas (sic enim populus ille, qui de Abraham stirpe descenderat, vocabatur) per mare rubrum, quasi per aridam, diuisis aquis traduxit, & quasi murus à dextris & à sinistris existentibus. Pharaonem vero & Aegyptios post vestigia ipsorum ingressos, reuerse aquæ subito perdiderunt. Deinde miraculis eximijs, & diuinis manifestationibus per annos quadraginta deducens populum in deserto, & pane coelestiale, legem dedit in tabulis lapideis diuinitus scriptam, quam dedit in manu Moysi super montem, typum & figuram futurorum habentem, ab idolis quidem & omnibus malis actibus homines prohibentem. Solum namque docet verum colere Deum, & bonis operibus inhaerere. Talia igitur prodigia operando, introduxit eos in bonam quamdam terram, quam olim patriarchæ illi Abraham promiserat se daturum & semini eius. Longum est autem enarrare, quanta eis ostendit magnalia & miracula gloriosa & præcipua, quorum non est numerus. Per quæ omnia id studij fuit, vt ab omni execrabili idolorum seruitute & actione genus hominum abstraheret, & ad antiquum statum reduceret. Sed adhuc spontanea voluntate regnauit mors in hominibus, & tyrannide diaboli condemnationi inferni omnia transmittens. In talem ergo ærumnam & miseriam cum deuenissemus, non despexit nos Deus qui de nihilo nos creauit, neque dimisit in finem perire opus manuum suarum sed per voluntatem Dei patris vnigenitus filius verbum Dei, qui est in sinu patris, consubstantialis & coæternus ei & spiritui sancto, qui erat in principio apud Deum, & Deus erat, condescendit seruis suis condescensione ineffabili & incomprehensibili & Deus existens perfectus, factus est homo perfectus, de spiritu sancto & Maria semper virgine Dei genitrice, sine semine viri ac coniunctione, intra virginis intacta viscera conceptus, sed de spiritu sancto, sicut & ante conceptionem vnus archangelorum missus est, annuncians virgini extraneam conceptionem illam & inestabilem partum. Sine semine enim conceptus est filius Dei de spiritu sancto, & complingens subiectum in vtero virginis animatam carnem anima rationali & intellectuâli, processit in vna persona. Sed in duabus naturis perfectus Deus & perfectus homo, incorruptam virginitatem genitricis etiam custodiens post partum, & in omnibus similis nobis passibilis factus, absque peccato, infirmitates nostras suscepit, & languores portauit. Nam quia per peccatum mors introiuit in mundum, oportebat eum qui redempturus erat mundum, sine peccato esse, & non morti per peccatum addictum. Per triginta vero annos cum hominibus est conuersatus, & baptizatus est in Iordane flumine à Ioanne viro sancto, & omnibus prophetiis excellentiore. Baptizato vero ipso, vox delata est coelitus à Deo patre, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit. Spiritus etiam sanctus in specie columbæ descendit super ipsum. Et ex tunc coepit signa facere magna & mirabilia, mortuos videlicet suscitando, ex cos illuminando, demones fugando, surdos & mutos & debiles curando, leprosos mundando, & nostram immeteratam naturam interius et exterius renouando, operibusque erudiendo et docendo virtutis viam, à corruptione quidem renouando, ad æternam vero vitam perduciendo. Vnde et discipulos elegit duodecim, quos et Apostolos vocauit, et omnibus prædicare celestem conuersationem præcepit, quam venerat super terram ostendere, et nos humiles et terrenos sua dispensatione celestes facere. Inuidia vero, mirabilia illius et Deo digne conuersationis, et innumerabilium miraculorum, pontifices et principes Iudeorum, inter quos conuersabatur, contra illum insanientes, quibus prædicta mirifica signa faciebat, immemores omnium, morte eum condemnauerunt. Vnum discipulorum eius ad

traditionem rapientes, tenuerunt dominum, & gentibus tradiderunt, vitam pro-
delicet omnium, qui hæc omnia spontanea voluntate suscepit. Venit enim pro-
pter nos omnia pati, vt nos à passionibus liberaret. Multa vero in ipsum exerce-
ntes, ad vltimum in cruce suspenderunt. Et omnia sustinuit natura carnis, quam ex no-
bis accepit. Duarum namque naturarum erat, diuinæ scilicet & humane. Humana qui-
dem natura passa est, diuina vero impassibilis exiit & immortalis. Crucifixus est igitur
carne dominus noster Iesus Christus, sine peccato. Peccatum enim non fecit, nec
inuentus est dolus in ore eius. Propter peccatum enim, sicut prædixi, mors introiuit in
mundum. Nam propter nos carne mortuus est, vt nos à mortis liberaret tyrannide.
Descendit in infernum, & hunc eonterens, à seculo conclusas illic iustorum animas libe-
rauit. Positus in sepulchro, tertia die resurrexit superando mortem, & nobis victoriam
donauit aduersus eam. Et incorruptibili carne resurgens in corruptionis largitor, appa-
ruit discipulis, pacem donans illis, & per ipsos omni humano generi. Post dies autem
quadraginta celos ascendit, & ibi sedet in dextera patris: vnde venturus est iterum
iudicare viuos & mortuos, & reddere vnicuique secundum opera sua. Post gloriosam
vero suam in celos ascensionem, misit paracletum spiritum super sanctos discipulos
suos in specie ignis, & ceperunt varijs linguis loqui, prout spiritus sanctus dabat eis pro-
nunciare. Exinde gratia illius dispersi sunt in omnes gentes, & prædicauerunt catholi-
cam fidem, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, & docentes ser-
uare omnia mandata saluatoris. Illuminauerunt ergo gentes qui prius errabant, & su-
perstitiosum errorem idolorum destruxerunt. Non serens igitur hostis antiquus suam
deiectionem, bella etiam nunc aduersus nos Christi fideles excitat, suadens stultos &
insipientes adhuc sequi idololatriam. Sed virtus eius infirmata est, & frameæ illius de-
fecerunt in finem Christi virtute. Ecce tibi dominum meum & Deum & saluatorem,
per modica verba notificauit. Perfectius vero cognosces, si gratiam ipsius susceperis in
anima tua, & seruus illius fueris factus. H. Vt ergo audiuisti verba ista regis filius,
lumen illustrauit eius animam. Qui surgens de throno suo, præ gaudio complexus
est Barlaam, & ait ei: Forte iste est (sicut ego existimo) reuerendissime hominum, lapsus
iste preciosissimus, quem in mysterio conuenienter satis continens, non omni carne-
re volenti ostendens, sed quibus sanis sunt hominum sensus. Ecce enim vt hæc verba
suscepisti auditu, lumen dulcissimum ingressum est cor meum, & graue illud tristitie ve-
lamen, multo iam tempore superpositum menti meæ, statim sublatum est. Si ergo ista
bene perpendi, nuncio mihi. Si autem & melius aliquid illis quæ dixisti, cognoscis, ne
differas confestim manifestare mihi. Rursus ergo Barlaam respondit: Etiam domi-
ne mi rex, hoc est magnum mysterium, quod absconditum est à seculis & à generatio-
nibus, nouissimis vero temporibus manifestatum est generi humano. Cuius manife-
stationem prænuunciauerunt multi prophetae & iusti, spiritus sancti gratia illuminati,
multifarie multisque modis. Et omnes interiorum salutem à longe speculantes, desidera-
bant hanc præsentem videre, & non viderunt, sed nouissima generatio ista meruit
suscepere saluatorem. Igitur qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero
non crediderit, condemnabitur. Iosaphat vero ait: Omnia quæ dixisti, indubitanter
credo, & quem annuncias glorificabo Deum: tamen enucleatis ista mihi expone, &
quicquid oporteat facere, diligentius edoce: nec non etiam baptismum quid sit, quod
fidei suscipiendum dixisti, consequenter insinua. Barlaam vero respondit ei: San-
ctæ huius & immaculatæ Christianorum fidei radix & stabile fundamentum, diuini
baptismatis est gratia, cunctorum à natiuitate peccatorum emundationem faciens, &
perfectissimam ablationem subintrantium malitiæ pollutionum. Sic enim saluator noster
dauit, vt per aquam regeneremur & spiritum, & in antiquam reuertamur dignitatem,
per orationem videlicet & ipsius saluatoris invocationem, atque spiritu sancto superue-
niente. Baptizamur itaque iuxta sermonem domini, in nomine patris & filij & spiritus
sancti. Sicque spiritus sancti gratia habitat in anima baptizati, eam illuminando, & ad
Dei imaginem & similitudinem renouando. Tunc omnia vetera nequitie opera ab-
hæcetes, compaginamur Deo, & initium purioris conuersationis facimus, vt & co-
hæredes simus ad incorruptionem regeneratorum & æternam salutem capiamus.

Sic

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Sine baptismo vero nullus bonam spem valet adipisci, si cunctis etiam bonis polleat operibus. Sic enim ad salutem generis nostri, homo factum Dei verbum dixit: Amen amen dico vobis, nisi renatis fueritis ex aqua & spiritu sancto, non intrabitis in regnum celorum. Ideo ante omnia rogo te, quatenus in anima tua fide suscepta, accedas sine mora ad baptismum toto mentis desiderio, & nullo modo hoc agere differas. Periculosa enim est dilatio, eo quod incertus est mortis terminus. I. Iosaphat autem dixit ad eam: Et quæ est bona spes illa, quam dixisti sine baptismo non adipiscendam? Quid ve est illud quod regnum celorum appellas? Vnde etiam incarnati Dei verba tu audisti? Quis est autem incertus terminus, de quo sollicitudo multa cordi meo infixæ, in tristitia & doloribus consumit carnes meas, etiamque ipsorum ossium fortitudinem comedit? Vtrum morientes in nihilum dissoluimur homines? aut si est alia quælibet vita, postquam hinc exiit? Hæc & his similia discere vehementer concupisco. Barlaam vero tales his responsiones dedit: Bona quidem spes quam dixi, regni celorum est. Hæc eam linguæ humanæ extat prorsus ineffabilis. Ait enim scriptura: Quæ oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Quando vero digni effecti fuerimus deponere hanc carnis corruptibilitatem & crassitudinem, ac beatitudinem illam assequi, tunc ipse qui hanc spem nobis tribuit, docebit & notificabit bonorum illorum gloriam, quæ sensum superat omnem, & ineffabile lumen, ac perpetuam vitam, & cum angelis conuersationem. Si enim Deo coniungi digni fuerimus, in quantum humanæ possibile est naturæ, omnia cognoscemus per ipsum, quæ modo ignoramus. Hoc enim ego ex diuinitus inspiratæ scripturarum instructa doctrina, omnium maxime regnum celorum facio propinquius esse contemplationi sanctæ & indiuiduæ trinitatis, & inaccessibili lumine eius illustrari, clariusque & limpidius reuelata facie illius gloriam specuari. Si enim possibile esset, gloriam illam & lucē & ineffabilia illa bona exhibere verbo, nihil esset mirabile. Sed neque essent magna & præcipua, si nobis terrenis & corruptibilibus, & grauem istam ac passibilem carnem gestantibus, liceret cogitatione comprehendere, aut verbo demonstrare. His ergo sic cognitis, fide sola suscipe indubitanter nihil fictum habere, & per opera bona festina ad immortale regnum peruenire. Ad quod cum peruenieris, addisces perfectionem. De his vero quæ interrogasti, quomodo nos incarnati Dei verba audiuius, per sacra euangelia noueris nos hæc omnia didicisse. Sic enim sanctus ille liber vocatur: quoniam immortalitatem & incorruptionem & vitam æternam, & peccatorum remissionem, & regnum celorum moralibus nobis & corruptibilibus & terrenis euangelizat. Quem conscripserunt illi qui viderunt, & ministri sermonis fuerunt, quos discipulos & apostolos saluator noster Christus elegit. Et tradiderunt nobis in scripto post gloriosam illius in celo ascensionem, super terram videlicet ipsius conuersationem, doctrinamque eius & miracula, quantum ex his scripturæ tradi sufficiebat. Sic enim in fine sermonis præcipuus diuinorum euangeliorum libro continetur incarnationis, demonstrationis, miraculorumque ipsius historia, spiritu Dei scripta. Deinde & de veneranda ipsius passione, quam sustinuit propter nos dominus, sanctaque tertia die facta resurrectione, & in celos ascensione, insuper & de glorioso ac terribili ipsius secundo aduentu. Venturus est etenim iterum filius Dei in terram cum gloria ineffabili, & multitudinis celestis exercitus iudicare genus nostrum, & reddere unicuique secundum opera sua. Hominem namque ab initio Deus de terra formans, sicut & antea dixi, inspirauit in eum spiraculum vitæ, quod anima rationalis & intellectualis appellatur. Quoniam vero in mortem condemnati sumus, omnes moriemur, & nullus est hominum qui hunc calicem euadere possit. Est autem mors, animæ separatæ a corpore. Illud enim corpus de terra formatum, separatum ab anima, in terram reuertitur de qua sumptum est, & corruptum dissoluitur. Anima vero ambulat ubi creator præcipit, magis autem sicut ipsa hospitium sibi metipsum præparauit cum adhuc esset in corpore. Nam quemadmodum quis conuersabitur hic, recepturus est ibi. Deinde post plurimos annos veniet Christus Deus noster in maiestate terribili & inenarrabili, & mundum iudicet.

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

et. Cuius timore virtutes celorum movebuntur, & cuncti angelorum exercitus cum tremore stabunt in conspectu eius. Tunc in voce archangel & tuba Dei reugetur mortui, & assistent illius throno terribili. Est autem resurrectio coniunctio anime iustius & corporis. Ipsum ergo corpus quod corrumpitur & dissoluitur, id ipsum resurget incorruptum. Et nulla incredulitatis tibi de hoc subintret haesitatio. Non enim est impossibile ei qui de terra ab initio formauit illud, denuo conuersum in terram de quasumtum est, secundum eiusdem conditoris sententiam iterum resuscitare. Si enim considerare uolueris, quanta de nihilo fecit Deus, sufficiens erit tibi illa demonstratio. Etenim terram accipiens, fecit hominem: terram, quae prius non erat. Quod ergo terra facta est homo? Quomodo uero ipsa, cum non esset, creata est? Quale autem sub se fundamentum habet? Quomodo uero ex ipsa irrationabilium prodierunt innumerabilia genera, totque seminum atque arborum species? Sed etiam nunc perpende nostram generationem, cuius semen breue funditur in uuluum susipientem illud. Unde igitur tanta huius animalis formatio? Et ergo qui de nihilo creauit haec omnia, & adhuc creat, impossibile non est de terra mortuam & in puluerem redacta resuscitare corpora, ut unusquisque recipiat secundum opera sua. Operationis enim, inquit, praesens tempus est: futurum, retributio nris: quoniam ubi iustitia Dei monstratur, nisi resurrectio futura esset? Multi enim cum iusti essent, plurimum in praesenti saeculo tribulati & vexati, denique uolenter necati sunt. Nonnulli uero cum iussent impium & iniqui, in delictis & prosperitate praesentem vitam peregerunt. Deus autem, quoniam bonus est & iustus, statuit dicere resurrectionis & iudicii, ut resumat quaeque anima proprium corpus. Malus quidem qui hic bona recepit, illic pro his quae deliquit torquebitur. Bonus uero hic pro peccatis suis afflictus, ibi bonorum haeres efficietur. Audient (inquit dominus) hi qui in monumentis sunt, uocem filii Dei: & procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem uitae: qui uero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Quando & sedes ponentur, & antiquos dierum, qui creator est omnium, sedebit, & libri aperientur, omnium nostrum actiones, sermones, cogitationes descriptas habentes, & thronus eius ut flammam ignis est, ubi omnia occulta reuelabuntur. Nullus ibi aduocatus aut persuasor uerborum, aut filia exculatio, uel dignitatum excellentia, aut acceptio munerum, quae rectum pervertere solet iudicium: sed iustus ille & uerus iudex, lance iustitiae omnia decernet, & aequum, & sermonem, & cogitationem. Et ibunt qui bona fecerunt, in uitam aeternam, cum angelis laetaturi, & ineffabili bona recepturi: qui uero mala egerunt, in damnationem aeternam, quae gehenna dicitur, & tenebrae exteriores, & vermis qui non dormit, & stridor dentium, & alia plurima tormenta. Atrocissimum uero omnium, alienari a Deo. & propterea dulcissimum uoluit eius, & gloria illa inenarrabili priuari, & ostentui coram omni creatura fieri, & confundi confusione finem non habitura. Nam post datam illam terribilem sententiam, omnia inconuertibilia manebunt & immutabilia, neque iustorum splendida comersatio est ulterius finem habitura, neque peccatorum miseria atque cruciatuum poena terminum in uisum sortitura, neque iudex post illum celsior, neque per opera bona satisfactio, non terminus alterius regenerationis, non alia quae libet ars tunc subuenire cruciandis perferuerante illis cruciata. Cum haec ita se habeant, quales nos oportet esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, ut effugere mereamur futuras minas, & stare a dextris filii Dei? Ipsa est enim statio iustorum. Peccatoribus uero a sinistris miserrima pars deputat. Deinde iustus quoque benedictos patris uocando, dominus in regnum sempiternum introducti peccatores uero cum ira & maledictione eiciendo a facie sua, mansueti quidam & quieti, in amarissimum pariter & feruissimum precipitabit tormentum aeternum.

K Tunc Iosaphat dixit ad eum: Magnificas quidam atque mirabiles res mihi dictis o homo, multo timore pariter & tremore dignas. Si haec ita sunt, & est rursus post mortem & in cinerem & in puluerem dissolutionem, resurrectio atque generatio, bonorum gloria & malorum poena: rogo, quae est horum assertio? & quomodo nunc quod non uideatur, discentes, sic manifeste, sic constanter & indubitanter creditis? Nam ea quae iam facta sunt, etsi ipsi non uidistis, attamen ab historiographis audistis. Quomodo uero de futuris tali magna & immensa praedicante, firmam de ipsis habetis certitudinem? Est ait Barlaam: Ex praeteritis habemus futurorum certitudinem. Qui enim ista praedica

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

prædicauerunt, in nullo à veritate deuiarunt, sed signis & prodigijs, & varijs virtutibus quæ dixerant adfuerunt, ipsi de futuris narrauerunt. Sicut ergo hic nihil fatuum aut fictum docuerunt, sed omnia splendidiore sole fulserunt, quocumq; fecerunt & dixerunt, sic & ibi vera docuerunt, quæ & ipse dominus noster et dominator Iesus Christus verbo et opere confirmauit. Amen amen (inquit) dico vobis, quoniam venit hora quando mortui audient vocem filij Dei, et qui audierint, viuunt. Et iterum: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei. Et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et iterum ait: De resurrectione mortuorum non legistis, quod dictum est à Deo, dicente. Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob: Non est Deus mortuorum, sed viuorum. Sicut enim colliguntur zizania et igni comburuntur, sic erit in consummatione huius seculi. Mittet filius Dei angelos suos, et colligent omnia scandala, id est, eos qui faciunt iniquitatem, et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Hæc edicens, addidit: Qui habet aures ad audiendum, audiat. Talibus quidem sermonibus et alijs pluribus, corporum nostrorum resurrectionem dominus declarauit. Opere etiam sermones confirmauit, multos resuscitando mortuos. Nam circa finem suæ in terra conuersationis, etiam quadriduanum iam putrefactum et fortem Lazarum quendam amicum suum, de monumento vocans, et quasi dormientem excitans, viuentem exhibuit. Cum his autem et ipse dominus primitiæ perfectæ, et non ulterius morti subiactens, carne mortem gustando, resurrexit tertia die, et mortuorum primogenitus factus est. Surrexerunt etiam quidam alij ex mortuis, sed iterum mortui sunt, et non potuerunt imaginem vite futuræ vere exhibere. Solus autem ille resurrectionis illius princeps factus est, resurgens primus immortalis resurrectione. Ista et qui ab initio ipsi viderunt, et ministri fuerunt sermonis prædicauerunt. Ait enim beatus Paulus, cuius vocatio non ex hominibus, sed de cælo facta est: Notum vobis facio euangelium fratres, quod prædicauimus vobis. Tradidi enim vobis quod et accepi, quia Christus mortuus est propter peccata nostra secundum scripturas, et quia sepultus est, et quia resurrexit secundum scripturas. Si autem Christus prædicatur et resurrexit à mortuis, quomodo dicunt quidam quod resurrectio mortuorum non est? Si enim mortui non resurgunt, neq; Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, vana est fides vestra, adhuc enim estis in peccatis vestris. Si in hac vita tantum sperantes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit ex mortuis, primitiæ dormientium: Quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes viuificabuntur. Et post pauca: Oportet enim (inquit) corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Quando vero corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, tunc complebitur sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors aculeus tuus? Destructur enim tunc perfecte virtus mortis, & deperibit, nihil ulterius astra: sed immortalitas de reliquo, & incorruptio dabitur hominibus æterna. Erat profecto, erit indubitanter mortuorum resurrectio. Et hoc fideliter credimus. Nam & gloriam iustorum & penas impiorum, non dubitamus in die tremenda aduentus Christi futuras, in qua cæli igne soluentur, & elementa ardentia liquefcent, sicut ait quidam sanctorum: Nos autem cælos & novam terram, secundum promissionem illius expectamus. Namq; retributiones sunt bonorum & malorum operum, nihilq; ibi remanebit indiscussum, sed quod de operibus & cogitationibus atq; sermonibus ratio sit reddenda, testatur dominus, dicens: Quicunq; potum de derit vni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam. Et iterum dicit: Cū venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis. Et struet oves quidem à dextris suis, hæcos autem à sinistris. Tunc dicit rex his qui à dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, possidete præparatum vobis regnum à constitutione mundi. Esuriant enim, & dedistis mihi manducare: esuriant, & de discis mihi bibetes

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

hospes eram, & collegistis me nudus, & operuistis me: infirmus, & visitastis me in carcere eram, & venistis ad me. Cur hæc dicit, nisi quia misericordiam quam indigentibus præbemus, in semetipso suscipit? Et alibi dicit: Omnis qui me confessus fuerit coram hominibus, constebor & ego eum coram patre meo in cælis. Ecce his omnibus & alia pluribus monstrauit firmas esse & stabiles retributiones honorum operum. Sed & aduersariis tormenta restargi prænuñciauit per parabolas mirabiles ac præcipuas, quas solum sapientia enarrauit aliquando quidem diuitem quandam introducens, purpura & byssu indutum, & epulante quotidie splendide, tenacem vero & immisericordem contra egenos existentem ita ut & pauperem quandam, Lazarum nomine, ante ianuam illius iacentem, sperneret, & neque ex ipsis, quæ de mensa illius cadebant, micis daret illi. Mortuis igitur verisq; pauper quidem ille & ulcerosus deportatus est (inquit) in sinu Abraham, iustorum requiem ita insinuans. Diues vero sepultus est in inferno, in flamma & tormentis. Ad quem & Abraham dixit: Recepisti tu bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: Nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Alibi vero comparat celorum regnum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, futuram læticiam atq; splendorem ita insinuans. Omnibus namq; humilibus & terreret sapientibus, de consuetis eis & cognitis dabat parabolas, non tamen nuptias & mensas futuras esse in illa æternitate demonstrabat, sed illorum condescendens crassitudini, talibus nominibus utebatur, nota facere eis futura volens. Omnes igitur (inquit) inuitauit rex excelsa prædicatione, ut cõuenirent ad nuptias, & satiarentur ineffabilibus bonis illis. Multi vero ex illis qui erant inuitati, negligentes, non venerunt, sed subtrahentes semetipsum, alius quidem in villam abiit, alius ad negociationem, alius ad ducendam uxorem, & ita seipsum priuauerunt splendore sponsum. Illis vero voluntarie alienatis à delectabili iucunditate, alij vocati sunt, & repleti sunt nuptiarum descumbentium. Ingressus autem rex ut videret descumbentes, vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali. Et ait illi: Amice, quomodo huc intraisti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus eius & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor dentium. Illi ergo qui venire renuerunt, & prorsus inobedientes extiterunt, sunt hi qui ad fidem Christi nolunt venire, sed siue in idololatriam, siue in aliquam hæresin perseverant. Ille vero qui vestem non habebat nuptialem, fidelis quidem est, sed fordibus actibus intellectualem vestem polluit, & iuste præcipitur de gaudio nuptiarum. Et aliam parabola huic consonantem addidit, decem quasdam virgines figurans. Ex quibus erant quinq; prudentes, quinq; vero fatuæ. Quæ fatuæ, acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum: sapientes autem sumpserunt. Per oleum, bonorum operum possessionem significat. Media vero nocte (inquit) clamor factus est. Ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Per mediam noctem, incertitudinem diei significat. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, & quæ paratæ erant, exierunt obuiam sponso, & intrauerunt cum eo ad nuptias: & clausa est ianua. Quæ vero paratæ non erant, quas cõuenienter fatuas appellauit, extinctas lampades suas cernentes, ierunt ad emendandum oleum. Reuersæ vero clausam ianuam, clamabant dicentes: Domine dñe, aperi nobis. Ille autem respondens dixit: Amen dico vobis, nescio vos. Ex his ergo omnibus manifestum est, futuram esse retributionem malorum actionum, nec non & verborum & ipsarum cogitationum. Dixit enim saluator Dico vobis, quod omne verbum ociosum, quod locuti fuerint homines, reddent de decorationem in die iudicii. Et iterum: Vestri vero (inquit) & capilli capitis, omnes numerati sunt per capillos, minutissima quoque cogitationum & intentionum demonstrans. Consona vero his, & beatus docet Paulus: Viuus est enim (inquit) sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, & pertingens usque ad diuisionem animæ & corporis, cõpagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis, & non est visibilis creatura inuisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Hæc & prophetæ ante multa tempora spiritus sancti illuminationi gratia, manifestissime annunciauerunt. Ait enim Esaias: Ego opera illorum scio, & reddam eis. Ecce congregare venio omnes gentes & linguas, & venient & videbunt gloriam meam, & erit cælum novum & terra noua, quæ ego facio manere coram me. Et veniet omnis caro, & adorabit in conspectu meo, dicit dñs. Et exhibunt & videbunt cadavera hominum, qui perzuaricati sunt in me. Nam vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

guetur. Et erunt vsq; ad satietatem visionis omni carni. Et iterū de die illa dicit: Et inuolauerit celū sicut liber, omnes stelle cadent sicut folia de vinea. Ecce enim dies domini venit plena furore & ira, vt ponat orbem totū desertū, & peccatores perdat ex eo. Nam astra celi & orion, & omnis ornatus celi, lumen suū non dabunt. Et obtinebabitur dies orto iam sole, & luna nō dabit lumen suū. Et rurſus dicit: Vx qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis, & quasi vinculū plauſtri peccarū. Vx qui dicitis bonum malū, & malum bonum, ponentes amas: in dulce, & dulce in amarū. Vx qui potentes estis ad bibendū vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatē, qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Qui declinatis iudiciū pauperū, & diri pitius substantiam egenorū, vt sit vobis vidua in rapinam, & orphanus in pēdā. Et quid facietis in die visitationis? & ad quē confugietis in auxiliū? & vbi derelinquetis gloriam vestram? Et his consonans alius propheta, ait: Iuxta est dies magna, iuxta & veloc nimis. Vox diei domini amara, tribulabitur ibi ortus. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustię, dies calamitatis & miserie, dies tenebrarū & caliginis, dies nebulę & turbis, dies tubę & clangoris, super ciuitates munitas & super angulos excelsos. Et tribulabo malignos, & ambulabunt vt cęci, q̃a domino peccauerunt. Et effundet sanguis eorum sicut humus, & corpus eorū sicut ster cora. Sed & argentū eorum & aurum eorū, non poteris liberare eos in die furoris domini. In igne zeli eius deuorabis omnis terra, quia consummationē cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Cū his & Dauid rex propheta clamat: Deus manifeste venit, Deus noster, & non ſilebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempeſtas valida. Aduocabit cœlum de sursum, & terrā discernere populum suum. Et iterum: Surge (inquit) Deus, iudica terram: quoniā cogitatio hominis confitebit tibi, & tu reddes vnicuiq; secundum opera ſua. Multa vero & alia huiusmodi tam psalmographus, q̃ & omnes prophete diuino edocti spiritu, de futuro iudicio & retributione prædicauerunt. Quorum sermones & saluator firmiter ſtabilens, docuit nos credere resurrectionē mortuorum, & retributionem defunctorum, vitamq; immortalē futuri ſeculi. M. His auditis, iosaphat vehementer cōpunctus corde, totusq; lachrymis perſuſus, ait ad ſenem: Aperte mihi omnia nota fecisti, iuculenter perorasti terribilem hanc atq; mirabilem narrationē. His ergo imminētib; nobis, qd oporteat me facere, vt euadam præparatus peccatoribus poenans, & merear gaudio perſui iustorū: Barlaam respondit: Scriptum est, qd docente Petro populum, q̃ & princeps vocatus est apostolorū, cōpuncti sunt corde, ſicut & tu hodie. Et dicentibus illis, quid faciemus? ait ad eos: Poenitentiam agite, & baptizet vnusquisq; vestrum in remissionē peccatorum, & accipietis ſpiritus ſancti donū. Vobis enim est promissio & filiis vestris, & omnibus qui longe ſunt, quoscunq; aduocaueris dñs Deus noster. Ecce igit & in te effudit abunde misericordiam ſua, & vocauit te, cum ab eo longe eſſes voluntate, & alienis deſeruires nō dñs, ſed demonibus, & ſimulacris mutis & inſenſibilibus. Propter quod ante omnia accede ad eum q̃ vocauit te, à q̃ accipies viſibilem & inuiſibilem verā notitiā. Si vero & poſt vocationē venire nolueris aut tarda ueris iuſto Dei iudicio exheredaberis. Sic enim & ipſe apoſtolus Petrus ad quendā diſcipulorū dixit: Ego aut credo quia & obaudiſti vocationi, & adhuc manifeſtus obaudiens, tolles crucē & ſequeris vocantem te dominatorē Deum, q̃ vocat te de morte ad vitam, & de tenebris ad lucē. Nam Dei ignorātia, veraciter tenebrę ſunt & mors animę. Et ſeruire idolis ad naturę perditionē, omni mihi videt ſtoliditate eſſe deterius. Quos cui aſſimilabor? & qualē ſauitatis imaginē iſtorum tibi exhibebor? Sed tamen exemplis tibi proferam, à quodā viro ſapientiſſimo mihi dictū, Aiebat enim, quia ſimiles ſunt idolorū adoratores viro ſagittario, qui cōprehendit vnam de miniſſimis auiculis, philomenā hanc vocant. Arripiens igit cultellum, vt occideret eam & comederet, data eſt philomenę vox articulata, & ait ad ſagittariū: Quod tibi o homo necis meę proſicuum eſt? Nō enim de me tuū implere ventrē poteris. Sed ſi me à vinculis liberaueris, tria man data tibi dabo. Quæ ſi cuiſſi odieris, ex his magnā per totā vitam tuam vtilitatem conſequeris. Ille vero ſtaſefactus illius loquela, promiſit, qd ſi quid nouū audiret ab ipſa, mox eam à vinculis liberaret. Cōuerſa itaq; philomena, dicit homini: Nunq̃ aliquid coneris comprehendere eorū quę apprehendi non poſſunt? & ne dolcas de re perditā quā re-

cuperare non potes: & verbum incredibile nō credideris aliquando. Hæc tria mandata custodi, & bene tibi erit. Admiratus aut vir perspicuum verborum intelligentiam, solvens eam à vinculo, per aera dimisit auolare liberam. Philomena igit volens probare, si recognouit vir doctrinæ sibi verborum virtutem, & lucratus est aliquam ex ipsis utilitatem, dicit ad eū volitans in aere: Væ tibi homo, q̄ malū consiliū habuisti, & quales thesaurum hodie perdidisti. Est enim in visceribus meis margarita, q̄ struthionis ouum sua magnitudine. Vt hoc audiuit sagittarius, cōtristatus est valde. Penituit namq̄ eum q̄ euaserit philomena illa de manu sua, & denuo tentans illā apprehendere, dixit: Veni in domum meā, & omnem humanitatem tibi exhibebo, deinde honorifice te de mittā. Tunc ait philomena: Nunc cognoui certissime te esse fatuum. Suscipiens nauis quæ tibi dicta sunt à me, prompte & libenter audiens, nullum ex his p̄ficuum assecutus es. Dixi tibi ne doleres de re p̄dita & irreuerabili. Mandavi tibi ne tentares in cōp̄prehensibilia capere, & tentasti me cōp̄prehendere, cū non valas itinere meo pergere. Cū his etiā ne verbum incredibile credideris, tibi mandavi. Sed ecce credidisti in visceribus meis esse margaritā sup̄gradientem mēsuram ventris mei, & nō valuisti intelligere, q̄m ego tota nō possem p̄tingere ad magnitudinem ouis struthionis, & q̄modo margaritam talem caperem in me: Sic ergo stulti sunt & illi, q̄ confidunt in idolis. Operant ea manibus suis, & adorant quæ fecerunt digiti eorū, dicentes: Isti sunt qui plasmaverunt nos. Quomodo ergo plasmatores suos ab ipsis plasmatos & factos existiment? Sed & seruantes eos in custodia, ne à suribus rapiantur, custodes vocant suæ salutis. Et quantū in sapientiæ est, non cognoscere, q̄m qui non sufficient semetipsos adiuvare & custodire, quomodo poterunt alijs hoc præstare? Euacuunt thesauros suos, statuas dēmonibus & imagines trigendo, & amantes dicunt ipsos doctores bonorū, quæ neq̄ aliquē posederunt, neq̄ aliquando sunt possessuri. Ideo scriptū est: Similes illis sicut qui faciunt ea. Qui mercede cōducentes artificem, fecerunt opera manū, & procidentes adorauerunt ea. Deinde tollunt illa super humeros suos, & ambulant. Si aut posuerunt ea in loco, manent in eo, nec morient. Et quantum cuncti clamauerunt ad ea, nō exaudient, nec à malis liberabunt eos. Ideo confunduntur cōfusione qui confidunt in sculptilibus, qui dicunt suis: Vos estis dñi nostri. Immolauerunt (inquit) dēmonijs, & non Deo, dñs quos ignorabant. Noui recutesq̄ venerunt, q̄ generatio peruersa est, & nō est fides in eis. Ex hac ergo generatione mala & infideli, vocauit te dominus, dicens tibi: Exi de medio eorū, & separate, & immundū ne tetigeris, sed saluare de generatione ista. Surge & vade, q̄ nō est tibi requies in ea. Nam multiplices apud vos dñi, & inordinati atq̄ seditioni, & omnino discordes. Apud nos vero nō sunt dñi multi & domini, sed vnus Deus pater, ex quo omnia, & nos in ipso: & vnus dominus Iesus Christus, per quē omnia, & nos per ipsum, qui imago Dei est inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ, & omnium seculorū: quoniam in ipso creata sunt omnia, quæ in cœlis & quæ in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni, siue dñationes, siue principatus, siue potestates. Omnia p̄ ipsum, & sine ipso factum est nihil. Et vnus spiritus sanctus, in quo omnia, dominus & viuificans, Deus & deificans, spiritus bonus spūs rectus, spūs paracles, spūs adoptionis. Hæc trium personarū: vna quæq̄ Deus p̄fectus est, sed nō tres dñi. Qualis pater, talis filius, talis spūs sanctus. In his tribus p̄sonis vna natura, vnum regnū, vna virtus, vna gloria, vna substantia: diuisio t̄m in personis, sed vnitas in deitate. Vnus enim pater, cui propriū est ingenitū esse: vnus vnigenitus filius, cui p̄pria est natiuitas: vnus vero spūs sanctus, & propria eius processio. Sic enim nos de lumine patre lumen vident: ei filiū, in lumine spūs sancto viuificamur, in tribus p̄sonis vnā glorificantes deitatem: & ipse est verus & solus Deus in trinitate cognitus, qm̄ ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Huius gratia & ego cognosce de te, missus sum vt docerē te quæ didici, & seruauī vsq̄ ad cā niciam meā. Si ergo credideris, & baptizatus fueris, saluus eris. Si vero nō credideris, cōdemnaberis. Nam ista quæ cernis hodie, & in gubus exultas, id est, gloria, delicie, & diuitiæ, & oēs vitæ seductiones cito trāseunt, ej̄cientq̄ te etiā hinc nolentē: & corpus quiddē concludet paruo monumento, solū derelictum, orniq̄ destitutum amicorū & cognatorum affectu. Abijcient vero delectationes mūdi, & multa fœditas & putrida corruptio, p̄ p̄senti decore & bono odore inducet. Animā vero tuam mittent in cōdēnationem inferni,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

infernū, vsq; ad vltimam resurrectionis diem, quando rursus suo sumpto corpore, erigetur a facie domini, & tradetur igni gehennæ, sine fine arsurus. Hæc tibi contingent, & multa his deteriora, si remanseris in infidelitate. Si vero ultro teus obaudieris, & qui te vocat ad salutem, & acceſſeris ad eum cum gaudio & desiderio, & lumine illius signatus fueris, & toto corde securus fueris eum, omnia quidem respiciens & illi soli adherens, quales habebis stabilitates & delectationes, audis si sederis, securus eris: si dormieris, iucunde soporatus quiesces, & non formidabis terrorem superuenientem, neq; impetus sæuorum dæmonum intentatos, sed ambulabis confidens sicut leo, & viues cum læticia, & in æternum exultabis. Nam super caput tuum exultatio, & laus & læticia comprehendet te: aufugiet dolor, & tristitia, & gemitus. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet. Clamabis, & dicit, ecce adsum. Ego enim lumen qui deleo iniquitates tuas, & nō memorabor. Tū vero memor esto, & iudicemur. Dic tu iniquitates tuas, vt iustificeris. Si fuerint peccata tua vt coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Os enim domini locutum est hoc. N Dicit ad eum Iosaphat: Omnia verba tua bona & admirabilia sunt, quæ credidi & credo. Omnem quidem idolorum seruitutem ex corde odians, etiam priusquam tu intrares ad me, quia inuitus & dubitās erga ista se habuit semper animus meus. Nunc vero perfecto odio odiui, discens, a te vanitatem & insipientiam illorum qui seruiunt eis. Desidero autem verus Dei seruus fieri, si tamen non repulerit me indignum, propter meas iniquitates. Sed confido quia dimittet mihi omnia peccata mea, quoniam benignus & misericors est, sicut tu doces. Ideo ego paratus sum baptismum suscipere, & omnia quæcūq; dixeris, custodire. Quid vero me oporteat facere postquam baptizatus fuero, & si hoc solum sufficit ad salutem, credere videlicet & baptizari, an alia oportet aliqua subsequi, manifesta. Tunc ait ad eum Barlaam: Audi quid oportet facere post baptismum. Ab omni quidem peccato, & ab omni vitio abstinere, & edificare vero super fundamentum rectę fidei, virtutum operationem: quoniam fides sine operibus mortua est, sicut & opera sine fide. Ait enim Apostolus: Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Manifesta autem sunt opera carnis quæ sunt, adulteria, fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimiticitie, contentiones, & mulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, avaritia, maledictiones, amor voluptatum, ebrietates, comestationes, & his similia. Quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam quia talia agunt, regnum Dei non consequentur. Fructus enim spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, mansuetudo, fides, continentia, sanctificatio animæ & corporis, humilitas cordis, & contritio, elemosyna, immemoriam mali, humanitas, vigilæ, diligens pœnitentia omnium præteritorum peccatorum, lachrymę compunctionis, luctus tam pro peccatis suis, quàm pro peccatis proximorum suorum, & his similia: quæ velut quidam gradus & scalæ inuicem vincit, & subinde auctæ, in cœlum animam subleuant. Ecce ista mandamur post baptismum fortiter tenere, a contrariis vero abstinere. Si aut post acceptam veritatis cognitionem, priora rursus mortua apprehēderimus opera, & sicut canis ad vomitū reuerſi fuerimus, cōtinget nobis qd a dño dictū est: Cum enim (inquit) spūs immundus exierit ab homine, (gratia videlicet baptismatis) ambulat per loca iniqua, quærens requiem, & non inuenit. Non ferens autem diutius sine domo & sine tecto errare, dicit: Reuertar in domū meā vnde exiui. Et veniens, inuenit scopis mundatā & ornata. i. vacuā & vacantē, ceu quæ gratiæ nō suscepit operationē, nec seipsam virtutū diuitijs ditauit. Tūc vadit, & assumit septē spūs nequiores se, & ingressi habitāt ibi: Et fiunt nouissima hominis illius, peiora prioribus. Nā baptismus omnium quidē præteritorum peccatorum chirographa pfecte tradit perditioni, & deinceps murus est nobis firmus & æntemurale, & arma fortia aduersus inimici plū. Nō aut destruit liberū arbitriū, neq; post baptismū peccatorum habet indulgentiā, neq; secundā in piscinā descensionē. Vnū enim cōſitemur baptismū: & ideo opus est oī custodiam seruare semetipsos, ne rursus polluant, quin potius mādāta dñi cōprehendā. Dicēs enim ad apostolos, Euntes docete oēs gētes, baptizātes eos in noīe patris & filij & spūs sancti: nō hic restitit, sed addit, docētes eos seruare oīa quæcūq; mandauī vobis.

cc in Manda-

Mandauit enim pauperes quidem esse spiritus, quos beatos esse dicit, & regno celorum dignos appellat. Deinde lugere in presenti subdidit vita, ut futura consolatione digni efficiamur. Mites quoque esse, & semper esurientes & sitientes iustitiam, misericordes, & facile tribuentes, miserationem habentes & compassionem, mundos corde, abstinentes ab omni pollutione carnis & spiritus, pacificos contra proximos, & contra animam suam, subijcientes videlicet deterius meliori, & inter ipsos perennax bellum recto iudicio pacificantes. Sustinere etiam omnem persecutionem, & omnem tribulationem & opprobrium propter iustitiam pro nomine eius nobis illatum, ut æternum gaudium in splendida distributione adipisci mereamur. Sed & in mundo præcepit, ut sic luceat lux nostra coram hominibus, ut videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in celis est. Nam lex Moysi, quæ quondam data fuit Israelitis, Non occides, inquit, Non moechaberis, Non furaberis, Non falsum testimonium dices. Christus vero ait, quia omnis qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio. Quicumque dixerit, frater tuus habet aliquod aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius te conciliari fratri tuo. Et quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo, pollutionem animæ & vitij consensum, adulterium vocans. Sed & lege perituri prohibente, Christus nec omnino iurare, præter Est & Non, mandauit. Oculum pro oculo, & dentem pro dente, ibi hic autem, Quicumque per cufferit te in dexteram maxillam, præbe ei & alteram: Et qui tecum vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicumque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. Qui petit à te, da ei: Et volentem à te mutuari, ne auertas. Audistis quod dictum est: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate prosequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filij patris vestri qui in celis est, qui solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nolite iudicare, ut non iudicemini. Dimittite, & dimittetur vobis. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate vobis thesauros in celo, ubi neque ærugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Scit enim pater vester celestis, quoniam his omnibus indigetis. Qui ergo animam dedit & corpus, dabit pro vobis & cibum & vestimentum, qui vola ista celi nutrit, & lilia agri tali exornat pulchritudine. Quærite vero primum regnum Dei & iustitiam eius, & omnia ista adiciuntur vobis. Nolite solliciti esse de crastino. Nam crastinus dies sui ipsius sollicitus erit. Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, sic & vos facite illis. Intrate per angustam portam, quia lata est porta & spatiosa via quæ ducit ad mortem, & multisunt qui intrant per eam: Quoniam angusta porta & stricta via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Non omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est. Qui diligit patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Ecce ista & his similia mandauit saluator apostolis, ut docerent fideles. Et hæc omnia debemus custodire, si desideramus perfectionem consequi, & incorruptibilem coronam iustitiæ promereri, quam reddet dominus in illa die iustus iudex, omnibus diligentibus se. O Dicit ei Iosaphat: Igitur quantum ex hac dogmatum subtilitate perpendere valeo, si hanc mundam conuersionem post baptismum, vnius vel duorum transgressionum mandatorum istorum violare me contigerit, ab omni mea corruam intentione, & omnis spes mea irrita fiet. Respondit ei Barlaam: Noli sic ista perpendere. Nam pro saluatione generis nostri, homo factus Deus verbum, sciens infirmitatem mulierum atque mulieriam naturæ nostræ, nec in hac parte dimisit nos sine medicina languere, sed sicut sapientissimus medicus, Iubricæ nostræ atque peccatrici voluntati commiscuit antidotum penitentis, prædicans ista in remissionem peccatorum. Post acceptam etenim cognitionem veritatis, & sanctificationem per aquam & spiritum, omnemque peccati & totius sordis facile emundationem, si contigerit in aliquos peccatorum casus nos corrumpere, non est quidem per baptismum secunda regeneratio in aqua piscinæ per spiritum sanctificata, quæ perfectæ renouat

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

nouat baptizatos hoc quippe donum semel daturis est per poenitentiam laboriosam, & lachrymarum abundantiam, & rumnasq; atq; sudores sic emundatio atq; remissio culpa-
 rum, per viscera misericordie Dei nostri. Baptismus enim vocatus est etiam fons lachry-
 marum, secundum gratiam domini, sed labore & dolore indigens. Multosq; de pluri-
 bus peccatis liberauit, eo qd peccatum nō valet Dei superare benignitatem, si tamen oc-
 curramus poenitentiam agere, & lachrymis delictorum sordes abluere, ne mors præue-
 niens hinc sordidos enctat. Non est enim in inferno poenitentia vel confessio. Dum est
 viuimus, (fundamento tamen recte fidei stabili permanente, etsi aliquid trabium vel tes-
 tiorum dissoluatur) licet, quod putrefactum est negligentia, poenitentia renouare. Nam
 multitudinem miserationum dinumerare, & magnitudinem misericordie illius metiri,
 impossibile est. Peccata vero, quantacunq; sint, atq; delicta, mensuræ subiacent, & nume-
 rabilia esse constat. Ergo mensuræ & numero subiacentia peccata nostra, immensam
 misericordiam & innumerabiles Dei vincere nequeunt miserationes. Qua propter non
 debemus in multitudine desperare peccatorum, quoniam remissio nobis adiacet benigni-
 tate Christi, qui pro peccatis nostris suum effudit sanguinem. Vbiq; vero per scripturas
 poenitentis virtutem discimus, & maxime ex præceptis & parabolis domini nostri Iesu
 Christi. Ex tunc enim ait, coepit Iesus docere & dicere, Poenitentiam agite; appropin-
 quauit enim regnum celorum. Sed & in parabola filium quadam narrat, qui accepit pa-
 trem substantiā, & abiit in regionē longinquā, ibiq; totam dissipauit viuendo luxuriose.
 Deinde fame in regione illa facta, abiit & adhefit vni malignorū ciuiū regionis illius pec-
 catricis. Qui & misit illum vt pasceret porcos, asperrimū & abominabile sic vocans pec-
 carū. Multum enim tribulatus, & ad extremā deueniens miserū, in tritum qd nec de filiis
 quas porci manducabant, suum posset implere ventrem, tandem aliquando suam in fere-
 ueris sentit confusionē, lamentansq; seipsum, dicebat: Quanti mercenarij in domo pa-
 tris mei abundanti panibus, ego autem hic fame pereor? Surgam, & ibo ad patrem meū,
 & dicam ei: Pater, peccavi in celum & corā te, & iam non sum dignus vocari filius tu-
 us, fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Et surgens, venit ad patrem meum. Cum autē
 adhuc longe esset, vidit illum pater ipse, & misericordia motus est & accurrens, cecidi-
 dit super collum eius, & osculatus est eum. Et in priorem restituens illum honorem, so-
 lennitatem & iubilantiam fecit in eius inuentione, occidens vitulum pascale. Ecce para-
 bolam hanc de peccatoribus ad poenitentiam reuertentibus, nobis narrauit. Sed & pasto-
 rem quendam bonum, qui centum oves habuit, & vna perditā, dimisit nonaginta nouē,
 & ad querendam illam exiuit donec inuenit eam, & inuentam, in humeros (uos leuauit,
 & alij quæ non errauerant coniunxit; vocauitq; amicos & vicinos ad epulas in eius inue-
 nitionem. Sic (inquit Saluator) gaudiū erit in celo super vno peccatore poenitentē. Agente
 te, quā super nonaginta nouem iustis, qui non indigent poenitentia. Princeps etiā apo-
 stolorum Petrus, fidei petra, circa ipsum tempus passionis Christi ad modicum dereli-
 ctus, dispensatiua quadam desertione, vt agnosceret humanæ infirmitatis pusillanimita-
 tem & miseriam, negationis crimen incurrit: deinde statim verborum domini recorda-
 tus, exiit foras, & fleuit amare, lachrymisq; illis deiectionis vercūdīs protestatus, victoriā
 reportauit. Nā cū esset arte bellādi impius, cecidit nō tñ est dissolutus, neq; in semetip-
 so desipuit, sed resiliēs, amarissimas de corde cū tribulato produxit lachrymas. Statimq;
 hostis cernēs hoc, quasi si iam vehementissimæ facis successus, recessit fugiens longius, &
 durissime euilans. Princeps autē apostolorū Petrus ante fuit, fuit & postea magister orbis
 ordinatus. Sic itē & poenitentia forma effectus est. Post resurrectionē vero suā Christo
 dicente ei, Petre amas me? ternam negationē cortexit, ipso apostolo respondente. Etiam
 dñe, tu scis quod amo te. Ex his enim verbis & alijs pluribus, & numeris perantibus ex-
 emplis, discimus virtutem lachrymarū & poenitentia, tantū vt modus huius digne &
 rationabiliter fiat, ex affectu abominando peccatū, & odiendo atq; condemnando, la-
 chrymas etiam fundendo, sicut ait propheta David: Laborui in gemitu meo, laqueo
 per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meū rigabo. Exita peccatorū
 emundatio fiet p sanguine Christi, in magnitudine misericordie illius, & multitudine mi-
 serationū Dei, dicētis: Quod si fuerint pñi vestra sicut phoenicē, qñ nix dealbabitur
 si autem fuerint vt coccinum, quasi lana alba erunt. Hæc quidē ita sunt, & ita credimus,
 Oportet

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Oportet itaq; vt post acceptam notitiam veritatis, & regenerationis & adoptionis filiorum Dei, dignitatem & mysteriorum gustum diuinorum, omni virtute obseruare neruamus. Nam cadere non expedit certant, quoniam iam multi qui conuerterunt, resurgere non potuerunt. Alij vijs quidem ianuam aperientes, & inseparabiliter eis adherentes, vltimus ad poenitentiam venire nequierunt. Alij vero morte praeuerti, & nō occurrerentes per poenitentiam se ipsos à sordē peccati abluerē, condemnati sunt. Propterea periculosum est in quodcumq; vitium cadere: si vero contigerit, statim resurgere oportet, & rursus in bono stare certamine. Et quotiescumq; istud acciderit, & illud mox fiat, id est, resurrectio & statio vsq; ad mortem. Nam conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, dicit dominus Deus. **P** Ad hæc Iosaphat dixit: Quomodo igitur quis custodiet seipsum post baptismum mundum ab omni peccato? Nam si restat delinquentibus poenitentia, sed tamen non sine labore & dolore, fletu & planctu, quæ non facilia multis fore mihi videntur. Et ideo mallem inuēire viam, vt custodirem diligenter præcepta Dei, & non declinarem ab eis, ne post indulgentiam priorum malorum, ad iram provocarem iterum dulcissimum dominum meum. Tunc Barlaam ait: Bene dixisti domine mi rex: Nam hoc & mihi desiderabile est. Sed laboriosum est & valde impossibile, iuxta ignem conuersari aliquem, & non fumigari. Difficile est ergo & nimis arduum, secularibus vincum negotijs, & eius curis implicatum & conturbationibus, & in delicijs atq; diuitijs viuētem, mandatorum Dei inclinabiliter viam pergere, & mundum seipsum conferuare. Ait enim dominus: Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & mammonæ. Scribit autem & dilectus ipius discipulus Ioannes euangelista & theologus in epistola sua, sic: Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt: Quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non est ex patre, sed ex mundo est. Et mundus transiit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Ista ergo diuini ac dei patres nostri, & Apostolum audientes, quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum celorum, festinauerunt, post sanctum baptismum, immaculatam & impollutam incorruptionis seruare tunicam. Vnde quidam illorum & alij ad dederunt baptismum suscipere, per sanguinem, dico, & martyrium. Baptismus enim & hoc nominatur, & valde preciosum atq; laudabile. Secundum namq; peccatorum non polluitur sordibus. Quod & dominus pro nobis suscipiens, baptismum decenter vocauit. Hinc ipsius imitatores facti, prius quidem sui discipuli & apostoli, deinde vero & omnis sanctorum martyrum chorus, cultoribus idolorum, regibus & tyrannis se metipso pro nomine Christi obijcientes, omne genus tormentorum sustinuerunt: videlicet bestijs proiecti, & ignibus exusti, atq; gladijs interempti, bonamq; confessionem confessi, cursum consummauerunt, fidem seruauerunt, iustitiæq; brauium sunt adepti, angelisq; associati, & Christi coheredes effecti sunt. Quorum virtus in æternum resplendit, q; in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, istorum non tantum verba & opera, sed & sanguis & ossa, omni sanctitate sunt pleni. Demones neq; potenter eijciunt, insanabilium vero languorum sanitates fide accedentibus præstant. Vestimenta vero, & si quid aliud preciosius ipsorum appropriauit corporibus, creaturæ omni semper sunt veneranda. De quibus longus erit sermo, si per singula virtutes eorum referre voluerimus. Postquam vero crudeles illi & atroces tyranni male perierunt, & persecutio quieuit, regesq; fideles per vniuersum orbem tegnauerunt suscipientes alij & imitantes zelum illum & diuinum desiderium, (martyrium dico) & eodem amore in animo vulnerati, diligenter stragebant mundam animam & corpus impollutum domino exhibere, omnesq; vitiorum illecebras circuncidentes, & ab omni pollutione carnis & spiritus seipso emundantes. Quoniam vero non aliter hoc, q; per custodiam mandatorum Christi effici posse nouerant, custodiam autem mandatorum & operationem virtutum, difficile in medio mundalium fieri posse considerabant, aliam quam vitam peregrinam, & sibi met insolitam ducere studuerunt, & secundum diuinam vocem omnia derelinquentes, videlicet parentes, filios, amicos, cognatos, diuitias atq; delicias, & omnia quæ in mundo sunt odientes, & deserta quasi quidam fugitiui adierunt,

egeni,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

egeni, angustati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus & in speluncis, & in cauernis terræ. Ab omnibus terrenis delectationibus & refrigerijs seipso elongantes, ipsam etiā vitam & vestitum valde tenuem habentes. Ista duo negociantes, vt viderent materias vitiorū, radices ipsorū concupiscentias de animo euulserunt & eorū delentes memorias, amorē & desiderium diuinorum & celestium in seipsis plantauerunt. Ad hæc etiā per macerationem carnem suā affrigentes, et martyres voluntate effecti, ne priuarent gloria illorum, q̄ per effusionem sanguinis sui consummati sunt, sed imitatores & ipsi Christi passionē, quantum in ipsis est, effecti & perennis regni particeps. Sic ergo virtutibus adornati, solitarij & quietam vitam ducebant. Alij q̄dem sub dio absq̄ tecto per durantes, solis æstu & rigoribus frigoris, & imbribus & turbinibus ventorū affligebantur. Alij vero tuguria figentes, aut speluncas et antres latitantes, debebant. Sic ergo virtutes virtutibus cumulant, omni carnali consolationi & repausationi penitus abrenunciauerunt, oleribus crudis & herbis aut glandibus, seu pane arido & valde sicco transigebant dietam, nō solum qualitati delectationum abrenunciātes, sed etiā ipsi tenori abstinentiæ, ex sua parte semper aliqd̄ addebant. Nam tñ de ipsis talibus & abiectis sumebant escis, vt solum viuere possent. Quidam namq̄ eorū tota hebdomada ieiunij pmanentes, dominica die cibum sumebant. Alij vero bis in hebdomada, huius memoriā habebant. Alij aut̄ post dies duos vespere edebant, tñ modo modicum gustantes, orationibusq̄ & vigilijs vacabant, angelorum vitam imitantes, auri argentiq̄ possessionibus & venditionibus abrenunciātes, inter hoies se esse obliuiscantur. Inuidia vero atq̄ superbia, quæ maxime bona opera comitari solent, in eis locū non habebant. Nam neq̄ qui in conuersatione minor erat, aduersus eum qui amplius pollebat, inuidiæ cogitationem vllō modo in semetipso suscipiebat. Nec rursus magnifice agentem, aduersus infirmiores in superbiā extollebat arrogantia, vt sperneret proximū, aut gloriaretur in sua sanctitate, aut magnifice superet in virtutibus. Nam q̄ plus virtutis habebat, nō proprijs laboribus, sed Dei gratiæ totum adscribebat, in humilitatē deprimens semetipsum, nihil omnino esse reputans qd̄ agebat, iuxta quod ait dominus: Cū feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Illi vero nec se cisse aliquando quæ præcepta sunt, confidebant seipso, sed plura sibi deesse arbitrabantur quæ fieri oporteret. Et rursus qui in conuersatione debiliior erat, despiciendo se miserum clamabat, negligētiæ voluntarij, nō naturæ infirmitati, quod deerat, imputans. Sic ergo alijs alio, & oēs omnibus erant humiliores. **Q**uoniam cenodoxiæ vel placēdi hoibus vitij, quomodo esset in illis, qui Ideo de mundo fugerant, & desertum inhabitabāt, ne hominibus, sed soli Deo, virtutū suarū operatio nota fieret, à quo & bonorū retributiones sperabant: bene scientes, quæ propter vanam gloriā bona perficiuntur opera, sine mercede remanent. Nam propter laudē hoim sunt, & non propter Deū. Vnde & dupliciter huiusmodi detrimētū patiuntur, corpus q̄dem macerantes, & mercede carentes. Illi vero sup̄næ gloriæ inhiantes, & hanc toto corde desiderantes, omnem terrenā & humanā laudē spreuerunt. Habent aut̄ habitacula sua, aliq̄dem in omnimodo recessu & solitudine agone percurrentes, elongantes seipso ab hoim commoratione per totum tempus vitæ suæ, & Deo appropinquant. Quidam vero longe ab inuicē cellas habētes, dominicis diebus ad ecclesiam vnā conueniunt, & diuina mysteria sumunt (sacrificium dico intraçti corporis & preciosi sanguinis Christi) quæ fidelibus in remissionem peccatorū, illuminationemq̄ & sanctificationē animæ & corporis dñs donauit, instruētes alterutrum exercitijs diuinorū eloquiorum, & solitis admonitionibus occulta collatorū bella publicantes, vt nullus ab his detineat lactandi artem nesciens. Deinde domum vnusquisq̄ reuertitur, mel virtutū in suis cordibus diligenter reponetes, & operantes fructū dulcissimum, & celesti mensurā dignissimum. Alij vero cœnobialē ducunt vitam. Qui plures in simul congregati, sub vno prælato ab omnibus differētes degunt, omnem voluntatem suā obedientiæ gladio occidentes, & quasi seruos emptiores voluntarij reputantes, nō sibi metipsis viuūt, sed cui propter Christi amorem semetipso subdiderūt. Familiaris aut̄ magis est dicere, quia non viuunt sibi, viuunt vero in eis Christus, quem sunt sequuti, omnia deferentes. Hoc tñ est mundi secessio,

dd volunta-

voluntarium odium, & naturæ negatio, eorū quæ supra naturam sunt, desiderio. Hi et
 go quasi angeli in terra conuersantur, psalmis & hymnis vnamiter Deum laudan-
 tes, & confessores laboribus obedientie apparent, in quibus & dominicus sermo adim-
 pletur. Ait enim: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio
 eorum. Non hac mensura in nomine ipsius congregationem circūcludens, sed per du-
 os vel tres, indeterminatum numerū demonstrat. Siue enim pauci, siue multi propter
 nomen sanctum eius congregentur, ardente seruientes ei desiderio, ibi hunc adesse cre-
 ditur in meo seruorum suorum. His exemplis & talibus cōuersationibus atq; ordinibus,
 terreni & lutei, vitam imitati sunt celestium, in ieiunijs in orationibus & vigilijs, in la-
 chrymis feruentibus & in solabili luctu, in peregrinatione mortis, in mansuetudine
 & lenitate, in silentio laborū, in egestate & inopia, in castitate & prudentia, in humili
 sensu & tranquillitate, in charitate perfecta erga Deum & proximum, p̄ se sentem per-
 gere vitam, quasi angeli moribus effecti. Vnde Deus miraculis & signis, & varijs virtu-
 tibus ipsos exornauit, & sonum admirandæ conuersationis eorum in omnem terram
 effudit. Et si vitam vnus ipsorum per partes enarrauerō, qui & author fuisse monachi
 eꝯ conuersationis dicitur. Antonius vero nomen fuit ei, cognosces vtiq; ex vna arbore,
 reliquarum quæ eiusdem sunt generis & speciei, dulcedine fructuum, & quale posuit
 ille anachoretæ fundamentum, qualem etiam structuram superadificauit, et qualia me-
 ruit à Salvatore adipisci charismata. R. Multi vero et alij post illum simili agone de-
 certantes, similem adepti sunt coronam gloriæ. Beati isti et ter beati, qui Deum aman-
 do, propter charitatem illius omnia despexerunt. Fleuerūt, et luctum habuerunt diebus
 ac noctibus, vt in futuro æternam haberent consolationem. Humiliauerunt se ipsos vo-
 luntarie, vt illic exaltarentur. Afflixerunt carnes suas fame et siti et vigilijs, vt ibi susci-
 perent eos deliciae et exultatio paradisi. Tabernaculum facti sunt spiritus sancti, in mū-
 ditia cordis, sicut scriptum est: Inhabitabo in eis & in ambulo. Crucifixerunt semet-
 ipsos mundo, vt à deſtris crucifixi, stent in die iudicij. Præcinxerunt lumbos suos in ve-
 ritate, & paratos semper habebant iam pades immortalis aduentum fistolantes. Intelle-
 qualibus em̄ mentis oculis præuidebant assidue terribilem horam illā, contemplatio-
 neq; futuroꝝ bonorum & æterni cruciatus, cor eorum repletum semper erat, vt per-
 ennem gloriā acquirerent. facti sunt impassibiles sicut angeli, & nunc cū illis lætan-
 tur, quorū & vitam imitati sunt. Beati isti & ter beati, qui oculis interioribus non fallen-
 tibus, considerauerunt præsepiū vanitatem, & humanæ actionis instabilitatem & in-
 bricitatem, & hanc abnegantes, æterna sibi thesaurizauerunt bona, & nunq̄ eorum,
 neq; morte amputandā vitam acq̄sierunt. Hos ergo mirabiles & sanctos viros, & nos
 despicabiles & indigni imitari satagimus, non qd̄ perſingere valeamus ad altitudinem
 celestis conuersationis eorum, sed secundum posse infirmæ naturæ & miseri, virtutis vi-
 tam eorū figuramus, & habitu eorum operi sumus, quauis operibus nō impleamus.
 Nam ista diuina promissio, à peccandi voluntate nos retinet, & ad incorruptionem q̄
 nobis in diuino mysterio baptismate data est, nos astringit. Vnde sermones beatorū
 illorum sequentes, valde abhorremus corruptibilia hæc & mortalia vitæ negotia, in quibus
 nihil potest inueniri firmū, neq; planum, neq; stabile in seipsis, sed vanitas sunt om-
 nia & afflictio spiritus, multas in punctis ferennia transformationes. Somno em̄ & um-
 bra & aura per aerem stante, sunt fragiliora, minimaq; inest eis gratia, & neq; gratia,
 sed error quidem & seductio malitiæ mundi, quæ nō diligere sed potius odire ex cor-
 de, præcipimur. Et est secundum veritatem, odibilis iste mundus & abominabilis, nam
 quantacūq; donat amicis suis, cum ira denuo diripit ea, nudatosq; omni bono, & cō-
 fusionem indutos, omnibus quælibet prægrauatos, æterni transmittit tribulationi.
 Quos modo exultat subito vltima miseria humiliat, subdens eos pedibus omnium inimi-
 corum suorum. Tales ergo gratiæ ipsius, talia sunt & dona. Inimicus enim est amico
 rum suorum, & hostis omnium qui faciunt eius voluntatem. Discepit crudeliter in-
 cumbentes super se, eneruat illos qui confidunt in eo. Fœdus posuit cum insipientibus
 & promissiones falsas eis pollicitus est, ad hoc tantum, vt trahat eos ad se: illis sibi ac-
 quiescentibus ingratus ipse & fallax demonstratur, nihil eorum complendo quæ pro-
 miserat. Hodie namq; epularum delectationibus eorum gulam illicit, deuorandos ini-
 micos

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

micis cras eos totos proiecit. Hodie regem aliquem constituit, & cras seruitutis iugo supponit. Hodie multis affluentem bonus, cras mendicantem reddit. Hodie coronam gloriæ, eius vertici imponit sed vultum illius cras in terram deprimat. Hodie exornat collum illius splendidis gemmis, dignitatum torquibus, cras humiliat ferreis vinculis compedibus. Amabilem hunc ad modicum omnibus facit, odibilem vero paulo post facit & abominabilem. Hodie lætificat, & cras lamentis eum & fletibus afficit. Qualem vero & his finem imponit, audi. Habitatores gehennæ dilectores suos perficit miserrime. Talem habet intentionem semper, taleq; propositum: Neq; recedentes hinc lamentatur, neq; remanentium miseretur. Illos enim male se duxit, & retibus conclusit ad istos vero rursus artem suam trāsferre conatur, nolens aliquem suos suos effugere laqueos. Itaq; qui tali seruiunt duro & maligno domino, & à bono ac benigno, mente perditā semetipsos elongant, & præsētib; inhiant uegocis, et eis tenentur adstricti, et nullam futurorum habent memoriam, sed delectationes corporales incessanter desiderant, animas vero suas dimittentes fame tabescere, et innumerabilibus affici malis, similes esse arbitror homini fugienti à facie furentis vnicornis: qui non serena sonum vocis illius & terribiliū mugituum, fortiter fugiebat, ne deuoraretur ab eo. Dum ergo velociter curreret, in magnum quoddam decidit barathrum. Dum autem caderet, manibus extensis arbusculam quandam apprehendit, & fortiter tenuit, & in basi quadam pedibus impressis, visum est sibi in pace de reliquo fore & stabilitate. Respiciens ergo, vidit duos mures, album quidem vnum, alterum vero nigrum, corrodescentes incessanter radicem arbusculę quam apprehenderat: & iam prope erat vt eam abscederent. Considerans etiam ipsius barathri fundum, vidit draconem à spectu terribilem, ignem spirantem, & feralibus oculis adspicientem, osq; terribiliter aperire, & deuorare eum cupientem. Inguens vero rursus basem illam, super quam pedes habebat firmatos, cōtemplatus est quatuor aspidum capita de pariete prodeūta vbi constitibat. Eleuans autem sursum oculos, vidit de ramis arbusculę illius exiguum mel destillans. Dimittens ergo considerare quę circūderunt eum mala, scilicet quomodo suum quidem vnicornis horribiliter insaniens, querebat hunc deuorare, deorum vero amarissimus draco inhiabat deglutire eum; arbuscula vero quam apprehenderat, post modicum erat excitanda: pedes super lubricam & infidelem basem statuerat: & tantorum ac talium malorum oblitus, seipsum dulcedini modici illius mellis tradidit. S Hęc similitudo est eorum, qui seductioni præsēntis sæculi adhaerunt. Cuius expositionem mox dicam tibi Vnicornis quidem figuram tenet mortis, quę semper persequitur & comprehendere desiderat genus humanum. Barathrum vero mundus est iste, plenus omnibus malis & mortiferis laqueis. Arbuscula autem quę à duobus muribus incessanter incidebatur, quam apprehendimus, vitę vniuscuiusq; nostrum mensura est, quę consumitur & diminuitur per horas diei & noctis, & incisioni paulatim appropriat. Quatuor vero aspidēs, de quatuor fragilibus & instabilibus elementis, constituti gem humani corporis significant: quibus inordinatis & conturbatis compago dissoluitur. Cum his & igneus ille atq; crudelissimus draco, terribilem figurat ventrē inferni, cupiens suscipere eos, qui præsēntes delectationes futuris pręponunt bonis. Stilla vero mellis, dulcedinem significat delectationum mundi, per quam seductor ille suos amicos nō finit propriam videre salutem. Hac ergo iosaphat valde libenter suscepta parabola, vitę quam versus est iste sermo, & quam bene coaptatus? Ne, quales, pigritus tales semper mihi typos subrogare, vt sciam diligenter, qualis est præsēns vita nostra, & quorum amicis suis author malorum sit. T Senex vero dixit: Rursus similes sunt amatores secularium delectationū, & qui harum dulcedine illiciantur, atq; futuris & stabilibus fluida & fragilia pręferunt homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos pręcordialiter & affectuose honorabat, ac vehementer eorum charitate afficiebatur, vsq; ad mortem pro ipsis agonizans, & periclitari desiderans. Aduersus tertium vero, multo secebat despectu, neq; honore, neq; decenti eum aliquādo gratificans dilectione, nisi modicam quandam & exiguam ad eum simulans amicitiam. Venerunt ergo die quadam terribiles quidam ac pręcipui milites, festinantes celeritate multa hunc ad imperatorem ducere, rationem redditurum pro debito decem millium talentorum. Co-

dd ij archatus

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

arctatus vero ille, querebat adiutorem ad subueniendum sibi, in terribili rationis positione apud regem. Currens igitur ad primū suum, & prae omnibus alijs charissimum amicū, dicit ei: Nosti o amice, quomodo animū meum semper pro te posui. Nunc autē indigeo auxilio tuo in die ista, detinēte me necessitate. Quomodo ergo pmitteis mihi nunc auxiliari? Et quae apud te posita mihi spes est dilectissime? Respondens ergo ille, ait: Non sum amicus tuus o homo, neque scio quis sis. Habeo enim alios amicos, cū quibus oportet me hodie latri, & amicos istos amodo possidebo. Hic pro tunc ecce tibi calceola duo, ut habeas ea in via qua ambulas: quae tamen nihil tibi proderunt, & nullā spem in me praestoleris. Hic audiens ille, & diffidens de auxilio quod sperauerat ab eo, ad secundū perrexit amicū. Cui & ait: Recordare amice, quantum in me recepisti honoris & gratiae. Hodie vero in tribulationē corruens & aduersitatem maximam, auxiliatore opus habeo. Quantum igitur vales mihi subuenire nunc, indica mihi. Ille vero ait: Non vacat mihi hodie ut tecum subeam agone. Curis enim & sollicitudinibus circundor, & in tribulatione sum. Modicū tamen tecum pergam, quauis non sit tibi profuturū: & statim domum reuersus, proprijs vacabo negotijs. Vacuis ergo manibus homo inde reuersus, & vndique destitutus, lamentabatur seipsum de vana spe ingratorū suorum amicorū, & de inutilibus laboribus, quos pro illorū sustinuit dilectione. Pergit etiam ad tertium amicū, de quo nunquā coram habuit, nec focū leuiter suae aduocauit. Et ait ad eum, confuso & in terram vultu demisso: Non habeo os loquendi ad te. cognosco enim diligenter quod nunquā tibi bene feci, nec amicaliter ergate me habui. Sed quoniam aduersitas me apprehendit die dirissima, & nullam spem salutaris in ceteris meis amicis reperi, veni ad te, rogans si est tibi possibile, quodlibet auxiliū vel modicū impendere ne tardes, minor ignorantiae meae. Tunc ille respondit ei hilari & sereno vultu: Certe amicū meum charissimū confessor te esse, & modicū illius beneficii tui non immemor, cū vltis retribuam tibi. Ne tamen eas ergo, neque formides. Ego enim praecedam te. Ego interueniam prote apud regē, & non tradam te in manus inimicorū tuorum. Confide ergo dilectissime, & ne tristeris. Tunc cōpunctus ille, dicebat cū hachrymis: Heu mihi, quid prius lamentalor, ut quid potius plangam? Vanum affectū meum reprehendam, quem ingratissimus illis & falsis exhibui amicis? An amentū meum plangā, quod huic vero & germano amico nullum ostendi familiaritatē? Iosaphat autē & istum (cū admiratione sermone suscipiens, expositionem regrebat. V Tunc ait Barlaam: Primus amicus vsque est diuitiū possessio & amor pecuniarū, pro quibus homo multis subiicit periculis, & plurimas sustinet miseria. Veniente vero vltimo mortis termino, nihil ex cibis illis nisi quod si pulturam pertinent, iuuiles accipit panniculos. Secundus autē amicus vocat vxor, & filij & cognati, & ceteri amici, quorū affectui adherentes inseparabiliter tenemur, ipsam animā & corpus propter illorū spernentes amorē: Sed nullā aliquis ex eis vtilitatem consequitur in hora mortis, nisi quod trāsmodo vsque ad monumentum secum pergunt: deinde mox reuertentes, suis vacant curis ac sollicitudinibus, non minus obliuione memoris, quā corpus aliquando amici operientes sepulchro. Amicus vero tertius despectus & grauis, non familiaris sed exosus & quasi aduersus, iustorū operū chorus est: videlicet spes, charitas fides, eleemosyna, humanitas, & cetera virtutū congregatio, quae potest feedere nos cū eximus de corpore, & pro nobis apud Deum interuenire, & de inimicis crudelibus exactoribus liberare, qui calumniam & amaram rationis excitationē nobis commouent, in aere nos comprahendere tentantes. Iste est gratus amicus & bonus, qui & modicum bonum opus nostrum in memoria tenet, & cum vltima nobis interitum intrat. Rursus ergo Iosaphat ait: Bene sit tibi a domino Deo tuo o sapientissime hominem. Laetificasti namque animam meam congruis & dignis sermonibus tuis. Rogo etiam te, ut depingas mihi imaginem vanitatis mundi, & quomodo eū aliquis liberet ac sine impedimento transire valeat. Assumpto vero sermone, Barlaam ait: Ciuitatē quandā in diuicijs fuisse magnā, cuius ciues talem habebant consuetudinē antiquitus: vt assumere in exitum aliquem & ignotum virum, nihil legum ciuitatis suae & traditionum penitus scientem, & hunc sibi regem constituiebant. Quomnem potestatem accipiebat, & suarum voluntatum perficiendarum facultatē habebat, vsque ad cōpletionem vnius anni.

Deinde

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXI

Deinde in omni securitate eo permanente, delicijsq; ac suauitatibus sine ulla formidine, & secum semper permanens regnū existimante, repente surgentes ciues illi contra eum, regali ablata stola, nudum per totam trahentes ciuitatem, exulem transmittabant in magnā ac longius remotā insulā, in qua neq; cibum inueniens neq; uestimentum, in fame ac nuditate male atterebatur, præter spem concessi sibi delicijs & gaudio, in tristitia rursus præter spem omnē & expectationē trāsmutatus. Inter ea iuxta morem cōsuetudinū ciuium illorum, ordinatus est quidā vir in regno, qui non exiguo mentis intellectu vigeat. Qui tāta ac tali ex improviso accidente sibi abundantia, mox nō est dissolutus, nec ab ea raptus, neq; eorū qui ante eum regnauerunt, & miserrime circūstiterunt, incuriā secutus est sed sollicitudinem gerebat, & laborabat animo quomodo se & sua bene disponderet. Dum ergo assidua meditationē diligentius ista pertractaret, cognouit per quendā sapientissimum consiliarium suum, consuetudinem ciuium & locū perennis exilij, & quomodo oporteret semetipsum custodire sine errore, edocuit rē. Hoc ergo vt agnouit, & quia oporteret eum prius paululū ad illā applicare insulā, hoc quoq; caducum regnum & peregrinum alienigenis rursus derelinquere: pertis thesauris suis, (quorum tunc liberam habebat facultatem, & de illis quod vellet facere) accepit pecuniarum multitudinē, auri videlicet & argenti, & lapidum preciosorum amplissimū pondus, & fidelissimis cōmittens famulis, in illā præmisit, ad quā docendum erat, insulā. Peraçto igitur anni termino, in seditionem verū ciues, nudum (sicut & illos qui ante eū fuerūt) in exilium trāsmiserunt. Tunc cæteri stulti & temporales reges male fame cruciabantur. Ille verō q; diuitias ante ibi deposuerat, in abundantia perpetua viuens, & delicijs ac infinitas habens, timoreq; prorsus incūso infidelibus & malignis ciuibz, sapientissimū seipsum beatificauit cōsilio. Ciuitatem ergo, intellige vanum istum & deceptorem mundum: Ciues autē, principes & potestates dæmonū, mundi rectores tenebrarum seculi huius, qui illicium nos dulcedine voluptatum, & suggerūt vt corruptibilia & mortalia, ceu immortalia & semper nobiscum mētura consideremus. Sic ergo nobis seductis, & nullā sollicitudinem de stabilibus & æternis gerentibus, neq; nobis ipsi aliquid in illa vita recondentibus, repēte nobis imminet perditio mortis. Tunc iam nudos nos hinc maligni & amari suspicientes tenebrarum ciues, cum quibus totum expendimus tempus, ducunt nos in terram tenebrosā & caliginosā, in terram tenebrarum æternarum, vbi nō est lux nec vita hoim. Consiliarium autem bonum, qui oīa vera fecit nota, & salutaria edocuit studia sapientem ac prudentē regē, mēā æstima paruitatē, qui bonū & rectū viā veni demonstrare tibi, introducens te in æterna & infinita bona, ibique oīa consules reponere, abstractum ab errore mundi huius, quem & ego aliquando infelicititer diligebam, & ipsius delectationibus detinebar atq; iucunditatibus: donec veracibus mentis oculis considerauī, quomodo in istis omnia hoim vita atteritur, alijs quidē venientibus, alijs vero discedentibus, & nulli firmū statū habentibus, neq; diuitibus in diuitijs, neq; potētibus in potētia, neq; qui prosperantur in prosperitate sua, neq; qui delicijs affluunt in iucunditate sua, neq; puritatibus firmi se viuere in vana sua & in firma stabilitate, neq; in aliquo alio eorū quæ laudantur in hac vita: sed oīa similia sunt torrētī, impetu magno in profundū maris ruenti. Fluida namq; sic sunt oīa p̄sentia & tēporalia. Hinc intellexi quā vniuersa ista vana, & in quibus utilitas est nulla, sic obliuioni traduntur perpetuæ & absentantur, siue gloriā dicas siue regnum, siue splendorem dignitatum, siue potentatū magnitudinem, siue tyrānoꝝ crudelitātē, siue quilibet tahum in futuris temporibus obtinebuntur. Ex quibus cum & ego vnus sim, consuexi nimirum mutationis fabiaceo, & quādamodum mei prædecessores iucundari presentibus nō omiserunt, ita erit & in me. Noui enī qualiter homines tyrannus iste ac turbulentus agitatur mundus, hinc inde eos transferens, hos quidem de diuitijs ad inopiam, illos vero de paupertate ad gloriam, quosdam quidem subtrahens vitæ, alios vero rursus inducens in nonnullos quidē sapientes & prudentes reprobanda, quosdā contumeliosos scilicet & exiguos, honorabiles & splendidos faciens: alios etiam insipientes & fatuos, in sede collocans gloriæ: honorabilesque ignominiosos & obscuros demonstrans omnibus. Et est videndum, quomodo genus hominum nequissimū ante faciem ipsius tyrannidis crudelis habet statum, sed est sicut columba, quæ fugiens a quibus vel accipit

dd iij etcm.

trem, mutasse de loco ad locū, nunc qdem huic insidens arboris: unde rursus mora, im-
 metget se verpibus: deinde statim cauernis petrarū & diuiculis spinarū densitatibus se
 metipsam cōmittens, nusq̃ tutū inueniēs refugiū, in motu & defectiōe tribulatiōe assidua,
 Sic sunt q̃ præsencia p̃dere metuentes, & sub impetu qdem irrationabili miserrime la-
 borantes, nihilq̃ penitus tutum vel firmū tenentes, neq̃ scientes ad qualē peruenturi
 sunt finē, & q̃ eos vana deferet vita, cui subdiderūt se: me ipsos valde infelicitet & mi-
 serrime. Mala em̃ pro bonis appetui, pro bonitate malium exerceant & ignorant
 quis frigidus muleorū & grauū suorū laborū susceptor, sit fructus, siue domesticus,
 siue alienus, & multoties neq̃ amicus omnino vel uotus, sed hostis & inimicus. Hæc oīa
 & his similia dīiudicans in forō cordis mei, odiui præsente vitā, quæ in vanitatibus to-
 ta consumitur, quā olim & ego deducebā, terrenis laboribus addictus. Abſcēte vero
 me de animo meo horū affectū, & longius projiciente, apparuerūt mihi ea quæ veraci-
 ter sunt bona. i. Deum timere, & scire eius voluntatem. Hoc em̃ cognoui cū dīorum
 bonorū cōpetere esse: hoc & initium sapientiæ dicit, & etiā p̃fecta sapientia. Nā vita est sine
 tristitia, & sine tentatiōe se cura atq̃ geta, & incūbentibus sup̃ se, quasi sup̃ se clissimam
 viā mandatorū dīi, & agnosces subtiliter, nihil ei tortuosum aut anfractu osum esse. ne-
 que desolūm vel arduū, sed spinis & tribulis carentē, & totam facilem penitus & gra-
 tam atq̃ planam, delectantem quidem oculos ambulantium per eam, splendidissimam
 cōtemplatiōibus spatiofos exhibēs pedes, & calceās in sp̃paratione euangelij paci, vt se-
 cure & expedite gradiantur. Quam oībus merito sp̃posui, & ædificari cōpi deiciam a-
 nimæ meæ & corruptam domū. Sic ergo me ea, q̃ apud me erant disponēte, & defectū
 mētis corrigēte, verba audiui cuiusdam doctoris sapiētis, talia mihi sapiētis: Exite (in-
 quit) q̃ saluari desideratis, separate vos à vanitate mūdi. Præterit r̃m figura eius. Quan-
 tūculūmcp̃, & ecce nō erit. Exite indeclinabiliter, nō sine dote & mercede, sed ex p̃fām
 ferētes æternæ vitæ. Lōginquam em̃ ituri estis viam, multaq̃ expensarū cōsu opus ha-
 bentē, & puenietis ad æternū locū, duas habentē regiones, quæ multas in se mansiones
 habet. Quasq̃dem vnā sp̃parauit Deus his q̃ diligūt eū, & eius mandata custodiunt,
 oībus bonis plenam. Quam promerētes, in incorruptiōe victuri sunt durabili atq̃ ppe
 tua, pennem accepturi immortalitatē, vbi aufugit dolor & tristitia & gemitus. Secunda
 vero regio plena est tenebris atq̃ tribulationibus & doloribus, quæ sp̃parata est diabolo
 & angelis eius: in quā mittentur & illi, q̃ per opera mala hāc libimet acq̃sierunt, & q̃
 in corruptibilibus & æterna pro præsentiū cōmutauerunt, & se totos cibū ignis æterni
 fecerunt. Hanc ego vocē audiens, & veritatē illius recognoscens, ad illā puenire habita-
 tiōē studui, quæ ab omni qdē dolore & tristitia libera est, tāta securitate talibusq̃ bo-
 nis repleta. Quos scientia nūc qdē ex parte in me est, adhuc ætate sp̃uali paruulo, & q̃
 per speculū & in ænigmate quæ ibi sunt videntē: Cū autē venerit qd̃ p̃fectum est, &
 cognoscā facie ad faciē, tunc qd̃ ex parte est, destruet. Gratias ago Deo p̃ lesum Christū
 dh̃m nostrū. Nā lex spūs vitæ, in Christo Iesu liberauit me à lege peccati & mortis, &
 aperuit oculos meos vt absq̃ errore viderēti quia prudētia carnis mors est, prudentia
 vero spūs vita et pax. Igitur sicut ego prudentiū recognoscēs vanitatē, ea p̃fecto odini
 odio, sic et te recognoscere et odire fideliter moneo: vt quasi aliena et mox de situra re-
 putes ea, & auferens hinc oīa, thesaurizes tibi metip̃si in seculo incorruptibili thesaurū
 securum, diuitiasq̃ indecipientes, quo te procul dubio oportet proficisci: vt cum perue-
 neris, non sis egenus, sed diuitijs plenus, sicut horum tibi similitam supra depinxī ima-
 ginem. X. Dixit Iosaphat senī Quomodo ergo possum thesauros pecuniarū &
 diuitiarū illuc præmittere, vt securū ipsorū & incorruptibilē iueunditatē abiens rep̃ri-
 am? & q̃liter demonstrē aduersus p̃sentia odiū meū & amorē æternorum, plauē quæso
 insinua mihi. Et ait Barlaam: Diuitiarū qdem ad æternum locum præmissio, manibus
 fit e genorum. Ait enim quidam prophetarum Daniel sapientissimus regi Babylonis
 Propterea o rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosynis redime, & in-
 quietates tuas miserationibus e genorum. Dicit autē & saluator: Facite vobis amicos de
 māmōna iniquitatis, vt cū defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Et lōquor
 superius seruis sermonē dīi de elemosyna & largitiōe pauperū facit, sicuti in euange-
 lio didicimus. Sic ergo tutissime vade, præmittens illuc omnia e genorum manibus.

Quanta

Quam enim his feceris, tibi dominus attribuet, multiplicius tibi restituet. Vincit enim semper donorum retributionibus diligentes se. Hoc ergo modo nunc thesaurus seculi istius, quasi diripiendo a dño suo, cui & tu miserrime seruisti, bene ex his in futuro sumptum tibi repones: & ab alieno auferes, tibi cuncta recõdendi & p̃fluida ista & tēporalia, stabili atq; manētia cõparabis. Deinde Deo tibi cooperante, p̃uidebis instabilitatem ac prauitatem mūdi, & valedices oibus, ad futura cū affectu multo t̃raſuolabis pratergredientis quidē t̃raſcuntia, speranda vero ac stabilibus inhærēs, & deserēs tenebras cū vmbra mortis iodiēs vero mundū, & mūdi rectore, & corruptibile carnē inimicitia tibi repugans, currēs ad lumē inaccessibile, & crucē sup̃ humeros tollēs, sequeris eum in declinabiliē, vt & cū ipso glorificeris, & æternæ vitæ hæres ostēdaris. Iosaphat vero ait: Cū ista ergo despiciere, & istā laboriosam assumere vitā, sicut dixisti superius, traditū est antiq̃, ab apostolorū descēdens doctrina, an modo nouiter vobis sic visum est, mētis vestrę scēntia q̃m̃ melius eligētibz istud? Respōdens senex ait: Non legē receter introduci dōceō te (abst̃ hoc a me) sed ab antiquo nobis traditū. Dixit enī deus cuius diuiti, qui interrogauit eū, quid faciendo vitam æternā possideret, & gloriantī oīa se custodisse quæ scripta erāt in lege. Vñ, inquit, tibi deest. Va de, & quæcūq; habes vēde, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celis, & veni, sequere me, tollēdo crucē. Ille vero hoc audiens, tristis effectus est. Erat enī diues valde. Vidēs eū contristatū dñs, quid difficile qui pecūnias habet, intrabunt in regnum celorū, Facilius enī est camelū per foramen acus t̃raſire, q̃ diuitem intrare in regnum celorum. Hoc ergo mandatū cuncti audierunt sancti, & separari ab oī tali diuitiarum difficultate studuerūt, cuncta sua dispergentes in pauperū erogationē, & diuitias sibi æternas exponētes, rulerunt crucē, & secuti sunt Christū. Alij quidē martyrio, sicut iā dixi tibi, cōsummati sunt. Alij vero eremitice agonizantes, & nihil eorū quæ ad conuersationē huius veracis philosophiæ pertinent, amiserūt. Mandatū igitur hoc esse noueris Christi regis nostri & Dei, quod nos ab amore temporalium retrahit, & æternorū participes efficit. Cū igitur (inquit Iosaphat) sic antiqua & necessaria huiusmodi sit philosophia, cur nō hodie hęc multi sequuntur? Senex vero ait: Multi quidē imitati sunt, & imitantur, plurimi vero pigri remanēt & negligēt. Pauci enī sunt, sicut ait dñs, qui strictam & arctā p̃gant viam, amplā vero & latam plures. Qui enim semel ab avaritia & voluptate malorū capiunt, inani ac vanæ dediti gloriæ, inextricabiliter ipsis adstricti remanent, & quasi seruos, semetipsos voluntarie venundantes alieno dño, & ex a duerso stantes ista pr̃cipienti Deo, & vincit ab eo tenentur. Anima enī quæ semel de sua salute desperat, habenasq; suas irrationabilibus laxat cupiditatibus, vbiq; fertur. Propterea declens propheta circūsumus stultitiā huiusmodi animabus, & adiacentis eius caliginis crassitudine declens, dicebat: Filij hoīm vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Ita & quidā nostrorū sapientū & doctorū rationalis vir & cōtinens, & quædā à seipso adiciens, clamabat oibus velut de euidenti & altissima specula: Filij hoīm, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendaciū, magnū quid vitæ istā & delicias, atq; modicā gloriā & humilē potuitā & fallam prosperitatē arbitrāes? Quæ nō eorū sint, qui videtur vel potēt se habere illas, sed sicut puluis agitatur, & ad alios vētilata trañcitur, aut sicut fumus defluētia, & somnia illudētia, & velut vmbra inania, neq; absentia desperata nō habētibus, neq; p̃sentia defluētia possidentibus. Si vero saluatore mandante, prophetis etiā & apostolis p̃dicantibus, ac sanctis oibus ope & sermone ad virtutis viā rectissimā vos exhortātibz: etiā pauci p̃ hāc gradumē, cū plures sp̃atiosam & q̃ ad p̃dicationē ducit eligēt, nō ex his cōuersatio diuinę huius adnihilā sapientię? Nā sicut sol ad illuminationē oibus ortus, sine inuidia porrigit suos radios, cūctosq; illuminari p̃mittit, ita & vera sapientia sui appetitore a more solis illuminat & illustrat, & splendidos ostēdit. Si qdā claudētes oculos, videre eius fulgorē nolūt, nō idcirco reprehēdendus est sol, vel à ceteris despiciendus, aut gloria sui ipsē doris p̃ illorū in honoribz stultitiā, sed illi potius seip̃os lumine eius priuantes, q̃ cęci palpabūt parietē, & in multis cadent foueis, pluribzq; lacerabūt facies eorū spinis. Et quædā modū sol in suo splendore p̃manēs, illuminat reuelata facie fulgorē suū specularē: eodē mō & lux Christi splendēt qdē oibus, diffusissime largiens eis suā claritatē, participat vero vnusq; juxta qd̃ desiderat & appetit.

Necq;

Neque enim deest alicui volentium se intueri solius iustitiae, neque tamen cogitantes tenebras eligentes, sed proprio vniuersumque relinquitur arbitrio & praelectioni, quoniam in hoc seculo est. Iosaphat autem sciens quid est liberum arbitrium, & quid praelectionis, respondit fratri. Liberum quidem arbitrium est animae rationalis voluntas, sine prohibitione cuiusquam mota ad quodcumque voluerit, siue ad bonum, siue ad malum, sic ab autore concessum. Rursus liberum arbitrium est intellectualis animae motus sui iuris. Praelectio, est consultum desiderium eorum quae in nobis sunt, aut consilium desiderabilis. Quod enim praeiudicatum est ex consilio, tenemus eligentes. Consilium vero est, desiderium perquirens de his quae à nobis sunt faciendae. Consiliatur enim quis, si debeat rem peragere vel non; deinde iudicat quod melius est, & vocatur iudiciū. Exinde de appetit & amar quod ex consilio iudicatum est, & dicitur deliberatio. Si enim iudicat, & non affectat quod iudicatum est, id est, non diligit illud, non dicitur deliberatio. Deinde post dispositionem fit praelectio. Nam praelectio est, duorum propositorum vnum eligere praeter altero. Et hoc manifestum est, quod consilium est post iudicium vel praeelectionem, & ex ipsa etymologia. Praelectum quippe, est vnum praeter altero electum. Nullus vero aliquid ante iudicat, quam videat necque praelegit, nisi ante iudicat. Non enim omnia quae videntur nobis, ad effectum deducere cogitamus. Tum praelectio & praelectum fit, quando quod ante iudicatum est ex consilio, accipit appetitum. Et sic colligitur, praeelectionem esse desiderium consultum eorum quae in nobis sunt. Nam quod ante iudicatum est ex consilio, desideramus praeelegentes. Omne enim consilium fit propter illud quod agendum est: & sic ante omnem praeelectionem consilium est, ante vero omnem actionem praeelectio. Idcirco non solum actiones, sed & ea quae secundum intentionem praeelectiones exhibent, & coronae & tormenti iure causa fiunt. Principium enim peccati & iustae actionis, praeelectio est ex his quae à nobis sunt inducta. Quae enim in nobis affectus sunt, horum & actiones. In nobis vero secundum virtutem operationes sunt, in nobis utique & virtutes. Proprie namque in nobis sunt animata omnia, & ea de quibus consiliamur. Sic per liberum arbitrium considerantibus hominibus, & ipsum idem praeelegentibus, quanto quis praelegit, tanto participatur diuini luminis, & proficit in philosophiae studiis. Differentiae enim praeelectionum sunt velut quidam fontes aquarum, de venis terrae scaturientium. Alii quidem in superficie terrae oriuntur, quidam vero paulo profundius, nonnulli autem profundissime. Harum quippe aquarum nonnullae quidem indefinenter fluunt, & gustu dulces sunt. Quaedam vero de profundo prodeunt, & amarae sunt aut sulfureae. Alii autem largiter fluentes, aliae vero distillant modice. Sic & in praeelectionibus intellige alias quidem veloces esse & valde feruentes, quasdam vero torpentes & frigidas: & alias quidem ad bona iter habentes, nonnullas vero ad contrarium omni virtute declinantes. Ergo iuxta affectum eorum & actiones, sequuntur impetus. ¶ Tunc Iosaphat ait seni. Sunt ergo & alii, qui ea quae tu praedicas, praedicant: an solus es tu hodie qui ista doces, & sic odibilem praesentem vitam adstruis? Respondens autem Barlaam, dixit. In vestra infelicissima regione ista neminem esse cognosco. Nam patris tui tyrannica crudelitas innumerabilibus hoc mortibus tradidit, & saepe ne penitus audias in vobis diuinæ notitiae praedicationem: in ceteris vero, omnibus linguis cantantur ista & glorificantur. Alii quidem rectissimo sermone, alii vero distorto, hostis nostrarum animarum declinare eos à rectitudine faciente, & alienis monente gloriis, & dicta quaedam scripturarum aliter, & non secundum consuetum sensum interpretari docente. Vna autem veritas est gloriosis apostolis & de sanctis patribus, & in catholica ecclesia à finibus usque ad fines orbis, sole splendens coruscans, cuius ego praedicator & doctor missus sum tibi. Dixit autem Iosaphat ad eum. Nunc quid non aliquid ex his meus aliquando didicit pater? Et ait senex. Subtilius & conuenienter nihil didicit. Clausus enim mentis sensibus, bonum non vult suscipere, ad malum vero praecipiti ruit impetu. Sed vellem, inquit Iosaphat, etiam illum ista didicisse. Ait vero senex. Apud hominem impossibilia sunt ista, apud Deum omnia possibilia sunt. Quid enim scis, si tu saluum facies patrem tuum, & modo mirabili genitor tui efficacis genitoris? Audiui enim regem quendam fuisse, multum bene regnum suum disponentem, mansuetum ac leniter erga suum se habentem populum. Hoc autem solum sibi decreta,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXI

deeat, q̄ non habebat diuinit̄e notit̄e illuminationem, sed errore idolorum detinebatur. Habebat aut̄ consiliarium quendam bonum, & perfecte exornatum tam quæ ad Deum pertinet pietate, q̄ & om̄i reliqua virtutum sapientia. Qui multum grauebatur & tristis erat, q̄ rex in tali permaneret errore. Volebatq̄ eum quandoq̄ redarguere, sed ab impetu isto reuocabatur, metuens ne forte author malorū sibi met̄ & suis omnibus fieret, & quæ per tam multis proueniebat, vtilitatem amitteret. Quarebat tamen tempus opportunum, vt traheret eū ad bonū. Dixit itaq̄ rex ad eum: Veni, egrediamur & perambulemus ciuitatem, si tibi forte aliquid vtilitatis videamus. Deambulantibus vero eis in ciuitate, viderunt lucis fulgorem per q̄ idam foramen relucētem & huic oculos inſcienter, adſpiciunt subterraneū habitaculum, ante quod sedebat vir vltima degens inopia, qui vix quodam ac dilacerato amictus erat indumento. Assistebat ei vxor sua propinatura. Quo vitreum calicem in manus ſuſcipiente, dulciſſimum cantando melos, ſila iucunditatem ei exhibebat, saltans, & virum laudibus extollens. Tunc hi qui iuxta regē aderant, diutius iſta cōſiderantes mirabantur: qm̄ tali inopia grauati, qui nec domū habebant, & veſtimentis carebant, ita locupletem ac ſecurā vitam ducebant. Tunc ait rex conſiliario ſuo: O miraculum amice, quia mihi & tibi nunq̄ ſic noſtra placuit vita quæ tantis delicijs & tanta reſulget gratia, ſicut vilis hæc & miſerrima ſua vita hos ſtultos lætificat & iucundatur, lenis eius ac ſauis apparet, cum ſit odibilis & aſpera. Opportunam itaq̄ naſtus horam protosymbolos, ait: Reuera o rex, qualis tibi videt̄ horū vita? Qui ait: Omnium quæ aliqui vidi, amariffima & inſeliciffima, abominabilisq̄ & auertenda. Tunc dicit ad eum protosymbolos: Ita ergo bene ſcias o rex, quia multo amplius ante miſeram & inſelicem noſtram deputant vitā, conſeplatores ac narratores æternæ gloriæ illius, & bonæ quæ omnem ſuperant ſenſam. Nam ſuo ſplendētia palatia noſtra, & ſplendēda iadumenta iſta, ſter coribus & cœno fortidiora videntur oculis cōtemplantiū inenarrabilem pulchritudinem in cœlis, non manuſa. Poſte tabernaculorum ſtoleq̄ diuinit̄e textæ, & incorruptibilium diademata: ſi, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Quemadmodum em̄ deſipere nobis iſti viſi ſunt, eodem modo & eo amplius, nos qui in hoc mundo eramus, & ſufficientiam nobis eſſe putamus in falſa gloria & inutilibus delicijs, lamentationibus digniſumus et lachrymis in oculis eorū, qui guſtauerunt dulcedinem bonæ æternorum. Rex autem his audijs ſtupeſcens, ait: Qui ſunt ergo illi qui meliorē noſtra vitam obtinent? Omnes (inquit protosymbolos) qui æterna præponunt temporalibus. Rurſus et goſcire regē cupiente quæ æterna, ait vir: Regnum ſempiternū, et vitam quæ morti non ſubiacet, & diuitias quæ nunq̄ meruunt egeſtatem, gaudiū quoq̄ & lætitiā, totius expertem triſitiæ & grauitatis, & pacem perennem, liberam ab omni inimicitia & contententione. Qui iſtam merebuntur accipere, beati erunt: & hoc certiffimū eſt. Sine dolore em̄ & ſine triſtitia viuunt in æterna vita, & omnia delectabilia & iucunda quæ ſunt in regno Dei, abſq̄ labore petcepturi, & cū Chriſto ſine fine regnaturi. Et quis dignus erit iſta percipere tibi dicente rege, ille reſpondit: Omnes qui viam tenent, illuc ducentem. Facilis enim eſt introitus volentibus t̄m. Tunc rex ait: Et quæ ſemita illuc producent? Reſpondit ei vir nobilis: Cognoscere ſolū verum Deum, & Jeſum Chriſtū vnigenitum eius filiū, & ſanctū ac viuificantem ſp̄m. Rex igitur regalem habens intellectū ait ad illum: Et quis prohibuit te hæcenus iſta nota mihi facere? Non em̄ abiectiōe & deſpectu digna mihi videntur eſſe iſta, ſi vera ſunt. ſi autem ambigue, ſtudioſe oportet quæſſare, donec q̄d certum eſt inueniamus. Non negligētia (inquit vir) aut inertia detentus, iſta notificare diſtuli, cū vera ſint & omnino indubitabilia, ſed excellētiā metuens tuæ gloriæ, ne forte generarem tibi moleſtiam. Si ergo iuſſeris tuo ſamulo, vt amodo de his aliqua tibi recōmemorem, per omnia tuo obſecundabor imperio. Et iā (inquit rex) non per ſingulos dies tantum, ſed etiam per ſingulas horas horum memorat̄i mihi aſſidue renoua. Non negligenter em̄ oportet his attendere, ſed ſeruiētius & ſtudioſius. Audiuimus namq̄ ait Barlaam pie regem iſtum vixiſſe poſtea, & tranquille præſentē duxiſſe vitam, nec futura priuatum eſſe beatitudine. Si igitur & patri tuo talia quæ oportuno ſupp̄ſerit tempore, forſitan intelliget & cognoscat, quantis obſeſſus eſt malis: & ab his declinans, eliget bonum. Nunc ergo cæcus eſt, vero ſe priuans lumine, ſponteq̄

sua impietatis agit tenebras. Dixit autem Iosaphat ad eum: De patre meo faciat dominus, sicut ei placet. Ipsi enim (sicut iam dixisti) possibilia sunt omnia, quod apud homines impossibilia sunt. Ego vero ex tuis sacris sermonibus presentium cognoscens vanitatem, disce de re quidē penitus cogito, & tecum reliquum vite mee ducere, ne propter temporalia ista & fluida, ab æternorum & incorruptibilium excidam refrigerio. Cui senex respondit: Si hoc feceris, similis eris cuidā iuueni sapientissimo, de quo audiui quod filius fuit diuissimorum parentum, cui pater suus desponsauit filiam cuiusdam nobilissimi, & præ omnibus locupletissimi viri, nimis pulcherrimā. Mouit autem cum puero sermonem de nuptiis, & quomodo facere meditabatur, annuntiavit. Quod ille audiens, & quasi rem malam ac nefariam re spoñs, relicto patre, fuga elapsus est. Ambulans autem, declinauit in domum cuiusdam senis pauperis, propter æstum diei semetipsum repausaturus. Tunc filia senis virgo, quæ erat ei vnigenita, sedens ante ianuam, operabatur manibus: ore vero suo Deū laudabat assidue gratias agens ei de imo cordis. Huius autem laudes iuuenis auscultans, ait: Quod est istud tuum o mulier studiū? Cuius autem rei gratia, cum ita sis pauper & tenuis, quasi pro quibusdam magnis donis gratias referendo, sic laudas datorem? Quæ respondens, ait ad eum: Nescis quod sicut exigua medicina, de magnis languoribus sapientius liberat hominem, ita & in paruis Dei donis gratiarum actio, magnorum auctrix efficitur bonorum? Ego quidem filia sum senis pauperis, gratias tamen refero Deo pro modicis istis donis, & benedico deum, certa quoniam hæc contulit, & maiora valet dare. Et ista quidē de his quæ extrinsecus sunt, & nostra non sunt: e quibus neque multa possidentibus lucrum aliquid provenit, ut non dicam quod & sapientius damnum sustinent: neque minora accipientibus accidit detrimentum, eandem vtriusque viam pergentibus, & ad eundem peruenientibus finem. Eorum vero quæ magis sunt necessaria & perfectissima, multa & maxima accipi Dei dona, quoniam uera beneficia & inestimabilia sunt. Nam secundum imaginem Deifactor sum, & ipsius notitiam habere merui, & ratione præ omnibus animalibus sum prædita, & ab ipso Deo inuitata sum ad vitam per viscera misericordię eius: cuius & mysterio particeps esse promerui, & para disti ianua apta est, facile, si uoluerō, introitū mihi præbitura. Pro tanti igitur ac talibus donis, quæ in differenter diuites percipiunt & pauperes, ut dignū est, gratias agere penitus est impossibile. Si autem & modicam istam laudationē largitori bonorum non obuiolero, qualem excusationē habebō? Iuuenis itaque eximium illius stupens intellexit, eius patrem accessit, cui & dixit: Da mihi uxorem filiam tuam, adamasti enim illam propter intellectionem eius ac pietatem. Tunc senex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cum diuitum parentū sis filius. Rursum autem iuuenis ait: Etiam hanc accipiam, si tibi mihi non negaueris eam. Nobilium quippe & diuitum quorundam filia mihi fuit desponsata, sed hæc respuens, fugam arripui. Filiam vero tuam propter pietatem quam habet in Deū, & præclarum illius intellectum adamans, copulari eam mihi præ omnibus cogitavi. Senex autem dixit ad eum: Non possum tibi hanc dare, ut ducas in domum patris tui, & ab vniuersis meis separes illam. Vnica enim mihi est. Sed ego (inquit iuuenis) apud vos manebo, & vestram suscipiens conuersationē. Deinde & splendidū deponens vestimentum senis habitū postulans induit. Tunc ille senex in multis tentans eum, & varie ipsius examinans cogitationem, postquam cognouit firmitatem mentis illius stabilitatem, & quia non amore insipientię de tentus petiit eius filiam, sed pietatis amore elegit pauperrime viuere, hanc sponens suæ gloriæ & nobilitati, tenens eum manu, introduxit in suum cubiculū, & ostendit ei diuitias multas ibi repositas, & immensum pondus pecuniarum, quantum non viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum: Fili, hæc omnia tibi do, eo quod elegisti me fieri hæresis iustitiarum. Quam tenens hæreditatem ille omnes supergressus est gloriosos terras & diuites. **A** Dixit autem Iosaphat ad Barsaam: Conuenienter satis & ista me tangit narratio, unde & à te ista dicta esse de me existimo. Sed quæ est examinatio, per quam cognoscere firmitatem mentis meæ quæris? Cui senex ait: Ego quidem examinaui iam, & cognoui quod sis prudens & firmæ mētis, & nimis vere rectissimi. Sed finis tuarum actionum, utinam ista cor roborer. Huius rei gratia flecto genua mea ad Deum nostrum, in trinitate glorificandum, omnium creatorem visibilibus & inuisibilibus, qui semper est & erit, nec unquam initium habuit sua deitas, nec habitura finem, terribilem & omnipotentē, bonum & misericordem, ut illum innotet oculos cordis tui, & tibi spiritum sapientiæ & reuelationis in agnitionem

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

tionem ipsius, ut videas quod est spes vocationis eius, & quod diuitie gloriæ hereditatis eius in sanctis, & quæ supereminens magnitudo virtutis illius in nos quod credimus: ut iam non sit peregrinus & adueniens, sed cuius sanctior & domesticus Dei, superedificatus super fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, & quod omnis ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in domino. Iosaphat autem nimium compunctus corde, ait: Hæc omnia & ego desiderans scire, precor te ut ea nota mihi facias, diuitias scilicet virtutis Dei, & magnitudinem supereminentem virtutis eius. Tunc dixit ei Barlaam: Oro Deum ut ista doceat te, & scientiam angulari lapide Christo Iesu, & apud homines ipse enarrare gloriæ & potentiam prorsus est impossibile, etsi omnes, qui modo sunt & aliqui fuerunt, hominum lingue una fierent. Deum enim (inquit euangelista & theologus) nemo vidit vnquam. Vnigenitus quod est in sinu patris, ipse narravit. Inuisibilis autem & inestimabilis gloriæ & magnificentiam quod poterit terrigenæ: comprehendere, nisi cui ipse reuelauerit quantum vult, sicut prophetis suis & apostolis reuelauit. Nos vero & ex prædicatione eorum, & ex ipsa rerum natura, iuxta quod possibile est, didicimus. Dicit enim scriptura: Cæli enarrant gloriæ Dei, & opera manuum eius annuntiat firmitatem. Et inuisibilia eius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciunt, sempiterna quodque virtus eius & diuinitas. Sicut enim aliquis domum cernens splendidißimam & artificiosè fabricatam, cuius forma ingeniosè composita est, & edificatorem aut architectum mox considerans mirabilis: ita & ego de non extantibus formatus, & ad hoc quod sum adductus, etsi platen atque factorem videre non possum, sed tamen ex bene facta & mirabili fabrica mentis, ad noticiam veni sapientie eius, non secundum quod est, sed sicut potui intelligere: quod non à meipso veni, nec meipsum feci, sed ille plasmavit me sicut voluit. In principio omnes quod em fecit creaturas, quarum aliquas diminutas & cõtritas, rursus meliori in nouatione reformauit. Deinde subleuans hinc diuino suo imperio, ad aliam transfert vitam infinitam & eternam. In nullo horum possum resistere fortitudini illius, prudentie, nec aliquid adicere mihi ipsi neque demere, siue secundum statum, seu iuxta formam speciei, nec inueterata in me renouare pulens, nec corruptare reintegrare. Nullus enim hominum aliquid potuit aliquando proficere, neque rex, neque sapiens, neque diues, neque potens, nec aliquis alius humana pagens studia. Nullus enim regum (ait quidam) aut eorum qui in sublimitate sunt, aliud habuit naturæ uitæ exordium: vnus enim omni introitus ad vitam, exitusque similis. Ex his ergo quod circa me sunt, ad scientiam creatoris magnifice perducit sum. Cum his autem & bene compositam fabricam & conseruationem creaturæ totius cõsideraui, & vidi quod ipsa omnia, secundum se ipsa quidem, conuersioni subiacent & mutationi. Intellectualia quidem, secundum liberum arbitrium, & in bono profectum, & à bono defectum: sensibilia vero, iuxta generationem & corruptionem, augmentumque & detrimentum, & iuxta qualitatem transmutationum & localem motionem. Et ex his prædicant vocibus ineffabilibus, ab increato & immutabili se facta esse Deo, contineri, conseruari, & semper prouideri. Quomodo ergo contrariæ naturæ ad vnus mundi completionem in simul conuenerunt, & in dissolubiles permanserunt, nisi quædam omnipotens virtus ista commiscuisset, & semper indissolubilia cõseruaret? Quomodo enim aliquid maneret, nisi ipse voluisset? Aut quod non vocatum est ab eo, quomodo (ait scriptura) seruaret? Si enim natus sine gubernatore non potest subsistere, sed mox submergitur, & domus modica nunquam stabit sine prouidore: mundus quoque non constaret tanto tempore, creatura sic magna, sic bona & mirabilis, sine gloriosa quadam & magnifica atque mirabili gubernatione & sapientißima prudentia? Ecce enim cælum quantum tempus habet, & non denigratum est: terræ virtus non est lassata, ex tanto creata tempore: fontes non desierunt fluere ex quod facti sunt in mare tot & tanta suscipiens flumina, non supergreditur mensuram: cursus solis & lunæ non mutantur, ordines diei & noctis non peruertuntur. Ex omnibus istis ineffabilis Dei virtus & magnificentia nobis declarata, testificata à prophetis & apostolis: sed nemo digne cõsiderare vel laudare gloriæ eius poterit. Oia namque visibilia & inuisibilia Apostolus, quod Christum habebat in se ipso loquentem, considerans, dixit: Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Ideo stupens inestimabiles diuitias eius apte clamat: O altitudo diuitiarum sapientie & scientie Dei, quod in scrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Si autem ille qui visus ad tertium raptus est cælum,

tales emisit voces, quis similis mei omnino audebit abyssum tantorū mysteriorū non solum non discere, sed nec etiā cogitare digne, nisi ei ipse largitor sapientiae, & insipientium corrector, gratiā suam infuderit? Nam in manu eius & nos & sermones nostri, omnisq; sapientia & operū disciplina ab ipso est. Ipse enī dedit nobis hos quae sunt, scientiam veram, ut sciamus dispositionē orbis terrarū, & virtutes elementorū, initium & consummationē & medietatem, temporū vicissitudinem, permutationes omnium horarum, & quod omnia in numero & mensura & pōdere ordinauit. Nam magnifice posse exhibuit semper, & fortitudinem brachij eius quae sustinebit. Quia sicut ictus stateris totus mundus in cōspectu eius, & sicut stilla roris mane pertransiens. Miseret vero omnium, quia omnia potest, & dissimulat peccata hominum propter poenitentiam. Neminem quippe abominat neque auertit ad se currentiū, solus bonus & amator animarū dominus benedictū sit nomē eius, & laudabile & superexaltatū in secula. Amen. B Dixit autē ad eū Iosaphat Si multo tēpore meditareris sapientissime, quatenus propositarū enodationē quaestionum nobis dissolueris, nō melius id facere posse mihi videris, q̄ talia dicendo, qualia paulo ante prulisti. Autorem enī cunctorum & datorē honorum Deum docuisti esse. In cōprehensibilem etiā cogitationibus humanis gloriam magnificentię eius sermonibus euidentissimis ostendisti, & quia non aliter quis valet hanc apprehendere, nisi ipse Deus (quantum sibi placet) reuelauerit. Propter quod tuam valde rationabilem sapientiā admiratus sum & hementer. His ergo frater missis, dic mihi beatissime, quot annos ipse es, & in quibus locis conuersaris, quosq; huius philosophię socios habes. Fortiter enī anima mea ex tua pendet, & nequaquā a te omni tēpore vitę meae volo separari. Cui senex ait Annoiū sum (sicut opinor) quadragintaquinque. In desertis enim terrę Sennaar degens, agonizātes mecum habeo eos, qui in cursu sup̄ni itineris laborāt. Quomō, inquit, Iosaphat, ista mihi dicis? Amplius enim appares mihi septuaginta annos esse. Quid igit sermo sibi vult, quadraginta annorū? Non videris mihi in hoc verū dicere. Dixit autē ad eum Barlaam Siquidē a natiuitate annos meos quiris discere, bene hos aestimasti amplius septuaginta annorū esse. Sed nullo modo a me in mēsurā vitę computantur, quotquot in vanitate mundi expensis sunt. Quē enim viuebam carne seruans peccatis, mortuus vocā in interiori homine. Annos igit mortis, nunquā vitę nominabo. Ex quā vero mihi mūdus crucifixus est, & ego mundo, & deposui veterē hominē qui corrumpit secundum desideria erroris, nō iam viuo in carne, sed viuit in me Christus. Quod autē viuo, in fide viuo filij Dei, qui tradidit semetipsum pro me. Hos merito & annos vitę, & salutis dicis vocabo, quos circa quadragintaquinque cōputo annos: secundū ordinem tibi, & non secundū opinionem horum dixi numerū. Et tu talem ergo habeto cogitationē semper, nequaquā viuere arbitrans eos, qui mortui sunt quidē in bono opere, viuunt autē in peccato, & mundi rectori seruiunt, deorsumq; trahit, in voluptatibus & desiderijs malis vitā expendunt, sed mortuos esse istos nō ambigas, & defunctos efficia vitę. Nam peccatū mortem, immortalis sapiens quidē pulchre appellauit. Ait autē & Apostolus: Cū serui eratis peccati, liberi fuistis iustitię. Quem ergo fructū habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorū mors est. Nunc autē liberati a peccato, serui autē facti Deo, habetis fructū vestrum in sanctificationē, finem vero vitam eternam. Stipendia enī peccati, mors: gratia autē Dei, vita eterna in Christo dño nostro. Dixit itaq; Iosaphat ad eum Quoniam quidem vita carnalis non iure vita vocat, ergo nec mors tēporalis, mors debet appellari. Cui senex respondit: Indubitanter & de his ita sentio, nequaquā temporalem hanc mortem timens, nec mortem ipsam penitus appellans. Nam si me in via mandagorū ambulātem comprehenderit, transitus est magis de morte ad vitā, scilicet meliorem & pfectiorem, & in Christo absconditam. Quam desiderantes assequenti, magnū vitę p̄sentis tedium patiebant. Propter quod ait Apostolus: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quae ædificationem ex Deo habeamus, domum non manu factam sed eternam in coelis. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationē nostram quae de caelo est, superindui cupientes, si tñ vestiti, & non nudi inueniamur. Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus expoliari, sed superædificari, ut absorbeat, quod mortale est, a vita. Et iterum: Miser (inquit) ego homo,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

mo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et rursus: Cupio dissolui & esse cum Christo. Propheta etiam: Quando veniam, inquit, & apparebo antefaci? Deit: Quia & ego omnium seruo: Dei minimus, istam temporalem mortem nullo modo formidē, vales hinc indubitātē pendere: quoniam cōtemnens patriā tui minas, absq; timore ad te veni, & salutare tibi verbū annunciaui, cum diligētē nouerim, quod si ei in notitiam ista venerint, mille me (vt possibile est ei) mortibus subijciet. Sed ego omnibus verbū dēspōnens, & ipsum desiderans assequi, neq; pauē o temporālē mortem, neq; tali appellationē dignam ipsam prorsus iudicio, dominicū obediens mandato, dicentis: Nolite timere eos qui corpus occidunt, aiām vero non possunt occidere: sed magis eū timete, qui potest & animā & corpus perdere in gehennam. Ista vero (inquit Iosaphat) veracis vestrę philosophię exercitiū, nimis supergrediantur naturam terrenorū, vitę pręsentē radicibus inharētium, Beati estis vos, qui tam virilem atq; constātem habetis volūtatem. Sed vnde & qualis tibi & his qui tecū sunt, in huiusmodi deserto victus, vnde etiā in dumēta & qualia, veraciter quæso mihi infirma. Cui Barlaam ait: Victus quidem nobis est ex his quę inueniri possunt, fructus videlicet arborū & herbę, quas eremus deserti rose irrigata cœlesti, & pręcepto creatoris obediēs, proq; nullus nos impugnat vel nobiscum cōsentit, plus quærēs diripere auaritię causa vel lege cupiditatis. Sine inuidia em̄ oībus adiacet illaborata esca, & vitro pparata mensa. Si vero aliquādo & vicino: aliquis fidelium fratrum, panis offertur benedictionem, quasi diuina prouidentia transmissus, suscipimus illum pro benedictione fideliter offerentū. Indumēta vero lanea & cilicina & melotaria, inueterata & aspera sunt, attētiā infirmā carnē istā. Idipsum nanq; nobis est opertoriū æstatis & hyemē: quod nullo modo, ex quo induimus, exuere licet, donec inueteratum penitus corrūperetur. Sic em̄ frigor & ardoris necessitatibus vexatī, futurorū incorruptionis vestimento: meremur nobis ipsi operimenta. Iosaphat vero ait: Vnde igitur hoc tuū est, quo indueris, vestimentum? Respondit senex: In vsu istud a quodam fidelīū fratrum suscepti, iter ad te facturus. Nō em̄ congruebat cum consueta veste huc aduenire. Feci em̄ sicut quidam, q; habebat dilectissimū sibi cognatum captiuum, in alienā gētem ductum: & hunc volēs inde educere, deposito habitu suo, & aduersariorū induto, adiit regionē, & multumode domesticum de amara liberauit tyrānide. Eodem modo & ego quę circa te sunt agnoscent, hoc induens habitu, semen diuinę prędicationis in tuo corde veni serere, & de seruitute crudelissimi mundi te & totius liberare. Et nunc ecce diuina virtute, quā em̄ in me fuit, ministeriū meum compleui, Deiq; notitiā annunciaui tibi, ac prophetatarū & apostolorū p̄dicationem notificaui, ostendiq; simul veraciter & sine errore pręsentium vanitatē, & quantū & qualibus malis mundus est plenus, crudeliter seducēs obediētes sibi, atq; multimode eos illaqueans. De cætero redire me oportet vnde veni: quo cum peruenero, alieno habitu deposito, propriū resumam. Rogat igitur senem Iosaphat, ostendi sibi ab eo cōsuetum vestimentum. Tunc Barlaam, exuta, quā indutus erat, veste forinseca, apparuit Iosaphat visio horribilis. Erat em̄ tota carnis qualitas consumpta, denigrataq; cutis ab ardore solis, & ossibus hærrens, & tensa, ac si pellis subtilibus tēdatur calamiis. Laneo vero quodam panno discisso, & valde aspero pręcinctus erat a lumbis usq; ad genūa. Simili quoq; huius pallio circa humeros opertus erat. Admiratus est itaque nimium Iosaphat huius duri laboris cōuersationē, & p̄seruantię stupuit eminentiam, & in gemiscens, lachrymatus est, & ait seni: Quoniam me de dura & amara diaboli seruitute liberare venisti, sinem congruum tuo imponens beneficio, educ animā meā de carcerē isto, & me tecum sumpto, eximus hinc: vt perfecte redemptus de mūdi errore, signum tūc suscipiā salutaris baptisimatīs, & socius tibi huius admirabilis philosophię, & eximie cōuersationis fiam. Dixit autē Barlaam ad eū: Innumulū caprę nutritar quidam diuiti. Qui cū creuisset, deserta desiderabat, naturali tracta affectu. Egresta igitur die quadā, inuenit gregē caprarū pascentiū: & illa his, circuibat p̄ capos & syluā. Reuersa tñ ad vespērū, denuo summo diluculo famulorū negligētia exibat, & syluestribus aggregata capria, pascebatur cū eis. Quibus longius ad pascedum recedentibus, subsecuta est illa. Ministri diuitis hoc sentientes, adscensis equis, abierunt post eas. Et summa quidē capream vñā capientes & reducentes domū, de cetero exire prohibuerūt.

Reliquum vero persecuti sunt gregem, & alias quidem occiderunt, alias vero disperdi-
derunt. Eundem namque modum timeo fieri & in nobis, si me securus fueris. Nam & tuo
cōsortio carebo, & multorum malorum fratribus meis autor existam. Sed hic te vult domi-
nus, nunc quidem signari signo baptismatis, & manere in regione ista, omnemque firmiter
tenere pietatē, & mādatorū Dei operationē. Cum autē hoc autor de deit omnium bono-
rum, tunc venies ad me, & reliquū præsētis viarū simul habitantes ducemus. Confido
vero in domino, quia & in futuro seculi cōuersatione cōiuncti erimus & associati. Rur-
sus lachrymatus Iosaphat, ait ad senem: Si domino ista placent, voluntas eius fiat. Cōsi-
gna ergo me de reliquū diuino baptismate, & assumptis à me pecunijs & vestibus ad vic-
tum & ad vestitum tui atque tuorum fratrum, vade ad locum cōuersationis tuarū in pace à
Deo cōseruatus, & me ne deseras, orando ut nō excidam de spe mea sed citius valeam
ad te peruenire, & in secura quiete à te percipere profectus mei utilitatem. Cui Barlaā
ait: Christi quidem suscipiendi signum prohibitio nulla, imo cōgrui de cetero remet-
tendum dño cooperante consignari. De his autē quę dixisti, i. pecunias mihi & meis te da-
turum, quomodo erit istud, ut tu pauper diuitibus pręberas elemosinā? Diuites namque
semper e genijs benefaciunt, nō inopes locupletibus. Extremus & in omnium meorum, diti-
or te incōparabiliter est. Sed cōfido in miserationibus domini & te paulo post ditari, &
tunc misericors non eris. **D** Dixit autem Iosaphat ad eum: Enuclea mihi seimo-
nem, quomodo vltimus omnium tuorum superat me diuitijs, quos in vltima viuere in
opia, & nouissima tribulari egcitate paulo ante dixisti: Quomodo etiā me pauperē vo-
cas, sed quando locupletabor, tunc misericors de non fore dicis, nunc etiam misericordiam
existentem. Barlaā respondit: Nō egcitate hos dixi tribulari, sed diuitijs abundare in-
deficientibus: Nam semper pecunias addere pecunijs, & nō ab hoc impetu frenari, sed
amplius his insatiabiliter inhare, istud extremę Inopię est, & vltima paupertas. Præsē-
tis vero cōtēnentes desiderio æternorum, & quasi iter cora ista existimantes, ut Chri-
stū solum lucrifaciant, omnemque ciborum & vestimentorum deponentes solitudinem,
& in domino hanc proficientes, lætantes inopia, sicut quiuis amator mundi nonnunquā
lætatur diuitijs & pecunijs honoratus, & virtutū diuitias sine inuidia aggregantes, speque
indeficientium saginatos bonorum, merito ditiores te & omni regno terreno vocauis.
Deo autē cooperante, accipies & ipse huiusmodi spiritualē substantiam, quam diligētius
seruans, & ampliare semper merito desiderans, nunquā poterit aliquid huius vacuari. Hęc
enim vera substantia. Temporalium vero immensitas diuitiarū, suos potius lædit amicos
quā profit eis. Merito igitur extremam inopiam has vocauis, quibus amatores celestium
bonorū penitus abrenūciant, eas fugientes, sicut refugit aliquis à facie colubri. Si ve-
ro hostem quē iam necauerunt, & sub pedibus cōculcauerunt confratres mei & cōmili-
tiones, hunc denuo viuētem à te suscipiēs eis inferam, & autor eis bellorum ac victorū sis,
erogā proculdubio angelus malus. Quod absit à me ut faciā. Eadem quoque & de vesti-
mentis intellige. Nā exuta vetustatis corruptiōe, & inobediētia, quātum in ipsis est, de-
posita, Christo vero quasi vestimēto salutis, & indumēto lætitiarū ab eis induto, quomo-
do cogam eos iterum pelliccas induere tunieas, & cōsufionis operiri amictus? Sed meos
quidem omnes in nullo talium indigere cognoscēs, eremi vero cōtētus exercitio, & de-
licias hoc reputantes verissimas, pecunias & vestes quas eis te velle prębere dixisti, ege-
nis tribue, thesaurumque tibi metipsum in futuro securum Deo procurante illorum oratio-
nibus, reponē. Sic enim magis cooperantibus diuitijs ad bona vteris. Deinde & armatur à
spiritu a sumē, & lumbos in veritate habēs prę cinctos, indutusque lorica iustitię, & ga-
lea salutis assumpta, pedesque in preparatione euangelij pacis calcas, & in manu fidei
assumpto clypeo & gladio spūs (quod est verbum Dei) vndique fortiter armatus atque mu-
nitus, sic confidenter ad bellum contra impietate egredere, & hac in fugam à te conuer-
tis, & illius princeps diabolo in terram proftrato, victorię corona adeptā, coronaberis
viniifica de xtra dominatoris. **E** Talibus ergo dogmatibus, & verbis salutaribus
instruit Barlaā filiū regis, & ad diuinū baptismū pparās, ieiunare quoque & orare ei man-
dā, plurimos dies nō deseruit ei: sed frequēter ingressus, totā ex integro serū orthono-
dōx fidei insinuās, & diuinū euangeliū recitās ei, insuper & apostolicas & dmonitiōes, &
prophetica dicta exponēs, (nam vir ille à Deo doctus, totam in ore vterem & noquam
scripu-

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

Scripturam ferebat, diuino afflatus spiritu illum inuauit eum ad veram Dei notitiam. In ipsa itaq; die quando baptizandus erat, intulit ei dicens: Ecce Christi debes accipere signaculum, & lumine signari vultus dñi, & filius Dei fieri, & templum spūs sancti. Crede igit in patrem & filium & spm̄ sanctum, sanctam & viuificam Dei trinitatem in tribus personis, & vnam deitatem glorificandā, diuīsam quidem in personis & personarum proprietatibus, vnitā in substantia. Vnum qđem cognosce Dñm patrem ingenitum, filium vnigenitū dñm nostrū Iesum Christū, lumen de lumine, Dñm verū de Deo vero, natum ante oīa secula. Nā de bono patre, bonus natus est filius. De lumine vero iano, lumen respēdit sempiternū: & de vera vita fons viuificāz prodij & de virtute patris, filij virtus apparuit. Qui est splendor gloriā, & verbū substantiale quod erat in principio apud Dñm, & sine initio est & sine fine, per quē facta sunt oīa visibilia & inuisibilia, Et vnū scias spm̄ sanctum, ex patre filioq; procedentem, Dñm perfectū & viuificantē, & sanctificationis largitorē, suę voluntatis suęq; potestatis substantium. Ita ergo ad ora patris & filium & spiritum sanctū in tribus personis, id est, proprietatibus, & diuinitate vna. Vna namq; est trium deitas & vna eorū natura, vna substantia, vna gloria, vnum regnum, vna virtus, vna potestas. Cōmune autē est & filio & spiritui sancto, de patre esse. Propriū autē patris, ingenium esse: filij vero, natiuitas: spūs vero sancti, processio. Sic ista crede. Cōprehendere vero modū natiuitatis vel processionis non quērās. Incomprehensibilis enim est. Sed in rectitudine cordis accipe, quia pater & filius et spiritus sanctus per omnia vnum sunt, exceptis proprietatibus, quas paulo ante dixi, & quia vnigenitus filius & verbum Dei & Deus, propter nostram salutem descendit in terrā, & voluntate patris & cooperatione spūs sancti, sine semine virili cōceptus est in utero virginis & Dei genitricis Marię per spiritum sanctum, & ex ea natus est homo perfectus, ex duabus & in duabus intellectibus naturis, & in vna persona. Et ista indubitanter accipe, & fideliter crede. Nec velis discutere quomodo semetipsum exinaniuit filius Dei, & homo factus est de virginali sanguine sine virili semine, & sine matris corruptione. Fide enim ista edocēsumus tēte, diuinitus nobis ex diuina scriptura tradita. Modum vero ignoramus, nec dicere valemus. Crede filium Dei per viscera suę misericordię factum hominem, omnes suscepisse, quę sunt humanitatis, naturales & inuitabiles passiones. Esurirunt enim & sitiuit, & in agonia fuit natura humanitatis, & pro nobis impis ductus est ad mortem, & crucifixus est, mortemq; gustauit, & sepulchrum est, deitate tamen impassibili & incommutabili permanente. Nihil enim omnino passionum impassibili attribuiamus naturę, sed corpore cognoscimus eum passum et sepultum, et diuinā maiestate à mortuis resuscitatum in incorruptione, et ad cœlos ascendisse, et iterum cum gloria venturum iudicare viuos et mortuos, et reddere vnicuiq; secundum opera sua. Resurgent quippe mortui, & exurgent qui in monumentis sunt. Et quidem qui Christi in mēsa seruauerunt, & in recta fide pstitērunt, hęreditare possidebūt vitam æternā: illi vero qui in peccatis & iniquitatibus semetipsos contempnērūt, & à recta fide declinauerūt, in supplicium ibūt æternū. Noli credere substantiam aliquam mali esse aut regnū, neq; principū illud esse suspiceris, aut à seipso subsistere, vel à Deo factum: sed nostrū opus hoc esse & diaboli, qđ nostra superbia irrepsit nobis, ac per liberū arbitrium nos illud fecisse, & propria voluntate elegisse, siue bonū, siue malum. Cum his confitere vnum baptisma, ex aqua & spiritu in remissionē peccatorū. Accipe & perceptionē illibatorum Christi mysteriorū, & crede in veritate corpus & sanguinem esse Christi Dei nostri, quem dedit fidelibus in remissionē peccatorū. Nā nocte qua tradēdus erat, sanctis suis discipulis & apostolis, & p eos oībus in se credituris dixit: Accipite & mādāte. Hoc est corpus meū, quod pro vobis tradetur in remissionē peccatorū. Similiter & calicē accipiens, dedit eis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus noui testamēti, qui pro vobis effunderetur hoc facite in meam cōmemorationē. Ipse est Deus et semper viuus & efficax, & omnia virtute sua peragens, facit & conuertit diuino verbo suo, panis & vini oblationē in corpus & sanguinē suū, superueniēte spiritu sancto in sanctificationē & illuminationē cū deuotiōe pipientiū. Adora eū fide osculādo, venerādo imaginē dñici characteris, ppter nos incarnati Dei verbi, ipsum te reputans creatorē cernere imagine sua, Reuerētia nāq; imaginis (ait qđā scōrū) ad exēplar eiusdē trāsīt imaginis.

Exem-

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

Exemplar vero est, ex quo ipsa imago deriuatur. Nam in imagine figuram intuentes, mentis oculis ad verum transimus illius adspicimus cuius imago est, pie adorantes, propter nos incarnati effigiem, non Deum facientes, sed imaginem incarnati Dei osculantes desiderio & amore, qui semetipsum exinanivit propter nos vsq; ad formam serui. Similiter etiam & figuram viuificæ & venerandæ crucis adorando cole, propter eum qui in ea carne pendit pro salute generis nostri, scilicet Christum & saluatorem mundi, qui dedit nobis huius protectionem contra insidias diaboli. Pauca enim ipse & tremis, non sustinens adorandam ipsius virtutem. In huiusmodi documentis & in tali fide baptizaberis incommutabilem hunc & purum ab omni hæresi custodiens, vsq; ad ultimam expirationem. Omnem vero doctrinam & totam dogmaticam vocem, huic immaculatæ fidei contrariam, abominare, & alienatione cogita esse à Deo. Ait enim Apostolus: Quia & si nos vel angelus de celo euangelizauerit vobis præter quod accepistis, anathema sit. Non est enim aliud euangelium, vel alia fides præter illam quæ ab apostolis fuit prædicata, & per sanctos patres in diuersis synodis exitit confirmata, & ecclesiæ catholicæ tradita. F Hæc dicens Barlaam, & fidei symbolum expositum in Nicenæ synodo docens regis filium, baptizauit eum in nomine patris & filij & spiritus sancti, in piscina aquæ, quæ erat in paradiso eius; venitq; super eum gratia spiritus sancti. Reuerſus autem ad hospitium suum, sacram Missam celebravit, tradiditq; ei intacta Christi mysteria, & exultabat spiritu, gloriam referens Christo Deo & domino nostro, dixitq; ad Iosaphat: Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi, qui secundum magnam misericordiam suam regenerauit te in spem viam, in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam & immaculabilem, conseruatam in cælis, in eodem Christo Iesu domino nostro per spiritum sanctum. Hodie namq; liberatus à peccato, seruus factus Deo, pignus accepisti æternæ vitæ: & tenebras deferens, lumen induisti, adoptatus in libertatem gloriæ filiorum Dei. Quotquot enim receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Itaq; iam non es seruus, sed filius & hæres Dei, per Christum in spiritu sancto. Ideo charissime festina mundus & immaculatus ei inueniri, bonum operando fundamentum fidei. Fides enim sine operibus mortua est, nec non & opera sine fide, quemadmodum & antea meministi dixisse tibi, Deponens ergo de cætero omnem malitiam, & omnia opera veteris hominis odiens, qui corrumpitur secundum desideria erroris, quasi modo genitus infans, rationabile & sine dolo lac virtutum concupisce, vt in eo crescas & peruenias ad agnitionem mandatorum filij Dei, in virum perfectum. in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vt non iam paruulus sensibus fluctues, & circūferaris omni vento erroris, sed malitia paruulus esto, & ad bonum stabilem & firmum habeto sensum, vt digne ambules vocatione qua vocatus es, in custodiam mandatorum domini, repellens à te & alienans vanitatem prioris conuersationis: quemadmodum gētes ambulant in vanitate sensus sui, obscuratum habentes intellectum, & alienatæ à gloria Dei, subduntur desideriis & irrationabilibus motibus carnis. Tu vero sicut accessisti ad Deum viuum & verum, ita vt filius lucis ambula, Fructus enim spiritus est in omni bonitate & iustitia & veritate. Er novum quem induisti hominem ne ulterius priori corrumperis vetustate, sed renoua de die in diem in iustitia & sanctitate veritatis. Possibile est enim omni volenti, sicut audisti, quia potestatem dedit filios Dei fieri. Itaq; non iam possumus dicere, quia impossibilis est nobis virtutum possessio. Facilis est enim via & plana, & si stricta & arcta vocetur, propter corporis macerationem, tamen desiderabilis est & recta propter spem futurorum bonorum, eis qui non insipienter gradiuntur, sed diligenter attendunt quæ sit voluntas Dei, & armaturam illius induunt ad præliandum contra versutias aduersariorum, & in oratione & obsecratione in idipsum. vigilantibus in omni patientia & spe. Tu ergo sicut audisti à me & didicisti, firmum pone fundamentum, & in ipso abunda cresces & proficiens, & bonam exerce militiam, habens fidem & bonam conscientiam rectitatem, sectando iustitiam, pietatem, fidem, charitatem patientiam, mansuetudinem, vt consequaris æternam vitam, ad quā vocatus es. Omnē vero voluptatem & vitiorum libidinem non solum operationis effectu longa à te, sed etiam mentis cogitatione, vt impollutam animam tuam Deo repræsentes. Non solum enim actiones nostræ, sed &

cogi-

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXII

cogitationes, coronæ nobis seu pœnæ causæ sunt. In cordibus enim mundis habitare
 Christum, vna cum patre & spiritu sancto credimus. E contrariis sicut fumus apes, sic
 malignæ cogitationes fugant spiritus sancti gratiam. Quæ propter diligenter hoc at-
 tendendo, omnem cogitationum possibilitatem ex anima tua dele, & beneplacitos in-
 sere cogitatus, templum teipsum faciendo spiritus sancti. A cogitationibus enim ad ef-
 fectum operationis pervenimus & omne opus à mente & cogitatione originem du-
 cens, parvum quidem est in initio, sed paulatim augmentum capiendo magnum effici-
 tur. Propterea nullo modo tui dominari consuetudinem permittas malam, sed dū ad-
 huc moderna est, euellè de corde tuo radicem parvam, ne forte exorta, & in profundū
 fixis radicibus, mora pariter ac dolore, vt era dicitur, indigeat. Idcirco enim semp ma-
 iora peccata superueniunt nobis, & vim inferunt animabus nostris, quia minora non
 vitantur: vt sunt cogitationes malæ, sermones incongrui, colloquia prava, quæ solerti
 egent correctione. Sicut enim in corporibus qui modicas despicunt plagas, putredini-
 nem ac mortem sepius incurruntsic & in animabus qui modicas spernunt vitia & pec-
 cata, maiora subreperunt eis criminalia: quæ cum in habitum duxerit anima, contemnit.
 Nam impius (inquit) cum in profundum malorum venerit, contemnit, & de reliquo,
 sicut ius in volatibro luti lota, delectatur. Inforlix quippe anima malis consuetudinibus
 detenta, nec etiam peccatorum factorem sentit, sed potius oblectatur in ipsis & gaudet,
 quasi bonum aliquod malitiam deputans. Quæ licet tandem aliquando respiciens, in
 sensum venerit, labore tamē multo & sudore liberatur ab his quæ peregit, vltro semet
 ipsam subiiciens scrutitui malignæ consuetudinis. Propter quod omni virtute elonga
 temetipsum ab omni prava intentione & cogitatione maligna, & vniuersa vitiosa con-
 suetudine. Potius vero temetipsum in virtutibus exerce, & in habitum harum operatio-
 nem ducto. Si enim modicum labor suavis in eis, & habitum ducere prauaueris, de re-
 liquo sine labore, Dei cooperatione proficies. Nam virtutum habitus animæ insertus,
 quasi naturale cognitionem habens erga eam, & Deum cooperatorem possidens, in-
 diuulsus permanet & valde stabilis, sicut cernis: quia & fortitudo atq; prudentia, im-
 perantiaq; & iusticia, virtutes sunt inseparabiles. Habitus enim animæ sunt, & qualita-
 tes & operationes, in profundo illius dimissæ. Si enim passionis malitiæ, cum non sint
 nobis naturales, sed extrinsecus adueniant, dum in habitu venerint, vix ab his possunt
 quanto magis virtus naturaliter nobis inserta ab authore, & ipsom procuratorem ha-
 bens, si modicum laborantibus radicata fuerit in anima, indiuisa permanebit. Vnde
 quidam huius operator mihi narravit, qd postq̃ accepti contemplationem diuinam in
 habitu firmissimam, & huius meditatione impinguatā habuissimam, volui aliqui consuetu-
 dinē huius abicere: sed detinebat mentē meā, nō permittens eā ab assueta meditatione
 discedere. Et cognoui illā contristatā, & grauiter ferentē, & ad ipsam incomprensibilī
 inhiantē desiderio, & nullo modo ad cōtrariam aliquā cogitationē declinare valentem.
 Cū autē modicū laxarem habenas, velociter mox recurrerebat ad suā operationē, sicut ait
 propheta: Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad
 Deū fontē viuū. G Ostensus est igitur ex hijs oibz, quia in nobis est possessio
 virtutū, & nos huius dñi existimus, si tñ velimus hanc tenere, & pñtē respuere. Qui
 etiā malitiæ seruiunt, radicibus ei inhaerent, quodamodum superius dictum est. Tu autē
 de cætero liberatus es, ad p viscera misericordie Dei nostri, & Christi indutus spūs sc̃i
 gratia, totum temetipsum trāsfer ad dñm, nulloq; pacto vltèrius vitijs aperis inuam,
 sed bono odore, splendore virtutū exornādo animā tuā, templum illā sanctæ trinitatis
 facito, & eius cōtemplationi oēs mentis tuæ virtutes adhibe. Si ergo aliquis cū rege ter-
 reno conuersus, & ei familiariter colloquens, beatus oibus esse videretur: mēte Deum cer-
 nere, & cū eo esse, ipsumq; contemplari assidue, quantæ beatitudinis est: & ei coniungi,
 quantæ dulcedinis, secumq; colloqui per orationem & deprecationem, & ei appropin-
 quare? Nā amore feruentissimo & corde mundissimo precando, & ab oim materialiū
 quidem externorū amore cor penitus elongando, cum timore ac tremore deprecatio-
 nē suam offerendo, talis appropinquat Deo, & quasi facie ad faciē loquitur cū eo. Adh
 est vbiq; bonus Deus noster & dñator, exaudiēs illos qui puro corde & sincero inno-
 sāt & descantur cū, sicut ait propheta: Oculi dñi sup iustos, & aures eius in preces eorū.

Et ideo sancti patres orationē cōiungi hoīem Deo posse dicū, & opus angelorū hāc vocant, futurę laetitę procēssū. Nam eam, regni celorū appropinquatō, & contemplationē sanctę trinitatis esse plus oībus alijs indicant. Ad hanc vero, deuotiōis intentio mentē deducit. Cōuenienter gratia procēssum, & quāsi fīmaginatio illius beatitudinis vocatur ista. Nō tñ oīs oratio talis est, sed quę appellatiōe ista veraciter est digna. Deū videlicet habens magistrū, quibz orationē deprecāti sup oīnia quę in terra sunt subleuata, & dño Deo munde p̄sentata. Hanc tibi metipsi solerter acquirere, & ad hanc agonizā proficere. Sufficiēs em̄ est de terra ad celos te subleuare. Nō em̄ improvide, & quāsi casualiter proficēs in ea, sed ab oībus vicijs animā tuam purifica, & ab vniuersa maligna cogitatione illā abluē, vt velut mundū & p̄clarissimū fiat speculum. De corde tuo etiā iram & indignationē eijce. Nam hęc plus omnibus nostras orationes ad Deū adscendere prohibent. Quę propter omnibus in te peccantibus ex corde dimitte offensas, & de elemosinis & mīserationibus pauperū ipsi orationi alas faciendo, offer eam Deo cū seruēbiter lachrymis. Sic orādo poteris dicere, quod & beatus Dauid. Hic em̄ cum esset rex, & plurimis distraheretur sollicitudinibus, ab oīnibus tñ suam purificans animā, dicebat Deo: Iniquitatē odio habui & abominatus sum, legē autē tuā dilexi. Sepies in die laudē dixi tibi, sup iudicia iustitię tuę. Custodiuit aīa mea testimonia tua, & dilexit ea vehemētē. Appropinquet de precatio mea in cōspēctu tuo dñe, iuxta eloquium tuū da mihi intellecū. Sic ergo te vociferante, Deus exaudiet: & adhuc te loquē te, dicit, Ecce adsum. Vnde si talē orationē possederis, beatus eris. Impossibile est em̄ hominē cum tali deuotione orantē & obsecrantē Deum, nō quotidie in bono proficere, & cum gossinimici laqueos p̄teruolare. Nam calefaciendo mentē suam (sicut quidam sanctorū ait) & animam resuscitando, & ad Deum semetipsum transferēdo, ita dñm suū inuocando, memorq; peccatorū suorū, & pro indulgentia eorū postulando, & lachrymis frequentissimis exorando, propiciū sibi fieri Deum, non est dubium. Nē pro cōsuetudine sermonū & cogitationum istorum, omnem deponit secularē sollicitudinē, & humanis passionibus celsior fit, & Dei collocutor vocari meretur. Quo quid beatius aut sublimius est? Dignum ergo te faciat dominus, huiusmodi adipisci beatitudinē. Ecce em̄ ostendi tibi viam mandatorū dñi, & non subterfugi quin annuntiāre tibi eū cōsiliū Dei. Et ego quidē iam erga te ministerium meum compleui. De reliquo ipse p̄cingens lumbos mentis tuę secundū illum qui vocauit te sanctum, & ipse sanctus in omni cōuersatione tua esto. Sancti em̄ estote, qm̄ & ego sanctus sum, dicit dñs. Scribit autē & princeps apostolorum Petrus: Si patrem (inquit) inuocatis eum, qui sine accēptione personarum iudicat secundum opus vniuscuiusq; cum timore incolaris vestri tēpore cōuersamini, scilentes q; non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, de vana vestrā cōuersatiōe paternarū vestrarum traditionum, sed precioso sanguine, quāsi agni incontaminati & immaculati Christi. Hęc igitur oīnia in corde tuo reposita, sine intermissione recole, ante mentis oculos semp habendo timorē Dei, & terribile illud iudicium claritate mę iustorū, quā accepturi sunt in illo seculo, & vanitatem p̄sentium, & futurorum æternitatem. Quia oīs caro fœnum, & oīnis gloria hōis sicut flos fœni. Exiecarum est fœnum & flos decidit, verbum autē dñi manet in æternū. Hęc meditare semper, & pax Dei tecum sit, & illuminet te, atq; intellectum tibi tribuat, ad viamq; salutis perducāt & omnem voluntatem malam longius à tua mente repellat, munēdo animam tuam signo crucis, vt nihil tibi appropiet scandalorum maligni, sed merearis in oī p̄fectione virtutū, fructū adipisci infinitū & insuccessibile regnū, & illustrari lumine beatę ac vicię trinitatis in patre & filio & spiritu sancto glorificādo. Talibus ergo moralibus sermonibus instrōs p̄ciosissimis senex filiū regis, in suū abne hospitium. H Mīnistri vero iuuenis & p̄dagogī, frequentē ipsos Barlaā introitū in palatiū cernētē mirabant. Vnus autē q; inter eos p̄ollebat, quē qñ fidelissimū sibi atq; gratissimū rex cōstituerat in palatio filiū suū, Zardan noīe, ait ad filiū regis: Noīti vtiq; dñe mi, quātus patris tui timor inest mihi, & quāta mea apud eū fides est. Ideoq; me qñ famulū fidelissimū, vt tibi seruire, p̄cepit. Nunc autē virū hūc extraneū frequēter vidēs colloquēte tibi, verorē ne forte fecerit Christianorū, aduersus quā valde hostiliter se habet pater

tuus: & si hoc est, mortifera condemnandas subiacebo sententia. Nunc ergo vel regi de ipso notificas, aut amodo cessa ab eius colloquio. Si aut istud non vis facere, pene mea facie tua ne sum reprehensibilis, & alium loco mei postula pariter tuum huc in introducere. Filius autem regis ait ad eum: Hoc ante omnia Zardan fac. Ingredere tu infra cortinam, & audi ipseus ad me intermorationem, & postea dicam tibi quid te oporteat facere. Venturo itaque Barlaam ad eum, introduxit Zardan, & post cortinam posuit eum, & dixit leni: Recapitula mihi diuinam doctrinam tuam, quatenus cordi meo fortius insigat. Exorsus itaque Barlaam, multa de Deo, & de fidei pietate pronunciauit, & quomodo ipsum solum oportet diligere ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & custodire mandata eius cum timore pariter & amore, & quia ipse factor omnium visibilium & invisibilium. Cum his & primi hominis plasmationem commemorauit, datumque sibi mandatum, & pro suauicatione a plasmatore condemnationem. Deinceps etiam bona enumerauit, quorum spectantes mandatum, nosmet ipsos priuauimus. Et rursus memorauit iustitiam, quoniam post illius amissionem nos miserabiliter comprehendere. Cum his etiam non tacuit, quem modo creator nostrae salutis sollicitudinem gerens, benignitatem suam impendit. Nam missi propter hanc vniuersi filij sui incarnationem predicare, & postea illius descensionem, incarnationis beneficium, miracula pro nobis ingratia, passionem, crucem, lanceam, spontaneam mortem, finem, resurrectionem nostram exuocationem in statum bonum, post haec susceptum dignum celorum regnum, repositum malis supplicium, videlicet ignem inextinguibilem, tenebras indeficientes, immortalem vermem, & quamcumque aliam poenam, sibi metipsis peccati seruithae saurizauerunt. Ista piransiens, & immortalis doctrina sermonem suum confirmando, multa quoque de mundicia vitae disputans, & praesentium vanitatem demonstrans miserumque eorum qui istis adducti sunt redarguens, & ad orationem conuersus, exorabat Deum, ut Iosaphat non conuerteretur ad priorem errorem, sed inclinabilem teneret orthodoxae fidei confessionem, immaculatam vitam, & mundum conuersionem. Finitaque oratione, ad hospitium ierum abiit. I Regis itaque filius Zardan accessit, & ipsius tenentis dilectionem, ait: Audisti qualia mihi seminator verborum iste dixit seducere me vanis suis molientis persuasionibus, & alienare a iucunda ista delectatione & refrigerio, & extraneo seruire Deo? Zardan vero ait: Quid tibi visum est deus mirari, tunc me famulum tuum? Noui enim profundius in cor tuum descendisse huius viri sermones. Nisi enim hoc esset, non vix tam libenter & incessanter cum eo loquereris, nec etiam nos ignoramus hanc predicationem. Sed ex quo pater tuus persecutionem suam aduersus Christianos excitauit, & ipsi hinc effugati sunt, filius predictio eorum. Si vero nunc beneplacitum dogmatum illorum appareret, ac duritiam illius ac laborem suscipere fualet, diripatur voluntas iua in bonum. Ego vero quod faciam, ad huiusmodi quidem austeritatem nec etiam respicere valens? Timore vero regis animo meo in doloribus & angustiis posito, sollicitus sum quod respondam ei. Nam negligentius illius praecipis inuigilans, hunc ad te intrare virum permisi. Tunc ait ad eum regis filius: Ego quidem maxime tuae benevolentiae erga me, nullam aliam cogitarem recompensationem agnoscens, hanc dignam tuo beneficio reperi, ut opus istud bonum manifestum tibi facerem, ut scires ad quod factus es, & creator tuum qui te fecit, recognosceres, quatenus derelinquendo tenebras, ad lucem curreres: moxque ut audires, in comprehensionibili desiderio illam sequeris. Sed sicut video, spes mea defecit me. Nam cerno te durum ad ea quae dicta sunt, atque stolidum. Si vero ista regi & patri meo manifestaueris, nihil aliud efficies, quam curis atque tristitia animum illius replebis. Sed si illi gratiam vis impendere, nullo modo visum ad tempus opportunum quicquam de eis annuncies. Talia quidem ad ipsum loquens, in aquis visum est seminare. Nam in animi stultam non introibit sapientia. Mane ergo Barlaam venies, de protectione sua loquebatur. Iosaphat autem huius non ferens separationem, animo tristabatur, & lachrymis oculi illius replebantur. Multa tunc senex ei locutus est, & ut immotus permaneret in bono, contristabatur, verbisque consolatoris cor illius stabilivit: & ut se alacriter dimitteret, scabatur simul & praedixit, quod non post longum tempus de nouo sociarentur ipsi societate inseparabili. Tunc ergo regis filius nolens amplius seni labores iniungere manendi, & ab itinere quod desiderabat, eum prohibere simuletiam meruens, ne manifesta de ipso Zardan ille regi faceret, & tormentis ipsum subiceret, dicit ad eum: Quoniam quidem tibi hoc visum est, pater spiritualis & magnus

gistorum optime, ac mihi boni totius autor, me sic derelinquere, & cum mundi vanitate adhuc cōuersari, tu vero ad spiritualis quietis tuæ locum vis pergere, vterius te de tenere & impedire nō audeo. Vade igit in pace à Deo custodius, & meæ miserie in sanctis orationibus tuis memor esto propter dñm, vt valeam venire ad te, & venerandam faciem tuam semper videre: Sed fac vnā meam petitionem: Quoniam quidē nolūsti accipere pro fratribus tuis, suscipe saltem pro temetipso modicā aliquam pecuniam ad victum & vestitū. Ille autē respondit eis: Si pro fratribus meis à te quicquid non accepit, (nō enim illi indigent mundi materias suscipere, à quibus volentes elongauerunt se) quomodo mihi temetipsum assumam quod illis denegasti? Si enim bona esset pecuniarū possessio, illis utiq; potius quāmi mihi eas tradidissem. Quoniam vtro fragilem ipsarum noui possessionem esse, neq; illos, neq; me ipsum talibus supponi laqueis. Quia vero in hoc obedire non acquieuit Barlaam, rursus secundam petitionem in facit Iosaphat, ne penitus ipsum deprecationem sperneret, & in omni illum dimittit et defectione, sed relinqueret ei lanceum illud vestimentum & asperge pallium, & tam in memoria religionis magistri, quā ad munimentum sibi contra omnem satanæ operationem suscipere etiā aliud à se pro ipso, vt utiq; à me datum, inquit, cernens, meam semper in memoria feras humilitatem. **K** Senex vero ait: Vetus quidem ac scissum tibi dare, & nouum vestimentum accipere non dect, ne modici laboris mei retributionem in hac vita recipiā. Vt autem tuam deuotionem non amputem, vetera & quæ à meis differant, quæ rantur ciliciola, & illa suscipiam. Quæ sita sunt igit, & data sunt seni. Cuius Iosaphat & ipse in dum entum suscipiens, vehementer gaudebat, orni purpura regali & veste coccinea preciosius illud incomparabiliter existimans. Tunc sanctus Barlaam post paululū discēsurus, nouissimam ei doctrinā adhibuit, dicens: Frater dilectissime & fili dulcissime, quædā euangelium genui, scito cui militas regi, & apud quem confessiones tuas deposuisti. Oportet ergo vt firmas istas custodias, & militiæ deuotus compleas, quanta cumq; promissisti in clara confessionis omnium dño, præsentē celestē exet citu & testificante, nec non & describente cōfessiones tuas, quas si custo dieris, beatus eris. Nihil igit tui præsentium, Deo & ipsius præferas bonis. Quid enim sic terribile est in hac vita, quomodo est gehenna ignis æterni ar dentis, nec prorsus lucem habentis, cruciantis, & nunquā desinentis? Quid autē ursus mundi bonorū: taliter lætificat, sicut Deus idē ipse diligētibz se donaturus? Cuius pulchritudo quidē ineffabilis, potentia vero inexpugnabilis, & gloria sempiterna: cuius bona suis amicis reposita, omnibz visibilibz incomparabiliter supereminēt: quæ oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoīs adscēdē deruat: quum hæres fieri merearis, Dei manu potētissima cōseruatus. Tunc filius regis lachrymis pfusus, morore & luctu detinebatur, à patre tam amabili & magistro optimo derelinqui nō sufferēs, aiebat: Quis mihi, pater, vicē tuam supplebit? aut vbi talē pastore & duce salutis animarum reperiam? qd vice tua amoris solatiū capiam? Ecce enī malum seruum & apostatam Deo reconciliasti, & in filij & hæredis ordine constituisti, & qui perieram & erraueram, & omni bestię expositus eram ad deuorandum, merequisti, & eis quæ nō errauerāt, Dei ouibus copulasti, & ostendisti mihi cōpendiosā veritatis viam, educēs me de tenebris & vmbra mortis, & pedes meos transferens de lubrica & mortifera & distorta atq; praua via, magnorum mihi & mirabilū factus es autor bonorum: quorum nullus sufficet sermo excellentiā referre magnorum & ipse, propter me paruum, efficiens particeps Dei bonorū, & quod meæ esse gratiarum actioni compleat dominus, qui solus vincit donorum retributionibus diligētes se. **L** Barlaam itaq; lamentationem illius amputare volens, surrexit, & in oratione stans, eleuatis manibus suis ad cœlum, ait: Deus pater domini nostri Iesu Christi, qui illuminasti quæ obfcura prius erant, & visibilem istam & inuisibilem creaturam de nihilo fecisti, et tuum plasma ad te conuertisti, & non permisisti nos post insipientiam nostram abire, gratias agimus tibi & tuæ virtuti & sapientiæ domino nostro Iesu Christo, per quem & secula fecisti, nosq; qui cecideramus, resuscitasti, & derelinquentibus peccata dimisisti, errantes reduxisti, captiuos redemisti, mortuos viuificasti precioso filij tui sanguine. Te ergo inuoco & vniuersum filium tuum, & sanctissimum tuum spiritum, respice super hanc rationabilem ouem tuam, accedentem per me indignum ad sacrificium tuū,

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

& sanctifica ipſius aiam tua virtute & gratia, & cōuerſe vine iſtā tuo ſancto plantatam ſpiritu, & da ei ferre fructū iuſtitie, cōſorta illi, diſponēdo in ea reſtamentū tuū, & eripe illam à diabolo, ſapientia boniſpūs tui. Doce illū facere voluntatē tuā, & auxiliū tuū ne auferas ab eo. Dignare eū me cū indigno famulo tuo, æternorū bonorū tuorū herede fieri, quoniam benedictus es & glorioſus in ſecula, Amen. Cōſummata ergo oratiōe, cōuerſus, oſculatus eſt filiū, &q; celeſtis patris pacē & ſalutē imprecandū, exiit de palatio, & ibat gaudem & gratias agens Deo, qui proſperam ſecit viam eius in bonū. Ioſaphat vero, poſtquā Barlaam egreſſus eſt, in orationē ſemetipſum dedit, & lachrymis ſeruentiſſimis dicebatur Deus in adiutorium meum intende, & ad adiuuandū me ſeſtina. Quoniam tibi dereliſtus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Reſpice in me & miſere mei, quia oēs viſ ſaluos fieri, & ad agnitiōē veritatis venire. Saluum me fac, & cōſorta me indignum, vt ambulem per viam mandatorū, quoniam quidem ego debilis ſum & infirmus, & ad faciendum bonum inſufficiens ſed tu me poteſ ſaluū facere, quia oīa viſibilia & inuiſibilia continēs & ſuſtines. Ne dimittas me poſt voluntates carnis viſ ambulare, ſed tuam doce facere voluntatē, & conferua me in æterna & beata vita tua. Pater es fili & ſpiritus ſancte, conſubſtantialis & indiuiduus Dexte, te inuoco, & te glorifico. Te enī laudas omīs creatura, & te glorificant intellectuales incorporalium virtutes in ſecula, Amen. Ex tunc itaq; Ioſaphat omni cuſtodia attendebat ſibi metipſi, puritatem animæ pariter & corporis vigilantius ſeruans, in abſtinentia viuens, & in orationibus totis noctibus. Diei namq; ſepius partem amputabat, eorum qui ſecum erant, commemoratiōe præpeditus. Fiebat aliquādo ei & regis ad illū aduentus, aut eius ad ipſum regem vocatio. Sed nox ei, quod deerat diei, ſupplebat, in orationibus & lachrymis vſq; ad aurorā eo perſeuerante, & Deum inuocāte. Vnde propheticus ille ſermo in eo cōplebatur. In noctibus extollite manus veſtras in ſancta, & benedicite dominum. M Zardan vero ille illius ſentientis conuerſationem, triſtitia replebatur, curioſq; malis in animo agitur, neſciebat qualiter euaderet, aut ad quem finem peruenire poſſet. Triſtitia ergo cōpræhenſus, in domum ſuam abiit, & ægrotare ſe ſimulauit. Vt autem in notiſſimam regis ſtatū peruenit, alium pro illo miniſtrare filio dixerat. Ipſe ſalutis Zardan ſollicitudinem gerens, medicum mittit ei probatiſſimum, & multum curationis ſtudiū ei iubet impendere. Medicus itaq; ſciens qd Zardan ſic regi charus erat, vigilantiter ei intendebat. Quicū de illo certius agnouiſſet, regi protinus nunciāuit, dicens. Ego quidē nullius infirmitatis cauſam in homine iſto inuenire valeo. Exiſtimo tamen, qd deſectiōe quadam obſeſſus ſis inſirmetur. Rex autem his auditis, ſuſpicatus eſt grauior ei filium indignatum fuiſſe, & huius rei gratia contriſtatum Zardan, ab eo diſceſſiſſe. Diſcere autem rem volens, mandauit illi qd cræſtina die (inquit) ad te viſendum veniam, vt quæ tibi accidit, ægritudinem agnoſcam. Tunc Zardan hoc audito nuncio, ſummo diſtulo induens ſa veſtimentū ſuo, pergit ad regem. Et ingreſſus, adorauit eum ſuper terram. Rex autem ait. Quare viſ tibi in capſi intuliſti vt venire ſad me? Nam ipſe volebam te viſitare, & amicitiam quam erga te habeo, omnibus demonſtrare. Cui ipſe ait. Mō, o rex, inſirmus non eſt de his, quæ ſolent hominibus contingere ægritudinibus, ſed ex triſtitia & abundantia animæ & corde dolere, condoluit & corpus. Stultitia magna eſſet, eum ita ſim, ſi non ad tuum, vt pote ſeruus, veniſſem imperium, ſed tuum regnum expectare ſatigari viſque ad me famulum tuum. Rege ergo ſciſcitante, quæ deſectiōnis tuæ eſt cauſa, reſpondit Zardan. Magnum mihi periculum imminet, & maxime ego dignus ſum tormentis, multarumque etiā mortium reus exiſto: quia tuis præceptis negligenter obaudiens, triſtitia tibi multæ cauſa paulo ante effectus ſum. Iterum rex interrogauit eum. Et quæ eſt iſta negligentia, vel quis eſt timor qui circūdedit te? Reſpondit ille. Circa dominum meum filium tuum negligentius vigilaui. Nam quidam malignus homo & magus veniens, locutus eſt ei quæ ad ſectam Chriſtianorum perſeuerant. Deinde narrat minutatim regi ea, quæ filio eius à ſene dicta ſunt, & cum quanta diſſectiōe ac deſiderio idem filius ſermonem ſuſcepit, & quomodo totus Chriſti eſſe effectus, inſuper & ſenis vocabulum ſignificat, Barlaam hunc vocari dicens. Audierat autem rex prius de Barlaam, & de ſumma abſtinentia eius. Vt autem in aures iſta peruene- runt regis, mox conuulſus eſt & obriguit, repletuſque eſt furore, & mentis in-

lania agitabatur fecitq; accersiri statim Arachim quendam nomine, qui secundus erat à rege, & primus ei in omnibus cõsilijs aderat, simul etiam astrologice artis scientia nimium pollebat. Cui ad se vocato, rex quod sibi cõtingerat, cum deflectione multa & animi deftuatione narrat. Ille ergo cõturbationem illius & confusionem animi cõsiderans, ait O rex, noli cõturbari & cõtistari. Nõ em̃ despero me posse suadere ei quod volo, sed certo certius cognosco, statim ipsum negaturũ illius se doctõris doctriinã, & tuæ cõfensurum voluntati. Hic ergo sermonibus Arachis regem animo quietiorem reddit. Deinde erga negocij meditationem & cõsiderationem se totũ contrulit & ait: Ante oia rex istud faciamus, malignum Barlaam comprehendere festinemus: & si hunc cõsequi poterimus, nostra intentione non priuabimur, neq; à spe nostra deicidemus. Sed idem ipse aut verbis persuasorijs, aut diuersis tormentorũ generibus coactus, etiam nolens cõfitebitur falsa & erronea se dixisse, & dominũ meũ etiam filiũ tuũ, ad se quendũ paternũ dogma suadebit. Si vero illũ cõprehendere nequierimus, alium ego cognosco senem eremitam solitarium, qui Nachor vocatur, similem Barlaam per omnia: quem non est facile dignoscere, illum Barlaam nõ esse. Sed iste de nostra secta est, & magister meus in literarũ eruditione fuit. Hunc ergo allocutus adibo nocte, cunctaq; per singula ei notificabo. Deinde captum esse Barlaam divulgantes, hunc exhibebimus, qui & Barlaam se metipsum nominabo, & dogmata Christianorum tueri simulabit. Qui post multã dõputationem quasi responsione deficiens, potenter superabitur. Cum ista filius regis videret, qd Barlaam quidem victus erit, nostri vero victiores, victoribus omnino palmam dabit, libenterq; tuũ regnũ timebit, & tibi quæ grata sunt, facere nõ tardabit. Conuertetur insuper & ille qui personam Barlaam simulabit, & errasse semetipsum cõfitebitur. N. His igitur auditis, rex gaudius est nimis, & optimum reperisse Arachim cõfiliũ arbitratus est. Vane etẽm spei incumbibat. Quia vero Barlaa nouiter discis sisse cognouerat, apprehendere eum festinabat. In insidiatoribus igitur & lancearũ missis, plures exitus viarum occupauit. Vnam vero ex ipsis omnibus metuebat, quæ ipse ad cõfessis equis indeclinabiliter tenens, celerius præoccupare eum proculdubio sperabat. In tota vero sex diebus laborans, vane fatigatus est. Deinde ipse quidẽ in quodam regalium palatii in villa posito restans, Arachim cum militibus non paucis, vsq; ad Sennariidẽ eremum ad inquisitionem Barlaam, direxit. Perueniens itaq; ille ad locum, omnes vicinos cõturbauit. Quibus non se vidiisse virum asserentibus, ad defecta ipse princeps pios venatus est: exiit: multoq; cremiti transmissio spatio, mōtes circūdedit, & valles inuasit: & prærupta quædam pedibus & manibus reptando, cum turba quæ secum erat, ad crepidinem mōtis cuiusdam peruenit. Super quã stas, videt sub ipso mōte cunctorum eremitarũ ambulante. Et statim præcepto principis omnes super eos vnanimiter irrunt, alius aliũ cursibus præuenire conuidentes: & præuenientes, circūderunt eos qũ canes multi & bestię quæ dā feroces & inhumanæ. Et tenent viros specie & habitu venerandos, & signa eremiticę cõuersationis in vultibus ferentes. Et hos trahentes cæcubent principi, non tumultuantes omnino nec quicquid pauidũ aut triste ostēdentes, vel pronũciantes. Ille vero qui feedebat eos sicut abbas, peram portabat lanceam, plenam reliquijs quorundam sanctorũ patrũ. Cõsiderans vero ipsos Arachis, postq̃ non vidit Barlaam (agnoscebat quippe eũ) contristatus est valde, & dixit ad eos: Vbi est erroneus ille qui filiũ regis seduxit? Tunc ille q peram gestabat, respondit: Non est ille inter nos. Abiit. Fugit enim nos, Christi gratia repulsus, sed in vobis habitationes habet. Ait princeps: Cognosca ergo illum? Euam, inquit eremita, Noui seductorem illum qui est diabolus, quim medio vestri habitat, & apud vos latet, & ibi procuratur. Princeps autem dixit: De Barlaam ego te requisui, & discere cupiens vbi sit, interrogavi te. Monachus autem ait: Et cur aliud pro alio locutus, & de illo qui seduxit filiũ regis, interrogationem inuulisti? Si enim Barlaam quæris oportebat vtrique te dicere: Vbi est qui de errore conuertit & liberauit filiũ regis? Ille enim frater noster est, & sanctę cõuersionis, sed ex multis iam diebus non vidimus eum. Et ait princeps: Habitaculum illius nobis ostende. Eremita respondit: Si videre vos voluisset ille, vnque in occursum vestrum exiisset. Nobis vero non licet cellam illius vobis demonstrare. Furor igitur super hoc repletus princeps, dixit ad eum, iracunde pariter ac ferociter

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXII

eum conspiciens Extranea quidem morte vos interficiam, nisi cōiuno Barlaam exhibueritis mihi. Ex qd (inquirit eremita) mundalium cernis, qd tenebras amantes, p̄sentem timeamus vitam amittere, & à te inuentatā formidamus mortē? Potius etiā gratias tibi cōstiterimus, si nos virtutū amatores, p̄senti subduxeris vitæ. Nō mediocriter enim si nis nostri inimicus in certitudine, ignorantes q̄modo illum sumus consecuturi, ne forte voluptatis lubrici vel retractorio q̄libet diabolica, p̄relectionis statum puerat, & alia sapere aut facere, q̄ Deo p̄omissum suadeat. Vnde vos adipisci q̄ speratis, penitus desperantes, ne taceatis facere q̄d estis faciuri. Neq̄ enim adeo dilecti tratria nostri habitaculū, etiam scientes, demonstrabimus, neq̄ aliq̄ alia vobis latentia monasteria pro demus. Sic mortem effugere, pessimū iudicamus. Optimū vero nobis erit si moriamur, sudorem virtutis prius, & nunc strenuitatis sanguinē Deo offerentes. Ita confidenter loquentes non sustinent miser, sed à duersus fortitudinē prudentiæ celesterrime cōmotos, multas etiā inuoluit plagas & tormenta, quorū magnanimitas & fortitudo, eū tyranno dignę miraculo vix sunt. Vt aut̄ post multos cruciatus suadeere nō potuit, vt aliqui eorum celam Barlaam sibi vellet ostendere, assumena istos, ad regem iubet eos ducere, gestantes etiam petram celligaram. Post dies ergo nō modicos venerunt ad eegē, cui Arachis de illis nota fecit omnia. Deinde p̄sentat eos ante faciem regis, atq̄ ostendit euentis. Quos cū vidisset, furor et succensus est, & furioso similis, cædi illos immiserico editer iubet. Post q̄ aut̄ vidit eos crudeliter plagis laceatos, vix à multa cespiciens infania, q̄sece c̄p̄deuten iubet. Et ait ad illos: Cur oīa ista defunctorū circumferitis? Si ergo illos amantes, oīa eorum baiulatis, hac hora ponam & vos cū ipsis, vt desideratos adepti, grates nobis exinde referatis. Diuina huius cohortis princeps & magister, p̄o nihilo regis minas cōputans, ac si nihil triste contigisset ei, libere voce & sereno vultu, & habitantem in se gratiam significans, ait: Oīa ista munda & sancta circumferimus o rex, illorū repræsentantes mortem, quorum sunt, mirabiliū virorum, & exercitiū eorū. & adeo dilectæ conuersationis in memoriā nosmetipsos reducentes, & ad similem zelum excitantes, requiem quoq̄ speculantes & delicias, in q̄bus modo conuersant. Hos quia beatificamus, & inuicem nosmetipsos exhortamur, & eorum sequi vestigia satigimus, insuper & mortis nobilissimæ cūpissus assidue memoriā p̄sentamus, valde vtilem existentes, & ad sanctæ eorum uersationis agones deuotius erigentem, & sanctificationem nobis horum tactu haurimus. Rursus aut̄ rex ait: Si utilis est mortis memoria, sicut dicitis, cur nō in corpora vestrorum ossibus huius accipitis memoriā, propria vestra & paulo post cōtumpendis, si alienis istis & iam corruptis assumitis? Tunc monachus ait: Cum ego quidē causas quinq̄ fuisse dixerim, cur sanctorum reliquias circumferimus, ad vnam eorū respondendo substantiare nō videria. Sed luce clarius nosti, qd ossa mortuorū mortis exhibent memoriā viuientibus. & quoniam ista sic esse cognoscis, & in catenæ tua ossa mortem tibi significant, cur non & ipse paulo post venturæ memor mortis, bene quæ tuæ sunt disponis, sed oīanibus quidem animam tuam tradidisti impietatibus, violenterque & immiserico dicer interficis seruos Dei, qui in nullo te ledunt, neque p̄sentiam aliquid contemni diuident, aut auferre contendunt? Qui rex ait: Male vos & populos seducitis, & monetis vt à delectationibus seculi discedant, & pro dulcedine vitæ, & desiderantissima concupiscentia & voluptate, duram & sordidam ac miseram istam eligere conuersationem cogitis, & deorum honorem, lesa deserendum esse p̄dicatis. Ne ergo desertam sequentes errorem populū, desertam terram derelinquant, & à paternis dñs recedentes, alieno seruiant, tomentis vos & morti subijcere æquum iudicauī. Cui monachus ait: Si omnes participari bonorum desideras vitæ, cur non omnibus æqualiter largiris delicias atque diuitias sed multo pluribus inopia laborantibus, tu quæ eorum sunt diripiens, tuis apponis? Non ergo pro multorum sollicitus es salure, sed etiam impinguis caenem, materiam p̄parans vermium deuorationi. Propterea & omnium abnegans Deum, eos qui non sunt, deos appellas, torius sceleris inuictores, vt tu secundum imitationem eorum luxuriando, & scelera exercendo, imitator appellari deorum tuorum valeas. Qualia namq̄ dñ vestri egerunt, cur non & obedientes eis homines agerent? Errore igitur magno erras o rex. Metuis enim, ne alijs de populo suodeamus nobis consentientes discedere manu tua, & oīa continenti offeramus manū.

Via

Via enim multos esse qui tuæ seruauit auaritiæ, ut ipsi quidē miseri sint, tuo vero quæ eorum sunt, lucro proueniant. Quemadmodū aliquis canes nutriendos, aut accipitres venandi gnaros, ante captiōē quidem blandiri eis videtur: cum autē venationis aliquid comprehendierint, violentē de ore ipsorum quod captū est extrahit. Sic & tu multos habere volens redditus, tibi & vestigia atq; censum de terra & mari afferentes, dicis quidem ipsorum sollicitudinem te gerere salutis, pditionem vero eis preparas eternā, ante omnes proculdubio tibi metipsum, ut solum modo tibi quasi steterit corū & cœni inutilitatis fluant diuitiæ. Jethargiam patiens, tenebras pro lumine approbans. Sed euigila de graui somno isto, & aperi clausos oculos tuos, & vide ubiq; splendentem orbibus Dei nostri gloriam, & tu aliqui te ipsum seruam illius facito. Intellegite enim insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Intellegite ergo quia non est Deus sicut Deus noster, & non est falsus nisi in ipso. O Tunc rex ait: Ab hac tua stulta magacitate quiescens, Barlaam ilico ostēde mihi, aut experieris tormentorū genus, quum nunq̃ experientiam accepisti. Sapientissimus ergo ac constantissimus eremita, & celestis amator philosophiæ, nullo modo minas illius formidabat, sed intrepidus permanens, dicebat: Non ea quæ tu imperas facere o rex, iussi sumus, sed præcepta dñi Dei nostri, qui sobrietatem nos docuit, & a presentibus delectationibus & desiderijs abstinere, & fortitudinem exercere, & omnem tribulationem pro iustitia sustinere. Quisito ergo nobis pro pietate deteriora intuleris, tanto præstantius beneficiū exhibebis. Fac igitur qd vis, nobis enim extra quod cōuenit, agere aliquid non est congruū, nec vllum peccato dabimus assensum. Non autē hoc paruum putes esse peccatū, si cōsratrem nostrum & cōmilitem in tuis tradiderimus manibus. Sed de nobis hanc derisionem nunq̃ facies, & transi in numerabilibus nos subiectionis modis. Non enim ita debiles sumus, ut formidine tormentorum tuorum nos formidamus philosophiam, & indignū aliqd agamus diuina lege. Quid plura? Quodcūq; nostri tormentorū genus, adhibe: nobis enim viuere Christus est, & mori pro eo lucrū optimum. Super his ergo furore accensus tyrannus, iussit diuinas ipsorum abscindi linguas. e-rui vero oculos, manusq; simul & pedes detruncari. Data igit sententia, apparuerunt q̃dæ circumstantes atq; lictores, inhumane & immisericeordes summitates membrorum detruncabant. Et linguas quidē eorum vncinis detrahentes crudeliter abscindebāt, oculos vero ferreis vnguib; eruebant, pedes & manus securibus abscindebāt. Beati igitur illi & omni reuerentia digni, animo cōstanti quasi ad epulas inuitati, viriliter accedebāt ad tormenta, in vicem semetipsos exhortantes, & ad mortē propter Christum fine timore accedentes. In talibus ergo & tam diris tormentis perseuerantes, animas suas sacri eremiti illi dñi tradiderunt, decē & septem numerū perficientes. Manifestum est ergo, q̃ rector est passionū pius animus, sicut qdam nostrorū ait, agones referens cuiusdam senioris sacerdotis, & septē iuuenū, matre consentiente, agonizantiū pro paternis legibus, quum perseuerant & magnanimitati, isti similes existerunt admirandi patres, sup̃ne Hierusalem ciues & hæredes. His ita pie cōsummatis, protoconsiliario suo rex Arachis dixit: Primo icrito facto, ad secundū consiliū respice, & Nachor illum accersire. Arachis itaq; in tēpsta nocte speluncam illius adiit. Nam in desertis habitabat, diuinationū vacans artibus. Tunc omnibus ei consiliorū adinuentiōibus referatis, ad regē summō dīcūculo rediit, & equitibus rursus ab ipso postulatis & acceptis, ad persecutandū Barlaam egre di simulauit. Exeunti vero & deserta circumeunti, apparet vir qdam de valle quadā egrediens: illoq; ad psequendum eum fēpiente, consequunt eum velocius, & cōprehendentes ad se adducunt. Illo vero cōscitante, & q̃s esset, & cuius professionis aut q̃ vocaret ille Christianum qdem semetipsum vocauit, Barlaā vero nominauit, sicut edoctus erat. Gaudio itaq; repletus Arachis, sicut apparebat, hoc assumpto, celerius ad regē reuertit, & iussus est ad regem intrare. Et ait rex in audientia omnū assistentium: Tu es demonis operator Barlaam? Respondit ille: Dei operator sum, & non demoni. Non li ergo malum dicere mihi. Multas enim mihi gratias agere debes, quia filium tuū Deum colere docui, & ab omni errore liberaui, & vero reconciliaui Deo, & omni virtutū specie a dornatū reddidi illum. Rursus autē rex quasi iratus ait: Iustus es sicut equidē, ut sermōnis pariter & responsionis tibi facultate sublara, absq; vlla interrogatione morti traderis, sed suffeto te propter naturaliter mihi insitam humanitatem, vsq; ad constitutum diem.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

diem. Perscrutabor nempe de te. Et si quidem obedieris mihi, indulgētia dignus eris: sin autem, male peribis. Sic locutus, Arachi illum tradidit, custodiri diligentissime mandans. Sequenti igitur die surgēs inde, ad suum rediit palatium. Et auditus est, captum esse Barlaam, peruenitq; fama usq; ad regis filium. Quod cum audisset, vehementer animo doluit, & nullo modo à lachrymis abstinere potuit. Gemitibus etiā & lamentationibus Deum exorabat, & in auxilium senis inuocabat eum. Non desepit vero illū, nec diutius affligi permisit benignus ac misericors Deus. Præsto namque est omnibus inuocantibus eum in die tribulationis, & cognoscit eos qui colunt illum. Qui & iuueni per visionem nocturnam notificat, & fortitudinem illi immittit, & ad pietatis confortat agonem, & fiduciam præstat, gaudioq; plenum & confidentia, & lumine dulcissimo, paulo ante contristatum & dolore plenum, cor suum reperit. Rex itaq; sic ista peragēs, & ita confiderans, gratulabatur, bene prouidisse existimans, & Arachi immensas reddebat grates. Sed mentita est iniquitas sibi, sicut S. David ait, & iustitia vincit iniquitatē, perfectio ipsam deiectionem, & memoriam illius disperditura cum sonitu, prout in sequētibz sermo declarabit. P Post duos autem dies, pergit rex ad palatium filij sui. Et hunc in occursum patris egressum, non osculatus est pater vt solebat, sed indignato & quasi irato similis, ingressus est regale cubiculum, & mox sedit. Deinde filium aduocans, ait: Fili mi, quæ est ista fama, quæ auribus meis insonuit, & defectionibus animam meam cōburi? Nullus enim hominum tanto fuit repletus aliquando gaudio in filij nauitate, prout arbitror, quantum ego in tuar: neq; rursus contristatum esse puto, sicut tu me nunc in tristitiam deposuisti, & meam inhonorasti caniem, lumenq; abstulisti oculorum meorum, & meorum vires excidisti neruorum. Timor enim quem timebā de te, euenit mihi: & quod verebar, accidit mihi: & factus sum inimicis meis in derisum, & aduersarijs meis in delusionem. Indisciplinata mente & infanti consilio seductorum verbis obaudiens, & consilium male sapientium meo præferens, & nostrorum deorum cultum derelinquens, alieno seruisti Deo. Quare fili hæc fecisti sic? & quem sperabam cum omni nutrire & educari custodia, & senectutis habere baculum & fortitudinē, regniq; successorem optimū derelinquere, ea quæ inimicorum & hostium sunt, nō erubui ostendere mihi in te? An non oportebat mihi amplius obedire te, & mea seq; dogmata, q̄ dolosi & putridi senis obaudire fatuitati & stultiloquijs, amarā tibi pro dulci suggerentis vitam, & pro amantissimis delicijs durā & asperā pergere viam, quā filius Mariæ ambulare præcepit? Non timuisti etiā maximorum deorum indignationem, ne fulmine te interficerent, aut hiatu terræ absorbeant, qui tanta nobis bona fecerunt, vt diuitijs & potentia, ac diademate regni nos ornarent, & gētes innumeras nobis subijcerent, & te præter spem per orationem meā & deprecationem nasci facerent, & dulcissimo isto participare lumine concederent? Hos contēns atq; despiciens, crucifixo adhæcisti, seductus inanibus verbis famulorum illius, qui nescio quæ fabulose dicunt futura secula, & mortuorum corporum resurrectionem delirant, & alia plurima ad seductionem stultorum introducentes. Sed nunc fili charissime, mihi patri tuo accesse, & longe ab istis deliramentis secedendo, veni & sacrificia pijs ac mansuetis dñs centum tauros, si forte libaminibus eos placare poterimus, vt veniam tibi offensionis præbeant. Nam potentes sunt & fortes, tam ad benefaciendum, q̄ ad inferenda supplicia. Atqui distorum exemplum nos esse possumus, qui eorum misericordia ad hunc principatum peruenimus. Ideoq; grata illis seruitia rependimus, & eorum cultoribus honores, & eis sacrificare contemnētibz tormenta exhibentes. Multa ergo talia vaniloquia rege percurrente, & nostra quidem iridente ac respuente, idola vero efferēte atq; laudante: videns sanctissimus iuuenis, q̄ non oporteret iam rem in angulo & occulto, sed super candelabrum in excelso poni, vt manifesta fiat omnibus, confidentia simul & constantia repletus, ait: Q Quod circa me actum est, domine pater, nunq̄ negabo. Tenebras effugi, ad lumen cucurri, & errorem deserui, veritati acquieui, & demonibus abrenunciaui, Christoq; fœderatus sum, Dei patris filio & verbo, per quem totū qd est, factū est, q & hoīem de limo terræ formauit, & vitālē ei statim indidit, & in paradiso deliciarum posuit conuersari. Præuaricantem vero mādaram illius, & mortī addictū, potestatiq; diaboli & horis tenebrarum subditū, non deseruit, sed oīa patiēdo,

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

ad antiquum honorem volens cum reducere, totius factor creatura, & nostri generis
autor, homo factus est propter nos, de virgine sancta natus, in terra cum hominibus conuer
satus est, & pro nobis indignis & ingratis famulis suis Dominus mortem suscepit, & mortis cru
cis quatenus solveretur peccati dominus, & prima condemnatio destrueretur, & celo
rum portæ rursus nobis panderentur. Illuc enim nostram naturam eleuauit, & in throno
gloriæ collocauit, regnumque perenne diligentibus se donauit, & bona meliora uerbi au
ditu contulit. Ipse enim est fortis & solus potens, rex regnantium & Dominus dominantium, cuius
imperium inexpugnabile, & potestas inestimabilis & solus sanctus, & in sanctis requi
escens, cum patre & spiritu sancto glorificandus, in cuius nomine baptizatus sum, & con
fiteor & glorifico unum Deum in tribus personis, consubstantialē in creatū & immortē
lē, æternū & inestimabilē, incircūscriptum & incorporeū, impassibilē & inconvertibilē,
immutabilem & indefinitū, fontē bonitatis & puritatis & lucis æternæ, omnium
creaturarū uisibilium & inuisibilium factorē, continentemque oia & conseruantē, oim
prouidentem, tenentem omnia & regentē. Neque enim factum est aliquid eorum quæ sunt, sine
illo, nec absque illius prouidentia subsistere quidpiam ualet. Ipse enim uita oim stabilitas
cunctarū, & illuminatio, omnino da dulcedo, auditas insatiabilis, & oim desiderabilis
summa. Derelinquere ergo sic bonum, sic sapientem, sic potentem Deū, & demonibus
immundis & oim scelere auctoribus seruire, & idolis surdis & mutis cultum exhibere,
quæ nunquā fuerunt aliqd, nec futura sunt, quidā esset utique pater insipientiæ atque stultitiæ.
Quando enim audita est aliqua loquela ut sermo ab ipso? Quando uel paruam respon
sionem exorantibus se dederunt? Quando ambulauerūt, aut sensum aliquem ostende
runt? Neque enim stantes sessiones aliquando recordati sunt, neque sedētes surgere uisunt.
Quorū turpitudinē & foetorem atque insensualitatem, necnon & in eis operantis, & per
illa uos seducunt dæmonū fragilitatē, à uiro sancto dicens. & ego malitiam conspēxi,
& pfecto odio odians eas, uicenti & uero Deo adhæsi, & illi seruī usque ad diē uite mee,
ut & in manus eius ueniat spiritus meus. Igitur cum tam inenarrabilibus bonis occurrem
tibus mihi, gauderem quidē quod de malignorū seruitute dæmonum liberatus. & de dura
captiuitate reuocatus essem, & lumine uultus Dñi illustratus, dolebam tamen quod animā
meam dimidiam perdidissem, eo quod tu dñs ac pater meus, talium nō esses particeps bo
norū si de considerans tuæ p̄tinaciam uoluntatis, continebam in memeriis tristitia me,
nolens te ad iracundiā prouocare. Deum uero incessanter exorabam, ut traheret te ad
se, & de longinquo reuocaret exilium, cuius tu auctor tibi metipso (heu mihi) fugitiuus picta
tis factus, & malitiæ minister totius impietatis. Quoniam uero tu ipse opera in mani
festum quæ circa me erant, adduxisti, perfectionem me a uisita consilij. Non uolui bo
ferdus quod composui cum Christo, nō perdam illum qui me redemit pretio suo lingui
ne suo, et si me oporteat mori pro eo. De me igitur sic certus factus, noli frustra labo
rare, quoniam nūquam me poteris à bona confessione reuocare. Sicut enim tibi impossi
bile est, celi altitudinem manu tangere, aut maximum fœdare pelagus (in effixæ utique
conatus esse tibi & inuicilis) sic & istud esse cognosce. Si ergo ipse meo acquiescere uolue
ris consilio, Christo reconciliaberis & quæ super mentem humanā sunt, experientiam
accipies bonorum, sociique adiuuicem erimus, sicut naturæ, ita & fidei tuae à tua discedā
(bene scias) filiatione, & Deo seruam munda conscientia. R Rex igitur ut audiuit
hæc oia, statim commotus est, et furor incompressibilis arreptus, iracundē se illoque
batur, et amarissime dentibus frēdens et furioso similis, ait Et quis mihi horum auctor
est malorum, nisi ego ipse, qui sic te disposui, et talia tibi feci, qualia nullus aliquando pa
trum fecit filio suo? Quapropter prauitas tuæ uoluntatis, et contentio impudētē esse re
nata, aduersus caput meū insanire tescit. Merito igitur in tua nauitate astrologi di
xerunt, te malignū fore uirum ac pessimum, arrogantemque et parentibus inobediē
tem. Nunc uero si meo nō obaudieris cōsilio, et à mea discesseris filiatione, pro patre in
imicus & fœdus, illa faciam tibi, quæ nec etiā hostibus aliquis ostendit. Tunc Iosaphat
respondit: Cur rex ita succensis, quoniam ego talium particeps effectus sum bonorum
tristitiam? Er quāquā pater in filiū fœlicitate cōstitutus apparuit? Aut quomōdō is pater
talis, et nō ut inimicus, reputabitur? Nō ergo patrē meū de reliq̄ uocabo te, sed discedā
à te, sicut aliquis fugit à serpente, si cognouero te inuidere saluti meæ, et ad perditionē co

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXII

arctari violenta manu. Quod si contra tyrannice & hostiliter egeris, sicut & dixisti, quid aliud lucraberis, nisi quod pro patre tyrannus & homicida duntaxat vocaberis? Est quia facilius est tibi aquite vestigia sequi, & per ipsum aerem volitare, quam quae in Christo est, fidem meam mutare, & quam ei confessus sum bonam confessionem pervertere, ab hoc conatu quiesce. Sed potius intellige pater, & albuginem atque caliginem de mentis tuis oculis excute, ut cernere valeas Dei mei splendoris lumen, & ipse aliquando illustrat, dulcissimo lumine isto merearis. Quare enim totus dedicus es carnis passionibus & voluptatibus, & respectus non est in te? Scito quod omnis caro segetum, & omnis gloria hominis vel flos foeni. Exiccatum est foenum, & flos eius cecidit. Verbum autem domini mei quod euangelizarum est omnibus, manet in aeternum. Cur ergo sic insane tenes ac descendis more vernalium florum, marcidam & perituram gloriam, atque abominandas foetidasque delicias, & ventris ac sub ventre immundissimas passionibus, quae ad tempus quidem delectant sensus stultorum, postea vero amariores felle faciunt retributiones? Quoniam qui dem vmbræ ipsi & somnia vanæ istius pertransibunt vitæ: in dolore vero perenni ignis inextinguibilis & obscuro, concludens horum amatores, & iniquitatis operas, ubi vermis eos non dormiens sine fine comeder, & ignis assidue & inextinguibiliter in secula exuret, nullum exitum habituros. Cum quibus (heu mihi) & ipse conclusus, & atrocissime cruciatus, multum quidem conscientia malorum consiliorum, multum vero & meorum verborum requirit praesentes dies, sed vtilitas poenitentiae non erit. Nam in inferno confessio & poenitentia non est. Sed praesens tempus, operationis est: futurum vero, retributionis erit. Si enim praesentes iucunditates non perditioni subiacerent & fluxui, sed perenniter florent permanerent cum dominis suis, nec sic oporteret Christi bonis & aeternis donis ista praeferre. Quanto enim soli nostro profunda splendidiore est & lucidior, tanto & eo amplius bona promissa diligentibus Deum, omni terrene regno & gloria gloriosiora sunt & magnificentiora. Et omnino convenit maiora minoribus anteterre. Quoniam vero est fluxui omnia et corruptibilia insubiacent, et quasi visio et somnium et vmbræ praetereunt et pereunt, et aere potius est credendum non stant, et navis pontum sterlabenti vestigiis, quam hominum prosperitatis quantae est improvidentiae, vel potius vecordiae et imprudentiae, corruptibilia et mortalia, infirma et fragilia incorruptibilibus praeferre, et aeternis immortalibusque et infinitis, et temporali horum refrigerio, insuccessibili priuari bonorum illorum resurrectione? Non intelligis ista pater? Non pertransibis transiuntia, et adhuc rebus permanens? Non praeferes habitationem incolatus, lucem tenebris, aeternam vitam vmbræ mortis, non indissolubenda fluidis? Non fugies a dura servitute mali rectoris, nequissimi (inquam) diaboli, et bono atque clementi et multum misericordi non reconciliaberis dominor? An non a multorum discedes et falsorum deorum servitute, vni servies vero et viventi Deo? Nam et si peccasti et diutius blasphemando, eiusque famulos diris tormentis perimendo, suscipiet te tamen proculdubio, quia benignus est, si convettaris ad illum, et omnium tuorum immemor erit delictorum. Non enim vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Qui de innumerabili altitudine descendens, ad ingressum nostrum erraveramus, crucem, Hagella, mortem pro nobis sustinuit, et suo nos precioso sanguine redemit, venondatos sub peccato. Ipsi gloria et laus in secula. Amen. Rex autem stupescit pariter et ira repletus, tam intellectu pueri et verbis, quibus contradicere non valebat, quam ex hoc, quod non dimiserat filius eius quicquam, quod ad deorum derogationem pertinere poteris, sed totam eorum subannauit & deriderit vitam: Sermonis tamen claritatem ob internam tenebrarum crassitudinem non percepit, & punire illum aut maius aliquid de illo disponente, propter naturalem amorem non potuit. Pervertere se illum minis posse omnino desperabat, & insuper metuebat, ne si amplius moueret erga illum sermonem, illo fiducialiter acturo, & deos illius despecturo, ampliori furore succenderetur, & cogere tunc aliquid mali interrogare ei. Cum ira igitur surgens, discessit, & dixit: Vt nam non quod notus es sis, vel in lucem istam processisses, talis futurus blasphemator deorum, & paternae spretoe amicitiae & admonitionis. Sed non in finem inuictos subannabis deos, nec in longum gaudebunt a dversarij, aut horum praeualebunt maleficia. Nisi enim obediens fueris mihi, & daps gratus extiteris, & variis a flectu tormentis male reinterficiam, non sicut filium te tractans, sed quasi hostem quendam & apostatam,

Hæc patre minante, & cum ira discedente, in suum cubiculum filius ingressus, ad suum adiutorē oculis elevatis, oravit: Dñe Deus, de profundo cordis clamaui, dulcis spes mea & vera promissio, tu refugium ad te cōfugiētium, vide coneritionē cordis mei propicio & misueto oculo, & ne detelinquas me, neq; discedas à me, sed secundū verā promissionem tuā adesto mihi indigno famulo tuo. Te enī cognosco & confiteor factorem & prouisorē oīs creaturæ. Ipse ergo me cōsorta, vt in bona cōfessione pmaneam, vīq; in finem vitæ meæ. Respice in me & miserere mei, & assiste mihi, de vniuersa me diabolica illæsum seruās operatione. Respice rex. Inflammata est cām fortiter aia mea tuo amore & desiderio, & exarsit quasi in siti ardoris in inaquofo, de desiderans fomē immortalitatis. Ne tradas bestis aiam confitentē tibi, animam pauperis tui ne obliuiscaris in finem, sed concede mihi peccatori in oīni vita mea, pro tuo nomine & cōfessione oīnia pati, & totum meipsum tibi sacrificare. Te enī vires subministrante, & in firmi fortes efficiuntur, quia solus es adiutor insuperabilis, & Deus misericors, quē benedicis oīnis creatura glorificandum in secula. Amen. Sic orando, diuinam sentis consolationem in cor suum descendisse: & cōstantia repletus, perseverauit tota nocte in oratione. Rex autē Arachi amico nota faciens de puero, & durā illius pīnaciā, & immutabilē significā voluntatem, cōsiliū ab eo accepit, cum eo amabilē potius ac suauem faciendam esse, q̄ sæuam & asperam, colloquutionem, blanditijs sperans penitus esse trahendam. Venit igitur rex sequenti die ad filium. Et sedens propinquius, aduocauit eum. Deinde circūplectens osculatur eum, mansuete subingrediens, & leniter dicendos: Fili dulcissime & amantissime, honora tui canitiē patris, & meam audiendo deprecationē, accedes offer sacrificia dñs. Sic enim filios clementes habebis, & longitudinem dierum, gloriæq; oīnis & regni & oīnium bonorum participationē ab ipsis accipies, mihiq; patri tuo eris gratus per totam vitam, & oīnibus hominibus venerandus atq; laudabilis. Patri cām obedire, magna laus est, & maxime in bono, & erga deos dilectione. Cur ergo fili vīsum est tibi, q̄ volens de bono declinando, viam cōtrariam ambulando præelegas aut ignorantia & experiētia boni, perditioni meipsum dedi? Sed si volentem me putas vilitati præferre malū, & vitæ præponere mortem, multum mihi videris fili à recto deuare iudicio. An nō vides, quanto labori & fatigationi memetipsum trado, expeditionibus cōtra inimicos vel alijs quibuscūq; reipublice vtilitatibus vacas? Amē etiam & scim, itineris pedum fatigationem, & in nuda terra cubationem, quando ne cessitas incumbis, sustineo. Diuitiæ vero & pecuniæ tantus mihi contemptus in est atq; despectus, vt sæpenumero suis prodige oīnia promptuaria palatij mei vel tui euacuauerim, vt ædificare maxima templa deorum, & meis exercitijs largitus & laborum & p̄seuerantiæ, si Galileorum cognouissem meliorem sectam nostrā esse, quomodo illam oīni studio & festinatione non apprehendissem, cuncta deferendo & spernando causā salutis meæ? Si autē ignorantiam meam & inexperiētiā boni reprehenderis, attende quantas sæpius noctia infirmes duxi, quæstione aliqua proposita & sæpe non multum necessaria, nō tamen indulgebam mihi metip̄i penitus requiem, prius quā quæstionis apertam & cōgruentissimā inuenirem solutionem. Si ergo harum rerum temporalium nec minimum aliquod despectui habui, sed omnia diligenter ad vtilitatem vniuersorum inuestigui, in tantum q̄ in persecutione atq; scientia etiā ineffabili quæ sub sole sunt, sicut arbitror, nulli secundus fuero: quomodo consequens est, vt diuina, quæ coli & venerari oportet, despicienda iudicarem, & non oīni studio, omni virtute, tota anima & tota mente ad eorum vacauerim inquisitionē, vt inuenirem verā viam & cōpetentissimāenam & quæ sui laboriosius, plurimas noctes & dies in his expendens: multosq; sapientes & eruditos ad istud cōsiliū cōuocaui, nō nullis etiam Christianos sæpius locutus sum: & vniuersi cōquisitione, & experientissima persecutione inuenta est à me ipsa via veritatis: quæ à sapientibus, tam rationabilitate q̄ intellectu præditis, testificata est quā nō est alia, nisi per quā hodie ambulamus, maximis dñs seruietis, & dulcissimā vitā atq; iucundā tenentes, oīnibus hominibus ab ipsis distributā, quæ delectatione & l'etitia plena est: quam Galileorū principes & p̄sides imprudētē repulerūt, qui & dulce hūmē istud, & iucunditates omnes, quæ ad refrigerium nobis dñ largiti sunt, spe cuiusdam

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

alterius incertæ vitæ reſciant, neſcientes quid dicunt, vel de quibus affirmant. Tu autē fili temere patri tuo acceſce, diligētī & veriſſima ſcrutatioe indubitanter bonū inuenient. Ecce enim oſenſum eſt, quia neq; volens, neq; ignorantie modo detorſi à bono, ſed inueni & accepi deſidero etiam & te nō vecorditer errare ſed me ſequi. Verere igitur patrē tuū. An neſcis quale bonum eſt patri obedire, & eū in omnibus lætificare? ſicut e- cōtrario q̄ deſteſtabile eſt & malignū, patrē exacerbare, & ipſius mādāta pro nihilo cō- putare? Quotquot enim hoc fecerunt male perierūt, cum quibus tu fili nō annumere- ris, ſed patrē lætificans, adificaris bona omnia, & hæres ſias meæ benedictionis & regni. T Prudentiſſimus vero & vere nobilis iuuenis, patris ſuperflua locutione & ſul- ta oppoſitione audita, & agnita tortuoſi draconis verſutia, quomodo à dextris pedibus illius paraui laqueū, capere deſicam animam ar tiſicioſe tentās, & ad propoſitū impe- dire brauiū, domini ante oculos poſuit præceptū. Nō veni mittere pacem, dicentis, ſed gladium. Veni enim ſeparare filium à patre ſuo, & filiā à matre ſua, &c. Et quoniam qui diligit patrem aut matrem plus quā me, non eſt me dignus. Et quicunq; negauerit me coram hominibus, negabo eū & ego coram patre meo qui eſt in cœlis. Hæc cogitan- do, & diuino timore animam erudiendo, deſiderioq; & amore cōfortando, Salomonis illud verbum nimis gaudens aſſumpſit, dicentis: Tempus amandi, & tempus odiendi: Tempus belli, & tempus pacis. Et primum quidem in mente orans, illud Davidicū dixit: Miſerere mei Deus, miſerere mei, quoniā in te cōfidit anima mea. Et in vmbra ala- rū tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas. Clamabo ad Deum altiſſimū Deum q̄ be- neſcit mihi. Et cætera pſalmi. Deinde dixit ad patrē: Procurare patrem & illius obe- dire præceptis, charitate quoq; & amicitia miniſtrare, communis nos edocet dñs, natu- ralem nobis huiusmodi inferens amorem. Quando vero parentū affectus & amicitia ipſam animam fert ad periculum, & ab autore remouet, abſcindere hanc penitus iube- mur, & nullo modo obedire debere ſeparantibus nos à Deo, ſed odire ipſos & avertere, etiam ſi pater ſit qui execrabilia ſcipit, & ſi mater vel rex, & ſi vitæ ipſus dñs. Nam propter affectū paternū Deū perdere, impoſſibile mihi eſt. Quapropter noli tibi meti- pſi laborem incutere vel mihi, ſed potius crede, & viuo & vero vterq; ſeruamus Deo. Quæ enim nunc colis idola, ſunt manuum hominum opera, ſtatu carentia & ſurda, ni- hil aliud penitus q̄ ſolam perditionē & cruciatu æternos ſe colentibus exhibentia. Si ve- ro iſtud facere noluieris, fac de me quod tibi videtur. Seruus enim ſum Chriſti, & neq; blā- diq; neq; tormentis ab illius diſcedam charitate, ſicut in anterioribus dixi tibi, in me- dio ponens huius nomen domini, & firmiſſime verbum adſtruens. Quia vero neq; vo- les dixiſti te male agere, neq; ignorātia à bono declinare, ſed multa & la borioſa inqui- ſitione hoc cognouiſti veraciter bonū eſſe, idolis ſeruare, & libidinibus paſſionum aſſi- gi, malū qdē te ex induſtria agere nolo dicere: Ad multa tibi creduſa eſt caligo igno- rantie, & quaſi in tenebris palpando ambulans, penitus nō vides luminis vel modicum quemlibet radium. Vnde reſtitutione perſeſta, per præcepta mala & deuexa errabun- dus non recte graderis. Hoc & ego indubitanter ſcio, & te pater cognoscere volo. Ideo tenebras pro lumine ponēs, & mortē pro vita approbās, putas tibi bene conſultū eſſe & vtiliter providiſſe, ſed nō eſt ita. Neq; enim quæ colis, dñs ſunt, ſed ſtatue demonū, omnē illorū execrabiliſ operationē intrinſecus habentes, neq; quā vocas dulcem & iucundā vi- tā, delectatiōe ac læticia putes repleri. Huiusmodi eſt natura: ſed potius abominabilia ha- betur iſta, ſecundū veritatis ſermonē, & execrāda. Tēporaliter enim gulā lenis, ſed poſtea- riores ſelle facit retributiōes (ſicut meus magiſter ait) & acutiores gladio accipit. Et quomodo huius narraſ mala: Enumerabo ea, & ſup arē nū multiplicabūtur. Huius enim eſt diaboli, ꝑſens vita, opera abominabili voluptate velut eſca, per quā ſeductos ad profundum trahit inferni. Sed à dño meo promiſſa bona, quæ tu incertæ vitæ ſpem nō minuiſti, vera ſunt & immutabilia: ſinem neſciant, corruptiōi nō ſubiact. Sermo nō eſt, q̄ reſerre magnitudinē illius gloriæ & delectatiōis valeat, gaudij quoq; ineffabilis & læ- titiæ pereennis. Omnes enim (ſicut ipſe cernis) morimur, & nō eſt homo q̄ viuat, & nō vl- debit mortē. Rurſus autē reſurrecturi ſumus, quādo veniet dñs leſus Chriſtus filius Dei in maiestate ineffabili & virtute terribili, ſolus rex regū & dominus dominantium, cui omne genu ſelectur cœleſtium, terreſtrium & infernorum: & tantum terrorem tunc

incutiet, ut etiam ipsæ cœlestes virtutes timeant, Adstabant vero et cum timore millia
milliū, & decies centena millia angelorū & archangelorū, & cuncta timore & tremore
erunt plena. Vnus autē archangelorū tuba canet, & mox cœli inuoluet sicut liber. Ter
rà autē dirupta, emittent corpora hominum quicunque fuerūt, ex quo Adam peccatus homo
factus est, vsq; ad diē illā. Et tunc omnes à seculo mortui, in ictu oculi viui adstabūt tribu
nali immortalis domini, & vnusquisq; reddidurus est rationē operū suorū. Tunc iusti
fulgebunt sicut sol, qui crediderunt in patrē & filiū & spiritum sanctū, & in operibus bo
nis finierūt vitam. Quomodo vero tibi enacabo, qualem illi tunc susceptu
ri sunt gloriā? Nam & si solis cōpacem claritati splendore eorū & pulchritudinem, vel
fulguri cocuscāti, nihil splendore illo dignū reseca. Oculis enim non vidit, & auris non
audiuit, nec in cochominis adscēdit, qđ spaciavit Deus diligentibus se in regno celo
rum, in luce inaccessibili, in gloria instabili & infinita. Et iusti qđem talia adipiscuntur
bona, talesq; beatitudinē illi autē qđ verū Deū negauerūt, blasphemorē & creatorem igno
rātes, demones voluptateq; vanæ huius vitæ amauerūt, & morte peccorū in corno viti
orum volutati sunt, & totius nequitie sentinā animas suas fecerūt, stabunt nudi & mi
sefi, confusi & deiecti, & habitu & te ipsa opprobriū facti omni creaturæ. Cuncta enim
que egerunt in verbo, in opere, in cogitatione, ante faciem illorū venient. Deinde post
confusionē illam durissimā, & opprobrium illud intolerabile, præcipitabunt in ignē
inextinguibilem & teterimū, in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dēnam,
& vermis immortalis comedet carnes eorum. Hæc est pars eorum & hereditas. In his
peccacula sine fine cruciabuntur, eo qđ bona à Deo pcomissa deficientes, propter tem
poralem peccati voluptatem, & damnationem æternam elegerunt pro istis. Itaq; pro
inestimabili quidē gaudio adipiscendo, & inestimabili gloria perfruenda & luce cum an
gelis, ut bono ac dulcissimo domino cum fiducia assistere mereamur, amarissima vero
& infinita tormenta, & execrabilem illam confusionē possumus euadere, dignū est, non
tantū pecuniis, sed & corpora & ipsas animas impendere. Quis enim ita vecors est &
absq; sensu, qui non potius vellet mille sustineere mortes temporales ut ab æterna libe
ratus & infinita morte, vitam possideat beatam & immortalem, & luce cōsplendat in
diuidua Trinitatis? His auditis rex secumq; firmitatem atq; stabilitatem pueri cō
siderans, qđ neq; blanditijs delinitus sermoni obedire voluerit, neq; pœnarū minis, mi
rabatur quidē in suasionē verbi, & cōspōsitionibus eius acutissimis, & arguebatur à propria
conscientia, vera dicere illum & iusta: sed ceterahebatur à mala consuetudine & ex viū cō
firmatis in eo vitijs, à quibus chamo & freno constringebar. Non permissus lucem vi
dere veritatis, Vnde omnimodam obliuionem sermonis faciens, detinebatur veteri in
tentione, præmeditatum à se cum Archi consilium, ad effecum perducere volens. Et
ait pærori: Oportebat te quidem, fili, meis obedire pœceptis in omnibus. Sed quoniam
durus existens & inobediens, ita fortiter celsitis mihi, tuam potius q̃ meam cupis face
re voluntatem, veni, ut postposita peccinacia & vana cōtentione, ambo pariter ceda
mus veritati. Et quoniam Baalam qui se deduxit, serco victus apud me tenetur, con
gregabo ecclēsiā magnā, & omnes nostros & Galilas in vnum conuocabo, præco
niscq; manifeste clamare præcipiam, ut nullus Christianorū metuat, sed omnes sine ti
more conueniāt, & sic cōmuni confidētabimus dī liberatione, ut aut suadentes vos cum
vestro Baalam asequamini quæ optatis, vel suasi à nobis, vltra ea volumus præce
ptis nostris obedire consentiat. V Prudens vero iuuenis, per visionē diuinus
sibi demōstratā pognita regis fictiōe, ait: Volūtas dñi fiat, & sit quæ admodū inuisibilis
se & m̃ bonus dñs: & Deus p̃stet, ne a veritate eius deilemus. Nā in ipso cōfidit aīa mea,
& ipse miserere mihi. Tunc iā iubet eex omnes cōgregari, idolo latras videlicet & Chri
stianis, literis qđē vbiq; trāsmisiss, pconibusq; p vniuersas ciuitates & villas clamantibus,
ut nullus Christianorū timeat se aliqd mali, qđ nō sperat, passū, sed secure oīs p tribus
& cognatōes in vnū cōueniāt, ad spōtanā & nō coactā veritatis cōspōsitionē fururā, cū
p̃cipe ac duce suo Baalā. Similiter vero pōtīfices & cultores idolorū, et sapiētes Chal
deorū & Indorū, q in toto regno illius & p̃cipatu rep̃ri poterūt, cōuocauit. & qđā au
gures et magos et diuinos. Cōsp̃nit itaq; ad regē magnitudo magna de sua execranda
sedas: Christianorum vero vnus inuentus est solus, in auxilium veniens illius qui p
tabatur

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

tabatur esse Barlaam, nomine Barachias. Alij autē fidelium mortui erāt ab infania principum, q per ciuitates erant occisi; aliq vero in montibus & speluncis latitabant timore imminentium maloy, nonnulli timebant minas regis, & non audebant in apertis parere, sed nocturni erant Dei cultores, latentes Christo seruientes, & nequa q confidenter agentes. Ille autē solus cum esset forti animo, ad agonem processit veritatis. Residente igitur rege in tribunali excelso & eleuato, considere sibi filiū iussit. Ille vero ob patris & reuerentiam & honorē hoc noluit facere, sed in terra prope illū sedit. Adhiterunt autem eruditī sapientia, quī Deus stultam fecit: quorum insipiens cor errauit, sicut dicit Apostolus: putantes enim se esse sapientes stulti facti sunt, & mutauerunt gloriā incorruptibilis Dei, in similitudinē mortuorum hoīm, & quadrupedum & serpentū. Hi vero conuenerunt sermonē facere aduersus filium regis, & eos qui secum erant: & cōpleta est in eis illa parabola, q aduersus leonē caprea pugnam inquit illie nanq altissimū posuit refugium suum, & in vmbra alarum ipsius sperauit. At illi in principibus confidebant seculi huius destruendis, & principe tenebrarū, cui semetiplos miserabile & infeliciter subdiderunt. Adducit igitur Nachor, simulans se Barlaam esse. Et hi quidem quī erant circa regē, talem habebant intentionem: sed sapiens providentia desuper ordinabat alia. Assistentibus itaq his oībus, ait rex rhetoribus suis & philosophis, imo populi seductōribus & stultis corde: Ecce certamē nobis adiacet, & agonis magnitudo. De duobus enim altere fiet vobis hodie. Aut nostra manu tenentes errare Barlaam esse. Et eos qui cum eo sunt redarguentes, & gloriā maximā & honorem a nobis & ab omni senata confestimini, & coronis victorię coronabimini, vel supati, cum omni confusione pessimę morti trademini, & omnia vestra populo dabunt, & vt omnino deleat memoria vestra de terra, corpora etiā vestra bestijs dabo ad deuorandū, & filios vestros perenni cōdemnabo seruituti. His ita dictis a rege, filius quoq illius ait: Iudiciū iustum hodie iudicasti o rex. Corrobores dñs hanc voluntatē tuam. Sed & ego eadē dico magistro meo. Et conuersus, ait ad Nachor: Nosti o Barlaā, in quali me gloria inuenisti & delicias, sed verbis plurimis suasti mihi, vt a paternis gdem discerē legibus & moribus, & ignoto seruirem Deo, ineffabili quorundā & æternorum bonoy promissionibus trahendo mentē meam adsequenda tua dogmata, & meū exacerbandum dñm & patrē. Nunc ergo quasi in lance existima temetipsum stare, nam si viceris iminentē luctum, vera esse dogmata tua ostendes, q me docuisti, erroneosq redargues, q contra nos hodie dimicaturi sunt; & tu glorificaberis plus oībus qui aliq fuerunt, & p̄dicator veritatis vocaberis. Ego quoq in tua pmanebo doctrina, & Christo seruiam vsq ad finem vitę meę. Si vero supatus seu veritate seu falsitate, cōfusionis mihi hodie autor extiteris, statim meā contumeliā vindicabo in te, manibus meis cor tuū & linguam extrahens, canibusq ad deuorandū ista cum ex tero corpore tuo tradā, vt discant oēs per te, ne psumant filios regū in errorē mittere. X His auditis Nachor sermoibus, tristis effectus est valde & deiectus, vidēs semetipsum cecidisse in fouē q fecit, & laqueo quē abscondit, esse cōprehensum, & gladiū suū in eor eius ingressum. Anima leguens ergo in semetipso, cognouit sibi melius esse regis filio adherere, & partē illius defendere, quatenus eade ret pparatum sibi periculū. Sciebat enim qm̄ erat ei facilimū, tormētis se tradere, si vel modicū illū exacerbaret. Totum tñ ex diuina fiebat providentia, sapienter etiā per aduersarios nostra tuente. Vt etiā ad verba vtriusq venerūt, cultores scilicet idoloy & Nachor, ibi Nachor, quem admodū ille Balaā, qui sub Balach aliq male dicere Israhel pposuerat, e contrario quoq multis philosophis resistit. Sedente itaq rege in throno suo, cōsedente quoq filio, sicut iam diximus, adstiterunt & insipientes rhetores, qui quasi gladium linguas suas exacerbauerunt ad destructionem veritatis. In qbus impletū est illud q scriptū est: Conceperunt dolorē, & pepererūt iniquitatē. Conuenerunt & innume rabiles populi ad spectaculū illius certaminis, q pars victoria potiret. Tūc vnus rhetorū sapientior oībus, dixit ad Nachor: Tu es Barlaā, q impudenter sic & inuerecūde dñs nris contumeliā et omne dedecus inferis, et dilectissimū regis filiū in errorē induxisti, et crucifixo seruire docuisti. Cui Nachor respōdit: Ego sum Barlaā q deos tuos, (sicut dixisti) despicio, filiū autē regis nō in errorē misi, sed ab errore liberaui, et verore cōsiliaui Deo.

Et

Et rhetor ait: Cum eximij & mirabiles viri, qui omnem sapientiæ artem adinueniunt, deos excelsos nominauerint illos & immortales, & cuncti qui in terra fuerunt, & sunt reges, & gloriosi & nobiles, eos adorauerint & coluerint, quomodo tu ipse linguâ aduersus eos commoues, & omnino sibilare audes talia? Quæ autem assertio est, hos deos non esse, sed crucifixum? Suspiciam ergo Nachor, rhetorem quidem illum nullo modo responsione iudicauit esse dignum: manu autem multitu dini silentium indicens, & aperiens os suum, sicut asina Balaam, quæ non proposuerat dicere, illa locutus est, & ait ad regem: Ego rex providentia Dei veni in mundum, & considerans cælum, terram, mare & solem & lunam & cætera: admiratus sum ornatum eorum. Cernens autem mundum, & quæ in eo sunt omnia, quia secundum necessitatem mouentur, intellexi mouentem & tenentem esse Deum. Omne enim mouens, fortius est motus, & tenens, fortius est tenet. Ipsum ergo dico esse Deum, qui constituit omnia & tenet, qui sine initio est & sine fine, immortalis, æternus, nullæ generis, superior omnibus passionibus & diminutionibus. Ira & obliuione, ignorantia & cæteris, per ipsum vero omnia sunt constituta. Nō indiget sacrificio & libamine, nec aliquo cunctorum apparentium: omnes vero illo indigent. His ita de Deo prolatis, sicut permisit me de se dicere, veniamus & ad genus hominum: quatenus videamus qui eorum participes sint veritatis, & qui erroris. Manifestum est nobis, o rex, quia tria genera sunt in hoc mundo, quorum sunt apud vos qui dicuntur deorum adoratores, & Iudæi, & Christiani. Ipsi autem rursus qui multos colunt deos, in tria diuiduntur genera: Chaldaeos videlicet, & Græcos, & Aegyptios. Nā isti fuerunt principes & magistri cæteris gentibus, in multorum deorum cultu & adoratione. Videamus ergo, horum qui sint participes veritatis, & qui erroris. Chaldaei namque nescientes Deum, errauerunt post elementa, & cœperunt colere creaturam potius quam suam creatorem. Quorum & imagines quasdam facientes, nominauerunt figuram cœli, & terræ, & maris, solisque & lunæ, & cæterorum elementorum & luminarium. Et concludentes in templis, adorauerunt, deos vocantes eos, quos seruant diligenter ne rapiantur à furibus: & non intellexerunt, quod omne quod seruat, maius est seruato & faciens, maius est factio. Si enim inuolidi sunt dñe eorum circa suam salutem, quomodo alijs saluationem exhibebunt? Errore igitur magno errauerunt Chaldaei, colentes statuas mortuas & inutiles: & mirari satis nequeo, o rex, quomodo qui dicuntur philosophi eorum, nullo modo intellexerunt, quod & elementa corruptibilia sunt. Si enim elementa corruptibilia sunt & subdita necessitati, quomodo statuae quæ factæ sunt ad honorem illorum, dñi existunt? Veniamus o rex ad ipsa elementa, vt ostendamus de eis quod non sunt dñi sed corruptibilia & mutabilia, de nihilo creata præcepto Dei, qui est incorruptibilis & immutabilis & inuisibilis. Ipse enim cuncta cernit, & quemadmodum vult, immutat & transponit. Quid ergo de elementis dico? Qui putant cælum esse deum, errant. Nam videmus ipsum volubile, & secundum necessitatem motum, & ex multis constitutum, propter quod *ὁρμος* vocatur. *ὁρμος* autem fabrica est alicuius artificis. Quod autem fabricatum est, initium & finem habet. Mouetur autem cælum cum suis luminaribus secundum necessitatem. Nam astræ ordine & spatio feruntur de signo in signum, & nunc quidem occumbunt, nunc autem oriuntur, & secundum tempora uer peragunt, vt perficiant æstatem & hyemem, sicut est eis ordinatum à Deo, & pertranscant proprios terminos secundum ineuitabilem naturæ necessitatem cum cœlesti ornatu. Vnde manifestum est, non esse cælum deum, sed opus Dei. Qui autem putat terram esse deam, errauerunt. Videmus enim illam ab hominibus contumeliam patientem, & dominationi eorum subiacentem, desolam & conuersam, & inutilem factam. Nā si igne torreatur, efficitur mortua, sicut videmus quod de terra nihil oritur. Insup & si paulo amplius infundatur, corrumpitur & ipsa & fructus eius. Conculeatur autem ab hominibus & cæteris animalibus sanguine interfectorum inquinatur, effoditur & impletur, mortuorum theca fit corporum. His ita se habentibus, non sequitur terram esse deam, sed opus Dei ad utilitatem hominum. Qui autem putant aquam esse deam, errauerunt. Nam et ipsa ad vsum hominum facta est, et dominationi subiacet eorum. Polluitur, corrumpitur, et immutatur, calefcit et tingitur coloribus, et frigore congelatur, et cratribus inquinatur, et ad cūctarum sordium ablationem assumitur. Idcirco impossibile est

aquam

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

quam esse deam, sed opus Dei. Illi vero qui arbitrantur ignem esse deum, errant. Nam ignis factus est ad usum hominum, & subiacet illorum dispositioni. Circumferatur de loco ad locum, & accendit ad elixandas & assandas carnes, adhuc autem & mortuorum corpora comburenda. Multis etiam modis corrumpit ab hominibus & extinguit. Propter quod non est congruum, ignem deum estimare, sed opus Dei. Quia autem credunt ventorum flatu esse deum, errant. Manifestum est quod seruit alij, & ad gratiam hominum preparatus est à Deo ad conductum nauium, & ad ventilationem segetum, & ceteras hominum utilitates secundum preceptum Dei. Quapropter non est æquum, ventorum flatum esse deum, sed opus Dei. Opinantes vero solē esse deum, errant. Videmus enim illum agitatum secundum necessitatem, & volubilem & translatum de signo in signum, occumbentem & orientem, & calefacientem pullulantia plantaria ad usum hominum, insuper & diuisionem habentem cum ceteris astris, & multo minorem coelo existentem, & defectum luminis patientem, & nullam in se potentiam habentem. Quapropter non est times solem deum esse, sed opus Dei. Qui autem lunam putant esse deam, errant. Videmus enim illam secundum necessitatem motam & conuertibilem, & translata de signo in signum, occumbentem et resurgentem ad utilitatem hominum, & minorem esse sole, crescentemque & diminutam, & eclipsim patientem. Ideoque non debemus lunam putare deam, sed opus Dei. Qui autem hominem putant esse deum, errant. Videmus quippe illum motum secundum necessitatem, & enutritum, ac senescentem, etiam se nolente. Et aliquando quidem lætatur, & aliquando tristatur. Indiget cibo & potu & vestitu. Est & iracundus, & inuidus, & auidus, & poenitens, & minorationes multas habens. Corripitur etiam multis modis ab elementis & animalibus, vel imminente sibi morte. Non conuenit ergo, hominem esse deum, sed opus Dei. Errore igitur magno errauerunt Chaldei post opiniones suas. Colant corruptibilia elementa & mortuas statuas, & non sentiunt ista deos facientes. Veniamus itaque ad Græcos, ut videamus quid forte de Deo sentiant. Græci namque dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, deterius Chaldeckis, introducentes plurimos deos factos esse, alios quidem masculos, & alios feminas, omnium vitiorum cunctarumque autores iniquitatum. Vnde ridicula & fatua & impia induxerunt Græci, o rex, eos qui non sunt, deos appellantes, secundum maligna desideria sua, ut aduocatos istos & patrones habentes suarum nequitiarum, adulterentur, rapiant, occidant, & omnia mala faciant. Si enim dii illorum talia fecerunt, quomodo & inde ipsi eadem non facientes? Ex his igitur errorum adinventionibus, accidit hominibus bella habere frequentia, & occisiones, & amaras captiuitates. Vnde si vnum quentque deorum suorum voluerimus sermone pertrahere, plurimam intueberis horum malitiam. Inducit enim ab eis ante oculos deos Saturnus, et huic sacrificant filios suos. Qui genuit pueros multos de Rhea, & infans, comedit filios suos. Aiunt autem Iouem abscidisse sibi virilia, & proiecit ea in mare, vnde Venus fabulose dicitur fuisse nata. Alligans ergo suum patrem Iupiter, proiecit in tartarum. Cernis errorem & luxuriam, quam inducunt aduersus deum suum. Conuenit ergo, deum esse victum & desertum. O insipientia, Quis mentem sanam habentium hæc dixerit? Secundum inducitur Iupiter, quem ferunt regem esse aliorum deorum, & transformatum fuisse in animalia, ut cum mortalibus mulieribus adulteria committeret. Inducunt enim hunc transformatum in taurum propter Europam, & in auem propter Danaem, & in cygnum propter Ledam, & in satyrum propter Antiopen, & in fulmē propter Semelen, & ita genuisse ex his filios multos, Liberum videlicet & Rhetum, & Amphionem, et Herculeum, et Apollinem, et Arthemiam, et Perseum, Castoremque et Polucem, et Helenam, et Minoem, et Rhadamanthum, et Sarpedonem, et nouē filias quas appellauerunt musas. Deinde inducunt de Ganymede. Cōtigit ergo o rex hominibus imitari hec omnia, ut fiant adulteri et masculorum concubitores, et aliorum malorum operum patratores, secundum imitationem dei sui. Quomodo ergo credis deum esse adulterum, aut Sodomitam, vel parricidam? Cum hoc vero et Vulcanum quandam inducunt deum esse, et istum claudum, et tenentem malleum et forcipes, et ferrariam artem exercentem visus gratia. Ergo egenus erat, quod non conuenit deum esse nec claudum. Deinde Mercurium inducunt deum esse, cupidum et furem et auarum, & magum, & versipellē, & sermonum interpretem. Sed non conuenit deum esse talem. Asclepium etiam inducunt deum

h h esse

esse medicum, & portiones conscientem, & emplastra componentem victus gratia. Indigentiam etiam pariebat. Nouissime vero fulmine ictus à Ioue, propter Darij Lacedæmonij filium, interijt. Si ergo Asclepius deus est, & fulmine ictus, non valuit sibi met ipsi auxiliari, quod alijs auxiliabatur? Mars autem inducitur drus belligerator & zelotes, cupidus ouium & aliarum quarundam rerum? Nouissime vero adulterio perpetrato cum Venere esse ferunt ligatum à parvulo Cupidine, & à Vulcano. Quomodo deus ergo cupidus & belligerator, & adulter & vincius? Bacchum vero inducunt deum esse, nocturnis agens festiuitates, & magistrum ebrietatis, & euellentem vxores proximorum, & furiosum & fugiuium. Nouissime autem à Titanis occisus est. Si ergo Bacchus occisus non potuit semet ipsum adiuuare, & ebriosus fuit, & furiosus, & fugitiuus, quod erat deus? Herculem vero inducunt ebriosum fuisse & insanum, & suos occidisse, & ad vltimum igne consumptum interijisse. Sed quod deus erat ebriosus, & interfectior filiorum & cognatorum? Aut gratiosus alios adiuuabit, qui sibi met ipsi auxilium sibi ferre non potuit? Apollinem quoque inducunt drum esse zelotem, insuper arcum & pharetram gestantem, aliqui vero citharam & tibiam, & diuinatorem hominibus mercedis gratia. Ergo indigebat. Sed non conuenit deum indigentem esse, & zelotem, & citharistam. Dianam vero inducunt fororis illius fuisse venatricem, & arcum habuisse cum pharetra, & hanc errare in montibus solam cum canibus, vt caperet ceruum aut capream. Quod ergo erit dea, talis mulier venatrix, & per montes vagabunda cum canibus? Venerem autem dicunt etiam deam esse adulteram. Nam aliquando habuit mercurium Martemque vero Anchisen, & aliqui Adonidem, cuius mortem deflet, quærens a matrem suam quid dicunt etiam ad infernum descendisse, vt rediret Adonidem à Persephone. Vidisti o rex maiorem hac demerentiam, deam inducere adulterantem & læm tantum atque flentem? Adonidem quoque inducunt deum esse venatorem, & hunc violenter mortuum esse ab apro plagatum, & non potuisse auxiliari miseriam suam. Quod ergo corporum sollicitudinem habebit mercurius & venator, atque biethianus? Hæc omnia & multa plura, turpiora & maligna inducunt Græci o rex deis suis, quæ neque dicere congruit, neque in memoriam oino deferre. Vnde sumentes homines occasionem a dijs suis, perpetrantes omnem iniquitatem & luxuriam, & impietatem, polluentes terram & æterem præuis suis consilijs. Aegyptij vero sceleratiores his existentibus, deterius oibus gentibus errauerunt. Non enim contenti fuerunt Chaldaeorum & Græcorum cultibus, sed insuper & bruta animalia induxerunt deos esse, terrena videlicet & aquatilia, & arbores & germinantia, & contaminati sunt omni infamia & luxuria deterius omnibus generibus quæ sunt in terra. Nam in principio colebant Isem, habentem eundem & fratrem & maritum Osirin, qui interfectus fuit a fratre Typhone, & ideo fugit Isus cum Oro filio suo in Byblum Syriæ, querendo Osirin & amarissime lamentando, donec crevit Orus, & interfecit Typhonem. Itaque neque Isus potuit adiuuare suum fratrem & maritum, neque Osiris occisus a Typhone, valuit subuenire sibi met ipsi, neque Typhon fratricida, perditus ab Ora & Iside, quæ se a morte erueret. Et cum in huiusmodi infelicitatibus vixisse & occubuisse sint cogniti, deum tamen stultis Aegyptijs fuisse existimati sunt. Qui neque his contenti, vel cæteris cultibus gentium, etiam bruta & muta animalia induxerunt deos esse. Nam quidam illorum coluerunt ouem, quidam vero hircum, alij autem vitulum & porcum, nonnulli vero coruum & accipitrem, & vulturem & aquilam, alij vero crocodilum quidam vero cattum & canem, & lupum & simiam, & draconem & aspidem, & alij cepas & allia & spinas et cæteras creaturas. Et non intellexerunt miseri de his omnibus, quod nihil agere prævalent. Videntes enim deos suos comestos et interfectos ab alijs hominibus et concrematos et putrefactos, non intellexerunt de ipsis quia non sunt dii. Z Error ergo magno errauerunt Aegyptij et Chaldaei et Græci, tales introducentes deos, et statuas eorum erigentes, et adorsætes furda et insensibilia idola. Et miror quod videntes deos suos ab artificibus factos et dolatos et detrucatos, et præ vetustate temporis consumptos, et dissolutos, et rōstos, non supererunt de ipsis quia non sunt dii. Qui enim de sua salute nihil potuerunt agere, quod hominum providentiam haberent? Sed poetarum eorum et philosophi, Chaldaeorum scilicet et Græcorum et Aegyptiorum, volentes poematibus suis et scripturâ venerari deos suos, maiorem confusionem eorum et dedecus detexerunt, et nuda omnibus exposuerunt. Si enim corpus hominis cum de multis constet partibus, non rejicit tamē aliqd

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXII

membrorum suorum, sed erga omnia membra indissolubili unitatem seruans sibi metipso cōsonat, quod in natura dei pugna & discordia tāta est? Si est vna natura deorum esset, nō deberet deus deos psequi, nec occidere nec affligere. Si autē dñi à dijs insectati sunt, & occisi, & rapti, & fulmine icti, nō iam vna natura est, sed voluntates diuise, oēsque maligne. Itaque nullus ex eis deus est. Manifestū est igitur rex, errore esse, omnē de dijs philosophi. Quomodo autē nō intellexerunt philosophi & rationabiles Græcorum, quā auctores legū, à suis legibus iudicantur? Si enim leges iustæ sunt eorū qui iniqua egerūt, id est, inter se homicidia & veneficia & adulteria & furta, & c. *ὁμοῦται*, si bene fecerunt, iustæ leges igitur iniustæ sunt, aduersus deos decernentes. Nunc autē leges iustæ sunt & bonæ, bonæ laudantes, & mala fieri prohibētes. Opera autē ipsorum deorum iniqua. Iniqui igitur sunt dii eorum, & rei mortis vniuersi & impij qui tales deos inducunt. Nam et si fabulose de ipsi sunt historię, nihil sunt nisi tantummodo verba. Si ergo physice, non iam dñi sunt qui ista fecerunt, & passi sunt. Si autem allegorice, fabulæ sunt, & non aliud aliqd. Ostēsum est ergo o rex, oēs istos multorum deorum cultus, erroris opera & pditionis esse. Non conuenit enim deos nominare, visibiles & non videntes, sed inuisibilem omnia videntem, cunctorumque creatorem oportet Deum colere. Veniamus ergo o rex & ad Indæos, vt videamus quid sentiant & ipsi de Deo. Hi namque existentes de stirpe Abraham, Isaac, & Iacob, habitauerunt in Aegypto. Eduxit autē illos Deus inde in manu forti & brachio excelso per Moysen legislatorem ipsum, & prodigijs multis & signis notam fecit illis virtutem suā. Sed ingrati & ipsi apparuerunt & perfidi. Nā sepius dijs gentium seruiuerunt, & missos ad se prophetas & iustos interfecerunt. Deinde postquā complacuit filio Dei vt veniret in terrā, negantes eum, tradiderunt fidi Pilato Romanorū, & crucifixerunt eum, immemores benefactorum eius, & innumerabilium miraculorum quæ inter eos operatus est, & perierunt propria iniquitate. Colunt etiam nunc solum Deum omnipotentē, sed non secundū scientiam. Nam Christū negant filium Dei, & sunt similes gentibus, licet appropinquare aliquo modo veritati videantur, à qua seipso elongauerunt. Ista de Iudæis dicta sufficiūt. Christiani autē à Christo dicuntur. Sic enim filius Dei altissimi vocatur, qui de cœlo descendens propter salutem hominū, de spiritu sancto ex Maria virgine natus absque virili semine, & salutis matris in segreitate, carnem suscepit, & hominibus apparuit, vt à multorum deorum errore ipsos reuocaret. Qui mirabili sua dispensatione per crucem morte gustata, spontanea voluntate post tres dies resurgens, per quadraginta dies cum eis conuersatus, cœlos ascendit. Cuius gloriam aduentus, ex ipsa sacra scriptura euangelica licet tibi (si placet) rex agnoscere. Vbi inuenies, quia duodecim habuit discipulos, qui post eum in cœlū rediit, exierunt in oēs orbis provincias, & docuerunt illius magnificentiā, quemadmodū vnus ex eis nostras circuit regiones, dogma prædicans veritatis. Vnde qui adhuc ministrat in istis prædicationis illorū, Christiani vocantur. Et hi sunt, qui super omnes gentes terræ inuenerunt veritatē. Cognoscūt enim Deū creatore & autore oim, in filio vnigenito & in spū sancto, & aliū Deū pter illū nō colūt. Habēt madata ipsius dñi Iesu Christi cordibus exarata, & ista custodiūt, fistolantes resurrectionē mortuorū, & vitam futurū seculi. Nō adulterāt, nō fornicant, nō falsum testimoniū dicunt, nō concupiscunt aliena, honorant patrem & matrem, & proximos amant ista iudiciū, & quonq; nolūt sibi fieri, nō faciunt alijs. Nocētes se oblectāt, & amicos faciūt. Inimici benefacere studēt, mites sunt & misericordes ab oī copula iniusta, & ab oī inuidia abstinent. Viduū nō spernūt, orphanū nō cōtristant, q̄ habet, nō habēt libētē tribuit. Peregrinū si viderint, sub teclū introducunt, & gaudent in eo quasi in fratre vero. Non enim secundum carnē fratres seipso vocant, sed secundum animam. Parati sunt pro Christo animas suas ponere. Nā præcepta illius firmiter custodiunt, sancte & iuste viuētes, sicut dñs Deus eis præcepit, gratias agētes ei oīni hora, in oīni cibo & potu & ceteris bonis. Veraciter enim hæc est via veritatis, quæ ambulantes per eam, in regnum perducit æternum, promissum à Christo in futura vita. Et vt noueris rex qd non à meipso dico, scripturas intruens Christianorum, inuenies nihil extra veritatem me dicere. Bene igitur intellexit filius tuus, & iuste edocuit se seruire Deo viuēti, vt salutem ab eo in futurū seculo à diptis meretur. Magna enim & mirabilia sunt, quæ à Christianis dicuntur & aguntur. Non autē hominū

hh ij verba

verba loquantur, sed Dei. Reliquæ gentes erant, & semetipsos decipiunt. Ambulantes enim in tenebris, impingunt in seipsos quasi ebrii. Hactenus ad te sermo meus o rex, à veritate in mente mea pronuntiatus. Quapropter quiescant stulti sapientes tui, aduersus Christum vana loq. Expedit enim vobis Deum creatorem colere, & incorruptibilia illius auribus percipere verba, vt condemnatione euadentes & tormēta, vitæ inextinguibilis hæredes esse mereamini. A Vt autē pertransiit ista Nachor, rex quidē furore concitabatur, rhetores vero illius & sacerdotes dolorū muti stabant, nō valentes cōtra dicere, nisi q̄ infirma quædam & nullius momenti verba a muscabant. Filius autē regis exultabat spiritu, & lætunda facie glorificabat Deum, q̄ in inuolūto transitum fecit cōfidentibus in se. Nam p̄ hostem & inimicum veritatis, veritatem defendit: & erroris princeps, aduocatus recti sermonis mōstratus est Rex quidē quī atrociter iratus fuisset Nachor, nihil tñ in eum exercere mali potuit, eo q̄ corā omnibus iusserat ei, vt fidentia liter & sine vilo timore ageret pro Christianis. Multum tñ ipse contradicēs, subinferebat p̄ ænigmata, vt cedere instantiæ disputandi, & pateret se vinci à thetoticibus. Sed Nachor multo magis cōualescebat, dissoluens oēs oppositiones eorū & syllogismos, et redarguens persuasionē erroris. Protracta vero fere vsq̄ ad vesp̄eram disputatiōe iussit rex dissolui conciliū, quasi sequenti die rursus de his tractaturus. Filius autē sit regis facinorosus ut in principio p̄cepisti iustum iudiciū fieri dñe, iustitiā fini impone, de duobus alte facinorosus ut meum magistrū permitte manere meū nō ē ista, vt simul conferamus de his, quæ opus est cras respondere aduersariis nostris: Tu autē denuo tuos tecum assumens, cōgrua vobis meditamini prout volueritis: aut tuis mihi permittis, accipe meum ad te ipsum. Si vero vtriq̄ fuerint apud te, meus quidē erit in tribulatione & timore, tui vero in gaudio futuri sunt & requie. Et hoc mihi nō videtur iustum esse iudiciū, sed vltimū esse potestatis & fœderis p̄uaricationē. Supatus deniq̄ rex euidētia sermonis, suis q̄dem philosophis & sacerdotibus penes se retentis, Nachor concessit filio, sp̄e adhuc in illo retinens, & seruaturū quæ promiserat, arbitrans. Abijt igitur regis filius ad palatium suum, quasi quandam olympicam victoriam de aduersariis reportans, habēs secum Nachor. Quem singulariter aduocans, ait ad illum: Ne putaueris me ignorare quæ sis. Scio enim diligēter te nō esse sanctū Barlaam, sed Nachor astrologū. Et miror quomodo visum est vobis talem simulare hypocritam, & tantæ cecitatis me putare esse, vt media die lupum pro oue susciperem. Sed bene sermo cantatur, quia cor fati vana cogitabit. Cogitatio igitur vestra, inania & consilium illud, vanum fuit & omnino factū: sed opus quod operatus es, omni intellectu plenum est. Ideo gaude Nachor & exulta. Plurimas tibi gratias refero, q̄ defensor veritatis factus es, & non contaminasti labia tua pollutis sermonibus, & dolosa simulatione sed potius illa purificasti ab iniquationibus, errorem falsorum redarguendo deorum & veritatem Christianorum dogmatum asserendo. Ego autem fatēgi te mecum adducere duabus de causis, ne videlicet rex seorsum te suscipiens, tormentis addiceret, eo q̄ non sibi placita pronuntiasti: & vt gratias hanc quam hodie operatus es, tibi recompenarem. Sed quæ est retributio? Ista scilicet, vt ostendam tibi declinare à via mala & lubrica, per quam hactenus incescisti, & ambules per rectam & salutarem semitam, quam non ignoranter sed scienter & sponte male agendo effugisti, barathris ac præcipitijs te ipsum committēdo. Intellige ergo Nachor intellectus existens, & præ omnibus solum desideria Christi, vt apud ipsum absconditam vitam lucreris, fluxa ista & corruptibilia despiciens. Non enim per omne viues seculum sed cum sis talis, discedes hinc post modicum, sicut & omnes alij, qui ante nos fuerunt. Et vix tibi, si graue peccati onus baiulans, ieris illuc, vbi iudiciū iustum & retributio operum est, & non abieceris prius illud, cum facilis sit eius depositio. Nachor igitur compunctus animo in verbis istis, ait: Bene dixisti rex, bene dixisti, noui enim & ego verum & qui non mentitur Deum, per quem omnia facta sunt, & futurum iudiciū scio, quia ex multis scripturis hoc audiui sed mala consuetudo veteris inoleuit erroris, q̄ oculis cæcavit cordis mei, & tenebras profundas adpersit cogitationibus meis. Nunc autem in verbo tuo velamentum obscuritatis reijciens, ad lumen curro vultus domini, forsitan miserebitur mei, & ianuam penitentiae aperiet seruo nequam apostolus licet impossibile videatur mihi, remissionem peccatorum meorū (quæ arena maris grauiora

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

uiora sunt posse adipisci, quæ scienter & ignoranter peccauit ab infantia vsq; ad hanc ætatem. Hæc vt audiuit regis filius, mox spiritu sancto inflammatu, intrinsecus in corde conculcit, & cogitationem Nachor, ad desperationem inclinatam, releuare coepit & ad stabilitatem fidei Christi erigere, dicens: Nulla o Nachor, nulla sit tibi in hoc dubitatio, scriptū ē enim: Possibile est Deo, et de lapidibus istis excitare filios Abrahæ. Quod quid aliud q̄ hoc est, si uos pater ait Barlaam, de desperatis & omnibus detentis iniquitatibus, saluari posse & seruos fieri Christi? Qui propter summam benignitatis eminentiam, omnibus ad se conuersis coelestem aperuit ianuam, nulli salutis denegis introitu, sed misericorditer poenitentes recipit. Nam ideo & prima, & tertia, & sexta, & nona, & undecima hora æqualis omnibus merces redditur, sicut sacrum refert euangelium. Ita quoque licet hæcenus in peccatis conserueris, si flagranti corde accesseris, eorum qui à iouē tute pondus diei & æstus portauerunt, consortio dignus efficieris. B Hæc & alia multa de poenitentia locutus sanctissimus iuuenis in malis inuenerat Nachor, & pollicitus remissionem peccatorum, promittensq; Christum fore propitium, & plurimis exemplis certifiens, quia paratus est semper ad suscipiendam poenitentiam, languidam illius animam velut quibusdam medellis refocillans, plene restituit sanitati. Ait em̄ confestim Nachor ad illum: Tu quidē o nobilissime anima pariter & corpore, bene instructus his mirabilibus mysterijs, persevera in bona confessione vsq; ad finem: nullas modus vel tempus hanc de tuo corde amputet. Ego vero cōtinuo vadam salutem meam querere, & per poenitentiam Deum placare quem irritasti, non enim regis vltimus videbo faciem, si tu tantummodo volueris. Lætus igitur vehementer effectus est regis filius, & grātiter verbum suscipiens, complexatus eum osculatur, & atentissime pro eo oratione fusa, & commendans eum Deo, emisit de palatio. Egressus autem Nachor cōpunctus corde, & ad profundissimam currendo quasi ceruus peruenit eremū, & monachi cuiusdam sacerdotali honore præditi speluncam attigit, ubi ille abscondus latebar propter regis timorem. Cui humiliter prostratus, abluuit pedes lachrymis, imitatus meretricem de euangelio, & diuinum postulabat baptismum. Sacerdos igitur, cū diuina plenus esset gratia, intellexit illud diuinitus fieri, & continuo (sicut mos erat) ea techizans eum & instruens diebus nō modicis, demū baptizauit eum in nomine patris & filij & spiritus sancti. Mansit itaque Nachor cum eo, poenitentiam agens de peccatis suis, & benedicens Deum, qui non vult aliquem perire, sed omnium conuersionem expectat, & poenitentes benigne suscipit. Mane autem discessu Nachor cognito, rex decidit de spe quā retinebat in illo. Videns autem suos sapientes & imprudenter rhetores ita facile superatos, in defectu erat maximo. Et illos quidem contumelijs plurimis & de decore affectos, quosdam etiam & neruis vehementer flagellatos, nonnullos oculis orbatos, eiecit à facie sua. Ipse autem partim recognoscere coepit falsorum deorum infirmitatem, licet perfecte lumen Christi respicere tunc noluerit, nam circumfusa caliginis spissa nebula, adhuc cordis illius velabantur oculi. Veruntamen iam sacerdotes non honorabat, neq; festiuitates agebat, & libamina non exhibebat idolis, sed vacillantem vtrobiq; mentem gestabat: hinc quidem infirmitates recognoscens deorum suorum, inde vero certitudinem atque diligentiam formidans euangelicæ conuersationis. Sed radicis malignis tenebatur moribus. Vehementer enim voluptatibus seruiebat corporis, & omnino vitijs more captiuus inhiabat, ebrius (sicut Elias ait) sed non à vino, & quasi chamo præuæ consuetudinis trahebatur. Sic ergo rex cum duabus luctante cogitationibus, nobilissimus eius filius, & vere imperialem possidens animam, in suo quiescebat palatio, naturæ suæ strennitatem, ornatumque atque perfectum operibus cunctis representans. Theatrum namque, & cursus et quorum, & venationis inductiones, meditationes, & omnis iuuentutis inani studia & seductiones, quæ sunt imprudentiū animarum illecebræ, pro nihilo computabantur ab eo, sed omnino Christi man datis instruebatur, & ipsum fuscabat, vulneratam gestans animam eius amore, ipsumq; desiderans vere desiderabilem, qui est tota dulcedo & insatiabilis suauitas. In memoriam vero reducens magistrum Barlaam, & illius speculans vitam, amore illius liquebat. Et vt ipsum aliquando videre posset, solitudinem gerebat assiduam, & sermones illius in corde circumferebat indefinenter; similis ligno quod plantatum est secus de-

curfus aquarum, irrigatum affidue, & speciosos afferens fructus domino. Multas enim animas eripuit de principatu diaboli, & Christo salutem obtulit. Plurimi enim ad ipsum venientes, verba hauriebant salutaria. Vnde non pauci errore derelicto, veritatis viam inclinabilius tenebant. Nonnulli etiam secularibus abrenunciantes, eremiticam subibant palatram. Ipse autem orationibus vacabat & ieiunijs, & frequenter hanc emittebat vocem, dicens: Domine domine rex meus, cui ego credidi, ad quem ego confugi, & per quem ab errore sum liberatus, retribue mercedem dignam servo tuo Barlaam, qui mihi ad te reductus, monstravit viam & veritatem & vitam, & praestitit mihi, ut citius videam in corpore illum angelum, qui mandatus non est dignus, & cum ipso peragam reliquum vitae meae, ut per vestigia conversationis illius incedens, placeam tibi domino meo. Secundum tempus illud solennitas erat futura salforum deorum celeberrima in civitate illa. Solebat autem rex interesse festivitatem, & sacrificiorum largitate hanc exornare. Vnde metuebant temporum pontifices, cernentes eum negligenter circa cultum eorum & tepide se habentem, ne forte ex toto subtraheret presentiam suam a templis, & priuarentur ipsi regali munificentia quae dabatur eis, & ceteris oblationibus. Surgentes itaque, adeunt antrum in vastissima positum eremo, ubi habitabat quidam vir magica vacans artibus, & idolorum erroris acerrimus defensor, Theodan nomine. Quem rex honorabat magnifice, & ut amicum colebat & magistrum, dicens per ipsius diuinationem ad augmentum & profectum pervenisse suum regnum. Ut ergo sordidi sacerdotes pervenerunt ad illum, hunc in auxilium suum conuocant, & factam regi deorum habitationem, manifestam faciunt, & qualia regis filius egerit, qualiterque Nachor aduersus eos publice conuictus sit. Et quia nisi ipse (inquiunt) veneris nobis auxiliaturus, tota spes nostra defecit, cunctique deorum cultus perierunt. Tu enim solus nobis derelictus es in aduersis consolatio, & in te spem nostram ponimus. Surgit ergo Theodan cum praesenti sibi diabolica malitia, & contra veritatem armatur, multosque malignorum spirituum vocans, quos ad mala facienda nouerat promptissimos, & quibus ille ministris semper utebatur, cum his proficiscitur ad regem. Ut autem nunciatus est regi aduersus eum, & intrauit quidam virgam oliuae hauriens, melote vero percussus, surrexit rex de sede sua & procedens obviam illi, osculatus est eum, & allata sede iuxta sedere fecit. Tunc Theodas ait regi: Rex in aeternum viue, maximorum deorum benignitate protectus. Audiuimus te certamen magnum egisse aduersus Galileos, & splendidissimo victorie diademate esse coronatum. Ideoque veni, ut haec abundam solennitatem simul celebremus, iuuenesque pulcherrimos & decoras virgines immortalibus dominus sacrificemus, taurosque centum & animalia plurima his offeramus, ut habeamus eos & deinceps aduatores iniucios, & per omnem vitam nostram placabiles. C. Adhuc rex ait: Non vicimus, o senior, non vicimus, sed debiliter potius superati sumus, nam qui pro nobis putabant esse, subito contra nos facti sunt: & bacchantem & amentem & infirmam nostram inuenientes, aciem, prorsus hanc deiecerunt. Nunc vero si qua tibi virtus adest & fortitudo, ad auxiliandum deponere feceris nostram, & rursus hanc erigendam, annuncia mihi. Tunc Theodas tales dedit regi responsiones: Galileorum quidem congressiones & vaniloqua noli rex formidare, nam quid sunt quae dicuntur ab eis, aduersus viros rationabiles & sapientes? Quae si mihi obuiuerint, multo facilius deiciuntur, quam solum quod a vento motum corrui. Neque enim ante faciem meam venire sustinebunt, necdum & sermonem mecum conferre, & interrogationes & oppositiones facere. Sed ut istud propositum certamen, & totum quodcumque voluerimus, recte nobis eueniat, & secundum votum res nobis procedat, exorna solennitatem hanc celeberrimam, & pietatem deorum quasi quaedam arma fortia indue, & bene tibi erit. Sic gloriabatur potens in malicia, tota die meditans iniquitatem, sicut ait David: & cooperatione malignorum spirituum, ex tota regem fecit obliuisci verba salutaria, quae cor illius aliquantulum terigerant, & ad consuetam penitus reuocauit. Vnde literae regales vndique mox transmissae sunt, ut conuenirent omnes ad exercendam solennitatem deorum. Tunc vide res confluentes multitudines populorum, oves & boues & diuersa adducentium animalia. Omnibus itaque congregatis, surgens rex, cum seductore Theoda ad templum abiit, tauris ad sacrificium adductis centum viginti, & alijs multis animalibus, & celebrant prophanam solennitatem, adeo quod resonaret quidem ciuitas a vocibus brutorum animalium, & ipse aer pollueretur nidore sacrificiorum.

Hic ita consummatus, & nequitie spiritibus valde gloriantibus, super victoria Theodas, & gratias ei ceterentibus templorum sacerdotibus, rex iteque ad palatium rediit, & ait Theodas: Ecce sicut iussisti, totum impendimus studium in exornatione solennitatis & sacrificiorum liberalitate. Iam ego tempus est ut promissa adimpleas, & filium meum qui a nostris discessit cultibus, ab errore Christianorum liberet, & dementibus dominus reconciliet. Ego enim omnem artem & manus a gigantibus, nullam morbi huius inueni curationem, sed de omnibus potiorum eius reperi voluntatem. Si manserit cum aggreffus sum & leniter, nec sic mentem illius attendentem mihi vidi. Si vero austeritate usus sum & contumeliis, ad superbiam magis & pertinaciam dedinantem consideravi. Tunc de reliquo sapientie, quod mihi contigit in foetunium, committo. Si ego ab hoc liberatus, per te rufus videro filium meum dominus servientem, & delectationibus voluptuose vite huius & regni fruuentem, statum tibi etiam gentis auream, sicut dominus sacrificabo illi, & ab omnibus honorari te faciam per infinita tempora. Theodas igitur aures attente inclinans maligno, & ab illo edoctus consilium malum & exterminabile, lingua illius & os effectus, ait ad regem: Si recuperare totum vis filium, & vanam illius perniciam deponere, inueni artem cui non preualebit resistere, sed facile mollescet rigida eius cogitatio, sicut cera a facie ignis. Rex autem vanum sic supervacue se instanter cernens, ad delectationem mox & alacritate transpositus est specans impudicam illi & audacem linguam circumvenire posse filii sui a Deo doctam & sapientiam plenam suam. Et discece volens quod esset ars illa, interrogavit eum. Tunc Theodas quasi novam acutam prae parat malitiam, & dixit condit veneficium, & contemplatur sophismam & artificiosum, & a maligno suggestionem, & ait: Cum tuis orex assistentibus filio tuo & ministrantibus longe ab eo remotis, mulieres decoras & valde speciosas & ornatas introducipere, ut sint cum eo assidue, & ministrent ei, conversentur & morentur cum eo. Ego autem de spiritibus unum, quod ad huiusmodi mihi ordinati sunt, immittes, ei fortius libidinis ignem succendi. Et postquam exierit ipse cum una sola talium mulierum, nisi omnia tibi contemneris pro voto, despicabilis ero tibi, & de reliquis inutiles & supplicis dignas. Nihil enim, ut facies mulierum, ad ducere & seducere inveni cogitationes pusilli & auri narrationem, meo sermone testificantem: Quid ceteros filios maces habere non poterat. Unde vehementer testis erat, & hoc in sceleratitate esse non modicum aestimabat. Qui cum in huiusmodi esset anxietate, nascitur filius. Et super hoc gaudius est gaudio magno. Dixerunt autem ei peritissimi medicos, quod si infra decem annos solus vel ignis videat, omnino lumine privabitur. Hoc enim oculorum illius positio significabat. Rex itaque ut audiuit talia, ferrum spulcrum in quodam petra excidisse, & ibi filium cum ministris suis inclusisse, ut nullo modo usque ad completionem decem annorum latus clauderet videret. Finis autem decem annis, de antro puer educit, nullam mundanialium rerum per usum habens notitiam. Tunc habet rex omnia sibi secunda genus exhiberi, & ostendit ei viros quidem in uno loco, alibi vero mulieres hic aures & argentum ibi margaritas & lapides preciosos, vestes splendidas & ornata, curtus preciosos cum equis regalibus, freno aurea habentibus, & puerpera coopertis, & aduersos armatos, & aemulatos boues, & greges ovium. Et ut breviter dicam, omnia secundum ordinem & genus ostenderunt puerum. Interrogante vero ipso quid horum unum quodque vocaretur, regis ministri unusquisque appellationem indicaverunt. Cum autem mulierum nomine discere anxie quæreret, ferrum spatium regis ludendo dixisse, demones eas esse quae seducunt homines. Cor autem pueri illarum desiderio, plus quam ceteris rebus anhelabat. Ostensus igitur sibi omnibus, ad regem reduxerunt eum. Tunc interrogat rex filium, quid amplius amaret ex omnibus quae viderat. Quid (inquirit) pater aliud nisi demones illos qui seducunt homines? Nullus enim horum quae mihi hodie demonstrata sunt, sicut illorum amicitia exarsit anima mea. Et miratus est rex ille in verbo pueri. Et vide quod tyennica res est amor mulieris. Et tu igitur non aliter putes superare te posse filium tuum, nisi hoc modo. Suscipit verbum rex libenter. Et adducuntur ei praelectae puellae, de coram, & valde speciosae, quas & ornatas illustres splendidas, ut amplius ad captivandum puerum sint idoneae. Famulos quidem & ministros pueri omnes eiecit de palatio, illas vero in loco eorum constituit. Itaque ipsi assident ei, circumplectuntur, ad execrandum suum coitum illi cunctant, omni gestu & verbis invitantes ad libidinem. Non timebat alium ad quem respiceret, aut cum quo loqueretur, vel cum quo confabularetur. Ipse namque erant ei omnia. Et ista quidem rex faciebat.

Theodas

Theodas vero rursus ad illam malignam speluncam suam rediit, & libros suos respiciens, per quos talia operari poterat, vnum malignorum accersuit, & ad bellandum contra Christi militem transmisit, ignorans miser qualem derisionem habebat sustinere, & quanta confusione replei cum tota sua cohorte diabolica. Malignus vero spiritus alios quos nequiores se secum assumens daemones, cubiculum adijt fortissimi iuuenis, & irruit in eum, vehementissimum carnis succedens caminum. Et malignus quidē intrinsecus inflammabat, facie autem pulcherrimæ, sed anima turpissimæ puellæ externus diæ libidinis excitabant ardorem. Munda vero illa anima diaboli suggestiones sentiens, & bellum cernens malarum cogitationum super se fortiter venientium, turbabatur, & solutionē tanti mali quæbat inuenire, mundūq; seipsum exhibere Christo, ne cor no vitiorum macularet sanctam illam stolam, quā baptismatis illem induit gratia. Mox vero amor libidinoso diuinum amorem opposuit, & in memoriam reduxit seipsum illius pulcherrimæ & ineffabilis gloriæ Christi, immortalis sponsi mundæ animæ, & nuptiarum, de quibus miserime eiciebatur, qui nuptialem polluerunt tunicam, ligatis manibus & pedibus, in tenebras exteriores. Hæc cogitans & lachrymis percutiebat pectus suum, vt malignas inde cogitationes effugaret. Deinde surgens, manus in celū eleuans, flagrantissimis lachrymis & gemitibus Deum inuocabat ad auxilium, & dicebat: Dñe Deus omnipotens, misericors & miserator, spes desperatorū, & destitutorū adiutorium, recordare mei, in digni serui tui, in hac hora, & propicio me oculo respice, & libera à gladio daemoniaco animam meā, & de manu canis vnicam meam, & ne finas me incidere in manus inimicorū meorum, ne supergaudeant mihi qui oderunt me: ne derelinquas me corruptum in iniquitatibus, & inquinare corpus meum, quod castum tibi exhibere promisi. Te enim desidero, & te adoro patrem & filium & spm̄ sanctum, nunc & semper in secula seculorū. Ecce cum dixisset, Amē, diuinam sensit consolationē coelitus super se venientem, & statim malignæ discesserunt cogitationes. Ipse vero vsq; mane in oratione persistit. Et agnitis machinamentis diaboli, cepit corpus suum amplius affligere fame & siti, & alia cōstitutione. Totis namq; noctibus stabat super pedes suos fibimetipso reducens in memoriam quæ promiserat Deo, & describens in animo hinc iustorū splendorem, & inde malorum gehennam commemorans assidue, ne ociosam & vacuā suam inueniens hostis inimicæ animæ, cogitationes illi malas facile adpergeret, & mētis munus pollueret. D Vndiq; igit hostis destitutus, & vino dispersans seipsum taliter posse strenuum deicere iuuenem, animam vadit dirissimus hostis inuenire seductionem. Et cum semper malignus sit ad nocendum, & ad laedendum callidus, nunc multo attentius satagebat, nihil omitteus quatenus ad effectum pduceret quæ sibi à Theoda intentæ fuerant, & tale rursus conficit veneficium. Nam ingressus est vnam iuencularum illarum, quæ cunctis erat formosior, & regis erat filia, quæ captiua de sua alienata esset patria, & regi Auēniro quasi quoddam munus eximium fuit oblata. Hanc eoq; esset pulcherrima, ad lapsum & supplantationem filij pater transmiserat, eamq; seductor (vt dictum est) ingressus, sermones ei suggerit, intellectum atq; prudentiam sonantes illius intentionis. Omnia enim ad malitiam pertinencia machinamenta, facile & cito malignus inuenit. Deinde regis filio a dextris corruens, compassionis charitatem erga puellam mittit ei, quasi sub obtentu intellectus & ornamenti mentis illius, quæ esset ingenua, & de regali gratia, patria etiam Syria, & gloria esset priuata. Cum his & cogitationes submitteit ei, vt liberaret eam ab idolis, & Christianam faceret. Sed hæc oia fraudes erant verius draconis. Sic enim animum suum disponens regis filius, & nullam cogitationē sordidam, vel amorem viciosum cernens in seipso erga puellam commotum, nisi tñ compassionem & misericordiam, tam captiuitatis illius q̄ animæ perditionis, nequa q̄ hanc rem putabat esse tunc diabolicam seductionem. Nam diabolus cum sit autor tenebrarum, aliquando se in angelum lucis transformat. Vt ergo loqui corpit puellæ regis filius, & diuinæ notitiæ sibi verba proferre, dicens, o mulier cognosce viuente in secula Deum, & noli hoc errore idolorum corrupti, sed dñm Iesum Christum intellige autorem esse oim̄ rerum, & beata eris, desponsata immortalis sponsor, multaq; alia dicente illo, mox spūs malignus suggerit mulieri, vt seductionis expandat retia, & ad peccati foueā trahat Deo dilectam animam illam, quemadmodum primum hominem decepit per Euum,

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

& à beata & immortalì vitâ & à Deo se parans, à paradiso etiâ extorrem in huius vitæ exilium præcipitavit. Verùm audiuit puella verba illa omni sapiëntia plena, stulta existens non intellexit, sed tales dedit responiones, cui lingua & os diabolici facta, & ait: Si meæ salutis dñe mi sollicitudinem geris, & cupis Deo tuo me offerre, & humilem aiam meam salutari facere, fac & ipse vnam petitionem meam, & omnibus statim paternis dñs abrenunciâs, tuo adhuc rebo Deo, vsq; in finem vitæ meæ seruitura ei, & mercedē recipies pro mea saluatione, & ad Deum conuersione. Tunc eo interrogante, quæ est postulatō tua o mulier: illa habitum & gestum & oculos, & totam semetipsam ad libinē transformâs inquit: Cōiungere mihi nuptiâ copula, & ego præceptis tuis gaudens obediâ. Cui ille: Inaniter o mulier talem mihi prætendis petitionē durâ. Ego crâ licet fortiter tuæ sollicitudinē geram salutis, & de profundo pditionis desiderem te extra here: inquinare crâ corpus meum per turpem cōmixtionem, graue mihi est & oino im possibile. Illa autem totam complanans illi viam & iniungens: Quare, inquit, talia facis tu omni replete sapiëntia? Vt quid pollutam rem & turpem, vocasti cōmixtionē? Non enim & ego expertus sum scientiâ Christianorum liberos, sed multa volumina legi in patria mea, multosq; Christianos mecum colloquentes audiui. Nonne scriptū est in quodam librorum vestrorum, Honorabiles nuptiæ & torus immaculatus? Er, Melius est nubere q̄ viri? Et, Quod Deus coniunxit, homo nō separet? An non oēs antiq̄s iustos patriarctas, sed & prophetas, vxores habuisse docēt scripturæ vestræ? Nōne Petrum illum, quem principem apostolorum dicis fuisse, cōiungere scriptum est habuisse? Quibus igitur auctoritatibus fultus, nuptias pollutionem debes appellare? Valde mihi videris à veritate dogmatum vestrorum errare. Cui ille respondit: Etiam mulier scisse habent ista, quemadmodum dixisti. Nam pmittitur volentibus vxores ducere, sed non eis qui semel promiserunt Christo virginatē illibatam seruare. Ego em̄ ex quo lauacro purificatus sum diuini baptismatis, à iuuentutis & ignorantie meæ deliciis mundum meipsum seruare Christo sponendi. Et quâ ratiōe, quod Deo promissi, violare poterō? At illa rursus ait: Sic & ista tua voluntas, quemadmodū proposuisti. Aliâ vero minimā quam dñs fere nullam petitionem meam perice, si vis salutem facere animam meam. Concumbe mecum hac nocte tantum, & tua perfrui me patere pulchritudine, nec non & ipse me osatiare decore: & promitto tibi q̄ summo diaculo Christiana fiam, & omni abrenunciabo cultui Idolorum. Et erit tibi nō solum indulgentia pro dispensatione istâ, sed infuper munerum retributio pro salute meâ à Deo tuo. Nam gaudiū fir in celo super vno peccatore poenitentiâ agente. Si ergo sit gaudium in celo propter cōuersionem peccatoris, auctori conuersionis nonne merces magna debetur? Et iam ita est? & penitus indubitabile. Nonne plurima & principes religionis vestræ apostoli secundum dispensationem egerunt, prætereantes nonnunquam minus, propter maius, mādaturum? Nonne Paulus dicitur circumcidisse Timotheum propter meliorem dispensationem? Et licet execrabilis sit Christianis circumcisio, tamen ille non respuit hanc facere. Et multa talia in scripturis tuis inuenies. Si ergo secundū veritatē saluare quæris animam meâ, modicum istud meū comple desiderii. Et ego quidē pfecta tibi copula nuptiarum coniungi postulans, quoniâ mihi minime desiderabile est, vltius te non cogâ, quæ tibi placita sunt, omnia tamen factura. Ergo & ipse ne oino me execreris, sed acq̄escendo mihi semel in hoc, saluabis me à superstitioso idolorum cultu liberans, & tu deinceps quæ tibi visa fuerint facies omni tempore vitæ tuæ. Sic locuta est. Nam & habebat narratorem, cui & aures adhibebat ipsa occulte: & scripturarum experientissimus est, totius malitiæ auctor & magister diabolus. Hæc igitur dicens & blandiens, retiaq; & laqueos à dextris & à sinistris circumplicans, fortitudinem animæ illius cōmouere cœpit, rigoremq; deponere propositi illius, & deliberationē nutandam efficere. Seminator aut malitiæ, & iustus inimicus, vacillans illius cor cōsiderâs, gaudio magno repletus est, & q̄secū venerat neq̄tiæ spūs, mox aduocat, vociferâs: Videtis quōd puella ista cōcussit, quē nos nō poruimus cōmouere? Venite ergo, fortiter irruamus in eū. Aliud em̄ tempus non inueniemus ita congruum ad complendam voluntatem illius q̄ misit nos.

E Hæc locutus versipellis, & omni dolo plenus, cum suis canibus vn animiter aggreduuntur Christi militem, omnesq; illius animæ virtutes conturbant, & dirū amorem

ii puellæ

puellæ suggerentes, ignem vehementissimum concupiscentiæ succenderunt in eum. Cernens aut ille seipsum fortiter inflammatum, & ad peccandum captiuatum, puellæ salutē & Deum conuersionem, quasi hamo escam, proposiit actioni circumpositas, & occultantes ei non esse hostis submissiones, id est, peccatū, pro salute animæ semel mulieri misceri, ingemiscens deflectionē animæ profundarē, mox semetipsum ad orationem conuertit, & flumina lachrymarum ex oculis largiter profundis, clamabat ad Deū, quod saluos facit sperantes in te: In te dñe speraui, non confundar in æternum. Neque irideat me inimici mei tua protectum dextera, sed adesto mihi in hac hora, & secundum voluntatē tuam dirige viam meam, vt glorificetur nomen tuum sanctum & gloriosum & terribile in me famulo tuo, qui es benedictus in secula, Amen. Per plurimas vero horas cum la chrymis orans, & multas genuflexiones faciens, collocauit seipsum in pauimento. Et soporatus paululum, videt semetipsum à quibusdam terribilibus raptum, & loca quæ nunquam viderat, pertransuentem, & ad quoddam perductum maximum pratum, decoris floribus & bene redolentibus exornatum, vbi arbores quidem cernit omnigenas & varias, fructibus extraneis quibusdam & mirabilibus oneratas; foliaque arborum dulcem sonum reddebant, aera quadam grata agitata, & insatiabilem & gratissimum odorem emittebant: se de quo posite erant, de mundissimo auro & lapidibus preciosis fabricare, nimium splendorem reddentes; & lecti lucidi preciosissimis stramentis, quæ decore suo omnem narrationē superant: aquæ etiam præterfluunt lymphidissimæ, ipsos laticificantes oculos. Per mirabilem vero istum & maximum campum terribiles illi deducentes illum, in ciuitatē introduxerunt, ineffabili fulgore splendentē. Et ex auro quidem obryzo mæri erant, & de lapidibus quos nullus aliquando vidit, propugnacula altissima. O quis illius referre præuilet ciuitatis decorem & claritatem? Lux autem desuper infusa radique suis, omnes plateas ipsius illustrat, & ætherei quiddam exercitus splendidi in ea cōuersantur, canticum cantantes quod auris mortalis nunquā audiuit. Et vocem audiuit dicentem: Hæc est requies iustorum, ista est læticia eorum qui placuerunt domino. Inde denique educentes illum reuerendissimi viri illi, repedabant. Qui lucunditate illa & gaudio totius pfusus, ait: Ne priuētis me, rogo, ineffabili gaudio isto, sed concede me in vno præclaræ ciuitatis huius angulo conuersari. Illi autem dicebant: Impossibile est te nunc hic esse, sed labore multo & sudore venies huc: si tamen tibi metipsum vim inferre potueris. His dictis, & maximum illum campum rursum transeuntes, ad loca deduxerunt tenebrosa, & omni fœditate & tristitia & tribulatione & turbine plena, vbi fornax fœtuabat igne succisa, & vermium genus atque serpentium ibi erat inter flammam viuens, & desicere animæ crucians. Et vox audita est, dicens: Iste locus est peccatorum. Ista sunt tormenta eorum, qui prauis actibus & turpibus semetipsos polluant. Postea eduxerunt eum inde hi qui eum introduxerant: statimque in semetipsum reuersus, & remebundus erat totus, fluminemque lachrymarum decurrabant ex oculis eius. Omnis autem pulchritudo illius impudicæ puellæ & cæterarum, feridior stercore atque puri edine ei videbatur. Voluens autē in animo eorum quæ viderat, memoriam, desiderio bonorum & timore malorum super lectum infirmus decubuit, nequaquam surgere valens. Nunciatur ergo regi ægritudo filij. Qui post quā venit, interrogat quidem quod acciderat. Ille autē refert ei per ordinem quæ viderat, & ait: Vt quid laqueum pedibus meis præparasti & desicere animam meam voluisti? Nisi enim adiuiisset me dominus, paulo minus in inferno habitasset anima mea. Sed quod bonus Israel Deus rectis corde, qui & meam eripuit humilitatem de medio catulorum leonum, & dormiui conturbatus. Sed visitauit me ex alto Deus salutaris meus, & ostendit mihi qualibus priuauerunt se bonis, qui eum proterunt ad iracundiam, qualiumque tormentorum poenas sustinebunt. Et nunc o pater quoniam aures tuas obturasti, ne audires vocem meam bona tibi suggerentem, saltem me ne prohibeas viam rectam incedere. Hoc enim desidero, hoc ambio, id est, ab omnibus terrenis liberari, & ad loca pergere vbi Barlaam Christi famulus habitat, & cum eo residuū præsentis vitæ meæ expendere. Si autem vi retinere me volueris, videbis me repente tristitia & angustia mori, & neque tu pater de reliquo vocaberis, neque filium me vltius habebis. Iterum ergo defectus apprehendit regem, & rursus tædet eum vitæ suæ: & male conuersus ad semetipsum, in suum abiit palatium. A Theoda vero quod missi fuerant

ac quiete

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

nequitie spiritus aduersus sanctum puerum, redeuntes ad eum confusi, deiectionem
 cōfiterentur, & licet sint mendacissimi, tñ casum suæ deiectionis aperte retulerunt. Ille autē
 sic ait: Vos infirmi & miseri, quomodo ab vno puero estis superati? Tunc maligni spūs
 diuina virtute compulsi, in lucē (licet inuiti) veritatem protulerunt, dicentes: Non valu
 imus sustinere, nec oīno respicere Christi virtutem & vexillam passionis eius, qđ crucē
 vocant. Illo crā signore diuimus en cruat, fugienteaq; exusti oīs acris principes & crebro
 rea tenebraꝝ. Nam priusquā pfecte eo signaretur iuuentia iste, super eū irruentes forti
 ter, cōturbauius eum. Vt autē Christū inuocauit in auxilium, & signo crucis armauit
 semetipsum, nos psecutus est cum ira, & p̄sidium sibi met tutissimum posuit. Meditan
 tea ergo inuenimus instrumentum, p qđ & protoplasto locutus est aliqui princeps no
 ster, & eum superauit. Sed nunc pro nihilo reputati sumus à puero isto, & irrita facta est
 spea quā habuimus de illo. Nam inuocatus Christus in auxilium, ignis supernæ iræ nos
 inflāuit, & in fugam conuertit, vt amodo non audeamus appropinquare ei. Sic ergo
 maligni spūs aperte nota fecere Theodæ quæ facta fuerant. F Rex autē vndiq; de
 stituta, Theodam iteq; aduocat. Cui & dixit: Omnia quæ nos docuisti, o sapientissime,
 complentes, nullam vtilitatem consecutus sumus. Nunc autē si qua alia ars tibi residua est,
 & illius experientiam capiemus: forte inueniemus aliquam malisolutionē. Petente ve
 ro Theoda ad colloquiū venire filij, mane r̄ x secū assumens eum, ad visitandū pgit fili
 um. Et se de n̄ rex loqui cepit, exprobrans & reprehēdēda de inobedientia sua, & p̄
 naci voluntate. Illo vero de nouo confirmante, & nihil sponendum esse Christi charita
 ti clamante, procedēs in medium Theodas, ait: Quid cognouisti o Iosaphat in immor
 talibus dñs nostris, quod ab eorum cultu discessisti, & patrem tuum regem ita ad iracū
 diam prouocasti, odibilis factus oīni populo: Nonne ab ipso tibi prestita est vita? (Nō
 ne & ipsi exhibuerunt te patri, oratione eius exaudita, & de sterilitatis eum vinculo libe
 rauerunt: Plura autē vaniloquia & inutiles nugacitates in malis inueteratus proponens,
 & syllogismo consuens, de prædicatione euangelij volens quidem istum deridere, idola
 rum vero dogmata defendere, modicum sustinēsa superni regis filius, & vrbis illius ci
 uis, quā fixit dñs, & non homo, ait ad Theodam: Audi erroris profunditas, & palpabil
 um tenebrarū fœtor, Babylonium semen, & Chaldemicæ turris cōstruentium proles,
 propter quam mūdus cōfusus est, vaniloque ac miserrime senex: cuius & igne & fulg
 ure cōcremata Pentapolis, leuiores sceleribus operata est. Cur deridere conaris salutis p̄
 dicationem, per quam errabundi viam inuenerunt, p quam, perditij & male captiui, te
 uocati sunt: Quid melius est, dic mihi, Deo seruire omnipotenti, cum filio suo vnigeni
 to & spū sancto, Deo increato & immortalī, principio & fonti bonorum, cuius imperi
 um inextimabile, & gloria incomprehensibilis, cui adsunt millia millium & decies cen
 tensa millia angelorū, & cœlestium ordinum, & pleni sunt cœli & terra gloria eius, per
 quem omnia de nihilo facta sunt, per quem oīa continentur & gubernant, & providen
 tia illius reguntur: an dæmonibus p̄ditis & inanimatis idolis, quorū gloria & laus adal
 terium est, & puerorum corruptio, & cætera impietatis opera, quæ de vestris dñs scri
 pta sunt in institutionibus superstitionis vestræ? Non erubescitis miseri & ignis in ex
 tinguibilibus cibis: similitudo generis Chaldaici, non confundimini mortuas statuas ado
 rantes, manus humanæ op̄s? Lapidē crā dolantes, vel lignū cū dñs, deū appellatis. De
 inde meliorē de armentis taurum tollentes, vel aliud qđ occurrerit decentissimū de ani
 malibus, mortuo delubro sacrificatis. Stulte, preciosius est tuo idolo animal quod offerre
 tur ei. Nam idolum homo fecit, an imal Deus creauit, Et ideo longe te rationali intel
 lectualius est irracionabile animal. Nam illud cognoscit nutriendū se, tu vero Deū igno
 ras, per quem de nihilo factus es, per quem viuus & conseruaris. Et appellaas deum, quē
 paulo ante vidisti ferro cæsum, & igne cōstatum, & malleis productum. Quem argento
 & auro circūtexisti, & de terra eleuā, in alto collocasti. Deinde corruēs in terram, mi
 serum lapidem, miserum illō, adoras, & nō Deum, sed opera manū tuarum mortuā &
 inanimatā: imo neq; mortuum utiq; est istum vocari idolum. Quomodo enim mor
 tuum est, quod nunq; vixit: Sed quoddam nouum oporteret inueniri sibi nomen, tanta
 fatuitate dignum. Nam la p̄deus, puluia efficitur: lignus corrumpitur, & neus fuscatur;
 auratus & argenteus conflat. Ne hoc solū, sed etiam distrahantur dñi tui, alij modico

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

alij precio multo, non enim diuinitas inest eis. Deum enim quis emit? Deum quis ven-
dit? Quomodo deus vocatur, qui nō mouetur? An non cernis, quoniam quidem stans,
nunquam se det: sedens vero, nunquam surgit? Erubescit stulte, & manum pone super os
tuum facit, talia laudans. Nam à veritate alienatus es, mendacibusq; figuris deductus, ita
tuas fingens, & operibus manuum tuarum dei nomen imponens. Eui gila infelicitissi-
me, & intellige q; antiquior es to deo à te factio. Ista plurimæ sunt insanæ. Confidis enī
temetipsum, cum sis homo, deum posse facere. Et quō potest hoc fieri? Itaq; nec deum
facis, sed effigiem hominis vel alicuius animalis, linguam non habentem, neq; guttur,
neq; cerebrum, neq; aliquid interius. Itaq; neq; hoī similitudo, neq; animalis, sed oīno
quiddā inutile & vanitate plenum. Cur ergo insensibilibus adularis? Cur immotus &
inutilibus assides? Nisi cū ars suisset castoris lapidum, vel architecti aut ferrarii, deum
vitiq; non habuisses. Nisi custodes assiderent, vtiq; deum tu perderes. Quem enī sapi-
us vrbis populosa insipienter precatur vt deum, vt ab eo custodiatur, huic custodes pa-
ci assident, ne à furibus rapiatur. Et si quidem aureus vel argenteus fuerit, solerter custo-
diat. Si vero lapideus aut luteus, vel alterius cuiuslibet vilioris materie, temetipsum cus-
todiet. Forstā robustior est luteus apud vos aureo. Non est igitur congruum, vos in-
sipientes & cæcos, & sine intellectu, iustos subannare, sed potius vosmetipsos desicere.
Amentie quippe, non pietatis, sunt opera vestra. Nam studiosus bellorum militaris ad
speciē suā lapideum aut luteum, vel alterius cuiuslibet vilioris materie, temetipsum suc-
census, vitium suum deum fecit, quē vocauit Venerem. Iste autē propter suam vinolen-
tiam finxit idolum, quod vocauit Bacchum. Similiter vero & aliorū malorū cōcupiscē-
tes, suorum vitiōrū statuerunt idola. Nam passionēs suas deum vocauerūt. Et ideo in-
delubris suis impudicæ sūt ab eis saltationes, & luxuriosæ cantica resonant, & furiosi in
impetu fiunt. Quis autē horum per ordinem abominabilem edicet actionem? Quis su-
stinebit, illorum turpitudines referendo, os suum inquinari? Sed oībus manifesta sunt,
et si nos taceamus. Isti tui cultus sunt, o Theodas tuus insensibilior. Hæc me sedas ad
rare, hæc colere; Tu vero veraciter est malitiæ & stultæ voluntatis, tale consilium. Sed simi-
les illis fiant tu & oīnes qui cōfiditis in eis. Ego vero Deo meo seruiam, & sacrificabo
totum meipsum Deo creatori & prouisorī vniuersorū, per dñm nostrum Iesum Chri-
stum spem nostram: per quem accessum habemus ad patrem, lumen in spū sancto,
per quē redempti sumus de amara seruitute in sanguine eius. Nisi cū humiliasset frmet
ipsum vsq; ad formā serui, nūq; nos filiōs adoptiōe digni essemus. Humiliatus est ergo
propter nos, nō rapinā arbitratus est esse se x qualē Deo. Nā qd erat, pmanit: & qd non
erat, assumpsit. Locutus est hoībus, ascendit in crucē carne sua, posuit est in sepulchro
tribus diebus, descendit in infernū, eduxit eos q; vinctos tenebat sævus mundi rector
venundatos sub peccato, resurrexit die tertia, ascendit in celū, inde vēturus iudicare
vivos & mortuos. Quæ igit sibi ex his lætiosacta est, quē subannare videris? An nō cer-
nis solē istū, quot & quantis trāsmittit radiū suū locis inhonestis & sordidis & quanta
corpora respicit sordida atq; putētia? Nunquid aliqua sibi ex his prouenit macula? Nō-
ne potius sordida & forētia atq; saniem decurrītem deiecat, adstrīgit, tenebrosa vero
illuminat, & ille illæsus oīno & intactus ab oīni macula pmanet? Quid vero ignis? Nō-
ne f rigidum seruum & nigrum suscipiēs in seipso, flammigerum totum atq; ignitū effi-
cit? Nunquid recipit ferri proprietates? Nunquid cæso ferro malleis & cōcusso, patitur
aliquid ignis, aut lesione vilo modo sustinet? Si ergo creaturæ istas corruptibiles nihil ex
societate villorum pati cōstat, quā ratione, o stulte & lapidei cordis, refrenare præsū-
mis, dicēs, quia filius & verbum Dei, nullo modo discēdēs à paterna gloria, sed Deus ex
istēs, pro salute hominū suscipit corpus humanū, vt homines participes diuinæ & in-
telligibilis naturæ faceret, & de inferno educeret substantiā nostram, & celesti gloria
donaret, vt principē tenebrarū seculi huius assumptione carnis illiciti subīceret, & ge-
nus nostrū ab illius tyrannide liberaret? Vnde impassibilis sustinet passionē crucis, du-
as naturas manifestās suas. Nā vt homo crucifigitur, sed sicut Deus solē obscurat, com-
mouet terram, & multa qui dormierant, suscitauit corpora sanctorū de monumentis.
Rursus vt homo moritur, sed sicut Deus resurgit spoliū infernū. Ideo clamat prophē-
tas: Infernus letatus est, obuians tibi deorsum, Nam exultabat, hominem putans se
suscipere

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXIII

suscipere infirmum: sed in Deum incidit, & inanis subito effectus est & captiuus. Surgit ergo sicut Deus, & rediit in cœlum unde nunq̃ discessit, & naturam nostram, prius despiciabilem & omnibus inferiorē, ingratam & inhonoratā, omnibus superiorē effecit, & in throno gloriæ collocavit. Igitur q̃ ipsi de verbo hoc facta est læsio, q̃ blasphemæ non definit? Quid em̃ palchrius q̃ ista confiteri, & talē colere Deum bonnm ac benignum, q̃ mandata iusticiæ, constantiam impat, mundiciam iubet, misericordiam docet, indē exhibet, pacem prædicat, ipsa veritas nominat, & est ipsa charitas, ipsa bonitas? Hunc melius est colere, q̃ deos tuos nefarios & vitiosos, turpes pariter acibus & nominibus. Vt vobis qui estis lapidibus duriore, & irrationabilibus irrationabiliores, filij pditionis, tenebrarū heredes. Beatus vero ego & oēs Christiani, Deum habentes bonum & benignum. Nam q̃ ei seruiunt, & si modico tēpore in hoc seculo mala sustinent, sed immortalē retributionis fructum vindemiabunt in regno perenni, & diuinā beatitudinem. Dixit autem ad eum Theodas: Est q̃ nostram sectam multū & magnū sapiens, & narratore tam virtute q̃ scientia mirabilis, tradiderunt & omnes reges terræ & potentes, ceu bonā & nihil falsitatis habentē susceperunt. Galilæorum vero, rustici q̃dam pauperes & viles homines p̃dicauerunt. & ipsi pauci numero, nec duodenariū supergredientes. Quomodo ergo paucorum & ignobilium atq̃ rusticorum p̃dicatio, præponenda est multorum, sapientum, sapientia tantā splendētium, traditioni? Quæ est aut̃ assertio, hos verā dicere, & illos mentiri? G Rursus ergo regis filius respondit: Forsitan Theodas inus es, Jyrā rationis audiens, & sine intellectū per manens, vel potius asp̃s obturans aures, ne audias vocē incantantium. Bene igitur propheta ait de te: Si mutauerit & thiops pellem suam, & pardus varietatem suam, & tu poteris benefacere, cum didiceris mala. Stulte, & ecce quomodo non reducis te in sensum veritatis? Hoc enim ipsum, q̃ à multis quidē sapientia admirandis, vestris cultus laudati sunt, & à multis regibus defensi: p̃dicatio vero tuangelij à paucis & ignobilibus viris prædicata est, ostendit diuinū cultus nostri virtutem, & vestrorū malignorum dogmarum infirmitatem & exterminium. nam vestra licet aduocatos habuerint sapientes, & defensores fortissimos, n̄ extinguuntur & debilitantur: nostra vero nullo hominano sulca auxilio, lucent splendidiore sole, & mundi obtinent plenitudinem. Si em̃ à rhetoribus & philosophis exposita fides nostra fuisset, regesq̃ & potentes habuisset cooperatores, merito dicere posses humana virtute totum fieri. Nunc autem cernens à p̃icatoribus quidē vilibus sanctum cōpositum euangelium, ab omnibus vero tyrannis p̃secutum, & postea orbem imple fide vniuersum: nam in oēm terram exiit sonus eorū, & in fines orbis terræ verba eorū: quid dicere potes aliud, q̃ diuinā quamdam esse & inexpugnabilē virtutē, pro salute hoim semetipsam astringentē? Quam ergo assertionem regis insensate, mentiri q̃dam tuos, verā aut̃ dicere nostros, his q̃ dista sunt, potiorē? Si enim nō deliramenta essent & mendacia om̃ia tua, nunq̃ tantam obinentia ab oibus fortitudinem & defensionem, sic essent imminuta & infirmata. Vidit em̃ (inquit) impium superxaltantem & eleuatū sicut cedros Libani: & transiit, & ecce nō erat: quæsiuit eum, & nō est inuentus locus eius. De vobis ista dixit propheta p̃pugnatoribus idololatriz. Modicū enim quantulumcūq̃, & nō inuenies locus vestre, sed sicut deficit fumus deficiens, & quādammodum liquecit cera à facie ignis, sic petibitis. De eūgelica vero & diuina notitia inquit d̃s: Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Et iterum psalmographus ait: Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarū sunt cœli: ipsi peribunt, tu autem permans, & omnes sicut vestimētum veterascenti: Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & annū tui non deficiet. Et quidem diuini præcones aduentus Christi, sapientesq̃ orbis p̃dicatores, omnes traxerunt de profundo erroris, q̃s nunc infelix et vereseruus peccati, despicias. Nam ipsi resplenderunt signis & prodigijs, & varijs virtutibus velut sol in mundo, & eis lumen donantes, surdis aut̃ auditum, & claudis gressum, mortuis vitam exhibentes, nam vmbre illorum solæ, omnes languores hoim curabant. Demones, quos vos timetis quasi deos, non solum ab hominum pellebant corporibus, sed etiam ab ipso extirpauerunt mundo crucis signo, per quod omnem perdiderunt machinam, & omnia veneficia, inefficacia esse fecerunt. Et illi quidem humanam ita

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

sanantes infirmitatem Christi virtute, & creaturâ totam renouantes, seu veritatis fœ-
 nes, merito admirabiles videbantur oïbus rectâ sapientibus. Quid ergo potes dicere de
 sapientibus tuis & rhetoribus, quos stultam fecit Deus sapientiam? Fautores diaboli qd
 memoria dignum reliquerunt seculo? Quid potes dicere de ipsis, nisi irrationabili ac
 & turpitudinem, & artem vanam, ornatu verborum cœnū contemgentem sortentissimæ
 scilicet vestre? Sed & ipsos poetas quicunq; visi sunt aliquo modo à multa resipuisse in
 sania, quod verius est dixerunt, q; hi qui dicuntur dñi, homines fuerunt, & eo q; quidam
 illorum edificauerunt ciuitates, & regiones gubernauerūt, vel quodlibet aliud egregi-
 um facinus secundū seculum fecerūt, errantes homines, deos eos vocauerunt. Nā in in-
 itio Seruch ille dicitur idola reperisse. In antiquis nempe temporibus quicq; vel sortitu-
 dinis, vel amicitie sue, vel alicuius alterius industrie opus memoria dignū ostendisset,
 statuis fertur & imaginibus fuisse honoratus. Postea vero homines prædecessorū suorū
 ignorantes intentionem, q; propter memoriam solam eis qui aliquid fecerunt laudabile,
 statuas & imagines excreuerūt. paulatim errantes, diabolica seducti versutia, quasi ienior
 tales & incorruptibiles homines adorauerunt, & sacrificia eis & libamina obtulerūt, cer-
 tumq; demonibus in idolis habitantibus ad se honorem & sacrificia trahētibz. Nam
 illi eis, qui non probauerunt Deum habere in notitiam, persuaserunt deos se credi dnu-
 bus ex causis, vt illi quidem in appellatione ista gloriarentur. Delectantur enim, nimirū
 supbia & arrogantia pleni, quasi dñi honorari, vt eos quos se duxerunt, in præparatū sibi
 pertrahant ignem. Vnde oīm illos docuerunt impietate ac turpitudinem, vt suæ subde-
 rent diuini. Ad hanc igitur eminentiam malorum perueniētes hoies, obtenebrati mē-
 te, unusquisq; sui vitij & propriæ concupiscentie excreuit statuam, & deum nominauit,
 abominabiles errore, abominabiliore impietate eorum quos adorauerunt effecti, do-
 nec veniēs dñs, per viscera misericordie sue liberauit nos qui credidimus in eū, de ma-
 ligno hoste & perditio errore, & docuit veram Dei notitiam. Non est enim salus nisi in
 ipso, & non est alius deus neq; in cœlo, neq; in terra, nisi ipse solus oīm factor, oia por-
 tans verbo virtutis. Verbo enim Dei cœli firmati sunt, & ipū oris eius ois virtus eorū.
 Et oīa ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nihil. H Theodas aut̃ his auditis
 sermonibus, quia sermo plenus erat diuinæ sapientie, quasi tonitruū fragore confterna-
 tus, sine voce obstupuit. Sero aut̃ & vix suam sensit miseriam. Tetigit aut̃ obtenebra-
 tos cordis illius oculos sermo salutaris. Multū igitur de prioribus actibus suis poenitenti-
 am gerens, & idolorum errorem condemnans, ad lumen veritatis cucurrit. Et ex illo tē-
 pote ita à maligna conuersatione discessit, & tñ seipsum excredidis vitij & magicis ar-
 tibus hostem exhibuit, quantum ante hoc tempus erga illas amicitiam habuit. Tunc
 em̃ in medio consilij stans, rege fidente, magna voce clamauit. Vere, rex, spūs Dei ha-
 bitat in filio tuo. Veraciter visi sumus, & nullā vltra responsionē habemus, nec resiste-
 re hū quæ ab eo dicta sunt præualemus. Vere magnus est Deus Christianorū, magna fi-
 des eorum, magna mysteria. Conuersus ergo ad filium regis, ait: Dic mihi illuminata
 anima, suscipiet me Christus, si discedens à malis actibus meis, cōuerterto me ad ipsum?
 Etiam, inquit veritatis præco, etiam suscipiet te, & oēs qui cōuertuntur ad ipsum. Susci-
 piet aut̃ non qualitercunq; sed sicut pater filio, qui de longinqua reuersus est regione,
 id est, de via iniquitatum conuersus est, obuiam exiuit, & hunc apprehendens osculatus
 est, & peccati confusione sublata, mox eum veste induit salutari, & stola splendidissima
 circumdedit, mysticamq; supernis virtutibus letitiam & solennitatem pro conuersio-
 ne perditæ ois exhibuit. Nā ipse dñs ait, gaudium fieri in cœlo super vno peccatore poe-
 nitentiam agente. Et iterum dicit, Non veni vocare iustos, sed peccatores in poeniten-
 tiam. Deinde & per prophetam: Viuo ego, dicit dñs, nolo mortem impij, sed vt cōuer-
 tatur de via sua mala, & viuat. Conuersio cōuertimini de via vestra mala, & quare mo-
 riemini domus Israel? Iniquitas em̃ iniqui non nocebit ei. In quacunq; die conuersus fu-
 erit ab impietate sua peccator, & fecerit iustitiā, & in præceptis vite ambulauerit, vita
 viuet, & nō morietur. Oīa peccata illius quæ peccauit, nō recordabuntur. Quia iudi-
 cia iustitie fecit, in ipsis viuet. Et rursus per alium prophetam clamat: Lauamini, mun-
 di estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere perire
 se, dilicite benefacere. Et si fuerint peccata vestra sicut phœnicij, vt nix dealbarentur

& si fœ-

& si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Talibus ergo propolitis à Deo promissionibus his qui ad eum cōuertuntur, noli hāsitare o homo, neq; ambigas, sed veni ad Christum benignū Deum nostrum, & illuminare, & facies tua non conuietur, Mox enim vt descenderis in piscinam diuinā baptismati, omnis confusio veteris hominis & tota sarcina multorum peccatorum sepelietur in aqua, & in nihilum defluent. Iuuenis vero tu inde, & ab omni sorde mūdus exibis, nullam maculam vel rugam peccati deferens te cum. Et de reliquo in te erit, vt conferues tibi metip̃i ad eptam emundationē per viscera misericordię Dei nostri. Theodas igitur his instructus sermonibus, exiit cōtinuo, & execrabile illud antrum repetens, & suę magicę artis libros assu mens, velut totius autores malitię, & mysteriorum demoniorū thesauros, igne combussit. Deinde vero speluncā adijt sacratissimi illius viri, ad quē Nachor venit, & de se narrat omnia, puluere super caput suū dispergens, graues gemitus emittens, & Abluens se metipsum lachrymis, per ordinē etiam sentē excreandas suas referens actiōes. Ille vero cū ad saluandas animas, & de fraudulenti draconis faucibus rapiendas artificiosus esset, incantat illū verbis salutaribus, peccatorū remissionem promittit, propiciū spondet fore iudicem. Deinde catechizans eū, ieiunare multis diebus pro his quę deliquit mandauit, lachrymisq; & gemitibus Deū pro illo exorans. His itaq; peractis, rex vndiq; destitutus, vehemēter tristis erat, & plurimā commotionē in animo ferebat. Conuocās autem rufos quotquot de consilio habebat, diligenter pquirebat ab eis, qd de reliquo suo faceret filio. Multo aut consilia multis supponentibus. Arachis ille superius memoratus, illustrior ducatu & primus cōsiliū existens, ait regi: Quid oportebat rex filio tuo facere, & nō fecimus, suadendo ei nostra seq̃ dogmata, & nostris seruire dīq; Sed vt video, ad impossibile nitimur. Nā ex natura inest ei, vel forte ex fato, cōtentio ista atq; duritia. Igit si tormentis eū tradere volueris & cruciatibus, tu hostis eris naturę, & pater nō vocaberis, & illum amātes p̃ Christo mori cupientē. Restat igit istud ad faciendū, id est, vt diuidas ei regnū, & in parte quę cōtigerit ei, regnare p̃mitte. Et si quidem rerum negocia & cura seculariū traxerint eum ad nostrū laborem sequendū & vitam, ex sententia nobis res p̃oueniet. Nam mores fortit in animo roborati, facile deleri nō possunt. Et ideo suasiōne potius q̃ vi sunt transmutandi. Si aut in secula pmanerit Christiānorum, hoc ipsum, non amisisse te filium, erit tibi magnū defectiōis solatiū. Hęc Arachis dicente, oēs laudauerunt suscipientes consiliū. Contentit itaq; rex hic ista disponi.

I Mane aut factū, & accersito filio, rex ait ei: Iste mihi vltimus iam ad te sermo fili, cui nisi cōfestim obaudieris, & saltem in hoc cor meū rectaueris, nō ultra (bene scias) parcam tibi. Illo vero sciscitante, q̃ virtus est verbi: Qm̃ quidem, ingit, multum laborās, in obediētem te ad omnia reperi, vt acq̃sceres sermonibus meis: veni, iam regnū diuidens, in vna parte te esse & regnare te faciam, & erit tibi amodo licitum, quanq̃q; desideras p̃gere viam. Cognoscens aut illa diuina veraciter anima, & istud ad lapsū suę deliberationis proponere regē, thōbedire consensit, vt ipsius manus euaderet, & desideratam sibi viam ambularet. Suspiciens aut ait regi: Ego quidē desiderabam diuinū, illum querere virum, qui ostendit mihi viam salutis, vt omnibus abrenunciando terre nis, cum ipso residuum vitę meę expenderem: Sed qm̃ me pater non p̃mittit vt desideratā peragam, in hoc obediā tibi. Nam in quibus nō adiacet manifesta perditio, & à Deo alienatio, bonū patri obediēte est. Rex igit maximo repletus gaudio, diuidit statim in duas partes vniuersā sibi subiectā prouinciā, ordinat filium regem, ornat diademate, & omni hunc regali illustrans gloria, in designatū sibi dirigit regnum, cum splēdore comitatu & decenti obsequio. Principibus autem & ducibus, magistratibusq; & satrapis pręcepit, licere omni volenti abire cum filio suo rege: & ciuitatem quandam magnā & populosā constituit ei in caput regni, & omīa tribuit quę erant congruentia regi. Tunc iam Iosaphat regni potestate percepta, cum peruenit ad ciuitatem in qua regnaturus erat, passionis quidē signum, id est, Christi crucem venerādā in vnaquaq; vrbe currim posuit: Tempia vero idolorū & delubra in statuis insequens destruxit, & vsq; ad fundamenta diruit, ipsaq; etiam fundamenta effodit, nullas impietatis reliquias derelinquens. In medio autē ciuitatis templum magnū & speciosum domino adificat Christo, & pręcepit multitudini, vt ibi frequenter conueniant ad exhibendum

hibendum Deo cultum per sanctæ crucis adorationem. Tunc in medium ante omnes ipse præcedit, & intentissimæ se tradens orationi. Omnes aut qui sub ipsius erant potestate, admonet, obsecrat, omnia facit impensius, quatenus à superstitioso dæmonum errore separet eos, & Christo reconciliet. Deceptionem ostendit idololatriæ, & prædicat. onem insinuat euangelij. Dei verbi descensionē docet & miracula, prædicat aduentū eius, passionē notificat crucis, p. quā saluati sumus, resurrectionis virtutem & ad cælos adscensionem, metuendam cunctis denunciat diem terribilis illius aduentus, repositaq; fidelibus bona, & susceprura peccatores supplicia. Hæc omnia suauibus moribus & mellifluis pertransit sermonibus. Non enim tantū eminentia potestatis & regali munificentiæ amiciebat venerabilis esse & metuendus, quantū humilitate & mansuetudine. Et eo amplius trahebat oēs ad se ipsum, quo erat quidē operibus mirabilis, mansuetus & modestus moribus. Vnde potestas, humilitate & mansuetudine magnis adiunctis sibi cooperatoribus, omnes obedire suis facile persuasit sermonibus. Itaq; sic in breui tempore cunctis sibi subiectus populus, ciues scilicet & ruricolæ, diuinis illius edocti sermonibus, vt abnegaret quidem multorū deorum errorem, & abrumperetur ab idolorum sacrificijs & abominationibus, rectaq; iungerentur fidei, & eius certissimis doctrinis Christo reconciliarentur. Omnes qui in montibus & speluncis propter timorem patris illius inclusi fuerant, sacerdotes scilicet & monachi, & episcoporum pauci, egressi de abditis suis, ad eum gaudentes veniebant. Ipse autem eos qui propter Christum in talibus deciderant malis, & tribulationibus, obuā exundo honorifice suscipiebat, & in suum introducebat palatium, pedes lauans, capita abluens, & omnimodo eos procurans. Deinde noster à se ædificatam ecclesiam dedicat, & quandam episcopū qui multa propter fidem Christi mala passus fuerat, & sui episcopatus amiserat sedem, archiepiscopum in hac cōstituit, virum sanctum & ecclesiasticis institutiōibus eruditum, zeloq; diuino seruētē. Piscinam aut confestim præparat, baptizari eos qui ad Christū conuersi fuerāt, iubet. Et baptizantur principes prius, & quotquot in dignitate erant, deinde milites & reliq; turba. Et baptizari non tantum aīarum recipiebant sanitatem, sed etiā quantūq; languoribus fuerant grauati corporalibus, & febribus vexati, omnia deponentes, aīa purificati, corpore roborati à diuino fonte egrediebātur, curatiōe adepta animarum simul & corporum. Hinc & confluebant ad regem iosophat vndiq; multitudines pietatē ab eo discere quærentes, & oīa quidem subuertebant templa idolorum. Tollebant vero oēs diuitiæ & repositæ in phanis pecuniæ. Sacra aut Deo templa ædificabantur, & diuitias illas eis & preciosa vestimenta & thesauros rex iosophat reposuit, de execrabili & superflua illa materia opus faciens bonum & vtile. De templis vero illis ac delubris, in quibus prius conuertebantur sordidi dæmones, persecutione atrocissima pellebantur, & miseriam quæ eis superuenerat, in multorum audientia vociferando flebant. Et liberata est tota regio illa a teterrima seductione eorum, luceq; fulgebat immaculatæ fidei Christianorum. K Igitur & rex bonum omnibus se præbebat exemplum, & multos ad similem inflammabat intentionem & accendebat. Qualibus enim potestas conformatur, talibus semper subiectus sibi populus inhiat, & ambit illa, in quibus principē gaudere sentit. Hinc Deo cooperante, pietas crescebat in eis & confortabatur, quoniam rex in mandatis Christi & ipsius dilectione perfectus erat, dispensatorq; gubernator animarum, ad portum Dei eas perducendo. Sciebat enim, ante oīa hoc regis opus esse, vt homines doceat Deum timere, & iustitiam seruare: quod & faciebat, semetipsum regendo, & voluptates corporis domando, subiectosq; suos admonendo, sicut gubernator optimus solerter æquitatis tenens gubernacula. Hæc enim veri regis diffinitio est, voluptates regere & tenere, quod ille faciebat. De parentum quippe nobilitate & regali gloria quæ inerat ei, nullo modo extollebatur, sciens qd lutū habemus generis nostri primum parentem, & de ipsius massa sumus diuites & pauperes. In profundo vero humilitatis mentem semper deprimebat, & futuræ beatitudinis memor, aduenam qdem seipsum hic reputabat. Illa aut agnoscebat propria esse, quæ adepturus foret postq; de hac vita migraret. Quā vero bene ista disposuerat, & omnes qui sub illius erant ditione, ab antiquo liberatis errore paternarum traditionum, fecerat seruos illius qui redemit nos de maligna seruitute precioso sanguine suo, meditatur secundum opus, misericordię virtutem.

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

virtutem. Pudicitiam nempe & iustitiam iam prius adeptus fuerat, & diademate pudicitiae coronatus, & purpura iustitiae coopertus. Perpendebat denique terrenarum diuitiarum instabilitatem, fluminalium aquarum imitari cursum. Quapropter ibi studuit eas reponere, ubi neque erugo neque tinea demolitur, & ubi fures non effodit nec furantur. Et coepit omnes pecunias pauperibus distribuere, nullo modo parcens eis. Sciebat enim quod magnam potestate assumens, datorem potentiae secundum virtutem debet imitari. In hoc autem maxime Deum imitabatur, quod nihil estimabat misericordia preciosius. Super aurum ergo & lapidem preciosum, misericordiae diuitias sibi metipsum aggregabat. Et hic laetabatur ipse futurae quietis, & ibi iucundabatur experientia separatae beatitudinis. Hinc perscrutabantur ab eo carceres, & qui in metallis erant conclusi, & qui a creditoribus erant suffocati, & omnibus omnia largiter ministrabat. Pater erat omnium orphanorum & viduarum & egenorum, pater amabilis & benignus, sibi metipsum putans beneficium impendere, cum aliorum miseretur. Nam dives erat muneribus, & vere regalis animi. Omnibus dabat liberaliter indigentibus, multiplices sperans pro his recompensationes in tempore operum retributionis. Vbiq; autem huiusmodi illius fama in breui crebrescente, vniuersi ad eum, quasi quodam odore vnguenti tracti, per singulos dies confluebant, & per ora omnium volitabat. Nam timor & coactio minime trahebatur populum, sed desiderium & ad Christum ex corde vera dilectio, quae ex Deo & eius pulcherrima conversione, animis omnium erat insita. Tunc & illi qui patri eius erant subditi, ei potius adhaerebant: cunctiq; errorem abijcientes, veritatem euangelizabant. Et domus quidem Iosaphat crescebat & confortabatur: domus autem Auennir minuebatur & infirmabatur, quemadmodum de Dauid & Saul Regnorum narrat historia. Ista rex Auennir considerans, & vix atq; sero in senium rediens, suorum recognouit falorum infirmitatem deorum, & vanam seductionem; & iterum primos consilij conuocans, in lucem profert a se meditata. Omnibus autem eadem confirmantibus (visitauerat enim eos oriens ex alto, salutaris exaudita oratione famuli sui Iosaphat) visum est regi, filio manifesta facere. Scribit igitur sequenti die epistolam Iosaphat, continentem hunc modum. **L** Rex Auennir dilectissimo filio Iosaphat bene valere. Cogitationes plurimae filii charissimi me meam subintrantes animam, crudeliter conturbant. Nam nostra omnia cernens deficietia, quemadmodum fumus deficit, quae vero sunt sectae Christianorum, super solem respicientia, sensi vera esse quae mihi semper a te dicebant. Et quia tenebrae nos peccatorum profunda & impietatis operuerunt, ut hinc neque ad veritatem respicere, nec vniuersorum autorem valeremus cognoscere, sed & lucem sic splendidam per te nobis ostensam, oculos claudentes, videre noluimus. Multa tibi quidem mala ostendimus, infelicitereque (heu) & Christianorum non paucos occidimus, qui cooperante sibi inexpugnabili virtute roborati, per mortem aduersus nostram crudelitatem dimicauerunt. Nunc autem crassam illam nebulam de nostris auferentem oculis, lucem quandam, licet modicam, veritatis cernimus, & priorum nobis poenitentia subintrat malorum. Sed & hanc lucem nubes alia malae desperationis interpollans obtenebrare tetat, multitudinem opponens meorum malorum. & quod abominabilis ego sum Christo, & non suscipiendus, sicut apostata & hostis illis factus. Quid igitur ad ista dulcissime fili dicas, ipse mihi manifestum citius facito, & quid oporteat me facere, tuum patrem edoce, & ad notitiam rei quae expe dit, me pertrahere. Hanc epistolam Iosaphat suscipiens, & quae in ea continebantur, legendo pertransiens, gaudio simul & admiratione replebat. Moxq; ingressus in suum cubiculum, ante dominicam imaginem in faciem corruit, & lachrymis terram rigas, gratias egit domino, simul & confitens & labia exultationis mouens, hymnum dixit: Exaltabo te Deus meus rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi. Magnus es domine & laudabilis nimis, & magnitudinis tuae non est finis. Et quis loquatur potentias tuas, qui conuertisti petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum? Ecce enim rupes ista & petra, durissimum cor videlicet patris mei, te volente quasi cera effectum est molle, nam & possibile est tibi, de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Gratias ago tibi domine, amator hominum, Deus misericordiae, qui libenter sustinuit, & patienter sustines excessus nostros, & haecenus nos impunitos dimisisti. Nos enim eramus olim digni proijci a facie tua, & exemplum fieri in populo tuo, sicut Pentapolim habitantes

ff facinorosi

IOHANNIS DAMASCENI PIA AC MIRA DE

facinorosi fuerunt, quos igne & sulfure combussisti. Sed immensa tua patientia misericorditer effusa est super nos. Gratiarum ago tibi humilis ego & indignus, et si non sum sufficiens ad glorificandam bonitatem tuam deprecor inestimabiles tuas miserationes domine Iesu Christe, fili & sermo inuisibilis patris, qui omnia verbo deducis, & voluntate continens qui positus super lignum, ligasti sortem, & sub illo ligatis æternam dedisti libertatem; ipse nunc extendere manum tuam inuisibilem & omnium operatricem, & perfecte libera fecisti patrem meum de seua illa captiuitate diaboli, & ostende ei efficacissimam, quia tu es qui semper visus Deus verus, & rex solus, æternus & immortalis. Vide conseritionem cordis mei propicio & misericordiam oculo, & secundum veram propiciationem tuam adesto mihi cognoscenti & confitenti te factorem & prouisorum totius creature. Influx in me tuam salutem aquam, & detur mihi sermo in adaperitionem oris mei, & sensus bene fundatus in æsummo angulari lapide, ut valeam inutilis famulus tuus annunciare meo genitori, sicut oportet, mysterium dispensationis tue, & separare eum tua virtute ab errore vano malignorum demonum, & ad te adducere Deum & dominum, qui non vis mortem nostram, sed expectas conuersionem & poenitentiam, qui es gloriosus in seculis seculorum. Amen. Sic orauit, & certitudinem accipiens consequendi à Deo quod desiderabat, & in misericordia Dei confusus, tollens se inde, cum regali officio ad regnum patris sui venire festinauit. Vt autem patri nunciatus est aduentus filii, egredis confestim obviam illi, circumplectitur, osculatur, maximum facit gaudium, & celebrem festiuitatem peragit in aduentu eius. Quid plura? Post hæc pariter confident. Et quis dicit quæ discessit patri filius, & cum quanta philosophia? Sed quæ alia, nisi quæ sibi à sancto spiritu fuerant administrata, per quem piscati sunt Christo totum mundum piscatores, & illiterati sapientibus sapientiores ostensis sunt? Huius gratia & ipse locutus est patri, illuminans eum lumine scientiæ. Etenim prius multum laborauit, ut traheret eum à superstitioso errore, quid non dicens, quid non faciens, ut abduceret eum; sed inaniter canticum psallebat, quod in aure minime audientis dicebat. Quando autem respexit dominus ad humilitatem seruusui Iosaphat, & deprecationem eius exaudiuit, clausam ianuam cordis patris sui mox arripuit (voluntatem enim, inquit, timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet) facile quæ dicebantur à filio, rex intellexit. Itaque Iosaphat Dei gratia opportuno tempore, quo insurgere debet aduersus victoriam malignorum spirituum, qui dominati prius fuerant animæ patris sui, & de illo eum perfecte errore liberare eum, salutare vero aperte notificare verbum, & in cœlis videnti Deo reconciliari. A principio enim sermonem repetens, annunciauit ei quæ nesciebat magna & mirabilia, & auribus cordis non audierat. Multa quidem de Deo locutus est, & si dei pietatem ostendit, quia non est alius deus in cœlo sursum, neque in terra deorsum, nisi vnus Deus pater & filius & spiritus sanctus. Plurima illi etiam mysteria nota fecit theologiæ, & de visibili atque inuisibili creatura, quomodo ex nihilo omnia creauit, & secundum imaginem & similitudinem suam formauit hominem, & hunc libero arbitrio donans, in paradiso posuit, & omnium bonorum participari licentiam dedit, abstinere vero ab vno solo precipiens, quod erat dinoscens boni & mali. Præuaricantem vero mandatum de paradiso expulit. Vnde de familiaritate quam obtinebat apud Deum, elapsus genus humanum, in multos decedit errores, seruans peccatis, & subditum morti per tyrannidem diaboli, qui subditos semel homines accipiens, ex toto obliuisci facit Deum & dominum, & sibi seruire persuasit idolorum execrabilem cultum. Misericordia igitur ductus, qui nos formauit Deus, ex voluntate patris & cooperatione spiritus sancti, complacuit de sancta Maria virgine apud nos nasci, & passibilis & mortuus est immortalis. Qui tertia die resurgens, nos liberauit a mortuis, priorique honore & sublimi gloria dignos effecit. Nam subleuauit nos secum in cœlum, adscendens vnde descendit. Quem & iterum venturum credimus, ut plasma suum resuscitet, redditurumque vnicuique secundum opera sua, hoc est, electos cœlorum regnum susceptorum & ineffabilia bona, malos vero æterna habituros tormenta, id est, ignem inextinguibilem, tenebras exteriores, immortalem vermem, & quantacumque alia sibi thesaurizauerunt supplicia seruando peccatis. Hæc omnia verbis plurimis, & abunde sibi inesse spiritus sancti gratiam testificantibus, pertransiens, deinde & inuestigabile benignitatis Dei enarrans pelagus, & quomodo paratus est semper ad suscipiendam poenitentiam ad se

IOSAPCHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB. XXXIII

ad se conuertentium: & qd non est peccatum vincens eius pietatis viscera, si tñ voluerim poenitentiam agere. Et multis hoc exemplis & scripturarum confirmantestimonis, sermone imponit finem. M Compunctus itaq; rex in hac & Deo doctasapiencia, voce magna, flagrantissimo aio saluatorem Christum confitetur, ab omni dæmoniorum errore discedens, signumq; viuificæ crucis adorat sub aspectu omnium, & in cunctorum audientia Deum prædicat esse verum dñm nostrum Iesum Christum, prioremq; suam confitetur impietatem, & propria aduersus Christianos crudelitate, & homicidia arguit; magnaq; portio ad pietatem efficitur, vt in eo quod dictum est à Paulo, opere completum esse videatur: Vbi abundauit iniquitas, ibi abundauit & gratia. Multa igitur sapientissimo Iosaphat his qui conuenerat magistratibus & satrapis, & omni populo de Deo & de pietate eius fidei perorante, & quasi ignita lingua nouum canticū cantante, cum spūs sancti gratia superueniens, oēs excitat ad glorificationē Dei, quasi ex vna voce turbis clamantibus: Magnus Deus Christianorum: Non est alius Deus præter dominum nostrum Iesum Christum, cum patre & spū sancto glorificandum. Zelo itaq; diuino succensus rex Auennir, insurgit fortiter aduersus idola, quæ erant in palatio suo ex auro & argento facta, & in pauimentū ea proiecit. Deinde pminuit diuidens, egenis distribuens, proficuum sibi de inuitibus fecit. Postea & cum filio idolorū templā & delubra omnia instantè vsq; ad ipsa subruit fundamenta. Sacra autē Deo oratoria, in loco ipsorū ædificat. Non solum autem in ciuitate, sed etiam in vniuersa regione miro studio eadē perficiunt. Maligni vero spiritus qui habitabant in delubris euantes pellebantur, & in expugnabilem esse Dei nostri virtutem tremantes confitebantur. Omnis autē in circuitu regio, & vicinarum gentium multitudines, ad piā fidem Christi currebant. Tunc supra iam dicto episcopo veniente, catechizatur rex Auennir, & diuino pfruitur baptismate, in nomine patris & filij & spūs sancti, & Iosaphat eum de diuino fonte suscepit, & carnali genitori spūalis regenerationis autor effectus est. Nam coelestis patris filius erat, & fructus veræ diuinæ radicis sanctissimus, radice illa clamante: Ego sum vitis, vos palmites. Ita renatus rex per aquam & spiritum sanctum, lætabat gaudio ineffabili. Cū quo & tota ciuitas & in circuitu regio vniuersa, diuinum meruit baptismā accipere, & filij lucis effecti sunt qui prius erant tenebræ. Cunctus autem languor, & omnis dæmoniacalacitas procul à credentibus pulsa est, perfecti autem & sani omnes animabus & corporibus erant. Et plurima alia miracula, ad confirmationem fidei peracta sunt. Ecclesiæ reedificabantur, & episcopi qui absconsi erant propter timorem, exibant, & suas recipiebant ecclesias, & alij de sacerdotibus & monachis ordinabantur ad pascendum gregem Christi. Rex quidem Auennir, ita priore illa infortelici conuersatione derelicta, & poenitentiam agens de his quæ fecerat, totum quidem regalem principatum filio tradidit ipse autem apud seipsum solitariā vitam ducens, pulueremq; semper capitiā dispergēs, graues gemitus emittebat, lachrymis semetipsum ablūdō, solus soli vbique præsentī colloquebatur, indulgentiam ab eo suæ postulans culpæ. In tantam vero compunctiōis & humilitatis abyssum semetipsum deposuit, vt non auderet nomen Dei suis nominare labijs, & vix hoc filij exhortatione præsumeret. Igitur bona mutatione mutatus, ad virtutem se deducentem perrexit viam, vt supergrederetur pietate priorum iniquitatum ignominiam. Per quatuor vero annos ita viuens in poenitentia & lachrymis & omni virtute, in ægritudine decidit, de qua & mortuus est. Quando & finis eius appropinquauit, cepit timere & tædere, & sedulo in memoriam reducens mala quæ fecerat. Iosaphat autem verbis consolatorijs alleuiabat tristitiam & formidinem quæ sibi cōtingerat, dicens: Quare tristis es pater, & quare temetipsum conturbas? Spera in Deo & confitere ei, qui est spes omnium finium terræ, & in mari longe, sicut scriptum est per prophetam, dicente mi Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarū ab oculis meis, quiescite agere puerse, discite benefacere. Et si fuerint peccata vestra sicut phœnicium, quasi nix dealbabuntur: si vero vt coccinum, sicut lanam dealbabo. Noli ergo pater timere, noli dubitare. Non vincunt enim peccata conuertentium se ad Deum, inestimabilem illius bonitatem. Ipsa quippe sub mensura sunt & numero, quantacunque sint: illa vero immensa est, & innumerabilia. Non enim potest quod subiacet numero, immensum superare. Talibus consolatorijs verbis incantans ipsius animam,

bonæ spei effecit. Deinde extendens pater manus, gratias agens, bona etiam precabatur illi, & diem benedicebat in qua natus ipse fuit, dicens: Fili dulcissime non meus, sed celestis patris, quam retribuam tibi gratiam, qualibus te benedicā benedictionibus? Quā vero gratiarum actionē referam Deo pro te? Perditus enim eram, & natus sum per te. Mortuus eram peccatis & reuixi. Inimicus Dei, & apostata fui, & reconciliatus sum. Quid ergo retribuam tibi pro his omnibus? Deus est, qui dignas reddat tibi retributiones. Sic locutus est, & frequenter dilectū osculabatur filium. Deinde orauit, dicens: si nō manus tuas benignissime Deus commendo spū meum, & ita in penitentia dñō aīam reddidit. Tunc filius eius Iosaphat lachrymis honorās patrē mortuum, & exequias dignas illi exhibens, posuit corpus eius in monumēto inter viros sanctos, & non tñ operuit ve stimento regalī, sed penitentiæ textit cilicio. Stans autē super monumentum, manibus in cœlum eleuatis, & flumina lachrymarum ex oculis deducens, orauit ad dñm, dicens: Deus, gratias ago tibi rex gloriæ, solus potens & immortalis, quia nō desperiisti de precatō nem meam, lachrymas meas non spreuisti: qm̄ complacuit tibi, vt istum seruū tuum, patrē meum, conuerteres ab iniquitatibus, & ad te ipsam traheres saluatorem vniuersi forū: separansq; ā superstitione idolorum, dignum fecisti, vt cognosceret te verū Deū & amatores hoīm. Et nunc dñe Deus, inuestigabilis & immensæ bonitatis, colloca eū in loco refrigerij & in loco quietis, vbi lux splendet vultus tui, & ne memineris iniquita tum illius antiquarum, & secundum magnam misericordiam tuam dele chiro graphum peccatorum suorum, & chartam illius scinde criminum, & sanctos tuos pacifica ei, quos igne & gladio interemit, & præcipe illis ne contra eum iram teneant. Omnia possibilia tibi sunt oīm dño, nisi hoc solum, non miserere eorum qui conuertuntur ad te, hoc est sibi impossibile. Nam misericordia tua effusa est super oēs, & saluas inuocantes te domi ne Iesu Christe, quia decet te oīs gloria in secula, Amen. Tales orationes & deprecationes obtulit dño in totis septem diebus, nullo modo ā monumento surgens, immemor penitus cibi ac potus, nec quietis somnīq; participes, sed lachrymis pauimentū rigabat, gemitibusq; inenarrabilibus orando Deum pulsabat. Octaua autem die ad palatium re gressus, cunctas diuitias & pecunias indigentibus distribuit, ita vt nullus iam relinqueretur inopiā patrum. N In paucis ergo diebus huiusmodi perficiens ministeriū, & omnes thesauros euacuans, quatenus per angustiam lotraturum portam, non impediret pondus pecuniarum: quadraginta dies obitus patris sui memoriam ei perficiens, conuo cat omnes principes & militari scintōs baltheo, & vrbani populi non paucos, sed ensq; pro tribunali, ait in audientia oīm: Ecce sicut videtis, rex Auenir pater meus, quasi vni us de pauperibus mortuus est: neq; diuitiar, neq; regalīs gloria, neq; ego dilectus filius illius, neq; aliquis de cæteris amicis suis & cognatis, adiuuare illum fualuerunt, vt ineu itabilem sententiam præteriret: sed abiit ad illa iusta iudicia, rationem redditurus cōuer sationis præsentis vitæ, nullum de oībus ducens secum adiutorē, nisi tm̄ quæ egit opera, qualiacunq; sint. Idipsum autē & omnibus humanā sortitis naturā contingere cōstat, nec aliter. Nunc ergo audite me amici mei & fratres, populus dñi, & heredes sancti, quos redemit Christus preciosos sanguine suo, & de antiquo errore & seruitute aduersarij eru it. Ipsi nostis inter vos conuersationem meam, quomodo ex quo Christum cognoui, & seruus eius esse merui, omnia habens odio, ipsum concupiui solum, & istud mihi erat desiderabile, vt ā strepitu vitæ & vana conturbatione subtrahendo me, solus sibi vacarem, & in silentio & quiete animi seruirem domino Deo. Sed impedioit me patris mei obstinatio, & mandatum honorari præcipiens genitorem. Vnde Dei gratia & coope ratione, non frustra laboraui, nec in vanum tales dies expendi. Nam illum Christo reconciliaui, & omnes vos hunc solum cognoscere verum Deum & dominum oīum, docui. Non autem hæc ego feci, sed gratia Dei mecum, quæ & me de supersticioso erro re liberauit, & de seruitute idolorum eripuit, & vos populum meum de sua captiuitate liberauit. Iam ergo tempus est, vt de cætero compleam quæ promisi Deo opera. Tempus est cum di quo ipse deducet me, & reddam vota mea quæ voui ei. Nunc ergo vos considerate, quemcunq; velitis præesse vobis & regnare. Iam enim perfecti estis in voluntate domini, & nihil vos latet præceptorum eius. In istis ambulate, non declinan tes ad dexteram vel ad sinistram, & Deus pacis erit vobiscum. Hæc vt audiuit populus ille &

IOSAPHAT REGIS FILIO HISTORIA. ALPHAB.XXXIII

ille & viroꝝ congregatio, tumultus ilico & planctus, & vox maxima & confusio fit, flentibus omnibus & lamentantibus suam defolationem. Tali lamentantes, & cum lamentationibus etiam sacramentis obtestabantur, se non cum dimissuros aliquatenus, sed comprehensuros, & discedere penitus non concessuros. Ita vociferante populo & principibus omnibus, rex turbam sedare volens, silentio imperato, eorum se obedire promissit obstinationi. Contristatos th & tristitie signa in vultu ferentes, domũ cecidit. Ipse autem vnum de principibus, qui erat ei charus præ omnibus, & propter fidei pietatem & pudicitiam vix admirandus, Barachiam nomine, quem & superius sermo demonstravit quando Nachoc Barlaam simulans, cum philosophis disputavit, qui solus paravus fuisse cum adire & decertare aduersus illos, zelo diuino succensus in corde, singulariter assumens, leniter alloquebatur, & dulciter flagitabat vt cegnum susceperet, & est timore Dei, populum illius egeret, quatenus ipse desideratam à se viam pergeret. Vt autem illum negantem vidit, & omnino reſpuentem, & dicentem: rex, quam iniustus est iudicium tuum, q̃q non secundum mandatum tuum, tuus est sermo. Si enim diligere proximum tuum sicut teipsum edoctus es, quæ ratione omnis quo d ipse deponere testinaz, mihi conaris imponere? Nam si bonum est regnare, ipse quod bonum est tene. Si autem istud est animæ scandalum atq; offendiculum, cur mihi imponis illud, & vis me supplantare? Postq̃ ergo talia dicentem & asserentem vidit, à colloquio cessauit. Et ecce intempeſta nocte, epistolam quidem ad populum scripsit, multa ceterũ philosophia, & omnem pietatem pronunciantem, quomodo deberent in domino gloriari, & qualem vitam ei offerre, qualesq; hymnos, & quas gratiarum actiones: deinde non aliam q̃ Barachiam, præcepit in regalem principatum eis assumere. Et in suo cubiculo charam, in qua epistola erat scripta, derelinquens, clam omnibus de palatio egreditur. Sed penitus latere non potuit. Nam summo diluculo hoc auditũ est, & turbatione repentinam & luctum populis exhibuit. Qui celeritate multa ad inquisitionem eius egrediuntur, præcipere fugam ei omni modo satagētes. Vnde nec in vanum cessit eis studiũ. Vt erant omnes præoccupauerunt vias, cunctosq; montes circūdederunt, & iniuias circueiunt valles, in torrente quodam hunc inueniunt, manus in cælum extensas habentem, & orationem sextæ celebrantem horæ. Videntes autem eum, perſuſi sunt lachrymis, rogantes & discessionem improperantes. Ille autem ait: Cur frustra laboratis? Non enim vitæ regem habere valetis. Plurima vobis illosq; constructus instantia, reuertit ad palatium. Et congregatis omnibus, suum declarauit consilium. Deinde & iuramento confirmat sermonem, q̃ nec vnam cum ipsis diem de reliquo facturũ esset. Ego enim, inquit, ministeriũ meum in vobis impleui, & nihil dimisi neq; subterfugi vlium, quin annunciacarem vobis & docerem, testificans omnibus fidem domini nostri Iesu Christi, & poenitentię viam ostendens. Et nunc ecce ego pergo viam, quam ex longo iam tempore desideravi, & amplius non videbitis faciem meam vos omnes. Propter quod testificor vobis hodie secundum diuinum Apostolum, q̃ ego mundus sum à sanguine omnium vestrorum. Non enim subterfugi, quin annunciacarem vobis omne consilium Dei. Hæc audiens, & intentionis eius firmitatem scientes, quoniam à proposito suo nõ valerent eam prohibere, mœrebant quidem defolationem suam, non poterant autem omnino ipsi sadere. O Tunc rex Barachiam illum, quem & superior sermo demonstravit, apprehendens, dixit: Fratres, hunc vobis ordino regem. Illo vero fortiter aduersus negotium repugnantem, iniuriam atq; nolentem in regali principatu constituit, à deo capiti eius imposuit, anulumq; regalem misit in manu eius: & stans contra orientem, orationem pro eo fudit ad dominum, inconuertibilem sibi in Deum fidem seruari, & indecibilabilem secundum emanata Christi inuenire viam. Orauit etiã & pro omni grege & hereditate, petensq; auxilium à domino eis & salutem, & omne quodcunq; eis expediret ad vtilitatem dispensandã. Ita oratione facta, conuersus dixit Barachi: Ecce tibi frater mando, sicut aliquando Apostolus testificatus est: Attende tibi & omni gregi, in quo te ipse sanctus posuit regem ad regendum populum domini, quem acquisiuit sanguine suo. Et sicut ante me cognouisti Deum, & seruisti ei munda conscientia, sic & modo ampliori studio placere satage illi. Nam quanto maiorem à domino adeptus es principatum, tanto potioris exactionis debitor existis. Et ideo retribue benefactori

debitum gratiarum actionis, sancta illius custodiendo mandata, & ab omni declinando via quæ ducit ad perditionem. Sicut enim in nauigantibus quâdo quidam naua fallit, modicâ remigibus infert læsionem: quâdo vero gubernator, totius efficit nauis perditionem: sic & in regibus. Si quis principum delinquit, non tantum populo quantum sibi metipsum nocet: si vero rex ipse, ois operatur cõuersionis detrimentum. Et ideo maximas sustinebis poenas, si quid vilius spreueris. Quapropter cum multa diligentia custodi te ipsum in bono, cunctam ex ois habendo voluntatem, ad peccatum te trahentem. Ait enim Apostolus: Pacem sectamini cum oibus & sanctimoniâ, sine qua nemo videbit Deum. Cyclum attinge humanarum rerum, quos currit, contrariocum modo & vano fert ipsas & circūfert. Et in istarum veloci permutatiõe, immutabilem serua piâ cogitationem. Nam variari rerum mutatione, mentis inconstantis indicium est. Tu autem fixus esto in bono, & ois stabilis. Ne extollaris propter temporalem gloriâ inani tumore, sed expiata cogitatione, ignobilitatem tuarum naturarum considera, breuitatemque & incertitudinem istius vite, & carni mortem copulam. Et ista cogitans, in superbiam non decides foueam, sed timebis Deum verum & cœlestem regem, & vere beatus eris. Beati enim (inquit) omnes qui timeant deum, & qui ambulant in vijs eius. Et, beatus vir qui timer deum, in mandatis eius vult nimis. Quæ vero ante oia debes seruare madata: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et, Estote misericordes, sicut pater vester misericors est cœlestis. Hoc enim mada datum ante omnia debet seruare, qui in maiore sunt principatu locati. Et certe maximâ potestatem accipiens, datorem potestatis iuxta possibilitatem debet imitari. In hoc autem Deum maxime imitabitur, si nihil iudicauerit, quod misereri, propius. Sed & obediens nihil ita ad amicitiâ Dei petrahit, sicut beneficentia gratia indigentibus exhibita. Nam propter timorem facta elemosyna, adulationi est comparanda, fictio honoris nomine sibi attendentes decipiens, & non sponte subditum, resiliat facit temporis occasione reperta. Vinculis vero amicitia adstrictus, firmâ habet ad id ad quod tenet, affectionem. Idcirco beneficis esto indigentibus, & aperi aures pauperibus, ut inuenias auditum Dei tibi referat. Quales enim nostris conseruis erimus, talem circa nos inueniemus deum: & sicut audierimus, audiri merebimur: & sicut videbimus, videbimur à diuino & omnia cernente oculo. In seramus igitur misericordiam misericordiam, ut pro simili similem accipiamus. Sed & aliud audi mandatum consimile primo: Dimitte, & dimittetur vobis. Et si non dimiseritis hominibus peccata eorum, neque pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Quapropter malitiarum memoriâ non retinebis aduersus peccantes, sed veniam postulans delictorum tuorum, indulge & ipse in te peccatibus: quoniam remissioni recõpensatur remissio, & aduersus cõseruos nostros reconciliatio, dominicæ iræ fit sedatio: & rursum duritia nostra erga peccatores, irremissibilia nobis facit nostra peccamina, sicut audis quid millium passus est debitor talentorum, erga proximum in misericordia, sibi met ad actum reuocans huiusmodi debitum. Propter quod diligenter nobis considerandum est, ne nos similia patiamur, sed dimittamus omne debitum, & omnem iram ex corde efficiamus, ut & nobis dimittantur nostra delicta. In omnibus autem & ante omnia bonum custodi depositum, piam videlicet fidei rationem quâ didicisti, & omnis zizania hæresis non pullulet in vobis, sed mundum & sine dolo semen cõserua diuinum, ut multiplicet fructum diño consignes, quando venerit rationem ponere cum vnoquoque nostrum, & reddere unicuique iuxta opera sua: quâdo iusti quidem fulgebunt sicut sol, peccatores vero tenebrarum operientur & æterna confusio. Et nunc fratres commendando vos Deo, qui vos potest ædificare, & dare vobis hereditatem in sanctificatis omnibus. Et hæc dicens, postis genibus suis, cum lachrymis rursus orauit. Et cõuersus, osculatus est Barachiam quem regem ordinauerat, & omnes principes. Tunc iam fundantur lachrymarum veraciter ex corde. Circumstantes enim eum vniuersi, quasi a se illorum ex illius penderent anima, & in cuncto nullo modo vivere possent, quid non cõpassione dignum dixerunt? qualem lamentationis excellentiam dereliquerunt? Osculabantur & amplexabantur: reuerentiæ obliuionem doloris passio fecerat. Vnde nobis, clamabant, ab hac infelicitate atrocissima. Deinde illum vocabant patrem, saluatorem, benefactorem. Per te, inquit, Deum cognouimus, ab errore liberati sumus, & ab omnibus malis requiem inuenimus. Quid ergo erit nobis post tuum discessum? Quæ nos mala non apprehendent? Talia dicentes, pectora percutiebant

curiebant: & quæ comprehenderant eos, deshebant infortunia. Ille autem in sermonibus cōsolationis plurimos gemitus illorum compefuit, cum eis spiritus futurum promittens, quod corpore iam esset impossibile. Talia dicens, omnibus videntibus egreditur de palatio. Cum quō mox omnes exierant, promittentes se ad ciuitatem non reuersuros, nec etiam oculis eam amplius se visuros. Vt autem extra ciuitatem facti sunt, quia sermone blando ab illo nolebant discedere, increpatione auulsi sunt, & inuiti reuertebantur. Frequenter eis conuertentibus oculos, & in itinere pedibus offendentibus: quidam autem feruentiores, mercentes à longe sequebantur eum; quousq; nox superueniens, separauit eos ab inuicem. P. Egrediebatur ergo de regno suo fortis ille iuuenis gaudens, velut quando de longo exilio in suam aliquis reuertens patriam lætus ambulat, & erat indutus extrinsecus quidem consuetis vestibus, intrinsecus vero laneo panno, quem Barlaam sibi de derat. Nocte itaque illa in domuncula cuiusdam pauperis hospitatus, vestimentis suis exutus, ea pauperi traiecit, vicinam elemosynam istam perficiens. Et sic tam illius quam aliorum multorum pauperum orationibus procuratorem sui domini acquirens, & ipse gratiam & auxilium quasi vestimentum salutis & indumentum lætitiæ sibi circumponens, ad eremiticam egressus est vitam, non panem secum deferens, non aquam, non aliquid aliud ad cibum pertinens, non vestimento indutus alio nisi duro illo panno tantum, cuius paulo ante memoriam fecimus. Desiderio enim quodam incredibili & amore diuino vulneratus animo immortalis regis Christi omnino desiderati, erat extra se factus, totus eius liquefactus amore. Fortis enim, inquit, vt mors dilectio. Huiusmodi ipse à diuina charitate susceperat ebrietatem, ita exarserat siti secundum prophetam, dicentem: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus fontem viuum. Et quemadmodum vulnerata tali dilectioe anima, clamat in cantico canonicorum: Vulnerata à charitate ego sum. Et alibi: Ostende mihi faciem tuam, & fac me audire vocem tuam. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Huius ineffabilis pulchritudinis Christi amore velut ignem in corde suscipiens apostolorum chorus & martyrum populi, omnia spernebant quæ vident, oem scilicet vitam temporalem. Mil-le tormento & species subibant amantes diuinam pulchritudinem, & circa nos Dei veterbi cogitantes dilectionem. Hunc ignem & bonus iste, nobilis quidem corpore, nobilior vero & regalior anima, in seipso suscipiens, oia simul terrena despiciebat, oēsque cōculcabat corporis voluptates. Spernebat diuitias & gloriam, & ab hoibus honorem. Deponebat diadema & purpuram, araneæ tela fragiliora ista cogitans. Ad oia vero laboriosa & tristia eremiticæ vitæ promptū semetipsum exhibuit, clamans: Adhæsit Christus, adhæsit ira mea post te, me suscepit dextera tua. Et ita inconuertibiliter ingressus est vastitatem eremi, & quasi onere quodam & graui catena deposita rerum temporalium confusione, lætabatur spū, & desideratum intruens Christum, clamabat ad eum qñ præsentē & vocē audientē, dicens: Bona mundi huius dñe ne videat oculus meus, neque eleuetur amodo mens mea præsentī vanitate, sed imple oculos meos lachrymis spūalibus, dirige gressus meos, & ostende mihi famulū tuum Barlaam, ostende mihi eum, qui mihi salutis tuæ gratia autor factus est, vt eremiticæ vitæ huius per ipsum diligentiam ad discam exercitium, ne pugnandi imperitia ab inimico supplanter. Da mihi dñe viam inuenire, p quam veniā ad te, qā vulnerata est anima mea amore tuo, & te sitio fontem vitæ & salutis. Hæc volebat penes semetipsum temp, & Deo dicebat, p orationē ei & cōtemplationem altissimā iunctus, & ita impensius iter suum agebat ad chorū sanctorū peruenire satagēs vbi Barlaam degebat. Edebat vero herbas, q per eremū nascebant. Nihil enī aliud deferabat sech, vt dictum est, nisi solū corpus suum & panem q cooper tuserat. Sed & cibum qdem mediocrē & paruum de herbis sumebat. Aquæ vero oīno penuriā pariebat. Inaſsa & arida existente eremo illa. Itaq; iā circa meridiem sole ardētē vehementer, iter agendo vehemētius ipse æstuat bat siti, æstu pſeuerante, & vltima affligebatur miseris. Sed vinebat desiderium naturam, & sitis qua Deum sitiebat, flammam torabat sitis aquæ. Inuidius vero & osor hoīis diabolus, non sufferens in iuene tale cernere propoſitū, & se feruentissimū in Deo dilectionē, plurimæ ei per eremum exitauit tentationes, subministrans ei memoriam regalis gloriæ suæ, & dudum assistentium ei splendi-

ei splendidissimi obsequii amicorum & cognatorum atq; cœtaneorum: & quis cunctorum aīe ex ipsius perficiētiā aīe, & alia vitæ refrigeria. Deinde asperitatem cōsuetudinis proponebat ei, & plurimos illius sudores, corporisq; infirmitatem, & incōsuetudinem eius in tali miseria, & tēporis longitudinē, & sententię sitis necessitatem, & nūq̃ sperandā cōsolationem tanti laboris, vel finem. Ex oīno multum exaltauit ei puluerē cōgitationum in mente, quem admodum scriptum est de magno Antonio. Vt autē vidit semetipsum inimicus debilem aduersus illius propositum (Christū em̃ ipsum cogitās), & illius desiderio accēsus, spēsq; bona cōfortatus, & fide stabilitus, pro nihilo illius submissi ones teputabat ierubuit. Tunc à prima cōgregatione decidens, alterā pēgit viā. Multæ em̃ malitię eius semitæ, & phantasmatibus varijs & inanibus eum evertere cōtabat, & in formidinem mittere. Aliqñ verò gladiū acutum tenens, insiliuit sup eum, & pcutere minabatur, nisi retrò statim conuerteret. Alia vice bestiarū diuersarum formas assūmebat, frendens aduersus eum, dirissimum edens mugitum & sonitum. Deinde & in draconē & aspidem & basiliscum transformabatur. Bonus vero ille & fortissimus athleta, intrepidus erat aīo, ceu qui altissimum sibi metip̃i refugium posuerat. Mente vero vigilans & malignum substantians, dicebat: Nō lateo me o seductor q̃ si sis, q̃ ista mihi excitas, qui & ab initio contra genus hoīm talia es fabricatus, & semp̃ malignus es, & laedere nunquā cessas, & aptum tibi habitum & familiarissimum assumis hoc est, bestias & serpētes imitatis, bestialitatē cōsiliū tuū ac prauitatem, venenūq; & læsionem intentionis tuę demonstribas. Cur ergo ad impossibilia conaris miserime? Ex quo em̃ agnouit tū esse nequitie machinamenta ista & terrores, mihi nulla de te cura fuit. Dñs mihi adiutor est, & ego despiciam inimicos meos. Ex super aspidem & basiliscum ambulabo, quibus & si millem te fecisti, te conculcabo & leonem & draconem, virtute Christi confortatus. Cōfundantur & reuertantur omnes inimici mei, auertantur & erubescant valde velociter. Hęc dicens, & signum crucis sibi met̃ imprimens arma inexpugnabilia, oīa diaboli phantasmata absentauit. Tunc em̃ bestię ac serpentes, sicut de ficit fumus, defecerunt, & sicut liquefcit cera à facie ignis, sic perierunt. Ipse vero Christi virtute munitus, ambulabat gaudens & gratus agens dño. Sed & bestię plurimæ & varię, & serpentiū atq; draconum diuersa genera, quę eremus illa nutrit, obuiantia illi, non iam phantastice, sed in veritate apparuerunt. Quocirca timore quidem erat plena via, & labore. Ipse vero vtraq; spernebat animo, timorem quidem dilectione (vt ait scriptura) foras mittente, la borem vero amore alleviante. Ita ergo multis ac varijs incommodis & miserijs fatigatus diebus nō modicis, tandem puenit ad eremum illam Sennaariticę terrę, in qua Barlaam habitabat, vbi & aquam inueniens, flammam sitis extinxit. Q. Manifeste autē Iosaphat duobus annis integris per eremū illius vastitatem vagabundus, & non inueniebat Barlaam, Deo & in hoc fortitudine m̃ animi eius & cogitationis stabilitatem probante. Et erat ita sub dio sole exustus per diem, & frigore p noctem cōgelatus, & incessanter q̃rens velut aliquem thesaurum preciosum venerandum semen. Plurimas vero sustinuit tentationes, & pugnas malorum spirituum, & multos labores, herbarum indigētia, quibus in cibum utebatur: quia & istas, cū sicca esset, eremus rarissimas ferebat. Sed amore dñi inflammata adamantina anima illa & inuicta, facilius sustinebat tristitia ista, q̃ voluptates ideoq; superno non fuit priuatus adiutorio, sed secundum multitudinē dolorum ipsius & laborum, à desiderato Christo fiebant cōsolationes, nocte lætificantes animam. Completis ergo duobus annis, Iosaphat quidem incessanter circueibat, quęrēs desideratū, & rogabat Deum, lachrymarum flumina effundens, & clamabatur. Ostende mihi dñe, ostende mihi viatorem, tuę cognitionis & tantorum autorem bonorum, & ne propter multitudinem peccatorum meorum bono tuo priues me, sed dignū me fac videre illum, & æqualem ei agonem cōuersationis ponere. R. Inuenit autē Dei gratia speluncam, vestigia sequens illuc ambulantium, & monachorum quendam reperit eremiticā vitā transigentē. Et hunc flagrantissime amplexatus & osculatus, rogabat ab illo sibi ostendi Barlaam habitaculū, & de seipso cuncta viro illi manifestauit. Per ipsum itaq; didicit habitationem illius quem querebat. Peruenitq; celerissime, velut qñ venator gnarus vestigia incurrit venatoriis, & habēs alia signa ab illo sene sibi demonstrata, ambulabat gaudēs, & spe robustus, sicut paruulus ex lōgo tpe patrem cupiēs videre.

Quando

IOSAPATH REGIS FILIO HISTORIA. ALPH. XXXIII

Quando enim amor qui secundum Deum est, in anima destillat, naturali multo est feruentior vocis fortior. Stetit igitur ante ostium speluncę, & pulsans, benedic pater, air, benedic. Vt autem atque adiuuit, exiit Barlaam de spelunca. Cognouerat enim per spiritum, & cilia exsertum exteriorē ad spectum perfecte recognoscere non valebat, propter mirabile illud transfigurationem & imutationem, quā immutatus & transfiguratus erat ab adpectu illo priore, & decora ac florida iuuentute. Nā denigratus erat ab ardore solis, comatusque crinibus, exedam habens faciem, & oculos in profundum habens demersos, & cilia exserta habens riuus lachrymarum, & multa in opie afflictione. Sed Iosaphat spiritalem cognouit patrem, chara iterum vultus seruatiem eundem. Strans ergo mox contra orientem senex, orauit gratias agendo Deo. Et post orationē dīxto Amen, apprehendentes se & osculantes feruentissimis alter utrum amplexibus constringebant, & prae inter no amore saluari non poterant. Vt autem sufficienter se viderunt, osculati sunt inuicem, & propriis nominibus se salutauerunt, sedentesque colloquebant. Sermonem autem incipiens Barlaam, Bene venisti, dicebat, fili Dei & heres celestis regni, per dñm nostrum Iesum Christum quem dilexisti, quem merito desiderasti super oia temporalia & corruptibilia. Et sicut prudens negociator & sapiens omnibus venditis, preciosissimam emisisti margaritam, & thesauro abscondito in agro reperto mandatos dñi, omnia dedisti, nulli parens pretereuntium, vt ager illū emerget tibi metipsum. Donet tibi dñs pro temporalibus æterna, pro corruptibilibus incorruptibilia & non veterascētia. Dic ergo mihi fili dilectissime, quō huc venisti, & quō post meū discessum factū est de te, & si cognouit Deū pater tuus, aut si & huc vsq; in prima perseuerans insipientia, ac demonū seductione capiuitur. Hęc Barlaam interrogante, Iosaphat referre cepit quanta post illius abscessum facta sunt ei, & quō dominus omnia in prosperitatem vertit, vsq; ad presentem eorundem coniunctionem. Senex autē audiens ista cum delectatione & miraculo, prae gaudio lachrymatus dicebat, Gloria tibi Deus noster, qui semper a des & auxiliaris diligentibus te. Gloria tibi Christe rex vniuersorum, & Deus benignissime, quia cōplacuit tibi semen quod in aia seminasti serui tui Iosaphat, sic centesimum referre structum, dīxum quidem te agricola & dñs nostrarum aiarum. Gloria tibi paraclete bone, sanctissime spūs, quia quam dedisti gratiā sanctis tuis apostolis, huius participem dignum fieri fecisti seruum tuum, & innumeras hoim multitudines a superstitioso per ipsum errorem liberaisti, & vera illuminasti Dei notitia. S Sic sic ab ambobus Deo gratias referunt, & talia colloquētibz & Dei exultantibus gratia, superuenit vesp̄ra. Tunc ad orationē surgentes, confecturus celebrant officium. Deinde cenaturus ponit mensam Barlaam locupletē, spūalibus plenam epulis, sensualis vero nequāq; participem cōsolatiōis. Olera em fuerunt cruda, drum senex ipse operator & cultor fuit, & dactyli pauci q; in ipsa eremo inueniebantur, & syluestres herbe. Gratias igitur agentes & apposita edentes, & aquā de fonte q; ad erat bibentes, aperiēti manū & implenti orie animal denuo gratias egerūt. Rursus autē surgētes, & nocturnas cōplentes orationes, spūale post orationē repetunt colloquium: sermones videlicet salutis, & celestis plenos philosophia, p totā secum cōferentes noctē, donec eos mane solitarum itere recordari orationū fecit. Misit autē Iosaphat cum Barlaam sic plurimis annis, mirabilem illā & super hominem trāsgens conuersationem, & quasi patri huic cruditori per omnia obediēs & consentiēs, omnię subiectione & humilitate se illi subiiciēs, & ad oēm virtutis speciē semetipsum exercēs, oprimeq; instructus ad luctandum cōtra iniquissimos spūs. Hinc quidē passiones sanctas mortificat, prudētiā vero carnis subiecit spiritui quasi seruum dño, deliciarum & requietis penitus oblitus. Somno vero quasi malo præcipiebat domino. Et vt simpliciter dicam, rancus inerat ei labor cōuersationis, vt & ipse miraretur, qui plurimos in hac expenderat annos Barlaam, & perseueranti illius vinceretur instantia. Nam tantum de illo duro & inconstabili cibo percipiebat, vt solum posset viuere, ne si violenter moreretur, mercedes amitteret bonarum operationum. Sic autem ad vigilandum naturam subdidit, quasi incorporeus aliquis & sine carne. Orationis etiam illi & intellectuālis operis incessabile opus erat, & omne vitę tempus in cōtemplationibus expendebat spiritualibus & celestibus, vt nec horam nec punctum ipse perderet omnino, ex quo in illa eremo habitauit. Hoc enim opus vere monastici ordinis est, nunquam ociofuo inueniri a spirituali

II operatione.

operatione. Quod bene obseruauit ille fortis & congruentissimus cursor statim celestis itineris, & inextinguibilem calorem ipsius custodiuit à principio vsq; in finem ad ascensionem semper in corde disponens, & de virtute in altiore ascendens virtutem, desiderium desiderio, studium studio assidue iungens, donec peruenit ad speratam & desideratam beatitudinem. T Sic autē inuicem cōuersantibus Barlaam & Iosaphat, & bona coniunctione vnitis, & extra solitudinem & vniuersam secularem existentibus perturbacionē, purificatamq; mentem possidentibus & expiatis ab omni confusione, post multos suos pro pietate labores, quadam die aduocauit senex spūalem filiū, quē per euangelium genuit, & tunc sermonem arripuit & spūale colloquium, ita dicens: Dilectissime Iosaphat, in hac te eremo habitare oportebat. Et hoc mihi Christus oranti de te promisit, ante vitæ meæ obitum videndum. Vidi ergo sicut desiderabam. Video enim te modo à mundo abstractum, & ab his quæ in mundo sunt. Coniunctum vero Christo inseparabili mente, & in mensuram venisse perfectionis plenitudinis ipsius. Nunc autem quā iam mihi resolutionis tempus in Ianus est, & sociale & cōtra tunc desiderium esse cum Christo iam completum est: tu quidem corpus meum terra opii, & puluerem tēde pulueri. Mane vero de cætero in hoc loco, spūali adherens cōuersationi, & meæ memoriam faciens humilitatis. Timeo enim, ne forte obscura demonum multitudo animæ meæ obstat, propter multitudinem ignorantiarum mearum. Tu ergo fili ne metuas laborem cōuersationis, neq; formides lōgitudinem temporis & verlutias demonum. Sed horum quidem infirmitatē, Christi virtute munitus, audacter deride. Aduersus vero duriciam laboris & temporis spatium sic eris, quasi quotidie hinc migrationem expectans, & quasi initium esse tibi cōuersationis hanc diem & finē existimans. Sic semper ea quæ retro sunt obliuiscens, & ad ea quæ ante sunt te extendens, secundum intentionem persequere ad brauium supernæ vocacionis Dei in Christo Iesu. Quemadmodum sanctus Apostolus iubet, non deficiamus, dicens Sed licet is qui fors est nobis homo, corrumpatur, tamen is qui intus est, renouatur de die in diem. Nā momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum iū sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem nō vident, æterna. Ista cogitas charissime, confortare & esto robustus, & quasi bonus miles contendere regi tuo placeat. Et si cogitatis tibi populi inimitatis malignus immiserit, & rigorem relaxare proposui studuerit, ne acquiescas eius versutijs, dominicum considerans præceptum. In multo tribulationem habebitis: sed confidite, quia ego vici mundum. Ideoq; gaude in domino semper, quia elegit te & superauit de mundo, & posuit ante faciem suam. Ipse autē qui te vocauit vocacione sua sancta, adest tibi semper, nihil sollicitus sis, sed in oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones tuæ apud Deum innotescant. Ipse enim dixit Non te deseram, neq; derelinquam. Sic ergo in duricia cōuersationis & pusillanimitate exercitij tales possides cogitationes, letare, memor domini Dei nostri. Memor enim (inquit) fui Dei, & delectatus sum. Quando autem rursus alium decepti onis modum e contrario callide perquiret hostis, elatus supponens cogitationes, & gloriam multam regni quod dimisit, & cetera quæ in mundo sunt, salutarē appone sermonem quasi scutum dicentem: Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicitis Set inuitiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Sed quis ex nobis valet debitem persolvere qd debemus dño, pro eo q; cum diues esset, pro nobis pauper factus est, vt nos illius paupertate ditaremur, & passus est impassibilis, vt à passioibus nos liberaret. Quæ enim est gratia seruo, similia dño pati? Nobis enim plura desunt de passionibus eius. Hęc meditare, cogitationes emundans, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem ducētem redige omnem sensum in obedientiā Christi. Et pax Dei quæ superat omnem sensum, custodiat cor tuū & intelligētiā tuā, in Christo Iesu dño nostro. His à beato Barlaam dictis, riuus lachrymarum Iosaphat, mensurā non habebat, sed velut de fonte multifluo catarictes, cum totum ac teterram in quæ se debat rigabatur. Deflens autem separationem, vehementer rogabat, vt comes eius itineris moriendo fieret, & ne post se relinqueret illum in hac vita, dicens: Cur quæ tuæ sunt, tantum pater quæris, & non ea quæ proximi sunt? Quomodo vero perfectam in hoc imple

ples charitatem secundum eum qui dicit, Diliges proximum tuum sicut teipsum: Ad rem quem quidem ipse pergens, in tribulatione ac miseria me derelinquis: & priusquam bene exercitatus sum laboribus conuersationis, & hostium didicerim multimodas congregationes, ad monomachiam me ipsorum exponis: & quid fiet aliud, nisi ut prosternar multimodis illorum machinamentis, & moriar in anima (heu mihi) & æterna morte, quod inextinctis & formidolosus coniungere constat pugnatioribus: Sed deprecare dominum, quæso te, ut comitem me de hoc seculo tecum assumas: etiam per ipsam spem, quam habes recipiendi laboris præmium, deprecare, ne vel vnam diem post tuum discessum faciam in hac vita, & in vastitate huius deserti oberrem. V Hæc Iosaphat cum lachrymis dicente, senex leniter & plane respondit, dicens: Non debemus fili incomprehensibilibus iudicijs Dei resistere. Ego enim plurimum de hoc deprecatus sum dominum, ne separa remur ab inuicem: & edoctus sum à bonitate illius, quia nõ est congruum te nunc pondus deponere carnis, sed permanere oportet in exercitio, donec ipsè didicior em coronam tibi met componas. Non enim sufficere adhuc decertasti, ad eam quæ tibi præparata est mercedis retributione. Sed oportet te hic modicum laborare, ut lætus intres in gaudium domini tui. Ego enim sepe cētūsum annorum. In hac vero eremo annos septuaginta quinque peregi. Tibi autem licet non tantum tempus sit constitutum, sed etiam appropinquare oportet sicut iubet dominus: ut confimilis ostendaris mihi, & nihil minus habens ab eis qui portauerunt pondus diei & ætus. Suscipe ergo charissime libenter quæ à Deo decreta sunt. Nam ea quæ ipse disposuit, quis hominum sufficit mutare: Vnde in his persevera, eius custoditis gratia. Vigila autem semper aduersus contrarias cogitationes, & munditiam mentis quasi quendam thesaurum preciosum conserva, ad altior em operationem & contemplationem vegetans temetipsum quotidie, ut impleretur in te, quod amicis suis saluator promissit, dicens: Si quis diligit me, sermones meos seruabit. Et pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Hæc dicens senex, & multa plura sanctissima illius anima & theologia lingua digna, contristatam Iosaphat animam consolatus est. Deinde ad quosdam transiit cum fratres procul habitantes, ut afferret ei quæ ad sacram hostiam consecrandi erant necessaria. Tunc confortatus Iosaphat valde, velociter ministerium impleuit. Mæretabat enim, ne forte se absente naturæ debitum Barlaam solueret, & spm̃ domino traderet detrimentumq; sibi dilectissimum inferret, nõ verba testatoris, nõ orationes, non benedictiones illius adepto. Ita ergo vixit ab illo longa via peracta, & allaris pro quibus ierat, offert Deo sacrificium sanctissimum Barlaam. Et communicans ipse, tradidit & Iosaphat in contaminata Christi mysteria, & exultauit spū. Deinde confectum percipiens cibum, & dicator ipsæ verbis iam rursus Iosaphat aliebat, dicens: Nõ iam nos dilectissime fili in vnum congregatus es & mensa in hac vita. Ingreddior enim iam vniuersalem viam patrum meorum. Oportet ergo te erga me dilectionem per custodiam mandatorum Dei, & in hoc loco vsq; in finem perseverantiam ostendere, conuersans quem à modum didicisti & edoctus es, memor semper humilia & negligentis animæ meæ. Gaudio igitur gaude, & in Christo exultatione lætare: quia pro terrenis & corruptibilibus accipio æterna & incorruptibilia, & quia appropinquat merces operæ tuorum, & mercedis retributor iam adest, qui venit vineam inuisere quā coluisti, & plenius tibi mercedem operis tui exhibebit. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, sicut sanctus clamat Apostolus Paulus: Nam si cōmorimur, & conuiuemus, si sustinemus, & conregnabimus in regno æternò & infinito. Iace splendentes inaccessibili, & splendore digni effecti beate & inuisæ trinitatis. Talia quidē Barlaam vsq; ad vesperam, & per totam noctē Iosaphat loquebatur ineffabili dolore detento, & separationem non ferenti. Mox vero illucescente die, ad eum colloquutionē finiens, eleuatis in cœlum manibus & oculis, & gratiarum actionem referens Deo, ait: Dñe Deus meus, qui vbique præsens es & omnia implex, gratias ago tibi, quia respexisti humilitatem meam, & in orthodoxa confessione, & in via mandatorum tuorum dignum me fecisti cūsum consummare huius incolatus mei. Et nūc optime domine & misericor dissime, suscipe me in æterna tua tabernacula, & ne recorderis peccata, quæ tibi peccavi sciet & ignorasti. Custodi etiam & hunc fidelē famulum tuum, cui præ se me voluisti indignum famulum tuum.

Erue cum ab omni vanitate & tentatione aduersarij, & altiore illum facito perplexis laqueis, quos in laqueum posuit malignus oibus qui salui fieri volunt. Disperde omnipotens omne virtutem se ductoris à facie serui tui, & da ei potestatem cōculcandi nequissimum caput hostis aiarum nostrarum. Mitte ex alto gratiam sancti ipsius tui, & cor robora illum a ductus inuisibiles hostes, ut victorie mereat te coronam accipere, & magnificetur nomen tuum in ipso quia te decet gloria & laus in secula, Amen. X. Finita oratiōe, paterno affectu amplexatus Iosaphat, osculatus est eum in osculo sanctior signoc; crucis semetipsum signans, & pedibus extensis, exultato vultu quieuit in pace, senex & plenus dierum. Tunc Iosaphat corruis sup eum, stertibus atq; suspirijs, gemitibusq; dolori satisfaciens, & lachrymis corpus abluens, ac laneo panno, quem dederat ei in palatio, inuoluens, decubabat psalmos, p totam diem & totam noctem psallens pariter & lachrymis venerandum beati maderfaciens corpus. Sequenti vero die sepulchrū faciens prope speluncam, & religiose valde & cum summa reuerentiā sacram glebā deferens, in monumento deposuit spūalem patrem bonus ac venerabilis filius, & flagrans animo ad intensissimā extendens se orationem, ait: Dñe Deus meus, exaudi orationē meam qua clamaui ad te, miserere mei & exaudi me: quia te ex toto corde meo quero. Exquisiuit te facies mea. Ne auertas faciem tuam a me, ne declines in ira a seruo tuo. Adiuor meus esto, ne derelinquas me, neq; despicias me Deus salutaris meus. Qm̄ pater meus & mater mea deteliquerunt me, dñs autem assumpsit me. Le gem pone mihi dñe in via tua, & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in aias tribulantium mei qm̄ in te proleciū sum ex vero, de ventre matris meę Deus meus tu, ne discesseris à me, qm̄ pater te non est qui adiuuet me. Ecce es in multitudine miserationum tuarū: spem posui animę meę: guberna vitam meam, q omne erratum ineffabili sapientię providentię regis. Et notam fac mihi viam in qua ambulem, & saluum me fac, qm̄ bonus es amator hoim, orationibus & intercessiōe famuli tui Barisam. Quia tu es Deus meus, & te glorifico patrem & filium & spm̄ sanctum, Amen. Finita oratione, iuxta sepulchrū sedebat senex, & sedens obdormauit. Et vidit terribiles viros illos, quos & prius viderat venientes ad se, & dedurentes in maximum illi & mirabilem campum, deinde ad gloriosissimam & splendidissimam introduxerunt ciuitatem. Ingre diēte vero illo, alij obuiabant multo fulgentes lumine, coronas in manibus ferentes ineffabili decore resplendentes, & quales humani oculi nunq viderūt. Interrogante vero Iosaphat, cuius sunt coronę glorię splendidissimę quas cerno, & respondunt: Tibi qdem vna propter multas aias quas saluasti sp̄rata (est) exornanda vero nunc amplius pro exercitatione eremitica quā peragias, si tñ viriliter in hac in finē vsq; perduraueris. Altera vero tua quidē & ipsa, sed patri tuo oportet te exhibere eam, q p̄ te à via mala declinādo, & penitentiā veraciter agendo, reconciliatus est dño. Y Iosaphat itaq; hoc audito, hæsitanter & mœste hoc accepit, & dixit: Quō possibile est, nō impat mihi qui tanta sustinui, patrem meū adipisci donū propter solā penitentiā? Dixit hæc, & Barlaam confestim æstimabat se videre, quasi exprobrante sibi & dicente: Isti sunt sermones mei, Iosaphat, q̄ aliquā dicebam tibi, & q̄ cum fidius fueris, non beneficus eras, & ipse hæsitabas in verbo. Nunc autē quō contristatus es de equali honore, tibi videlicet & patri, & non potius letatus es aio q̄ exaudita est tua multa pro ipso oratio? Iosaphat autē, prout mos erat ei semper dicere: Ignosce, ait, pater ignosce, & vbi habitas ostende mihi. In hac (inquit senex) speciosa & magna ciuitate habitatiōnem habere merui, in media vr̄bis platea, luce fulgentem eximia. Rogare vero itaq; Iosaphat Barlaam, se putabat, ut eum induceret in habitaculum, & affectuose in hospitio suo reciperet. Sed non dum tempus venisse dicebat ille, quo ad illa peruenire posses habitacula, adhuc humani subiectus corporis ergastulq. Si ergo viriliter perfrueris, quemadmodum mandauit tibi, venies paulo post, & eisdem dignus efficiis mansionibus, & eandem gloriam consequeris, & eodem gaudio frueris, & in vter num simul eris mos. Excitatus vero à somno Iosaphat, luce illa & ineffabili gloria habebat animam ad huc fatigatam, & cum multa admiratione domino gratiarum referebat hymnum. Mansit autem vsq; ad finem vitę suę, angelicam veraciter in terra docens conuersationem, & duriorē exercitatione post transitū seculi vitę. Actatis qdem suę vicissimogesimo

anno terrenum deseruit regnum, & eremiticum subiit laborem, triginta vero & quinque annos in hac eremo conuersatus est. Multas prius aias hominum diabolo surripuit, & Deo saluandas obtulit, & in hoc perficiendo apostolicam gratiam promeruit. Erat autem martyr voluntate. Nam cum fiducia magna Christum in conspectu regum & tyrannorum confessus est, & prædicator eius magnitudinis eximius claruit. Multos etiam spiritus nequitie in eremo luctando prostrauit, & omnes Christi superauit virtute, celestisque particeps muneris diuini exiit & gratie. Insuper & mundi aie oculi ab omni terrena caligine habuit, & valde præsentia, futura contemplantur, & Christum erat ei pro oculis, Christum desiderabat, Christum quasi præsentem cernebat, Christi decore assidue speculabatur, secundum prophetam dicentem: Providebam dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi ne commouear. Et iterum: Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Adhæsit enim vere anima illius post Christum, coniunctioe indissolubili illi copulata. Non enim defecit a mirabili ista operatione, nec immutauit rigorem conuersationis suæ a principio usque in finem, æqualem seruans promptitatem a puero usque ad titam ætatem, imo ad altiore indies profectum virtutum, & maiorem promeruit contemplationem. Denique tali perfecta conuersatione, & ita digna sua uocatione operatione retribuens ei quise vocauit, crucifigens mundum sibi & seipsum mundo, in pace ad Deum pacis vadit, & ad eum quem desiderauit semper, proficiscitur dominum, & vultui domini nitide & munde præsentatur, illiusque glorie iam ante promissa sibi corona exornatur, & Christum cernere dignus efficitur, & cum Christo esse meretur, Christi decore semper exultat. Cuius in manus animam suam commendans, in viuentium transfrauit regionem, ubi locus epulantiæ, ubi lætantium omnium habitatio. **Z** Preciosum vero corpus illius quidam vir sanctus, qui habitationem suam non procul ab eo fecerat, qui & ad Barlaam iter illi prius ostenderat, diuina quadam edoctus reuelatione, ipsa hora eius dormitionis aduenit, & sacris laudibus honorificans illum, lachrymasque effundens signum erga illum dilectionis, & omnia alia perficiens, quæ Christianis sunt legitima, in sepulchro patris Barlaam posuit eum. Nam decebat eorum simul esse corpora in terra, quorum in caelis perenniter erant animæ iunctæ. Præcepto etiam cuius terribili per visionem fortiter illum in mente contestantis, acquiescens eremita qui eum sepellexerat, ad regnum Indorum pergere contendit, & ad regem Barathiam peruenit, omniaque sibi manifesta de beato Iosaphat facit. Ille autem non neglens, illico pergit cum multitudine magna & virtute, & ad sepulchrum peruenit. Monumentum adspicit, & super lachrymatus, tollit operculum, & videt Barlaam & Iosaphat habentes membra secundum proprietatem speciei vtriusque posita, & corpora nil a prior colore immutata, sincera vero & omnino integra cum suis indumentis. Tunc illa sanctorum animarum tabernacula multam odoris suauitatem emitebant, nihil penitus foeditatis retinentia. Quæ rex in thesauris preciosis reposita, in suam reportauit patriam. Ut autem ad aures peruenit populi quod factum fuerat, multitudo innumerable ex omnibus ciuitatibus & in circuitu regionibus, ad adoranda & videnda beatorum illorum virorum corpora confluxerant honorifice, cum hymnis & canticis & lampadibus & cereis ardentibus. Unde quidam ibi congruenter satis & valde doctè dixit: Luminaria circa luminis filios & hæredes. Splendide vero simul & magnifice in ecclesia, quam Iosaphat ab ipsis fundamentis erexerat, deposita sunt corpora. Plurima ergo miracula & sanitates in translatione & depositione, & deinceps per sanctos suos famulos operatus est Christus, ad laudem & gloriam nominis sui. Et vidit rex & omnis turba virtutes quæ per eos fiebant, & plurimæ gentes quæ erant in circuitu, infidelitæ languentes & Dei ignorantia, per easque ad sepulchrum fiebant signa, crediderunt. Et omnes videntes & audientes angelicam Iosaphat conuersationem & a pueritia inestimabilem eius ad Deum amorem, mirabantur, glorificantes in omnibus Deum, qui cooperat diligenter, & maxime illos glorificat donis & virtutibus. Hucusque finis præsentis laboris, quæ secunda virtutis mei scripti, sicut accepi a venerabilibus viris, quæ veraciter illum tradiderunt mihi. Cōtingat igitur vobis legentibus & audientibus vtriusque narrationem, ut in parte sanctorum qui ab initio placuerunt deo, computari mereamur, precibus &

intercessione Barlaam ac Iosaphat beatorum, de quibus est narratio, in Christo Iesu domino nostro, cui est decus, honor & imperium, gloria & magnificentia, cum patre & spiritu sancto, nunc & semper & in secula seculorum. Amen. Conuersus ad te Deum patrem, dominum omnipotentem, puro corde tibi, quantum potest paruitas mea, maximas atq; vberes gratias ago, deprecans toto animo singulari in tuam misericordiam, ut preces meas in beneplacito tuo exaudire digneris inimicam quoq; à meis actibus & cogitationibus tua virtute expelle, multiplica mihi fidem, mentem gubernare, spirituales cogitationes accende, & ad beatitudinem tuam perducere dignare, per Iesum Christum filium tuum. Amen.

DIVI BRVNONIS COLONIENSIS, CARTHVSIANORVM PATRIARCHAE de contemptu mundi, Elegia.

Ortales Dominus cunctos in luce creauit,
Vt capiat meritis gaudia summa poli.
Felix ille quidem, qui mentem iugiter illoc
Dirigit, atq; vigil noxia quæq; cauet.
Nec tamen infelix sceleris quem poenitet acti,

Quisq; suum facinus plangere sæpe solet.
Sed viuunt homines, tam q̃ mors nulla sequatur,
Et velut infernus fabula vana foret,
Cum doceat sensus viuentes morte resolu,
Atq; erebi poenas pagina sacra probet.
Quas qui non metuit infelix proflus & amens
Viuat, & extinguitur sentiet ille rogam.
Sic igitur mortales cuncti viuere cui ent,
Vt nihil inferni sit metuenda palus.

EIVSDEM EPITAPHIVM,
qui obiit Anno M. C. I.

Primus in hac sylua, Christi fundator ouilis
Promerui fieri, qui te gor hoc lapide.
Bruno mihi nomen, genitrix Alemanni, meq;
Transiit ad Calabros grata quies animæ.
Doctor eram, prece Christi, vir notus in orbe,
Desuper illud erat grâtia, non meritum,
Carnis vincula dies Octobris sextæ resolut,
Spiritus requiem qui legis ista pete,

9800

